

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

HÜKÜMETLER-PROGRAMLARI VE GENEL KURUL GÖRÜŞMELERİ

CİLT 8
(9 KASIM 1989 - 30 EKİM 1995)

HAZIRLAYANLAR

Dr. İrfan NEZİROĞLU

Dr. Tuncer YILMAZ

EGEMENLİK KAYITSIZ ŞARTSIZ MİLLETİNDİR

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

HÜKÜMETLER, PROGRAMLARI VE GENEL KURUL GÖRÜŞMELERİ

CİLT 8

(9 KASIM 1989 - 30 EKİM 1995)

HAZIRLAYANLAR

Dr. İrfan NEZİROĞLU

Dr. Tuncer YILMAZ

EGEMENLİK KAYITSIZ ŞARTSIZ MİLLETİNDİR

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI YAYINLARI

Hükümetler, Programları ve Genel Kurul Görüşmeleri

Cilt 8 – (9 Kasım 1989 - 30 Ekim 1995)

ISBN 978-605-4700-46-2 (Tk)

ISBN 978-605-4700-54-7 (8. Cilt)

Hazırlayanlar

Dr. İrfan NEZİROĞLU

TBMM Genel Sekreteri

Dr. Tuncer YILMAZ

TBMM Kütüphane ve Arşiv Hizmetleri Başkan Yardımcısı

Düzenleme

Gülşah ERDEM EFE

Grafik-Tasarım

Uğur SAÇI

(Basın, Yayın ve Halkla İlişkiler Başkanlığı – Grafiker)

Baskı

TBMM Basımevi

Aralık 2013

SUNUŞ

24 Nisan 1920’de Büyük Millet Meclisi tarafından seçilerek görevlendirilmiş olan “Muvakkat İcra Encümenleri Heyeti’nden” Cumhuriyetin ilanına kadar geçen sürede, 5, 1923’den bugüne kadar 61 hükümet görev yapmıştır. Hükümet Programları ve TBMM Genel Kurul Görüşmeleri isimli bu kaynak eserde bugüne kadar görev yapan bütün Hükümetlerin Bakanlar Kurulu listeleri, hükümet programları ve programların Genel Kurul görüşmeleri ile güven oylaması sonuçları yer almaktadır.

Programların yanı sıra Genel Kurul görüşmeleri ve oylama sonuçlarını da içermesi bakımından ilk olan bu eser araştırmacılar için temel bir kaynak olacaktır. Hükümetlerin belli alanlardaki politikaları üzerine karşılaştırmalı çalışma yapmak artık daha kolay olacaktır.

Bu eser aynı zamanda, yakın tarihimize ait olayların, ülke ve dünya gündemi hükümet politikalarına, dolayısı ile parlamentoya nasıl yansıdığının en güzel ve özet sunumu niteliğindedir.

Yasama ve parlamento tarihi literatürüne oldukça önemli katkı sağlayacağını umduğumuz “Tarihe Düşürülen Notlar” kitap serimizin 4’üncü eseri olarak 10 cilt halinde yayınlanan bu eserin hazırlanmasında birincil kaynak olarak “TBMM Tutanak Dergisi” özgün basımları ile referans alınmıştır. Tutanaklardaki bazı küçük dizgi ve sözcük hatalarının düzeltilmesi dışında orijinal yapı korunmuştur.

Başbakanların görev yaptıkları dönemlere ait fotoğraflarının sağlanması konusunda “Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü” Fotoğraf Koleksiyonundan yararlanılmıştır.

Kitabın içeriğinin tamamına yayınından kısa bir süre sonra TBMM web sayfasından erişim mümkün olacaktır.

Yakın siyasi tarihimize ışık tutacak önemli bir kaynak niteliğindeki bu eserin pek çok araştırmaya katkı sağlayacağına inanıyor, başta Genel Sekreterimiz Dr. İrfan Neziroğlu ile Kütüphane ve Arşiv Hizmetleri Başkan Yardımcısı Dr. Tuncer Yılmaz olmak üzere hazırlanmasında emeği geçen tüm personelimize teşekkür ediyorum.

Cemil ÇİÇEK
TBMM Başkanı

ÖNSÖZ

Anayasaya göre Türkiye Büyük Millet Meclisinin görevlerinden birisi de Bakanlar Kurulunu ve bakanları denetlemektir. Bu denetime esas olacak metinlerden en önemlisi hiç şüphesiz hükümet programlarıdır.

Hükümet programı ya da Anayasada kullanılan ifadeyle “Bakanlar Kurulunun programı”, kuruluşundan en geç bir hafta içinde Başbakan veya bir bakan tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisinde okunur ve güvenoyuna başvurulur.

Programın okunmasından iki tam gün geçtikten sonra güvenoyu için görüşmeler başlar ve görüşmelerin bitiminden bir tam gün geçtikten sonra oylama yapılır.

Bu eserin basıldığı tarih itibariyle 25.4.1920 tarihinden bugüne, Cumhuriyetin ilanına kadar 5 İcra Vekilleri Heyeti dahil 66 hükümet kurulmuş, hükümet programı Türkiye Büyük Millet Meclisinde okunmuş, Genel Kurulda program üzerinde görüşmeler yapılmış ve nihayet güvenoyu ile süreç tamamlanmıştır.

Hükümet programlarına çeşitli kaynaklardan ulaşmak mümkün ise de görüşme tutanaklarına ve güven oylaması sonuçlarına erişmek daha zor bir süreçtir. Elinizdeki eseri değerli kılan Bakanlar Kurulu listesi, bakanların görev tarihleri, koalisyon hükümeti ise koalisyon protokolleri, hükümet programları, hükümet programlarının Genel Kurulda okunan hali, hükümet programlarının TBMM Genel Kurulundaki görüşme tutanakları ve oylama sonuçlarına toplu olarak ve kolayca erişilmesine imkân sağlamasıdır.

Kitabı Kütüphane ve Arşiv Hizmetleri Başkan Yardımcımız Dr. Tuncer Yılmaz ile birlikte titiz bir çalışma sonucunda yayına hazırladık. Gülşah Erdem Efe ve Uğur saç başta olmak üzere emeği geçen herkese teşekkür ediyorum.

Eserin karşılaştırmalı yeni araştırmalara kaynaklık etmesini umuyorum.

Dr. İrfan NEZİROĞLU
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Genel Sekreteri

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ.....	iii
ÖNSÖZ.....	v
47 Akbulut Hükümeti (09.11.1989-23.06.1991)	6291
Bakanlar Kurulu.....	6292
Hükümet Programının Okunması	6294
Hükümet Programının Görüşülmesi	6328
Güvenoylaması.....	6395
48 I. Yılmaz Hükümeti (23.06.1991-20.11.1991)	6407
Bakanlar Kurulu.....	6408
Hükümet Programının Okunması	6413
Hükümet Programının Görüşülmesi	6438
Güvenoylaması.....	6518
49 VII. Demirel Hükümeti (20.11.1991-25.06.1993)	6529
Bakanlar Kurulu.....	6530
Koalisyon Protokolü.....	6532
Hükümet Programının Okunması	6567
Hükümet Programının Görüşülmesi	6604
Güvenoylaması.....	6707
50 I. Çiller Hükümeti (25.06.1993-05.10.1995)	6717
Bakanlar Kurulu.....	6718
Koalisyon Protokolü.....	6721
Hükümet Programının Okunması	6733
Hükümet Programının Görüşülmesi	6765
Güvenoylaması.....	6906
51 II. Çiller Hükümeti (05.10.1995-30.10.1995).....	6919
Bakanlar Kurulu.....	6920
Hükümet Programının Okunması	6922
Hükümet Programının Görüşülmesi	6944
Güvenoylaması.....	7048

Akbulut Hükümeti
09.11.1989-23.06.1991

Bakanlar Kurulu

Başbakan

Yıldırım AKBULUT (Erzincan) 09.11.1989-23.06.1991

Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı

Ali Hüsrev BOZER (İçel) 09.11.1989-21.02.1990

Devlet Bakanı

Kamran İNAN (Bitlis) 09.11.1989-23.06.1991

Devlet Bakanı

Güneş TANER (İstanbul) 09.11.1989-23.06.1991

Devlet Bakanı

Cemil ÇİÇEK (Yozgat) 09.11.1989-23.06.1991

Devlet Bakanı

Işın ÇELEBİ (İzmir) 09.11.1989-23.06.1991

Devlet Bakanı

Mehmet YAZAR (Kayseri) 09.11.1989-01.03.1991

Devlet Bakanı

Mehmet KEÇECİLER (Konya) 09.11.1989-23.06.1991

Devlet Bakanı

Hüsnü DOĞAN (İzmir) 09.11.1989-28.10.1990

Devlet Bakanı

Mehmet Vehbi DİNÇERLER (Konya) 09.11.1989-23.06.1991

Devlet Bakanı

Mustafa Rüştü TAŞAR (Ankara) 09.11.1989-23.06.1991

Devlet Bakanı

Kemal AKKAYA (Samsun) 09.11.1989-23.06.1991

Devlet Bakanı

Hüsamettin ÖRÜÇ (Bursa) 09.11.1989-23.06.1991

Devlet Bakanı

İbrahim ÖZDEMİR (İstanbul) 09.11.1989-23.06.1991

Devlet Bakanı

İsmet ÖZARSLAN (Amasya) 09.11.1989-23.06.1991

Devlet Bakanı

Recep Ercüment KONUKMAN (İstanbul) 09.11.1989-23.06.1991

Adalet Bakanı

Mahmut Oltan SUNGURLU (Gümüşhane) 09.11.1989-23.06.1991

Milli Savunma Bakanı

İsmail Safa GİRAY (İstanbul) 09.11.1989-19.10.1990

Hüsnü DOĞAN (İzmir) 28.10.1990-22.02.1991

Mehmet YAZAR (Kayseri) 01.03.1991-23.06.1991

İçişleri Bakanı

Abdülkadir AKSU (Diyarbakır)

09.11.1989-23.06.1991

Dışişleri Bakanı

Ahmet Mesut YILMAZ (Rize)

21.12.1987-21.02.1990

Ali Hüsrev BOZER (İçel)

21.02.1990-12.10.1990

Ahmet Kurtcebe ALPTEMOÇİN (Bursa)

13.10.1990-23.06.1991

Millî Eğitim Bakanı

Avni AKYOL (İstanbul)

09.11.1989-23.06.1991

Bayındırlık ve İskân Bakanı

Cengiz ALTINKAYA (Aydın)

09.11.1989-23.06.1991

Sağlık Bakanı

Halil ŞIVGIN (Ankara)

09.11.1989-23.06.1991

Maliye ve Gümrük Bakanı

Ekrem PAKDEMİRLİ (Manisa)

09.11.1989-29.03.1990

Adnan KAHVECİ (İstanbul)

29.03.1990-23.06.1991

Ulaştırma Bakanı

Cengiz TUNCER (Antalya)

09.11.1989-23.06.1991

Tarım Orman ve Köyîşleri Bakanı

Lutfullah KAYALAR (Yozgat)

09.11.1989-23.06.1991

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı

İmren AYKUT (İstanbul)

09.11.1989-23.06.1991

Sanayi ve Ticaret Bakanı

Şükrü YÜRÜR (Ordu)

09.11.1989-23.06.1991

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

Fahrettin KURT (Trabzon)

21.12.1987-30.04.1991

Togay GEMALMAZ (Erzurum)

30.04.1991-23.06.1991

Kültür Bakanı

Namık Kemal ZEYBEK (İstanbul)

09.11.1989-23.06.1991

Turizm Bakanı

İlhan AKÜZÜM (Kars)

09.11.1989-23.06.1991

TBMM Tutanak Dergisi
Dönem 18 Cilt 33 Birleşim 30
Sayfa 337-366
10.11.1989 Cuma

BİRİNCİ OTURUM

BAŞKAN: Başkanvekili Abdulhalim Aras
KÂTİP ÜYELER: Mustafa Ertuğrul Ünlü (Bursa)
Mümin Kahraman (Çanakkale)
Açılma Saati: 15.00

Hükümet Programının Okunması

BAŞKAN — Hükümet programını okumak üzere, Sayın Başbakanı davet ediyorum. Buyurun efendim. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Kâtip okusun, Sayın Başkan.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Kâtip Üyenin okuması lazım Sayın başkan, yanlış yapıyorsunuz.

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Sayın Başkan, siz kâtip üye değilsiniz; sunuşları Başkan değil, kâtip üye okur efendim.

BAŞKAN — Lütfen efendim... Lütfen...

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Yanlış; çok yanlış!

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Sayın Başkan oraya otursun, oraya otursun...

BAŞKAN — Lütfen efendim... Lütfen...

RIZA YILMAZ (Ankara) — Sayın Başkan, lütfen, kâtip üye okusun efendim.

BAŞKAN — Efendim, Başbakana hakaret ediyorsunuz...

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Başbakana hakaret etmiyoruz, görevini hatırlatıyoruz.

BAŞKAN — Sayın Çiftçi, size ceza veririm...

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Sayın Başkan, gayemiz hakaret değil. Programı, Kâtip okumalı efendim.

BAŞKAN — Ceza veririm size... Başbakana hakaret ediyorsun...

RIZA YILMAZ (Ankara) — Sizin tutumunuzun yanlış olduğunu söylüyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN — Lütfen efendim... Lütfen...

RIZA YILMAZ (Ankara) — Sizin tutumunuzun yanlış olduğunu söylüyoruz, Sayın Başbakana hakaret etmiyoruz.

BAŞKAN — Lütfen efendim... Lütfen... Okuyun Sayın Başbakan...

RIZA YILMAZ (Ankara) — Biz sizin tutumunuzun yanlış olduğunu söylüyoruz, Sayın Başbakana hakaret etmiyoruz; tutumunuzun, Başkanlığın tutumunun yanlış olduğunu söylüyoruz.

HİLMİ ZİYA POSTACI (Aydın) — Yanlış uygulama içindesiniz; bütün bunları, aldığınız karar gereği, Kâtip Üyenin okuması lazım Sayın Başkan.

BAŞKAN — Lütfen oturun... Lütfen...

RIZA YILMAZ (Ankara) — Söylediklerimizin Sayın Başbakanla ilgisi yok, Kâtip Üyenin okuması lazım. (*Gürültüler*)

BAŞKAN — Lütfen efendim... Okuyun Sayın Başbakan...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Erzincan) — Sayın Başkan, Türkiye Büyük Millet Meclisinin değerli üyeleri; Yüce Meclisi, Bakanlar Kurulu ve şahsım adına en derin saygılarımla selamlıyorum. (*ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar; SHP ve DYP sıralarından gürültüler, “Başkâtip, başkâtip” sesleri*)

BAŞKAN — Sayın Başbakan... Sayın Başbakan...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Önümüzdeki dönemin milletimize ve memleketimize hayırlı olmasını diliyorum. (*ANAP sıralarından alkışlar*)

BAŞKAN — Sayın Başbakan, bir dakikanızı rica ediyorum.

AHMET ERSİN (İzmir) — Başbakan değil başkâtip o, başkâtip; Turgut Özal'ın başkâtibi...

BAŞKAN — Gündemde, “Başbakan Yıldırım Akbulut tarafından kurulan Bakanlar Kurulu programının okunması” denmektedir. O halde, Başbakanda bu programı okuyor. (*SHP ve DYP sıralarından gürültüler*)

AHMET ERSİN (İzmir) — Yok böyle bir şey!

BAŞKAN — Devam edin efendim.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Başkâtip, başkâtip...

BAŞKAN — Bu tutumlar, Türkiye Büyük Millet Meclisini nerelere getirdi? Oralardan, “Hırsız Başbakan” diye bağırdığınız hadiseler bizleri nereye getirdi, biliyor musunuz? Bir Başbakan’a, koro halinde, “Kâtip Başbakan” demek gafletini göstermeyiniz lütfen. Bunlar Türkiye Büyük Millet Meclisinin zabıtlarına geçiyor. Lütfen...

Buyurun Sayın Başbakan.

AHMET ERSİN (İzmir) — (*Kürsünün önüne gelerek*) Sayın Başkan, bu program, Sayın Akbulut'un programı değil, Özal'ın programıdır, (*Elindeki “Hükümet Programı” kitapçığını Başkanlık Divanına doğru fırlatarak*) kendisine iade ediyorum! (*ANAP sıralarından “Yuhhh” sesleri*)

İSMAİL ÜĞDÜL (Edirne) — Hayvan oğlu hayvan!

BAŞKAN — Ne yapalım, milletvekilliği ödevini öğrenememiş, yeniden okula vermek lazım, yeniden yazdırmak lazım...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Sayın milletvekilleri, işte, biraz evvel...

(Kapıların önünde toplanan SHP milletvekillerinden bazıları, ellerindeki “Hükümet Programı” kitapçığını Başkanlık Divanına doğru attılar)

(ANAP sıralarından “Yuhh!” sesleri)

İSMAİL ÜĞDÜL (Edirne) — Terbiyesiz adamlar...

İBRAHİM ÖZTÜRK (Adana) — Terbiyesiz oğlu terbiyesizler!

YILMAZ SANIOĞLU (Ordu) — Siz sokağa gidin, sokağa... *(SHP sıralarından “kes sesini” sesleri)*

MEHMET SAĞDIÇ (Ankara) — Sayın Başkan, ya otursunlar ya dışarı çıksınlar; Meclise ayıp oluyor.

(SHP ve DYP milletvekilleri Genel Kurul salonunu terk ettiler)

BAŞKAN — Sayın Başbakan, devam edin efendim.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — 9 Kasım 1989 günü Sayın Cumhurbaşkanı, yeni hükümeti kurma görevini şahsıma tevdi ettiler. 46’ncı Cumhuriyet Hükümetinin Başbakanı Sayın Turgut Özal’ın, 31 Ekim 1989 tarihinde Cumhurbaşkanlığına seçilmesi münasebetiyle, o tarihten bu yana yeni hükümetin teşkili konusunda meydana getirilmeye çalışılan tereddütleri izale etmek amacıyla, aynı gün Hükümet listesini Sayın Cumhurbaşkanına sundum. Liste kabul buyurulunca, 47’nci Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti teşekkül etti. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Anayasamızın 110’uncu maddesi gereğince, Hükümetimizin programını Yüce Heyetinize takdim etmek üzere huzurlarınızda bulunuyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, konuşmamın başında şu hususu bilhassa belirtmek istiyorum: 1983 yılı sonundan itibaren, altı yıldan beri iktidarda bulunan Partimizin hükümet programları, birbirinin devamı ve tamamlayıcısı niteliğindedir. Ayrıca, Partimizin seçim beyannamesi ve hükümet programı arasında da tam bir tutarlılık ve ayniyet vardır. Bu bakımdan, Yüce Meclise takdim etmekte olduğum bu hükümet programı, tabii olarak, devamı olduğumuz geçmiş hükümet programına paralellik arz etmektedir. Ancak, son iki yılda meydana gelen değişiklikler ve gelişmeler dikkate alınarak, gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

Takdir buyuracağınız gibi, siyasi hayatın en önemli unsurlarından biri, devamlılık ve istikrar ilkesidir. Biz Hükümet olarak, daha önceki Anavatan İktidarı dönemlerinin bütün icraatlarının ve vaatlerinin takipçisi olacağız.

Değerli milletvekilleri, iktidarımız döneminde geride bıraktığımız yıllar, siyasi ve ekonomik istikrarın güçlendiği, sosyal problemlerin çözülerek hafiflediği; herkesin, yarınından emin ve geleceğe güvenle baktığı; demokrasinin, bütün kurumlarıyla yerleştiği; insan haklarına saygının, büyük duyarlılık içerisinde sürdürüldüğü, ülke itibarının arttığı parlak bir dönem olmuştur.

Türkiye, Anavatan iktidarı döneminde, ekonomik alanda, dinamik ve çağdaş gelişmelere uygun bir kalkınma programı uygulamış ve temel sektörde önemli yatırımları ve gelişmeleri gerçekleştirmiştir.

Türkiye, Anavatan İktidarıyla, tavizci ekonomik anlayışı terk edip, ekonomiyi, ülke imkânlarına ve gerçekçi kaidelere göre yöneten bir anlayışa kavuşmuştur.

Türkiye, Anavatan İktidarıyla, kavgasız, dövüştür, küskünlüğü ve kaprisi olmayan bir siyasi dönem geçirmiş, sevgiye dayanan, uzlaşmacı, medeni ve seviyeli bir siyasi faaliyetin güzel örneklerini yaşamıştır.

Sayın milletvekilleri, işte, Anavatan Partisinin ve Anavatan İktidarının diğerlerinden farkı buradadır.

Biraz evvel hep beraber bir hazin manzaraya şahit olduk. Anayasa gereği ve demokrasi gereği olarak seçilip, millete hizmet etmek üzere Mecliste kendilerine görev tevdi edilenleri, şu anda Meclisi terk etmiş olarak görüyorum. Bu, demokrasimiz için övünülecek bir husus değildir ve biraz evvel şurada sergilenen manzarada şunu iyice tespit ettik ki, fikren münakaşaya hazır değiller; kavgadan yanalar, bunaldıktan yanalar, gerginlikten yanalar. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Biz, katiyen bu üsluba iltifat etmeyeceğiz. Biz, milletin hizmetinde, barışçı, sevgiye dayanan bir politikayla, görevimizi en iyi şekilde yerine getireceğiz.

Biraz evvel burada hukuki bir tartışma yapıldı. Görüşlere saygılıyız. Her türlü görüşü sükûnetle ve mantık çerçevesi içerisinde değerlendirerek bir karar vermemiz gerekir. Bu kararı, Yüce Meclisin Başkanlık Divanı verdi; ama, saygılı olmasını bilmek lazım. Bu, sizin düşüncelerinize aykırı gelse dahi, Yüce Meclisin Başkanlık Divanının vermiş olduğu karara riayet, en demokratik bir davranış tarzı olmalıydı. Aksi takdirde, hükümet programlarını savurarak, yumrukları havaya kaldırarak ve alabildiğine bağırarak, bir noktaya gelineceğini hiç zannetmiyorum. Zaten onun için de, bir noktaya gelemediler ve gelemeyecekler. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Türkiye, Anavatan İktidarıyla, sivil idare döneminde Anayasasını değiştirebilen, demokrasinin geliştiği ve yerleştiği bir ülke hüviyetini kazanmıştır.

Türkiye, Anavatan İktidarıyla, bölgeler arasındaki gelişmişlik farkını asgariye indirerek, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerimizin kalkınmasına yönelik kalıcı temeller atmıştır.

Türkiye, Anavatan İktidarıyla, dar gelirliilerin sorunlarını çözerek, insanını yuva sahibi yapacak, savunma sanayiini kuracak mali kaynakları bütçe dışından sağlamış, ülke potansiyelini öncelikli hedeflere seferber etmeyi başarmıştır.

Hulasa Türkiye, Anavatan İktidarıyla, ilim ve medeniyeti kucaklamış, ölçülü ve seviyeli bir siyasi anlayışla, daha ileri, daha güçlü ülke olma yolunda tarihi hamleler yapmıştır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, ilk Anavatan Hükümeti, kritik bir dönemde iktidar olmuştur. Buna rağmen, 6 Kasım 1983 seçiminden bu yana, Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı olarak, demokratik sistem tam anlamıyla rayına oturtulmuştur. Avrupa İnsan Hakları Komisyonuna ferdi müracaat hakkı tanınmıştır. Uzun

yıllardan beri arzu edilen, ancak daha önce Türkiye'nin şartları dolayısıyla cesaret edilemeyen, Büyük Atatürk'ün muasır medeniyet seviyesi olarak hedef gösterdiği Avrupa Topluluğuna tam üyelik müracaatını yapmak bize nasip olmuş ve bu konuda gerekli çalışmalar ısrarla sürdürülmüştür.

Kuruluşumuzun ilk gününden beri belirttiğimiz gibi, Anavatan Partisi, ülkenin ve insanımızın yapısına uygun, milletimizin menfaatleri istikametinde birleştirici, hoşgörü ve uzlaşmayı siyasetin hara sayan bir partidir. Bugün Türkiye'de rahat ve medeni bir tartışma ortamı mevcuttur; farklı düşüncelere ve siyasi görüşlere sahip olanlar, eskiye göre birbirlerine daha fazla hoşgörülüdür. Vatandaşlarımız, farklı görüşlere de sahip olsalar, dost ve kardeş olarak bir arada bulunmanın huzurunu yaşamaktadırlar. Bu ortamın meydana gelmesinde Anavatan Partisinin şüphesiz ki büyük rolü olmuştur.

Değerli milletvekilleri, 1980'lerin sonuna yaklaşırken, siyasi hayatımızdaki eğilimler, 1970'li yılların Türkiye'sinden çok farklıdır. Milletimiz, vatandaşımız, aşırılıktan ve kavgadan hoşlanmıyor. Hele bu gibi vasıfları kendisini idare etmeye talip olanlarda görmeyi hiç istemiyor. Anavatan Partisi olarak biz, daha başlangıçtan itibaren, barışı ve sevgiyi kendimize şiar edindik. İktidar olmayı kavgada değil, sevgide gördük.

Seçim beyannamemizde şunu söylemiştik:

“Önümüzdeki dönemde en önemli meselelerimiz siyasi ve ekonomik istikrarın ve buna bağlı olarak huzur ve güvenin devam ettirilmesidir. Her şeyin başında ise, siyasi istikrar gelmektedir. Bu da birlik, beraberlik içerisinde, birbirleriyle uyumlu bir siyasi kadronun tek başına iktidar olması ile mümkündür”.

Anavatan İktidarı dönemi, tarihimize siyasi istikrarın pekiştiği, demokrasinin geliştiği yıllar olarak geçecektir.

Muhterem milletvekilleri, Hükümet olarak, siyaseti, açık olmayan fikir ve tedbirlerin, yapılamayacak işlerin, yerine getirilemeyecek vaatlerin, sloganlardan ibaret programların itibar edildiği bir hizmet alanı olarak görmüyoruz. Sadece bize karşı olduklarını söyleyerek hizmete talip olanların hizmet vermelerinin mümkün olmadığına, herkesin neyi, nasıl yapacağını, kaynağı nereden bulacağını açıkça ifade etmesi gerektiğine inanıyoruz. Bugün ve yarın sorunlarımızın geçici tedbirlerle, kulağa hoş gelen sloganlarla çözülebileceğini sanmak, bilgisizlik değilse gaflettir. Memnuniyetle ifade etmek isteriz ki, toplumumuz bu çeşit yaklaşımlara itibar etmemekte, muhteva ve tutarlılık aramaktadır.

Anavatan İktidarı, Türkiye'nin meselelerine yepyeni bir bakış tarzı getirmiştir. Ekonomik ve sosyal meselelere getirdiğimiz çözümler geçmişten tamamıyla farklı olduğu gibi, bizatihi siyasi meselelere yaklaşımımız, kavgadan uzak, uzlaşıcı ve yapıcıdır.

Anavatan Partisinin TBMM'de yaptığı çalışmalar ve Hükümet icraatıyla, son altı yılda Türkiye'yi nereden alıp nereye getirdiği ortadadır. Türkiye büyük bir gelişme ve yapı değişikliği içindedir. Otuz-kırk yılda, hatta cumhuriyet süresince yapılamayan, yapılmasına cesaret dahi edilemeyen ekonomik, sosyal ve idari reformlar

altı yıla sığdırılabilmektedir. İleri ve modern bir ekonomik sistemin hemen hemen bütün temel taşları yerli yerine oturtulmuş, rekabete dayalı serbest pazar ekonomisini çalıştıracak şartlar sağlanmıştır.

Değerli milletvekilleri, İktidarımızın son altı yıllık döneminde yaptıklarımız ve elde edilen başlıca sonuçlar şöyledir:

Kambiyo rejiminde köklü değişiklikler yapılmış, konvertibiliteye geçilmiş, döviz bulundurmak suç unsuru olmaktan çıkarılmıştır. Altın dış ticareti serbest bırakılmıştır. Bugün ülkemiz, dünyanın en rahat kambiyo rejimlerinden birine sahiptir.

Vergi sistemi modernleştirilmiştir. Yirmi beş yıldan beri sadece sözü edilen KDV uygulamaya konulmuş; Serbest Muhasebeci, Mali Müşavir, Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu çıkarılmıştır.

Gümrükler bütünüyle gözden geçirilmiş, koruma makul nispetlere indirilmiş, Türkiye'yi dışarı açılmaya teşvik edecek şartlar getirilmiştir. Faizler serbest bırakılmıştır.

Köprü, baraj gibi tesislerin gelir ortaklığı senetleri ile konut ve arsa sertifikası çıkarılarak gönüllü tasarruflar teşvik edilmiş, sermaye piyasası kurulmuştur.

Yatırım, işletme ve dış ticareti kapsayan yeni bir entegre teşvik sistemi getirilmiştir.

Toplu Konut Fonu, Kamu Ortaklığı Fonu, Savunma Sanayiini Geliştirme Fonu, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu gibi genel bütçe dışında fonlar teşkil edilerek, önemli kaynak artırıcı tedbirler alınmıştır. Böylece, konut, baraj, köprü, enerji santralleri ve savunma sanayii yatırımlarında büyük hamleler başlatılmıştır. Sosyal Dayanışma Fonundan yüzbinlerce vatandaşımıza yardım yapılmaktadır. Atatürk Barajı, bu anlayış sayesinde, kısa dönemde bitme noktasına gelmiştir.

Dünyada ilk defa olarak Türkiye'de, altyapı projelerinde yap-işlet-devret modeli geliştirilmiş ve buna göre önemli projelerin anlaşması yapılmış, uygulamaya konulmuştur.

Takip edilen ekonomik politikaların neticelerini en iyi şekilde gayri safi milli hâsıla, ihracat ve Türkiye'nin dış kredi itibarında görmekteyiz.

Gayri Safi Milli Hâsıla, 1984-1989 döneminde ortalama yüzde 5,2 artmıştır. 1979 yılında ihracatımız 2,2 milyar dolar iken, bunun yüzde 35'i sanayi malları idi. Bu yılki ihracatın ise 12 milyar dolar olacağı tahmin edilmektedir; bunun ise yüzde 80'i sanayi mallarıdır. Türkiye, dünyanın en gelişmiş ülkelerine çok çeşitli sanayi malları ihraç eder hale gelmiştir. Nitekim, 1989 yılında OECD ve AT ülkelerine yapılan ihracat yüzde 12 düzeyinde artmıştır.

Türkiye, son altı yılda, kredi itibarı en süratli yükselen ülke olmuştur.

Merkez Bankası rezervleri, 1983 yılında 1,2 milyar dolar iken, bugün 4,2 milyar dolara yükselmiştir.

Tarımda önemli üretim artışları kaydedilmiştir. 1984-1988 döneminde tarımın ortalama gelişme hızı yüzde 4,6'dır ve bu hız plan hedefinin hayli üzerindedir.

Bu yıl kuraklık nedeniyle tarım sektöründe yüzde 6,3 oranında düşüş beklenmektedir.

41 baraj tamamlanmıştır. Bu sayı, yılsonunda 51'e ulaşacaktır. Halen 62 baraj inşa halindedir. Son altı yılda 700 bin hektar civarında alan sulamaya açılmıştır. Güneydoğu Anadolu Projesi bütün hızıyla devam etmektedir. Atatürk Barajı ve Urfa Tüneli, muhtemelen 1991'de hizmete girecek, Harran Ovası sulanmaya başlanacaktır.

Fatih Sultan Mehmet Köprüsü ve çevre yolları hizmete girmiştir.

Toplu Konut Fonundan, 640 bin adet konut finanse edilmiştir.

1983 yılında dış turizm gelirimiz 411 milyon dolar, yatak kapasitemiz ise 66 bin idi. Bu yılsonunda yatak kapasitesi 160 bini bulacak, dış turizm geliri ise 2,6 milyar dolar civarında olacaktır. Halen, 257 bin yataklı turizm tesislerinin inşaatı devam etmektedir.

Türkiye'nin çimento üretimi 1983'te 13,6 milyon ton, 1988'de 22,3 milyon tondur. Demir-çelik üretimi ise, 1983'te 3,9 milyon ton, 1988'de 8 milyon tondur.

Cumhuriyet süresince, 1983 sonuna kadar 24 bin 400 köye elektrik verilmesine mukabil, geçen beş yılda 36 bin 300 köy ve mezraya elektrik götürülmüş, birkaç köy dışında elektriksiz köy kalmamıştır.

580 bin adet gecekondlu ve imar affından faydalanan yapıya elektrik bağlanmıştır. 1983 yılında 27,3 milyar Kw/saat olan elektrik enerjisi üretiminin, 1989'da 52 milyar Kw/saat olacağı beklenmektedir.

Savunma sanayiinde önemli hamleler yapılmıştır.

Haberleşmede büyük hamleler yapılmıştır. 1983 yılında toplam telefon hattı sayısı 1,9 milyon, bunun 1,6 milyonu otomatik idi; 1988'de ise toplam telefon sayısı 5,9 milyon ve bunun 5,3 milyonu otomatiktir. 1983 sonunda 10.300 köyde telefon olmasına mukabil, 1988 yılı sonunda 37.300 ünite telefona kavuşmuştur. Şehirler ve milletlerarası otomatik konuşma yapan köy sayısı 1983 yılında sadece 12 iken, 1989 yılında 30 bini aşacaktır.

1983 yılında 42.500 adet olan otomobil üretimi, 1988 yılında 120 bin adede yükselmiştir.

Yıllık fiili yabancı sermaye girişi 1983 yılında 46 milyon dolar iken, 1988 yılında 352 milyon dolara ulaşmıştır. 1989 yılında bu rakamın 450 milyon dolara ulaşması beklenmektedir.

Havayolu ile taşınan yolcu sayısı 1983 yılında 2,2 milyon iken, 1989 yılında 4,5 milyona çıkmıştır.

1983 yılında çoğu siyah beyaz olan televizyon sayısı 5,2 milyon iken, bu sayı 1989 yılında büyük bir bölümü renkli olmak üzere 10,2 milyona yükselmiştir.

Tamamıyla renkli televizyon yayınına İktidarımız döneminde geçilmiş, ikinci ve üçüncü kanal televizyon yayını başlatılmış; ayrıca, Güneydoğu Anadolu Bölge-

miz için özel bir yayın kanalı devreye sokulmuştur. Televizyonun haftalık yayın saati 1983 yılında 37 saat iken, 1989'da 213 saate yükselmiştir.

1983'te, sosyal güvenlik kapsamındaki nüfusun toplam nüfusa oram yüzde 48,1 iken, 1989 yılında bu oran yüzde 59,1'e ulaşmıştır.

Konut sektöründe, 1983 yılında inşaat ruhsatı alan konut sayısı 169 bin iken, 1988'de 473 bine ulaşmıştır.

Okuryazar nüfusun oranı 1983 Yılında yüzde 76 iken, 1989 yılında yüzde 89'a yükselmiştir.

Yükseköğretimde yurt kapasitesi 1983 yılında 47 bin, 1989'da 131 bindir. Kredi verilen öğrenci sayısı 1983'te 29 bin, 1989'da 75 bindir.

Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu çıkarılmış, uygulama başlatılmıştır. Çırakların mesleki eğitim süresince sigorta primleri devletçe ödenmektedir.

Belediyelere önemli mali kaynaklar tahsis edilmiş ve bunların yetkileri artırılmıştır.

4 ilçe il, 120 kasaba ilçe yapılmıştır.

Gecekondulu imar affı çıkarılmıştır.

Bürokratik işlemlerde formaliteler azaltılmıştır.

Mersin ve Antalya serbest bölgeleri açılmış, diğer iki bölgenin çalışmaları devam etmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, önümüzdeki dönemde neler yapacağımızı belirtmeden önce, bazı temel konulardaki görüşlerimizi ifade etmek istiyorum. Devlet, başta vatanın ve milletin bölünmez bütünlüğünün korunması olmak üzere, adaletin temini, yurt savunması, emniyet ve asayişin sağlanması, sosyal ve iktisadi faaliyetlerin ve hizmetlerin en verimli bir şekilde yapılabilmesi maksadıyla gene millet tarafından kurulu müesseselerden meydana gelir.

Devlet, millet için vardır; devletin millet ile bütünleşmesi esastır.

Refahın tabana yayılması, fakirliğin ve işsizliğin ortadan kaldırılması gayesiyle, sosyal adalet, sosyal güvenlik ve sosyal yardımın düzenlenmesi ve sağlanması, sosyal hizmet ve faaliyetlerin tanzim, teşvik, yönlendirilmesi ve gereğinde doğrudan yapılması, devletin başlıca görevleri arasındadır.

İktisadi faaliyetlerde devlet, genel olarak bütün millete hitap edecek altyapı mahiyetindeki hizmetlere yönelmelidir. Asıl olan, devletin zenginliği sonucu milletin zenginliği değil, milletin zenginliği sonucu devletin zengin olmasıdır.

Devlet müesseselerinin kuruluşunda ve işleyişinde temel prensip, işlemlerin müessir, süratli ve verimli bir şekilde yürütülmesidir. Bunun için, sistem, açık, basit ve kolayca anlaşılır olmalıdır. Devlet kuruluşlarının hakiki ve hükmi şahıslarla ilişkilerinde itimat esas, şüphe istisnadır. Sistemin işleyişinde iyiliğin ve faziletin hâkim kılınması, verimin geliştirilmesi hedefimizdir.

Değerli milletvekilleri, adalet mülkün temelidir. Adaletin temini ve dağıtımı, kişi hak ve hürriyetleriyle hukukun üstünlüğünün korunması devletin temel görev-

leri arasındadır. Adalet, hak ve hürriyetlerin teminatı olduğu kadar, hürriyetlerin kamu menfaatleri aleyhinde kullanılmamasının da teminatıdır.

Kanun önünde eşitlik, esastır. Adaletin, vatandaşlar arasında herhangi bir ayırım yapılmaksızın gerçekleştirilmesi, milli birlik ve beraberliğin tesisinde ve devlete güvenin temininde asli unsurdur.

Yargı organlarının bağımsızlığı ve tarafsızlığı esastır.

Adalet süratle yerine getirilmeli, cezalar müessir ve caydırıcı olmalıdır. Geciken adalet, yerine gelmemiş adalettir.

Adalet Bakanlığı ve yargı organlarının imkânlarının geliştirilmesi, sistemin modernizasyonu, çalışma şartlarının iyileştirilmesi ve kanunların, mahkemelerin yükünü azaltacak şekilde gözden geçirilmesi hedefimizdir.

Toplumun maddi ve manevi olarak yükselmesinde ve yücelmesinde temel unsur insandır.

Herkes kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir.

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinde ifadesini bulan bu hak ve hürriyetlerin sağlanması ve teminat altına alınması için, hukuka bağlı ve hukukun üstünlüğüne esas alan devlet nizamını temel şart görürüz.

Avrupa İnsan Hakları Komisyonuna ferdi müracaat hakkının gerçekleştirilmesi bu açıdan çok önemli bir adımdır.

Muhterem milletvekilleri, millete en iyi hizmet verilebilmesi, devlet idaresinde milletin en iyi şekilde temsil edilebilmesi ancak demokratik sistem ile mümkün olabilir.

Demokrasi, insan hak ve hürriyetlerine saygının en yüksek olduğu, insan hak ve hürriyetlerinin en iyi şekilde korunduğu sistemdir.

Temel vasıfları, adalet ve hukukun üstünlüğü olan demokratik sistem, insan şeref ve haysiyetinin, söz, düşünce, kanaat, din ve vicdan hürriyetinin en güvenilir teminatıdır.

Millet hâkimiyeti demokrasinin esasıdır.

Halkın serbest oyu ile seçilmiş üyelerden kurulu Türkiye Büyük Millet Meclisi, milli iradenin ve millet hâkimiyetinin en üst seviyede tecelli ettiği müessesedir.

Siyasi partiler demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır. İstikrarlı ve kuvvetli hükümet, devlet idaresinin müessir bir şekilde yürütülmesinin ilk ve en önemli şartıdır.

Demokratik sistemi, insan hak ve hürriyetlerini zedelemeye, tahrip etmeye, ortadan kaldırmaya yönelik her türlü hareketin karşısındayız.

Demokratik düşünce ve haklara karşı olan her çeşit rejimi ve tasarrufu reddederiz.

Sayın milletvekilleri, herkes, Anayasamızın teminatı altında vicdan, dini inanç ve ibadet hürriyetine sahiptir. Laiklik, Türkiye Cumhuriyetinin en önemli unsurlarından biridir.

Maddi ve manevi gelişmeyi birlikte sağlamanın zarureti inandırır.

Yüksek ahlak sahibi, dengeli bir nesil yetiştirilmesini teminen, devletin ilk ve ortaöğretim kurumlarında din kültürü ve ahlak öğretimi yapılması için gerekli tedbirlerin alınmasını zorunlu görürüz.

Sayın milletvekilleri, sosyal ve iktisadi gelişmenin ahenkli, süratli, verimli olması, kaynakların en iyi şekilde değerlendirilmesi için planlamayı önemli görürüz.

Hükümetimiz, katı ve dogmatik merkezi planlamanın tamamıyla dışında, demokratik kuruluşların ve fertlerin kabiliyetlerini ve teşebbüs güçlerini kullanmalarına ve geliştirilmesine imkân veren, düzenleyici, yönlendirici ve denge kurucu bir planlama anlayışına sahiptir.

Değerli milletvekilleri, hükümetimiz, milliyetçi ve muhafazakâr, sosyal adaletçi, rekabete dayalı serbest piyasa ekonomisini esas almaktadır.

Milliyetçilik anlayışımız, Büyük Atatürk'ün görüşleri doğrultusunda, hedefi çağdaş medeniyet olan, devletin bağımsızlığını, milletimizin bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, cumhuriyeti ve demokrasiyi koruyan bir muhtevaya sahiptir.

Muhafazakârlık anlayışımız, milli, manevi ve ahlaki değerlerimize, kültürümüze, tarihimize, örf, âdet ve geleneklerimize bağlılığımızın ifadesidir. İyi olanın, güzel olanın, kıymetli olanın muhafazasıdır. İlerlemeye açık, modern, müreffeh, büyük ve kudretli bir Türkiye en büyük idealimizdir.

Sosyal adaletçiyiz. Ülkemiz nimetlerinden herkesin hak ve adalet ölçüleri içerisinde istifade etmesini sağlamak için gerekli tedbirleri almak sosyal adalet anlayışımızın esasını teşkil eder. Bizim kıymet hükümlerimiz içinde, komşusu aç yatar-ken tok uyumak hoş görülmez. Kişinin, kendi nefsi için istediğini başkaları için de istemesi esastır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, iktisadi gelişmenin hızlandırılması, sosyal dengenin iyileştirilmesi, fertlerin kabiliyet ve çalışmalarına göre gelişme arzularının teşvik edilmesi, gruplar arasındaki gelir dağılımı farklılıklarının pratik ölçüler içinde azaltılması, bölgeler arası gelişmişlik farklılıklarının asgariye indirilmesi, fakirliğin kaldırılarak refahın yaygınlaştırılması, iktisadi gelişme politikamızın esaslarını teşkil eder.

Toplumdaki çeşitli grup menfaatlerinin bir bütünün tamamlayıcı unsurları olduğuna, bunların ahenkli bir şekilde milli menfaatler çerçevesinde birbirleriyle telif edilebileceğine inanıyoruz.

Ekonominin tabii kanunları içinde gelişmesini sağlamak üzere, ülke menfaatleri doğrultusunda müdahale ve tahditlerin asgariye indirilerek, rekabet şartlarının hâkim kılındığı serbest piyasa ekonomisinin uygulanması sistem tercihimizdir. Çünkü, ekonomide haksızlıkları ve haksız kazançları önlemenin, ülke kaynaklarını

en verimli şekilde kullanmanın ancak bu sistem içerisinde mümkün olduğuna inanıyoruz.

Bu genel hedeflere erişilmesi için ilkeler şunlardır:

Üretimin, verimliliğin artırılması ve ekonomide rasyonelliğin sağlanması;

Tasarrufların, teşviki, tasarrufların ve kaynakların verimli ve süratli bir şekilde kullanımıyla, yatırım ve üretim artışlarının, istihdam imkânlarının geliştirilmesi;

Dış ödemeler dengesinin istikrarlı çözüme kavuşturulması, ihracatın artırılarak milli gelir içindeki payının yükseltilmesi, dış müteahhitlik, taşımacılık, turizm gibi döviz kazandırıcı hizmetlerin teşviki;

Enflasyonun makul seviyelerde tutulması, fiyat istikrarının sağlanması;

İktisat, maliye, para ve kredi politikalarında karar bütünlüğünün sağlanması ve uygulamanın ahenk içinde yürütülmesi;

Karşılıklı menfaat dengesini esas alan bir anlayış içerisinde dış kaynaklardan faydalanılması ve yabancı sermaye yatırımlarının teşvik edilmesi.

İktisadi gelişmeyi güvenli ve sürekli bir hale getirmek için devletin başlıca rolü istikrarın teminidir. Bu maksatla, yurt içinde emniyet ve güvenin sağlanması, yurdun savunulması, yurt içinde ve dışında memleketin ve vatandaşların haklarının korunması, adaletin en iyi şekilde tevzi devletin asli görevleridir.

İktisadi kalkınmada devletin esas fonksiyonu, tanzim edici, fertlerin ve kuruluşların iktisadi münasebetlerini düzenleyici, ihtilafların halli, iktisadi istikrarın sağlanmasına matuf sık sık değişmeyen kaideler koyması, engellerin kaldırılarak verimin yükseltilmesidir.

İktisadi faaliyetlerde devlet, genel seviyede tanzim edici ve yönlendirici olmalı, detaylara müdahale etmemelidir.

İktisadi faaliyetlerde devlet vatandaşın rakibi değil, aksine ona hizmet eden, gelişmesini kolaylaştıran bir yardımcıdır.

İktisadi kalkınmada devletin doğrudan doğruya yürüteceği faaliyetler genel olarak bütün millete hizmet veren, esas itibariyle altyapı mahiyetindeki işlerin yapılmasıdır.

Bütün milletin istifadesine açık olabilecek orman, su, maden, enerji gibi tabii kaynaklar milletin varlığı olarak düşünülmelidir.

Bahis konusu tabii kaynaklar, geliştirme ve işletme hakları devletin koyacağı esaslar içinde fertlere veya fertlerin bir arada kuracakları teşebbüslere bırakılmalıdır.

Devlet, sanayi ve ticarete ana prensip olarak girmemelidir. İstisnai olarak geri kalmış bölgelerde sınai tesisler kurabilirse de, bu teşebbüsler kısa zamanda millete devredilmelidir.

Sanayi, tarım ve ticarete mal ve hizmet üretiminin en süratli ve verimli şekilde yapılabilmesi, fertlerin kabiliyetlerini ve teşebbüs güçlerini iktisadi gelişmenin temel unsuru sayan bir sistem içinde mümkün olabilir. Hür teşebbüsü meydana

getiren ferdi işletmeleri, kooperatif ve şirketler sisteminin temel uygulama araçlarıdır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 1980 öncesi alınan ve zamanında ödene-meyip ertelenen DÇM'ler ve garantisiz ticari borçların tamamı bu yıl ödenmiştir. Bu borçların kur risklerinin devlet üzerinde kalması dolayısıyla, emisyon ve enf-lasyon üzerindeki etkilerini takdirlerinize bırakıyorum. Allaha çok şükür, ülkemiz, borçlarını zamanında ödeyebilen, uluslararası finansman piyasalarında kredi iti-barı olan ülke konumuna gelmiştir. Gerek içerde ve gerekse dışarda kredi itibarı-nı yükseltmek en önemli hedefimizdir. Bu yönde aldığımız ve alacağımız tedbirler şöyle özetlenebilir:

35.2 milyar dolar eşdeğerindeki dış borç stokunun büyümesinin önlenmesi ve GSMH içindeki payının düşürülmesine çalışılacaktır.

İç borçlanmanın bütçe açığını karşılayacak oranlarda yapılması, devlet tahvili ve hazine bonolarının ihale yöntemine ilave olarak değişen faiz oranlı satışı teşvik edilecektir.

Bütçe açıklarının finansmanında, Merkez Bankası kaynaklarına başvurulması mümkün olan en düşük düzeylerde tutulacaktır.

Kamu giderlerinin azaltılması, vergi gelirlerinin artırılması ve bütçe dengesi-nin korunması en büyük hedefimizdir.

KİT'lerin rasyonel yönetime kavuşturulması için, 233 sayılı Kanun Hükmün-de Kararnamede gerekli değişiklikler yapılarak, Türk Ticaret Kanunu çerçevesinde serbest piyasa ekonomisine uyumu sağlanacaktır.

Diğer taraftan, Sermaye Piyasası Kurulu, Menkul Kıymetler Borsası, Banka-lar Arası Para Piyasası, Bankalar Arası Döviz Piyasası, Hazine tahvil ve bonolarının arttırma ile satış sistemi, faizlerin ve kurların serbest bırakılması, altın ve kıymetli taş ithal ve ihracının serbest bırakılması, yatırım fonlarının kurulması gibi modern sermaye piyasasını yakından ilgilendiren kurumlar kurulmuştur.

Türk parası konvertibl hale getirilmiştir. Bu, bizim partimizin kuruluşunda tasarladığı ve kademe kademe kambiyo rejiminde yaptığı değişikliklerle gerçekleşt-irilmiştir.

Artık vatandaşımız istediği kadar döviz bankalardan alabilecek, istediği şekil-de içeride ve dışarıda yine bankalar kanalıyla tasarruf edebilecektir. Uluslararası piyasalarda kote edilmiş hisse senetlerini ve Hazine tahvillerini alıp, satabilecektir. Aynı şekilde, yabancılar da ülkemizde sermaye piyasasına kote edilmiş hisse senet-lerini aracı kurumlar vasıtası ile alıp satabileceklerdir.

Şirketlerimiz dış piyasalardan herhangi bir müsaadeye tabi olmaksızın kredi alabilmektedir.

Bütün bu tedbirlere rağmen dövize talep artmamış, servet transferleri olma-mış ve döviz fiyatları enflasyona göre yükselmemiştir. Bu, istikrarın ve vatandaşla-rımızın Türk Lirası'na güvencinin göstergesidir.

Altıncı Plan dönemi sonunda ihracatımızın 22,5 milyar dolara ve turizm gelirlerimizin brüt 5.5 milyar dolara çıkarılması öngörülmüştür. Türkiye'nin ekonomide elde ettiği sonuçlar dış dünyada da takdir edilmektedir. Nitekim, kredi itibarımız 1979'da 93 ülke arasında 89'uncu sırada iken, 1989'da 122 ülke arasında 39'uncu sıraya yükselmiştir.

Ekonomideki gelişmenin devam etmesi için rekabete dayalı serbest piyasa sistemini güçlendirecek uygulamalar sürdürülecektir.

Bu meyanda özelleştirme çalışmaları hızlandırılacak, devletin yeni ticari ve sınai yatırımlara girmesi özel durumlar dışında sınırlandırılacaktır.

Ekonomide kartelleşmeyi önleyici tedbirler alınacak; ithalat, tüketicinin korunması ve enflasyonla mücadelede etkin olarak kullanılacaktır.

1983'de GSMH'nın yüzde 16,2'si olan yurt içi tasarruflar, uygulanan faiz politikaları, gelir ortaklığı senedi gibi tasarruf artına tedbirlerle 1988 yılında bu rakam yüzde 26,1 olmuştur. GSMH artışını hızlandırarak işsizliği azaltmak politikası, ancak yurt içi tasarrufların artırılması ile istikrarlı bir şekilde uygulanabilir. Bu bakımdan, tasarruf artırıcı uygulamalara devam edilecektir.

Yatırımların dış tasarruflar, özellikle yabancı sermaye girişi ile artırılmasına devam edilecektir. 1980 yılında 97 milyon dolarlık yabancı sermayeye izin verilmişken, 1988'de 825 milyon dolarlık yabancı sermayeye izin verilmiştir. 1989 yılında 1 milyar doların geçileceği tahmin edilmektedir, önümüzdeki dönem içerisinde yabancı sermayenin yılda bir milyar dolar seviyesine varacağı beklenmektedir.

Önümüzdeki dönemde; Kaynakların daha etkin bir şekilde kullanılmasını sağlamak ve sermayeyi tabana yaymak için sermaye piyasasının geliştirilmesine daha fazla ağırlık verilecektir.

Kamu yatırımlarının ağırlıklı olarak altyapıya yönlendirilmesini, verimliliğin artırılmasını ve sermayenin tabana yayılmasını kolaylaştırmak üzere, daha önce başlatmış olduğumuz KİT'lerin özelleştirilmesi konusu önümüzdeki dönemin başlıca faaliyetleri arasında yer alacaktır.

Küçük tasarruf sahibinin haklarını korumak amacıyla şeffaf muhasebe usulleri getirilecek ve bunların denetimini yeminli mali müşavirler yapacaktır.

Bankacılık sektörünün para kredi piyasasında gerçek fonksiyonuna kavuşması ve bu yolla kaynakların daha iyi kullanılması için gerekli tedbirler alınacaktır.

Bu münasebetle, Bankalar Kânunu ve bununla ilgili mevzuatta günün şartlarına uygun değişikliklerin yapılması, mevduat sigorta kurumunun kurulması, kredi limitlerinin ayarlanması ve kredi risklerinin azalmasını sağlayacak karşılık ayırmalarına imkân veren gerçekçi düzenlemeler yapılacaktır.

Sigortacılık sektörünün geliştirilmesi ve halkımızın yaşam güvencesinin sağlanması için, zorunlu sigorta kapsamı genişletilecek, sigorta tarife sistemi daha rekabetçi çalışmaya imkân verecek şekilde yeniden düzenlenecektir.

Bankacılık ve sigortacılığımızın AT'ye uyumu için gerekli hukuki düzenlemeler zaman geçirilmeden yapılacaktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ekonomide başlattığımız yapısal değişiklikler çok büyük bir nispette tamamlanmıştır, önümüzdeki dönemde dışa açılma daha tedrici olacaktır. Bu itibarla, uygulayacağımız tedbirlerle enflasyonu makul seviyelere mutlaka indireceğiz.

Geçen dönemde memur ve işçinin net gelirinde artışın enflasyonun üzerinde olmasına dikkat edilmiştir. Nitekim, iktidara geldiğimiz 1983 yılından bu yana en düşük aylıklı devlet memurunun çıplak aylığı 13.8 kat, genel müdürün aylığı 19,2 kat artarken, aynı dönemde toptan eşya fiyatları 11.3 kat, tüketici fiyatları ise 13 kat artmıştır.

Ayrıca, Anavatan iktidarı döneminde çalışanlarımıza vergi iadesi yapılmaya başlanmış, konut edinmelerini kolaylaştırmak amacıyla sağlanan kredilere ilave olarak, konut edindirme yardımı yapılmıştır. Yine, tasarrufların teşviki amacıyla çıkarılan kanunla çalışanlarımız, sağlanan devlet ve işveren katkısı ile tasarruf yapmaya özendirilmiş ve bunlara bu yolla önemli ölçüde kaynak transferi sağlayacak bir sistem getirilmiştir. Ücret sisteminde yapılan diğer düzenlemelerle, kamu görevlilerinin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde görev yapmaları önemli ölçüde özendirilmiştir.

Diğer taraftan, 1989 yılında imzalanan toplu iş sözleşmeleri ile kamu kesimi işçi ücretlerinde yüzde 142'nin üzerinde net artışlar yapılarak, reel ücretlerin enflasyonun üzerinde seyretmesi sağlanmış ve geçmiş yıllardaki kayıpları da giderilmiştir.

Hükümetimiz, önümüzdeki dönemde de memur ve işçi gelirlerinin, enflasyonun üzerinde olmasını sağlayacak, satın alma gücünü artıracak tedbirleri alarak, gelir dağılımının bu kesim lehine daha da iyileştirilmesine gayret sarf edecektir.

Değerli milletvekilleri, ortadirek toplumumuzun en önemli kısmını teşkil eden işçi, memur, esnaf, sanatkâr, çiftçi ve emeklidir. Ortadirek için son altı yılda gerçekleştirildiğimiz ve gelir dağılımını düzeltici tedbirlerden bahsetmek istiyorum.

Öncelikle geçmişte gelir dağılımını haksız bir şekilde dar ve orta gelirli aleyhine çeviren faktörleri ortadan kaldırdık.

Mevduat faizlerini serbest ve gerçekçi seviyeye çıkardık. Bugün, tasarruf mevduatının yüzde 90'dan fazlası "ortadirek" dediğimiz kesimindir. Eğer, faizler gerçekçi veya serbest olmasaydı, her yıl ortadireğin hakkı olan bir kaç trilyon lira başka kesimlere kayacaktı.

Döviz kurunu serbestçe belirleme sistemine geçtik. Her yıl, ithalatçılara trilyonlarca haksız kazanç sağlayan sabit kur sistemine son verdik. Turizmciye, nakliyeciyeye, yurt dışındaki işçiye, alın teriyle ihraç malı üreten işçiye, tarlasında ihraç malı üreten çiftçiye getirdiği dövizin gerçek değerini ödemekle haksız kazançlar önlenmiş, gelir dağılımı belirli ölçüde düzeltilmiştir.

KİT mallarında sübvansiyonlar kaldırılmış, faturalı vergi iadesi getirilerek, ortadireğe gelir transferi yapılmıştır.

Konut fonu ve konut edindirme yardımı, icraatımızın gelir dağılımını düzeltici diğer önemli uygulamalarıdır. Eskiden kaçakçıya ve başka kesimlere giden kaynak-

lar artık dar ve orta gelirlinin eline geçmektedir. Bu rakam, yılda 600 milyar lira civarına yükselmiştir.

Geçmişte hiçbir teminatı olmayan, sağlık sigortası ve emeklilik sigortası kapsamında bulunmayan, 65 yaş maaşından yararlanamayan ve hiç kimsenin sahip çıkmadığı kitleye biz sahip çıktık. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları sistemini kurduk. Sosyal adalet anlayışımız gereği, geçmişte hiçbir kimsenin sahip çıkmadığı insanlara biz sahip çıktık.

Değerli milletvekilleri, gelir dağılımını dolaylı olarak düzelteren tedbirlerin en önemlisi, altyapı konusunda yaptığımız hizmetlerdir. Temiz içme suyu, kanalizasyonu, elektriği, yolu, telefonu olmayan bir insan, gelir pastasından fazla pay alamaz. Son altı yılda altyapıda büyük gelişmeler sağladık. İnsanlarımız altı yıl öncesine göre çok daha iyi imkânlarla kavuşmuşlardır. Bunlar dar ve orta gelirliye dolaylı olarak yapılan yardımlardır.

Geçim sıkıntısı, gelişen, ihtiyaçtan artan, daha iyi yaşamak isteyen her toplumda hissedilen bir durumdur, önemli olan, büyümenin devam etmesi, altyapının dengeli geliştirilmesi, sosyal programların müessir olmasıdır.

Hükümetimiz, dar ve orta gelirli lehine gelir dağılımını makro ve mikro seviyede iyileştiren gerçekçi ve akılcı politikalara taviz vermeden devam edecektir.

Anavatan Partisi iktidarı döneminde, mali açıdan çok önemli mali reformlar yapılmış, verginin, kalkınmanın finansmanında temel unsur olmasına özen gösterilmiştir. Bu konudaki temel ilkemiz, az kazananadan az, çok kazananadan fazla vergi almaktır. Diğer bir ifade ile, herkesin, Anayasamızın 73'üncü maddesi çerçevesinde kazancı oranında vergi vermesine ortam hazırlamaktır. Vergi sistemimiz yapılan düzenlemelerle çağdaş bir yapıya kavuşturulmuş, vergi sisteminin ekonomiyi yönetmede önemli bir araç olarak kullanılması imkân dahiline girmiştir.

Vergilemede ana ilkelerimiz ve yaptıklarımız şöyle özetlenebilir:

Pek çok kalkınmış ülkenin bile geçişte zorlandıktan Katma Değer Vergisi, rekor denilecek bir sürede uygulamaya konularak, büyük başarı elde edilmiştir. Aynı şekilde meslek vergisi kaldırılmış, yeniden değerlendirme daimi hale getirilmiş, Emlak Vergisi belediyelere ve özel idarelere devredilerek mahalli idarelerin güçlü hale getirilmelerine imkân sağlanmıştır.

Vergiler sayıca azaltılmış, basit, kolay ve anlaşılır hale getirilmiştir. Bunun yanında, vatandaşın vergisini öderken, eziyet çekmemesi, kuyruklarda beklememesi için vergi idaresi, bilgisayara geçmiştir. Şu anda tüm vergi gelirlerinin yüzde 80'i bilgisayarlı vergi daireleri tarafından toplanmaktadır, önümüzdeki devrede, otomasyon yurt çapında tamamlanacaktır. Böylece vergi idaresinin etkinliği artırılacak ve vatandaşlarımıza vergi dairelerinin daha çağdaş hizmet sunması sağlanacaktır.

Vergiler adil, genellikle herkesin kolaylıkla verebileceği nispette ayarlanmıştır. Geçmişte vergi nispetlerinin yüksek tutulması, devletin daha fazla vergi geliri sağlaması sonucunu doğurmadığı gibi, kaçağı zorlamış, ekonomik büyümeyi yavaşlatmıştır. Vergi nispetleri adil olduğu zaman vergi tahsilatı artmakta, vergi kaçakları azalmaktadır.

Vergi sistemi, kurumlaşmayı ve yatırımları teşvik edecek şekilde yeniden düzenlenmiştir. Tasarrufun ve yatırımların teşvikinde vergi muafiyet ve kolaylıklarını önemli bir araç olarak kullanmaya devam etmekte kararlıyız.

Vergi ihtilaflarının asgari hadde indirilmesinin ve vergi kaçaklarının azaltılmasını sağlayın tedbirler yanında, bir süre önce kabul edilen Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanununa süratle işlerlik kazandırılacaktır. Bu konuda yapılan çalışmalar son aşamaya gelmiştir.

Yeni vergi ihdas edilmesi veya vergi oranlarının artırılması yerine, vergilemede yatay ve dikey adalet ilkeleri de dikkate alınarak vergi tabanının yaygınlaştırılması, vergi kayıp ve kaçığının asgari seviyeye indirilmesi ve tahsilattaki verimliliğin artırılabilmesi yolundaki gayretler sürdürülecektir.

AT'ye yapılan tam üyelik başvurusu gözönünde bulundurularak, başlamış olan vergi uyum çalışmaları süratle yürütülecek, bu konuda araştırma ve eğitim faaliyetlerine ağırlık verilecektir.

Dışa açılma politikalarıyla uyumlu olarak, yabancı sermayenin ve ileri teknolojinin Türkiye'ye gelişini ve Türk müteşebbislerinin dışa açılmalarını teşvik etmek, ülkelerin vergi sistemlerini yakınlaştırmak amacıyla, son yıllarda hız kazanan çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmalarının yapılmasına Hükümetimiz döneminde de devam edilecektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, kalkınma, esas itibariyle, insan içindir. Vatandaşımızın hayat seviyesini yükseltici, meşakkatini azaltıcı yönde yapılan icraatlar bu gayeye hizmet eder. Hiç elektriği olmayan bir köye bağladığınız elektrik, o köyde geçmiş çağlarda kalmış insanımızı 20'nci asra getirmektedir. Daha önce kendi köyünden ve alıştığı hayat tarzından başka bir şey bilmeyen köylümüz, renkli televizyonunun dünyaya açılan penceresinden, diğer insanların asfalt yollarda yürüdüklerini, içinde çeşmesi ve tuvaleti bulunan evlerde yaşadıklarını, vitrinleri dolu mağazalarda alışveriş yaptıklarını görecektir ve benzerini köyünde görmek isteyecektir.

Köylerin durumunu düzeltmek için çok gayret sarf ettik. Elde edilen neticeler çarpıcıdır.

Son beş yılda köylerimizde 51 bin km. tesviye, 50 bin stabilize yol yapmıştır. 1983 yılı itibariyle 11.000 km. asfalt köy yolu olmasına mukabil, son beş yılda 16 bin km. köy yolu asfaltlanmıştır. Köy yollarında standart ve kalite, önemli ölçüde düzelmeye başlamıştır.

1983 yılında kırsal alanda içme suyu bulunan ünite sayısı 38 bin iken, son beş yılda 24.700 üniteye içme suyu götürülmüştür.

Cumhuriyetin ilk 60 yılında 10 bin köyümüze telefon götürülmüştür. Biz, beş yıl içerisinde bu rakamı 37 binin üzerine çıkardık. Diğer bir deyimle, 60 senede yapılanın 3,6 katını 5 seneye sığdırdık.

Sayın Başkan, değerli milletvekili, şehirlerimizi modernleştirmek ve şehirde yaşayan vatandaşlarımıza daha iyi hizmetler götürmek için, belediyelerimize büyük maddi imkânlar aktardık ve onlara bu görevlerini ifa etmek için yetki verdik.

Başta içme suyu ve kanalizasyon olmak üzere, yeşil sahalar ve parklar, yollar ve pek çok altyapı hizmetleri yapılmaya başlanmıştır. 1983 yılında mahalli idare harcamalarının GSMH'ya oranı yüzde 1,7'den 1988 yılında yüzde 3,2'ye çıkmıştır.

Mahalli idarelere ek olarak, şehirlerimizde, başta TEK ve PTT olmak üzere, diğer kamu kuruluşları da insanımıza hizmet götürmek için seferber olmuşlardır. Şehirlerimiz ışıklandırılmış, elektriksiz mahallelere elektrik götürülmüş, programlı elektrik kesintileri tamamen bertaraf edilmiştir. 1983'te 7.000 Mw civarında olan kurulu güç, 1988 yılı sonunda, 14.500 Mw'ın üzerine çıkarılmıştır. Diğer bir deyimle, 60 yılda kurulan 7 000 Mw güce, Anavatan iktidarı 5 yıllık icraatında 7.500 Mw kurulu gücü ilave etmiştir. Bu, her yıl Keban'ın 1,5 misli büyüklüğünde bir santral devreye sokmakla eşdeğerdir.

Sosyal ve iktisadi faydaları yönünden Güneydoğu Anadolu Projesini birinci öncelikli bir proje saydık ve kısa zamanda tamamlanabilmesi için gerekli bütün tedbirleri almayı milli bir görev kabul ettik.

Önümüzdeki devrede:

Altyapı yatırımlarında Yap-İşlet-Devret modeline devam edilecektir. Diğer ülkelere de örnek olan bu modelle, devletin altyapı yatırımlarını takviye ederek, gelişmişlik seviyesini, ileri ülkeler seviyesine yaklaştırmaya çalışacağız.

1983 yılında elektrik enerjisi üretimi 27,3 milyar Kw/h idi. 1989 yılında 52 milyar Kw/h'e ulaşacaktır. Aslında üretim kapasitemiz bunun hayli üzerindedir. Bulgaristan'dan elektrik ithali durdurulmuş, Türkiye, elektrik ihraç edecek duruma gelmiştir. 1994 yılı hedefi 88 milyar Kw/h'tir. Yeni enerji tesisleri yanında trafolar ve enerji nakil hatları ıslah edilecek; enerji, bol ve güvenilir olacaktır.

Halen yapımına başlanmış bulunan 1.500 km. otoyol önümüzdeki dönemde tamamlanacak, 1.500 km. yeni otoyola başlanacaktır.

Büyük şehirlerimizdeki metro, hafif metro ve toplu taşıma hizmetleri, mali bakımdan desteklenecektir.

Başta Akdeniz sahilleri olmak üzere toplam, 100 milyon ton kapasitede yeni ve tevsi limanlar yapılacaktır.

Yurt içinde bütün önemli merkezlere hava ulaşımını sağlamak hedefimizdir. Turizmin gelişmesi ve milletlerarası hava ulaşımından daha fazla pay alabilmek için, mevcut hava alanları modernleştirilecek, tevsi edilecek, yenileri yapılacaktır. Milletlerarası uçak seferleri, ABD, Japonya, Çin gibi ülkelere teşmil edilmiştir. Atatürk Hava Limanı açık hava limanı haline getirilecek, Ortadoğu ve Güneydoğu Avrupa'nın en hareketli hava limanı olacaktır.

Bütün şehirlerin kanalizasyon şebekeleri önemli ölçüde bitirilmiş olacaktır.

Şehirlerimizin havasını daha temiz tutmak ve enerji santrallerini beslemek yanında, kaliteli ve yüksek kalorili tabii gazdan büyük ölçüde istifade edilecektir. Başta İstanbul, İzmit, Bursa, Eskişehir, Ankara, Konya, Kayseri ile Balıkesir, İzmir, Manisa olmak üzere çok sayıda şehrimizin tabii gazdan faydalanması çalışmalarının bir bölümü gerçekleştirilmiştir.

Son altı yılda olduğu gibi, haberleşme ve bilgi naklinde elektronikteki gelişmeler en sıkı bir şekilde takip edilecek, yatırımlar bütün hızıyla sürdürülecektir. Telefonda hedefimiz 10 milyon hatta ulaşmak, her isteyen telefon verebilmektir.

Bu yıl yayına başlayan TV kanallarına ilaveten, yeni TV kanalları devreye girecek, TV yayınlarını iyi seyredemeyen yörelere uydu kanalıyla kaliteli yayın yapma imkânı getirilecek, yer alıcı istasyonları yurt çapında yaygınlaştırılacaktır.

Altyapısı oluşturulan modern haberleşme ve bilgi akımı sistemleri yurt çapında yaygınlaştırılacaktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, tarım sektörünün hızlı bir şekilde gelişmesinin sağlanabilmesi için, hedefimiz ve yaptıklarımız şöyle özetlenebilir:

1984-1988 arasında tarımın ortalama gelişme hızı yüzde 4,6 olmuştur. Bu hız, plan hedeflerinin üzerindedir.

Tarım ürünleri destekleme politikasında, çiftçimizin alın terinin karşılığını vermeye, ödemeleri zamanında yapmaya gayret ettik. Destekleme fiyatlarını enflasyon hızının üzerinde tatminkâr düzeylerde tuttuk, ödemeleri peşin ve daha kısa zamanda yaptık. Birçok üründe ilan ettiğimiz fiyatlara ek olarak, haftalık ve aylık ilave ödemeler getirdik.

Tarımda başlıca hedefimiz, verimlilik, kalite ve modern üretim tekniklerinin uygulanmasını sağlamaktır.

Çiftçilerimizin ve tarımın desteklenmesi için T.C. Ziraat Bankası, tarım kredi kooperatifleri ve diğer zirai amaçlı finans kaynaklarından açılan krediler, enflasyonda dikkate alınarak, reel olarak önemli ölçüde artırılmıştır.

Tohumculukta ve hayvancılıkta, Cumhuriyet tarihimizin en önemli hamleleri yapılmıştır. Bugün, yerli yabancı 40'a yakın tohumculuk şirketi kurulmuş; üretilen vasıflı ve hibrit tohumlar, Türkiye'nin ihtiyacını karşıladığı gibi, Amerika dahil, ihracat da başlamıştır. Hayvancılıkta, bilhassa süt sığırcılığını geliştirmek için 100 bin baş hayvanın ithal edilmesi hedef alınmış, bugüne kadar bunun 50 bin başa yakını getirtilerek çiftçilerimize dağıtılmıştır.

Son beş yılda 700 bin hektar alan sulamaya açılmış olup, toprak ıslahı erozyon önleme ve toprak tahlili gibi konulara büyük ağırlık verilmiştir, önümüzdeki dönem GAP dahil, sulamada büyük hamleler yapılacaktır.

Soya, mısır, ayçiçeği, patates, hibrit sebzeler ve yem bitkileri üretiminin geliştirilmesine önem verilmiş, başta yüksek verimli tohumluklarla ve modern üretim teknikleriyle bu gibi ürünlerin verimleri büyük ölçüde artırılmıştır.

Ticari gübreye yapılmakta olan sübvansiyon, bu yıl bir trilyon liraya yaklaşacaktır. Zirai mücadele ve veteriner ilaçları ile süt ve belirli ürünlerin tohumluklarına yapılan destekler devam etmektedir.

Ham ve işlenmiş tarım ürünleri ihracatını artırmak için, çeşitli ürünler için çok yönlü teşvik tedbirleri uygulanmaktadır.

Tarım Reformu Kanunu çerçevesinde, reform bölgesi alanları dahilinde çiftçilerin topraklandırılması ve verimliliklerinin artırılması için uygulamalar devam ettirilmektedir.

Bu yıl karşılaştığımız son 50 yılın en şiddetli kuraklığına rağmen, ortaya çıkan buğday ve arpa tohumluk taleplerinin karşılanması için gereken bütün tedbirler alınmış, çiftçilerimizin tohumuz kalmaması için bütün imkânlar seferber edilmiştir. Ayrıca, kuraklıktan yüzde 40 ve daha fazla zarar gören bütün çiftçilerimizin T.C. Ziraat Bankası ve tarım kredi kooperatiflerine 5 milyon liraya kadar olan borçları, faizsiz olarak bir yıl için ertelenmiştir. Yine, zarara uğramış çiftçilerimizin aynı kuruluşlara olan vadesi geçmiş, idari ve kanuni takipteki 50 milyon liraya kadar olan kredi borçları, uygun şartlarla taksitlendirilmiştir.

Bu yıl yaşadığımız kuraklık karşısında herhangi bir sıkıntının olmaması için, 4 milyon tonu buğday ve 1,8 milyon tonu yem maddeleri olmak üzere toplam 6 milyon ton civarında gıda ve yem ürünleri ithalatı bağlantısı yapılmıştır. Bunun büyük bölümü gerçekleştirilmiş olup, kalan miktarı program dahilinde ithal edilmektedir.

Memnuniyetle ifade etmek isterim ki, büyük ürün kayıplarına rağmen, hiçbir malın darlığı veya yokluğu bahis konusu değildir.

Türkiye, bu mikyastaki büyük bir ithalatı finanse etmek üzere, bir milyar dolar rahatlıkla sağlayacak ekonomik güce ve itibara sahip olduğunu göstermiştir.

Sayın milletvekilleri, milletimizin devlete emaneti olan ormanlarımızı, vasıf ve üretim yönünden ileri bir seviyeye çıkartmak için önemli adımlar atmış bulunuyoruz. Bu amaçla, Devlet ve orman köylüsü ilişkilerinin iyileştirilmesi için gerekli kanuni düzenlemeler yapılmış orman kadastro ve ağaçlandırma hizmetlerine öncelik verilmiştir.

1984-1989 yılları arasında, toplam 700 bin hektar orman alanında ağaçlandırma yapılmıştır. Orman kadastro ve mülkiyet çalışmalarına hız verilmiş, orman yangınlarıyla mücadele ve orman koruma faaliyetlerinde kayda değer gelişmeler sağlanmıştır.

Değerli milletvekilleri, sanayileşme politikamızın hedefi, modern ve gelişmiş ülkelerin sanayileşme seviyesine erişmektir.

Uzun yıllardan beri devam eden ithal ikamesi anlayışı terk edilmiş, ihracata dönük ve dünya sanayi ve ticaretine entegre olabilecek bir sanayileşme politikasına geçilmiştir.

Kalite ve fiyat yönünden dünya pazarlarında rekabet edebilir mamulleri üretmeyi, buna mukabil rekabet edemeyeceğimiz mamul ve yan mamulleri ithal etmeyi sanayileşmede temel ilke kabul ediyoruz.

Sanayimizin sağlıklı bir şekilde gelişmesi için, döviz kurunun gerçekçi, gümrük hadlerinin makul olması gerekir.

Aşırı sübvansiyonlar, çok yüksek gümrük hadleri ve ithal yasaklamaları ile korunan bir yapıda, sanayiye sağlıklı gelişmesi mümkün değildir. Son dört yıllık uygu-

lama bu gerçeği doğrulamış, sınai üretim artmış, yerli malların kalitesi yükselmiş, ihracat imkânları önemli ölçüde genişlemiştir.

1984-1988 döneminde sanayimiz ihracata dönük, dış piyasa şartları ile rekabet edebilen köklü bir yapısal değişim içerisindeydi. Bu dönemde sanayimizin ortalama yıllık gelişme hızı, yüzde 7,1 olmuştur. Sanayi malları ihracatı 1979 yılında 780 milyon dolar iken, 1988 yılında 8,9 milyar dolara, yani 11 katına çıkmıştır.

1990 yılında, Destekleme ve Fiyat İstikrar fonundan prim ödemeleri devam edecektir. Ülkemizin taraf olduğu anlaşmalar dikkate alınarak, ihracatta doğrudan teşvikler yerine, uygulamaya başlanan kredi teşviklerine ağırlık verilecektir. İhracatçıya kredi desteğini artırmak amacıyla kurulmuş bulunan Eximbank kaynaklarının güçlendirilmesi sağlanacaktır. Teknoloji ve ihracat yönünden önemli görülen sanayilere özel teşvikler uygulanacak, ihracatın ve dış rekabetin etkisiyle üretim ve kalite yükselmeye devam edecektir. Tekstil, elektronik, savunma sanayii ile ileri teknoloji kullanan alanlarda önemli gelişmeler olacaktır. Sanayi mallarının ihracat içerisindeki payı yükseltilecektir.

Sayın milletvekilleri, iktisadi ve sosyal bünyemizde, hizmet, üretim ve istikrar unsuru olarak esnaf ve sanatkârın önemli bir yeri vardır. Esnaf ve sanatkârlar, emek ve sermayenin birleştirici, teşebbüs gücünün gelişmesi için tabii şartların mevcut olduğu meslekler topluluğudur.

Esnaf ve sanatkâr için en önemli husus, işyeri sahibi olması ve makine teçhizat alımında gerekli desteğin teminidir. Bu maksatla, küçük sanayi sitelerinin daha hızlı bir şekilde tamamlanmasına öncelik verilmiştir.

1984 yılı öncesinde, 19 yılda, yaklaşık 25 bin işyeri yapılmıştı. Biz, 6 yılda bundan fazla işyeri yaptık. Halen 85 bin kadar yeni işyeri de inşa halindedir.

Esnaf ve sanatkârlarımızın ürettiği malların sadece yurt içinde değil, yurt dışında da pazarlanabilmesi için gerekli teşvikler uygulanacak, teknik yardım, bilgi ve eğitim yönünden daha iyi hizmet veren danışma ve yardım birimleri geliştirilecek, bu maksatla esnaf ve sanatkâr kuruluşlarına gerekli yardım yapılacaktır.

Küçük ve orta büyüklükteki işletmeler için ihtiyaç duyulan işyerleri ve alt yapı imkânları büyük ölçüde sağlanmış olduğundan, gelişmiş ülkelerde olduğu gibi, ülkemizde de modern bilim ve teknolojik yeniliklerin küçük ve orta ölçekli sanayi işletmelerinde de uygulanmasını sağlamak büyük bir önem ve öncelik kazandığından, küçük sanayi siteleri ve organize sanayi bölgeleri gibi sanayi potansiyelinin bulunduğu yerlerde açılacak bu işletmelerin desteklenmesi ve geliştirilmesi için danışmanlık, ihtisas, eğitim, teknoloji geliştirme merkezleri ve enstitüleri, teknopark ve bilgi bankaları ile hizmet verecek (Küçük ve Orta ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı) olan bir teşkilatın kurulmasına ilişkin kanun tasarısı hazırlanmış ve Yüce Meclise arz edilmiştir.

Değerli milletvekilleri, başta Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri olmak üzere, kalkınmada öncelikli yörelerimizin geliştirilmesi, bölgeler arasındaki gelişmişlik farklılıklarının azaltılması, refahın yurt sathına dengeli yayılması, başlıca hedeflerimiz arasındadır.

Anavatan Hükümetleri döneminde, kalkınmada öncelikli yörelerimizin makûs talihini yenmek için önemli hamleler yapılmıştır.

Son altı yılda enerji ve sulama barajları, belediye hizmetleri, bütün kasaba ve köylerin telefonu, köy elektrifikasyonu ve köy yollarında, daha önce yapılan bütün işlerden fazlası gerçekleştirilmiştir. Bu bölgelerde çalıştırılanların daha fazla ücret alması sağlanmış, çok sayıda lojman inşa edilmiştir. GAP Projesi içerisinde yer alan şehir, kasaba ve köylerimiz, 1990'lardan itibaren tedricen Türkiye'nin tarım, sanayi ve ticaret sektörleri bakımından gelişmiş bölgeleri arasına girecektir.

Değerli milletvekilleri, tüketicinin korunmasını sağlayacak unsurların başında, ticaret sektörünün sağlıklı çalışması gelir. Bunun için de sağlam rekabet şartlarının oluşturulması, mal ve hizmet pazarlamasındaki bütün faaliyetlerin birbirini tamamlayıcı, sürekli ve güvenli olması gerekir. Böylece tüketiciye her mevsimde kaliteli, yeterli ve istikrarlı fiyatla mal ve hizmet arz etmek mümkün olabilir.

Ticaretin gelişmesine, bunun için de özellikle sağlıklı bir pazarlama zincirinin kurulmasına yönelik tedbirlere önem verilecektir. Her çeşit mal ve ürünün en iyi şekilde değerlendirilebilmesi, bunların iç ve dış pazarlara zamanında ve yeterli miktarlarda verilebilmesi için tasnif, işleme, ambalajlama, depolama ve muhafaza tesislerinin kurulması desteklenecektir.

Kara, deniz ve hava taşımacılığını, Türkiye'nin coğrafi avantajlarını da dikkate alarak, en iyi şekilde geliştirecek tedbirleri almaya devam edeceğiz.

Dış ülkelerde hizmet veren müteahhitlerimize, diğer ülkelerin de yaptığı gibi destek olduk. Müteahhitlerimizin dünya piyasasında daha güçlü hale gelmeleri için, verilen teşviklere devam edilecektir.

İstanbul'u deniz aşırı iş ve bankacılık merkezi yapmak için çalışma devam etmektedir.

Değerli milletvekilleri, gelişme açısından, son altı yılda Türkiye net turizm geliri artışında, dünyada en başarılı ülke olmuştur. 1983 yılı sonunda 66 bin olan turistik yatak sayısı, 1989 yılı sonunda 160 bine ulaşacaktır. Altına Plan dönemi sonunda bu rakamın 350 bine ulaşması beklenmektedir, önümüzdeki devrede hedefimiz, kaliteli ve gelir düzeyi yüksek yabancı turisti Türkiye'ye çekmektir.

Bu hedeflere ulaşmak için;

Eğitilmiş turizm personeli ile su, kanalizasyon, yol vb. gibi teknik altyapı hizmetlerinin yeterli düzeye çıkarılması,

Büyük çoğunluğu kum-deniz-güneş turizmine hitap eden türdeki tesislere, termal, golf, kültür, kamping, kış, kongre turizmi türündeki yeni tesislerle arz çeşitliği getirilmesi,

Ülkenin belli yörelerine yoğunlaşmış olan turistik tesislerin potansiyel arz eden diğer bölgelere de dengeli bir biçimde dağılımının gerçekleştirilmesi,

Mevcut tesislerin yılın on iki ayı boyunca hizmet verebilecek niteliğe kavuşturulması ve yan harcamaları teşvik edici üniteler ilavesiyle doluluk oranları ve verimliliklerinin artırılması,

Turistik tesis işletmeciliği geliştirilerek, küçük kapasiteli tesislerin ve aile işletmeciliğinin teşvik edilmesi,

Turizm hizmetlerinin pazarlama ve tanıtımında özel ve kamu işbirliğinin teşvik edilmesi, Charter taşımacılığının geliştirilmesi ve yerli seyahat acentelerinin tur operatörlüğüne teşvik edilmesi,

Atıl potansiyel olarak duran ikincil konutların turizme kazandırılması,

Türk turizminin hitap ettiği ulusların pazar yelpazesinin, para harcayan türde turist gönderen yeni pazar ülkelere doğru genişletilmesine ağırlık verilecektir.

Değerli milletvekilleri, kalkınmada asıl hedef, sosyal gelişmenin sağlanmasıdır.

Bütün ekonomik gelişmeler, sosyal gelişmelere paralel olarak gitmek mecburiyetindedir.

Hedef olarak sosyal adaletin ve fırsat eşitliğinin sağlanması, bölgeler arası gelişmişlik farklarının azaltılması, refahın yaygınlaştırılması, sosyal politikamızın temel unsurlarını meydana getirir.

Sosyal gelişmenin sürekliliği ve gerekli kaynakların artan bir şekilde temini, iktisadi gelişme ile yakından ilgilidir. Bu itibarla sosyal ve iktisadi gelişme arasındaki ahengin ve dengenin korunması önemlidir.

Sosyal güvenlik ana politikamız, nüfusun tümünü en kısa zamanda sosyal güvenlik şemsiyesi altına almaktır. Bu amaca ulaşmak için, bir yandan kapsam dışındaki gruplara sosyal güvenliğin götürülmesi, diğer yandan, halen bu hizmetlerden yararlananlara götürülen programların daha etkin hale getirilmesi gerekmektedir. Tarım kesiminde halen 750.000 civarında olan sigortalı nüfusun, Hükümet dönemimiz içerisinde hızla artırılması, hedefimiz bulunmaktadır.

506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu kapsamı içerisindeki sigortalılarımıza ve yurt dışında çalışan işçilerimize götürülmekte olan sosyal güvenlik hizmetlerinin kalitesini artırmak için, yasal düzenlemeler yanında, uygulamadaki aksaklıkların giderilmesi için idari ve mali tedbirlere de önem verilecektir.

Bu meyanda, emekli dul ve yetimlerimizin aylıklarını, enflasyondan etkilenmeyecek seviyede tutmak için sosyal güvenlik kuruluşlarının mali durumlarını da dikkate almak suretiyle ayarlayacağız.

Sosyal Sigortalar Kurumunun sağlık yardımları ve hizmetlerini, akılcı çözümler getirmek suretiyle en yüksek seviyeye ulaştırmayı amaçlıyoruz. Bunun yanında Bağ-Kur sigortalı ve emeklilerine götürmekte olduğumuz ve satın alma suretiyle uyguladığımız sağlık hizmetlerine önem vererek, halihazır sorunların çözülmesi için idari ve yasal düzenlemelerin gerçekleştirilmesine çalışacağız.

Sosyal güvenlik fonlarını verimli ve güvenli alanlarda kullanmak suretiyle, hem milli ekonomimize katkıda bulunmayı düşünüyoruz, hem de sosyal güvenlik yardım ve standartlarını yükseltmeyi amaçlıyoruz.

Çalışma hayatımızın işçi, işveren ve devlet üçlüsünün uyum içerisinde ve birbirini tamamlayacak biçimde yürütülmesine özel bir önem atfediyoruz. Çalışma hayatını düzenlemek, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışanları korumak,

işçi sağlığı ve iş güvenliği konusunda gelişmiş ülkelerin seviyesini hedeflemiş bulunuyoruz. Toplu pazarlık sisteminin bütün şartları ile yerleşmesi için azami gayret sarf edeceğiz.

Ev kadınlarının ve genç kızların istihdamı için başlatılmış bulunan hizmetlere hız vereceğiz. Vasıfsız işgücünü ülke ekonomisinin ihtiyacı olan meslek dallarına yönlendirmek için, işgücü yetiştirme projelerine devam edeceğiz.

Bu aşamada, toplumsal olarak korunması gereken sakatlara yönelik hizmetlerin koordinasyonu ve istihdamı hususlarına ayrı bir önem verilecek, eski hükümlülerin istihdam alanlarında değerlendirilmesi temin edilmek suretiyle, topluma yararlı birer kişi olmaları sağlanacaktır.

Hiçbir sosyal güvenlik sistemi içerisinde olmayıp muhtaç durumda bulunan vatandaşlarımıza sahip çıkmak maksadıyla Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu kurulmuş, bu fona bağlı olarak il ve ilçe merkezlerinde vakıflar çalışmaya başlamıştır. Bu şekilde yüzbinlerce vatandaşımıza yardım yapılmaktadır.

Değerli milletvekilleri, aile, toplumun temelidir.

Toplum hayatının ahenkli ve sağlam bir şekilde devam ettirilmesinde, gençlerimizin yetiştirilmesinde, ahlakın, milli ve manevi değerlerin korunmasında; aile yapımızın tabii ve tarihi vasıfları olan, örf ve ananelerimiz ile perçinleşmiş bulunan, sevgi, saygı, feragat ve fedakârlığın rolü her şeyin üzerindedir. Fert ve toplum seviyesinde sosyal güvenliğin ilk ve önemli teminatı ailedir.

Kadını, toplumumuzun ve aile müessesemizin en önemli unsuru olarak görüyoruz. Kadınlarımızın haklarının korunması ve ülkemizin gelişmesine daha fazla katkılarının sağlanması hedefimizdir.

Değerli milletvekilleri, önümüzdeki dönem eğitim ve öğretim, en fazla önem verdiğimiz konuların başında gelecektir.

Geleceğimizin teminatı olan çocuklarımızın ve gençlerimizin, modern ve ileri Türkiye idealine, Atatürk ilke ve inkılâplarına bağlı, milli, manevi ve ahlaki değerlerimizi benimsemiş, bilgili, ilmi düşünceye sahip, herkese karşı sevgi, saygı ve müsamaha besleyen medeni birer insan olarak yetişmelerini milli eğitimin esası sayarız.

Eğitim ve öğretimde fırsat eşitliğinin sağlanması esastır.

Öğretmen, eğitimin ve toplumun temel taşıdır. Bu mesleğin cazip hale getirilmesi için, özendirici tedbirler alınmasına devam edilecektir.

Gelişmenin ve modernleşmenin temelindeki başlıca unsurlar, insan ve sistemdir. İnsanın emeği ve çalışması, her şeyin üzerindedir.

Kalkınma, insanoğlunun işidir. İleri toplumlarda yetişmiş insanın, insan gücü kalitesinin, dünyanın en zengin tabii kaynaklarından daha önemli olduğu gözlerimizin önündedir.

Esas olan, herkesi bir meslek sahibi yapmaktır. Her şeyden önce, insanın kendine güven duymasının ilk şartı, meslek sahibi olmasıdır.

İktisadi hayatımızdaki gelişmeler, her seviyede ihtisasa yönelik ve uygulamalı eğitim ve öğretime ağırlık verilmesini gerektirmektedir. Son dört yılda, mevcut eğitim sistemi yanında çıraklık eğitimi ve beceri kursları ile belirli mesafeler alınmıştır.

Önümüzdeki dönemde ortaöğretimden, yüksekokul ve üniversiteye kadar esnek ve yönlendirilmiş bir insan gücü planlamasına ağırlık verilecektir.

Türkçe'nin doğru ve güzel konuşulması ve yazılması için gerekli bütün tedbirler alınacaktır.

Her seviyede eğitim ve öğretimde, başta televizyon ve bilgisayar olmak üzere, teknolojinin imkânlarından en ileri safhada istifade edilecektir. Herkese bir yabana lisan öğretmek hedefimizdir.

Halk eğitimine süreklilik kazandırmak amacıyla, okul dışı eğitim ve kültür faaliyetlerinin geliştirilmesi, radyo ve televizyondan müessir bir şekilde faydalanılması için gereken yatırımları tamamlayacağız.

Öğretmenlerin meslek içi eğitimine önem verilerek, devamlı gelişmeleri sağlanacaktır.

Çok kanallı eğitim televizyonu, öğrenci ve öğretmenlerin eğitim ve öğretiminde yardımcı ve hızlandırıcı bir araç olarak kullanılacaktır.

Eğitim programları, ders kitapları, eğitim araç ve gereçleri ile öğretim yöntem ve tekniklerinin, bilim ve teknolojiye yeniliklere toplumumuzun ve insanımızın değişen ihtiyaçlarına uygun olarak geliştirilmesi sağlanacaktır.

Bilgisayarlı, göze ve kulağa hitap eden modern eğitim sistemleri, okullarımızın en önemli eğitim araçları haline getirilecektir. Eğitim ve öğretimde başlatılan bilgisayar kullanımına hızlandırılarak devam edilecektir.

İlk ve ortaöğretimde ikili öğrenimin kaldırılmasını, sınıflardaki öğrenci sayısının azaltılmasını hedef alıyoruz.

3308 sayılı Kanunla kurumsal bir yapıya kavuşturulan çıraklık ve meslek eğitiminin geliştirilerek yaygınlaştırılmasına devam edilecektir.

Yükseköğretim kuruluşlarımızda müspet ilimler, sosyal ve manevi ilimler ile birlikte teorik ve uygulamalı araştırma ve geliştirme faaliyetlerine önem verilmesini; bu kuruluşlarımızın sınıai, iktisadi, sosyal ve diğer konularda pratik araştırma ve geliştirmeye yönelmelerini teşvik için gerekli tedbirlerin alınmasını faydalı görmekteyiz.

Bugüne kadar yapılan uygulamalar ve sonuçları değerlendirerek, YÖK Kanunu günün şartlarına göre değiştirilecektir.

Değerli milletvekilleri, milli kültürümüz, kalkınma, çağdaşlaşma ve dışa açılma çalışmalarının özünü oluşturacaktır. Hür düşünce, ilmi zihniyet, araştırma ruhu, gelişme heyecanı, metodu çalışma ve tasarruf alışkanlığı gibi çağdaşlaşmanın temeli olan unsurların toplumumuzda yaygınlaşmasını sağlamak için, kültürümüzün kaynaklarından yararlanmak hedeflenmiştir. Bu hedeflere, milli kültürden hareketle varılabileceğine inanıyoruz.

Milli kültürün geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması, kalkınma politikalarının temel ilkelerinin başında gelecektir.

Milli ve manevi değerlerin korunmasında ve geliştirilmesinde, milli bütünlüğün ve dayanışmanın sağlanmasında temel unsur, kültürümüzün araştırılması ve tanıtılmasıdır. Böylece, milli kültür, gelecek nesillere de zenginleştirilerek intikal ettirilmiş olacaktır.

Kültür ve sanat, milli değerlerin korunmasında ve gelişmesinde olduğu kadar, milletlerarası münasebetlerde de yakınlaşma ve dayanışmanın temel unsurudur. Dünya barışının köprüsü, kültürel alışveriş olacaktır.

Avrupa Topluluğu ile bütünleşme dönemi içinde ortaya çıkması muhtemel kültürel münasebetlerin alacağı yeni boyutlar göz önünde bulundurulacak ve kültürümüzün Topluluk ülkelerine tanıtılmasına özen gösterilecektir.

Türk film sanayiinin geliştirilmesi konusunda devletçe her türlü destek sağlanacaktır.

Fikir ve sanat eseri sahiplerinin haklarının korunmasına ve devletçe desteklenmesine devam edilecektir.

Eski yapı ve eserlerin korunması ve yaşatılması, tarihimize ve kültürümüze bir saygının ifadesi olarak devam edecek, bu konuda ülke bütününde “koruma kültürünün” yayılması için gerekli tedbirler alınacaktır.

Eski eser kaçakçılığının önlenmesi için, gerekli her türlü tedbir alınarak, çeşitli yollarla yurt dışına kaçırılan eski eserlerin Türkiye’ye geri getirilebilmesi için çalışmalara devam edilecektir.

Kütüphane hizmetlerinin daha verimli ve ülke çapında dengeli bir şekilde yaygınlaştırılması için yeni tedbirler geliştirilecektir

Okuma zevk ve alışkanlığının yaygınlaştırılması için gerekli araştırmalar yapılarak, yeni eserler ortaya koyacak kabiliyetli kişilerin keşfedilmesi, yönlendirilmesi, özendirilmesi ve desteklenmesi hususunda çalışmalar sürdürülecektir.

Arşiv belgelerinin korunması, tasnif edilmesi ve araştırmacıların hizmetine sunulması sağlanacaktır.

Türk edebiyatını ve sanatını dünyada tanıtmak için, yazarlarımızın eserleri yabancı dillerde yayınlanacak, bilim ve kültür yayınlarının yaygınlaştırılması daha da hızlandırılacaktır. Türk-İslâm eserleri öncelikli olmak üzere, kültür varlıklarının korunması, bakımı, onarımı ve restorasyonuna ağırlık verilecektir.

Milletimizin sosyal ve kültürel hayatında önemli rolü olan edebiyat, müzik, resim, folklor, sinema, tiyatro ve diğer sanat dallarının geliştirilmesi kültür ve sanat politikamızın ana hedefidir.

Opera, bale ve orkestra çalışmalarında çağdaş bir yaklaşımla milli kültür birikimimizden yararlanılacak, tiyatro çalışmalarında yerli eserlere ağırlık verilecektir.

Özel tiyatroların devlet tarafından desteklenmesi hamlesi artırılarak devam edecektir.

Değerli milletvekilleri, önümüzdeki dönemde sağlık hizmetlerine büyük önem vereceğiz.

Sağlık hizmetlerinden bütün vatandaşlarımızın en iyi şekilde faydalanmasını sağlamak hedefimizdir.

Bu hedefe ulaşmak üzere, öngördüğümüz tedbirlerin büyük bir bölümü, bir süre önce çıkardığımız Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu içinde yer almaktadır.

Önümüzdeki dönemde:

Sağlık hizmetlerinin, vasıflı, güvenilir, kolay erişilebilir, formaliteden uzak ve yurda dengeli bir şekilde yayılması esastır; bunun için, zorlayıcı değil, teşvik edici tedbirler uygulanacaktır.

Hastane, sağlık ocağı ve sağlık evi sayısı arttırılacak, sağlık tesislerimiz daha modern alet, makine ve araçlarla teçhiz edilmeye devam edilecektir.

Devlet, Sosyal Sigortalar Kurumu, üniversite ve diğer kamu kuruluşlarının hastaneleri arasında işbirliği imkânlarının artırılarak, birbirlerini takviye eden bir anlayışla çalışmaları sağlanacaktır.

Bütün vatandaşlarımızın sağlık sigortasına kavuşturulmasını, herkesin istediği hastaneden faydalanmasını sağlayacak bir sistemin kurulmasını hedef aldık.

Devletin yapacağı hizmet ve faaliyetlere ilaveten özel sağlık müesseselerinin kurulmasını teşvik ediyoruz. Bilhassa bu alanda sağlık turizmine de ağırlık vererek, ülkemizde en modern sağlık merkezlerinin kurulmasına yardımcı olacağız.

Aile hekimliği sistemine geçilerek, hastanın kendi doktorunu seçme imkânı getirilecek, böylece gereksiz yere hastane hastane dolaşma problemi ortadan kalkacaktır.

Değerli milletvekilleri, sendika kurma, toplu sözleşme, grev hakkı ve lokavt, hür demokratik nizamda çalışma hayatını düzenleyen temel unsurlardır. Çalışma hayatının adil, istikrarlı bir sistem içinde yürütülmesi, sosyal ve iktisadi gelişmede başlıca hedefimizdir. Bu maksatla, milli şartlara uygun olarak tedbirler alınacak, gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

Milli ekonomimiz yönünden, verimliliği ve çalışmayı teşvik edici esasların uygulanması gerekmektedir.

İşçi ve işverenin aynı gaye için çalışması, karşılıklı hak ve görevlerin adil esaslara bağlanması mücadele ve kavga yerine, meseleleri görüşerek anlaşma yolunun tercih edilmesi, hedef olmalıdır. Bu hedef istikametinde gayret gösterildiği takdirde, vatanperver ve sağduyulu işçi ve işverenlerimizin, iş barışının idamesinde ve dolayısıyla sosyal ve iktisadi gelişmemizde daha faydalı olacaklarına inanıyoruz.

Ücretin işe ve verimliliğe göre tespitini eşit işe eşit ücret verilmesini, sosyal adalet anlayışımızın icabı sayarız.

İşçilerimizin çalışma şartlarının iyileştirilmesini, işçi sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili tedbirlerin alınmasını ve bu hususun etkin bir şekilde devlet denetimine tabi tutulmasını gerekli görmekteyiz.

İşçilerimizin mesleki ve teknik yönden gelişmeleri ve vasıflı işçi yetiştirilmesi bakımından işbaşında eğitim, kurs ve seminerler düzenlenmesi konusunda önemli çalışmalar yapılmış ve yapılmaya devam edilmektedir.

Yurt dışındaki işçilerimizin ekonomik ve sosyal problemlerinin çözümü, her çeşit hak ve menfaatlerinin korunması, yurt dışında büyüyen çocuklarımızın milli ve manevi değerlerimize, vatan ve milletimize bağlılıklarının korunması ve geliştirilmesi için çalışmayı önemli bir görev telakki ediyoruz.

Değerli milletvekilleri, gençliğimizi, vatan ve milletin birlik ve bütünlüğünü müdrik, örf ve ananelerimize saygılı, Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı, bilgili, medeni, hoşgörülü birer insan olarak yetiştirmeyi amaçlamaktayız.

Gençlerimizin ruh, fikir ve beden yönünden mükemmel şekilde gelişmelerini sağlamak hedefimizdir. Bu maksatla formal eğitim ve öğretime ilaveten, okul içinde ve okul dışında fikir, kültür ve sanat, spor ve folklor faaliyetlerinin yapılmasına imkân verecek modern tesislerin kurulması öncelik taşımaktadır.

Orta ve yükseköğrenim yapmış gençlerimizin meslek hayatına intibakının kolaylaştırılması ve başarılarının artırılması için önceden çalışma ve tatbikat imkânlarına kavuşturulmaları önemlidir.

Burs ve yurt şartlarının iyileştirilmesi, gençliğin boş zamanlarını en faydalı şekilde değerlendirmelerini sağlayıcı imkân ve faaliyetlerin desteklenmesi için çok önemli adımlar attık.

Değerli milletvekilleri, çevreyi ve tabiatı koruma, Hükümetimizin önem verdiği bir konudur. Doğal, fiziki ve sosyal çevrenin korunarak sürekli bir ekonomik kalkınmanın sağlanması gereklidir. Ekolojik değerlerin korunması ile ekonomik kalkınma bir bütündür.

Şehirleşmenin ve sanayileşmenin getirdiği hava ve su kirlenmesinin azaltılması için ısıtmada iyi kaliteli yakıt kullanılması ve sınai tesislerin atıklarının arıtılması gerekmektedir. Bu maksatla, şehirlerde ısıtma için kaliteli kömür ithaline başlanmış ve büyük şehirlerimizin bazılarında tabii gaz kullanılması için projeler yapılmıştır.

Yeni yapılan sınai tesislerin çevreyi kirletmeyecek şekilde kurulmasını, halen çevreyi kirleten tesislerin de belirli bir süre içinde lüzumlu arıtma tesislerini yapmalarını sağlayacak tedbirler alınacaktır.

Değerli milletvekilleri, kamu hizmetlerinin süratli, etkili, verimli bir şekilde yürütülmesi, kamu idaresinin temel prensibidir. Hedefimiz, kamu hizmetlerinin vatandaşa en iyi şekilde götürülmesini sağlamaktır.

Önümüzdeki dönemde:

Türkiye'nin büyümesi ve gelişmesine paralel olarak il, ilçe ve büyük şehir sayısı belirli esaslar dahilinde artırılabacaktır.

Belediye ve köy kanunları değiştirilerek mahalli idarelerin daha da güçlenmesi temin edilecektir.

Teftiş ve denetim sistemi yeni bir anlayışla düzenlenecektir.

Değerli milletvekilleri, iktidarımız döneminde bu esaslardan hareketle, kamu idaresi bütünüyle gözden geçirilmiş, köklü şekilde değiştirilmiş ve bürokratik işlemler her kademedede asgariye indirilerek bir idari reform gerçekleştirilmiştir.

İdari reform çalışmaları çerçevesinde bir kadro reformu uygulaması da başarılmıştır. Bu düzenleme sonucunda:

Devletin kadroları tespit edilerek kanuna, bağlanmış.

Kadro unvan standardizasyonu geliştirilerek, 8.000'den fazla kadro unvanı 900'e indirilmiş ve basitleştirilmiş.

Kadro tespit ve talepleri, iş analizi ve ölçümlerine dayandırılmış, keyfi kadrolaşmaya son verilmiş ve yeni kadroların ancak kanunla alınabileceği esası getirilmiştir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; adalet mülkün temelidir.

Hukukun üstünlüğüne saygılı ve hukuk devleti esaslarına bağlı olmak vazgeçilemeyecek ilkelerdir.

Yargı organlarının bağımsızlığı ve tarafsızlığı esastır.

Hükümetimiz, adaletin temini ve tevziini, vatandaşlar arasında hiçbir ayırım yapılmadan gerçekleşmesinin sağlanmasını temel görevleri arasında görmektedir.

Yargının artan iş yükünü dengelemek, adaletin tecellisindeki gecikmeleri en aza indirmek amacımızdır.

Adalet hizmetlerinin bir bütünlük içinde ele alınması, yargı organlarının imkânlarının artırılması, çalışma şartlarının düzeltilmesi faaliyetlerine devam edilmesi hedefimizdir.

Ceza infaz kurumlarının daha modern bir yapıya kavuşturulması, ıslah faaliyetlerine ağırlık verilmesi, cezaevlerindeki atıl işgücünün değerlendirilmesi ve meslek edindirme faaliyetlerine hız kazandırılması düşüncesindeyiz.

Muhterem milletvekilleri, hükümetimiz bürokrasinin devamlı olarak azaltılmasında memura ve vatandaşa itimatı esas almaktadır.

Bürokrasinin azaltılması ve kamu hizmetlerinde etkinliğin artırılması için uyguladığımız ve uygulamaya devam edeceğimiz tedbirler şunlardır:

Devletin vatandaş ile ilişkilerinde itimat esastır. Vatandaşın devletine güven duyması için, devletin memuruna, memurun vatandaşa itimat etmesi şarttır. Bunun için de beyana güvenin esas alınması, aksi görüldüğü takdirde müeyyide uygulanması gerekmektedir.

Bürokratik işlemleri kısa zamanda asgariye indirmek amacıyla genel bir yetki kanunu çıkarılmıştır. Bürokratik işlemlerin en fazla ve en gereksiz olduğu alanlardan başlamak üzere, ilgili kanun, tüzük, kararname, yönetmelik ve tebliğlerde gerekli değişiklikler yapılmaktadır.

Devlet idaresi, yetki ve sorumluluğun ahenkli bir şekilde paylaşıldığı bir karar ve uygulama sistemi içerisinde başarılı olabilir. Kararların daima en üst noktalarda teşekkül ettiği bir sevk ve idare sisteminin etkili ve verimli olması düşünülemez. Bu

itibarla Bakanlar Kurulu kararları doğrudan Hükümet sorumluluğunu gerektiren hallere inhisar ettirilerek, sadece ilgili ve sorumlu bakanlar ile Başbakanın imzalayacağı ikili veya üçlü karar mekanizması geliştirilecektir. Aynı anlayışla bakan onayı asgariye indirilerek, konuların önemine göre müsteşar, genel müdür, daire başkanı ve diğer seviyelerde sonuçlandırılmasını sağlamak üzere yetki ve sorumluluklar yeniden tespit edilecek, taşra kuruluşlarının yetkileri artırılacaktır.

Son altı yılda nüfus işleri, adalet, emniyet, milli eğitim, vergi idaresi ve daha pek çok kamu kuruluşu bilgisayara geçmiştir. Bunun sonucu, işlemler hızlanmış, bekleme süreleri tamamen kalkmış veya büyük ölçüde azaltılmıştır, önümüzdeki dönemde vergi idaresi tamamen bilgisayara geçecek, bütün bakanlıklarda etkili ve verimli çalışacak şekilde bilgisayar yardımıyla otomasyon projeleri başlatılacaktır.

Ehliyet, pasaport, nüfus dahil, çok çeşitli alanlarda bürokratik işlemler, formaliteler basitleştirilmiştir.

Bürokrasi, kırtasiyecilik ve formalitelerle mücadele programına devam edilecek, bu konuda kamu personelinin eğitilmesi ve programın vatandaşa tanıtılması sağlanacaktır.

Değerli milletvekilleri, ülkede huzur, asayiş ve güvenin temini, vatandaşın can ve mal emniyetlerinin sağlanması, devletin ilk ve asli görevidir. Bu görev yerine getirilmeden devletin varlığından bahsedilemez.

Huzur ve güvenin sağlam ve kalıcı temellere oturtulması, siyasi, iktisadi ve sosyal politikaların bir bütünlük içinde uygulanmasına, birbiriyle ahenkli, dengeli yürütülmesine bağlıdır.

Huzur ve güvenin bedeli demokratik nizamdan, insan hak ve hürriyetlerinden vazgeçmek değildir.

Son otuz yıllık tecrübeler göstermişteki, devlet otoritesinin zayıflaması, ülke ekonomisinin kötüye gitmesi, sosyal dengesizliklerin artması, huzur ve güvenin bozulmasında ana sebepleri teşkil etmiştir.

Huzur ve güveni sarsan olayların başında anarşi ve terör gelmektedir. Anarşi ve terör basit bir zabıta olayı değildir, devlete karşı gelme olayıdır. Bu yüzden de devletin bütün organlarının ortak sorumluluğu altındadır. Yasama, yürütme ve yargı organlarının; iktidarıyla, muhalefetiyle, bütün siyasi partilerin; işçisiyle, işvereniyle, esnafıyla, çiftçisiyle milletin bütün fertlerinin üzerine düşen görevler vardır.

Huzur ve güvenin sağlanmasında aldığımız ve öngördüğümüz başlıca tedbirler şunlardır:

Bölgeler arası gelişmişlik farklarının asgariye indirilmesi amacıyla, başta doğu ve güneydoğu olmak üzere, kalkınmada öncelikli yörelerin geliştirilmesine büyük önem verilmektedir.

Sosyal adalet anlayışımızın gereği olarak, orta direğin güçlendirilmesini, zaman içerisinde milli gelirin daha adil dağılımını sağlamak temel politikamızdır.

Çocuklarımızı ve gençlerimizi, milli ve ahlaki değerlerimizi benimsemiş, Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı, bilgili, Türkiye'nin meselelerinin ancak milli birlik ve dayanışma ile, ilmi ve akılcı yaklaşımlarla, gayret ve fedakârlıkla çözülebileceğine inanan, medeni, hoşgörülü birer insan olarak yetiştirmeliyiz.

Anarşi, terör, bölücülük ve aşırı cereyanlarla sürekli ve etkili bir şekilde mücadele edilmektedir. Bunun için, güvenlik kuvvetlerimizin kadrosu artırılarak, modern imkân ve araçlarla donatılmış, eğitim ve öğretime ağırlık verilerek, ücret ve sosyal imkânları hizmetin önemine uygun bir seviyeye çıkarılmıştır.

Güneydoğu Anadolu'daki birkaç ilimiz dışında, ülkede huzur ve güven sağlanmıştır. Anarşik faaliyetlerin devam ettiği bu illerimizde ise, Olağanüstü Hal Bölge Valiliği tesis edilerek, emniyet ve güvenlik kuvvetlerinin ahenk ve uyum içerisinde çalışmaları temin edilmiştir. Bölge Valiliğine önemli yetkiler verilerek, hadiselerin üzerine ciddiyle gidilmiş ve gidilecektir.

Emniyet ve asayişin tesisi için toplumun ihtiyaç duyduğu kanuni düzenlemeler yapılmıştır. İhtiyaca göre yeni düzenlemeler yapılacaktır.

Değerli milletvekilleri, Türk Milletinin bağrından çıkan ve güvenliğimizin teminatı olan Silahlı Kuvvetlerimizi güçlendirmek ve ihtiyaçlarını sağlamak için, her türlü gayret gösterilecek ve bu konuda hiçbir fedakârlıktan kaçınılmayacaktır.

Silahlı Kuvvetlerin, dış bağımlılığını azaltmak ve savunmamızı yeterli hale getirebilmek amacıyla, savunma sanayiinin geliştirilmesine öncelik verilecek ve bu konudaki gayret ve çabalarımız artırılacaktır.

Hükümetimiz, savunma sanayiinin kurulmasına, geliştirilmesine büyük önem vermektedir, önceki ANAP Hükümeti zamanında çıkarılan 3238 sayılı Kanun çerçevesinde başlatılmış olan çalışmalarımız devam ettirilecektir. Ele alınan savunma sanayii projeleri, gecikmeye meydan verilmeksizin gerçekleştirilecektir. Savunma Sanayii Destekleme Fonunun daha da güçlenmesi ve gelirlerinin artırılması için gerekli tedbirler alınacaktır.

Türk Silahlı Kuvvetlerinin en önemli unsurunu teşkil eden personelin yurt içinde ve dışında, daha iyi eğitilmesi ve yetiştirilmesi için gerekli imkânlar sağlanacaktır.

Türkiye'nin giderek artan nüfusunu dikkate alarak, hali hazırda uygulanmakta olan çeşitli asker alma sistemlerinin, günün şartlarına uygun hale getirilmesi yönündeki çalışmalar hızlandırılacaktır.

Anavatan İktidarı, Kasım 1985 tarihinde Yüce Meclisten geçirdiği kanunla uygulamaya konulan yeni savunma sanayi politikası ile, bu alanda da köklü bir reform yapmıştır. Türk Silahlı Kuvvetlerinin modernizasyonunun, yerli imkânlarla modern teknolojilerin bir araya getirilerek daha ekonomik bir yolla gerçekleştirilmesi hedef alınmıştır. Bu hedefi gerçekleştirmek üzere yeni bir organizasyon, önemli bir kaynak ve süratli işleyen bir karar mekanizması oluşturulmuştur.

Üç buçuk yıllık bir zaman içinde modern savunma sanayiinin kurulması hususunda temel çalışmalar tamamlanmış ve Türk Silahlı Kuvvetlerinin ihtiyacına yönelik önemli projeler ele alınmıştır.

Zırhlı muharebe aracı ve F-16 elektronik harp üretim projeleri yatırım aşamasına gelmiştir. Haberleşme, radar, hafif nakliye uçağı projeleri karar aşamasına gelmiştir. Helikopter, alçak irtifa hava savunma füze sistemi, çok namlulu roket sistemi ve mayın avlama gemisi projeleri de gelecek yılda sonuçlandırılacaktır.

Bu projelerin üretime geçmesi ile Türkiye sadece silah üreticisi ülke olmaktan kurtulacak ve hem alan, hem satan ülke haline gelecektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, tüm Cumhuriyet Hükümetleri gibi, Hükümetimizin de dış politikasının esasını büyük Atatürk'ün vaz ettiği "Yurtta sulh, cihanda sulh" ilkesi teşkil edecektir.

Devletimizin dış politikasında daima göz önünde bulundurduğu güvenilirlik, ahde vefa, uluslararası barış ve istikrarın korunması ve güçlendirilmesi için faal çaba göstermek gibi temel ilkeler çerçevesinde, ulusal çıkarlarımızın kararlılıkla ve en etkin şekilde korunması, Hükümetimizin dış politika alanındaki birinci hedefidir.

Hükümetimiz, dış politikamızın ana hedeflerini belirlerken, bundan önceki dönemlerde de olduğu gibi, iktisadi gelişmişlik düzeyimizin yükseltilmesine ve milli savunmamızın güçlendirilmesine özel bir öncelik verme kararlılığındadır.

Mensubu bulunduğumuz Batı dünyası ile ilişkilerimizde, gerek savunma ihtiyaçlarımızın, gerek iktisadi çıkarlarımızın en iyi şekilde karşılanması yönünde, tüm Anavatan hükümetlerince takip edilen aktif politikayı titizlikle sürdüreceğiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, dünyamız, hızlı ve önemli gelişmeler arz eden bir değişim süreci içinde bulunmaktadır. Doğu-Batı ilişkilerindeki yumuşama ve bazı Doğu Avrupa ülkelerinde izlenen demokratikleşme hamleleri, uluslararası istikrarın korunması, barışın güçlendirilmesi, küresel boyutta işbirliğinin pekiştirilmesi ve çeşitlendirilmesi hususunda tüm ülkelere önemli görevler ve sorumluluklar yüklenmektedir.

Hükümetimiz, silahların kontrolü dahil, Doğu-Batı ilişkilerinin her alanda etkin bir rol oynamaya devam edecektir, önümüzdeki dönem, üyesi olduğumuz NATO ittifakı açısından da ayrı bir önem taşımaktadır. Doğu-Batı ilişkilerinin bugün ulaştığı aşama, NATO'nun kararlı tutumunun bir sonucudur. Hükümetimiz, NATO içinde, başta güvenlik olmak üzere, tüm konularda aktif ve etkili bir rol oynamayı sürdürecektir.

Avrupa Topluluğu ile ilişkilerimiz, Hükümetimizin programında ayrıcalıklı bir yer işgal etmektedir. Avrupa Topluluğunda hak ettiği yeri almaya kararlı olan Türkiye, Avrupa Topluluğuna tam üyelik başvurusunun olumlu biçimde sonuçlanması için gerekli çabaları, karşılıklı çıkarlarımızın dengelenmesini sağlayacak bir anlayışla sürdürecektir. Esasen, siyasi, ekonomik ve sosyal alanlarda ülkemizde son altı yıl içinde gerçekleştirilen hamleler sayesinde, Avrupa Topluluğuna tam üyelik için gerekli zemini oluşturma yönünde önemli bir mesafe katedilmiş olduğu bir vakıadır. Bu yöndeki çabalar, Hükümetimiz döneminde de her alanda azimle sürdürülecektir.

ABD ile dostluk ve ittifak ilişkilerimizi, karşılıklı çıkarlara hizmet edecek bir tarzda daha da geliştirmek arzusundayız. Bu çerçevede, ABD yetkililerinin de, yabana unsurları tatmin gayretlerinin Türk-Amerikan ilişkilerine tahmil edeceği yükün ve yapacağı olumsuz etkilerin bizim kadar bilincinde olduklarına inanıyoruz.

Hükümetimiz, İslam ülkeleriyle tarihi ve kültürel bağlara dayanan yakın dostluk ve işbirliği ilişkilerini daha da geliştirmeye kararlıdır.

Ortadoğu'da adil ve kalıcı bir barışın tesisinin, ancak İsrail'in 1967 savaşında işgal ettiği topraklardan geri çekilmesi, Filistinlilerin meşru haklarının tanınması ve ayrıca bölgedeki tüm ülkelerin tanınmış ve güvenli sınırlara sahip olmaları ile gerçekleşebileceğine olan inancımızı korumaktayız. Ortadoğu meselesinin bütün taraftarıyla diyalog halinde bulunan Türkiye, Filistin Devletinin ilanını izleyen dönemde hızlanan barışçı çözüm arayışlarını yakından ve dikkatle takip etmeye devam edecek ve bu yöndeki arayışlara katkıda bulunmaya hazır olacaktır.

Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa ülkeleri ile, egemenlik, bağımsızlık, hak eşitliği, toprak bütünlüğüne saygı ve iç işlerine karışmama ilkeleri çerçevesinde ilişkilerimizi geliştirmeyi; özellikle ekonomik ve ticari alanda mevcut geniş işbirliği potansiyelini azami ölçüde değerlendirmeyi amaçlamaktayız.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Bulgaristan'daki Müslüman Türk azınlığının içine düşürüldüğü elim durum ve bunun yol açtığı sonuçlara, ikili ve uluslararası anlaşmalarla, çağdaş normlara uygun, yapıcı ve ileri görüşlü bir yaklaşımla çözüm getirilmesinin temini, Hükümetimizin en önemli bir dış politika amacı olmaya devam edecektir. İnsanın en yüce değer olduğu anlayışının artık evrensel boyutta kabul gördüğü günümüzde, bu meselenin halledilmeden kapanmayacağı aşîkârdır. Tüm insanlık âleminin vicdanını rahatsız ettiği bilinen ve hiçbir emele hizmet etmeyeceğinin anlaşılmış olduğunu umduğumuz bu insani sorunun, daha fazla zaman kaybedilmeksizin kapsamlı bir çözüme kavuşturulması halinde oluşacak müspet zeminde, 1984 yılına kadar iyi komşuluk ve çok yönlü işbirliği ilişkilerine başarılı bir örnek teşkil eden Türkiye-Bulgaristan ilişkilerinin ihya olabileceğine ve böylelikle Balkan ülkeleri arasında gerçekleştirilmesi hedeflenen çok taraflı işbirliğinin de kuvveden fiile çıkarılabilmesi yolunda en önemli bir engelin aşılabileceğine inanmaktayız.

Komşularımızdan başlayarak, çevremizde bir barış ve işbirliği kuşağı oluşturmak, samimi arzumuzdur.

Hükümetimiz, Türk Milleti gibi, Yunan Milletinin de Ege'nin iki yakası arasında dostluk ilişkilerinin pekiştirilmesini dilediğine içtenlikle inanmaktadır. İyi komşuluğun ve aynı ittifaka mensubiyetin tabii bir gereği olarak, Yunanistan'la aramızda kurulan diyalogu korumak ve karşılıklı yarar sağlayacak şekilde ileri götürebilmek amacındayız. Ülkelerimiz arasında mevcut çeşitli meselelerin, ancak gerçekçilik ve ileri görüşlülüğün güvenilir zemininde yürütülecek ciddi müzakerelerle çözümlenebileceğine inanmaktayız.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile mevcut ilişkilerimize özel önem atfeden Hükümetimiz, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterinin iyi niyet görevinin, Kıbrıs ihtilafının, adadaki iki tarafın rızasına dayalı bir çözüme kavuşturulabilmesi için tek

geçerli çerçeve olduğuna inanmaktadır. Kıbrıs Türk tarafının bugüne kadar sabırla izlediği yapıcı tutum; Hükümetimizce, kararlılıkla desteklenecektir.

Hükümetimiz, 21'inci Yüzyılın bir "Pasifik Çağı" olacağı yolundaki projeksiyonlar da göz önünde bulundurularak, Doğu ve Güneydoğu Asya ve Latin Amerika ülkeleriyle son yıllarda hız kazandırılan ilişkilerimizi daha da ileriye götürmek üzere çaba harcayacaktır. Keza, son yıllarda Afrika ülkeleriyle ilişkilerimizde sağlanan dinamizmin devamına önem vereceğiz.

Hükümetimizin, yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın hak ve çıkarlarının en iyi şekilde korunması gayretlerini titizlikle sürdüreceği de tabiidir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Türkiye'de son altı yılın en önemli özelliği istikrardır.

Biz Anavatan İktidarı olarak şimdiye kadar siyaseti, uzlaşma, müsamaha içinde, kavgasız olarak götürmek için elimizden geleni yaptık. Bundan sonra da aynı şekilde devam etmeyi, memleket sevgimizin, milli menfaati aramızın tabii bir icabı sayıyoruz. Şunu ısrarla belirtmek istiyorum ki; Türkiye'de siyasi ve sosyal istikrarın muhafazası ve güçlendirilmesi için siyasi partiler yanında, çeşitli kurum ve kuruluşların ve bütün vatandaşlarımızın üzerine düşen görevler vardır. Herkesin kendi üzerine düşen sorumluluğu en iyi şekilde yerine getireceğine olan inancımı ifade etmek isterim.

Muhterem milletvekilleri, Türkiye süratle değişmekte, gelişmektedir. Her şey 1980 ve öncesinden çok farklıdır. Yönetim sivilleşmiş, sıkıyönetim kalkmıştır. Demokrasi bütün müesseseleriyle yürürlüktedir. Ülke hızla kalkınmakta, işsizlik sorunu tedricen azalmaktadır. Türkiye'nin itibar grafiği yüksektir. Ortadoğu'nun en güçlü ve istikrarlı ülkesidir.

Ekonomik ve sosyal bakımdan sürekli gelişen, dinamik, modern ve demokrasinin kökleştiği, her yönüyle gittikçe dışarıya daha fazla açılan, dış ilişkileri artan, Avrupa Topluluğuna tam üye olmaya karar vermiş ve bunun müracaatını yapmış Türkiye'nin gelişmesini hızla devam ettirebilmesi için başlattığımız ekonomik ve sosyal programın istikrarlı bir şekilde uygulanması gerekmektedir. Bu mümkün olduğu takdirde, asrın sonunda Türkiye ileri ülkeleri arasına katılabilecektir.

Hükümet programımız toplumun bütün kesimlerini kucaklamaktadır. Köyde, kasabada, şehirde veya gecekondu oturan fakir, zengin, orta halli, programımız ve tatbikatımız içerisinde kendi yerini görebilecektir. Dünyanın, Türkiye'nin ve insanlarımızın sürekli bir değişiklik içerisinde olduğunu biliyoruz. Biz, değişimin ilerisindeyiz ve Türkiye'yi çağdaş, dinamik ve modern, demokrasinin bütün müesseseleri ile yerleşmesine çalışan bir toplum haline getirmeye gayret ediyoruz. Bu itibarla da yeniliklere açık bir partiyiz.

Bir taraftan kendi milli ve manevi kıymet hükümlerimizi muhafaza ederek Ortadoğu ve Batı dünyası arasındaki yerimizi daha da müessir hale getirirken, diğer taraftan, Batı dünyasına entegre olabilmenin gerektirdiği olgun, müsamahakâr, insan haklarına saygılı, düşünce, din vicdan ve teşebbüs hürriyetine inanan, kavgasız bir düşünce ortamının oluşması için başlattığımız politikayı sürdürmeye kararlıyız.

Anavatan iktidarı, Türkiye’yi ileri ve modern, daha güçlü ve itibarlı bir ülke haline getirmeye azimlidir, kararlıdır. Memleketin meselelerini de, çözümünü de biliyoruz.

Şimdiye kadar yapamayacağımız işleri vadetmedik. 1992 yılına kadar yapabileceklerimizi taahhüt ediyoruz.

Sayın Başkan, Yüce Meclis’in değerli üyeleri; Hükümet programımızı takdim etmiş bulunuyorum. Yüce Meclisin itimadına mazhar olduğumuz takdirde; bu itimada layık olabilmek için Hükümet programımızı en iyi şekilde uygulamak için bütün gücümüzle çalışacağız; halka hizmeti hakka hizmet bileceğiz.

Önümüzdeki yıllarda yapacağımız çalışmalarda en büyük desteği yüce milletimizin temsilcisi olan siz kıymetli milletvekillerinden alacağız.

Hükümetimizin, milletimize hayırlı olmasını Cenab-ı Hak’dan diliyor ve hepinizi en derin saygılarımla selamlıyorum. (*ANAP ve Bakanlar Kurulu sıralarından ayakta alkışlar “Bravo” sesleri*)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, hükümet programı okunmuştur.

Anayasanın 110 ve İçtüzüğün 105’inci maddeleri gereğince, Bakanlar Kurulu programı üzerindeki görüşmelerin, programın okunmasından iki tam gün geçtikten sonra yapılması öngörülmektedir. Buna göre, program üzerindeki görüşmeler 13 Kasım 1989 Pazartesi günü yapılacaktır.

Bu itibarla, Bakanlar Kurulu Programı üzerindeki görüşmeleri yapmak için, 13 Kasım 1989 Pazartesi günü saat 13.00’te toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 18.32

TBMM Tutanak Dergisi
Dönem 18 Cilt 33 Birleşim 31
Sayfa 373-430
13.11.1989 Pazartesi

BİRİNCİ OTURUM

BAŞKAN: Başkanvekili Abdulhalim Aras

KÂTİP ÜYELER: Kadir Demir (Konya)

Ertuğrul Özdemir (Ordu)

Açılma Saati: 13.00

Hükümet Programının Görüşülmesi

BAŞKAN — Gündemimize göre, Başbakan Sayın Yıldırım Akbulut tarafından kurulan Bakanlar Kurulu Programı üzerindeki görüşmelere başlıyoruz.

Görüşmelerde, İçtüzüğün 70'inci maddesine göre, siyasi parti grupları adına birer sayın üye ile, şahısları adına iki sayın üyeye, Hükümet adına da Başbakan veya bir bakana söz verilecektir.

Program üzerinde söz alan sayın üyelerin adlarını sırasıyla okuyorum:

Sosyaldemokrat Halkçı Parti Grubu adına, Genel Başkan Sayın Erdal İnönü; Doğru Yol Partisi Grubu adına, Sayın Köksal Toptan.

Şahısları adına, Sayın Fehmi Işıklar, Sayın Mustafa Yılmaz, Sayın Kamer Genç, Sayın Mustafa Kul, Sayın Mahmut Almak, Sayın Hilmi Ziya Postacı.

Anavatan Partisi Grubu adına?

ÜLKÜ GÜNEY (Gümüşhane) — Sayın Raşit Daldal, Sayın Yasin Bozkurt konuşacaklar Sayın Başkan.

BAŞKAN — Sayın Raşit Daldal ve Sayın Yasin Bozkurt.

Sayın Daldal, tetkikimizde, Danışma Kurulu kararı olmadığı için, birer üyeye söz vermemiz gerektiği ortaya çıkmıştır. Bu itibarla, Anavatan Partisi Grubundan bir üyeye söz verme imkânımız var.

RAŞİT DALDAL (Niğde) — Sayın Yasin Bozkurt konuşacak efendim.

BAŞKAN — Anavatan Partisi Grubu adına, Sayın Yasin Bozkurt konuşacaktır.

Genel Kurulun 10.11.1989 tarihli 30'uncu Birleşiminde alınan karar gereğince, siyasi parti grupları ve Hükümet adına yapılacak konuşmalar birer saat, kişisel konuşmalar yirmişer dakikayla sınırlıdır.

Şimdi söz sırası Sosyaldemokrat Halkçı Parti Grubu adına, Genel Başkan Sayın Erdal İnönü'dedir.

Buyurun efendim. (SHP sıralarından ayakta alkışlar)

SHP GRUBU ADINA ERDAL İNÖNÜ (İzmir) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Akbulut Hükümetinin programı üzerinde Sosyaldemokrat Halkçı Parti Grubunun görüşlerini sunmak üzere huzurunuzdayım, Yüce Meclisi saygıyla selamlarım. *(SHP sıralarından alkışlar)*

Sayın milletvekilleri, önce kendimize şunu sormalıyız: Akbulut Hükümetinin programı üzerinde... *(ANAP sıralarından “Sayın Akbulut” sesleri)* Tabii...

BAŞKAN — Efendim, takdir Sayın Genel Başkanın; öyle de diyebilir, böyle de diyebilir.

ERDAL İNÖNÜ (Devamla) — Hükümetin programı üzerinde -sayını konu dışında- muhalefet ya da iktidar olarak bir şeyi söylemeye gerek var mıdır? Bu program, iki yıl önce, 25 Aralık 1987 günü Genel Kurulda okunan, Turgut Özal Hükümeti Programının - çok büyük ölçüde - aynısıdır. Program elimde, siz de bulabilirsiniz.

AHMET AKGÜN ALBAYRAK (Adana) — Takdir edilecek bir şey.

ERDAL İNÖNÜ (Devamla) — Yeni program ise, bu... Bakıyorum, hemen hemen aynı; birçok paragraf, olduğu gibi alınmış. *(SHP sıralarından “Rengi sararmış” sesleri)*

BAŞKAN — Lütfen efendim... Lütfen...

ERDAL İNÖNÜ (Devamla) — Evet, rengi biraz sararmış. *(SHP sıralarından alkışlar, gülüşmeler)* Bu fark var; başka bir iki fark da var.

KEREM GÜNEŞ (Kars) — Rengi sararmış ne demek?

HASAN ÇAKIR (Antalya) — Sonbahar olduğu için...

BAŞKAN — Efendim, aşağıdan laf atmak yasak; özellikle bugün yasak! Sayın Genel Başkanı sükûnetle dinlemenizi rica ediyorum. Ondan sonra da, diğer parti gruplarına karşı aynı hassasiyeti göstereceğimi ifade etmek isterim. Onun için, hiçbir arkadaşın laf atmasına müsamaha göstermeyeceğim. *(SHP sıralarından “Bravo Başkan” sesleri)*

ERDAL İNÖNÜ (Devamla) — Bazı rakamlar, bazı veriler değişmiş. İki yılda, tabii ki, bazı şeyler oldu.

Sayın milletvekilleri, iki yılda meydana gelen en önemli rakam değişikliği, gayri safi milli hâsılanın artmayışında görülüyor. Eski program da burada... 1984-1987 döneminde yıllık ortalama büyüme hızı yüzde 6,5 iken, yeni programda, 1984-1989 dönemi için yıllık ortalama büyüme hızı yüzde 5,2'ye düşmüştür. Yeni program, sadece bir cümle olarak, bunu söylüyor; nasıl olduğunu, niye gayri safi milli hâsıladaki artışın 1988'de yarıya düştüğünü, 1989'da neredeyse sıfır olduğuna hiç söylemiyor, bu konuya hiç değinmiyor.

Bakınız, herhalde, böyle şeyler halkımızdan saklansın diye, bugünkü program görüşmelerini TRT naklen yayınlamıyor. Geçen program görüşmelerini halkımız görsün diye yayınlamışlardı. Bu defa niçin yayınlamıyorlar? Demek ki, İktidar çevrelerinin halkımızdan, seçmenlerden saklamak istedikleri bir şeyler var. *(SHP sıralarından alkışlar)*

Peki, bütün gelenekleri bir tarafa bırakarak halkımızdan açıkça bir şeyler saklayacağınıza; yani, yaptığınız şeylerden memnun olmayıp, bunların yanlış olduğunu bildiğiniz için, bunları saklamaya kalkışacağınıza, bu saklanacak şeyleri yapmanız daha iyi değil mi? (*SHP sıralarından alkışlar*)

Sayın milletvekilleri, İktidar çevreleri, yaptıklarını kendileri de beğenmiyorlar; ama, saklamaktan hiçbir çare gelmez. Ne kadar saklansa, halkımız bunları fark ediyor. Saklanan şeylerin cezasının daha büyük olacağını da göreceğiz.

Sayın milletvekilleri, bu program eskisine o kadar benziyor ki... Kendimi tutamadım, bir cümlesine özellikle baktım. Çünkü, eski programın sonundaki bir cümlesinde şöyle deniyordu: “Memleketin meselelerini de, çözümünü de, biliyoruz.”

Belki hatırlarsınız, geçen program görüşmelerinde ben bu cümleyi okumuş ve o zamanki Sayın Başbakana sormuştum: Çözümünü biliyorsunuz, öyleyse niçin çözümüyorsunuz? Sayın Başbakan o zaman hiçbir cevap vermemişti. Maksadın ne olduğu sonra anlaşıldı. Maksat, önce Cumhurbaşkanı olmakmış... Şimdi, herhalde, Sayın Akbulut’un maksadı da, önce ANAP Genel Başkanı olmak. “Çözüm olacak mı, olmayacak mı?” konusuna sıra, ondan sonra gelecek... (*SHP sıralarından alkışlar*)

Sayın milletvekilleri, tabii, yeni okunan hükümet programı eskisinin aynı olunca, bizim bugün yeniden bu programı eleştirmemize gerek kalmıyor, iki yıl önce söylediklerimizi tekrar etmek, fazlasıyla yeterli olacak; ama, daha önemlisi de var, çok ciddi bir şey var; bu iki yıl içinde bir şey oldu; 26 Martta, bütün yurttaki belediye seçimleri yapıldı. Bu seçimlerde, iki yıl önceki program doğrultusunda yapılan ANAP icraatı, bütün yurttaki, bütün vatandaşlar önünde enine boyuna tartışıldı ve sonunda, vatandaşlarımız yüzde 78,2 oranındaki oylarıyla bu programı reddettiler, bu programa “hayır” dediler, bu politikalara güven duymadıklarını açıkça belirttiler. Şimdi, aynı programı hangi halk desteğine güvenerek Sayın Akbulut, karşımıza getiriyor? Halkın zaten reddettiği programı, bizim burada bir daha eleştirmemize ne gerek var? Bu programın arkasında halkın desteği yok, seçmen desteği yok.

Sayın milletvekilleri, öyleyse, bizim yapmamız gereken şey başka. Bizim yapmamız gereken şey, önce bu duruma nasıl geldiğimizi hatırlamak; sonra, bugünkü siyasal yapıya, doğru teşhis koymak; halk desteğinden yoksun olan yapının, bizi daha nerelere götüreceğini anlatmaya çalışmak ve bütün iyi niyet sahiplerini, bu gidişe “dur” demeye çağırmaktır.

Sayın milletvekilleri, Cumhurbaşkanlığı seçiminden bu yana, daha bir hafta geçmedi... Devletin en üst organlarının, Cumhurbaşkanlığının, Meclis Başkanlığının, Başbakanlığın yara aldıklarını, tahrip olmaya başladıklarını üzüntüyle görüyoruz. Böyle olacağı da aslında belliydi, açıktı. Çünkü, Cumhurbaşkanlığı seçimi, bütün demokratik kurallar ve gelenekler bir tarafa itilerek yapıldı. Halkın desteğini, güvenini kaybetmiş, 26 Mart seçimlerinde, ancak alabildiği yüzde 21,8 oy oranıyla yurt çapında üçüncü parti durumuna düşmüş bir partinin genel başkanı, muhalefetin katılmadığı bir seçimle, yalnız kendi partisinin milletvekillerinin oylarıyla Cumhurbaşkanı seçildi; üstelik, muhalefetten gelen her türlü görüşme, uzlaşma çağrıları reddedilerek...

Şimdi, her 100 seçmenden en az 80'inin, belki daha da çoğunun, "hayır" dediği, politikalarını ve iktidarını değiştirmek istediği bir partinin genel başkanı, halkın iradesine rağmen, ANAP oylarıyla, Çankaya'ya çıkmış durumdadır.

Sayın milletvekilleri, bu, başlı başına bir bunalım nedenidir. Sosyaldemokrat Halkçı Parti olarak biz, aylarca öncesinden başlayarak, demokrasi kuralları ve gelenekleri içinde milli iradeye saygı göstererek yapılması gerekenleri anlatmaya çalıştık durduk. Halbuki, 26 Mart Seçimlerinin sonucu çok açıktı; halkımız, iradesine, isteğine uygun yeni bir Meclisin oluşmasını bekliyordu. Bu yolu açacak çare, elbet, bir erken genel seçimdi. Erken seçim yapmamanın, ülkeyi çeşitli bunalımlara, daha da önemlisi, demokrasiye uymayacak uygulamalara götürme tehlikesi ortada idi.

Sayın milletvekilleri, demokrasilerde bunalımları yaratan sorunları aşabilmenin iki temel yolu, iki temel aracı vardır: Ya yeni seçim yapar halka gider sorarsınız ya da mevcut Meclis içinde bunalıma çözüm ararsınız. SHP olarak biz, her iki yolu da sonuna kadar önerdik, savunduk, sürekli çağrılar yaptık. Ne yazık ki, ne Sayın Özal, ne ANAP milletvekilleri, bunların hiçbirini dikkate almadılar.

Bugün, Cumhurbaşkanı olduktan sonra Sayın Özal, bize, "Partiler arasında hoşgörü, uzlaşma gereklidir" diyor. Asıl uzlaşmaya gerek olan zaman, seçim öncesi dönemdi. Anayasanın, Cumhurbaşkanı seçimi için tercih ettiği en az üçte iki çoğunluğu sağlamak için, partiler uzlaşmalıydı. O zaman biz bu görüşümüzü ifade ettiğimizde, bizimle alay etti, hatta bu girişimimizi Anayasaya aykırı buldu; ama, bu kişisel yaklaşımın sonunda da, bunalımı Çankaya'ya taşımama olanağı ortadan kalktı.

O halde, sorunları daha da büyütmemek için, bunalımı daha da ağırlaştırmak için, demokrasinin kuralları içinde yapılacak bir tek şey kalmıştır: Erken genel seçim. Erken seçim, uzlaşmasız yapılan Cumhurbaşkanlığı seçiminden sonra daha da önem kazanmıştır. Parlamantonun yüceliğini korumanın, halk iradesine saygı gösterebilmenin yolu, kendi iradenizle en kısa zamanda erken genel seçim kararı alarak, halka gitmektir.

Değerli milletvekilleri, biraz önce, ANAP eski Genel Başkanının Cumhurbaşkanlığı seçiminde tuttukları yanlış yolun, bugünkü bunalımın temel nedeni olduğunu kısaca belirttim. Aslında, Sayın Özal'ın böyle davranacağı başından belli idi; altı yıldan bu yana, yaptıklarıyla, söyledikleriyle, neler olabileceği biliniyordu; Anayasa Mahkemesi tarafından Anayasaya aykırı bulunarak iptal edilen çok sayıdaki kanun gücünde kararname ve yasalarla belli idi; ülkeyi, yasalar yerine, yasa gücündeki kararnamelerle yönetmeye çalışmasından belli idi; ülke kaynaklarını, bütçe dışında, Parlamento denetimi dışında, fonlarla, gönlünce kullanmak istemesinden belli idi; "Anayasayı bir kere ihlal etmekle bir şey olmaz" diyebilmesinden belli idi. Kısacası, Cumhurbaşkanı seçildikten sonra ne yapacağı, bugüne kadar yaptıklarıyla ortada idi. Anayasanın, hukukun, demokrasinin kural ve kurumlarının böylesine tahrip edildiği bir ortamda, Çankaya'dan yöneltip yönlendirilen bir hükümetin getirdiği programın ayrıntılarına girmenin ne anlamı kalıyor?

Sayın milletvekilleri, Hükümet Programı, geleceğe dönük değil, Çankaya kaynaklı olduğu için âdeta, Sayın Özal'ın altı yıllık "İcraatın İçinden" programlarının

bir benzeri, bir tekrarı, öbürlerinde olduğu gibi, gene yanlışlarla, yanıltmalarla, kandırmacalarla dolu. Yani, sayın milletvekilleri, bugüne kadar Sayın Özal ne yaptıysa, işçiyi, memuru, emekli, dul ve yetimleri, esnaf ve sanatkârı, köylümüzü, üreticimizi nasıl ezip yoksullaştırdıysa; gerçek sanayicileri, nasıl, sanayici olduklarına pişman hale getirdiyse; hayali ihracat gibi yollarla Hazineyi nasıl talan ettirdiyse, bu Hükümet de onları yapacak. Bunu da, programında, açıkça şöyle söylüyor: “Biz Hükümet olarak, daha önce Anavatan İktidarı dönemlerinin bütün icraatlarının ve vaatlerinin takipçisi olacağız.” Bu cümleleri okuyan ya da dinleyen ve çok büyük çoğunlukla bütün bu politikalara “hayır” diyen vatandaşlarımızın, şimdi bu sözleri duyunca içine düşecekleri karamsarlığı hayal edebiliyor musunuz?

Şimdi, bu Hükümet, Özal hükümetlerinin yaptıklarını yapacak; ancak, biraz uzaktan kumandayla, kopya alarak icraat yapacağı için, sonuç, elbet, eskisinden daha kötü olacaktır. Maalesef, bu çok açıktır. (*SHP sıralarından alkışlar*)

Sayın milletvekilleri, toplumumuzun bütün kesimleri, halkımız, Özal Hükümetleri politikalarının, icraatlarının ve vaatlerinin takipçisi olan bu Hükümetin icraatıyla başlarına gelecekleri gayet iyi bilmektedirler. İşçimiz, demokratik hak ve özgürlüklerine 12 Eylül ara rejiminde getirilen anayasal ve yasal engellerin devam edeceğini bilmektedir; hayat pahalılığı altında nasıl yoksullaştığını, “ücret” diye kışıkla verilenin, zamlarla, kepçeyle geri alındığını gayet iyi bilmektedir; ANAP İktidarı döneminde milli gelirden aldığı payın yüzde 26,6’dan yüzde 15,8’e düştüğünü, bundan böyle de aynı şekilde devam edeceğini bilmektedir. Köylümüz, üreticimiz, ürününün değerini alamayacağını, peşin ödemelerin sözde kalacağını, artan mazot, gübre, ilaç fiyatları karşısında her gün perişan olacağını bilmektedir.

Bir yeni örnek vermek istiyorum: Bakınız, bu yıl karşılaştığımız kuraklığın, son elli yılın en şiddetli kuraklığı olduğu Hükümet Programında kabul ediliyor; ama, kuraklıktan zarar gören çiftçilerimize nasıl yardım ediliyor? Kuraklıktan yüzde 40 ve daha fazla zarar gören çiftçilerin, Ziraat Bankası ve tarım kredi kooperatiflerine 5 milyon liraya kadar olan borçları, faizsiz olarak, bir yıl için ertelenmiş...

Sayın milletvekilleri, yüzde 40’tan fazla zarar gören çiftçilerin belirlenmesinde ve bunların kim olduklarının ortaya çıkarılmasında ne büyük haksızlıklar yapıldığını, zamanında haberi olmayan ya da partizan davranışlara kurban giden köylülerimizin ne kadar mağdur olduklarını hep gördük, duyduk; siz de gördünüz, duydunuz. Aylardır, çiftçilerimizin en büyük şikâyet konusu bu. Hükümetin, çiftçilere güya yardım için yaptığı bu vaat, en büyük eziyet konusu oldu.

Ben şimdi, buradan öneriyorum: Bu eziyete artık son veriniz. Mademki, bu yıl çekilen kuraldık elli yılda bir görülen kuraklıktır - bu kuraklıktan elbet bütün çiftçilerimiz derece derece zarar görmüşlerdir - hiçbir ayırım yapmadan, “Bütün çiftçilerimizin 5 milyon liraya kadar olan borçları, faizsiz olarak ertelenmiştir” deyin; bunu burada açıklayın, bu eziyetten çiftçilerimizi kurtarın.

Devam ediyorum. Esnafımız, hayat pahalılığı karşısında her gün müşteri kaybedeceğini, vergisini bile ödeyemeyeceğini, kepenkleri kapatmaya devam edeceğini bilmektedir. Sanayicimiz, yüzde 100’leri aşan kredi faizleriyle, Hükümetin, sanayileşmeyi gündemden çıkaran politikalarıyla, yine, yatırım yapamayacağını bilmek-

tedir. Halkımız, milli gelirin ne kadar adaletsiz dağıtıldığını, Özal Hükümetleri döneminde zenginin daha zengin, yoksulun daha yoksul hale geldiğini, nüfusun en fakir yüzde 20'sinin milli gelirden aldığı pay yüzde 3-4 iken, en zengin yüzde 20'sinin milli gelirden aldığı payın yüzde 55-59 olduğunu, bu politikalarla gelir dağılımı adaletsizliğinin gittikçe artarak devam edeceğini gayet iyi öğrenmiştir, Özal Hükümetlerinin altı yıl içinde dış borçlarımızı 2,5 katı artırarak 45 milyar dolara çıkardığını, iç borçların da 30 trilyonu geçerek bütçeye eşit hale geldiğini halkımız gayet iyi bilmektedir. Yine halkımız, “Özal Hükümetleri” denince akla gelen şeyin, hayat pahalılığı, enflasyon olduğunu gayet iyi biliyor.

Sayın milletvekilleri, cumhuriyet tarihinin en hızlı, en sürekli enflasyonu Özal Hükümetleriyle yaşanmıştır. Şimdi aynı icraat devam edeceğine göre, yıllardır hayat pahalılığı altında ezilen halkımız, işçimiz, memurumuz, emekli, dul ve yetimlerimiz, esnafımız, köylümüz, çiftçimiz, kendisini perişan eden bu hayat pahalılığından kurtulamayacağını da acı acı düşünmektedir.

Sayın milletvekilleri, işte gördüğünüz gibi ve fark ettiğim gibi, bu programın ayrıntılarına girmeye siz de hiç gerek görmüyorsunuz.

Hükümet programını, hazırlanış biçimi ve içeriği nedeniyle, ciddiye alamayız. Adet yerini bulsun diye hazırlanmış bir programdır bu. Bugün, Türkiye’de mesele, bir hükümet programı değildir. Türkiye’de bugün, hızla gelişen bir siyasal bunalım vardır değerli milletvekilleri.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, cumhuriyetin altmışaltı yıllık geçmişinde, tek parti dönemi dahil, hiçbir dönemde, bu Hükümetin kuruluşu kadar, Anayasasının ruhuna, yüksek yönetim geleneklerine aykırı bir olay herhalde yaşanmamıştır. Bilen varsa söylesin...

Anayasanın 109’uncu maddesi bakın, ne diyor. “Bakanlar Kurulu, Başbakan ve bakanlardan kurulur.

Başbakan, Cumhurbaşkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri arasından atanır.

Bakanlar, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri veya milletvekili seçilme yeterliğine sahip olanlar arasından Başbakanca seçilir ve Cumhurbaşkanı atanır”

Bunlar, basit yurttaşlık bilgileridir. Anayasada vardır ve gayet açıktır. Cumhurbaşkanı, Başbakanı seçecek, kendisini atadığını bildirecek; ondan sonra, yeni Başbakan, düşünebildiği milletvekilleri ile konuşarak, bir liste yapacak, Cumhurbaşkanı sunacak; Cumhurbaşkanı da bu listeyi uygun görürse, Bakanlar Kurulu nu atadığını ilan edecek ve Büyük Millet Meclisine bildirecek... Şimdiye kadar, geçmişteki uygulama hep böyle olmuştur. Cumhurbaşkanı, bir milletvekili çağırması, kendisine Başbakanlık görevi vermiş; yeni Başbakan birkaç gün çalışarak ve milletvekilleri ile yaptığı temaslar sonunda bir Bakanlar Kurulu listesi hazırlamış ve Cumhurbaşkanı sunmuştur; Cumhurbaşkanı da bu listeyi uygun bulduğu takdirde ilan etmiş ve Türkiye Büyük Millet Meclisine bildirmiştir, atamaları yapmıştır.

ANAP İktidarı döneminde dahi tutulan yol, bugüne kadar böyle olmuştur, Sayın Özal’ın kendisi, seçimlerden sonra kurduğu her iki kabineyi, birkaç günlük bir

çalışma sonunda Sayın Evren'e sunmuştu. Gerçi, o zamanlarda da bazı bakanların, Sayın Özal'ın Bakanlar Kurulunda yer aldıklarını, radyodan, televizyondan ya da basından duyduklarını öğreniyorduk; ama bu defa gördüğümüz olay, Sayın Başbakanın, kendisinin bu en önemli icra görevine atandığını başka yerlerden öğrenmesi olayıdır. *(SHP sıralarından alkışlar)*

Dahası da var; Başbakan, göreve atandığını öğrenmesinden yarım saat, bilemediniz bir saat sonra, bütün Bakanlar Kurulu listesini, - haa, 1 eksiği ile - basına duyurma olanağı bulmuştur. *(SHP sıralarından alkışlar)*

Bu nasıl olur sayın milletvekilleri? Sayın Akbulut'u bir taraftan Meclis Başkanlığını yürütürken, bir taraftan da 9 Kasım'da Başbakan atanacağını tahmin ederek, bir Bakanlar Kurulu listesini kimseye söylemeden cebinde hazır tuttuğu için, bu uzak görüşlülüğü gösterdiği için, gerçi, kutlamak isterdim. *(SHP sıralarından alkışlar)* Ama böyle bir şeyin, insaf ediniz, böyle bir şeyin söz konusu olamayacağı açıktır.

Sayın milletvekilleri, Cumhurbaşkanının onaylayacağından şüphe olmayan bir Bakanlar Kurulu listesini yarım saat, bir saat içinde hazırlamak, ilan etmek, ancak bir şekilde mümkün olur: Cumhurbaşkanının, bu listeyi hazır olarak, yeni Başbakana vermesiyle... *(SHP sıralarından alkışlar)* Yapılan budur ve bu, Anayasasının ruhuna, demokratik geleneklere tamamen aykırı bir davranıştır; hiç böyle şey görülmemiştir.

Anayasanın 112'nci maddesine göre, her bakan, Başbakana karşı sorumludur. Başbakan, bakanlıklar arasında işbirliğini sağlayacak, hükümetin genel siyasetinin yürütülmesini gözetecektir. Onun için, bakanlarını iyi seçmek zorundadır; beraber çalışabileceğine inandığı insanları arayıp bulmak, bu maksatla araştırmak ve görüşmeler yapmak durumundadır. Bugüne kadar bütün hükümet kuruluşlarında böyle olmuştur; ama bu defa böyle olmadı. Cumhurbaşkanı, yalnız Başbakanı değil, ayrı ayrı, tek tek, bakanları atadı. Oysa ki, Anayasada, Cumhurbaşkanının böyle bir yetkisi yok. Bu durumda, bakanlar, elbette, Başbakana değil, Cumhurbaşkanına karşı sorumlu hale geliyorlar. Cumhurbaşkanı, her bakanlığın icraatını fiilen kontrol eden makam durumuna geliyor. Anayasanın kurduğu düzen böyle değil; ama, Sayın Başbakan hiç itiraz etmiyor.

Bakanlar Kurulu göreve yeni başlarken, Anayasaya uygun bir şekilde kurulduğunu göstermek, Başbakanın, kendisine ve arkadaşlarına karşı ilk görevi değil midir? Kendisiyle çalışacak bakan arkadaşlarını bile kendisi seçemeyen bir Başbakan görünümünü vermekten kaçınması gerekmez miydi? *(SHP sıralarından alkışlar)* Bu kadar sakıncalı bir başlangıca razı olmasının sebebi; yani, bu görülmemiş acelenin amacı nedir sayın milletvekilleri?

Sayın Akbulut, okuduğu Hükümet Programının başında, bu acelesi için bir açıklama yapıyor; "Sayın Özal'ın 31 Ekim'de Cumhurbaşkanlığına seçilmesi münasebetiyle, o tarihten bu yana yeni Hükümetin teşkili konusunda meydana getirilmeye çalışılan tereddütleri izale etmek amacıyla, aynı gün, Hükümet listesini Sayın Cumhurbaşkanına sundum" diyor. Bu gerekçe, örneklerini çok gördüğümüz gibi, "özü kabahatinden büyük" deyimine başka bir örnek. *(SHP sıralarından alkışlar)*

Çünkü, hükümetin teşkili konusundaki tereddütleri, dedikoduları canlandıran, alevlendiren, yabancı değil, Sayın Özal'ın kendisinin tutum ve davranışları... ANAP milletvekilleri arasında anketler yapılıyor, birçok Başbakan adayının olduğunu ilan ediyorlar; Sayın Özal'ın seçeceği Başbakanın, ANAP Genel Başkanı seçilmesi için ağırlığını koyacağını söylüyorlar... Görüyoruz, bunu yapıyor... Bu yolda partisinin bütün ileri gelenlerinden söz almaya çalışıyor ve bütün bunları, Anayasanın 101'inci maddesine göre, Cumhurbaşkanı seçildikten sonra, partisiyle ilişkisi kesilmiş, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliği sona ermiş, dolayısıyla tarafsız davranmaya başlamış olması gereken dönemde yapıyor.

Şimdi, Anayasaya aykırı olarak açıkça girilen bu eylemler tereddüt uyandırır mı, kaygı uyandırmaz mı? Bundan kim sorumlu? Bunları gidermenin yolu, Anayasaya aykırı doğrultuda daha ileri adımlar atmak mıdır yoksa, Anayasaya artık saygılı davranmaya başlamak mıdır, sayın milletvekilleri? Onun için, Sayın Akbulut'un, acelesine gösterdiği gerekçesini hiçbir şekilde kabul edemeyiz, hiçbir tutar tarafı yoktur.

Sayın milletvekilleri, zaten, bu aceleci, telaşlı davranış, Bakanlar Kurulu listesini Cumhurbaşkanı'ndan almakla da bitmedi. Liste, hiç bekletilmeden, hatta doğru dürüst okunmadan imzalanarak Meclis Başkanlığına gönderildi ve Başbakan, "Hemen ertesi gün Genel Kurulda Hükümet Programını okuyacağını" bildirdi.

Listeyi Başbakanın ya da Cumhurbaşkanı'nın doğru dürüst okumaya vakitleri olmadığı, halen hizmet yapmakta olan ve GAP için kurulu yeni yönetim sorumluluğu kendisine verilen bir değerli bakanın, Mecliste okunan listede bulunmamasından da belli oldu. Hatta, Genel Kurulda, Sayın Akbulut'un Meclis Başkanlığından istifa ettiğinin okunması bile, Başbakan atandığının okunmasından sonra oldu. Yani, Sayın Akbulut, bir süre hem Meclis Başkanı, hem Başbakanlık yaptı. (SHP sıralarından alkışlar)

Hükümet Programının 10 Kasım'da Mecliste okunması için tutulan yol da, görülmemiş bu acele yüzünden, Meclis İçtüzüğüne açıkça aykırıydı. İçtüzüğün 104'üncü maddesine göre, "Bakanlar Kurulu programının okunacağı gün için, Danışma Kurulunca Genel Kurula bir özel gündem teklif olunur". Ama, aceleden, Danışma Kurulunu vaktinde toplayıp, böyle bir özel gündem teklifi yapılmadı, yapılmadı ve Hükümet Programı, Mecliste, gündemin, "Başkanlığın Genel Kurula Sunuşları" başlığı altında, İçtüzüğe ve Mecliste Başbakanların konuşma yapma usullerine tamamen aykırı şekilde okundu.

Sayın milletvekilleri, görüyorsunuz ki, bu Hükümetin kurulma şekli Anayasaya aykırıdır; programın Mecliste okunuş şekli, yasa hükmündeki İçtüzüğe aykırıdır.

Peki, bütün bu aykırılıkların kaynağı nedir? Bu acele davranış nereden çıkıyor? Bu kadar acele edilmese, Sayın Akbulut, bir iki güncük, kendisine verilen görev üzerinde çalışsa, Bakanlar Kurulu listesini de bizzat kendisi hazırlasa, çalışma arkadaşlarıyla kendisi konuşsa ve programı ayın 14'ünde (Salı günü, yarın) yahut da 15'inde (Çarşamba günü) usulüne göre Mecliste okusa ne olurdu? Bu yüzden devlet işlerinde hiçbir ilave aksama olmazdı; çünkü, zaten aynı bakanlar görevdeydiler. (SHP sıralarından alkışlar)

Ama, şu olurdu sayın milletvekilleri: Eğer program ayın 15'inde okunsaydı, Anayasaya göre, görüşmeler iki gün sonra ve oylama da görüşmelerden bir gün sonra yapılacağı için, güven oylaması 17 Kasımdan sonraya kalırdı. İşte mesele burada. 17 Kasımda Anavatan Partisinin Genel Kongresi yapılacak ve orada yeni genel başkan seçilecek. Sayın milletvekillerinin bütün dikkatini topladığını görüyorum; eğer program geçen cuma günü okunmasaydı, ANAP'ın Genel Kongresinden önce, Sayın Akbulut, Mecliste ANAP milletvekillerinden güvenoyu isteme zamanı bulamazdı. Bu da onun, Genel Kongrede genel başkan seçilme şansını azaltırdı. Cumhurbaşkanı olarak tarafsız kalması, hiçbir partinin iç işlerine karışmaması gereken Sayın Özal'ın seçtiği Sayın Akbulut'un, genel kongrede genel başkan seçilmesinin sağlanması... İşte, bütün acelenin, bütün telaşın nedeni budur. *(SHP sıralarından alkışlar)*

Bu şekilde, kendi gösterdiği adayın genel kongre tarafından genel başkan olarak kabul edilmesiyle, Sayın Özal'ın eski partisi üzerindeki egemenliği hâlâ genel başkanmış gibi devam edecek; öte yandan, bütün bakanları da kendisi bizzat seçmiş olduğu için, Bakanlar Kurulu üzerindeki egemenliği de, sanki hâlâ Başbakanmış gibi devam edecek... İşte Çankaya'nın senaryosu budur.

Hükümet kurulurken, ulufe dağıtır gibi bakanlık dağıtılmış. 15'i devlet bakanı olmak üzere, bakanlık sayısının 30'a çıkarılmış olduğuna da dikkatinizi çekerim. Yeni Bakanlar Kurulunun yarısı devlet bakanlarından oluşmaktadır. Sayısı böylesine artırılmış devlet bakanlıklarıyla da, gene tabii, Anayasanın düzeni bir tarafa bırakılarak, başkanlık sistemine bir adım atılmış oluyor, öyle anlaşılıyor ki, belki henüz hepsine oturacak yer bile bulunmayan devlet bakanları, Sayın Özal'ın sekreterleri ya da bir kısmı, Çankaya iç kabinesi gibi çalışacaklar! Kutlarım! *(SHP sıralarından alkışlar)* Aksi halde, 1983 yılındaki Hükümet Programında bakanlık sayısını azaltmayı, hatırlarsınız, "önemli bir idari reform" diye sunan Sayın Özal'ın bugünkü davranışı nasıl açıklanabilir? Ne değişti?

Sayın milletvekilleri, Sayın Özal'ın bu manevralarına, zamanında karşı çıkmazsanız, devlet sistemimizin temelinden değişeceğini, parlamenter sistemden, bir özel başkanlık sistemine - sözde, Anayasayı koruyarak - geçeceğimizi görüyorsunuz; ama, çok önemli bir farka da dikkatinizi çekerim: Sayın Özal'ın yetkileri, bu şekilde, başkanlık sistemindeki bir Cumhurbaşkanı'nın yetkileri kadar artıyor; ama sorumluluğu artmıyor. Çünkü, bizim Anayasamıza göre, Cumhurbaşkanı, Başbakan'ın, bakanların verdiği kararlardan sorumlu değildir. Tarafsız sayıldığı için de - öyle sayılması gerektiği için de - bir parti başkanının yaptığı işlerden dolayı hiç sorumlu tutulamaz. Yani, hem bütün yetkiler elinde olacak, hem de hiçbir sorumluluk taşımayacak! İşte, Sayın Özal'ın peşinde olduğu amaç bu ve bu kadarı da biraz fazla değil mi sayın milletvekilleri? Bu kadarı da olur mu yani? *(SHP sıralarından alkışlar)* Bu kadar yetkiyi, hiçbir sorumluluk yüklemeyen bir insana bırakmak, son derece yanlış ve tehlikeli değil midir? Bu yanlış yapmanın sorumluluğunu, vebalini niçin üzerinize alacaksınız?

Hele, bir an için, kendinizi, seçmenin yerine koyun, durumun vahametini daha iyi görürsünüz. 26 Martta politikalarını reddettiğiniz bir partinin başkanı, şimdi bu politikaları eskisinden daha güçlü bir şekilde yürütebilecek bir mevkie geliyor; genel başkanlığı, Başbakanlığı, Cumhurbaşkanlığını, hepsini fiilen eline alıyor... Siz

seçmen olsaydınız bu durumu nasıl karşılardınız? Alkışlar mıydınız, yoksa bir an evvel değiştirmek için topyekûn muhalefet yapmaya mı başlardınız? Herhalde, bu ikinci yolu tutardınız. Bütün bunları düşünerek, sorumluluğunuzun gereğini yapmalısınız; Sayın Özal'ın dikta heveslerine, henüz vakit varken, karşı çıkmalısınız sayın milletvekilleri. *(SHP sıralarından alkışlar)*

Yüce Meclisin sayın üyeleri, üzerine aldığı görevi tarafsızlıkla yerine getirmek için bütün gücüyle çalışacağına Büyük Türk Milleti ve tarih huzurunda and içmiş olan Cumhurbaşkanı, istediği insan, eski partisinin kongresinde genel başkan seçilsin diye var gücüyle çalışıyor... Daha seçildiğinin ilk günlerinde böyle davranan bir Cumhurbaşkanı, milli birliği nasıl koruyacaktır? Bütün partilere, muhalefete karşı tarafsız olduğuna, kim, nasıl inanacaktır? *(SHP sıralarından alkışlar)* Böyle davranan bir insan, bizim gözümüzde sadece ANAP'ın Genel Başkanı olarak kalacaktır. *(SHP sıralarından alkışlar)* Cumhurbaşkanlık makamı fiilen doldurulmamış olacaktır. *(SHP sıralarından alkışlar)* Devlet hayatımızda bu önemli eksiklik, karşımıza çıkacak her kritik aşamada, yazık ki, kendisini gösterecektir.

Sayın milletvekilleri, en serinkanlı ve objektif şekilde durum değerlendirmesi yapıyorum. Karşımızdaki Hükümetin, Türkiye Büyük Millet Meclisinden değil, ANAP Genel Kurulundan güvenoyu almak için hazırlanmış bir hükümet olduğu, bütün çabanın, Sayın Akbulut'un Genel Başkanlığının onaylanmasına yönelik olduğu açıktır. Çabanın kaynağının da Sayın Özal olduğu, Sayın Akbulut'un davranışlarından, basına yansıyan sözlerinden - her şey bir tarafa - Bakanlar Kurulu listesinin bir saat içinde hazırlanıp açıklanmasından bellidir.

ORHAN DEMİRTAŞ (İstanbul) — Bu iş çok koymuş galiba.

ERDAL İNÖNÜ (Devamla) — Şimdi, mesele, bu hareketi Cumhurbaşkanının tarafsızlığıyla nasıl bağdaştırabiliriz, meselesidir. Sayın Özal'ın Cumhurbaşkanı seçildikten sonra burada yaptığı konuşmadan acaba bir kurtuluş yolu bulabilir miyiz fikri akla geliyor. Çünkü, orada, Sayın Özal tarafsızlık yemini etmiş; ama, “Ben taraf tutacağım” demişti.

MEHMET DÖNEN (Hatay) — Ayağını kaldırmıştır yemin ederken!

BAŞKAN — Siz onu meydanlarda söyleyiniz, burada söylemeyiniz.

ERDAL İNÖNÜ (Devamla) — Neyin tarafını tutacak? Atatürk ilke ve inkılaplarının tarafını tutacak, anayasal kuruluşlarımıza...

BAŞKAN — Onun nerede söyleneceğini ben bilirim; ama açıklarsam zapta geçer, çok mahcup düşersiniz.

MUSA GÖKBEL (Muğla) — Geçir zapta be!

ERDAL İNÖNÜ (Devamla) — Sayın Özal, neyin tarafını tutacağım dedi? “Atatürk ilke ve inkılaplarının tarafını tutacağım...”

BAŞKAN — Size de verilecek bir cevap var; ama, Başkan olduğum için... *(SHP sıralarından, “Dinleyin Sayın Başkan, sözünü kesmeyin” sesleri, gürültüler)*

FUAT ATALAY (Diyarbakır) — Konuşmayı kesmeyin, saygılı olun. *(Gürültüler)*

ERDAL İNÖNÜ (Devamla) — Sayın Başkan...

BAŞKAN — Efendim, hatip saygılı olmazsa, imalı sözler söylerse, ona muhatap olan Başkanlık cevap verirse, herhalde mazur görürsünüz.

AHMET ERSİN (İzmir) — Hatip ne söyledi?

İBRAHİM TEZ (Ankara) — Hatip ne dedi ki? Siz Özal'ın amigosu musunuz?

MEHMET FUAT ERÇETİN (Edirne) — Ne diyorsunuz Sayın Başkan? Hatip ne söyledi ki? (SHP sıralarından “Hatip ne dedi?” sesleri, gürültüler)

ERDAL İNÖNÜ (Devamla) — Sayın Başkan, benim imalarımın...

BAŞKAN — Efendim, aşağıdan çok çirkin bir söz söylendi, o sözün... (SHP sıralarından “Hatip ne dedi?” sesleri, gürültüler)

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Siz “Hatip söyledi” dediniz; sanıyorum sürçü lisan oldu efendim.

BAŞKAN — Evet, düzeltiyorum efendim. Buyurun efendim.

ERDAL İNÖNÜ (Devamla) — Sayın Özal tarafsızlık yemini etmiş; ancak, arkasından da, “Ben taraf tutacağım” demişti. Neyin tarafını tutacaktı? Atatürk ilke ve inkılaplarının tarafını tutacak, anayasal kuruluşlarımıza destek olmaya devam edecek, Türkiye'nin yakın vadede Avrupa Topluluğunun en seçkin üyelerinden biri olmasının tarafını tutacak...

Peki, şimdi ANAP Genel Kurulunda kendi adayının genel başkan seçilmesi için, tarafsızlığını bir tarafa bırakarak bütün gücüyle uğraştığına göre...

ALİ ER (İçel) — Senin meselen değil.

ERDAL İNÖNÜ (Devamla) — Dinleyin.

...Acaba, ANAP Genel Başkanlığına adaylığını koymuş veya koyacak öteki ANAP'lı siyasetçilerin - Sayın Özal'ın saydığı - bu konuların hangilerine, yoksa hepsine mi karşı davranacağını önceden biliyor?

ALİ ER (İçel) — Seni ilgilendirmez o...

ERDAL İNÖNÜ (Devamla) — Nasıl ilgilendirmez? Atatürk ilke ve inkılâpları var.

Acaba, öteki genel başkan adayları, Atatürk ilke ve inkılaplarını korumayacaklar mı? Anayasal kuruluşlara destek olmayacaklar mı? Yoksa, Türkiye'yi, Avrupa'nın seçkin üyelerinden biri olmak yerine, Asya'nın ya da Afrika'nın seçkin üyelerinden biri mi yapmaya çalışacaklar? (SHP sıralarından alkışlar)

Umarım, bir an önce, öteki adaylar çıkıp da bu konuya bir açıklık getirirler. Çünkü, ciddi bir suçlama altında bırakıldıklarının izlenimi herkeste uyanmıştır. Şüphesiz, bu, ANAP'lı siyasetçilerin sorunu. Daha fazla üzerinde durmayayım, hoşunuza gitmiyor; ama Sayın Özal'ın tarafsız davranmadığı gerçeğini, Meclisteki konuşmasına sığınarak da örtemeyiz, gizleyemeyiz. Çünkü, konuşmasının sonunda, açıkça şunu da söyledi: “Cumhurbaşkanlığı makamını her türlü iç siyaset sorunları-

nın üstünde tutacağız” Buyurun! Siz de, bu sözleri doğal olarak alkışladınız. Doğrusu budur. Anayasanın gereği budur, yaptığı yeminin istediği budur.

Peki, bir partinin genel başkanının seçilmesi, iç siyasetin önemsiz bir olayı mıdır? En önemli olaylarından birisidir. Karşılıklı rekabetler, çekişmeler, çeşitli grupların kuvvet dengeleri göz önüne alındığında, iç siyasetin en önemli sorunlarından biri değil midir? Öyleyse, bu Hükümetin kuruluş şekli, Cumhurbaşkanlığı makamının, önemli iç siyaset sorunlarına karıştığını göstermiyor mu?

M. RAUF ERTEKİN (Kütahya) — Göstermiyor.

ERDAL İNÖNÜ (Devamla) — Gösteriyor sayın milletvekilleri; açıkça gösteriyor.

Bu davranışlarla, daha ilk günlerde, Cumhurbaşkanlığı makamı, iç siyasete, iktidar partisi tarafından karıştırılırsa, Cumhurbaşkanlığı yemini bir tarafa bırakılırsa, Anayasaya ve yasalara saygı göstermelerini, vatandaşlardan nasıl bekleyebiliriz? Bu tutumla ülkede huzur kalır mı? Sevgi, barış kalır mı?

Bütün milletvekillerinin, ama özellikle ANAP milletvekillerinin, önümüzdeki oylamada işte bunları düşünmelerini istiyorum.

M. RAUF ERTEKİN (Kütahya) — Siz, bizim işimize karışmayın.

ERDAL İNÖNÜ (Devamla) — Çünkü, bugünün meselesi budur.

Ayrıca, bu önemli aşamada, hükümet programının da ötesinde, ülkeye bunalımlar getiren hareketler karşısında Sosyaldemokrat Halkçı Partinin temel tutumunu bir daha ifade etmekte de yarar görüyorum. Çünkü, ANAP’ın getirmiş olduğu tartışmalı Cumhurbaşkanlığı dönemi, daha başlangıçta, haklı olarak, yaygın tepkilere yol açıyor. Siyasal otoritenin, halkın eğilimleriyle alay edencesine aldığı kararlar herkesin sabrını taşıyor; türlü tahriklere açık ortamlar oluşuyor; ama açıkça söylüyorum, bu durum, vatandaşlarımızı karamsarlığa düşürmemelidir; kısa zamanda sonuç vereceği sanılacak demokrasi dışı aldatıcı çözümler aramaya kimseyi götürmemelidir.

26 Martta yerel seçimlerde halkın reddettiği politikaların temsilcileri, bir an önce yapılmasını beklediğimiz genel seçimde iktidardan ayrılacaklardır. Bu seçim hemen olmadı diye umutsuzluğa düşmeye yer yoktur. Demokraside, bütün sorunların kalıcı çözümü, halkın iradesine dayanarak bulunur. Halkın iradesi, seçimden seçime kendini gösterir. Bu zamanı beklemek, cesaret ve sabır ister, basiret ister, demokrasiye inanç ister, halka güven ister. Bunların hepsi Sosyaldemokrat Halkçı Partide vardır. Sosyaldemokrat Halkçı Parti, Türkiye’de, Atatürk ilkelerine dayanan çağdaş demokrasinin güvencesidir. (SHP sıralarından alkışlar)

Nasıl, laikliğe aykırı davranışları, demokratik düzen içinde, halkın desteğiyle her zaman önleyebileceğimize inanıyorsak, Anayasal düzeni, kişi ya da grup çıkarları için yozlaştırma, dikta düzenine çevirme çabalarını da, halkın gücüyle sonuçsuz bırakacağımıza güveniyoruz. (SHP sıralarından alkışlar)

Sayın milletvekilleri, bir buçuk yıl kadar önce bu kürsüden ifade ettiğim bir görüşümü tekrar edeceğim. Milletimizin demokrasiye bağlılığı, bize her sorunu,

demokrasi içinde çözme gücünü veriyor. Bütün dünya bilmelidir ki, Türkiye’de, demokrasi dışı müdahaleler dönemi kapanmıştır tarihe karışmıştır; ama, bu sözlerimize, bizim dışımızdaki dünyanın da inanması için, önemli bunalımları demokrasi içinde aştığımızı görmelidirler. İşte, şimdi böyle bir bunalım dönemine giriyoruz. SHP olarak biz, bu güç dönemi, İktidar Partisinin hatalı yaklaşımından doğmuş bunalımı, halkın gücüyle, seçimlerle aşacağız. *(SHP sıralarından alkışlar)* Bu kesin inancımı bütün vatandaşlarıma saygıyla duyuruyorum. Sayın Özal’ın dikta hevesinin getirdiği önemli bunalımı da, demokrasi içinde aştığımız zaman, içeride ve dışarıda, artık, kimsede, “Türkiye’de demokratik rejime bir gün ara verilebilir” diye bir düşünce de kalmayacaktır. *(SHP sıralarından alkışlar)* Demokrasimizin bu olgunluğa erişmesine, iktidardaki, muhalefetteki öteki partilerin de yardım etmesini beklemek, hakkımızdır; ama yardım etseler de etmeseler de, durumu fırsat bilip, partimizi haksız suçlamalarla halkın gözünde küçük düşürmeye çalışsalar da, bizim yapacağımız budur.

Demokrasinin, ülkemizde, bir daha kesintiye uğramayacak şekilde tam yerleşmesi, bizim için her türlü parti çıkarımı aşan bir temel amaçtır. Bu amaçtan ödün vermeyiz. *(SHP sıralarından alkışlar)*

Sayın milletvekilleri, tekrar, güvenoylaması konusuna dönüyorum: 26 Mart’ta beliren millet iradesine karşı çıkan davranışlar, bu iradenin isteklerini göz ardı ederek, halkın reddettiği politikaları, hiçbir şey olmamış gibi yürütmek inadı, bizi, tartışmalı Cumhurbaşkanlığı dönemine getirdi. Yine bu davranışlar, bugün de, Cumhurbaşkanlığını, yeminine sadık kalamayan bir makam haline düşürmüştür. Bu yolda devam edildikçe, devletin temel kurumları tahrip olmaya devam edecekler; milletin ve devletin arası açılmaya devam edecektir. Ama, bu gidişi durdurmak, şimdi, Meclisin elindedir ve aynı zamanda görevidir.

“Egemenlik kayıtsız şartsız ulusundur” ilkesini canlı tutmak için, yeminlerimize sadık kalmak için, Cumhurbaşkanlığım, Anayasaya saygılı bir davranışa çekmeliyiz, millet iradesini egemen kılmalıyız, bu Hükümet programına “hayır” demeliyiz. *(SHP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Biliyorum sayın milletvekilleri, Sayın Özal’ın, Anayasaya aykırı bütün bu davranışlarını kabul ettirmek için sürekli kullandığı silah, “yoksa, seçime giderim ha!” tehdididir.

MEHMET PÜRDELOĞLU (Hatay) — Teklif getirin Sayın Başkan.

ERDAL İNÖNÜ (Devamla) — Bu tehdit bizim için hiçbir anlam taşımaz. Biz, 27 Marttan beri, erken seçim yapılmasını istiyoruz. Erken seçim için yapılacak oylamada “evet” diyeceğimizi sizlere ve kamuoyuna çoktan duyurduk. *(SHP sıralarından alkışlar)*

Sayın milletvekilleri, bu korkutma, bu tehdit, İktidar Partisindeki milletvekillerini de etkilememelidir. Sizler de, millettan aldığınız vekâletin gereklerini, kişisel çıkarlarınızı düşünmeden, yerine getirecek insanlarsınız. Zaten, biraz düşününce görürsünüz; “Hükümet güvenoyu almazsa Meclis feshedilir, yani seçime gidilir” diyerek ANAP Grubunu korkutmaya çalışan kişi, aslında kendi özel konumu nedeniyle böyle bir seçimi Türkiye’de en istemeyecek, seçimin olmasından en çok korkacak

insandır. (SHP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Bundan hiç kuşkunuz olmasın. Bu Hükümetin güvenoyu almaması demek, gene bu Meclisten başka bir hükümet çıkmaz demek de değildir. Bu Hükümet güvenoyu almazsa bırakır gider, güvenoyu alacak başka bir hükümet kurulur. Parlamenter rejim içinde hükümet sorununu çözecek seçenekler, olanaklar her zaman vardır. Bunun için, sizlerin, Türkiye Büyük Millet Meclisinin manevi kişiliğinde, demokrasinin saygınlığını koruyacak kararlılığı göstermeniz yeter.

Sayın milletvekilleri, inanıyorum ki, hiçbir neden - hangi partiden olursa olsun - hiçbir milletvekilini, Anayasaya, demokrasiye, onun kurallarına sadakatten ayırmaz; ayırmamalıdır. İşte, bunu göstermenin zamanı bugündür.

Bu anlayışla, SHP Grubu olarak, Hükümet Programına ret oyu vereceğiz. Halkımız, ANAP Grubundan da, ret oyu vermesini bekliyor.

Yüce Meclise saygılar sunarım. (SHP sıralarından “Bravo” sesleri, ayakta alkışlar; DYP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın İnönü.

Doğru Yol Partisi Grubu adına, Sayın Köksal Toptan; buyurun.

DYP GRUBU ADINA KÖKSAL TOPTAN (Zonguldak) — Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri; Sayın Yıldırım Akbulut başkanlığındaki Hükümetin programının müzakerelerinde, Doğru Yol Partisi Grubu adına görüşlerimizi arz etmeden önce, Yüce Heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, sözümün başında, TRT’nin bu müzakerelerle ilgili tutumuna bir iki cümleyle değinmek istiyorum. Bundan evvelki hükümet programlarının bu Mecliste yapılan müzâkerelerini halkımıza naklen duyuran Türkiye Radyo Televizyon Kurumu, her ne sebeple ise, bu tartışmaları, bu müzakereleri halktan gizleme gereğini duymuştur.

Şimdi, sormak gerekir; bu müzakereler mi ciddiye alınmıyor? Bu müzakereler ciddiye alınmıyor ise, programı müzakere edilen Hükümetin de ciddiye alınmaması lazım. (DYP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Böyle bir ciddiyeti Türkiye Radyo Televizyon Kurumuna anlatamıyor ise, Hükümetin de, hiç kimseden ciddiyet beklemek gibi bir hakkı olmamak lazım gelir.

Sayın milletvekilleri, yoksa, bu Hükümet mi halktan gizleniyor? Yoksa, bu Hükümetin, el önüne çıkacak hali mi yok? Yoksa, bu Hükümetin programının, diğer programlardan, Anavatan Partisinin diğer programlarından, kelime kelime bir farkı olmaması karşısında, “zaten, Hükümet ne diyecek, aynı şeyleri tekrarlayacak” rahatlığı içerisinde mi halktan bu müzakereler gizleniyor?

Değerli milletvekilleri, halktan hiçbir şeyi gizlemek mümkün değil. Türkiye Radyo Televizyon Kurumu, olması lazım gelen, halkı aydınlatmak görevini, ne kadar, yapmazsa yapmasın, Türkiye, siyasi partileriyle, basınıyla, sendikalarıyla, dernekleriyle ve ülke meselelerini çok iyi takip eden uyanık kesimleriyle, ülkede nelerin olup bittiğini, güveniniz ve inanınız ki, ülkemizin en ücra köşesine kadar taşımaktadır.

Sayın milletvekilleri, parlamenter demokrasi, yarı başkanlık sistemi, başkanlık sistemi, demokratik ülkelerin seçtiği sistemlerdir. Cumhuriyetten beri, özellikle 1950 yılından beri, çok partili demokratik nizamı yaşatarak, 1924, 1961 ve 1982 Anayasaları esprisi içerisinde parlamenter demokrasiyi seçen, uygulayan ülkemiz, 1989 senesinin 9 Kasımından itibaren, dünyada eşi emsali görülmeyen başka bir sistemi daha uygulamaya başlamıştır. Parlamenter sistem, cumhurbaşkanının sorumlusuzluğu, güçlü ve sorumlu başbakan ve diğer sistemlerde olduğu gibi, kuvvetler ayrılığı ilkesine dayanmaktadır. Güçlü başbakanlık, sorumlu olmayı gerektirir. Tersinden alacak olursak, bir başbakanın sorumlu olabilmesi için, ona sorumluluk yöneltilebilmesi için, o başbakanın mutlaka güçlü olması gerekir. Şimdi, bu güç, siyasi güçtür; bu güç, halk desteğidir.

Değerli milletvekilleri, arkasında yüzde 21,75’lik halk desteği olan bir Hükümetin, Anayasada sayılan bu sorumluluğu taşıyabilecek gücü göstermesi mümkün değildir. Anayasa, bir de 105 ve 112’nci maddelerinde ifade ettiği gibi, Cumhurbaşkanının yaptığı işlerden de, Başbakanı ve bakanları sorumlu tutmaktadır. Böylesine büyük sorumlulukları yüklenen bir Bakanlar Kurulunun ve onun başı Sayın Başbakanın, çok güçlü bir halk desteğine, çok büyük bir güce dayanması lazım.

Değerli arkadaşlarım, Türkiye’de, 9 Kasım’da olan olayı ifade etmiştim. 31 Ekimde, tüm uyarılara rağmen, yüzde 21,75’lik halk desteğine dayanan Anavatan Partisinin Türkiye Büyük Millet Meclisindeki Grubu, Sayın Özal’ı Cumhurbaşkanlığına seçmiştir. Cumhurbaşkanlığı için Sayın Özal’ın almış olduğu oy; Anavatan Partili üyelerin oyu, 263’tür. Bu 263’ü dikkate aldığımız takdirde, Sayın Özal’ı Çankaya’ya çıkaran iradenin arkasındaki halk desteğinin, sadece yüzde 19’lar civarında kaldığını tespit ederiz.

Türk Devletinin başı, milletin birliğini temsil eden Cumhurbaşkanlığı makamının arkasında yüzde 19’lar gibi bir halk desteği olduğu sürece, Türkiye’nin sorunlarının buraya kadar olduğu gibi, bundan sonra da katlanarak artacağını söylemek kehanet değildir.

Sayın Özal 9 Kasım günü burada yemin etti. Yeminden sonra da kulağa hoş gelen güzel sözlerle, vaatlerle dolu bir konuşma yaptı. Yemin töreninde, Anayasa’ya sadakatten ayrılmayacağına, tarafsız davranacağına, namusu ve şerefi üzerine, 55 milyonun önünde, Türk Milletinin önünde söz verdi. Bu sözden cayamaz, bu yeminden cayamaz; ama üzülerek gördük ki, değerli milletvekilleri, Sayın Özal bu yeminini ancak bir saat tutabildi. (*DYP sıralarından alkışlar*) Köşkteki devir teslim töreninden hemen sonra, gazetelerin yazdığına göre, Sayın Akbulut’u köşkün bir odasına çağırarak, eline bir dosya verdi. Dosyanın içerisinde üç tane yazı vardı; yazılardan birincisi Sayın Akbulut’un Başbakanlığa atandığı, ikincisi Bakanlar Kurulu listesi ve üçüncüsü ise Hükümet Programı idi. Şimdi, Sayın Akbulut, bu Bakanlar Kurulu ve bu Hükümet Programıyla, Türkiye’nin devasa sorunlarını göğüslemek için Yüce Meclisin önüne geldi. Yüce Meclisten güvenoyu istemektedir.

Değerli milletvekilleri, Sayın Özal, Sayın Akbulut’a, ne bakanlarını seçme hakkını verdi, ne Hükümet Programını yazma hakkını verdi. Bakanların listesi o kadar çabuk yapıldı ki, o kadar süratle işlemler bitirildi ki, cumhuriyet tarihinde ilk defa,

bir sayın ve saygıdeğer bakanımız için, ek bakanlık müessesesi ihdas edildi. (DYP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Değerli arkadaşlarım, Sayın Özal’ın bu yaptıkları yetmedi; Sayın Özal Anavatan Partisinin 17 Kasım 1989’da toplanacak büyük kongresi için, genel başkan adayını da tespit etti. Evvelki hafta Anavatan Partisi Grubunda Anavatan Partili üst düzey bir sayın yöneticinin ifadesi, “Sayın Cumhurbaşkanımız bir arkadaşımızı tevkil edeceklerdir” şeklindedir. Evet, Sayın Özal, Sayın Akbulut’u Başbakanlık ve ANAP Genel Başkanlığı için tevkil etti. Yapılan işlem budur.

Değerli milletvekilleri, bu, tek parti dönemine işarettir. Çok partili demokrasi-lerde, görevler, yasalarla, anayasalarla ayrı ayrı ayrılmış, sınırlandırılmış, birinin diğ-gerine müdahalesi kesinlikle önlenmiştir. Tek partili dönemlerde, bir kişi -konumu ne olursa olsun, ama bir kişi - hem hükümet etme işini, hem parti görevini ve hem de devlet başkanlığı görevini kendi elinde tutmakta ve bütün işleri, devletin tüm işlerini kendisi yürütmeye çalışmaktadır. Bu şekildeki, tek partiye dönme, tek parti devrini özleme girişimlerini, ibretle, üzülmeye ve biraz da dehşetle karşıladığımızı huzurunuzda ifade etmek istiyorum.

Değerli milletvekilleri, Sayın Özal, bu şekilde, tarafsızlık yeminini ihlal etmek suretiyle, işi bırakmadı; Partisinin 17 Kasım 1989’da yapılacak olan kongresindeki hizipler arasında bile taraf tuttu. Tüm delegelere göndermiş oldukları - şu, elimdeki - video kasette, Sayın Cumhurbaşkanı, kime oy verilmesi lazım geldiği konusunda telkinlerde bulunuyor. (DYP sıralarından alkışlar) Hani tarafsızlık? Hani Cumhurbaşkanlığının tarafsızlığı?

Değerli arkadaşlarım, salt parti çıkarları açısından konuya bakacak olursak, bu olandan bitenden bizim memnuniyet duyduğumuzu bilmenizi istiyorum. Biz, her zaman, her yerde söylüyoruz; bu zamana kadar Türkiye’de olanın bitenin sorumluluğu nasıl Sayın Özal’a ait ise, bunları yapmaya devam ettiği sürece, devletin tüm işlerine, Hükümetin tüm işlerine, yeminine rağmen bu denli müdahale ettiği sürece, bundan sonrasının sorumluluğu da kendisine ait olacaktır. (DYP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Değerli arkadaşlarım, bugün gazetelerde var; Doğru Yol Partisi de - Sayın Cumhurbaşkanı gibi, Sayın Özal gibi - Anavatan Partisi Kongresinde bir tarafı tutmakla suçlanmaktadır, öyle bir şey söz konusu değil. Hiçbir partinin iç işlerine karışma-yız. Anavatan Partisi Grubu içerisinde, Anavatan Partisinin içerisinde, bizim şanlı Adalet Partisi bayrağını beraberce taşıdığımız gönüldeşlerimiz, arkadaşlarımız, kardeşlerimiz var; ama, bu, bizim, Anavatan Partisi Grubu yahut teşkilatı içerisinde birtakım olaylara müdahale etmeyi aklımızdan geçirdiğimiz anlamına gelmez...

KÂMRAN KARAMAN (Hatay) — Öyleyse, sen de Anavatan Partisine gel.

KÖKSAL TOPTAN (Devamla) — Çünkü, biz hepinizi severiz. Severiz, ama şunu bilmenizi isterim sevgili milletvekili arkadaşlarım: Sizin yok birbirinizden bir farkınız; çünkü, siz Anavatan Partisiniz. (DYP sıralarından alkışlar)

İSMET OKTAY (Eskişehir) — Biz Osmanlı Bankasıyız.

KÖKSAL TOPTAN (Devamla) — O hale dönünüz.

Değerli milletvekilleri, dünyada, otokratik rejimlerin, mutlak surette krallık olması gerekmez; otokratik rejimin olduğu; ama adı krallık olmayan pek çok rejim vardır, pek çok devlet vardır; tarihte de bunun sayısız örnekleri görülmüştür; ama, en kötüsü, bunlardan kötüsü, demokrasi adı altında, demokrasi bayrağı altında, “demokrasiyi uyguluyoruz” sözleri altında otokrasiyi yaratmaya çalışmaktır.

Duverger’in dediği gibi, en fena şey, kötülüğün mevcudiyeti değil, fakat onun iyilikten ayırt edilememeye başlanmasıdır. Umarım ki, Türkiye, böyle bir gidişi, böyle tehlikeli bir gidişi fark eder ve bundan, Anavatan Partisi Grubu başta olmak üzere, herkes çabuk döner; Türkiye’de parlamenter demokrasiyi, çok partili parlamenter demokrasiyi bütün kurallarıyla yerleştirme konusunda üzerine düşeni yapar.

Şimdi Türkiye’de yapılmak istenen, aslında fiili bir başkanlık da değil. Belki onun da kendine ait kuralları var. Türkiye’de yapılmak istenen, karmaşık, çapraşık, kimsenin bir türlü çözemediği, ama işi iyi takip edenlerin, bunun tehlikeli olduğuna işaret ettiği bir iştir, bir gidiştir.

Şimdi, her sorun karşısında, her ülke meselesi karşısında Sayın Başbakan ve Hükümet, Sayın Özal’ın gözüne bakacaktır. Ülkeyi böyle yönetmek mümkün değil. Parti teşkilatı, her sorun karşısında, Çankaya Köşküne, “Acaba ne yapsak?” diye bakacaktır...

Bu, çıkış yolu değil değerli arkadaşlarım. Sayın Özal parti meselelerini iyi bilmiş olsaydı, partinin oyu yüzde 21,75’e düşmezdi; ülke meselelerini iyi bilseydi, ülke bu hale düşmezdi... (*DYP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar*)

KÂMRAN KARAMAN (Hatay) — Sen kendi Genel Başkanına bak.

KÖKSAL TOPTAN (Devamla) — Neresinden bakarsanız bakınız değerli milletvekilleri, yapılan işlem; 9 Kasımdan ve ona tekaddüm eden günlerden bu yana Türkiye’de yapılan işler hukuki değildir, kanuni değildir ve demokrasi kurallarına uygun değildir.

Şimdi, kuruluşunda hukukilik, kanunilik ve üzümlere ifade edeyim, ciddiyet olmayan Sayın Akbulut başkanlığındaki bu Hükümetin, ülkenin hangi sorununa çare bulacağı, herkesin kafasında tereddütle karşılanan bir durumdur.

Değerli milletvekilleri, şimdi, böyle bir Hükümetin nesine güveneceksiniz? Karmaşık hale getirilmiş olan ülke sorunlarının altından bu Hükümet nasıl kalkacaktır? Bu Hükümetin şu programına kim güvenecektir?

Siz, Anavatan Partisi Grubunu teşkil eden değerli arkadaşlarım, buna güveneyi verebilirsiniz, bu Hükümete güveneyi verebilirsiniz; ama, halkın size güveni yoktur, halkın bu Hükümete güveni yoktur. Halka rağmen, halk iradesine rağmen, halkın isteğine rağmen güveneyi vermekte ısrar ettiğiniz takdirde, bu, halka ters düşmeye devam edeceğiniz anlamına gelir ki, o gidiş, iyi bir gidiş olmaz.

26 Mart 1989 günü yapılan yerel seçimlerde yüzde 21.75, şu günlerde yapılan kamuoyu araştırmalarına göre ise yüzde 13’ler civarına düşmüş olan bir destekle hükümet etmeye ısrarla devam edilmesi, tehlikeli bir gidiştir.

Hükümet etme hakkı, eğer, millet o yetkiyi, o hakkı veriyorsa kullanılır. Eğer sizde o yetki yoksa, o hak yoksa ve halk o yetkiyi sizden geri almışsa, esirgemişse, o yetkiyi kullanmaya devam etmeniz haksız bir tasarruf olur, yetkisiz bir işe kalkışmak olur.

Değerli milletvekilleri, işte bu, rejimin özünü tahrip eder. Zaten, Anavatan Partisi hükümetlerinin çıkmazı da burada yatmaktadır, çözümsüzlük de buradan kaynaklanmaktadır.

Şimdi, sayın bakanların ve Sayın Başbakanın kişiliğine bir itirazımızın olmayacağına herkesin takdir edeceğini umarım. Söylediklerimizin kişilerle ilgisi yoktur; ama, şimdi soruyorum: Şu kitapta yazdıklarınızı, yapacak mısınız?

DEVLET BAKANI MEHMET KEÇECİLER (Konya) — Yapacağız, yapacağız...

KÖKSAL TOPTAN (Devamla) — Sayın bakanlar “Yapacağız” diyorlar. Bu kitap, 1983 ve 1987 Hükümet Programlarının aynıdır. Sayın Özal altı senedir yapamadı da, siz nasıl yapacaksınız? Bu, zaten, yasak savma kabilinden yazılmış bir program. Sayın İnönü buna bir örnek verdi, bir örnek de ben vereyim isterseniz; yanında hükümet programı olan arkadaşlar da takip edebilirler.

1987 yılı Hükümet Programının sendikalarla ilgili başlığı gözüme çarptı. Daha pek çok yer var birbirleriyle çakışan. “Sendika kurma” diye başlayan paragrafta, bir sayfanın tamamı, virgülü ve kelimesi değiştirilmeden, aynen, bu Hükümet Programına alınmış. Yani, öbür hükümet programının kopyası halinde. 1983 ve 1987 yılı Hükümet Programlarının kopyası olan böyle bir hükümet programıyla, Türkiye’yi nereye vardıracağınız? “Bu program Türkiye’yi iyiye götürecektir” diyorsunuz. Geçen programlar ve onu uygulayanlar, Türkiye’nin hiçbir şeyini iyiye götürmemişler de, siz Türkiye’yi nasıl iyiye götüreceksiniz? Bunların yanıtlarını; halkımızı ve Türkiye Büyük Millet Meclisini tatmin edecek yanıtları vereceğinizi umuyorum.

Değerli arkadaşlarım, Program, bir yandan 1983 ve 1987 Hükümet Programlarının kelime kelime kopyasıyken, öbür yandan da, geçen altı yılın övgüleriyle doludur. Programa bakarsanız, geçen altı sene içerisinde, Türkiye’de çok büyük işler başarmıştır. Durumun, gerçekten öyle olup olmadığına kısaca bakmak istiyorum.

Sayın Özal’ın başkanlığını yaptığı, geçen altı yıllık Anavatan Partisi Hükümetleri, bakınız neler yapmış: Türkiye’yi, dünyadaki 162 devlet arasında, gelir dağılımı bozuk ve en kötü 7 ülkeden biri haline getirmiş. Türkiye’de bölgeler ve zümrelerarası gelir dağılımını bozmuş, içinden çıkılmaz hale getirmiş; en yüksek gelir grubuna sahip yüzde 20’lik bölüm, milli gelirden yüzde 55 pay alırken, en alt gelir grubundaki yüzde 20’lik bölüm ise yüzde 4 pay alabilir hale ancak gelmiş.

Sayın üyeler, şimdiki Programda da var. Zaten sık sık da Anavatan Partili sözcüler ve Sayın Özal “Biz, altmış yıllık cumhuriyet hükümetlerinin yapmadığını, yapmadığını yaptık” diye övündülerdi. Şimdi bakın, neler yapmışlar: Altmış yıllık cumhuriyet hükümetlerinin yapmadığını yapmışlar, basılan parayı 9 trilyona çıkarmışlar; altmış yıllık cumhuriyet hükümetlerinin yapmadığını yapmışlar, işsizliği yüzde 22’ye çıkarmışlar; altmış yıllık cumhuriyet hükümetlerinin yapmadığını yap-

mışlar, iç borçları 32 trilyona çıkarmışlar; altmış yıllık cumhuriyet hükümetlerinin yapmadığını yapmışlar, dış borçları 50 milyar dolara yaklaştırmışlar; altmış yıllık cumhuriyet hükümetlerinin beceremediğini, yapamadığını yapmışlar, Türk parasını pula çevirmişler, 1980 yılında 78 lirayla devraldıklarını, 1983 yılında 280 lirayla devraldıkları 1 doları 2.380 liraya çıkarmışlar; Türk parasını Türkiye’de kullanılmaz hale getirmişler, Türk parasını pul etmişler...

İSMAİL ÜĞDÜL (Edirne) — Buna rağmen dövizimiz var, değil mi?

KÖKSAL TOPTAN (Devamla) — Buna rağmen döviziniz var. Buna rağmen döviziniz var da, döviziniz, borcunuza yetiyorsa, o borçları ödeyin. Biraz sonra o borçlara geleceğim; hangi şartlar altında Türk çocuklarını, gelecek nesilleri borçlandırıyorsunuz, onu da söyleyeceğim.

Bitmedi; daha neler yaptınız, onu söylüyorum:

1983 senesinde - kırkbin çalımla, kırkbin lafla - yüzde 28 olarak almış olduğunuz enflasyonu, 1989 senesinin ekim ayında yüzde 75’e çıkardınız.

İşsizliği yüzde 15’lerden devralarak yüzde 22’ye çıkardınız.

Daha ne yaptınız? Büyüme hızı... Programda, “Ülke hızla kalkınmaktadır” denilmektedir. Ülkenin hızla kalkınmakta olduğunu söyleyen Program, Türkiye’nin içinde bulunduğu durumdan habersiz. 1983 senesinin sonunda yüzde 5,9’la almış olduğunuz kalkınma hızını, 1989 senesinde sıfıra indirmişsiniz.

HİLMİ BİÇER (Sinop) — İyi etmişiz.

KÖKSAL TOPTAN (Devamla) — İyi ettiniz! (DYP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Bir iyi şey (!) daha yaptınız: Çalışanların milli gelirden almakta oldukları pay yüzde 35’ler civarındayken, yüzde 14’ler seviyesine indirdiniz.

Türkiye’yi nereye benzettiğinizi biliyor musunuz değerli arkadaşlarım?

HİLMİ BİÇER (Sinop) — Nereye?

KÖKSAL TOPTAN (Devamla) — Söyleyeyim, nereye...

BAŞKAN — Sayın Biçer... Sayın Biçer, lütfen dışarı çıkınız... Lütfen...

KÖKSAL TOPTAN (Devamla) — Türkiye’de, çalışanların milli gelirden almış oldukları pay, yüzde 14 civarındadır. Bu, Kenya’da yüzde 41,7; Kongo’da yüzde 40,6; Şili’de yüzde 51,75 ve “AT’ye girdik, giriyoruz” diye milleti kandırdığınız Avrupa Topluluğu ülkelerinde de yüzde 70 civarındadır. Bunu iyi yaptınız (!)

Bitmedi: 1983 senesinde - Programın 23’üncü sayfasında - “Ortadireği güçlendirecek tedbirlerin alınmasına devam olunacaktır” demektesiniz. Altı sene içerisinde ortadireğin başına getirdiklerinize bakınız: 1983 senesinde bir işçi bir ekmeği alabilmek için 46 dakika çalışırken, 1989 senesinde bir işçinin bir ekmeği alabilmesi için 1 saat 11 dakika çalışması gerekmektedir. 1983 senesinde bir kilogram et alabilmek için bir işçinin 8 saat 48 dakika çalışması gerekirken, 1989 senesinde 13 saat 51 dakika çalışması gerekmektedir. 1983 senesinde bir kilo peynir için 5 saat çalışması yeterli olan bir işçi bugün bir kilo peyniri alabilmek için 11 saat 32 dakika çalışmak zorundadır.

Sizi tebrik etmek lazım; işte, onu iyi yaptınız: Fiyatlarda Türkiye'yi Avrupa seviyesine götürdünüz, ama bir şey ters oldu; ücretlerde, çalışanların ücretlerinde, kazançlarında Türkiye'yi, tam tersine, Hindistan düzeyine götürdünüz.

Değerli milletvekilleri, sizin altı yıllık uygulamanızdan köylüler de nasibini aldı. Yılda 100 bin traktör satın alabilen Türk köylüsü, geçen altı yıl içerisinde, yılda sadece 15 bin traktör alabilir hale gelmiştir. Bugün, (1989 senesinde) köylü, peşin para vermek suretiyle, 2 ton gübreyi, 1 fıçı mazotu, 1 teneke ilacı alamaz hale düşürülmüştür. 30 milyon Türk köylüsünün ortalama geliri 300 dolar seviyesindedir. Bu, Türk köylüsünün, Pakistan köylüsü seviyesine düşürülmesi demektir. Değerli milletvekilleri, işte, Sayın Özal'ın, Sayın Akbulut'a dönüp, "Ben, Türkiye'yi bu hale getirdim; al, bundan sonra sen ne yaparsan yap" dediği tablo budur. Şimdi, "Programda övgüsü yapılan bu tabloyu, Sayın Akbulut başkanlığındaki bu Hükümet nasıl düzeltecektir?" diye sormuyoruz, sormaya gerek de duymuyoruz. Bu Hükümetin bu tabloyu düzeltmesi, bu tablonun herhangi bir kalemini düzeltmesi mümkün değildir.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Öyle bir iddiaları da yok zaten.

KÖKSAL TOPTAN (Devamla) — "İşsizliği nasıl düzelteceksiniz?" diye de sormuyoruz; çünkü, düzeltmeyeceğinizi biliyoruz.

Hayat pahalılığını nasıl düzelteceksiniz? Onu da düzeltmeyeceğinizi biliyoruz. Dökülen yatırımları nasıl toparlayacaksınız? Duran sanayii harekete geçireceksiniz? 1989 senesi içerisinde, sanayinin kullandığı elektrik, geçen seneye göre eksi hale gelmiş; bu sanayii nereden, nasıl başlatacaksınız?

Değerli arkadaşlarım, biraz evvel, dış borçlarla ilgili olarak, "dövizimiz var" demek suretiyle bana laf atan arkadaşşıma, şimdi bir şeyler söylemek istiyorum. Paranız varsa, borcunuzu ödeyiniz.

İSMAİL ÜĞDÜL (Edirne) — Ekmek, ekmek...

BAŞKAN — Herhalde, azarlanmayı istiyorsun Sayın Ügdül.

KÖKSAL TOPTAN (Devamla) — Bakınız, Türkiye'yi hangi şartlarda borçlandırıyorsunuz... Anavatan Partili milletvekili arkadaşlarımızın beni dikkatle dinlemelerini ve söylediklerimi, gidip sormalarını, soruşturmalarını rica ediyorum: Türkiye Elektrik Kurumu, Dünya Bankasından 142 milyon dolarlık kredi aldı, Türkiye'nin buna vereceği faiz 103 milyon dolardır. PTT, Belçika'dan 60 milyon dolarlık kredi aldı, Türkiye'nin buna vereceği faiz 31 milyon dolardır. Gemlik Amonyak Fabrikası için Türkiye, Fransa'dan kredi aldı; 26 milyon dolarlık bu krediye, Türkiye'nin ödeyeceği faiz 39 milyon dolardır. (ANAP sıralarından, "Ne kadar zamanda?" sesleri) Ne kadar zamanda olursa olsun; onu Türkiye ödemeyecek mi?

Çevre yolları ve otoyollar için Türkiye, dünyadaki finans kuruluşlarından 200 milyon dolar borç almıştır. Bu 200 milyon dolar borca, Türkiye 214 milyon dolar faiz ödeyecektir.

ÖMER OKAN ÇAĞLAR (Aydın) — 70 sente muhtaçtı o ülke...

KÖKSAL TOPTAN (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, bu, güçlü Türkiye değil. Bakınız, Türkiye’de tüm kuruluşlar, Anavatan Partisinin yanlış politikalarını eleştirmişlerdir, hem de ağır şekilde eleştirmişlerdir; ama her şart altında Anavatan Partisi Hükümetlerine ve Sayın Özal’a sesini çıkaramayan bir kuruluşun başkanı, dün gazetelerde çıkan beyanatında, bakınız ne diyor: “Çok bilen yanılır. Başbakanın ekonomiyi bilmemesi avantajdır” Türkiye’yi bu hale getirmişsiniz. *(DYP sıralarından alkışlar)*

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, geçen altı yıl içerisinde, hiçbir cumhuriyet hükümeti döneminde olmayan, belki de altmış yıllık cumhuriyet hükümetleri döneminde olmayan bir olay, güneydoğuda doğuda cereyan etmektedir. Geçen altı yıl içerisinde, doğuda, güneydoğuda 700 güvenlik görevlisi şehit edilmiştir. Bu, Kıbrıs Savaşında verilen şehitlerin iki katından fazladır ve bu süre içerisinde, günahsız, masum, içlerinde kadınlar ve çocuklar bulunan 3.000 vatandaşımız da orada teröre kurban gitmiştir. Bölge, kan gölü halini muhafaza etmeye devam etmektedir. Hangi tedbirlerle bunu önleyeceksiniz? Bölge Valiliği ihdası ile, doğu ve güneydoğuda meydana gelen ve orada masum vatandaşlarımızın kanını emen, orayı kan gölü haline getiren olayın üstesinden gelmediniz, gelemediniz; bundan sonra da gelemeyeceğiniz endişesini, kuşkusunu taşımaktayız.

Değerli arkadaşlarım, hayat pahalılığıyla, enflasyonla ilgili bir iki şey söylemek istiyorum: Fakiri daha fakir yapan; fakirden, başka kesimlere kaynak aktarmak anlamına gelen ve en büyük adaletsiz vergi olan enflasyon, sizden evvelki hükümetlerle alay ede ede, yüzde 75’ler civarına çıkmıştır.

ÖMER OKAN ÇAĞLAR (Aydın) — Sizin zamanınızda yüzde 108 idi.

KÖKSAL TOPTAN (Devamla) — Şimdi oraya geliyorum.

Değerli arkadaşlarım, bizim zamanımız; her şeyini, ama her şeyini gururla her yerde savunmaktan onur duyduğumuz bizim zamanımız, *(DYP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)* 1980 Adalet Partisi Hükümeti dönemi: Bakınız, 1980 senesi 24 Ocak kararlarının netice vermesiyle başlayan mayıs ayında enflasyon yüzde 2,9; Haziran ayında yüzde 2,7; Temmuz ayında yüzde 0,1; ağustos ayında yüzde 1,5 Dört aylık toplam...

ÖMER OKAN ÇAĞLAR (Aydın) — Aylık değil, yıllık ver.

KÖKSAL TOPTAN (Devamla) — 24 Ocak kararları alındı, 24 Ocak kararlarının netice vermesi için üç ay, dört ay beklemezseniz enflasyonu nasıl düşüreceksiniz?

BAŞKAN — Lütfen... Lütfen efendim... Karşılıklı konuşmayalım efendim.

ÖMER OKAN ÇAĞLAR (Aydın) — Mimarı kimdir?

BAŞKAN — Lütfen efendim...

KÖKSAL TOPTAN (Devamla) — Mimarı işte, orada oturuyor; Sayın Demirel orada oturuyor. *(DYP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Sayın arkadaşım, lütfen efendim... Efendim, karşılıklı konuşmaya fırsat vermeyelim.

KÖKSAL TOPTAN (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, bakınız, çok enteresan, ibret verici bir tablo ile karşı karşıyayız. Şimdi bana laf atarak eleştiren değerli arkadaşlarımın beğenmediği 1980 senesinin mayıs, haziran, temmuz, ağustos; dört aylık enflasyon toplamı yüzde 7,2; sizin yalnız ekim ayı enflasyon oranınız yüzde 7,6... (DYP sıralarından “Bravo” sesleri alkışlar)

ÖMER OKAN ÇAĞLAR (Aydın) — Enflasyon yıllık hesaplanır...

BAŞKAN — Lütfen efendim... Hakkınızda disiplin konusunu düşünürüm.

İSMAİL ÜĞDÜL (Edirne) — Cezaya vermeyiz.

BAŞKAN — Lütfen...

KÖKSAL TOPTAN (Devamla) — Bu enflasyonla ilgili...

BAŞKAN — Sayın Toptan söz atan hatiplere değil, Genel Kurula hitap edin efendim; rica ediyorum.

KÖKSAL TOPTAN (Devamla) — Başüstüne.

Türkiye’nin, enflasyonla ilgili son altı senesi, romanlara konu olacak enteresan ve güzel gelişmelerle doludur. Hepinizin bildiği, ezberlediği şeyleri söylemeyeceğim; ama, izin verirseniz bu enflasyonla ilgili, geçen yıllarda neler söylendiğine dair bir iki örnek vermek istiyorum:

Bakınız, Sayın Özal, 30 Mayıs 1987 bayram mesajında ne diyor: “Enflasyon, Türkiye’nin kötü kaderi değildir; dizginleri, devletin elindedir.” Dizginleri, demek ki, sonradan bırakmış!

13 Aralık 1986, 10’uncu basın toplantısında ne diyor: “Kim ne derse desin, en büyük meselemiz olan, enflasyon hızının düşürülmesinde başarı sağlanmıştır” Başarı sağlanmasa idi acaba nereye çıkacaktı?

ERTEKİN DURUTÜRK (Isparta) — Aya!

KÖKSAL TOPTAN (Devamla) — 30 Haziran 1985’te: “Ülkemizde bütçe meselelerini para basma yoluyla halletmeye kalkışmak, dar gelirlinin cebinden para çalmaktır” diyor. 1983’te 280 milyar lira olan emisyon, 9 trilyona çıkarılmış; yani para basılmış. Kimin cebinden para çalınmış?

MEHMET ÇAKIROĞLU (Trabzon) — Kim çalmış?

KÖKSAL TOPTAN (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, 1983’ten sonra, enflasyonla başa çıkılamayacağı, bu işin becerilemeyeceği anlaşıncı, başka mazeretler aranmaya başlandı. Ne denildi? “Kar yağdı onun için hayat pahalılandı” denildi. Ne denildi? “Çok güneş var, kuraklık oldu, onun için hayat pahalılandı” denildi. Ne denildi? “DÇM’ler bunun sebebidir” denildi. Ne denildi? “Hızlı kalkınma” denildi. Ama bunların hiçbirinin doğru çıkmadığı, doğru olmadığı, zaman içerisinde anlaşıldı. Aslında, sebep sizsiniz; çare, sizin gitmenizdir, gidişinizdir. (DYP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, geçen altı senenin ülkeyi vardığı bir başka nokta da şudur: Bütçe açıkları, gayri safi milli hâsılanın yüzde 10’una yaklaşmıştır. Enflasyon, bu...

Yine, iç ve dış borç faizlerine, yalnız faizlerine, Türkiye, gayri safi milli hâsılasının yüzde 10'unu vermektedir. Bu ne demektir? Bu, bütçeden halkın refahına para ayıramamak demektir; bu, yatırım yok demektir; bu, biz sanayileşmeden vazgeçiyoruz demektir; bu, bölgeler ve zümreler arası dengesizliğin daha da bozulması demektir; kısaca, bu, fakirlik demektir, fukaralık demektir.

Bakınız, bir iki, günlük gazetelerden birkaç kupür: “Ortadirek haciz batağında” Bakınız, “emeklilerin maaşları altı yılda mum gibi eridi” Bakınız “ayda 372 bin lira kazanamayan fakir” Bakınız, “zamlara etiket dayanmıyor” Bakınız, “iş bitir köşeyi dön” Bakınız, “geçinmek için çocuğunu satan anne” Bakınız, “Nesrin Ana’nın yok-sulluk utana” Nesrin Ana, “Yanlış anlaşılmasın, çocuklarım günlerdir sıcak yemek yemedi, onun için para istiyorum” diyor. Bakınız, “Karabüklü bir annenin feryadı: Yavrum aç, doyuramıyorum” ve bakınız değerli arkadaşlarım, zümreler arası dengesizliğin işareti... Bu söylediklerim batıdan.

Bir de doğu illerimizin birinden bir örnek vermek istiyorum: Programın dördüncü sayfasında, “Zümreler ve bölgeler arası gelir düzeyindeki eşitsizliğin düzeltilceğinden” bahsedilmektedir.

Şimdi, bakınız, doğu illerimizden birinin valisinin yazmış olduğu mektup... Bu, resmi mektup; mektubun bir yerinde aynen şöyle diyor: “Halen, özellikle... İlçelerinde fakirlik ve açlık büyük boyutlara ulaşmış olup, Sosyal Yardımlaşma Vakfı imkânlarıyla da bu sıkıntı yeterince giderilememektedir.

Devletin valisi, bölgesinde açlığın olduğunu söylediği bir zamanda, siz Ankara’da oturup, böyle yalan yanlış programlarla, yalan yanlış vaatlerle milleti, daha, uzunboylu, bir yere götüremezsiniz. (DYP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Değerli milletvekili arkadaşlarım, konutla ilgili olarak bir iki cümle söylemek istiyorum. 1983 senesinde halka dağıttığınız seçim bildirgenizin bir yerinde aynen, şöyle diyorsunuz: “1970’lerin başına kadar, yüksek enflasyonlu yıl hemen hemen hiç yoktu. Bu sebeple, 1970’lerin başında da, dar gelirli, araba ve ev alabilecek durumda idiler” Siz ne yaptınız? Altı yıllık icraatınızın sonunda 1989 senesinde, işçiler, işçi emeklileri, memurlar, memur emeklileri ve esnaf, bir ev alabilmeyi hayallerinden bile geçiremez hale geldiler. Bunu siz de fark ettiniz; siz de fark ettiniz ki, artık, evleri, metrekaresi 1.000.000 liraya, metrekaresi metrekaresi satmaya başladınız. Halk bunları nasıl alacak? Metrekaresi 1.000.000 lira...

ALİ SAMİ AKKAŞ (Balıkesir) — Kapıştılar, kapıştılar...

KÖKSAL TOPTAN (Devamla) — Asgari ücretle çalışan bir işçinin, hiçbir şey yemese, hiçbir şey içmese, sizin satmış olduğunuz bu 60 metrekaresiz evlerden birini alabilmesi için, tam 25 sene çalışması lazım.

Değerli arkadaşlarım, eğitim konusunda hepimize şikâyetler geliyordur. Büyük şehirler dahil, öğretmen açığı, artık dayanılmaz boyuta varmıştır, öğretmen yetiştiren okulların büyük bir kısmını kapattınız. Türkiye’nin neresine giderseniz gidiniz; geri kalmış yörelerimize değil, İstanbul’a, Ankara’ya gidiniz, okulların büyük bir kısmında öğretmen açığı vardır.

Öğretmen yetiştirmeyi bırakınız, okullara çam sıra vermekten bile aciz hale getirdiniz Türkiye’yi; ondan sonra televizyona çıkıp, “bilgisayarlı okullar, eğitimler yapacağız” diye, milleti altı sene kandırdınız.

Çok iddialı olduğunuz bir konu olan sağlığa da bir iki cümle ile değinmek istiyorum.

Bütün beyanlarınıza rağmen, sayın bakanların bütün beyanlarına rağmen, hastalar ve ölümler, devlet hastanelerinde, fakülte hastanelerinde rehin kalmaya devam etmektedirler.

Buyurunuz, bugünkü bir gazeteden bazı alıntılar: “Hasta çok; ama tedavi edecek hastane yok. Yaklaşık 1,5 milyon kalp hastası ameliyat olmayı bekliyor”.

Bakınız, bugünkü bir dergide de, “Bakanlık ilgisiz, koordinasyon bozuk, eleman yok; acilen ölüm” denilmektedir. Sağlık hizmetlerini de bu hale getirdiniz Türkiye’de.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, özelleştirme ile ilgili bir iki cümle söylemek istiyorum:

1983 ve 1987 programlarınızda, seçim bildirgelerinizde ve bu kürsüden olsun, başka yerlerde olsun, Sayın Özal’ın beyanlarında, “özelleştirmenin amacının, mülkiyetin tabana yayılması olduğu ve özelleştirilen tesislerin, öncelikle, çalışanlarına, işçilere, yurt dışındaki işçilere, yöre halkına ve daha sonra da, ülkedeki diğer sermaye gruplarına devredileceği, satılacağı” belirtilmiş ve bu sözler, Yüksek Planlama Kurulunun 54 sayılı Kararında da yer almış.

Siz ne yapmışsınız? Siz, yine sizin yapmış olduğunuz, Hükümetin yaptırmış olduğu değerlendirmelere göre, kıymeti 40 milyon dolar olarak tayin edilen USAŞ’ı 14,5 milyon dolara; Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulunun raporuna göre 1987 yılı kârı 5 milyar lira olan USAŞ’ı, bir yabancı firmaya, gizli kapaklı, kapılar ardında devrettiniz.

Siz ne yaptınız? Değeri, yine Hükümet tarafından 540 milyar lira olarak tespit edilen ÇİTOSAN’ın 5 fabrikasını, bir Fransız şirketine, yarısından daha aşağı bir fiyata (220 milyar liraya) devrettiniz.

Şimdi, dünyanın hiçbir ülkesinde, hiçbir yerinde ve hiçbir rejiminde, Petrokimya gibi Demir-Çelik gibi stratejik önem taşıyan sektörler özelleştirilmez iken, siz, Türkiye’nin bu büyük milli ekonomik varlıklarını da, yabancılara devretmek için hazırlık içine girdiniz.

Değerli arkadaşlarım, 1983 ve 1987 Hükümet Programlarının tekrarı olan bu programı uygulayacak olan bu Hükümetin yapabileceği, öncekilerden farklı olmaz.

Adalet Partisi dönemlerinin çok güzel bir sözü vardır: “Yaptıklarımız, yapacaklarımızın teminatıdır” derlerdi. Sizin de, yaptıklarınız, yapacaklarınızın göstergesidir.

SUDİ TÜREL (İstanbul) — “Demokrat Parti” diyecektiniz herhalde?

KÖKSAL TOPTAN (Devamla) — “Demokrat Parti...” özür dilerim. Demokrat Parti ile Adalet Partisini özdeş saydığımız için, bir sürçme oldu.

ALİ TOPÇUOĞLU (Kahramanmaraş) — 27 Mayıs'ı niye bayram yaptınız?

KÖKSAL TOPTAN (Devamla) — 27 Mayıs'ı biz bayram yapmadık. 27 Mayıs'ta bizim kanımız, canımız ağladı. 27 Mayıs'ta şehitler verdik. 27 Mayıs'ı biz nasıl bayram yaparız?

ALİ TOPÇUOĞLU (Kahramanmaraş) — 27 Mayıs'ı, Cihat Bilgehan'ın imzasıyla, siz bayram yaptınız.

KÖKSAL TOPTAN (Devamla) — 27 Mayıs'ı bizim bayram yapmamız gibi bir suçlama, ciddi değil.

ALİ TOPÇUOĞLU (Kahramanmaraş) — 27 Mayıs'ı bayram yapmak sizin eseriniz.

KÖKSAL TOPTAN (Devamla) — Yok efendim...

ALİ TOPÇUOĞLU (Kahramanmaraş) — 27 Mayıs'ı neden bayram yaptınız? O bayram, Milli Birlikçilerle sizin eseriniz.

KÖKSAL TOPTAN (Devamla) — 27 Mayıs'çılar sizin içinizde.

ALİ TOPÇUOĞLU (Kahramanmaraş) — 27 Mayıs'ı bayram yapmak sizin eseriniz. (ANAP ve DYP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Lütfen efendim... Lütfen...

KÖKSAL TOPTAN (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, yu-
muşama ve yeniden yapılanma ile tüm Avrupa'yı saran özgürlük rüzgârları, hızla,
halk iradesi üstünlüğü kavramına bütün milletleri götürmektedir. Durum böyle
iken, Türkiye'nin, hâlâ, yüzde 21,75'lik halk destekli idarelerle hayatını sürdürmesi
düşünülemez. Geniş halk desteğine dayanamayan yönetimlerin - biçimi ne olursa
olsun - yaşayabildiğinin tarihte bir tek örneği yoktur. Doğu ve Batı Almanya'nın
birleşmesinin güncel hale geldiği, NATO ve Varşova Paktlarının, artık, hayatta kal-
sın mı kalmasın mı, dağılsın mı dağılmasın mı tartışmalarının yapıldığı; Yalta'dan
sonra Malta'da da toplanacak olan bir konferansla dünya haritasının değişeceğinin
konuşulduğu ve Türkiye için dost ve müttefik çemberimizin hiç de güven vermediği
bir dünyada, hiç, ama hiç vakit geçirmeden, kendimizi, çağın şart ve gereklerine
uydurmamızın, ayakta kalabilmemizin tek şartı olan gerçek demokrasiyi tüm ku-
rum ve kurallarıyla uygulayabilmemiz ve ondan sonra yolumuza devam etmemiz
gerekir.

Değerli milletvekilleri, hiç kimse alınmasın; ama, arkasında yüzde 21,75 halk
desteği kalmış Anavatan Partisi Grubu ve bu Grubun desteğindeki bu, yahut bunun
gibi hükümetlerin, bu işin üstesinden gelmesi mümkün değildir. Ben size söyleye-
yim; kulağı Çankaya'da, gözü grupta bu Hükümetle, bırakınız dünya sorunlarını
takip etmeyi, bırakınız Türkiye sorunlarını takip edip onlara çareler bulmayı, Ana-
vatan Partililerin sorunlarına bile çare bulamazsınız. (DYP sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlarım, dış politikayla ilgili bir iki hususa temas etmek istiyorum.
"Dış itibarımız arttı" diye övünen arkadaşlarıma bir iki şeyi hatırlatmak istiyorum.
Geçen altı yıl içerisinde Yunanistan'la olan problemlerimizde düzelme değil, kötüye
gidiş görülmüştür. Batı Trakya'da şimdiye kadar yapılamayan işler yapılmış; Türk

okulları kapatılmış, orada yaşayan soydaşlarımızın toprakları ellerinden alınmaya başlanmıştır. Hükümette kalır mısınız, kalmaz mısınız bilemiyorum; ama, bu kürsüden ikaz ediyorum, Yunanistan'da da yakında bir asimilasyon hareketine girişilebilir. Tedbir alınız ve gereklerini yerine getiriniz.

Geçen yıllar içerisinde, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetini bizden (Türkiye'den) başka tarayabilen hiçbir ülke çıkmamıştır.

Amerika Birleşik Devletleriyle olan ilişkilerimiz ise, belki de tarihinin en kötü noktasına gelmiştir. Ermeni karar tasarısı hükümete ait bir partinin grup başkanı tarafından verilebiliyor ve siz gazetelere haberler yazdırmak suretiyle Bush'la - çok sıkı fıkı dostluk ve arkadaşlık ilişkisi içerisinde bulunduğunuz Başkan Bush'la - bu işi çözemiyorsunuz. Bush'un size yapabildiği, sadece, karar tasarısındaki bazı kelimeleri beğenmediğini söylemesinden ibaret kalıyor. Sizin zamanınızda ilk defa, 60 yıllık cumhuriyet hükümetleri zamanında olmayan şey oluyor: Bir yalan soykırım iddiası, Amerika Birleşik Devletleri Kongresinde karar haline getirilme noktasına gelebiliyor. *(DYP sıralarından alkışlar)*

Değerli arkadaşlarım, bu kürsüden, şu anda Bakanlar Kurulu sıralarında oturan bir Sayın Bakanın bir zamanlar söylemiş olduğu çok güzel bir söz vardır: "Uslu çocuğa kimse itibar etmez." Türkiye, uslu çocuk imajıyla uluslararası meselelerini hiçbir ülke ile çözemez.

Avrupa ile olan ilişkilerimiz de bunlardan farklı değil. Geçen hükümetler zamanında yoktu, bu Hükümet zamanında Almanya ve İngiltere, Türkiye'ye vize uygulamaya başlamıştır; aynı ittifak içerisinde bulunduğumuz Fransa, diplomatik pasaport sahiplerine bile vize uygulamaktadır. Fas, Türkiye'ye, diplomatik pasaport sahiplerine vize uygulamaktadır. Türkiye'nin, geçen altı yıl içerisinde dışarıda itibarının kaldığını, hiç kimsenin, inanarak söyleyebilmesi mümkün değildir.

Değerli arkadaşlarım, Bulgaristan meselesine temas etmek istiyorum. Bulgaristan'da yaşayan soydaşlarımızı - bu kürsüden çok söylendi - oralara biz götürüp bıraktık. 65 yıldır, devletimizin, Cumhuriyet hükümetlerinin gücü, onların orada, zarar görmeden, dinlerini, dillerini değiştirmeden kalmalarına yetmiştir. Bize göre, orada kalmak isteyen, orada kalmalıydı, kalmalıdır; ama dilini ve dinini değiştirmek zorunda kalmadan, malları elinden alınmadan, insan hak ve hürriyetlerini tam olarak yaşayarak orada kalmalıdır; cumhuriyet hükümetleri bunu temin etmelidir. Gelmek isteyen de Türkiye'ye gelmelidir; ama, 1951'de Demokrat Partinin, 1968'de Adalet Partisinin yaptığı gibi, Türkiye oradan gelmek isteyen soydaşlarımızın haklarını, hukukunu zedelemeyen, koruyarak, gelmek isteyenleri almalıdır.

Sayın Özal ne yaptı? Sayın Özal, Jipin üzerine çıktı, "Jivkov, sen de gel! Kim gelirse gelsin" dedi. *(ANAP sıralarından "Jivkov bitti" sesleri)* Jivkov'u siz mi bitirdiniz? *(ANAP sıralarından gürültüler)* Siz, devletin işlerini böyle kadere bırakırsanız, vah olsun bu devletin haline ve geleceğine...

Değerli arkadaşlarım, 330 bin soydaşımız geldi. Bu 330 bin kişiyi, Türkiye'nin muhtelif yerlerine dağıttınız. Sayın Konukman'a, "Bunlar nereye gittiler?" diye sordum. Sayın Konukman bana bir cevap verdi, "Türkiye'nin değişik yerlerine dağıtıldı" dedi. Üzülerek, hepimizin de yaşadığını bildiğim için, sizin de üzüldüğünüze

inanarak şunu ifade etmek istiyorum: Gidenler, gittikleri yerde, küçük düşürücü muamelelere maruz kaldılar. Gittikleri yerlerin halkı da geleneklerden memnun olmadı. Sanki çok iş varmış da, gelenler onların işini elinden alacakmış gibi, gittikleri yerde de, ora halkının, ora insanının bir panığı ve tepkisiyle karşılaştılar.

Değerli arkadaşlarım, Türkiye Televizyonunda, bu göçten sonra, hem 55 milyona, hem de gelen o 330 bin kişiye “Belene Cehennemi” diye, gerçekten de, seyreden herkesi ürküten bir film seyrettirdiniz. Sonra, gelen 330 bin kişiden 70 bin kişiyi, o Belene cehennemine gönderdiniz. Değerli arkadaşlarım, bunun bile, on tane hükümetin gitmesi, ayrılması, bu işleri bırakması için yeterli sebep sayılması gerekir. *(DYP sıralarından alkışlar)*

Siz, tabii, tarihe geçecek işler yaptınız. Doğu Almanya’dan Batı Almanya’ya geçenlerin sayısı, bugünkü haberlere göre 1,5 milyonu buldu.

FAHİR SABUNİŞ (Bursa) — Onlar turist olarak geçti.

BAŞKAN — Lütfen efendim... Müzakereleri uzatmayalım efendim. Lütfen...

KÖKSAL TOPTAN (Devamla) — Eskiden beri hep biliriz, Boğaz’dan geçen bir Romen gemisinden, birisi, atlayarak Türkiye’ye iltica eder, bir başka ülke gemisinden birisi daha atlayarak Türkiye’ye iltica eder... Doğu Almanya’dan Federal Almanya’ya kaçmak için duvarı aşmak isterken yüzlerce insan öldü; sizler de bilirsiniz. Sovyetler Birliğinden Batı Blokuna kaçmak için çeşitli yollar deneyip ölen insanlar vardır. Siz, ilk defa, Batı Blokundan Doğu Blokuna 70 bin insanı geri dönmek zorunda bırakan bir Hükümet olarak tarihe geçeceksiniz. *(DYP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Sayın Toptan, 5 dakikanız var.

KÖKSAL TOPTAN (Devamla) — Bitiriyorum.

Değerli arkadaşlarım, Bulgaristan’da ve diğer bazı yerlerde yaşayan soydaşlarımızın, Cenabı Allah’tan ve bu topraklardan, bu devletten başka güvendiği hiçbir şey yoktur. Siz, bu 70 bin kişiyi oraya geri göndermekle, onların hayallerini yıktınız, onların dünyalarını kararttınız. Hiç kimse, Bulgaristan’dan göç olayını 1984 öncesine bağlayamaz.

Bakınız, Sayın Özal bu kürsüden, 29.9.1989 tarihinde, (yani bundan daha 1,5 ay evvel) Bulgaristan ve Bulgaristan’dan göç olayıyla ilgili olarak Doğru Yol Partisinin vermiş olduğu gensoru münasebetiyle neler söylüyor: “Bulgaristan Hükümetinin, ülkesindeki azınlıkları hedef alan asimilasyon politikasının ilk tezahürleri 1984 senesinden çok önce çıkmaya başlamıştır”. Başka bir yerinde ise, “Uzun yıllar, korku belası, aman dokunmayın, Türkler orada kalsın, isimleri mi değişiyor, okulları mı kapanıyor... Hiçbir hükümet bunlarla uğraşamamış. Aksini ispat edenin alnını karışlarım” demiş Sayın Özal.

Bunların hiçbiri doğru değildir. Hiç kimse; ama, bu işleri bilen, bu işlerin ciddiyetini bilen, ciddiyetle takip eden hiç kimse, Bulgaristan’dan göç olayıyla ilgili olarak, 1984 öncesi hükümetleri suçlayamaz. Var mı suçlayacak? Kim var?

İBRAHİM ÖZTÜRK (Adana) — Var!

BAŞKAN — Sayın Toptan, İctüzükte, bu tür, diyaloglu konuşma şekli yok. Şimdi, soracaksınız, aşağıdan cevap alacaksınız, cevaba cevap... Bu, mesleğimizde de (avukatlıkta da) yok. Lütfen...

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Cevaba cevap var. Niye olmasın?

KÖKSAL TOPTAN (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, Anavatan Partisi Grubundan dört beş arkadaşım, Bulgaristan'dan göç olayının arkasında, oradaki mezalimin arkasında 1984 evveli hükümetlerinin de payı bulunduğunu söyledi; ama, Bakanlar Kurulu şualarından bir ses çıkmadı. Belli ki, sayın bakanlar, Sayın Özal'ın o sözünü onaylamıyorlar.

BAŞKAN — Sayın Toptan, süreniz dolmuştur. Bu itibarla, diyaloglu konuşmadan vazgeçip, toparlayınız.

KÖKSAL TOPTAN (Devamla) — Bitiriyorum efendim.

Bakınız, Programın 56'ncı sayfasında ne yazıyor: "1984 yılına kadar, iyi komşuluk ve çok yönlü işbirliği ilişkilerine başarılı bir örnek teşkil eden Türkiye-Bulgaristan ilişkilerinin ihya olunabileceğine inanmaktayız."

Değerli arkadaşlarım, Hükümet, örnek gösterilebilecek 1984 yılı öncesi Türkiye-Bulgaristan ilişkilerini arıyor.

Böylesine çapraşık, böylesine zor sorunlarla karşı karşıya bulunan Hükümetin ve onun dayandığı Anavatan Partisi Grubunun, bize göre, yapacağı şudur: Milletin temayülleriyle, halkın temayülleriyle, bu Meclis tablosunu, birbirine uyar hale getirmek. ANAP Grubu, kendisinde mevcut olmayan bir yetkiyi kullanarak, Sayın Akbulut başkanlığındaki hükümete güvenoyu verebilir. ANAP Grubunun; tek tek hepsinin vatanseverliğine, sağduyusuna güvendiğimiz, inandığımız bu arkadaşlarımızın yapacağı, işin özüne dikkat ederek, Türkiye Büyük Millet Meclisini, rejimin kalbi olan bu büyük müesseseyi halktan koparmamak ve seçimlere gitmek olmalıdır. Yunanistan, yüzde 46,5 oyla tek başına bir iktidar çıkaramıyor; çareyi, yine seçime gitmekte bulmaktadır. Siz, Türkiye'de yüzde 21.75, kamuoyu araştırmalarına göre ise, yüzde 13-15'ler civarındaki bir halk desteğiyle hükümete devam etmeye çalışmaktasınız. Buna inanınız ve güveniniz ki, yapılacak olan bir seçim Anavatan Partisini iktidar yaparsa, şu anda olduğu gibi 285 milletvekiliyle değil, 226 milletvekiliyle gelip hükümet kursanız, Türkiye'nin sorunlarının üstesinden gelirsiniz.

Şimdi, gelir misiniz, gelemes misiniz, seçim kazanır mısınız, kazanamaz mısınız, bilemem; ama, siyaset işine ciddiyetle sarıldığınızın işaretleri var. Bugün çıkan haftalık bir derginin haberine göre, siyaset okulu açıyormuşsunuz. Şimdi doğruyu buldunuz... O okulu açınız, orada kimi eğitekseniz eğitiniz, seçimlere gidiniz, başarılı olacağından kuşku duymayınız.

Yapılacak olan seçimleri kazanma ümidiniz yoksa, yeter; milleti kendi halinde bırakınız ve yapabileceğiniz tek iyiliği yapınız, seçimlere gidiniz. Bu, ülke için de, ülkenin sorunları için de, halkımız için de ve inanınız, sizin için de en hayırlı çözüm olacaktır.

Bu duygularla, şahsım ve Doğru Yol Partisi Grubu adına, Yüce Heyetinizi saygıyla selamlıyorum. *(DYP ve SHP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Toptan.

Anavatan Partisi Grubu adına, Sayın Yasin Bozkurt; buyurun. *(ANAP sıralarından, “Bravo” sesleri, alkışlar)*

ANAP GRUBU ADINA YASİN BOZKURT (Kars) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; yüksek huzurlarınızda iki gün önce okunan 47’nci Cumhuriyet Hükümetinin Programı üzerinde Anavatan Grubunun görüşlerini arz etmek üzere huzurlarınızda bulunuyorum. Yüce Meclisin değerli üyelerini saygıyla selamlarım.

Değerli milletvekilleri, ben konuşmamı kendi sistemim içerisinde hazırladım, Cumhurbaşkanı seçimi konusunu bu konuşmamın içerisine almamıştım; ama, Anamuhalefet Partisi Sayın Lideri Cumhurbaşkanı seçimi konusunu bu kürsüye getirdiği için, bir iki söz söyleyerek konuşmama devam edeceğim.

Türk siyasi hayatının çok önemli günlerini yaşadık. Parlamenter demokratik rejim yönünden, Cumhurbaşkanı seçimi çok önem taşıyordu. Bu seçimde, muhalefet partilerine de büyük görev düşüyordu; ama, muhalefet partileri, Anayasanın kendilerine vermiş olduğu görevi yerine getirmediler; seçim öncesi yapılan konuşmalar, hareketler ve beyanlarla tam çelişki içerisinde kaldılar; oylamaya katılamayacaklarını veya Mecliste bulunmayacaklarını ve hele hele, Sayın Özal’ın Cumhurbaşkanı seçilmesi halinde sine-i millete döneceklerini ifade ettikleri halde, bugün Meclise gelmeleri, Türk kamuoyu önünde ibret vericidir.

31 Ekim tarihi, parlamenter rejimimiz bakımından çok büyük imtihan, çok büyük bir başarı olmuştur; ama, bu başarının içerisinde muhalefet partilerinin katkısı yoktur ve bu imtihanda sınıfta kalmışlardır. Bunu bu şekilde tespit ettikten sonra, “TRT’nin niçin bu görüşmeleri vermediği” yönündeki itirazlarına değinmek istiyorum.

Öyle anlaşıyor ki, kaç gündür Meclisi boykot ettiler ve TRT, onların boykotunun devam edeceği görüşüyle herhalde bu müzakereleri vermek istememiştir.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Siz yok musunuz Mecliste beyefendi?

YASİN BOZKURT (Devamla) — Bir hususu daha ifade edeceğim: TRT Kanununu iyi okusunlar, iyi bellesinler. Haber yayınlama, TRT’nin kanuni görevidir. Hükümetten, buradaki müzakerelerin verilmesi konusunda emir almaları mümkün değildir ve Hükümete de bağlı değildir.

Değerli arkadaşlarım, burada, “Hükümet Programının evvelki programlarla aynı olduğu” şeklinde ifadeler vardır.

Türkiye’nin istikrara susadığını ve istikrar için ne kadar mücadele verdiğini hepimiz biliyoruz. Aslında, bu, Anavatan İktidarının üçüncü programıdır. Bu programdaki istikrar, devamlılık ve paralellik, aslında takdir edilecek bir husustur. Bundan, ülke yönünden, rejim yönünden memnuniyet duymak gerekir. Her şeyin başında siyasi istikrar gelir. Bu da, birlik ve beraberlik içinde, birbiriyle uyumlu bir siyasi kadronun tek başına iktidar olmasıyla mümkündür. Anavatan iktidarı dö-

nemi, tarihimize, siyasi istikrarın pekiştiği, demokrasinin yerleşip kökleştiği yıllar olarak geçecektir.

Komşumuz Yunanistan'da olanları yakından takip ediyorsak, orada, başlangıçtaki istikrardan eser kalmadığını ibretle görürüz; ama, bir siyasi parti lideri, Yunanistan'da olanları belirtiyor ve hele hele az evvel konuşan Doğru Yol Partisi sözcüsü, "Yunanistan, ülkemiz için bir emsal olmalıdır" diyor. Yunanistan'da olan nedir? İstikrarsızlıktır. Yunanistan, her dört ayda bir seçim yoluyla istikrar arayan ülke haline gelmiştir ve ne yazık ki, Yunanistan'ı, Doğru Yol Partisi Sayın Lideri ve sözcüsü, emsal olarak gösteriyor! Onlar, koalisyonlar döneminin kaos, kavga ve kargaşasını, âdeta, memlekete yeniden taşımak istiyorlar.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Demokrasinin icabını yapıyorlar. Hâlâ anlayamamışsınız.

YASİN BOZKURT (Devamla) — Kargaşa, kavga, gürültü, demokrasi değildir.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Olur mu? Adam yüzde 46 ile Hükümet kuramıyor.

YASİN BOZKURT (Devamla) — Yüzde 46 ile hükümet kuramamışsa, memleketi nereye götürüyor? O halde, seçim sisteminde isabet yoktur.

YAŞAR TOPÇU (Sinop) — Hâlâ anlayamamışsın! Halkın rızasını alıyor.

YASİN BOZKURT (Devamla) — Siz anlamıyorsunuz, anlamak istemiyorsunuz, istikrardan, güvenden, barıştan, sevgiden korkuyorsunuz. (ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Sayın Topçu, bana, söz atmamaya söz vermiştiniz. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

YAŞAR TOPÇU (Sinop) — Hatip öğrensin.

BAŞKAN — Efendim, hatip, öğrenip öğrenmediğini kendisi bilir; ama, sizin, Başkanlığa, söz atmama konusunda bir vaadiniz var, onu hatırlatıyorum.

YAŞAR TOPÇU (Sinop) — Ben söz atmadım Sayın Başkan.

BAŞKAN — Evet; rica ediyorum...

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Halksız yönetim...

BAŞKAN — Sayın Ertüzün, sizinle bir görüşme yapmadık; ama, aynı ikazı tekrarlamak isterim.

YASİN BOZKURT (Devamla) — Sayın milletvekilleri, hiçbir partinin devamı olmadığı görüşüyle yola çıkan Anavatan Partisi, Türkiye'nin meselelerine yepyeni bir bakış tarzı getirmiştir. Barış ve sevgiyi, güven ve huzuru, birlik ve beraberliği şiar edinmiştir. İktidar olmayı kavgada değil; uzlaşmada, sevgide aradık. 1980 öncesi kavgasına, çalkantısına yer olmadığı, milletimizin bu kavga ve kaostan hoşlanmadığı, açık bir gerçektir.

1973 Seçimleri sonrası, bu Mecliste, aylarca Meclis Başkanı seçilememiş, Meclis komisyonları kurulamamış ve dolayısıyla, Meclis, uzun müddet çalışamaz duruma gelmiştir. O yıllarda, bu Meclisin bir mensubu olarak, bir milletvekili olarak,

halk ve kamuoyu karşısına çıkmakta güçlük çektiğimizi ve utancımızdan evlerimize kapandığımızı ifade etmek istiyorum.

MUSA GÖKBEL (Muğla) — Neden düzeltmediniz?

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Bugün de öyle.

YASİN BOZKURT (Devamla) — Evet öyledir; en yaşlı milletvekili, aylarca bu kürsüyü işgal etmiştir ve hiçbir kanun çıkmamıştır, hiçbir tasarı gelmemiştir, komisyonlar kurulmamıştır, Meclis atıl kalmıştır.

Hiçbir parti tek başına iktidara gelememişti için, ara rejim hükümeti olan Sayın Talu Hükümeti, aylarca, kararsızlık içinde icrayı hükümet etmeye devam etmiştir.

Sayın Cumhurbaşkanı, Mecliste en çok sandalyeye sahip olan CHP'nin Genel Başkanı Sayın Ecevit'e Başbakanlık görevini tevdi etmişti. Bu görevi alan Sayın Ecevit, Mecliste grubu bulunan siyasi parti genel başkanlarının kapısını çalmaya başlamış ve günlerce, haftalarca, hükümet kurmak için çaba sarf etmiştir; ama, her kapı çalışında, kapılar üzerine kapanmıştır. Milli Selâmet Partisiyle hükümet kurma konusunda, o zamanın CHP Sayın Genel Sekreteri - bugün de bir siyasi partinin genel sekreteridir - Milli Selâmet Partisi Genel Sekreteri Oğuzhan Asiltürk'le, günlerce, mutabakat aramıştır. Memleket, günlerce hükümet beklemiştir. Sırf bakanlıkların bölüşülmesi, günleri, haftaları almıştır.

MUSA GÖKBEL (Muğla) — Şimdi bir saatte bölüşüldü.

YASİN BOZKURT (Devamla) — Evet, kısa zamanda hükümet kurulması ve hükümetin en kısa zamanda Mecliste programını okuması, sevinilecek olaylardır; rejim için sevinilecek olaylardır, geçmişin istikrarsızlık ve kaosa baktığınız zaman, bunlar iftihar edilecek olaylardır.

Koalisyonlarda, protokol çok önemlidir. O zaman, protokol konusu; yani, hangi bakanlığın hangi partiye verileceği ve programda ne yazılacağı konuları, günleri, haftaları almıştır. Sayın Güneş ve diğerleri bunu hatırlarlar; Sayın Ecevit'in meşhur bir sözü vardır, “Ya biter ya biter.” Yani, Milli Selâmetle bu kadar çetin mücadelenin sonunda, “Ya bu müzakereyi bitir ya bu protokolü bitir” anlamında bir tarihi sözdür. Nihayet mutabakat sağlanmış, ondan sonra da, günlerce, program hazırlanmıştır. Biz, o Mecliste, “Hükümetin programı nedir?” diye günlerce bekledik.

VEDAT ALTUN (Kars) — Siz, 5 dakikada program getirdiniz.

YASİN BOZKURT (Devamla) — Evet, 5 dakikada gelen bu program, istikrarın, devamlılığın ifadesidir.

Binbir müşkülâtlarla kurulan CHP-MSP Koalisyonu ne kadar sürdü, biliyor musunuz? 7 ay. “Koalisyonun bozulmasından sonra ortaya çıkan manzara nedir?” diyeceksiniz. Anayasa icabı, yeni bir hükümet kuruluncaya kadar, istifa etmiş olan hükümet devam eder. Ancak, zamanın Başbakanı Sayın Ecevit, baktı ki, yeni hükümet kurulması imkânı yok, günlerce böyle sürecek ve bu, muhalefetin de işine geliyor; sonunda, Cumhurbaşkanı çıktı, “Ben Hükümeti terk ediyorum” dedi ve hükümet boşluğu hâsıl oldu.

Ülkenin, içerisinde bulunduğu kaosu düşünün... Zamanın Cumhurbaşkanı, merhum Korutürk, görevi, Senatör Sadi Irmak'a verdi. Haliyle, sadece Güven Partisine dayalı, parlamento desteği olmayan bir hükümetin akıbeti belli idi. Nihayet, bu Meclise geldiğinde, güvenoyu alamadı. Güvenoyu alamamış hükümet de üç dört ay Türkiye Cumhuriyetim temsil etti ve bu milleti idare etti; bunun adına "idare" diyorsanız...

Ondan sonra gelen, muhalefetin "MC" diye ifade ettiği, Milliyetçi Cephe Hükümeti. Burada da, o zamanın Adalet Partisi, Güven Partisi, Milli Selamet Partisi ve üç üyeden ibaret Milliyetçi Hareket Partisi ve yamak bohça şeklinde bir hükümet... Memleketi ve milletin kaynaklarını nereye kadar götürdükleri herkesçe malumdur. Bu yamalı bohça hükümetin, devletin imkânlarını nasıl kullandığını, nasıl plansız programsız hareket ettiğini, vicdan ehli herkes bilir.

O günlerden sonra, 1977 seçimleriyle de mesele halledilmedi. Cumhuriyet Halk Partisinin 213, diğer partilerin bunun aşağısında milletvekilliği kazanmaları sebebiyle, parlamentoda tek başına iktidar yine çıkmadı. Ondan sonra da, "İkinci MC" diye bir hükümetin tekrar kurulduğunu bilirsiniz. O da yürümedi... Adalet Partisi, diğer partilerin desteği ile, tek başına iktidar oldu. Bu iktidar ne fedakârlıklara katlandı, biliyor musunuz? Burada, Dışişleri Bakanı Sayın Hayrettin Erkmen hakkında verilen gensoru önergesinde, Hükümet Başkanı Başbakan ve Hükümet, Dışişleri Bakanına sahip çıkmadı. O Dışişleri Bakanının kabahati nedir? Öteden beri dışişleri politikamız, devlet politikasıdır. Bütün partilerin ve iktidarların politikasıdır ama, iktidarda kalma uğruna, Dışişleri Bakanını feda ettiler.

1980 yılı içerisinde, bir önemli hadise de, Cumhurbaşkanlığı seçimi oldu.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — 1989'a gelmeyeceksin yani.

YASİN BOZKURT (Devamla) — Cumhurbaşkanlığı seçiminde hadiselerin nasıl cereyan ettiği, zabıtlarda ve Türk kamuoyunun hafızalarında mevcuttur.

Bu seçimde uzayan turların Türkiye Büyük Millet Meclisinin saygınlığı üzerine gölge düşürdüğü de bir gerçektir. Anarşik olayların alabildiğine tırmandığı bir dönemde, nihayet, askeri müdahale çıkıp gelmiştir.

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Ve siz doğdunuz!

YASİN BOZKURT (Devamla) — O yıllarda, istikrar arayan, huzur ve güven arayan bir Türkiye manzarası vardı. Bugün ise, huzur ve istikrarı kaybetmemek isteyen bir Türkiye manzarası ile karşı karşıyayız.

Önceki gün bu Mecliste cereyan eden olayları tasvip etmek mümkün değil. Hele, usul tartışması bir kızgınlık havasına sokulmak istenmiştir. Ben, yeniden, usul tartışmasına girmek istemiyorum. Anayasamız, kuruluşundan itibaren en geç bir hafta içerisinde, Hükümetin, Mecliste, programını okumasını âmir. İki tam gün geçtikten sonra, müzakereler yapılır, bir tam gün geçtikten sonra da, güvenoylamasına başvurulur, önemli olan, bu iki günlük ve bir günlük sürelerdir. Bu kadar açık ve seçik Anayasa hükmüne rağmen, burada fırtına koparılmak istenmiştir.

Bu Mecliste, Başbakanlara, Hükümete ve yüce makamlara hakaretamız hitapların yeri yoktur ve olmaması gerekir. Yüce makamlara saygı, ancak, milletin temsilcileri olan bizleri yüceltir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, yakın mazide, olanları, birlikte gördük ve yaşadık. Demokratik parlamenter rejimi benimseyip, içimize sindirmeye ve icaplarını da yerine getirmeye mecburuz. Hele, milleti temsil edenlere, demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurları olan siyasi partilerimize düşen görevleri göz ardı edemeyiz.

Bizim geçmişî kötölememiz kadar, geçmiştekilerin de bugün için kara tablolar çizerek, milleti bölüp parçalamaya, huzurunu kaçırmaya hakları yoktur. Ne pembe tablo çizmeye, ne de kapkara tablolar çizmeye, ille de zıtlaşmaya gerek yoktur.

Türkiye, bugün, 56 milyon nüfusuyla, büyük bir ülkedir; problemleri de olan bir ülkedir ve olacaktır da; ama, elbirliğiyle, gönül birliğiyle bu meselelerin üzerine gitmeye ve imkânlar ölçüsünde bunları halletmeye mecburuz.

Muhalefette bulunmanın verdiği rahatlık içinde, aklına geleni söyleyip, insaf-tan ve haktan uzaklaşmak, muhalefet yapmak değildir. Demokrasi kavramı içinde, siyasi iktidar ve sorumluluğunu müdrik muhalefetin yeri vardır. Siyasi iktidar, millete vaat ettiği hususları gerçekleştirmek için kararlar alacaktır. Muhalefetin hakkı da bu kararları eleştirmektir.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Sayın Başkan, muhalefet programı değil, iktidar programı görüşülüyor; konuşmasını ona göre yapsın.

BAŞKAN — Gayet tabii efendim.

YASİN BOZKURT (Devamla) — Ancak, o kararların önüne dikilip engellemesi, yok farz etmesi hakkı değildir. O takdirde, muhalefetin müsaade etmediği hiçbir şey yapılmamış olur. Bu takdirde de, demokrasi, anlamını kaybeder.

Değerli arkadaşlarım, yapılanların inkârı doğru olmadığı gibi, yapılmayanlar veya yapılamayanların da millettten gizlenmesi doğru değildir. Geçmişte, bu ülke ve millet için, kimler, neyi yapmışlar; taş taş üstüne koyanları takdir etmenin, şükranla anmanın hakşinaslık olduğuna kaniyiz.

Toplumumuzda elbette sıkıntılar ve çarpıklıklar var. Ancak, hizmet için çırpınan bir iktidar ve bu iktidarın değerli kadrosu da vardır. Verilen hizmetlerle değişen ve gelişen, Avrupalı bir görüntüye kavuşan koca bir Türkiye de var; köprüleri, barajları, otoyolları, limanları ve fabrikalarıyla, günden güne, yıldan yıla büyüyen ve saygınlığı artan bir Türkiye. Bunda ANAP İktidarının hizmeti ve büyük katkısı olduğunu, insaf ehlinin kabullenmesini istemek hepimizin hakkıdır. Daha bir süre gösterilecek üstün gayretle, yapılacak çalışmalarla, demokratik nizam içinde düzlüğe çıkılacağından şüphemiz yoktur.

Ülkedeki iyilikleri görmeyip, kötülükleri ve sıkıntıları ANAP İktidarının ürünü gibi görüp göstermek, insaf ölçülerine sığmadığı gibi, akliselim sahiplerinin de kabul etmesi mümkün değildir.

Yakın mazide iç ve dış mihraklardan kaynaklanan ve siyasi ihtiraslar uğruna verilen, yersiz ve ölçüsüz mücadele ve kavgaların, ülkeyi nerelere götürdüğü herkesin malumudur. Bunun, milletimiz ve demokrasimiz açısından ödemek durumunda olduğumuz ağır bedellerinin hatırdan çıkmaması gereğine inanmaktayız.

Cumhuriyetimizin temel ilkelerinin korunması, demokratik parlamenter sistemin yerleşip kökleşmesi uğrunda müşterek tavır ve hassasiyet içinde olmamızda sayısız yararlar olduğu göz ardı edilemez.

Anayasa, demokrasi ve cumhuriyet gibi değerler sisteminin, ihlale uğramadan işler tutulması, iktidar, muhalefet ve bütün anayasal kuruluşların görevi olmalıdır.

“Tapuyu deldirmem” derken, “yasakları deldim” demek aynı şey midir? Yüzde 35 oyla Meclisin yüzde 65’i işgal altındadır” demek, Parlamento gözden düşürülerek, Türkiye Büyük Millet Meclisinin meşruiyetine suizannı davet etmek demek değil midir? Demokrasisi tartışmalı ve rejimi, istikrarını bulmamış ülke görüntüsü vermek, kimin hesabına uygun gelir?

Herkesin kafasında bir demokrasi biçimi yaşatamazsınız. “Ben varsam demokrasi var, ben yoksam demokrasi yoktur” zihniyeti kimseyi bir yere götürmez; bugüne kadar götürmediği de yakın tarihimizde mevcuttur.

Şüphesiz, anayasalar da, değişmez vesikalar değildir; ancak, değişmeden önce de anayasadır, değiştikten sonra da anayasadır. Hiç kimse, beğenmediği bir anayasa hükmünü yok sayamaz.

Değerli milletvekilleri, demokrasiyi içimize sindirmişsek, bunda, haksız suçlamalara, ağır sataşmalara ve kavgalara yer yoktur. Uygarlığın başlıca niteliği, müsamaha, yani hoşgörüdür; fikirlere, inançlara saygıdır. İşte bu inceliklerden uzaklaştığımız yahut da bu lazımelere hiç riayet etmediğimiz içindir ki, çok partili siyasi hayata geçmenin daha ilk tecrübe yılları sırasında, şahsi hesaplaşma, kısır çekişmeler ve siyasi ihtiraslar uğruna verilen mücadele ile, 1950-1960 yılları arası, tam anlamıyla değerlendirilmemiş ve hüsrarla sonuçlanmıştır. Ondan sonraki yıllarda da aynı çekişmenin devamı yaşandığından, zaman zaman, ihlaller, kesintiler ve kısıntılar birbirini izlemiştir.

Değerli milletvekilleri, bunda, siyasilerin büyük veballeri olduğu inkâr edilemez. Demokratik siyasi mücadeleyi, öç alma savaşı haline getirmenin, gerginlik, zıtlasma, sürtüşme ve buhranlara prim vermenin, ülkeye yarar getirmediği gibi, kimseye de yarar getirmediğini, yakın tarihimiz en çarpıcı biçimde göstermiştir.

Değerli milletvekilleri, ithalatı ve ihracatıyla dış ticaret hacmi 20 milyar dolar bulan; ihracat ağırlığı, tarım ürünlerinden, sanayi ürünlerine kayan; dövizde, dengesi kurularak, yokluklar ülkesi olmaktan çıkıp, bolluklar ülkesi haline gelen Türkiye, manzarası seyreliyor. Artık, elektrik enerjisi almak için, fason sigara yaptırmak için, komşu kapısını çalmıyoruz. Yine, cebinde 1 dolar bulundu diye, ayakkabı boyacısı, mahkemelerde sürünüp, mahkûm edilmiyor.

Cumhuriyetin kurulduğunda 13 milyon olan nüfusumuz, bugün 56 milyondur, asrın sonunda 65 milyon olacaktır.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — O da mı sizin eseriniz?

YASİN BOZKURT (Devamla) — Türkiye’imiz, artık, nüfusu fazla, halkı yoksul, kalkınmamış ülkeler arasından çıkmıştır. Hiç şüphe yok ki, Türkiye, 2000’li yılların başlarında Avrupa’nın büyük ülkeleri arasında gerçek yerini alacaktır, önümüzdeki uzak olmayan dönemde, ülkemiz, Avrupa Topluluğu içinde mümtaz yerini almış olacaktır. Ülkemiz, bu yolda hayli mesafe de kat etmiştir.

Sayın Başkan, değerli üyeler, Türkiye, 21 inci yüzyıla doğru, uygar dünyanın önde gelen devletlerinden biri olurken, düşünce hürriyetinin, din ve vicdan hürriyetinin, eksiksiz var olması, teşebbüs hürriyetinin bütün nimetlerinden istifade edilmesi, uygar olmanın vazgeçilmez şartlarından. Milli birlik ve beraberliğimizin gereği de, bu hürriyetlerin gerçekleşmesine bağlıdır. Türkiye’imiz, bunun yanında, dünyanın çehresini değiştiren yüksek teknoloji çağını da yakalamak durumundadır.

Demokratikleşme ve serbestiyet, Doğu Avrupa ülkelerini de sarsmaya başlamıştır. Bir diğer husus da, milletin, kendisini savunma kabiliyetini artırmaktır. Bu amaçla, ülkemiz, kendisini koruyacak bir caydırıcı güç edinmelidir. Bunun için, yüksek teknolojiye dayalı savunma sanayimizi geliştirmek, hedefimiz olmalıdır.

Demokrasi, insan hak ve hürriyetlerine saygının en yüksek olduğu, insan hak ve hürriyetlerinin en iyi korunduğu bir sistemdir. Temel vasıfları adalet ve hukukun üstünlüğü olan demokratik sistem, insanın şeref ve haysiyetinin, düşünce, kanaat, vicdan ve teşebbüs hürriyetinin en güvenilir teminatıdır. Halkın hür ve serbest oyuyla seçilmiş üyelerden kurulu Türkiye Büyük Millet Meclisi, milli iradenin ve millet hâkimiyetinin en üst seviyede tecelli ettiği yerdir. Demokratik sistemi, insan hak ve hürriyetlerini zedelemeye, ortadan kaldırmaya yönelik her türlü hareketin karşısında olmak durumundayız. Bu itibarla, istikrarlı ve kuvvetli hükümet, devlet idaresinin etkin bir şekilde yürütülmesinin ilk ve önemli şartıdır.

Sayın milletvekilleri, sosyal ve iktisadi gelişmenin ahenkli, süratli, verimli olması, kaynakların en iyi şekilde değerlendirilmesi için, planlamayı önemli görüyoruz. İktidarımız, katı ve dogmatik merkezi planlamanın dışında, demokratik kuruluşların ve fertlerin, kabiliyetlerini ve teşebbüs güçlerini kullanmalarına ve geliştirmelerine imkân veren, düzenleyici, yönlendirici, denge kurucu bir planlama anlayışına sahiptir.

Değerli arkadaşlar, Hükümetimizin, milliyetçi, muhafazakâr, sosyal adaletçi, rekabete dayalı serbest piyasa ekonomisini esas alması sevindiricidir. İktisadi kalkınmada, devletin, esas fonksiyonu tanzim edici, fertlerin ve kuruluşların iktisadi münasebetlerini düzenleyici, ihtilafların halli, iktisadi istikrarın sağlanmasına matuf kaideler koyması, engellerin kaldırılarak, verimin yükseltilmesi şeklinde olmalıdır.

İktisadi faaliyetlerde devlet, genel seviyede, tanzim edici ve yönlendirici olmalı, detaylara müdahale etmemelidir.

Devlet, iktisadi faaliyetlerde, fertlerin rakibi değil, aksine, ona hizmet eden, gelişmesini kolaylaştıran bir yardıma olmalıdır.

İktisadi kalkınmada devletin doğrudan doğruya yürüteceği faaliyetler, genel olarak bütün millete hizmet veren, esas itibariyle altyapı mahiyetindeki işlerin yapılması olmalıdır.

Ekonominin tabii kanunları içerisinde gelişmesini sağlamak üzere, müdahale ve tahditlerin asgariye indirilerek, rekabet şartlarının hâkim kılındığı serbest piyasa ekonomisinin uygulanması, sistem olarak tercihimizdir. Çünkü, ekonomide, haksızlıkları ve haksız kazançları önlemenin, ülke kaynaklarını en verimli şekilde kullanmanın, ancak bu sistem içinde mümkün olduğuna inanıyoruz. İktisadi gelişmeyi güvenli ve sürekli hale getirmek için, devletin başlıca rolü, istikrarın teminidir. Bu maksatla, yurt içinde, emniyet ve güvenliğin sağlanması, yurdun savunulması, yurt içinde ve dışında memleketin ve vatandaşların haklarının korunması, adaletin en iyi şekilde tevzii, devletin asli görevleri cümlesindendir.

Sayın milletvekilleri, ekonominin genel hedeflerine erişilmesinin başlıca ilkeri şunlardır...

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Geri kalmış yöreler ne oluyor?

YASİN BOZKURT (Devamla) — Ona da sıra gelecek.

Günde 3 milyar masraf ile gerçekleştirilmeye çalışılan GAP Projesi, geri kalmış yöreler bakımından, sizin için bir örnek değil midir?

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Programınızda var da... Atladınız...

BAŞKAN — Sayın Bayazıt, hatibin gündemini...

YASİN BOZKURT (Devamla) — Hatta, bu sene 5 milyar lira sarf edilecek...

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Sayın Başkan, hatibi benden başka dinleyen yok da, ikaz ediyorum. ANAP programında var; hatırlatıyorum.

BAŞKAN — Efendim, hatibin gündemini tayin edemezsiniz ki. Size, sadece dinlemek düşer, İçtüçük, size, ikaz vazifesi de vermemiş; sadece dinleme vazifesi vermiş.

YASİN BOZKURT (Devamla) — İktisadi gelişmeyi güvenli ve sürekli hale getirmek için, devletin başlıca rolü, istikrarın teminidir.

Tasarrufların teşviki, tasarrufların ve kaynakların verimli ve süratli bir şekilde kullanımıyla, yatırım ve üretim artışlarının, istihdam imkânlarının geliştirilmesi, dış ödemeler dengesinin istikrarlı bir çözüme kavuşturulması; ihracatın artırılarak, milli gelir içindeki payının yükseltilmesi, dış müteahhitlik, taşımacılık ve turizm gibi, döviz kazandırıcı hizmetlerin teşviki, enflasyonun makul seviyede tutulması ve indirilmesi, fiyat istikrarının sağlanması, iktisat, maliye, para ve kredi politikalarında karar bütünlüğünün sağlanması ve uygulamanın ahenk içinde yürütülmesi karşılıklı menfaat dengesini esas alan bir anlayış içerisinde, dış kaynaklardan faydalanılması ve yabancı sermaye yatırımlarının teşvik edilmesi...

Sayın milletvekilleri, ülkemiz insanlarının büyükçe bir bölümünü ilgilendiren tarım politikamıza da değinmek istiyorum.

Türkiye halen 56 milyon nüfusu besleyen, ihracat için üretim fazlası olan potansiyele sahip bir ülkedir. Sanayi ve hizmetler sektöründeki hızlı gelişmeye rağmen, tarım sektörü önemini korumaktadır. 1984-1988 yılları arasında tarımın ortalama gelişme hızı yüzde 4,6'dır. Bu hız, plan hedeflerinde öngörülen hızdan daha yüksek olmuştur. Bu hız, nüfus artış hızından ve kişi başına düşen gelir artışına bağlı olarak ortaya çıkan talep artışından daha yüksektir. 1989-1994 dönemi için hedef alınan üretim artışı hızı yüzde 4,2'dir. Türkiye, bunu gerçekleştirecek imkânlarla sahiptir.

Tarımda, üretim teknolojisi alanında ileri adımlar atılmış olmakla beraber, bugünün ileri teknolojileriyle aramızdaki açığı kapatmak, nüfus ve refaha bağlı olarak gıda maddelerine olan iç ve dış talebi karşılamak için, daha çok gayret göstermemiz gerektiğine inanıyoruz.

Biz, iktidar Partisi olarak genel ekonomik politikalarımızı tespit ederken, üretimdeki esas politikamızın da, serbest pazar şartlarının, yani arz talep unsurlarının müdahalesiz oluşacağı ortamın yaratılması olduğuna inanıyoruz. Bu kural içerisinde, desteklenmesi zaruri görülen ürünler için fiyatlar belirlenirken, çiftçi gelirlerinde istikrar sağlayan, üretimi yönlendiren bir yol izlenmesi ve ekonominin genel dengesiyle, yurt dışı fiyatlarının dikkate alınması gerektiğine inanmaktayız.

Değerli milletvekilleri, tarım ürünleri destekleme politikasında çiftçilerin alın terinin karşılığını vermeye, ödemeleri zamanında yapmaya özen gösterilmesini sevindirici buluyoruz.

Tohumculukta ve hayvancılıkta, cumhuriyet tarihimizin en önemli hamleleri yapılmıştır. Bugün, yerli ve yabancı birçok tohumculuk şirketi kurulmuş, vasıflı ve hibrit tohumlar, ülke ihtiyacını karşıladığı gibi, Amerika dahil, birçok ülkeye de ihraç edilmiştir ve edilmektedir.

Süt sığırcılığını geliştirmek için 100.000 baş hayvanın ithalinin hedeflenmesi ve bugüne kadar bunun 50.000 başının getirilerek çiftçilere dağıtılmasını ciddi adımlar olarak görüyoruz.

Son beş yılda 700.000 hektar alan sulamaya açılmış olup, toprak ıslahı, erozyonu önleme ve toprak tahlili gibi konulara ağırlık verilmiş olup, önümüzdeki dönem - GAP dahil - sulamada büyük hamleler yapılacağını burada müjde olarak söylemek istiyorum.

Soya, ayçiçeği, patates, hibrit sebzeler ve yem bitkileri üretiminin geliştirilmesine önem verilmesi gözden kaçmamaktadır.

Değerli milletvekilleri, şu gerçeği de hiçbir zaman akıldan çıkarmamak gerekir ki, dünyanın hiçbir ülkesinde, tarımsal üretim, iklim şartlarının etkisinden kurtulamamaktadır. Kaldı ki, ülkemiz sık sık kuraklığa maruz coğrafi bir konum üzerindedir. Nitekim bu yıl, son kırk, elli yılın en etkili kurak dönemini geçirmiş bulunuyoruz. Bunun, tarım sektöründe yarattığı krizi ve Türk çiftçisinin içine düştüğü sıkıntıyı hep birlikte müşahade ettik. Ancak, şunu da unutmamak, insaf ile kabul ve takdir etmek gerekir ki, Cumhuriyet Hükümeti ve Anavatan İktidarı, kuraklığın

çiftçiler üzerindeki olumsuz etkilerini giderici bir dizi tedbirleri almış ve uygulamıştır.

Bu cümleden olmak üzere, tarımsal ürünleri kuraklık, hastalık ve benzeri nedenlerle en az yüzde 40 oranında zarar gören üreticilerin, Ziraat Bankasına ve tarım kredi kooperatiflerine olan 5 milyona kadar borçları, bir yıl süreyle, faizsiz olarak ertelenmiş; 50 milyon liraya kadar, vadesi gelmiş borçları ise, uygun şartlarla taksite bağlanmıştır.

Hükümetin almış olduğu yerinde tedbirlerle, 4 milyonu buğday olmak üzere, 6 milyon ton gıda ve yem ürünleri ithalatı bağlantıları yapılmıştır.

Kuraklığın yarattığı ürün kayıplarına rağmen, hiçbir malın darlığının, yokluğunun çekilmemesi, memnuniyet vericidir. Döviz darlığı ve hatta yokluğu içindeki geçmiş dönemde, böyle bir kuraklığı atlattığımız mümkün değildi. Burada aktörlük yapanların ve laf üretenlerin, yokluk edebiyatı yapanların döneminde, 70 sente muhtaç olunan bir dönemde 1 milyar dolar sarf edilerek, bu kadar ithalatın yapılması mümkün değildi. Böyle bir kuraklık, bereket ki, onların zamanında olmadı; aksi halde, bu memleket kıtlık ve yokluklar içerisinde mahvolup giderdi. (ANAP sıralarından alkışlar)

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Sayın Başkan, “aktörlük yapanlar” sözü, yaralayıcı söz değil mi, size göre?

YASİN BOZKURT (Devamla) — Bir sürü yokluklar, benzin kuyrukları, mazot kuyruklar, Sana Yağı kuyrukları...

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Bizi ilgilendirmez; ama, “aktörlük yapanlar” sözü yaralayıcı söz değil mi efendim?

BAŞKAN — Devam edin Sayın Bozkurt.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Bizi ilgilendirmez; ama, lütfen değerlendirin.

BAŞKAN — O kelimenin takdiri kendisine ait efendim.

YASİN BOZKURT (Devamla) — Türkiye, bu mikyasta büyük ithalatı finanse etmek üzere 1 milyar doları rahatlıkla sağlayacak ekonomik güce sahip olduğunu göstermiştir. Bunun da, Anavatan İktidarının sağlam ekonomik politikasının göstergesi olduğunu kimse inkâr edemez.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Sayın Başkan, bizi ilgilendirmez; ama lütfen, “aktörlük yapanlar” sözünü değerlendiriniz.

BAŞKAN — Efendim, bu konudaki toleransımızı zati âliniz takdir edersiniz, “yalan söyleniyor” diyen sayın hatibi hoşgörüyü karşılıyoruz da, bunu niçin hoşgörüyü karşılamıyoruz?

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Efendim, bir milletvekiline “aktör” dedirtmek, toleransa girmez.

BAŞKAN — Devam edin efendim.

YASİN BOZKURT (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, dış politikaya da kısaca değinmek istiyorum. Hükümetimizin, Bulgaristan’daki Müslüman Türk azınlığına karşı uygulanan insanlık dışı ırkçı baskılar karşısında aldığı kararlı tavır, milletimizin yüz akı olmuştur. Mesele, başından beri büyük bir tutarlılık, dirayet ve sorumluluk duygusuyla götürülmüş; Türk Devletinin, hak ve statüleri anlaşmalarla güvence altına alınan soydaşlarımızın esenliği konusundaki titizliği, dostta, düşmana en açık bir şekilde gösterilmiştir. ANAP Hükümeti, soydaşlarımızın, insan ve azınlık haklarının gasp edilmesine en kararlı bir şekilde karşı çıkarak, daha önce pek çok Türk hükümetiyle muhatap olan Jivkov’un, “Türkiye bu sefer de ses çıkarmaz, ben yine amacıma ulaşırım” hesabını bozmuştur. Hükümetimiz, meselenin peşini bırakmamış, soydaşlarımızın çilesini, uluslararası camianın gündemindeki önemli ve acil bir madde haline getirmiş; Jivkov’un zulmünden kaçan yüzbinlerce insana özveriyle kucak açmış ve sonunda dünyayı da, Bulgaristan’ı da, Jivkov’un başına yıkmıştır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

İzlenen bu enerjik ve dirayetli politikadan dolayı, ANAP Grubu adına, Hükümetimizi içtenlikle kutluyorum.

Hiç şüphe etmiyoruz ki, bu, kararlı olduğu kadar yapıcı da olan politika, Jivkov’un çağdışı emellerinin açtığı yara tamamıyla kapanıncaya kadar, aynı azim ve kararlılıkla devam ettirilecektir.

Anavatan Partisi olarak bizim en halisane dileğimiz, Bulgaristan’daki yönetim değişikliğinin, her çevrede yarattığı umutların, en kısa zamanda gerçekleşmesi, Bulgaristan’ın, bu ülkenin sadık vatandaşları olan soydaşlarımızla barışabilmek için, gerekli somut adımları atması ve böylelikle, Türk-Bulgar ilişkilerinde her şeye rağmen hâlâ hatırlayabildiğimiz iyi komşuluk ve verimli işbirliği döneminin, sağlam bir zeminde, en kısa sürede canlandırılmasıdır.

Bu duygu ve düşüncelerle, Bulgaristan’da meydana gelen yönetim değişikliğinin, Bulgaristan halkına ve Türk-Bulgar ilişkilerine hayırlı olmasını temenni ediyoruz.

Değerli milletvekilleri, sözlerimi burada tamamlarken, Anayasa ve hukuk kuralları çerçevesinde teşekkül eden ve etmiş bulunan yeni Cumhuriyet Hükümetinin başarılı olacağı kanaat ve inancıyla, kendilerine güvenoyu vereceğimizi ifade eder, Yüce Meclisin değerli üyelerini saygıyla selamlarım. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Bozkurt.

Sayın Başbakan, şimdi söz istiyor musunuz, yoksa milletvekili arkadaşlarımız konuştuktan sonra mı konuşacaksınız?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Erzincan) — Söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Buyurun efendim. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, ayakta alkışlar)*

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Erzincan) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Hükümet programımız üzerinde yapılan eleştirilere cevap vermek ve görüşlerimizi tekrar Yüksek Heyete arz edebilmek maksadıyla huzurlarınızda bulunuyor ve hepinizi saygıyla selamlıyorum. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, her şeyden evvel şunu belirtmekte yarar görüyorum ve iftiharla ifade etmek istiyorum ki, söylenildiği gibi, bu program, geçmiş Anavatan Hükümetlerinin programlarına esas itibarıyla uyumludur. Bunda hiç kimsenin şek ve şüphesi olmasın. Çünkü, bundan tabii bir davranışın olacağını hiç zannetmiyorum. Biz Anavatan iktidarıyla, Anavatan Hükümetleriyle övünerek geldik, hep beraber geldik. Ben ve kabine arkadaşlarım, bir başka partinin mensubu kişiler değiller. Biz bir koalisyon hükümeti de kurmadık; biz, kendi arkadaşlarımızla bir hükümet kurduk. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Elbette ki, aynı düşünceyi savunan insanlar, aynı felsefeyi takip eden insanlar, bu programa uya-caklar ve bu programları gereğince millete hizmet etmeye devam edecekler. Bunda çekinecek, bunda tenkit edilecek bir husus katiyen görmüyor ve eleştirilere bu noktada katiyen katılmıyorum. Gene, bundan evvel Türk Milletine hizmet etmiş olan ANAP Hükümetlerine huzurlarınızda teşekkürlerimi ifade ediyorum. (ANAP sıralarından alkışlar)

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Türk siyasi hayatının istikrara kavuşturulabilmesi için çözümlenmesi lazım geldiğine inandığım bazı hususları açıklamak isterim.

Uzun müddet tartışması yapıldı ve yine bugün Cumhurbaşkanı seçimi defaatle dile getirildi. Sanki, Cumhurbaşkanı seçimi bir hukuk dışı davranıştı, sanki Cumhurbaşkanı seçimi demokratik kaidelere, âdetlere uymaksızın yapılmış acayip bir işmiş gibi, aylardır kamuoyuna anlatılmak istendi ve maalesef, üzümlere ifade etmek istiyorum ki, bu seçimde muhalefet partileri Meclise gelmediler.

Evet, bu bir tercih meselesidir; ama ben şuna üzülmüyorum: Hem bu kürsüden ifade ediyoruz ve diyoruz ki, hem meselemizi, milli iradenin tecelligâhı olan yüce çatı altında halledeceğiz. Ama meseleleri hal safhasına geldiğimiz zaman, maalesef, sıralarda bulunamıyoruz. Bu, Türk demokrasisi için ve Türk demokrasisinin geleceği için, herhalde faydalı davranış değildir. İnancım budur ve bunu içtenlikle ifade etmek istiyorum.

Geliniz, demokrasiyi bütün müesseseleriyle çalıştıralım; geliniz, demokrasiden katiyen inhiraf etmeyelim; geliniz, milli iradeye saygılı olalım; geliniz, açık olalım... Açık olalım... (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Bakınız, aynı seçim kanunu ile hep beraber seçime gittik ve bu seçim kanunun iptali için muhalefet partisi Anayasa Mahkemesine başvurdu; ama kanunun Anayasaya uygunluğu Yüce Mahkemece de tescil edildi. O halde, aynı şanslarla gittiğimiz bir seçimde bu Yüce Milletten, biz, sizin beğenmediğiniz yüzde 36,3'lük oyu aldık ve geldik. Onları temsil ediyor ve onlara hizmet ediyoruz. (DYP sıralarından gürültüler)

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Yüzde 36 oyla kaç milletvekili çıkardınız?

BAŞKAN — Lütfen!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bakın, lütfen dinleyelim... Her defasında tekrar ediyorum; biz hukuk devletiyiz. Bu prensibi katiyen gözden uzak tutmamalıyız. (DYP sıralarından “Hangi hukuk?” sesleri, gürültüler)

BAŞKAN — Lütfen efendim... Lütfen... Dinlemek mecburiyetindesiniz.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Evet, işte mesele burada arkadaşlarım, zaten, mesele burada. “Hangi hukuk?” İşte, bunu çözeceğiz. Türkiye’nin derdi budur. Siz işinize geldiği zaman hukuku tanımayacaksınız, Anayasayı tanımayacaksınız; ama ondan sonra gelip, demokrasiyi savunacaksınız!

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — O sizsiniz.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bu, katiyen mümkün değildir. Biz, daima bu görüşün karşısında olacağız. Çünkü, bakınız, eğer Anayasaya riayet etseydik, eğer hukuka riayet etseydik, bir Cumhurbaşkanı seçimini bu şekilde bunalıma götürmezdik...

Ne yapıldı: Cumhurbaşkanı seçiminde ne yapıldı? Anayasaya aykırı bir davranış içerisinde mi bulunduk? Cumhurbaşkanı seçiminde, kanunlara aykırı bir tutum içerisinde mi olduk? Bunu, bu Yüce Heyetinizde, telaffuz edebilecek bir arkadaşımız var mı? (*SHP ve DYP sıralarından “Var var” sesleri*) Kaldı ki. Yüce Heyetin dışında, Türkiye Cumhuriyetinde, bu işlerle meşgul olan bir arkadaşımız, bir düşünürümüz, bir yazarımız, bu işin hukuka aykırı olduğunu, Anayasaya aykırı olduğunu ifade edebilir mi? (*DYP sıralarından “Edebilir” sesleri*) Mümkün mü bu? (*ANAP sıralarından alkışlar*)

Bu nasıl iştir, bu nasıl demokrasidir ki, siz, Anayasaya uyacaksınız, hukuka uyacaksınız; ama Anayasayı ihlal etmiş veyahut kanunları ihlal etmiş bir parti, bir grup pozisyonuna düşürüleceksiniz? Böyle şey olmaz. Böyle şeye bizim müsaade etmemiz mümkün değildir.

Değerli milletvekilleri, biz bunu yapamayız. Çünkü, biz hukuku savunuyoruz, savunacağız. Evet, bakınız, görünüz, hukuku savunacağız. Çünkü, biz inanıyoruz ki, demokrasi, ancak hukukla ayakta durur. Biz inanıyoruz ki, insan haysiyeti, insan şerefi, insan varlığı, ancak hukukla yücelir. Buna inanıyoruz ve bu heyet, bu gördüğünüz heyet, mutlaka ve mutlaka, hukuk kaideleri içerisinde millete hizmet edecektir. Yüce Meclise bunu duyurmakla ve ifade etmekle iftihar ediyorum ve mecburiyet hissediyorum. (*ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar*)

Sayın milletvekilleri, bakınız, bunlar çok yakın hadiseler olduğu için, anlatmak durumundayım. Hükümet programını okuyacağımız gün nedeniyle, burada bir İçtüzük münakaşası yapıldı ve bu İçtüzük münakaşası vesile edilerek, bir hükümet programı dinlenilmedi. Muhalefete mensup arkadaşlarımız, programı ihtiva eden kitapçığı, şu Yüce Meclisin çatısı altında havalara attılar, kürsülere yürüdüler ve salonu terk ettiler.

Şimdi, eğer muhalefet anlayışı bu ise, benim hiçbir diyeceğim yoktur; bu fiili nize devam ediniz! (*ANAP sıralarından alkışlar*) Evet, devam ediniz! Eğer sizin fikriniz, muhalefet anlayışınız bu ise, evet, devam ediniz. Yüce milletimiz de sizi bu hareketlerinizle eğer değerlendiriyor, takdir ediyorsa, onlara da saygılıyız, ona da bir diyeceğimiz yoktur.

Şimdi bakınız, hukuk nasıl çarpıtılıyor ve insan, politika için gerçekleri nasıl çarpıtabiliyor ve onu vesile ederek, nasıl davranışlara girebiliyor? Türkiye'nin hal-etmesi lazım gelen meselelerinden bir tanesi de budur.

Bakınız arkadaşlar. Yüce Başkanlık, bizim Hükümet listemizi perşembe günü okuduktan sonra, cuma günü programı okuyacağımıza dair karar verdi. Bu karar doğrudu; ama cuma günü gelindi, bu kararın katiyen yanlış olduğu, burada birtakım gerekçelere dayandırılarak ifade edildi; ama bu ifadelerin hiçbirisi hukuki değildi...

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Size göre değildi.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Müsaade buyurun efendim.

Şimdi, ne diyor Anayasa?

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Ne diyor İktüzük?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Anayasa diyor ki: “Hükümet listesi Meclise sunulduktan sonra...”

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — “Tam olarak...” Oku!

BAŞKAN — Lütfen efendim...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Okuyalım...

BAŞKAN — Sayın Bayazıt... Sayın Bayazıt...

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Anayasayı eksik okuyor Sayın Başbakan... Okusun Anayasayı.

BAŞKAN — Okuyorsa, sizi ilgilendirir mi?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Okuyalım efendim.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — 110'uncu maddeyi tam okusun.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Okuyacağız efendim.

BAŞKAN — Sayın Bayazıt, okuyorsa, sizi ilgilendirir mi? Dinleyeceksin.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Ben bir milletvekiliyim, onun için bizi ilgilendirir efendim.

BAŞKAN — Milletvekiliysen, vazifen, dinlemek... (*SHP ve DYP sıralarından gürültüler*)

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Olur mu?

BAŞKAN — Tabii, dinleyeceksin. Söz istediğin zaman, söz vereceğiz... Devam ediniz efendim.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Bunları dikkatle okusun efendim.

BAŞKAN — Efendim, milletvekili aşağıdan konuşmaz. Lütfen efendim...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — “Bakanlar Kurulunun programı, kuruluşundan en geç bir hafta içinde Başbakan veya bir bakan tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisinde okunur.”

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — İlk fıkrayı okuyun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Efendim, bizim konumuz bu... Lütfen... Şimdi, konumuz...

BAŞKAN — Sayın Bayazıt, siz istiyorsunuz ki, benim sözümü aynen tekrarlasın... Bu mümkün mü?

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Türkiye Cumhuriyetinin Başbakanı, Anayasanın 110’uncu maddesinin birinci fıkrasını yanlış okuyor, yanlış söylüyor. Lütfen, tamamını okusun.

BAŞKAN — Lütfen efendim... Onun cevabı Başkanlıkça verildi. O konu Başkanlığın takdir edeceği bir hadisedir. Lütfen...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Sayın milletvekilleri, demek ki, bizim görevimiz nedir? Liste okunduktan sonra, en geç bir hafta içerisinde programımızı okumaktır. Yine Anayasanın 110’uncu maddesi diyor ki: “Meclis tatildeyse, ara vermişse, Başkan olağanüstü toplantıya çağırır.” Niye çağırır? Bu bir hafta içerisinde program okunacaktır ve yine Anayasada ve içtüzükte - bakın dikkat edin - bu programın hangi gün okunacağını tayin yetkisi, Danışma Kuruluna veya hut Genel Kurula da verilmiş değildir; o, hükümeti kuran Başbakana verilmiştir...

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Neye göre? Hangi maddesine göre?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Evet hangi maddede aksine hüküm var?

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Hangi maddede var?

BAŞKAN — Sayın Güneş, lütfen oturunuz efendim.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Efendim, yüce kürsüde hilafı hakikat beyanda bulunamazlar. Anayasanın 110’uncu maddesi bu konuyla ilgilidir.

BAŞKAN — Sayın Güneş, Sayın Başbakan yanlış söyleyebilir, sizinki doğru olabilir; onu Genel Kurul takdir eder. Sizin cevap hakkınız yok.

Devam ediniz efendim.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Bir Başbakan böyle söyleyemez efendim, yalan söylemez.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Biz geldik, perşembe günü, yani Genel Kurulun çalışma günü olan perşembe günü; programımızı cuma günü okuyacağız diye ifade ettik.

Şimdi, burada dendi ki, “Efendim hiç böyle bir şey yoktur, hiç yapamazsınız...”

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Sayın Başkan, usul tartışması yapıyor Sayın Başbakan.

BAŞKAN — Efendim, kendisi bilir, Sayın Başbakan bilir.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Usul tartışması bitti efendim.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Ben bir noktaya gelmek istiyorum efendim...

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Usul tartışması yapıyorlar. O zaman, biz de bu konu hakkında söz istiyoruz.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Efendim, bunlar, bizim programda, bizim programımızın okunmasında, muhalefetin vesile edip de salonu terkettiği konulardır. Hukuk anlayışını ifade etmek istiyorum. Bunlar hukuktur, hukuk... (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Programınız mı var ki okuyacaksınız? Programda, konuşacak bir şey yok.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — O halde, sayın milletvekilleri, demek ki, vazgeçmeyeceğimiz şey, hukuk olacaktır.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Hiç uymadığınız şey, hukuk!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Vazgeçmeyeceğimiz, işimize geldiği gibi yorumlamayacağımız şey, hukuk olacaktır, Anayasa olacaktır. Biz de, şimdiye kadar yapmış olduğumuz icraatların hepsini ve tenkidi mucip olan Cumhurbaşkanı seçimini Anayasaya, hukuka uygun olarak yaptık ve bununla da, Anavatan Grubu olarak iftihar ediyoruz. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

ADNAN KESKİN (Denizli) — Programa gel Sayın Başbakan, programa.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Evet, iftihar ediyoruz ki, Türkiye Cumhuriyeti, demokrasiye geçtiği 1950’li yıllardan bu yana, ancak bir sivil şahsiyeti - Celâl Bayar hariç - ilk defa Cumhurbaşkanı seçebilmiştir; ilk defa, bir grup kendi içinden bir Cumhurbaşkanı seçebilmiştir. (SHP ve DYP sıralarından gürültüler)

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Bu doğrudur; ANAP Grubu seçmiştir.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — İsmet Paşa sivil değil miydi, Atatürk sivil değil miydi?

BAŞKAN — Lütfen efendim... Lütfen... Sayın Bayazıt, hatip nasıl konuşacak?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Eğer sizler bunu değerlendirmeyecek iseniz; ama mutlaka inanınız ki, tarih değerlendirecektir. Siz bunu değerlendiremezseniz, tarih, mutlaka değerlendirecektir. (SHP ve DYP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Efendim, hatibin her sözüne aşağıdan cevap vermek var mı? (SHP ve DYP sıralarından “Var, var” sesleri) Lütfen efendim... O halde, Sayın İnönü, Sayın Toptan konuşurken aynı şeyler yapılsaydı...

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Ama onlar makul konuştu.

BAŞKAN — Lütfen efendim... Efendim, makulü zatı âliniz mi takdir edeceksiniz Sayın Bayazıt? (*Gürültüler*) Lütfen efendim... Lütfen... Rica ediyorum... Çok rica ediyorum efendim...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, 26 Mart seçimleri hakkında konuşuluyor ve bütün politika ve düşünce, 26 Mart seçimleri üzerine kuruluyor...

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Yanlış mı?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Evet, yanlış! Onu anlatmaya çalışıyorum. Yanlış...

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Onlar seçim değil mi?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — 26 Mart seçimleri, hepimizin bildiği gibi, mahalli seçimlerdir...

BAŞKAN — Sayın milletvekili arkadaşım, kendini parti kongresinde mi zannediyorsun? Milletvekilisin, oturacaksın ve konuşmayacaksın. Lütfen... Tahammül edemiyorsan dışarıda oturacaksın veyahut da camlı bölmenin yanına gideceksin...

ALAETTİN KURT (Kocaeli) — Robot muyuz Sayın Başkan, robot mu zannettin bizi?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bu grup, mahalli seçimlerde seçime iştirak ederek gelmiş arkadaşlarımızdan teşekkül etmiş değil; biz, milletvekili genel seçimlerinde yüzde 36 oy almak suretiyle buraya geldik.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Yüzde 36 ile iktidar olmak da çok ayıp.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, şöyle düşününüz: Bir hükümet veyahut bir iktidar göreve başladı. Şimdi biz, her sene ve hatta giderek belki her ay, “Acaba, bu hükümetin arkasında, seçimde aldığı nispette bir destek var mı?” diye soracak mıyız? Her sene, acaba bu hükümet desteğini muhafaza ediyor mu?” diye sorup, mutlaka bunun cevabını almak lazım geldiğine mi inanacağız? Eğer öyleyse, o zaman, her sene bir seçim yapalım!

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Hay hay, buyurun yapalım.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Her sene bir seçim yapalım; bakalım ki, hükümet, o günün iktidarı, acaba desteğini devam ettiriyor mu, ettirmiyor mu?

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Nerede o yürek?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Böyle bir sistem yok. Bakınız Anayasa ne diyor: “Milletvekili seçimleri beş senede bir yapılır...”

ADİL AYDIN (Antalya) — 1987’de niçin dört senede yaptınız?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Demek ki, bu, istikrarı temin ve çalışabilmesi için, iktidara tanınan bir süredir. Bu süre içerisinde, iktidar olan grup, parti, hizmetini millete sunacaktır.

Şimdi siz, “Aman efendim, seçildin, bir ay geçti, iki ay geçti, bir sene geçti; desteğini kaybettin, hadi gel seçime” dersiniz... Efendim, seçime bir senede veya iki senede gidilmesi eğer uygun olsaydı, Anayasaya bu hüküm derç edilirdi. Anayasamızda, böyle bir hüküm yoktur. Hiçbir devletin anayasasında da böyle bir hüküm yoktur ve hiçbir demokratik düzende de böyle bir tatbikat yoktur.

Örnek... Hepiniz biliyorsunuz, Avrupa Parlamentosu seçimleri yapıldı. Avrupa Parlamentosu seçimlerinde oy kaybeden devletler oldu, hükümetler oldu, partiler oldu. Onlar seçim yaptılar mı? Var mı?

AHMET ERSİN (İzmir) — Siz, nasıl Başbakan oldunuz onu anlatın.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Siz yüzde 20 ile oturuyorsunuz. (SHP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Devam edin efendim...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — O halde, işin mebdei işin başlangıcı yanlışır. İşte, o yanlış üzerine üretilen politikaların da hepsi yanlışır. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

AHMET ERSİN (İzmir) — Siz, nasıl Başbakan atandınız, onu anlatın; hikâye anlatıyorsunuz.

BAŞKAN — Sayın Ersin, burada yaptığınız hareketin cezasını herhalde almak istersiniz. Lütfen efendim... Lütfen...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Biz, 1992’ye kadar millete hizmet edeceğiz ve Allah’ın izniyle, iktidarda kalacağız...

AHMET ERSİN (İzmir) — Sabahtan beri hikâye anlatıyor...

BAŞKAN — Lütfen efendim... Lütfen... Bir defa daha sizi müsamaha ile karşılamam. Geçen seferki hareketinizi müsamaha ile karşıladım; ama bundan sonra karşılamam. (SHP sıralarından gürültüler)

AHMET ERSİN (İzmir) — Hikâye anlatıyor...

BAŞKAN — Lütfen efendim... Lütfen... Şimdi, herkes söz atarsa hatip nasıl konuşacak?

AHMET ERSİN (İzmir) — Sayın Başkan, sabahtan beri hikâye anlatıyor...

BAŞKAN — Hikâyeyi de dinleyeceksin öyleyse. Vazifen ne senin? Burada oturup, konuşanı dinlemek veyahut da söz istediğin zaman çıkıp kürsüde konuşmak! (SHP sıralarından gürültüler)

Buyurunuz Sayın Başbakan, devam ediniz.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Yanlış anlamadımsa, Sayın İnönü de bu kürsüde biraz evvel öyle ifade etti ve “zamanı geldiği takdirde seçimle meselelerimizi halledeceğiz” dedi. Eğer yanlışım varsa düzeltin, ben öyle algıladım. Buna katılıyorum.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Şimdi size gelen notta o mu yazıyor Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Buna katılıyorum ve meselelerimizi Meclis çatısı altında, demokratik usullerle çözmeye, münakaşa etmeye her zaman hazır olduğumuzu bildirmek istiyorum.

Münakaşaya hazırız, eleştiriye de hazırız; ama kavgadan yana değiliz. (ANAP sıralarından “Bravo Başbakan” sesleri)

Tekrar ediyorum, münakaşaya hazırız; medeni ölçüler içerisinde münakaşaya hazırız; her türlü eleştiriye de açığız; ama kavgadan yana değiliz. Kavgadan hiç kimse fayda görmedi. Biz, kavgalı devirleri de yaşayarak geliyoruz. Millet olarak biz, o günleri de çok feci bir biçimde anımsıyoruz. Onun için, tekrar, Türkiye’yi kavgalı bir ortama katıyen götürmek taraftarı değiliz, götürmek istemeyiz, ona vesile olmayız; ama şunun iyi bilinmesini isteriz ki, biz de hukuka saygılı olunmasını, haklarımıza saygılı olunmasını elbette ister ve mücadelesini veriz.

AHMET ERSİN (İzmir) — Yarım saatte nasıl hükümet kurdun, onu anlat.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — 15 tane devlet bakanı ne iş yapacak? Bir de onu anlat.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Sayın İnönü, şimdiye kadar, Hükümetin, ülkeyi, kanun hükmünde kararnamelerle idare ettiğini ifade ettiler. Ben, buna kısacık bir cevap vermek istiyorum: Kendileri de gayet iyi biliyorlar ki, kanun hükmündeki kararnamelerle idare tarzını biz ihdas etmedik. Bu, çok daha evvelinden ihdas edilmiş ve tatbik edilegelen bir usul.

ADNAN KESKİN (Denizli) — Ama, on yılda çıkandan fazla çıkardınız üç yılda.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Dış borçlarımız hakkında verilen rakamlar hakikate uygun değil.

AHMET RÜŞTÜ KURT (Giresun) — Kaç milyar?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — 45 milyar ifade ediliyor; 35 milyar borcumuz var.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — FMS dahil mi?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Yalnız, borçlu olmanın...

BAŞKAN — Sayın Bayazıt, parlamenter sisteme saygılı bir milletvekilisiniz; ama hatibi susturmak size düşmüyor ve yakışmıyor.

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Ben, 35 milyar lira mı, dolar mı, onu sormak istiyorum.

BAŞKAN — Size de yakışmıyor efendim, size de yakışmıyor. Bütçede bunların hepsini sorarsınız. Bütçe geliyor. Tahammül gösterin; bunların hepsini bütçede sorarsınız.

EROL AĞAGİL (Ankara) — Bütçe geliyor ya, Hasan da geliyor.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Biz borçlarımızı öduyoruz, ödemede hiç sıkıntımız yok.

Sayın milletvekilleri, bakınız, meseleyi şu şekilde kavramak gerekiyor: Bizim takip ettiğimiz ekonomik bir sistem var. Bunu her zaman ifade ediyoruz, “rekabete dayalı serbest pazar ekonomisi” diyoruz.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Göster de görelim. Nerede?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Biz “liberal ekonomi” diyoruz ve bu sistemi muhafaza ediyoruz ve bu sistemi tatbik etmekle ülkenin kalkınacağına inanıyoruz. Sistemimiz budur.

Zaten, dünyadaki belli başlı sistemleri ifade etmek istersek, bir serbest ekonomi sistemi, bir müdahaleci sistem...

İBRAHİM TEZ (Ankara) — Say say, sistemleri say.

BAŞKAN — Ne zaman öğretmenlik verildi size? Oturduğunuz yerden öğretmenlik yapıyorsunuz.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Ve 1980 öncesi de, Türkiye’de tatbik edilen, karma ekonomi sistemi.

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Ertan Sert’i...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, siz hangi sistemin savunucusunuz?

ADİL KÜÇÜK (Konya) — Onlar systemsiz!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Siz, bize ifade ediniz; siz deyiniz ki, “Bizim ekonomik sistemimiz şudur...” “Sizin tatbik ettiğiniz sistem başarıya ulaşmamıştır” diyebiliyorsunuz; ama neyi, ne şekilde, hangi sistemle yapacağınızı ifade etmiyorsunuz. (*SHP ve DYP sıralarından gürültüler*)

AHMET RÜŞTÜ KURT (Giresun) — Parti programımızı açın, okuyun.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Biz, müdahaleci bir sistemden yana değiliz ve müdahaleci sistemin de, artık, dünyada, iflas ettiği bilinen bir husustur. Bu sistemi tatbik edenler, bir an evvel bu sistemden kurtulabilmek için gayret içerisinde, çaba içerisinde ve biz o nedenledir ki, sistemimizin devamında fayda mülhaza ediyoruz ve bu sistemde devam edeceğiz.

Bakınız, ben hiç kimseyi suçlama için veyahut hiç kimseyle irtibat kurmak için söylemiyorum; ama vakaları unutmamak gerekir, hadiseleri unutmamak gerekir. Hadiseler, bize geleceğimiz için ışık tutmalıdır, onlardan ders almalıyız. Nedir hadiseler? Fazla teferruatına inmeye lüzum yok; 1980’den önce Türkiye’nin durumu nedir? Yokluklar nedir? Kuyruklar nedir? Karaborsa nedir? Döviz yokluğu nedir? Şimdi siz nasıl diyeceksiniz ki, “Biz, 1980’den önce öyle güzel idare ettik ki, Türkiye’de her şey vardı, Türkiye’de bolluk vardı, Türkiye güllük gülistanlıktı, ama şimdi işler tamamen tersine çevrildi.”

ADNAN KESKİN (Denizli) — O zaman, Adalet Partisinin Erzincan İl Başkanıydın Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Dinleyiniz efendim, dinleyiniz...

ADNAN KESKİN (Denizli) — Adalet Partisinin Erzincan İl Başkanıydın.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Denizli) — Elbette, elbette... Bakınız, size anlatayım.

ADNAN KESKİN (Denizli) — O zaman söyleseydin bütün bunları.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Biz, hiçbir zaman aslımızı inkâr etmedik, etmeyiz de. Biz, bir felsefenin adamıyız. Nedir? Milletin mutluluğudur. Nedir? Ülkenin selametidir. Nedir? İnsan haysiyetidir, insanca yaşamadır. Nedir? Manevi varlıklarımıza, manevi değerlerimize bağlılıktır, biz, bu felsefenin adamıyız. Felsefede değişiklik yok; felsefe devam ediyor. Allah nasip etti; inşallah, biz de bunun bayrağını buraya dikeceğiz. (ANAP sıralarından, "Bravo" sesleri, alkışlar)

Sayın milletvekilleri, demek ki, meseleleri, detaylarda değil, rakamları çarpıtarak değil, insan zihinlerini bulandırarak değil; meseleleri, görünenlerle değerlendirmek, görünen şekliyle algılamak lazım. Şimdi siz, 1980'den önceki dönem için eğer "Muvaffakiyetli bir dönemdir" diyebiliyorsanız ve Türk Milleti de buna "evet" diyebiliyorsa, bizim diyecek hiçbir şeyimiz yoktur. (ANAP sıralarından, "Bravo" sesleri, alkışlar) Ama, şimdi, öyle değil.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Senden önceki Hükümetten bahset.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi ben, bu "70 sent" lafını söylemek istemiyorum; ama şimdi, Merkez Bankasında 4 milyar doları aşkın rezervimiz var.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Borcunu öde o parayla.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — O halde, hangi ekonominin sağlıklı olduğuna, gelin, bu ve buna benzer ölçülerle karar verelim.

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Horzum'a mı, Ertan Sert'e mi, davulcuya mı?

BAŞKAN — Sayın Çiftçi, zatı âliniz konuşurken, benden, sükûneti sağlamamı isterseniz, haksızlık etmiş olursunuz. Siz konuşurken, mümkün olduğu kadar, Meclisi sükûnete davet ediyorum ve muvaffak oluyorum; ama siz sükûneti bozuyorsunuz. Aksi takdirde, başka bir zaman, benden, bu sükûnet hakkını isteyemezsiniz.

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Sayın Başkan, sistemi anlayamadık; davulcunun mu, Horzum'un mu?

BAŞKAN — Efendim, davulu başka yerde konuşun, burada değil.

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Turan Çevik'ten bahsetsin o zaman.

BAŞKAN — Gelin de konuşalım efendim.

EROL AĞAGİL (Ankara) — Sayın Başkan, Sayın Başbakana soru sorabilir miyim?

BAŞKAN — Sayın Ağagil, bu tavrı size hiç yakıştıramıyorum. Ne sorusu soracaksınız? Siz nasıl sual soracaksınız? Altı seneden beri milletvekilisiniz... Buyurun efendim, siz devam edin.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Sayın milletvekilleri, saygıdeğer konuşmacılar görüşlerini burada ifade ettiler. Konuşmalarında dikkatimizi çeken bir husus da şudur: Kendilerini, Anavatan Partisinin iç meseleleriyle çok yakinen ilgili gördüm. Halbuki, ben şöyle biliyorum: Partilerin iç meseleleri, diğer partilileri ilgilendirmez.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Başbakan, bizim genel başkanlarımızı burada dile getirdi; nasıl unuttunuz?

H. FECRİ ALPASLAN (Ağrı) — Ayıp! Bu kadar olmaz... Yaşlı adam! Bunak!

İBRAHİM TEZ (Ankara) — O, bir milletvekili, “yaşlı adam” değil.

BAŞKAN — Lütfen... Lütfen...

Siz devam edin efendim.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Efendim, bakın, prensipleri söyleyelim değer beğenmezseniz siz yine devam edin.

Partiler, diğer partilerin iç meseleleriyle uğraşmamalıdır efendim. Eğer, biz de uğraşacak olursak, “falanca partide kim ne yapıyormuş, filanca partide kim ne düşünüyormuş, filanca partide gruplar varmış; yok, işte, onların felsefesi şöyleymiş, bunların felsefesi böyleymiş” gibi düşünceler ve sorular ve bunların cevapları gündeme gelir. Gündeme gelir; ama, bu konular Türk siyasi hayatına rahatlık değil, sıkıntı verir. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri)

Onun için, lütfen, herkes kendi iç bünyesi ile ilgilensin. Kendi iç meselelerini, bırakın kendi kendilerine halletsinler. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Aksi takdirde, sizin de iç meselelerinle uğraşanlar olur.

AHMET RÜŞTÜ KURT (Giresun) — Hasan geliyor, Hasan...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Kimin geleceğini siz de görürsünüz. (ANAP sıralarından “Ecevit de geliyor” sesleri)

Sayın İnönü, “Laikliğe aykırı davranıştan halkımızın desteği ile önledik” dediler.

Sayın milletvekilleri, bu husustaki düşüncelerimi ifade etmek istiyorum: Laiklik, dinsizlik demek değildir; dine aykırılık, dine karşılık demek değildir. Laiklik, aksine, din ile vicdan hürriyetinin teminat altında olmasını sağlayan bir prensiptir ve bu nedenledir ki, biz de, laikliğe sıkı sıkıya bağlı bir Grubuz, bir Partiyiz.

Bu arada, TRT hakkında, televizyon hakkında ileri sürülen fikirler oldu. Bizim kontrolümüz altında değildir TRT. Kendisine bizim herhangi bir müdahalemiz söz konusu değildir; olamaz da. Ne gibi tasarrufta bulunacaksa o tasarrufu kendisine aittir.

Sayın Toptan, “Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerindeki hadiseleri önleyemediğimizden, geçmiş hükümetlerin önleyemediğinden” bahsettiler ve bu hususta fikir beyan ettiler.

Şimdi, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde cereyan eden hadiseleri, Hükümetimiz, geçmiş hükümetler gibi, ciddiyetle takip edecektir. Her türlü tedbirin

alındığı inancını muhafaza ediyorum; ama bu meselelerin bir polemik konusu yapılmaması görüşündeyim. Eğer, geçmişteki olayları buna benzetme çabası var ise, lütfen, böyle telakki edilmesin Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerindeki hadiseler. Geçmişteki hadiselerin boyutları çok başkadır, buradakilerin çok başkadır. Ben burada ifade ediyorum, bir siyasi malzeme yapılmaksızın, polemik konusu yapılmaksızın, muhalefet gruplarının da getirebileceği her türlü öneriyi tatbika Hükümetimiz hazır olacaktır. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Bu bizim milli bir meselemizdir, bu meseleyi hep birlikte çözelim.

Bulgaristan meselesi de dile getirildi. Bu arada, dış politikadan bahisle, Amerika ile olan münasebetlerimiz de tenkit edilmek istendi.

Bulgaristan meselesini, hep beraber, Türk Milleti olarak yaşadık. Dünyanın hiçbir yerinde görülmemiş bir şekilde, 330 bin kişi, bir ay, iki ay gibi kısa bir müddette Türkiye’ye gelmek durumunda kaldı.

M. CEVDET SELVİ (Eskişehir) — Çağırılım...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Çağırırız efendim, çağırırız. Elbette çağıracağız. Sıkıntıda olan insanları, zor durumda olan insanları elbette çağıracağız.

AHMET ERSİN (İzmir) — Niye geri yolladınız?

M. CEVDET SELVİ (Eskişehir) — Ama, geri göndermemek şartıyla...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Geri göndermek bizim inisiyatifimizde olan iş değil. Geri dönüşün sebebi, parçalanmış ailelerdir. Geri dönüşün sebebi, buraya gelen kişilerin oradaki mal ve mülkleri hakkında tasarruf imkânını sağlayabilmektir.

ALAETTİN KURT (Kocaeli) — Söylediğinize inanıyor musunuz Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Elbet efendim... İnanmayacak ne var bunda? Niye inanmayacaksınız? Siz neden inanmıyorsunuz? Yani, bunun altında ne yatıyor ki, hangi maksat yatıyor ki siz inanmak istemiyorsunuz? Biz, bir hükümet olarak, geçmiş hükümetler olarak zorda kalan bu insanları ülkemize davet etmiş isek, hata mı etmişiz?

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Orada kalsınlar efendim.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Orada kalsınlar efendim; ama, orada kalamıyorlarsa, orada kalmalarına müsaade etmiyorlarsa insanlara eziyet ediyorlarsa; biz, “gelin” demişsek, “gelin çorbamızı paylaşalım” demişsek, hata mı etmişiz? Hata mı etmişiz? Hata mı etmişiz?

Bulgar yöneticilerine ilk günden beri diyoruz ki, kapsamlı bir anlaşma yapalım, bir göç anlaşması yapalım. Bu şekilde...

M. CEVDET SELVİ (Eskişehir) — Halledemediniz, “70 milyon olalım da öyle...” dediniz...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Siz, böyle, karşılıklı konuşmayı çok seviyorsunuz...

BAŞKAN — Sayın Selvi, hatibin sözünü keserseniz nasıl konuşturacağız? Siz kürsüde konuşurken söz atıldığında, benden, söz atılmamasını istiyorsunuz.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bunlar milli meselelerimizdir. Bunları siyaset malzemesi yapmak doğru değildir. Bu, ülkemize de, o insanlara da fayda getirmez.

Bir vize uyguladık... Bugün, Batı Almanya da aynı şeyi düşünüyor. Düşünüyor diye yer yerinden mi oynuyor? Demek ki, bazı şartlar o şekilde davranıştan da gerekli kılabilir.

Şimdi yeni yönetim işbaşında. Yeni yönetime de aynı düşüncelerimizi tekrarlıyoruz. Yeni yönetime de, oturup anlaşalım, bir göç anlaşması yapalım ve bir program içerisinde... Soydaşlarımızın, esasen, Bulgaristan'da kalması taraftarıyız; ama hangi şartlarla? İnsan haklarına riayet edilmesi şartıyla, Bulgaristan'da insanca yaşamaları temin edilmek şartıyla razıyız; ama buna rağmen, bu şartlar tahakkuk etmiyorsa, biz yine yapacağımız anlaşma mucibince, o soydaşlarımızı Türkiye'ye alacağız. Aynı politikayı devam ettiriyoruz.

Burada, Amerika ile olan münasebetlerimiz de dile getirildi ve ifade edildi ki, "en kötü dönemini yaşıyor." Sözde Ermeni soykırımını tasarısı nedeniyle, bu tasarının Kongreye verilmiş olması ve Kongreden çıkacağı ihtimaliyle bu ifadede bulunuldu. Münasebetlerimizin gerginliği açısından "En kötü olduğu dönem" olarak ifade edildi.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Dışişleri Bakanı o ifadede bulundu.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Yüce Heyetinize bir hatırlatmada bulunmak istiyorum: Amerika Birleşik Devletlerinin, Türkiye'ye ambargo koyduğu dönemler var.

KÖKSAL TOPTAN (Zonguldak) — O zaman bile o yapılamadı işte.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — O ambargo konulan dönemlerde mi münasebetlerimiz en kötü düzeydeydi; yoksa, Kongreden, henüz bir karar dahi çıkmamışken mi münasebetlerimiz en kötü düzeydedir? Bir hakikati tebarüz ettiren bir ifade değildir bu.

KÖKSAL TOPTAN (Zonguldak) — O zaman dahi yapılamadı işte bu.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Ve bu tasarı, sadece bizim Hükümetimiz zamanında verilmiş değil ki. Bu gibi tasarılar, geçmiş hükümetler döneminde de durmadan verilmiş ve gündeme getirilmiştir.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Lütfen, hafife almayın Sayın Başbakan, o kadar hafife almayın.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bu tasarı Kongreden çıkarsa, elbette ki, Amerika ile olan ilişkilerimizi gözden geçireceğiz.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Neler yapacaksınız?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Elbette.

Sayın Toptan 1980 yılı enflasyon rakamlarından bahsederken, yanılmıyorsam, yıllık rakamları “Yüzde 29” gibi ifade ettiler ve aylar itibariyle enflasyon rakamlarını ifade ederken, “2” ve “7” rakamlarını telaffuz ettiler. Bu rakamlar doğru değildir.

Bakın, 1980 yılı, yıllık enflasyon oranı yüzde 107; 1980 yılı Şubat ayı enflasyon oranı, aylık yüzde 29,3’tür. Bunu da Yüce Heyete arz etmek isterim.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Fiyat ayarlamasıdır o; bir de 1980 yılının Ağustos ayını söyleyin, ne olmuş.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Enflasyonu kaçta çıkardığınızı da söyleyin.

BAŞKAN — Hatip hanginize cevap versin efendim? 20 kişi birden sorarsa hangisine cevap verir?

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Enflasyonu kaçta çıkardıklarını da söylesin Sayın Başkan.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — 1980 yılının Ağustos ayını da söylesin, ne olmuş.

BAŞKAN — Sayın Ertüzün, o zaman Sayın Köksal’a bu notlarınızı verseydiniz... Eksik davranmışsınız.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Sayın Başkan, evvela siz orada ciddi otursanıza.

BAŞKAN — Evet, devam edin Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Ayrıca, “İşsizlik oranının yüzde 22 civarında olduğu” ifade edildi. Halbuki, 1980’de 11,6; 1983’de 12,1; 1988’de 9,8 nispetindedir bu oranlar ve 1983 ile 1988 arasında bir düşüş göstermektedir. Sayın Toptan bu rakamları nereden aldı ise, bilmek de isterim.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Sizin yaptığınız anlaşmalar var Sayın Başbakanım.

BAŞKAN — Sayın Ertüzün, sık sık bu kürsüye geleceksiniz ve benden sükûnet isteyeceksiniz; o zaman bu hakkı kendinizde nasıl göreceksiniz? Lütfen efendim...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, sözlerimin başında da ifade ettiğim gibi, biz, demokratik nizamın bütün gerekleriyle Türkiye’de yerleşmesine, kök salmasına yardımcı olacağız ve bunu gerçekleştireceğiz. Çünkü, inanıyorum ki, demokrasi, insan haysiyetine en uygun olan rejimdir. Biz de, zaten, insanımızı mutlu edebilmek için, insanımızı refaha kavuşturabilmek için, insanımıza huzur verebilmek için, insanımıza güven verebilmek için teessüs etmiş bir siyasi partiyiz. Onun yolunun da demokrasi olduğuna inanıyorum, iç barışın da, ancak demokratik usullerle sağlanabileceği inancımı, hiçbir zaman kaybetmedim. Onun gereği hoşgörüdür, onun gereği sevgidir, onun gereği diyalogdur. Biz buna hazırız ve aynı şekilde, aynı inanışla devam edeceğiz, öyle ümit ediyorum ki, bu davranışımız nedeniyle de, Türkiye’yi ve vatandaşımızı huzura, refaha ve mutluluğa kavuşturacağız. O nedenle, Yüce Heyetinizden güvenoyu istiyoruz. Bize güveniniz.

Hepinize saygı ve muhabbetlerimi belirtirim. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, ayakta alkışlar)

BAŞKAN — Hükümet programı üzerinde parti grupları ve Hükümet konuşmuşlardır. Söz sırası, Sayın Fehmi Işıklar ve ondan sonra Sayın Mustafa Yılmaz’dadır. 10 dakika ara verdikten sonra kendilerine söz vereceğim. Birleşime 10 dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 16.58

İKİNCİ OTURUM

BAŞKAN: Başkanvekili Abdulhalim Aras

KÂTİP ÜYELER: Kadir Demir (Konya)

Ertuğrul Özdemir (Ordu)

Açılma Saati: 17.15

Hükümet Programının Görüşülmesi (Devam)

BAŞKAN — Hükümet Programı üzerindeki görüşmelere, kaldığımız yerden devam ediyoruz.

Parti grupları adına, sırasıyla, Sosyaldemokrat Halkçı Parti Grubu adına Sayın Erdal İnönü, Doğru Yol Partisi Grubu adına Sayın Köksal Toptan, Anavatan Partisi Grubu adına Sayın Yasin Bozkurt ve Hükümet adına da Sayın Başbakan konuşmuşlar; bu suretle, gruplar ve Hükümet, konuşmalarını tamamlamıştır.

Şimdi de söz sırası, şahıslar adına konuşmak isteyen ve sırasında bulunan Sayın Fehmi Işıklar ile Sayın Mustafa Yılmaz'ındır.

Sayın Fehmi Işıklar'ı kürsüye davet ediyorum.

Buyurun. (SHP sıralarından "Hükümet yok" sesleri)

BAŞKAN — Gelirler efendim... Hükümet yerini alsın efendim.

VEDAT ALTUN (Kars) — Hangi hükümet?

BAŞKAN — Sabırlı olalım efendim. Sayın Fehmi Işıklar'ı kürsüye davet için biraz zorlandım. Diğer milletvekili arkadaşlarımız da yeni geldiler. Bu itibarla, 10 dakika aradan sonra hangi saatte başlayacağı konusunda arkadaşlarımız tereddüt etmiş olabilirler. Hükümet gelmediği takdirde de ara veririm, tekrar müzakereye devam ederiz.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Zatı âlinizin kürsüye çıktığı, kapalı devre televizyondan görünüyor.

BAŞKAN — Takdir ederler efendim.

Hükümet yerini almıştır, buyurun efendim.

FEHMİ IŞIKLAR (Bursa) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; gerçekten, Hükümetin bu programına Türkiye Büyük Millet Meclisinde ilgi az, bunu zorla fazlaştırmak mümkün değildir.

Değerli milletvekilleri, bu programla, pişkinlik doruk noktasına ulaştırılmış; sarı kaplı Hükümet programında, elli dirhem şeker için bir kilo keçi boynuzu çiğnenmiş; bu programla halkımızın yüzünün gülmeyeceği bir kere daha anlaşılmış ve bugüne kadar uygulanan politikaların uygulanacağı ortaya çıkmıştır. Yoksullar daha yoksul, zenginler daha zengin olacaktır; bu dönem de bu politika sürecektir. Zaten, Sayın Başbakan da bu politikaları sürdüreceğini ifade etmiştir. Biz bunları söyleyip Hükümeti eleştirirken, yoksullar daha yoksul, zenginler daha zengin olacaktır derken, ANAP'lı milletvekillerinin Hükümete yönelik takdirlerinin arttığını da biliyoruz; çünkü, onlar da Hükümetten farklı düşünmüyorlar.

Bakın, Hükümet programında ne diyor: “İktidarımız döneminde geride bıraktığımız yıllar, siyasi ve ekonomik istikrarın güçlendiği, sosyal problemlerin çözülerek hafiflediği, herkesin yarınından emin ve geleceğe güvenle baktığı, demokrasi- nin bütün kurumlarıyla yerleştiği, insan haklarına saygının büyük duyarlılık içinde sürdürüldüğü, ülke itibarının arttığı parlak bir dönem olmuştur.” Şimdi, bu paragraf üzerinde durmak istiyorum.

“İktidarımız döneminde geride bıraktığımız yıllar siyasal ve ekonomik istikrarın güçlendiği dönem olmuştur” denilmektedir, önce, siyasi istikrar nasıl güçlenmiştir, buna bakalım: Size göre yüzde 36, son 26 Mart seçimlerine göre yüzde 21,80’le halen iktidarın sürdürülmüş olması, siyasi istikrarın ortadan kalktığını göstermektedir. Hele, kamuoyu yoklamalarına göre oyu yüzde 13’e düşmüş Anavatan Partisinin Cumhurbaşkanını da seçmesi, siyasi istikrarsızlığın yeni bir dönemi- ni başlatmış olmaktadır.

Ekonomik istikrar güçlenmiş midir? Paramız, dolar ve mark karşısında pul olmuştur. Yatırımlar durmuş, bu nedenle, işsiz sayısı 5 milyona varmıştır. KİT’lerin satışı yok pahasına yapılmaktadır. Enflasyon sürekli artmaktadır. Ekonomik anlamda istikrarın güçlenmesi de bu...

Hükümet programının 9 uncu sayfasında, “Türkiye’nin çimento üretiminin 1983’te 13,6 milyon ton iken, 1988’de 22,3 milyon tona çıktığı; demir-çelik üretiminin ise, 1983’te 3,9 milyon ton iken, 1988’de 8 milyon ton olduğu” ifade ediliyor. Üretim bu kadar artıyorsa, bu müesseseler bu kadar kârlıysa, bu KİT’ler yabancılara niçin peşkeş çekiliyor ve yabancılaştırılıyor?

6’ncı sayfada, şu şekilde ilginç bir belirleme var: “Hükümet olarak, siyaseti, açık olmayan fikir ve tedbirlerin, yapılamayacak işlerin, yerine getirilemeyecek vaatlerin, sloganlardan ibaret programların itibar edildiği bir hizmet alanı olarak görmüyoruz. Bugün ve yarın, sorunlarımızın geçici tedbirlerle, kulağa hoş gelen sloganlarla çözülebileceğini sanmak, bilgisizlik değilse, gaflettir” deniyor.

Bu sözlere kesinlikle katılıyorum. Ekonomimizin en önemli yönü enflasyondur. 1986 bütçesinde yüzde 25 olarak öngörülen enflasyon yüzde 30 gerçekleşiyor; 1987’de yüzde 20 olarak öngörülen enflasyon yüzde 55 oluyor; 1988’de yüzde 33 öngörülürken yüzde 75 oluyor; 1989’da yüzde 38 öngörülürken yüzde 70’leri aşıyor. Bu, Hükümetin, övünülen bütçesi!

Şimdi de, hafızalarınızı tazelemek bakımından, Sayın Özal’ın enflasyon konusundaki demeçlerini yinelemek istiyorum:

“Kaşıkla verilen zammı, enflasyon, kepçeyle geri aldı. ANAP, hayat pahalılığını frenlemeye, ortadireğin alım gücünü artırmaya kararlıdır.” 1983’te söylemiş... Bunlar slogan...

“Enflasyonu yüzde 10’un altına düşürmezsek fakir fukaranın durumu daha da kötüye gider.” 1984’te söylemiş.

“Enflasyon 1987’de belki yüzde 15’e, belki yüzde 25’e iner” Ocak 1985’te söylemiş.

“Açıkça söylüyorum, 1987’de enflasyon yüzde 15’e inecek. Enflasyonu inşallah 1988’den evvel yüzde 10 civarına indiririz” Nisan 1986’da söylemiş.

Bu sözler bilgisizlik nedeniyle söylenmemiştir. Çünkü Hükümet, enflasyonu bilinçli olarak tırmandırmakta, onu, gizli bir vergi, kronolojik bir vergi olarak, halkın soyulması, sömürülmesi için kullanmaktadır. Şimdi, bunlar gerçekleştirilemeyen ve slogan türünden sözlerdir. Bunu, bilgisizlik olarak kabul etmiyoruz, öyle ise, bu bir gaflettir. Hükümet, programında, bu tür sloganlara, “gaflettir” diyor. Hükümet programı, bundan önceki hükümet programlarına ve Sayın Özal’a gaflet içinde olduğunu söylüyor.

Okumaya devam ediyorum: “Sosyal problemlerin çözülerek hafiflediği...”

Değerli arkadaşlarım, sosyal problemler çözülmüş müdür? Yani, hastanelerdeki kuyruklar azalmış mıdır? Halkımızın sağlık sorunu çözülmüş müdür? Halkımızın eğitim sorunu çözülmüş müdür? Çağdaş bir eğitime kavuşturulmuş muyuz? Fakir fukaranın, parasız olan insanların çocukları bugün eğitim olanağına sahip midir? Her şeyden önemlisi, liseyi bitiren, hatta üniversiteyi bitiren gençlerimiz iş bulabilmekte midirler? Demek ki, sosyal sorunlar da hafiflememiştir.

Devam ediyoruz: Altı yıllık dönem, demokrasinin bütün kurumlarıyla yerleştiği bir dönem olarak niteleniyor. Bu, demokrasiyi bilmemek anlamına gelir. Şimdi bu altı yılı, demokrasinin bütün kurumlarıyla yerleştiği bir dönem olarak nitelemek Hükümetin, demokrasiden bir şey anlamadığını ya da demokrasiyi bilmediğini gösteriyor.

Demokrasinin önünde en büyük engel ve kambur düşünce, örgütlenme, vicdan ve inanç özgürlüğüne konulan sınırlamalardır. Hükümet programları soyut sözlerden ibaret olmamalıdır; çünkü, uygulamayla ilgilidir. Somut olarak soruyorum: Hükümet çok açık bir şekilde ortaya koymalıdır; 141-142 ve 163 üncü maddeleri kaldıracaklar mıdır, kaldırmayacaklar mıdır? Bu yok. Soyut söz, “Demokrasiyi bütün kurum ve kurallarıyla yerleştirdik” diyorlar.

Demokrasiyi kurum ve kurallarıyla yerleştirmek için, önce, çağdışı anlayışla hazırlanmış olan bu Anayasayı değiştirmek lazım.

İkincisi, demokrasinin en önemli özelliklerinden birisi, serbest seçim, gizli oydur. O zaman, bu antidemokratik Seçim Yasasını değiştirmek ve bu tür tartışmaları önlemek gerekir; yüzde 21’le iktidar olmak, yüzde 36 ile iktidar olmak gibi değerlendirmeleri ortadan kaldırmak gerekli. Bu anlamda da, Hükümetin programında somut herhangi bir ifade tarzı yok.

Sonra, demokrasi, dört yılda bir, beş yılda bir oy verilen rejim değildir. Demokrasi, sürekli ve bir yaşam biçimidir. Buna, çeşitli kurumlarla, kuruluşlarla, halk katılır; yani esnaflar, köylüler, işçiler katılır; sendikalar, dernekler, kooperatifler yoluyla katılır. Bunların tümü eksiktir.

45’inci sayfada, “Sendika kurma, toplu sözleşme, grev hakkı ve lokavt, hür demokratik nizamda çalışma hayatını düzenleyen temel unsurlardır” deniyor. Peki, Türkiye’de çağdaş anlamda sendikal hak ve özgürlüklerden söz etmek mümkün müdür? Örnek aldığımız Batı’da, Avrupa’da polislerin ve subayların bile sendika

kurma ve greve gitme hakkı vardır, ama Türkiye’de, memurların ve öğretmenlerin sendika kurma hakkı yoktur. Bırakın memur ve öğretmenleri, işçilerin büyük bir çoğunluğunun grev hakkı yoktur; yeraltı madenlerinde çalışanların, bankalarda çalışanların grev hakkı yoktur. Hükümet, bizzat bu antidemokratik yasalar nedeniyle grev kısıtlılığı yapmaktadır. SEKA’da uzunca bir grev yaşanmıştır ve milyarlarca lira zarar edilmiştir. Demir-Çelik’te 135 günden fazla grev uygulaması yapılmış, ülke ekonomisi zarar görmüş, kamu zarar görmüş ve işçiler zarar görmüştür. O grevlerde uğranılan zararın onda biri işçilere ödenmiş olsaydı, bu grevler olmayacak, zarar görülmeyecek ve işçiler bu kadar sıkıntıya düşmeyeceklerdi. Seydişehir’de de yaşamıştık bunu.

En son, Et-Balık Kurumu’nda çok ilginç bir örnek yaşadık. Daha, sendika ile işveren toplu sözleşme masasındayken, anlaşma umudu varken, devamından onur duyduğunuz, devamı olduğunuzu gururla söylediğiniz sizden önceki Hükümet, grevi uzunca bir süre ertelemiş ve grev hakkı olmadığı için işçilerin pazarlık güçlerini zayıflatmıştır.

“İnsan haklarına saygının büyük duyarlılık içinde sürdürüldüğü” ileri sürülüyor. Acaba bu doğru mu?

Değerli arkadaşlarım, gerçeklere istediğimiz kadar gözümüzü kapayalım; gerçekler, acı bir biçimde, ülkemizde sıkıntı yaratacak derecede geliyor. Daha önce de söylemiştim; eğer bir ülkede insanlara insan pisliği yediriliyorsa, bir bölgede, örneğin Silopi’de, tekmil haberi “9 kişi öldürüldü” diye verildikten sonra, 3 kişinin öldüğünü gören güvenlik güçleri 6 tane daha suçsuz genci öldürebiliyorsa, birçok insan işleniyorsa, birçok insan haksızlığa uğruyorsa, devlet terörü baskısı altındaysa, insan haklarından söz etmek mümkün değildir. Dipçikle, copla, kurşunla, işkence ve fişlemeyle insan haklarına saygıyı gerçekleştirmek mümkün değildir; mümkün olmadığında görüyoruz. Güneydoğuda halen olağanüstü hal durumu sürüyorsa, burada insan haklarından söz etmek zor biraz.

Olağanüstü hal bölgesinde korucu olarak görevlendirilenler 369.000 lira net maaş alıyor. Şimdi onu da aşılar, aşiretlere göre maaş veriliyor; aşiretindeki nüfus cüzdanı sayısına göre maaş bağlanıyor, silah veriliyor. Bu uygulamayla, ülkede insan haklarından nasıl söz edebiliriz?

Yine aynı paragrafta, “Ülke itibarının arttığı parlak bir dönem yaşanmıştır” deniliyor. Ülke itibarı nasıl artar? Bulgaristan’dan gelen göçmenlerimizin sorunlarını çözemeyişimizin, dünya kamuoyunda yeteri kadar destek bulamayışımızın nedeni, itibarlı olmak mı acaba? Bunu, hiç kendi kendimize soruyor muyuz?

Sayın Başbakan da ifade etti, Anavatan’ın sayın sözcüsü de ifade etti. Değerli arkadaşlarım, vize uygulamasından dolayı insanlar büyük sıkıntıya düştü Bulgaristan’da. Buradan giden insanlar propaganda aracı olarak kullanılıyor. Bu, ülkenin itibarını sıfıra indiren bir uygulamaydı. Düşünmeden yüksek perdeden atmanın devlet yönetimiyle bağdaşmadığını acı bir biçimde yaşadık.

Şimdi, Anavatan sözcüsü diyor ki, “Jivkov’u değiştirttik.” Benim bildiğim, Jivkov’u politbüro değiştirdi. Anavatan İktidarı, politbüro olarak görev mi yaptı da,

Jivkov'u değiştirdi? Kaldı ki, o politbüro'nun da, boyunu aşan uluslararası ilişkileri vardır. Yani, birtakım sözleri söylerken biraz daha dikkatli olursak iyi olur.

Değerli dostlarım, bu kadar dış borcu olan ülkenin itibarı olmaz. Yani, borçlunun itibarıyla, borçsuzun itibarı bir değildir. Sayın Başbakan sinirlendi, dedi ki, "Bizim, 35 milyar dolar dış borcumuz var, muhalefet 45 milyar dolar dedi"

Bundan gocunmayın ve sevinin; sizin dış borcunuz arttıkça itibarınız artıyor ya, bırakın muhalefet yüksek söylesin ve sizin itibarınız daha çok artsın!

Şimdi, programın 15 inci sayfasında deniliyor ki: "Biz sosyal adaletçiyiz" Bazı kelimeleri kullanırken, insan üzüyor. "Sosyal adaletçiyiz" demek çok güzel. Keşke, olunabilse, keşke adil olunabilse, keşke sosyal adaletçi olunabilse... Devam ediyor, diyor ki, "Bizim kıymet hükümlerimiz içinde, komşusu aç yatarken tok uyumak hoş görülmez." Kıymet hükümlerimiz içinde, yani değer yargılarımız içinde, komşusu aç ise, o insan tok yatamaz. Şimdi, koca bir halk aç... Belli ki, sizin komşularınızın tuzu kuru ve karınları tok; mışıl mışıl uyuduğunuza göre... Halktan farklı yerlerde oturuyorsunuz. (SHP sıralarından alkışlar)

Devam ediyor: "Bunu nefsimiz için istersek, başkası için de isteriz." Bunlar (fukaralık ve açlık) sizin için de istenecek bir şey değildir. Onun için, halka reva görmemelisiniz.

Şimdi, bir sözün üzerinde durmak istiyorum: "Milletimiz, vatandaşımız aşırılıktan ve kavgadan hoşlanmıyor." Bu doğru, programda tek doğru söz, bu; aşırılıktan hoşlanmıyor. Nasıl aşırılıktan? Mesela, aşırı sömürüden hoşlanmıyor. Hoşlanıyorsa, bilmiyorum... Yani, size böyle, "hoşlanıyoruz" diyen, gelen bir fukara, bir işçi oluyor mu, memur oluyor mu bilemiyorum. Aşırı baskıdan hoşlanmıyor; doğru. Aşırı haksızlıktan hoşlanmıyor. Halkımız aşırı ahlaksızlıktan hoşlanmıyor. Halkımız, aşırı adam kayırmaktan hoşlanmıyor. Halkımız, aşırı partizanlıktan hoşlanmıyor ve halkımız aşırı geçim sıkıntısından hoşlanmıyor. Şimdi, bunlar, aşırı olunca, kavganın nedeni oluyor. Derler ya, "biri yer biri bakar, kıyamet ondan kopar." Uygulanan bu ekonomik politika nedeniyle, biri yiyor, çok insan bakıyor, biri de bakmıyor... Kavganın temelinde yatan bu. Şimdi o noktaya geleceğim.

Aşırı geçim sıkıntısından hoşlanmıyor, dedim. Programa göre, aşırı geçim sıkıntısı neymiş?

BAŞKAN — Sayın Işıklar, 2 dakikanız kaldı.

FEHMİ IŞIKLAR (Devamla) — Şimdi, 24 üncü sayfada, Hükümet, aşırı geçim sıkıntısını nasıl tanımıyor, Sayın Başkan; bakın, geçim sıkıntısı neymiş? "Geçim sıkıntısı, gelişen, ihtiyaçtan artan, daha iyi yaşamak isteyen her toplumda hissedilen bir durumdur."

Neymiş geçim sıkıntısı? Gelişen toplumda bulunurmuş, ihtiyaçları artan toplumda bulunurmuş! Yani, bu tanıma göre, Amerika, Avrupa ve Japonya'daki toplumlar geçim sıkıntısı içinde; Çünkü geliyor ya onlar, Türkiye gibi geçim sıkıntısı içindeler! (SHP sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlar, şimdi, toplumsal, ekonomik ve siyasal yönden derin bir bunalım yaşanıyor. Buna 31 Ekimde, bir de Cumhurbaşkanlığı eklendi.

ADİL KÜÇÜK (Konya) — O iş bitti.

FEHMİ IŞIKLAR (Devamla) — Kim ne derse desin, Türkiye’de bunalım derinleşecek, içine Cumhurbaşkanlığını da alan bir bunalım yaşanacaktır.

En kısa zamanda enflasyon durdurulmalı ve geri çekilmelidir.

İşsizliği azaltacak yatırımlara yönelinmelidir, işsizlere iş bulunmalıdır.

Geçim sıkıntısı içinde olan emeklilere insanca yaşayacak bir düzey sağlanmalıdır. Emekliler arasındaki farklılık kaldırılmalıdır. Bugün, Bağ-Kur’dan emekli olan bir insanımız - ortalamasını söylüyorum - 80 bin lira dolayında emekli maaşı almaktadır.

Memurlara, öğretmenlere insanca yaşayacakları bir maaş belirlenmeli, sendika kurma hakkı tanınmalı ve örgütlenerek, Hükümetle, devletle pazarlık yapıp, çalışma ve yaşama koşullarını düzeltmelidir.

Tüm işçilere grev hakkı tanınmalı, sendikal hak ve özgürlükler, çağdaş düzeyde, ILO ilkelerine uygun düzenlenmelidir.

Köylünün, esnafın alın teri değerlendirilmeli; ürününü satarken, ihtiyaçlarını alırken sömürülmemelidir.

Hapishanelerin durumu iyileştirilmeli, yürekleri yakan bir sorun olmaktan artık kurtarılmalıdır. Hapishanede yatan gençlerimizin anaları feryat etmektedir. O gençler, gençliklerini yaşamamışlardır. Bu nedenle, toplumsal bir yara olan bu sorunu kökten çözmek için, genel ve kapsamlı bir af çıkarılmalıdır.

Olağanüstü hal kaldırılmalı; güneydoğu ve doğuda da barış sağlanmalıdır. Unutmamalıyız ki, güneydoğu ve doğuya çocuğunun askerliği çıkan aileler tedirginlik içindedir. Olay, artık toplumun tüm kesimlerini ilgilendiriyor.

Şimdi, Çankaya’dan kumandalı bu Hükümet, bunları gerçekleştirebilir mi? Kanımızca, Çankaya’dan kumandalı bu Hükümet, bunları gerçekleştiremez.

1989’un bahar aylarında işçiler çok sıkıştığı için, çok sıkıntı içine düşürüldükleri için, “Bahar eylemleri” denen eylemleri gerçekleştirdiler. Mecliste bütçe görüşülürken, çalışma yaşamıyla ilgili yasalar görüşülürken, “Toplumu bu yasalara sığdıramayabilirsiniz” dediğimizde, sözümüz dinlenmemişti. Nitekim, “Bahar eylemleri” denen dönemde, toplum, o yasalara sığmadı; kimi yalınayak, kimi sakal bırakarak, kimi yemek yemeyerek, kimileri toplu olarak karısını boşama davası açarak, sıkıntısını belirtmeye, çözüm yolları aramaya çalışmışlardı; bunda başarılı da oldular. Gerçi, Maliye Bakanı 1990 yılı bütçesini sunuşunda diyor ki, “Efendim, nisan ayında birdenbire vergilerimiz arttı, çok vergi topladık. Bu nedenle, bunları, enflasyon karşısında sıkıntıya düşen işçi ve memurlara dağıttık, onların sıkıntısını önledik.”

1990 yılında yüzde 42 dolayında enflasyon öngörülüyor. Enflasyon oranı yüzde kaç olur? Hiç ekonomist olmaya gerek yok; öngörülen enflasyon oranını hemen 2 ile çarpacaksınız, yüzde 84 - asgari - enflasyon olacak; ama, memurlara yüzde 15 zam reva görülüyor.

Unutmamak gerekir ki, 1990 yılının bahar ayları geliyor; yani, 1990 yılında da bahar ayları var. Bu Mecliste azınlıkta olduğumuz için, haksız azınlıkta olduğumuz

için, bu Mecliste haksız çoğunlukta olduğunuz için, belki söylediklerimize kulak asmayabilirsiniz. Bu, üstten esen bir rüzgârdır, bu rüzgâr sizi sarsmayabilir; ama 1990 yılının baharında dipten bir dalga gelebilir; durum gebedir.

ÜLKÜ GÜNEY (Gümüşhane) — Mesaj mı veriyorsun?

FEHMİ IŞIKLAR (Devamla) — Hayır, hayır, gerçeği söylüyorum. Geçen sefer de söyledim, dinlemediniz; oldu. Ben şimdi diyorum ki, olabilir; olmaması için, siz şimdi önlem alın diyorum.

BAŞKAN — Sayın Işıklar, toparlayınız, lütfen. Rica ediyorum...

TEVFİK ERTÜRK (Ankara) — Gizli kararlar mı veriyorsunuz?

FEHMİ IŞIKLAR (Devamla) — Efendim, bizim gizli kararımız ne olur? Biz, aslında gereğinden fazla açığız. Gizli kararlar sizde, Çankaya’da konuşuluyor, burada dinliyoruz; orada karar veriliyor, burada uygulanıyor... Bizim gizli işimiz yok, açık.

BAŞKAN — Karşılıklı söz atmayı bırakalım efendim. Toparlamanızı rica ediyorum.

FEHMİ IŞIKLAR (Devamla) — Sayın Başkan, topluma huzur ve güven getirmeyecek bu Hükümet programı, sömürü ve baskıyı ağırlaştıracak bu Hükümet programı, yoksulluğu ve sefaleti arttıracak, zengini daha zengin, yoksulu daha yoksul yapacak bu Hükümet programı, bu Meclisten oy almamalıdır, güvenoyu verilmemelidir ve böylece yeni bir durum değerlendirmesi yapma fırsatı Meclise verilmelidir.

Hepinize saygılar sunarım. *(SHP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Teşekkür ederiz.

Sayın Mustafa Yılmaz; buyurun. *(SHP sıralarından alkışlar)*

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; adına “47’nci Akbulut Hükümeti” denilen sözde Akbulut Hükümeti, aslında örtülü Özal Hükümeti, Çankaya Hükümeti olan bu Hükümetin Hükümet programı hakkında şahsım adına konuşmak üzere söz almış bulunuyorum. Yüce Meclisi saygılarımla selamlarım. *(SHP sıralarından alkışlar)*

Sayın milletvekilleri, Hükümet programı okunurken dikkatimi çeken ve en çok üzerinde durduğum nokta, Sayın Akbulut’un, “Bu Hükümet programının geçmişteki ANAP Hükümetlerinin programlarının aynısı ve paraleli olduğunu” ifade etmesi oldu. Gerçekten, bu ifade büyük cesaretti, bunu hayretle izledim.

ANAP’ın geçmişine bir bakalım: 1983 yılında hükümet olan ANAP, Sayın Akbulut’un şu anda Yüce Meclise sunduğu aynı programla 1987 genel seçimlerinde yüzde 9’luk, yüzde 8’lik bir oy kaybıyla, yüzde 36’ya düşmüş; 1987’de kurulan hükümetin programı, politikası ve seçim beyannamesi hiç değişmemiş uygulamada aynısı devam etmişti. 1987 seçimlerinden, gelmişiz 26 Mart yerel seçimlerine... Uygulanan bu ekonomik politikalar sonucu, ANAP’ın oyu, yüzde 21,75’e düşmüş; halkımız, ANAP politikasını bir kere daha reddetmiş, bunda biraz daha ısrarlı olmuş ve ANAP’ın oyunu daha da düşürerek “Yönetimi bırak, çekil, erken seçime git”

sinyalini vermiştir. Arkadaşlarımız buna da kulak asmadan, oyu yüzde 20'lere düşen aynı partinin Genel Başkanını, halka inatla ve ısrarla, Cumhurbaşkanı seçme yolunu tutmuş...

Değerli arkadaşlar, ANAP, muhalefet partilerinin iştirak ekmediği bir toplantı ile Cumhurbaşkanı seçmiş ve halka ters düşmeye devam etmiştir.

Eskilerden bir söz vardır; başbakanlara “başvekil” denirdi. O zamanki anlamı, galiba, Başbakana tam denk düşüyordu. Şimdiki Sayın Başbakanımız Akbulut da, vekil olmaya vekil; ama, “başvekil” mi, “başaltı vekil” mi, “orta vekil” mi, bunu anlamakta güçlük çekiyorum arkadaşlar?

TEVFİK ERTÜRK (Ankara) — Çok ayıp değil mi, yakışıyor mu? Devletin Başbakanı...

MUSTAFA YILMAZ (Devamla) — Ayıp değil, ayıp değil efendim. Bu benim şahsi görüşüm... Şahsi görüşüm...

TEVFİK ERTÜRK (Ankara) — Orası senin şahsi yerin değil?

MUSTAFA YILMAZ (Devamla) — Beni halk gönderdi, halk adına konuşuyorum...

TEVFİK ERTÜRK (Ankara) — Hiç terbiyen yok. “Ortavekil” demek ne demek? Böyle bir tabir var mı Anayasada?

MUSTAFA YILMAZ (Devamla) — Ben öyle anlıyorum. (ANAP sıralarından gürültüler)

TEVFİK ERTÜRK (Ankara) — Çok ayıp!

MUSTAFA YILMAZ (Devamla) — Bir saatte hükümet kurarsanız, bu düşünceler kafalara yerleşir. Bir saatte hükümet kurulmaz. Cumhuriyet tarihinde, bir saatte hükümet kurulmamıştır. (Gürültüler)

BAŞKAN — Bunu ibret olsun diye yapıyorum; yani söz kesilince ne oluyor, onu görün demek istiyorum...

TEVFİK ERTÜRK (Ankara) — Makamlara saygılı ol. Sen en terbiyeli insanları terbiyesiz yapıyorsun. Lanet olsun sana, terbiyesiz herif. (Gürültüler)

BAŞKAN — Sayın Ertürk... Sayın Ertürk...

HASAN ZENGİN (Manisa) — Yürü, Özal'ın memuru!

BAŞKAN — Devam edin efendim...

MUSTAFA YILMAZ (Devamla) — Sayın Akbulut, programı okurken, siyasetin seviyeli, çağdaş, medeni, uzlaşmacı olmasından bahsetti. Cumhurbaşkanı seçiminde Sayın Genel Başkanımızın, televizyonda ve diğer toplantılardaki konuşmalarında, Cumhurbaşkanı seçiminde uzlaşma olmasını, söylemesine, defalarca bunu tekrar etmesine rağmen, sözümüze aldırış etmeden, tek başına Cumhurbaşkanı seçen ANAP Grubu, uzlaşmacı politikadan bahsedemez, buna hakkı yok.

Çağdaş politikadan bahsediyorsunuz; her seçim kanununun görüşülmesinde, ANAP'ın seçimi nasıl kazanacağını düşünerek çıkardığınız seçim yasalarıyla seçime

gitmeye çalışıyorsunuz, ondan sonra, çağdaş, medeni politikadan bahsediyorsunuz, “seviyeli politika” diyorsunuz; her Bakanlar Kurulunun teşekkül ettiği sırasınca, ülkenin geleceğini düşünerek değil, parti içi meseleleri kurtarmak için, ulufe dağıtır gibi bakanlık dağıtarak politika yapıyorsunuz... Bunun mu adı “seviyeli politika” arkadaşlar?

ADİL KÜÇÜK (Konya) — Televizyonda çok fazla verilmeyecek. Mesaj vermeye gerek yok, sakın sakın konuş.

MUSTAFA YILMAZ (Devamla) — Dinleyin, dinleyin arkadaşım... Ben sizin arkadaşlarınızı, arkadaşları dinledim...

ADİL KÜÇÜK (Konya) — Dinlediniz, gördük...

MUSTAFA YILMAZ (Devamla) — ANAP, sivil idareden bahsediyor; sivil idarede Anayasayı değiştirdiğini iddia ediyor. Şimdi, belki ben yanlış olabilirim, Sayın Akbulut burada olsaydı, programı okuduğu için, soracaktım. ANAP, Anayasayı iki kere değiştirmek istemiş, herhalde onu kastetmek istiyor, birisi yasakların kalkmasıyla ilgili. Buna sahip çıkması mümkün değil. Yasakların kaldırılmasında, kararı halkımız vermiştir, Türk toplumu vermiştir. Anavatan Partili üyeler yasakların kalkmaması için kapı kapı, köy köy, şehir şehir dolaşarak, “oy verilmemesini” söylemişlerdir. Bu Anayasa değişikliği, Türk Milletine, Türk halkına aittir. *(SHP sıralarından alkışlar)*

ADİL KÜÇÜK (Konya) — Halka gidiş kararını bu Meclis vermiştir, ANAP’lılar vermiştir.

MUSTAFA YILMAZ (Devamla) — İkincisi, yerel seçimlerde kendi çıkarınızı, yerel seçimleri erkene almada gördüğünüzden, seçimin tarihini erkene almak için, Anayasanın 127’nci maddesindeki, “Mahalli idarelerin seçimleri, Anayasanın 67’nci maddesindeki esaslara göre beş yılda bir yapılır” ibaresini -yanlış hatırlamıyorsam - değiştirmek için, yine kendi çıkarınız, partinizin çıkarı için teklif etmişsinizdir. Bu konu da Meclisten geçmemiş, halka gidilmiş, halk tarafından reddedilmiştir. Böylece, halk sizi ikinci kez reddetmiştir.

Bunun dışında, sivil idare döneminde, yani ANAP’ın İktidar olduğu dönemde, Anayasanın hangi maddesini değiştirmek için çaba gösterdiniz? Bunu bize söyley misiniz değerli arkadaşlarım?

Bırakınız Anayasayı değiştirmeyi... Yani, bunu her insan söylese, Sayın Akbulut’un söylemeye hakkı yoktur. Neden mi? Türk Milletinin huzurunda televizyonun naklen yayın yaptığı bir günde, bu kürsüde, şu makamda, şu koltukta Meclis Başkanı olarak otururken, Anayasayı kendisi çiğnemişi ihlal etmiştir. Nasıl mı? ANAP oylarıyla Cumhurbaşkanı seçilen, Anayasamıza göre o saatte, o saniyede milletvekilliği biten bir insana, Sayın Turgut Özal da - Meclis kararını bırakın, bir tarafa atın; çünkü Mecliste o zaman SHP ve DYP yoktu, ANAP Grubu vardı, ANAP’ın, kendi grubunun bile kararını almadan - burada konuşma hakkı tanımıştır. Bu, Anayasayı ihlal değil de nedir arkadaşlar?

HAYRETTİN ELMAS (İstanbul) — İçtüzük ihlali, Anayasa değil.

M. NECAT ELDEM (İstanbul) — Teamül başlatmıştır.

MUSTAFA YILMAZ (Devamla) — Sayın Akbulut, yine bu programda, “dar gelirliilere konut yapılacağı” söylüyor. Sorarım ona; bir metrekare inşaatın maliyetinin ne olduğunu biliyor mu? Biliyorsa; 100 metrekairelik bir konut kaç mal olur? Fertlere, konut yapmaları için verilen kredinin miktarı nedir? Bunları bana söyleyin, ondan sonra “fakir fukarayı konut sahibi yaptık” diye övünmeye hakkı olsun.

Yine aynı programda, Sosyal Yardımlaşma Fonundan bahsederek, “Sosyal Yardımlaşma Fonundan, şu kadar insana şu kadar yardım ettik, fayda sağladık” diyorlar. Sosyal Yardımlaşma Fonundan bazı insanlara yardım edildiği doğru; ama, burada partizanlık yapılıyor, örnekleriyle, belgeleriyle ispat etmek durumundayım. Her ilde Sosyal Yardımlaşma Fonunun başındaki insanlar baskı altında. ANAP’lı olan insanlara yardım yapılıyor, diğerleri - büyük ölçüde - bu yardımdan faydalanamıyor.

ALİ TOPÇUOĞLU (Kahramanmaraş) — Yanlış, yanlış...

MUSTAFA YILMAZ (Devamla) — Yanlışsa, geçmişte bu konuda bir Meclis araştırması istemiştik, yine bir Meclis araştırması isteyelim ve bunu araştıralım. Seçim dönemlerinde Sosyal Yardımlaşma Fonundan kaç kişiye, kimlere ne kadar yardım edilmiş, bu fon seçimden sonra nasıl çalıştırılmış, beraber görelim, durum ortaya çıksın. Ben bunları kafadan atmıyorum. Bir örnek vereyim; Gaziantep-Oğuzeli’nin bir köyünden ANAP’lı bir delege...

BAŞKAN — Sayın Yılmaz, siz konuşmalarınızı, aşağıdan yapılan sataşmalara göre yapmak mecburiyetinde değilsiniz. Vaktiniz daralıyor; benden zaman isteyebilirsiniz, o zaman da bunların lüzumsuz kullanıldığına kani olacaksınız. Onun için, aşağıdan söz atmalara iltifat etmeyiniz ve devam ediniz.

MUSTAFA YILMAZ (Devamla) — Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Oğuzeli’nin bir köyünden Sosyal Yardımlaşma Fonundan para almak için gelen bir ANAP delegesinin, akşam evine geç kaldığı için bir kamyon koyunu çalındı. Yani, Sosyal Yardımlaşma Fonundan fakirlere mi yardım ediyorsunuz, ANAP’lılara mı yardım ediyorsunuz? Bunun örneği elimde; yani, ne kadar fakir bir adama Sosyal Yardımlaşma Fonundan para yardımı yaptığınız ortada.

ADİL KÜÇÜK (Konya) — Kime şikâyet ettin o zatı?

MUSTAFA YILMAZ (Devamla) — Gelirsen onu sana anlatırım.

ADİL KÜÇÜK (Konya) — İstisnai muamele ile koca bir fonu karalama.

MUSTAFA YILMAZ (Devamla) — Altı yılda nereden nereye geldiğini söyleyen Sayın Akbulut, Hükümet programını okurken, “otuz kırk yılda, cumhuriyet hükümetleri döneminde yapılamayan çok şeylerin, kendileri döneminde yapıldığını, kredi itibarının arttığını” söylüyor. Doğru; bazı şeyler yapılmıştır; ama, altı yılda Türkiye’nin bazı konulardaki durumlarının nereden nereye geldiğine beraber bir göz atalım.

İç borçlarımız 1983’te 1,6 trilyon iken, 1989’da 30 trilyona ulaşmış.

Dış borçlarımız 1983 yılında 18 milyar dolar iken, 1989 yılında 37,2 milyar dolar olmuş. Sayın Başbakanın, 35 milyar dediği rakamın içinde askeri borçlanmalar

yok; onları da üzerine ilave ettiğiniz zaman, bugünkü borcumuz, aldığımız verilere göre, 37,2 milyar dolardır.

Bir ekmek, ANAP iktidar olduğunda 20 lira iken, bugün 350 lira olmuş. Bir litre benzin 226 lira iken, bugün 1.066 lira olmuş. Bir kilo et 650 lira iken, bugün 10 bin lirayı bulmuş.

YASİN BOZKURT (Kars) — Maaşlar ne olmuş?

MUSTAFA YILMAZ (Devamla) — Ona da geleceğim.

Enflasyon yüzde 30'dan yüzde 70'lere, yüzde 80'lere tırmanmış. Asgari Ücret, reel alım gücünden yüzde 12,5 değer kaybetmiş. Kamu kesiminde çalışan işçilerin reel alım gücünün kaybı, altı yıllık ANAP İktidarı döneminde, yüzde 31,3 olmuş.

Değerli arkadaşlar, tüketici fiyatlarındaki artış 1079, buna karşılık Sayın Akbulut Hükümetinin açıkladığı programda, işçilerin, memurların ücretlerindeki artış yüzde 13,8; genel müdürlerin yüzde 19. Tüketici fiyatları ise memur maaşlarını 13 kere katlamış.

Benim elimdeki veriler, Devlet İstatistik Enstitüsünden, Devlet Planlama Teşkilatından aldığım veriler; Akbulut'un söylediği de, şu rengi geçmiş sarı kitapta. Ya Devlet İstatistik Enstitüsü, Devlet Planlama yanlış yazıyor, ya Sayın Başbakan yalan söylüyor; ikisinden biri; çünkü rakamlar farklı... *(ANAP sıralarından gürültüler)*

RAŞİT DALDAL (Niğde) — Sözü nü geri al! Yakışmıyor...

MUSTAFA YILMAZ (Devamla) — Her konuda övünen Akbulut Hükümetinin...

ADİL KÜÇÜK (Konya) — Bu konuları bilerek mi konuşuyorsunuz?

RAŞİT DALDAL (Niğde) — Amma yalan söylüyorsun... Milletvekilisiniz...

MUSTAFA YILMAZ (Devamla) — Akbulut Hükümetinin, tarım konusunda övünmeye hiç hakkı yok. 1978'lerde bir kamyon mercimekle, bir traktör alan köylü, bugün bir kamyon mercimeği sattığı zaman, traktörün sadece 4 lastiğini alamayacak duruma gelmiştir.

ADİL KÜÇÜK (Konya) — 1978'lerde siz o mercimeği yetiştiremiyordunuz. Mercimek ekmeyen köy kalmadı. Bu laflar boş.

Sen mercimek sattın mı?

MUSTAFA YILMAZ (Devamla) — Evet, mercimek satan benim, yaşayan benim.

10 kilogram arpa ile 5 litre mazot alan köylü, bugün aynı miktar arpa ile 3 litre mazot alır hale gelmiştir. Altı senelik ANAP iktidarı döneminde 10 kilogram buğdayla 7 litre mazot alan köylü, şimdi aynı miktar buğdayla 4,5 litre mazot alır hale gelmiştir.

A. CENGİZ DAĞYAR (Antalya) — O zaman mazotun sözü bile yoktu.

MUSTAFA YILMAZ (Devamla) — Köylere elektrik, su, telefon hizmetlerinin götürüldüğünü söylüyorsunuz. Doğru, bir kısmı doğru... Verilenler var ama seçim-

lerde yeni bir gelenek, yeni bir üslup getirdiniz: Köylüye gidiyorsunuz, “Sana elektrik vereceğim, ama seçimden sonra, önce oy, sonra elektrik” diyorsunuz.

ADİL KÜÇÜK (Konya) — Elektrik verilmeyen köy kalmadı. O laflar boş.

MUSTAFA YILMAZ (Devamla) — Ben yaşadım, evet...

BAŞKAN — Sayın Küçük, lütfen... Sayın Küçük, biraz arka sıralara gitmenizi rica ediyorum.

ADİL KÜÇÜK (Konya) — Sayın Başkan, konuları saptırarak konuşuyor. Bu kadar olmaz ki...

MUSTAFA YILMAZ (Devamla) — Değerli arkadaşlar, su konusunu görüşmeye gidiyorsunuz, yine aynı şekilde, “önce oy, sonra su” diyorsunuz. Telefon için de aynı şekilde vaatte bulunuyorsunuz.

Hükümet programında, yeni il ve ilçeler yaptığınızı ve daha da yapacağınızı iddia ediyorsunuz. O konuda da aynı politikayı uyguladınız; ama ters tepti, o ayrı bir konu. Gittiniz, “ver oyu, al valiyi; ver oyu, al kaymakamı; ver oyu, al nahiye müdürünü; ver oyu, al belediye başkanını” dediniz. Yalan mı? Basına söylendi, her tarafta söylendi; “önce oy, sonra vilayet, sonra valilik” denildi; artık, vatandaşımız bunlara inanmıyor. İl yaptığınız yerlerde bile büyük ölçüde seçim kaybettiniz...

RAŞİT DALDAL (Niğde) — Vilayetler yapıldı mı, yapılmadı mı?

MUSTAFA YILMAZ (Devamla) — Yapıldı. Yapıldı, ama artık yatsı vakti olduğu için, vatandaş size inanmıyor, il yapsanız da oy vermiyor; nitekim vermediler de.

ADİL KÜÇÜK (Konya) — Demek ki, partizanlık yapılmamış.

MUSTAFA YILMAZ (Devamla) — Döviz politikasıyla ilgili açıklamalarınız var. Yanlış okumadımsa Hükümet programında, “Mevduatın yüzde 90’ının orta di-reğe ait olduğunu” söylüyorsunuz. Bankalardaki döviz hesaplarından bahsediyorsunuz; “döviz hesabı açmak serbest, almak-vermek serbest” diyorsunuz. Hangi orta direk bu mevduatı biriktirmiş? Hastasına ilaç alamayan insanlarımız mı? Hastasını çıkarmak için, maddi imkânı olmadığından, hastane penceresinden hastasını kaçırmak durumunda kalan vatandaş mı biriktirmiş? Yuvasına ekmek getiremediği için, yavrusunu satılığa çıkaran - gazetelerde boy boy resimlerini gördüğümüz - vatandaş mı bu mevduatı biriktirmiş?!

A. CENGİZ DAĞYAR (Antalya) — O, insan değil, hayvandır.

FAHİR SABUNİŞ (Bursa) — Sen gazete de okumasan hiçbir şey bilmeyeceksin.

MUSTAFA YILMAZ (Devamla) — Asgari ücretle çalışan işçi mi, taban fiyatı ile ürününün değerini alamayan köylü mü biriktirmiş bu mevduatları? Ailesini geçindiremeyen, geçinememekten perişan olan emekli mi, dul mu? Hangisi? Bak-kal ve kasaba borcundan dolayı evinin yolunu değiştirmek mecburiyetinde kalan vatandaş mı biriktirmiş bu mevduatı? Merak ediyorum. Bu vatandaş anlamakta güçlük çekiyorum arkadaşlar.

BAŞKAN — Sayın Yılmaz, süreniz dolmuştur; toparlayınız.

ADİL KÜÇÜK (Konya) — Vatandaşa yabancı olduğun belli.

HAYRETTİN ELMAS (İstanbul) — Vatandaşı tanımadan gelmişsin.

BAŞKAN — Toparlayınız efendim, rica ediyorum...

MUSTAFA YILMAZ (Devamla) — Değerli arkadaşlar, bu programın gerçekten olumlu, oy verilecek bir yanını, baştan aşağı okudum, göremedim. Yalnız ben değil, biraz önce konuşan ANAP sözcüsü arkadaşımız da herhalde bu programı hiç beğenmemiş, hoşuna gitmemiş ki, program hakkında tek bir kelime etmedi, tek bir kelime konuşmadı. Konuşmasının başından sonuna kadar izledim, şu programdan bir kelime konuşacak mı diye merak ettim; CHP'den aldı, geldi SHP'ye, gitti DYP'ye; başka bir şey konuşmadı. Demek ki, bu programın, o arkadaşımız için de, bir değeri yokmuş, bu bakımdan tek kelime etmedi.

YASİN BOZKURT (Kars) — Değerini biz çok iyi biliyoruz.

MUSTAFA YILMAZ (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, bu programa bu haliyle, kişisel olarak oy vermem mümkün değil. (ANAP sıralarından “Sen bilirsin” sesleri, gürültüler) Verirsem, halka karşı suç işlemiş olurum. Beni seçen, beni gönderen insanlara karşı suç işlemiş olurum. Türk halkının, Türk toplumunun emir ve görüşleri doğrultusunda hareket ederek, bu Hükümet programına oy vermeyeceğimi bildirir, Yüce Meclisi saygılarımla selamlarım. (SHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Hükümet programı üzerindeki müzakereler tamamlanmıştır.

Güvenoylamasının, Anayasanın 110 ve İçtüzüğü'nün 105'inci maddeleri gereğince, görüşmelerin bitiminden bir tam gün geçtikten sonra yapılması gerekmektedir. Buna göre, güvenoylaması 15 Kasım 1989 Çarşamba günü saat 15.00'te yapılacaktır.

8 İldeki Olağanüstü Halin 4 Ay Süreyle Uzatılmasına Dair Başbakanlık Tezkeresi üzerindeki görüşmeleri yapmak için, 14 Kasım 1989 Salı günü saat 15.00'te toplanmak üzere, birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 18.07

TBMM Tutanak Dergisi
Dönem 18 Cilt 34 Birleşim 34
Sayfa 5-6,11-16
15.11.1989 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

BAŞKAN: Başkanvekili Abdulhalim Aras

KÂTİP ÜYELER: Kadir Demir (Konya)

Ertuğrul Özdemir (Ordu)

Açılma Saati: 15.00

Güvenoylaması

BAŞKAN — Gündemimize göre, Başbakan Sayın Yıldırım Akbulut tarafından kurulan Bakanlar Kurulu hakkında, Anayasanın 110 ve İçtüzüğü'nün 105'inci maddeleri gereğince güven oylaması yapılacaktır.

Güven oylamasının açık oy şeklinde yapılması, İçtüzüğü'müzün 105'inci maddesi gereğidir. İçtüzüğü'nün 115'inci maddesine göre, açık oylama şekline Genel Kurul karar verecektir.

Güven oylamasının, adı okunan sayın milletvekilinin ayağa kalkarak, yüksek sesle, “Kabul”, “Ret” veya “Çekimser” şeklinde oyunu bildirmesi suretiyle yapılmasını oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Oylamaya geçiyoruz.

(Oylamaya başlandı)

Hasan Zengin?

HASAN ZENGİN (Manisa) — Sayın Başkan, 450 kere ret. (SHP sıralarından “Bravo” sesleri)

BAŞKAN — 1'incisi kabul; 450'ncisine kadar da bizden ret.

HASAN ZENGİN (Manisa) — Sayın Başkan, reddediyorum... Hükümet sıfırdır...

KÂZİM ÇAĞLAYAN (Kırşehir) — Bu hakkı nereden alıyorsun? “Sıfır” deme yetkisini nereden alıyorsun sen?

HASAN ZENGİN (Manisa) — Evet, yetkim var...

BAŞKAN — Sayın Zengin, lütfen efendim... (Oylamaya devam edildi)

BAŞKAN — Oylamada bulunmayan sayın üye var mı? Yok.

Oylama işlemi tamamlanmıştır. (Oyların ayırımı yapıldı)

BAŞKAN — Güven oylamasının sonucunu arz ediyorum: Oylamaya 373 milletvekili katılmış, 278 kabul, 95 ret oyu kullanılmıştır. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, ayakta alkışlar)

Bu sonuca göre Başbakan Sayın Yıldırım Akbulut tarafından kurulan Bakanlar Kuruluna, Meclisimizce, güvenoyu verilmiştir. Kendilerini kutlar, milletimiz ve memleketimiz için hayırlı olması temennisiyle, başarılar dilerim.

Başbakan Yıldırım Akbulut’un, yeni kurulan Bakanlar Kurulunun güvenoyu alması dolayısıyla yaptığı teşekkür konuşması

BAŞKAN — Sayın Başbakan teşekkür için söz istemiştir.

Buyurun Sayın Başbakan. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, ayakta alkışlar)

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Erzincan) — Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri; kurmuş olduğumuz 47’nci Cumhuriyet Hükümeti, Yüce Meclisin oylarıyla, güven almıştır. Hepinize teşekkür ederim.

Sayın milletvekilleri, programımızda belirtmiş olduğumuz bazı hedefler var. Bunlardan en önemlisi olarak gördüğümüz; vatandaşımızın refah ve mutluluğu, toplumun barışı, insanımızın huzur ve güveni için belirtmiş olduğumuz hedeflere, mutlaka, öncelikle varmayı planlıyoruz ve böylece, inanıyorum ki, ülkemiz en iyi bir biçimde demokrasiyi yaşayacak ve demokrasinin tüm kurallarına hayatiyet kazandıracaktır.

Hepinize teşekkür ediyor, saygı ve sevgilerimi sunuyorum efendim. (ANAP sıralarından ayakta alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Başbakan.

Alınan karar gereğince, 280 Sıra Sayılı Noterlik Kanunu Tasarısı ile gündemdeki konuları sırasıyla görüşmek için, 16 Kasım 1989 Perşembe günü saat 15.00’te toplanmak üzere, birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 15.52

Başbakan Yıldırım Akbulut tarafından kurulan Bakanlar Kurulu Hakkında Güven Oylamasına Verilen Oyların Sonucu**(Güven Oyu almıştır)**

Üye Sayısı:	450
Oy Verenler:	373
Kabul Edenler:	278
Reddedenler:	95
Çekimserler:	—
Geçersiz Oylar:	—
Oya Katılmayanlar:	73
Açık Üyelikler:	4

(Kabul Edenler)**ADANA**

Ahmet Akgün Albayrak, Ledin Barlas, Mehmet Ali Bilici, Yılmaz Hocaoğlu, Ersin Koçak, İbrahim Öztürk, Mehmet Perçin

ADİYAMAN

Arif Ağaoğlu, Zeynel Aslan, Mehmet Deliceoğlu, Abdurrahman Karaman

AFYON

Metin Balıbey, Mustafa Kızıloğlu, Hamdi Özsoy, Nihat Türker

AĞRI

Hasan Fecri Alpaslan, Cezmi Fırat, Yaşar Eryılmaz, Mehmet Yaşar

AMASYA

İsmet Özarslan, Hasan Adnan Tutkun

ANKARA

Muzaffer Atılğan, Onural Şeref Bozkurt, Kâmil Tuğrul Coşkunoglu, Mehmet Çevik, Rifat Diker, Hüseyin Barlas Doğu, Tevfik Ertürk, Göksel Kalaycıoğlu, Hazım Kutay, Alpaslan Pehlivanlı, Mehmet Sezai Pekuslu, Mehmet Sağdıç, Halil Şıvgın, Mustafa Rüştü Taşar, Ercan Vuralhan, Zeki Yavuztürk

ANTALYA

Hasan Çakır, Abdullah Cengiz Dağyar, Cengiz Tuncer

ARTVİN

Bahattin Çaloğlu

AYDIN

Cengiz Altınakaya, Mustafa Bozkurt, Ömer Okan Çağlar, Mehmet Özalp, Mehmet Yüzügüler

BALIKESİR

Ali Sami Akkaş, Kudret Bölükoğlu, İsmail Dayı, Fenni İslimyeli, Necat Tunçsiper, Ahmet Edip Uğur

BİLECİK

Mehmet Seven

BİNGÖL

Mehmet Ali Doğuşlu

BİTLİS

Kâmran İnan, Muhyettin Mutlu, Faik Tarımcıoğlu

BOLU

Nevzat Durukan, Seçkin Fırat, Ahmet Şamil Kazokoğlu, Kâzım Oksay

BURDUR

Fethi Çelikbaş, Sait Ekinci, İbrahim Özel

BURSA

A. Kurtcebe Alptemoçin, İlhan Aşkın, Mehmet Gedik, Hüsamettin Örüç, Fahir Sabuniş, Mustafa Ertuğrul Ünlü

ÇANAKKALE

Mustafa Cumhuri Ersümer, İlker Genlik, Mümin Kahraman, Ayhan Uysal

ÇANKIRI

Ali Çiftçi, Ali Necmettin Şeyhoğlu, İlker Tuncay

ÇORUM

Ünal Akkaya, Nevzat Aksu, Mustafa Namlı

DENİZLİ

Muzaffer Ana, Ayçan Çakıroğulları, İsmail Şengün

DİYARBAKIR

Abdulkadir Aksu, Nurettin Dilek

EDİRNE

Şener İşleten, İsmail Üğdül

ELAZIĞ

Hüseyin Cahit Aral, Nizamettin Özdoğan

ERZİNCAN

Yıldırım Akbulut, Metin Yaman

ERZURUM

Sabahattin Aras, Togay Gemalmaz, Mehmet Kahraman, Nihat Kitapçı, Rıza Şimşek, Mustafa Rıfkı Yaylalı

ESKİŞEHİR

Mustafa Balcılar, İsmet Oktay, Erol Zeytinoğlu

GAZİANTEP

Mehmet Akdemir, Mustafa Hikmet Çelebi, Ahmet Günebakan, Hasan Celâl Güzel, Hasan Tanrıöver, Ünal Yaşar

GİRESUN

Burhan Kara, Mehmet Ali Karadeniz, Yavuz Köymen

GÜMÜŞHANE

Ülkü Gökalp Güney, Muhittin Karaman, Mahmut Oltan Sungurlu

HAKKÂRİ

Naim Geylani

HATAY

Mehmet Vehbi Dinçerler, Kâmrân Karaman, Mehmet Pürdeloğlu

İÇEL

Hikmet Biçentürk, Ali Bozer, Ali Er, Ali Rıza Yılmaz, Rüştü Kâzım Yücelen

İSTANBUL

Behiç Sadi Abbasoğlu, Bülent Akarcalı, Cevdet Akçalı, Avni Akyol, Abdülbaki Albayrak, Yaşar Albayrak, İmren Aykut, Orhan Demirtaş, Mehmet Necat Eldem, Hayrettin Elmas, Halil Orhan Ergüder, İsmail Safa Giray, Nuri Gökalp, Temel Gündoğdu, Talat İçöz, Ömer Ferruh İlter, Adnan Kahveci, Altan Kavak, Mehmet Cavit Kavak, Recep Ercüment Konukman, Leyla Yeniay Köseoğlu, İbrahim Özdemir, Mustafa Hilmi özen, Güneş Taner, Ali Tanrıyar, Sudi Türel, Reşit Ülker, Adnan Yıldız, Namık Kemal Zeybek

İZMİR

Işın Çelebi, H. Hüsnü Doğan, İsmet Kaya Erdem, Burhan Cahit Gündüz, Kemal Karhan, Işıl Saygın, Ramiz Sevinç

KAHRAMANMARAŞ

Adil Erdem Bayazıt, Mehmet Onur, Ülkü Söylemezoğlu, Ali Topçuoğlu

KARS

İlhan Aküzüm, Sabri Aras, Yasin Bozkurt, Kerem Güneş

KASTAMONU

Sadettin Ağacık, Murat Başesgioğlu, Hüseyin Sabri Keskin

KAYSERİ

M. İrfan Başyazıcıoğlu, Recep Orhan, Ergun Nuh, Mehmet Kaşıkçı, Seyit Halil Özsoy, Mustafa Şahin, Abdulmecit Yağan, Mehmet Yazar

KIRKLARELİ

Cemal Özbilen

KIRŞEHİR

Kâzım Çağlayan, Şevki Göğüsger, Gökhan Maraş

KOCAELİ

Bülent Atasayan

KONYA

Abdurrahman Bozkır, Kadir Demir, Mustafa Dinek, Ziya Ercan, Mehmet Keçeciler, Haydar Koyuncu, Adil Küçük, Ali Talip Özdemir, Ali Pınarbaşı, Saffet Sert, Mehmet Şimşek, Abdullah Tenekeci

KÜTAHYA

Mustafa Uğur Ener, Mehmet Rauf Ertekin, Mustafa Kalemli

MALATYA

Mehmet Bülent Çaparoglu, Galip Demirel, Metin Emiroglu, Yusuf Bozkurt Özal, Talat Zengin

MANİSA

Ekrem Pakdemirli, Gürbüz Şakranlı, Münir F. Yazıcı, Mehmet Yenişehirlioğlu

MARDİN

Beşir Çelebioğlu, Abdülvahap Dizdaroğlu, Nurettin Yılmaz

MUĞLA

Ahmet Altıntaş, Süleyman Şükrü Zeybek

MUŞ

Alaattin Fırat, Mehdi Işık, Mehmet Emin Seydagil

NEVŞEHİR

Ali Babaoğlu

NİĞDE

Raşit Daldal, Haydar Özalp, Birsal Sönmez

ORDU

Bahri Kibar, Ertuğrul Özdemir, Nabi Poyraz, Yılmaz Sanioğlu, İhsan Nuri Topkaya, Gürbüz Yılmaz, Şükrü Yürür

RİZE

Mustafa Nazikoğlu, Mustafa Parlak, Şadan Tuzcu, Ahmet Mesut Yılmaz

SAKARYA

Yalçın Koçak, Mümtaz Özkök, Ayhan Reyhan Sakallıoğlu, Ersin Taranoğlu

SAMSUN

Mehmet Akarca, Kemal Akkaya, Mehmet Aydın

SİİRT

Kemal Birlik, Zeki Çeliker, Kudbettin Hamidi

SİNOP

Hilmi Biçer

SİVAS

Yılmaz Altuğ, Ömer Günbulut, Mahmut Karabulut, Kaya Opan, Şakir Şeker, Mehmet Mükerrer Taşcıoğlu

ŞANLIURFA

Necati Akıncı, Murat Batur, Mustafa Demir, Osman Doğan, Eyüp Cenap Gülpınar, Bahri Karakeçili, Aziz Bülent Öncel

TEKİRDAĞ

Ali Rıfka Atasever, Ahmet Karaevli

TOKAT

Metin Gürdere, Talat Sargın, Mehmet Zeki Uzun, Erkan Yüksel

TRABZON

Avni Akkan, Eyüp Aşık, İbrahim Cebi, Necmettin Karaduman, Hayrettin Kurbetli, Fahrettin Kurt

UŞAK

Ahmet Avcı, Mümtaz Güler, Mehmet Topaç

VAN

Hüseyin Aydın Arvası, İhsan Bedirhanoglu, Reşit Çelik, Muslih Görentaş, Selahattin Mumcuoglu

YOZGAT

Cemil Çiçek, Seyit Ahmet Dalkıran, Ali Şakir Ergin, Lutfullah Kayalar, Mahmut Orhon

ZONGULDAK

Pertev Aşcıoğlu, Ömer Faruk Macun

(Reddedenler)**ADANA**

Mehmet Can, Cüneyt Canver, Abdullah Sedat Doğan, Mahmut Keçeli

AMASYA

Mehmet Tahir Köse

ANKARA

Erol Ağagil, Kâmil Ateşoğulları, Beşer Baydar, Ömer Çiftçi, Eşref Erdem, Tevfik Koçak, Arif Sağ, İbrahim Tez, Rıza Yılmaz, Yaşar Yılmaz

ANTALYA

Deniz Baykal

ARTVİN

Ayhan Arifağaoğlu

AYDIN

Hilmi Ziya Postacı

BALIKESİR

İ. Önder Kırılı

BİLECİK

Tayfur Ün

BİNGÖL

İlhami Binici

BURSA

Fehmi Işıklar

ÇORUM

Rıza İlman, Cemal Şahin

DENİZLİ

Adnan Keskin, Hüdai Oral

DİYARBAKIR

Fuat Atalay, Hikmet Çetin, Mehmet Kahraman, Salih Sümer

EDİRNE

Mehmet Fuat Erçetin, Erdal Kalkan

ERZİNCAN

Mustafa Kul

ESKİŞEHİR

M. Cevdet Selvi, Zeki Ünal

GAZİANTEP

Abdulkadir Ateş, Mustafa Yılmaz

GİRESUN

Mustafa Çakır, Rüştü Kurt

HAKKÂRİ

Cumhur Keskin

HATAY

Mehmet Dönen, Mustafa Kemal Duduoğlu, Türban Hirfanoğlu, Öner Miski, Ali Uyar

İÇEL

Etem Cankurtaran, Ekin Dikmen, Durmuş Fikri Sağlar, M. İstemihan Talay

İSTANBUL

Abdullah Baştürk, İsmail Cem, Ali Haydar Erdoğan, M. Ali Eren, Hasan Fehmi Güneş, Aytekin Kotil, Mehmet Moğultay, Hüsnü Okçuoğlu, İsmail Hakkı Önal, Mustafa Timisi, Ali Topuz

İZMİR

Veli Aksoy, Türkân Akyol, K. Kemal Anadol, M. Turan Bayazıt, Halil Çulhaoğlu, Ahmet Ersin, Erol Güngör, Erdal İnönü, Birgen Keleş, Neccar Türkcan

KAHRAMANMARAŞ

Ali Şahin

KARS

Mahmut Alınak, Vedat Altun

KIRKLARELİ

Gürcan Ersin, İrfan Gürpınar

KOCAELİ

Erol Köse, Onur Kumbaracıbaşı, A. Rıza Sirmen, Ömer Türkçakal

MANİSA

M. Erdoğan Yetenç, Hasan Zengin

MARDİN

Mehmet Adnan Ekmen, Ahmet Türk

MUĞLA

Tufan Doğu, Musa Gökbel

NEVŞEHİR

Cemal Seymen

SİNOP

Özer Gürbüz

SİVAS

Ekrem Kangal

TEKİRDAĞ

Güneş Gürseler, Enis Tütüncü

TOKAT

Kâzım Özev, Kenan Süzer

TUNCELİ

Kamer Genç, Orhan Veli Yıldırım

(Oya Katılmayanlar)**ADANA**

M. Halit Dağlı, Selahattin Kılıç, Orhan Şendağ

AFYON

Baki Durmaz, Abdullah Ulutürk

ANTALYA

Adil Aydın, Zekeriya Bahçeci, İbrahim Demir, Hasan Namal

ARTVİN

Hasan Ekici

AYDIN

Nabi Sabuncu

BALIKESİR

Mustafa Çorapçıoğlu

BİNGÖL

Haydar Baylaz

BOLU

Turgut Yaşar Gülez

BURSA

Abdulkadir Cenkçiler, Cavit Çağlar, Beytullah Mehmet Gazioğlu, İsmet Tavgaç

DENİZLİ

Esat Yıldırım Avcı (Bşk. V.)

DİYARBAKIR

Ferit Bora

ELAZIĞ

Ahmet Küçükkel, Ali Rıza Septioğlu, Mehmet Tahir Şaşmaz

ERZURUM

İsmail Köse

HATAY

M. Murat Sökmenoğlu

İSPARTA

Süleyman Demirel, Abdullah Aykon Doğan, Ertekin Durutürk, İbrahim Gürdal

İSTANBUL

Bedrettin Doğançan Akyürek, Yüksel Çengel, Mustafa Sarıgül, Yusuf Kenan Sönmez

İZMİR

Akın Gönen

Fuat Kılıcı

KAHRAMANMARAŞ

Atilla İmamoğlu, Ahmet Uncu

KASTAMONU

Nurhan Tekinel

KAYSERİ

Ahmet Servet Hacıpaşaoğlu

KOCAELİ

Abdulhalim Aras (Bşk. V.)

KONYA

Ömer Şeker, Vefa Tanır

KÜTAHYA

H. Cavit Erdemir, Mehmet Korkmaz

MALATYA

İbrahim Aksoy

MANİSA

Ümit Canuyar, Sümer Oral, Önel Şakar

MARDİN

Süleyman Çelebi

MUĞLA

Latif Sakıcı

MUŞ

Erkan Kemaloğlu

NEVŞEHİR

Esat Kıratlıoğlu

NİĞDE

Doğan Baran, Mahmut Öztürk

SAKARYA

Mehmet Gölhan, Ahmet Neidim

SAMSUN

İlyas Aktaş, Cemal Alişan, İrfan Demiralp, Ali Eser, Nafiz Kurt (İ.A.), Hüseyin Özalp

SIİRT

İdris Arıkan

SİNOP

Yaşar Topçu

TRABZON

Mehmet Çakıroğlu

ZONGULDAK

Şinasi Altınır, Veysel Atasoy, Ömer Barutçu, Tefik Ertüzün, Güneş Mütfüoğlu, Mustafa Tınaz Titiz, Koksall Toptan

(Açık Üyelikler)

Çorum: 1

Diyarbakır: 1

İstanbul: 1

Siirt: 1

Toplam 4

I. Yılmaz Hükümeti
23.06.1991-20.11.1991

Bakanlar Kurulu

Başbakan

Ahmet Mesut YILMAZ (Rize) 23.06.1991-20.11.1991

Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı

Ekrem PAKDEMİRLİ (Manisa) 23.06.1991-20.11.1991

Devlet Bakanı

Fahrettin KURT (Trabzon) 23.06.1991-20.11.1991

Devlet Bakanı

Mustafa Rüştü TAŞAR (Ankara) 23.06.1991-20.11.1991

Devlet Bakanı

İmren AYKUT (İstanbul) 23.06.1991-20.11.1991

Devlet Bakanı

Mehmet Vehbi DİNÇERLER (Hatay) 23.06.1991-20.11.1991

Devlet Bakanı

Kamran İNAN (Bitlis) 23.06.1991-20.11.1991

Devlet Bakanı

İlhan AKÜZÜM (Kars) 23.06.1991-20.11.1991

Devlet Bakanı

Cengiz TUNCER (Antalya) 23.06.1991-20.11.1991

Devlet Bakanı

Sabahattin ARAS (Erzurum) 23.06.1991-20.11.1991

Devlet Bakanı

Ersin KOÇAK (Adana) 23.06.1991-20.11.1991

Devlet Bakanı

Mehmet ÇEVİK (Ankara) 23.06.1991-20.11.1991

Devlet Bakanı

Eyyüp Cenap GÜLPINAR (Şanlıurfa) 23.06.1991-20.11.1991

Devlet Bakanı

Birsel SÖNMEZ (Niğde) 23.06.1991-20.11.1991

Devlet Bakanı

Ali Talip ÖZDEMİR (Konya) 23.06.1991-22.08.1991

Ahmet Akgün ALBAYRAK (Adana) 25.08.1991-20.11.1991

Adalet Bakanı

Şakir ŞEKER (Sivas) 23.06.1991-29.08.1991

Suat BİLGE (TBMM dışından) 29.08.1991-20.11.1991

Milli Savunma Bakanı

Hüseyin Barlas DOĞU (Ankara) 23.06.1991-20.11.1991

İçişleri Bakanı

Mustafa KALEMLİ (Kütahya)

23.06.1991-26.08.1991

Sabahattin ÇAKMAKOĞLU (TBMM dışından)

29.08.1991-20.11.1991

Dışişleri Bakanı

İsmail Safa GİRAY (İstanbul)

23.06.1991-20.11.1991

Maliye ve Gümrük Bakanı

Adnan KAHVECİ (İstanbul)

23.06.1991-20.11.1991

Milli Eğitim Bakanı

Avni AKYOL (İstanbul)

23.06.1991-20.11.1991

Bayındırlık ve İskân Bakanı

Hüsametdin ÖRÜÇ (Bursa)

23.06.1991-20.11.1991

Sağlık Bakanı

Yaşar ERYILMAZ (Ağrı)

23.06.1991-20.11.1991

Ulaştırma Bakanı

İbrahim ÖZDEMİR (İstanbul)

23.06.1991-29.08.1991

Sabahattin YALINPALA (TBMM dışından)

29.08.1991-20.11.1991

Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı

İlker TUNCAY (Çankırı)

23.06.1991-09.08.1991

Tarım ve Köyişleri Bakanı

İlker TUNCAY (Çankırı)

11.08.1991-20.11.1991

Orman Bakanı

Mustafa KALEMLİ (Kütahya)

26.08.1991-20.11.1991

Çevre Bakanı

Ali Talip ÖZDEMİR (Konya)

22.08.1991-20.11.1991

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı

Metin EMİROĞLU (Malatya)

23.06.1991-20.11.1991

Sanayi ve Ticaret Bakanı

Rüştü Kazım YÜCELEN (İçel)

23.06.1991-20.11.1991

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

Muzafer ARICI (Denizli)

23.06.1991-20.11.1991

Kültür Bakanı

Gökhan MARAŞ (Kırşehir)

23.06.1991-20.11.1991

Turizm Bakanı

Bülent AKARCALI (İstanbul)

23.06.1991-20.11.1991

TBMM Tutanak Dergisi
Dönem 18 Cilt 61 Birleşim 129 (Olağanüstü)
Sayfa 565-585
30.06.1991 Pazar

BİRİNCİ OTURUM

BAŞKAN: İsmet Kaya Erdem

KÂTİP ÜYELER: Mustafa Ertuğrul Ünlü (Bursa)

Ertuğrul Özdemir (Ordu)

Açılma Saati: 15.00

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, Başbakan Mesut Yılmaz tarafından kurulan Bakanlar Kurulu Programının okunması, görüşülmesi ve güvenoylaması için, Anayasanın 109, 110 ve 93'üncü, İçtüzüğü'nün 104, 105 ve 7'nci maddelerine uygun olarak, Başkanlığımızca yapılan çağrı üzerine olağanüstü toplanan Türkiye Büyük Millet Meclisinin 129'uncu Birleşimini açıyorum.

Toplantı yetersayımız vardır; gündeme geçiyoruz.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin, Başbakan A. Mesut Yılmaz tarafından kurulan Bakanlar Kurulu Programının okunması, görüşülmesi ve güvenoylaması için 30 Haziran 1991 Pazar günü saat 15.00'te olağanüstü toplantıya çağrıldığına ilişkin Başkanlık yazısı (3/1701)

BAŞKAN — Gündemimizin, “Başkanlığın Genel Kurula Sunuşları” kısmında, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının olağanüstü toplantı çağrısı ile Cumhurbaşkanlığı tezkereleri vardır; bunları sırayla okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığından bildirilmiştir:

Başbakan A. Mesut Yılmaz tarafından kurulan Bakanlar Kurulu Programının okunması, görüşülmesi ve güvenoylaması için, Anayasanın 109, 110 ve 93'üncü; İçtüzüğü'nün 104, 105 ve 7'nci maddeleri gereğince Türkiye Büyük Millet Meclisini 30 Haziran 1991 Pazar günü saat 15.00'te toplantıya çağırıyorum.

Sayın milletvekillerinin toplantıda hazır bulunmaları ve bu çağrının valiler tarafından illeri çevresindeki Sayın milletvekillerine duyurulması rica olunur.

İ. Kaya Erdem
Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulmuştur.

2. — Erzincan Milletvekili Yıldırım Akbulutun Başbakanlık görevinden istifasının kabulüne; yeni Başbakan atanıncaya ve Bakanlar Kurulu teşkil olununcaya kadar mevcut Bakanlar Kurulunun göreve devamına ilişkin Cumhurbaşkanlığı tezkeresi (3/1703)

BAŞKAN — Şimdi de, Cumhurbaşkanlığı tezkerelerini okutacağım. Evvela, Başbakan Yıldırım Akbulut'un Başbakanlık görevinden istifa ettiğine dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresini okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Başbakan Erzincan Milletvekili Sayın Yıldırım Akbulut Başbakanlık görevinden istifa etmiş ve istifası kabul olunmuştur.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 109'uncu maddesi gereğince, yeni Başbakan atanıncaya ve Bakanlar Kurulu teşkil olununcaya kadar, mevcut Bakanlar Kurulunun göreve devamının rica edildiğini bilgilerinize sunarım.

Turgut Özal
Cumhurbaşkanı

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulmuştur.

Bakanlar Kurulunun yeniden teşkili için Rize Milletvekili ve Anavatan Partisi Genel Başkanı A. Mesut Yılmaz'ın görevlendirildiğine ilişkin Cumhurbaşkanlığı tezkeresi (3/1705)

BAŞKAN — Rize Milletvekili ve Anavatan Partisi Genel Başkanı Mesut Yılmaz'ın, Bakanlar Kurulunun yeniden teşkili için görevlendirildiğine dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresini okutuyorum:

17 Haziran 1991

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi: 16 Haziran 1991 gün ve Kan. Kar.: 39.08.1.91.318 sayılı yazımız, İlgi yazı ile istifası bildirilmiş olan Bakanlar Kurulunun yeniden teşkili için Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 109'uncu maddesi uyarınca, Rize Milletvekili ve Anavatan Partisi Genel Başkanı A. Mesut Yılmaz'ı görevlendirdim.

Seçilecek bakanların atanmaları yapıldıktan sonra, Bakanlar Kurulu listesinin ayrıca gönderileceğini bilgilerinize sunarım.

Turgut Özal
Cumhurbaşkanı

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulmuştur.

Başbakan A. Mesut Yılmaz tarafından teşkil olunan Bakanlar Kuruluna seçilen üyelerin atandıklarına ilişkin Cumhurbaşkanlığı tezkeresi (3/1706)

BAŞKAN — Başbakan Mesut Yılmaz tarafından kurulan yeni Bakanlar Kurulunun atandığına dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi ile Bakanlar Kurulu listesini okutuyorum:

23 Haziran 1991

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi: 17 Haziran 1991 tarihli ve Kan. Kar. 39-08-2-91-319 sayılı yazımız.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 109'uncu maddesi uyarınca teşkil edilen Bakanlar Kuruluna, ilişik listede gösterilen zevatın atanmış olduğunu bilgilerinize sunarım.

Turgut Özal
Cumhurbaşkanı

Bakanlar Kurulu Listesi

Başbakan: A. Mesut Yılmaz (Rize)

Devlet Bakanı, Başbakan Yardımcısı: Ekrem Pakdemirli (Manisa)

Devlet Bakanı: Fahrettin Kurt (Trabzon)

Devlet Bakanı: Mustafa Rüştü Taşar (Ankara)

Devlet Bakanı: İmren Aykut (İstanbul)

Devlet Bakanı: M. Vehbi Dinçerler (Hatay)

Devlet Bakanı: Kâmrân İnan (Bitlis)

Devlet Bakanı: İlhan Aküzüm (Kars)

Devlet Bakanı: Cengiz Tuncer (Antalya)

Devlet Bakanı: Sabahattin Aras (Erzurum)

Devlet Bakanı: Ersin Koçak (Adana)

Devlet Bakanı: Mehmet Çevik (Ankara)

Devlet Bakanı: Eyyüp Cenap Gürpınar (Şanlıurfa)

Devlet Bakanı: Birsal Sönmez (Niğde)

Devlet Bakanı: Ali Talip Özdemir (Konya)

Adalet Bakanı: Şakir Şeker (Sivas)

Millî Savunma Bakanı: Hüseyin Barlas Doğu (Ankara)

İçişleri Bakanı: Mustafa Kalemlî (Kütahya)

Dışişleri Bakanı: İsmail Safa Giray (İstanbul)

Maliye ve Gümrük Bakanı: Adnan Kahveci (İstanbul)

Millî Eğitim Bakanı: Avni Akyol. (İstanbul)

Bayındırlık ve İskân Bakanı: Hüsâmettin Özüç (Bursa)

Sağlık Bakanı: Yaşar Eryılmaz (Ağrı)

Ulaştırma Bakanı: İbrahim Özdemir (İstanbul)

Tarım Orman ve Köyîşleri Bakanı: İlker Tuncay (Çankırı)

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı: Metin Emiroğlu (Malatya)

Sanayi ve Ticaret Bakanı: Rüştü Kâzım Yücelen (İçel)

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı: Muzaffer Arıcı (Denizli)

Kültür Bakanı: Gökhan Maraş (Kırşehir)

Turizm Bakanı: Bülent Akarcalı (İstanbul)

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulmuştur.

Yeni Hükümetin, milletimiz ve memleketimiz için hayırlı ve başarılı olmasını diliyorum. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

KAMER GENÇ (Tunceli) — Sayın Başkan, Hükümet Programı aleyhinde söz istiyorum efendim.

MAHMUT ALINAK (Kars) — Sayın Başkan, Cumhurbaşkanlığı tezkeresi okunmuştur; aleyhinde söz istiyorum efendim.

İSMAİL ŞENGÜN (Denizli) — Lehinde söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, İçtüzük hükümlerine göre, Bakanlar Kurulu listesinin ilanından, okunmasından sonra, çarşamba günü Hükümet Programı üzerinde yapılacak olan genel görüşmelerde, söz hakkı doğmaktadır. SHP ve DYP Gruplarının müracaatları ile 15 arkadaşımızın söz istekleri Divana gelmiştir.

Divandaki arkadaşlarımızın verdikleri bilgilere göre, bu istekler Divana aynı anda gelmiştir. Bu şartlar altında, Divandaki arkadaşlarımız, öncelik sırası için, kura çekeceklerdir. Hükümet Programının okunmasından sonra, kura sonucu belirlenen konuşma sırası sizlere ayrıca duyurulacaktır.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Sayın Başkan, tutanaklara, önce benim söz istediğim geçmiştir efendim...

Hükümet Programının Okunması

BAŞKAN — Anayasanın 110’uncu maddesine göre okunması gereken Bakanlar Kurulu Programını, Sayın Başbakan bugün okuyacaklardır.

Bakanlar Kurulu Programını okumak üzere, Başbakan Sayın Mesut Yılmaz’a söz veriyorum.

Buyurun Sayın Yılmaz. (Bakanlar Kurulu ve ANAP sıralarından “Bravo” sesleri ayakta alkışlar)

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Rize) — Sayın Başkan, Türkiye Büyük Millet Meclisinin Sayın üyeleri; Yüce Meclisi, Bakanlar Kurulu ve şahsım adına en derin saygılarımla selamlıyorum; önümüzdeki dönemin milletimize ve memleketimize hayırlı olmasını diliyorum.

17 Haziran 1991 günü, Sayın Cumhurbaşkanı yeni Hükümeti kurma görevini şahsıma tevdi ettiler. Hazırladığım kabine listesi kabul buyurulunca, 23 Hazi-

ran 1991 günü, 48'inci Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti teşekkül etti. Anayasanın 110'uncu maddesi gereğince Hükümetimizin Programını Yüce Heyetinize sunmak üzere huzurlarınızda bulunuyorum.

Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri; Anavatan Partisinin iktidar olduğu 6 Kasım 1983 seçimleriyle Türkiye'de yeni bir dönem başlamıştır. Yaklaşık sekiz yıl zarfında, Partimizin uyguladığı üç hükümet programı birbirinin devamı ve tamamlayıcısı olmuştur. Ancak, son yıllarda, dünya ekonomik ve siyasî yapısında meydana gelen değişiklikler ve gelişmeler dikkate alınarak, programlarda gerekli uyarlamaların yapıldığı da bilinmektedir. Bu uygulamaların asıl amacı ise, toplum hayatının en önemli unsuru olan istikrarı sağlamaktır. Nitekim, Hükümetimiz de, bu amaca bağlı kalarak, Anavatan Partisinin daha önceki icraat ve tecrübelerini dikkate alarak, söz konusu istikrarı sürdürmeye kararlıdır.

Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri; Anavatan İktidarlarının, insan hak ve özgürlüklerini, insan haysiyet ve güvenini esas aldığı, milletimizin huzur ve saadetini gözeterek, yeni sosyo-ekonomik politikaları yeni bir anlayışla uygulamaya koyduğu açıktır.

Keza, Anavatan iktidarlara, ekonomik alanda, uluslararası entegrasyona önem veren, çağdaş, dinamik, yeni şartlara uyum gösteren kalkınma programları belirlemiş ve uygulamaya geçirmiştir. Bu politikalar sonucu olarak, birçok sektörde önemli gelişmeler sağlanmıştır.

Hükümetimiz de, aynı temeller üzerinde, milliyetçilik, muhafazakârlık, sosyal adaletçilik, rekabete dayalı serbest piyasa ekonomisi esaslarına dayalı olarak, kalkınmaya açık, medenî, müreffeh, büyük ve güçlü bir Türkiye için çalışmak azminde dir.

Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri; devletin başlıca görevi, istikrarın temini, adaletin süratli dağıtılması, emniyet ve güvenin sağlanması, yurdun savunulması, yurt içinde ve yurt dışında memleketin ve vatandaşların haklarının korunmasıdır.

İktisadî kalkınmada devletin esas fonksiyonu, tanzim edici, fertlerin ve kuruluşların iktisadî münasebetlerini düzenleyici, ihtilafların halline, iktisadî istikrarın sağlanmasına matuf sık sık değişmeyen kaideler koyması, engellerin kaldırılarak verimin yükseltilmesidir. Karar mekanizmasının etkin olarak çalışması esastır.

İktisadî faaliyetlerde, devlet, genel seviyede tanzim edici ve yönlendirici olmalı, detaylara müdahale etmemelidir; vatandaşın rakibi değil, aksine, ona hizmet eden, gelişmesini kolaylaştıran bir yardımcı olmalıdır.

İktisadî kalkınmada devletin doğrudan yürüteceği faaliyetler, esas itibarıyla alt yapı hizmetleridir.

Bütün milletin istifadesine açık olabilecek orman, su, maden, enerji gibi kaynaklar milletin varlığı olarak düşünülmelidir.

Devlet, sanayi ve ticarete, ana prensip olarak, girmemelidir; istisnai olarak, geri kalmış bölgelerde sınaî tesisler kurabilir. Bu teşebbüsler kısa zamanda millete devredilmelidir.

Sanayi, tarım ve ticaretle mal ve hizmet üretiminin en süratli ve verimli şekilde yapılabilmesi, fertlerin kabiliyetlerini ve teşebbüs güçlerini, iktisadî gelişmenin temel unsuru sayan bir sistem içinde mümkün olabilir.

Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri, toplumun maddî ve manevî olarak yükselmesinde ve yücelmesinde temel unsur insandır. Bu nedenle, geleceğimizin teminatı olan çocuklarımızın ve gençlerimizin modern ve ileri Türkiye idealine, Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı, millî, manevî ve ahlakî değerlerimizi benimsemiş, bilgili, ilmi düşünceye sahip, herkese karşı sevgi, saygı ve müsamaha besleyen medenî birer insan olarak yetişmelerini sağlamak, amacımızdır.

Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri; gücünü, tarihinden, millî ve manevî değerlerinden alarak geleceğe güvenle bakan büyük milletimizin, demokrasiye bağlı vatansever evlatlarının üzerine düşen tarihî görev ve sorumluluğun, hür, bağımsız, gelişmiş, itibarlı ve güçlü Türkiye idealinin hizmetkârları ve teminatı olabilme yolunun, millî hedefler etrafında birleşerek, dürüst, medenî ve ölçülü bir siyasî faaliyetle bulunmak olduğuna inanırız. Siyaseti, aziz milletimiz için mukaddes bir fazilet ve hizmet yarışı olarak telakki eder, siyasî faaliyetin müsamaha ve olgunlukla, kavgadan uzak, medenî bir şekilde yürütülmesini düstur ittihaz ederiz.

Aziz milletimiz, çekişmenin, kavganın ve bölücülüğün hiçbir zaman yanında olmamıştır. Geçmişte şu veya bu şekilde kavgaya itilenler veya kendini kavganın içinde bulanlar mustarıptır. Kırgınlıkların giderilmesine, yaraların sarılmasına, dostluğun, kardeşliğin ve dayanışmanın geliştirilmesine zaruret vardır.

Devletimizin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğü ilkesinden asla taviz verilemez. Millî birliğin muhafazası ve idamesi için milletçe büyük bir dikkat ve gayret sarf etmemizin zarureti, bilhassa yakın tarihimizde cereyan eden üzücü olaylar sebebiyle daha iyi anlatılmıştır.

Partimiz, demokratik siyasî mücadelede tek yolu ikna, uzlaşma ve fikirlere hürmet olarak gören; hür, bağımsız, gelişmiş, itibarlı, büyük ve güçlü Türkiye idealine ulaşmayı gaye edinmiş bir siyasî partidir.

Bu programda belirtilen esaslar ışığı altında öngörülen hususların gerçekleşmesi maksadıyla, her çeşit sosyal, iktisadî, idarî, hukukî, politik ve diğer tedbirlerin alınması ve uygulanması için çalışmayı ve mücadele etmeyi aziz milletimize karşı vazgeçilmez görevimiz sayar, siyasî parti oluşumuzun sebebi görürüz.

Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri, toplumumuzun temeli ve millî varlığımızın özü olan aile kurumuna ye aile içinde en yüksek değer olan kadınlarımıza büyük önem veriyoruz. Kadınlarımızın sorunlarına köklü çözümler getirmeye, toplumdaki yerlerini yükseltmeye kararlıyız. Bunun gereği olarak, kadınlarımızın her alanda ve düzeyde görev ve sorumluluk almalarına, yönetimde yetkili olmalarına ve karar mekanizmalarına daha çok katılmalarına özen göstereceğiz.

Bu konularda Anayasada öngörülmüş olan ve İktidarımız döneminde kurulan teşkilatları daha etkin hale getireceğiz.

Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri, doğal, kültürel ve sosyal çevreyi korumak ve geliştirmek, Hükümetimizin temel prensiplerinden birisidir. Ekolojik değerle-

rin korunması ve ekonomik kalkınmanın sağlanması bir bütün olarak ele alınacak, sürekli ve dengeli kalkınma amacına uygun olarak, yasal, idarî ve teknik tedbirler geliştirilecektir.

Bu çerçevede, ulaştırma, tarım, enerji, sağlık, eğitim, konut ve altyapı gibi tüm temel sektörlerdeki yatırımlarda çevre faktörünün de ele alınması sağlanacak; gelecek nesillere temiz ve yaşanabilir bir çevre emanet etme düşüncesi çalışmalarımızda esas olacaktır.

Üç tarafı denizlerle çevrili olan ülkemizde kıyı alanlarının yönetimi konusuna ve kıta içi su kaynaklarımızın korunmasına özel bir önem verilecektir. Bu çerçevede, beş yıllık kalkınma planları paralelinde çevre durum tespitleri yapılarak, öncelikler sıralamasına gidilecektir.

Ayrıca, endüstriyel gelişmenin çevre sorunları yaratmaması açısından, kirliliği kaynağında önleyici tedbir alarak, gerek mevcut gerekse yeni kurulacak tesislerin arıtma sistemlerini kurmalarını sağlamak amacıyla, düşük faizli kredi kullanımı için gerekli hukukî tedbirler geliştirilecektir.

Çevreyi kirletmeyen, çevrenin fizikî ve biyolojik yapısına zarar vermeyecek teknolojik sistemlerin ülkemizde yaygınlaştırılması yoluna gidilecektir.

Evrensel boyuta ulaşan çevre sorunlarının çözümü amacıyla, uluslararası kuruluşlarca başlatılan tüm faaliyetler yakinen izlenecek ve aktif katkı sağlanacaktır. Bu meyanda, Karadeniz'e kıyısı olan diğer ülkelerle birlikte Karadeniz'in kirlilikten korunması amacıyla başlatılan çalışmalar da sürdürülecektir. Aynı zamanda, ülkemizin çevre konusunda taraf olduğu uluslararası sözleşme ve protokoller çerçevesinde aldığı yükümlülüklerin yerine getirilmesi için gerekli yasal ve teknik tedbirler alınacaktır.

Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri; 21'inci yüzyıla girerken, dünyanın klasik ekonomik ve sosyal yapısının, gelişen teknoloji ve kültürel etki ile zorlandığı bilinmektedir. Dünün demirperde ülkeleri bile, kapalı devletçi ekonomilerin başarısızlığı karşısında, hak ve menfaatlara dayanan bir çizgide dış ekonomik münasebetlerini geliştirme arayışı içindedirler.

Gelişen sanayi toplumları, daha fazla gelişebilme imkânlarını, gelişme yolunda olan ülkelerin sosyoekonomik durumlarını, dengeli uluslararası ilişkilere dayandırma zorunluluğunda görmektedir.

Bloklar çökmüş, Kuzey-Güney ilişkileri, Pasifik ekonomik olayı, hatta Avrupa Topluluğu, ekonomik münasebetlerini ülkelerin karşılıklı hak ve menfaatları çerçevesinde değerlendirmeye başlamıştır.

Dünyada kısıtlı olan doğal zenginliklerin ve teknolojik girdilerin insan yararına, dengeli bir şekilde kullanılması anlayışı, giderek süratli bir şekilde ağırlık kazanmaktadır.

İşte bu ve benzer nedenledir ki, dünyada hiçbir ülke, kapalı bir ekonomik anlayışla, kendi insanının refah düzeyini arzu edilen seviyeye ulaştırma imkânına sahip değildir.

Ülkemiz, dış ekonomik münasebetlerini geliştirmede çok geç kalmış olmakla beraber, Anavatan Partisi, iktidara geldiği 1983 yılından bu tarafa, bu geç kalmışlığı gidermek için yoğun çabalarını sürdürmektedir. Söz konusu yıldan itibaren öncelikle komşu ülkelerimizle başlatılan ekonomik ve ticarî ilişkiler, bu alanda kaydettiğimiz aşamalara bir gösterge teşkil etmektedir. Müteahhitlerimizin komşu ülkelerde, yabancı rakiplerinin dikkatlerini üzerlerine çekebilecek tarzda gösterdikleri başarılar, ihracat ve ithalatımızın ani sıçraması, dış ekonomik ilişkilerimizde isabetli kararlarımızın neticesi olmaktadır.

Hükümetlerimiz, 1983 yılından bu tarafa ithalat-ihracat, yabancı sermaye ve kambiyo rejimlerinde yaptığı radikal değişikliklerle, kapalı ekonomik yapısını kırarak, yeniden ekonomik ve ticarî yapılaşmaya gitmiş; bu yapılaşmada gösterdiği başarılarla, gelişme yolunda olan ülkelere örnek olmuştur.

Anavatan Partisi İktidarı olarak, dış ekonomik münasebetlerde kaydettiğimiz gelişmeleri, ülkemizin menfaatlerine uygun bir şekilde daha da geliştirmeyi bir amaç olarak görüyor ve bu yönde her türlü tedbiri almayı kaçınılmaz buluyoruz.

Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri; adalet, mülkün, kişi hak ve hürriyetlerinin, çağdaş toplum hayatının temelidir. Adaletin bağımsız ve tarafsız yargı organları tarafından süratle yerine getirilmesi, milletimizin en önemli temennilerinden biridir. Bu nedenle, Adalet Bakanlığı ve yargı organlarının imkânlarının geliştirilmesi, sistemin modernizasyonu ve çalışma şartlarının iyileştirilmesi hedefimizdir.

Kanunların, mahkemelerin yükünü azaltacak şekilde gözden geçirilmesine çalışılacaktır.

Adaletin süratle ve vatandaşlar arasında bir ayırım yapılmaksızın gerçekleştirilmesi, millî birlik ve beraberliğimizin tesisinde ve devlete güvenin temininde en önemli unsurlardan biridir.

Bu hak ve hürriyetlerin teminat altına alınması için, hukuka bağlı ve hukukun üstünlüğünü esas alan hukuk devleti düzenini temel şart sayarız.

“Geciken adalet, adaletsizliktir” düşüncesinden hareketle, yargı sisteminin hızlı, nitelikli ve adil sonuç almaya elverişli bir düzene kavuşturulması için, personel, yapı, araç ve gereç bakımından iyileştirilmesi esas olacak, kurumlar ve hukuk kuralları bu esasa göre geliştirilecektir.

Hükümet olarak, adli ve idarî yargı kurumlarına büyük önem veriyoruz. Bu itibarla, yargı mesleğinin özendirici hale getirilmesi hedeflerimiz arasındadır.

Türk Ceza Kanununun 141, 142, 143, 163'üncü maddelerinin kaldırılması, demokrasi adına atılan önemli adımlardan biri olmuştur.

Hazırlık tahkikatında avukat bulundurulmasını teminen yasal düzenlemeler yapılacaktır.

Üst yargı organlarının iş yüklerini kendi içinde dengeleyici ve özellikle Yargıtayın bir içtihat mahkemesi olarak çalışmasını sağlayıcı tedbirler alınacaktır.

Ceza infaz kurumlarının her bakımdan daha sıhhatli ve modern bir fizikî yapıya kavuşturulması sağlanacak, hükümlüleri topluma yeniden kazandırıcı yönde

tedbirler alınacak, özellikle çocuk hükümlülerin ıslahı ve yetiştirilmelerine önem verilecektir.

Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri, aziz vatanımızın her hal ve şart altında savunmasının yapılabilmesi ve uluslararası barışın sürekliliğinin temin edilebilmesi için, millî ve tarihî geleneğimiz olan disiplinli ve kuvvetli bir ordunun varlığının esas olduğu malumunuzdur.

Kahraman Ordumuzun en mükemmel şekilde eğitilmesi, modern silah, araç ve gereçlerle teçhiz edilmesi ve güçlendirilmesi için gerekli imkânların sağlanmasını zorunlu bulmaktayız. Savunma sanayii geliştirilecek, Ordumuzun vurucu gücü artırılacak, Ordumuz sayıca azaltılırken, eğitimi daha yüksek seviyelere çıkarılacaktır. Türk Silahlı Kuvvetlerinin güçlendirilmesinde en önemli unsurlardan biri olan personelin, yurt içinde ve dışında eğitilmesi, yetiştirilmesi için gerekli kaynak ve imkânlar sağlanacaktır.

Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri, dış politikamızın esası, Büyük Atatürk'ün vaz ettiği temel ilkeler istikametinde, bölgemizde ve dünyada barış ve güvenliğin muhafaza ve idamesine ve uluslararası işbirliğinin gelişmesine katkıda bulunulmasıdır. Devletimizin kuruluşundan bu yana dış politikasında daima göz önünde tuttuğu bağımsızlık, egemenlik ve toprak bütünlüğüne saygı, ahde vefa ve barışçılık ilkeleri temelinde, millî menfaatlerimizin hassasiyet ve kararlılıkla en etkili şekilde korunması, Hükümetimizin, dış politika alanında birinci hedefini teşkil edecektir.

Türkiye, dış politikasında, özgün ve imtiyazlı coğrafi konumun sağladığı geniş imkânlardan azamî ölçüde yararlanmak durumundadır. Bir Avrupa ülkesi olan Türkiye, aynı zamanda, bir Akdeniz, Karadeniz, Balkan ve Ortadoğu ülkesi olma özelliğini de taşıdığından, bölgelerarası işbirliğinin geliştirilmesinde fevkalade merkezî bir konuma sahiptir. Ülkemizin bu müstesna özellikleri, çok boyutlu aktif bir dış politika izlememizi zorunlu kılmaktadır.

Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri, uluslararası topluma ve komşularına karşı sorumluluğunun bilincinde olan Türkiye, bölgede belirsizliklerin ortadan kaldırılmasına çaba sarf edecek ve istikrar unsuru olma özelliğini, aktif dış politikası ve bölgesel işbirliği projeleriyle somut bir biçimde sergileyecektir.

Hükümetimiz, Balkanlarda Karadeniz'de, Akdeniz'de ve Ortadoğu'da refah, istikrar, işbirliği ve güven iklimi meydana getirilmesine, yönelik adımlar atılmasına öncülük edecektir. Karadeniz'de Ekonomik İşbirliği Bölgesini, Türkiye, İran ve Pakistan'ın üyesi bulunduğu Ekonomik İşbirliği Teşkilatını ve Balkan ülkeleri arasındaki çok yönlü işbirliğini, bu çerçevede önemli örnekler olarak zikretmek istiyorum.

Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri, bildiğiniz gibi, Hükümetimiz, Partimizin de temel ilkeleri doğrultusunda, insan unsurunu birinci planda tutmaktadır. Bugün, intan, sadece iç hukukun değil, uluslararası hukukun da üyesi haline gelmiştir. Gerçekten de, artık, kişiler uluslararası mahkemelere başvurabilmektedirler; Türkiye de bu hakkı kendi insanlarına tanıyan devletler arasında yer almıştır.

Avrupa Topluluğuna, 1987 yılında, tam üyelik müracaatında bulunduk. Müracaatımız üzerine AT Komisyonu tarafından hazırlanan rapor ve işbirliği önerilerinde de vurgulandığı üzere, ilk aşamadaki hedefimiz, Türkiye'yi tam üyeliğe götürecektir. Yeni bir yakınlaşma ve işbirliği süreci başlatmak ve aramızdaki entegrasyon unsurlarını çoğaltmaktır. Temel hak ve özgürlüklere saygı, çoğulcu demokrasi, serbest seçimler ve pazar ekonomisinin Türkiye ile AT ülkeleri arasında ortak paydayı oluşturduğu inancındayız. Türkiye-AT ilişkilerinin yeniden güçlü ve dinamik bir yapıya kavuşturulması için, Avrupalı ortaklarımızın, mevcut bazı pürüzleri, tarihî sorumluluk anlayışıyla bertaraf edecek tedbirleri vakit geçirmeden almalarını temenni ediyoruz.

Paris Yasası ile çerçevesi çizilen yeni Avrupa'nın inşasında, kısa bir süre önce kurulmuş olan AGİK kurumlarının başarılı bir biçimde işlev görmesi ve olgunluğa erişmesi büyük önem taşımaktadır. Türkiye, bu konuda, AGİK çerçevesinde ve Avrupa Konseyi çalışmalarında yapıcı gayretler içinde olacaktır.

Türkiye, NATO ittifakı içinde, başta güvenlik olmak üzere, tüm konularda aktif ve müessir bir rol oynamayı sürdürecektir. Avrupa'nın güvenlik ve savunma boyutunun ortaya çıkarılmasında önemli bir rol oynamaya aday olan Batı Avrupa Birliği ile ilişkilerimizi, üyelik hedefimiz doğrultusunda ve NATO ile uyum içinde geliştirmeye kararlıyız.

Dış politikamızın önemli boyutlarından birini oluşturan ABD ile ilişkilerimizi, uzun vadeli bir perspektifle ele alarak, dostluk ve ittifak bağları ve karşılıklı çıkarlara hizmet edecek bir anlayışla sürdürmek ve iktisadî işbirliği boyutuna da ağırlık vererek daha da geliştirmek arzusundayız.

Geleneksel dostumuz olan Almanya'nın birleşmesi, Avrupa'nın yakın tarihinde önemli bir dönüm noktası olmuştur. Avrupa'nın siyasî ve ekonomik oluşumunda şimdi daha geniş sorumluluk üstlenen Almanya ile ilişkilerimizi, her alanda en ileri düzeye götürme arzusundayız.

Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri, Türkiye'nin, Körfez bunalımı boyunca izlediği uluslararası hukuku ve BM Güvenlik Konseyi kararlarını esas alan politikası, bundan böyle de aynı doğrultuda kalacaktır. Bir bölge devleti olarak, Irak ile ilişkimize ve Irak halkı ile bağlarımıza önem atfediyoruz. İlişkilerimizin normalleşmesi için gerekli koşulların oluşmasında, Irak'ın, BM Güvenlik Konseyi kararlarının gereklerini yerine getirmesi gerektiği inancındayız.

Hükümetimiz, geleneksel dostu Pakistan, yakın ilişkiler içinde bulunduğu Suudi Arabistan ve Doğu komşusu İran gibi bütün İslam Konferansı örgütü üyesi ülkelerle mevcut yakın dostluk ve işbirliği ilişkilerini daha da geliştirmeye kararlıdır.

Ortadoğu sorununun haline büyük önem veren Türkiye, bölgede adil ve kalıcı bir barışın tesisinin ancak İsrail'in 1967 savaşında işgal ettiği topraklardan geri çekilmesi, Filistinlilerin meşru haklarının tanınması ve ayrıca bölgedeki tüm ülkelerin tanınmış ve güvenli sınırlara sahip olmaları ile gerçekleştirilebileceğine inanmaktadır.

Ortadoğu ülkeleri arasında da bölgesel işbirliği projeleri geliştirilmesine öncelik vereceğiz. Bölgede doğalgaz ve petrol boru hatları tesisi ile elektrik, yol şebekelerinin birleştirilmesi ve “barış suyu” gibi somut ve önemli projeleri bu çerçevede sayabiliriz.

Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri, kuzey komşumuz Sovyetler Birliği ile ilişkilerimizde son yıllarda kaydedilen olumlu gelişmelerden memnunluk duymaktayız, önümüzdeki dönemde, gerek SSCB gerek Birlik Cumhuriyetleri ile işbirliği ilişkilerimizin, bugüne kadar titizlikle riayet edilen, ilkeler çerçevesinde, uzun vadeli bir perspektifle geliştirilmesine öncelik vereceğiz.

Bulgaristan’da Kasım 1989’dan bu yana meydana gelen olumlu gelişmeler, yeni yönetimin, Türk azınlığına mensup vatandaşlarının sorunlarını çözme konusunda açıklanan siyasi iradesi ve bu amaca yönelik çabaları, Türkiye ile Bulgaristan arasındaki ilişkileri yeni bir dönemin eşiğine getirmiş, ilişkilerin normalleştirilmesi ve geliştirilmesi için umutlar doğurmuştur.

Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri, Hükümetimiz, Ege’nin iki yakası arasında karşılıklı hak ve çıkar dengesine dayalı sağlam ve kalıcı bir dostluğun tesis ve idamesi gereğine içtenlikle inanmaktadır. Ülkelerimiz arasında mevcut çeşitli meselelerin ancak gerçekçilik, sağduyu ve ileri görüşlülüğün temel alındığı ciddi müzakerelerle çözümlenebileceğini düşünmekteyiz.

Türk-Yunan ilişkilerine, iki ülke ve milleti birbirine bağlayan uzun vadeli çıkarların mevcudiyeti açısından yaklaşmakta ve Yunanistan’la Türkiye arasında sürekli bir anlayış birliği ve işbirliğinin tesisinin her iki ülkenin de yararına olacağı fikrinin Yunan tarafınca da samimiyetle paylaşılmasını beklemekteyiz.

Hükümetimiz, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile mevcut ilişkilerimize özel bir önem atfetmektedir. Kıbrıs Türk halkı, Ada’nın iki aslı unsurundan birisi olarak Ada’nın geleceğinde her alanda eşit söz hakkına sahiptir ve sahip kalacaktır. Türkiye, Kıbrıs sorununa Ada’daki iki halkın uluslararası antlaşmalara dayanan hak ve statüleri açısından bakmakta ve meselenin, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterinin iyi niyet görevi çerçevesinde, taraflar arasında eşit düzeyde yapılacak müzakerelerle çözümünü desteklemektedir.

Birleşmiş Milletler Genel Sekreterinin iyi niyet görevi çerçevesinde, Adadaki iki eşit taraf arasında doğrudan görüşmelerle varılabilecek anlaşmaya dayalı bir çözümün unsurları, 649 sayılı Güvenlik Konseyi kararında yer almaktadır. Kıbrıs Türk tarafı, bu esaslar dahilinde, adil bir çözüm çerçevesi oluşturulması için yapıcı bir çaba içindedir.

Son olarak, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, ile mutabakat halinde Kıbrıs’taki iki eşit taraf ile Türkiye ve Yunanistan’ın katılacakları dördü bir toplantı önerilmiştir. Yunan-Rum tarafının olumsuz tepkisine rağmen, bu öneri gündemde kalmaya devam etmektedir. Kıbrıs Türk tarafının bugüne kadar sabırla izlediği yapıcı tutum, Hükümetimizce kararlılıkla desteklenecektir. Geçmiş tecrübeler, Kıbrıs meselesinin başka siyasi amaçlar uğruna değerlendirilmek istenmesinin, bu meselenin çözümüne yardımcı olmadığını göstermiştir. Yunanistan Hükümetinin bu gerçeğin bilinci içinde hareket edeceğini ümit ediyoruz.

Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri, yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın bulundukları ülkelerdeki hak ve menfaatlarının korunmasına ve yaşam koşullarının iyileştirilmesine büyük önem vermekteyiz. Ülkemiz ile, bulundukları ülkeler arasında bir dostluk ve yakınlaşma köpürüşü rolünü üstlenmesini arzuladığımız bu vatandaşlarımızın en yüksek eğitim düzeyine kavuşmaları ve bulundukları ülkelerde layık oldukları en üst düzeye ulaşmaları için çaba göstermeye devam edeceğiz.

Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri, Hükümetimiz, yüce milletimizin can ve mal emniyetini sağlamada, ülkemizde huzur ve güvenin temininde gerekli tüm tedbirleri almayı amaç edinmiştir.

Huzur ve güvenin sağlam ve kalıcı temellere oturtulması, siyasi, iktisadî ve sosyal politikaların bir bütünlük içinde uygulanmasına, birbirleriyle ahenkli ve dengeli yürütülmesine bağlıdır.

Huzur ve güvenin bedelinin, demokratik nizamdan, insan hak ve hürriyetlerinden vazgeçmek olamayacağına samimiyetle inanmaktayız.

Güvenlik kuvvetlerinin asli görevleri dışındaki görevlerle meşgul edilmemelerine yönelik çalışmalar yapılacak, bu çalışmalarla, asli görevlerini aksatan mevzuat hükümleri belirlenerek, ayıklanmaları sağlanacaktır.

Jandarma Genel Komutanlığı ile Sahil Güvenlik Komutanlığı taşra kuruluşlarının, ilgili mülkî idare amirleriyle daha sıkı görev ilişkileri içinde çalışmalarını sağlayacak yasal düzenlemeler yapılacaktır.

Güvenlik kuvvetlerinin hizmete bağlılıklarının sağlanması ve iş verimliliklerinin artırılması, sosyal güvenliklerinin temini üzerinde ciddiyetle durulacak; asayişin tesisi uğruna şehit olan vatan çocuklarının ve ailelerinin geleceklerinin mutlaka teminat altına alınması çalışmaları hızlandırılacaktır.

Gerektiğinde eğitim ve diğer destekleyici imkânlar da sağlandıktan sonra, şehir içi trafik hizmetlerinin düzenlenmesinde mahallî idarelerle çok sıkı işbirliği içinde olunacak ve halen polisin ve trafik teşkilatının görev alanı dışındaki mahallerde jandarma tarafından yürütülmekte olan trafik denetimlerinin de, trafik polisine devrine ilişkin çalışmalar yapılacaktır. Trafik anarşisinin önlenmesi için, yasal düzenlemeler de dahil, acil tedbirler konusunda bir Trafik şurası hemen toplanacaktır.

Mahallî idarelere personel yetiştirmek üzere, eğitim kurumu faaliyete geçirilecektir.

Köy Kanunu süratle gözden geçirilip günün şartlarına göre yeniden düzenlenecektir.

Mülkî idare taksimatında, coğrafi, ekonomik unsurlar ve kamu hizmetlerinin gerekleri dikkate alınarak, yeni il, ilçe ve belediye kurulması yoluna gidilecektir.

İdari ve ekonomik yönetimimizin bürokratik işlemlerinin azaltılması çalışmaları sürdürülecektir.

Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri, anarşi ve terörün dünya milletlerinin huzur ve güvenini sarsan olayların başında gelmekte olduğu ve önlenmesi konusunda tüm ülkelerin üzerinde önemle durdukları malumlarıdır.

Anarşi ve terörün, devletin varlığını sarsan bir olay olması nedeniyle, yasama, yürütme ve yargı organlarının, iktidarıyla, muhalefetiyle, bütün siyasî partilerin ve toplumun bütün kesimlerinin bu konuda üzerine düşen görevleri yapmaları bir zorunluluk olmaktadır.

Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde bölücü nitelikli ve yurt dışı irtibatlı; ancak, güvenlik kuvvetlerimizin sürekli mücadele üstünlüğü içinde geçen anarşik nitelikli çarpışmaları hukukun üstünlüğü ilkelere sadık kalarak önleme hususunda azimli ve kararlıyız. Hukuk devletinin gücü, aziz milletimizin engin sağduyusu, birlik ve beraberlik ruhu ve güvenlik kuvvetlerimizin fedakâr gayretleri, bu konuda en büyük teminatımızdır. Hükümetimizin, anarşi, terör, bölücülük ve aşırı cereyanlarla mücadelesi, devamlı ve tesirli bir şekilde devam edecektir. Bunun için de, güvenlik kuvvetlerimiz, modern imkân ve araçlarla donatılacak, eğitim ve öğretime ağırlık verilecek; ücret ve sosyal imkânları, hizmetin önemine uygun bir şekilde artırılacaktır.

Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri, iktidarımızda, iktisadî ve malî alanlarda 1984 yılından itibaren yaptıklarımız ve elde edilen başlıca sonuçlar şöyledir:

Kambiyo rejimi tamamen değiştirilmiş; döviz; suç unsuru olmaktan çıkarılmıştır. Bugün, ülkemiz, dünyanın en rahat kambiyo rejimlerinden birine sahiptir. Paramız konvertibl hale getirilmiştir. (*DYP sıralarından, "Hangi konvertibl" sesi*)

Vergi sistemi modernleştirilmiştir. Yirmibeş yıldan beri sadece sözü edilen Katma Değer Vergisi, İktidarımız döneminde uygulamaya konulmuştur.

1933 yılından beri çıkarılamayan Serbest Muhasebeci, Malî Müşavir, Yeminli Malî Müşavirlik Kanunu çıkarılmıştır.

Gümrükler, bütünüyle gözden geçirilmiş; koruma, makul nispetlere indirilmiş, Türkiye'yi dışarıya açılmayı teşvik edecek şartlar getirilmiştir.

Faizler büyük ölçüde serbest bırakılmıştır.

Sermaye piyasası kurulmuştur.

Tekeller kaldırılmıştır.

Köprü, baraj gibi tesislerin gelir ortaklığı senetleri çıkarılarak tasarruflar teşvik edilmiş; böylece, halkın tasarrufları, yeni yatırımlara kaynak oluşturmuştur.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Hangi halk, hangi halk!

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Yatırım, işletme ve ihracatı kapsayan yeni entegre bir sistem devreye sokulmuştur.

Bu politikaların müspet neticelerini, en iyi şekilde, gayri safi millî hâsıla, ihracat ve Türkiye'nin dış kredi itibarında görebilmekteyiz.

Gayri safi millî hâsılanın 1984-1990 döneminin ortalama büyüme hızı yüzde 5,8 olmuştur.

1979 yılında ihracatımız 2,2 milyar dolardı ve bunun yüzde 36'sı sanayi malları idi. Bu yılki ihracatın ise 15 milyar dolar olacağı tahmin edilmektedir ve bunun yüzde 80'i sanayi mallarıdır.

Türkiye, son altı yılda kredi itibarı en süratli yükselen ülkelerden biridir.

Döviz rezervleri, 1983 yılında 1,2 milyar dolar iken, bugün 11 milyar dolara çıkmıştır.

Lüks ithalat sayılan araba, sigara ve diğer malların yıllık ithalattaki payı yüzde 4'ün altındadır. Daha önce ülkeye çeşitli şekillerde kaçak olarak sokulan bu mallardan son beş yılda devletin aldığı gümrük ve fon, 2 trilyon liradan fazladır. Bu paralar, başta Toplu Konut, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonu olmak üzere çeşitli alanlarda kullanılmaktadır.

Tarımda önemli üretim artışları kaydedilmiştir. 1984-1990 döneminde tarımın ortalama gelişme hızı yüzde 3,6'dır. Bu dönemde, DSİ tarafından 57 baraj ve 93 gölet tamamlanmıştır. Halen, 57 baraj ve 114 gölet inşaatı devam etmektedir. Son yedi yılda, 800 bin hektarı aşkın alan sulamaya açılmıştır. Güneydoğu Anadolu Projesi bütün hızıyla devam etmektedir. Atatürk Barajı ve Urfa Tüneli muhtemelen 1992'de hizmete hazır hale gelecek, Harran Ovası sulanmaya başlanacaktır.

Mayıs 1991 itibarıyla Toplu Konut Fonundan finanse edilmiş ve halen finanse edilmekte olan konut sayısı 820 bindir. Verilen kredi miktarı 5,5 trilyon Türk Lirasıdır.

1983 yılında, dış turizm gelirimiz 411 milyon dolar, yatak kapasitemiz 66 bin idi. 1990 yılı sonunda, yatak kapasitesi 200 bini aşmış olup, 1991 yılı turizm gelirinin, Körfez krizinin ağır etkisine rağmen, 3 milyar doları aşması beklenmektedir.

Yıllık fiili yabancı sermaye girişi, 1983 yılında 46 milyon dolar iken, 1990'da 713 milyon dolar olmuştur. 1991 yılında ise 1 milyar doları aşması beklenmektedir.

Türkiye'nin çimento üretimi 1983'te 13,6 milyon ton, 1990'da 24,5 milyon tondur. Demir-çelik üretimi ise 1983'te 3,9 milyon ton, 1990'da 9,5 milyon tondur.

Linyit üretimi, 1983 yılında 23,8 milyon ton, 1990 yılında ise 52 milyon tondur.

Cumhuriyet süresince, 1983 sonuna kadar 24.400 köye elektrik verilmesine mukabil, bugün elektriksiz köy kalmamıştır.

Elektrik enerjisi üretim kapasitesi, 1983 yılında 6.935 megavat iken, 1990 sonunda 16.400 megavata ulaşmıştır. 60 yılda yapılanın yüzde 140'ını 7 yıla sığdıran bir iktidar olmanın gururunu taşımaktayız.

Savunma sanayinde önemli hamleler yapılmıştır. Türkiye'de yapılan ilk F-16 uçağı 1987'de uçmuştur. Bugün, 70 F-16 uçağı hizmete sokulmuştur. Ayrıca, bu uçakların ihracatı da söz konusudur.

Haberleşmede büyük hamleler yapılmıştır. 1983 yılında, toplam 1,9 milyon olan telefon hattı sayısının 1,6 milyonu otomatik idi. 1990'da ise, toplam telefon sayısı 8 milyon olup, bunun yüzde 98'i otomatiktir. 1983 sonunda 10.272 köye

telefon bağlanması olmasına mukabil, bugün, bütün köyler telefona kavuşmuştur. Bu yılsonu itibariyle, telefon hattı sayısı 9 milyona çıkarılacaktır.

1983 yılında 42 bin otomobil üretilirken, 1990'da bu rakam 167 bine çıkmıştır. Bu rakamın, 1991 yılı sonu itibariyle 240 bine ulaşması beklenmektedir.

Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri; tamamıyla renkli televizyon yayınına İktidarımız döneminde geçilmiş olup, bugün 6 kanaldan TV yayını yapılmaktadır. Televizyonun haftalık yayın saati 1983 yılında 37 saat iken, 1990'da 350 saate yükselmiştir.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Star'ı da ilave et.

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Son yıllarda gerçekleştirilmiş bulunan ve Türk sporunun atılım yapması sonucunu doğuracak altyapı ve tesis yatırımlarına ağırlık verilmeye devam edilecek ve bunların bütün yurt sathına yaygınlaştırılması temin edilecektir.

Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri, sizlere şimdi vergi ve politikalarımız ile ilgili kısa bilgi vermek istiyorum:

Ücretlinin, eğitim, sağlık, konut kredi faizi ve kültür harcamalarını vergiden düşmesi için kanunî düzenleme Meclise sevk edilecektir.

Son sekiz yılda vergi gelirleri millî gelirin üzerinde artan Türkiye, vergi kaçakını giderek azaltmakla beraber, bu kaçakın azaltılmasını daha da hızlı bir şekilde yapmak istemektedir. Türkiye, etkin bir vergi sistemi ve vergi kaçakını azaltma konusunda bütün gelişen ülkelere, özellikle Doğu Avrupa ülkelerine örnek olma durumundadır ve bu başarısını da artırarak sürdürecektir.

Vergi kaçakının daha hızlı azaltılması konusunda otokontrol mekanizmaları yaygınlaştırılacak, belge düzeninin oturtulması için çalışmalara devam edilecektir. Belge düzeni oturdukça, vergi nispetleri hem ücretliler hem de serbest çalışanlar için düşürülebilecektir.

Vergilendirilmemiş alanlardan vergi almak ve yeni vergi mükellefleri yaratmak esastır. Belge düzeni yaygınlaştıkça, ortalama kâr haddi uygulaması tedricen kaldırılacak, hayat standardı uygulaması ıslah edilecektir.

Vergi sistemimizde büyük yatırımcılara sağlanan teşvikler, küçük müteşebbise de verilecektir. Ekonomik politikalar ile malî politikalar tam bir uyum içine sokulacaktır. Vergi kanunları, yatırımları daha da teşvik edecek hale getirilecektir.

Kamu personel rejiminde temel politikamız, çalışanı ödüllendirmek ve korumaktır. Çalışanla, çalışmayanı, sicili iyi olanla olmayanı, vatandaşa iyi muamele edenle etmeyeni, kıdemli ile kıdemsizi, eğitilmiş ile eğitimsizi ayırt edecek ve teşvik edecek bir personel rejimi amaçlıyoruz. Yetki Kanunu ile bu konuda gerekli düzenlemeleri en kısa zamanda gerçekleştireceğiz. Kadro karşılığı sözleşmeli uygulaması düzeltililecektir.

Meslek kuruluşları ile işbirliği artırılacak, hizmet içi eğitim etkin hale getirilecektir.

Gümrüklerde işlemlerin sadeleştirilmesine hız verilecek, ithalatçı ve ihracatçıların çok daha kısa zamanda, AT standartlarında işlemlerini bitirmeleri hedef alınacaktır.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Programın yarısı okundu, bir tek yeri alkışlanmadı; önemli bir nokta, Sayın Başkan!

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyin.

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri, millî eğitim politikasını ve hizmetlerini, ülkemiz ve milletimiz için en önemli ve öncelikli bir devlet politikası olarak görüyoruz. Hükümetlerimizin, bu anlayışla bugüne kadar gerçekleştirdiklerine şükranlarımızı sunuyoruz.

Ancak, 2000’li yılların eşiğinde, bilgi toplumu çağında yaşadığımızın da bilincindeyiz. Millî eğitim sistemimize, yeni bir anlayış, yeni bir yapılanma; bunun gereği olan yeni bir uygulama, değerlendirme ve yönlendirme görev ve sorumlulukları yüklendiğinin de anlayışı içindeyiz.

Millî kimlik, kişilik, ahlakî karakter ve yüksek irade gücü kazandıran millî kültürümüzü, her derece ve türdeki örgün, yaygın, sürekli ve hayat boyu eğitim kurumlarında ve uygulamalarında daha yoğun bir şekilde vermeye, benimsetmeye çalışacağız.

Millî eğitimde bugüne kadar gereğince ele alınmadığını bildiğimiz, millî tarihimizde başarılı uygulamaları olan üstün nitelikli, istidat ve kabiliyetli çocuklarımızın özel olarak yetiştirilmelerinin yararlı olacağına inanıyoruz.

Yine, eğitimde laiklik ilkesini, toplumumuzun çeşitliliğinin en büyük kaynaştırıcı, uzlaştırıcı ve birleştirici harcı, temeli ve teminatı olarak görüyor ve benimsiyoruz.

Bu amaçları gerçekleştirmek için, Hükümet olarak, millî eğitimde yeni seferberlikler başlatmaya azimli ve kararlıyız. Bunun için, Millî Eğitime son iki yıldır ayrılan paydan daha fazla pay ayırmaya ve sistemi yenilemeye kararlıyız.

Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri, İktidarımızın hükümet programlarında belirtilen amaçlar, hedefler, ilkeler ve ihtiyaçlar ile Millî Eğitim Temel Kanunu doğrultusunda millî eğitimimizin geliştirilmesi için önemli çalışmalar yapılmış ve büyük mesafeler alınmıştır. Bunun ilk delili, cumhuriyet dönemi bütçeleri içinde en yüksek payların son iki yılda millî eğitime ayrılmış olmasıdır.

Millî eğitim hizmetlerinin geliştirilmesinde, özellikle yeni doğan ihtiyaçların karşılanmasında ve sorunların çözümünde, İktidarımız döneminde 1986 yılında yürürlüğe konan 3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu ile, ek kaynak sağlayan 1988 yılında çıkarılan 3418 sayılı Kanunla, eğitime yeni bir atılım gücü ve hız kazandırılmıştır.

Millî eğitim sistemimizin en önemli unsuru olan öğretmenlerimiz ile öğretim elemanlarının toplumda layık oldukları statüye kavuşturulmalarının gerektirdiği yönde alınan tedbirler ve sağlanan imkânlar temel alınarak, bugünün ihtiyaçlarına uygun seviyeye ulaştırılması sağlanacaktır.

Bu çerçeve içinde, özellikle, Bakanlığın genel politika ve ortak hizmetler dışında kalan merkezî yönetime ilişkin görev, yetki ve sorumluluklarının taşra teşkilatına devredilmesi ve yeni “eğitim yönetimi alanları” kurulması ile ilgili kanunî düzenleme gerçekleştirilecektir.

Zorunlu eğitimin 2000 yılına kadar sekiz yıl, 2000 yılından sonrası için de on yıl olmasını sağlayacak kanunî düzenleme yapılacaktır.

Millî Eğitim Akademisinin kuruluşu tamamlanacaktır.

Halen 180 bin olan çırak öğrenci sayısı, 1992 yılı sonunda 300 bine çıkarılacak ve özellikle örgün eğitim ve ilişkileri düzenlenecektir.

İlk uygulaması 1990-1991 öğretim yılında başlatılmış bulunan ve 109 bin gencimizin başvurduğu ve eğitim gördüğü Lise Mezunlarına Meslek Edindirme Projesi, kurumlaştırılarak devam ettirilecektir. Buradan mezun gençlerimize, kendi işyerlerini kurmaları halinde, maddî destekte bulunulacaktır.

Çocuklarımıza yaşadıkları çevreyi tanıma ve koruma bilincini kazandırmak suretiyle onlarda kendilerine güven ve topluma karşı sorumluluk duygusunu güçlendirmek amacıyla kurulan “Türkiye Çocuk Çevre Kulüpleri” yurt çapında yaygınlaştırılacaktır.

Çağ nüfusunun okullaşma oranının, okul öncesi eğitimde yüzde 11,5’e; ilk ve ortaokulda yüzde 100’e; ortaöğretimde, meslekî ve teknik öğretim ağırlıklı olmak üzere yüzde 45’e ve yükseköğretimde (Açıköğretim dâhil) yüzde 20’ye ulaşması yönünde çalışılacaktır.

Özel eğitime muhtaç çocuklar ve gençler için halen yüzde 3 civarında olan okullaşma oranının artırılması ve eğitim imkânlarının genişletilmesi, iyileştirilmesi suretiyle çağ nüfusunun yüzde 10’unun okullaşmasının gerektirdiği tedbirler araştırılacak, bu hedefin gerçekleştirilmesine çalışılacaktır. Ülkemizde ilk defa 13-15 Mayıs 1991 tarihinde gerçekleştirilen özel Eğitim Konseyinde alınan kararların uygulanmaya konması sağlanacaktır.

Eğitim ve öğretim hürriyetinin Anayasaya sadakat borcunu ortadan kaldırma-yacağı inancıyla, millî birlik ve bütünlüğümüzün temel unsurlarının başında yer alan Türkçenin, özellikleri bozulmadan ve aşırılığa kaçılmadan millî ve ortak bir eğitim ve bilim dili olarak öğretilmesine daha çok önem verilecektir.

Eğitimdeki sayısal gelişmeler yanında, eğitimin nitelik ve kalitesinin yükseltilmesi temel hedeflerimizden biri olacaktır.

Çağdaş gelişmenin bir boyutu olarak eğitimde bilgisayar, TV, video gibi teknolojilerin kullanımı yaygınlaştırılacaktır; bu amaçla, televizyon kanallarından biri öğretim ve eğitime tahsis edilecektir. Yurt dışındaki çocuklarımızın örf ve âdetlerimize, vatan, millet ve ortak millî kültürümüze bağlılıklarının korunması için gerekli tedbirler alınacaktır.

Özel kesimin, vakıf ve dernek gibi tüzelkişilerin, hayırseverlerin, okul öncesinden üniversitelere kadar örgün eğitim kurumları kurmaları özendirilecek ve desteklenecektir.

Türkiye Büyük Millet Meclisinde Millî Eğitim Komisyonundan geçmiş bulunan üniversitelerin kuruluş kanunu ile, dünyada ilk defa bu büyüklükte bir yükseköğretim seferberliğini gerçekleştirmeyi amaçlayan İktidarımız, bu kurumlarla birlikte, mevcut üniversitelerimizin öğretim elemanı ve finansman ihtiyacını karşılayacak, 2010 yılına kadar geçerli bir master planı hazırlayacak ve uygulamaya koyacaktır.

Bugüne kadar yapılan uygulamalar ve sonuçları ışığında, YÖK Kanunu gözden geçirilecektir. Yükseköğretimdeki gençlerimizden başvuruda bulunacakların tamamına yurtlarda barınma imkânı mutlaka sağlanacaktır.

Bu yurtların barınma, beslenme ve eğitim şartları geliştirilecek, öğrenim kredisi artırılabilecektir, önümüzdeki yılsonunda, mevcut kapasitesine 42 bin yatak ilave edilecektir.

Millî birlik ve bütünlüğümüzün harcı olan, yüce duygularla olgunlaşmamızın, yüksek ahlaklı toplum meydana getirmemizin kaynağı olan yüce dinimizin ehil öğretmenlerle öğretilmesi ana amacımızdır. Bu amaçla, dinî öğretime daha da önem verilecektir.

Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri, çalışma hayatımızın en önemli unsuru olan işçi ve işverenin, karşılıklı saygı ve menfaatlere dayalı bir diyalog içinde olması için, Hükümetimiz her türlü çabayı sarf edecektir.

İşverenin çalışma güvencesini en üst noktaya çıkarırken, işçinin de, çalıştığı tesisin aslında milletin malı olduğu düşüncesi içinde bulunması, çalışma barışının tesisinde önemli bir unsurdur.

Topluszleşme görüşmelerinde, ekonomik imkânların göz önüne alınması, ücretlerin enflasyondan erimemesi, refah artışından pay alması esastır.

Topluszleşmelerde, çıplak ücret, giydirilmiş ücret, yan ödemeler gibi konularda kavram kargaşasının ortadan kalkması için, işçi-işveren kuruluşları ile diyalog içinde bulunulacaktır.

Hükümet olarak, sosyal güvenliği, sosyal hukuk devleti içerisinde yer alan ve bu ilkeyi oluşturan temel kavramlardan biri olarak görmekteyiz.

İşçi, memur, esnaf, sanatkâr ve çiftçi olmak üzere tüm çalışanlarımızın sosyal güvenlik şemsiyesi altında toplanması, sosyal güvenlik politikamızın ana hedefini teşkil etmektedir. Bu anahedef içinde, çeşitli sosyal güvenlik kanunlarında yer alan sosyal sigorta hakları arasında norm ve standart bütünlüğünün sağlanması, Hükümetimizin önemle üzerinde durduğu çalışmalardan biri olacaktır.

Emekli, dul ve yetimlerimizin aylıkları, enflasyondan etkilenmeyecek bir şekilde sosyal güvenlik kuruluşlarının malî kaynakları dikkate alınarak ayarlanacaktır. Bu amacı gerçekleştirmek üzere, sosyal sigorta primlerinin tahsilatına özel bir önem verilerek, sosyal sigorta fonlarının en verimli alanlarda değerlendirilmesi temin edilecektir.

Halen Sosyal Sigortalar Kurumu sağlık hizmetinden faydalanan takriben 20 milyon vatandaşımıza daha iyi sağlık hizmeti verebilmek amacıyla, sistem, genişletilerek yaygınlaştırılacak ve personel, araç, gereç eksiklikleri giderilecektir.

Bağ-Kur'un, esnaf, sanatkâr ve diğer bağımsız çalışanlar ile bunların emekli, dul ve yetimlerine sağladığı sosyal sigorta hakları Hükümetimizce ele alınarak, ilgili kanunlar yeniden düzenlenecektir. Bağ-Kura, nimet-külfet dengesi içinde, en kısa zamanda, sigortalılar ile diğer hak sahiplerine arzu edilen seviyede sosyal sigorta hakkı sağlayabilen bir sosyal güvenlik kuruluşu hüviyeti kazandırılacaktır.

Sosyal güvenlik ve sosyal yardım politikamız içinde, yaşlıların, gazilerin korunması; korunmaya muhtaç çocuklar ile sakatların topluma kazandırılmaları; eğitim-öğretimlerine öncelik verilerek bunlara istihdam imkânları temini, başlıca çalışmalarımız arasındadır.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — ANAP gitti, başka parti geldi galiba!

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Yurt dışında çalışan işçilerimizin sosyal güvenlik haklarının korunmasında titizlik gösterilerek, sosyal güvenlik sözleşmelerinin günün sosyal güvenlik anlayışına uygun hale getirilmesine çalışılacaktır.

Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri, çalışma hayatımızın; işçi-işveren-devlet üçlüsünün uyum içerisinde ve birbirini tamamlayacak biçimde yürütülmesine özel bir önem atfediyoruz. Çalışma hayatını düzenleme, çalışanların hayat seviyesini yükseltme, çalışanları koruma, işçi sağlığı ve iş güvenliği konularında gelişmiş ülkelerin seviyesini hedeflemiş bulunuyoruz. Toplu pazarlık sisteminin en iyi şekilde işlemesi için gayret sarf edeceğiz.

Bu aşamada, toplumsal olarak korunması gereken sakatlara yönelik hizmetlerin koordinasyonu ve istihdamı hususlarına ayrı bir önem verilerek, eski hükümlülerin istihdam alanlarında değerlendirilmesi temin edilmek suretiyle, topluma yararlı birer kişi olmaları temin edilecektir.

Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri; sağlık konusundaki hedefimiz, herkesin, hayatını, bedenî, ruhî ve sosyal bakımdan tam güvence içinde sürdürmesini sağlamaktır. Bu hedefe ulaşmak için, önümüzdeki dönemde sağlık ve özellikle koruyucu sağlık hizmetlerine önem ve öncelik verilecektir.

Sağlık hizmetleri, etkili, güvenilir, kolay erişilebilir ve formaliteden uzak bir niteliğe kavuşturulacaktır. Biz, sağlık hizmetlerinin temininde de sosyal adalete inanıyoruz.

Sağlık hizmetleri ülke sathında dengeli bir şekilde yaygınlaştırılacak ve bunun için, zorlayıcı değil, özendirici tedbirler uygulanacaktır. Sağlıklı bir nesil yetiştirmek amacıyla, aile planlaması, ana ve çocuk sağlığı konusundaki çalışmalara özel bir önem verilecektir.

Kamuya ait sağlık kurum ve kuruluşlarının, teçhizat bakımından modernize edilmeleri suretiyle, hizmet standartları yükseltilecektir.

Sağlık alanında hizmet veren bütün kuruluşlar arasında işbölümü ve işbirliği sağlanacaktır.

Bütün vatandaşlarımızın sağlık sigortasına kavuşturulması temel hedefimizdir.

Özel sağlık müesseselerinin kurulması özendirilecek; bu alanda, bilhassa sağlık turizmüne ağırlık verilerek, ülkemizde en modern sağlık merkezlerinin kurulmasına yardımcı olunacaktır.

Sağlık sektöründe kaynak tahsisine öncelik verilerek, finans sorunu mümkün olduğunca ortadan kaldırılacak ve kamuya ait sağlık kurumlarında uygulanacak fiyat tarifeleri buna göre tespit olunarak, ödeme güçlüğü içerisindeki vatandaşların da sağlık hizmetlerinden tam olarak yararlanmaları sağlanacaktır.

Yardımcı sağlık personeli yetiştirme yönünden yapılan çalışmalara, geliştirilerek devam edilecektir.

Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri; enerji, sulama, kara ve demiryolu, liman; yurt içi ve yurt dışı haberleşme; kara, hava, deniz ulaştırması gibi altyapı yatırımları kalkınmanın temelini oluşturmaktadır. Bu yatırımların süratle gelişmesini sağlamak, hedefimizdir, özellikle, Güneydoğu Anadolu Projesi, birinci öncelikli bir proje olarak düşünüldüğünden, kısa sürede tamamlanabilmesi için her türlü imkân kullanılacaktır.

Büyük artış gösteren taşıt trafiğine cevap verebilmek amacıyla, 1983 yılında 2.936 km olan beton asfalt yol uzunluğu 4.542 km'ye, 1983 yılında 38.491 km. olan asfalt kaplamalı devlet ve il karayolları uzunluğu 47.886 km'ye ulaştırılmış bulunmaktadır.

1983 yılında 41 km. olan otoyol uzunluğu, bugün 289 km'ye ulaşmıştır. 1991 yılı sonunda yaklaşık 900 km'ye, 1992 yılı sonunda ise 1.200 km'ye ulaşacaktır.

Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri; dünyanın sayılı barajları arasında yer alan ve tamamen Türk işçisi, müteahhidi ve mühendislerince gerçekleştirilmekte olan Atatürk Barajının gövde dolgusu, rekor bir sürede ve 1990 yılı ağustos ayında tamamlanmıştır. Santralde ünitelerin montajına devam edilmekte olup, üniteler de 1992 yılında üretime geçecektir. Sulama, 1993 yılında başlayacaktır.

İnşaat teknikleri konusunda, dünyada çok süratli bir şekilde gelişen teknolojiler izlenecek ve yurdumuzda uygulama imkânları araştırılacaktır. Yapı elemanlarında standardizasyonun sağlanmasına çalışılacaktır.

Birleşmiş Milletler tarafından ilan edilmiş olan "Doğal Afet Zararlarının Azaltılması Uluslararası 10'uncu Yılı Çalışmaları"na aktif bir şekilde katılınacaktır. Afet olmadan önce, zarar azaltıcı önlemlerin alınmasını sağlayacak bir afet politikası uygulamayı samimî bir hedef olarak seçmiş bulunuyoruz.

Turizm, sanayi ve hızlı kentleşme açısından önem arz eden bölgelerin, devam eden çevre düzeni planları süratle bitirilecektir.

3194 sayılı İmar Kanununda yapılacak değişikliklerle belediye-vatandaş ilişkilerini kolaylaştıracak düzenlemelere gidilecektir.

Ortakları yoksul ve dar gelirli olan konut kooperatiflerine ve vatandaşlara 10 yıl vadeli ve faizsiz arsa tahsisleri yapılacaktır. Arsa Ofisi, arsa üretimine hız verecek, uydu kentler ve toplu konut alanlarının imar planlarını hazırlayacaktır.

Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri; sanayileşme politikaları, kalkınmanın ana unsuru olmaya devam edecek, yeni teknolojilerin transferi ve uygulaması konusunda pratik tedbirler alınacaktır.

Üretilen malların, teknik yönden ve emniyet açısından, özellikle Avrupa Topluluğu tek pazarda öngörülen standartlara uydurulması konusunda, sanayimize yön verilecektir.

Yurt içinde ve yurt dışında gerek yatırım ve gerekse işletme döneminde, etkili ve verimli müşavirlik hizmetlerinin sunulması ve böylece, yetişmiş ve ihtisaslaşmış insan gücümüzün tam olarak kullanımının sağlanması için, müşavirlik ve mühendislik hizmetleri sektörü teşvik edilecektir. Bu maksatla, yetişmiş insan gücü envanteri yapılacaktır.

Dış ülkelerde gerçekleştirilecek sanayi yatırım projeleri özendirilecek, gereken teknolojik destek ve koordinasyon sağlanacaktır.

Gerek yurt içinde üretilen, gerekse ithal edilen malların kalite, standart denetimlerine özel bir önem verilecek, tüketiciye ve sanayie intikal eden bu malların yedek parça ve servis hizmetlerinin devamlılığı ve etkinliği sağlanacaktır.

Bilindiği gibi, modern bir sınaî mülkiyet sistemi, yabancı sermaye ve teknoloji akışının hızlandırılmasına ve yurt içinde teknoloji üretiminin teşvik edilmesine önemli ölçüde yardıma olmaktadır.

Sınaî mülkiyetle ilgili yüz yılı aşkın bir süreden beri yürürlükte bulunan Berat Kanunu yerine geçmek üzere, günümüzün gelişen ve değişen şartlarına ve ihtiyaçlarına cevap verebilecek, dış ticaret ve uluslararası ilişkilerimize ve Avrupa Topluluğu üyeliğimizin gereklerine uygun yeni bir Patent Kanununun yürürlüğe konulması için gerekli çalışmalar yapılacaktır.

Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri; Hükümetimizce küçük ve orta ölçekli sanayicinin modern işyerlerine kavuşması ve böylece verimlerinin artırılması amacıyla küçük sanayi siteleri yapımına ve desteklenmesine önem verilmektedir. Bu maksatla, gelişmiş sanayinin ihtiyaç duyduğu yan sanayi girdileri temin edilmekte ve küçük sanayi, ülkenin belirli merkezlerinde toplanmak yerine, ülke sathına dengeli olarak yayılmak suretiyle, hem boyut hem de mekân olarak sanayi entegrasyonu hız kazanmış bulunmaktadır.

Küçük sanayi siteleri ve organize sanayi bölgeleri kurulmasına, artan bir hızla devam edilecektir.

Kalite ve fiyat yönünden dünya pazarlarında rekabet edebilir bir üretim gücünü devam ettirecek ve 2000'li yıllara hazırlanacak bir sanayi potansiyelinin oluşturulması için, yeni teşvik araçları geliştirilecektir.

Ekonomik hayatımızda önemli bir yeri olan ve kalkınmamızın dinamizmini ve kaynağını teşkil eden esnaf, sanatkâr, tacir ve sanayicilerimizin meslekî kuruluşları olan oda ve borsalarımızın fonksiyonlarını daha iyi ifa edebilmeleri için gerekli koordinasyon sağlanacaktır.

Sanayi entegrasyonu ve yaygın bir şekilde geliştirilmesi maksadıyla kurulan Küçük ve Orta ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme Başkanlığı (KOSGEB) tara-

fından, bu işletmelerin sınırlı imkânları ile sağlayamadığı teknoloji, pazarlama, nitelikli işgücü, kalite ve bilgi temini ve eğitim gibi hizmetleri karşılanacaktır. Ayrıca, bu kesimin yatırım ve işletme kredisi gibi ihtiyaçlarının uygun şartlarla sağlanmasına yönelik düzenlemeler yapılacaktır.

Tüketici haklarının korunması, mal ve hizmet piyasalarının istikrar kazanması için, gelişmiş ülkelerdekine benzer rekabet hukuk düzeninin sağlanması, mal ve hizmetlerin üretim ve dağıtımında meydana gelebilecek haksız rekabetin bertaraf edilebilmesi için, mevzuat çalışmaları en kısa zamanda Yüce Meclise sunulacaktır.

Üretim teşvik edilerek, tam kapasite ve tam istihdama yönelik teşvikler getirilecektir.

Yatırımlarda teşvikler yönünden bölgesel dağılıma özen gösterilecektir.

İllerin gerice kalmış ilçeleri de tespit edilerek, bunların süratle kalkınması için teşvik araçlarından yararlanılacaktır.

Karşılıklı menfaat dengesini koruyarak, yabancı sermayenin gelişinin teşvik edilmesi gibi yeni yaklaşımlarımız olacaktır.

Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri; 1983 yılından bu yana, Hükümetimiz dış ticarete gereken önemi vermiş ve serbest ekonominin gereği olarak, diğer konularda olduğu gibi, devletin müdahalesi asgariye indirilmiştir.

İthalatta, haksız rekabetin önlenmesi için gerekli mevzuat yürürlüğe konmuş olup, ciddiyetle takip ve tatbik edilecektir.

1980 yılında 2,9 milyar dolar olan ihracatımız, mevzuatın serbestleştirilmesi, gerçekçi kur politikası ve iktisadî hayattaki istikrar sonucu artan üretim, sürdürülen dışa açılma ve yeni pazarlara yerleşme politikaları sonucu, 1990 yılında 13 milyar dolara ulaşmıştır.

1980 yılında ihracatın ithalatı karşılama oranı yüzde 36,8 iken, 1990'da yüzde 58,1 olmuştur.

Dış ticaretimizin, komşu ülkeler dikkate alındığında, hala büyük oranda artabileceği görülmektedir. Çevremizdeki ülkelerin nüfusları toplamı 400 milyon olup, gayri safi millî hâsılları 1.395 milyar dolardır. Körfez krizinin sona ermesi ve giderek bölge ülkelerine istikrar gelmesi yanında, AET ülkeleriyle olan münasebetlerimiz de dikkate alındığında, bu pazara ihracatımızın artırılması için gerekli tedbirler alınacaktır. Çevre ülkelerle yapılacak sınır ticaretine devam edilerek, daha da geliştirilmesine çalışılacaktır.

İhracat, üretim safhasında teşvik edilerek, teşvikler, istisnalar dışında nakdi olmaktan çıkarılacaktır. Her şeyin teşvik edilmesi, kaynakların dağılmasına ve yatırım verimliliğinin düşmesine neden olacağından, rekabet gücümüzün bulunduğu sahalarda yüksek teknoloji teşvikine çalışılacaktır. Teşvikler, tam istihdam ve tam kapasiteye yönelik olacaktır.

İhracatın güvence içinde yapılması için, ihracat sigortası sistemi çalıştırılacaktır.

İhracatın artırılması amacıyla, Türk Lirasında revalüasyona gidilmeyecektir.

Ayrıca, ithalatta standartlarımızın uygulanması ve anamallarda satış sonrası servisinin bulunmasına dikkat edilecektir.

Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri; dış ticarete verdiğimiz önemin diğer bir göstergesi olarak, yeniden bir yapılanmaya gidilecek, Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığının Dış Ticaret birimleriyle, DPT'nin Teşvik ve Uygulama, Yabancı Sermaye ve Serbest Bölgeler Birimleri, yeni kurulacak Dış Ticaret Müsteşarlığı bünyesinde toplanacaktır. DPT'nin İslam Ülkeleriyle İşbirliği Birimi Dışişleri Bakanlığına verilerek DPT'ye, istişarî bir birim niteliği kazandırılacaktır.

Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri; Hükümetimiz, ulaştırma ve haberleşme hizmetlerinin, sağlıklı bir yapıya kavuşturulması, sektörde verimliliğin artırılması, mevcut kapasitelerin etkin bir biçimde kullanımı ve altyapıların güvenli ve ekonomik bir hizmeti eksiksiz olarak yerine getirecek şekilde düzelmesini esas almıştır.

Bu amaçla, ulaştırma ve haberleşme sistemlerimiz, ekonomik gelişmeyi destekleyen, ülke kalkınmasında darboğaz oluşturmayan, uluslararası ticareti kolaylaştıran ve ödemeler dengesine azamî katkıyı sağlayacak yönde geliştirilecektir.

Mevcut demiryolu ağımızın elektrifikasyon, sinyalizasyon ve modernizasyonuna önem verilecektir.

Deniz ticaret filomuzun gençleştirilmesi ve taşıma ihtiyaçlarına uygun olarak büyütülmesi, denizcilik politikamızın esasıdır. Sektörün ağırlığının özel teşebbüse geçmesi, desteklediğimiz bir politika olacaktır.

Havayolu ile yolcu ve kargo taşımacılığının geliştirilmesine gayret edilecek ve hava meydanlarının uluslararası trafiğe cevap verilebilecek şekilde modernleştirilmesine devam edilecektir.

Hava trafik kontrol hürmetlerinin sürat ve emniyetle yapılması ve Türk hava sahasının güvenliğinin, kurulacak radar ağıyla kaplanması projesi bu yıl tamamlanacaktır.

Sivil havacılık kesiminde özel sektörün aktif rol alması sağlanacak, sivil havacılık faaliyetlerinin kontrolü, denetlenmesi ve koordinasyonunun daha etkin bir şekilde yerine getirilmesi için gerekli yapısal düzenlemeler sürdürülecektir.

Yurt içinde küçük havaalanı yapımı teşvik edilecek, hava ulaşımının bütün önemli merkezlere götürülmesi sağlanacaktır.

Yurt içi ve yurt dışı karayoluyla yük ve yolcu taşıma hizmetleri, iktisadî ve sosyal ihtiyaçlara uygun olarak geliştirilecektir.

Diğer ANAP Hükümetleri döneminde olduğu gibi, haberleşme konusu önemli bir altyapı hizmeti olarak kabul edilecek, bu hizmetin en iyi şekilde temini için, yatırımlara büyük bir hızla devam edilecektir. Bu yıl sonunda ülkemizde 9 milyon telefon, 30 bin teleks hattı, 4.500 data aktarma hattı işler duruma geçecektir. Telsiz telefon, çağrı ve oto telefon şebekeleri yurt çapına yaygınlaştırılacaktır, önümüzdeki yıllarda, her yıl 1,5 milyon telefon hattı ilave edilecek, bunun 600 bini köylere monte edilecektir. Bu yıl, görüntülü telefon, videoteks, elektronik posta, uydu ile haberleşme sistemi devreye girecektir.

Diğer taraftan, radyo, televizyon hizmetlerinin çağımızın gerektirdiği yayın kalitesinde ve yurdumuzun her tarafından yaygın şekilde izlenebilmesinin yanı

sıra, yayınlarımızın yurt dışında da yeterli kalitede izlenebilmesini teminen, gerekli yatırımlar hızlandırılacaktır.

Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri; tarım, toprağa, suya ve iklim şartlarına bağlı, zahmetli; tecrübe, fedakârlık ve sabır isteyen sektördür.

Çiftçi ve köylümüz, sosyal yapımızın ana unsurudur. Tarım sektörü, sanayi ve hizmet sektörlerindeki gelişmeye rağmen ekonominin itici gücü olma vasfını korumaktadır.

Tarımda üretim ve verim artırmada uygun iklim şartları ve girdilerin yanında, bilhassa son yıllarda çiftçilerimizin gelir ve hayat seviyesini yükseltmek için teknolojik değişiklikler de büyük önem kazanmıştır.

1984-1990 yılları arasında tarım sektörü yıllık ortalama gelişme hızı yüzde 3,6 olmuştur. Bu dönemdeki gelişme hızı, 1989 yılında son elli yılın en kurak yılı yaşanmış olmasına rağmen, 1963-1983 döneminin üzerindedir. Tarım sektöründe verim, dolayısıyla üretimi artırmak için girdi kullanımının artırılmasına büyük önem verilmiştir.

Tohumculukta üretim, ithalat, dağıtım, fiyatlandırma ve finansman belirli esaslara bağlanmış, yerli ve yabancı 48 tohumculuk şirketi kurulmuş, üretimi yapılan kaliteli tohumlar çiftçilerimizin istifadesine sunulduğu gibi, ihracatı da yapılmıştır. Bu alandaki teşviklere, tohumculuk ve fidan üretimi ile ilgili teknolojilerin yurda getirilmesi için devam edilecektir.

Düşük verimli yerli hayvan ırklarımızın ıslahı maksadıyla, sunî tohumlama hizmetlerine hız kazandırılmıştır. Hayvancılığımızı, özellikle süt sığırcılığını geliştirmek ve yüksek vasıflı damızlıkların yurt içinde üretilmesini sağlamak amacıyla, bugüne kadar yaklaşık 66 bin gebe düve ithal edilmiş olup, hedef alınan 100 bin baş damızlık ithalatı kısa zamanda gerçekleştirilecektir.

Tabii kaynakların korunması, tabii potansiyelin rasyonel kullanımının sağlanması, su ürünleri üretimiyle, kültür balıkçılığının geliştirilmesi faaliyetlerine önem verilecektir.

Hububat satışının, çiftçilerimizin menfaatlerine uygun olarak yürütülmesi için, dünya çapındaki borsalar gibi tahıl borsası kurulacaktır. Bu sistem, üreticinin malını hasattan önce pazarlama imkânı sağlayacağından, çiftçilerimize ek bir finansman imkânı getirecektir.

Tarım Reformu Kanunu çerçevesinde, reform bölgesi alanlarındaki çiftçilerin topraklandırılması ve üretimde verimliliklerinin artırılması uygulamaları devam ettirilecektir.

Çayır ve meraların tespit, tahsis ve düzenlenmesiyle ilgili olarak hazırlanan Mera Kanun Tasarısının bir an önce Yüce Meclisimizden geçirilerek Türk köylü ve çiftçisinin hizmetine sunulması sağlanacaktır.

Son 7 yılda, 800 bin hektarın üzerinde bir alan sulamaya açılmıştır. Böylece, 1983 yılında, sulanabilir arazilerin yüzde 35,9'u sulanmışken, bu oran 1990 yılında yüzde 45,4'e yükseltilmiştir. Ülkemizin en büyük projesi olan Güneydoğu Anadolu Projesi ile, yaklaşık 1,7 milyon hektar alan sulanacak; ayrıca, bu proje ile ülkemizin

en verimli toprakları suya kavuşmuş olacaktır. Bu suretle, her yıl, yaklaşık, 100 bin hektar alan sulamaya açılacaktır.

Münferit sulama yapan çiftçimize, imkânlar ölçüsünde elektrik enerjisinden istifade etmesi için, projeler geliştirilecek ve yapılabilir olanlar uygulamaya geçirilecektir.

Hedefimiz, imkânlarımızı azamî ölçüde kullanarak, kısa sürede bütün köylerimizi yaz ve kış geçit veren yollara, sağlıklı içme ve kullanma suyuna kavuşturmak-
tır.

Tarım ürünleri destekleme fiyatları, enflasyonun üzerinde tutulmaya devam edilecektir. Ürün bedelleri, imkânlar ölçüsünde peşin ödenecektir. Gecikmesi halinde, ödemeler için birçok üründe ilan edilen fiyatlara ek olarak, haftalık ve aylık ilave ödemeler yapılacaktır. Böylece, çiftçilerimizin el emeği ve alın terinin değerlendirilmesine özen gösterilmeye itina edilecektir.

Çiftçilerimize peşin ödeme yapılamadığı hallerde, Ziraat Bankasına olan borcu öncelikle mahsup edilip, faiz tahakkukunun önüne geçilecektir.

Çiftçilerimizin süratli, yeterli ve zamanında kredi alabilmeleri ve kredi limitleri ile ikraz birimlerinin artırılması sağlanacaktır.

Ziraat Bankası, aslî görevi olan çiftçimize ve köylümüze en iyi hizmeti verebilmesi için yönlendirilecek ve kaynakları artırılabilecektir.

Orman kadastro ve mülkiyet çalışmalarına, orman yangınları ve koruma faaliyetlerindeki hizmetlere devam edilecektir.

Ormanlarımızı vasıf ve üretim yönünden ileri bir seviyeye çıkarmak amacıyla, devlet ve orman köylüsü ilişkilerinin iyileştirilmesine ve ağaçlandırma hizmetlerine öncelikli olarak devam edilecektir.

Bozuk ve verimsiz orman alanlarının verimli duruma getirilmesi için hedef alınan her yıl 150 bin hektar alanın ağaçlandırılması sağlanacaktır.

Orman sınırları dışına çıkarılan taşınmaz malların, Anayasa hükümleri çerçevesinde, hak sahibi köylü vatandaşlara intikalini sağlamak üzere yasal düzenlemelere öncelik verilecektir.

Çiftçinin gelirinin artırılması, sosyal refah seviyesinin yükseltilmesi için sübvansiyonlara devam edilecektir.

İthalat ve ihracatta, fiyat dengesini sağlamak üzere, çiftçimizi, fiyat hareketleri karşısında koruma tedbirleri ile teşvik primi uygulamasına devam edilecektir.

Tarım ormancılık ve köye giden hizmetlerde önemli yatırım ve gelişmelere yerlerini ilave etmek, toprak, su ve iklim kaynaklarımızı daha iyi değerlendirmek, mevcut potansiyeli daha da hızlı harekete geçirebilmek için;

Hızla artan nüfusumuzun yeterli ve dengeli bir şekilde beslenmesi,

Sanayinin ihtiyacı olan hammaddenin karşılanması,

İhracatımızın daha da artırılması için, dış pazarın istediği standartlarda ve rekabet edebilir fiyatlarla üretim yapılması,

Kırsal alanda yaşayan çiftçiler ve orman köylümüzün gelirlerini artırarak refah seviyesinin yükseltilmesi, şehirde olan her iyi şeyin köye ulaştırılması temel hedeflerimiz olacaktır.

Böylece, Türk köylüsü ve çiftçisinin gelir ve refah seviyesinin yükseltilmesi, el emeği ve alın terinin değerlendirilmesi sağlanacaktır.

ORHAN ŞENDAĞ (Adana) — Şimdiye kadar neredeydiniz?

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri; Anavatan Partisi hükümetlerinin bugüne kadar maden ve madencilik konularına verdiği önem malumunuzdur. Ülkemizin maden potansiyelinin hızla ortaya çıkarılmasını, madencilik sektörünün modern ve etkin bir yapıya kavuşturularak potansiyelin en iyi şekilde değerlendirilmesini, işletilmesini ve pazarlanmasını sağlamak amacıyla, Anavatan Partisi Hükümetlerinin almış olduğu tedbirleri ve teşvikleri daha da geliştirmek hedefimiz olmaktadır, özel sektör bu sahada daha da teşvik edilecektir. Devletleştirilmiş bulunan madenlerin iadesi veya özelleştirilmesi sağlanacaktır.

Yerli petrol aramalarına daha büyük kaynak ayrılacaktır.

Elektrik enerjisi üretimi artırılırken, maliyeti düşürücü tedbirler alınacak ve özelleştirme çalışmalarına hız verilecektir.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Faaliyet raporu mu bu?

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri; Hükümetimiz, turizm sektörünün sorunlarının tespiti ile çözümlerinin belirleneceği ve kamu kuruluşları ile özel sektör temsilcilerinin katıldığı Turizm Koordinasyon Kurulu oluşturacak ve bu kurul Turizm Bakanının başkanlığında belli aralıklarla toplanacaktır.

Turizmin, özellikle bir hizmet sektörü olması nedeniyle, bu alanda doğrudan veya dolaylı hizmet verenlerin sayıca yeterli düzeye getirilmesi ve eğitilmesi suretiyle, hizmet standardının yükseltilmesi ve turizmimizin kilit taşı olan doğal ve kültürel değerlerin korunabilmesi için ulusal turizm bilincinin geliştirilmesine yönelik etkin projeleri gerçekleştirmek amacımızdır.

Ülkemizin sahip olduğu turizm potansiyelinin tanıtılmasına yönelik olarak başlatmış olduğumuz Avrupa, ABD ve Uzak doğudaki tanıtma kampanyalarına daha etkin olarak devam edilecektir.

Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri; millî kültürün geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması, kalkınma politikalarının, temel ilkelerinin başında gelecektir.

Millî kültürümüzün gelecek nesillere zenginleştirilerek intikal ettirilebilmesi için, millî ve manevî değerlerin korunmasında millî bütünlüğün ve dayanışmanın sağlanlaştırılmasında temel unsur, hiç kuşkusuz, kültürümüzün araştırılması ve tanıtılmasıdır.

Kültür ve sanat, millî değerlerin korunmasında ve geliştirilmesinde olduğu kadar, uluslararası münasebetlerde de yakınlaşma ve dayanışmanın temel unsurudur. Kültürümüzün dünya ülkelerine tanıtılmasına özen gösterilecektir.

Kütüphanelerin ülke çapında zenginleştirilmesi, okuma zevk ve alışkanlığının yaygınlaştırılması için gerekli çalışmalar yapılacaktır.

Eski yapı ve eserlerin korunması, yaşatılması için ciddi tedbirler alınacaktır.

Eski eser kaçakçılığının önlenmesi için gerekli her türlü tedbir alınacak ve çeşitli tarihlerde yurt dışına kaçırılan eski eserlerin Türkiye'ye geri getirilmesi için, uluslararası boyutlarda mücadeleye devam edilecektir.

Tarihimizin gerçeklerine ışık tutacak arşiv belgelerinin korunması, tasnif edilmesi ve araştırmacıların hizmetine sunulması sağlanacaktır.

Milletimizin sosyal ve kültürel hayatında önemli rolü olan edebiyat, müzik, resim, folklor, sinema, tiyatro ve diğer sanat dallarının millî kültür birikimimizden yararlandırılarak geliştirilmesi, kültür ve sanat politikamızın ana hedefidir.

Türk film sanayiinin geliştirilmesiyle, fikir ve sanat eseri sahiplerinin haklarının korunması konusunda devletçe her türlü destek sağlanacaktır.

Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri; Anavatan Partisi Hükümetleri döneminde, Türkiye, ekonomide yapısal değişimi gerçekleştirmiş, dışa açık bir toplum haline gelmiş, siyasî istikrarını korumuş, kavgasız bir siyasî ortama kavuşmuştur. Ülkemiz, altyapı yönünden modern bir görünüm kazanmıştır. Bugün ulaştığımız noktadan geriye dönmemiz mümkün değildir.

Eşiğinde bulunduğumuz 2000'li yıllarda, ülkemizin, yeniden kurulmakta olan dünyanın kenar mahallesinde değil de merkezinde yer almasını sağlamak için, bu olumlu gelişmelerin devam ettirilmesi şarttır.

Hükümetimiz, Yüce Meclisin itimadına mazhar olduğu takdirde, bu itimada layık olabilmek ve programını en iyi biçimde uygulamak için bütün gücüyle çalışacaktır. Bu çalışmalarımızda Allah'ın bizi başarılı kılmasını niyaz ediyorum, Yüce Heyetinizi en derin saygılarımla selamlıyorum. (ANAP ve Bakanlar Kurulu sıralarından "Bravo" sesleri, ayakta alkışlar)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, Bakanlar Kurulu Programı, Sayın Başbakan tarafından Genel Kurula sunulmuştur.

HASAN NAMAL (Antalya) — Yalanname mi?

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Faaliyet raporu okundu.

Hükümet Programının görüşülmesi ve güvenoylamasının, gündemin "Özel Gündemde Yer Alacak İşler" kısmında yer almasına ve Program üzerindeki görüşme sürelerine ilişkin Danışma Kurulu önerisi

BAŞKAN — Danışma Kurulu önerisi vardır; okutup oylarınıza sunacağım:

Danışma Kurulu önerisi**No: 101****28.6.1991**

Danışma Kurulunca aşağıdaki önerinin Genel Kurulun onayına sunulması uygun görülmüştür.

İ. Kaya Erdem
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanı

Raşit Daldal
ANAP Grup Başkanvekili

Hasan Fehmi Güneş
SHP Grup Başkanvekili

Vefa Tanır
DYP Grup Başkanvekili

Öneri:

Hükümet Programının görüşülmesi ve güven oylamasının gündemin “Özel Gündemde Yer Alacak İşler” kısmında yer alması; Program üzerindeki görüşmelerde Hükümet ve siyasi parti grupları adına yapılacak konuşmaların 1'er saat, kişisel konuşmaların 20'şer dakika olması ve görüşmelerin tamamlanmasına kadar çalışma süresinin uzatılması önerilmiştir.

BAŞKAN — Danışma Kurulu önerisini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Danışma Kurulu önerisi kabul edilmiştir.

Anayasamızın 110 ve İçtüzüğün 105'inci maddeleri, Bakanlar Kurulu programı üzerindeki görüşmelerin, programın okunmasından iki tam gün geçtikten sonra yapılmasını öngörmektedir. Buna göre, Bakanlar Kurulu programı üzerindeki görüşmeler 3 Temmuz 1991 Çarşamba günü yapılacaktır.

Hükümet programı üzerinde söz isteyen iki parti grubu arasında yapılan kura çekiminde, birinci sırayı Doğru Yol Partisi, ikinci sırayı ise Sosyaldemokrat Halkçı Parti almıştır; gayet tabii, üçüncü sırada da Anavatan Partisi Grubu söz alacaktır.

Kişisel olarak söz isteyenler arasında yapılan kura çekiminde, birinci sırayı Bahattin Çaloğlu, ikinci sırayı Özer Gürbüz, üçüncü sırayı Mahmut Öztürk, dördüncü sırayı Tevfik Koçak, beşinci sırayı Orhan Şendağ, altıncı sırayı Kemal Anadol, yedinci sırayı Kâmil Ateşoğulları, sekizinci sırayı İsmail Şengün, dokuzuncu sırayı Mehmet Korkmaz, onuncu sırayı Kamer Genç, onbirinci sırayı Fehmi Işıklar, onikinci sırayı Mustafa Yılmaz, onüçüncü sırayı Hilmi Ziya Postacı, ondördüncü sırayı Mahmut Alınak, onbeşinci sırayı İbrahim Gürdal, onaltıncı sırayı Zeki Çeliker ve onyedinci sırayı Reşit Ülker almışlardır.

Bakanlar Kurulu programı üzerindeki görüşmeleri yapmak için, 3 Temmuz 1991 Çarşamba günü saat 15.00'te toplanmak üzere, birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 16.32

TBMM Tutanak Dergisi
Dönem 18 Cilt 61 Birleşim 130 (Olağanüstü)
Sayfa 603-671
03.07.1991 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

BAŞKAN: İsmet Kaya Erdem

KÂTİP ÜYELER: Mustafa Ertuğrul Ünlü (Bursa)

Ertuğrul Özdemir (Ordu)

Açılma Saati: 15.00

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri; Türkiye Büyük Millet Meclisinin 130'uncu Birleşimini açıyorum.

Toplantı yetersayımız vardır. Gündeme geçiyoruz.

MEHMET KORKMAZ (Kütahya) — ANAP Grubu yok... Yoklama yapın Sayın Başkan.

Hükümet Programının Görüşülmesi

BAŞKAN — Gündemimize göre, Başbakan Sayın Mesut Yılmaz tarafından kurulan Bakanlar Kurulunun programı üzerinde görüşmelere başlıyoruz.

Görüşmelerde, İçtüzüğün 73'üncü maddesi gereğince siyâsî parti gruplarını temsilen bir üyeye, şahısları adına iki sayın üyeye ve Hükümet adına Başbakana söz verilecektir.

Program üzerinde söz alan sayın üyelerin adlarını sırasıyla okuyorum: Grupların adına; birinci sırada, Sayın Süleyman Demirel, Doğru Yol Partisi Genel Başkanı; Isparta Milletvekili (*DYP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar*)

İkinci sırada, Sayın Erdal İnönü, Sosyaldemokrat Halkçı Parti Genel Başkanı; İzmir Milletvekili. (*SHP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar*)

Üçüncü sırada, Sayın Raşit Daldal, Anavatan Partisi Grup Başkanvekili; Niğde Milletvekili. (*ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar*)

Şahısları adına; Bahattin Çaloğlu; Anavatan Partisi Artvin Milletvekili (*ANAP sıralarından alkışlar*); Özer Gürbüz; Sosyaldemokrat Halkçı Parti Sinop Milletvekili (*SHP sıralarından alkışlar*)

Genel Kurulun...

KAMER GENÇ (Tunceli) — Sayın Başkan, İçtüzüğün 105'inci maddesinin üçüncü fıkrasına göre, 30.6.1991 tarihli 129'uncu Birleşimde Bakanlar Kurulu listesinin açıklanmasından sonra, siz, "hayırlı olsun" dedikten hemen sonra, "Hükümet Programının aleyhinde söz istiyorum" diyerek, söz talebinde bulunuyorum.

Seçim bölgem olan Tunceli’de işkence yapılmaktadır. Sel felaketi olmuştur, hiçbir yardım yapılmamıştır; bunları dile getirmek için söz istedim. Siz, Genel Kurulda İçtüzüğü mü, yoksa keyfiliği mi uyguluyorsunuz?

BAŞKAN — Sayın Genç, buyurun, yerinize oturun.

“30.6.1991 tarihli 129’uncu Birleşimde, müracaatlar alınmış, kura çekimi suretiyle, konu Divanda halledilmiştir. Lütfen yerinize oturun.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Hayır, hayır, ilk defa burada...

BAŞKAN — Lütfen oturunuz.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Sayın Başkan, tutumunuz hakkında, İçtüzüğün 64’üncü maddesine göre söz istiyorum. Söz hakkımı kesemezsiniz.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, Genel Kurulun, 30.6.1991 tarihli 129’uncu Birleşiminde alınan karar gereğince, siyasî partiler ve hükümet adına birer saat, şahısları adına 20’şer dakika konuşma süresi verilecektir.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Benim söz hakkımı kısımazsınız. Çiftlik idare eder gibi Meclis idare edilmez!

BAŞKAN — Söz sırası, Doğru Yol Partisi Genel Başkanı Sayın Demirel’dedir. Buyurun Sayın Demirel. *(DYP sıralarından ayakta alkışlar)*

DYP GRUBU ADINA SÜLEYMAN DEMİREL (Isparta) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, bu yayını takip eden aziz vatandaşlarım, basınımızın değerli mensupları... *(ANAP sıralarından “İçtüzüğe aykırı” sesleri)* Hepinizi sevgiyle, saygıyla selamlıyorum. *(DYP sıralarından alkışlar)*

İtiraz, eğer vatandaşları selamlamaya ise, çok ayıp bir şey, çok ayıp bir şey.

İSMAİL ŞENGÜN (Denizli) — İçtüzük ihlali.

SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Milletın Meclisinde, bu programı seyreden vatandaşların selamlanmasına itirazı ayıp karşılarım. *(ANAP sıralarından gürültüler)*

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Susun be, başıbozuklar!

SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Hükümet Programı tartışılacak, birer saat müddetle konuşulacak... Tabii ki, bir saatin içerisinde ne sığarsa o söylenecek. Aslında, bu çeşit tartışmaları bu kadar sıkıştırmanın bir anlamı yoktur. Çünkü, Hükümet ciddi bir müessesedir, hükümet programı ciddi bir olay olması lazım gelir ve bunu bir şekli yerine getirmek için yapıyormuşuz gibi bir duruma sokmak yanlıştır. Bu kürsüye, serbest kürsü olarak, herkes neyi varsa gelip söylemelidir; milletın adına söylenecektir, onun cevapları da varsa verilmelidir.

MUSTAFA KIZILOĞLU (Afyon) — Mani olan mı var?

SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Onun içindir ki, biz, eğer ülkenin sorunlarıyla ilgili her şeyi söyleyemezsek, bu, onları önemsemediğimizden dolayı değil, zamana bu kadarı sığdığından dolayıdır; evvela bunu kaydedelim.

Bir olayla karşı karşıyadır Türkiye. Siyasî iktidar devam ediyor; ama, hükümet değişiyor... Bu, yeni bir olaydır. Bu çeşit olaylar olmaz mı? Olur ve buna bir şey dediğimiz de yoktur; sadece, söylemek istediğimiz şey, böyle bir Hükümet, aslında kendisini daha önceki hükümetlerin de icraatlarını, tasarruflarını savunma durumunda görmüş ve Hükümet Programı olarak, evvela, buraya 1983'ten 1991 Haziranına kadar ANAP İktidarlarının veya ANAP İktidarının icraatını getirmiştir. Binaenaleyh, bizi bir hesaplaşmaya mecbur bırakmıştır. “Yani, 1983'ten 1991'e kadar yapılan icraat bu kürsüden ifade olunduğuna göre ve bu yeni kurulmuş bulunan Hükümet tarafından da bu icraat kabullenildiğine göre, gayet tabii ki, bizim, bu icraatı eleştirmemiz, geçmişi karıştırmak değildir, geçen yılları karıştırmak da değildir; halkın adına yapılacak bir hesaplaşmadır. Ondan sonra, bu Hükümetin ne yapacağı söz konusudur. Gayet tabii ki, bu, Hükümet için gıpta edilecek bir durum değildir; çünkü, 1983'ten 1991'e kadar olan ANAP İktidarının icraatını savunmak o kadar kolay değildir; ama, Hükümete de diyecek bir şey bulamıyorum; reddimiras yapması garip olur; fakat, söylemek istediğim şey, fevkalade ağır bir yükü almıştır üstüne. Buna, eskiden, hamulei giran-baha derlerdi. Yani, taşınamayacak kadar ağır bir yükü almıştır üstüne.

Bu Hükümetin gıpta edilecek bir tarafı yoktur...

MUSTAFA PARLAK (Rize) — Hayırlı olsun deyin evvela.

SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Daha durun bakalım... Eğer ne diyeceğimi sen tayin edersen, bu kürsünün hürlüğü nerede kaldı?

Bu Hükümetin gıpta edilecek bir tarafı yoktur; çünkü 1983-1991 arası icraatı ile halkın arasına sıkışmıştır. 1983-1991 icraatı denildiği zaman, daha çok, bugünkü Çankaya akla gelir ve bir tarafta o vardır. O dönemi dile getirirse, o icraata bir şey dese, onunla karşı karşıya gelecektir; bir şey demese bu defa halkla karşı karşıya gelecektir... Bu durumu kaydetmek istiyorum. “Bundan sana ne?” dersanız, sadece bir durum muhakemesi yaparken, prizmanın her yüzünü görmek bakımından, bu mülahazayı serdetmeyi faydalı buldum. Sonraları, buna zaman zaman rücu edeceğim. Bunun iki ucu nedir; yani, kıskacın iki ucundaki sıkışıklık nedir, nereye getirir nereye götürür, bunu ortaya koyacağım.

Şimdi, halk ucuna bakalım... Feryat var Türkiye’de. “Hayır, öyle değildir.” denmesini isterim doğrusu. “Demirel, halk feryat ediyor diyorsun; ama, bunu sen icat ediyorsun” denmesini bu kürsüden isterim veya “hayır, feryat falan yoktur, halk, bizden (ANAP İktidarından) memnundur; bu, yeni Hükümet bir nöbet değiştirmedi; binaenaleyh, biz yolumuza bildiğimiz gibi devam edeceğiz” denmesini bu kürsüden isterim. Yahut da, bugün, 1991 Temmuzundaki Türkiye nedir; bunu, görev alan Hükümetin bir anlatması lazım gelir gibi geldi bana. “Efendim, programı okuduk, bu programın içinde yazılı, bunu çıkaramadınız mı?” denebilir. Çıkaramadık açıkçası... Yani, bunu çıkaramadık bunun içerisinden. (DYP sıralarından alkışlar)

“Şikâyet” dediğimiz zaman... Şikâyetler ufunet halindedir; halinden memnun olana rastlamak Türkiye’de pek mümkün değildir. Köylüler halinden çok şikâyetçidir. Ama, bütün köylüler ve çiftçiler şikâyetçidir: İpsala’nın çeltik üreticisinden, Erzurum’un, Ağrı’nın, Kars’ın hayvan üreticisine kadar; Vezirköprü’nün süt

üreticisine kadar; Konya'nın hububat üreticisine kadar; Adana'nın pamuk üreticisine, soya üreticisine kadar; Gemlik'in zeytin üreticisine kadar, aklınıza, Türkiye'de köylüler ve çiftçiler olarak kim geliyorsa, bunlar şikâyetçidir.

Gene, bu kürsüye davet ediyoruz Sayın Hükümeti... “hayır, köylüler ve çiftçiler bizden memnundur; çünkü, biz şu icraatı yaptık” demelerini isteriz. Bu bir hesaplaşma olduğuna göre, bizi soracağız, Hükümet de kendisini savunacak... Biz iddia ediyoruz ki, köylüler ve çiftçiler Türkiye'nin nüfusunun yarısını teşkil eder; aşağı yukarı, çalışan nüfusun da yüzde 55'ini teşkil eder, köylüler ve çiftçiler hallerinden çok şikâyetçidirler.

İşçiler hallerinden şikâyetçidir, memurlar, öğretmenler hallerinden şikâyetçidir, şoförler hallerinden şikâyetçidir, esnaf halinden şikâyetçidir, gençler hallerinden şikâyetçidir, işsizler hallerinden şikâyetçidir. Velhâsıl, şehirde ve köyde kime rastlıyorsanız, halinden memnun olan kişi, gerçekten, nazar boncuğu şeklinde takdim edilmesi gerekecek kadar azdır. “Herkes mi şikâyetçi?” dersiniz, belki memnun olanlar da vardır da, bizim görevimiz, şikâyetleri dile getirmektir ve isteriz ki, hakikaten, bizim bu söylediklerimizin doğru olmadığı ifade edilsin bu kürsüden. Çünkü, biz meydanlarda halka soruyoruz... Diyoruz ki, işte meydan... Biz, size diyoruz ki, ahali halinden şikâyetçidir. Ülkeyi yönetenler de gelsinler, bu meydanda desinler ki, “hayır, halk bizden memnundur...” O olmuyor. Binaenaleyh, burada, hiç olmazsa, yeni bir hükümet göreve başlamışken, bu şikâyetleri aktaralım ve bu yeni Hükümete de, bu şikâyetleri nasıl ortadan kaldıracığını soralım ve başarı dileyelim. *(DYP sıralarından alkışlar)*

Hükümetler, halkın mutluluğu için vardır. Halkı mutlu edemeyen hükümetlerin, bence, görevi bitmiştir. Aslında, 1983-1991 İktidarının görevi bitmiştir. Binaenaleyh, bugünkü Hükümetin zorluğu, bitmiş bir görevi, yani, kanı tükenmiş, damarlarında kan kalmamış bir gövdeyi taşımak gibi bir zorluktur; bunu biliyoruz. Bu zorluk, aslında, altından kalkılamayacak kadar sıkıntılı bir iştir; ama, bakalım önümüzdeki günler ne gösterecektir? Yani, illa ki, “biz, bu kan kalmamış gövdeyi, damarları kurumuş gövdeyi taşımaya devam edeceğiz mi diyeceklerdir, yoksa, halkın durumunu görüp, ona göre bir siyasî çare bu Meclisin önüne gelebilecek midir; bunu da zaman gösterecek.

Şimdi, bütün bunları söylerken, şunu da ifade edelim ki, devletimizin, hemen hemen, gevşemeyen vidası kalmamıştır; Türkiye'nin her tarafında, fukaralık, büyük halk kitlelerinin, milyonların paçasından akıyor. Milletın ekmeğiyle oynamıştır ve alınteri, el emeği, göz nuru, karşılığını alamamıştır... Bunlar iddialar. Hayır, öyle değildir demek, savunmanın... Bütün bunlara rağmen, “şükredin halinize, şükretmezseniz daha beterini yaparız” demek de mümkün ve hal bu iken, buna çare aramak da mümkün. Bakalım hangisi tercih edilecektir: Bunları, önümüzdeki günlerde, zaman gösterecek.

Şimdi, bu Hükümetin, tabii ki, birtakım vaatleri var. Bu Hükümet, bundan evvelki Hükümetlerin devamı olduğuna göre, daha doğrusu, bir siyasî partinin hükümeti olarak bu siyasî iktidarın devamı olduğuna göre, tabii ki, bu zamana kadar yapılmış vaatlerden de sorumludur. Eğer, bu zamana kadar yapılmış vaatler yerine getirilmişse, bu, bundan sonra, yani, şimdi yapılmış bulunan vaatlerin de yerine

getirilebileceği hakkında bir karine teşkil eder; ama, bu zamana kadar yapılan vaatler yerine getirilmemişse, böyle bir karineyi bulmak fevkalade zordur, böyle bir karineyi çıkarmak da fevkalade zordur.

Şimdi, bakalım, 1983 Hükümeti kurulduktan sonra, gene bu Meclis kürsüsünden, o günkü siyasi iktidar millete ne vaat etmiş? Çünkü, ölçü budur. Yani, bugünkü Hükümet Programındaki, şu portakal renkli kitaptaki mevcut olan vaatleri değerlendirebilmek için, “bundan evvelki vaatlerini acaba bu iktidar ne yapmış ki, bundan sonrakilerini ne yapacak” gibi bir durumu meydana çıkaralım.

Tabii ki, 1983 Programını, 1983 Hükümetini 1987’de, 1989’da eleştirdik; yalnız, tekrar eleştiriyorsak, kusur bizim değil. Çünkü, şu portakal program da, ondan evvelki Hükümetlerin icraatını yarısıyla savunuyor, öyle olunca, yine bazı şeyler tekrar bile olsa, sekiz sene sonra bunları değerlendirmekte yarar var. Sadece geçmişte ne yapıldığını değil, şu vaatlerin ne kadar geçerli olacağını, bunlara ne kadar güvenmek gerektiğini anlamak bakımından var. (*DYP sıralarından alkışlar*)

Şimdi bakıyoruz, 1983 programında, “temel meseleler” diye vaatler var. Bu temel meseleler şöyle: “Biz bazı temel meselelere ağırlık vereceğiz.” Neymiş o gün Türkiye’nin temel meseleleri? Huzur ve güvenmiş. “Buna ağırlık vereceğiz” diyor. Neymiş? Ortadirek: Köylü, memur, işçi, esnaf; yani, Türkiye’nin orta gelirli çalışanları. “Ortadireği güçlendireceğiz” diyor, “İşsizliğe bir çare bulacağız” diyor, “konuta bir çare bulacağız” diyor, “kalkınmışlık farklılıklarını gidereceğiz” diyor, “redtape (bürokrasi)ye, kırtasiyeciliğe bir çare bulacağız” diyor. Yani, “devleti daha işler hale getireceğiz” diyor.

Şimdi, bakalım bunlar ne olmuş? Gayet kısaca; huzur ve güven denen olay yerine getirilmiş mi? Yerine nasıl getirilmiş veya getirilmemiş?

1984 ilâ 1991 yılları arasında cereyan eden terör olaylarında, 917’si güvenlik görevlisi, 1.189’u da vatandaş olmak üzere 2.106 kişi hayatını kaybetmiş. Binaenaleyh, Türkiye’de kan dökülmeye devam ediliyor. Türkiye’de soygunlar olmaya devam ediliyor. Türkiye’de Türkiye Cumhuriyeti kurulduğundan beri hiç vaki olmayan generallere kurşun sıkılabiliyor, subaylar şehit ediliyor, erler şehit ediliyor, polisler şehit ediliyor, bekçiler, korucular şehit ediliyor, hâkimler, savcılar şehit edilebiliyor, kaymakamlar şehit ediliyor, yazarlar şehit ediliyor, profesörler şehit ediliyor; velhâsıl, bir kan deryası; bir zincir devam ediyor. Binaenaleyh, “biz huzur ve güveni sağladık” diyebilmeyi, pek fazla kimsenin ifade edebileceğini sanmıyorum ve her gün de soygunlar oluyor ve bu sadece ülkenin güneydoğu bölgesinde değil, aynı zamanda, büyük şehirlerinde, hatta rasgele yerlerinde de oluyor ve bunları yapanlar hemen hemen meçhul! Yani, beyanlar veriliyor; “dökülen kan yerde kalmayacaktır, bunu yapanı yakalayacağız, kanunun pençesine teslim edeceğiz, evvel Allah bunu layık olduğu cezaya çarptıracağız.”

Geçen sene işlenmiş 16 siyasî cinayetin, bu sene işlenmiş aşağı yukarı gene 20’ye yakın siyasî cinayetin faillerinden sadece bir değerli generalin şehit edilmesiyle ilgili birtakım zanlar var. Tabii ki, ispat edilinceye kadar, kişi, zanlıdır, sanıktır, suçlu değildir; ama, onun dışındaki cinayetlerin hiçbirinin faili yok orta yerde. Me-

sele ciddidir. Binaenaleyh, “huzur ve güveni sağladık” diyebilmek fevkalade güçtür ve neredeyse, Türkiye, tesadüfen yaşanan bir ülke haline gelmiş.

Bakıyoruz, 1990 yılında, 308 kişi hayatını kaybetmiş; 11’i subay, 61’i er, 28’i polis, 171’i vatandaş... 1991 yılında ocaktan hazirana kadar 127 kişi hayatını kaybetmiş; 9’u subay - 4’ü general olmak üzere - 53’ü er, 17’si polis, 8’i bekçi, korucu, 40’ı vatandaş. Daha yılın yarısındayız. Tabii ki, bu, fevkalade vahim bir durumdur ve sanıyorum ki, Türkiye’de herkesi birden rahatsız eden bir durumdur.

İkinci vaade geliyoruz: Burada, şunu söylemek istiyorum: Hükümet, Hükümet Programına koymuş; diyor ki: “Bu terör olayı devam ediyor; bu terör olayı sadece Hükümetin işi değildir; binaenaleyh, Türkiye’de kim varsa bununla ilgilenmelidir.” Şunu ifade edelim ki, Türkiye’de, hiçbir devirde, 1989’da, 1990’da, 1991’de - daha öncesini de söyleyebilirim - yahut 1987’de, 1988’de; hiçbir devirde, siyaset, devlet, halk ve Anayasa müesseseleri, terör ve anarşinin kökünün kazınmasında bu kadar birlik olmadı. Birlik olunmaması diye bir durum yok. Binaenaleyh, birlik olunmadığından şikâyet varsa, bu fevkalade yanıltıcıdır, öyle ise, endişem şudur: Sanki, bu Hükümet Programı - gerçi aşağı kısımlarında bazı şeyler söylenmiş - bir tereddüt içerisinde. Yani, bu anarşinin, bu terörün hakkından gelinmeyişi bir nevi kılıf hazırlanmış gibi görünüyor.

Burada hemen şunu ifade edelim ki, Olağanüstü Hal Bölgesi Valisinin, bundan on onbeş gün önce, Ankara’da, bir teşkilat önünde yaptığı konuşmada, bir millî politika ihtiyacından bahsettiğini görüyoruz. Bir millî politika arıyor. Yani, Türkiye’de terör ve anarşinin önlenmesi için, bir millî politika gereğinin altını çiziyor... Hükümet Programında böyle bir şey yoktur.

Bu millî politikadan ne isteniyor; yani, muhalefetten ne isteniyor, basından ne isteniyor, meslek kuruluşlarından ne isteniyor veya devletin diğer kurumlarından ne isteniyor? Ama, burada şunu soruyoruz ki, bu iş niye bitmiyor? Kanunlar mı noksan? Güvenlik güçleri mi noksan? Araç mı noksan? Gereç mi noksan? İstihbarat mı noksan? Muhabere mi noksan? Niye bitmiyor?

Görev yapılmıyor demek mümkün değil. Görev yapanları, “görev yapılmıyor” diye itham etmek fevkalade yanlıştır. Şehit oluyor... Görevim yapmaya çalışıyor... Nedir eksik? Binaenaleyh, herhalde, koskoca Türkiye Cumhuriyeti Devletin böyle bir sorunun altından daha uzunca müddet kalkamaması gibi bir durum fevkalade düşündürücüdür. Onun içindir ki, bu, siyaset üstü bir olaydır; yani, daha doğrusu, partiler üstü bir olaydır, partileri aşan bir olaydır, bir millî olaydır. Diyemiyorum ki bugünkü Hükümete, hadi bunu önleyin... Ama, mecburum, “bunu önleyin” diyebileceğim başka kimse yok. Çünkü, 1984 senesinden bu yana, bu iş önlenmemiş. Niye önlenmemiş? Önlenememiş! Niye önlenememiş? Bana göre, hafife alınmıştır; devleti yönetenler, verdikleri beyanlarla, olayı hafife almışlardır “üç beş kişinin işidir” demişlerdir; ama, ne bu odakları bulabilmişlerdir, ne bu odakların içerisinde bu işleri yapan insanları bulabilmişlerdir. Olay hafife alınmıştır.

İkinci olaya geliyoruz: Ortadireğin güçlendirilmesi... Türkiye’de, bu ortadirek dediğimiz insanlar, köylüler, işçiler, memurlar, esnaflar, emekli, dul ve yetimler, soförler, velhasıl çalışanlar ise, bu ortadireğin hali harap. Evvela, gayri safi millî

hâsıladan bu ortadireğin bundan on oniki sene evvel aldığı pay yüzde 60-65 seviyesinde seyrederken, bu, inmiş bugün yüzde 30'lara... Nüfus aynen duruyor; ama, pay azalmış. Yani, ortadireğin sofrasındaki iki ekmekten birisi gitmiş.

Nasıl memnun olacak köylüler? Bundan on-on iki sene evvel gayri safı milli hâsılanın yüzde 30'unu alan ve bu Türkiye nüfusunun hemen hemen yarısından fazlasını teşkil eden, sabahtan akşama tırnağıyla, toprağı oyan bu köylüler nasıl memnun olacaklar? Çünkü, sofralarındaki iki ekmekten birisi gitmiş. Nasıl memnun olacak? Bırakın geçmişte kalanı, bırakın başına ne geldiğini; bugün başına gelen var. Şu buğday çiftçisinin haline bakın. Üründe bereket, buğday çiftçisinin başına dert olmuş. Evet, gene başkası olmadığı için Sayın Hükümetten rica ediyoruz ki, buna bir çare bulun. Bunu başka kime söyleyelim? Vatandaş, bizim haklarımızı takip etmiyorsunuz diye bizi de protesto ediyor.

Bereket olmazsa ne yapacağız? Paraları götürüp Kanada çiftçisine, Amerika çiftçisine vereceğiz. Gelin, kendi çiftçimize verelim parayı. Eskişehir'in Sivrihisar İlçesi Günyüzü Kasabasındaki buğdayın parasını git Polatlı'dan al, git bilmem nereden al... Ahali 60-70 kilometre kuyruğa girecek, kuyrukta mal teslim edecek, birkaç gün bekleyecek, parasını da git bilmem nereden al... Bunu yapmayın... Eziyet bu... Evet, Toprak Mahsulleri Ofisi, burnunun ucuyla, bu bereketi itmektedir. Gayet açık söylüyoruz; beyler, bu bir muhalefet meselesi değildir, hepinizin işidir; sahip çıkın buna... Sahip çıkın... (DYP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Hepinizin bölgelerinde orman köylüsü var. Adam... (ANAP sıralarından "Şov yapıyorsun" sesi) Ne şovu kardeşim? Buğday parasının ödenmemesini şov sayıyorsan... Yani, senin hakkından geliriz biz. Sen bunu şov say... Tamam mı? (ANAP sıralarından gürültüler)

İBRAHİM ÖZTÜRK (Adana) — Sizden öğrenecek değiliz... Siz ne yaptınız ki?

SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Buğday parası ödeniyor mu? Buğday parası ödeniyor mu? Buğday parasını ödüyor musunuz? (ANAP sıralarından "ödeniyor" sesleri)

İBRAHİM ÖZTÜRK (Adana) — Öderiz, öderiz; ödenir.

SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — İşte onu söylüyorum. Herkes beni seyrediyor, sizi de seyrediyor. Ben, burada, milyonların hakkını savunuyorum. Oturduğunuz yerden, haklı bir davada söylemeniz bunları, anlarım. Ben gayet nezaketle de söylüyorum, çok nezaketle söylüyorum.

Eğer, devlet bu buğdayı, daha doğrusu bu hububatı mubayaa etmezse, bu takdirde, bunu yetiştirenler, 100 lira aşağısına, 200 lira aşağısına bunu satmak mecburiyetinde kalıyorlar. Zaten, programa yazmışsınız; diyorsunuz ki: "Köylünün, çiftçinin, memurun ve işçinin, enflasyonun altında kalmamasını sağlayacağız." Evet, 10 bin kelimelik programca, enflasyon kelimesinin tek geçtiği yer de burası ve hadi sağlayın! Nasıl sağlayacaksınız? Geçen sene 500 küsur lira, 600 lira verdiğiniz buğdaya bu sene yüzde 40 fazla - o da, taban fiyat - yüzde 38 fazla, yüzde 35 fazla ver-

mek suretiyle, yüzde 60 enflasyonun olduğu bir memlekette; yüzde 35 fiyat farkı vermek suretiyle enflasyondan köylüyü nasıl korumuş oluyorsunuz?

İBRAHİM ÖZTÜRK (Adana) — Buğdayın taban fiyatı dünyada ne kadar?

SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Ben, bunları Hükümete soruyorum...

İBRAHİM ÖZTÜRK (Adana) — Bana sor, bana sor.

SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Eğer söyleyecek bir şeyin varsa, gel burada söyle, yüreğin yetiyorsa!

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen müdahale etmeyelim.

SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Beyler, şu doğru mu: Türkiye’de, 1991 yılında enflasyon şimdiden yüzde 30’ları bulmuştur. Yüzde 30 değil de Haziran ayı sonu itibariyle yüzde 28’dir. Sene sonu itibariyle de bunun yüzde 60’ı bulacağı görünüyor. Yüzde 60 enflasyonun bulunduğu bir yerde, yılda bir defa yetiştirip, bir ay da satıp, 12 ay bu aldığı para ile insanları geçinen bir Türkiye’de, bu köylüye ve bu çiftçiye, enflasyon farkı kadar para vereceğiz deyip de yüzde 20 noksan vermeniz doğru mu? Doğruysa gelin söyleyin.

Köylü ve çiftçi fevkalade zor durumdadır dedim. Orman köylüsünün parası ödenmemiştir. Koza köylüsü fevkalade sıkıntılıdır. Pancar köylüsünün parası bir sene sonra ödenmiştir; hâlâ ödenmeyen yerleri vardır. Çay üreticisi köylünün hâlâ büyük sıkıntıları vardır. Velhasıl, ben halimden memnunum diyebilecek kimseye rastlamanız mümkün değildir.

Şimdi, ülkenin işçisine geliyoruz: 600 bin kişi toplu sözleşme bekliyor. Binaenaleyh, 600 bin kişinin toplu sözleşme beklediği bir yerde bunu halledin, bir an evvel halledin diyoruz. Herkesin kulağı tetikte; “acaba beni ne zaman işten çıkarırlar” diye. 1991 Türkiye’inde işsizlere iş bulmak dururken, işi olanları da işten çıkarma gibi bir olayla karşı karşıyayız. Bu zamana kadar, 450 bin kişi de işinden çıkarılmıştır. Bu insanlara yazıktır. Eğer, işçi, meydanlarda “açız” diye bağırmaya başlamışsa, eğer işçi “güvenliğimiz yok” diye bağırmaya başlamışsa, ortadireği güçlendirdiğinizi iddia edemezsiniz ve işçi eğer sağlık hizmetlerinden, can güvenliğinden, pek çok şeyden gayri memnun hale gelmişse, bunun üstüne eğilmenin zamanı çoktan gelmiş ve geçmiştir. Velhasıl, ortadirek dediğiniz nesnenin ikinci grubu olan işçi de bugün feryat halindedir.

Üçüncü grubuna geliyoruz, Yani, memurlara: Memurların 1970-1980 ortalamasına göre - onu 100 sayarsanız - 1980-1990’da aldığı, ortalama, 58’dir.

Binaenaleyh, memurların 1970-1980-1990 arasında fukaralaştırıldığını görüyoruz. Memurların yüzde 80’i, 600 bin lira veya ondan aşağı para alır. Türkiye’de, yoksulluk sınırı 800 bin liradır. 4 kişilik bir ailenin sadece mutfak masrafı için 800 bin liranın lazım olduğu bir Türkiye’de, bu ülkenin memurlarını, 220-250 bin lira ile 600 bin lira arasına sıkışmış bu memurları düşünmek zamanı gelmiş ve geçmiştir. Binaenaleyh, temmuz ilavesi yapılacaktır; bu temmuz ilavesinin de, vaat edildiği gibi, yıllık yüzde 60 enflasyonun altında kalmaması lazımdır; esasen bunun başlangıcı da noksandır.

Şimdi esnaflara geliyoruz. Evvela şunu söyleyelim: “Biriktirdiğimiz sermayeyi yemekle meşgulüz; kredi sıkıntısı içindeyiz; faiz yüksek” şeklinde esnafın feryadı. Türkiye’de kullanılan kredilerin ancak yüzde 4’ünü esnaf kullanıyor; yüzde 16’sını tarım kesimi kullanıyor. Esnafla tarımın nüfusunu topladığınız zaman, 40 milyonu buluyor. Türkiye nüfusunun 40 milyonu, Türkiye’de kullanılan kredinin yüzde 20’sini kullanıyor ve “bu faizi ödeyecek durumda değiliz; sattığımız malı yerine koyacak durumda değiliz” diyorlar. Köylünün ve memurun cebinde para olmadığı için, satın alma gücü olmadığı için, köylü ve memurun kasabalara gelip alış veriş etmesi mümkün değildir.

Çayın veresiye içildiği, simidin veresiye yendiği bir Türkiye’deyiz.

Binaenaleyh, bütün bu olayların karşısında, esnaf “yandım” demektedir ve bütün sorunlarına eğilinmesini beklemektedir.

Burada, bir Bağ-Kur faciasını üç senedir dile getiririz. Bağ-Kurun 3 trilyon alacağı var. 3 trilyon alacağını toplamak için, Bağ-Kur, haciz kullanmaktadır ve bu 3 trilyon alacağının önemli bir kısmı da faizdir. Hasandağı’nın başındaki köyden tutunuz da, Ödemiş’in ova köyüne kadar, Bağ-Kurdan şikâyeti olmayan veyahut da Erzurum’un Oltu’sundan tutunuz da, Diyarbakır’a kadar, bu Bağ-Kurdan şikâyetçi olmayan esnaf ve köylü yok.

Bu Bağ-Kur bir faciadır, bir facia. Gelin bu faciayı düzeltin.

Bunlardan, aslında, Hükümet Programında hiçbir şey yok.

Şunu söylemek istiyorum: Bir güvenlik müessesesi olarak kurulmuş olan Bağ-Kur, on dokuz sene böyle bir duruma düşmedi de niye şimdi düştü? Bağ-Kurdan şikâyeti olmayan kim varsa, size müracaat etsin, bana da değil; çünkü, biz şikâyetleri topluyoruz, şikâyeti olmayanlar size müracaat etsin, bakalım kaç tane bulabileceksiniz!

Yani, siz, Türkiye’de bir Bağ-Kur sorunu olmadığı kanaatinde misiniz? Sayın Hükümet, Türkiye’de bir Bağ-Kur sorunu olmadığı kanaatinde mi? Buraya gelin “bir sorun yoktur” deyin ve ona göre çare düşünelim...

Ortadireğin güçlendirilmesi: 3 bin liraya benzin satacaksınız, 2 bin liraya mazot satacaksınız; ondan sonra, bir kamyon sahibi şoför, 500-600 milyon liraya kamyonu alacak, her birisi 1,5 milyon liradan dört tane lastik alacak, bununla iş yapacak! Bu mümkün değil.

Hayvancılık, Türkiye’de, ölmüştür. Eğer, et gelecek sene 50 bin liraya çıkarsa, kimse şaşmasın, işte, cebimde, Vezirköprü’den gelen telgraf var. Bu telgrafta, iki ay evvel verdikleri sütün parasını alamadıklarından şikâyet ediyor. Vezirköprü’ye, 1988 senesinde, 450 tane damızlık düve getirilmiş, bu, şimdi, doğuranyla, öleniyle, kasaba gideniyle, hepsiyle beraber, 150’ye inmiş. Binaenaleyh, ta uzak memleketlerden dünyanın parasını verip getirdiğiniz bu damızlık hayvanları, eğer, köylü kasaba vermek durumunda kalıyorsa, bu, yazıktır, acınacak bir durumdur.

Buyurun ortadireğiniz! Ortadirekte “ben iyiyim” diyen kimse yok. Nasıl olsun ki! Ortadireği yıktınız. Binaenaleyh, orta sınıf orta yerden kayboldu. İddiamız bu-

dur. Gelin, bu iddiaya cevap verin. Aslına bakarsanız, ortadirekle beraber, sosyal devlet de orta yerden kayboldu.

Türkiye’de halkın yüzde 50’si sigortadan mahrumdur. Hastane kapılarında bu insanların neler çektiğini hepiniz biliyorsunuz. 2,5 milyon liraya bir apandisit ameliyatı, 3-3,5 milyon liraya bir safrakesesi ameliyatı ve bu para olmadığı için rehin kalan hastalar! Hastane yetkililerinin de yapacağı çok bir şey yok; çünkü, öyle koymuşsunuz yolu.

Evet, eğitime, sağlığa ve sosyal güvenliğe Türkiye’nin ayırdığı para, gayri safi millî hasılasının yüzde 8’i kadardır, Batı Avrupa’nın ayırdığı para ise yüzde 30’u kadardır. Binaenaleyh, mademki geçen 8 senelik iktidarın savunmasını yapıyorsunuz, gelin - 1990 ve 1991 senesi müstesna - sağlığa ayrılan paraları, eğitime ayrılan paraları niye azalttığının ve niye Türkiye’de eğitim hizmetlerini ve sağlık hizmetlerini içinden çıkılmaz duruma düşürdüğünüzün izahını bir yapın.

Evet, bütün bunlardan sonra, çıkan şudur: On sene zarfında, Türkiye, 70 defa pahalanmak suretiyle, Türkiye’de sessiz milyonlar ve orta sınıf ezilmiştir. Pahalılık, Türkiye’nin bir numaralı meselesidir. Bu programda ise, pahalılıktan bahseden hiçbir laf yoktur. Pahalılığı meydana getiren, enflasyondur. Bu programda, “enflasyonu önleyeceğiz” diye bir kelime yok. Yoksa, enflasyondan bu kadar memnun musunuz? Enflasyon, Türkiye’de toplum katmanlarını tahrip eden, genel ahlakı bozan ve Türkiye’de ticaret ahlakını bozan; bu kadar senedin, bu kadar çekin protesto olmasına sebep olan ve gelir dağılımını berbat eden bir olaydır.

Evet, enflasyonu önlemeyi düşünüyor musunuz Sayın Hükümet? Gerçi, diyebilirsiniz ki, “Enflasyonu önlemek için vaktimiz olacağını sanmıyoruz...” Ama, niyetiniz olsun hiç olmazsa! (DYP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Ben de öyle düşünüyorum, hiç olmazsa niyetiniz olsun. Soruyoruz: Türkiye’de pahalılığı umursamıyorsanız, enflasyonu umursamıyorsanız, yoksulluğu umursamıyorsanız, işsizliği umursamıyorsanız, milyonların ezilmişliğini umursamıyorsanız neyin hükümetisiniz, neyin? (DYP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Evet, diğer bir konu: “İşsizlik” diyorsunuz. Her 100 kişiden 20 kişi ya da her 5 kişiden 1 kişi Türkiye’de işsizdir. Rakamlarınız ne gösterirse göstere; milyonlar işsizdir ve geçen sekiz on senelik tatbikat da, bu, milyonlarca işsizi katlamıştır.

“Konut” diyorsunuz... 1979’da oturma izni alınan konutla 1990’da oturma izni alınan konut sayısı arasında çok fark yoktur. Hatta, 1979’daki, 1990’dan biraz daha fazladır. Şehirler konut mezarlığı, kooperatif mezarlığı! Evet, yapılan teşviklerin neticesi bu ve konut üretimi batağa saplanmıştır.

“Kalkınmamışlık farklarını gidereceğiz” diyorsunuz. Kalkınmamıştık farklılıkları o kadar açılmıştır ki, Türkiye’de kalkınmışlığa göre 8’inci sırada bulunan Zonguldak, 17’nci sıraya düşmüş ve kalkınmada gecikmiş yörelerin sayısını azaltmak varken, Türkiye’nin kalkınmış sayılan yöreleri de kalkınmada gecikmiş yöreler arasına girmeye can atmaktadır. Mesela, neresi gibi; Eskişehir gibi, Manisa gibi, Aydın gibi... Biz, Erzurum’u Bursa seviyesine getirelim, Erzurum’u Zonguldak seviyesine getirelim derken; Erzurum’u öylesine kalkındıralım ki, kalkınmamışlıktan kopsun, kalkınmış olsun derken, kalkınmış saydığımız yörelerimiz de kalkınmamış yöreler

arasına girmek istiyor. Nitekim, bir kararnameyle de, Zonguldak ilinin bazı kazaları kalkınmamış yöreler arasına dahil edilmiştir. Buyurun kalkınmamıştık olayını!

Türkiye'nin 35 ili göç veriyor. Bunun içerisinde Samsun'dan Artvin'e kadar - Ordu müstesna - bütün Karadeniz illeri dahildir. Bakın 1990 nüfus sayımına. Buralarda, yüzde 2,5 Türkiye ortalamasına göre, nüfus ya geriye gitmiş ya çok az artmıştır. Samsun'un nüfus artışı yüzde 1'in altındadır; yüzde 2,5 ortalamaya nazaran. Bakarsanız Kars'a; Kars boşalıyor. "Öyle değildir" deyin. Gelin, sizinle Kars meydana bir hesaplaşalım, birkaç gün sonra. *(DYP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Bingöl boşalıyor, Ağrı boşalıyor; Erzurum'da fukaralık vatandaşın topuğundan akıyor. Buyurun; Türkiye bu... Sadece buraları değil, Türkiye'nin pek çok dağ kasabalarına giderseniz, dağ kasabalarındaki, orman içindeki insan açtır ve bu insanın ormanla münasebetleri yeniden tanzime muhtaçtır; fevkalade sıkıntılar içerisinde. İşte, kalkınmamış yöreler buralar.

Şimdi, "redtape" dediğiniz bürokrasi o hale gelmiştir ki, işliyor mu işlemiyor mu belli değil! Eğer, bugünkü Hükümet, siyasetin tıkanmış önünü açmazsa, bundan sonra bürokrasinin daha da hantallaşacağını şimdiden söyleyelim.

Türk bürokrasisinin içinden fevkalade değerli insanlar vardır. Hepimiz onun içinden geliyoruz. Onlar, güvenlik ister; ama, bir taraftan dört statülü ödeme; mukaveleli personel, maaşlı personel, ücretli personel, yevmiyeli personel; aynı işi gören insanlardan birisi öbüründen iki misli fazla para alır ve karmakarışık bir personel rejimi... Burada bürokrasiyi falan çalıştıramazsınız. Sonra, sırtına yük alacaktır.

Değerli milletvekilleri, tabii ki, Türkiye'nin büyük meseleleri var. Türkiye'nin büyük meselelerine dokunmak... Bana göre, Türkiye'nin en büyük meselesi, bugün, halkın içinde bulunduğu durumdan, bu halkı çıkarmaktır; ondan sonraki meseleler, ondan sonra gelir.

Türkiye'nin bir borç meselesi var, büyük bir borç meselesi: Türkiye, 1983'teki 18 milyar dolar borcu, 1991'de 50 milyar dolara çıkarmış. "49" diyeceklerdir... 49 olsun. 49 milyar dolara çıkarmış. Buna, FMS borçlarıyla birtakım hesaba girmeyen borçlar var, onları da ilave ettiğiniz zaman, 60 milyar dolar civarında borç var. Bırakın 60'ı, 50 olsun. Buraya nasıl çıkmış? Görüyoruz ki, 31 milyar dolar, 32 milyar dolar, Türkiye'nin borcu artmış. Demek ki, yedi sene zarfında 32 milyar dolar artarsanız, senede 4,5 milyar dolar artıyorsunuz demektir. Türkiye, senede borcunu 4,5 milyar dolar artırarak gelmiş ve bu 4,5 milyar dolarla ne yapmış Türkiye? Artırdığı borçla? Eğer yedi seneden beri, her sene 4,5 milyar, 5 milyar dolar borcunu artırarak geliyor da satılabilir mal üretmiyorsa ve borcunun faizlerini karşılamak için yeniden borç almak mecburiyetinde kalıyorsa, o zaman, sıkıntı içerisinde Türkiye. Binaenaleyh, Türkiye'nin, dış politikasını rehine koyacak kadar bir borç kısıkcı olduğunu herkes bilmelidir. *(DYP sıralarından alkışlar)*

Çok önemli bir olaydır; bu borcu nereden tedarik ediyorsunuz? Bu borcun, bugünkü, yani artan borcun takriben yüzde 25'i, 1991'de kısa vadeli, yüksek faizli ve boşaltıyorsunuz.

Türkiye'nin bir büyük meselesinden daha bahsedelim; hiç burada yok: Kaynak meselesi. Soruyoruz: Gayri safi millî hâsılanın yüzde 12,6'sını kamu ihtiyacı olarak, kamu açığı olarak kullanan bir ülkede, enflasyonu nasıl indireceksiniz, yoksa bu 12,6 yanlış mı? 12,6 değil de 9 diyelim, 9,6 diyelim. Kaynaklar, beynelmîl kaynaklardır. Haydi bakalım, bunu nasıl indireceksiniz? Binaenaleyh, Türkiye, bir sosyal, iktisadî çıkmazın içindedir; Türkiye, bir kalkınma olayıyla karşı karşıyadır; Türkiye, bir borç hengamesiyle karşı karşıyadır ve Türkiye, bu şartlar içerisinde haklarını koruyacak durumda değildir. Bu şartlar içerisinde, Türkiye'nin, dış menfaatlerini koruması fevkalade güçtür.

Bunların yanında, Türkiye, bir de siyasî çıkmazla karşı karşıyadır; bu da politika çıkmazıdır. Şimdi, tabii ki, politika çıkmazından neyi kastettiğimize bakalım:

“Demokrasinin neresindeyiz? Ne iyimser olacak kadar ilerisindeyiz ne de kötümser olacak kadar gerisindeyiz, ortalama bir yerlerdeyiz.” Bu, bugünkü Sayın Başbakanın bir süre önceki beyanatı.

Şimdi, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 101'inci maddesi, “Cumhurbaşkanı seçilenin, varsa partisi ile ilişkisi kesilir” diyor. Bundan, “bir partinin yönetimine karışabilir” anlamını çıkarıyor musunuz? Sayın Hükümete soruyorum. Anayasanın 101'inci maddesi, “Cumhurbaşkanı seçilenin, varsa partisi ile ilişkisi kesilir” dediğine göre; bu, bir partiyi yönetmeye devam edebilir mi? Bunu böyle anlıyor musunuz? Buna cevap istiyoruz.

KAMER GENÇ (Tunceli) — “Özal hariç” diyor orada (!)

SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Bir partinin yönetimini sürdürebilir mi? Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 103'üncü maddesi, “üzerime aldığım görevi tarafsızlıkla yerine getirmek için bütün gücümle çalışacağıma” diyor. Acaba, bir partiyi yönetmeye devam etmesi, tarafsızlığı ihlal ediyor mu etmiyor mu? Bu, tamamen kişilerden uzak bir Anayasa tartışmasıdır, kişi kim olursa olsun... Eğer, “Türkiye Cumhuriyeti Anayasası bizi alakadar etmiyor” diyorsanız, biz size sorarız; “siz kimin Hükümetisiniz?” diye... (DYP sıralarından, “Bravo” sesleri, alkışlar) Siz, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasını icrayla, onu korumakla mükellefsiniz.

MEHMET DELİCEOĞLU (Adıyaman) — Kurtar kendini baba.

SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Seni de kurtaracağım. (DYP sıralarından alkışlar)

Anayasanın 112'nci maddesi, “Başbakan, Bakanlar Kurulunun başkanı olarak, bakanlıklar arasında işbirliğini sağlar ve hükümetin genel siyasetinin yürütülmesini gözetir. Bakanlar Kurulu, bu siyasetin yürütülmesinden birlikte sorumludur” diyor. Bakanlar Kurulunun görev ve yetkilerini Cumhurbaşkanı kullanabilir mi? Kullanırsa, Anayasanın 105'inci maddesine göre ve bu maddeye göre sorumluluk kimin olur? Soruyoruz... Yani, hakikaten bir benzetme var, hoş görün benzetmeyi; davul sizin sırtınızdadır; ben tokmağı arıyorum; tokmak kimin elinde? (DYP sıralarından alkışlar)

Türkiye Cumhuriyetinin en önemli sorunudur. Evet, şu Anayasayı eğer geçersiz sayıyorsanız, bütün bunlara bir şey demeyin; o zaman, legaliteniz kaybolur orta yerden; yani, şu, cebe sığan bir şeyi... Bu çok önemli bir olay.

MUSTAFA NAZİKOĞLU (Rize) — Yine asker seçeceğiz.

SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Hiç mugalataya falan gerek yok. Ben, Anayasa maddelerini yanlış söylemeyeyim diye buraya gayet açık yazdım; okuyorum ve diyorum ki, partinin görevlerini yüklenirse, Hükümetin görevlerini yüklenirse, acaba, Anayasanın 101’inci, 105’inci, 112’nci maddeleri ne hale gelir? Buna razı olmaya devam edecek misiniz?

MUSTAFA NAZİKOĞLU (Rize) — Siviller yapamaz onu.

SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Buna razı olmaya devam edecek misiniz?

MUSTAFA NAZİKOĞLU (Rize) — Sivil Reisicumhurlar yapamaz onu; asker seçeceksiniz, asker, asker...

SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Evet, sizden evvelki Başbakan, “Sen Cumhurbaşkanısın. Mademki parti işlerini bu kadar çok seviyordun, niye partiyi bırakıp Cumhurbaşkanı oldun? Madem Cumhurbaşkanısın, otur oturduğun yerde” diyor. (ANAP sıralarından, “Ne zaman?” sesleri) Ne zaman dediği önemli değil, dediği önemli, ne dediği önemli. (DYP sıralarından, “Bravo” sesleri, alkışlar) Ne dediği önemli. Yani, biz diyoruz ki, bir Anayasa ihlali var orta yerde. Eğer, onbeş gün evveline gelinceye kadar Başbakan olan kimse, bu Anayasa ihlalinin bugün söylüyorsa, “efendim, onbeş gün evvel söylemedi” diye bunun değerini yitirir mi? (DYP sıralarından alkışlar) Onbeş gün evvel söylememesi kusurdur, değildir; o başka mesele. Biz, bunu kim söylerse söylesin, söylüyoruz. “Cumhurbaşkanı telefon açtı 25 ilçeyi feshetmemi istedi, karşı çıktım” diyor. Hale bakın beyler, sizin partiniz, başka birisinin partisi... Kimin partisi olursa olsun, Çankaya’da oturan kişinin bir partiyi idare etme hakkı, Anayasayı ihlaldır ve yeminine de ihanettir. Biz bunu açıkça söylüyoruz. (DYP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Sayın Özal, kendisini muhalefete kabul ettiremeyince “bakın, ben farklı Cumhurbaşkanıyım diyerek, her şeye müdahale etti” diyor. Demek ki, partiye de Hükümete de bir buçuk senedir müdahale var. Biz de böyle söylüyoruz zaten.

ŞADAN TUZCU (Rize) — Bu hükümetle ne ilgisi var o sözün?

SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Hükümet programı, hukukun üstünlüğüne dayanan bir müesseseyi getiriyor. Buraya, keşke bunları yazsaydınız, “bundan sonra da böyle yapacağız” diye Hükümet programında olmaması bunların konuşulmasını önler mi? Soruyoruz, partinizi ve Hükümetinizi Çankaya idare etmeye devam edecek mi? Ona göre biz de muhattap bulacağız kendimize. (DYP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Eğer, Çankaya’nın - Anayasayı ihlal ederek - hem partiyi hem Hükümeti yönetmeyi üstlenmesini kabul ediyorsanız, siz ne yapacaksınız? Yani, size kalan görev ne? Hükümet olarak, yetkilerinizin kullanılmasına ses çıkaracak mısınız çıkarmayacak mısınız? Çıkarmayacaksanız, fonksiyonunuz ne olacak? Yani, şurada şunu

yapacağız, bunu yapacağız, bunu yapacağız diyorsunuz; ama, bunu Çankaya'dan kumandalı yapacaksanız, bize boş yere nefes tükettirmiş olursunuz.

Boş kararname verecek misiniz? Yine soruyoruz, diyoruz ki, Sayın Başbakan, Genel Başkan seçildikten sonra verdiğiniz bir beyanatta “Sayın Özal doğal ve daimî liderimiz” diyorsunuz...

M. RAUF ERTEKİN (Kütahya) — Öyle tabii.

SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Öyle mi? Öyle mi?

KEREM GÜNEŞ (Kars) — Öyle, öyle.

SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Siz de Anayasa ihlali içindesiniz. (DYP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Tarafsız Cumhurbaşkanı, Anayasaya göre; bir partinin doğal ve tabii lideri nasıl olur? (ANAP sıralarından “Olur, olur” sesleri) Olur mu? Mübarek olsun size.

KEREM GÜNEŞ (Kars) — Olur, olur.

SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Mübarek olsun, evet. İşte sizinle halkın önünde hesaplaşacağız. Devletin Anayasasını ne hale getirdiniz? Milletin hükümlerlik hakkını ne hale getirdiniz? Biz de bunu öğrenmek istiyoruz zaten.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin gündeminde 800 tane sözlü soru var. İşte, bu gündem de 50'ye yakın genel görüşme, vesaire var. Üç senedir konuşulamayan sorular var. Türkiye Büyük Millet Meclisi denetim görevini yapamaz halledir; bu böyle devam edecek mi? Soruyoruz!

Soruyoruz; 200'e yakın kanun kuvvetinde kararname var. Bunun içinde sansür dahil, bunun içinde sürgün dahil... Bunlar askıda kalmaya devam edecek mi? Yani, Türkiye Büyük Millet Meclisi yeniden fonksiyonunu kazanacak mı? Soruyoruz!

21 Mart 1990-27 Mart 1991 tarihleri arasında, televizyon, 63,5 saat siyasî yayın yapmıştır. 32 saat Çankaya'ya ve vakfa; 15,5 saat iktidara; 9 saat SHP sözcülerine; 7 saat DYP sözcülerine ayrılmıştır. Doğru ve iyi mi bu? İyi.

Şimdi, buradan görünmüyor mu ki, Hükümetin yerini Çankaya almıştır! Ne söyler Çankaya 32 saat halka? (DYP sıralarından alkışlar)

KEREM GÜNEŞ (Kars) — Çankaya değil, Cumhurbaşkanı, Cumhurbaşkanı söylüyor.

SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Söylenecek bir şey var da, ne söylemez Hükümet halka? Çankaya, Hükümetin borazanı mı? Kendisi söyleyemiyor da o mu söyleyecek? (DYP sıralarından alkışlar)

26 Mart 1989'da, halkın yüzde 80'i sizi reddetti. Evet, o günden bu yana, bu oranı azaltacak herhangi bir şey olmadı. Aksine, bu oran çok daha aşağılara düştü ve halk, daha çok gayri memnun hale geldi.

Halkla, Parlamento kopmuştur. Soruyorum: Acaba, bu kopukluğu giderecek herhangi bir şey düşünüyor musunuz?

ORHAN ŞENDAĞ (Adana) — Semra düşünüyor Semra...

SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Bunu acaba AGİK Şartıyla nasıl bağdaştırabiliyorsunuz? Yani, Cumhurbaşkanının imzaladığı, Başbakanın yanında oturduğu AGİK Şartı ile... Ve AGİK Şartını imzalayanların içerisinde, Finlandiya müstesna, bir tek cumhurbaşkanı yok. Birleşik Amerika Devletleri dahil, Birleşik Amerika Devletleri müstesna; onların Başbakanı yok, onun için... Bir tek Cumhurbaşkanı yok, hepsinin başbakanı imzalıyor. Yani, cumhurbaşkanı imzalıyor, onun yanında da, yedekte duran bir başbakan imzalıyor... Bunu içinize sindirebiliyor musunuz?

24 Haziran 1991 tarihinde, “bugünden itibaren bütün çabalarımız, Anavatan Partisini önümüzdeki seçimde yeniden muzaffer kılmayı sağlama yönünden olacaktır” diyorsunuz.

MUSTAFA NAZİKOĞLU (Rize) — Evvel Allah...

SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Siz demiyorsunuz, Hükümet diyor.

Evet, bu Hükümet, Anavatan Partisinin Hükümeti mi, bütün Türkiye’nin Hükümeti mi?

Ama, pahalılığı önleyeceğiz demiyorsunuz, yoksulluğun hakkında geleceğiz demiyorsunuz, Türkiye’de bozuk rejimi düzeltereğiz demiyorsunuz, işsizliğe çare bulacağız demiyorsunuz; vatandaş, Nevşehir’de, Niğde’de 200 liraya veyahut 150 liraya patates satıyor, buna bir çare bulacağız demiyorsunuz; fiyatlar 70 kat, gelirler 40 kat artmış, vatandaş ezilmiş, bunların yolunu bulacağız demiyorsunuz; Türkiye AT’a girecekti, AT’a girmesi kolaylaşacaktı, Körfez bunalımından dolayı, “on sene, yirmi sene daha yanımıza gelmeyin” diyorlar, buna bir şey demiyorsunuz; Türkiye’nin Avrupa’dan 600 milyon ECU alacağı var, bunu vermiyorlar, buna bir şey demiyorsunuz... Bunların hiçbirisine bir şey demiyorsunuz da, “Evvel Allah ilk işimiz, Anavatan Partisini iktidara getirmek olacaktır” diyorsunuz... Acaba bunda, Hükümet elinizde kaldığı sürece, ne kadar partizanlık, ne kadar keyfilik, ne kadar devleti dağıtma, ne kadar nüfus kullanma yapacaksınız? Salda seçimlerinde olduğu gibi, başka seçimlerde olduğu gibi, küçük belediye seçimlerinde olduğu gibi, bir taraftan işçi çıkaran devlet müesseseleri yanında, “Eğer bize oy vererseniz, biz size yeniden iş veriz” diyerek, acaba devletin memurlarını kendinize alet etmeye devam edecek misiniz etmeyecek misiniz?

Evet, “böyle değildir” diyebilen yok sanıyorum. Burada bir yazı var; Burdur il teşkilatı, Köy Hizmetleri Genel Müdürü Zeki Çakan’a mektup yazıyor, diyor ki: “2 Haziran 1991 seçimleriyle ilgili Burdur İli Yeşilova İlçesi Salda Beldesinden 15 kişinin, Köy Hizmetleri Burdur İl Müdürlüğünde istihdam edilmek üzere mutabakatı sağlanmış ve Sayın Bakanımız isim listesinin Genel Müdürümüz Zeki Çakan Bey’e faksla geçilmesini söylemişlerdir; geçiyoruz...” Ben, bu yazıyı buraya bırakıyorum. Buna bir cevap istiyoruz. Yani, devleti böyle kullanmaya devam edecek misiniz etmeyecek misiniz? Bu iş verdiğiniz insanlara, verilecek iş varsa verin; yalnız, size rey verdikleri için iş veriyorsanız, vicdan satın alıyorsunuz. Devletin nüfuzunu böylesine kötüye kullanmaya ve Türk demokrasisini dejenere etmeye devam edecek misiniz?

Nihayet, şunu söylemek istiyorum ki: Türkiye'nin ileriye gitmesi, Türkiye'nin bugün içine düştüğü sıkıntılardan kurtulması zor. Bu gemi batmıştır; yani, ANAP İktidar gemisi batmıştır ve bu bir iflas masasıdır. *(DYP sıralarından alkışlar)* Bu geminin sadece direğinin ucu görünüyor. Direğinin ucundan bunu çekip çıkaramazsanız, yüzdüremezsiniz, gücünüz yetmez. Bırakın, bunu millet yüzdürsün.

Soruyoruz, diyoruz ki, “Bu gemi battığına göre, millete gidip, gelin, bu gemiyi çıkarıverin” diyecek misiniz demeyecek misiniz? Yoksa, “bizim yaptıklarımız doğrudur, bu zamana kadar yaptıklarımız doğrudur; bu zamana kadar yaptıklarımız doğru olduğuna göre, babam ne yapmışsa ben de onu yapacağım” deyip, bundan sonra da aynı şeyleri yapmaya devam edecekseniz, millet sizinle öylesine bir hesaplaşacaktır ki; gayet açıklıkla söylüyorum, seçim barajını geçemeyeceksiniz. *(DYP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Yine de biz düşüncelerimizi söyleyelim: Gidin, yol yakinken, ülkeyi bu sıkıntılardan çıkaracak, 1963 güdümlü rejimim gerçek bir demokrasi haline getirecek, milletin hür vicdanına dayanan ve milletin iradesini devlete hâkim kılacak, herkese eşit ve dürüst bir seçimi göze alın. O zaman, sanıyorum ki pek çok mesele hallolur.

Yine de, ne kadar hizmet yapabilirse, ne kadar hizmet yapılabilirse, bu Hükümetin - gerçi, “Anavatan Hükümeti” diyorsunuz ama - millete hayırlı olmasını Cenabı Allah'tan niyaz ediyor, hepinize saygılar sunuyorum. *(DYP sıralarından ayakta alkışlar)*

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Demirel.

Söz sırası, Sosyaldemokrat Halkçı Parti Grubu adına Sayın Erdal İnönü'nündür. Buyurun Sayın İnönü. *(SHP sıralarından alkışlar)*

SHP GRUBU ADINA ERDAL İNÖNÜ (İzmir) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; iki gün önce Sayın Mesut Yılmaz'ın, Mecliste okuduğu Hükümet Programı üzerinde Sosyaldemokrat Halkçı Parti Grubunun görüşlerini sunmak için huzurunuzdayım. Yüce Meclisi, kendi adıma, Grubumuz adına saygı ile selamlarım. *(SHP sıralarından alkışlar)*

Sayın milletvekilleri, bakıyorum, dil alışkanlığı ile hep “Yeni hükümet programı” diyoruz; önce bunun üzerinde biraz durmak istiyorum. Bu Hükümetin nesi yenidir? Niçin yeni bir hükümet kurulmasına ihtiyaç duyulmuştur? Mecliste okunan programı dinlerken, herkesin ilk aklına gelen bu sorulara bir cevap verilmesini bekledim; ama, bu noktalarda hiçbir açıklık getirilmedi.

Sayın Yılmaz sözlerine başlarken, “17 Haziran günü Sayın Cumhurbaşkanı, yeni Hükümeti kurma görevini şahsıma tevdi ettiler” diyor. Peki, bu görev değişikliği nereden çıktı? Daha önce ne oldu? Onlara hiç değinmedi.

DEVLET BAKANI MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Ankara) — Kongreden çıktı.

ERDAL İNÖNÜ (Devamla) — Hatta, sonraki cümlelerinden, sanki bu değişikliğin ve daha önce meydana gelen hükümet değişikliklerinin, dünyadaki siyasal ve ekonomik gelişmelerin bir sonucu olduğu izlenimini uyandırmaya çalıştı. Tabii, işin aslı böyle değil. Hükümet Programının değerlendirilmesini burada gereği gibi yapabilmek için, okunan programda söylenen ve söylenmeyen şeylerin gerçek an-

lamını bulabilmek için, elbette, önce, niçin Mesut Yılmaz Hükümetinin ortaya çıktığını anlatmalıyız.

Sayın milletvekilleri, ANAP İktidarının bir hükümetini daha değiştirmesine neden olan olay, halkımızın ANAP politikalarına karşı duyduğu şiddetli tepkidir. ANAP politikalarının yarattığı ve sürdürdüğü enflasyonun, hayat pahalılığının, geçim sıkıntısının dünyasını zindan ettiği, hayatını zehir ettiği halkımızın, çiftçisiyle, işçisiyle, esnaf ve sanatkârıyla, memuruyla, emeklisiyle, dul, yetimiyle bütün halkımızın, eline geçen her fırsatta ANAP'a karşı tepkisini göstermek istemesinin bir sonucudur.

Bakınız, iki yıl evvel, 26 Mart belediye seçimlerinde böyle olmuştu. Şimdi, İktidar Partisinin, ANAP'ın kongresinde de aynı şey oldu. Herhangi bir yolla halka erişip sorabildiğinizde, hangi partiye bağlı olursa olsun ya da bağımsız olsun, vatandaşlarımızın ortak tepkisi "ANAP politikalarını yürüten bu Hükümet değişsin, bir an evvel genel seçim yapılsın" şeklinde oluyor. ANAP kongresinde bunu gördük. Kongrede, ANAP Hükümeti olarak icraatını öven, birinci parti olduklarını iddia eden, 1992 Kasımından önce seçimin söz konusu olmadığını söyleyen Başbakanı, Kongredeki çoğunluk, ANAP Genel Başkanlığından ayırdı, bu sözlerine inanmadığını gösterdi. Onun yerine, erken seçim dahil, halkın beklentilerine daha fazla gecikmeden cevap verebileceğini iddia eden, vaat eden Sayın Yılmaz'ı Genel Başkanlığa getirdi. Demek ki, İktidar Partisinin tabanındaki çoğunluk da bugün halkın çektiği ıstırapı görüyor, sıkıntıyı görüyor ve bir an evvel seçime gitmeyi bir çare olarak kabul ediyor. (*SHP sıralarından alkışlar*) Ama, şimdi bakıyoruz; Sayın Yılmaz'ın Hükümet Programında, kendisini Başbakanlığa getiren nedenlere hiç değinilmiyor, halkın dayanılmaz noktalara gelmiş geçmiş sıkıntılarından hiç bahsedilmiyor, enflasyonu düşürme sözü bile verilmiyor; asıl, halkın beklentisi olan seçimden hiç söz edilmiyor.

Sayın milletvekilleri, bu kandırma, bu gerçeklere yüz çevirme, özellikle, Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda yapılan görüşmelerde, halkın her gün yaşadığı, gördüğü, duyduğu olayları görmezlikten gelme yolunu bırakalım artık. Ülke bundan bir şey kazanmıyor, iktidar partisi bir şey kazanmıyor... İşte bakınız, bir hükümet değişikliği oldu; hükümetin değişmesine yol açan nedenler, muhalefetin Mecliste yıllardır dile getirdiği nedenlerdir, başka bir şey değil. Son aylarda verilen çeşitli gensorularda ele alınan nedenler ve olaylardan hiçbirisi Meclisteki İktidar Partisi çoğunluğu tarafından ciddiye alınmadı; hepsi gözardı edildi; arkasından, kendi kongrelerinde İktidar Partisi tabanı ve milletvekilleri, aynı nedenlerle, genel başkanlarını değiştirdiler. Hükümeti düşürdüler... Bu davranış şeklinin, Büyük Millet Meclisinin, demokrasimiz, devlet düzenimiz içindeki yerini, ağırlığını küçülttüğünü ve artık, Meclisin İktidar Partisi çoğunluğundaki bu vurdumduymazlık havasını bırakmanın, halkımızın sıkıntısına çare olacak kararları Mecliste almanın zamanı geldiğini görmüyor musunuz?

İki gün önce dinlediğimiz Hükümet programı Türkiye'nin bugünkü gerçeğini hiçbir şekilde yansıtmıyor, bu ANAP Hükümetinin öteki ANAP hükümetlerinden ne farkı olduğunu söyleyemiyor. Bir taraftan, ANAP politikalarını devam ettireceğini belirtiyor, bir taraftan da, muhalefetten, özellikle, SHP'den esinlendiği görülen

vaatler yapıyor... Tarımın destekleneceği, taban fiyatlarının enflasyonun üzerinde tutulacağı, girdi kullanımının teşvik edileceği belirtiliyor... Bu sözlere, çiftçimizin, köylümüzün inanacak hali var mı?

Daha evvel de ANAP programlarında benzer şeyler söylendi; hep söylendi. Ama, sonuç nedir? Sonuç: Köylümüz, çiftçimiz, ANAP Hükümetleri zamanında ömürlerinin en sıkıntılı dönemini geçiriyorlar; yoksullaşmalardır, tarlalarını, traktörlerini, evlerini satmak zorunda kalmışlardır. ANAP Hükümetleri döneminde, Türkiye’de, tarımdan, başka sektörlerle devamlı olarak kaynak aktarılmıştır. Köylümüz, çiftçimiz, bu dönemdeki kadar, hiçbir zaman icra takibine uğramamıştır.

Hükümet programında, girdi kullanımının artırılmasına büyük önem verileceği yazılı. Bu önem nasıl verilecek, ne zaman verilecek?

Tarımda verimi artırma bakımından en önemli girdi gübredir, örnek olarak; Avrupa’da bir hektara 229 kilo, Asya’da 115 kilo, dünyada ortalama 99 kilo kullanılırken, bizde ortalama olarak sadece 58 kilo gübre kullanılıyor. Hal böyle iken, ANAP Hükümeti son aylarda ne yaptı? Gübreye yüzde 200 ilâ 348 arasında değişen zamlar yaptı. Türkiye’de en çok kullanılan gübre (yaklaşık olarak kullanılan gübrenin üçte biri) amonyum nitrattır. En çok zam, yüzde 26’lık amonyum nitratta yapıldı, gübrenin değeri 172 liradan 600 liraya çıktı.

Şimdi, “girdi kullanımını artıracamız” diyen Hükümete soruyorum: Bu konuda ne yapacak? Bu kadar pahalalanmış bir gübreyi çiftçimizin daha çok kullanmasını nasıl sağlayacak?

Geçen yıl, 1 kilo buğday ile 2,9 kilogram amonyum nitrat gübresi alabilen köylü, bu yıl, sadece, 1 kilo 250 gram aynı gübreyi alabilecek güçte. Geçen yıl 10 kilo pancarla 7 kilo amonyum nitrat gübresi alan çiftçi, bu yıl sadece 2 kilogram gübre alabilecek güçte.

İşte, ANAP Hükümetleri, programlarında çiftçimize söylediklerinin hep tersini yaptılar; ürünlere verdikleri fiyatlar devamlı olarak enflasyonun altında kaldı. Bugün, tütün üreten, çeltik üreten, çay üreten, fındık üreten, ayçiçeği üreten, pamuk, pancar, sebze üreten köylümüz perişandır. Pancar üreten çiftçinin bir kilogram şeker alması için 37,5 kilogram pancar satması gerekiyor.

ANAP Hükümeti, şekerle dört defa zam yaptı; ama, pancar üreticisine bunun karşılığı olacak primi ödemeyi düşünmedi.

ABDURRAHMAN BOZKIR (Konya) — Bu kadar palavrayı baban bile atmadı.

ERDAL İNÖNÜ (Devamla) — Yurt dışından karpuz, domates ithal edildi. Bunun sonucunda, serada domates üreten çiftçimiz, serasına kapladığı naylonun parasını ödeyemeyecek duruma düştü. Yanlış tahıl alma politikaları sonucunda, maliyetin altında hem de geç olarak açıklanan taban fiyatları, Çukurova’da, Mersin’de, Hatay’da, bütün erken buğday üreten bölgelerde, çiftçimizi perişan etti; buğday üreticisi için getirdiği 30 tonluk limitle köylümüze yeni bir engel çıkardı. Toprak Mahsulleri Ofisi, şimdi, çiftçiden aldığı ürünün yüzde 75’inin parasını vereceğini söylüyor. İlk duyuruda “Ancak yüzde 50’sine peşin ödeme yapacağız” demişlerdi...

Şimdi, Sayın Hükümete öneriyorum: Yuvarlak sözleri bıraksınlar, çiftçinin ürününün tamamına peşin ödeme yapacaklarını buradan ilan etsinler.

Tüm çiftçimiz gibi, koza üreticimiz de öfke içindedir. Üretici, kozasını kooperative teslim ediyor; fiyat belli değil, desteklemeye girip girmeyeceği bilinmiyor... 1989 yılında koza fiyatları borsa ortalaması 17.000-17.500 lira iken, 1990 yılında koza fiyatları 12 bin liraya düştü. Bursa, Bilecik ve çevre illerde koza üreticisi perişan durumda. Hükümet, koza üreticisinin sesine, bu gerçeklere kulak verecek mi?

Yıllardan beri söylediğimiz bir konu; peşin ödeme yapılamayan hallerde çiftçinin alacağının Ziraat Bankasına olan borcuna mahsup edilip, faiz uygulamasının durdurulması önerimiz, sonunda, geçen Hükümet zamanında ele alınmıştı. Bu Hükümet programında da aynı vaat yapılıyor; güzel; ama, yeterli olmadığını hemen belirtiyim. Çiftçimizin, köylümüzün, Ziraat Bankası dışında, Tarım Kredi Kooperatiflerine, Şekerbank'a olan borcu için de aynı uygulamanın yapılması şarttır.

Sayın milletvekilleri, bu Hükümet programında orman köylümüzü biraz olsun rahatlatacak herhangi bir ifadeye rastlamak mümkün değildir. Bugün, Orman köylüsü, uygulanan politikalar sonucunda, toplumun en fakir kesitini oluşturmaktadır. Gelir dağılımı yönünden çok kötü durumda olan bu kesimin ortalama yıllık geliri 150 dolar civarındadır; Bu durumu düzeltecek en ufak bir tedbirin dahi düşünülmemiş olması, bu Hükümetin, orman köylüsünü kaderine terk ettiğini gösteriyor.

Hükümetin orman işçisine tanıdığı, köylümüzün deyimiyle "Vahidi fiyat" çağ dışıdır, son derece düşüktür. Emval maliyeti içinde, işçilik maliyeti, bugün yüzde 5'i bile bulmamaktadır. ANAP Hükümetleri, uzun yıllar işçilik ücretini bu şekilde çok düşük tuttukları gibi, ödemeleri bazı yörelerde altı yedi ay geciktirerek yapıyorlar. Bu kesimden alınan rüsumlar son derece yüksektir. Köylümüzden alınan yüzde 5'ler büyük şikâyetleri beraberinde getiriyor. Seçim zamanları ANAP'lı bakanlar "bu yüzde 5'leri kaldıracğız" diyorlar; hiçbir şekilde, verdikleri sözleri yerine getirmediler. Bugün, en büyük göç olayı orman bölgelerimizde yaşanıyor. ANAP Hükümetlerinin orman köylümüze reva gördüğü yanlış politikalar devam ederse, orman köylümüz, geçim sıkıntısı yüzünden yurdunu tamamen terk etmek zorunda kalacaktır.

AHMET ALTINTAŞ (Muğla) — Var, var, yakında müjde var.

ERDAL İNÖNÜ (Devamla) — Sayın milletvekilleri, çalışma hayatımız bugün büyük bir bunalıma gidiyor. İşsizlik sürekli artarken, yüzbinlerce işçiyi kapsayan toplu sözleşme görüşmeleri uyuşmazlık aşamasındadır. İşçi çıkarmalar, özel kesimde ve devlet kesiminde yaygınlaşmaktadır, işçilerin sözleşmelerle kabul edilmiş hakları ödenmemektedir. Zonguldak maden işçilerinin durumu bunun en çarpıcı örneğidir. Büyük sıkıntı içindeki bu işçilerin alacakları 133 milyarı bulmaktadır. Hükümet Programında bu duruma hiç değinilmiyor, bu bunalımın nasıl önleneceği anlatılmıyor.

Bu yanlış gidişin, enflasyondan, hayat pahalılığından, sınaî gelişmenin duraklamış olmasından, ekonomideki durgunluktan gelen nedenleri var; çalışma hayatıyla ilgili, Anayasadaki, yasalardaki çağdışı ya da eksik düzenlemelerden gelen

nedenleri var. Programda bu nedenlerin hiçbirinin üzerinde durulmuyor, sadece, gelişmiş ülkelerdeki seviyeyi hedefledikleri söyleniyor.

Bütün çalışanlara İşçi-Memur ayrımı yapmadan sendika kurma hakkını kabul etmeden, gelişmiş ülkelerin seviyesine nasıl varırsınız? Bir işsizlik sigortası düzeni getirmeden, keyfi işten çıkarmalara karşı bir yasal güvence getirmeden, nasıl gelişmişlik hedefine varabilirsiniz? Bugünkü sürekli yüksek enflasyon ortamında, toplu sözleşme görüşmelerinin emeğin hakkını verecek şekilde bir an önce sonuçlanması için nasıl bir yaklaşım düşünüyorsunuz? Hükümet programı yuvarlak sözlerle bütün bu gerçek sorunları geçiştirmeye çalışıyor, ama, sorunlar ortada ve işte bu Hükümetin kurulmasına neden olan da bu sorunlar. Şunu da ekleyeyim ki, bu Hükümet programının çalışma hayatına yaklaşımı demokratik ölçülere vurulduğunda, demokratik açıdan Akbulut Hükümetinden daha geri görülmektedir. *(SHP sıralarından alkışlar)*

Programda sendikal haklardan bir kelimeyle bile bahsedilmiyor. Toplu sözleşmelerde ekonomik imkân ölçüsü vurgulanarak, sonunda Yüksek Hakem Kurulunun belirleyeceği ücretin egemen olacağı havası veriliyor, öyle anlaşıyor ki, bu tavırlar, Sayın Özal'ın işçi ücretleri konusunda zaman zaman kamuya açıkladığı tek taraflı görüşlerin yansımalarıdır; ama, böyle bir yaklaşımla çalışma barışını korumanın da hayal olduğu açıktır.

Sayın milletvekilleri, bugünlerde, memurlarımız ve emeklilerimizi, temmuz ayında verileceği daha ocak ayında eski Hükümet tarafından vaat edilmiş maaş artışlarını sabırsızlıkla; ama, hem de kaygıyla beklemektedirler. Kaygıyla; çünkü, ocak ayında vaat edilen, yüzde 20'lik bir artışla; o artış da bugün hiçbir anlam ifade etmez. Şimdi yapılacak maaş artışının, enflasyonun neden olduğu büyük kayıpları ne ölçüde gidereceği belli değil; kaygı burada... Aslında, bugünkü iktidar yetkililerinin de kabul ettiği hesaplar, "kalkmıyoruz" dediğimiz geçen yirmi yirmi beş yılda memurlarımızın gerçek gelirlerinin önemli ölçüde düştüğünü gösteriyor. Bu kayıpları giderecek maaş artışlarını bir an önce sağlamak, sosyal adaletin gereğidir. Bu Hükümete, bizce bir seçim hükümeti olduğu için, eline geçen bu fırsatı iyi değerlendirmesini, memurlarımıza, emeklilerimize enflasyonun üzerinde ve geçmiş kayıpları en geniş ölçüde giderecek ücret artışları getirmesini öneriyorum.

Biz, parti olarak, katsayı sistemini yeniden ele alacak, personel rejimini bugünkü yamalı bohça halinden kurtaracak yeni bir düzenleme hazırlıyoruz. Memurların emeklerinin karşılığını ve sosyal haklarını güvence altına almak için de, memurların sendika kurma hakkını destekliyoruz. *(SHP sıralarından alkışlar)* Bütün çağdaş demokrasilerde olduğu gibi, bu hakkın, Anayasada ve yasalarda yerini alması için uğraşıyoruz. Bugünkü belirsizliklere ve güçlüklerle rağmen, eğitim dalında, sağlık dalında, belediyelerde ve başka yerlerde kurulmuş memur sendikalarının çalışmasına, gelişmesine bu yeni ANAP Hükümetinin engel olmamasını, sendika kurmak isteyen insanları gözaltına almamasını istiyoruz. *(SHP sıralarından alkışlar)*

Esnaf ve sanatkârlarımızın aylardır Halk Bankasından kredi alamadıkları, senet protestolarının, dükkân kapatmalarının birbirini takip ettiği de bugünün gerçeği; ama, bu konularda da Hükümet Programında hiçbir açıklama yok. Halk Bankasının 850 esnaf kefalet kooperatifi aracılığıyla dağıttığı kredinin toplamı 475

milyar; küçük sanayi; orta sanayi, büyük sanayi, serbest meslek kredisi olarak verdiği, 760 milyar civarında. Görüyorsunuz, esnaf, sanatkâr ve ara sanayicinin Halk Bankasından aldığı toplam Kredi, nerede ise bir tek holdingin aldığı kredi kadar. Bu kredi, esnaf ve sanatkârimız için yetersizdir, faizi yüksektir; üstelik daha da yükseltildi. 1991’de küçük sanayi işletme kredisinin faizi yüzde 75’e, orta sanayinininki yüzde 85’e, büyük sanayinininki yüzde 86’ya çıkarıldı. Hangi ara sanayici bu faizlerle yatırım yapabilir?

Küçük esnaf ve sanatkârimıza Eylül’den itibaren, cirosu ne olursa olsun, yazar kasa kullanmak zorunluluğu getiriliyor. Yeni Hükümeti buradan uyarıyorum; 10 milyonun altında cirosu olan esnafı yazarkasa almaya zorlarsanız, en az 300 bin esnafımız dükkânını kapatmak zorunda kalır, incelemede kolaylık olacak diye, insanlarımızı işsiz bırakmaya ne hakkımız var? Eylül gelmeden, bu konuyu Hükümetin ele almasını, çözmesini istiyorum.

Bağ-Kur konusunda yeni yasal düzenleme yapılacağı programda vaat ediliyor. Bağ-Kurdan yardım bekleyen vatandaşların, yardım yerine eziyet görmeleri ve ellerine geçecek emeklilik ücretlerinin gülünç hem de acıklı derecede düşük olması; Bağ-Kur’un, prim ödemediler diye tarlalarını, arsalarını, dükkânlarını icraya verdiği, hatta hapse attırdığı vatandaşlardan yükselen feryatlar, görüyorum ki, bu programın bile vurdumduymazlığını aşabilmişler. *(SHP sıralarından alkışlar)*

Bir örnek vereyim; Bağ-Kur emeklilerinin büyük çoğunluğu 6’ncı basamaktan emeklidir ve ayda ellerine geçen 140 bin lirayla geçinmek zorundadırlar. Olacak şey midir bu? Sosyal yardım 1987’de 10.675 liraya yükseltilmişti ve o günden bugüne hâlâ 10.675 liradır.

Sayın milletvekilleri, bir an evvel bu yasanın düzeltilmesi, Bağ-Kurun eziyetlerinden vatandaşların kurtarılması ve Bağ-Kurun vatandaşlara yardım edecek hale getirilmesi şarttır. Ancak, programda ifade edilen şekilde, sadece nimet-külfet dengesi esas alınarak, Altıncı Planda yer alan devlet desteğinin sağlanması olanağı araştırılmadan ve gerçekleştirilmeden, Bağ-Kur’lu vatandaşlarımıza istenen düzeyde sosyal sigorta hakkı nasıl sağlanabilecektir? Hükümetin bu noktaya açıklık getirmesini istiyorum.

Bakınız, biz, SHP olarak verdiğimiz kanun teklifimizle, Katma Değer Vergisinin yüzde 10’unun Bağ-Kur Sosyal Güvenlik Kurumuna verilmesini istedik; Hükümetin, bu teklifi desteklemesini bekliyoruz.

Hükümet Programında hiç değinilmeyen bir konu da yolsuzluklar. Program, bunu da görmezlikten geliyor; ama, halkın bu konudaki tavrı, tepkisi açıkça belli. Onun için, Hükümetin bu konu üzerine gideceği, basın aracılığı ile kamuoyuna duyuruluyor. Programda yok; ama, basın aracılığı ile böyle bir duyuru yapıyor.

Bakınız, daha geçen gün verdiğimiz bir gensoruda bir olay söz konusu edilmişti; Toplu Konut İdaresi, içinde çalıştığı kendi mülkünü satıp, başka bir binayı daha yüksek bir fiyatla hem de sınırlı bir süre için kiralamıştı. “Bu nasıl şeydir? Devlet niye zarara sokuluyor? Açıklansın, hesabını soruyoruz” dedüğümüzde, eski Hükümet sözcüsü “usulsüzlük yok, zaten işlem henüz bitmedi” demişti ve güya mesele ört-

bas edilmişti; ama, şimdi basından öğreniyoruz ki, bu kiralama işini yeni Hükümet durduracaktır.

Bu arada, yeni Hükümet, eski Hükümetin bu işlemini, yolsuzluk iddiaları karşısında durdurmaya yönelirken, eski Hükümet üyelerinin de geçmişte karıştıkları yolsuzluk iddialarının araştırılmasını istediklerini öğreniyoruz. *(SHP sıralarından alkışlar)*

Böyle bir kargaşayı, aynı takımın içinden çıkmış insanlar “yeni Hükümet oldular” diye nasıl çözerler? Bunu ancak, millî iradeyle oluşacak yeni bir Meclis, yeni bir iktidar çözer. Zaten, demokrasiyi totaliter rejimlerden ayıran en önemli özellik, erdem de budur. Yolsuzlukların, kayırmaların, haksızlıkların hesabı bir gün sorulur. (SHP sıralarından alkışlar) Halkın iradesinden güç alan bir yasal düzen içinde sorulur.

Şunu da ekleyeyim ki, bir bakanın, kendisine getirilen yolsuzluk iddiasıyla ilgili bir dosyayı işleme koymaması, koydurmaması, o bakana da sorumluluk getirir. Böyle bir işlemi başlatmak, bakanın isteğine bağlı değildir, zorunlu olarak yapacağı şeydir.

Sayın milletvekilleri, yolsuzlukların üzerine gitmek, her kademedeki rastlanabilecek sorumluları bulup çıkarmak, adalete teslim etmek, ancak millî iradeye dayanan ve yasalara tam saygı gösteren bir yönetimin yapabileceği şeydir. ANAP'ta kendisini gösteren zihniyet, "Anayasayı bir defa ihlal etmekten bir şey çıkmaz" zihniyeti, ANAP'ın Meclis çoğunluğu buna karşı çıkmadığı için, bugün, bütün hukuk düzenimizi tahrip etmiş bir halde, iktidarı sarmıştır.

Her devlet görevlisi gibi yetkilerini Anayasadan alan, her vatandaş gibi Anayasaya saygı göstermesi gerekli olan Cumhurbaşkanı, “ben bu Anayasanın Cumhurbaşkanıya yüklediği tarafsızlık görevini kabul etmiyorum, ben tarafsız olamam” diye açıkça söyleyerek, Cumhurbaşkanı yeminini her gün çiğnerse, Anayasada yetkisi olmadığı halde, iç politika, sosyal, ekonomik politika, dış politika alanlarında, hatta özel sektör firmalarının kendi aralarındaki rekabet alanlarında her konuya müdahale eder, kendi düşünce ve kararını uygulatmaya çalışırsa, bu davranışları, inanınız, devlet düzenini öylesine tahrip eder ki, bu kargaşa içinde yolsuzlukların üzerine gidilemediği gibi, her gün yeni yolsuzluk olanakları yaratılır. *(SHP sıralarından alkışlar)*

İşte, aylardır herkesin göz önünde geçen bir olay... Bir özel televizyon firması, Türkiye’deki olayları, devletçe kabul edilmiş bir korsan yayın halinde her gün gösteriyor televizyondan. Halbuki, Anayasanın 133’üncü maddesi, bakınız, “radio ve televizyon istasyonları, ancak devlet eliyle kurulur ve idareleri tarafsız bir kamu tüzelkişiliği halinde düzenlenir” diyor. Eski Hükümete kaç defa sorduk; “Ya bu yayınları önleyerek Anayasanın gereğini yerine getirin ya da gelin Anayasayı değiştiririm, belirli usuller içinde, başka demokrasilerde olduğu gibi, televizyondaki devlet tekeline kaldıralım, bütün özel girişimcilere eşit rekabet hakkı tanıyalım” dedik. Bunu söyledik; hiçbirini yapmadılar. Anlaşılan, maksat, belirli bir firmayı kayırmak, devlet nüfuzu kullanılarak bazı insanları zengin etmek. Bir de, bu davranışı “yenilik” diye, “çağdaş gelişmelere ayak uydurmak” diye, “becerikli girişimcilik” diye

gösteriyorlar... İşe bakın... Dünyada ilk toplum örgütlenmeleri, site devletleri ya da başka devlet şekilleri ortaya çıktığı günlerden beri bilinen bir marifeti, toplumun basına ya da ileri mevkilere geçen insanların toplumdaki gücü birkaç kişiyi zengin etmek için belli etmeden kullanmak marifetini, şimdi, bize ve gençlerimize, özellikle yeni girişimlere atılarak ekonomi alanında ilerlemek isteyen gençlerimize örnek diye gösteriyorlar... (*SHP sıralarından alkışlar*) Gençlerimiz, sakın bu akıllara itibar etmesinler. Kimseye hayır getirmez bu akıllar.

Programın 37'nci sayfasında bir paragraf var: "Tüketici haklarının korunması için gelişmiş ülkelerdekine benzer rekabet hukuk düzeninin sağlanması, haksız rekabetin bertaraf edilebilmesi için mevzuat çalışmaları en kısa zamanda Yüce Meclise sunulacaktır" deniliyor.

Sayın milletvekilleri, eğer bu programın bir anlamı varsa, hiç gecikmeden, televizyon konusundaki haksız rekabeti ortadan kaldıracak, haklı rekabet düzenini sağlayacak yasal hükümleri, yasal düzenlemeleri, önlemleri yeni Hükümet hemen getirmelidir. Bunu yapmadıktan sonra, programdaki bu sözler kuru gürültü olarak kalır.

Sayın milletvekilleri, Anavatan Partisi Hükümetleri, siyasal şiddet konusunda hep çok iddialı olmuşlar ve bugüne kadar da tam anlamıyla bu konuda başarısız kalmışlardır. Hemen her Anavatan Hükümeti programında, "terör eylemlerinin sona erdirileceği, olağanüstü hal bölgesinde güvenliğin sağlanacağı" ifade ediliyor; ama, bütün bunlara karşılık, şiddet olayları artarak ve boyutlanarak tırmanmaya devam ediyor. Asıl kaygı verici olan, toplumu derinden sarsan olayların önlenmesinde, aydınlatılmasında, sorumluların yakalanmasında hemen hemen hiçbir başarı sağlanamamış olmasıdır. Muhalefetin bu konudaki olumlu tutumunu da yeterince değerlendiremeyen ANAP Hükümetleri dönemlerinde, terör örgütleri, istedikleri anda, istedikleri yerde ve istedikleri türde eylem koyabiliyorlar ve umut kırıklığını yaygınlaştırıyorlar. ANAP Hükümetlerinin bugüne kadar söyledikleri, günü kurtarmak, geçiştirmek amaçlı, bilinen klişe sözlerden ibaret kalmıştır.

Olağanüstü hal bölgesinde de sorunlar derinleşerek sürmekte, hiçbir iyileştirme sağlanamamaktadır. Yöre halkını, iki yönlü, çok ağır bir baskı altındadır. On yılı aşkın süredir devam eden bu dayanılmaz baskı, ANAP Hükümetlerinin başarısızlığından kaynaklanan ağır bir haksızlık olarak devam etmektedir. Bölgedeki insanların bu sıkıntıdan kurtarılacağı konusunda, bu Hükümet Programında da, ne yazık ki en ufak bir umut bile yoktur.

Sayın milletvekilleri, şimdi, programın ekonomi ile ilgili bölümleri üzerinde durmak istiyorum. Aslında, bunların ayrıntılı eleştirisine girmeye hiç gerek yok; çünkü, daha önceki program görüşmelerinde, bu, yeterince yapıldı; tekrarında yarar yok. Burada yapmak istediğim, bunların eleştirisinden çok, niçin tekrar tekrar her programda bunlara yer verildiğini sormaktır.

1983'teki ilk programdan bu yana, tüm ANAP Hükümetleri programlarında, değişmeyen temel ekonomik hedefler yer alıyor. Aradan sekiz yıl gibi uzun bir süre geçti, bu hedeflerin hiçbirisi gerçekleşmedi. Her seferinde, aynı hedefler, gerçekleştirilecek umuduyla programlara konuluyor ve hedeflerin de bir önceki dönemde ger-

çekleşmediği itiraf ediliyor. Demokratik ülkelerde bunu anlamak mümkün değildir. Hükümet programı, halkı ile hükümet arasında yapılmış bir sözleşmedir ve hükümet bu sözleşme ile taahhütlerde bulunur. Taahhütlere ve sözleşmeye uymamanın bedeli iktidardan düşmektir. Ülkemizdeki çarpıklık işte burada. ANAP'la başlatılan uygulamalarda, halkımız, sözleşmeye uymadığını ANAP'a tekrar tekrar hatırlatmasına rağmen, ANAP, bu demokratik sese kulak vermiyor, bedeli ödemeye yanaşmıyor. ANAP İktidarı, hükümetleri değiştiriyor, makyaj tazeliyor, sorunu geçiştiriyor, yerine getirilmemiş taahhütleri tekrar tekrar ısıtarak halkımızın önüne koyuyor...

Bu arada, geçmiş programların en temel hedefi olan enflasyon, el çabukluğuyla, yeni programa alınmamıştır. "Alternatifimiz yoktur" diyenlerin, ekonomimizin en temel sorunu olan enflasyonu unutmaları ve bu konuda söyleyecek bir şeylerinin olmaması çok hazindir. Niye unuttular? Herhalde, "bu sorunu yaratan ve büyüten siz değil misiniz?" diye sormayalım diye. Unutmuş görünmekle sorun ortadan kalkmıyor ki...

"Enflasyonun iş ahlakını ve gelir dağılımını bozduğu, millî hesapları karmakarışık ettiği bilinmektedir. Gelir dağılımına yaptığı yıkıcı etki uzun müddet tolere edilemez, önümüzdeki on yıl içinde enflasyonun yüzde 20'lerin altında seyreder halde tutulması kaçınılmazdır."

Bu tespitleri ben yapmıyorum, bu defaki alıntımız Sayın Özal'dan da değil, bu defaki alıntımız, Sayın Pakdemirli'nin geçenlerde yayımladığı bir çalışmasında yer almaktadır. (SHP sıralarından alkışlar)

Enflasyonu önemli bir sorun olarak gören ve bunu çözmeye yönelik öneriler geliştiren Sayın Pakdemirli, ekonominin dümenini eline geçirdikten sonra, kendisinin büyük katkılarıyla hazırlanan programda, birdenbire, bu sorunu unutmuş görünüyor. Şimdi, böyle bir programın inandırıcılığı olabilir mi?

Değerli arkadaşlarım, kısaca şunu söyleyeyim: Bu program, iktidara veda programıdır; bunu unutmayın. (SHP sıralarından alkışlar)

Şimdi gelelim programın bizim söylediklerimize benzeyen noktalarına; çünkü, öyle noktalar da var. Tabii, SHP, iktidara yürüyen bir parti. Partimiz, alternatif politikalarımızın anlatıldığı kitaplar hazırlamaktadır. Zaman zaman, bu çalışmalarımızla ilgili bilgileri kamuoyunun dikkatine sunuyoruz. Yeni programı hazırlayan kadronun, yeni programı hazırlarken, bizim sözünü ettiğimiz programları ayrıntılı bir şekilde değerlendirdiği anlaşılıyor. Bu, tabii sevindirici bir gelişme; az da olsa dediklerimize kulak verdiğinizi gösteriyor.

Bir iki örnek vereyim. Programda deniyor ki, "ücretlinin eğitim, sağlık, konut kredisi faizi ve kültür harcamalarının vergiden düşmesi için kanunî düzenleme Meclise sevk edilecektir.

Vergilendirilmemiş alanlardan vergi almak ve yeni vergi mükellefleri yaratmak esastır.

Hayat standardı uygulaması ıslah edilecektir.

Ekonomik politikalarla malî politikalar tam bir uyum içine sokulacaktır."

Sayın milletvekilleri, bütün bu öneriler, basına da ana hatları açıklanan, SHP'nin "Maliye ve Vergi Politikaları" isimli raporunda dile getirilmekte ve ayrıntılı bir şekilde irdelenmektedir. Bu önerilerin burada yer alması güzel tabii; ancak, uygulamada başarılı olabilecek misiniz? İşte, o konuda bazı tereddütlerim var. Örneğin, vergilendirilmemiş alanlardan vergi almak bir vergi reformudur. Bu reformu uygulayacakların buna inanması gerekir.

Sayın Maliye Bakanı, yeni program hazırlanmadan önce 22 Mayıs tarihli İSO Dergisine verdiği özel bir mülakatta, "Türkiye'nin bir vergi reformuna ihtiyacı yoktur" demektedir, Buyurun! Şimdi siz, vergi reformunu gerekli görmeyen ve söz konusu uygulamadan sorumlu bir bakanın, bu yeni vergi kaynaklarını bulup toplamasını nasıl beklersiniz? Bu, inandırıcı olabilir mi?

Herhalde, bu yeni program, ülkemizin siyasî tarihini ileride inceleyeceklerle, anlaşılması çok güç malzeme bırakacaktır. Bir tarafta, kendi yaptığı çalışmada enfasyonu önemli bir sorun olarak gören, ancak bunu programa almayan bir bakan; diğer tarafta, programda yer alan vergi reformunu gerekli görmeyen bir başka bakan... Nerede bu programın inandırıcılığı? Bu kandırmacalar nereye kadar sürecek sayın milletvekilleri? (*SHP sıralarından alkışlar*)

Sözü edilen önerilerden, "ekonomik politikaların malî politikalarla uyumunun sağlanması gerekliliği" önerisi, bizim maliye programımızın temel taşı niteliğindedir. Bu önerimiz aynen programa aktarılmıştır; ancak, bu öneri programa eklenirken tuhaf bir durum ortaya çıkmış... Programda yer alan "ekonomik politikalarla malî politikalar tam bir uyum içine sokulacaktır" deyimini, bu uyumun olmadığının kabul edildiği bir itirafname haline dönüşüyor. Madem uyumsuzluğun varlığı kabul ediliyor, o zaman, geçmiş dönemin uyumsuz ekonomik politikalarına neden övgüler diziliyor? Bu övgüler neyin nesi? Nereden bakılırsa bakılsın, program tutarsızdır, inandırıcılığı yoktur. (*SHP sıralarından alkışlar*)

Programda gerçeğe uymayan noktalara gelelim: Programda, "paramız konvertibl hale getirilmiştir" deniyor. Sayın milletvekilleri, bu, tam bir kandırmacadır; gerçek konvertibiliteye geçilememiştir. Eğer dış ticaret açığınız - geçen yıl olduğu gibi - 9,5 milyar dolarsa, konvertibiliteye geçemezsiniz. Geçerseniz, paranızın değeri, birden, sıfıra iner.

Programda "tekeller kaldırılmıştır" deniyor. Herhalde, Hükümet, tütün tekelinden söz ediyor. (*SHP sıralarından alkışlar*) Gerçekten, tekel, devletin tekeli, tütün kararnamesi ile, tekel olma özelliğini yitirdi. Halbuki, bu, liberal olduğunu ileri süren Hükümetin piyasa ekonomisi anlayışına da terstir. Alışkanlık yaratıcı maddelerde devlet tekeli kaldırılırsa, bu, bir istismar konusu olur. Eğer ekonomide bir tekel olacaksa, bu, devletin elinde olmalıdır. Anlaşılan, ANAP, devlet tekeli kaldırılmayı, tekelleri kaldırmak zannediyor. Peki, özel sektör tekelere ne buyrulur? ANAP, özel sektörde hangi tekelleşmenin önüne geçmiştir? Hükümete soruyorum; örnekler versinler lütfen.

Bakınız, gerçekler hiç de öyle değil. Tekelci eğilimlerin ülkemizdeki manzarasını sergileyen çok değerli bir bilimsel çalışma var elimizde. Çalışmanın bulguları,

tekelleşmenin kaldırılması şöyle dursun, giderek yoğunlaştığını gösteriyor. Yazık ki, vaktim yok, ayrıntılara geçemeyeceğim; ama isteyene gösteririm.

Programda, “faizler büyük ölçüde serbest bırakılmış” deniyor. Sayın milletvekilleri, ne demek büyük ölçüde serbest? Faizler ya serbesttir ya değildir. Daha önceki hükümet programlarına bakıyoruz, “faizler serbest bırakılmıştır” deniyor. O iyi... Şimdi ne oldu da, bu “büyük ölçüde” deyimini eski cümleye eklendi? Sanırım, hükümet üyeleri de faizlerin serbest olduğuna inanmıyorlar. Tabii, nasıl inansınlar ki, şu an bakan olanların bir kısmının da yer aldığı bir önceki hükümet, bir gecede faizlere müdahale ederek düşürmüştü, öyle değil mi? Bu mahcupane ifade buradan kaynaklanıyor işte; ama, bu tespitle, ekonomideki terimlere böylece bir katkı da yapmış oluyorlar. Yalnız, bu terimi iyice açıklamaları gerekir.

Hükümet programında, “köprü, baraj gibi tesislerin gelir ortaklığı senetleri çıkarılarak tasarruflar teşvik edilmiş, böylece halkın tasarrufları yeni yatırımlara kaynak oluşturmuştur” deniyor. Hangi halk tasarrufu sayın milletvekilleri, hangi yatırımlar? Halk geçim derdinde, bir de tasarruf mu yapabilecek? (*SHP sıralarından alkışlar*)

Bankalar Birliğinin mayıs ayında yayımlanan raporunda, faiz pastasının nasıl paylaşıldığına ilişkin son derecede çarpıcı rakamlar veriliyor. 1990 yılı sonu itibarıyla, değeri 3 milyona kadar olan hesapların toplam vadeli tasarruf mevduatından aldığı pay yüzde 23,2 iken, 3 milyonun üzerindeki hesapların payı yüzde 76,8 olmaktadır. 9 milyondan fazla vadeli tasarruf mevduatının, 7 milyondan fazlası 3 milyona kadar olan hesaplara aittir. Görüyorsunuz ki, faiz pastasından en büyük dilimi, az sayıdaki yüksek değere sahip hesaplar almaktadır.

Halkın büyük çoğunluğu evine et götüremezken, sofrasına zeytin alamazken, hangi halk programda sözü edilen senetleri alabilmektedir acaba? Hükümet bunun cevabını vermelidir.

“Tasarrufların yeni yatırımlara kaynak oluşturduğu” sözüne gelelim: Sekiz yıllık ANAP İktidarında, imalat sanayii, madencilik ve tarım gibi üretken sektörler yatırım yönünden önemli ölçüde ihmal edilmişlerdir. ANAP döneminde özellikle, sanayi kurmak, ekonomik ve mali araçlarla desteklenen ve kolaylık gören bir iş olmaktan çıkmıştır, özel sektör imalat sanayi yatırımlarının toplam yatırımlar içindeki payı, cari fiyatlarla, 1983’te yüzde 23,8 iken, bu pay 1990’da yüzde 15,2’ye düşmüştür; hem de “en yüksek büyümeye ulaşıldı” denilen bir yılda. Kamu kesiminin ve planlamanın bu dönemde sanayileşme ile bağlantısı tamamen kesilmiştir. Kamu kesimi imalat sanayi yatırımlarının toplam kamu yatırımları içindeki payı 1983’te yüzde 15,8 iken, bu pay 1990’da yüzde 5,3’e düşmüştür. Böylece, imalat sanayiine kamunun yatırım yapması âdeta yasaklanmıştır. Hadi, “bunun, ANAP Hükümetlerinin tercihleriyle çelişen bir yönü yok” diyelim; peki, özel sektörün imalat sanayii yatırımları ne yönde gelişti? Enflasyonun müzmin bir hastalık haline geldiği, dövizin pahalı, faizlerin yüzde 100’ü geçtiği bir ekonomide, özel sektör, tabii, doğal olanı yapmış ve imalat sanayiine yatırım yapmaktan kaçınmıştır, özel sektör imalat sanayii yatırımlarının toplam yatırımları içindeki payı 1983’te yüzde 33,8 iken, bu pay 1990’da yüzde 23,5’e gerilemiştir. Kamudan boşalan alanı, demek ki özel sektör doldurmamıştır, işte, sanayileşmenin acıklı durumu bu iken ve bu nokta, Devlet

Planlama Teşkilatının bir çalışmasında da açıkça itiraf edilirken, bakalım, bu program sanayileşme hakkında ne söylüyor...

Programda “Sanayileşme politikaları kalkınmanın ana unsuru olmaya devam edecek” deniliyor. Yani, sekiz yıllık dönemde sanayileşme politikaları kalkınmanın ana unsuru olmuş ve bu, gelecek dönemde de sürdürülecek.

Sayın milletvekilleri, devletin resmî verileri ve gerçekler ortada iken bu tespitin yapılması, programda yer alması, benim aklımın kabul edebileceği bir şey değildir; ciddiyetsizliktir. Hükümetin bir kandırma içinde olduğunu görüyorum. Türkiye Ticaret ve Sanayi Odaları Birliğinin iş dünyasının nabzını ölçmeye yönelik anketleri de bu durumu sergiliyorlar ve işadamlarının yatırım yönünden nasıl bir isteksizlik içinde olduklarını adeta haykırıyorlar. Hükümet neye inanacaktır, hangi sese kulak verecektir ve gerçeği nasıl görecektir? Bu sorularımıza cevap bekliyoruz ve kamuoyu bunları öğrenmek istiyor.

Programda, “devlet, sanayi ve ticarete ana prensip olarak girmemelidir; istisnâî olarak, geri kalmış bölgelerde sınâî tesisler kurabilir. Bu teşebbüsler kısa zamanda millete devredilmelidir” denilmektedir. Bunun anlamı, tahmin ettiğiniz şekilde değildir, öyle görüyorum ki, “gizli özelleştirme” adını verdiğimiz uygulamalara bu Hükümet döneminde de devam edilecektir. Hatırlayacaksınız, geçtiğimiz yıllarda, ANAP Hükümetleri, doğuda, devletin yarım kalmış tesislerini, özel sektöre, hiçbir kısıtasa dayanmadan devretmişlerdi. Bunlara büyük krediler verilmiş ve daha sonra da, devlet kredisinin dışında, bir de bunlara ortak edilmişti. Bugün, bu kuruluşların aşağı yukarı hepsi batmıştır. Geçmişte biz bu uygulamaları, devletin raporlarına dayanarak ortaya çıkarmış ve şiddetle eleştirmiştik. Bu gerçekler ortada iken, sanki bunlar hiç olmamış gibi, devletin kaynaklarının çarçur edilmesine yol açan bu uygulamaları sürdürmenin anlamı nedir? Hükümet yetkililerinin bu konuyu da aydınlatmalarını bekliyorum.

Bir de, ekonominin tek bir bakana bırakılması şeklinde bir yeni düzenleme var. Sistem olarak, yapılan düzenlemeler olumlu; ama, ne sonuç alacakları konusunda umutlu olmak pek mümkün değil; çünkü, bu İktidarın, herhangi bir yeni girişimi, atılımı yapmaya zamanı da toplumsal desteği de gücü de kalmamıştır. Ayrıca, inandırıcılığı da yoktur. Kaldı ki, Çankaya’nın müdahalesi de, geçmişte olduğu gibi, her an gündemdedir. Dolayısıyla, bu yeni düzenlemeler de ekonomide tek başlılığı sağlamaya yetmeyecektir. Ekonomi bir önceki Hükümet döneminde üç başlı iken, önümüzdeki günlerde iki başlı olmaya aday görünmektedir.

Sayın milletvekilleri, böylece, Programın, ekonomiyi ilgilendiren bölümlerine yönelik değerlendirmelerini tamamlamış bulunuyorum. Tüm bu değerlendirmeler şunu gösteriyor; program hiçbir umut vermiyor. Ve zaten veremez. Çünkü, ANAP, umutların kesildiği bir parti. ANAP İktidarının, ekonomi üzerinde yapmış olduğu hatalı uygulamalara bu saatten sonra artık bir çare bulmasını beklemek elbet mümkün değildir.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Hükümet Programının dış politika bölümünde, cumhuriyet hükümetlerinin geleneksel, barışçı yaklaşımlarına uyan, bizim de katıldığımız bazı bölümler var. Bunun yanında, bu çerçeve içinde eleştireceğimiz

uygulamaları anlatan cümleler ve bu çerçeve dışına çıkan bölümler var. Hepsi üzerinde durmaya ne yazık ki vaktim yok; ama, en önemli gördüğüm birkaçına değinmek istiyorum.

Avrupa Topluluğuna 1987 yılında yapılan tam üyelik müracaatından sonra bize verilen cevap ve arkasından meydana gelen gelişmeler, bugüne kadar ANAP sözcülerince hep gerçek dışı bir iyimserlik havası içinde yorumlanmıştı. İlk defa bu programda deniliyor ki, “İlk aşamadaki hedefimiz, tam üyeliğe götürecek yeni bir yakınlaşma ve işbirliği süreci başlatmaktır.” Bunu söylemek, önümüzdeki yıllarda Üyelik beklemediğimizin itirafıdır. Avrupa Topluluğunun bize karşı tutumunun gerçek yorumu da aslında budur; ama, müracaatımızı yaptığımız zamana göre, bugün çok daha geride kalmamızın nedenleri üzerinde niye durulmuyor? Bu nedenler, büyük ölçüde, geçmiş ANAP Hükümetlerinin, Türkiye’de, demokrasimizi hep bildiğimiz, şikâyet ettiğimiz kusurlarından arındırmak, halkın beklediği düzeye çıkarmak ve ekonomiyi enflasyonsuz, sağlıklı bir gelişme içinde büyütme konusunda gösterdiği beceriksizlikten büyük ihmallerden kaynaklanıyor. Bunu iyi değerlendirelim ki, hiç olmazsa bundan sonrası için olumlu gelişmelere götürecek, umut verecek bir yol tutturalım.

Programda, Amerika Birleşik Devletleriyle ilişkilerimizden bahsederken, “bu ilişkileri uzun vadeli bir perspektifle ele alarak geliştirmek arzusundayız” gibi bir deyim var. Bu yeni bir deyim ve ben bundan, basında çok adı geçen stratejik işbirliği yaklaşımına atıf yapıldığı anlamını çıkarıyorum. Böyle midir değil midir ve eğer böyleyse, bu kavramdan Sayın Yılmaz ne anlıyor? Bize bu konuda açıklama yapmalarını beklerim.

Buradan hareketle, dış politikamızın bir süredir sıkıntısını çektiği bir yanlış yönetim şekli olan, sorumsuz ve yetkisiz bir cumhurbaşkanının sürekli müdahalelerinden bu Hükümetin nasıl kurtulacağı sorusunu da sormak istiyorum. (*SHP sıralarından alkışlar*) Görüyorum ki, Sayın ANAP milletvekilleri, bunu söylediğinde, bana geçen defa olduğu gibi kızmıyorlar; çünkü, sözlerimin doğruluğunu, hiç olmazsa aralarından büyük bir kesim, gördüler, itiraf ettiler. (*SHP sıralarından alkışlar*) Ama, dış politikamızın esas sorunu, hâlâ, Sayın Özal’ın keyfi müdahalelerinden kurtulamamış olmasıdır. Yetkisi iktidar partisince tartışılmayan bir kişinin ve O’nun tarafından aceleyle alınan kararların yetkili organlarda görüşülmeden uygulanması yoluyla yürütülen bir dış politikanın, geçen yıl içinde ülkeye ne büyük maddî ve manevî zararlar verdiğini gördük. Bu zararlar, iktidar propagandasıyla örtülmeye, fayda gibi gösterilmeye çalışılıyor. Onu da biliyoruz; ama, beyhude! Gerçek, önünde sonunda meydana çıkıyor. Bir örnek vereyim: “Körfez Savaşı sırasında, bizim, İncirlik üssünü ve başkalarını koalisyon güçlerinin kullanmasına açmamız savunmamızı güçlendirdi; birçok yeni silahlar alıyoruz, daha da alacağız” şeklindeki değerlendirmeleri en yetkili ağızlardan duymuştuk. Şimdi ortalık durulduktan sonra, ben araştırdım, o zaman ülkemize gelen Patriot füzeleri gibi, Roland füzeleri gibi, Hawk füzeleri gibi modern füzelerin hiçbiri Türkiye’de kalmamış; bunların hiçbirini Türk Silahlı Kuvvetlerine vermemişler; koalisyon güçleri hepsini alıp götürmüş. Bize verilen, Avrupa’daki silahsızlanma anlaşmasına göre zaten verilmesi

kararlaştırılmış olan ve Avrupa'da kullanım dışı tutulan silahlar. Üsleri kullanıma açmasak da olacağı buydu. Ne kazandık?

Şimdi, gene bu propaganda kazandırmaları içinde gündeme getirilmiş olan; ama, Hükümet Programında hiç ele alınmayan bir konuya değinmek istiyorum: Bir süredir iç ve dış basında, komşumuz Irak'ta ileride çıkabilecek bir karışıklık anında müdahale edecek bir caydırıcı güç olarak Türkiye'ye, çokuluslu - belki bir tugay gücünde, tam bilmiyoruz - bir silahlı kuvvetin yerleştirilmesinin Hükümetimize teklif edildiği veya edileceği ve Hükümetin yakında bu konuda karar alacağı yazılıyor. Bu konuda ne eski Hükümet ne de yeni Hükümet tarafından henüz hiçbir açıklama yapılmamış olmasına rağmen, muhalefet olarak bizim ne düşündüğümüz sık sık soruluyor. Adeta, Türkiye'nin bu teklifi kabul etmek zorunda olduğu, böyle bir önlem alınmazsa ileride yeni bir sığınmacı akımıyla karşı karşıya kalacağımız öne sürülüyor. Böylesine önemli bir konuda Hükümet Programında hiçbir açıklık olmaması büyük bir eksikliktir sayın milletvekilleri. Umarım, Sayın Başbakan konuşmasında burada, bu konudaki, görüşünü söyler. Ben, basındaki haberlere dayanarak düşüncemi söylemek zorundayım.

Bir defa, böyle bir kuvvetin Türkiye'de konuşlandırılmasının, Irak'taki etnik grupların Irak rejimine karşı korunması için şart olduğu, zorunlu olduğu nereden belli? Başka ülkelerdeki etnik grupları korumak için civar ülkelere, başka ülkelerin güçlerini getirmek diye bir usul bugüne kadar yoktu. Gene de başka yerde böyle bir şey uygulanmıyor. Sonra, böyle bir karışıklığa ne gerek var? Irak'ta yurtlarına dönen sığınmacıları bugün Irak'ta bulundukları yerde koruyan müttefik güçler var, bu güçler ayrılınca huzur bozulacak endişesi duyuluyorsa, bu endişe kayboluncaya kadar oradan ayrılmamak, o zamana kadar Irak'ın bütün vatandaşlarının kendi aralarında huzur içinde yaşayacakları bir düzeni anlaşılmayla kurmalarına yardımcı olmak, buna ek bir güvence isteniyorsa, onu Birleşmiş Milletlerde aramak en doğrusu değil midir?

Sözlerim yanlış anlaşılmasın, komşumuz Irak'ta yaşayan herkesin insan haklarına saygılı bir düzene kavuşmasını hiçbir tehlikeye uğramasını kişi olarak da parti olarak da elbette içtenlikle istiyoruz. (SHP sıralarından alkışlar) Komşumuz Irak vatandaşlarının, kendi yöneticilerinin kusuru yüzünden çıkan Körfez Savaşı içinde bu kadar can ve mal kaybına uğramasını büyük üzüntüyle izledik. Hayatlarını kurtarmak için sınırlarımıza koşan yüzbinlerce Kürt, Türkmen, Süryani sığınmacıya yardım edebilmek için hepimiz seferber olduk, dünyayı da yardıma çağırdık. Artık, Irak'ta çeşitli gruplar arasında anlaşma olmasını, bizim de Irak'la ilişkilerimizin normalleşmesini istiyoruz. Bu durumda ülkemizde, Irak'taki muhtemel bir karışıklığa müdahale edeceği söylenen çokuluslu bir gücün konuşlandırılmasını kabul etmek, ulusal çıkarlarımıza hiçbir şekilde uygun olmaz. (SHP sıralarından alkışlar) Böyle bir konuşlandırma için hiçbir anlaşmamız yoktur. Hükümet böyle bir teklifi reddetme gücünü kendisinde bulamıyorsa, Meclise getirsin; enine boyuna açıklasın, Mecliste konuşalım ve bu açıklamalardan sonra da ulusal çıkarımıza aykırı buluyorsak, birlikte reddedelim. (SHP sıralarından alkışlar)

Ortadoğu ile ilgili olarak iki noktaya daha değineyim: Filistinlilerin meşru haklarının tanınmasını isterken, bu Hükümet Programı, Filistin Devletinden bahsetmiyor. Halbuki, geçen Hükümet programında bahsedilmişti.

Bu Hükümet Programında, ilk defa, Barış Suyu Projesinin adı geçiyor. Hükümet, bu proje hakkında Meclise bilgi vermeyi acaba ne zaman düşünüyor? Ulusumuzun kendi kaynakları açısından, onların kullanımı açısından bu kadar önemli bir girişimin ülke içinde yeteri kadar tartışılmadan, uluslararası düzeyde giderek yükümlülük altına girmekte olduğumuzun farkında mıdır Hükümetimiz? *(SHP sıralarından alkışlar)*

Sayın milletvekilleri, Kıbrıs'ta kalıcı bir barış anlaşmasına götürecek federasyon görüşmeleri iki toplum liderleri arasında bir türlü yeniden başlayamıyor. Niye başlayamıyor? Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 649 sayılı Kararı, Ada'da siyasal bakımdan eşit iki taraf olduğunu kabul ediyor ve görüşmelere başlanmasını istiyor; ama, görüşmelere başlanamıyor ve hatta görüşmelere başlamadan evvel, Türk tarafının, varılacak anlaşma konuları üzerinde daha görüşmeye başlamadan ödün vermesini sağlamak için, Avrupa Topluluğu, Türkiye Cumhuriyeti yetkililerine baskı yapıyorlar. Hani itibarımız artmıştı? Artan itibar kendini böyle mi gösterir? Dernek ki, sayın milletvekilleri, başkalarının çıkarlarını korumak için, biz kendi çıkarlarımızı - durup dururken - tehlikeye attığımızda, bu hareket, itibarımızı attırmıyor, tam tersine, nedense bizim kendi çıkarlarımızı koruyamadığımız, koruyacak bilinç ve kararlılıktan yoksun olduğumuz izlenimi doğuyor ve bu yanlış izlenime dayanarak bizden çıkarlarımıza aykırı şeyleri daha rahatlıkla istiyorlar.

Şimdi, Kıbrıs'ta federasyon görüşmelerini başlatmak için, bizini Kıbrıs'taki iki eşit taraf ile Türkiye ve Yunanistan'ın birlikte katılacakları dörtlü bir toplantı önerdiğimizi Hükümet Programından öğrendik. Aslında, bu da, karşı tarafa verilmiş bir ödündür; çünkü, karşı taraf, daha geniş bir uluslararası konferansta Kıbrıs sorununun ele alınmasını hep istiyordu; biz ise, bugüne kadar, "sadece Kıbrıs'taki iki toplum sözcüleri bu konuda görüşmeler yaparlarsa sağlıklı bir sonuca varılır" diyorduk... Şimdi yapılan dörtlü görüşme önerisiyle daha büyük bir katılıma biz yol açmış oluyoruz.

Şimdi, yapılacak dörtlü toplantıda Kıbrıs'taki iki toplumu temsil edecek başkanların eşit statüde toplantıya katılmaları şarttır. Başka türlü kabul edilemez. Ayrı bir ödün artık verilemez. Bir an evvel çözümleyeceğiz diye bir telaşa kapılmaya da hiç gerek yoktur. Kalıcı bir çözüme varılmasını hepimiz istiyoruz; ama, yıllardır savunulan, Kıbrıs'taki Türklerin davalarının, iyice belirlenmiş çerçevesinden ödün verecek bir yapay çözümü kabul etmeyiz, milletimiz kabul etmez. *(SHP sıralarından alkışlar)*

Bakınız, Avrupa'da başlamış olan barış içinde anlaşmazlıkları çözme sürecinin Kıbrıs'ta uygulanmasından biz de bir şey bekliyoruz; ama, bizim beklediğimiz sonuç, Türk toplumunu baskı altında yaşatacak, haklarını çiğnetecek bir düzen değil, Türk ve Rum taraflarının siyasal eşitliği içinde, birlikte, huzur içinde yaşamalarını sağlayacak iki toplumlu, iki kesimli, güvenilir bir federasyonun kurulmasıdır, önünde sonunda bu olacaktır sayın milletvekilleri; yeter ki yanıltıcı propaganda gayretlerinin baskılarına hiç gereksiz yere boyun eğilmesin.

Sayın milletvekilleri, programda çok önemli bazı başka eksiklere de kısaca değinmek istiyorum. Ara dönemle birlikte, ülkemizin itibarına düşen işkence gölgesini nasıl kaldıracığını program yeteri kadar vurgulamıyor. Burada, hem yasal düzenlemeler hem de uygulamalar önemlidir. Onun için, burada Sayın Başbakana bir önerim var; konuşmasını yaparken, buradan, bütün vatandaşlarımıza ve devlet görevlilerine, adalet düzenimiz içinde, hiçbir nedenle hiçbir kimsenin işkence yapmasını kabul etmediğim... *(SHP sıralarından alkışlar)* Herhangi bir suçlunun bulunması için -suç ne kadar ağır olursa olsun - işkenceyi bir araştırma yöntemi olarak düşünmediğini, düşünülmesini istemediğini, işkence yapanların muhakkak cezalandırılacaklarını buradan ilan etsin, *(SHP sıralarından alkışlar)* Böyle bir açıklamayı, ben geçmiş ANAP Hükümetleri başkanlarına, geçmiş başbakanlara, Meclis kürsüsünden yaptıramadım; çok uğraştım yaptıramadım; ama, işkence olaylarından, iddialarından da bir türlü kurtulamadık. Şimdi, Sayın Yılmaz'ın, yeni görevine başlarken, bu konuda kesin tavır almasını istiyorum. *(SHP sıralarından alkışlar)*

Sayın milletvekilleri, yurt dışındaki işçilerimizin sorunlarına, Programda çok az değinilmiştir. Şimdi, yeni seçime bu kadar yaklaşmışken, bu Hükümetin, yurt dışındaki işçilerimizin seçimle ilgili önemli sorunlarını çözmesi şarttır. Yurt dışındaki vatandaşlarımız, önümüzdeki genel seçimlerde oy verebilmelidirler. Şimdiki sistemle, ancak, belki yüzde 5'i oy verebiliyor; bu gülünçtür, muhakkak düzeltilmelidir. Bizim, parti olarak getirdiğimiz öneri var; İktidar Partisinin bu konuyla ilgili çalışmayı çabuklaştırmasını bekliyoruz. Hep birlikte, seçimden evvel olumlu bir sonuca götürelim bu konuyu.

Hastanelerde rehin tutulan, ölülerini hastanelerden çıkaramayan, eczanelerden ilaç almadan dönmek zorunda kalan vatandaşlarımızın sorunlarından da Programda hiç söz edilmiyor. Görüyorum ki, sağlık hizmeti konusunda bugün yurdumuzda yaşanan facialar, bu Hükümet döneminde de maalesef devam edip gidecek.

Başka bir konu; "sakat" diye adlandırdığımız özürlü vatandaşlarımızın, devletten bir an evvel ele alınmasını bekledikleri önemli istekleri vardır. Bu konuya da programda yeterince yer verilmediğini görüyoruz. Milyonlarca, özürlü vatandaşımızın ivedi çözüm bekleyen sorunlarına bu Hükümetin de eğilemeyeceğini yazık ki görüyorum.

Geniş bir aydın kitlesinin yakından izlediği YÖK konusu var. Bu konuda Programda yazılan şuydu: "YÖK Kanunu yeniden değerlendirilecektir." Nedense, Sayın Yılmaz - okurken dikkat ettim - bunu "YÖK Kanunu gözden geçirilecektir" diye okudu. Oysa ki, daha geçenlerde, Üniversite düzenini altüst eden, bir anlamda YÖK'ün de dışına çıkaran yasa maddelerini ANAP çoğunluğu kabul etti. Yani gözden geçirmenin falan çok ötesine gidildi; ama, ben, Sayın Yılmaz'ın sözünden anlıyorum ki, bundan sonra hiçbir önemli düzeltme olamayacak ve cendere içerisinde kargaşa düzeni devam edecek.

Programda, aile planlamasının ülkenin kalkınması ve kalkınmanın nimetlerinin halka yayılması açılarından önemi ve bu konuda tutulacak yollar üzerinde de hiç durulmuyor. Programın gerçek dışılığını, ciddiye alınmayacağını gösteren bir işaret de bu.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; görüyorsunuz ki, bu Hükümet Programı, ne ülkenin ve halkın bugünkü ivedi çözüm bekleyen enflasyon, geçini sıkıntısı, pahalılık, işsizlik gibi sorunlarına değiniyor ne de uzun vadede topluma ferahlık getirecek yeni bir program. Tarımda, sanayide çağdaş gelişmeleri öneren, nüfus planlamasını de alan, demokratik yapımızı eksiklerinden, kusurlarından arındırıp, yerel yönetimlerde ve merkezî devlet yapısında demokratik katılımcı bir düzen öngören bir program getiriyor. Bunların hiçbirisi yok. Bunların yerine ne yapıyor? Sadece, ANAP Hükümetlerinin yıllardır uygulanan ve bizi nasıl çıkmazlara getirdiği belli olan politikalarını bazı ufak tefek değişikliklerle devam ettireceğini söylüyor. Peki, bunu yapmak için yeni bir Hükümete gerek var mıydı sayın milletvekilleri? (*SHP sıralarından alkışlar*) Elbette yoktu; Akbulut Hükümeti, bunu, 1992 Kasımına kadar, birlik, beraberlik içinde yapacağını söyleyip duruyordu...

Gerçeği söyleyelim, yeni Hükümetin varlık nedeni, biran önce genel seçim yapmaktır. (*SHP sıralarından alkışlar*) Yeni Hükümetin yeniliği, seçim hükümeti oluşundadır, başka bir şeyde değil. Onun için de, bir an önce seçim takvimini ilan etmelidir. Daha adaletli, demokratik ve kalıcı bir seçim yasasını gündeme getirmelidir.

26 Mart yerel seçimlerinde ortaya çıkan millet iradesinin emrini dinlemeyip, kısa vadeli siyaset ve propaganda oyunları ile vakit geçirmekten, ülke bir şey kazanmamıştır; ülkede gelir dağılımı düzelmemiştir, hayat pahalılığı durmamıştır, vatandaşın sıkıntısı sadece artmıştır; üstelik, demokratik düzenimizin, Cumhurbaşkanlığı gibi, Büyük Millet Meclisi gibi, devletin her kademedeki görevlileri gibi, özel kesimin, devlet kesiminin büyük ekonomik kuruluşları gibi dayanakları bu istikrarsız ortamda büyük zarar görmüştür. Yolsuzluk iddiaları almış yürümüştür. Ülkenin dış politikası ulusal iradenin kontrolünden çıkmış, dış güçlere bağımlı hale gelmiş, en azından dünyada bu izlenimi uyandırmıştır. Bütün bunların sonucunda ise, İktidar Partisinin seçmen gözündeki itibarı da yüzde 21,8'den yüzde 12'lere, yüzde 13'lere düşmüştür. Artık, bu sakat yolda devam etmenin kimseye kalıcı bir fayda sağlamadığını kabul etmenin ve gereğini yapmanın zamanı gelmiştir.

Sayın milletvekilleri, genel seçimi erkene almak için, biliyorsunuz, bir de anayasal zorunluluk var. Anayasanın 78'inci maddesi, Mecliste boşalmış milletvekillikleri için, her seçim döneminde bir defa ara seçim yapılmasını ve seçimin, en geç, genel seçimlere bir yıl kala yapılmasını emrediyor. Geçen ANAP Hükümeti, milletvekili ara seçimini ne zaman yapacaklarını sordüğümüzda hiç cevap vermemişti, hiç orali olmaz görünmüştü; ama, şimdi, Anayasanın öngördüğü en son tarih olan Kasım 1991'e çok yaklaştık; kasıma kadar milletvekili ara seçimi yapılmazsa, bununla ilgili kararı Meclise getirip, uygulamasını da kasımdan önce gerçekleştirmezseniz, ANAP İktidarı olarak, en ağır Anayasa suçunu işlemiş olursunuz. (*SHP sıralarından alkışlar*) Bu ihlal, daha önce örneğini gördüğümüz ve Anayasa Mahkemesince iptal yoluyla düzeltilen ihlallere de benzemez. Anayasada gösterilen zamanda seçim yapmamak, milletin haklarını gasp etmek demektir. (*SHP sıralarından alkışlar*) ANAP İktidarını bir günde meşru zeminden uzaklaştırır. Ben, böyle bir ağır hatayı ANAP İktidarının yapmayacağını sanıyorum.

Gene, Anayasanın aynı maddesindeki “genel seçimlere bir yıl kala, ara seçimi yapılamaz” hükmünden yararlanarak, Kasım 1992’den öncesi için genel seçim kararı alınarak, bir hilei şeriye yoluyla, bu Anayasa engelini aşılma istendiği yolunda tahminler var; duyuyoruz. Bugüne kadar, milletvekili ara seçimi için Meclis kararı alınmış olsaydı ya da seçim yapılmış olsaydı, gündemde böyle bir konu olmayacaktı; doğrusu da elbet buydu. Milletvekilliği boşalınca, gecikmeden, yerine yeni seçim yapmak, halk iradesine gösterilen saygının işaretidir. Bu saygıyı göstermek için son günlere kadar beklemek her halde yanlıştır. Demek istiyorum ki, aslında, milletvekili ara seçimi çoktan yapılmış olmalıydı; ama, yapılmamasının kusuru doğrudan doğruya ANAP İktidarınındır. Buraya kadar bekledikten sonra, şimdi, bence, en iyi yapılacak şey, bir an önce genel seçim takvimini ilan etmektir.

Sayın milletvekilleri, bu, SHP milletvekilleri olarak, yakın geçmişte, birkaç defa, bir erken seçim kararına olumlu oy vereceğimizi, tek tek imzalarımızla ilan ettik. Şimdi yapılacak şey budur; Mecliste karar alarak seçim takvimini belirlemek; Seçim Yasası üzerinde anlaşmak ve uygulamasını hemen yapmak... Sayın Yılmaz’ın, bize vereceği cevap içinde, seçim takvimi konusuna açıklık getirmesini bekliyorum. Eğer bu görüşmelerden gerçek bir fayda çıkarmak istiyorsak, bu yapılmalıdır.

Genel seçim için fikrimi soruyorsanız, onu da söyleyeyim: Bu yılın kasım ayını geçirmeden genel seçim yapılmalıdır. *(SHP sıralarından alkışlar)* Geçmişte de, hiçbir seçim dönemi dört yılı aşmamıştı. Kasım 1991’de, son genel seçimden beri dört yıl dolmuş oluyor. Hangi açıdan bakılırsa bakılsın, bu yıl kasım ayını geçirmeden seçim yapmanın doğru olduğu, halkın yararına olduğu, demokrasimizin yararına olduğu görülüyor. ANAP’ın yeni Hükümetinin, görevine başlarken, ülkenin ve halkın bu kadar yararına olduğu açıkça belli olan bir açıklama yapma fırsatını kaçırmayacağım umuyorum. *(SHP sıralarından alkışlar)*

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Programda değinilmeyen daha pek çok konu var; ama, vaktin bittiğini görüyorum. Bu programda değinilmeyen pek çok önemli konunun Mecliste ele alınabilmesi için de, yeni ve daha demokratik bir Meclisin kurulmasına, bir an önce kurulmasına ihtiyaç var, zorunluluk var; onun için de genel seçim şart.

Grubumuzun bu Hükümete güvenoyu vermeyeceğini ifade ederek, saygılarımı sunarak huzurlarınızdan ayrılıyorum. *(SHP sıralarından ayakta alkışlar)*

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Erdal İnönü.

Söz sırası, Anavatan Partisi Grubu adına Sayın Raşit Daldal’da.

Buyurun Sayın Daldal. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

ANAP GRUBU ADINA RAŞİT DALDAL (Niğde) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Sayın Mesut Yılmaz Hükümetinin Programı üzerinde Anavatan Partisi Grubunun görüşlerini arz etmek üzere huzurlarınıza gelmiş bulunuyorum. Hem Grubum adına hem de şahsım adına, hepinizi gönülden ve candan selamlıyorum. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Değerli milletvekilleri, muhalefet partileri sözcüleri kürsüye gelirken, neler söyleyeceklerini aşağı yukarı tahmin ediyordum. Çünkü, dört yıldan beri aynı pla-

ğı, eski plağı tekrarlayıp durdular. Başlangıçta kara bir tablonun ortaya konacağını, daha sonra da “seçim, seçim, seçim” diyeceklerini gerçekten biliyordum.

Sevgili arkadaşlarım, muhalefet partileri sözcülerinin belirttiği gibi, ülkemiz, hiç de simsiyah tablolar içerisinde değil. Türkiye, gerçekten, sekiz yıl içerisinde, dünyada, gelişmekte olan ülkelerin en başına geçti. Bunu halkımız da biliyor, dünya da biliyor. Bilmeyen ve inkâr eden, yalnız, muhalefet... (ANAP sıralarından alkışlar) Zaten, biz, muhalefetin, yaptığımız icraatları takdir etmesini beklemiyoruz. Daha önce hiçbirini takdir edip teşekkür etmemişler ki, Anavatan İktidarına teşekkür etmeye kalsınlar.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Muhalefet dediğin, halkın yüzde 80'i.

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Değerli milletvekilleri, elbette, Anavatan İktidarlarının dördüncü hükümeti olan Mesut Yılmaz Hükümeti, bir önceki, daha önceki ve ondan önceki Anavatan Hükümetlerinin programlarına paralel bir program hazırlayacak ve bu hazırlayacağı programı Anavatan felsefesine uygun olarak hazırlayıp Yüce Meclise ve Yüce Milletimize sunacaktı. Nitekim, aynı düşünceyle, milliyetçi, muhafazakâr, sosyal adaletçi ve serbest piyasa ekonomisinden yana bir görüşle programını hazırlamıştır.

İRFAN DEMİRALP (Samsun) — Milletın belını kırdınız, onu mu savunuyorsunuz?

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, seçim elbette yapılacak. Dördüncü yasama yılını idrak etmiş bulunuyoruz. Demokratik unsurların çalışmasıyla, demokrasinin gereği olarak, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı, Yüce Meclis tarafından seçilmiş ve yerine Üçüncü Anavatan Hükümeti kurulmuş idi. Yine demokrasinin ve parti içi mücadelenin, parti içi demokrasinin bir gereği olarak da, Anavatan Partisi 3'üncü Olağan Kongresinden sonra, Sayın Mesut Yılmaz Genel Başkan olmuş ve Başbakan olarak Türkiye Büyük Millet Meclisinin huzuruna programını getirmiştir.

HİLMİ ZİYA POSTACI (Aydın) — Bu kaçınıcı Başbakan?

RAŞİT DALDAL (Devamla) — 48'inci olduğunu bilmiyorsanız, öğrenmiş olursunuz.

İRFAN DEMİRALP (Samsun) — Tokmak kimin elinde?

NURHAN TEKİNEL (Kastamonu) — Semra Hanımın elinde.

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyelim... Lütfen...

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Tokmak Kaya Beyin elinde...

BAŞKAN — Lütfen dinleyin... Lütfen...

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, Birinci Özal Hükümetinde, iktidara yeni gelinmiş olmak hasebiyle, partimizin felsefesine uygun olarak ana prensipler ortaya konmuş, yapılacaklar vaat şeklinde programa derç edilmiş idi. İkinci Özal Hükümetinde ise yapılmış olanların anlatımından sonra, yine parti felsefesi içerisinde, önümüzdeki dönem için yapılması düşünülen hususlar ifade edilmiş idi. Aynı iki programla paralellik içerisinde, Sayın Yıldırım Akbulut Hükü-

metinin programı, gözden ırak tutulmayacak şekilde bir benzerlikle Yüce Meclise sunulmuş idi.

Şimdi huzurlarınıza getirilen programın sahibi Sayın Mesut Yılmaz, uzun bir genel Başkanlık mücadelesinden ve Türkiye'ye, insanına ve vatanına sevgisinden kaynaklanan heyecanla, kongreden Genel Başkan olarak çıktıktan sonra, aynı heyecanı duyarak Hükümet Programını hazırlamıştır.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Semra Özal'ı unuttun...

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Bu Hükümet Programında, toplumumuzun beklentilerine cevap verici ibareler yer almıştır.

Değerli arkadaşlarım, çıkıyorsunuz, yıllar önce yapamadıklarınızı, bir kaşık yağ, bir paket tuz, bir pişirimlik yemek için gaz kuyruğuna soktuklarınızı, çalıştırmayan traktörler için söylenenleri, kuyrukları...

NURHAN TEKİNEL (Kastamonu) — Onlara benzediniz... 1979'a döndünüz...

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Şimdi, bunları ifade ettikten sonra diyorum ki, yıllarca bu milleti, üzerinde bir paket yabancı sigara bulunduğu için mahkemele-re götürüyorsunuz, karakollara götürüyorsunuz...

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Telefoncu!

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Geleceğim, telefona da geleceğim...

Yurt dışındaki işçinin gönderdiği 3-5 mark eşinin, çocuğunun, kardeşinin, anasının, babasının üzerinde bulundu diye yine onları mahkemelere gönderiyorsunuz, pasaport kuyruğunda, gümrüklerde, nüfus dairelerinde çekilen eziyetlerin farkına varmadan, çözüm getirmeden, hiçbir zaman düşünmeden memleketi idare etmeye kalkıyorsunuz ve şimdi de, 2000'li yıllara hazırlanan Türkiye Devletinin meselelerini halledebileceğinizi sanarak millete deklare etmeye kalkıyorsunuz... Sayın milletimiz, aziz milletimiz bunu bilmiyor mu, bunun farkında değil mi?

ORHAN ŞENDAĞ (Adana) — Millete gidelim, bakalım, biliyor mu bilmiyor mu?

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Sayın milletvekilleri, biz, demokrasiye gönülden inanmış bir partiyiz. Milletimizin vereceği her türlü karara gönülden inanırız. Biz, bu seçim olmadı diye yıllarca feveran eden bir zihniyetin temsilcileri değiliz. Halkın ve milletin koyduğu tavır her zaman benimsenmeli, kabul edilmeli ve ona göre de hareket edilmelidir. Yenilince, "bu olmadı" diyerek yola çıkmak, inandırıcılıktan uzaktır.

26 Mart seçimlerinden sonra 116 yerde seçim oldu.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Al gülüm ver gülüm onlar...

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Bunun 72 tanesini Anavatan Partisine mensup adaylar kazandılar, 44 tanesini de Meclis içerisindeki ve Meclis dışındaki muhalefet partileri birlikte paylaştılar.

Değerli arkadaşlarım, iktidar olarak girdiğiniz belediyelerde aldığınız oylar belli. Vatandaş, iktidarda olmayla olmamayı ayırmadan, sandığa gittiği zaman oyunu kullanmakta. Eğer iktidarda olmaktan dolayı oy alabilseydiniz, Bayrampaşa’da yüzde 8’e düşmezsiniz. Eğer iktidarda olmaktan dolayı oy alabilseydiniz, Etimesgut’ta yüzde 8’den aşağıya düşmezsiniz...

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Nevşehir’e gel...

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Eğer iktidar olarak seçime girmekten mütevellit kârlı çıkılacağı ortaya konsaydı, Muş’ta Doğru Yol Partisi en az oyu almazdı. *(DYP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyelim... Sükûnetle dinleyelim...

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Değerli arkadaşlarım...

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Önüne kâğıt konuldu, onu oku.

BAŞKAN — Lütfen!

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, devlet, vatandaşlarına medeniyeti ve tekniğin bütün imkânlarını sunmalıdır diyoruz...

NURHAN TEKİNEL (Kastamonu) — Aksaray’a da gel.

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Bunu daha önce de söylediniz, bütçe konuşmalarında da aynı ifadeniz var. Tekrardan kaçının, liderleriniz de hep aynı plağı çalıyor. Yeni şeyler bulun.

BAŞKAN — Sayın hatip siz Genel Kurula hitap ediniz, lütfen karşılıklı konuşmayınız. Lütfen müdahale etmeyiniz ve hatibi dinleyiniz, rica ediyorum efendim.

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarımın laf atmaları ya da itirazları, tarafımdan, gerek görüldüğünde cevaplanır, gerek görülmediğinde kenardan geçer gider. O bakımdan, zatı aliniz endişe buyurmayınız efendim.

Devlet, vatandaşlarına, medeniyetin ve tekniğin bütün imkânlarını sunmalıdır diyoruz ve istiyoruz. Her iktidar da, her siyâsî parti de bunu ister; ama, Türkiye Cumhuriyetinin bütün köy ve kasabalarına elektriğin icadından yüz yıl sonra bile elektrik götürülmemiş ise, götürülemedi ise ve bunu hem de zor kalan yörelere hem de mezralara, köylerimizin tamamına, kasabalarımızın tamamına, pek çok mezraya elektrik götürdük dediğimizde; teşekkür etmeniz lazım...

NURHAN TEKİNEL (Kastamonu) — Aksaray’da, dördüncü partisiniz...

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Aksaray, Anavatan Partisinden fevkalade memnun. Aksaray’ı, Anavatan Partisi İktidarı vilayet yaptı. Aksaray üzerinde oynanan oyunlara Anavatan Partisi cevap verdi. O bakımdan, Aksaray ile ilgili laf atmayın.

TURHAN HİRFANOĞLU (Hatay) — Biraz da buğday fiyatlarından bahset.

MUSA GÖKBEL (Muğla) — Telefon eksik kaldı.

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Değerli arkadaşlarım...

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen...

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Türkiye’de radyo yayınlarının dahi izlenemediği, siyah beyaz da olsa, televizyon yayınlarının izlenemediği durumdan ve haftalık 37 saatlik yayından altı kanalda ve tamamen renkli, haftalık 350 saatlik yayına geçilmiş ve bunu halkımızın hizmetine sunmuşsak, bundan memnuniyet duymamız gerekir. *(DYP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen Meclisin çalışma düzenini bozmayalım. Bundan evvelki konuşmalar gayet sakin idi. Çok rica edeceğim müdahale etmeyiniz.

RAŞİT DALDAL (Devamla) — “Çok söylendi” diyorsunuz... Yaptıklarımızı söyleyeceğiz... Telefona da geldim; Çağımızın en modern iletişim araçlarından olan telefonu, köyümüze çok görmeyiniz. Belediyelerimiz, illerimiz, ilçelerimiz otomatik telefonlara kavuşarak bütün dünyaya sesini duyurabilirken, köylerimizi ve mezarlarımızı da telefona kavuşturduğumuzu söylediğimizde, vatandaşın bu taleplerini karşılamaya kalktığımızı da çok görmeyiniz ve karın doyurmuyor demeyiniz; çünkü hiç kimse, Türk vatandaşına, yalnızca yemek yesin, yalnızca örtünsün ve bunlar giderilsin yeter gözü ile bakmaya hak sahibi değildir. Milletimiz de buna layık değildir. “Milletimiz bunlara layıktır, yeter” diyenler ise milletimize layık değildir.

Birkaç yıldan beri dünyada ve hemen yanımda cereyan eden olaylara bakalım: Halkını, yemeğini yesin, üzerini örtün yeter diye gören ve devletin verdiği ile yetinmesi gereken varlık olarak değerlendiren komünist sistemlerin çöküşünde, “bir lokma bir hırka yeter” zihniyeti yatmaktadır. İnsanın yüce bir varlık olduğuna, insanın modern teknolojiyen, medeniyetin her türlü nimetlerinden istifade etmesi gerektiğine inanmayanların çözülmesidir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Onu da mı ANAP başardı?

GÜRCAN ERSİN (Kırklareli) — Onu da mı ANAP yaptı? Onu da mı siz yaptınız?

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Esnaftan bahset, çiftçiden bahset!

BAŞKAN — Lütfen... Lütfen... Çok rica edeceğim... Lütfen...

KEREM GÜNEŞ (Kars) — Sen, şeytana uyma, devam et!

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Her şeyin devletin olduğu, her beklentinin devletten istendiği sistem yayılabildi mi, devam edebildi mi?

Biz, “bütün bu ülkeler ve Doğu Bloku ülkeleri Türkiye’yi örnek alıyorlar, Türkiye’deki gelişmeleri, reformları dikkatle takip ediyorlar” dediğimizde, hatta bu devletlerin yöneticileri de “Türkiye’yi örnek aldıklarını” ifade ettiklerinde, bazı kişiler hâlâ bıyık altından müstehzi bir tavırla gülümsemeye kalkıyorlar.

Şimdi, “doğrusunun bu olduğunu kabul etmekten niçin kaçınıyorsunuz?” diye sormak hakkımızdır değerli arkadaşlarım.

MUSA GÖKBEL (Muğla) — GAP’tan bahset; GAP’ı gaptırma!

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Dünyadaki gelişmeler dikkatle ve ibretle izlenmeli. Bakınız, geçen hafta, Doğu Blokunun ticarî örgütü COMECON bütünüyle lağvedildi. Buradan ders çıkarması gereken partilerimiz olduğu kanaatini taşıyorum. Daha önceki gün, Sovyetler Birliği Parlamentosu, kamu kuruluşlarının üçte ikisinin özelleştirilmesine ve yabancılara satılmasına dair kanunu, oybirliğine yakın bir çoğunlukla kabul etti.

Şimdi, değerli arkadaşlarım, bunu ifade ettikten sonra, Dünya Bankasının Türkiye Temsilcisi Luis de Azcarate, “Türkiye, gelişmekte olan ülkeler içinde kredi itibarı en yüksek olan ve borçlarını zamanında ödeyebilen, 2000’li yıllara girildiğinde de krediye ihtiyacı kalmayacak ülkelerin başındadır” dediğinde, bundan, bütün milletin iftihar etmesi gerektiği inancını taşımaktayım.

Değerli milletvekilleri, bir taraftan, “mücadele meşru zeminler üzerinde yapılmalıdır, meşru zemin Parlamentosudur” denecek, bir taraftan da, hak aramak için grev yapan işçilerin önüne göstermelik ve poz vermek için katılıp, göstermelik yürüyüşler yapılacak! Bir taraftan, “mücadele alanı burasıdır” denecek, diğer taraftan da TRT baskınına giden milletvekilleri olacak!

Halkımız soruyor: “Bunlar mı bizim iktidarımıza talip olanlar; bunlar mı bizi yönetecekler?” diyor. (ANAP sıralarından, “Bravo” sesleri, alkışlar) Buna cevap verilmesini halkımız gerçekten istiyor.

MUSA GÖKBEL (Muğla) — TRT’den cevap hakkı istedik, niye vermediniz o hakkı? Cevap hakkı istedik, niye vermediniz?

TAYFUR ÜN (Bilecik) — Sayın Daldal, geçen gün Akbulut bastı TRT’yi; ondan bahset!

BAŞKAN — Lütfen... Lütfen... Lütfen, yerinizden müdahale etmeyin.

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Sayın milletvekilleri, Allah, insanı en yüce varlık olarak yaratmıştır. Amacımız da insan ve insana hizmet olduğuna göre, bunun başlama noktası da insan olmalıdır.

TAYFUR ÜN (Bilecik) — Akbulut televizyonları kapattı; boşuna konuşma.

RAŞİT DALDAL (Devamla) — İşte bu inançla, millî eğitime, Anavatan Hükümetlerinin öncelik ve özel bir ağırlık verdiği gözlenmektedir. Gerçekten, millî kültürümüze, manevî değerlerimize bağlı; ahlaklı, yaratıcı; iradesi güçlü; Atatürk ilke ve inkılaplarını benimsemiş, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne inanmış gençlerin, bilgi çağına ayak uydurabilen beyinlerin yetiştirilmesi, millî eğitim politikasının uygulanmasıyla gerçekleşebilir. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri) Tabii çocuklarımızı...

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Konuya gel, enflasyona gel, çiftçiye gel. Bu ezilen milleti kim savunacak?

HASAN NAMAL (Antalya) — Köylüden bahset, çiftçiden bahset.

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Geleceğim, köylümüze ve çiftçimize de geleceğim. Merak buyurmayın, geleceğim...

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Memur bekliyor sizi; memura ne vereceksiniz?

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Tabii, çocuklarımızı yetiştirecek öğretmenlerimizin durumu da burada büyük önem kazanmaktadır, öğretmenlerimizin layık oldukları statüye getirilmesi gibi, amaçların programda yer alması da sevindiricidir. Bundan dolayı da Hükümetimizi kutluyorum. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri)

ORHAN ŞENDAĞ (Adana) — İşsizliği de artıracak mısınız?

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyelim.

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Özürlü çocuklar için özel eğitime, eğitimde ihtisaslaşmaya, çıraklık ve meslek içi eğitime; öğrencilerin okul, yurt, beslenme ve kredi temini gibi problemlerinin halli yönündeki başarılı uygulamaya daha da ağırlık verilerek devam olunacağının belirtilmesi de sevindiricidir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Millî Eğitim Komisyonunca kabul edilen ve yakında - önümüzdeki yasama yılında - Plan ve Bütçe Komisyonunda da kabul edildikten sonra Yüce Meclisin tasvibine sunulacak olan 47 tane yeni üniversite kurulmasına mütedair kanun tasarısının hazırlıklarının bir an önce yapılmasını - gerçi programda var bu, programda zikredilmiş - altyapı hazırlıklarının yapılmasını, eğitim kadrosu hazırlıklarının yapılmasını özellikle Anavatan Grubu olarak Millî Eğitim Bakanlığından rica ediyoruz.

NURHAN TEKİNEL (Kastamonu) — Ne zaman? 10 yıl sonra...

HİLMİ ZİYA POSTACI (Aydın) — Üniversiteler ne âlemde?

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Sevgili arkadaşlarım, değerli milletvekilleri; sporu takip ediyorsunuz; Akdeniz Oyunları cereyan ediyor, neticeler de veriliyor...

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Vatandaş aç, Sayın Daldal...

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyelim.

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, burada şunu ifade etmek için söylüyorum: Yıllarca spor tesislerine ehemmiyet verilmeyişi, sporcu gençliğe ehemmiyet verilmeyişi; hatta, onları seyreden insanlara, halkımıza ehemmiyet verilmeyişi gerilerde kalmıştır. Köylerimizde, kasabalarımızda ve il ve ilçelerimizde semt sahaları hem de yeşil olarak yapılmıştır. Ayrıca, kapalı spor salonlarıyla Türk gençliğine hizmet götürülmüştür. İşte, neticeleri de dünyadaki müsabakalarda gençlerimiz tarafından alınmaktadır. Bundan da biz gurur duymaktayız.

ORHAN ŞENDAĞ (Adana) — Sayın Daldal, işsizlik oranına gelin.

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Sevgili arkadaşlarım, doğal ve kültürel çevreyi korumak, geliştirmek bilinç ve şuuru aileden ve ilkokuldan itibaren başlatılmalı ve eğitimin bütün kademelerinde üzerinde durularak götürülmelidir. Eğitimin durmayacağı, her zaman devam etmesi gerektiği ve devamlılığı esas alındığında bu husus bütün kurum ve kuruluşlarda da ele alınmalıdır diyoruz.

Sayın milletvekilleri, iyi eğitim görmüş insanlarımız bir de sağlıklı olursa, işte, toplumun, çekici, geliştirici anagücü harekete geçmiş olur. Anavatan Hükümetleri,

millî eğitim gibi, sağlıkta, da oldukça önemli mesafeler almış ve Türkiye Cumhuriyeti hükümetlerinde millî eğitim ve sağlığın bütçeden en çok pay aldığı dönem Anavatan İktidarı dönemi olmuştur.

Sayın milletvekilleri, işte, çevre konusu burada da karşımıza çıkmaktadır. Sağlıkla çevrenin ilişkisi gözden ırak tutulmamalıdır. Temiz, korunmuş ve geliştirilmiş çevre, insan sağlığına doğrudan etki yapacaktır. Denizlerimizin ve kıyılarımızın temizliği, yaşatılan ve çoğaltılan ormanlarımız, şehirlerdeki kanalizasyonlar, arıtma tesisleri, sağlığa uygun içme suyu, kullanma suyu gibi hususlar, Hükümetimizin önem verip üzerinde önemle durduğu, gerçekleştirdiği büyük altyapı hizmetlerindendir. Korumucu sağlık da, işte bunlardan bir tanesidir.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Sağlığa gelme Daldal, millet rehin kaldı hep.

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Hükümetlerimiz, sağlık eğitimine, tedavi hizmetlerine ve koruyucu sağlığa büyük ehemmiyet vermiştir; yeni hükümet programında da verileceği ifade edilmektedir.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Daldal, oraya gelme, millet rehin kaldı hastanelerde.

HASAN NAMAL (Antalya) — Aksaray Devlet Hastanesi ne olacak?

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Aksaray Devlet Hastanesinin durumu iyi, oldukça iyi. Şimdi 200 yataklı devlet hastanesi yapılıyor. Bu sene bitecek.

BAŞKAN — Lütfen karşılıklı konuşmayalım. Lütfen... Sayın milletvekilleri, çalışma düzenini bozmayalım. Lütfen... Rica ediyorum... Dinleyin, hatibi dinleyin.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Para yok millette.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Biraz da dinlenecek şey söylese de dinlesek yahu.

BAŞKAN — Müdahale etmeyin. Buyurun Sayın Daldal,

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Bu programda da sağlık hizmetlerinin dengeli dağıtımında özendirici tedbirler alınacağını ifade edilmesi, yeni kaynaklar tahsişiyle fiyat tarifelerinin, ödeme güclüğü çeken vatandaşların faydalanabilecekleri bir seviyeye çekileceğinin ifade edilmesi sosyal devlet anlayışının bir tezahürü olarak karşımıza çıkmaktadır.

Değerli milletvekilleri, basınımızda yer alan, bizlere de intikal eden ve bu kürsüden de sık sık vurgulanarak söylenen, insanların hastanelerde rehin kalması hususunu kabul etmemiz mümkün değil.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Ayda mı yaşıyorsun, ayda mı? Ayda yaşıyor-san doğru.

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Malî sıkıntıdan dolayı hiçbir insanın hayatını kaybetmesini, rehin kalmasını kabul etmemiz mümkün değil.

ALAETTİN KURT (Kocaeli) — Seni dinliyorlar, seni dinliyorlar...

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Dinlesinler. Dinlesinler diye söylüyorum. Dinleyecekler tabii.

BAŞKAN — Lütfen, yerinizden müdahale etmeyiniz; dinleyelim.

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Anavatan'ın, yalanı dolanı yoktur. Siz şaibeli-siniz. *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Lütfen, sayın milletvekilleri... Çalışma düzenine sahip çıkalım lütfen.

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Sayın milletvekilleri, Sağlık Bakanlığımız, kendisine bağlı hastanelerde bu tip olaylara izin vermediğini ve vermeyeceğini ifade etmektedir.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Üniversite hastaneleri devletin değil mi?

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Geliyorum, oraya geliyorum.

TURHAN HİRFANOĞLU (Hatay) — Becerenler hasta kaçırmıyorlar.

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Böyle olaylara genellikle üniversite hastanelerinde rastlandığını ve özel hastanelerde rastlandığını, Sağlık Bakanlığı, tarafımıza gönderdiği notta belirtmiştir. Kabul etmediğimiz bu durumu dile getirdikten sonra, özerk üniversite rektörlerine, tıp fakültesi dekanlarına, YÖK Başkanına buradan seslenmek istiyorum. Bu konuyu hassasiyetle takip etsinler; böylesi olaylara izin vermesinler, göz yummasınlar. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri)*

GÜRCAN ERSİN (Kırklareli) — Daha evvel nerelerdeydiniz? Dört seneden beri uygulanıyor.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Ayda yaşamıyorsa, rehin kalanları da görür, ölenleri de.

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Değerli milletvekilleri, tabiat şartlarının en çok etkilediği kesim, çiftçimizdir, köylümüzdür. Köylümüze devlet desteğinin eskisinden daha çok yapılmasına ve yapılmasının devamına inanıyoruz.

Kaliteli tohum ve fidan üretimi, hayvancılığımızın ıslahı, yüksek vasıflı deniz ürünlerinin üretilmesi, su ürünleri ve kültür balıkçılığının geliştirilmesi; sulamaya, baraj ve göletlerle, yeraltı sulamasıyla sulu tarıma mümkün olduğu kadar kısa zamanda geçileceğinin hedeflenmesi ve bu yolda...

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Hamsiye bile bakamadınız.

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Sulama için bu zamana kadar 57 tane baraj ve 93 tane gölet tamamlanmış ve halkımızın, köylümüzün, çiftçimizin, milletimizin emrine sunulmuştur. 57 baraj ve 114 göletin de yapımına devam edilmektedir.

Şimdi, sulanabilir arazinin 800 bin hektarı sulu tarıma açılmış olup, 17 bin hektar alanın da GAP nedeniyle sulu tarıma açılacağı günlere yaklaşılmıştır.

GÜRCAN ERSİN (Kırklareli) — Sulama fiyatlarını nereye getirdiniz? Vatan-daş suyu kullanamıyor.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Hamsiye bile bakamadınız, büyük baş hayvana nasıl bakacaksınız?

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Bunlar çiftçimize ve köylümüze sunulmuş olduğu halde, köylümüze ve çiftçimize bir şey yapılmadığı söylenmektedir. Bu, hangi insafın mahsulüdür, hangi insafın devamıdır?

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Yapıldı, yapıldı... Vatandaşa kazık atılıyor bo-yuna.

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Değerli milletvekilleri, tarım ürünlerinin desteklenmesiyle ilgili olarak da, Hükümet, enflasyonun üzerinde fiyat tespit edeceğini ve desteklemenin devam edeceğini, ödemelerin, mümkün olduğu kadar...

TURHAN HİRFANOĞLU (Hatay) — “Mümkün olduğu kadar” ne demek?

RAŞİT DALDAL (Devamla) — ...ödemelerin, mümkün olduğu kadar peşin yapılacağını, eğer peşin ödeme yapılması o da bir gecikme olursa, çiftçimizin Ziraat Bankasına borcu varsa, bu borcundan dolayı faiz ödemesini önlemek için de borcunun bundan mahsup edilebileceğini, programda zikretmiştir. Bu, yeni bir gelişmedir, yeni bir harekettir. Çiftçimiz bundan rahatsızlık duymaktaydı ve haksızlığa uğramaktaydı.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Hükümet para verirken enflasyonu yüzde 20 sayıyor; oysa enflasyon yüzde 100’ün üzerinde.

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Değerli milletvekilleri, eğer Hükümet samimî olmasaydı en fazla on altı on yedi ay sonra seçim var enflasyonu şu rakama indireceğim deyiverirdi. Hükümet samimî, elinden geleni yapacak.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Dediniz de ne oldu? Bakan istifa ettirdiniz. Ağzınızdan çıkanı kulağınız duymuyor sizin. Bakan istifa etti.

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Enflasyonun nasıl ineceği de tarafınızdan anlaşılamıyor. Her şeyin devletin olduğu dönemlerde, her şeyin devletin kontrolü altında olduğu dönemlerde enflasyonla mücadele etmek ya da enflasyonu istediğiniz rakama getirmek mümkündür. Kabuğunu yırtan Türkiye’de gelişen Türkiye’de, dünyaya açılan Türkiye’de, serbest piyasa ekonomisine geçen Türkiye’de enflasyonla mücadelenin yalnızca devlet tekelinde olmadığını bilmeniz gerektiği inancını hâla taşıyorum.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Hangi serbest piyasa?

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Yırtılan kabuk ne kabuğu?

BAŞKAN — Sayın milletvekili arkadaşlarım, görüşmelerin sükûnetle devamına mani oluyorsunuz. Lütfen oturun. Cümlesini sonuna kadar dinleyin, ondan sonra...

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Yalan söylüyor Sayın Başkan, yalan söylüyor.

BAŞKAN — Lütfen... İçtüzüğe saygılı olmaya çağırttırmayın kendinizi. Lütfen... Rica edeceğim...

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Vatandaşın hakkını arıyoruz. Bizim söylediğimiz şeyler, vatandaşın hakkıdır.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Rakamları yanlış söylüyor.

BAŞKAN — Grup Başkanvekilleri ve İdare Amirlerinden rica ediyorum... Lütfen dinleyin...

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Değerli milletvekilleri, Hükümet programında, “Ziraat Bankasının, çiftçiye ve köylüye hizmet aslı görevine döndürüleceğine ve çekileceğine” dair ibare de vardır ki, bu da çiftçimizin ve köylümüzün desteklenmesi açısından fevkalade sevindirici bir olaydır. Bu yüzden de Hükümete teşekkür ediyoruz.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Ziraat Bankası yüzde 70 faizle kredi veriyor.

TURHAN HİRFANOĞLU (Hatay) — Daha önce Horzum’a verdiğiniz paralar nereye gitti? Daha yeni mi aklınız başınıza geldi? Ziraat Bankasını tefecinin bankası yaptınız.

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Bugün, Sanayi ve Ticaret Bakanlığının yaptığı bir açıklama var: Trakya’da, Trakyabirlik kanalıyla buğday mubayaasına girmiştir. Çiftçimiz için tahıl borsaları kurulacağı ifade edildikten sonra, bu şekilde bir de Trakyabirlik kanalıyla Sanayi ve Ticaret Bakanlığının çiftçiye destekleme kampanyasına katılması, Hükümetin, aldığı kararlarda ne kadar samimî olduğunun bir başka göstergesi olarak karşınıza çıkmaktadır.

GÜRCAN ERSİN (Kırklareli) — On beş seneden beri yapılıyor bu iş Sayın Daldal.

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Yine, Sanayi ve Ticaret Bakanlığının, Şeker Şirketi kanalıyla pancar üreticisine 45 milyar liralık temlik kredisi açtığının ilan edilmesi de, çiftçimize hemencecik verilen bir başka avans olarak karşımıza çıkmaktadır.

ORHAN ŞENDAĞ (Adana) — Şekerbank’ı da satıyor musunuz, satmıyor musunuz Sayın Daldal?

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, Sayın milletvekilleri, esnaf ve küçük ve orta ölçekli sanayicinin desteklenmesi ve destekleneceğinin Hükümet Programında belirtilmesi - eski Hükümet programında da aynı durum belirtilmekteydi, vurgulanmaktaydı - esnafımıza, sanayicimize bir başka destek olarak karşımıza çıkmaktadır. Gerçekten, küçük sanayi siteleri Türkiye’mizin her tarafına, belli yerlerde teraküm ettirilmeden, yaygın hale getirilmiştir.

HASAN NAMAL (Antalya) — Aksaray’da buğday alımı durdu.

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Aksaray’da ikinci, üçüncü küçük sanayi sitesi yapılıyor, organize sanayi bölgesi yapımı da başladı. O bakımdan, Aksaray’la ilgili konuşmayın.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — O doğru da, fon almaya başladınız.

RAŞİT DALDAL (Devamla) — 12 tane organize sanayi bölgesinde 800’ün üzerinde fabrika Türk sanayiine ve Türk Milletine hizmet etmektedir. Yapılanlar da

devreye girdiğinde 2 bin fabrika Türk Milletinin, Türk işçisinin ve topyekûn milletimizin hizmetinde olacaktır.

HASAN NAMAL (Antalya) — Ne zaman yaptınız bunları?

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Bunları, sizin takip edemediğiniz zamanlarda yaptık. Yol boyunca gezerken görmüyor musunuz? Bursa'nın kenarından geçmiyor musunuz, Eskişehir'in kıyısından geçmiyor musunuz, Konya'ya uğramıyor musunuz, Kayseri'ye uğramıyor musunuz, İstanbul'a uğramıyor musunuz? Yani, oradaki fabrikaları siz ayran fabrikası mı zannediyorsunuz? Onlar ne, onlar ne? İnsaf... İnsaf... İnsaf!

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Esnaf için ne yapacaksınız söyleyin bakalım.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Bursa'ya bir genelev yaptınız, başka bir şey yapmadınız.

BAŞKAN — Lütfen oturun yerinize, oturun lütfen.

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Sanayide, fabrikalarda verimliliğin ve rantabilitenin artırılması, modern teknolojinin geliştirilerek uygulanmasıyla sanayi ürünlerimiz hem iç piyasada hem de dış piyasada istendiği, layık olduğu yere gelecek, rekabet gücü artacaktır. Nitekim, bu şekilde yapılan uygulamalarla Türkiye'de sanayi patlaması olmuştur. İhracatta sanayinin payı giderek artmaktadır, artacaktır da.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Sayın Başkan, ateşi yükseldi hatibin, bir doktora baktıralım; çok atmaya başladı.

BAŞKAN — Lütfen... Lütfen... Ciddî olalım lütfen.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Çok samimî söylüyorum.

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Sayın milletvekilleri, mayıs ayında yaptığımız basın toplantısında, memur, emekli, dul ve yetimlerin durumlarında düzeltme, iyileştirme ve yenileştirmeye imkân verecek Yetki Kanunu Tasarısının Meclis tatile girmeden önce görüşülebileceğini ifade etmiştik. Bu ifadeden sonra Meclis gündemine alınan “Hükümete memur ve işçilerimize, dul ve yetimlere, emeklilere iyileştirici imkânlar ve memurlar arasındaki bozulmuş dengeleri düzenlemeye imkân verecek Yetki Kanunu Tasarısı” kanunlaşmıştır, işte buna dayanarak Hükümet programında, gereken aksamaların düzeltileceği açık ve seçik belirtilmiş, ifade edilmiş ve millete de sunulmuştur. Hem katsayıda hem artışta hem de bu aksamaların düzeltilmesinde, Hükümetin, koyduğu bu tavrı gerçekleştireceğine inanıyor, biz de destekliyoruz.

NURHAN TEKİNEL (Kastamonu) — Benim köylüm, benim işçim diyemiyorsunuz.

RIZA ILIMAN (Çorum) — Ne vereceksiniz, ne?

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Hiç, enflasyondan, hayat pahalılığından söz yok...

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Değerli milletvekilleri, Adalet mülkün temelidir...

RIZA ILIMAN (Çorum) — Sizde yoktur.

RAŞİT DALDAL (Devamla) — ...toplumun, kişi hak ve hürriyetlerinin gerçek teminatıdır. Adaletin, gecikmeden, süratli ve isabetli gerçekleşmesi toplum için önemli unsurlardandır. Bu yöndeki her türlü çalışma Hükümet Programına alınmış, biz de destekliyoruz.

Sayın milletvekilleri, düşünce, din ve vicdan hürriyetine her zaman büyük önem veren ve verdiği bu önemi lafta bırakmayan Anavatan İktidarı ve Hükümetleri, toplumumuzun yıllarca üzerinde konuştuğu, çok konuştuğu, üzerinde çeşitli spekülasyonların yapıldığı, Türk Ceza Kanununun 141, 142 ve 163'üncü maddelerini kaldırmakla demokrasi yolunda çok büyük bir adım atmıştır. Böylece, düşünce, din ve vicdan hürriyeti üzerindeki baskılar ortadan kaldırılmıştır.

MUSA GÖKBEL (Muğla) — Faruk Taşar'ın adaletini de yerine getirin.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Tokmak kimin elinde?

NURHAN TEKİNEL (Kastamonu) — Anarşiyi hortlattınız.

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyin.

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Değerli milletvekilleri, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün olan devletimizin birlik ve beraberliğine saldırıya geçen bölücü amaçlı anarşi ve terör, bu güzel vatani seven herkesi derinden yaralamaktadır. Ortak inanç ve şuurla, şehit kanıyla çizilen hudutlarımızın üzerinde oynamak istenen oyuna, milletçe karşılık vermekteyiz ve vereceğiz.

Şimdi, "hortlattınız" lafı üzerinde birtakım açıklamalar yapmak durumunda kaldım. Değerli vatandaşlarım, sevgili milletvekilleri, yıllarca, Doğu Anadolu'yu, Güneydoğu Anadolu'yu memur açısından, gönderilecek elemanlar açısından sürgün yeri olarak görmenizden kaynaklanan hususlara niçin sahip çıkmıyorsunuz?

NURHAN TEKİNEL (Kastamonu) — 2 bin kişi şehit oldu.

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Oraya gönderilen memurlar sürgün olarak gönderilmekteydi; oraya gönderilen görev yapamamaktaydı; giden insanlar, devlete, millete küs gitmekteydi. Bu bakımdan...

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Şimdi nasıl?

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Şimdi, özendirici tedbirler alınmaktadır, yatırımlar yapılmaktadır, gidenlere teşvik verilmektedir, eködemeler yapılmaktadır ve bizlere, "ben olağanüstü hal bölgesine gitmek ve dolayısıyla gelirimde, maaşımda artışla karşı karşıya kalmak istiyorum" diye başvuranlar vardır, işte hizmet budur.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Kars neden boşalıyor?

FERİT BORA (Diyarbakır) — Can güvenliğini sağladınız mı Diyarbakır'da?

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Terörün tabanına inemediğinizden kaynaklanmıştır bunlar. Niçin bunları söylemekten kaçınıyorsunuz? (ANAP sıralarından alkışlar)

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Sayın Daldal, para, terörü önledi mi?

BAŞKAN — Lütfen... Lütfen...

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Para ile terör önlenir mi?

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Terörün belini kırdık; milletçe önleyeceğiz.

Bölücü terör, bir günlük olay değildir; Anavatan döneminde ortaya çıkmış bir olay da değildir, Anavatan öncesinin olayı da değildir; yılları var, eskisi var, daha gerileri var. O bakımdan, biz, önlemek için elimizden gelen gayreti sarf ediyoruz; milletimiz de topyekun bütün fedakârlıklara katlanmaktadır, katlanacaktır.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Daha fazla para verin, terörü daha fazla önleyin!

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Ülkemizin bölünmesine meydan vermemek için, bu millet her türlü fedakârlığa katlanmıştır, katlanacaktır, katlanmalıdır.

Bu cümleden olmak üzere, GAP'a ve yatırımlarda o bölgeye ehemmiyet verilmektedir. Milletimiz fedakârlığa katlandığı için bunlar yapılmaktadır; insanımız fedakârlığa katlanmaktadır, canını vermektedir, şehit olmaktadır. Katlanmaktadır, katlanacaktır; ama, bu husus istismar konusu edilmemelidir, politika konusu edilmemelidir. Meseleye milletçe sahip çıkılmalı, milletçe karşı konulmalı, bu yara kurutulmalı, kapatılmalı, bir daha da ortaya çıkmamalıdır. Oradaki insanlarımız da bundan büyük üzüntü duyuyor, bizler de büyük üzüntü duyuyoruz, Bunun yolu da, çaresi de, alınan tedbirlere el birliği ile yardımcı olmaktır. Sizlerin de, laf atarak değil, gönül vererek, sevgi göstererek yardımcı olmanızla bunlar çözülecektir.

Değerli milletvekilleri, Hükümetimizin, komşu ülkelerle karşılıklı çıkar ve menfaatlerine uygun olarak iyi komşuluk münasebetlerine ulaşma çabalarını gönülden destekliyoruz. Komşularıyla problemlerini halletmiş, karşılıklı güven içerisinde yaşayan bir Türkiye'nin, çok daha iyi mesafeler alacağına inanmaktayız. İletişim ve ulaşım ortaklıkları, Barış Suyu ve Karadeniz Ülkeleri Ekonomik İşbirliği Projelerinin gerçekleşmesinin gönülden destekçileriyiz.

Ortadoğu ülkeleri, özellikle İran, Irak ve Suriye ile iyi komşuluk münasebetlerinin ülkemizin yararına olacağına inanmaktayız.

Komşumuz Yunanistan'la da, münasebetlerimizin, dostane ve iyi ilişkiler çerçevesinde geliştirilip düzene sokulabilmesinin, her iki ülkenin de menfaatlarına sonuçlar vereceği inancındayız. Bu bakımlardan, Başbakan Sayın Mesut Yılmaz'ın Yunanistan Başbakanına vaki davetini, Türkiye'nin iyi niyetlerini göstermesi bakımından olumlu ve desteklenmesi gereken bir adım olarak telakki ediyor ve destekliyoruz.

Kıbrıs sorununun, Ada'da yaşayan Türk ve Rum toplumlarının birlikte ve eşit hakları haiz iki taraf olarak yaşayabilmelerini sağlayacak şekilde çözümlenmesine destek olmaktayız, olacağız. Hükümetimizin ve bütün Türk hükümetlerinin, geleceksel olarak Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile mevcut ilişkileri, her zaman olduğu gibi, bugün de önemini muhafaza etmektedir ve edecektir.

Türkiye'nin, AET ülkeleriyle ilişkilerini titizlikle ve ısrarla takip etmesinin ülkemize yarar getireceğine inanmaktayız.

NATO ile münasebetler de sıcak tutulmalı ve belirttiğimiz gibi, bu konudaki aktif politikalara devam edilmeli ve sürdürülmelidir.

ALAETTİN KURT (Kocaeli) — Sayın Daldal, Davos ruhu ne oldu, uçtu mu?

RAŞİT DALDAL (Devamla) — Anavatan hükümetleri, millî kültürümüze, millî ve manevî değerlerimize azamî değer vererek, ülkemizin muasır medeniyet düzeyine çıkarılması için elinden gelen bütün imkân ve çabaları kullanmıştır.

Yine, Anavatan hükümetlerinin, millî eğitimden sağlığa; sağlıktan haberleşmeye; otoyollara, Urfa Tünelinden - ki, “ışık göründü” diye bugün basında fotoğrafları çıktı; gururlandık - Atatürk Barajına, Fatih Sultan Mehmet Köprüsünden ihracat seferberliğine, denizaltılardan F-16 jet uçaklarına, göletlerden barajlara, limanlardan havaalanlarına, organize sanayi bölgelerinden millî gelirin ve refahın artırılmasına ve refah seviyesinin yükseltilmesi dahil pek çok hizmeti olmuştur. Bu hizmeti, Anavatan heyecanı ile takip ettik, bundan sonra da Anavatan heyecanı ile, vatan, millet sevgisiyle takip edeceğiz, milletin hayrına olan her hizmeti, Hükümetimizden, yapsın diye isteyeceğiz. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri)

Değerli milletvekilleri, Anavatan Partisi Hükümetleri, “Halka Hizmet Hakka Hizmettir” düsturuyla, vatan ve millet sevgisiyle ve millete hizmet edebilme heyecanı ile yola çıkmıştır, yoluna devam etmiştir. Siz takdir etseniz de, etmeseniz de, millet takdir ettiği sürece bu hizmetlerine devam edecektir. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri)

Sayın Mesut Yılmaz Başkanlığındaki Hükümetin de, aynı heyecan, aynı duygu ve düşüncelerle, halkın mutluluğu, ülkenin bütünüyle gelişip 2000’li yıllara yüce milletimizin layık olduğu yerde yerini alabilmesini sağlamak amaç ve heyecanı ile sunduğu Hükümet programını gerçekten samimî bulmaktayız.

Yine, Sayın Başbakanın, nereden gelirse gelsin, her türlü rüşvet, yolsuzluk ve suiistimallerin üzerine çekinmeden gideceğine inanıyor, bu hususta Grubumuzun kendisine destek olduğunu ve olacağını buradan ifade ediyorum. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Hükümet tarafından uygulanacağına gönülden inandığımız Hükümet Programının, milletimize ve devletimize hayırlı olmasını Allah’tan diler, Hükümete, Anavatan Grubunun güvenoyu vereceğini ifade eder, hepinize saygılarımı sunarım. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Raşit Daldal, Şimdi söz sırası, Hükümet adına, Sayın Başbakan Mesut Yılmaz’ındır. Buyurun Sayın Başbakan. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, ayakta alkışlar)

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Rize) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Hükümet Programı üzerinde yapılan eleştirileri cevaplandırmak üzere söz almış bulunuyorum. Sözlerimin başında, Yüce Heyetinizi en derin saygılarımla selamlıyorum. (ANAP sıralarından alkışlar)

Bu kürsüden değerli görüşlerini dile getirmiş olan sayın parti sözcülerine de teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, biz, iktidar Partisiyiz ve bizim kuruluşumuzdaki en önemli ilkelerimiz, sevgi, uzlaşma ve hoşgörüdür. Aslında, bu ilkeleri Türk siyasi hayatına kazandıran da biziz.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Sevgi 1983 yılında mı başladı Türkiye’de yani?

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Sayın muhalefet liderlerinin üslup konusundaki takdirleri ne olursa olsun, partiler arası diyalog konusundaki yaklaşımları ne olursa olsun, bu ilkeleri daima canlı tutmaya ve yeri geldikçe hiçbir komplekse kapılmadan; neticede yaptığımız işin bir kamu hizmeti olduğunun bilinci içinde kendilerine de sunmaya kararlıyız. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Muhalefet partileriyle, işin başından itibaren, bu noktadan itibaren yapıcı bir diyalog arzusu içinde olduğumuzu ifade etmek istiyorum, ama, hemen ifade edeyim, bu konuda bir endişem var, bir güçlüğümüz olabilir. Bu güçlük de Sayın Demirel’den kaynaklanıyor. Bildiğiniz gibi, kendileri, zaman zaman, küsmeyi severler. Uzun yıllar Sayın Ecevit, ile küsmüşlerdi, daha sonra Sayın Evren’le küstüler, şimdi de Sayın Özal’la küstüler. (ANAP sıralarından alkışlar)

NURHAN TEKİNEL (Kastamonu) — Sen de Özal’la küstün.

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Sanıyorum...

NURHAN TEKİNEL (Kastamonu) — Şimdi barıştın sen Semra ile.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Diyalog böyle mi olacak? (DYP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Lütfen susalım.

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — ...Sanıyorum, özellikle, eski makamına kim oturursa ona küsmektedirler. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Şimdi, değerli milletvekilleri...

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Böyle, diyalog olmaz ama. (DYP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Lütfen efendim... Lütfen...

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Terbiyesiz diyalogu bu.

ORHAN ŞENDAĞ (Adana) — Böyle saygısızlık olmaz Sayın Başbakan, böyle saygısızlık olmaz! (DYP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Lütfen efendim... Dinleyelim lütfen... (DYP sıralarından gürültüler) Lütfen, sükûneti muhafaza edelim.

MAHMUT ÖZTÜRK (Niğde) — Özal’ın “çat” talimatını mı yerine getiriyorum? (DYP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Lütfen efendim... Çalışma düzenini bozmayalım.

MAHMUT ÖZTÜRK (Niğde) — Ayıp, ayıp!

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Sayın milletvekilleri, şimdi o makama oturan kişi ben oldum, onun için endişeliyim, ama, huzurunuzda arz ediyorum, kendileri, ileride ne sebeple olursa olsun...

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Sen o makamda oturamazsın.

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — ...benimle küs olmak için ne kadar gayret sarf ederse etsin, ben, küs olmamak için ve hatta demokrasimizden bu küsme illetini kaldırmak için elimden gelen her türlü direnci göstereceğim. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Millet size küstü; millet.

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Değerli milletvekilleri, Sayın Genel Başkanların Hükümet Programımızda yer alan hedeflere ulaşılabilmesine ilişkin inançsızlıklarındaki samimiyetleri konusunda hiçbir şüphem yok. Yani, bizim hedeflerimize ulaşılabilmesine inanmamakta samimî olduklarına dair hiçbir şüphem yok.

Aslında, onların bu inançsızlıkları, başında oldukları siyasî partiyle Anavatan Partisi arasındaki farktan kaynaklanmaktadır. Yani, olaylara yaklaşmaktaki farktan, çağın temposuna ayak uydurabilmekteki farktan kaynaklanmaktadır ve bu, genç insan kafasına güvenmekteki farkın bir tezahürüdür. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Anavatan Partisi, sekiz yıllık iktidar döneminde, klasik, tutucu devlet yönetiminin sınırlarını aşp, tabuları yıkıp, Sayın Genel Başkanları burada bu kadar kızdırmak pahasına da olsa öylesine hayal edilemeyecek şeyleri gerçekleştirmiştir ki, şimdi bunları henüz yeni yeni kabullenebilme noktasına gelen siyasî muhaliflerimizin, Hükümet Programımıza yönelttikleri eleştiriler, sadece eşyanın tabiatı icabıdır. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri)

Bakınız sayın milletvekilleri, Anamuhalefet Partisinin Lideri Sayın İnönü, Hükümetimizin kuruluşunu müteakip, geçtiğimiz bayram günlerinde yaptığı bir konuşmada, halkımızı, endişeli bir telaş içerisinde uyarmaya çalıştı; “aman yanılmayın, bu Hükümet yeni bir Hükümet değildir; bu Hükümet ANAP Hükümetlerinin devamıdır” buyurdular.

Sayın İnönü, halkımızın zekâsını küçümseyen bu uyarısını, maalesef, bugün bu kürsüde de tekrarladılar. Ben, bu konuda kendisini rahatlatmak isterim; endişe etmesine hiç mahal yoktur; huzurunuzda açık seçik ifade ediyorum; evet, biz, ANAP Hükümetlerinin devamıyız. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

NURHAN TEKİNEL (Kastamonu) — Seçilemeseydin terk edecektin.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Mahvettiniz devleti.

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Sayın milletvekilleri, üstelik, Sayın İnönü’nün başında bulunduğu partide olmayan bir şeyin, kendi kendisini yenileme kabiliyetinin ürünüyüz. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar; SHP ve DYP sıralarından gürültüler)

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — En son ANAP Hükümetisiniz.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Semra istedi de sen oldun.

BAŞKAN — Lütfen dinleyelim... Lütfen...

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Seni oraya Semra getirdi.

BAŞKAN — Lütfen... Lütfen dinleyelim... Lütfen, sükûneti muhafaza edelim.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Nasıl geldiğini anlatıyoruz Sayın Başkan.

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Bakın sayın milletvekilleri, ben burada Hükümet adına konuşuyorum. Eğer beni konuşturmazsanız, sonra, Meclisin çalışmamasından yakınamazsınız.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Ağzına bant mı vurduk; ne demek konuşturmamak?

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyelim... Sayın milletvekilleri, Lütfen...

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — İşte bu yaptığınızı kastediyorum sayın milletvekili.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Her şeyi söylüyorsunuz, daha ne istiyorsun.

BAŞKAN — Sayın milletvekili, lütfen...

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Demokrasiyi askıya aldınız... Demokrasi mi var Türkiye’de?

BAŞKAN — Sayın hatibin konuşmasını sakın dinleyelim. (ANAP ve SHP sıralarından gürültüler)

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Sayın Başkan, ağzına bant mı vurduk?

BAŞKAN — Oturun lütfen...

Sayın Grup Başkanvekillerinin ve İdare Amirlerinin, çalışma düzeninin sağlanabilmesi için Başkana yardımcı olmalarını rica ediyorum.

Lütfen dinleyin arkadaşlar... Bundan evvel burada Sayın Parti Grup Başkanları birer saat konuştular, müdahale olmadı... Lütfen dinleyin... (DYP sıralarından gürültüler)

Lütfen, beni, İktüzük hükümlerini uygulamaya mecbur etmeyin. Lütfen, sakın olun. (ANAP sıralarından gürültüler)

Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Bizim, ayrıca ANAP felsefesinden taviz vermeye de hiç niyetimiz yoktur; tersine, bu felsefenin, Türkiye’nin geleceği için tek çıkar yol olduğuna inanıyoruz.

HASAN NAMAL (Antalya) — Millete soralım?

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Bu felsefeyi, muhalefetin kısır, kolaycı ve çıkarıcı sadmelerine karşı savunmayı ve hatta daha da kökleştirmeyi, kurumlaştırmayı kendisine misyon edinmiş bir iktidardır. (ANAP sıralarından alkışlar)

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Hepsi alkışlamadı... Demek ki, hepsi kabul leniyor.

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Sayın milletvekilleri, çünkü, 1980’ler Türkiye’sinin gerçeğini kavramadan, bu sürece damgasını vuran Anavatan icraatının gerçekçi bir değerlendirmesini yapmadan, sekiz yıllık Anavatan İktidarını aşmak ne Hükümetim için ne de başkası için söz konusu bile olamaz... (*DYP sıralarından “Ne dedi?” sesleri*) Türkiye’nin ve Türk toplumunun bugün ulaştığı düzeyi kavramayan, toplumun isteklerini, özlemlerini ve sancılarını doğru teşhis edemeyen bir hükümetin, bırakınız Anavatan İktidarını aşmayı, işbaşında kalması dahi mümkün değildir.

Burada sayın liderler birçok eleştiriler yaptılar. Aslında, bu eleştirilerin bir kısmına katılmamak mümkün değildir; çünkü, bunlar, birtakım sıkıntıların varlığını ortaya koyan eleştirilerdir. Bu sıkıntıların varlığını kabul ediyorum; Türkiye’nin, bugün, çetin sorunlarla karşı karşıya olduğunu kabul ediyorum, önümüzdeki dönemde bu sorunların daha da artması olasılığını da kabul ediyorum; ama...

FERİT BORA (Diyarbakır) — Niye geldin o zaman?

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Onu anlatacağım... Müsaade edin, onu anlatacağım.

Bu sorunlar, sadece sizin sandığınız sorunlardan ibaret olan sorunlar değil; bugünkü Türkiye, aslında, birbirleriyle iç içe geçmiş iki sorunlar yumağıyla karşı karşıyadır. Bunlardan birincisi, yani orta vadeli olanı - sizin de burada söylediğiniz - başta işsizlik olmak üzere, enflasyondur, gelir dağılımındaki dengesizliklerdir, iç ve dış borçlanma hadleridir. Bu sorunlar, fevkalade önemli sorunlardır, güncel sorunlarımızdır, halkımızı rahatsız eden sorunlardır. Sadece biz değil, burada kim oturursa otursun, Türkiye’de kim hükümet olursa olsun, bu sorunlarla boğuşmak zorunda kalacaktır. Bu sorunlar, bir hükümetle, bir liderle aşılabilecek sorunlar değildir. Bakın burada rakamlar var, ben o rakamları şimdi söylemeyeceğim; çünkü, istatistikleri her yönde kullanmanın mümkün olduğunu biliyorum. Sayın Demirel bunu çok iyi yapıyor; ama, ben burada bunu kullanmayacağım. Gelir dağılımı istatistikleri; Dünya Bankasının kendisinin refere ettiği gelir dağılımı istatistikleri, 1965-1970 döneminde, yani Sayın Süleyman Demirel’in Hükümet Başkanı olduğu dönemde, Türkiye’de gelir dağılımının daha dengesiz hale geldiğini ortaya koyuyor. (*DYP sıralarından “Allah Allah” sesleri*) Sabit gelirlielerin millî gelir içerisindeki payının daha negatif yönde etkilendiğini ortaya koyuyor; ama, bunlara girmeyeceğim. Demek istediğim şudur: Orta vadeli sorunlar, Türkiye’nin gündemindeki orta vadeli sorunlar, yani hayat pahalılığı, yani enflasyon, gelir dağılımındaki dengesizlikler, yani iç ve dış borçlanma meseleleri, işsizlik meselesi... Bunlar, bir iktidarla bağlı olan meseleler değildir; bunlar, muhtemelen bizden sonraki iktidarlara da kapsayacak olan meselelerdir.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Yolsuzluk, hırsızlık!

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Şimdi, benim söyleyeceğim husus şudur: Türkiye’nin bir de asıl uzun vadeli bir sorunlar gerçeği var. Bunlar, baş döndürücü bir hızla kabuk değiştiren Türkiye’nin, artık, bir tarım toplumundan

sanayi toplumuna dönüşmekte olduğu gerçeğidir; artık, bir köylü toplumundan şehirli toplumuna dönüşmekte olduğu gerçeğidir. İsterseniz, buna başka dönüşümleri de ekleyebilirsiniz: Kapalı bir toplumdaki açık bir topluma dönüşüm gerçeğini yaşıyoruz, kapalı bir ekonomiden, dünyaya açık bir ekonomiye dönüşüm gerçeğini yaşıyoruz; komuta ekonomisinden, serbest piyasa ekonomisine dönüşümün gerçeğini yaşıyoruz; yani, yapısal bir değişimi yaşıyoruz. İşte, sizin gözden kaçırdığınız gerçek budur. (*DYP sıralarından, “Allah, Allah” sesleri*)

Bakınız, Büyük Atatürk, Türk toplumunu çağdaş uygarlık düzeyine ulaşma hedefine yönlendirdiği zaman, Türkiye’de 13 milyon insan yaşıyordu. Bu 13 milyon insanın, 10 milyonu köylerde yaşıyordu ve toplam nüfusun yüzde 80’i de tarımda çalışıyordu. 1950’de tek parti dönemi sona erdiğinde, Türkiye’nin nüfusu, 13 milyondan 21 milyona sıçradı; ama, şehirleşme oranı değişmedi; köylüyü köyde tutma politikasının sonucu olarak, şehirleşme oranı yüzde 25’te kaldı.

Değerli milletvekilleri bu dönemde ne oldu? Bu dönemde, iki ayrı Türkiye oluştu: Bir tarafta çağdaşlaşmadan nasibini alan şehirler, öbür tarafta, olduğu gibi kalan köyler. Bir tarafta, yeni, Batılı hayat standardını benimseyen şehirli, öbür tarafta jandarma baskısıyla dünyadan tecrit edilen köylüler... İki ayrı Türkiye çıktı ortaya.

Bu tablonun değişmesi, 1950’lerden sonra Türkiye’de çok partili demokrasinin yerleşmesiyle olmuştur; ama, ilk defa bizim İktidarımız zamanında, Türkiye’de şehirleşme oranı yüzde 50’nin üstüne çıkmıştır ve bugün nüfusumuzun yüzde 60’a yakını şehirlerde yaşıyor. (*DYP sıralarından gürültüler*)

BAŞKAN — Lütfen dinleyelim.

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Yani, netice olarak, bugün artık, bir şehirli toplumuyuz, ağırlıklı olarak da bir sanayi toplumuyuz.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Herhalde, köylüyü gözden çıkardınız Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Şimdi, böyle bir Türkiye, bir yanda, şehirde ne varsa köye de aynısını götürmek zorunda olan bir Türkiye’dir; ama, aynı zamanda da şehirlere göçen nüfusa yeni iş alanları yaratmak mecburiyetinde olan; onların konut sorunlarını, eğitim sorunlarını, sağlık sorunlarını, sayısız sorunlarını da çözmek için çabalayan bir Türkiye’dir...

Batı ülkelerinde, bu söylediğim süreç, yüzyıllara yayılmış bir süreçtir. Orada, bu süreç, sancısız gerçekleşebilmiştir; nispeten bizden daha az sancılı olarak gerçekleşebilmiştir; ama, biz, Türkiye olarak, aynı süreci on yıllara sığdırmak zorundayız ve değerli milletvekilleri, maalesef, Türkiye’nin gerçekleştirmekte olduğu bu sıçramayı sancısız geçirmesini sağlayacak bir reçete henüz daha bulunamamıştır. Çünkü, tabiat, her köşe başında, elinde sihirli bir değnek bekleyen bir ekonomi dehasını bize bahşedecek kadar cömert değildir. (*DYP sıralarından, “Özal var ya” sesleri, gürültüler*)

BAŞKAN — Lütfen dinleyelim.

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Şimdi, Türkiye’nin yaşamak zorunda olduğu bu ciddi tabloyu görmezlikten gelerek, Türkiye’nin yönetilebilece-

ğini sanmak aldatmacadan ibarettir. Bu ciddî tablonun önümüze yığıldığı devasa sorunları, öyle “boş file” edebiyatıyla, “kapaksız tencere” edebiyatıyla aşabileceğimizi sanmak hayalden ibarettir. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

ORHAN ŞENDAĞ (Adana) — İyi de, Başbakan, sekiz sene ne yaptınız yani?

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Aslında, sayın milletvekilleri, 26 Mart 1989 seçimlerinin bir genel seçim değil de yerel seçim olması Türkiye için Allah’ın bir lütfudur. (SHP ve DYP sıralarından “Niye öyle?” sesleri)

Bakın söyleyeyim: Çünkü, belediyeler gibi nispeten küçük birimleri idare etmekte bu kadar zorlananların, eğer yarın iktidar olurlarsa Türkiye’yi ne kadar zorlayacaklarını düşününce, ürpermek elde değildir. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Sen muhalefeti hazmedemiyorsun galiba; bir de diyalogdan bahsediyorsun...

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Şimdi, sayın milletvekilleri, Sayın Muhalefet Liderleri Hükümet Programı üzerinde eleştirilerde bulundular. Aslında, eleştirilerinde önemli bir şey söylemediler. Söyledikleri en önemli şey, bu hedeflere ulaşamayacağıdır ve bu hedeflerin gerçekçi olmadığıdır. Onun ötesindeki eleştiriler geçmişe yönelik eleştirilerdir; “şu hedeflere ulaşamamıştır, şu hedefler gerçekleşmemiştir...”

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Soru sordu, soru...

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Şimdi, bakın, tabii, seçim talebiniz var. Hayret ettim, bugün bunu çok kuvvetli vurgulamadınız. (ANAP sıralarından “korktular” sesleri; DYP sıralarından “millet istiyor” sesleri, gürültüler) önemli değil.

BAŞKAN — Dinleyelim lütfen.

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Açık seçik söyleyeceğim. Seçimlerin normal süresine bir buçuk seneden az bir zaman var; ama biz, normal süresine kadar seçimleri bekletmek gibi, katı, sabit bir noktada değiliz. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Mecbursun...

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Seçimlerin, ülke yararını ön planda tutarak, bu konuda yapılmasını en uygun gördüğümüz tarihe ilişkin önerimizi, Meclis, yasama dönemine başlar başlamaz huzurunuzda getireceğiz. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar; SHP ve DYP sıralarından alkışlar)

Sayın İnönü, Seçim Kanununda yapılması gereken bazı değişikliklerden bahsetti. Belki, seçimlerle ilgili olarak, Anayasada da bazı değişiklikler yapılması zarureti ortaya çıkabilir. Eğer partiler arasında bu konuda bir uzlaşma hâsıl olursa, Anayasada da değişiklik yapma yoluna gidebiliriz. (Gürültüler)

BAŞKAN — Dinleyelim lütfen...

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Seçim Kanununda da bir değişiklik yapma zarureti ortaya çıkabilir.

Şimdi, bu değişiklikleri belki öngörülen süre içerisinde tamamlamayabiliriz; ama, size açıklıkla şunu ifade etmek isterim: Seçimlerin, Türkiye açısından en uygun olacağı tarihte ve siyasî partilerimizin mümkün olan en geniş uzlaşması çerçevesinde belirleyeceğimiz bir tarihte yapılabilmesi için, Sayın İnönü'nün burada ifade ettiği, yurt dışındaki işçilerimizin de en geniş katılımını sağlama amacı dahi dahil olmak üzere, bu konuyu Türkiye'de partiler arasında bir polemik konusu olmaktan, demokrasimizi yıpratana, ona yara veren bir konu olmaktan çıkaracak şekilde çözümlenmek kararlılığındayız. *(Alkışlar)*

Şimdi, Türkiye'de bir alışkanlık vardır; genel seçimler yaklaşınca, siyasî partiler, özellikle muhalefet partileri, ekonomik reçete niteliği ağır basan programlar ortaya koyarlar. Nedense, bunu seçimlerden sonra yapmazlar da, seçimler yaklaşınca yaparlar.

HASAN NAMAL (Antalya) — Özal da, “seçimden önce zam yapacak kadar enayi miyim?” demişti.

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Şimdi, bu bir takdir meselesidir; sizin ki de bir üslup meselesidir, ben bir şey demiyorum; ama, benim yadırgadığım bir şey var: Sayın İnönü - hatırlıyorum bir tarihte televizyona çıktı ve “ben bütün bu sorunların çözümünü biliyorum, formülünü biliyorum; ama, açıklamam; açıklarsam İktidar kopya çeker” dedi. *(ANAP sıralarından gülüşmeler)* Şimdi, bu yadırgadığımız aynı tutum...

RIZA YILMAZ (Ankara) — Yayımladığımız raporlardan kopya çektiniz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — ...bu yadırgadığımız tutum son günlerde Doğru Yol Partisi yöneticilerine de hâkim olmaya başladı; onların da şimdi sihirli bir vergi politikası önerileri var, sır gibi saklıyorlar. Aslında...

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Gel sana gösterelim, gel.

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Aslında, muhalefetin güçlüğü şuradadır: Muhalefet, çok uzun bir süre, Anavatan Partisinin Türkiye'de getirdiği yeni ekonomik anlayışı kavrayamadı. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Hatta, kavrayamadığı gibi, buna karşı direnme gösterdi. Kabul etmemek için direndi; ama, artık işler o noktaya geldi, dış dünyadaki gerçekler o kadar bariz şekilde ortaya çıktı ki, Anavatan Partisinin 1983 yılından beri savunduğu doğruları inkâr etme imkânı muhalefet için dahi ortadan kalktı. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri)* Şimdi, bakın, bunları propaganda amaçlı söylemiyorum.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Kongrede de söylediniz bunları.

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Hayır, söylemiyorum.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Bunları söyledin.

BAŞKAN — Dinleyelim efendim lütfen.

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Müsaade ederseniz sizin programınızdan okuyacağım.

HASAN NAMAL (Antalya) — Sen kendi programını anlatsana.

ORHAN ŞENDAĞ (Adana) — Siz kendi programınızdan bahsedin, bizim programımızı yorumlamayı bırakın.

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Ama, eğer siz Sayın Genel Başkanlarınızın burada yakındığı sorunlara alternatif getirme kabiliyetine sahip değilseniz, siz neyi temsil ediyorsunuz? (ANAP sıralarından alkışlar)

HASAN NAMAL (Antalya) — Orman köylüsünden bahset, çiftçiden bahset, Bağ-Kur'ludan bahset, enflasyondan bahset...

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Bakın, müdahale etmezseniz, hepsinden bahsedeceğim.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Onlar önden gösterdikleriniz.

BAŞKAN — Lütfen dinleyelim... Lütfen...

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Şimdi, bakın neyi kastediyorum:

Birinci Özal Hükümetinin 1983 programında “Sosyal adaletçi ve rekabete dayalı serbest piyasa ekonomisi”, kelimeleriyle belirlediği ilke, Sayın Demirel yönetimindeki Doğru Yol Partisinin ekonomik programına tam dokuz yıllık bir gecikmeyle şöyle giriyor: “Batı tipi kapitalizm ve sosyal hukuk devleti”.

Yine, 1983 yılında bizim programımızda “üretim kapasitesini, kalite ve fiyat yönünden dünya pazarlarında rekabet edebilecek yatırımları destekleme suretiyle artırma” şeklinde ifade edilen hedef, Doğru Yol Partisinin aynı programında “satılabilir mallar üreten sektörler öncelik vermek” biçiminde tekrarlanıyor.

SELAHATTİN KILIÇ (Adana) — Onlar, aynen Adalet Partisi programında da vardı.

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — “Bakanların aslî fonksiyonlarına dönmeleri sağlanacak” niyetinin aslı, bu sefer de 1987 yılındaki İkinci Özal Hükümetinin “bankacılık sektörünün para-kredi piyasasında gerçek fonksiyonuna kavuşması” diye başlayan paragrafından ödünç alınmıştır. (ANAP sıralarından gülüşmeler)

“Faizlerin ve dolayısıyla maliyetlerin düşürülmesiyle dışsatımda rekabet şansı artırılmaya çalışılacak” ibaresi, aslında temel bir ekonomi kuralı; ama, Birinci Özal Hükümetinin Programında, bu, en veciz şekilde ifade ediliyor; “devletin tamamen küçülmesi ve kamu kesiminin büyük oranlarda küçülmesi...”

Biraz önce de söylediğim gibi, aklın yolu birdir. Aslında, muhalefetin, bu konuda, fazla bir seçeneği de yoktur; yani. Anavatan Partisinin bu konuda ortaya koyduğu programın, politikaların alternatifi de yoktur.

ORHAN ŞENDAĞ (Adana) — Size göre.

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — İşte Sosyaldemokrat Halkçı Parti...

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Beğenemedin mi?

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — “Alternatifimiz sosyal piyasa ekonomisi” diye ortaya çıktınız...

HASAN NAMAL (Antalya) — Onu okumayı bırak da güzel bir konuşma yap.

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Ama, sizin programınızı okuyorum.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Oradan bir cümle alarak bir şeyi değiştiremezsin.

BAŞKAN — Lütfen... Lütfen müdahale etmeyelim... Lütfen arkadaşlar... (*SHP sıralarından gürültüler*)

Sayın milletvekilleri, lütfen...

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Sayın milletvekilleri, sosyal piyasa ekonomisi diye ortaya koyduğunuz yeni alternatif programın en bariz özelliği, özelleştirme politikasına karşı çıkmanız, özelleştirme politikasına karşı çıkmamız, aslında büyük bir çelişkidir.

Çünkü, sosyal piyasa ekonomisini ilk olarak ortaya atan Ludwig Erhard'ın da, günümüzde bu politikanın mimarı olan Margaret Thatcher'ın da en bariz uygulaması, sınaî mülkiyetin, özelleştirme yoluyla, hisse senetleri yoluyla halka devrini sağlamalarıydı.

ORHAN ŞENDAĞ (Adana) — Özelleştirme adı altında yapılan yağmaya karşı çıktık.

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Yani, bir yandan özelleştirmeye karşı olduğunuzu iddia etmek, bir yandan da sosyal piyasa ekonomisini savunduğunuzu söylemek, asla silemeyeceğiniz bir çelişkidir. (*ANAP sıralarından alkışlar*)

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Özelleştirmeye değil, yağmaya karşı, yağmaya...

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Özelleştirmede, yağmacılara satış hakkı var mı?

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Yine, bu programda Sosyal-demokrat Halkçı Parti, planlamadan vazgeçmemekle birlikte; onu biraz küçültmeyi düşünüyormuş.

1983 Hükümet Programımızdan aynen okuyorum: “Hükümetimiz, katı ve dogmatik merkezî planlamanın tamamıyla dışında, demokratik kuruluşların ve fertlerin kabiliyetlerini ve teşebbüs güçlerini kullanmalarına ve geliştirmelerine imkân tanıyan düzenleyici, yönlendirici ve denge kurucu bir planlama anlayışına sahiptir. Ancak, devletin tanzim edici ve yönlendirici fonksiyonu genel seviyede olmalı, detaylara müdahale etmemelidir.”

Sosyaldemokrat Halkçı Partinin ANAP'a alternatif olarak öne sürdüğü bu programın bir yerinde de şöyle deniyor: "Ekonomik oluşumlar tek merkezden izlenebilecek şekilde, kurumlar yeniden yapılandırılacak."

Değerli milletvekilleri, bu, zaten böyledir.

"Kontrollü kur sistemi" uygulayacaklarmış... Hepiniz bilirsiniz ki, en az beş seneden beri bu böyledir.

Merkez Bankasının bağımsız olması gerektiğini savunuyorlar; bu da en az üç seneden beri böyledir.

Sosyaldemokrat Halkçı Parti, "KİT"lerin hâlâ fonksiyonları vardır. Sanayileşme, hem devletin belli alanlarda öncülük etmesiyle hem de özel sektöre selektif kredi politikaları uygulamasıyla gerçekleşecektir" diyor. Sayın milletvekilleri, bu, sekiz seneden beri böyledir. *(SHP sıralarından gürültüler)*

KAMER GENÇ (Tunceli) — Sen, bizim programları bize niye öğretiyorsun, kendi düşüncelerini söyle.

BAŞKAN — Lütfen dinleyelim.

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Sosyaldemokrat Halkçı Partinin, programında borsaya karşı olmadığını ifade etmesini memnurlukla karşılıyorum; ama, bir yandan özelleştirmeye karşı çıkacaksınız hem de halkın alım gücü yetersiz diye karşı çıkacaksınız...

ORHAN ŞENDAĞ (Adana) — Özelleştirme adı altında yapılan yağmaya karşıyız.

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — ...öbür tarafta, "memlekette yeterince kaynak vardır; ama, siz bunu vergi olarak değil de, borç olarak alıyorsunuz, biz buna karşı çıkıyoruz" diyeceksiniz... Bu bir çelişkidir.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Tüyo alanlar yapmasınlar o işi diyoruz...

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Çünkü, eğer kaynak varsa alım gücü vardır.

TUFAN DOĞU (Muğla) — Aynı şeyleri düşünseydik, zaten aynı partide olurduk.

BAŞKAN — Lütfen arkadaşlar... Lütfen... Hatibin sözünü kesmeyin. Dinleyelim... Belki, sorduğunuz, tereddüt ettiğiniz hususları beş dakika sonra izah edecekler... *(DYP ve SHP sıralarından gürültüler)* Lütfen müdahale etmeyin... Başkana yardımcı olun lütfen... *(Gürültüler)*

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Enflasyon ne olacak, işsizlik ne olacak, pahalılık ne olacak, vatandaşın hali ne olacak, ondan bahset...

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyin...

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Çünkü, sayın milletvekilleri, eğer kaynak varsa alım gücü de vardır, önemli olan, bu alım gücünü hisse senedi sahipliğine yöneltebilmektir. Sosyal olan tutum budur, halkçı olan tutum budur.

Bunları sadece şunun için söyledim...

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Akbulut'u arattın, arattın...

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Siyasî muhaliflerimizin bizi burada eleştirirken önerdikleri hiçbir yeni alternatif yoktur; ama, Sayın Muhalefet Liderlerinin burada gizledikleri ve söylemedikleri şeyler de var. Çünkü, politikada, söylenen şeyler sadece hükümetleri, sadece iktidarlara bağlamaz; söylenen şeyler, aynı zamanda, muhalefet partilerini de bağlar. Mesela şimdi muhalefete sorarım... *(Gürültüler)*

HASAN ZENGİN (Manisa) — Sen sorulanlara cevap ver...

BAŞKAN — Lütfen dinleyin...

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Eğer bir an için...

HASAN ZENGİN (Manisa) — Muhalefet iktidara sorar, iktidar muhalefete sormaz...

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Beyefendi, siz iktidar olma ehliyetine sahip olduğunuzu iddia etmiyor musunuz? Ben de şimdi bunu sınıyorum...

HASAN ZENGİN (Manisa) — Başbakan olarak, sorulanlara cevap ver...

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Körfez bunalımının başlangıcında, eğer muhalefetin önerdiği politikalar, Türkiye'de devlet politikası olarak uygulansaydı, Türkiye bugün hangi noktada olurdu? Çok mu iyi olurdu? *(ANAP sıralarından alkışlar)*

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Çok iyi olurdu...

TURHAN HİRFANOĞLU (Hatay) — Dışişleri Bakanlığından niye istifa ettiniz? *(Gürültüler)*

BAŞKAN — Lütfen efendim... Dinleyin... Dinleyin... Lütfen...

ORHAN ŞENDAĞ (Adana) — Türkiye Cumhuriyetinin kaymakamı tartaklanmazdı...

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Eğer, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, yani selefimiz olan Hükümet, Körfez Savaşı sonrasında Türkiye'ye sığınmak isteyen Irak vatandaşlarını, Kuzey Iraklıları, muhalefetin önerilerine kulak vererek Türkiye'ye kabul etseydi, bugün, Türkiye, asgarî 1 milyon insanın yükünü sırtında taşıyacaktı. *(DYP ve SHP sıralarından gürültüler)* Eğer, selefim olan Hükümet, Körfez Savaşının başlangıcında muhalefetin önerilerine uygun olarak aktif bir tutum benimsemeseydi, bu savaşın külfetini üstlenmek pahasına belli risklere girmeseydi, bugün, Türkiye, karşılamak zorunda olduğundan çok daha büyük bir yükün altında olacaktı... *(DYP ve SHP sıralarından gürültüler)* Bugün, bu külfete rağmen, Türkiye'nin zararının tamamen karşılanmadığını hepimiz biliyoruz. Türkiye'nin, bu krizden ötürü, bugün hâlâ net zararda olduğunu biliyoruz; ama, eğer sizin önerdiğiniz politikalar, sizin liderlerinizin önerdiği politikalar uygulansa

idi, bu zarar, bugünkünün iki katı olacaktı. (SHP ve DYP sıralarından “Allah Allah” sesleri)

HASAN NAMAL (Antalya) — Sen niye bakanlıktan istifa ettin?

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Sayın Başbakan müneccim oldu. (Gürültüler)

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — Özal doğru söylüyor; kasımda seçim var.

BAŞKAN — Lütfen, sükûneti muhafaza edelim.

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Sayın Erdal İnönü, Avrupa Topluluğu ile ilişkilerimizde gerçek dışı bir iyimserlikten söz ettiler. Böyle bir iyimserlik katiyen doğru değildir, tam tersi doğrudur. Biz, bu yolun (yani, tam üyelik yolunun) çok zahmetli bir yol olduğunu söyledik; ta başından itibaren, ince uzun bir yol olduğunu söyledik. Şimdi, 1987’den itibaren başladığımız bu uzun yolun belli bir noktasındayız. Çok ileri bir noktada olduğumuzu söyleyemiyorum, önümüzde önemli engeller var. Bu engellerin bir kısmı siyasî engellerdir. Komşumuz Yunanistan’dan kaynaklanan engellerdir; ama? Türkiye ile Avrupa Topluluğu arasındaki işbirliğinin gelişirilmesine ilişkin, Topluluk Meclisine sunulan önerilerin belli bir ilerlemeyi içerdiğini de kabul etmek durumundasınız.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Sen niye istifa ettin, anlatsana.

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Sayın milletvekilleri, eğer beni burada konuşturmamayı hedefliyorsanız...

HASAN NAMAL (Antalya) — İçinde bir şey kalmasın, anlat.

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — ... O zaman beni denetleyebilme hakkınızı da kendi kendinize yok etmiş olursunuz. (ANAP sıralarından alkışlar, SHP ve DYP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Lütfen, konuşmadan dinleyelim... Lütfen... Milletvekili arkadaşlarım, lütfen...

HASAN ZENGİN (Manisa) — Sorulara cevap ver.

BAŞKAN — Sükûneti muhafaza edelim...

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Kıbrıs meselesinde, Sayın İnönü’nün burada dile getirdiği endişelerin hiçbirisine mahal yoktur; çünkü, Kıbrıs meselesi, Türkiye’nin millî meselesidir. Kıbrıs Türk Halkı, vazgeçilmez haklarıyla, meşru çıkar ve ihtiyaçları ile, Türkiye’nin namusudur. (ANAP ve SHP sıralarından alkışlar) Kıbrıs’ta nelerin olabileceği ve nelerin olamayacağı bellidir. Mesele, Ada’da yaşayan iki tarafın birbirine hasım olmaktan, birbirine kuşku duyan, şüphe duyan komşular olmaktan çıkıp, federal bir çatı altında birbiri ile işbirliği yapan ortaklar haline dönüşmesidir, birbiriyle dostça yaşayan halklar haline dönüşmesidir. Kıbrıs Türk tarafı böyle bir uzlaşmaya açıktır; biz de bu konuda kendilerini sonuna kadar destekliyoruz. Eğer Rum tarafı da aynı uzlaşıda, aynı yapıcı zihniyetle meseleye yaklaşırsa ve Yunanistan, Türkiye gibi diğer bir anavatan olarak, Türkiye kadar samimî ve yapıcı bir tutum alırsa, Ada’daki iki tarafın da benimseyebileceği bir çözümün bulunabileceği bizim samimî inancımızdır.

ALAETTİN KURT (Kocaeli) — Davos ruhu devam ediyor mu Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Ama, bunun için atılması gereken bir ilk adım var; Kıbrıs Rum tarafının ve Yunanistan'ın, Güvenlik Konseyinin 649 sayılı Kararına mesnet teşkil eden, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterinin raporunda belirtilen ilkeleri kabul ettiklerini açıkça deklare etmeleri lazımdır. Kıbrıs meselesinin çözümünde yeni bir hareketlenmenin başlangıcı, ancak Rum tarafının bu yeni irade beyanına bağlı olarak mümkündür. 649 sayılı Güvenlik Konseyi Kararı, aslında, çözüm için gerçekçi bir zemindir, gerçekçi bir çerçevedir; onu da ifade ediyorum. Sayın İnönü'nün, bir geri adım olarak yorumladığı ve eleştirdiği dörtlü görüşme önerisi, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetiyle istişare edilerek yapılmış bir öneridir.

ORHAN ŞENDAĞ (Adana) — Bush ne istemeye geliyor?

ALAETTİN KURT (Kocaeli) — Davos ruhu ne oldu Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Sayın milletvekilleri, burada şimdiye kadar sayısız defalar dile getirilen, her hükümet programında hemen her muhalefet sözcüsünün değinmeden geçemediği bir konu var; Hükümetle Sayın Cumhurbaşkanının ilişkileri meselesi. Aslında, kabul ediniz ki, Sayın Özal'la Anavatan Partisi Hükümetleri arasındaki ilişki, Anavatan Partisi Hükümetinin başında kim olursa olsun, kendine özgü bir ilişkidir. Bu ilişkiyi sizin kolay kolay anlayamayacağınızı kabul ediyorum.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Anayasaya aykırı.

İRFAN DEMİRALP (Samsun) — Anayasaya ve hukuka aykırı.

BAŞKAN — Lütfen dinleyelim.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Bu ilişki gizli bir ilişki mi? Bizim görmediğimiz bir yerde mi oluyor?

BAŞKAN — Lütfen dinleyelim.

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Sayın milletvekilleri, çünkü, bu ilişkiyi burada en eleştirici biçimde, en sert biçimde dile getiren Sayın Demirel uzun yıllar Başbakanlık yapmıştır; ama, siyasî hayatında hiç sivil kökenli bir Cumhurbaşkanıyla çalışmamıştır. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Esasen, Sayın Özal, merhum Celal Bayar'dan sonra Türkiye'deki sivil kökenli ilk Cumhurbaşkanıdır; ama, şunu söylüyorum, ben bunu daha kongreden önce söyledim...

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Bu Özal seni batırır.

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyelim... Lütfen...

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Muhalefeti ilgilendiren icranın sorumluluğudur, muhalefeti ilgilendiren icra sorumluluğu üstlenmiş Hükümetin denetimidir. Bırakınız, Cumhurbaşkanıyla karar mekanizmasına ilişkin münasebetler bizim sorunumuz olsun. (DYP sıralarından “Anayasa sorunu” sesleri, gürültüler) Anayasayla tam bir uyum halinde, Anayasanın ruhuna da, lafzına da uygun biçimde...

HASAN NAMAL (Antalya) — Başkan, doğru mu söylüyor?

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — ...bu ilişkileri götürmek benim sorumluluğumda. Sayın Cumhurbaşkanıyla ilişkilerimizi, Anayasamızın ruhuna ve lafzına uygun olarak icranın sorumluluğunun bizim üstümüzde olduğunun idraki içinde götüreceğiz; Sayın Özal bizim partimizin kurucusudur, kurucu genel başkanımızdır, sizi rahatsız etse de, doğal liderimizdir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Olmaz bu! *(DYP sıralarından gürültüler)*

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — İcraî sorumluluğumuzu yerine getirirken, kendisinin tecrübesinden, bilgisinden sürekli olarak istifade edeceğiz. *(ANAP sıralarından (Bravo" sesleri, alkışlar, SHP ve DYP sıralarından gürültüler)* Belki bu konuda sizin sahip olamadığınız bir imtiyaza sahibiz; ama, hiç endişeniz olmasın, sizi ilgilendiren meselede, yani icranın sorumlu muhatabını bulmada, onu denetlemede, karşınızda, sorumluluğunun tam idraki içinde, biz olacağız; Türkiye’de icra adına yapılmış ne varsa hepsinin sorumluluğunu buradan size biz vereceğiz.

EROL AĞAGİL (Ankara) — İcra kimde, icra?

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Sayın milletvekilleri, bunu, ancak, bizi konuşturursanız yapabiliriz. *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen, sükûneti muhafaza edelim.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Semra Hanımı bir kenara mı atıyorsun? Sen, Semra Özal’ı tanımıyor musun? Seni kim seçti oraya?

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Sayın Demirel, buğday bedellerinin peşin ödenmemesinden yakındılar; doğrudur; taksitle ödeme uygulaması ilk defa 1983 yılında başladı; ama, ondan önceki yıllarda, Sayın Demirel’in icra sorumluluğunu üstlendiği yıllarda acaba durum ne idi?

SÜLEYMAN DEMİREL (Isparta) — Ödemeler peşin yapılıyordu.

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — O zaman, peşin ödeme yapılacağı ilan edilirdi; ama, ödemeler üç ayda yapılırdı. *(DYP sıralarından gürültüler)*

MEHMET KORKMAZ (Kütahya) — Peşin ödeme yapılıyordu.

BAŞKAN — Lütfen dinleyelim efendim.

BAKİ DURMAZ (Afyon) — Peşin ödeme yapılıyordu.

HASAN NAMAL (Antalya) — Peşin ödeme yapılıyordu... Yalan söylüyor efendim.

BAŞKAN — Söylemeye müsaade etmiyorsunuz ki... Lütfen dinleyelim.

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Sayın Demirel, buğday paralarının ödenmediğini söylediler. Bugünkü tarih itibariyle mubayaa edilen buğday miktarı 530 bin 691 tondur. Kararname gereğince bunun yüzde 75’i peşin ödenecektir. Bunların alım tutarı 341 milyar 527 milyon liradır. Bugüne kadar ödenen miktar 172 milyar 180 milyon liradır, ödemeler, alım yerinde değil, en yakın banka şubesinde yapılmaktadır.

HASAN NAMAL (Antalya) — 60 kilometre, 100 kilometre uzaklıkta...

ADİL AYDIN (Antalya) — Yalan!

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Geçmiş yıldan kalan buğday borcumuz yoktur.

Sayın Demirel'in çok sevdiği bir karşılaştırma var; 1980 yılında 1 ton buğdayla, traktör fiyatı arasındaki korelasyon 1979 yılında ton başına şekerpancarı fiyatıyla traktör fiyatı yine 1990'la karşılaştırılmalı olarak dikkate alındığında ortaya çıkan rakam şudur:

SELAHATTİN KILIÇ (Adana) — Sayın Demirel, 1979'un sonunda Başbakan oldu.

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — 1980 yılında ton başına buğday fiyatı 10.500 liradır, traktör fiyatı 908 bin liradır. Bir traktör almak için satılması gereken buğday miktarı 86.480 kilogramdır. Bu, Türkiye Ziraî Donatım Kurumunun Stayr marka traktör fiyatıdır. 1990 yılında, 1986'da 86.480 kilogram olan buğday miktarı, 62.788 kilogrampa düşmüştür. (ANAP sıralarından alkışlar) Aynı rakamlar şekerpancarı için 1979 yılında 401.500 kilogram...

ORHAN ŞENDAĞ (Adana) — Size verilen rakamlar doğru değil Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — ...1990 yılında ise 393.600 kilogramdır.

ADİL AYDIN (Antalya) — Vatandaş bunları dinliyor ha...

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Vatandaş traktörüne mazot alamıyor.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, çalışma düzenini bozuyorsunuz... Lütfen... Devamlı söz atma nedeniyle dinleme imkânı olmuyor. Rica edeceğim, lütfen, İçtüzüğe saygılı olalım.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Sayın Başbakan diyalog istedi de...

Enflasyon hakkında ne söyleyeceksiniz Sayın Başbakan?

BAŞKAN — Susun! Dinleyin lütfen! (Gülüşmeler, gürültüler)

HASAN NAMAL (Antalya) — Sayın Yılmaz, fazla su içme, Elmalı ve köylerin de vatandaş içmeye su bulamıyor!

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Sayın milletvekilleri, "Türkiye'nin, dış ödemeler dengesindeki açığı kendi gayretleriyle giderinceye kadar yapacağı bir tek şey vardır; borçlanmak. Borçlanmadığı takdirde, kalkınmasını durdurmaya mecburdur. Onun için, nereden bulursa bulsun, borç almalıdır..."

KEREM GÜNEŞ (Kars) — Kim söylemiş bunları?

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — "... Hesapsız kitapsız alabildiğine borçlanalım demiyorum; borçlanmadan korkmamak lazım diyorum. Borçlanırsanız, vatandaş Türkiye'deki fabrikada çalışır. Fabrikaları burada yaparım, çıkaracağı malla borcumu öderim".

Sayın milletvekilleri, bugün bizi dış borçlanma konusunda burada en ağır, en insafsız şekilde eleştiren Sayın Demirel'in, 26 Mayıs 1977 ve 24 Ağustos 1976 tarihlerinde borçlanma ile ilgili görüşleri bunlardır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Dış borçlarda asıl mesele, borçlu olmak değil, borcunu ödeyecek imkânâ sahip olmaktır.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Çok kıvrak bir adam... Bravo!

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Eğer bunun aksini düşünürseniz, dar gelirli bir memurun, konut alabilmek için, hiçbir zaman kredi almaması gerektiği gibi bir düşünceye giderseniz. Yani, konutun parasının tamamını cebine koymadan, onun hiçbir zaman konut alamayacağı düşüncesine gidersiniz. Dünyanın en büyük ekonomik gücü olan Amerika Birleşik Devletlerinin bugün 400 milyar dolar dış borcu vardır, Yunanistan'ın 10 milyar dolar iç ve dış borcu vardır. Dünyada dış borcu olmayan sanayileşmiş hiçbir ülke yoktur. Onun için, Sayın Demirel'in burada dış borçlanma ile ilgili söylediği hususlar, çifte standartlıdır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Terör konusuna gelince: 1984-1991 yılları arasında yaklaşık 2.000 kişinin terör olaylarında hayatını kaybettiği doğrudur. Bunu yıllara vurursanız yılda yaklaşık 300 kişilik bir rakamdır.

FERİT BORA (Diyarbakır) — Az mı görüyorsunuz? Daha mı çok olması lazım?

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Hayır, az görmüyorum.

Yılda 300 kişi, ayda 25 kişidir. Şimdi, ben, Sayın Demirel'in yönetiminde, ayda 25 kişinin değil, günde 25 kişinin hayatını kaybettiğini söylemeyeceğim; ben, aslında, terör konusunu burada en az dile getirmeye hakkı olan kişinin Sayın Demirel olduğunu da söylemeyeceğim; ben, sadece şunu söylüyorum: Terör, bir devlet meselesidir. Bunu sadece ben söylemiyorum, Sayın Demirel de söylüyor ve 22 Şubat 1980 tarihinde, "terör meselesi Türkiye'nin meselesidir; Hükümetlerin gelmesiyle gitmesiyle ortadan kalkacak bir mesele değildir" diyor. Buna aynen katılıyorum; katılmadığım husus, Sayın Demirel'in, terör meselesini bir hükümet meselesi olarak burada takdim eden sözleridir.

Terör meselesini hafife aldığımız doğru değildir, terör konusunda hiçbir tedbiri ihmal ettiğimiz doğru değildir. Olağanüstü Hal Valiliğini biz kurduk, Olağanüstü Hal Valiliğine olağanüstü yetkileri biz sağladık ve bu konuda muhalefetin işbirliğinden şikâyetçi değiliz. Hükümet Programımızda yer verilen ifadenin anlamı farklıdır; bu işbirliğinin devamını istiyoruz, bunun bir devlet meselesi olarak algılanmaya devam etmesini istiyoruz.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Enflasyon ne olacak, enflasyon millî mesele değil mi?

HASAN NAMAL (Antalya) — Herkes destek verdi niye durduramadınız?

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Bağ-Kur konusu günümüzün güncel sorunlarından birisidir. Aslında, 1971 yılında kurulan Bağ-Kurun yanlış

bir temel üzerine oturtulduğu bir gerçektir. Bugünkü rahatsızlıkların sebebi de o zamandan kaynaklanır. Aslında, 18 yıl gibi kısa bir zamanda 632 bin kişiyi emekli yapan bir sistem, daha, dünyanın hiçbir yerinde mevcut değildir.

Şimdi, bu konuyu esnafımız lehine çözümlemek amacıyla yeni bir yasa tasarısı hazırlıyoruz; bunu en kısa zamanda huzuruza getireceğiz.

Sayın milletvekilleri, Sayın Demirel'in yaptığı konuşmada, Türkiye'de, Hükümetlerimiz zamanında millî eğitime ayrılan kaynakların ne ölçüde arttığının farkında olmadığı gibi bir izlenim edindim. Türkiye'de eğitime ayrılan kaynakları; değerlendirirken Millî Eğitim Bakanlığının kaynaklarını, buna ilaveten YÖK'e ayrılan kaynakları, Yurt-Kur'a ayrılan kaynakları, fon kaynaklarını ve diğer ek kaynakları birlikte mütalaa ettiğiniz zaman, 1991 yılında Türkiye'de eğitim harcamalarının konsolide bütçe içerisindeki payının yüzde 21,16 olacağı görülecektir. Bu, Cumhuriyet tarihinin en yüksek oranıdır ve gayri safî millî hasılaya oranı da yüzde 5,1'dir.

Bütün bunların yanında, ben size, iki gün önce okuduğum Hükümet Programında, yeni bütçede bu oranları da aşacağımızı ifade ettim. Eğitim meselesi, Türkiye'nin en öncelikli meselesi olmaya devam edecektir.

BAKİ DURMAZ (Afyon) — Hangi problemi çözdünüz?

ORHAN ŞENDAĞ (Adana) — İşsizlik ne olacak Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Sayın Demirel, Meclisin, işlevini yerine getiremeyen bir Meclis olmasından şikâyet ettiler; gündemdeki genel görüşme önergelerinin kanun tasarılarının ve kanun tekliflerinin fazlalığından şikâyet ettiler.

Bugün itibariyle Meclis gündeminde bekleyen kanun tasarısı ve tekliflerinin sayısı 40'tır.

HASAN NAMAL (Antalya) — Sözlü sorular? Hadi onu bil bakalım!

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyelim.

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — 8 Ağustos 1980 tarihinde, Meclisin gündeminde bekleyen tasarısı ve tekliflerin sayısı ise 138'dir. İsterseniz, kanunlaşma oranlarını da verebilirim.

HASAN NAMAL (Antalya) — Ben üç sene önce sözlü soru önergesi verdim... Sözlü soruları söyle bakalım, ne kadarmış.

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — 1980 yılında Meclise gelen kanun tasarısı sayısı 104'tür; kanunlaşan sadece 3'tür. 12 Eylülün devrıldığı kanunlaşmamış kanun tasarılarının sayısı 101'dir, kanun tekliflerinin sayısı 112'dir; kanunlaşan yoktur; 112 kanun teklifinin hepsi askerî yönetime kalmıştır. 1990 yılında, yani, beğenmediğiniz geçen yasama yılında Meclise gelen kanun tasarılarının sayısı 101, kanunlaşan 43, kanunlaşmayan 58'dir.

ORHAN ŞENDAĞ (Adana) — Kaç bütçe kanunu Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Orman köylüsünün, Orman Genel Müdürlüğü gelirlerindeki payı, burada iddia edildiği gibi, yüzde 5 değildir; yüzde 20’den yüzde 30’a çıkarılmıştır.

Sayın Erdal İnönü’nün, kişi başına gübre kullanımına ilişkin (*ANAP sıralarından “dekar başına” sesleri, SHP ve DYP sıralarından görüşmeler*) dekar başına gübre kullanımına ilişkin yaptığı karşılaştırmanın fazla bir anlamı yoktur. Çünkü, burada önemli olan, toprağın verimidir, toprağın yapısıdır, sulama ve yağış durumudur. Türkiye’de, tarımın daha ziyade kuru şartlarda yapıldığı dikkate alındığında, Avrupa ülkelerine göre bu rakamın düşük olması tabiidir.

ÖNER MİSKİ (Hatay) — Suriye bile daha fazla gübre kullanıyor.

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — 1980 yılında 5 milyon 968 bin ton olan kimyevî gübre tüketiminin, 1990 yılında 9 milyon 510 bin tona yükseldiğini de hatırdan çıkarmamak zorundayız.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Hal müdürlüğünden geldi Yıldırım, daha iyiydi; daha iyi biliyordu hiç olmazsa!

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Sayın milletvekilleri; tüketim toplumuna geçiş sürecimiz, muhtemelen önümüzdeki yılları da kapsayacaktır. Türkiye’nin yapısal değişimi, önümüzdeki on yılı; 2000 yılına kadar uzanan süreyi de kapsayacaktır. Bu süre zarfında en önemli sorunumuz, mevcut işsizlik oranlarının azaltılmasıdır. Anavatan Partisi İktidarı döneminde, sekiz yıl boyunca, ortalama gelişme hızı yüzde 5,9 olmuştur. Yani, işsizlik oranında ilave bir artış söz konusu olmamıştır.

Şimdi, işsizlik oranını da azaltmak zorunluluğuyla karşı karşıya olduğumuz için, enflasyon meselesinde zorluğumuz olduğunu kabul ediyorum. 1990’lı yıllarda, muhtemelen, hiçbir iktidar, enflasyon oranını tekli rakamlara indirmeye muvaffak olamayacaktır. Ancak, enflasyondan en fazla zarar görenlerin dar ve sabit gelirli olduklarını da biliyoruz. Bu kesimlerin gelirlerini enflasyona karşı daha duyarlı hale getirmek zorundayız.

Genelde, enflasyon bizim Programımızda üretim tesislerini tam kapasiteyle çalıştırmak, verimliliği artırmak, üretime ilave teşvikler sağlamak suretiyle önlenmeye çalışılmıştır.

ORHAN ŞENDAĞ (Adana) — İşsizliği artırmak da dahil mi?

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Enflasyonla mücadele konusunda, rakam telaffuz etmek yerine, enflasyonu makul bir orana indirmek için mücadele edip netice almayı tercih ettiğimizi ifade etmek istiyorum.

HASAN NAMAL (Antalya) — Kim çıkardı onu?

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Aslında, enflasyonla mücadelenin bütün boyutlarının ve bu mücadelenin zor bir mücadele olduğunun bilincindeyiz. Bir yandan, olabildiğince kısa süre içerisinde enflasyonu düşürmeye çalışırken, öte yandan, bu politikaların uygulanmasının toplumsal maliyetini asgariye

indirecek ve bu maliyeti de toplum kesimleri arasında adil bir biçimde dağıtacak tedbirleri almakta kararlıyız.

HASAN NAMAL (Antalya) — Sayın Yılmaz, enflasyonu kim çıkardı oraya kadar?

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Şimdi, enflasyon konusunda çok iddialı ifadelerden kaçındığımı söylüyorum; sizlere de, aynı şekilde, kaçınmanızı öğütlerim.

Bizim, Hükümet Programımızda yapmayı taahhüt ettiğimiz şudur: Çalışan kesimlere, sabit gelirli kesimlere, dar gelirli kesimlere enflasyon oranının üzerinde bir gelir artışı sağlamak. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Pahalılığı ne yapacaksın? Askerliği ne yapacaksın? Askerliği kısaltacak mısınız?

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Çiftçiler para bekliyor, para!

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyelim... Lütfen...

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Sayın milletvekilleri, sizlerden başkanı olduğum kırk sekizinci Türkiye Cumhuriyeti... (DYP sıralarından “Ayrılma, konuş, devam et” sesleri)

BAŞKAN — Lütfen dinleyelim... Lütfen! Çalışma düzenini bozuyoruz... Lütfen arkadaşlar... Lütfen... (DYP sıralarından gürültüler) Dinlemek istemeyen arkadaşlar dışarıya çıkabilirler. Lütfen...

Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Sayın milletvekilleri, sizlerden, başkanı olduğum Kırk sekizinci Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini, bugün burada yaptığınız gibi, 1960’lı yılların talebe cemiyeti başkanlığından kalma hırçınlıklarla değil (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) ciddiyetle, bilgiyle ve hepsinden önemlisi, yapıcı tenkitlerinizle murakabe etmenizi bekliyorum.

Bakınız, Kurban Bayramını idrak ettiğimiz günlerde basında bir asılsız haber yer aldı; Sayın Genelkurmay Başkanımızı muhtıracılıkla itham eden asılsız bir haber.

ADİL AYDIN (Antalya) — Bulun sahibini, haberin sahibini bulun.

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Doğru Yol Partisi Genel Başkanı Sayın Demirel’in, bu asılsız habere tepkisi, bizim çekip gitmemizi - özür dileyerek söylüyorum, dahası da var - ağzımız burnumuz kırılmadan çekip gitmemizi istemek oldu.

A. CENGİZ DAĞYAR (Antalya) — Yazıklar olsun!

ABDURRAHMAN KARAMAN (Adıyaman) — Kendi kaçıp gitti, bizi de öyle zannediyor.

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Şimdi, başta, konuşmamın başından beri beni konuşturmamak için ellerinden gelen her türlü çabayı harcayan Doğru Yol Partisinin milletvekilleri olmak üzere, hepinize soruyorum:

Değerli milletvekilleri, bu nasıl bir demokrasi anlayışıdır, bu nasıl demokrasi havariliğidir? İktidar olmak hırslıyla, Türkiye'nin demokratik kurumlarını elden çıkarmaya değer mi? Yassıada'lara, Zincirbozan'lara, kendisine dokunmamak kaydıyla karşı çıkmayacağı anlaşılan böyle bir zihniyet...

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Yasakları siz savundunuz...

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — ...Sayın Cumhurbaşkanının elini sıkmamaktan da, Saddam'la öpüşmekten de ve nihayet, Anavatan Partisini meydanlarda düşman ilan etmekten de daha tehlikeli değil midir? (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Böyle bir demokrasi havariliğine hiç kimseyi inandıramazlar. Şu oturumda yaptıklarıyla da, demokrasiye saygılı olmadıklarını millete açıkça gösterdiler. (ANAP sıralarından alkışlar)

Sayın milletvekilleri, böyle bir muhalefete; hırçın, kavgacı, çirkin, demagojik bir muhalefete, milletimiz razı değildir; ne Anavatan Partisine ne de kendi partilerine gönül veren seçmenler böyle bir muhalefet anlayışına rıza gösteremezler.

ORHAN ŞENDAĞ (Adana) — Çirkin sensin.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Bu ülkede yasakları siz savundunuz, meydan meydan...

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Bu tutumunuz, bu davranışınız, sadece ve sadece, mukaddes çatısı altında hayat bulduğumuz Türkiye Büyük Millet Meclisine zarar verir. Buna da hiç kimsenin hakkı yoktur; ne sizin hakkınız vardır, ne bizim hakkımız vardır.

Yüce Meclise saygılar, sevgiler sunuyorum. (ANAP ve Bakanlar Kurulu sıralarından "Bravo" sesleri, ayakta alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Başbakan. .

VEFA TANIR (Konya) — Sayın Başkan, Sayın Başbakan, muhalefeti tarif ederken, "Çirkin muhalefet" tabirini kullandı ve zabıtlara geçirdi. Bu bir sataşmadır; söz istiyorum.

BAŞKAN — Zabıtları getirtip inceleyelim efendim.

Şahsı adına, Artvin Milletvekili Sayın Sabahattin Çaloğlu; buyurun. (ANAP sıralarından alkışlar)

BAHATTİN ÇALOĞLU (Artvin) — Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; Türkiye Cumhuriyetinin 48'inci Başbakanı Sayın Mesut Yılmaz başkanlığında oluşan Hükümetin Programı üzerinde, kişisel görüşlerimi açıklamak ve bu konuya ilişkin duygu ve düşüncelerimi arz etmek üzere huzurlarınızda bulunmaktayım. Yüce Meclisinizi en derin saygılarımla selamlıyorum. (ANAP sıralarından alkışlar)

Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri, bugün burada görüşlerimizi bildirdiğimiz bu Hükümet Programının, dikkatli incelendiğinde, birkaç temel unsuru kapsadığı görülecektir.

Bunlardan birincisi, devletimizin ülkesiyle ve milletiyle bir bütün olarak, egemenliğini sürdürmek,

İkincisi, demokrasiyi yaşatmak, Türk Milletinin kayıtsız ve şartsız egemenliğini sürdürmek. Üçüncüsü, sosyal adalet, sosyal güvenlik ve sosyal barışı sağlamak, Dördüncüsü, ekonomik büyümeyi, liberal ekonomi ve planlı kalkınma ile gerçekleştirmek, Beşincisi, Türk kültürünü, Türk tarihini ve Türk benliğini güçlendirerek yaşatmak, yaşamak ve nihayet, Türk insanına, insanca yaşayabileceği ekonomik ve sosyal önlemleri içeren bugünler ve yarınlar hazırlamak olduğu görülecektir. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri, tanımı güç bir dönemde yaşamaktayız: Blokların çatladığı, akıl almaz ekonomik, sosyal ve siyasal değişikliklerin olduğu, düne kadar birbirleriyle düşman olanların el sıkıştığı, birlikte yaşadığımız bilincine nihayet vardığımız, doğayı korumak ve kurtarmak için insanların ve ülkelerin inanılmaz bir sıcaklıkla birbirlerini kucakladığı günleri yaşamaktayız. Çevremizde olanlar, zaman zaman düşünme hızımızın ötesinde gelişmektedir. Böylesine hızlı değişme ve gelişmeler karşısında, ülkelere ve onları yönetenlere de büyük görevler düşmektedir. Dolayısıyla, eğitim, ekonomi ve dış politika, gündemlerin en etkin, en sürekli ve en önemli konuları olmaktadır.

Hükümet Programına bakıldığında, bu temel unsurlara ciddiyetle yaklaşıldığı ve gerçekçi önlemler alındığı, sürekli ve kalıcı öneriler getirildiği görülmektedir.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, programda, eğitime özel bir önem verilmiştir. Türk toplumunun bugünü olduğu kadar geleceği de olan yeni kuşakların yarınlarına en iyi şekilde hazırlanabilmesi için, öğrenci, öğretici ve ortama ait öneriler net ve açık yüreklilikle ifade edilmiştir. Son iki yılda, cumhuriyet dönemi bütçeleri içerisinde en yüksek payın millî eğitime ayrılmış olması ve bunun devamına olan inancın bu Hükümet Programında tekrarlanması, eğitime verilen ve verilecek olan önemin en güzel göstergesidir. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Öğretmen ve öğretim elemanlarının, toplumda layık oldukları statü ve ekonomik güce kavuşturulmasının planlanması, millî eğitim akademisinin kuruluş çalışmalarının yapılması, çıraklık eğitiminin yaygınlaştırılması, ortaöğrenimi tamamlayan gençlerimizin üniversite eğitimini görme olanaklarının artırılması için yeni üniversiteler açılması, öğrencilerimizin yurt sorunlarının çözülmesi, özene muhtaç çocuklarımız için son derece düşük olan okullaştırma oranının artırılması ve eğitim olanaklarının genişletilmesi; bunun yanı sıra, eğitimde sayısal gelişimlere paralel olarak, nitelik ve kalitenin yükseltilmesi; insan yaşamındaki temel öğelerden birisi olan din öğretiminin istenilen düzeyde olabilmesi için, eğitimin ehil öğretmenlerce verilmesi planlanarak, sonuçta, dil, din ve kültür beraberliği olan bir toplumun yaratılması amaçlanmaktadır. (ANAP sıralarından alkışlar)

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, “En iyi yatırım, İnsana yapılan yatırımdır” ifadesini bu program içerisinde bulabilmekteyiz.

Eğitimde laiklik ise, toplumumuzun çeşitliliğinin, her tür düşünceye karşı olan saygının bir ifadesi, kaynaştırıcı ve birleştirici olmanın temel teminatıdır.

Bilgi toplumu çağında yaşamanın gerekleri ve sorumlulukları ve çağdaş düzeye gelmenin koşulları da, sunulan bu eğitim programının bir sonucu olarak, bizleri istediğimiz ve özlediğimiz yerlere götürecektir.

Sayın milletvekilleri, kısa adıyla LİMME olarak bilinen, Lise Mezunlarına Meslek Edindirme Projesi, oluşumundan günümüze kadar, büyük bir titizlik ve ciddiyetle ele alınmıştır. Hepimizin günlük parlamenter yaşamımızda yüzlerce kez yüz yüze geldiğimiz lise mezunu gençlerimizi meslek sahibi yapmak ve onları vasıflı gençler sınıfına sokmak, düşünce olarak, proje olarak ve nihayet uygulama olarak alkışlanacak bir hizmettir. Bu Hükümet Programında da projeye gerekli önemin verilmiş olması, bir kıvanç meselesidir.

İnsan hak ve özgürlüklerini, insan onur ve güvenliğini esas alarak, ülkemizin huzur ve barış içinde olmasını gözeterek, sosyoekonomik politikaları yeni bir anlayışla uygulamaya koyan Anavatan İktidarları, ekonomik alanda uluslararası değişimler doğrultusunda yeni programlar belirleyerek, milliyetçi, muhafazakâr, sosyal adalet ilkelerine bağlı ve rekabete dayalı serbest piyasa ekonomisini gerçekleştirme yolundaki kararlılığını devam ettirmektedir. Bu inanç ve ilkeler, Hükümet Programının da temel unsurlarını oluşturmaktadır.

Yine bu inancın bir sonucu, olarak, Anavatan İktidarlarında, devlet, genel seviyede, tanzim edici ve yönlendiricidir; detaylara müdahale edici olmamıştır; görüldüğü gibi, yine de olmayı planlamamaktadır. Burada, devletin amacı, istikrarın sağlanması için kaideler koymak ve verimin artırılmasını engelleyen unsurları ortadan kaldırmaktır. Daha açık ifadesiyle, devlet, kural koyucu ve sistemin işletilmesinin sağlayıcısıdır.

Ekonomik kalkınmada - Anavatan İktidarlarında - devlet, esas olarak altyapı hizmetlerini doğrudan yürütmekle görevlendirilmiştir ve bu konuda baş döndürücü bir hızla yapımı sürdürülen otoyollar, barajlar ve büyük konut inşaatları, bu çalışmaların verimli sonuçlarıdır. Yeni Hükümetimizin bu temel esaslara sadık kaldığı, programlarında belirgin olarak görülmektedir.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Atatürk İlke ve İnkılapları doğrultusunda faaliyetlerini yürüten ve yönlendiren Hükümetimiz, gençliğe olduğu kadar, ulusun temel çekirdeğini oluşturan aile ve kadına verdiği özel değerleriyle de bizleri mutlu etmektedir.

Yaşamı birlikte paylaştığımız, üretimi birlikte götürdüğümüz kadınlarımızın, eşit haklara sahip olması ve bu haklarının hükümetlerce de gözetilip kollanması, çağdaş olmanın temel koşullarındandır.

Geleneksel değerlerine saygılı olan Türk toplumu, aile kavramını her zaman en üst düzeyde tutmuştur. Programda, aileye verilen önemin, gelecekte istenilen insan türünün yaratılmasında büyük katkı sağlayacağı kanısındayız.

Tanrının yarattığı en yüce varlık olarak tanımlanan insanın, yaşam sürecini sağlıklı olarak sürdürebilmesi, kendisine bahşedilen sayılı günlerini en iyi şekilde yaşayabilmesi için gerekli olan hizmet birimlerinden birisi de sağlıklıdır.

Yeni Hükümetimizin, gerek genel sağlık sigortasını ve gerekse koruyucu sağlık hizmetlerine önem ve öncelik vermesi, sağlıklı bir nesil yetiştirilmesi amacıyla aile planlaması, ana-çocuk sağlığı konusundaki çalışmalara ciddiyle yaklaşması insanına verdiği değerin diğer bir göstergesidir.

İnsan gücü eğitiminden, insanca hizmet verilmesine kadar bütün aşamaları içeren bu özveri seferberliğinin yeni Hükümette daha bir meslek bilinciyle yürütüleceği ve pek çok sorunun üstesinden gelineceği inancındayız. Bu ağır yükü ve büyük sorumluluğu yürüteceğinden kuşumuz olmayan yöneticilere, yürekten, gönülden başarılar diliyoruz.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, yıllardır konuşulan, tartışılan ve bir türlü sonuçlandırılmayan, insan hak ve özgürlüklerinin temeli olan düşünce özgürlüğü konusunda en gerçekçi adım Anavatan İktidarı zamanında atılmış; 141, 142 ve 163'üncü maddelerin Türk Ceza Yasasından kaldırılması sağlanmıştır. Hükümet Programında, gerek düşünce özgürlüğü ve gerekse sosyal adaletin sağlanması yolundaki beyanlar sevindirici olduğu kadar, onur vericidir.

Tarihten gelen zenginlikleri, doğanın sayısız güzelliklerini oluşturan çevremizi korumak, kollamak ve tanıtmak en büyük sorumluluklarımızdan birisidir: ama çevremizin, geçtiğimiz yıllarda çok iyi korunduğunu söylemek mümkün değildir. Bu değerlerin, korunarak, gelecek nesillere aktarılması görevimizdir ve ayrıca diğer bir gelir kaynağı olan turizmin temel ögesi olması açısından da önem taşımaktadır. Geçtiğimiz yıl içerisinde çevremizde meydana gelen olaylardan ötürü turizm alanında yaşanan olumsuzlukların, yeni Hükümetin almayı planladığı önlemlerle ortadan kalkacağı, turizmin yeniden hayatıyet kazanacağı ve istenilen seviyeye ulaşarak, gerek ekonomik ve gerekse istihdam açısından büyük bir boşluğu dolduracağı inancındayız.

Diğer yandan, millî kültürümüzün geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması, millî ve manevî değerlerimizin korunması; eğitim, araştırma ve okuma merkezleri olan kütüphanelerin modernleştirilmesi, kültürümüzün doğal bir parçası olan eski eserlerin korunması ve yaşatılması, tarihimizin aynası olan arşivlerimizin hizmete sunulmasının Hükümet Programında ayrıntılı olarak yer alması, Hükümetimize olan inanç ve güven duygularımızı artırmış bulunmaktadır.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, Anavatan İktidarlari, her zaman, emeğe saygılı olmuşlardır. Devlete hizmet etmiş ve etmekte olan her kesimdeki emekçinin yaşam şartlarının iyileştirilmesi, iktidarlarmızın insana verdiği değeri göstermektedir. Hükümetimizin istihdam, işçi-işveren ilişkileri, iş güvenliği, iş barışı; emekleri ile geçinen işçi ve memur ile bunların emekli, yetim ve dullarına bakış açısı, yıllardır, bu kesimdeki herkesin günlük yaşamını ve sofrasını etkileyen büyük bir sorunun çözümüne ve koşullarını iyileştirme esasına yöneliktir. Bu Hükümet Programında ifadesini bulan şekliyle, ücretlilerin geleceğinin hem kendilerini hem toplumu rahatlatıcı nitelikte olması memnuniyet vericidir.

Diğer yandan, tarım ürünlerinin desteklenmesi, Ziraat Bankasının kuruluş amacına uygun olarak hizmetlerinin yeniden gözden geçirilmesi, çiftçinin ve köylünün yaşamını iyileştirmeye yönelik olarak tarım reformunun ele alınması, serbest

piyasa ekonomisinin rekabete dayalı sistemi içerisinde tüketicinin korunması, ilke olarak, yatırımların özel sektöre yapılması savunulmasına karşın, az gelişmiş yörelerimizde, yatırımların devlet eliyle yapılarak, zamanla özel sektöre devredilme düşüncesi, Hükümetimizin, geri kalmış yörelere verdiği önemin başka bir kanıtıdır. İktidarımızın temel amacı, bu ülke sınırları içerisinde yaşayan herkese ve yer alan her kesime eşit düzeyde hizmet vermektir.

Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri, ülkemizde Anavatan İktidarları döneminde uygulanmaya başlanan serbest piyasa ekonomisinin, bu kısa dönem içerisinde, bütün yönleriyle yüzde yüz başarılı olmasını beklemek, büyük bir haksızlık olur; çünkü, bu sistem, her yeniliğin beraberinde getirdiği sorunlar ve sıkıntıları da birlikte getirmiştir. Bugün, aynı modeli uygulayan ve kesinlikle başarıya ulaşan ülkeler, şimdi bizim yaşadığımız sıkıntıları aynen yaşayarak, zaman içerisinde, inançla üstesinden gelmişlerdir. Ülkemizin de bu sorunların kısa sürede üstesinden geleceğine inancımız büyüktür; ancak, arzulanan hedefe varabilmenin temel koşulu, bu konudaki inanç ve sorumluluğu paylaşmak ve sabırlı olabilmektir. Devletlerin yaşamında, gerek siyasal ve gerekse ekonomik sistemlerin değiştirilmesi ve yeni sistemlerin bütün fonksiyonlarıyla çalışır hale gelmesi, takdir edersiniz ki, kolay bir iş değildir. Anavatan İktidarları, 1983 sonrası, bu cesur kararı vermiş; bütün hükümetler aynı yolda faaliyetlerini sürdürmüş, yeni Hükümetimiz de, Programıyla, aynı yolda olduğunu vurgulamıştır.

Anavatan Partisinin kurucusu ve yepyeni bir Türkiye yaratmayı hedefleyen bu büyük ekonomik sistemin eşsiz mimarı, Cumhurbaşkanımız Sayın Turgut Özal'ın, bu büyük eserin temelinde engin emeklerinin, alın terlerinin ve göz nurlarının yatığı, millet önünde, tarih önünde ifade etmek isterim. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri)

Özgür dünyaya kapılarını yeni açan Doğu Bloku ülkelerinin gündemlerine ilk giren konunun serbest piyasa ekonomisinin olması, 1983te Anavatan İktidarının aldığı kararların ne kadar isabetli ve günün ekonomik koşullarına ne kadar uygun olduğunu göstermektedir.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, 1960 sonraları başlayan Türk işçilerinin Avrupa'ya çıkışları, ülkemize sadece ekonomik destek vermek noktasından artık çıkmıştır. Bu ülkelerde, sayıları milyonlarla ifade edilen vatandaşlarımız vardır. Bunların, gerçekten acilen çözülmesi gereken sosyal ve kültürel sorunları da vardır. Görüyoruz ki, Sayın Yılmaz Hükümeti, konuya ciddi olarak eğilmektedir.

Üzerinde durmak istediğimiz önemli meselelerden birisi de, hepimizin günlük yaşamını en ciddi şekilde etkileyen ve tüm önlemlerin devletçe alınması beklenen can güvenliğidir. Yeni Hükümetimizin, genel olarak, anarşi ve terör, özel olarak da Doğu ve Güneydoğu Anadolu'daki üzücü olaylar konusunda ciddi önlemler alacağını inancını taşımaktayım. Hükümetlerimiz programlarında yer alan dış politikada Türkiye-Avrupa Topluluğu ilişkileri, Kıbrıs Türklerinin vazgeçilmez haklarının savunulması, çevremizle iyi komşuluk ilişkilerinin sürdürülmesi, kaynayan bir kazan olan Ortadoğu'da Türkiye'nin tarafsız bir ülke durumunda, sulh ve sükûnun temsilcisi olarak kalacağını yeni Hükümet Programında da ifade edilmesi, NATO ile olan sıcak ilişkilerin sürdürülmesi ve Türk Ulusunun Büyük Önderin vecizesinde

ifadesini bulan “Yurtta sulh, cihanda sulh” ilkesiyle bütünleşmesi, Anavatan iktidarlarının da temel hedeflerinden birisidir.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, sözlerime son verirken, programların, ne kadar mükemmel olurlarsa olsunlar, yazılı birer vesika olmaktan ileri gidemeyeceklerini söylemek isterim. Asıl olan, programdaki hedeflere ulaştıracak dinamik bir kadronun oluşmasıdır. İşte, bu kadronun başı, genç yaşına karşın, devlet ve hükümet tecrübesi olan, dış politikada engin yetenek sahibi, aksiyon adamı, yurt içinde ve dışında gıpta edilecek kadar saygın bir yeri bulunan, cesur, kararlı, inanılır ve güvenilir bir devlet adamına, Mesut Yılmaz’ına kavuştu Türkiye’im.

1983 ruhunu Partimize yeniden kazandıracağına inandığımız Sayın Yılmaz Hükümetine oyumun renginin beyaz olacağını ifade eder, Yüce Meclisinizi en derin saygılarımla selamlarım. (ANAP sıralarından, “Bravo” sesleri, alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Çaloğlu.

Söz sırası, Sayın Özer Gürbüz’de. Buyurun. (SHP sıralarından alkışlar)

ÖZER GÜRBÜZ (Sinop) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri Hükümet Programı üzerinde şahsım adına söz almış bulunuyorum.

Görüşlerimi açıklamadan önce, bir noktayı Yüce Meclisin bilgilerine sunmayı yararlı gördüm: “Bugünkü Hükümet Programı görüşmeleri televizyondan tümüyle verilecek” diye daha önce açıklamalar yapılmıştı. Hükümet Programı görüşmeleri bir küldür ve tümdür. Gruplar adına birer saat, şahısları adına da yalnız iki milletvekiline yirmişer dakika söz hakkı verilmiştir ve bir başka görüşmede şahıslar adına yirmişer dakikalık söz hakkı yoktur, İctüzük, hükümet programı görüşmesine önem verdiği için, yirmişer dakikalık görüşme süresini de şahısları adına milletvekillerine vermiştir. Yüce Meclis yalnız gruplardan oluşmamaktadır; milletvekilleri vardır, bağımsız milletvekilleri vardır, grubu olmayan milletvekilleri vardır. TRT’nin bu tutumunu kınıyorum. Bu nereden çıktı, bilemiyorum. Parlamentoyu başka türlü sevdiremeyiz, başka türlü tanıtamayız. Parlamentodaki çalışmalar TRT’den ne kadar çok verilebilirse, kamuoyu tarafından, halk tarafından Parlamento o kadar çok tanınabilir ve daha çok izlenebilir. TRT’nin, bu kişisel görüşmelerin naklen verilmemesindeki amacını yakalayamadım. Yanlış görmüş olmayayım diye biraz evvel televizyona baktım, reklamlar başlamıştı. Reklamlar bu görüşmelerden daha mı önemliydi, onu bilemedim. Sayın Başkandan da, bu konularda her zaman ki duyarlılığım tekrar göstermelerini bekliyorum.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, Hükümet Programı, alalecele hazırlanmış izlenimini veren, ara seçim ya da erken seçim konularında kararsız, tükenen ekonomiye çıkış yolu gösteremeyen, neyi nasıl yapacağını belirtmekten çok, dilek ve temenniler biçiminde, geniş vaatlere yer veren; ancak, bu vaatlerin kaynaklarını da gösteremeyen bir program niteliğindedir.

Yine, Hükümet Programında, daha önceki Hükümet Programında da olduğu gibi bir unutulma var. Bir önceki Hükümet Programında Kıbrıs konusu unutulmuştu, bu Hükümet Programında da enflasyon konusu unutulmuş; her nasılsa bazı unutkanlıklar gelmiş. Oysa, bütçelerin esası, ekonomiye, hükümet programlarının

esasları da bütçe ve dolayısıyla ekonomiye ve enflasyonun olup olmadığına dayanır. Bir hükümet programı enflasyondan bahsetmiyorsa, enflasyon konusunda bir düşüncesi, bir iddiası ve bir amacı yoksa, o hükümet programının, diğer ekonomik sorunları nasıl çözeceğine kuşkuyla bakılmakta çok haklı olunur. Bu Hükümet Programı, gelir dengelerindeki dağılımı ne ile çözecektir? Demin, Sayın Başbakan cevap verirken, “enflasyonu pek net ölçülerde konuşmayacağız; ancak, ücret dağıtımında enflasyonun altına düşmeyeceğiz” gibi bir açıklama ile yetinmek istedi. Enflasyonun altına düşmemek ayrı bir olay. Şimdi, memurlar için bir ücret dengesi yapılacak, bir oranda para verilecek, enflasyonun altına düşmemeye çalışılacak. O yarın enflasyonun altına düşecek ve önümüzdeki yıla kadar bütün memurlar enflasyonun altında mücadele edecek. Verilen para ertesi gün elinden alınacak. Oysa, Sayın Başbakan “ANAP Hükümetlerinin devamıyız” demişlerdi. ANAP hükümetleri, başlarda başka şeyler söylüyordu; “enflasyon canavardır” diyordu “çok önemlidir” diyordu, “ortadireğin düşmanıdır” diyordu, “enflasyonu çözemezseniz, bu konuda iddialı olamazsanız, hiçbir konuyu çözemezsiniz; iddia ederseniz sahtekâr olursunuz” diyordu. Konu bu kadar ciddiye alınıyordu. Devamı olan Hükümetin Programına bugün, yeni aşamalarla başka yerlere gelebildik” gibi bir deyim var; “devamıyız; ama, yeni gelişmelerden yararlanıyoruz...” Yeni gelişmelerden yararlanarak enflasyonla bağdaşma mı sağladı yeni Hükümet? Enflasyonla beraber mi olabildi? Yoksa, bir Sayın eski devlet bakanı, “enflasyonu yüzde 30’a indiremezsem istifa ederim” demişti; geçenlerde bir konuşmasında da “ülkenin büyük kesimi enflasyona alışık, enflasyonu sever” dedi. Acaba, Hükümet de mi aynı görüşte, “büyük kesim enflasyonu sever, enflasyona alışık” görüşünde mi? ki, enflasyonu hangi büyük kesim sever? Niye sevsin, nasıl sever bilemiyorum seveceğini de sanmıyorum.

Enflasyon olayının Hükümetimizde olmadığı anlaşılmaktadır. Enflasyonun çözümü de yoktur. Ben, programa alelacele yazılmamış olabilir ya da “yazılı belgeye belli oranlar koymayalım” denmiş olabilir; ancak, sözlü açıklamada, konuşmada bir şeyler söylenir diye beklemiştim; ama bir şey bulamadım.

Başbakan, bugün, “orta vadeli sorunlar, uzun vadeli sorunlar” diye bir konuyu ortaya attı ve enflasyon orta vadeli sorunların içine girdi. Orta vadeli sorunlar: Enflasyon, dolayısıyla hayat pahalılığı, gelir dağılımındaki dengesizlik, iç ve dış borçlar, işsizlik.

En önemli konu, ortadirek diye daha önceki ANAP Hükümetlerinin bahsettiği konu, orta vadeli sorun oldu ve hiç önemli değil, önceleri “çok önemli sorun” dendi, uzun vadeli bekledik.

Acaba, uzun vadeli sorun ne idi? Meğer uzun vadeli sorun, köyden şehre göç etmekmiş! Şehirde ne varsa köye gidecek, köyde geçinemeyen, aç kalan köylü de geçinmek için şehre inecek... Bu ANAP Hükümetlerinin sekiz yıllık başarısıdır!

Gerçekten, köylerde kimse kalmadı, herkes göçe başladı. Köy, artık, köylünün geçimini sağlamıyor. Köylü şehre geldi, kapıcılık, odacılık, gibi bir iş bulur muyum diye. Bugün, ANAP Hükümeti bununla övünüyor, “çağ değişiyor” diyor. Bu, uzun vadeli bir sorun. Bunu pek anlayamazsınız, burada yeni sorunlar çıkıyor, bunları anlamak lazım. Peki, bu sorunun çözümü ne? Şehre, köyden gelen köylüye ne çözüm var Programda; hiçbir çözüm yok. Batı örnek verildi. Sanki Batı’da olduğu gibi,

önce fabrikalar yapılmış, sonra köylü işe geliyor. Değil öyle; köylü, köyde geçinemedi, şehirde sürünmeye geliyor... Uzun vadeli model bunlar. Bunu yakalamış Sayın Başbakan.

İşin talihsizliği, orta vadeli diye söylenen enflasyona hiçbir çözüm yok. İşsizliğe hiçbir çözüm yok, gelir dengesinin dağılımına hiçbir çözüm yok. İç ve dış borçlar nasıl çözülecek? Bunlara da çözüm yok. Neyse ki, sayın liderler daha öncelerde konuşmuşlar, bir şeyler söylenmiş, o da gazetelere, dergilere geçmiş, Sayın Başbakan bunlarla konuşmasını doldurdu. “Şöyle değil miydi, böyle yapmamış...” Eğer liderlerin bu tip konuşmaları olmasaydı. Sayın Başbakan acaba ne diyecekti çok merak ediyorum...

Yine bir noktada cevap istedi Sayın Başbakan; “muhalefet cevap versin” dediler. “Muhalefet liderlerinin yaptığı gibi yapsaydık Körfez politikasında, şimdi durumumuz ne olurdu?” Ben de bir soru soracağım, Sayın Başbakan cevap versin...

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — Sayın Başkan, Başbakan dinlemiyor...

ÖZER GÜRBÜZ (Devamlı) — Muhalefet liderleri, tüm Türk kamuoyuyla beraber savaşa karşı çıkmasalardı da, o zaman bu politikayı yönlendiren Sayın Özal, “Irak’a biraz asker göndersek ne olacak; askerimiz biraz eğitim yapar, yetişir, gelişir; hem de masada kârımız, payımız artar” diyordu. Ya, muhalefet liderleri kamuoyuyla birlikte savaşa karşı çıkmasalardı da, o günün yönetimi, Sayın Özal, Irak’a asker gönderseydi - tepkiyi gördü, durdu - acaba şimdi halimiz ne olurdu, şimdi ne durumda olurduk? (*SHP ve DYP sıralarından alkışlar*) Bunların cevabını vermek, bunu da beraber çözmek lazım.

Yine, Sayın Başbakan, “Belediyeler çok iyi oldu, 26 Martta iyi ki belediye seçimleri yapıldı; eğer, genel seçim yapılsaydı olmayacaktı” dedi. “Belediyeler başarısız” demek istendi herhalde. Oysa, bunun nedeni bellidir. Birçok defalar söyledik, hep söylüyoruz; bir önceki belediyeler alabildiğine borçlanmıştı ve bu borçlanma tüke-time harcanmıştır. Nereye harcandığı belli değildir, elde avuçta birşey yoktur. Yeni gelen iktidar, yönetim, güya bizim belediyelerin paralarını veriyor gözükmüş, diğer belediyelerin bütün borçlarını kesmiştir. Aylarca ve yıllarca eline bir lira geçmeyen belediyelerimiz vardır. Buna değil de, Hükümetçe bu kadar zorlanan belediyelerimiz, nasıl bu kadar başarılı işi götürüyor ona şaşmak, belediyelerimizi bu anlamda kutlamak lazım.

Yine, Sayın Başbakan, “doğal lider” dedi ve yürütmedeki uyumdan bahsetti. Daha önce Sayın Akbulut da bundan bahsediyor ve aynen böyle söylüyordu. Biz muhalefet olarak, Ne yapıyorsunuz? Niye icrayı paylaşıyorsunuz? Hükümet ayırır, Cumhurbaşkanlığı ayırır, Cumhurbaşkanı tarafsızdır” derken, Sayın Akbulut, “biz uyum içinde çalışıyoruz, aksini mi istiyorsunuz yoksa?” diyordu. Bugün Sayın Yılmaz da ona benzer bir şey söyledi. Acaba, Başbakanlık bırakılınca da aynı şey mi söylenecek onu merak ettim. (*SHP ve DYP sıralarından alkışlar*) Çünkü, ANAP’ta değişik bir hava var. ANAP’ta gerçekten doğrular söyleniyor yer yer, buna tanık oluyoruz; ancak, ne zaman bakanlık elden gidiyor, ne zaman bir imkân elden gidiyor, o zaman doğrular söylenmeye başlanıyor. O güne kadar doğrular yok, ondan sonra

doğrular söyleniyor; bizimle beraber aynı şeyleri söylemeye başlıyorlar. Bu nedenle, sonralarda Sayın Yılmaz ne diyecek onu merak ediyorum.

EROL AĞAGİL (Kırklareli) — O, “iktidar sorumluluğu bizde” dedi, iktidarın kimde olduğunu söylemedi.

ÖZER GÜRBÜZ (Devamla) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Hükümet Programında, can ve mal güvenliği için neler yapılacak, ne gibi tedbirler alınacak, bunlar için çok ciddi çözümler yok. Elbette ki, anarşinin önlenmesinde, terörün önlenmesinde hep birlikteyiz. Terörün, anarşinin politikası olmaz; terör, anarşi devlete karşıdır; ancak, hükümet programlarında ciddi önlemler, ciddi tedbirler alınır; eğer, bunlar yoksa, anarşi ortada kalır, can ve mal güvenliği ortada kalır. Bu tip bir endişeye düştüm.

Yine, merak ediyorum, geçen Hükümet zamanında birçok olaylar oluyordu - Allah bir daha göstermesin - Sayın Bakanın buraya çıkıp söylediği tek şey, “kanı yerde kalmayacaktır” idi. Bütün olayların peşinden aynı söz: “Kanı yerde kalmayacaktır.” Kamuoyu artık sıkılmıştı neredeyse. Hükümet Programında yine ciddi bir şey göremedim. Korkuyorum, yine aynı söz söylenmekle mi yetinilecektir?

Hükümet Programında “orta vadeli” denip geçirtilen enflasyon, gelir dağılımındaki dengesizlik, geniş halk kitlelerinin Hükümetten ve bundan sonra gelecek hükümetlerden beklediği çözümler...

Oysa, memurlarımız Hükümetten çok ciddi çözümler bekliyorlar. Memurlarımız çok güç durumdadır. Sayın Pakdemirli de kitabında, “memurları ezdik” diyor. Gerçekten, memurlar ezildi, çok güç durumdalar. Memurlar, ciddi çözümler bekliyorlar. “Enflasyonun önüne geçti, geçmedi” gibi beyanları değil, hayata uyabilecek, normal gıdasını alabilecek, insanca yaşayabilecek şartları bekliyorlar.

Bugün, iki çocuklu, 15’inci derecenin birinci kademesindeki bir memurun eline 488.200 lira geçiyor. Ev kiralının en düşüğü 500 bin liranın üzerinde, 500 bin liranın altında ev bulmak mümkün değil. Gecekondu semtlerindeki kiralalar bile 500 bin liraya çıktı. Gıda harcaması, gıda tüketimi en iyimser ölçülerde 700-800 bin liranın üstüne çıktı. Bugün, asgarî ücret dahi 1,5 milyon lira olarak tahmin edilmekte olup, memurlarımız hala bu paralarla geçinme gayreti içindeler, büyük borç ve sıkıntı içindeler. Onurlarını korumak için bankalardan ve sandıklardan borç alabilir miyiz diye uğraşıyorlar. Memurun sorununa ciddi biçimde sahip çıkmak ve maaşlarında gerçekten ihtiyacı karşılayacak bir artırım yapmak lazımdır.

Sayın Başkan, “Meclisi iki ay içinde toplantıya çağırabiliriz, ya da yeni bir araştırmadan sonra daha erken bir tarihte de toplantıya çağırabiliriz” diye seçim konusunu yine geçiştirdi. Memurlar bir anlamda “acaba seçim olursa maaş artışı fazla olabilir mi?” diye bekliyordu. Seçim yoksa, maaşlarda yine ne kadar artış yapabilirsek yapalım ve memurlarımızın yüzünü mutlaka biraz güldürelim; zira çok güç durumdalar.

MUSTAFA HİKMET ÇELEBİ (Gaziantep) — Yani, seçim yapmayalım mı?

ÖZER GÜRBÜZ (Devamla) — O konuya da geleceğim.

Memurlarımız konusunda beni en çok üzen ve sizlerin de hafızalarınızdan çıkmamış olan bir olayı anlatmak istiyorum: Hatırlarsınız, bir tarihte memurlara yüzde 15'lik bir zam verilmişti ve memurlar, Dünya Tarım Teşkilatı FAO'nun Türkiye Temsilciliğinin önüne bir dilekçe bırakmışlardı. Memurların amaçları, haklarını aramak, dertlerini söylemek ve bir şeyler yapabilmektir. Bildiğiniz gibi, memurların örgütlenme ve sendika kurma hakları yoktur; henüz, daha bu hakları kendilerine vermedik. Memurların bu eylemi karşısında, Hükümetin ya da yetkililerin yaptığı, gece yarısı, memurları evlerinden alıp karakola götürmek oldu. Ben, gazetede bu haberi okuduğumda, bir hukukçu, bir aydın ve bir milletvekili olarak son derece rahatsız olmuştum.

İşkencenin başka anlamı yoktur. Suç işleyip işlemediği belli olmayan birisini, illa işkence yapmak için karakola çağırıp dövmek gerekmez.

VEDAT ALTUN (Kars) — Sayın Başkan, Bakanlar Kurulu sıraları önünde toplanarak Sayın Başbakanın, sayın konuşmacıyı dinlemesine engel olan ANAP'lı milletvekillerini lütfen ikaz ediniz.

ABDÜLKADİR ATEŞ (Gaziantep) — Sayın Başbakanın “diyalog ve saygı” dediği bu olsa gerek.

ÖZER GÜRBÜZ (Devamla) — Sayın Başkan, kime konuştuğumu gerçekten bilemiyorum.

BAŞKAN — Sayın arkadaşlar, lütfen yerlerinize oturunuz. Lütfen devam edelim Sayın Gürbüz.

ÖZER GÜRBÜZ (Devamla) — Suç işleyip işlemediği belli olmayan, ikametgâh sahibi bir memuru, evinden gece yarısı -gündüz de alabilirsiniz - çocuklarının yanından koparıp, karakola götürüp, nezarete atıyorsanız, bir insana bundan daha çok işkence yapılamaz. Bu tip uygulamaların gerçekten önlenmesi lazım. Sayın bakanların, bu tip uygulamaların yapılmaması için, ilgilileri ciddi biçimde ikaz etmeleri lazım. Bu tip yanlış uygulamalar yapıldığında, vatandaşların bakanlıklara başvurabilmeleri için, tüm kamuoyuna açık güvenceler vermek lazım; başka türlü bu uygulamaların önünü kesemeyiz. Yoksa, “işkence vardır, işkence yoktur” demekle bu sorunun içinden çıkamayız. Konu, olayların üstüne gidebilmektir. Memurların başına gelen bu olayı, gerçekten, hâlâ da unutamadım. Memurların ve çocuklarının o gece çektikleri sıkıntıyı, bugün dahi duymaktayım ve hep duymalıyız; bu olayları başka türlü önleyemeyiz.

Memurların yine bir sorunu var. Hükümetin yer yer dile getirdiği erken emeklilik... Yani, devlet hizmetinde 20 yılını dolduran bayanları ve 25 yılını dolduran erkekleri bir defaya mahsus ya da sürekli olarak emekli edebilme konusudur. Bu konu, daha önce Hükümetçe de dile getirildi, komisyonlarda da konuşuldu; ancak, son zamanlarda, Hükümetten bu konuda bir ses gelmedi. Belki sonradan unutulur veya ileride faydası olur diye, yeni bir seçim yatırımı olarak mı bekletilmektedir bilemiyorum; ama, bizim programımızda da var ve erken emekliliğin çıkarılmasının yararlı olacağı düşüncesindeyiz. Bu uygulama hem yeni bir istihdama yol açabilecektir hem de memurlarımızın çoğu 20 yıl çalışacağını diye işe girmiş olduklarından, emekli memurlara yeni bir çalışma ve yeni hayat imkânı verebilecektir.

Sayın Millî Eğitim Bakanımız - sanıyorum buradaydı - Millî Eğitimdeki son tayinlerle ilgili olarak, bütün Türkiye’den yaygın şikâyetler gelmektedir. Sayın Bakan, bütün iyi niyetli açıklamalarınıza rağmen, il ve ilçe millî eğitim müdürlerinin büyük çoğunluğu parti kanalıyla göreve geldikleri ve partiye yararlı olup görevde kalabilme inancında oldukları için, illerde yapılan tayinlerde ciddi boyutlarda kuşkular vardır.

Sinop’tan yeni bir şikâyet aldım; 200’ün üzerinde yeni atama yapıldı. Atamaların nedenleri, sizin de tahmin edeceğiniz gibi -Sayın Başkan, kusura bakmayın, bunu karşılıklı görüşme sanmayın - öğretmen fazlalığı ya da öğretmen eksikliğinden geliyor gerekçe olarak. Ancak, öylesine uygulamalar var ki, yirmi yıllık öğretmen en uzak köye gidiyor, yeni gelen öğretmen yerinde kalıyor. Keyfi uygulamalar var; bu uygulamaların üzerine gitmenizi, varsa yanlışlıkları düzeltmenizi, bütün sıkıntı çeken öğretmenler ve aileleri adına sizden bekliyorum Sayın Bakan.

İşçilerimiz de aynı sıkıntı içindeler; aynı, memurların çektikleri sıkıntılar gibi sıkıntı içindedirler. Bugünlerde, Asgarî Ücret Tespit Komisyonu çalışmalarına devam ediyor. Halen uygulanan asgarî ücret 414 bin liradır ve brüt rakamdır. 414 bin liralık asgarî ücretten, hâlâ vergi almaya devam ediyoruz. En az ücret diye bunu saptıyoruz; neyle geçinir, ne yapar, ne kadarla geçinir diye bir rakam buluyoruz ve eh az ücret budur diyoruz; ondan tekrar, Gelir Vergisi alıyoruz, sanki bir şey kazanmış gibi. Net olarak asgarî ücret halen 261.954 lira olarak ödeniyor. Şimdi bununla ilgili çalışmalar yapılıyor. Asgarî ücretin, günün seviyesine biraz daha uyar biçimde saptanmasını beklemekteyiz.

İşçilerimizin ücret kadar da önemli bir sorunu, iş güvenliğidir. Son ANAP Hükümetleri zamanındaki uygulamalarda, yasaların da getirdiği boşluklarla işçilerin hiçbir iş güvenliği kalmamıştır. İşçiler, işverenin istediği anda kapının önüne bırakılabilmektedirler. Oysa, iş güvenliği işçinin en doğal hakkıdır. Çalıştığı yerde güvende olabilmek - herkesin olduğu gibi - işçinin de hakkıdır. Belli yasal düzenlemeler gerekebilir; ancak, işçilerin iş güvenliğini mutlaka sağlamalıyız.

Emekliler de aynı sıkıntılar içindeler. Yıllarını devlete, işine, fabrikasına vererek, en güzel çağlarını çalışarak geçirip sosyal güvenlik hakkı alan emeklilerin, biraz olsun günün imkânları ölçüsünde yaşayabilmek, haklarıdır. Ancak, bugünkü koşullarla, emekliler, öncelerde çektiği sıkıntının daha beteri bir sıkıntının içine itilmektedir. Emeklilerin durumları da mutlaka iyileştirilmelidir. Bu alman yetkiyle getirilmesi düşünülen tedbirler çerçevesinde bunların da üzerinde durulmalıdır.

Orman köylüsünün sorunlarına demin değinildi; ancak, ben, orman köylüsünün bir başka sorununa değinmek istiyorum: Orman köy kooperatiflerinin, Orman Genel Müdürlüğünden, Bakanlıktan alacakları var. İşçilik yaptı bunlar; odun kesti, odun taşıdı, bizzat orman işçiliği yaptılar. Bu paraları aylardır bekletiliyor. Sinop’un ilçeleriyle beraber, yalnız Sinop’ta biriken para 1 milyar liraya yaklaştı. Köylünün, dişiyle tırnağıyla, gece gündüz çalışmasıyla biriktirdiği paradır bu ve arkada başka parası da yok. Türkiye’deki toplam rakamın -rakamı tam öğrenemedim - 100 milyar liraya yaklaştığı söyleniyor. Bu paralar da, orman köylülerine, daha fazla bekletilmeden ödenmelidir.

Tütüncülüğümüz çok kötü bir durumdadır. 1986 yılından beri uygulanmaya başlanan yabancı tütün ve sigara ithali uygulaması, önceleri kaçak sigara kullanımıyla meydana gelen alışkanlığı daha da artırmış, yabancı sigara kullanımı son 5 yılda 17 bin tona kadar çıkmıştır. Yabancı sigara alışkanlığı yerli sigarayı neredeyse ikinci plana itmiş, yabancı sigara kullanımını daha da cazip hale getirmiştir. Yerli tütüncülerimiz başka tarım alanlarına kaymak zorunda bırakılmıştır. Bildiğiniz gibi, tütünün ekildiği yerde başka tarım da yapılmaz. Birçok tütün ekicisi de uzun vadeli sorun yaratmak üzere, vilayetlere doğru göç etmeye başlamışlardır. Bizim tütün çevremizdeki tütüncünün yapacağı başka bir iş kalmamıştır.

BAŞKAN — Sayın Gürbüz, vaktiniz doldu efendim, lütfen toparlayın.

ÖZER GÜRBÜZ (Devamla) — Sayın Başkan, toparlıyorum.

Bağ-Kur'luya değinmek istiyorum biraz da. Bağ-Kur'lunun sorunu da - arkadaşlarımız da dile getirdiler - gerçekten yürekler acısıdır. Ortalama aylıkları 150 bin liradır. Bağ-Kurluya 10.675 lira da, ayrıca, sosyal yardım olarak verilmektedir. Bağ-Kur'luya verilen sosyal yardım ve 150 bin lira maaş; Bağ-Kur'lu bununla geçinebilmek durumunda. Bağ-Kur'luların durumuna da gerçekçi, uygulanabilir bir çözüm bulunması lazımdır ve de çok geç kalınmadan lazımdır.

Sayın Başkan, daha fazla uzatmayayım.

BAŞKAN — Lütfen bağlayalım.

ÖZER GÜRBÜZ (Devamla) — Hükümetin, Programında da belirtildiği gibi, vereceği, yapacağı bir şey yoktur; esasen, ANAP İktidarının yapacağı bir şey kalmamıştır. Hele, ortadirek denilen işçi, memur, dar gelirliyi ANAP İktidarı tamamen bıraktıysa, dar gelirli de ANAP İktidarını çoktan bıraktı. Ortadirek de ANAP İktidarını çoktan bıraktı.

Arkasında halk gücü, halk dayanağı, halk desteği, halk heyecanı olmayan iktidarların başarı şansı yoktur. ANAP İktidarı da halk desteğini hızla yitirmiştir, hızla kaybetmiştir. Bu nedenle, alternatifimiz yoktur diye merak edilmesin. Her türlü sorunun alternatifi, Sosyaldemokrat Halkçı Parti programında vardır; hiç merak etmeyin. Sayın Başbakan demin bazı bölümleri okudu; ancak, daha, okuyamadığı bölümler de var. Hepsi programımızda vardır.

Biz, bu gemiyi kaldırmaya, ANAP İktidarının verdiği zorlukları toparlamaya ve düzenlemeye hazırız. Buna göre her türlü hazırlıklarımızı yaptık, iktidara hazırız. Gerçekten halka dayanan, gerçekten sosyal demokrasiyi bütün kurum ve kurallarıyla kuracak olan ve demin de bahsettiğim gibi insan haklarına dayalı sıkıntıları, artık, hiçbir zaman kamuoyu gündemine getirmeyecek olan sosyal demokrat iktidarımıza hazırız. Bu konuda hiç kimsenin endişesi olmasın.

Sayın Başbakan, demin, “denmedi” demişti. Erken seçim olayına biz hazırız. Erken seçime ne zaman gidilebiliyorsa gidilmelidir. Eğer, Sayın, Başbakanın anlattığı gibi, her şey çok güzel, çok başarılı ve sayın grup sözcüsünün de anlattığı gibi her yer onarıldı, bir şeyler yapıldıysa, ara seçim yapın. Ara seçimi neden yapmıyorsunuz? Anayasaya göre, yapmak zorundasınız. Anayasa “ara seçim yapılır” diyor.

Gelin ara seçim yapın, hem kendinizi denemiş olursunuz hem de gücünüzü göstermiş olursunuz.

BAŞKAN — Toparlayalım lütfen...

ÖZER GÜRBÜZ (Devamla) — Ama, değilse, mutlaka bir erken seçim yapın.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Gürbüz.

Sayın Tanır, zabıtlar geldi. Konuşmayı gerçekten takip etmiştim... Okuyacağım şimdi. Son kısmı, muhalefet partisine, gruba atıf gibi görünmekteyse de, esas gerekçe, oturumda Sayın Başbakanın konuşması esnasında davranış gösteren milletvekilleriyle alakalıdır. Şimdi okuyacağım...

Ben, bu konuda, gerçekten sizlerin de yardımını istedim. Ben de bu oturumu idare etmekte çok güçlüklerle karşılaştım. İfade tarzına tamamen onlara aittir. Okuyorum: “Konuşmamın başından beri beni konuşturmamak için, ellerinden gelen her türlü çabayı harcayan Doğru Yol Partisi milletvekilleri olmak üzere hepinize soruyorum: Değerli milletvekilleri, bu nasıl bir demokrasi anlayışıdır? Bu nasıl demokrasi havariliğidir?” “Şu oturumda yaptıklarıyla da demokrasiye saygılı olmadıklarını millete açıkça gösterdiler. Sayın milletvekilleri, böyle bir muhalefete, hırçın, kavgacı, çirkin, demagojik bir muhalefete, milletimiz razı değildir. Ne Anavatan Partisine...” (DYP sıralarından gürültüler)

AHMET NEİDİM (Sakarya) — Daha ne diyecek?

BAŞKAN — “...ne de kendi partilerine gönül veren seçmenler böyle bir muhalefet anlayışına rıza göstermezler” derken, benim anlayışım, sureti katiyede bir Doğru Yol Partisi, bir Sosyaldemokrat Halkçı, Parti kastedilmemiştir; burada, bu davranışları konuşma esnasında gösteren milletvekilleri kastedilmiştir. (ANAP sıralarından “Bravo Başkan” sesleri, alkışlar; SHP ve DYP sıralarından “Olur mu?” sesleri)

Ben de aynı sıkıntıları çektim şu oturumu idare ederken. Bazı arkadaşlar için sizden yardım istedim. Bu bakımdan, bu manada anlıyorum. Muhalefete herhangi bir sataşma olmadığı kanaatindeyim; ısrarlıysanız oya koymak istiyorum. (DYP sıralarından gürültüler)

VEFA TANIR (Konya) — Sayın Başkan, oya konmayacak kadar, açık. Bize zabıt gelmeden evvel, sadece, ben, “çirkin muhalefet” cümlesi için söz istemiştım; burada, “hırçın, kavgacı, demagojik muhalefet” diyor. Bu oturumda uyarma, Meclis salonundan 1-2 oturum çıkarma gibi cezayı gerektirir herhangi bir olay oldu mu bu Mecliste? Siz, içtüzüğün verdiği bu hakkı kullanma gereğini duydunuz mu? Her Mecliste olduğu gibi, konuşmalar böyle geçti. Sayın Başbakan - Sayın Özer Gürbüz bu Meclisin dikkatle dinlediği bir kişidir - Özer Gürbüz kürsüde konuşurken, kendisi oradan hiç dinlemediler; hatta, bakanlar da dinlemediler. Onunla, buradan laf atmanın ne farkı vardır? (DYP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Lütfen... Lütfen...

Sataşma olup olmadığı konusunu oylarınıza sunuyorum: Sataşma olduğunu kabul edenler...

AHMET NEİDİM (Sakarya) — Yazıklar olsun... Size yakışmadı.

BAŞKAN — Sataşma olduğunu kabul etmeyenler...

Sataşma olmadığı kabul edilmiştir. (ANAP sıralarından alkışlar)

VEFA TANIR (Konya) — Peki öyleyse, bu cümleleri olduğu gibi iade ediyorum; madem öyle görüyorsunuz...

BAŞKAN — Bakanlar Kurulu programı üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Güvenoylamasının, Anayasanın 110 ve İçtüzüğü'nün 105'inci maddeleri gereğince, görüşmelerin bitiminden bir tam gün geçtikten sonra yapılması gerekmektedir. Buna göre, güvenoylaması, 5 Temmuz 1991 Cuma günü yapılacaktır.

Başbakan Mesut Yılmaz tarafından kurulan Bakanlar Kurulu hakkında güvenoylaması yapmak için, 5 Temmuz 1991 Cuma günü saat 15.00'te toplanmak üzere, birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 20.22

TBMM Tutanak Dergisi
Dönem 18 Cilt 61 Birleşim 131 (Olağanüstü)
Sayfa 682-687
05.07.1991 Cuma

BİRİNCİ OTURUM
BAŞKAN: İsmet Kaya Erdem
KÂTİP ÜYELER: Mustafa Ertuğrul Ünlü (Bursa)
Mustafa Sarıgül (İstanbul)
Açılma Saati: 15.00

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 131'inci Birleşimini açıyorum.

Güvenoylaması

BAŞKAN — Gündemimize göre Başbakan Sayın Mesut Yılmaz tarafından kurulan Bakanlar Kurulu hakkında, Anayasanın 110 ve İçtüzüğü'nün 105'inci maddeleri gereğince güvenoylaması yapılacaktır.

Güvenoylamasının açık oy şeklinde yapılması İçtüzüğü'nün 105'inci maddesi gereğidir. İçtüzüğü'nün 115'inci maddesine göre de açık oylama şekline Genel Kurul karar verecektir.

Sayın milletvekilleri, güvenoylamasının, adı okunan sayın milletvekilinin ayağa kalkarak, yüksek sesle, “kabul”, “ret” veya “çekinse” şeklinde oyunu belirtmesi suretiyle yapılmasını oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

(Oylamaya başlandı)

BAŞKAN — Güvenoylamasına katılmayan sayın üye var mı efendim? Yok. Oylama işlemi bitmiştir. (Oyların ayırımı yapıldı)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, güvenoylamasının sonucunu arz ediyorum: Oylamaya 418 sayın milletvekili katılmış, 265 kabul, 153 ret oyu kullanılmıştır. (ANAP sıralarından alkışlar)

Bu sonuca göre, Başbakan Sayın Mesut Yılmaz tarafından kurulan Bakanlar Kuruluna Meclisimizce güvenoyu verilmiştir. Kendilerini kutlar, milletimiz ve memleketimiz için hayırlı ve başarılı olmalarını dilerim. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Başbakan A. Mesut Yılmaz'ın, yeni kurulan Bakanlar Kurulunun güvenoyu alması dolayısıyla yaptığı teşekkür konuşması

BAŞKAN — Teşekkür için, Sayın Başbakana söz veriyorum.

Buyurun Sayın Başbakan. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, ayakta alkışlar)

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Rize) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Hükümetime az önce izhar ettiğiniz güven için en kalbi teşekkürlerimi sunuyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Yüce Meclisin gösterdiği güvenle üstlendiğimiz sorumluluğun idrakindeyiz. Gösterilen güvene layık olmak başlıca kaygımız olacaktır.

Değerli milletvekilleri, dünyamız, baş döndürücü bir değişim sürecini yaşamaktadır. Bunun, beraberinde getirdiği belirsizlikler ve istikrarsızlıklar vardır; ama umutlar da vardır. Türkiye'miz de, insanlığın bu tarihî dönemecinden, tabiatıyla, etkilenmektedir.

Ayrıca, hem kökleri eskiye dayanan hem de sekiz yıldan beri yaşamakta olduğumuz yapısal değişimin getirdiği ciddi meselelerimiz vardır. Üstesinden gelinemeyecek meselelerimiz yoktur; fakat, çetin meselelerimiz vardır. Yani, görevimizin kolay olmadığını biliyoruz.

Elimizde sihirli reçeteler olmadığını hep söyledim. Gerçekler de, şartlar da, tabiatım ve siyaset anlayışım da, buradan sizlere pembe tablolar vaat etmeme engeldir.

ALİ ESER (Samsun) — Özal kızar...

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Ama, huzurlarınızda, bütün vatandaşlarımıza, var gücümüzle çalışacağımızı vaat ediyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)* İdarei maslahatçı olmayacağımızı ifade ediyorum. Meselelerin üzerine ciddiyetle, cesaretle ve kararlılıkla gideceğimizi ifade ediyorum.

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Kaç sene süre istiyorsun Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Tasarruflarımızda adil ve dürüst olacağımızı ifade ediyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar, "Bravo" sesleri)*

Evet, biz Anavatan Partisinin iktidarıyız; ama, Türkiye Cumhuriyetinin Hükümetiyiz. Bunun şuuru içinde hareket edeceğimize emin olmanızı istiyorum.

Değerli arkadaşlarım, biz, büyük bir milletin evlatları, köklü bir devletin hizmetkârlarıyız. Bu çatı altında ve bütün yurt sathında ortak olduğumuz Türkiye sevgisi, çağdaşlaşma azmi ve temel hasletimiz olan zor günlerde dayanışma duygusu, milletçe yolumuzu aydınlatacak ve bugün oylarınızla başlattığınız yeni dönemde Hükümetime güç verecektir.

Allah yardımcımız olsun. *(ANAP sıralarından ayakta alkışlar)*

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Başbakan.

Sayın milletvekilleri, olağanüstü toplantıyı gerektiren konunun görüşülmesiyle, diğer işlemleri, tamamlanmıştır.

Gündemdeki konuları sırasıyla görüşmek için, Genel Kurulun 6.6.1991 tarihli 127'nci Birleşiminde alınan karar ve Anayasa gereğince, 1 Eylül 1991 Pazar günü saat 15.00'te toplanmak üzere, birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 15.48

Başbakan A. Mesut Yılmaz Tarafından Kurulan Bakanlar Kurulu Hakkında Güvenoylamasında Kullanılan Oyların Sonucu

(Kabul edilmiştir)

<i>Program:</i>	30.06.1991
<i>Güvenoylaması:</i>	05.07.1991
<i>Üye Sayısı</i>	450
<i>Oy Verenler</i>	418
<i>Kabul Edenler</i>	265
<i>Reddedenler</i>	153
<i>Çekimserler</i>	—
<i>Geçersiz Oylar</i>	—
<i>Oya Katılmayanlar</i>	21
<i>Açık Üyelikler s</i>	11

(Kabul Edenler)

ADANA

Ahmet Akgün Albayrak, Ledin Barlas, Mehmet Ali Bilici, Cüneyt Canver, Yılmaz Hocaoglu, Ersin Koçak, İbrahim Öztürk, Mehmet Perçin

ADİYAMAN

Mehmet Deliceoglu, Abdurrahman Karaman

AFYON

Metin Balıbey, Mustafa Kızıloğlu, Hamdi Özsoy, Nihat Türker

AĞRI

Hasan Fecri Alpaslan, Cezmi Erat, Yaşar Eryılmaz, Mehmet Yaşar

AMASYA

İsmet Özarslan, Hasan Adnan Tutkun

ANKARA

Muzaffer Atılğan, Onural Şeref Bozkurt, Kâmil Tuğrul Coşkunoglu, Mehmet Çevik, Rifat Diker, Hüseyin Barlas Doğu, Tevfik Ertürk, Göksel Kalaycıoğlu, Hazım Kutay, Alpaslan Pehlivanlı, Mehmet Sezai Pekuslu, Mehmet Sağdıç, Halil Şıvgın, Mustafa Rüştü Taşar, Ercan Vuralhan, Zeki Yavuztürk

ANTALYA

Hasan Çakır, Abdullah Cengiz Dağyar, Cengiz Tuncer

ARTVİN

Bahattin Çaloğlu

AYDIN

Cengiz Altinkaya, Mustafa Bozkurt, Ömer Okan Çağlar, Mehmet Yüzügüler

BALIKESİR

Ali Sami Akkaş, Kudret Bölükoğlu, İsmail Dayı, Fenni İslimyeli, Necat Tunçsiper

BİLECİK

Mehmet Seven

BİNGÖL

İlhami Binici, Mehmet Ali Doğuşlu

BİTLİS

Kâmran İnan, Muhyettin Mutlu, Faik Tarımcıoğlu

BOLU

Nevzat Durukan, Seçkin Fırat, Ahmet Şamil Kazokoğlu, Kâzım Oksay

BURDUR

Fethi Çelikbaş, Sait Ekinci, İbrahim Özel

BURSA

İlhan Aşkın, Mehmet Gedik, Hüsamettin Örüç, Fahir Sabuniş, İsmet Tavgaç, Mustafa Ertuğrul Ünlü

ÇANAKKALE

Mustafa Cumhuri Ersümer, İlker Genlik, Mümin Kahraman, Ayhan Uysal

ÇANKIRI

Ali Çiftçi, Ali Necmettin, Şeyhoğlu, İlker Tuncay

ÇORUM

Ünal Akkaya, Nevzat Aksu, Mustafa Namlı

DENİZLİ

Muzaffer Ana, İsmail Şengün

DİYARBAKIR

Nurettin Dilek

EDİRNE

Şener İşleten, İsmail Ügdül

ELÂZİĞ

Hüseyin Cahit Aral, Nizamettin Özdoğan

ERZİNCAN

Metin Yaman

ERZURUM

Sabahattin Aras, Togay Gemalmaz, Mehmet Kahraman, Nihat Kitapçı, Rıza Şimşek, Mustafa Rıfkı Yaylalı

ESKİŞEHİR

Mustafa Balcılar, İsmet Oktay, Erol Zeytinoğlu

GAZİANTEP

Mehmet Akdemir, Mustafa Hikmet Çelebi, Ahmet Günebakan, Hasan Tanrıöver, Ünal Yaşar

GİRESUN

Burhan Kara, Mehmet Ali Karadeniz, Yavuz Köymen

GÜMÜŞHANE

Ülkü Gökaltıp Güney, Muhittin Karaman, Mahmut Oltan Sungurlu

HAKKÂRİ

Naim Geylani

HATAY

Mehmet Vehbi Dinçerler, Mehmet Pürdeloğlu

İÇEL

Hikmet Biçentürk, Ali Bozer, Ali Er, Ali Rıza Yılmaz, Rüştü Kâzım Yücelen

İSTANBUL

Behiç Sadi Abbasoğlu, Bülent Akarcalı, Cevdet Akçalı, Avni Akyol, Abdülbaki Albayrak, Yaşar Albayrak, İmren Aykut, Mehmet Necat Eldem, Hayrettin Elmas, Halil Orhan Ergüder, İsmail Safa Giray, Temel Gündoğdu, Talat İçöz, Ömer Ferruh İlter, Adnan Kahveci, Altan Kavak, Mehmet Cavit Kavak, Recep Ercüment Konukman, Leyla Yeniay Köseoğlu, İbrahim Özdemir, Mustafa Hilmi Özen, Güneş Taner, Ali Tanrıyar, Sudi Türel, Reşit Ülker, Adnan Yıldız

İZMİR

Işın Çelebi, H. Hüsnü Doğan, Burhan Cahit Gündüz, Kemal Karhan, Işılay Saygın, Ramiz Sevinç

KAHRAMANMARAŞ

Mehmet Onur, Ülkü Söylemezoğlu, Ali Topçuoğlu

KARS

İlhan Aküzüm, Sabri Aras, Yasin Bozkurt, Kerem Güneş

KASTAMONU

Sadettin Ağacık, Murat Başesgioğlu, Hüseyin Sabri Keskin

KAYSERİ

M. İrfan Başyazıcıoğlu, Recep Orhan Ergun, Nuh Mehmet Kaşıkçı, Seyit Halil Özsoy, Mustafa Şahin, Abdulmecit Yağan, Mehmet Yazar

KIRKLARELİ

Cemal Özbilen

KIRŞEHİR

Kâzım Çağlayan, Şevki Göğüsger, Gökhan Maraş

KOCAELİ

Abdulhalim Aras, Bülent Atasayan

KONYA

Abdurrahman Bozkır, Kadir Demir, Mustafa Dinek, Ziya Ercan, Haydar

Koyuncu, Adil Küçük, Ali Talip Özdemir, Ali Pınarbaşı, Saffet Sert, Mehmet Şimşek, Abdullah Tenekeci

KÜTAHYA

Mustafa Uğur Ener, Mehmet Rauf Ertekin, Mustafa Kalemli

MALATYA

Mehmet Bülent Çaparoglu, Metin Emiroğlu, Yusuf Bozkurt Özal, Talat Zengin

MANİSA

Ekrem Pakdemirli, Gürbüz Şakranlı, Münir F. Yazıcı, Mehmet Yenişehirlioğlu

MARDİN

Beşir Çelebioğlu, Abdülvahap Dizdaroğlu, Nurettin Yılmaz

MUĞLA

Ahmet Altıntaş, Süleyman Şükrü Zeybek

MUŞ

Alaattin Fırat, Mehdi Işık, Erkan Kemaloğlu, Mehmet Emin Seydagil

NEVŞEHİR

Ali Babaoğlu

NİĞDE

Raşit Daldal, Haydar Özalp, Birsal Sönmez

ORDU

Bahri Kibar, Ertuğrul Özdemir, Nabi Poyraz, Yılmaz Sanioğlu, İhsan Nuri Topkaya, Gürbüz Yılmaz, Şükrü Yürür

RİZE

Mustafa Nazikoğlu, Mustafa Parlak, Şadan Tuzcu, Ahmet Mesut Yılmaz

SAKARYA

Kalan Koçak, Mümtaz Özkök, Ayhan Reyhan Sakallıoğlu, Ersin Taranoğlu

SAMSUN

Mehmet Akarca, Kemal Akkaya, Hüseyin Özalp

SİİRT

İdris Arıkan, Kemal Birlik, Zeki Çeliker, Kudbettin Hamidi

SİNOP

Hilmi Biçer

SİVAS

Yılmaz Altuğ, Ömer Günbulut, Mahmut Karabulut, Kaya Opan, Şakir Şeker, Mehmet Mükerrrem Taşcıoğlu

ŞANLIURFA

Necati Akıncı, Murat Batur, Mustafa Demir, Osman Doğan, Eyüp Cenap Gülpınar, Bahri Karakeçili, Aziz Bülent öncel

TEKİRDAĞ

Ali Rıfka Atasever, Ahmet Karaevli

TOKAT

Talat Sargın, Mehmet Zeki Uzun, Erkan Yüksel

TRABZON

Avni Akkan, Eyüp Aşık, İbrahim Çebi, Necmettin Karaduman, Hayrettin Kurbetli, Fahrettin Kurt

UŞAK

Ahmet Avcı, Mümtaz Güler, Mehmet Topaç

VAN

Hüseyin Aydın Arvası, İhsan Bedirhanoglu, Reşit Çelik, Muslin Görentaş, Salahattin Mumcuoglu

YOZGAT

Cemil Çiçek, Seyit Ahmet Dalkıran, Lütfullah Kayalar, Mahmut Orhon

ZONGULDAK

Pertev Aşcıoglu, Ömer Faruk Macun

(Reddedenler)

ADANA

Mehmet Can, M. Haluk Dağlı, Abdullah Sedat Doğan, Selahattin Kılıç, Orhan Şendağ

AFYON

Baki Durmaz, Abdullah Ulutürk

AMASYA

Mehmet Tahir Köse, Kâzım Ulusoy

ANKARA

Erol Ağagil, Kâmil Ateşoğulları, Beşer Baydar, Ömer Çiftçi, Eşref Erdem, Tevfik Koçak, Arif Sağ, İbrahim Tez, Rıza Yılmaz, Yaşar Yılmaz

ANTALYA

Adil Aydın, Deniz Baykal, İbrahim Demir, Hasan Namal

ARTVİN

Ayhan Arifağaoğlu, Hasan Ekinci

AYDIN

Hilmi Ziya Postacı, Nabi Sabuncu

BALIKESİR

Mustafa Çorapçioğlu, İ. Önder Kırılı

BİLECİK

Tayfur Ün

BİNGÖL

Haydar Baylaz

BURSA

Abdulkadir Cenkçiler, Cavit Çağlar, Beytullah Mehmet Gazioğlu, Fehmi Işıklar

ÇORUM

Rıza İlman, Cemal Şahin

DENİZLİ

Esat Yıldırım, Ava Adnan Keskin, Hüdai Oral

DİYARBAKIR

Fuat Atalay, Ferit Bora, Hikmet Çetin, Mehmet Kahraman, Salih Sümer

EDİRNE

Mehmet Fuat Erçetin, Erdal Kalkan

ELÂZİĞ

Ahmet Küçükkel, Ali Rıza Septioğlu, Mehmet Tahir Şaşmaz

ERZİNCAN

Mustafa Kul

ERZURUM

İsmail Köse

ESKİŞEHİR

M. Cevdet Selvi, Zeki Ünal

GAZİANTEP

Abdulkadir Ateş, Hasan Celâl Güzel, Mustafa Yılmaz

GİRESUN

Mustafa Çakır, Rüştü Kurt

HAKKÂRİ

Cumhur Keskin

HATAY

Mehmet Dönen, Mustafa Kemal Duduoğlu, Turhan Hirfanoğlu, Öner Miski, Ali Uyar

İSPARTA

Süleyman Demirel, Abdullah Aykon, Doğan Ertekin Durutürk, İbrahim Gürdal

İÇEL

Etem Cankurtaran, Ekin Dikmen, Durmuş Fikri Sağlar, M. İstemihan Talay

İSTANBUL

İsmail Cem, Yüksel Çengel, Ali Haydar Erdoğan, M. Ali Eren, Hasan Fehmi Güneş, Aytekin Kotil, Mehmet Moğultay, Hüsnü Okçuoğlu, İsmail Hakkı Önal, Mustafa Sarıgül, Yusuf Kenan Sönmez, Mustafa Timisi, Ali Topuz

İZMİR

Veli Aksoy, Türkân Akyol, K. Kemal Anadol, M. Turan Bayazıt, Halil Çulhaoğlu, Ahmet Ersin, Akın Gönen, Erol Güngör, Erdal İnönü, Birgen Keleş, Neccar Türkcın

KAHRAMANMARAŞ

Atilla İmamoğlu, Ali Şahin, Ahmet'uncu

KARS

Mahmut Alınak, Vedat Altun

KASTAMONU

Nurhan Tekinel

KAYSERİ

Ahmet Servet Hacıpaşaoğlu

KIRKLARELİ

Gürccın Ersin

İrfan Gürpınar

KOCAELİ

Erol Köse, Onur Kumbaracıbaşı, Alaettin Kurt, A. Rıza Sirmen, Ömer Türkçakal

KONYA

Ömer Şeker, Vefa Tanır

KÜTAHYA

H. Cavit Erdemir, Mehmet Korkmaz

MALATYA

İbrahim Aksoy

MANİSA

Ümit Canuyar, Sümer Oral, Önel Şakar, M. Erdoğan Yetenç, Hasan Zengin

MARDİN

Süleyman Çelebi, Mehmet Adnan Ekmen

MUĞLA

Tufan Doğu, Musa Gökbel, Latif Sakıcı

NEVŞEHİR

Esat Kıratlıoğlu, Cemal Seymen

NİĞDE

Doğan Baran, Mahmut öztürk

SAKARYA

Mehmet Gölhan, Ahmet Neidim

SAMSUN

İlyas Aktaş, Cemal Alışan, İrfan Demiralp, Ali Eser, Nafiz Kurt

SİNOP

Özer Gürbüz, Yaşar Topçu

SİVAS

Ekrem Kangal

TEKİRDAĞ

Güneş Gürseler, Enis Tütüncü

TOKAT

Kâzım Özey, Kenan Süzer

TRABZON

Mehmet Çakıroğlu

TUNCELİ

Kamer Genç, Orhan Veli Yıldırım

ZONGULDAK

Şinasi Altınır, Veysel Atasoy, Ömer Barutçu, Güneş Müftüoğlu, Mustafa Tınaz Titiz, Köksal Toptan

(Oya Katılmayanlar)

ADANA

Mahmut Keçeli

BALIKESİR

Ahmet Edip Uğur

BOLU

Turgut Yaşar Gülez

BURSA

Ahmet Kurtcebe Alptemoçin (İz.)

DENİZLİ

Ayçan Çakıroğulları

DİYARBAKIR

Abdulkadir Aksu

ERZİNCAN

Yıldırım Akbulut

İSTANBUL

Bedrettin Doğançan Akyürek, Abdullah Baştürk (İ.), Orhan Demirtaş, Nuri Gökarp, Namık Kemal Zeybek

İZMİR

İsmet Kaya Erdem (Başkan), Fuat Kılıcı

KAHRAMANMARAŞ

Adil Erdem Bayazıt

KONYA

Mehmet Keçeciler

MALATYA

Galip Demirel

MARDİN

Ahmet Türk

TOKAT

Metin Gürdere

YOZGAT

Ali Şakir Ergin

ZONGULDAK

Tevfik Ertüzün

(Açık Üyelikler)

Adıyaman: 2

Antalya 1

Aydın 1

Çorum 1

Diyarbakır: 1

Hatay 2

İstanbul: 1

Samsun 1

Siirt 1

Toplam 11

VII. Demirel Hükümeti
20. 11. 1991-25. 06. 1993

Bakanlar Kurulu

Başbakan

Süleyman DEMİREL (Isparta, DYP) 20.11.1991-16.05.1993

Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı

Erdal İNÖNÜ (İzmir, SHP) 20.11.1991-16.05.1993

Devlet Bakanı

Cavit ÇAĞLAR (Bursa, DYP) 20.11.1991-16.05.1993

Devlet Bakanı

Tansu ÇİLLER (İstanbul, DYP) 20.11.1991-09.06.1993

Devlet Bakanı

Ertuğrul Ekrem CEYHUN (Balıkesir, DYP) 20.11.1991-16.05.1993

Devlet Bakanı

İbrahim TEZ (Ankara, SHP) 20.11.1991-16.05.1993

Devlet Bakanı

Akın GÖNEN (Manisa, DYP) 20.11.1991-16.05.1993

Devlet Bakanı

Güler İLERİ (Tokat, SHP) 20.11.1991-22.02.1992
Türkan AKYOL (TBMM dışından, SHP) 04.03.1992-25.06.1993

Devlet Bakanı

Gökberk ERGENEKON (Antalya, DYP) 20.11.1991-16.05.1993

Devlet Bakanı

Orhan Sefa KİLERCİOĞLU (Adana, DYP) 20.11.1991-16.05.1993

Devlet Bakanı

Mehmet KAHRAMAN (Diyarbakır, SHP) 20.11.1991-16.05.1993

Devlet Bakanı

Ömer BARUTÇU (Zonguldak, DYP) 20.11.1991-16.05.1993

Devlet Bakanı

Mehmet Ali YILMAZ (Trabzon, DYP) 20.11.1991-16.05.1993

Devlet Bakanı

Erman ŞAHİN (Muğla, SHP) 20.11.1991-16.05.1993

Devlet Bakanı

Şerif ERCAN (Edirne, DYP) 20.11.1991-16.05.1993

Devlet Bakanı

Mehmet BATALLI (Gaziantep, DYP) 20.11.1991-16.05.1993

Adalet Bakanı

Mehmet Seyfi OKTAY (Ankara, SHP) 20.11.1991-16.05.1993

Milli Savunma Bakanı

Nevzat AYAZ (Çankırı, DYP) 20.11.1991-16.05.1993

İçişleri Bakanı

İsmet SEZGİN (Aydın, DYP)

20.11.1991-16.05.1993

Dışişleri Bakanı

Hikmet ÇETİN (Gaziantep, SHP)

20.11.1991-16.05.1993

Maliye ve Gümrük Bakanı

Sümer ORAL (Manisa, DYP)

20.11.1991-16.05.1993

Milli Eğitim Bakanı

Köksal TOPTAN (Bartın, DYP)

20.11.1991-16.05.1993

Bayındırlık ve İskân Bakanı

Onur KUMBARACIBAŞI (Hatay, SHP)

20.11.1991-16.05.1993

Sağlık Bakanı

Yıldırım AKTUNA (İstanbul, DYP)

20.11.1991-16.05.1993

Ulaştırma Bakanı

Yaşar TOPÇU (Sinop, DYP)

20.11.1991-16.05.1993

Tarım ve Köyşleri Bakanı

Necmettin CEVHERİ (Şanlıurfa, DYP)

20.11.1991-16.05.1993

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı

Mehmet MOĞULTAY (İstanbul, SHP)

20.11.1991-16.05.1993

Sanayi ve Ticaret Bakanı

Mehmet Tahir KÖSE (Amasya, SHP)

20.11.1991-16.05.1993

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

Mehmet Ersin FARALYALI (İzmir, DYP)

20.11.1991-16.05.1993

Kültür Bakanı

Durmuş Fikri SAĞLAR (İçel, SHP)

20.11.1991-16.05.1993

Turizm Bakanı

Abdülkadir ATEŞ (Gaziantep, SHP)

20.11.1991-16.05.1993

Orman Bakanı

Vefa TANIR (Konya, DYP)

20.11.1991-16.05.1993

Çevre Bakanı

Bedrettin Doğancan AKYÜREK (İstanbul, DYP)

20.11.1991-16.05.1993

Koalisyon Protokolü

(DYP - SHP)

GİRİŞ

20 Ekim 1991 Millet Meclisi Genel seçimlerinin kesin sonuçları ilan edilmiş ve bu seçimlerle oluşan Parlamantonun yapısı netleşmiştir.

20 Ekim 1991 Genel seçimleri, DYP'yi birinci parti olarak çıkarmış, fakat hiçbir siyasi gruba tek başına hükümet kurma olanağı vermemiştir.

Sayın Cumhurbaşkanı, demokratik mekanizmanın gereği olarak, seçimler sonucunda en çok milletvekili kazanan parti lideri sıfatıyla DYP Genel Başkanı Sayın Demirel'i hükümet kurmakla görevlendirmiştir.

DYP ve SHP arasında bir koalisyon hükümeti kurulmasına, ilgili tarafların yetkili kurullarınca karar verilmiştir.

DYP ve SHP arasında oluşan bu koalisyon hükümeti, DYP'nin %27,2 ve SHP'nin %20,8 oy tabanıyla toplam %48 oranında millet iradesi desteğine sahip bir hükümettir. Böyle bir halk desteğine sahip bulunan koalisyon Türkiye'de son 11 yılın en geniş tabanlı hükümeti olarak yüce Türk Milletinin huzuruna çıkmaktadır. Bu genişlikte oy desteğini temsil eden ve halkımızın özlemlerini yansıtan böyle bir hükümetin, sürekli olması ve ülkemizin sorunlarını çözmesi için her türlü çaba gösterilecektir.

Türkiye'de yeni bir ümitle, yeni bir hükümeti görev başına getirmek üzeredir.

Hükümetin önünde bulunan "sorunlar tablosu" çözümü bulunan, ama zorluğu tartışılmaz olumsuzluklarla doludur.

Her gün ülkenin pek çok yerinde etkisini gösteren anarşi ve terör can almaya devam etmekte, güvenlik güçleri mensupları ve masum vatandaşlarımız şehit edilmekte, büyük illerimizde soygunlar birbirini izlemekte, faili meçhul cinayetlerin sayısı artmaktadır.

Türkiye, Birleşmiş Milletler ölçütlerine göre insan hakları ve demokrasi değerlendirilmesinde 66'ıncı sıraya düşmüştür. Ekonomik bakımdan ise; 24 OECD ülkesi içinde en pahalı ve en fakir, işsizi en çok, en az elektrik, en az demir-çelik kullanan, kişi başına en az otomobili, en az telefonu bulunan bir ülke durumundadır.

1991 yılında büyüme hızı sadece %2,2 olabilen ülkemizde yaşam on yılda 70 defa pahalılaşmış, dünyada gelir dağılımı en bozuk ilk 10 ülke arasına girmiş, nüfusunun %50'si sosyal güvenlikli yoksun, dünyanın en borçlu ülkeleri arasında yer almıştır.

Yatırım ve sanayileşmesi hemen hemen durmuş, işsiz sayısı artmış, pahalılığın önleyememiş, 40 ilinin dışı göç verdiği Türkiye, yolsuzluk iddialarının doruğa çıktığı, bu bozuk sosyal yapısı ile halkın gelecek ümitlerinin giderek karamsarlığa dönüştüğü bir noktadadır.

Ekonomik ve toplumsal alanda yaşanan olumsuzlukların yanı sıra, Türkiye, kamu yönetimi açısından da son yıllarda ağır bir tahribata maruz kalmıştır.

Devlet yöneticiliğinin ve Cumhuriyet geleneklerinin sorumluluğuyla bağdaşmayan bir yönetimin elinde ülkemizin kurumsal yapısı görülmedik bir yozlaşmaya ve çürümeye itilmiştir.

Bu ortamdan vatandaşlarımız önemli ölçüde etkilenmiş; birey olarak kendine güvenen ve toplumsal dayanışmanın erdemine inanan yurttaşlar yerine, kendini kurtarma amacına yönelik örgütsüz ve ürkek bir insan tipi yaratılmaya çalışılmıştır.

Bu nedenle yeni Hükümet, ekonomik ve siyasal yaşamı sağlıklı bir düzeye ulaştırmakla sınırlı kalmayacak, Türkiye'nin devlet ve toplum yapısını yeniden onarmak göreviyle karşı karşıya bulunacaktır.

DYP ve SHP, kuracakları ortak hükümetin aşağıdaki hedefler ve görüşler etrafında ülkeyi yönetmesi konusunda anlaşmaya varmışlardır;

TEMEL İLKELER

- Özgürlükçü, katılımcı ve her anlamda tam demokratik rejim, Türk Milletinin vazgeçilmez, feda edilemez, ödün verilemez yaşam tarzıdır.

- Bu bağlamda, millet iradesinin mutlak üstünlüğü ve egemenliğin, kayıtsız şartsız Türk Milletine ait olduğu ilkesi, ülkemiz için, her şeyin hareket noktasıdır.

- Türkiye, devleti, ülkesi ve milleti ile bölünmez bir bütündür; ülkemizin bölünmez bütünlüğü tartışılmaz. Türkiye'nin üniter devlet niteliği, toplumsal yapımızdan kaynaklanan tarihsel ve geleneksel bir beraberlik ve birlik fikrini yansıtmaktadır. Bu birlik ve beraberlik, ortak bir "siyasi kültürün" sonucudur. Bu beraberlik ve birliğin zedelenmesinin, kesinlikle kimseye yararı yoktur.

Bu nedenle, Türkiye Devletinin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü her şartta sonuna kadar savunmaya ve kesinlikle korumaya kararlıyız.

- Ülkemizin, günümüz siyasal, sosyal ve ekonomik koşullarını dikkate alan, sivil toplumun gelişmesini amaçlayan katılımcı ve tam demokratik bir Anayasa'ya ihtiyacı olduğu kesindir. Zira, Türk toplumu, kendisine kabul ettirilmiş ve bu nedenle de, 9 yıl gibi kısa bir süre içinde yaşanmış ve ülke gereksinimlerinin tamamen gerisinde kalmış bir Anayasa ile yönetilmeye devam edilemez.

Türkiye'nin ihtiyacı olan Anayasa, hukukun üstünlüğünü vazgeçilmez ilke sa-
yan, tam demokratik ve çoğulcu sistemi öngören, çağdaş bir Anayasa olacaktır.

Kişi ve kurumların, hak ve özgürlükleri, bu Anayasa'da çağımızın en gelişmiş anlayışında sergilenecektir.

Böyle bir Anayasa'nın siyasi partiler başta olmak üzere, ülkedeki ilgili kuruluşların ve halkımızın uzlaşması sonucu oluşmasını önermekteyiz. Zira, şuna kesinlikle inanıyoruz ki, katılımcı demokrasilerde "genel mutabakat", anayasaların kalıcılığına hizmet edecektir.

- Paris Şartı ve bunu inceleyen bütün belgelerde yer alan insan haklarına ilişkin temel ilkeler, devletimizin ve toplumumuzun tüm katmanları için vazgeçilmez ön şartlar ve yaşamsal verilerdir. Bu veriler, Türk demokrasisinin, ayrılmaz tamamlayıcılarıdır. Hükümet bu ilkeleri hukuk sistemi içine almaya ve gerçeklik kazandırmaya kararlıdır.

Türkiye’de insan hakları uygulamaları, ülkemizin, uluslararası taahhütleri, siyasal rejimi ve batı ile bütünleşme yolundaki iradesiyle uyumlu hale getirilecektir.

Bu protokolle kurulacak hükümet, “12 Eylül hukuku kalıntıları” olarak nitelendirilebilecek, yasal düzenlemeleri, uygulamaları ve kısıtlamaları hızla yürürlükten kaldırarak, her alanda, tam demokratik bir siyasal ortamı yaratmak gerekliliğine kesinlikle uyacaktır.

Ayrıca, 12 Eylül 1980’de oluşan Milli Güvenlik Konseyi ile bu dönemin diğer yönetim yetkililerini her türlü “cezaî, mali veya hukukî sorumluluğun” dışında tutan Anayasanın geçici 15’inci maddesi objektif ve evrensel hukuka aykırıdır. Bu nedenle, bu hükmü yürürlükten kaldırmak için TBMM’de, gerekli çoğunluğu, bulma çalışmaları sürdürülecektir.

Siyasal yaşamın temel hak ve özgürlükler çerçevesinde yeniden kurumlaşması sağlanacaktır. Yargı kanun olmadan kapatılan siyasî parti ve kuruluşların uğradığı haksızlıkların giderilmesi, yasakların kalkması ve hakların iadesi yoluna gidilecektir.

- Ülkemizde, çok seslilikle birlikte; uzlaşma, barış ve yapıcı müzakere ve tartışmalar ortamının oluşturulması ve hoşgörünün toplumumuza ve siyasî yönetimlere ilke olarak hâkim olmasının yararı açıktır. Ancak bu sayededir ki, hoşgörünün, barışın sosyal ve ekonomik huzurun hâkim olduğu bir toplumsal dayanışma Türkiye’sini meydana getirmek mümkün olacaktır. Koalisyon Hükümeti, hoşgörü ve sosyal barışı, toplumun bütün katmanlarına yayacak ortamı yaratmaya kararlıdır.

Gelişen dünya ile bütünleşme ve evrensel değerleri savunma, Türkiye’nin kendi gelenekleri ile de bağdaştırarak sürdüreceği bir gelişme sürecidir. Türkiye, gelişmek yoluna devam ederken, bu süreçten ayrılmayı asla düşünez.

İnanç, düşünce, anlatım özgürlükleri çağdaş bir toplumun temelidir, kısıtlanamaz. Laik ve Atatürk ilkelerine bağlı Türkiye, aynı zamanda din ve inanç özgürlüğünü toplumsal yaşamın vazgeçilmez bir ilkesi sayar.

Hükümet, çağdaş akım ve gelişmelere paralel bir basın özgürlüğü anlayışını kesinlikle oluşturmak ve uygulamaya koymak kararındadır.

EKONOMİDE TEMEL YAKLAŞIM

- Halkımızın, enflasyon ve geçim sıkıntısından kesinlikle ve en kısa süre içinde kurtarılması, ülkenin en yaşamsal sorunudur. Bu konuda, ekonominin finans biliminin ve güncel tekniklerin gerektirdiği bütün araçlar aynı anda yürürlüğe konacak ve halkımızın, geçim sıkıntısından kurtarılması için bütün olanaklar harekete geçirilecektir.

Hükümet, halkımızı ekonomik rahatlığa kavuşturmak için, ekonominin işlerliğine istikrar ve tutarlılık geliştirmeye kararlıdır. Bu alanda alınacak tüm önlemler, objektif etkin ve tutarlı olacak ve vatandaşlarımızın ekonomik ve sosyal korunması esas amacı oluşturacaktır.

- Denk bütçe kuralı, hükümetimizin temel amacıdır. Bunun için, ülkenin tüm mali ve ekonomik olanakları en iyi şekilde kullanılacak ve maliye ve ekonominin en

ileri tekniklerine başvurularak, devletin bütün hesaplarının, bir çatı altında toplanması sağlanacaktır. Böylece devletin son derece dağıtılmış ve çok önemli kısmı Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin denetimi dışına çıkarılmış gelir ve gider dengeleri toparlanacaktır.

Bu uygulamanın sonucu olarak, birkaç fon hariç, diğer fonlar, devlet bütçesi çatısı altına sokulacaktır.

Kamu harcamaları, ciddi bir denetim ve disiplin altına alınacak, israf dönemine son verilecektir.

Vergi reformu ile birlikte çok etkin bir vergi denetim mekanizması kurulacak ve vergi kaçırma eylemlerine son vermek için çaba gösterilecektir.

Az kazananan az, çok kazananan çok vergi alınmasına yönelik düzenlemeler yapılacaktır.

- Dışa açık pazar ekonomisini, tüm koşulları ve unsurlarıyla oluşturmak ve uygulamaya geçirmek, ekonomik ve sosyal kalkınmamız için sorunlu bulunmaktadır. Türkiye, ancak, serbest piyasa ekonomisi kurallarının sosyal devlet ve dengeli kalkınma anlayışının ciddi ve tutarlı uygulamalarıyla gelişmişliğe erişebilecektir.

- Refahı tabana yaymak ve gelir dağılımındaki çarpıklıkları eritmek için gerekli bütün önlemlerin alınması, ülkenin önemli ve acil gereksinimidir. Vergi reformu dahil, bu konuya ilişkin tüm önlemler paketi yürürlüğe mutlaka konacak ve toplumsal adaleti sağlayıcı uygulamalarla, halkımızın, ekonomik ve sosyal huzura kavuşması sağlanacaktır.

TARIM

- Tarım sektörü, çiftçi ve köylünün kalkındırılması hükümetimizin yönlendireceği temel destek politikalarımızın en önemlilerinden birini oluşturmaktadır.

Bu nedenle, bu kesimin koşullarının iyileştirilmesi ve ülke kalkınmasının, köy ve köylüden başlatılarak gerçekleştirilmesi için, gereken önlemler alınacaktır. Bu bağlamda, bir "Kırsal Sanayi" oluşturulması, üretimi arttırmak ve köylü ve çiftçimizi işsizlikten kurtararak daha dinamik bir üretici haline getirmek için, ele alınacak ilk önlem olarak düşünülecektir.

Tarım sektöründe verimliliğin arttırılması için mali, teknolojik ve çiftçi eğitime yönelik tüm önlemleri almak kararındayız.

Tarım ürünlerinden kesilen stopaj vergisi kaldırılacak; tarım girdilerinden katma değer vergisi alınmayacaktır.

Küçük çiftçi borçları, faiz ve cezaları ile birlikte konsolide edilecek ve makul bir bölümü bir defaya mahsus olmak üzere affedilecektir.

ORMAN

Orman köylülerini ekonomik suç işler durumunda bırakan şartlar ve yasalar yeniden gözden geçirilecektir. Orman köylüsünün istihdam sorunu önemle ele alınacaktır.

Orman gelirlerinin bir bölümü, orman köylüsüne tahsis edilecektir.

MADENCİLİK

Madencilik sektöründe en önemli husus, madenlerin verimli etken ve rezervleri koruyan bir biçimde çıkarılmasıdır.

Düşük tenörlü madenlerimizin üretme-arıtma-zenginleştirme işlemleriyle ilgili yatırımlar desteklenecektir.

Özellikle üstün teknolojiyi yatırımların sektöre çekilebilmesi amacıyla yabancı sermaye teşvik edilecektir.

SOSYAL DEVLET

- Türkiye, sosyal devleti gerçekleştirmek zorundadır. Hükümet bu doğrultuda mutlaka tüm kurumsal ve diğer önlemleri alacaktır.

- Sendikal hakların ülkemizde, ILO standartlarına uygun çerçevede kurum-sallaşması sağlanacaktır. İşçi işveren ilişkilerinin Türkiye’de sosyal güvenceleri geliştirici ve sosyal barışı güçlendirici yönde olması sağlanacaktır.

- Sosyal güvenlik ağı, bütün vatandaşları kapsayacak şekilde hızla genişletilecektir.

- Kadınlarımızın 20, erkeklerimizin 25 hizmet yılını tamamlamaları halinde; yaş haddine bakılmaksızın, isteyenlerin emeklilikleri sağlanacaktır.

- Memur ve emekli hukuku yeniden gözden geçirilecek, çalışanlarla onların emeklileri arasındaki farkın fazla açılması önlenecektir.

- Asgari ücret, aşamalı biçimde, vergi dışı bırakılacaktır.

- Süper emeklilerin durumları düzeltilecektir.

- Bağ-Kur’un mali yapısı yeniden düzenlenecek ve Bağ-Kur üyelerinin zarar görmeleri, kesinlikle önlenecektir.

- Küçük esnaf ve sanatkârlarımızı sosyal güvenliğe kavuşturan Bağ-Kur Kanunu’nun uygulamada aksayan yönleri düzeltilecektir.

SSK’nın ve Bağ-Kur’un sağlık hizmetleri geliştirilip, iyileştirilecektir.

- İşsizliğin önlenmesi, köylü, çiftçi, işçi, memur, emekli, dul ve yetim ve her kesimdeki vatandaşımızın bir yaşam rahatına kavuşturulması Türkiye’nin temel sorunudur. Bugün, ülkenin getirildiği noktada, bu kesimlerin sıkıntılarından kurtarılması, yönetimimizin, vazgeçilmez ve hiçbir suretle ertelenemez görevidir.

- İşsizlik sigortası sistemi tesis edilecek ve aşamalı olarak uygulamasına geçilecektir.

- Kamu görevlilerine sendikal hak ve özgürlüklerini tanıyacak gerekli yasal düzenlemeler yapılacak; bunu Anayasal güvencelerine kavuşturmak yönünde gerekli girişimler başlatılacaktır.

- Ülkemizin ekonomik ve sosyal hayatında önemli bir yeri bulunan ve ulusumuzun temel yapısını teşkil eden esnaf ve sanatkârlarımızın güçlenmesine özel bir önem verilecektir.

SAĞLIK POLİTİKASI

Ülkenin sağlık sorunlarının boyutu ve özelliklerinin bilinci içinde, süreklilik gösterecek “Ulusal bir sağlık politikası” yerleştirilecektir.

Tek tek bireylerin ve toplumun bütününün sağlığını korumak, kişi ve ailelerin ödeme gücüne bağlı olmadan hastalıklarını tedavi etmek için sağlık hizmetleri yurt düzeyinde yaygınlaştırılarak yeniden örgütlenecektir. Yerleşme yerlerinin en uç biriminden başlayarak sağlık evinden özel ihtisas hastaneleri ve tıp fakültelerine uzanan bir sevk zinciri içinde sağlık hizmeti sunulacaktır.

Ayrı ayrı kurumlarda dağılmış olan altyapı tesisleri büyük ölçüde birleştirilecektir. Sağlık hizmeti, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı ve SSK, üniversiteler, Milli Savunma Bakanlığı ve diğer kamu sağlık kurumları ile özel hastane ve serbest hekimlerden sağlanacaktır.

Toplumsal sağlığını korumak temel ilkedir. Ana-çocuk ve aile sağlığı için gerekli temel eğitim ve aşılama ve bağışıklama hizmetleri ailelere sürekli bir biçimde, yaşadıkları yörede sunulacaktır.

Aile planlaması hizmetleri koruyucu sağlık hizmetlerinin en önemlisi görülerek sağlık örgütü içinde yurt düzeyinde yaygınlaştırılacaktır.

Sağlık örgütünün altyapısı hekim ve destek sağlık personelinin eksikleri hızla tamamlanacaktır. Sağlık hizmetlerinin mali kaynağı devlet bütçesinden ayrılacak, gerçekçi bir bütçe payı ile hiç bir sosyal güvencesi olmayan 20 milyon dolayındaki vatandaşların sigortalanmasıyla bunlardan sağlanacak primlerden oluşacaktır.

Tüm vatandaşlar sigortalanacak ve hepsine tedavi olma imkânını sağlayan yeşil kart verilecektir.

ESNAF VE SANATKÂR

Esnaf ve sanatkârların kredi imkânları arttırılacaktır.

Esnaf kefalet kooperatiflerine verilen krediler, ekonomiye daha fazla fayda sağlayacak, daha fazla üyenin yararlanmasına imkân verecek şekilde etkin bir hale sokulacaktır.

Esnaf ve sanatkârların çalışma şartlarını ağırlaştıran vergi mevzuatı dikkatle gözden geçirilecektir.

Esnaf ve sanatkârların daha kolay ve çabuk kredi kullanabilmesi için; Kefalet Kooperatiflerinin, esnaf ve sanatkârlar kredi kooperatiflerine dönüştürülmesi sağlanacaktır. Küçük ve orta ölçekli işletmelerin gelişmesine destek verilecektir.

TÜKETİCİNİN KORUNMASI

- Serbest piyasa ekonomisi, ekonomik açıdan güçsüz kişileri sömürmeye yönelik olarak işletilemez. Tüketicinin korunması, çağdaş yönetimlerde serbest pazar ekonomisinin işlevi içindedir.

- Bu nedenle, tüketiciyi koruma yasaları çağdaş bir yaklaşımla çıkarılacak, yürürlüğe konacaktır.

- Hükümetimiz, tüketiciyi her türlü sömürüye karşı korumak için gereken önlemleri alacak ve dünyada, tüketici lehine gelişen tüm akımları ve gönüllü örgütlenmeleri yakından izleyecek, bunların, ülkemizde de uygulanmasını özendiracaktır.

KONUT

- Çoğalan nüfusa ve ülke gereksinimlerine paralel olarak, vatandaşlarımızın konut edinebilmeleri için, gereken ucuz kredi mekanizmaları oluşturulacak, öncelikle hiç evi olmayana kredi verilecek ve vatandaş konut sahibi edebilecek bir ortam sağlanacaktır.

Gecekondu sorunu ülkemizin bir gerçeğidir. Bu hedefle gecekondu yerleşme bölgelerinin sağlıklı hayat koşullarına hızla kavuşması ve çağdaş kentleşmenin önünde bir engel olmaktan çıkarılması için gereken önlemler alınacaktır.

Hem gecekonduların ıslahını sağlamak ve hem de toplu konutlaşmayı desteklemek amacıyla düşük faizli ve uzun vadeli kredi imkânı yaratılacaktır.

Konut sorununun çözümü bir yandan konut gereksiniminin karşılanması öte yandan ekonominin canlandırılması açısından önemlidir.

Ucuz kentleşmeyi, düzenli, planlı olarak sağlayacak yeni bir anlayış içinde, konut ihtiyacını toplumun her kesimi için çözmeye yönelik yoğun bir uygulama gerçekleştirilecektir.

Konut sorunu, kentleşme olgusu ile birlikte ve arsa-altyapı-konut bütünlüğünü gözeterek bir yaklaşımla çözülecektir. Konut sorununa bir yaşam çevresi yaratılması açısından bakıldığında, "Toplu Konut" girişimlerine özellikle önem verilecektir. Toplu konut alanlarının, toplu taşıma, tüketim, eğitim gibi hizmetlerin karşılanmasını da sağlayacak bir bütünlük içinde bakılacaktır.

Kırsal kesimdeki köylü yurttaşların konutlarına da kredi olanağı sağlanacaktır.

TURİZM

Türkiye'de turizm politikasının saptanmasında sürekli olarak döviz kazanma amacıyla dış turizmi geliştirmeye yönelik bir çaba ağır basmıştır. Ülke çalışanlarının dinlenme gereksinimini karşılamak bu amaca göre sürekli olarak ikincil düzeyde kalmıştır.

Hükümet iç ve dış turizme dengeli bir yönelimin sağlanması için, kitle turizminin geliştirilmesi ilkesine önem verecektir.

Turizm ve dinlenme tesislerinin yatırım ve işletilmesinde kamu, özel kesim ve yabancı sermayeden yararlanılacaktır.

Ekonomik açıdan uygun büyüklüklerin altında olmamak koşulu ile yabancı turizm yatırımları, sermaye yapılarına bakılmaksızın özendirilecektir. İşletme aşamasında önemli ölçüde döviz girdisi sağlayacak yabancı işletmelere olanak sağlanacaktır.

Turizmin - alt-yapı dahil - tüm sorunları ele alınacak; turizm desteklenecek ve Türkiye'nin yurt dışında tanıtılması için etkin ve kapsamlı bir kampanya yürütülecektir.

EĞİTİM

Çağdaş, laik, etkin ve yaygın bir eğitim sistemi oluşturulacak ve yürürlüğe konacaktır. Çağdaş ve etkin eğitim, çağdaş toplumun, tartışılmaz gereksinimidir.

- Doğumundan başlayarak her Türk yurttaşının öğrenim ve eğitimi devletin yükümlülüğünde olacak ve parasız eğitim esas kılınacaktır. Zorunlu eğitim en az 8 yıl olacaktır.

- Laik, evrensel, cumhuriyetçi, milli kültürü geliştirici, yaratıcı, özgür düşünceye dayalı bir eğitim politikası esastır. Kişilik sahibi, nitelikli insan yetiştirmek amaçtır.

- Temel eğitimden yüksek öğrenimin sonuna kadar her kademe kendi içinde bir bütünlük taşıyacaktır. Her kademeyi tamamlayan gencin hayata katılması mümkün olacaktır.

- Ortaöğretim sadeleştirilecek; birlik sağlanacaktır. Kaynakların verimli kullanılmasıyla çok amaçlı lise sistemine mutlaka geçilecektir. Bütün öğrenciler laik dünya görüşüne dayalı kültür derslerini mutlaka ortak olarak görecekler.

- Öğretim programları ve ders kitapları evrensel ölçülere, demokratik özgürlükçü anlayışa uygun olarak yeniden düzenlenecek, gençlerimize araştırmacı, yaratıcı ve bağımsız bir kişilik kazandırma amacı ön plana çıkarılacaktır.

- Millî Eğitim Bakanlığı'nın ve eğitimle ilgili diğer bütün birimlerin, çağdaş eğitim gereklerine göre yeniden yapılanması sağlanacak ve böylece, çocuklarımızın ve gençlerimizin, geleceğe en iyi şekilde hazırlanması için gereken ortam oluşturulacaktır.

Öğrenci yurtları, burslar ve gençliğin diğer bütün sorunları, kurulacak olan Gençlik ve Spor Bakanlığı içinde en iyi şekilde çözüme bağlanacaktır.

- Bu koalisyonla kurulacak hükümet, köklü bir üniversite reformu gerçekleştirecektir. Hükümetimiz, evrensel standartların kabul gördüğü, ülkemizin dünya ile bütünleşmesine katkı getirecek, özgür, özerk, malî olanakları en iyi aşamaya getirilmiş bir üniversite anlayışını Türkiye'ye kazandıracaktır.

- Üniversite, tüm görüş ve düşüncelerin ifadesini bulduğu bir bilim ortamıdır. Üniversitenin düşünce ve görüşlerini dışa açıklayabilmesi için, demokratik tüm olanaklar sağlanacaktır.

KÜLTÜR

Türkiye derin bir kültür ve tarih birikimine sahiptir.

Bu alanda yapılacak girişim ve yatırımların toplumsal gelişme ve kalkınma açısından anlamı büyüktür.

Ulusal kültürümüz içindeki dil-inanç ve köken farklılıkları kültür alanımızın zenginliğidir.

Bu farklılıkların ulusal bütünlük içinde kendini ifade edebilmesi ve geliştirebilmesi demokratik toplum yapısının doğal bir gereğidir.

Oluşacak hükümet, ulusal kültürümüzün hür olarak gelişmesi için yoğun bir özendirme çabası gösterirken, evrensel değerler ve ürünlere ulaşmayı da temel bir amaç sayacaktır.

Öte yandan, hükümet eğitim ve kültür atılımlarının yanısıra bilim ve teknoloji alanında da yaratıcı araştırmanın gelişmesine özel bir önem verecektir.

İÇ GÜVENLİK

- Ülkemizin, her yanında terör, mutlaka önlenecek yurттаşların güvenlik ve esenliği sağlanacaktır. Siyasî cinayetlerin son bulması ve faillerinin yakalanması devletin en önemli görevlerinden biridir.

Güneydoğu Anadolu bölgemizdeki terör, bugün, maalesef, önemli boyutlara ulaşmış ve ülkemizin çok önemli bir sorunu haline gelmiştir. Hükümetimiz, bu terörü, kesinlikle önlemeye kararlıdır. Bunun için de, demokratik rejim içinde kalarak; olağanüstü hal ve bölge valiliği düzenlemesi ve koruculuk sistemi gözden geçirilecek; silahlı kuvvetlerimiz ve diğer güvenlik güçlerimiz arasında, komuta, karar ve uygulama birliği sağlanacak; suçsuz yöre halkına şefkatle davranılarak, devletle halkın güven bağı yeniden kurulacaktır. (İç güvenlikle ilgili ayrıntılı kararlar Ek. 3'dedir)

DIŞ POLİTİKA

Diğer devletlerle, uluslararası dayanışma içinde, ülkemizin çıkarlarını ön planda tutan, kişilikli, tutarlı ve bilinçli bir dış politika izlemek ana hedeftir. Türkiye, dış politikada, evrensel değerleri savunan, barışçı tutumunu sürdürecektir ve dış ilişkilerin karşılıklı yarara dayalı olduğu bilinciyle hareket edilecektir.

Uluslararası topluluğun saygın bir üyesi olmak ve çağımız değişimlerinin getirdiği gelişmeler sonucu doğacak ekonomik yapılaşmalarla, yeni kurulacak güvenlik sistemlerinde yer almak, Türk dış politikasının öncelikli hedefleri arasındadır.

Komşularımızdaki ve tüm bölgedeki gelişmeler, dikkatle izlenecektir.

Kıbrıs sorununun, askıda kalmadan bir an önce çözüme bağlanması, Türkiye'nin, en içten arzusudur. Ancak Kıbrıs sorununun iki toplum arasındaki görüşmelerle ve adada, iki eşit toplumun varlığını kabul eden ve siyasal eşitlik çerçevesinde iki topluma eşit haklar ve güvenceler veren bir federatif devlet yapısı içinde çözülebileceğine inanıyoruz. Dış baskılar kullanılarak ve sorunun kapsamı genişletilerek, Kıbrıs sorununun çözümüne olumlu katkı getirme imkânı yoktur. Sorunun çözümünde, hükümet, karşılıklı anlayış yoluyla, üzerine düşen en olumlu katkıyı yapmaya hazırdır.

Komşumuz Yunanistan'da yaşayan, Trakya Türklerinin savunulması Türkiye için bir hak ve görevdir. Hükümet Ege sorunu dahil, tüm ikili sorunları Yunanistan Hükümeti ile samimî bir diyalog içinde çözümlemeye hazırdır.

Evrensel değerlere inanan ve bunları savunan ülkemiz, Batı Avrupa ile her yapıdaki yakın ilişkiyi ve işbirliğini samimiyetle karşılar. Türkiye'nin AT üyeliğinin, gerçekleşmesi için her türlü çaba gösterilecektir.

Hükümetimiz, ABD ile dostluğa ve yakın siyasî, ekonomik ve ticarî işbirliğine özel bir önem vermekte ve ABD'yle ülkemizin karşılıklı çıkarları çerçevesinde, en iyi ilişkileri sürdürmeye kararlı bulunmaktadır.

Sovyetler Birliği ile her alanda iyi komşuluk ilişkilerimizi geliştirmeye devam edeceğiz.

Üyesi bulunduğumuz İslam Konferansı üyesi ülkeler diğer Müslüman ülkelerle olan ilişkilerimizi dikkat ve özenle geliştireceğiz.

ULUSAL SAVUNMA

Türkiye'nin Milli Birliği ve toprak bütünlüğünü en önemli bir değer sayan anlayışla, dış politika, Millî İstihbarat ve Millî Savunma politikaları birbirini tamamlayan bir bütün olarak ele alınacaktır.

Ulusal savunma politikalarında hükümet, gerçekçi tehdit senaryolarına göre tanımlanmış Millî Güvenlik politikalarının, millî refahı artırma hedefleri ile gelişmediğine inanır.

Dünyada barış doğrultusunda atılan adımlar silahlı kuvvetlerimizin sayısını azaltmak olanağını getirirken, savunma gücünü yeni silahlarla artırmayı da gerektiriyor. Bu nedenle amacımız yüksek teknoloji kullanabilecek bir orduya yönelmek, bir yandan böyle bir orduyu kurup donatırken, öte yandan bütün gençler için öngörülen askerlik hizmetinin süresini aşamalı olarak kısaltmaktır.

Yeni güvenlik sistemleri oluşumunda ve yeni konumuyla NATO içinde Türkiye, öz yararlarını gözetecek ve ilişkileri sürdürecektir.

YEREL YÖNETİMLER

Devletin yeniden yapılanması programı içinde, yerel yönetimler yeniden düzenlenecektir.

Yerel-merkezî idareler ayırımındaki ağırlık, yerel yönetimlere kaydırılacaktır. İl Genel Meclislerinin ve belediye meclislerinin yetkileri artırılacak ve yerel kaynakların bir bölümünü yerel önceliklere göre kullanmaları sağlanacaktır.

İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük metropoller için özel yaklaşımlar ve yürürlükteki projeleri kapsayan uygulamalar gerçekleştirilecektir.

KALKINMADA ÖNCELİKLİ YÖRELER

Ülkemizdeki, bölgelerarası kalkınmışlık farklılıkları pek az ülkede görülebilecek kadar endişe verici ve çarpıcıdır.

Bölgelerarasındaki gelişmişlik farklarını ve dengesizliği gidermek, bölgelerarası toplumsal ve ekonomik bütünleşmeyi sağlamak ve bunu il ve ilçeler düzeyinde de gerçekleştirmeye çalışmak öncelikli hedeftir.

Bu amaçla, gerek ekonomik faaliyetlerin, gerek kamu hizmetlerinin bu hedef istikametinde gerekli altyapının hazırlanması ve teşvik mekanizmalarıyla desteklenmesi temel politikamız olacaktır.

Bu amaçla:

A) Devlet öncülüğünde, genel ekonomik politikalar çerçevesinde başta Doğu ve Güneydoğu Anadolu olmak üzere ülkemizin geri kalmış yörelerine “bölge kalkınma projeleri” hazırlanacak ve katılımcı bir yaklaşımla hızla uygulamaya geçilecektir.

B) Bu bölge kalkınma projeleri kapsamında özel sektörün bölgede yatırım yapmasını sağlayıcı yeni bir teşvik sistemi geliştirilecektir.

C) Bu çerçevede, bölgenin sanayileşmesini sağlayacak ve istihdamı hızla artıracak kamu ve özel kesim projeleri hızla uygulamaya konulacaktır.

D) Bu projelerle, yeni ekonomik gelişme merkezleri oluşturulacak ve bu ekonomik merkezler için gerekli alt yapı hızla tamamlanacaktır.

E) Bölge kaynaklarını değerlendirecek sanayilerle, bölge tüketimini karşılamaya yönelik sanayileri kısa vadede öncelik verilecektir. Öte yandan, yerel sanayileşme stratejisi içerisinde, ileri teknoloji sanayilerin de bölgede yer alması amaçlanacaktır.

F) Bu yörelerde, esnaf ve sanatkârlara yönelik meslek kredileri ile tarımsal amaçlı krediler daha uygun koşullarla artırılabilecektir.

G) Bölgede sağlık ve eğitim hizmetleri ile konut ve istihdam imkânlarının yaygınlaştırılmasına özel bir önem verilecektir.

H) Ülkemizin en büyük projesi olan GAP’ın bütün üniteleri ile bir an önce gerçekleşip, ulusumuzun mutluluğuna hizmet eder hale gelmesi en önemli işlerimizden biri olacaktır.

ÇEVRE

Hükümetin çevre alanındaki temel hedefi tarihsel-kültürel-doğal çevrenin ve yeşilin korunmasıdır. Hükümetimiz uluslararası kabul edilebilir düzey olarak saptanan çevresel kaliteleri elde etmek ve kirlenmemiş bölgelerde de bu miktarların aşılmasını önleyici önlemleri ivedilikle ve etkinlikle uygulama alanına koymak amacındadır.

Ekonomik kalkınma ve çevre ikilemleri konusunda ekolojik değerleri gözetecek ve koruyarak kalkınmanın olanaklı olduğuna inanan hükümet “sürdürülebilir kalkınma” yaklaşımını benimsemektedir.

Bu temel inanış çerçevesinde gerek ulusal ölçekte ve gerekse yerel yönetimler düzeyinde gerçek bir çevre yönetimi modeli uygulanacaktır.

Çevresel yaptırımlar yeniden düzenlenecek, yeni bir kredi, teşvik, harç ve vergi anlayışıyla “Kirleten öder” ilkesi uygulamaya konulacaktır.

DEVLET PERSONEL REJİMİ

- Hükümet, 1991 Türkiye’sinin devlet personel rejiminin tamamen yozlaştırıldığı, içinden çıkılmaz bir hale sokulduğunun bilincindedir. Bu nedenle hü-

kümet; memurların hayat standardını düzeltici, dengeli, adil ve memura onurlu yaşam olanağı ve moral ortamı sağlayacak, çağdaş bir devlet personel reformu gerçekleştirecektir.

Kamu çalışanlarının ekonomik ve sosyal sorunlarını çözecek olan personel reformu;

- Personel rejimi,
- Ücret rejimi,
- Sosyal güvenlik rejimi,
- Sosyal yardım düzeni

projelerini ve verimlilik ilkesini kapsayacaktır.

Hükümet, devletin yetişkin, dürüst, aktif ve objektif kalmış bürokratik kadrolarını desteklemeye ve onları maddeten ve manen özendirmeye kararlıdır.

YARGI

Adaletin geciktirilmeden dağıtılması hükümetimizin, temel hedefleri arasındadır. Hâkimlerimizi, maddi ve hukuki bağımsızlığa ve güvenceye, vatandaşlarımızı da, gecikmemiş ve haklı adalete erdirmek için gereken tüm önlemleri almaya kararlıyız.

DÜRÜST YÖNETİM

Her türlü yolsuzluk, iltimas ve rüşvetle mücadeleyle kesinlikle kararlı olan hükümetin, oluşturacağı dürüst ve saydam yönetim, ülkemize genel bir güven ortamı sağlayacaktır.

Kurulan bu hükümet, yolsuzlukların hesabını sormaya kararlıdır. Demokratik sistem çerçevesinde ve normal yargı mekanizmasında, suçluların yargılanması ve yolsuzlukların takip edilmesi, halkımıza karşı girdiğimiz bir yükümlülüktür.

SONUÇ

Son yıllarda her açıdan aşındırılmış, kavram ve kurumları birbirine karıştırılmış devletimizin restorasyonu önemli ölçüde gerekli hale gelmiştir. Devletin, günümüzün şartlarına ve çağın yeni küresel boyutlarına göre yeniden yapılanması gereğinin yanında, ara rejimin imtiyaz, imkân ve anlayışıyla geçmiş yılların da getirdiği olumsuz alışkanlıklar ve değişikliklerin de mutlaka gözönünde tutulması lazımdır.

Ancak koalisyon hükümetini meydana getiren partilerimizin kesin inancı odur ki, Türkiye'mizin yukarıda sayılan, hatta bazıları yapısal sorun niteliğini kazanmış olanların da dahil olmak üzere, çözümlenemeyecek meselesi yoktur. Yapılacak iş, her ülkede değişik tür ve boyutta olması doğal bulunan problemlerin hallinde ülkenin, milletin ve devletin bütün kaynaklarını olabildiğince harekete geçirebilmektedir.

Ülkelerin en büyük ve tükenmez kaynağı insan varlığıdır. İnsan varlığının tam bir verim ile devletin yapısı ve işleyişine katılımıdır ki, ancak o ülkenin bütün diğer kaynaklarını da ortaya çıkarır ve halkın mutluluğu ile ülkenin kalkınması ve gelişmesi yolunda toplumun hizmetine sokar.

Bunun da tek ve etkin yolu gerçek bir demokrasiyi kurmak, yaşatmak ve işletmektir. Bir devletin en büyük gücü onun ekonomik ve hatta askerî varlığının önce arkasında halk desteğinin bulunmasıdır.

Devletin kurumlarının da yine halkın desteğine sahip oluşları onların başarılarının en sağlam ve kalıcı kaynağıdır.

Esasen cumhuriyet bir kavramlar, kurumlar ve kurallar sistemidir.

Kavramların sağlam ve doğru olması, evrensel gerçeklerle uyum içinde bulunması, kurumların kendi yerlerinde ve kendi işlevlerinde durması, kuralların da eksiksiz ve yasaların ve demokratik düzenin çizdiği çizgide geçerliliklerini yürütmele-ri, rejimin temel şartı, demokratik cumhuriyetin belirleyici niteliği ve kalıcılığının da en sağlam güvencesidir.

Cumhuriyet, ancak bir hukuk devletinin yapısı ve işleyişi ile bu özelliğini ve bu sıfatını taşıma imkânına sahip olur.

Kurulacak hükümetin, bugün karşı karşıya olduğu sorunların büyük bir kısmı ara rejimde demokratik mekanizmaların işleyemeyişi, halkın demokratik tepki gücünün körletilerek susturulmasının sonucudur.

Gelir dağılımı bozukluğunda dünyanın en başta gelen ülkeleri arasında oluşumuz, halkın hakkını arayıp, toplumundan ve devletinden onu hakça sağlayamamasının yani demokratik imkânların ve yaptırımların işlemeyişinin doğal sonucudur.

İşte bu noktadan hareketle partilerimizin ortak görüşü ve inancı odur ki, demokrasinin yokluğundan veya bütünüyle işleyemeyişinden kaynaklanan dertlerin ve problemlerin tek çözüm yolu yine demokrasinin kendisidir.

Demokrasinin işleyişine engel teşkil eden kurumsal ve kuralsal engeller ortadan kaldırılıp halkın büyük gücü devletin içerisinde yerini aldıkça ve aldığı oranda bütün problemlerin çözüm yolu açılacaktır. En büyük gücümüz ve güvencemiz budur. Bu güç ve güvenceyle yüce milletimizin dertlerini çözeceğimize ve beklentilerine cevap vereceğimize içtenlikle inanıyoruz.

Kuvvetler ayırımı ilkesini bütünüyle gerçekleştirebilmiş bir Türkiye’de halkın yenilenmiş gücünü arkasına almış parlamento, onun çıkaracağı ve denetim ve gözetimi altında tutacağı yürütme ve bağımsızlığı için bütün önlemlerin alınacağı yargı ile, bunlara, çağdaş demokrasinin bir gereği olarak eklenen hür ve bağımsız bilim kurumlarıyla çözümlenemeyecek hiçbir sorun olmaması gerektiğine inanıyoruz.

Yalnız milletin hizmeti için kurulmuş bulunduğumuz inancı ile, meselelerimizin hallinde, ilke ve inanışlarımız saklı kalmak kaydıyla, daima bir konsensüs - bir genel mutabakat - arayacağız. Daima hoşgörü ile hareketimizin, ayrı siyasî inanış veya yapılar sahip oluşumuza rağmen, güçlerimizi milletimizin hizmetinde birleştireceği inanıyoruz.

İktidar her rejimde vardır. Rejimleri demokratik yapan, devleti de gerçek anlamında cumhuriyet ismine ve erdemine kavuşturan, muhalefetin varlığıdır.

Bu düşünce ile demokratik muhalefeti ve onun hür bir biçimde işleyişini daima, hükümetimiz için bir kazanç ve rejim için de bir gerek sayacağız.

Bu inançla bir hükümet kuruyoruz ve bu inançla yüce milletimizin hizmetine talip oluyoruz. Tek ve en büyük dayanağımız kendisi için var olduğumuz ve var olacağımız aziz milletimizdir.

PROTOKOLE EK PARAGRAF

Üst düzeydeki memurların atanması, ilgili bakanın önerisi, Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı ve Başbakanın mutabakatıyla kararlaştırılır.

SOSYALDEMOKRAT HALKÇI PARTİNİN HÜKÜMETİN YAPISI İÇİNDEKİ YERİ

1. Hizmet Bakanlıkları

- 1) Adalet
- 2) Dışişleri
- 3) Bayındırlık ve İskân
- 4) Kültür
- 5) Turizm
- 6) Çalışma ve Sosyal Güvenlik
- 7) Sanayi ve Ticaret

2. Devlet Bakanlıkları

- 1) Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı

Bağlı kuruluşlar: Çizelgedeki 8 nolu kuruluşlar.

- 2) Devlet Bakanı (12)

Bağlı kuruluşlar: Çizelgedeki 12 nolu kuruluşlar ve Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunun eklenmesiyle

- 3) Devlet Bakanı (13)

Bağlı kuruluşlar: Çizelgedeki 13 nolu kuruluşlar

- 4) Devlet Bakanı: Çizelgedeki 14 nolu kuruluşlar

5) Devlet Bakanı: Çizelgedeki 15 nolu Toplu Konut İdaresi Başkanlığının eklenmesiyle.

SHP Genel Başkanı
Erdal İNÖNÜ

DYP Genel Başkanı
Süleyman DEMİREL

ORTAK HÜKÜMETTE SHP SORUMLULUĞUNA BIRAKILAN BAKANLIKLAR

1. - Başbakan Yardımcılığı ve - TUBİTAK
- Atom Enerjisi Kurumu
- Millî Prodüktivite Merkezi
- TSE'nin bağlı olduğu Devlet Bakanlığı,

2. - Dışişleri Bakanlığı,
3. - Adalet Bakanlığı,
4. - Bayındırlık ve İskân Bakanlığı.
5. - Kültür Bakanlığı,
6. - Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı,
7. - Sanayi ve Ticaret Bakanlığı,
8. - Turizm Bakanlığı,
9. - Toplu Konut İdaresi de dahil olmak üzere, şehirleşme ve şehircilikten sorumlu Devlet Bakanlığı,
10. - İnsan haklarından sorumlu Devlet Bakanlığı,
11. - Deniz İşlerinden sorumlu Devlet Bakanlığı,
12. - Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme de dahil olmak üzere aile, kadın, çocuk ve özürlülerden sorumlu Devlet Bakanlığı.

EK - 1

DEMOKRATİKLEŞME

Ülkemizin, uzun bir süredir yaşadığı ekonomik, siyasal ve toplumsal ağır sorunları aşmak ve esenliğe ulaşmak amacıyla bir araya gelen Doğru Yol Partisi ve Sosyaldemokrat Halkçı Parti insanımızın özgürleşmesi ve toplumumuzun gelişmesi yolundaki yasal engelleri ortadan kaldırmak için bu demokratikleşme önerilerini tarih içinde çeşitli evrelerden geçen “Devlet” çağımız demokrasilerinde en gelişmiş anlamını kazanarak halkın devleti haline gelmiştir.

Çağdaş anayasal çoğulcu sistemde Devlet, kişinin ve toplumun refahı ve kişilerin maddi ve manevi varlıklarını özgürce geliştirebilmeleri için vardır. Demokratik, laik ve sosyal hukuk Devletinin anlamı budur.

AGİK süreci ve Paris Şartının tarafı bir ülke olarak Türkiye, bu çağdaş devlet hedefini yakalamayı öngörmüş, ancak bu amaca yönelik çalışmalarında çok gerilerde kalmıştır.

12 Eylül 1980 askeri müdahalesi Türkiye’de demokratik yaşamı kesintiye uğratmıştır. 1982 Anayasası ve daha sonra yapılan iki genel seçim Türkiye’de demokratikleşme sürecine biçimsel katkılar sağlamış görünüyor iseler de rejimin normleşmesi demokratik kurum ve kuruluşların yerleşmesi, yapay siyasî ortam ve olumsuzlukların giderilmesi mümkün olamamıştır.

Aradan 11 yıl geçmiş olmasına rağmen 12 Eylül hukukunun başta Anayasa olmak üzere hala geçerliğini koruması, demokratikleşme yolunda çok ileri ve önemli adımlar atılması gereğini açıkça ortaya koymaktadır.

Anayasa ve onun doğrultusunda çıkarılmış diğer kanunların demokratik bir niteliğe kavuşması demokrasiye geçişin hızlı ve sağlıklı bir süreç izlemesi ertelenemez bir görev olarak çağdaş ve mutlu insanların yaşadığı bir Türkiye'yi amaçlayan tüm siyasal partilerin gündeminin ilk sırası olmalıdır.

Türkiye iç hukukunu, tarafı bulunduğu Paris Şartı ve ekleriyle ortaya konulan çağdaş normlara ve diğer uluslararası sözleşmelere uygun hale getirmeli.

Günümüz çağdaş devleti, Hukukun üstünlüğünü özüne sindirmiş hukuk kurallarından meydana getirilmiş bir düzenle eş anlamlıdır.

Hukuk Devleti, bu alandaki çağdaş gelişmeleri ve temel ilkeleri yasalarına, Anayasasına, özetle hukukuna aktarabilmiş olan devlettir.

Hukukun temel ve evrensel ilkelerini içermeyen, yapısı ve içeriği bakımından vatandaşlarının adalet ve hak duygusu ile bağdaşmayan sadece şekli istikrarı amaçlayan düzenlemeler eksik, yetersiz ve çağ dışıdır.

Bir Devlette, uygar bir hukuk düzeni ve kişinin hak ve özgürlüklerini her türlü zedelemekten koruyacak güçlü ve etkin bir adalet uygulaması varsa, o toplum mutlu ve çağdaş bir toplum olmaya aday demektir. Bunun önemli bir koşulu bağımsız yargıdır.

Yukarıda özetlenen nedenlerle çağımız demokrasilerinin bu yüksek ülkülerini gerçekleştirmek ve çağdaş bir demokratik yapıya kavuşmak için başta Anayasa olmak üzere birçok yasa bütünü ile ya da bölümler halinde ele alınacak ve yeni düzenlemelere gidilecektir.

I

1982 Anayasası hazırlanış, sunuluş ve kabul ediliş süreci, şartları ve içeriği ile ülkemizin demokratik gelişmesi önünde çok önemli bir engel olarak durmaktadır.

20 Ekim 1991 Genel Seçimleri öncesi yukarıdaki düşüncelerden hareket eden hemen hemen bütün siyasî partiler, bir Anayasa değişikliği gereğini dile getirmiş, bu arada DYP ve SHP tümüyle yeni bir Anayasanın yapılması gereğinde benzer görüşler ortaya koymuşlardır.

Gerçekten de, Türkiye, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklere dayanan hukuk yolu ile çağdaş demokrasiyi amaçlayan yeni bir Anayasayı, hem biçim ve hem de içerik olarak yeni baştan yapmalı ve bunun için geniş bir mutabakat sağlamalıdır.

Böyle bir çoğulcu düşünme, tartışma ve önerme süreci içinde, ülkemizin yeni bir Anayasaya yönelmesi ve bu yoldan toplumsal uzlaşma ürünü bir Anayasaya kavuşması, Türkiye'nin demokratik gelişimi için çok önemli ve ileri bir atılımdır.

II

Toplumun tüm kesimlerini kucaklayan ve her düşüncenin sahipliğini duyacağı yeni bir Anayasa yapımına kadar, üzerinde anlaşma sağlandığı saptanan konularda ivedi Anayasa değişikliklerini sağlamak, toplumun önemli beklentilerini karşılayacak ve yeni bir Anayasa yapımı çalışmalarına uygun bir ortam hazırlayacaktır.

- 1982 Anayasasında düzenlendiği biçimi ile Cumhurbaşkanlığı bir kurum olarak parlamenter demokrasinin gerekleriyle bağdaşmamaktadır. Bugünkü düzenleme Cumhuriyetin temel kurumları arasında hem sağlıklı bir denge oluşumunu hem de yürütmenin verimli ve uyumlu işleyişini zorlaştırmaktadır.
- Bu nedenle Cumhurbaşkanlığının seçim yönteminden başlayarak görev ve yetkileri ile tarafsızlığının sağlanması konuları öncelikle ele alınmalıdır; Cumhurbaşkanlığı kurumu parlamenter sistemin gerekleriyle uyumlu bir konuma kavuşturulacaktır.
- Üniversitelere bilimsel ve yönetsel özerklik tanınarak, YÖK sistemi kaldırılacak, yüksek öğretim kurumlarının, kendi içlerinden seçtikleri organlar eliyle yönetilmesi sağlanacaktır.
- Üniversitelerarası eşgüdümü sağlamak, ülkenin insan gücü gereksinimini gözönünde tutarak araştırmalar ve planlar yapmak ve önerilerde bulunmak, üniversitelere ayrılan kadro ve kaynakların dengeli dağılımı ve verimli kullanımı konusunda hükümet ve ilgili makamlara önerilerde bulunmak, yeni kurulacak üniversiteler için görüş bildirmek amacıyla, üniversitelerin kendi üst kurullarınca belirlenecek adaylar arasından seçilecek Yüksek Öğretim ve Eğitim kuruluştur oluşturulacaktır.
- Radyo ve televizyon yayınları üzerinde devlet tekelinin kalkması bir an önce gerçekleştirilecektir. Bir yandan teknolojinin olağanüstü gelişmesi, öte yandan çıkan çoğulcu bakış açıları bu alanda bütün dünyada yeni düzenlemeleri gerekli kılmıştır.
- Radyo ve televizyon alanında kamusal ve özel bütün yayınlar için tarafsızlık kuralı getirilecek; bütün kamu ve özel radyo ve televizyon yayınlarının tarafsızlığı ve bu alanda uyulması gerekli yayın ilkeleri özerk bir yüksek kurulun denetimine bağlanacaktır.
- Basın özgürlüğü, yurttaşların gerçekleri öğrenme ve doğru haber alma hakkı güvence altına alınacaktır.
- Anayasanın tümüyle değişmesi beklenmeden geçici maddelerinde yer alan ve birçok bakımdan hukuk devletini işlemez kılan, bu açıdan çeşitli haksızlıklara yol açan ve giderek bir dönemin uygulamalarını yargı denetiminden uzak tutmaya çalışan bütün hükümleri öncelikle kaldırılacaktır.
- Seçmen yaşının 18'e, seçilme yaşının 25'e indirilmesi sağlanacaktır.
- Üniversite öğretim üyelerinin siyasî partilere girebilmeleri ve merkez organlarında görev alabilmeleri sağlanacaktır.
- Sendika ve meslek kuruluşları yöneticilerinin bu sıfatları ile Milletvekili seçilebilme haklarının önündeki engeller kaldırılacaktır.
- Öğrencilerin siyasî partilere üye olması önündeki engeller kaldırılacaktır.
- Çalışma ve sendikalara ilişkin hükümler İLO ilkelerine uygun hale getirilecektir.

- Memurları da kapsayacak biçimde tüm çalışanlara sendika kurma hakkı tanınacaktır.
- Yargı bağımsızlığı ve yargıç güvencesi gerçek anlamda sağlanacak, “Tabii Hâkim” ilkesi tüm yargıya egemen olacaktır. Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu, Yargı bağımsızlığı ilkesine göre yeniden düzenlenecektir.
- Siyasi Partilerin kadın, gençlik ve meslek kolları kurması önündeki engeller kaldırılacaktır.
- Gözaltı süreleri kısaltılacaktır.

III

Yeni bir Anayasa yapımı beklemeden demokratikleşme konusunda bugün yürürlükte bulunan çeşitli yasalarda yapılması gereken pek çok ivedi ve zorunlu düzenleme konusu da vardır. Yürürlükte bulunan ve günlük yaşamı yakından ilgilendiren birçok yasa çoğulcu demokratik yaşamın temel ilkeleri ile bağdaşmayan hüküm ve özellikler içermektedir.

Bu yasalarda yer alan bazı hükümler kaynağını Anayasadan almakta ve böylece değiştirilmesi Anayasaya bağlı hale gelmektedir. Ancak bunların bir kısmının yeniden ele alınması, yürürlükten kaldırılması veya önemli iyileştirmelerle korunması da mümkündür.

Bu biçimde yapılacak sınırlı, ama ivedi bazı düzenlemelerin toplum yaşamında önemli bir takım beklentileri karşılayacağı ve bazı yakınmaları ortadan kaldıracığı açıktır.

Bu Yasaları şöyle özetlemek mümkündür

Siyasî Partiler ve Seçim Yasaları:

1982 Anayasası gibi Siyasi Partiler ve Seçim Yasaları da 12 Eylül hukukunun önemli ürünleridir.

Yapımcılarının gerek konuya yaklaşım biçimleri, gerek demokrasi anlayışları ve gerekse yapım tarihindeki koşullar bu iki temel yasanın mutlak anlamda yeni baştan ele alınmasını zorunlu kılmaktadır.

Yasakçı ve müdahaleci hükümleri ile Siyasi Partiler Kanunu, Partilerin çalışmasını değil, çalışmamasını temine yönelik düzenlemeler içermektedir.

İsim ve amblem yasağından başlayan bağış ve üye yazım biçimine kadar uzayan yasaklar zinciri “Hak”tan çok, “Ceza” hükmü ile dolu bir anlayış, tüzük hükümleri ile bile düzenlenmesine gerek olmayan ayrıntılı düzenlemeler, çağ dışı bir anlayışın ürünü olarak hukukumuzun içinde bulunmaktadır. Bunların düzeltilmesi ve çok daha kısa ve özgürlükçü bir Siyasi Partiler Kanunu yapılması kaçınılmazdır.

Seçim Kanunu ise, aynı yaklaşımla ele alınmış, hür ve serbest iradeyi ortaya çıkarmak yerine, “Belli bir parti nasıl iktidar olur” noktasından hareket edilerek sık sık değiştirilmiştir. Seçim Kanunu ile getirilen propaganda usul ve şekilleri, propaganda yapmayı değil yapmamayı esas almış, eşitlik ilkesi çiğnenmiş, seçime katılan

partiler arasında ayrıcalık yapılmıştır. Özetle Seçim Kanunu bir yandan hür, serbest ve eşit bir ortamda seçim yapılmasına engel olmasının yanında, getirdiği seçim sistemi ve barajları ile de temsili demokrasiyi kökünden zedelemiştir.

Bu nedenlerle bütün Siyasi Partilerin geniş bir mutabakatı ile bu Kanunların yeni baştan ele alınarak ve adaletli bir temsil ile siyasal istikrarı, demokratik ölçülere uygun bir denge içinde birlikte sağlayacak düzenlemeler yapılacak ve böylelikle siyasal rejim kalıcı bir çözüme kavuşacaktır.

2. Çalışma hayatı ile ilgili olarak Anayasa ayrıntılı düzenlemeler getirmiştir. O hükümler değiştirilinceye kadar Anayasanın izin verdiği ölçüde İLO ilkelerinin 2821 ve 2822 Sayılı yasalara yansımaları sağlanacaktır.

3. Yerel Yönetimler: İl Genel Meclisleri ile Belediye Meclislerinin yerel sorunları çözme konusundaki yasal ve kaynak eksiklikleri yeni düzenlemelerle giderilmek suretiyle bu Meclislerin yerel parlamento özelliğini kazanmaları sağlanacaktır. Merkezin yerel yönetimler üzerindeki denetim azaltılacak, yerinden yönetim ilke ve güvenceleri kuvvetlendirilecektir.

4. Basınla İlgili Düzenlemeler: Konu ile ilgili Anayasa değişiklikleri sağlanıncaya kadar, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası İnsan Hakları Sözleşmelerinde belirlenen demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun yasal düzenlemeler gerçekleştirilecektir. Böylece herkesin gerçekleri öğrenme ve bilgi edinme hakkına sahip olduğu anlayışı çerçevesinde basına gerekli güvenceler sağlanmış olacaktır.

5. Üniversiteler: Gerekli Anayasal düzenlemeler yapıncaya kadar, Üniversite öğretim üyelerinin de görüşleri alınmak suretiyle Dekan adayların Fakülte, Rektör adaylarının Üniversite öğretim üyeleri tarafından seçilmesi için yasal düzenlemeler gerçekleştirilecek sistem içinde Üniversiteler daha rahat çalışabilmesinin yasal olanakları araştırılıp yeni baştan ele alınacaktır.

6. Polis Görev ve Yetki Yasaları: Polisin, kişi hak ve özgürlüklerine ilişkin eğitimi sağlanacak ve yetkileri yeniden düzenlenecektir. Karakollar korkulan yer olmaktan çıkarılacak, "Şeffaflığı" sağlanacaktır.

7. Ceza ve Usul Yasalarında: Yapılacak değişikliklerle de tutuklanan veya yakalanan kişiye avukatını hazır bulundurmadan ifade vermeyi reddetme hakkı tanınacaktır. Yine yakalanan veya tutuklananların belli aralıklarla avukatları ve yakınları ile görüşme hakkına sahip olmaları sağlanacaktır.

Bu değişikliklerle:

- İşkence ve işkence iddiaları ortadan kalkacak,
- Hazırlıkta alınan ifadeler geçerli ve inandırıcı olacaktır.

8. Sıkıyönetim ve Olağanüstü Hal Yasaları: Sıkıyönetim ve Olağanüstü hal rejimleri de hukuk içi rejimlerdir. Başka bir deyişle bu hallerde, hukuk düzeninin ortadan kalkması, hakların özüne dokunma olanağının güvenlik güçlerine verilmesi söz konusu değildir. Bu nedenle bu yasalar Hukuk Devleti ilkesi ve hukukun üstünlüğü ile temel hak ve özgürlüklerin özüne dokunulamayacağı evrensel kuralı ışığında gözden geçirilecek gerekli düzeltmeler yapılacaktır.

9. Güvenlik Soruşturma: Güvenlik ve başkaca özellik arz eden birimler ve işler ayrı olmak üzere bugünkü uygulanan şekli ile güvenlik soruşturmasına son verilecek, vatandaşın güvenilir kişi olduğu noktasından hareket edilecektir.

10. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü ve Dernek Kurma Hakkı: Bu temel haklarla ilgili ayrıntılı Anayasal düzenlemeler vardır.

Bu Anayasal düzenlemeler düzeltilinceye kadar bu hakların vatandaşlar tarafından kullanılabilmesini rahatlatacak yasal değişiklikler gerçekleştirilecektir.

11. TRT Yasası: TRT Yasasında yapılacak değişikliklerle halkın doğru haber alma hakkı temel ilkesi işlerlik kazanacak, kurum çağdaş ve tarafsız bir yayın anlayışına kavuşturulacaktır.

Parlamento çalışmalarının naklen, açık oturumlar ve diğer programlarla halka yansıtılması sağlanacak, ülkenin her önemli sorununun TRT’de tartışılması yolları açılacaktır.

12. Meclis İktüzüğünde Yapılacak Değişiklikler

- Her oturum öncesi bir saat süre ile Bakanların kendilerine yöneltilecek sorulara cevap vermesi suretiyle denetim mekanizmasına işlerlik kazandırılacak.
- Yasama gücünü yürütmeye devir biçiminde uygulanan bugünkü Kanun Hükmünde Kararname uygulamasından vaz geçilerek, bunların 90 gün içinde yasama organında görüşülmesi sağlanacaktır.
- Dilekçe hakkına işlerlik ve etkinlik kazandırılacaktır.

13. Baroların: Çağdaş anlamda bir savunma örgütü olduğu gerçeği ile buraların “Adaletin tevziinde” önemli bir unsur olduğu ve vesayet altında çalışmaması gerektiği yasalarla açıklığa kavuşturulacaktır.

14. Terörle Mücadele Yasası: Temel hak ve özgürlüklerin özüne dokunulamaz ilkesi ışığında yeniden ele alınacaktır.

15. 1402 Sayılı Yasa: İle yargı kararı olmaksızın görevine son verilen kamu görevlilerinin görevlerine dönmesi sağlanacaktır.

16. Sürgün ve sansür ile ilgili düzenlemeler yürürlükten kaldırılacaktır.

17. Meslek kuruluşları üzerindeki baskılar kaldırılacaktır.

18. Kooperatiflerin ve üst birliklerinin yönetimleri üyelerinin doğrudan katılımı ile ve seçim yolu ile kendilerine iade edilerek, böylece bu kurumların demokratik işlerliği sağlanacaktır.

19. Yurttaşların hak araması hızlandırılacak. Adaletin çabuk ve az külfetli işlemesini sağlayacak düzenlemeler yapılacaktır.

20. Yurttaşlarımızın etnik, kültürel ve dile ilişkin kimlik özelliklerinin özgürce ifadesinde, korunmasında ve geliştirilmesinde karşılaştıkları yasal ve fiili eksiklik, engel ve sınırlamalar, Türkiye’nin de imza koyduğu Paris Şartı’nın ruhuna uygun bir biçimde ve ulusal bütünlük içinde giderilecektir.

EK-2**KISA DÖNEM EKONOMİK Dengeleme Onarım ve Canlandırma Programı İle Orta - Uzun Dönem Sanayi Atılım Stratejisi****I. GİRİŞ**

Türkiye ekonomisine yeni bir hız verebilmek için ilk aşamada enflasyonu azaltacak ve ekonomik dengelemeyi (stabilizasyonu) sağlayacak bir Onarım Programının uygulanması şarttır. Ekonominin istikrara kavuşturulmasını öngören böyle bir program, aynı zamanda ekonomiyi iyileştirmek için de gerekli önlemlerin alındığı bir süreç olacaktır. Bu süreç de Türkiye ekonomisine yeni bir yön verecek Sanayileşme ve Atılım Programının hazırlıkları da eş zamanlı başlatılarak uygulama için gerekli şartların hazırlanması amaçlanmaktadır.

Ekonomik kararlarda tutarlılığa, sürekliliğe ve açıklığa özel önem verilecektir.

Bugün için %70 düzeyinde olan enflasyon oranı, ekonomik dengelerdeki bozulma hızının son aylarda giderek artması nedeniyle kısa sürede üç haneli rakamlara ulaşacak bir eğilime girmiştir.

İlk aşamada bu eğilimi durdurup, enflasyonu kısa sürede azaltabilmek için tutarlı ve bütünsel bir dengeleme, onarım ve canlandırma programının acilen uygulanmaya konulması gerekmektedir.

Türkiye ekonomisini hem acilen onarmak ve canlandırmak hem de bir sanayileşme bakışı (vizyonu) kazandırarak atılım sağlamak amaçlarıyla oluşturulan ekonomik programın ana hatları başlıca iki bölüm halinde aşağıya sunulmuştur. Bu programın ilk bölümünde enflasyonun düşürülmesi ve ekonominin dengelerinin kurulmasına dönük politikaların genel yapısı dört başlık altında belirlenirken, ikinci bölümde Türk ekonomisine yeni bir sanayi anlayışı kazandıracak atılım programı ele alınmaktadır.

II. - EKONOMİK Dengeleme ve Onarım Programı

- Ekonomilerde dengenin sağlanması ve onarım sürecinin işletilmesinin temel koşulu, düşürülmeye çalışılan enflasyonun doğru teşhis edilmesi ve uygulama programlarının bu teşhise uygun olarak hazırlanıp, kararlı bir şekilde uygulanmasıdır.
- Enflasyon analizlerinde üzerinde durulan temel ayırım hiper enflasyon ve kronik enflasyon arasındaki farktır. Hiper enflasyon aylık bazda %50'nin üzerine çıkarak hızlı ve sürekli bir artış gösterirken, kronik enflasyonlar ise uzun süren ancak hızlı artışlar göstermemekle birlikte kolay kolay da düşmeyen enflasyonlardır.
- Türkiye'de, özellikle 1980'li yılların ikinci yarısından bu yana yaşanan süreç sonunda bugün geline noktasındaki enflasyon kronik yüksek enflasyon olarak değerlendirilmektedir. Uluslararası verilere göre, son yıllarda dünyada yalnızca 35 ülke %20'yi aşan enflasyonlar yaşarken, bunlardan 9'unda enflasyon %100'ü, 5'inde ise %1000'i aşmış bulunmaktadır. Bu nedenle ülkemizde son on yıldır ortalama olarak yılda %45-50 dolayında yaşanmakta

olan enflasyonu, dünya ölçülerine göre de yaygın ve doğal bir olay olarak görmek mümkün ve doğru değildir. Bu dönemde yıllık ortalama enflasyon hızı %3,8 olan OECD ülkeleri arasında da enflasyonu en yüksek olan ülke Türkiye olmuştur.

- Türkiye ekonomisini onarmak ve yeni sanayi yapısını oluşturmak için ekonominin dengelenmesi şarttır. Bunun için de mevcut ekonomik krizi derinleştiren ve kurumsallaşan enflasyonun hızla düşürülmesi gerekmektedir. Bu programın ilk kısmının da amacı böyle bir dengelemeyi sağlayacak politikaların tespiti ve uygulanmasının sağlanmasıdır.
- Böyle bir dengeleme ve onarım programının uygulama alanları ve politikaları aşağıdaki bölümlerde verilmektedir.

1. Para ve Döviz Kuru Politikaları

- Enflasyonun düşürülmesi ve ekonominin rehabilitasyonu için uygulamaya konacak olan böyle bir dengeleme, onarım ve canlandırma programının başarısını belirleyen faktörlerin başında, para politikasının kararlılık ve başarıyla uygulanması gelmektedir. 1989 ve 1990 yıllarında maliye politikalarından ve genel bir stratejik ekonomik tercihler anlayışından yoksun olarak uygulanmaya çalışılan para politikaları başlıca bu nedenlerle sınırlı ölçüde etkili olmuş ve 1991 yılında ise ekonomik dengesizliklere teslim olunarak hiç bir şey yapılamamıştır.
- Böyle bir dengeleme ve onarım programında ise para programının, maliye ve reel döviz kuru politikaları ile birlikte sıkı bir koordinasyon ve etkileşim içinde yapılması temel bir yaklaşım olmaktadır.
- Bu program çerçevesinde uygulanacak para politikasının kilit noktası Merkez Bankası parasının kontrolü olacaktır. Merkez Bankası Parası: Emisyon + munzam karşılıklar + TCMB'nin üçüncü şahıslara veya kurumlara olan likit borçlardan oluşmakta ve TCMB bilançosunun aktif bölümünde yer alan döviz satınalışları, kamu kredileri veya değerlendirme hesabı adı altında yer alan kur farkları ile belirlenmektedir.
- TCMB'sının bilançosu 1988'de %71, 1989'da %49 artmış olup bu artış 1990 yılında hedef olarak alınan %12-22'lik aralığı biraz aşarak %24 olarak gerçekleştirilir. Ancak,

1991 yılı başından bu yana ise bu artış %42'yi bulmuş olup TCMB tamamen para basarak Hükümeti destekler hale gelmiştir. Nitekim TCMB bilanço toplamı %40'ın biraz üstünde artarken toplam iç varlıklar %51 ve kamuya açılan nakit krediler %284 artmıştır.

- Bu verilerin ışığında kontrolü elden kaçan para programının bu defa maliye ve reel döviz kuru politikalarıyla koordineli olarak yeniden başlatılması kaçınılmazdır. Yeni bir anlayışla uygulamaya konacak para programının başarısı büyük ölçüde bütçe politikaları ile olan tutarlılığına bağlıdır. Bu nedenle, bütçe ve fonların gerçek durumunun öncelikle anlaşılması bu verilerin

reel büyüme ve reel döviz kuru hedefleri ile birleştirilerek TCMB için tutarlı hedeflerin üretilmesi gerekmektedir.

- Uygulanması öngörülen böyle bir stabilizasyon ve onarım programının nominal dayanakları “sıkı para politikası” ve “döviz kurunun yavaşlatılması” olmaktadır. Ancak, bu nominal dayanakların ödemeler dengesi ve canlandırma programının inandırıcılığı ve etkinliği açısından acilen kamu kesiminde reformların da hızla ve kararlılıkla yürütülmesi gerekmektedir.
- Programın kur politikaları ise bütçe, para politikaları ve enflasyon hedefleri ile birleştirilerek ele alınacaktır. Uygulanan dengeleme ve onarım programı ile mali koordinasyonun sağlanmasına özen gösterilecektir.

2. Bütçe ve Maliye Politikaları:

- Enflasyonla kamu açıkları arasındaki sıkı ilişki nedeniyle dengeleme ve onarım programının yoğunlaşacağı alanların başında kamu maliyesi gelmektedir.
- Türkiye’de son yıllarda Kamu Sektörü Borçlanma Gereğinin (KBG) GSMH’ya oranı 1990’da resmî verilere göre %9,4 olmuş ve 1991’de de %10’un üstüne çıkması beklenmektedir. 1990 yılında KBG %5’i Konsolide Bütçe açıklarından, %4,2’si ise KİT açıklarından kaynaklanmaktadır. Bu oranların 1991 yılında %6,4 ve %3,7-%5,2 olacağı hesaplanmaktadır. Konsolide Bütçedeki iç ve dış borç faiz ödemelerinin, GSMH’ya oranı da %4’ü bulmakta ve yatırımların payını geride bırakmaktadır.
- Yaşanan yüksek oranlı kronik enflasyonu bir an önce düşürmek için uygulamaya konacak olan bu dengeleme ve onarım programı ile Kamu Sektörü Borçlanma Gereğinin (KBG) GSMH’ya oranının ilk aşamada iki yıl içinde %5’ler düzeyine indirilmesi hedef alınmıştır. Bu durumda bugünkü KBG/GSMH oranından iki yıl içinde yaklaşık 5 puanlık bir düşüşün sağlanması gerekmektedir. Detayları bu bölümde verilen Bütçe ve Maliye Politikaları ile bundan sonraki bölümde yer alan KİT Reformu politikaları KBG oranını düşürme planının da ana hatları olmaktadır.

2. 1. Konsolide Bütçe

- Konsolide bütçe kısıtlı olsa bile kısa dönemde bir kısım iyileştirmeler yapılması mümkündür. Yatırımların ve personel dışı cari harcamaların gözden geçirilerek bunlardan yapılacak tasarrufların belirlenmesi, vergi dene-timiyle vergi tahsilâtının arttırılması, geçiş dönemi ilkeleri benimsenmiş bir vergi reformunun başlatılması önlemlerinin başta gelenleri olacaktır.
- Konsolide bütçe açığının ve kamu borçlanma gereğinin önemli bir bölümünü iç ve dış borç faiz ödemeleri oluşturmaktadır. Finans kesimi reformu ile iç borç faiz yükünün hafifletilmesi amaçlanırken, izlenecek kur politikası da dış borç faiz yükünü arttırmamaya yönelik olacaktır. 1988 ve 1989 yıllarında reel döviz kurunda %20-30'lara varan değer artışlarına göz yumularak dış borç faiz ödemeleri hafifletilmiştir. Devalüasyonlar ile enflasyon arasında bu denli yüksek bir fark dış ticaret dengesi açısından, mahzurlu

olmuştur. Böyle bir yanlışlık bu dengeleme ve onarım döneminde tekrarlanmayacaktır. Dış ticaret dengemiz üzerindeki olumsuz etkilerini önlemek amacıyla da ayrıca ihracata yönelik sektörler üretim ve yatırım bazında teşviklerle desteklenecektir.

2. 2. Bütçe Dışı Fonlar

- Enflasyonla mücadelenin önemli bir parçası kamu kesiminin yeniden yapılandırılması ve kamu ekonomisinde şeffaflığın sağlanması olmaktadır. Bu amaçla ilke olarak bütçe dışı fonlar bütçe içine alınarak bunlar mali disiplin içine sokulacak, yürürlükte kalan ve zaman içinde tasfiyesi öngörülen fonlar da Sayıştay denetimine tabi tutulacak, “önleyici kontrol” yaklaşımına öncelik verilecektir.
- Bütçe dışı fonlarla ilgili strateji bu fonların açıklarını kendi içlerinde dengeleyerek, gerekli kurumsal-mali düzenlemeleri yaparak KBG’nin bu kesimden gelen yükünü hemen ortadan kaldırmaktır.
- Fonların tasfiyesi ve gelirlerin bütçeleştirilmesi çalışmalarının hızla tamamlanabilmesi için fon envanterinin çıkartılması ve kamu kesimi genel dengesinde tüm fon hesaplarının çok açık bir şekilde görülmesi sağlanacaktır.
- Tarım ve diğer kesimlere verilecek sübvansiyonların bütçe içinde gösterilmesi sağlanacaktır.

2. 3. Vergi Reformu

- Öngörülen bu dengeleme ve onarım programında ilk iki yılda ağırlık Konso-lide Bütçe uygulamaları ile KİT ve Finansal kesim reformları sonucu kamu borçlanma gereğinin düşürülmesine verilecektir. Bunlarla eşanlı olarak başlatılacak Vergi Reformunun asıl amacı ise vergi düzeninin ıslahı, vergi gelirlerinin artırılması ve vergi adaletinin sağlanması olacaktır.
- Uygulanacak kısa dönemli dengeleme ve onarım programı süresince ve son-raki aşamada uygulamaya konacak orta-uzun dönemli sanayi atılım strate-jisi açısından vergi reformunun şu alanlarda katkısı olacaktır:
 - i. Vergi tabanı genişletilerek yaygınlaştırılacak,
 - ii. Etkin vergi denetimleriyle vergi kaçakları önlenecek ve vergi tahsilatı artırılacak,
 - iii. Gelir vergisi üniter yapıya kavuşturulacak,
 - iv. Kurumlar vergisi oranı azaltılacak, ancak buna karşılık dağıtılan kar payının üniter gelir vergisi sistemine dahil edilmesi sağlanacaktır. Böylece AT uygulaması olan “vergi mahsubu sistemi” ne geçilebilecektir.
 - v. Kentsel rantlar yeni vergi düzenlemeleri ile anlamlı ölçülerde kamuya aktarılacak,
 - vi. Vergi gelirlerindeki yetersizlik nedeniyle ortaya çıkan kamu açıklarının neden olduğu enflasyon vergisi normal vergilerle ikame edilecektir.

- vii. Kamu gelirleri kompozisyonu içerisinde vergi gelirlerinin ağırlığı artırılabacaktır.
- viii. Sermayenin tabana yayılması ve borsanın canlandırılması için gerekli mali önlemler alınacaktır.

3. KİT Reformu:

- Uygulanacak program ile sanayi atılım stratejisinin en önemli noktalarından birisini KİT Reformu oluşturmaktadır. İlk aşamada, KİT açıklarının KBG'deki yüksek payı nedeniyle yapılacak KİT Reformunun başarısı bu program için de belirleyici olacaktır.
- Ancak, KİT Reformu sadece enflasyonu düşürme hedefine yönelik değildir. Türkiye'nin dünya ile bütünleşmesinin gerçekleşmesinde kamu kesiminin küçültülerek daha rasyonel ve etkin hale getirilmesi, 2000'li yıllara Türkiye'yi sadece yeni bir sanayileşme anlayışının taşıyabilmesi, ekonomide verimin ve rekabetin artırılması, sermayenin tabana yayılması ve ekonomide demokrasinin sağlanması da KİT Reformunun önde gelen diğer hedefleri arasındadır.
- KİT'lerin ekonomimizde çok önemli bir yeri vardır. 1990 yılında Türkiye'nin 500 büyük sanayi kuruluşunun 91'i kamu kuruluşudur. Bu kuruluşlar, üretimden satışlarının %41'ini, öz sermayenin %60'ını, net aktiflerin %57'sini, yaratılan katma değer %48'ini temsil etmektedirler. Aynı tarihte, 500 büyük sanayi kuruluşu içinde özel kuruluşlar satış gelirinin %26'sı kadar katma değer yaratırken kamu kuruluşları %32'si kadar katma değer yaratmıştır.
- Yakın bir geçmişe kadar kamu kuruluşları faaliyetleri sonucu net kaynak (kar+amortisman giderleri) yaratmışlardır. 500 büyük sanayi kuruluşunda, 1988 yılında, kamu kuruluşlarının yarattığı kaynaklar, özel sektör kuruluşlarınınkine eşit bir düzeyde, %11 dolaylarında bulunmaktadır. Kamu kuruluşlarının kaynak açıkları büyük ölçüde yatırım programlarından kaynaklanmaktadır.
- Öte yandan, KİT'lere her aşamada yapılan politik müdahalelerin etkisi de olumsuz yönde olmuş ve kötü yönetilmelerine yol açmıştır. 500 büyük firma kapsamına giren KİT'lerin satış karlılığı 1985 yılında %10,8 iken, bu oran 1986'da %8,4'e, 1987'de %7,1'e, 1988'de %6,3'e, 1989'da %4,4'e ve 1990 yılında da %1 düzeyine düşmüştür. 1991'de bu durum daha da kötüye gitmektedir.
- KİT'lerin zarar etmelerinin önemli bir nedeni malî bünyelerinin bozukludur. Bu kuruluşlar büyük bir borç yükü altındadırlar. Zarar etmelerinin başlıca diğer nedenleri ise istihdam fazlalığı ve verimlilikteki düşüklüktür.
- Önümüzdeki dönemde Türkiye'de piyasa ekonomisinin yerleştirilmesi, rekabet koşullarının güçlendirilmesi, kalkınmanın yurt sathına dengeli bir şekilde yayılması, yeni bir sanayi atılım sürecinin başlatılması ve sanayinin

mülkiyetinin halka yayılması konularında KİT'lere önemli görevler düşecektir.

- KİT'lerin finansman açıkları özellikle yatırım ihtiyaçlarından kaynaklanmaktadır. KİT'lerin (görev olarak verilen yatırımları hariç) yatırımları için ihtiyaç duydukları kaynakları malî piyasalardan sağlamaları esas olacaktır. KİT'lerin bütçeye yük olmaları önlenecektir.
- KİT'lerden bazı işleri zararına yapmaları istendiğinde, bunların karşılıkları piyasa mekanizmasına uygun yöntemlerle görev tazminatı olarak bütçeden ödenecektir. Devlet tarafından sosyal ve ekonomik amaçlı görev olarak verilen yatırımların karşılığı o yılın bütçesine konarak kuruluşlara görev tazminatı olarak ödenecektir.
- KİT'lerin özel kanunları iptal edilerek yeni bir kanunla kamu hizmeti yapanlar hariç tüm KİT'ler Türk Ticaret Kanunu kapsamına sokulacak ve Anonim Şirket şeklinde örgütlenmeleri sağlanacaktır.
- Oluşturulan Anonim Şirketler Sektör Holdingleri bünyesinde toplanacaktır. Sektör holdingleri stratejik kaynak yönlendirmesi ve koordinasyonu sağlayacak, ancak şirketlerin hedeflere yönelik yönetimlerine müdahale edemeyecek şekilde örgütlenileceklerdir. Yönetim felsefesi "hedeflere yönelik yönetim" olacak ve tüm yöneticiler saptanan hedeflere ulaşmaları için gerekli yetkilerle donatılacak ve ilgili hedeflere ulaşmaktan sorumlu olacaklardır. Holdingler oluşturulurken mali bünyelerinin yeterli olmasına ve kaynak dengelerinin tutturulmasına özen gösterilecektir.
- Holdingler bağlı şirketlerinin yönetim kurullarının oluşturulmasında hissedar sıfatıyla yetkilerini kullanabilecektir.
- KİT Reformunun temel hedefi KİT'lerin Türk halkına ve kalkınmasına hizmet etmesinin sağlanması olacaktır. Bu hedefe öncelikle KİT'lerin verimli-liklerinin artırılmasıyla ulaşılabilecektir.
- KİT'ler politik ve bürokratik müdahalelerin dışına çıkarak kendi organla-rı kanalları ile iyi ve profesyonel bir yönetime kavuşturulacaktır. Bu kap-samda KİT'ler ÖZERKLEŞTİRİLEREK özel bir statüye kavuşturulacak ve bünyelerinde genel kurul yönetim kurulu ve bunlara sorumlu icra organları oluşturulacaktır. KİT Reformunun temel stratejisi etkin bir yönetim için YENİDEN YAPILANMADIR.
- Yeniden yapılanma özzerkleştirme yanında özelleştirmeyi de kapsayacaktır. Ancak, özelleştirme bir amaç değil bir araç olarak kullanılacaktır. Yani, "Her ne pahasına olursa olsun özelleştirme" veya Bütçeye gelir sağlamak değil, ekonomide verimin ve rekabetin artırılması temel amaç olacaktır. Özelleş-tirme özerk kurumlar tarafından önceden saptanmış hazır modeller yerine her kuruluşun imkân ve ihtiyaçlarına uyan yöntemlerle uygulanacaktır.
- Özelleştirme, KİT'lerin mali bünyelerinin kuvvetlendirilmesi için de araç olarak kullanılacaktır. Bu sayede KİT'lerin yeniden yapılanması ve ekono-miye kazandırılmaları bütçeye yük olmadan gerçekleştirilebilecektir.

- Türkiye Cumhuriyeti'nin kalkınmasına ve Türk halkına hizmet amacına yönelik STATÜSÜ ÖZERK BİR KURUM kurularak, KİT'lerin hisselerine sahip olan holdinglerin hisse senetlerinin %51'i bu KURUM'a devredilecektir.
- KİT Reformu ile ilgili yasal ve mevzuat düzenlemeleri STATÜSÜ ÖZERK BİR KURUMUN kuruluşu, KİT'lerle ilgili organizasyon düzenlemeleri 1992 yılının ilk yarısı içinde yapılacaktır. Bu amaçla, kamu hizmeti niteliği ağır basan kuruluşlar (PTT, TCDD, TEKEL, T. C. Ziraat Bankası, Halk Bankası, TEK ve TMO) dışındaki KİT'ler geçici olarak süresi içinde özerkleştirilmele-ri sağlanmak üzere tek bir Bakanlığa bağlanacaktır.
- Bu özerk kurum, özelleştirme, birleştirme, yeniden malî yapılanma, ufaltma, yer değiştirme ve kapatma gibi tedbirleri alabilecektir.

4. Finans Kesimi Reformu:

- Finans ve bankacılık reformunun bu programın başarıya ulaşmasında önemli bir yeri olacaktır. Bu programın başarıyla yürütülebilmesi için kamu ve finans kesimi reformlarının eşanlı yürütülmesi gerekmektedir. Dünya standartlarının çok üzerindeki reel faizler aşağıya çekilmedikçe KİT ve kamu kesimi reformu başarılı olamayacağı gibi, KİT ve kamu kesimi reformu yapılmaksızın finans reformunun gereksinimi olan kaynak yapısı da yaratılamayacaktır.
- Öte yandan, uygulanan dengeleme ve onarım programının başarı kazanması durumunda bir yan etki olarak ilk aşamada reel faizlerin artması durumu ortaya çıkacaktır. Bunun başlıca iki nedeni vardır: Birincisi ve en göze çarpanı, malî kontratlara yazılmış mevcut nominal faizler sabit kalırken enflasyonun düşmesi sonucu reel faizin yükselmesidir. İkincisi ise dengeleme ve onarım programı için gerekli nominal dayanak seçiminin reel para arzını kısırkken enflasyonun düşüşü sonucu reel para talebinin artması ve böylelikle ortaya çıkacak bir reel para kıtlığının da faizlere yansımasıdır.
- Reel faizlerdeki bu artışın ilk aşamada yatırımların üzerinde azaltıcı etkisi olabileceği gibi bütçedeki iç borç faiz yükünü de ağırlaştırabilir, kısa vadeli yabancı sermaye akımlarını hızlandırabilir ve bu para ve sermaye hareketleri sonucunda parasal kontrolün kaybedilmesine ya da döviz kurunun istenenden fazla reel değer kazanmasına yol açabilir.
- İşte hem uygulanan dengeleme ve onarım programının hem de KİT ve kamu kesimi reformlarının başarılı olması için finans ve bankacılık kesimi reformunun da eşanlı olarak devreye girmesi ve başarılı olması gerekmektedir. Finans ve bankacılık reformunun önemi başlıca aşağıdaki noktalardan kaynaklanmaktadır:
 - i. Reel kredi maliyetlerinin ve fon aktarma maliyetlerinin düşmesi suretiyle kamu açıklarındaki iç borç faiz yükünün aşağıya çekilmesi,
 - ii. Nominal kredi maliyetlerinin her enflasyon oranı için aşağıya çekilmesi,

- iii. Finans kesiminde oluşturulacak yeni kurum ve araçlar ile şirketlerin finansal seçeneklerini artırıp, gerekli yatırım harcamalarının malî piyasalar aracılığıyla karşılanmasının sağlanması,
- iv. Böylece, yatırımları canlandırarak enflasyonla mücadelenin uzun vadeli koşulu olan üretim seferberliğinin gerçekleştirilmesi,
- v. Dış ticarete açık sektörlerin üretim ve yatırıma yönelik teşviklerle desteklenebilmesi,
- vi. Mali piyasaların derinleşmesi ile KİT'lerin mali yapılarının sağlıklı hale getirilmesi,
- vii. Vergi reformuyla vergilerin enflasyona göre esneklik kazandırılması sonucu, enflasyonun düşüşünden doğan anormal kazançların ya da zararların sistem içinde dengelenmesinin temini,
- viii. Yabancı sermayeyi kısa vadeli yatırımlarının yanı sıra doğrudan ve portföy yatırımları yapma biçimindeki uzun dönemli finansal araçlara yöneltmeye özendirici teşvikler geliştirilecektir.

4. 1. Finans Kesimi Reformunun Ana Hatları:

- Finans ve bankacılık kesimi reformu mali piyasalarda yapılacak yeniliklerden ve yeni finansal araç ve kurumların geliştirilmesinden oluşmaktadır. Reformun amacı aşağıda özetlenmiş olan malî piyasalarımızın mevcut sorunlarına çözüm getirmektedir:
 - i. Nominal ve reel kredi maliyetleri ve fon aktarma maliyetleri dünya standartlarının çok üzerindedir. Nominal kredi faizleri %110'ları fon aktarma maliyeti %56'yı, reel faizler %34'ü aşmaktadır. Finans reformu ile reel faizler ilk aşamada %11'lere, fon aktarma maliyeti %8'lere indirilecektir.
 - ii. Menkul kıymet stoklarının %77'den fazlası, menkul kıymet ihraçlarının %89'u kamu sektörüne aittir. Kamunun malî piyasalardaki ezici yükünün bir başka örneği de reel kredi maliyetlerinin %50'sinden çoğunu disonibilite oranları, munzam karşılıkları ve vergiler biçimindeki kamu yükünün oluşturmasıdır.
 - iii. Kurumlar ve araçlar arası rekabet zayıf, malî derinleşme yetersizdir. Menkul kıymetlerin çok büyük çoğunluğunu banka mevduatları ve kamu değerleri oluşturmakta; tüm özel sektör menkul kıymetlerinin toplamdaki payı %26'yı aşmamaktadır.
 - iv. Yabancı sermaye akımlarında doğrudan ve portföy yatırımlarının payı düşük artışı istikrarsız; buna mukabil yüksek maliyetli sıcak paranın payı yüksektir.
- Finans kesimi reformu iki alanda yürütülecektir. Birincisi, malî kalabalıklaşmanın (crowding-out) kontrol altına alınması, mevduat munzam karşılıkları ve disonibilite oranlarının düşürülmesi ve finans sektörüne yönelik vergi reform uygulamaları ile reel kredi maliyetlerinin aşağı çekilmesidir.

- İkincisi, kurumlar ve araçlar arası rekabetin artırılmasıdır. Bu alandaki uygulama şöyle özetlenebilir.
 - i. Bankaların yeni mali araçlara yönelmesi özendirilecek, bankaların rekabet gücü artırılacaktır. Yatırım fonları çek hesabına bağlanacak, banka garantili bonolar yaygınlaştırılacak, bankaların tüketici finansman şirketi kurmalarına izin verilecektir.
 - ii. Şirketlere ve tasarruflulara zengin finans seçenekleri sunmak amacıyla varlık borç ve alacakların menkul kıymetlere dönüştürülüp bu değerlerin borsalarda işlem görmesi (securitization) özendirilecektir.
 - iii. Risk sermayesi kurumu küçük ve orta boy işletmelere yönelik finansman kurumları kıymetli evrak fonları, tüketici bankaları, risk yönetim araç ve kurumları, enformasyon kurumları kurulacaktır.
 - iv. Menkul kıymet yatırım fonları yeniden düzenlenecek, mali piyasaların geliştirilmesinde ve özelleştirmede bu kurumlardan etkin olarak yararlanılacaktır.
 - v. Uluslararası finansmanda doğrudan ve portföy yatırımlarını özendirecek uygulamalara ve bu çerçevede yabancı ülke yatırım fonlarına ağırlık verilecektir.

4.2. Finans Kesimi Reformunun Öncelikli Uygulamaları

- i. Eşanlı yürütülecek kamu reformu ile mali kalabalıklaşma (crowding-out) dengeleme ve onarım programının en başından itibaren kontrol altına alınacaktır.
- ii. Hisse senedine yapılacak yatırımlar ilk mali yıl içinde vergi dışı bırakılacaktır.
- iii. Nominal değil reel faizlerin vergilendirilmesi, stopajın kaldırılması ilk mali yıl içinde başlatılacaktır.
- iv. Banka ve sigorta muameleleri üzerindeki vergileri Ocak 1992 itibarı ile düşürecek uygulama aynen benimsenerek uygulanacaktır.
- v. Bankaların yeni araçlara yönelmesini engelleyen uygulama ve düzenlemeler dengeleme ve onarım programının diğer boyutlarıyla birlikte ve bir sistem yaklaşımı ile ele alınarak, uzlaşma mekanizmasıyla ilk üç aydan itibaren kaldırılacaktır.
- vi. Menkul kıymet yatırım fonları ilk 6 ay içinde yeniden düzenlenip, yatırım fonları çek hesabına bağlanacak; banka dışı kurumlara fon kurma hakkı verilecek; fonların yönetim, denetim ve diğer fonksiyonları birbirinden ayrılacaktır.
- vii. Özel şirketlerin finansman bonusu ve tahvil, bankaların banka garantili bono çıkartmalarını engelleyen, zorlaştıran düzenlemeler ilk altı ay içinde ortadan kaldırılacaktır.

- viii. Risk sermayesi kurumu risk yönetimi araç ve kurumlarının, enformasyon kurumlarının geliştirilmesine ilişkin araştırmalar ilk üç ay içinde başlatılıp bu kurumların ilk yılsonunda faaliyete geçmesi hedeflenecektir.
- ix. Küçük ve orta boy işletmelerin finansman sorununa çözümler ilk üç ay içinde Halk Bankası bünyesinde ilk yıl sonunda da yeni oluşturulacak küçük ve orta boy sanayi bankacılığı çerçevesinde ele alınacaktır.
- x. Kamu reformu ile mali denge sağlamaya başlandığında ve konsensüs mekanizması ile, disponibilitate ve munzam karşılıklar ilk altı ay sonundan itibaren dünya standartlarına doğru indirilecektir.

III. ORTA VE UZUN DÖNEM SANAYİ ATILIM STRATEJİSİ

1. Giriş

- 1980'li yıllarda, Türkiye'de sanayileşme stratejisinden vazgeçilerek, sanayi politikaları ekonominin ana eksen olmaktan çıkartılmıştır. Kamu kesimi imalat sanayinden dışlanırken, KİT'ler güçsüz, verimi düşük ve giderek zarar eden bir performans içine itilmişlerdir. Özel kesim sanayi ise ticaret ağırlıklı politikalar ile geri sıralara gönderilirken, yüksek maliyetler ile yüksek kur ve faiz politikaları da sanayicinin önüne engel olarak konulmuştur.
- 1960 ve 1970'li yıllarda sanayileşmenin kritik eşiğine gelmiş olan Türkiye, 1980'li yıllarda sanayileşmede derinlik ve yoğunluk kazandıracak olan ara ve yatırım malları projelerinden vazgeçerek hem sanayileşme eşiğini hem de ekonomik bunalımı aşma becerisini gösterememiştir.
- Halbuki, aynı dönemde Türkiye ile benzer konumda olan Güney Kore; krizle karşılaştığı noktada bunu daha hızlı sanayileşme kararları ile aşabilmiştir. Aynı şekilde, 1970'li yıllarda krize giren İtalya'da ekonomisini kısa sürede büyümeye geçirerek bu krizi aşmıştır. Son yıllarda, bu örnekler dışında, sanayileşmeden vazgeçerek krizi aşan hiçbir ülke yoktur.
- Türkiye'de, son yıllarda uygulanan iktisat politikaları sanayide krizi yaygınlaştırmaktadır. Geçici finans kaynakları ile artan miktarlarda yurtdışından gelen girdilere dayalı olarak sürdürülen sanayi üretimi ve fason çalışma alışkanlıkları sanayimizin kaynak yaratma mekanizmasını da tahrip etmektedir.
- Bunların yanı sıra, ihracatta sürekli bir artış sağlayabilmenin yolu da sanayileşmeden geçmektedir. Ayrıca, ihracat için yalnızca bir sanayileşme stratejisine sahip olmak yetmemekte, sanayileşmenin doğru yönde ve doğru zamanlama ile yapılması gerekmektedir. Türkiye'nin ekonomik gelişmesinde esas olan üretim veya ithalat yoluyla bazı yeni mallara sahip olmak ve bunları ihraç edebilmek değil, dünya pazarlarında sürekli yer tutabilmektir. Aksi ile yetinmeye çalışmak dünyada bugün sanayileşme stratejisine verilen anlamın ve çağın gerisinde kalmaktır.
- Bütün bu nedenlerle 1990'lı yılların başında geline ortam Türk ekonomisine yeni bir yön kazandıracak, yeni bir ufuk verecek, bir atılım sağlayacak

sanayileşme stratejisini gerektirmektedir. Türkiye'yi 2000'li yıllara sadece böyle bir sanayileşme stratejisi taşıyabilir.

- Yeni bir sanayi atılım strateji ile Avrupa Topluluğu ile bütünleşmenin de sağlanması amaçlanmaktadır. Topluluk ile bütünleşmek salt ekonomik bir yaklaşım olmamaktadır. Demokrasi ve insan haklarına saygı bu nedenle yeni ekonomik örgütlenmenin de önkoşulu olmaktadır.
- Türkiye ekonomisine yeni bir yön verilirken yeni bir sanayici kuşağının da yaratılması hedeflenmektedir. Sektörler arası karşılıklı etkileşme süreci gitgide önem kazanırken sanayileri geliştirmeden önce sanayicileri yaratmak amaçlanmaktadır.
- Yabancı sermaye açık, yapıcı ve teşvik edici politikalarla özendirilecek ve desteklenecektir.
- Sanayi ve ticaretin geliştirilmesinde serbest bölgeler önemli bir yer alacak ve buna ilişkin uygulamalar bekletilmeden başlatılacaktır.
- Ayrıca sınır ticaretinin daha da geliştirilmesi sağlanacaktır.
- 1990'ların dünyasında rekabet önem kazanmaktadır. Ancak bu, fiyatlara ek olarak teknolojinin ön plana çıkmasıyla olmaktadır. Nitelikli ve yüksek ücretli emek de, yeni teknoloji devriminin getirdiği bir zorunluluktur. Düşük ücretler ekonomisi aynı zamanda düşük verimlilik ekonomisidir. Düşük reel ücretler 1990'lı yıllarda Türkiye ekonomisinde hızlı büyüme için bir avantaj sağlamayacaktır.
- Hem kamu hem de özel kesim için tekeli ve idari kararlarla fiyat saptama yöntemleri yerine esnek fiyat oluşumunun giderek piyasalarda işlerlik kazanması amaçlanmaktadır. Böylece, piyasalarda rekabet önem kazanacaktır.

Gelişmiş ülkeler ve yakın ilişki içinde olacağımız Avrupa Topluluğu ülkeleri biyoteknoloji, ileri mikro elektronik, robotikler ve bilgisayar alanlarını yakın geleceğin kilit sektörleri olarak benimsemişlerdir. Bunların yanı sıra petrokimya, petrol arıtımı, elektronik, ince mekanik, ilaç, uçak ve sentetik iplik gibi alanlar ise olgunlaşmaya geçiş aşamasındadır. Türkiye'de de bu alanlar sanayi stratejisi ve sektör politikaları uzlaşma çerçevesinde öncelikle teşvik edileceklerdir.

- 3'üncü teknoloji devrimi ürünlerinden otomasyon, bilgisayar kontrollü tasarım ve üretim, bilgi üretimine yönelik sanayi ve hizmetlerin sadece ithalatçısı olmadan, bunları yeni tüketim hevesleri olarak görmeden, geleceğin üretim süreçleri olan, bilime dayanan ve üstün beceri yoğunluğu isteyen alanlara da geçilmesi bugünden programlanarak, teşvik edilecektir.
- Yeni yatırımcılık hamlesi yaratılarak, sektör önderlerinin Türkiye'nin sanayi coğrafyasını değiştirmek amacıyla sanayiden yoksun bölgelere yönlendirilmesi için tüm teşvik araçlarından yararlanılacaktır.

- Ülkemiz açısından özel önemi olan az gelişmiş bölgelerin diğer bölgelerle olan gelişmişlik farklılığının giderilmesi amacı ile kısa vadeli programlar uygulanarak, tüm teşvik araçlarından yararlanacak pilot merkezler oluşturulacaktır.
- GAP’la bütünleşen gıda ve tarıma dayalı sanayilerin bu bölgelerde kurulması için yatırımcılar tüm teşvik araçlarından yararlandırılacaktır.
- Türkiye’nin üretim sınırlarını değiştirmek, yeni sektör politikalarının işlevliğini kolaylaştırmak, üretimin ülke içinde yeni yerleşim dokularına yayılmasını sağlamak için “yeni üretim ve ulaştırma aksları” oluşturulacaktır.
- Yeni sanayi atılım stratejisinin can damarı kaynakların yeni projelere hızla tahsis edilmesi olacaktır.
- Projeye bağlı bağış tipi veya kredi sistemine esneklik getiren kontrollü krediler ön plana çıkartılacaktır.
- Teşvikler global bir yaklaşımla sektör ve ürün bazında yatırım ve verimliliğe yönltilcektir.
- Yatırım teşviklerinde esas nokta yatırımcıdan yararlanarak üretimi desteklemek olacaktır.
- Seçilecek pilot sektörlerde araştırma-geliştirme, proje geliştirme ve teknoloji transferleri için bağış türü teşvikler uygulanacaktır.

EK-3

GÜNEYDOĞU

Ülkemizin, geçmişten gelen sorunlarını aşarak, demokratik hukuk devleti içinde huzur, güven ve barışı sağlamak için Doğruyol Partisi ve Sosyaldemokrat Halkçı Parti bu ilke ve önerileri benimsediklerini kamuoyuna saygıyla duyururlar.

Güneydoğu’da bir süredir yaşanan şiddet ve terör olayları, öncelikle ele alınması gereken partiler üstü çok önemli bir sorundur.

Bu sorunun çözülmesi ancak demokratik bir hukuk devleti içinde mümkündür.

Türkiye Cumhuriyeti üniter bir devlettir. Bu devleti kuran ulusumuzun, cumhuriyetimizi ve demokrasimizi benimseme sürdürme ve geliştirmede rıza birliği vardır. Bu rıza birliği sorunun çözümünü kolaylaştıracak en önemli unsurdur.

Çağımızda, silahla, şiddetle, terör yoluyla hak elde etme dönemi kapanmıştır. Günümüz koşulları hakların elde edilmesi ve yaşatılması için ortak barışçıl kurallar ve kurumlar oluşturmuştur.

Avrupa Güvenlik ve İşbirliği süreci (AGİK) ve Paris şartı, ülkeler ve halklar için küresel düzenler, haklar ve özgürlükler getirmiştir. Bu kurallar, sözleşmelerin imzacı tarafı olarak Türkiye için de uyulması gereken zorunlu kurallardır.

Ülkemizin tümünde, insan hakları ve temel özgürlüklere dayalı bir hukuk devleti mutlaka kurulacaktır. Bu hukuk devletinde yurttaşların kendilerine verilen hak ve özgürlükleri kullanmak ve geliştirmek istekleri de doğaldır. Ancak, bu istemlerin yerine getirilmesinde hukukun izin verdiği araçlar kullanılabilir.

Devletin demokratik otoritesi ve yasalar çerçevesinde tüm siyasal istekler, parlamento, kitle örgütleri, basın yoluyla tartışılabilir ve uygulamaya konulabilir.

Şiddet ve terör yolu ile devletin varlığına ve demokratik otoritesine saldırı insan hak ve özgürlükleri çerçevesine girmez ve kabul edilemez. Devletin görevi de hukuka ve insan haklarına bağlı bir demokratik devlet anlayışını ödünsüz uygulamaktır. Böyle bir devlet anlayışı ve devlet yapısı, ülkenin ve yurttaşların tümü için önümüzdeki dönemde mutlaka ve eksiksiz olarak kurulacaktır.

Yurttaşlarımız arasında kültür, düşünce, inanç, dil ve köken farkları olması doğaldır. Bunlar başka ülkeler için de geçerlidir. Böylesine çeşitlenmeler demokratik ve üniter devlet için bir zaaf değildir. Bir üniter yapı içinde çeşitli etnik, kültürel ve dile ilişkin kimlik özellikleri özgürce ifade edilebilir, özenle korunabilir ve rahatça geliştirilebilir. Bu ulus ve devlet birliğinin gücünü azaltmaz aksine pekiştirir. Türkiye’de yapılması gereken ve hedeflenen de budur.

Ülkemizde uluslararası anlaşmalarla kabul edilen azınlıklar dışında hiçbir yurttaşımız azınlık sayılamaz. Türkiye’de herkes eşittir ve 1’inci sınıf yurttaşdır. Herkesin kendi ana dilini, kültürünü, tarihini, folklorunu, dinî inançlarını araştırması, koruması ve geliştirmesi temel insan hak ve özgürlüğü kapsamı içindedir. Bu haklar yasalar çerçevesinde sağlanacaktır.

Ancak devletin resmî dili, bayrağı, simgeleri, sınırları ve Türkiye Cumhuriyeti’nin hükümlerlik hakları her türlü tartışmanın dışındadır.

Terör ve anarşi yaratanlar ve şiddet kullananlar hukuk içinde mutlaka etkisiz hale getirilecektir.

Demokratik bir hukuk devletinde de, olağanüstü hal ve benzeri kurumlara başvurmak zaman zaman gerekli olabilir. Ancak bu kurumlar, yıllarca sürer ise etkinliklerini yitirebilirler. Devletin resmi bilgileri elde edildikten sonra Hükümet bu konuyu temelden ele alacak ve çözüme kavuşturacaktır. Bu çerçevede yeni ve etkin, siyasal, ekonomik, sosyal, hukuksal ve dış politika önlemlerine başvurulacaktır. Ayrıca, uygulanmakta olan koruculuk sisteminin ve bölge valiliğinin yarar ve zararları da değerlendirilip; yeni kararlara varılacaktır.

Halkımız, bu sorunu demokratik hukuk devleti otoritesi, insan hakları ve demokrasi içerisinde mutlaka çözeceğimize inanmalıdır ve bu konuda parlamentosuna ve hükümetine güvenmelidir.

Hükümeti oluşturan partilerin; tüm halkımıza saygı, sevgi, şefkat ve insan hakları anlayışıyla yaklaştığı ve hep böyle yaklaşacağı konusunda kimsenin kuşku olmamalıdır.

Bölgenin kalkınması, yaşam şartlarının iyileştirilmesi, bozulan dengelerin düzeltilmesi, haksızlıkların önlenmesi politikalarımızın vazgeçilmez temelini oluşturacaktır.

Ülkemiz demokrasi, insan hakları, hukuk devleti, ulusal bütünlük, güven ve barış içinde yaşanan bir ülke haline mutlaka getirilecektir.

KALKINMA

Doğruyol Partisi ve Sosyaldemokrat Halkçı Parti, bölgeler arasındaki dengesizlik ve toplumun geniş kesimlerini doğrudan ilgilendiren konularda ilişik ilke ve önerileri benimsediklerini kamuoyuna saygıyla duyururlar.

A) BÖLGE KALKINMA PLANLARI

Türkiye’de, son 10 yılda bölgelerarası gelişmişlik farkları artmıştır. Bu durum, Hükümetin üzerinde duracağı önemli sorunlardan biridir. Bu nedenle bölgeler arasındaki dengesizliği gidermek bölgelerarası toplumsal ve ekonomik bütünleşmeyi sağlamak kararındayız. Bu amaçla gerek ekonomik faaliyetlerin, gerek kamu hizmetlerinin dağılımında bu hedefin gerektirdiği altyapıyı hazırlayan ve destekleme mekanizmalarını kuran bir “Bölgesel Gelişme Politikası” uygulanacaktır.

Gelişmiş bölgeler içinde de daha az gelişmiş yöreler bulunmakla birlikte, geri kalmışlığın coğrafi bir bütünlük gösterdiği Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerine özel bir önem verilecektir.

Doğu ve Güneydoğu için genel ve Bölge Kalkınma Planları çerçevesinde özel “Bölgesel Kalkınma Planı” hazırlanarak uygulamaya geçilecektir.

Amacımız, bu bölgede ve geri kalmış diğer bölgelerde kaynakları harekete geçirerek, üretimi artırmak, bölge halkına yeni iş ve geçim olanakları yaratmaktır.

Bu amaçla

1. - Kamu yatırımları artırılacak, özel sektör yatırımları için teşvik sistemi geliştirilecektir.

Doğu ve Güneydoğu Bölgesi gelişmemiş altyapısı, tarım ağırlıklı ekonomisi, tüketim merkezlerine uzaklığı, güç doğa koşulları gibi nedenlerle tüm teşvik önlemlerine rağmen özel sektör için yatırım yapılabilir bir bölge haline getirilememiştir. Öte yandan kamu yatırımları da istenen düzeye ulaşamamıştır.

Ülke Kalkınma Planlarında yer alan ve 1980 öncesi başlatılan birçok tesis ve fabrika ANAP döneminde yeniden değerlendirme yapılarak durdurulmuştur. Böylece Irak-Türkiye İkinci Boru Hattı, GAP Projesi ve bir kısım güvenlik amaçlı yatırım dışında yeni iş ve istihdam alanlarının yaratılmasına olanak sağlayacak ciddi hiçbir yatırım 1980 sonrasında gerçekleştirilmemiştir.

Bölge için verilen teşvik belgelerindeki artış, bölgede yatırımların artmasına ve ekonominin gelişmesine önemli bir katkı yapmamıştır. Birçok teşvik belgesi proje aşamasında kalmış, bazıları da basit yapılarla sınırlı kalmıştır. Teşvik verilen projelerin gerçekleşmesini izleyecek ve verilen kaynakların yerinde kullanılmasını sağlayacak bir denetim yapılmamıştır. Bölge için sağlanan bazı kaynaklar bölge dışında kullanılmıştır. Doğu ve Güneydoğu Bölgesine yatırım yapmayı özendirecek yeni bir teşvik sistemi geliştirilecektir.

Bölgesel Kalkınma Planı yalnız özel sektöre yönelik teşviklerle sınırlı kalmayacak, kamu kesimi de öncü ve girişimci olarak bölgenin ekonomik ve toplumsal sorunlarının çözümünde gerekli katkıyı yapacaktır.

2. - İşsizlik sorununa kısa dönemde “Özel İstihdam Projeleri” yardımı ile çözüm bulunacaktır.

İşsizlik Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde büyük boyutlara ulaşmaktadır. Özellikle 1980 sonrasında üretken sektörlerle yapılan yatırımların düşüklüğü işsizlik sorununun daha da ağırlaşmasına yol açmıştır.

Tarımın bölgedeki yapısı ve özelliği yerleşik birimlerinin küçüklüğü ve dağınıklığı, yatırımların yetersizliği bölgede işsizliği en önemli sorun haline getirmiştir.

İşsizlik sorununa üretken alanlarda yapılacak yatırımlarla çözüm bulunabilecektir. Ancak yatırım projelerinin sonuçlanması belirli bir süreyi gerektirdiğinden, kısa dönemde işsizlik sorununa “Özel İstihdam Projeleri” ile çözüm getirilecektir.

B) HÜKÜMET, TOPLUMUN GENİŞ KESİMLERİNİ DOĞRUDAN İLGİLENDİREN KONULARA YENİ ÇÖZÜMLER GETİRMeye KARARLIDIR.

- Askerlik süresi kısaltılacaktır.
- Asgari ücretten aşamalı olarak vergi alınmayacaktır.
- Küçük çiftçinin faiz borçları bir defaya mahsus olmak üzere affedilecektir.
- Halkımızın tümüne aşamalı olarak “Yeşil Kart” verilmek suretiyle sağlık hizmeti sunulacaktır. Ekonomik gücü olmayanların sağlık giderleri devletçe karşılanacaktır.
- Devletin kişilere ve kurumlara olan borçları, belli bir ödeme takvimine bağlanarak ödenecektir.
- Vergi reformu ile birlikte küçük esnaf, sanatkâr ve üreticilerin vergi yükü, gelirleri ile orantılı olarak hafifletilecektir.
- İşsizlik Sigortası kademeli olarak getirilecektir.
- Ev kadınları aşamalı olarak sigorta kapsamına alınacaktır.
- Kadınlarımızın 20, erkeklerimizin 25 hizmet yılını tamamlamaları halinde isteyenlerin yaş haddine bakılmaksızın emeklilikleri sağlanacaktır.
- Zaman içinde Sosyal Güvenlik Kurumlarının uyum haline getirilmeleri sağlanacaktır.
- Yeni bir eğitim reformu ile birlikte, öğretmenlerin nitelikleri ve yaşam düzeyleri yükseltilecektir.
- Demokratik çerçevede ve hukuk kuralları içinde yolsuzlukların üzerine gidilecektir.
- Devlette verimlilik ve etkenlik, kamu görevlilerine adil ve onurlu bir yaşam düzeyi sağlayacak bir kamu personel reformu yapılacaktır.

Adil yargıyı, geciktirilmeyen adaleti sağlayacak bir adalet reformu çerçevesinde adil ve hızlı yargı ile hakim güvencesi sağlanacaktır.

TBMM Tutanak Dergisi
Dönem 19 Cilt 1 Birleşim 7
Sayfa 109-138
25.11.1991 Pazartesi

BİRİNCİ OTURUM

BAŞKAN: Başkanvekili Yıldırım Avcı
KÂTİP ÜYELER: Ali Günaydın (Konya)
 Işıl Saygın (İzmir)
Açılma Saati: 15.00

BAŞKAN — Türkiye Büyük Millet Meclisinin 7'nci Birleşimini açıyorum. 19'uncu Dönem Milletvekillerimizi kutlar, çalışmalarının milletimize ve memleketimize hayırlı olmasını dilerim.

Toplantı yetersayımız vardır.

Gündeme geçiyoruz.

Hükümet Programının Okunması

BAŞKAN — Başbakan Sayın Süleyman Demirel tarafından kurulan Bakanlar Kurulunun programı okunacaktır.

Bakanlar Kurulu programını okumak üzere, Başbakan Sayın Süleyman Demirel; buyurun efendim. *(DYP sıralarından ayakta alkışlar, SHP sıralarından alkışlar)*

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (İsparta) — Sayın Başkan,

Sayın Milletvekilleri,

20 Kasım 1991 günü göreve başlayan hükümetin programını sunmak amacı ile huzurunuzdayız.

Yüce Meclis'in değerli üyelerini, şahsım ve Bakanlar Kurulu adına saygı ile selamlıyorum.

Hepinizin malumu olduğu gibi, 20 Ekim 1991 Genel Seçimleri hiçbir siyasi partiye tek başına hükümet kurma olanağı vermemiş, ancak başında bulunduğum Doğru Yol Partisi, seçimlerden en çok parlamento üyesi çıkaran parti olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne girmiştir.

Bu nedenle demokratik mekanizmanın gereği olarak, seçimler sonucunda, Parlamentoda en çok üye sayısı kazanan parti genel başkanı sıfatıyla, Sayın Cumhurbaşkanı, hükümet kurmak beni görevlendirmiştir. Bilinen süreç işlemiş ve DYP-SHP Koalisyon Hükümeti kurulmuştur.

DYP ve SHP arasında oluşan bu hükümet, DYP'nin yüzde 27,2 ve SHP'nin de yüzde 20,8 oy tabanıyla toplam yüzde 48 oranında millet iradesi desteğine sahip

bir Hükümettir. Böyle bir halk desteğine sahip bulunan Hükümetimiz, Türkiye’den son 11 yılın en geniş tabanlı Hükümeti olarak yüce Türk milletin huzuruna çıkmaktadır. Bu genişlikte oy desteğini temsil eden Türk halkının özlemlerini yansıtan böyle bir Hükümetin, uzun süreli olması ve ülkemizin sorunlarını çözmesi için her türlü çaba gösterilecektir. Çünkü Türkiye yeni bir ümitle yeni bir Hükümeti görev başına getirmiştir.

Hükümetin önünde bulunan “sorunlar tablosu” çözümü bulunan, ama zorluğu tartışılmaz olumsuzluklarla doludur.

Her gün ülkenin birçok yerinde etkisini gösteren anarşi ve terör can almaya devam etmekte, güvenlik güçleri mensupları ve masum vatandaşlarımız şehit edilmekte, büyük illerimizde soygunlar birbirini izlemekte, faili meçhul cinayetlerin sayısı artmaktadır.

Türkiye, Birleşmiş Milletler ölçülerine göre insan hakları ve demokrasi değerlendirmesinde 66. sıraya düşmüştür. Ekonomik bakımdan ise; 24 OECD ülkesi içinde en pahalı ve en fakir, işsizi en çok, en az elektrik, en az demir-çelik kullanan, kişi başına en az otomobili, en az telefonu bulunan bir ülkedir.

1991 yılında nüfus artış hızı bile yüzde 2,5 iken, büyüme hızı sadece yüzde 2,2 olabilen ülkemizde yaşam on yılda 70 defa pahalılaşmış, dünyada gelir dağılımı en bozuk ilk on ülke arasına girmiş, nüfusunun yüzde 50 sosyal güvenlikten yoksun, dünyanın en borçlu ülkeleri arasında yer almıştır.

Yıllık enflasyon oranları yüzde 70’leri, iç borçlar 80 Trilyon TL’yi, dış borç ve toplam döviz yükümlülüklerimiz 50 milyar doları aşmaktadır.

Yatırım ve sanayileşmesi hemen hemen durmuş, işsiz sayısı artmış, pahalılığı önleyememiş, 40 ilinin dışında göç verdiği Türkiye yolsuzluk iddialarının doruğa çıktığı, bu bozuk sosyal yapısı ile halkın gelecek ümitlerinin giderek karamsarlığa dönüştüğü bir noktadır.

Ekonomik ve toplumsal alanda yaşanan olumsuzlukların yanısıra, Türkiye, kamu yönetimi açısından da son yıllarda ağır bir tahribata maruz kalmıştır.

Hükümeti oluşturan iki siyasi partinin ortak amacı, ülkemizin bugün karşı karşıya bulunduğu ağır sorunları çözmek; ülkede siyasi, ekonomik ve sosyal huzuru ve esenliği kurmak; vatandaşlarımızı ezen hayat pahalılığına çare bulmak; milletimizi, yarının güvence altında gören dengeli bir toplum haline getirmek; toplumsal adaleti gerçekleştirebilecek tüm önlemleri almak; istikrar içinde kalkınmayı sağlamak; Türkiye’yi uygar dünya ile bütünleştirmek ve böylece, barış, hoşgörü, güvenlik ve refah Türkiye’sini yaratmaktır.

İşte hükümetimiz bu ana ilke etrafında ve aşağıdaki temel hedefleri ve görüşleri gerçekleştirmek amacıyla ve Yüce Meclis’imizin yüksek tasviplerine mazhar olmak umuduyla huzurlarınızda bulunmaktadır.

Özgürlükçü, katılımcı ve her anlamda tam demokratik rejim, Türk milletinin vazgeçilmez, feda edilemez, ödün verilemez, yaşam tarzıdır.

Millet iradesinin mutlak üstünlüğü ve egemenliğin kayıtsız şartsız Türk milletine ait olduğu ilkesi, ülkemiz için her şeyin hareket noktasıdır.

Türkiye, devleti, ülkesi ve milleti ile bölünmez bir bütündür. Ülkemizin bölünmez bütünlüğü tartışılmaz. Türkiye'nin üniter devlet niteliği, toplumsal yapımızdan kaynaklanan tarihsel ve geleneksel beraberlik ve birlik fikrini yansıtmaktadır. Bu birlik ve beraberlik, ortak bir "siyasi kültürün" sonucudur. Bu beraberlik ve birliğin zedelenmesinin, kesinlikle kimseye yararı yoktur.

Türk devletinin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü her şartta sonuna kadar savunmayı ve kesinlikle korumaya kararlıyız. *(DYP sıralarından alkışlar)*

Ülkemizin, günümüz siyasal, sosyal ve ekonomik koşullarını dikkate alan; çağdaş, katılımcı ve tam demokratik bir anayasaya gereksinimi vardır.

Türkiye'nin ihtiyacı olan anayasa, hukukun üstünlüğünü vazgeçilmez ilke sayan, tam demokratik ve çoğulcu sistemi öngören, çağdaş bir anayasadır.

Böyle bir anayasa, Paris Şartı'nın da öngördüğü katılımcı demokrasinin tüm koşullarını, insan hakları, kişi hak ve hürriyetleri ile sendikal hakların en ileri ülkelerde görülen oranda yer almasını sağlayacak ve Türkiye'nin uygar dünya ile bütünleşmesine yönelik önemli bir adımı oluşturacaktır.

Kişi ve kurumların hak ve özgürlükleri, bu anayasada çağımızın en gelişmiş anlayışı ile sergilenmelidir.

Böyle bir anayasanın siyasi partiler başta olmak üzere, ülkedeki ilgili kuruluşlarının ve halkımızın uzlaşması sonucu oluşmasını önermekteyiz. Şuna kesinlikle inanıyoruz ki, katılımcı demokrasilerde "genel mutabakat" anayasaların kalıcılığının temel şartıdır.

Özetlemek gerekirse; ülkemiz, çağdaş ve tam demokratik bir sivil toplum anayasası ihtiyacı içindedir.

Böyle bir anayasa hazırlama onurunun bu parlamentoya ait olmasını yürekten diliyorum.

Hükümet olarak, ülkemizi, yukarıda temel ilkeleri belirtilen bir anayasaya kavuşturulabilmek için TBMM'de bütün olanakları kullanmaya hazır olduğumuzu aziz Türk milletine beyan ederiz.

Paris Şartı ve öncesindeki bütün belgelerde yer alan insan haklarına ilişkin temel ilkeler, devletimiz ve toplumumuz için de vazgeçilmez ön şartlar ve yaşamsal verilerdir.

Türkiye'de insan hakları uygulamaları, ülkemizin uluslararası taahhütleri, siyasal rejimi ve uygar dünya ile bütünleşme yolundaki iradesiyle uyum haline getirilecektir. Bu amaçla Hükümetimiz ülkede ilk kez insan hakları ile ilgili bir Devlet Bakanlığı kurmuştur.

Günümüzün yeni evrensel gelişmeleri ve ihtiyaçları ile AGİK süreci sonucu 20 Kasım 1990'da kabul edilen ve ülkemizin de katıldığı Paris Şartı ve Yeni Dünya Düzeni içinde Türkiye, Dünya ile bütünleşebilmek için hukuk sistemini gözden geçirerek onu, güncel ve evrensel hale getirecektir.

Hükümetimiz, Türkiye’de bir hukuk reformu gerçekleştirmek kararındadır. Bu reform Anayasa dahil, hukuk sistemimizin hemen tüm boyutlarını kapsayacaktır.

Yargı, her anlamda bağımsız hale getirilecek, adalet sistemi, günü ihtiyaçlarına uyum sağlayacak şekilde değiştirilecektir.

Hukuk sistemimizde, evrensel demokrasiye aykırı hüküm veya yapılanmalar hangi yasada yer almış olursa olsun, bunların tümü evrensel değerler ve normlar çerçevesinde değiştirilecektir.

Hükümetimiz, “12 Eylül hukuku kalıntıları” olarak nitelendirilebilecek, yasal düzenlemeleri, uygulamaları ve kısıtlamaları süratle yürürlükten kaldırarak, her alanda tam demokratik bir siyasi ortamı yaratmak gerekliliğine kesinlikle inanmaktadır. *(DYP sıralarından alkışlar)*

Siyasal yaşamın temel hak ve özgürlükler çerçevesinde yeniden kurumlaşması sağlanacaktır. Yargı kararı olmadan kapatılan siyasi parti ve kuruluşların uğradığı haksızlıkların giderilmesi, yasakların kalkması ve hakların iadesi yoluna gidilecektir. *(DYP sıralarından alkışlar)*

12 Eylül 1980’de oluşan milli güvenlik konseyi ile bu dönemin diğer yönetim yetkilileri her türlü “cezaî, mali ve hukukî sorumluluğun” dışında tutan Anayasa’nın geçici 15. maddesi objektif ve üniversal hukuk kurallarına aykırıdır. Bu nedenle Hükümetimiz, bu hükmü yürürlükten kaldırmak için TBMM’de, gerekli çoğunluğu bulma çalışmalarını başlatılacaktır. *(DYP sıralarından alkışlar)*

Geçtiğimiz iki dönemde yürütülen Kanun Hükmünde Kararname uygulaması kötüye kullanılmıştır. Yıllarca bekletilen Kanun Hükmünde Kararnamelerle, yasa-ma yetkisi, yürütme organına devredilmiş, kuvvetler ayrılığı ilkesi zedelenmiştir. Hükümetimiz bu uygulamayı sürdürmeye ve Kanun Hükmünde Kararnameleri 90 gün içinde TBMM’den geçirip yasalaştırmaya karardır. Bu yapılamadığı takdirde, KHK yok sayılacaktır.

Sayın Başkan,

Sayın Milletvekilleri,

Türkiye, her şeyden önce, çağın getirdiği yenileşmeyi, devleti ve toplumuyla yakalamak zorundadır.

Ülkemizde, çok seslilikle birlikte uzlaşma, barış ve yapıcı tartışmalar ortamının oluşturulması ve hoşgörünün toplumumuza ve siyasi yönetimlere ilke olarak hakim olmasının sağlanması kaçınılmaz bir ihtiyaçtır. Ancak bu sayededir ki, hoşgörünün, barışın ve sosyal ekonomik huzurun hakim olduğu bir toplumsal dayanışma Türkiye’sini yaratmak mümkün olacaktır. Hükümetimiz, hoşgörü ve sosyal barışı, toplumun bütün katmanlarına yayacak ortamı yaratmaya karardır.

Gelişen dünya ile bütünleşme ve evrensel değerleri savunma, Türkiye’nin kendi gelenekleri ile bağdaştırarak sürdüreceği bir gelişme sürecidir. Türkiye, gelişmişlik yoluna devam ederken, bu süreçten ayrılmayı asla düşünmemektedir.

Laik ve Atatürk ilkelerine bağlı Türkiye’de inanç, düşünce, anlatım özgürlükleri toplumun temelidir, kısıtlanamaz.

Hükümet, çağdaş akım ve gelişmelere paralel bir basın özgürlüğü anlayışını kesinlikle oluşturmak ve uygulamaya koymak kararındadır.

Halkımıza, gerçekleri yansıtan ve doğru haber alma olanağı sağlayan tarafsız bir devlet radyo-televizyonu mutlaka sağlanacak ve özel televizyon ve radyo istasyonlarının da kurulmasına olanak veren hukuksal ortam hazırlanacaktır.

Bu amaçla hükümetimiz bir yandan bunun gereği olan Anayasa değişikliklerini sağlamaya çalışacak, öte yandan da anayasa değişikliğini gerekli kılmayan yasal düzenlemeleri gerçekleştirecektir.

Ülkemizin her yanında terör mutlaka önlenecek, yurttaşların can güvenliği ve huzuru sağlanacaktır. Siyasi cinayetlerin son bulması ve failerin yakalanması devletin en önemli görevlerinden biridir.

Güneydoğu Anadolu Bölgemizdeki terör önemli boyutlara ulaşmış ve ülkemizin çok önemli bir sorunun haline gelmiştir. Hükümetimiz, bu terörü, önlemeye kararlıdır. Bunun için de, demokratik rejim içinde kalarak; Olağanüstü Hal ve Bölge Valiliği düzenlemesi ve Koruculuk sistemi gözden geçirilecek; Silahlı Kuvvetlerimiz ve diğer güvenlik güçlerimiz arasında, komuta, karar ve uygulama birliği sağlanacak; suçsuz yöre halkına şefkatle davranılacak, devletle halkın güven bağı yeniden kurulacaktır.

Güneydoğu'da yaşanan şiddet ve terör olayları, öncelikle ele alınması gereken partiler üstü çok önemli bir sorundur. Bu soruna demokratik hukuk devleti içinde çözüm bulunacaktır.

Türkiye Cumhuriyeti üniter bir devlettir. Bu devleti kuran ulusumuzun, Cumhuriyetimizi ve demokrasimizi benimseme, sürdürme ve geliştirmede ırza ve irade birliği vardır. Bu birlik sorunun çözümünü kolaylaştıracak en önemli unsurdur.

Çağımızda, silahla, şiddetle, terör yoluyla hak elde etme dönemi kapanmıştır. Günümüz koşulları hakların elde edilmesi ve yaşatılması için ortak barışçıl kurallar ve kurumlar oluşturmuştur.

“Avrupa Güvenlik ve İşbirliği” süreci (AGİK) ve “Paris Şartı” ülkeler ve haklar için küresel düzenler, haklar ve özgürlükler getirmiştir. Bu kurallar, sözleşmelerin imzacı tarafı olarak Türkiye içinde uyulması gereken kurallardır.

Ülkemizin tümünde, insan hakları ve temel özgürlüklere dayalı bir hukuk devleti mutlaka kurulacaktır. Bu hukuk devletinde, yurttaşların kendilerine verilen hak ve özgürlükleri kullanmak ve geliştirmek istekleri de doğaldır. Ancak, bu istemlerin yerine getirilmesinde hukukun verdiği araçlar kullanılabilir.

Devletin demokratik otoritesi ve yasalar çerçevesinde tüm siyasal istekler, parlamento, kitle örgütleri, basın yoluyla tartışılacak ve uygulamaya konulacaktır.

Şiddet ve terör yolu ile devletin varlığına ve demokratik otoritesine saldırı, insan hak ve özgürlükleri çerçevesine giremez ve kabul edilemez Devletin görevi de hukuka ve insan haklarına bağlı bir demokratik devlet anlayışı ödünsüz uygulamaktır. Böyle bir devlet anlayışı ülkenin ve yurttaşların tümü için güvence olacaktır.

Yurttaşlarımız arasında kültür, düşünce, inanç, dil ve köken farkları olması doğaldır. Bunlar başka ülkeler içinde geçerlidir. Böyle bir çeşitlilik demokratik ve üniter devlet için bir zaaf değildir. Bir üniter yapı içinde çeşitli etnik, kültürel ve dile ilişkin kimlik özellikleri özgürce ifade edilebilecek, özenle korunabilecek ve rahatça geliştirebilecektir. Bu, ulus ve devlet birliğinin gücünü azaltmayacak, aksine pekiştirecektir.

Ülkemizde uluslararası anlaşmalarla kabul edilen azınlıklar dışında hiç bir yurttaşımız azınlık değildir. Türkiye’de herkes eşittir ve birinci sınıf yurttaşdır. Herkesin kendi ana dilini, kültürünü, tarihini, folklorunu, dini inançlarının araştırması, koruması ve geliştirmesi temel insan hak ve özgürlüğü kapsamı içindedir. Bu haklar yasalar çerçevesinde sağlanacaktır.

Ancak devletin resmi dili, bayrağı, simgeleri, sınırları ve Türkiye Cumhuriyeti’nin hükümlerlik hakları her türlü tartışmanın dışındadır. *(DYP sıralarından alkışlar)*

Terör ve anarşi yaratanlar ve şiddet kullananlar hukuk içinde mutlaka etkisiz hale getirilecektir.

Halkımız, bu sorunun demokratik hukuk devleti otoritesi, insan hakları ve demokrasi içinde mutlaka çözeceğimize inanmalıdır ve bu konuda parlamentosuna ve hükümetine güvenmelidir.

Hükümeti oluşturan partilerin, tüm halkımıza saygı, sevgi, şefkat ve insan hakları anlayışıyla yaklaştığı ve hep böyle yaklaşacağı konusunda kimsenin kuşku su olmamalıdır.

Bölgenin kalkınması, yaşam şartlarının iyileştirilmesi, bozulan dengelerin düzeltilmesi, haksızlıkların önlenmesi politikalarımızın vazgeçilmez temelini oluşturacaktır.

Sayın Milletvekilleri,

Türkiye’de, son 10 yılda bölgelerarası gelişmişlik farkları artmıştır. Bu durum, Hükümetin üzerinde duracağı önemli sorunlardan biridir. Bu nedenle bölgeler arasındaki dengesizliği gidermek, bölgelerarası toplumsal ve ekonomik bütünleşmeyi sağlamak kararındayız. Bu amaçla gerek ekonomik faaliyetlerin, gerek kamu hizmetlerinin dağılımında bu hedefin gerektirdiği altyapıyı hazırlayan ve destekleme mekanizmalarını kuran bir “Bölgesel Gelişme Politikası” uygulanacaktır.

Gelişmiş bölgeler içinde de daha az gelişmiş yöreler bulunmakla birlikte, geri kalmışlığın coğrafi bir bütünlük gösterdiği Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerine özel bir önem verilecektir.

Doğu ve Güneydoğu için genel ve bölge kalkınma planları çerçevesi içinde özel “Bölgesel Kalkınma Planı” hazırlanarak uygulanacaktır.

Amacımız, bu bölgelerde ve geri kalmış diğer bölgelerde kaynakları harekete geçirerek, üretimi arttırmak, bölge halkına yeni iş ve geçim olanakları yaratmaktır.

Bu nedenle;

Kamu yatırımları arttırılacak, özel sektör yatırımları için özel bir teşvik sistemi geliştirilecektir.

Bölgesel kalkınma planı, yalnız özel sektöre yönelik teşviklerle sınırlı kalmayacak, kamu kesimi de öncü ve girişimci olarak bölgenin ekonomik ve toplumsal sorunlarının çözümünde gerekli katkıyı yapacaktır.

İşsizlik sorununa kısa dönemde “Özel İstihdam Projeleri” yardımı ile çözüm aranacaktır.

İşsizlik tüm bölgelerde büyük boyutlara ulaşmaktadır. Özellikle son yıllarda üretken sektörlerde yapılan yatırımların düşüklüğü işsizlik sorunun daha da ağırlaşmasına yol açmıştır.

Sayın milletvekilleri,

Hükümet Programında yer alan konular, ülkemizin çözüm bekleyen başlıca sorunlarıdır. Programda yer almayan, ancak devletin klasik görevleri arasında bulunan bütün konular ve hizmetlerin bu yeni dönemin ve çağın gereği olarak daha etkin ve daha nitelikli bir şekilde yerine getirilmesi için devletin yeniden yapılması, restorasyonu sağlanacaktır.

İşkence bir insanlık suçudur. Son yıllarda bu konuda ülkemize yöneltilen iddialar herkesi rahatsız etmiştir. Bunun önlenmesi görevimizdir.

Yeniden yapılanma içinde israf, kırtasiyecilik ve yolsuzlukla mücadele üzerinde en çok durulacak konular olacaktır. Bu amaçla kamu denetim sistemi yeniden geçirilecektir.

TBMM adına denetim yapan Sayıştay'ın bu görevi eksiksiz yerine getirmesi sağlanacaktır.

Sayın Başkan, Sayın Milletvekilleri,

Hükümetimizin ekonomik programı, Türk ekonomisinin acil çözüm bekleyen sorunlarına kalıcı ve tutarlı bir yaklaşımın siyasi bir ifadesidir. Hükümetimiz bir çözüm üretme ve istikrar hükümeti olacaktır. Çözüm üretirken açıklık, eşitlik ve şeffaflık esas olacaktır.

Ekonomimizin gündemindeki ilk sırayı enflasyonun düşürülmesi almaktadır. Yıllardır düşürülmediği için kronik bir yapı kazanan enflasyon, bugün itibarıyla yüzde 70'lere dayanmış ve kısa sürede üç haneli rakamlara ulaşacak bir eğilime girmiştir. Programımızda, enflasyonla mücadelenin ilk sırayı almasının nedenleri, kronikleşmiş yüksek enflasyonun ekonomideki mali ve reel dengelerin altüst olduğunu düşürüldüğü istikrarlı bir ortamın oluşturulmasının zorunluluğudur.

Halkımızın enflasyon ve geçim sıkıntısından kesinlikle ve kısa süre içinde kurtarılması için ilk etapta gerekli dengeleyici önlemler alınacaktır. Devralınan ekonomide bozulmuş dengeleri düzeltici önlemler, geçmiş dönemden gelen sorunların çözümü için gerekli olacaktır.

Yüzde 70 düzeyinde olan enflasyon oranı, ekonomik dengelerdeki bozulma hızının son aylarda giderek artması nedeniyle kısa sürede üç haneli rakamlara ulaşacak bir eğilime girmiştir. İlk aşamada bu eğilimi durdurup, enflasyonu kısa sü-

rede azaltabilmek için tutarlı ve bütünsel bir dengeleme, onarım ve canlandırma programının acilen uygulamaya konulması gerekmektedir. Ekonomik kararlarda tutarlılığa, sürekliliğe ve açıklığa özel önem verilecektir. (*DYP sıralarından alkışlar*)

Türkiye ekonomisini hem acilen onarmak ve canlandırmak, hem de yeni bir sanayileşme bakışı kazandırarak canlılık sağlamak amaçlarıyla oluşturulan ekonomik program iki bölümlü olarak uygulanacaktır. Program ilk bölümünde enflasyonun düşürülmesi ve ekonominin dengelerinin kurulmasına dönük politikalar belirlenirken, ikinci bölümle Türk ekonomisine yeni bir canlandırma kazandıracak atılım programının politikaları oluşturulmaktadır.

Sayın Başkan, Sayın Milletvekilleri,

Ekonomilerde dengenin sağlanması ve onarım sürecinin işletilmesinin temel koşulu, düşürülmeye çalışılan enflasyonun doğru teşhis edilmesi ve uygulama programlarının bu teşhise uygun olarak hazırlanıp, kararlı bir şekilde uygulanmasıdır.

Türkiye’de özellikle 1980’li yılların ikinci yarısından bu yana yaşanan süreç sonunda bugün geline noktaındaki enflasyon, yüksek bir kronik enflasyondur. Uluslararası verilere göre, son yıllarda dünyada yalnızca 35 ülke yüzde 20’yi aşan enflasyonlar yaşarken, ülkemiz son on yıldır ortalama olarak yılda yüzde 45-50 dolayındaki enflasyonla dünya sıralamasında en yüksek enflasyonlu ilk on ülke içinde yer almaktadır.

Türkiye ekonomisini onarmak ve yeni sanayi yapısını oluşturmak için ekonominin dengelenmesi şarttır. Bunun içinde mevcut ekonomik krizi derinleştiren ve kurumsallaşan enflasyonun hızla düşürülmesi gerekmektedir.

Para programının, maliye ve reel döviz kuru politikaları ile birlikte sıkı bir koordinasyon ve etkileşim içinde yapılması temel yaklaşımımız olacaktır.

Bu program çerçevesinde uygulanacak para politikasının kilit noktası Merkez Bankası parasının kontrolüdür.

Yeni bir anlayışla uygulamaya konulacak para programının başarısı büyük ölçüde bütçe politikaları ile olan tutarlılığına bağlıdır. Bu nedenle, bütçe ve fonların gerçek durumunun öncelikle anlaşılması, bu verilerin reel büyüme ve reel döviz kuru hedefleri ile birleştirilerek Merkez Bankası için tutarlı hedeflerin üretilmesi gerekmektedir.

Programın kur politikaları ise bütçe, para politikaları ve enflasyon hedefleri ile birleştirilerek ele alınacak ve mali koordinasyonun sağlanmasına özen gösterilecektir.

Sayın Başkan,

Sayın Milletvekilleri,

Enflasyonla kamu açıkları arasındaki sıkı ilişki nedeniyle dengeleme programının yoğunlaşacağı alanların başında kamu maliyesi gelmektedir.

Türkiye’de son yıllarda kamu sektörü borçlanma gereğinin GSMH’ya oranı 1990’da resmi verilere göre yüzde 9,4 olmuş, 1991’de yüzde 10’un üstüne çıkması beklenmektedir. Körfez krizi nedeniyle dış dünyadan alınan hibeler hariç tutula-

cak olursa, 1991 yılı kamu açığı oranı yüzde 13 düzeyine ulaşacaktır. 1990 yılında kamu açıklarının yarısı ise KİT açıklarından kaynaklanmaktadır. Konsolide bütçe-deki iç ve dış faiz ödemelerinin GSMH'ya oranı bütçe yatırımlarının payını geride bırakmaktadır.

Yaşanan yüksek oranlı kronik enflasyonu bir an önce düşürmek için uygulamaya konacak olan bu "Dengeleme ve Onarım Programıyla kamu sektörü borçlanma gereğinin GSMH'ya oranının iki yıl içinde 4,5'ler düzeyine indirilmesi hedef alınmıştır.

Denk bütçe kuralı, Hükümetimizin temel amacıdır. Bunun için, ülkenin tüm mali, ekonomik olanakları en iyi şekilde kullanılacak maliye ve ekonominin en ileri tekniklerine başvurularak, devletin bütün hesaplarının bir çatı altında toplanması sağlanacaktır. Böylece devletin dağıtılmış ve çok önemli kısmı Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin denetimi dışına çıkarılmış gelir ve gider dengeleri toparlanacaktır.

Konsolide bütçede kısa dönemde kısıtlı bazı iyileştirmelerin yapılması mümkündür. Yatırımların ve personel dışı cari harcamaların gözden geçirilerek bunlardan yapılacak tasarrufların belirlenmesi, vergi denetimiyle vergi tahsilatının artırılması, geçiş dönemi ilkeleri benimsenmiş bir vergi reformunun başlatılması, önlemlerin başta gelenleri olacaktır.

Konsolide bütçe açığının ve kamu borçlanma gereğinin önemli bir bölümünü iç ve dış borç faiz ödemeleri oluşturmaktadır. Finans kesimin reformu ile iç borç faiz yükünün hafifletilmesi amaçlanırken, izlenecek kur politikası da dış borç faiz yükünü arttırmamaya yönelik olacaktır.

Enflasyonla mücadelenin önemli bir parçası kamu kesiminin yeniden yapılan-dırılması ve kamu ekonomisindeki şeffaflığın sağlanması olmaktadır. Bu amaçla ilke olarak, bütçe dışı fonlar bütçe içine alınarak mali disiplin içine sokulacaktır. Yürürlükte kalan fonlar da Sayıştay denetimine tabi tutulacaktır.

Fonların tasfiyesi ve gelirlerin bütçeleştirilmesi çalışmalarının hızla tamamlanabilmesi için fon envanterinin çıkartılması ve kamu kesimi genel dengesinde tüm fon hesaplarının çok açık bir şekilde görülmesi sağlanacaktır.

Bütçe dışı fonlarla ilgili strateji, sistem içinde kalan fonların açıklarının kendi içlerinde dengelenmesinin sağlamak olacaktır. Amaç, kamu açıklarının bu kesimden gelen yükünü hemen ortadan kaldırmaktır.

Tarım ve diğer kesimlere verilecek sübvansiyonların bütçe içinde gösterilmesi sağlanacaktır.

Öngörülen bu programın ilk iki yılında ağırlık, konsolide bütçe uygulamaları ile KİT ve finansal kesim reformları sonucu kamu borçlanma gereğinin düşürülmesine verilecektir. Bunlarla eşanlı olarak başlatılacak vergi reformunun ası amacı ise, vergi düzenin ıslahı, vergi dengeleme programı ve orta-uzun dönem sanayi atılım stratejisinin uygulaması açısından önemli katkılar beklenmektedir.

Bu amaçla;

Vergilendirilmesi gereken yeni mükellef grubunun dikkate alınması ve vergi istisna ve muafiyetlerinin gözden geçirilmesi suretiyle vergi tabanı genişletilecektir.

Ekonomideki mal hareketlerini kavramak amacıyla belge düzenin tam olarak yerleştirilmesine çalışılacaktır.

Etkin vergi denetimleriyle vergi kaçakları önlenecek ve vergi tahsilatı arttırılacaktır.

Gelir vergisi üniter yapıya kavuşturulacaktır.

Kurumlar vergisi oranı azaltılacak, ancak buna karşılık dağıtılan kar payının Üniter Gelir Vergisi Sistemine dahil edilmesi sağlanacaktır. Böylece AT uygulaması olan “Vergi Mahsubu Sistemi” ne geçilebilecektir.

Kentsel rantlar, yeni vergi düzenlemeleriyle etkin bir biçimde vergilendirilecektir.

Vergi gelirlerindeki yetersizlik nedeniyle ortaya çıkan kamu açıklarının neden olduğu enflasyon vergisi normal vergilerle ikame edilecektir.

Kamu gelirleri kompozisyonu içinde vergi gelirlerinin ağırlığı arttırılacaktır.

Sermayenin tabana yayılması ve borsanın canlandırılması için gerekli mali önlemler alınacaktır.

Gelir adaletini sağlayıcı biçimde asgari ücret kademeleri olarak vergi dışı bırakılacaktır.

Sayın Başkan, Sayın Milletvekilleri,

Uygulanacak programın en önemli noktalarından birisi KİT reformu oluşturmaktadır. İlk aşamada, KİT reformunun başarısı, uygulanacak bu programın başarısı içinde belirleyici olacaktır.

Ancak, KİT reformu sadece enflasyonu düşürme hedefine yönelik değildir. Kamu kesiminin küçültülerek daha rasyonel ve etkin hale getirilmesi, ekonomide verimin ve rekabetin artırılması, sermayenin tabana yayılması ve ekonomide demokrasinin sağlanması KİT reformunun önde gelen diğer hedefleri arasındadır. Kısaca KİT reformu Türkiye’nin dünya ile bütünleşmesinin temel koşuludur.

Yakın bir geçmişe kadar KİT’ler faaliyetleri sonucu net kaynak yaratmışlardır. KİT’lerin kaynak açıkları büyük ölçüde yatırım programları ile yüksek maliyeti iç ve dış borçlanmalarından kaynaklanmaktadır.

Öte yandan, KİT’lere her aşamada yapılan politik müdahaleler keyfi olmuştur. 500 büyük firma kapsamına giren KİT’lerin satış karlılığı 1985 yılında yüzde 10,8 iken, 1990 yılında yüzde 1 düzeyine düşmüştür. 1991’de bu durum daha da kötüye gitmektedir.

KİT’lerin en önemli sorunu ve zararlarının en önemli nedeni mali büyümelerin bozukluğudur. Bu kuruluşlar büyük bir borç yükü altındadırlar. Zarar etmelerinin diğer önemli nedenleri ise istihdam fazlalığı ve verimlilikteki düşüklüktür.

Önümüzdeki dönemde Türkiye’de piyasa ekonomisinin yerleştirilmesi, rekabet koşullarının güçlendirilmesi, kalkınmanın yurt sathına dengeli bir şekilde yayıl-

ması, yeni bir sanayi atılım sürecinin başlatılması ve sanayinin mülkiyetinin halka yayılması konularındaki KİT'lere önemli görevler düşecektir.

KİT'lerin görev olarak verilen yatırımları dışındaki kaynak gereksinimlerinin mali piyasalardan sağlanması esas olacaktır. KİT'lerin bütçeye ve hazineye yük olmaları önlenecektir.

KİT'lerden bazı işleri zararına yapmaları isteğinde, bunların karşılıkları piyasa mekanizmasına uygun yöntemlerle görev tazminatı olarak bütçeden ödenecektir. Devlet tarafından sosyal ve ekonomik amaçlı görev olarak verilen yatırımların karşılığı, o yılın bütçesine koyularak kuruluşlara görev tazminatı olarak verilecektir.

KİT'lerden özel kanunları iptal edilerek yeni bir kanunla, kamu hizmeti yapanlar hariç tüm KİT'ler Türk Ticaret Kanunu kapsamına sokulacak ve anonim şirket şeklinde örgütlenmeleri sağlanacaktır.

Oluşturulan anonim şirketler, sektör holdingleri bünyesinde toplanacaktır. Sektör holdingleri stratejik kaynak yönlendirmesi ve koordinasyonu sağlayacak, ancak şirketlerin hedeflere yönelik yönetimlerine müdahale edilmeyecek yapıda organize edilecektir. Yönetim felsefesi "hedeflere yönelik yönetim" olacak ve tüm yöneticiler saptanan hedeflere ulaşmaları için gerekli yetkilerle donatılacak ve ilgili hedeflere ulaşmaktan sorumlu olacaklardır. Holdingler oluşturulurken mali bün-yelerinin yeterli olmasına ve kaynak dengelerinin tutturulmasına özen gösterilecektir.

KİT reformunun temel hedefi KİT'lerin Türk halkına ve kalkınmasına hizmet etmesinin sağlanması olacaktır. Bu hedefe öncelikle KİT'lerin verimliliklerinin artırılmasıyla ulaşılabilecektir.

KİT'ler politik ve bürokratik müdahalelerin dışına çıkarak, kendi organları kanallarıyla iyi ve profesyonel bir yönetime kavuşturulacaktır. Bu kapsamda KİT'ler özleştirilerek özel bir statüye kavuşturulacak ve bünyelerinde genel kurul, yönetim kurulu ve bunlara sorumlu icra organları oluşturulacaktır. KİT reformunun temel stratejisi etkin bir yönetim için yeniden yapılanmaktır.

Yeniden yapılanma özleştirme yanında özelleştirmeyi de kapsayacaktır. Ancak, özelleştirme bir amaç değil, bir araç olarak kullanılacaktır. Yani, "Her ne pahasına olursa olsun özelleştirme" veya bütçeye gelir sağlamak değil, ekonomide verimin ve rekabetin artırılması temel amaç olacaktır.

Özelleştirme, özel kurumlar tarafından önceden saptanmış hazır modeller yerine, her kuruluşun imkân ve ihtiyaçlarına uyan yöntemlerle uygulanacaktır.

Özelleştirme KİT'lerin mali bün-yelerinin kuvvetlendirilmesi için de araç olarak kullanılacaktır. Bu sayede KİT'lerin yeniden yapılanması ve ekonomiye kazandırılmaları bütçeye yük olmadan gerçekleştirilebilecektir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kalkınmasına ve Türk halkına hizmet amacına yönelik statüsü özerk bir kurum kurularak, KİT'lerin hisselerine sahip olacak holdinglerin hisse senetlerinin yüzde 5'i bu kuruma devredilecektir.

KİT reformu ile ilgili mevzuat düzenlemeleri, özerk kurumun kuruluşu, KİT'lerle ilgili organizasyon 1992 yılının ilk yarısı içinde yapılacaktır.

Oluşturulacak bu özerk kurum; özelleştirme, birleştirme, yeniden mali yapılanma, ufaltma, yer değiştirme gibi tedbirleri alabilecektir.

Finans ve bankacılık reformunun, bu programın başarıya ulaşmasında önemli bir yeri olacaktır. Bu programın başarıyla yürütülebilmesi için kamu ve finans kesimi reformlarının eşanlı yürütülmesi gerekmektedir. Dünya standartlarının çok üzerindeki reel faizler aşağıya çekilmedikçe KİT ve kamu kesimi reformu başarılı olmayacağı gibi, KİT ve kamu kesimi reformu yapılmaksızın finans reformunun gereksinimi olan kaynak yapısı da yaratılamayacaktır.

Finans ve bankacılık kesimi reformu mali piyasalarda yapılacak yeniliklerden ve yeni finansal araç ve kurumların geliştirilmesinden oluşmaktadır. Reformun amacı, mali piyasalarımızın mevcut sorunlarına çözüm getirmektedir.

Nominal ve reel kredi maliyetleri ve fon aktarma maliyetleri dünya standartlarının çok üzerindedir. Nominal kredi faizleri yüzde 100'ları, fon kurtarma maliyeti yüzde 56'yı, reel faizler yüzde 34'ü aşmaktadır. Finans reformu ile reel faizler ilk aşamada yüzde 11'lere, fon aktarma maliyeti yüzde 8'lere indirilecektir.

Bugün için, menkul kıymet stoklarının yüzde 77'den fazlası, menkul kıymet ihraçlarının yüzde 89'u kamu sektörüne aittir. Kamunun mali piyasalardaki ezici ağırlığının hafifletilmesi gerekmektedir. Kurumlar ve araçlar arası rekabet zayıf, mali derinleşme yetersizdir.

Yabancı sermaye akımlarında doğrudan ve portföy yatırımlarının payı düşük, artışı istikrarsız; buna mukabil yüksek maliyetli sıcak paranın payı yüksektir.

Reel kredi ve fon aktarma maliyetleri düşürülecek, kamu açıklarındaki iç borç faiz yükü azaltılacaktır.

Finans kesiminde oluşturulacak yeni kurum ve araçlarla şirketlerin finansal seçenekleri arttırılıp, gerekli yatırım harcamalarının mali piyasalar aracılığıyla karşılanması sağlanacaktır.

Mali piyasaların derinleşmesiyle KİT'lerin mali yapıları sağlıklı hale getirilecektir.

Yabancı sermayeyi, kısa vadeli yatırımların yanı sıra doğrudan ve portföy yatırımlara yönelten teşvikler geliştirilecektir.

Bankaların yeni mali araçlara yönelmesi özendirilecek, bankaların rekabet gücü arttırılacaktır. Yatırım fonları çek hesabına bağlanacak, banka garantili bonolar yaygınlaştırılacak, bankaların tüketici finansman şirketi kurumlarına izin verilecektir.

Şirketlerin borç ve alacaklarının menkul kıymetlere dönüştürülüp, bu değerlerin borsalarda işlem görmesi özendirilecektir.

Risk sermayesi kurumu, finansman kurumları, kıymetli evrak fonları, tüketici bankaları, risk yönetim araç ve kurumları, enformasyon kurumları kurulacaktır.

Menkul kıymet yatırım fonları yeniden düzenlenecek, mali piyasaların geliştirilmesinde ve özelleştirmede bu kurumlardan etkin olarak yararlanılacaktır.

Tasarruflar üzerindeki gelir vergisi stopajının nominal değil, reel faiz gelirleri üzerinden alınması yönünde düzenlemeler gidilecektir.

Banka ve sigorta muameleleri vergisi düşürülecektir.

Bankaların yeni araçlara yönelmesini engelleyen uygulama ve düzenlemeler sistemli bir yaklaşımla yeniden ele alınacaktır.

Menkul kıymet yatırım fonları yeniden düzenlenip, yatırım fonları çek hesabına bağlanacak; banka dışı kurumlara fon kurma hakkı verilecek; fonların yönetim, denetim ve diğer fonksiyonları birbirinden ayrılacaktır.

Özel şirketlerin finansman bonusu, tahvil ve bankaların banka garantili bono çıkartmalarını engelleyen, zorlaştıran düzenlemeler ortadan kaldırılacaktır.

Küçük ve orta boy işletmelerin finansman sorununa çözümler ilk önce Halk Bankası bünyesinde, sonra da yeni oluşturulacak küçük ve orta boy sanayi bankacılığı çerçevesinde ele alınacaktır.

Kamu reformuyla mali denge sağlanmaya başlayacak, iç borçlanma gereği azaltılacaktır. bunun akabinde disponibilitate ve munzam karşılıklar dünya standartlarına doğru indirilecektir.

Sayın Başkan, Sayın Milletvekilleri,

Hemen uygulamaya konacak “500 günlük dengeleme onarım ve canlandırma programının” diğer bir temel amacı, Türkiye ekonomisinde yeni yeni bir sanayileşme ve kalkınma süreci başlatmak ve ekonomiyi istikrara kavuşturarak iyileştirmektir.

1980’li yıllarda, Türkiye’de sanayileşme stratejisinden vazgeçilerek, sanayi politikaları ekonominin ana eksenini olmaktan çıkarılmıştır.

Öte yandan, ihracat için yalnızca bir sanayileşme stratejisine sahip olmak yetmemekte, sanayileşmenin doğru yönde ve doğru zamanlama ile yapılması gerekmektedir. Türkiye’nin ekonomik gelişmesinde esas olan, üretim ve ithalat yoluyla bazı yeni mallara sahip olmak ve bunları ihraç edebilmek değil, dünya pazarlarında sürekli yer tutabilmektir. Aksi ile yetinmeye çalışmak dünyada bugün sanayileşme stratejisine verilen anlamın ve çağın gerisinde kalmaktır.

1990’lı yılların başında geline ortam Türk ekonomisine yeni bir yön kazandıracak, yeni bir bakış verecek bir atılımı sağlayacak sanayileşme stratejisini gerektirmektedir. Türkiye’yi 2000’li yıllara sadece yeni bir sanayileşme stratejisinin taşıyabileceğine inanıyoruz.

Yeni sanayi stratejisi sadece üretimle sınırlı olmayacaktır. Teknolojik değişim, ticarete açık mallara yatırım, rekabet, bölüşüm, çalışma yaşamı, kurumsallaşma ve sosyal alandaki değişim politikaları ve çözümlerini de kapsayacaktır.

Türkiye, geçen on yılda sanayi kaybettiği ivmeyi kazanabilmek için sanayi, tarım, enerji ve ulaştırmadan başlamak üzere “Yeni ve büyük taleplerle işleyen” bir atılım stratejisine yönelmek zorundadır.

Sanayimiz dış ticaretteki korumacılık yerine üretimden başlayan teşviklerle, rekabet ve gelişmeyi arttırıcı yönde uzlaşma ile oluşturulup, açıklık, tutarlılık ve süreklilikle uygulanan Avrupa Topluluğu standartlarına paralel teşvik politikalarıyla desteklenecektir. Yine dünya ölçülerinde ve GATT’ın kabul ettiği şekilde anti-damping yasaları çıkarılacak ve üreticimizin haksız rekabet altında ezilmesine müsaade edilmeyecektir.

Yeni sanayi atılım stratejisi ile “yeni sanayiler”, “yeni sanayici kuşağı” ve “üstün becerili emek” dengesi hedeflenmekte ve bu yapılar arasındaki uzlaşmanın sağlanması da ortak bir siyasi amaç olarak alınmaktadır.

Yabancı sermaye, açık, yapıcı ve teşvik edici politikalarla özendirilecek ve desteklenecektir.

Geçmişten çok farklı şartlarla karşı karşıya olan ve üçüncü sanayi devrimi aşamasındaki global gelişmeyle yarışan Türkiye için “ihracat” ya da “ithal ikamesine” dayalı büyüme stratejisi çelişkisi yerine, bu iki stratejinin de zaman boyunca birbirine tamamlar bir yapı içinde “geleceğin dinamik karşılaştırmalı üstünlüklerine” bugünden yatırım yapacak bir “esnek sektör yapışması” öngörülmektedir.

Yeni sanayi atılım stratejisi Avrupa Topluluğu ile bütünleşmenin de sağlanmasını amaçlamaktadır. Topluluk ile bütünleşmek, salt ekonomik bir yaklaşım olmamaktadır. Demokrasi ve insan haklarına saygı bu nedenle yeni ekonomik örgütlenmenin de önkoşulu olacaktır.

Sanayimizin rekabet gücünü arttırmak amacıyla ileri teknoloji transferi ve kullanımı özendirilecektir.

Orta boy işletmelere, küçük esnaf ve sanayiciye yönelik yeni uygulamalarla bu kesimlerin finansman, pazarlama ve organizasyon sorunlarına çözüm getirilecek; ekonomimizin bu önemli birimlerinin şimdiye kadar ihmal edilmiş ihracat potansiyeli değerlendirilecektir.

Hem kamu, hem de özel kesim için tekелci ve idari kararlarla fiyat saptama yöntemleri yerine esnek fiyat oluşumuna giderek piyasalarda işlerlik kazandırılacaktır. Dünya ile bütünleşen bir yaklaşımla antitröst yasaları çıkarılarak kartelleşme önlenerek ve tüketiciyi koruyan biçimde rekabet arttırılacaktır.

Sanayileşme politikalarında devletin katı bir planlama ve hedefleme yaklaşımı içinde olmaması gerektiğine devletin rolünün koordinasyon ve istikrarı sağlayıp, özel sektörün potansiyelinin açığa çıkacağı bir ortamı yaratmak olduğuna inanılmaktadır. İstikrarın sağlanmasında karar devamlılığı ve sürekliliği esastır ve bu sağlanacaktır.

Dünya ile bütünleşmede ve ihracatımızın arttırılmasında tarım kesiminin ve tarıma dayalı agro-endüstrisinin önemi büyüktür. Bu çerçevede GAP’ı da içe alan gıda ve tarıma dayalı sanayilerin bu bölgelerde kurulması için yatırımcılar tüm teşvik araçlarından yararlandırılacaktır.

Üçüncü teknoloji devrimi ürünlerinden otomasyon, bilgisayar kontrollü tasarım ve üretim, bilgi üretimine yönelik sanayi ve hizmetlerin sadece ithalatçısı olmadan, bunları yeni tüketim hevesleri olarak görmeden, geleceğin üretim süreçleri olan bilime dayanan ve üstün beceri yoğunluğu isteyen alanlara da geçilmesi bugünden programlanarak, teşvik edilecektir.

Yeni yatırımcılık yaratılarak, sektör önderleri ve yeni sanayicileri, Türkiye'nin sanayi coğrafyasını değiştirmek amacıyla, sanayiden yoksun bölgelere yönlendirebilmek için tüm teşvik araçlarından yararlanılacaktır.

Türkiye'nin üretim sınırlarını geliştirmek, yeni sektör politikalarının işlerliğini kolaylaştırmak, üretimin ülke içinde yeni yerleşim dokularına yayılmasının sağlamak için "yeni üretim ve ulaştırma aksları" oluşturacağız.

Sanayi atılım stratejisinin can damarı, kaynakların yeni projelere hızla tahsis edilmesi olacaktır. Bunu en etkin bir biçimde sağlayacağız.

Projeye bağlı bağlı türü veya kredi sistemine esneklik getiren kontrollü kredileri ön plana çıkartacağız.

Teşvikleri global bir yaklaşımla sektör ve ürün bazında yatırım ve verimliliğe yönelteceğiz.

Seçilecek pilot sektörlerde araştırma-geliştirme, proje geliştirme ve teknoloji transferleri için özel teşvikler uygulayacağız.

Sayın Başkan, Sayın Milletvekilleri,

Ülkemizde sanayi ve hizmetler sektörlerindeki hızlı gelişme karşısında tarım sektörünün milli gelir içindeki payı nispi olarak azalmış olmasına rağmen, bu sektör ekonomik ve sosyal hayatımızdaki önemini korumaktadır.

Tarım, genel ekonomi içinde iktisadi bir faaliyet alanı olmakla beraber, tarımsal yapımız nedeniyle 24 milyon insanımızın sosyal hayatını da şekillendiren önemli bir sektördür. Bu nedenle tarım sektörü, çiftçinin ve köylünün sosyal refahını arttırılmasını temin etmek üzere desteklenmeye devam edilecektir. Bu alanda çalışan, ülke ekonomisine katkıda bulunan çiftçi ve köylü; toprak, su ve iklim faktörlerini, en yeni ve modern teknolojilerle kullanarak üretim yapabilecek imkânlarla kavuşturulacaktır.

Tarım kesimi için hedeflerimiz bu sektöre nefes aldırıp tarımı canlandırmak, GAP ile bütünleşen tarıma dayalı sanayileşme sürecini hızlandırmak, tarım da yeni teknoloji kullanımını desteklemek, sübvansiyon ve entegrasyon politikalarını girdi ve nihai ürünlerde tutarlı olursa uygulamaktır. Bu politikalarla Hükümetimiz tarım kesimini kendi kaderine terk edilmişlikten kurtaracaktır.

Tarım reformuyla eşanlı yürütülecek sanayi, kamu ve finans kesimi reformları sonucunda girdi ve kredi maliyetlerinde dünya fiyatları yakalanacak; sübvansiyon- da üretimi destekleyici, gelir dağılımını düzeltici ve dünya uygulamalarına paralel politikalar izlenecektir. Nihai ürünlerde de tarıma dayalı sanayi ve ticaret geliştirelerek, tarım kesimine dış pazarlarda destek sağlanarak, zaman içinde dünya fiyatlarına ulaşılacaktır.

Bu nedenle, bu kesimin koşullarının iyileştirilmesi ve ülke kalkınmasının köyden başlatılarak gerçekleştirilmesi için, gereken önlemler alınacaktır. Bu bağlamda, üretimi arttırmak köylü ve çiftçimizi işsizlikten kurtararak, onu daha dinamik bir üretici haline getirmek için “kırsal sanayiler” oluşturulması ele alınacaktır.

Ayrıca, tarım sektöründe verimliliğin arttırılması için çiftçi ve köylümüzün eğitimine yönelik teknolojik ve mali, tüm önlemleri almak kararındayız.

Tarımda destekleme politikasında tarımsal ürünlerde fiyat ve çiftçi gelirinde istikrarı sağlamak, iç ve dış talebe göre üretimi yönlendirmek, kaynakların uygun kullanımını sağlamak girdi ve yeni teknolojilerin kullanımını yaygınlaştırarak verimliliği arttırmak esas alınacaktır.

Tarımsal üretim, pazar ve fiyat politikalarının birbiriyle uyumlu olarak düzenlenmesi sağlanacak, çiftçi gelirlerini arttırmak üzere gelir vergisi ve katma değer vergisinde yeni düzenlemelere gidilecektir.

Besici ve küçük çiftçi borçlarının faiz ve cezalarının makul bir bölümü bir defaya mahsus olmak üzere affedilecektir.

Tarım ürünlerinin değerlendirilmesi ve pazarlanması safhalarında, gelirin çiftçilere dönüşünü sağlayacak ve çiftçilerin ihtiyaç duyduğu girdi ve hizmetlerin en ucuza temin edecek şekilde entegre ve ihtisaslaşmış pazar yapılarının kurulması sağlanacak ve kurulmuş olan işletmeler teşvik edilecektir.

Tarım da üretimin arttırılması yanında verimliliğin yükseltilmesi, özellikle dış pazarda rekabet edebilir fiyat ve kalitede üretimin yapılması için gerekli tedbirler alınacaktır. Bu amaçla, üretim ve depolama teknikleri konularında yoğun çiftçi eğitim programları uygulamaya konulacaktır.

Özellikle yaş sebze ve meyve üretiminin soğuk hava depoları ile desteklenmesi gerek ihracat gerekse tarımsal sanayi için gereklidir ve teşvik edilecektir.

Sulama imkânlarının artırılmasını teminen üretim potansiyeli yüksek ancak, su kaynakları sınırlı olan kurak bölgelerde küçük su kaynakları geliştirilecek, toprak altı su rezervlerine ulaşılacak ve gölet yapımı yaygınlaştırılacaktır.

Verimi, kalitesi ve ekonomik değeri yüksek, hastalık ve zararlara dayanıklı, iç ve dış pazar isteklerine uygun tohumluğun sağlanması esas alınacak, tarımsal araştırma yapabilirlik belgesi almış özel tohumculuk kuruluşlarının çeşit geliştirme çalışmaları özendirilecektir.

Tarımda kendi kendine yeten yedi ülkeden biri olan Türkiye, son yıllarda başta et, yaş sebze ve meyve olmak üzere giderek artan ölçüde tarım ürünü ithal eder hale gelmiştir.

Tarım sektörü içine düştüğü bu durumdan kurtarılacaktır. Bu amaçla modern tarımcılık anlayışı ile tohum, damızlık hayvan, fide sorunları ivedilikle ele alınacaktır. Ayrıca sulama, mekanizasyon ve kredi imkânları çoğaltılacak, gübreye destek sağlanacaktır.

Son yıllarda hızla gerileyen ve bir çöküş eşiğine getirilen hayvancılık sektörünün yeniden gelişme sürecine sokulması ve modernleştirilmesi için gereken tüm önlemler alınacaktır.

Hayvancılığın geliştirilmesinde üretimden tüketime kadar olan zincir içinde hayvan ıslahı, çevre şartlarının geliştirilmesi, üreticiye tatminkâr fiyat ve kredi verilmesiyle pazar organizasyonu kurulması hizmetleri bir arada ve uyumlu bir şekilde ele alınacaktır.

Tarım ve afet sigortası ve hayvan sigortası sistemi geliştirilecek ve devlet desteği sağlanacaktır.

Su ürünleri üretimini artırmak, deniz ve iç sularımızı korumak, stokların tahribatının, hastalık ve parazitlerin zararlarını ve çeşitli şekilde meydana gelen kirlenmeleri önlemek için gerekli tedbirler alınacaktır.

Deniz ve iç sularda, tabii kaynak kullanımını arttırmak üzere, kültür balıkçılığı teşvik edilecektir.

Orman köylülerini, ekonomik suç işler durumunda bırakan şartlar ve yasalar yeniden gözden geçirilecektir. Orman köylüsünün istihdam sorunu önemle ele alınacaktır.

Halkla orman arasındaki ilişkiler yeniden gözden geçirilecek, orman köylülerine çok rahatsız eden mevcut orman tanımı anlayışı değiştirilecektir.

Orman gelirlerinin önemli bir bölümü, orman köylüsüne tahsis edilecektir.

Ağaçlandırma ve erozyon kontrolüne önem verilecek, ormanlarımızın yangından korunması önlemleri alınacaktır.

Toprak insan ilişkilerinin giderek önem kazandığı çağımızda, vatandaş devlet ilişkilerinin yoğun olduğu bilinen tapu ve kadastro hizmetlerinde otomasyona geçiş çalışmaları hızlandırılarak, tesis kadastro sunun kısa zamanda tamamlanması için özel sektör imkân ve gücünden yararlanılacaktır.

Tarım reformumuzun önemli bir diğer parçası yeni kurumların oluşturulup, var olanların reorganizasyonudur. Dağıtım, pazarlama ve eğitimde yeni düzenlemeler yapacak, kooperatifçiliği teşvik edecek, kooperatiflerin yeniden düzenlenmesini ve kurumsallaşmasını gerçekleştirip etkin üretici kuruluşları oluşturacağız. Yeni toptancı halleri yasası çıkartıp, tarım ürünlerinin satış aşamasında karşılaşılan güçlüklerin üzerine gideceğiz. Kooperatif bankalarının kurulması ve ticari bankaların tarım kredilerinin özendirilmesiyle daha fazla miktar da ve ucuz maliyetli kredileri tarım kesimine aktaracağız.

Tarım üreticilerinin kurduğu kooperatifler ve üst birliklerin ile bunların sahip olduğu tesis ve işletmelerin gerçek sahipleri olan üreticiler tarafından işletilmeleri sağlanacaktır.

Madencilik sektöründe en önemli husus; madenlerin verimli etken ve rezervleri koruyan bir biçimde çıkarılmasıdır.

Düşük tenörlü madenlerimizin üretme-arıtma-zenginleştirme işlemleriyle ilgili yatırımlar desteklenecektir.

Özellikle üstün teknolojiyi yatırımların sektöre çekilebilmesi amacıyla yabancı sermaye teşvik edilecektir.

Yüce Meclisimizin Değerli Üyeleri,

Türkiye, sosyal devleti gerçekleştirmek zorundadır. Hükümetimiz ülkemizin bir yandan devletin fonksiyonlarıyla ilgili çağdaş dünya görüşünü paylaşmasını, diğer yandan kalkınmayı hızlı, dengeli ve adil bir biçimde gerçekleştirmesini temel alan “Sosyal Hukuk Devletin” yapılanması için gereken önlemleri alacaktır.

- Sendikal hakların ülkemizde İLO standartlarına uygun çerçevede kurumsallaşması sağlanacaktır. İşçi işveren ilişkilerinin Türkiye’de sosyal güvenceleri geliştirici ve sosyal barışı güçlendirici yönde olması sağlanacaktır.
- Sosyal güvenlik ağı, bütün vatandaşları kapsayacak şekilde hızla genişletilecektir.

- Kadınlarımızın 20, erkeklerimizin 25 hizmet yılını tamamlamaları halinde, yaş haddine bakılmaksızın, isteyenlerin emeklilikleri sağlanacaktır.

- Memur ve emekli hukuku yeniden gözden geçirilecek, çalışanlarla onların emeklileri arasındaki farkın açılması önlenecektir.

Sabit gelirlilerin maaşları, enflasyonu karşılayacak bir biçimde düzenlenecek, bu kişilerin ve ailelerinin rahat bir nefes alması sağlanacaktır.

İşçi sigortalıları ile Bağ-Kur sigortalıların emekli aylıkları sistemi gözden geçirilecek ve genel sosyal güvenlik ödemelerinde bir uyum sağlanmaya çalışılacaktır.

Süper emeklilerin durumları gözden geçirilecektir.

Bağ-Kur’un mali yapısı yeniden düzenlenecek ve Bağ-Kur üyelerinin sıkıntılarını giderecek önlemler alınacaktır.

SSK’nın ve Bağ-Kur’un sağlık hizmetleri geliştirilip, iyileştirilecektir.

İşçi-işveren ilişkilerinde çalışma barışının korunmasına özel bir önem verilecektir.

İşsizlik sigortası sistemi kurulacak ve aşamalı olarak uygulamasına geçilecektir.

Yurt dışında 3 milyona yakın vatandaşımız yaşamaktadır. Bu vatandaşımızın eğitim, vize, sosyal güvenlik ve kesin dönüş sorunları bulunmaktadır.

Yurdumuza geçen 25 yılda yaklaşık 40 milyar dolar döviz getiren işçi vatandaşlarımız ve çocuklarının sorunlarının çözümü için tüm imkânlar kullanılacaktır.

Sayın Başkan, Sayın Milletvekilleri,

Kamu görevlilerine sendikal hak ve özgürlüklerini tanıyacak gerekli yasal düzenlemeler yapılacak; bunun anayasal yönü için gerekli girişimler başlatılacaktır.

Ülkemizin ekonomik ve sosyal hayatında önemli bir yeri bulunan ve ulusumuzun temel yapısını teşkil eden esnaf ve sanatkârlarımızın güçlenmesine özel bir önem verilecektir.

Küçük esnaf ve sanatkârlarımızı sosyal güvenliğe kavuşturan Bağ-Kur Kanunu'nun uygulamada aksayan yönleri düzeltilecektir.

Esnaf ve sanatkârların kredi imkânları arttırılacaktır.

Esnaf Kefalet Kooperatiflerine verilen krediler, ekonomiye daha fazla fayda sağlayacak, daha fazla üyenin yararlanmasına imkân verecek şekilde etkin bir hale sokulacaktır.

Esnaf ve sanatkârların çalışma şartlarını ağırlaştıran vergi mevzuatı gözden geçirilecektir.

Esnaf ve sanatkârların daha kolay ve daha çabuk kredi kullanabilmesi için Kefalet Kooperatiflerinin, Esnaf ve Sanatkârlar Kooperatiflerine dönüştürülmesi sağlanacaktır.

Hükümetimiz, esnaf ve sanatkârın Türk toplumunun ekonomik ve sosyal nüvesi, toplumumuzun temeli oldukları bilinci içinde, esnaf ve sanatkârın yanında bulunacak ve bu kesime her türlü desteği verecektir.

Serbest piyasa ekonomisi, düşük gelirli kesimleri istismara yönelik olarak işletilemez. Aksine, tüketicinin korunması çağdaş yönetimlerde serbest pazar ekonomisinin temel ilkelerinden sayılır.

Bu nedenle, tüketiciyi korumak amacı ile gıda ve anti tekel yasaları hazırlanarak yürürlüğe konacaktır.

Sayın Başkan,

Sayın Milletvekilleri,

Artan nüfusa ve ülke ihtiyaçlarına paralel olarak, vatandaşlarımızın konut edinebilmeleri için, gereken ucuz kredi mekanizmaları oluşturulacak, öncelikle hiç evi olmayana kredi verilecek ve vatandaş konut sahibi edebilecek bir ortam sağlanacaktır.

Gecekondu sorunu ülkemizin bir gerçeğidir. Bu nedenle gecekondu yerleşme bölgelerinin sağlıklı hayat koşullarına hızla ve çağdaş kentleşmenin önünde bir engel olmaktan çıkarılması için gereken önlemler alınacak, gecekondu böylece şehrin bir parçası olacaktır.

Hem gecekonduların ıslahını sağlamak ve hem de toplu konutlaşmayı desteklemek amacıyla düşük faizli ve uzun vadeli kredi imkânı yaratılacaktır.

Konut sorununun çözümü bir yandan konut gereksiniminin karşılanması, öte yandan, ekonominin canlandırılması açısından önemlidir.

Ucuz kentleşmeyi, düzenli, planlı olarak sağlayacak yeni bir anlayış içinde, konut ihtiyacının toplumun her kesimi için çözmeye yönelik yoğun bir uygulama gerçekleştirilecektir.

Konut sorunu, kentleşme olgusu ile birlikte ve arsa-altyapı-konut bütünlüğünü gözetken bir yaklaşımla çözülecektir. Konut sorununa bir yaşam çerçevesi yaratılması açısından bakıldığında, "toplular konut" girişimlerine özellikle önem ver-

lecektir. Toplu konut alanlarına, toplu taşıma, yeşillendirme, tüketim, eğitim gibi hizmetlerin karşılanmasını da sağlayacak bir bütünlük içinde bakılacaktır.

Sayın Başkan, Sayın Milletvekilleri,

Devletin yeniden yapılanması programı içinde, yeni ve kapsamlı bir yerel yönetimler düzenlemesine gidilecektir.

Muhtarlar, ihtiyar heyeti, il genel meclislerinin ve belediye meclislerinin yetkileri arttırılacak ve yerel kaynakların bir bölümü bunlara tahsis edilecektir.

Belediye meclislerinde, kamu çalışanları da dahil olmak üzere, tüm toplum kesimlerinin temsiline olanak verilecektir.

Geçmiş yönetimin, partizan, tek taraflı ve sakat uygulamaları sonucu, belediyeler, bugün halkımıza gerekli hizmetleri sunamaz hale gelmişlerdir. Bu nedenle Hükümetimiz, merkezi ve yerel yönetim ilişkilerini, günün koşullarına göre yeniden yapılandırmaya kararlıdır.

Amaç, belediyelerin, halkımıza etkin, dürüst ve güncel hizmet sunmaları ve en küçük beldeden, en büyük kentlere kadar, tüm belediyelerin, belde sakinlerinin hayatına rahatlık ve kolaylık getirmeleridir.

İstanbul, Ankara ve İzmir ve benzeri büyük metropolller ile Antalya, Bodrum gibi yoğun turizm bölgesi belediyeler için özel yaklaşımları ve yürürlükteki projeleri kapsayan uygulamalar gerçekleştirilecektir.

Sayın Başkan, Sayın Milletvekilleri,

Altyapıyı ekonomiye ve topluma “dışsal fayda” sağlayan genel verimlilik düzeyini yükselten bölgeleri bağlayan ve ülkeyi dünya ile birleştiren büyük bir sistem olarak değerlendirmekteyiz.

Altyapı sektörlerinin uyum içinde yürütülmesi ve böylece bunların kalkınma hedefine yöneltilmesi yoluyla topyekun kalkınma gerçekleştirilecektir. Altyapı oluşturulurken enflasyonist baskılardan arındırılmış bir yatırım politikası izlenerek bu konu çözüme bağlanacaktır.

Türkiye’de optimum ölçülerde bir alt yapı sistemi gerçekleştirilmedikçe Batı ile bütünleşebilmeye ve çağı yakalamaya olanak yoktur.

Ülkemizin sosyal, ekonomik, endüstriyel, turistik ve diğer alanlara ait alt yapısının gereken düzeye çıkarılması ana hedefimizdir. Bu amaçla “Ulusal Bayındırlık Master Planı” hazırlanarak yürürlüğe konacak ve Türkiye’nin altyapısı tamamlanacaktır.

Yeni karayollarının inşaatına ve mevcutların ıslahına devam edilecek, başlayan otoyol projeleri tamamlanacak, bölünmüş yollar (duble yollar) sistemi geliştirilecek ve yeni otoyollar yapılacaktır. 2000’li yılların Türkiye’sine ulaşmak için;

- Ankara-Amasya-Erzincan-Erzurum-Ağrı-Gürbulak ,

- Karadeniz-GAP Otoyol Projesi (Hopa-Artvin-Erzurum-Bingöl-Diyarbakır-Şanlıurfa),

- Orta Anadolu Otoyol Projesi (Ankara-Sivas-Malatya-Elazığ),

- Elazığ-Bingöl-Muş-Tatvan-Van-Bitlis,
- Ankara-İzmir,
- İzmir-Bandırma gibi projeleri demetleri gerçekleştirilecek,

Ülkemizdeki su kaynaklarının geliştirilmesi için baraj, HES, yeraltı ve yerüstü sulama şebekelerinin gerçekleştirilmesi çalışmaları sürdürülecek ve özellikle de GAP Projesi kapsamında yatırımlar hızlandırılacaktır.

2000 yılına girerken Türkiye'nin enerji sıkıntısı çekmemesi için termik ve hidroelektrik santraller proje ve yapım işleri hızlandırılacaktır.

Büyük şehirlerin içme suyu projelerine zamanında yeterli ödenek ayrılmaması nedeniyle başta Ankara, İstanbul gibi şehirlerimiz su sıkıntısı çekmektedir. İzmir, Samsun, Gaziantep ve diğer şehirlerin içme suyu projeleri de ödeneksizlikten yürütülememiştir. Bunların gerçekleştirilmesi için gerekli önlemler alınacaktır.

Türk toplumunun en önemli kesimlerin çiftçi ve köylümüzün alın terini ve emeğini verimli kılarak tarımsal üretim düzeyini yükseltmek, ayrıca bol ve temiz içme suyu sorununa çözüm getirmek amacı ile göletler ve barajlar inşasına devam edilecektir.

Ülkemizin en büyük projesi olan GAP'ın bütün üniteleriyle bir an önce gerçekleşip, ulusumuzun kalkınmasına ve mutluluğuna hizmet eder hale gelmesi en önemli işlerimizden biri olacaktır.

GAP sadece bir enerji ve sulama projesi olmaktan öteye ekonomik, sosyal ve kültürel yönleriyle, toprak düzenlemeleriyle, kooperatifleriyle tam bir bölgesel entegre kalkınma projesine dönüştürülecektir. Bölgenin kalkınması, yaşam şartlarının iyileştirilmesi, bozulan dengelerin düzeltilmesi, haksızlıkların önlenmesine özel önem verilecektir.

GAP'ta gerçekleşmesi öngörülen kalkınmanın en önemli ve itici sektörü olan tarım sektöründe faaliyetler yeterli hızda gelişmemiştir. Enerji sektörü yatırımlarında nakdi gerçekleşme, öngörülen toplam yatırımın yüzde 50'si civarında iken, tarım kesiminde bu oran yüzde 6,7 seviyesinde kalmıştır.

Yeterli finansman sağlanmadığı için Şanlıurfa tünellerinde inşaat durmuş, Kralkızı ve Dicle barajlarında şantiyeler kapanmıştır. Kralkızı Dicle Sulaması isale kanalı inşaatı durmuş; Şanlıurfa-Harran Ovaları sulamalarında inşa halindeki projelerde faaliyetler minimum düzeye indirilmiştir; ihalesi yapılan Harran 3. ve 5. kısım sulamalarda ise ödenek yokluğundan şantiyeler açılammıştır. Esas yatırım kalemlerinde görülen bu gecikme ve aksamaların yanı sıra, sulama şebekesi (kanal, kanalet) inşaatlarına paralel olarak yürütülmesi gereken tarla-içi geliştirme hizmetleri ve toplulaştırma gibi diğer yatırım ve faaliyetlerde de büyük gecikme ve aksamalar bulunmaktadır.

Güneydoğu Anadolu Projesi'nin yanı sıra Türkiye'yi 2000'li yıllara taşıyacak olan Konya Büyük Tarım Projesi ve Doğu Anadolu Kalkınma Projesi (DAP) gibi projeler hızla devreye sokularak bölgeler arası kalkınmışlık farkları ortadan kaldırılacaktır.

Sayın Başkan, Sayın Milletvekilleri,

Ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmemizde ve ülke savunmasında büyük önemi olan ulaştırma ve haberleşme hizmetlerinin, günün ihtiyaçlarına cevap verecek ve hizmeti eksiksiz olarak yerine getirecek şekilde yaygınlaştırılması ve herkesin kolayca yararlanabileceği hale getirilmesi sağlanacaktır.

Diğer sektörlerle uyumlu olarak ulaştırma ve haberleşme sistemlerinin de ulusal ve uluslararası ticareti kolaylaştıran ekonomik gelişmeyi destekleyen bir yapıya kavuşturulmasına özen gösterilecektir.

Geçen on yıl içinde demiryolu ulaşımı ihmale uğramıştır. Avrupa, Japonya ve Amerika demiryolu ulaşımında meydana gelen büyük gelişme karşısında ülkemizde de demiryolu yapımı ve mevcut yollardaki standardın yükseltilmesi ile bu ulaşım sektörünün yolcu ve yük nakli alanında artan nüfus ve ihtiyaca cevap verecek hale getirilmesi kaçınılmazdır.

Bu nedenle;

Demiryolu ağının geliştirilmesi ve büyütülmesi için mevcut demiryollarının standardının yükseltilmesine, yeni hatların yapımına ilişkin projelere ağırlık verilecek, sinyalizasyon ve elektrifikasyon çalışmaları hızlandırılacaktır.

Ayrıca çeken ve çekilen demiryolu araçlarının yeterli seviyeye getirilmesi hedeflenmiştir.

Başta Ankara-İstanbul, Samsun-İskenderun hızlı demiryolu projesi olmak üzere, İzmit kentiçi geçişi, Divriği-Sivas (Tecer-Kangal), Hanlı-Bostankaya, Menemen-Aliağa demiryolu yapımları hızlandırılarak sürdürülecektir.

Bu çalışmaların sonucunda demiryollarının özellikle yük taşımacılığındaki payı arttırılacaktır.

Türk Deniz Ticaret Filosunun gençleştirilmesi, kapasitenin arttırılması suretiyle deniz taşımacılığının ülkeye daha çok döviz getiren bir kaynak haline getirilmesine çalışılacaktır. Bu alanda her türlü teşvik tedbirleri alınarak, gerekli mevzuat düzenlemesine gidilecektir.

Limanlarımız, ihracat, ithalat ve yurt içi taşımaları karşılayacak kapasiteye yükseltilecek ve işletmecilik yönünden daha verimli bir yapıya kavuşturulacaktır. Bu cümleden olarak İstanbul, İzmir ve Filyos'da öncelikle yeni limanlar inşa edilecek, mevcut limanlarımız ihtiyaca göre tevsi edilecektir.

Gemi sanayiimizin hem iç pazara, hem de ihracata dönük olarak faaliyetlerini geliştirmesi desteklenecektir.

Denizcilik eğitimi master planı hazırlanarak, bu sektörün denizde ve karada çalışacak personeli gelişen teknolojiye uyum sağlayabilecek bir standartta yetiştirecektir. Kendi gemi adamı ihtiyacımızı karşılarken bir yandan da uluslararası gemi adamı piyasasına nitelikli işgücü arz etmek amacıyla, Milli Eğitim Bakanlığı, üniversiteler ve meslek kuruluşları ile işbirliği içinde çalışılacaktır.

Deniz ticaretinin evrenselliği, uluslararası niteliği ve dünyadaki uygulamalar da göz önünde tutularak, her bakımdan yeterli bir deniz ticaret odasının tek ve

güçlü bir oda olarak faaliyetine devam edilebilmesi için gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

Havayolu taşımacılığının bütün ülke sathına yaygınlaştırılması amacıyla, İstanbul'un Anadolu yakası gibi önemli merkezlere yeni havaalanları yapımları yanında Şanlıurfa havaalanını geliştirecek, Bursa, Edirne, Çanakkale, Samsun, Mardin, Zonguldak, Nevşehir, Silifke, Alanya, Bodrum ve Sinop havaalanları yapımına da önem verilecektir. *(DYP sıralarından alkışlar)*

Havayolu filolumuzun büyütülmesi ve modernleştirilmesi, mevcut havaalanlarımızın altyapısının geliştirilmesi ve verilen hizmetlerin uluslararası standartlara uygun hale getirilmesi sağlanacaktır.

Haberleşme konusu önemli bir altyapı hizmeti olarak kabul edilerek, klasik haberleşme hizmetlerine olan talebin beklemesiz karşılanabilmesi için yeterli seviyede kapasite ilaveleri yapılacaktır. Mevcut telekomünikasyon şebekelerinin ileriki yıllarda ulaşacağı yeni boyuta uygun teknolojik yapı ve sistem değişikliklerine devam olunacaktır.

Telekomünikasyon şebekelerinde digital sistemlere geçiş çalışmaları hızlandırılacak, araç telefonu, çağrı şebekesi, tele-bilgi, videokonferans, kartlı telefon ve data hizmeti gibi özel hizmetler yaygınlaştırılacaktır.

Her çeşit telsiz alıcı-verici cihazları, dünyadaki telsiz elektronik teknolojisindeki gelişmelere uygun olarak ülke sathında yaygınlaştırılacaktır.

Karadeniz ekonomik kalkınma projesi oluşturulacak, bölgenin kaynakları harekete geçirilecektir.

Sayın Başkan, Sayın Milletvekilleri,

Uluslararası rekabet gücü yüksek ve verimli bir turizm ekonomisinin geliştirilmesi, halkımız ve turistler için mümkün olan en iyi sosyal ortamın yaratılması, doğal ve kültürel değerlerimizin sürekliliğinin sağlanması, hükümetimizin turizm genel politikasının amaçlarıdır.

Bu amaçlar çerçevesinde;

Turizm master planı mutlaka yapılacaktır.

Turizm türleri çeşitlendirilerek, sezonun uzatılması ülke sathında yaygınlaşması sağlanacaktır.

Ülke turizmimizin, dünya pazarında hak ettiği yeri alabilmesi için tanıtım ve pazarlamasına önem ve öncelik verilecektir.

Turizm sektörünün önemli sorunlarından birisi olan ve en büyük bir yetmezlik içinde bulunan turizm personelinin yetiştirilmesi ve eğitime ağırlık verilecektir.

Sektörün örgütlenmesini engelleyen hususlar ortadan kaldırılacak, buna olanak sağlayan yasal düzenlemeler yapılacaktır.

Turizm altyapısı geliştirilecektir.

Turizm sektörü her yönüyle teşvik edilecektir.

İç ve dış turizmde dengeli bir dağılım sağlanacak, ülke çalışanlarının dinlenme gereksinimleri karşılanacaktır.

Doğaya, çevreye ve kültürel değerlere duyarlı bir turizm politikası geliştirilecektir.

Turizm sektöründeki mevcut tesislerin niteliklerini artırıcı tedbirler alınacaktır.

Ekonomik açıdan uyumlu büyüklüklerin altında olmamak koşulu ile yabancı turizm yatırımları, sermaye yapılarına bakılmaksızın özendirilecektir. İşletme aşamasında önemli ölçüde döviz girdisi sağlayacak yabancı işletmelere olanak sağlanacaktır.

Sayın Başkan, Sayın Üyeler,

Hükümetin çevre alanındaki temel hedefi tarihsel, kültürel, doğal çevrenin ve yeşilin korunmasıdır.

Hükümetimiz, çevrenin korunmasında birinci şartın, toplumun tümünde ve özellikle yöneten ve yönetilenlerde çevre bilincinin geliştirilmesi olduğunu düşünerek toplumun her kesiminin çevre konusundaki eğitim ve bilinçlendirilmesine ağırlık verecek ve ilkökul eğitiminden başlayarak çevre konularının müfredat programlarında yer almasını sağlayacaktır.

Çevreyi ve yeşili korumada deniz, akarsu, kara ve hava kirliliğini ve gürültüyü önleyici tedbirler alınacak ve bu bilinç geliştirilecektir. Atıkların yeniden kullanılması projelerine önem verilecektir.

Bu temel inanış çerçevesinde gerek ulusal ölçekte ve gerekse yerel yönetimler düzeyinde gerçek bir çevre yönetimi modeli uygulanacaktır.

Çevresel yaptırımlar yeniden düzenlenecek, yeni bir kredi, teşvik, harç ve vergi sistemi getirilecektir.

Sayın Başkan, Sayın Milletvekilleri,

Çağdaş, laik, etkin ve yaygın bir eğitim sistemi oluşturulacak ve yürürlüğe konacaktır.

Çağdaş ve etkin eğitim, çağdaş toplumun, tartışılmaz gereksinimidir.

Doğumundan başlayarak her Türk yurttaşının öğrenim ve eğitimi devletin yükümlülüğünde olacak ve parasız eğitim esas kılınacaktır. Zorunlu eğitim en az 8 yıl olacaktır.

Laik, evrensel, cumhuriyetçi, milli kültürü geliştirici, yaratıcı, özgür düşünceye dayalı bir eğitim politikası esastır. Kişilik sahibi, nitelikli insan yetiştirmek amaçtır.

Temel eğitimden yükseköğrenimin sonuna kadar her kademedede kendi içinde bir bütünlük taşıyacaktır. Her kademeyi tamamlayan gencin o kademenin sonunda hayata katılması mümkün olacaktır.

Ortaöğretim sadeleştirilerek, birlik sağlanacaktır. Kaynakların verimli kullanılmasıyla çok amaçlı lise sistemine mutlaka geçilecektir. Bütün öğrenciler laik dünya görüşüne dayalı kültür derslerini mutlaka ortak olarak göreceklerdir.

Öğretim programları ve ders kitapları evrensel ölçülere, demokratik özgürlükçü anlayışa uygun olarak yeniden düzenlenecek, gençlerimize araştırmacı yaratıcı ve bağımsız bir kişilik kazandırma amacı ön plana çıkarılacaktır.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın ve eğitimle ilgili diğer bütün birimlerin, çağdaş eğitim gereklerine göre yeniden yapılanması sağlanacak ve böylece çocuklarımızın ve gençlerimizin, geleceğe en iyi şekilde hazırlanması için gereken ortam oluşturulacaktır.

Öğretmenlerin sendika kurmaları için gerekli Anayasal değişiklikler yapılacak, eğitimin önündeki sorunların çözümünde, uygulayıcılar olarak öğretmenlerimizin de katkısı sağlanacaktır.

Hükümetimiz, köklü bir üniversite reformunu gerçekleştirecektir. Üniversitelere bilimsel ve yönetsel özerklik tanınacak; YÖK sistemi kaldırılarak yükseköğretim kurumlarının kendi içlerinden seçtikleri organlar eliyle yönetilmesi sağlanacaktır. Böylece hükümetimiz özgür, özerk, mali olanakları en iyi aşamaya getirilmiş üniversiteyi Türkiye'ye kazandıracaktır.

- Üniversitelerarası eşgüdümü sağlamak, ülkenin insan gücü gereksinimini gözönünde tutarak araştırmalar ve planlar yapmak ve önerilerde bulunmak, üniversitelere ayrılan kadro ve kaynakların dengeli dağılımı ve verimli kullanımı konusunda hükümet ve ilgili makamlara önerilerde bulunmak, yeni kurulacak üniversiteler için görüş bildirmek amacıyla, üniversitelerin kendi üst kurullarınca belirlenecek adaylar arasında seçilecek yüksek öğretim ve eğitim kuruluşu oluşturulacaktır.

- Üniversite özerk olacaktır.

- Üniversite, tüm görüş ve düşüncelerin ifadesini bulduğu bir bilim mabedi olacaktır. Üniversitelerin düşünce ve görüşlerini dışa açıklayabilmesi için, demokratik tüm olanaklar hazırlanacaktır.

- Üniversite öğretim üyelerinin siyasi partilere üye olabilmelerini sağlayacak anayasal düzenleme yapılacaktır.

Bir reform ve atılım Hükümeti olarak, ülkemizde araştırma ve geliştirme çalışmalarına ayrı bir özen göstereceğiz.

Bilim ve teknolojinin dünyadaki ilerlemesi içinde, kendi araştırmalarıyla yer alamayan bir ülkenin sadece kopyacılık yaparak çağdaş uygarlık düzeyine erişmesi mümkün değildir. Gençlerimizin yaratıcı yetenekleri ekonomik kalkınmamızın da, kültür zenginliğimizin de temel dayanağı ve en değerli hazinesidir. Bu hazineden milletimizin tam yararlanmasını sağlamak için bütün olanaklarımızı en verimli, en etkin şekilde kullanacağız.

Tarımdan, sanayiye, temel bilimlerden mühendislik ve tıp bilimlerine, ekonomik ve sosyal bilimlere kadar, bilim ve teknolojinin bütün alanlarında, üniversitelerimizin ve araştırma kuruluşlarımızın, araştırma verimini ve niteliğini yükseltmek ve bu araştırma sonuçlarından vatandaşlarımızı ve bütün insanlığı daha çok yararlandırmak başlıca hedefimiz olacaktır.

Sayın Başkan, Sayın Milletvekilleri,

Hükümetimizin kültür politikası kendini tanımaktan ve açıklamaktan korkmayan bir toplum oluşturmaya yöneliktir. Bu amaç demokrasi kültürünün yerleşmesi ve tüm kültürel etkinliklerin çoğulcu demokratik bir anlayış içinde geliştirilmesiyle gerçekleştirilecektir.

Türkiye derin bir kültür ve tarih birikimine sahiptir.

Ulusal kültürümüz içindeki dil, inanç ve köken farklılıkları kültür alanımızın zenginliğidir. Demokratik toplum yapısının doğal gereği ise bu farklılıkların ulusal bütünlük içinde kendilerini özgürce ifade edebilmeleridir.

Hükümetimiz, ulusal kültürümüzün hür olarak gelişmesi için yoğun bir özendirme çabası gösterirken, evrensel değerlere ve ürünlere ulaşmayı da temel bir amaç sayacaktır.

Ulusal kültürümüz evrensel boyutlara ulaşacak, en eski tarihsel birikimlerden birisini oluşturan kültür mirasımızın da insanlığın ortak değerlerine katkıda bulunması sağlanacaktır.

Sansür, Muzır ve Basın Yasası gibi yasalardan kaynaklanan kısıtlayıcı düzenlemeler gerek toplumsal yaratıcılığı özgürleştirmek, gerekse hükümetimizin temellendirmeye çalıştığı demokratikleşme ülküsünü hızlandırmak için kaldırılacaktır.

Tüm telif hakları üzerindeki vergiler kaldırılacaktır.

Ülke dışındaki insanlarımızın kültürel kimliklerini korumaları ve sanatsal gereksinimlerini karşılamak için gerekli destek verilecektir.

Bağımsızlıklarına yeni kavuşan ve ortak kültür bağlarımız olan toplumlarla karşılıklı sıkı işbirliği sağlanacaktır.

Bakanlığa bağlı kuruluşlar ile yeni yasal düzenlemeler sonucu oluşacak kuruluşlar ve örgütler, kamu ve özel kitle iletişim araçları ile ortak kültür ve sanat etkinlikleri üreteceklerdir.

Bir bilgi toplumu yaratma yolunda halkın okuma alışkanlığını özendirecek tedbirler alınacaktır. Bu bağlamda kütüphaneler ve kitaplıklar çağdaş teknolojik olanaklarla bütünleştirilerek yaygınlaştırılacaktır. Kitaplıkların işlevlerine yönelik olarak kullanılması için olanaklar yaratılacaktır. Kütüphaneler içerikleri ve kitap sayısı yönünden gelişmiş toplumlar düzeyine çıkarılacaktır.

Ülkemiz topraklarındaki eski kültürel değerler derlenip, korunup, geleceğe taşınarak evrensel uygarlığa armağan edilecektir.

Eski Eserleri ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yasası, bu mirasa sahip çıkacak ve onu yaşama geçirecek biçimde yeniden düzenlenecektir.

Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin kültürel gelişmemizle uyumunun sağlanmasına özen gösterilecektir.

Böylelikle ülke kalkınmasının kültürel kalkınmadan ayrı olamayacağı görüşü topluma yerleştirilecektir.

Özel sektörün kültürel yatırımlara yönelmesi özendirilecektir. Üniversitelerin, sendikaların, diğer demokratik kitle örgütlerinin konuya ilişkin girişimleri ile yerel yönetimlerin yukarıdaki ilkeler doğrultusunda kendi yörelerindeki etkinlikleri desteklenecektir.

Etkinliklerini Kültür Bakanlığı'na bağlı olarak sürdüren tiyatro, opera, bale, halk dansları ve çeşitli korolar ile bütün sanat alanlarında yeniden yapılanma programları uygulanarak demokratik bir işleyiş ve yurt düzeyinde ilkeli ve nitelikli bir yaygınlaşma sağlanacaktır.

Sinemamız, çağın gereklerine uygun olarak yeniden yasal dayanaklara kavuşturulacak, altyapı, yapım, gösterim ve pazarlama olanakları desteklenecek, televizyonla ilişkileri sağlıklı bir düzeye kavuşturulacaktır.

Tüm sanatçılar ve sanat çalışanları sosyal güvenceye kavuşturulacaktır.

Sayın Başkan, Sayın Milletvekilleri,

Din ve vicdan hürriyeti, her insanın vazgeçilmez, tabii haklarından biridir. Vicdanlar üzerindeki her çeşit baskının kaldırılması ve din görevlilerinin siyasi mülahazalardan arındırılması konusunda tedbirler alınacaktır.

Din görevlilerinin eğitim düzeylerinin yükseltilmesi için başlatılan çalışmalar sürdürülecek, dünyanın gelişen şartlarına uyum sağlayacak vasıflı elemanlar yetiştirilmesine özen gösterilecektir.

Sayın Başkan, Sayın Milletvekilleri,

Halen tespit edilmiş olan sporda öncelikli illerimiz yeniden gözden geçirilecek, bu illerin iklim şartları, sporcu potansiyeli, nüfusu ve sosyal yapısı dikkate alınarak daha sağlıklı bir tespit yapılacaktır. İllerimizin bu özelliklerine göre tesis planlaması ve dağılımı sağlıklı bir şekilde düzenlenecektir.

Ülkemizde faaliyet gösteren kulüplerin ekonomik, sosyal ve idari yönden yapılanmasını sağlamak amacıyla bu kulüplerimizin Dernekler Kanunu kapsamından ayrılarak daha verimli ve işler hale getirilmesi sağlanacaktır.

Ülkemiz sporu ve sporcusunun sporda ileri gitmiş çağdaş ülkelerin düzeyine çıkartılabilmesi için bunları yetiştirecek olan antrenör ve hakemlerimizin en üst düzeyde eğitimleri sağlanacaktır.

2000 yılındaki Olimpiyatların İstanbul'da yapılması için gerekli girişimlerde bulunulacak ve Olimpiyat tesislerinin planlanıp yapımına başlanacaktır.

Ülkemizde sporun daha geniş kitleye yaygınlaştırılması için gerekli önlemler alınacaktır. Kulüplerimizin yapısal durumları değiştirilerek ekonomik ve idari yönden ileri ülkelerin düzeyine çıkaracak bir yapıya kavuşturulacaktır.

Okul içinde ve okul dışında bulunan, çalışan ve çalışmayan günümüz gençliğinin boş zamanlarının değerlendirilmesi için gerekli önlemler alınacak ve bu konuda yasal düzenlemeler yapılarak, gençliğimiz ileri ülkeler gençliğinin düzeyine çıkartılacaktır. Gençlik sorunları, öğretim kurumlarımız ve gençlerimiz ile birlikte, saptanan bu sorunların çözümü için gerekli önlemler alınacaktır.

Amatör spor bütün olanaklar kullanılarak teşvik edilecek, okul aile ve kulüp üçgeni içinde daha da yaygınlaştırılacak, spor tesislerinin yapımında, bu tesislerin çok yönlü ve rasyonel kullanımları esas alınacaktır.

Profesyonel futbol yasası gözden geçirilerek, aksayan yönleri saptanacaktır. Profesyonel futbol kulüplerimizin çağdaş bir yapıya kavuşturulması sağlanacaktır.

Yüce Meclis'in Değerli Üyeleri,

Ülkenin sağlık sorunlarının boyutu ve özelliklerinin bilinci içinde, süreklilik gösterecek “ulusal bir sağlık politikası” geliştirilecektir.

Vatandaşın sağlığının korunması, sağlık sorunlarının azaltılması ve tüm bireylerin sağlık hizmetlerinden yararlanabilmeleri temel esastır.

Sosyalleştirme programı çerçevesinde bütünleştirilmiş bulunan ana-çocuk sağlığı, beslenme, çevre sağlığı, aile planlaması, sağlık eğitimi gibi başta gelen koruyucu ve temel sağlık hizmetlerinin yurt düzeyinde yaygınlaştırılması ve etkinliğinin artırılması suretiyle tedavi edici hizmetlere olan aşırı talep azaltılacaktır.

Bu çerçevede birinci basamak sağlık hizmet birimleri, altyapı, insan gücü ve araç-gereç bakımından güçlendirilerek yaygınlaştırılacak, böylece yataklı tedavi kurumlarına yönelen aşırı ve gereksiz yığılmanın önüne geçilecektir. Bu bağlamda aile hekimliği uygulaması da yaygınlaştırılacaktır.

Tek tek bireylerin ve toplumun bütününün sağlığını korumak, kişi ve ailelerin ödeme gücüne bağlı olmadan hastalıklarını tedavi etmek için sağlık hizmetleri yurt düzeyinde yaygınlaştırılarak yeniden örgütlenecektir. Yerleşme yerlerinin en uç biriminden başlayarak sağlık evinden özel ihtisas hastaneleri ve tıp fakültelerine uzanan bir sevk zinciri içinde sağlık hizmeti sunulacaktır.

Aile planlaması hizmetleri, koruyucu sağlık hizmetlerinin en önemlisi görülerek sağlık örgütü içinde yurt düzeyinde yaygınlaştırılacaktır.

Sağlık hizmet politikasına uygun nitelik ve sayıda insan gücü süratle yetiştirilecektir.

Personel dağılımındaki dengesizliklerin giderilmesi, zorlamalar yerine gönüllü çalışmayı özendirici önlemlerle sağlanacaktır.

Başta hekimler olmak üzere kamunun sağlık personeli ihtiyacının karşılanması, hizmet yükümlülükleri yerine, personelin performansına, çalışma yer ve şartlarına göre ücretin belirleneceği, sözleşmeli istihdam ile gerçekleştirme yoluna gidilecektir.

Genel sağlık sigortası aşamalı olarak yaygınlaştırılacak ve hiçbir vatandaş genel sağlık sistemi dışında bırakılmayacaktır. Ödeme imkânı olmayan vatandaşların sigorta primleri devlet tarafından karşılanacaktır. Bu çerçevede aşamalı olarak herkese tedavi olma imkânı sağlayan “Yeşil Kart” verilecektir.

Sayın Başkan, Sayın Üyeler,

Hükümet ve hükümet dışı kuruluşlarla yerel yönetimlerin kadınlarla ilgili çalışmaları, işbirliği ve koordinasyon içinde değerlendirilerek kadınlara ilişkin politikalar oluşturulacaktır.

Başta Birleşmiş Milletlerin kabul ettiği ve Türkiye tarafından onaylanan “Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığının Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi” ve diğer uluslararası kararları ile, Avrupa Konseyi, İLO, OECD, AGİK gibi kuruluşların kadınlara yönelik kararları doğrultusunda iç mevzuatımızda düzenlemelerin yapılması uluslararası boyutta Türkiye tarafından konulan çekincelerin kaldırılması için gerekli çalışmalar gerçekleştirilecektir.

Bu amaçla Hükümetimiz bünyesinde “Kadın, Aile ve Çocuk Sorunları Bakanlığı” kurularak anlamlı bir adım atılmaktadır. Uluslararası çocuk hakları deklarasyonuna uygun bir biçimde çocuk haklarının korunmasını düzenleyen yasa Meclisimizin önündedir. Meclisimizin bu teklifi yasalaştırmasını hepinizden rica etmekteyiz. *(DYP sıralarından alkışlar)*

Sayın Başkan, Sayın Milletvekilleri,

Hükümetimiz 1991 Türkiye’sinin devlet personel rejiminin tamamen yozlaştığını, içinden çıkılmaz bir hale sokulduğunu, hiyerarşinin gerek makam, gerek ücret bakımından çok dengesiz bir hale getirildiğini bilmektedir. Bu nedenle Hükümetimiz memurların hayat standardını düzeltici, dengeli, adil ve memura onurlu maddi yaşam olanağı ve moral ortamı sağlayacak, çağdaş bir devlet personel reformu gerçekleştirecektir.

Devlet personel rejiminde yapılacak reform:

Kamu personelinin istihdam şekillerini, işe alınmalarını, hizmetiçi eğitimlerini, yükselmelerini, hak, ödev, yetki ve sorumluluklarını düzenleyen personel rejimini;

Kamu personelinin aylık ve diğer özlük haklarını düzenleyen ücret rejimini;

Kamu personelinin sosyal güvenliğini sağlayan emeklilik rejimini;

Kamu personeline sağlanan sosyal hak ve yardımları kapsayacaktır.

Bu reform;

Devlette, etkin hizmet, memura huzur ve güven veren bir reform olacaktır.

Hükümetimiz, halk ve bürokrat arasındaki ilişkileri, karşılıklı anlayışa ve güvenceye sokacaktır. Artık işler, devlet katında kaydırma, rüşvet ve iltimasla yürümecek, dürüstlük ve eşitlik, işlerin çözümüne hakim ilke olacaktır. Vatandaş, devlet kapılarında haksız muamele görmeyecek ve zaman kaybına uğramayacaktır.

Kamu yönetiminde görev alanların kendilerine verilen görevleri, yürürlükteki mevzuat hükümleri çerçevesinde yürütmeleri ana ilke olacaktır.

Bu amaçla, tüm idari işlemlerin, yetkili birimlerce periyodik denetimin yanı sıra, geçmişte ve gelecekte yapılmış veya yapılacak her türlü usulsüzlük ve yolsuzlukların hızla üzerine gidilecektir.

Yolsuzlukların takibi ve sonuçlandırılması ile görevli Devlet Bakanlığı, bu konularda lüzumlu koordinasyonu sağlayıcı bir işlevi üstlenecektir.

Tüm inceleme ve soruşturmalar, “Hukuk Devleti” almanın gereklerine uyularak yürütülecek, kamuda çalışanların haksız, yersiz ve kasta dayalı itham ve isnatlarla tedirginliğine de asla yol açılmayacaktır.

Soruşturmaların kısa sürede sonuçlandırılması esastır. Bu amaçla, soruşturmalarda sürat ve etkinliği arttırılacak yasal düzenlemeler yapılacaktır.

Sayın Başkan, Sayın Milletvekilleri,

Bağımsız yargı ve hızlı dağıtılan, hakka ve hukuka uygun adalet, Hükümetimizin, en temel hedeflerinin başındadır. Hâkimlerimizi, maddi ve hukuki bağımsızlığa, vatandaşlarımızı da gecikmemiş ve haklı adalete eriştirmek için gereken tüm önlemleri almaya kararlıyız. Hâkime, ayrıca kürsü ve karar güvencesi vermek karındayız.

Hazırlık soruşturmasında avukat bulundurulması sağlanacak ve bunun için yasal düzenlemeler yapılacaktır.

Yürürlükteki Siyasi Partiler ve Seçim Kanunu’nun aksayan ve kamu vicdanını rahatsız eden hükümetlerini değiştirmek ve siyasi partiler arasında sağlanabilecek bir konsensüsle değiştirecek ve millet iradesini TBMM’de en iyi şekilde yansıttak günümüz koşullarına uygun yeni bir Seçim Yasası hazırlanacaktır.

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri,

Günümüz dünyasının, özellikle 80’li yılların ikinci yarısından bu yana, barışa yönelik demokratikleşme ve işbirliği doğrultularında hızlanan evrimi, 20. yüzyılın son on yılına girilirken büyük çaplı ve çok yönlü, köklü değişikliklerle yeni bir ivme kazanmış bulunmaktadır. Avrupa’da bloklararası rekabet son bulmuş; soğuk savaş yerini, bir yandan büyük umutlar vaadededen, diğer yandan çeşitli risklerin aşılmasını gerektiren bir değişim, dönüşüm ve yeniden yapılanma süreçleri bütününe terk etmiştir. Atlantik’ten Urallar’a yayılan alanda yeni dengeler oluşmakta, bu oluşum dünyanın diğer kıtalarında da sorunların barışçı yollardan çözümüne ve toplumların demokratikleşmesine güç vermektedir.

Avrupa’yı demokratik ve totaliter iki kampa ayıran çizgi ortadan kalkmış, insan haklarına, hukukun üstünlüğüne, bireyin yaratma ve girişim gücüne öncelik tanıyan değerlere dayalı kıtasal bir güvenlik ve işbirliği düzeni kurulması Avrupa Halklarının ortak ülküsü niteliğini kazanmıştır. Bu ortak ülkünün gerçekleşmesi, demokrasiye dönüşüm yolundaki ülkelerin istikrarlı bir ekonomik kalkınmayı hızla sağlayabilmelerine ve değişim dönemlerine özgü sağlıksız eğilim ve sapmaların önlenmesine bağlıdır. Bu sağlıksız eğilimler arasında ırkçılık, mezhepçilik, etnik rekabet ve çatışmalar, yabancı düşmanlığı ve dinsel hoşgörüsüzlük başlıcalarını teşkil etmektedir.

İçinde bulunduğumuz dönemde, Avrupa-Atlantik kuşağındaki tüm ülkelerin hükümetleri, bu sağlıksız eğilim ve sapmaların elbirliği ile üstesinden gelmek ve 21. yüzyılın insanlığa vadettiklerini gerçekleştirmek için bilinçli ve tutarlı bir ortak hareket platformunda buluşmak sorumluluğunu taşımaktadır. Hükümetimiz büyük Atatürk’ün “Yurtta Sulh, Cihanda Sulh” prensibinin çağdaş dünyayı müjdeleyen

çağrısı ışığında, bu sorumluluğun gereklerini yerine getirecek bir dış politikanın sahibi ve uygulayıcısı olacaktır.

Avrupa'da oluşan güvenlik ve işbirliği ortamını belirleyen ilke ve davranış normlarının Balkanlar'a, Akdeniz'e, Karadeniz Havzası'na, Orta Doğu'ya, Batı ve Orta Asya'ya yaygınlaştırılmasında, Türkiye'nin coğrafi konumundan ve tarihsel deneyim birikiminden herkes yararlanmalıdır.

Sayın Başkan, Sayın Milletvekilleri,

Diğer devletlerle uluslararası dayanışma içinde, ülkemizin çıkarlarını ön planda tutan, kişilikli, tutarlı ve bilinçli bir dış politika izlemek ana hedefimizdir. Türkiye, dış politikada, çağdaş değerleri savunan barışçı tutumunu sürdürecektir ve uluslararası ilişkilerin karşılıklı yarara dayalı olduğu bilincinden hareket edilecektir. Uluslararası ilişkilerde devletimizin yüksek çıkarları için, kişisel heves ve gösterilere yer verilmeyecektir.

Hükümetimizce izlenecek dış politikaların, bu yönlendirici yaklaşımları çerçevesinde, ikili ve bölgesel ilişkilerimize yapıcı ve tutarlı bir dinamizm içerisinde eğileceğiz.

Türkiye'nin, Avrupa bütünleşme hareketi içerisindeki konumunun güçlendirilmesi ve Avrupa Topluluğu ile ilişkilerimizin tam üyeliğe yönelik bir işbirliği kapsamında geliştirilmesi Hükümetimizin ana hedefleri arasındadır. Yeni Avrupa'nın örgütlenmesinin ve Avrupa'nın her alandaki kurumlaşmasının, Türkiye'nin payı ve katkısı olmaksızın doğal boyutlarına ulaşamayacağı kuşkusuzdur. Hükümetimiz, Avrupa toplumları ile Türk toplumunu birleştiren tarihsel, siyasi, ekonomik, moral ve kültürel ortak parçaları arttırmak ve güçlendirmek suretiyle bu yolda tarihi bir mesafe almaya kararlıdır. Siyasi birlik ve ekonomik ve parasal birlik yönünde yeni aşamalara ulaşmakta bulunan bir Avrupa'da Türkiye'nin de hak ettiği yeri alması ısrarla izleyeceğimiz ulusal bir hedef olacaktır. İngiltere, Fransa ve geçen yıl birleşerek yeni Avrupa'nın, inşasında kilit bir rol üstlenmiş bulunan Federal Almanya ile güçlü işbirliği bağlarının yeniden ve daha kapsamlı bir çerçevede canlandırılıp sürdürülmesine büyük önem vereceğiz.

NATO'nun değişen Avrupa Güvenlik mimarisinin temel ögesi olarak yeni Avrupa-Atlantik denklemlerine uyum sağlama çabalarını memnurlukla karşılıyor ve destekliyoruz. NATO'nun Avrupa Topluluğu ve oluşum halindeki Avrupa Güvenlik ve Soruşturma kimliği ile birlikte, AGİK sürecinin yaratmak istediği yeni kıtasal barış ve güvenlik ortamına en büyük katkıyı sağlayabilecek bir ittifak topluluğu olduğu kanısındayız. Bu çerçevede NATO'nun, Merkezi ve Doğu Avrupa ülkeleriyle ilişkilerinin yeni ve daha ileri düzeye yükseltilmesi çabalarını da olumlu bir girişim sayıyoruz.

ABD ile dostluk ve ittifak ilişkilerimizin özel bir önemi vardır. Karşılıklı yarar dengesine dayanan bu ilişkilerin geliştirilmesine öncelik vereceğiz. ABD ile Türkiye'yi birbirlerine bağlayan, savundukları ortak değer ve idealleridir. ABD ile ilişkilerimizin bu ortak değer ve idealler zemininde, çok yönlü olarak daha da geliştirilmesi hususunda kararlıyız.

Hükümetimiz, tarihsel bir yeniden yapılanma sürecinde bulunan Sovyetler Birliği ile dostluk ilişkilerine ve işbirliğine büyük önem vermektedir. Bu sürecin demokrasi ve barış içerisinde tamamlanması içten dileğimizdir. Cumhuriyetlerle ilişkilerimizin geliştirilmesinde bu temel yaklaşımla uyumlu bir tutum izleyecektir. Aynı yaklaşım, Kafkasya'da komşumuz olan Cumhuriyetler ile dil ve kültür yakınlığımız bulunan Cumhuriyetlerle ilişkilerimize de egemen olacaktır.

Özgürlüklerine kavuşarak, demokrasi ve kalkınma yolunda yeni atılımlara girmiş bulunan Merkezi ve Doğu Avrupa ülkeleri, özellikle komşumuz Bulgaristan'la, siyasal, ekonomik ve kültürel ilişkilerimizi geliştirmek hükümetimizin ana ilkelelerinden biridir.

Karadeniz Ekonomik İşbirliği Bölgesi girişimleri çerçevesinde bu denizi çevreleyen ülkelerle çok yönlü ilişkiler geliştirilmesine yönelik çabaları kararlılıkla sürdüreceğiz.

Asya ve Uzak Doğu ülkeleri ile ilişkilerimizin geliştirilmesi de Hükümetimizin öncelikli hedefleri arasındadır. Bu cümleden olarak bilhassa Çin'i ve Japonya'yı özellikle zikretmek isterim.

Orta Doğu barış sürecinin, Filistin halkının devlet kurma dahil, meşru hak ve özemlerine yanıt veren ve İsrail'in güvenli sınırlar içerisinde yaşama hakkını da güvence altına alan başarılı bir sonuca ulaşması içten dileğimizdir. Gerek böyle bir başarılı sonuca ulaşılabilmesini kolaylaştırmak ve hızlandırmak, gerek alınacak sonucun kalıcı bir işbirliği düzenine dönüşmesini sağlamak amacıyla Türkiye her türlü katkıda bulunmaya hazırdır. Orta Doğu bölgesinde, tüm ulusların katılacağı ekonomik işbirliği yapılarının oluşturulması ile güven ve güvenlik artırıcı önlemlerin yaygınlaştırılması doğrultusunda gayret sarf edeceğiz.

İslam âlemi ve onun büyük parçası konumundaki Arap dünyası ile ilişkilerimiz geleneksel önem ve önceliğini korumayı sürdürecektir. Türkiye'nin İslam âlemi bünyesindeki kalkınma ve işbirliği düzenlemelerinde oynadığı yapıcı rol sürdürülecek, İslam dünyasını bölen uyuşmazlık ve sorunların çözümüne yardımcı olmak için her türlü çaba gösterilecektir. Bu çerçevede İslam Konferansı Örgütü'nün güçlendirilmesi ve örgüt bünyesindeki kurumların etkinliğinin artırılması başlıca amacımızı oluşturacaktır. Bu çabalarımızda Pakistan ve komşumuz İran'la ilişkilerimizin güçlendirilerek sürdürülmesinin ve geleneksel dostlarımız Suudi Arabistan, Mısır ve Körfez ülkeleriyle aramızdaki işbirliği ve dayanışmanın artırılmasının büyük ve yapıcı katkıları olacağına inanıyoruz.

Sayın Başkan, Sayın Milletvekilleri,

Komşumuz Yunanistan ile aramızdaki ilişkilerin iki ülkenin uzun vadeli çıkarlarına uygun bir düzeye çıkartılmasını istemekteyiz. Aramızda mevcut bütün anlaşmazlık konularında iyi niyetle ve yapıcı bir yaklaşımla yürütülecek görüşmelerle, iki tarafça da kabul edilebilir çözümler bulunabileceğine inanıyoruz.

Yunanistan'la aramızda çözüm bekleyen ve bir kısmı kendi aralarında bağlantılı önemli ikili sorunlar vardır. Kıta sahanlığı ve adaların sözleşmelere aykırı olarak tahkimi dahil Ege'ye ilişkin sorunlar bunlardan bir bölümünü oluşturmaktadır.

Hükümetimiz Yunanistan'la aramızdaki önemli ve ciddi sorunlardan hiçbirinin yok sayılmakla ortadan kaldırılamayacağı görüşündedir. Gerek Ege bağlamındaki sorunlar demeti, gerek Batı Trakya Türklerinin azınlık ve insan hakları ihlallerinden kaynaklanan sorunlar, ancak içerikli görüşmelerle çözümlenebilir. Biz, bu amaçla ön-koşulsuz görüşmelerin başlatılmasına ve sürdürülmesine hazırız. Hükümetimiz Yunanistan'la ilişkilerinde itidal ve sağduyuyu egemen kılmaya çalışacak ve Yunanistan'ın da aynı doğrultuda davranmasını bekleyecektir. İki ülkeyi bağlayan ahdi yükümlülöklere ve aramızdaki mutabakatlara uyulması, ilişkilerde aradığımız iyi niyetin göstergesi olacaktır.

Sayın Başkan, Milletvekilleri,

Kıbrıs sorunu 28. yılına girmektedir. Bu sorunun daha fazla askıda kalmaksızın ve en erken bir zaman dilimi içerisinde çözüme ulaştırılabilmesi, Türkiye'nin içten dilediğidir. Hükümetimiz Kıbrıs sorununun, Ada'nın varlığında ve geleceğinde eşit hak sahibi iki toplum arasında anlamlı ve yapıcı bir müzakere süreci sonunda çözülebileceği kanısındadır.

Hükümetimiz Ada'daki gerçekleri ve tarihin olaylarını gözönünde tutarak, Kıbrıs Türk halkının tüm halklarıyla birlikte güvenlik ve esenliğinin, iki toplumun iki ayrı kesimde yaşayacağı ve siyasal eşitliğe dayalı federal bir ortaklık kurulması ile güvence altına alınabileceğine inanmaktadır. Böyle bir siyasal çözüme, toplumlarası müzakereler yoluyla ve barışçı yöntemlerle ulaşılabileceğine dair umudumuzu korumaktayız. Dış baskılar kullanılarak ve sorunun kapsamı genişletilerek, çözüm sürecinin hızlandırılması olanağı yoktur. Hükümetimiz bu anlayış çerçevesinde Kıbrıs sorununun çözümüne yardımcı olmaya ve katkıda bulunmaya çalışacak ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin bu yoldaki çabalarını kuvvetle destekleyecektir. Kıbrıs Türk halkının refah düzeyinin yükseltilmesine ve kalkınma çabalarının hızlandırılmasına bütün olanaklarımız kullanılarak katkıda bulunulması sürdürülecektir.

Sayın Başkan, Sayın Milletvekilleri,

Güney komşularımızla ilişkilerimiz, ülkemizin bölünmez bütünlüğüne karşı gösterdikleri çok yakından ilgilidir. Türkiye, ülkemizin bölünmez bütünlüğüne karşı gösterecekleri fiili ve moral duyarlılığa paralel olarak, güney komşularımızla, siyasi, ekonomik, mali ve teknolojik alanda en iyi niyetler ve en iyi ilişkiler içinde işbirliğini sürdürmeye hazırdır. Bu bağlamda, Suriye ile ilişkilerimizi son yıllarda kaydedilen olumlu gelişmeleri memnurlukla karşılıyor, Irak'la ilişkilerimizin normalleştirilmesi koşullarının kısa zamanda oluşturulmasını diliyoruz.

Türkiye'nin Orta Doğu'da ciddi ve önemli bir ekonomik ve kültürel rol oynayabileceğinden kimse kuşku duymamalıdır. Ayrıca, Türkiye bu bölgedeki iyi komşuluk sorumluluğunu ve siyasi rolünü itidal ve etkinlikle yerine getirebilecek konumdadır.

Hükümetimizce izlenecek dış politikanın maddi altyapısının, ulusumuzun zengin tarihsel birikiminin olgunlaştırdığı, demokratik, laik ve çoğulcu bir siyasi çatı altında biçimlenen, insan hak ve özgürlüklerine, çağdaş değerlere saygılı bir düşünsel altyapıdan beslenmesi büyük önem taşımaktadır. Bu amaçla, kamuoyumu-

zun duyarlık ve eğilimlerini yansıtan ve Türk demokrasisinin karar yapımcılarına çokslesli bir ortamın düşünsel ve moral desteğini kazandırabilecek düzenlemelere önem verilecektir. Dışışleri Bakanlığımızın iç ve dış örgütünün, çağdaş dış politika hizmetlerinin gereğine yanıt verebilecek bir biçimde güçlendirilmesi ve işlevlerini en verimli ve etkin bir biçimde yerine getirebilmesi için gerekli her türlü donanım ve diğer olanaklar sağlanacaktır.

Yüce Meclis'in dış politikamızın yürütölüşüne her aşama katkıda bulunması ve bilgilendirilmesi Hükümetimizin özenle izleyeceği bir uygulama haline getirilecektir. Bu uygulamanın, uluslararası çıkarlarımızın korunup gözetilmesinde en önemli yardımcı unsuru oluşturacağına inanıyoruz.

Sayın Başkan, Sayın Milletvekilleri,

Hükümetimiz ulusal bütönlüğümüz içinde dış politika, milli istihbarat ve milli savunma politikalarını birbirini tamamlayan bir bütün olarak ele alacaktır.

Milli İstihbarat Örgütlerimizi, Türkiye'nin güvenlik, savunma ve dış politika hedeflerine daha çağdaş, daha yararlı ve daha zamanlı katkılarda bulunabilir hale getireceğiz. Teknik ve beşeri istihbarat yeteneklerini birlikte geliştirecek, açık ve kapalı faaliyetlerini yeniden düzenleyecek, milli istihbarat bürokrasisini çok daha profesyonel bir konuma kaydıracağız.

Hükümet, gerçekçi tehdit ve risk değerlendirmelerine dayanılarak oluşturulan milli savunma politikasının, milli refahı artırma hedefleri ile çalışmemeğine inanmaktadır. Bu inançla, milli savunma politikası, milli kalkınma politikasıyla birlikte ele alınarak, beka ve refah dengesinin en rasyonel biçimde kurulmasına ve korunmasına özel itina gösterilecektir. Bu dengede Türk Silahlı Kuvvetlerine caydırıcılık ve savunma niteliğinin kazandırılması ve bu niteliğin idame ettirilmesi hedefi daima gözönünde bulundurulacaktır.

Son yıllarda Dünya'da ve özellikle Avrupa'da ve çevre ölkelerde meydana gelen gelişmeler, alışılmış tehdit ve risk kavramlarına yeni boyutlar getirmiştir. Genelde bir yumuşama ve barış ortamına girilmiş olmakla beraber; Türkiye, Balkanlar, Kafkaslar ve Ortadoğu'daki belirsizlik ve istikrarsızlık üçgeni içinde bulunmaktadır. Bu itibarla, AGİK süreci çerçevesinde, silahsızlanma ve silahların kontrolü yönündeki çalışmaların yanında Türk Silahlı Kuvvetlerinin reorganizasyonu ve modernizasyonu yönündeki çalışmaların da hızlandırılması gerektiğine inanılmaktadır. Dolayısıyla, Türk Silahlı Kuvvetlerinin her türlü ortam ve şartta harekât icra edebilecek, hareket ve beka kabiliyeti yüksek, yeterli komuta kontrol sistemlerine sahip, yüksek teknolojiyi kullanabilecek imkân ve kabiliyetlere kavuşturulması elzem görölmektedir.

Söz konusu reorganizasyon ve modernizasyon çerçevesinde; gerekli kaynakların tahsis edilmesi, Silahlı Kuvvetlerin personel sayısının bir plan ve program dâhilinde azaltılması, dolayısıyla askerlik süresinin kademeli bir biçimde kısaltılması önemle ele alacağımız konular olacaktır.

Diğer taraftan, 1970'li yılların başlarından itibaren kurulmasına başlanan ve geliştirilmesine çalışılan yerli savunma sanayiinin, Silahlı Kuvvetlerin çağdaş ih-

tiyaçlarına cevap verebilecek yüksek teknoloji ürünü silah ve malzeme sistemlerini ve teçhizatı üretebilecek düzeye çıkarılması ve böylece dışa bağımlılığı giderek azaltma yönündeki gayretlerin artırılması da, savunma politikamızın önemli bir unsurunu teşkil edecektir.

Sayın Başkan, Sayın Milletvekilleri,

Hükümetimizin temel amacı siyasal, ekonomik ve toplumsal istikrarı ve toplumsal güveni sağlamaktır.

Ülkemizin bu geniş tabanlı Hükümeti, siyasal istikrar yanında, toplumumuzu ve devletimizi de kapsayan bir yenileşme ve rahatlama uygulaması ile göreve başlamak azmindedir. Gerçekten devleti, rejimi ve ekonomiyi etkin bir şekilde işleyecek hale getirebilmek, tutarlı, kararlı, adil ve objektif uygulamalarla hükümet etmeyi, halkımıza verilecek hizmetin gereği sayıyoruz.

Hayat pahalılığının önlenmesi, enflasyonun düşürülmesi, işsizliğin asgariye indirilmesi, vatandaşlarımızın sosyal ve ekonomik güvencelerle donatılması, gelir dağılımındaki çarpıcı adaletsizliği önleyici önlemler uygulamaya konması ve böylece halkımıza huzur verilmesi, ülkemizdeki istikrarın temel koşuludur.

Hükümetimiz, Türkiye'nin her alanda büyümeyi vazgeçilmez hedef sayması gerekliliğine inanır. Biz bu büyümeyi istikrar içinde gerçekleştirmeye kararlıyız.

Sosyal ve ekonomik barış ve istikrar içinde müreffeh bir Türkiye'ye erişmek, Hükümetimizin temel amaçlarından biridir. Böyle bir Türkiye hem büyümesini, hem toplumsal zenginleşmesini sağlamış olacaktır. Biz, devleti ve toplumu ile zenginleşmiş bir Türkiye'yi gerçekleştirmek için en etkin önlemleri almaya kararlıyız.

Her türlü yolsuzluk, iltimas ve rüşvetle mücadeleyle kesinlikle kararlı olan Hükümetimizin oluşturacağı dürüst ve şeffaf yönetim, ülkemize genel bir rahatlık getirecektir.

Hükümetimiz, yolsuzlukların hesabını hukuk içinde sormaya karardır. Demokratik sistem çerçevesinde ve normal yargı mekanizmasında, yolsuzlukların takip edilmesi, halkımıza karşı yükümlülüğümüzdür. *(DYP ve SHP sıralarından al-kışlar)*

Sayın Başkan, Sayın Üyeler,

Hükümetimiz ekonomik, toplumsal ve siyasal sorunların birikip yoğunlaştığı bir aşamada göreve başlamıştır. Bunların bilincinde olarak bu hükümeti oluşturup Yüce Meclis'in huzuruna geldik. Halkımıza, onların temsilcilerinden oluşan Parlamento'ya inanarak, güvenerek bu ağır görevi üstlendik. Ulusumuzun müstesna nitelikleri en büyük güven kaynağımızdır. Ulusumuzun eşsiz tarihinden gelen ve doğasında var olan nitelikler, ülkemizin ileri ve kalkınmış ülkeler arasında hak ettiği yerini almasını sağlayacaktır.

Yeni bir şevk, ümit ve heyecanla, aziz milletimize, büyük hizmetler vereceğimize inanıyoruz. Ve bu kararlılıkla göreve başlıyoruz.

Yüce Meclis'imizin, izhar edeceği güven, güçlükleri aşmanın ve başarıya ulaşmanın, en önemli dayanağı ve kaynağı olacaktır.

Taktir yüce Heyetinizindir.

Cenab-ı Allah hepimizin yardımcısı olsun. *(DYP sıralarından ayakta alkışlar, SHP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Başbakan.

Sayın milletvekilleri, Bakanlar Kurulunun Programı Sayın Başbakan tarafından Genel Kurula sunulmuştur.

Anayasanın 110 ve İçtüzüğü'nün 105'inci maddeleri, "Bakanlar Kurulu Programı üzerindeki görüşmelerin, programın okunmasından 2 tam gün geçtikten sonra yapılmasını" öngörmektedir.

Buna göre, program üzerindeki görüşmeler 28 Kasım 1991 Perşembe günü yapılacaktır.

Danışma Kurulu Önerileri

Bakanlar Kurulu Programının görüşülmesi ile güven oylamasının özel gündemde yer görüşme gün ve sürelerine; 26.11.1991 ve 27.11.1991 tarihlerinde Genel Kurul çalışmalarına verilmesine ve Türkiye Büyük Millet Meclisi komisyonlarının üye sayısı ile üyeliklerin siyasî parti dağılımına ilişkin Danışma Kurulu önerisi

BAŞKAN — Danışma Kurulunun önerileri vardır, okutup, ayrı ayrı oylarımıza sunacağım:

Danışma Kurulu Önerisi

Danışma Kurulunun 22 Kasım 1991 Cuma günü yaptığı toplantıda, aşağıdaki önerilerin Genel Kurulun onayına sunulması uygun görülmüştür.

Hüsamettin Cindoruk
Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı

DYP Grubu Başkanvekili
Güneş Müftüoğlu

ANAP Grubu Başkanvekili
Mustafa Kalemli

SHP Grubu Başkanvekili
Aydın Güven Gürkan

RP Grubu Başkanvekili
Oğuzhan Asiltürk

Öneriler:

Okunmuş bulunan Bakanlar Kurulu Programının görüşülmesi ve güven oylamasının özel Gündemde yer alması; program üzerinde 28.11.1991 Perşembe günü yapılacak görüşmeler için Genel Kurulun saat 14.00'te toplanması; görüşmelerde Hükümet ve siyasî parti grupları adına yapılacak konuşmaların birer saat, kişisel konuşmaların 15'er dakika olması ve görüşmelerin bitimine kadar çalışma süresi-

nin uzatılması; 26.11.1991 Salı ve 27.11.1991 Çarşamba günlerinde Genel Kurul çalışmalarının yapılmaması önerilmiştir.

BAŞKAN — Bakanlar Kurulu Programı üzerindeki görüşmeleri yapmak için, alınan karar gereğince, 28 Kasım 1991 Perşembe günü saat 14.00'te toplanmak üzere, birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 17.02

TBMM Tutanak Dergisi
Dönem 19 Cilt 1 Birleşim 8
Sayfa 146-210
28.11.1991 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

BAŞKAN: Başkanvekili Yıldırım Avcı
KÂTİP ÜYELER: Ali Günaydın (Konya)
İşıl Saygın (İzmir)
Açılma Saati: 15.00

Hükümet Programının Görüşülmesi

BAŞKAN — Türkiye Büyük Millet Meclisinin 8’inci Birleşimini açıyorum. Toplantı yetersayısı vardır. Gündeme geçiyoruz.

BAŞKAN — Gündemimize göre, Başbakan Sayın Süleyman Demirel tarafından kurulan Bakanlar Kurulunun Programı üzerindeki görüşmelere başlıyoruz.

Görüşmelerde, İçtüzüğün 73’üncü maddesine göre, siyasî parti grupları adına birer sayın üye ile şahısları adına iki sayın üyeye, Hükümet adına da Başbakan veya bir bakana söz verilecektir.

Program üzerinde söz alan sayın üyelerin adlarını sırayla okuyorum.

Gruplar adına söz isteminde bulunanlar: Refah Partisi Grubu adına Sayın Necmettin Erbakan, Sosyaldemokrat Halkçı Parti Grubu adına Sayın Aydın Güven Gürkan, Doğru Yol Partisi Grubu adına Sayın Güneş Müftüoğlu, Anavatan Partisi Grubu adına Sayın Mesut Yılmaz.

Şahısları adına söz talebinde bulunan sayın üyeler: Sayın Kamer Genç, Sayın Bülent Ecevit, Sayın Zeki Ergezen, Sayın Koray Aydın, Sayın Recep Kırış, Sayın Mahmut Kılıç, Sayın Ziya Halis, Sayın Aykut Edibali, Sayın İbrahim Kumaş, Sayın İbrahim Halil Çelik, Sayın Abdülkerim Doğru ve Sayın Mehmet Dönen.

Genel Kurulun 25.11.1991 tarihli 7’nci Birleşiminde alınan karar gereğince, siyasî parti grupları ve Hükümet adına yapılacak konuşmalar birer saat, kişisel konuşmalar da 15’er dakikadır. Söz sırası, Refah Partisi Grubu adına, Sayın Necmettin Erbakan’ın. Buyurun efendim. *(RP sıralarından ayakta alkışlar)*

RP GRUBU ADINA NECMETTİN ERBAKAN (Konya) — Muhterem Başkan, muhterem milletvekilleri, yeni Hükümetin saygıdeğer üyeleri; hepinizi, Refah Partimiz Grubu adına hürmetle, muhabbetle selamlıyorum.

Bugün 28 Kasım 1991; Türkiye Büyük Millet Meclisinde Hükümet Programını görüşüyoruz. Bendeniz, huzurlarınıza Refah Partimizin bu Hükümet Programı hakkındaki görüşlerini arz etmek üzere gelmiş bulunuyorum.

Sözlerime başlarken, önce “Neredeyiz, buraya nasıl geldik, ne yapıyoruz” konusu üzerinde kısaca birkaç cümlelik açıklama yapmak istiyorum.

Bildiğiniz gibi, 20 Ekim seçimleri yurdumuzda huzur içinde geçti, bir bayram havası içinde yapıldı, partiler arasında kardeşliğin en güzel gösterisi sergilendi. Milletimiz bu seçimlerde canlı bir çalışma yaptı, büyük bir dinamizm gösterdi. Batı ülkelerinde iki seçim arasında, partiler arasındaki oy oranları yüzde 2-3 kadar ancak değiştiği halde, bizim milletimiz, yanlış bir uygulama yapan ANAP’ın oylarını yüzde 36’dan yüzde 24’e indirdi. ANAP’ın oyları yüzde 12 oranında çözüldü, öbür taraftan, iki yıl içerisinde, SHP yüzde 28’den yüzde 20’ye düştü. Yüzde 8 de SHP’den çözüldü. Millet in bu yüzde 20’lik bölümü gidecek yer aradı. Hepimizin bildiği gibi, medyada her zaman olduğu gibi, DYP allanıp pullanıp gösteriliyordu; buna rağmen, milletimizin çözülen bu yüzde 20’lik kısmı bunu tercih etmedi; çünkü, yıllardan beri denemiş ve bunun bu işleri çözemeyeceği hakkında bir kanaat sahibi olmuştu; ancak yüzde 3’ü buraya gitti; iki yıl içinde DYP’nin oyları yüzde 24’ten yüzde 27’ye çıktı. (*DYP ve SHP sıralarından alkışlar, ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar*) Milletimizin büyük bölümü, bilindiği gibi, Refah Partisine geldi; Refah Partisinin oyları yüzde 250 arttı ve Refah Partisi böylece dört tane barajı yıktı. (*RP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar*) Bilindiği gibi; bu barajlar, sırf, millî görüşün iktidara gelmemesi için konulmuş olan Türkiye barajı, il barajı, TRT barajı ve bir kısım basın barajıydı. Milletimiz, âdeta Berlin Duvarını yıktı. Refah Partisini başa güreşen bir parti haline getirdi ve takriben maddî bakımdan birbirine eşit dört tane Partiyi ortaya koydu. Böylece, milletimiz, bu seçimde Türkiye’nin kurtuluşu hangi zihniyettedir, hangi istikamettedir; bunu göstermenin şuurunu sergilemiştir. Milletimiz, 20 Ekim seçimlerinde “Biz, artık dış güdüm istemiyoruz, faizci düzen istemiyoruz; millî ve manevî değerlere bağlılık istiyoruz” demiştir.

Seçimler bayram havası içinde yapıldı. Bir ay kadar bir balayı dönemi geçti. Şimdi iş görme sırasına geldik. Hemen belirtmek istiyorum ki, biz Refah Partisi olarak, bu iş görme döneminde de, aynen seçimlerdeki kardeşlik havası devam etsin istiyoruz, bayram havası devam etsin istiyoruz. 20 Ekim seçimleri Türkiye için önemli bir dönüm noktasıdır; çünkü, bu seçimler 12 Eylülün antidemokratik ihtilal dönemini kapatma imkânını ortaya koymuştur; henüz kapatmış değildir, o döneme ait antidemokratik anayasa, yasalar ve bütün kalıntılar temizlendiği zaman kapatılmış olacaktır.

20 Ekim seçimi, aynı zamanda Türkiye’de tek adam yönetimine son vermiştir. Hepimizin bildiği gibi, geçmiş dönemde bir tek adam yönetimi oldu, değiştirilen seçim kanunlarıyla, 1987 seçimlerinde âdeta Türkiye’de rejim değişti. Bu hileli seçim kanunlarıyla bir tek adam yönetimine geçildi, bir bakıma Türkiye, cumhuriyetten mutlakiyete döndü. Şimdi mutlakiyet yönetiminden meşrutiye mi döneceğiz, Cumhuriyete mi döneceğiz; bu, Sayın DYP ve SHP gruplarının davranışına bağlıdır. Eğer onlar, “İktidar bizdendir” deyip, Türkiye Büyük Millet Meclisinin asıl hâkim güç olduğuna dikkat etmez ve kendi içlerinden vazife alan arkadaşlara karşı, “yanlış yaptığınız zaman düzeltereğiz, doğru yaptığınız zaman yardımcı olacağız” tavrını takınmazlarsa, bu iş bir nevi yarım meşrutiye dönüşür. Yok eğer, hakikaten

Türkiye Büyük Millet Meclisinin her şeyin asıl temsilcisi ve sahibi olduğu şuuruyla hareket edilirse, bu takdirde Cumhuriyete geçmemiz mümkündür.

BAŞKAN — Sayın Hocam, bir dakika müsaadenizi istirham edeceğim.

NECMETTİN ERBAKAN (Devamla) — Buyurun.

BAŞKAN — Anayasamızın 1'inci maddesi, Türkiye Devletinin daima cumhuriyet olduğunu söyler.

NECMETTİN ERBAKAN (Devamla) — Hiç şüphesiz de... Ben Anayasada ne yazıyor, onu söylemiyorum, tatbikat nasıl yürüyor onu söylüyorum Sayın Başkan, (RP sıralarından *"Bravo" sesleri, alkışlar*) Yoksa, Anayasada çok şeyler yazıyor... (RP sıralarından *"Bravo" sesleri, alkışlar*)

BAŞKAN — Buyurun efendim.

NECMETTİN ERBAKAN (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım; bu Meclis, inanıyoruz ki - bilhassa yeni seçilen Meclis Başkanı arkadaşımıza olan büyük güvenimizden ve Meclis Başkanlık Divanına seçilen arkadaşlarımıza olan güvenimize dayanarak söylüyorum - hakikaten Türkiye'de ilk defa bir sivil anayasa yapmak, sivil bir toplumlaşma ve demokratikleşme hizmetini yapmak imkân ve şansına sahiptir. Biz Refah Partisi olarak, bu yolda yapılacak bütün çalışmaları canla başla destekleyeceğiz. (SHP sıralarından *"Bravo" sesleri, alkışlar*)

Şimdi Millet Meclisi teşekkül etmiştir... İçimizden bir heyet, yürütme görevini yapmak için bu programa dayanarak bizden izin istiyor. Program hakkında görüşlerimizi söyleyeceğiz... Yüce Meclis izin verirse yürütecek, vermezse yürütmeyecek. İşte bunun müzakeresini yapıyoruz.

Bendeniz, şu anda huzurlarınızda altı ayrı sıfatla konuşuyorum. Bir tanesi; Refah Partisi Grubu adına, diğeri Türkiye Büyük Millet Meclisindeki muhalefet partilerinin meydana getirdiği topluluk adına, bir diğeri Türkiye Büyük Millet Meclisinin bütününün bir üyesi olarak, bir diğeri milletin yüzde 17'sini temsil eden, yani 10 milyonluk bir millet kitlesini temsil eden bir camia mensubu olarak, bir diğeri milletin yüzde 52'sini temsil eden çoğunluktaki büyük muhalefet topluluğu adına ve bir diğeri de milletimizin bir ferdi olarak da 60 milyon memleket evlatlarından bir tanesi olarak huzurlarınızda konuşuyorum. Tabii, en önemlisi bu altıncı sıfatımdır.

İlk söyleyeceğim şudur: Elli yıldan beri milletimiz ezilmiştir. Bilhassa son on yılda büyük acılar çekti. Şimdi, milletimiz, bir an evvel bu sıkıntılardan kurtulmak istiyor; bir hükümet kurulmuştur; bu hükümetin, milletin dertlerini halletmesini, milleti huzura kavuşturmasını istiyor. Milletimiz bunu istediği için, biz de aynı şeyi istiyoruz. Bu sebepten dolayıdır ki, muhalefet görevimizi en şerefli bir görev sayarak, bütün gayretimizle yürütmek istiyoruz. Muhalefet görevi, en az iktidar görevi kadar şereflidir. Çünkü, muhalefet, hizmetlerin yapılmasına yardımcı olacaktır, doğruları besleyecektir, yanlışların yapılmamasına gayret edecektir; yapıcı olacaktır, yol gösterecektir ve iktidar düşerse, kolundan tutup kaldıracaktır. İşte biz, Refah Partisi olarak bu anlayışla muhalefet görevimizi yapmanın gayreti içindeyiz, önemli olan, milletimizin mutluluğudur. Hizmetleri kim yaparsa yapsın; keşke bu heyet yapsa, biz de bu heyete yardımcı olsak. Bunun için, bu heyete karşı hareket

noktamız şefkattir, kardeşliktir, yardımcı olmaktır. Hiç şüphesiz, Parlamentodaki bütün arkadaşlarımız da aynı şekilde davranacaklardır. Şimdi, işte bu şefkatle, bu kardeşlik vazifemi yapmaya başlıyorum.

Önce, Hükümeti teşkil eden Sayın Süleyman Demirel Beyefendiye dönüp diyorum ki: Bu Hükümeti kurarken, keşke Mecliste grubu olan bütün partilerle görüşseydi. Bu, bugüne kadarki bir teamüldür. Daha iyiyi aramak bakımından, diğer partilerin fikir ve tavsiyelerinden istifade etmek bakımından, siyasi nezaket bakımından ve milletin bütününe saygı bakımından daha faydalı olurdu; Böyle hareket etmemekle yanlış bir davranış içinde bulunmuştur.

Diğer yandan, Sayın Demirel, keşke Hükümeti kurarken ve bu programı hazırlarken, milletin 20 Ekimdeki temayüllerini dikkate alsaydı. Çünkü, demin yaptığım açıklamaya göre, milletimiz “dış güdüm istemiyorum, millî görüş istiyorum, adil düzen istiyorum” demiştir. Halbuki, daha ilk günden itibaren görüyoruz, Türkiye “Refah” demiş; ama, dış güçler “eyvah” demiştir. *(RP sıralarından alkışlar)* İşte buyurunuz, şu elimde gördüğünüz gazetelerdeki kupürleri hepiniz takip ettiniz; baştan sona kadar, dış güçler eyvah diyor. Neden? Çünkü, Refah Partisi kuvvetli bir grupla Parlamente'ye girdi; artık, Türkiye'yi sömüremeyecekler, artık Türkiye'yi bir uydu gibi kullanamayacaklar... Telaşları bundan dolayıdır. Bunun için, temenni edilirdi ki, yeni Hükümetin kuruluşunda milletin temayülüne dikkat edilsin. Böyle yapılmadı, Hükümet kurulurken yüzde 28'den yüzde 20'ye düşmüş olan bir SHP ile doğrudan doğruya - diğer hiçbir parti ile konuşulmadan - koşulup hükümet kurulmasına çalışıldı. Bildiğiniz gibi, bu, ilk günden itibaren dış güçlerin yazdığı senaryoların bir tatbikatı olmuştur. Burada bir kere daha dış güçlerin ne kadar büyük bir dikkatle bunları takip ettiği hususunda hepinizin bildiği gerçekleri kısaca dile getirmek istiyorum.

Bakınız, 20 Kasım Çarşamba günü bu Hükümet açıklandığı zaman, Amerika'da çok geçiriliyor; aman, yoksa sakın ha, Dışişleri Bakanı Sayın Profesör Mümtaz Soysal mı olacak? Bakıyoruz, gazetelerde başka şey yazıyor, birkaç saat sonra başka şeyler ortaya çıkıyor. İşte, dış güçler Türkiye ile bu kadar yakinen ilgilenmektedirler.

Şimdi, diğer bir işaret edeceğim nokta da şu: Sayın Demirel'e diyorum ki, keşke bu hükümeti kurarken daha adilane davransaydınız. Neden? Çünkü, bu Hükümeti kurarken SHP'ye karşı çok büyük haksızlık yaptığınız görülüyor. Şu vazife taksimatına bakınız: Sayın İnönü, TUBİTAK... Yerine bir bakayım, başka bir şey var mı? *(RP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar; DYP SHP ve ANAP sıralarından gülüşmeler)* Evet, TUBİTAK ve Türkiye Standartlar Enstitüsü ile, millete verdiği sözleri yerine getirecek... Buna mukabil, başta Merkez Bankası olmak üzere, bütün bankalar, ne varsa hepsi Sayın Demirel'e bağlı. Bu nasıl vazife taksimi? *(RP sıralarından alkışlar)* Bu nasıl vazife taksimatı?

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Hocam, bizi birbirimize mi düşürecek-sin?

NECMETTİN ERBAKAN (Devamla) — Öbür taraftan, Programa da bakınız; Program baştan sona kadar DYP Programı. SHP bu Programda ortak olarak değil, sadece sözcük olarak kullanılmış; lügat olarak. Programın kelimeleri SHP'nin diliyle

yazılınca, bunun adı ortaklık oluyor. Bakınız, bu haksızlığın en açık delili nedir biliyor musunuz? Sayın Demirel'in, Hükümeti kurduktan sonra Sayın İnönü'ye karşı tatbik ettiği pansuman metodu. "Aman Sayın İnönü, arabaya siz de buyurun, beraber gidelim..." Niye bunları yapıyor? Bu büyük haksızlık açığa çıkmasın diye.

Bunu bir açıkgozlülük zannedebilir. Yalnız, kendilerine hatırlatıyorum ki, bu kabil açıkgozlülükler her zaman rahatsızlıklara sebep olmuştur. Bir müddet sonra SHP'nin tabanı bu gerçekleri görecektir ve bu haksızlıktan hoşnutsuz olacaktır.

Bundan başka, SHP, bu Hükümetin içerisinde, gelmiş, ufalmış ufalmış ve yok olmuştur. Çünkü, Programın içerisinde SHP'nin kendi fikriyatına ait hiçbir şey görülmemektedir. Bu Program, doğrudan doğruya bir DYP Hükümetinin programıdır; SHP'nin pansuman tedbirlerini de göremiyoruz burada. DYP'nin bilinen, klasik bir hükümetidir.

Şimdi, bakınız, SHP Hükümetin içinde ve Programda yok olduğuna göre, bu Hükümet doğrudan doğruya DYP tabanına dayanıyor sözde. Bu da, sadece bir yüzde 27'den ibarettir. Halbuki, kendisi yıllardan beri ANAP'a karşı "Yüzde 36'yla hükümet olunmaz, yüzde 21'le hükümet olunmaz" dedi dedi durdu, şimdi kendi iç hesabında, yüzde 27 ile hükümet yapmak istiyor. Şöyle düşünüyorsa çok yanlış, hata ediyor. "Ben şimdi, nasıl olsa SHP'yi koltuğumun altına aldım. Bu manivelayı kullanarak, çarpık Seçim Kanununun bir neticesi olarak bütün Meclisi de kendi kontrolüm altında tutacağım" diyorsa, işte bu, tek adam yönetimine gider ve kimseye bir fayda getirmez. Bu durum, sadece, demin de söylediğim gibi, SHP'nin tabanı tarafından fark edildiği zaman rahatsızlık doğuracak.

İBRAHİM GÜRSOY (İstanbul) — Hoca, bozgunculuk yapma.

NECMETTİN ERBAKAN (Devamla) — Diğer yandan, Sayın Demirel'e söyleyeceğim bir diğer önemli nokta da; bu Hükümeti kurarken, kendi tabanının arzu ve temayüllerini de dikkate alsaydı daha iyi olurdu. Çünkü, 1974'ten beri, Sayın Demirel'in tabanı, DYP camiası, bize karşı hep "siz niçin 1974'te Cumhuriyet Halk Partisiyle koalisyon yaptınız" demiş demiş durmuştur; tam on yedi sene; köyde, kahvede, evde... (RP sıralarından alkışlar)

Bilindiği gibi, biz Cumhuriyet Halk Partisiyle koalisyon kurduk ve o dönemde memlekete büyük hizmetler yaptık; Kıbrıs zaferi o dönemde kazanılmıştır... Bir bir sayacak değilim! Ne var ki, o dönemde üç aylık bir hükümet denemesinden sonra, başka alternatif kalmadığı için buraya başvurulmuştur. Halbuki şimdi, Sayın Demirel, pek çok alternatif varken, doğrudan doğruya kendi inisiyatifiyle, gitmiş, SHP'yle bir koalisyon kurma yolunu tercih etmiştir. Bu durum, DYP tabanını aynı şekilde rahatsız edecektir. Bir bakıma, bir yandan rahatsız bir DYP tabanı, bir yandan rahatsız bir SHP tabanı...

ALİ YALÇIN ÖĞÜTCAN (Adana) — Rahatsızlık yok.

NECMETTİN ERBAKAN (Devamla) — Kaldı ki, bütün bunların var olmadığını kabul etsek dahi, aritmetik hesap ne gösteriyor...

Şu gerçeği belirtmek istiyorum: İki büyük çarpıklık bir an evvel düzeltilmelidir. Bunlardan bir tanesi Seçim Kanunu çarpıklığıdır.

Bakınız, bu Mecliste - şurada, listelere bakıyorum - buradan bu tarafı SHP ve DYP gözüküyor. Halbuki, bunların milletteki tabanı yüzde 48'i bile bulmuyor. Eğer Seçim Kanunu adilane bir kanun olsaydı, bu iki parti ceman yekun burada sadece 215 milletvekiliyle, diğer üç tane muhalefet partisi ise 235 milletvekiliyle oturacaktı. Bu çarpıklık kimseyi aldatmasın ve bilhassa Hükümeti aldatmasın.

Bir ikinci çarpıklık da, TRT ve medya çarpıklığıdır. Medyayı ve TRT'yi açarsanız, aylardan beri, dış güdümün etkisiyle sadece bu iki partiye yer vermektedir. Bu yer veriş de, asla milletimizi aldatmamalıdır. Gerçek odur ki, bu Hükümetin bütün tabanı, millet nezdinde yüzde 48'dir. Bugün, Millet Meclisinde, üç tane muhalefet partisi ise milletin yüzde 52'sini, yani çoğunluğu temsil ediyor. Böylece, millet tabanında, kurulmuş olan Hükümet bir azınlık hükümetidir.

Bunu bilhassa niçin belirtiyorum? Bakınız, “efendim, aman, millet bu Hükümeti istiyor, bu Hükümetten çok şeyler bekliyor” diye basından birtakım sözler duyduğunuz zaman, sakın bunlara aldanmayın. Çünkü, milletin büyük çoğunluğu, daha bir ay önce sizi istemedi; siz kendiniz, bu yollara geldiniz, girdiniz. Eğer milletin çoğunluğu bizi destekliyor zannederseniz, gevşersiniz ve hata yaparsınız. Onun için, size yapacağım en önemli tembihat budur. Sakın zahire aldanmayın, gerçekte milletin çoğunluğu bugünkü muhalefeti göstermektedir.

Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; bu açıklamaları yaptıktan sonra, şimdi, müsaadenizle, Hükümet Programı üzerindeki görüşlerime geliyorum.

Bir koalisyon protokolü ve bu Program hazırlandı ve ortaya kondu. Bizler, Refah Partisi mensupları olarak, bu dokümanları, bundan önceki hükümetlerin programlarını, Altıncı Beş Yıllık Planı; yani şu anda tatbik edilmesi gereken planı, kendi Merkez Karar Yönetim Kurulumuzda, Grubumuzda, geniş bir uzmanlar heyetiyle tekrar tekrar inceledik, müzakere ettik. Niçin? Çünkü, olay çok önemlidir, milletin mutluluğuyla ilgilidir.

Aslında, “demokratikleşme” dediğimiz zaman, lazım gelirdi ki, bilhassa muhalefet partilerinin bu Program üzerindeki konuşmaları zaman kısıtlamasına tabi tutulmasın. Hepimiz biliyoruz, Sayın Demirel, geçtiğimiz birleşimde, Programı iki saat, koşa koşa okudu. Okunması iki saat süren bir Program üzerinde konuşmak için, çok iyi takdir olunur ki, çok daha fazla zamana ihtiyaç vardır. Ne yazık ki, Meclis Danışma Kurulunda bu konu konuşulurken, Refah Partisi, bu zaman sınırının kaldırılmasını istediği zaman, iktidara mensup partilerin temsilcileri bunu uygun görmediler ve bu sınırlamayı yaptılar. Bu, programda yazılan demokratikleşme hareketine ters düşen bir davranıştır ve ümit ediyoruz ki, bundan sonra yapılacak olan içtüzükte, bu kabil haksız ve yersiz sınırlamalar yapılmaz.

Şimdi, şu programı incelediğimiz zaman ne görüyoruz, bir bakalım muhterem arkadaşlarım.

Programın içerisinde bir kısım poliklinik tespitler yapılmış; diğer yandan, birtakım temenniler yapılmış; ancak, ne bu poliklinik tespitlerin bir teşhisi var ne de bu milletin arzu ettiği meselelerin nasıl çözüleceği konusunda herhangi bir tedavi var. Sadece temenniler orta yere konmuş. Bu temenniler için ortada kaynak yok, çare yok, ilaç yok. Onun için, bu, bir program değil, olsa olsa sadece bir iyi niyet

mektubundan ibarettir. (*RP sıralarından alkışlar*) Bir hükümet programında, ne yapılacak, niçin yapılacak, ne zaman yapılacak, nasıl yapılacak, hangi imkânla yapılacak, bunların gösterilmesi lazım. Türkiye, ne zaman nereye getirilecek? Bunun belli edilmesi lazım. Halbuki, bu programda bunlara ait hiçbir şey görmek mümkün değildir. Bunun için, şimdi konunun içerisine girerken, tekrar önemli bir teklifte bulunmak istiyorum:

Bakınız, bir yandan, ANAP, “Devrederken” diye bir belge neşretti, bir yandan Sayın Demirel “Teslim Alırken” diye birtakım rakamlar ortaya koydu. Bu rakamlar birbirini tutmuyor. Geliniz, Türkiye’de bu kör dövüşünü ortadan kaldıralım. Diyorum ki, tıpkı Yüksek Seçim Kurulu gibi bitaraf merci olsun; ülkenin temel donelelerini, kuruluşlardan istifade etmek suretiyle takip etsin. Millî gelir ne kadar artmış, işsizlik ne olmuş vesaire... Bu hakem heyeti bunu tespit etsin ve biz, birtakım hataları yaptıktan sonra, işi lafebeliği ile kapatmaya kalkmayalım; çünkü, yıllardan beri edindiğimiz tecrübe budur. Biri geliyor, “enkaz devraldım” diyor, işe başlıyor, kendisi daha çok enkaz yapıyor; ama, arkasından lafebeliğine başlıyor; “seninki benimkinden daha iyi, benimki seninkinden daha iyi” diye. Bu kör dövüşünü ortadan kaldıralım ve böylece, hakikaten medenî bir ülke olarak her şeyimizi rakamlarla, bitaraf mercilerin tespitiyle ortaya koyalım.

Muhterem arkadaşlarım, şimdi, milletimiz mutluluk istiyor. Mutluluğun beş şartı vardır: Huzur, hürriyet, adil bir devlet düzeni, refah ve saygınlık. Halbuki bugün, Türkiye’imizde Programda da tespit edildiği gibi huzur yerine anarşi ve terör var; güneydoğu sorunu var; hürriyet yerine insan hakları çiğneniyor; adil devlet düzeni yerine hile rejimi var, baskı var, rüşvet var, vurgun var, iltimas var, haksızlıklar var... Programda bunlar tespit edilir... Refah yerine sömürü düzeni, köle düzeni var; saygınlık yerine bağımlılık vardır. Bu sebepten dolayıdır ki, her şeyden önce dört meselenin çözülmesi bu programda ele alınmıştır. Programda, “güneydoğu meselesinin çözülmesi lazımdır” diyor, “anarşi ve terörün önlenmesi lazımdır” diyor... Birinci mesele budur.

İkinci mesele: “Ekonominin, herkese refah getirecek, hızlı kalkınmayı gerçekleştirecek şekilde düzenlenmesi lazımdır” diyor.

Üçüncü mesele: Demokratikleşmedir. Biz, buna, bizim tabirimizle, adil düzene geçiş diyoruz; çünkü, demokratikleşme, bizim adil düzen programımızın içerisinde sadece ufak bir kısımdır.

Diğeri de dış politikadır. “Şahsiyetli, millî menfaatlarımızı koruyucu bir dış politika takip edilmelidir” diyoruz.

Evet, bu programda bunlar tespit edilmiş; ancak, programın en büyük noksanı olarak hemen işaret ediyorum ki, asıl bu meselelerin çözülmesi için lüzumlu olan, manevî ve ahlakî kalkınmadır. Türkiye’deki manevî ve ahlakî tahribata ait tek bir mesele ele alınmamış ve böyle bir dert taşınmamış. Halbuki, bu, yapılmadan, hiçbirisinin çözülmesi mümkün değildir.

Hemen belirtiyim ki, program, birtakım bakanlıklardan toplanmış, alt alta yazılmış, vakit dar olduğu için gözden de kaçırılmış; içinde tekrarlar var; çok daha güzel bir tasnifle, çok daha kısa bir şekilde yazılabilirdi. Bu, bir demet halinde önümü-

ze getirildi. Bunun içerisinde ne vardır? İçerisinde ne olduğunu size sekiz bölümle ifade etmek istiyorum:

Birincisi, ülkenin meseleleri hakkında poliklinik tespitler. Bunlar yapılırken ikinci bir kısım da konmuş. Nedir bu? Bir hastaya, düzeleceksin, yüzün gülecek, ağrıların olmayacak denmesi gibi, bu temennilerin arkasından - bak, doktorun demiyorum - bir hastabakıcının söyleyeceği güzel şeyler söylenmiş. Niçin “doktor” demiyorum; çünkü, teşhis yok, tedavi yok, sadece, “yüzün gülecek, ağrıların olmayacak, eyisin eyi” diyor. *(RP sıralarından alkışlar)*

Diğer bir önemli hususiyet ise, ne zaman ki meselelerin teşhisi, ne zaman ki meselelerin çözümü olacak; işte o noktada başlıyor çelişkiler. O noktada başlıyor... Sıkışmış; çare yerine bir tabir ortaya atıp, bırakmış gitmiş. O noktada yanlış teşhis ve teklifler konmuş; tarifi yapılmamış, şüpheli, tehlikeli tabirler kullanılmış ve birtakım tahribat doğuracak kısımlar ilave edilmiş; bunların yanında da, birçok şeyler programda ya yoktur veyahut da boş lafla geçirilmiştir.

Bakınız, şimdi bunları size kısaca birkaç kelimeyle özetlemek istiyorum. Bütün arkadaşlarımız ve bütün milletimiz programdan haberdar olduğu için, bunları uzatacak değilim.

Önce, bir defa, poliklinik tespitler: Anarşi, terör ve soygunlar birbirini izlemekte, faili meçhul cinayetlerin sayısı artmaktadır; doğru.

Nüfusun yüzde 50'si sosyal güvenlikten yoksundur; doğru.

Yatırım ve sanayileşmesi hemen hemen durmuş, işsiz sayısı artmış, pahalılığı önleyememiş, 40 ilin dışı göç verdiği Türkiye, yolsuzluk iddialarının doruğa çıktığı, bu bozuk sosyal yapısı ile halkın gelecek ümitlerinin giderek karamsarlığa dönüştüğü bir noktadadır; doğru.

Hepsini okumayacağım; çünkü, herkes biliyor.

Bölgelerarası kalkınmışlık farklılıkları, pek az ülkede görülebilecek kadar endişe verici ve çarpıcıdır. Her kesimdeki vatandaşımızın bir yaşam rahatına kavuşturulması Türkiye'nin temel sorunudur; doğru.

Sonra, ikinci bir bölüm ne diyor şimdi? Madem ki bu meseleler var; öyle mi? Peki öyleyse, bak şimdi başlıyor Program:

- Anarşi ve terör durdurulacaktır.
- Enflasyon indirilecektir.
- özgürlükçü, katılımcı, her alanda tam demokratik bir rejim kurulacaktır.
- Hukukun üstünlüğü esas olacak.
- İnsan haklarına ilişkin temel ilkeler vazgeçilmez olacak.
- İnanç, düşünce, atılım özgürlüğü olacak.
- Din ve inanç özgürlüğü toplumsal yaşamın vazgeçilmez bir ilkesi olacak.
- Kamu görevlilerine sendikal hak vereceğiz.
- Esnaf ve sanatkârlarımızın güçlenmesine önem vereceğiz.

- Sağlık örgütünün altyapısı hekim ve destek sağlık personeli eksiklikleri hızla tamamlanacak,
- Küçük ve orta ölçekli işletmelerin gelişmelerine destek verilecek.
- Rüşvetle mücadele edilecek.
- Ucuz kentleşme olacak.
- Memura onurlu yaşam sağlanacak vesaire, vesaire, vesaire...

Yani, dertler ne ise, bunların hepsinin halledileceği güzel güzel yazılmış. Oh ne âlâ... Güzel de, bunlar nasıl hallolacak? Hangi imkânla, nasıl? Asıl, iş buraya geldiği zaman patinaj başlıyor, önce, pek büyük çelişkiler var. Üç türlü çelişki var bu programda: Bir tanesi, programı hazırlamadan önce seçimde millete yapılan vaatlerle program arasında büyük çelişki var. Tabii, “bunda kabahat SHP’nindir, müsaade etmiyor” diyeceksiniz...

Diğeri, programın kendi içinde çelişkiler var.

Bir diğeri de, program hemen ilan edildikten sonra, arkasında yaşadığımız şu on onbeş gün içerisinde programla tatbikat arasında hemen başlayan çelişkiler var.

Bunlar pek çok; ancak, birkaç tanesine müsaadenizle temas etmek istiyorum.

Önce, bir defa, ne oldu bu 2 anahtar? Ne oldu? *(RP ve ANAP sıralarından alkışlar)* Seçimlerde, çıktınız, şingir mingir, millete salladınız; önümüze program geldi, önce şu anahtarları alıp cebimize koyalım dedik, baktık anahtar manahtar yok! Programda ne olmuş bu iş şimdi? Programda tek kelime yok; Temsilciler televizyona çıkıyorlar, “efendim, biz bundan onbeş sene sonrasını kastetmiştik” diyorlar. Bu ne demek? “Dün dündür, bugün bugündür” demek. Hiçbir şeyi yadırgamıyorum. *(RP ve ANAP sıralarından alkışlar)*

İkincisi, yeşil kart! Ne oldu bu yeşil kart? Herkes bedava tedavi olacaktı. Şimdi bir de bakıyoruz ki, karşımızda, genel sağlık sigortasını aşamalı olarak yaygınlaştıracaklar... Başlıyor şimdi patinaj! Hiçbir vatandaş genel sağlık sistemi dışında bırakılmayacak... Ödeme imkânı olmayan vatandaşlarını sigorta primleri devlet tarafından karşılanacak ve 20 milyon insandan, bu işi yapmak için prim alınmaya başlanacak... Yani, ileride hasta olacağının parasını şimdiden alacak, sonra verecek... Bu 20 milyon insanın zaten para verecek hali yok. Bunlar, isteselerdi çoktan sigorta olurlardı. Görülüyor ki, yeşil kart, renksiz kart olmuştur, şeffaflaştırmıştır. *(RP ve ANAP sıralarından alkışlar)*

Primleri alıp başka yerde kullanacaksınız. “Herkesi tedavi edeceğiz” diyorsunuz; halbuki, kademe... İmkânı olan, vesaire, vesaire, vesaire...

Bunları yapamazsınız; çünkü, bunları yapmak için, önce Türkiye’de tam teşekküllü bölge hastaneleri lazım. Nerede yeterli teçhizat, nerede yeteri adette doktor, nerede yeteri adette hastabakıcı, nerede koruyucu hekimlik, nerede bizim hastane personelimizin hastalarımıza şefkatle bakması için manevi eğitim? Bütün bunlar olmadan, bu yeşil kartı nasıl salladınız?

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Isparta) — Halkın oylarıyla...

NECMETTİN ERBAKAN (Devamla) — Sağlık sahasında yeniden, büyük atılımların yapılması lazımdır. Bugün, Bağ-Kurlular ki, bunların sigortası var, eczadan ilaç bile alamıyor. Öyle eczacı arkadaşlarımız var; Bağ-Kur sigortalılarının eczaneden aldıkları ilaçların parasını Bağ-Kur’dan ancak icra yolu ile alabiliyorlar.

Diğer yandan, “besici ve çiftçi borçlarını affedeceğiz” diye ortaya yere çıktınız; “tamamını affedeceğiz” dediniz; şimdi, geldiniz buraya “makul bir bölümünü bir defaya mahsus olmak üzere...” diyorsunuz. Nasıl makul bir bölüm acaba? Kimin aklına göre tespit edilecek bu kısım?

Bir diğer husus, “asgari ücretten vergi almayacağız” dediniz, şimdi geldiniz, “kademeli olarak” diyorsunuz, öbür taraftan, seçimlerde, siz Sayın Demirel, milletin önüne çıktınız ve aynen şu sözleri söylediniz: “Peşime düşün; enflasyon mu; benim meselem; Güneydoğu mu, benim meselem; ekonomi mi, benim meselem” dediniz, şimdi buraya geliyorsunuz ve “bunlar benim meselem değil, hepimizin meselesidir” diyorsunuz. (RP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar, ANAP sıralarından gülüşmeler) Daha işe başlarken; “Dün, dündür; bugün, bugündür...”

AZİMET KÖYLÜOĞLU (Sivas) — Hocam, daha kırkımız çıkmadı.

NECMETTİN ERBAKAN (Devamla) — Böyle söyleyeceğinizi biliyorum; ama, ben bu filmi altı kere seyrettim. (RP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar; ANAP sıralarından gülüşmeler) Bu film yeni başlamıyor...

Bakınız, şimdi programın kendi içindeki çelişkilerine geliyorum: Daha dün, devletin varlığını ve bağımsızlığını koruyacağımıza hepimiz burada yemin ettik. E, bugün gelmişiz, hemen, bütün gücümüzle “AT’a gireceğiz” diyoruz ve AT’ın bir siyasî bütünleşme olduğu da söyleniyor. Bakınız - çok iyi haberdar olduklarını biliyorum; ama, gösteriyorum - bu, Devlet Planlama Teşkilatının kendi raporu, “Bağımsızlık devredilmedikçe AT’a giremezsiniz, suç işliyorsunuz, mahkemeye götürürler, şöylece, millete hissettirmeden bu işi yapın” diye rapor vermişler. Bu da Arif Emre Beyin; AT için çalışanların mahkemeye verilmesi gerektiğini söylüyor bugünkü Anayasaya göre. Çünkü, AT, tek devlet olmak demektir, bağımsızlığın Batı’ya devredilmesi demektir. Kesinlikle ifade ediyorum ki, bir referandum yapmadan, bu yolda, ne ısrar edebilirsiniz ne de çalışabilirsiniz. Bugün, İngiltere’de, görüyorsunuz, Thatcher “millete soralım” diyor. Hani demokratikleşecektiniz? Hani demokratikleşecektiniz? (RP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Öbür tarafta, şimdi, “Tam demokratik rejim, Türk Milletinin vazgeçilmez, feda edilmez, ödün verilmez yaşam tarzıdır” diyoruz, ondan sonra “tarih demokratik ve çoğulcu sistemi öngören çağdaş bir Anayasa yapılacaktır” diyoruz; ama, bu sefer başlıyoruz, Paris Şartı, AGİK süreci... Bunlar ön şartlarmış! E, bırakın da millet kendi istediğini kendi yapsın. Bu ön şartları nasıl millete karşı koşuyorsunuz? “Paris Şartı” diyorsunuz, bakın işte burada Paris Antlaşması; en önemli maddesi “Yahudilerin aleyhinde bulunulmayacaktır” diyor. Çünkü, onlar çifte standart kullanıyor. Bunu getirmişsiniz. Niçin, bizim milletimizin kendi hukuk sistemi yok mu? Niçin millî bir düşünceyle hareket etmiyorsunuz? Baştan sona kadar; evrensel, AGİK, OECD... Bu ne? İşte, bizim “taklitçilik” dediğimiz, bu. İşte bunlar çelişki. Hem, “tam demokra-

tikleşeceğiz, millet istediğini yapacak” diyorsunuz hem de bunların önüne birtakım kısıtlamalar getirip koyuyorsunuz.

Aynı şekilde, programda, küresel, evrensel, ulusal, laik ve evrensel millî eğitim, sonra da millî kültürü geliştirici olacakmış! Nasıl olacaksa!

Aynı şekilde, yine programın içerisinde - sayılarını çok söylemek mümkün ya - “Tüm telif hakları üzerindeki vergiler kaldırılacaktır” demişsiniz 48’inci sayfanın üçüncü paragrafında; 49’uncu sayfanın altıncı paragrafında ise “tüm telif hakları üzerinden belli bir düzeye kadar vergi alınmayacaktır” demişsiniz.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Isparta) — Onu düzelttik.

NECMETTİN ERBAKAN (Devamla) — Düzelttiniz... Teşekkür ederim.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Isparta) — Ben, onu okurken öyle okumadım ki.

NECMETTİN ERBAKAN (Devamla) — Evet, elimize verilen vesika böyle. O kadar hızlı okudunuz ki, kimsenin ne okuduğunuzu takip etme imkânı yok... Evet... (RP sıralarından alkışlar)

Çelişki mi arıyorsunuz? Bakınız; çelişkiler içerisinde; üniversite üyeleri siyaset yapacak... Olabilir, düşünülebilir. Ben, çelişkiye işaret etmek için söylüyorum. Memurlar sendika kuracak, sendikalarda siyaset yapılacak; ama, din görevlilerine gelince, onlar hiçbir şey yapamayacak... (DYP ve SHP sıralarından gürültüler)

Bir dakika; “Din görevlileri siyaset yapsın” demiyorum; ancak... (DYP ve SHP sıralarından gürültüler)

İBRAHİM GÜRSOY (İstanbul) — Camilerde de yapılıyor.

NECMETTİN ERBAKAN (Devamla) — Ancak, şu davranışınıza bakın...

İBRAHİM GÜRSOY (İstanbul) — Zaten camilerde yaptınız.

NECMETTİN ERBAKAN (Devamla) — Neden herkese insanlık haklarını vermiyorsunuz? Ya hiçbirine yaptırmayın ya insan haklarını koruyun...

Diğer yandan, ekonomik sahada pek çok çelişkiler dolu. Bakınız; “Serbest piyasa ekonomisi, düşük gelirli kesimleri istismara yönelik olarak işletilemez” diyor. Bu mümkün değildir. Siz, hem vahşi kapitalizmi esas alacaksınız, hem sömürü olmayacak...

Öbür taraftan, “gelir adaletini sağlayıcı biçimde, asgarî ücret kademeli olarak vergi dışı bırakılacaktır” diyorsunuz. Adalet sağlanıyormuş... Nasıl? Asgari ücret kademeli olarak vergi dışı bırakılarak, önce, “hepsini indireceğim” dediniz. Bu insanlar, zaten 800 bin lira alıyor; 300 bin lirasını kesiyorsunuz, bunu da “kademeli olarak kaldıracağız” diyorsunuz... İnsaf! İnsaf!

Bir yandan da, TRT, yılbaşı programını Paris’te hazırlıyor... Bir yandan bu işraflar, öbür taraftan asgarî ücreti zaten tek insan için hesaplıyorsunuz; bir aile için değil; bunu da, söz verdiğiniz halde, “kesmeyeceğiz” diyemiyorsunuz.

“Kamu gelirleri kompozisyonu içinde vergi gelirlerinin ağırlığı artırılacaktır” diyorsunuz... Yani, fakir fukara daha çok ezilecek; çünkü, bizde, vergi, sonunda “fakirlerden alınıyor.

“İzlenecek kur politikası da dış borç faiz yükünü artırmaya yönelik olacaktır. Kur değerini aşağı tutacağız” diyorsunuz. Kur değerini aşağı tuttunuz mu, sıcak döviz artıyor; sıcak dövizin yıllık faizi ise, dolar olarak yüzde 20-25’e geliyor... Tam bir tezattır.

“Geri kalmış bölgelerde kamu yatırımlarını artıracamız” diyorsunuz... Hangi kaynakla? Bizim ağır sanayi yatırımlarımızın büyük kısmını 1980’de siz de programlardan çıkardınız; şimdi programa bunları yazıyorsunuz.

“GAP, bir an önce devreye girecek” diyorsunuz. Keşke... On beş yılda Harran’da 100 bin hektarlık sulama şebekesi tamamlanmamışken, 1 milyon 600 bin hektarlık GAP sulama şebekesi yüzelli senede bitmez.

Şimdi, bir üçüncü çelişki kısmına geçiyorum. Program; ama, programdan sonra yapılan icraat, önce demokratikleşmeden bahsediliyor programda Sayın İçişleri Bakanına dönüyorum ve diyorum ki, “Niçin siz Urfa ve Van Belediye Başkanlarını, bunların meclislerinde çoğunluk Refah Partisinde olduğu halde, bugüne kadar teamül çoğunluk hangi gruptansa ondan meclis başkanı seçildiği halde ve esasen sizden önceki Bakan Sayın Çakmakoglu, Refah Partili belediye meclis üyelerinden buraların belediye başkanlarını seçtikleri halde yerinize oturur oturmaz, ilk icraat olarak bu belediye başkanlarını indirdiniz, yerine, bu görevleri yapması bakımından, en tecrübesiz insanları hem de demokratik esaslara aykırı olarak yerleştirdiniz? Önce evvelki bakana teşekkür ediyorum ve Sayın İçişleri Bakanımızdan bunu hemen düzeltmelerini rica ediyorum. (RP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Başbakan ve Millî Savunma Bakanından da bir diğer ricam var. Bakınız; “Din hürriyeti ve inanç hürriyeti her şeyin başı olacaktır” diye yazılmış programda. Halbuki, gazetelerde, birkaç gün önce şu haberi okudunuz; Kara Kuvvetleri Komutanlığı Kurmay Başkanlığının imzasıyla 2 Ekim 1991 tarihinde yayımlanan tebliğde şöyle deniyor: “Tüm komutanlıklarca, birliklerdeki subay ve astsubayların tutum ve davranışları, özellikle eşleri tesettür uygulayan, sosyal faaliyetlere bilinçli olarak katılmayan - nasıl bir bilinçse - kadın-erkek tolaşmaktan imtina edenler yakından takip edilecek, bunlar hakkında gerekli işlemler derhal yapılacaktır.”

Önce, yeni Hükümet, Eskişehir’deki insan haklarına aykırı bir davranışı hemen bir günde düzeltti; bundan dolayı müteşekkirim; ama, biz beklerdik ki, bu haberler gazetede çıkar çıkmaz, Sayın Başbakan da, insan haklarına aykırı olan bu tamimleri geri aldırır. Hani, inanç ve düşünce, atılım özgürlükleri toplumun temeliydi, kısıtlanamayacaktı?

Diğer yandan bakınız, siz hep burada, geldiniz, o günkü iktidara, “Anarşi, kan ortalığı kapladı. Nerede bu meçhul cinayetlerin failleri? Cinayetleri önleyin, terörü durdurun, failleri bulun” dediniz. Dün bir, bugün iki; şimdi bir sürü cinayetler yine işlendi, nerede bunların failleri? Sizin göreviniz, sadece bu yeni işlenenlerin değil... (DYP sıralarından, “İnsaf, insaf” sesleri) İnsaf ne demek? Bir cinayetin failinin bir haftada bulunması lazım.

GÜNEŞ MÜFTÜOĞLU (Zonguldak) — Bulacağız.

NECMETTİN ERBAKAN (Devamla) — Ne zaman? On beş senede mi bulacaksınız? (RP sıralarından alkışlar)

Kaldı ki, siz, sadece şimdi işlenenlerin değil, o tenkit ettiğiniz bütün eski işlenenlerin de faillerini bulacaksınız... Hepsini isteyeceğiz.

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Al sana bir hafta yetki, bul bakalım.

NECMETTİN ERBAKAN (Devamla) — Şimdi, tabii, şayet Meclis güvenoyu verirse, her ay, “kaç tane yolsuzluğu hallettiniz, tespit ettiniz? Kaç tane fail buldunuz? Terörü önlediniz mi önlemediniz mi?” diye 60 milyon insan adına bu bekçilik görevimizi yapacağız. Onun için, diyorum ki, muhalefet görevi iktidardan daha mühim.

Şimdi, bu çelişkilerden sonra programın bir diğer özelliğine geçiyorum. Şimdi bir iş mi yapılacak; hiçbir şey düşünülmemiş, hiçbir hazırlık yapılmamış - tabirimi mazur görürseniz - bir tabir uydurup geçeceksin...

Bakınız, sayfa 12, paragraf 4’te, “Türkiye’de, son on yılda bölgelerarası gelişmişlik farkları artmıştır” deniliyor, önce, bir defa, teşhis yanlış; çünkü, bu, son on yılda değil, elli yıldan beri artmıştır; Sayın Demirel’in eski hükümet dönemlerinde de artmıştır; teşhis yanlıştır; bir. (RP sıralarından alkışlar)

İkincisi, şimdi vatandaş soruyor; “Peki, nasıl düzelteceksin?” Cevap: “Bölgesel gelişme politikası uygulayacağız.” Bir kelime uydurdun mu iş bitiyor... Neymiş bu bölgesel gelişme politikası, belli değil. Nerede bu politika? Bu politikayı bir kitap halinde takdim edin bize, bakalım. Bu yok, bir tabir var. Ee, ne oldu? Bu kadar mı? Bir dakika sabredin şimdi.

Sayfa 12, paragraf 6: Doğu ve Güneydoğu Anadolu nasıl kalkınacak? Bölgesel kalkınma planıyla kalkılacakmış... Cevap bu. Peki, bu ne? Belli değil.

Sayfa 13, paragraf 3: İşsizlik sorununa kısa dönemde nasıl çare bulunacak? Cevap: Özel istihdam projeleriyle... Proje nerede? Yok. Kaynak nerede? Yok. İşte, program baştan sona kadar böyle.

Şimdi, bakın - sayfalarını söyleyip vaktinizi almayayım - programdan okuyorum: “Yeni sanayi atılım stratejisi...” Neymiş bu? Kim biliyor? Devletin hiç haberi yok. “Yeni sanayiciler...” Nerede saklanmış bunlar? “Yeni sanayici kuşağı yetişiyor”, “üstün becerili emek”, “esnek sektör yapılaşması”, “büyüme stratejisi çelişkisi”, “esnek fiyat oluşumu”, “kırsal sanayiler”, “ulusal bayındırlık master planı...” Nerede bu? Yok. “Dışsal fayda”, “Yeşil Kart...” Ne oldukları belli değil. Nerede ki bir şeyin çözümü lazım, bir kelime söyle, geç... İşte, metot bu.

Öbür taraftan, programın içerisinde bir sürü yanlış teşhis ve teklifler bulunuyor. Mesela, “Türkiye Devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür.” Evet; ama, bu nedenmiş? Bu birlik ve beraberlik, ortak bir siyasî kültürün sonucuymuş... Hayır, böyle değildir. Eğer meseleyi bu kadar basite ederseniz çok yanılırsınız.

İşsizlik problemi, sadece görülen 1,5 milyon için değil, 9 milyon insan için düşünülmelidir. “1,5 milyon işsiz var” dersiniz, yanılırsınız.

Öbür taraftan, TRT için diyorsunuz ki, “gerçekleri yansıtan, doğru haber alma olanağı sağlayan, tarafsız bir TRT kuracağız.” Peki, bu TRT, aynı zamanda, inanç, ahlak ve ilme aykırı yayın yapmamalı, tam tersine, ahlakî yayın yapmalı ve siyasi partilere eşit hak tanınmalı. TRT’nin kusur ve kabahati olarak yaptığınız tespitler yanlıştır. Memleketin temel meseleleri hakkında yaptığınız teşhis de yanlış, tedaviniz de yanlıştır; biraz sonra onları ayrıca açıklayacağım için, şimdi üzerinde durmuyorum.

Geliyorum, tarifi yapılmamış, şüpheli ve tehlikeli tabirlere. Bakınız, 9’uncu sayfanın 4’üncü paragrafında, “Hükümet, çağdaş akım ve gelişmelere paralel bir basın özgürlüğü anlayışını kesinlikle oluşturmak ve uygulamaya koymak kararındadır” deniliyor. Çağdaş akım ve gelişmeler neymiş? Peki, ahlakımız ne olacak? Ahlakî çöküş; bu da mı çağdaşlık? AIDS ne kadar çoksa, o da mı çağdaşlık? Nedir bu çağdaşlık? Şu çağdaşlığın ne olduğu belli değil; ancak, bu tabirlerle, biz tatbikatta görüyoruz ki, ahlak tahribatına yöneliniyor; onun için, çok ehemmiyetle bu noktanın üzerinde duruyorum.

“Gelişen dünya ile bütünleşme!” Kimmiş bu gelişen dünya? Ne demekmiş, bütünleşme, evrensel değerleri savunma? Ne demekmiş bunlar? Maksat kozmopolitlik mi, masonluk mu? (*RP sıralarından alkışlar*) Niçin, millî ve manevî değerleri esas almıyoruz? Millî ve manevî değerler ne alacak? Bunlar çatıştığı zaman hangisi seçilecek? (*RP sıralarından alkışlar*) İşte, temel mesele bu.

Evrensel eğitim politikası; nasıl millî olacak?

“Türkiye’nin Avrupa bütünleşme hareketi içindeki konumunun güçlendirilmesi...” Demin söyledim, bir referandum yapmadan bu yolda çalışamazsınız. Çalışmanız, Anayasaya da aykırıdır, devletin kuruluşuna da aykırıdır. Bunun manası, bin yıldır mensubu olduğumuz İslam âleminde ayrılp, emperyalizmin yanında yer alması ve ülkemizin bağımsızlığını kaybetmesidir.

Bu yanlış teşhislerden başka, birtakım da tahribat yapıcı fikirler ve teklifler vardır. Bakınız, bunların başında, ne pahasına olursa olsun AT’a girmek gelmektedir. Bu, bir tahribattır.

Diğer yandan, “Hükümetimiz, Avrupa toplumlarıyla Türk toplumunu birleştiren tarihsel - şu tabire bakınız lütfen! - siyasi, ekonomik, moral ve kültürel ortak paydaları artırmak ve güçlendirmek suretiyle, - moral ve kültürel ortak paydaları da artıracakmışız! - bu yolda tarihi bir mesafe almaya kararlıdır. Siyasi birlik ile ekonomik ve parasal birlik yönünde yeni aşamalara ulaşmakta bulunan bir Avrupa’da, Türkiye’nin hak ettiği yeri - ya, hakkımızı vermiyorlar bir türlü - alması, ısrarla isteyeceğimiz ulusal bir hedef olacaktır” denilmektedir. Bu “ortak paydalar” da, bir tek din eksik kalmış; “her şeyde birleşeceğiz” deniyor. Bu, nasıl bir millî ve manevî değerlere bağlılıktır?

Öbür taraftan, düzende, demokratikleşmede, hukukta, eğitimde, kültürde ve her şeyde, baştan sona kadar - demin de söyledim - Paris Şartı, AGİK süreci, OECD, Avrupa Konseyi, İLO esaslarının - nedense İMF’den bahsetmemişler; çok korkuyorlar başlarına gelecektten çünkü - ve tabii ekonomide de vahşi kapitalizmin tatbik

edilmek istenmesi; getirilen bütün tedbirlerin daha çok fakirleri ezici olması, tahrip edici bir zihniyettir. Temelde, her zaman söylediğimiz taklitçilik zihniyeti yatıyor.

Dış politikada ve savunmada, baştan sona kadar, dışa bağımlılık esas alınmıştır.

Bu haliyle, bu program, bütün millî menfaatlerimize aykırıdır; milletimizin hiçbir meselesini çözemez.

Bir diğer misal, aile planlaması: “Aile planlaması hizmetleri, koruyucu sağlık hizmetlerinin en önemlisi görülerek, sağlık örgütü içinde, yurt düzeyinde yaygınlaştırılacak” denilmektedir. Ne yapacak? Nüfus artışını azaltacak, milleti kısırlaştıracak. Bunları, bu tabirlerle söylüyor.

Muhterem arkadaşlarım, bütün Avrupa, kendi politikasını değiştirdi. Onlar, nur topu gibi bir çocuk doğuran bir insana, para veriyor, kişileri bu yönde teşvik ediyor. Aksi takdirde, genç nüfus azalıyor. 40 türlü felaket geldiği için onlar döndüler, arkadaşlarımız hâlâ, onlar böyle istiyor diye bu yola gidiyorlar...

Bakın, bugün Almanya’da, 1 genç işçi, 2 yaşlı işçinin sigorta primini ödüyor; 40 sene sonra da, 1 genç işçi, 8 yaşlı işçinin primini ödemek zorunda kalacak ve de ödeyemeyecek... Sistemleri bile yürümüyor. Nasıl bu yanlış, yollar takip etmeye kalkarsınız?

Türkiye’nin şu acıklı haline bakın: Bir evladımız doğum yaptığı zaman, 3 milyon lira para istiyorsunuz hastanede; ama, aynı şekilde külfete sebep olan bir kürtaj ameliyesini ise, hiç para almadan yapıyorsunuz... (RP sıralarından alkışlar, DYP sıralarından “Nereden biliyorsunuz?” sesleri) Bu nasıl iş?

Televizyon için verilen hedefler, aynı şekilde tahribattır ve en önemlisi, İmam-Hatip Okullarından tek kelime bahsedilmemiş olması; tam tersine, “İlköğretimin sekiz yıla çıkarılması” adı altında yapılmakta olan sinsi tatbikattır. Bu konuda, birkaç kelime ile vaktinizi almaya mecburum sayın milletvekilleri ve Sayın Hükümet üyeleri.

Bakınız, önce şunu belirtiyim: Mecburî eğitim sekiz sene değil, on bir sene olsun; sekiz sene bile az. Biz, mecburî eğitime karşı değiliz; ancak, hepimiz çok iyi biliyoruz ki, meslek öğrenimi 12 yaşından başlar. Sanat okullarının orta kısımları kapatılmak suretiyle, bu memlekete çok büyük kötülük yapılmıştır... Yalnız, bir çocuk, üç sene lisede okuyarak, bir mesleği sevmeyebilir ve öğrenemez; zaten başka işlere gidiyorlar. Bundan dolayıdır ki, bütün meslek öğretimlerinin 12 yaşında başlaması şarttır.

Kaldı ki, insan biyolojisi bakımından 12 yaşına kadar olan küçük yavruların bir arada bulunmaları başka şeydir, 6 yaşla 16 yaş grubunu bir arada toplamak başka şeydir, öğretmenler bakımından ise, ilkokulda okutulacak derslerin öğretmenleri başka formasyondadır, ortaokulda okutulması lazım gelen derslerin öğretmenleri başka formasyondadır.

Şimdi, Türkiye’nin şu acıklı haline bakın: Daha, ilkokulun dört sınıfını bir odada okutuyorlar; bu hallerini görmüyorlar, milyarlar harcayarak, illâ bu 5 senelik ilkokulları 8 seneye çıkarmak istiyorlar... Neden? Çocuklar İmam-Hatip Okullarının

orta kısmına gitmesinler, Kur'an kurslarına gitmesinler diye. İnsaf edin! İnsaf edin! İnsaf edin! (RP sıralarından alkışlar)

AHMET SAYIN (Burdur) — İstismar ediyorsun... İstismar ediyorsun...

NECMETTİN ERBAKAN (Devamla) — Bakınız, vaktiyle Sayın Demirel ve Sayın Ecevit'le beraber hükümette iken, 350 tane İmam-Hatip Okulu açtık. Sayın Demirel, her zaman, "Bu İmam-Hatip Okullarının açılmasında benim de imzam var" dedi.

AHMET SAYIN (Burdur) — İstismar ediyorsun... Ayıp, ayıp!

ALİ YALÇIN ÖĞÜTCAN (Adana) — Sayın Demirel'in sayesinde okudular onlar.

NECMETTİN ERBAKAN (Devamla) — Sayın Başkan, memleket meselelerinin en önemlilerini konuşuyoruz; lütfen, huzuru tesis ediniz.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Muhterem arkadaşlar, lütfen, hatibin sözünü kesmeyelim.

NECMETTİN ERBAKAN (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım, doğru mu yanlış mı şimdi göreceğiz; bakınız, ölçeğini koyuyorum orta yere.

Biz, vaktiyle, beraber, hükümette iken 350 tane İmam-Hatip Okulu açtık. Sayın Demirel, her zaman, "bu okulların kararnamesinin altında benim de imzam var" dedi; buna saygı duyuyorum.

AHMET SAYIN (Burdur) — İstismar etmeyin.

NECMETTİN ERBAKAN (Devamla) — Peki, işte şimdi, binası bitmiş 220 tane İmam-Hatip Okulundan kaç tanesini açacak göreceğiz. Madem bunları en az bizim kadar açmayı istemişti - ki, istemesini istiyorum - şimdi de, "efendim, SHP müsaade etmiyor" diyecek. Halbuki biz, CHP ile beraber, 1 senede 69 tane İmam-Hatip Okulu açtık. Böyle bir bahane ileri süremezsiniz. Bu sebepten dolayıdır ki, bu tatbikata son verilmesi lazımdır.

Şimdi, İmam-Hatip Okullarında, meslek derslerinin yanında, kültür dersleri yarım okutuluyor. Bir çocuğa fizik dersi okutuluyorsa, matematik okutulmuyor, matematik dersi okutuluyorsa fizik dersi okutulmuyor. Neden? Bunlar, mekteplerini bitirdikten sonra üniversite giriş imtihanını kazanamamışlar diye öbür taraftan, "meslek okullarına kontenjan" deniliyor; ama, İmam-Hatip Okulları mezunları üniversitelerin çeşitli teknik fakültelerine gitmek istedikleri zaman daha dar sınırlar içerisine girmek mecburiyetinde bırakılıyorlar...

Bütün bu faaliyetlerle, aslında ülkeye bir fayda yapılmıyor, maalesef, ülkenin manevî kalkınması tahrip ediliyor. Ondan dolayı, bu Hükümet Programı görüşmeleri münasebetiyle yeni Hükümetin bilhassa dikkatini çekiyorum; programınızda manevî kalkınmaya bilakis yer vermemişsiniz. Halbuki, bu husus her şeyin temelidir ve öncelikle bu hususa ağırlık verilmesi lazım gelir.

Şimdi geliyorum, Hükümet Programında olmayan şeylere: Önce, bir defa, manevî çöküş ve tahribat, bir mesele olarak kabul edilmemiştir. Halbuki, ülkemizde

ıçki, kumar, uyuşturucu, rüşvet, iltimas boşanma oranları ve AİDS hastalığı hızla artıyor ve bütün bu felaketler bir mesele olarak kabul edilmiyor.

Programda, ahlakî ve manevî kalkınma ile ilgili hususlar yok. Diyanet İşleri Başkanlığı hakkında sadece iki cümle söylenmiş, geçilmiş. Merak ettim, Sayın Demirel'in 1979 Kasımında kurduğu hükümetin programıyla bu programı karşılaştırdım; orada, heyecanla, Diyanetten bahsediliyor, "kalkınmada Diyanet görevlileri öncülük yapacaklar" deniliyor ve onların yetiştirmeleri ve durumlarının iyileştirilmesi hakkında birçok hususlar yazılmış bulunuyor. Oysa, bakıyoruz ki, bu programda, bu konuda bir tek kelime yok; bunu çok büyük bir noksanlık olarak görüyorum.

Programda, sosyal meselelere değinilmemiş. Aile konusu yok; tek kelime ile geçiştirilmiş. Bugün, Türkiye'de, 40 metrekairelik konutlar teşvik edilerek, aileler parçalanıyor; politikanız ne olacak bu hususta?

Programda, özörlölerle ilgili bir husus yok. Oysa, Türkiye'de 6 milyona yakın özörlö ve sakat var; niçin bunlar hakkında programda tek kelime yok?

Öbür taraftan, Programda, bu 4 temel konu olmadığı gibi, var olan konular hakkında da teşhis yok, tedavi yok, çare yok, kaynak yok.

Bu programda sanayi yok, maden yok, orman yok, gerçek bir tarım kalkınması yok; tabirlerin hepsi de yuvarlak laflardan ibaret. Hayvancılık yok... Nasıl kalkınacak hayvancılık? Ağır sanayi yok, millî harp sanayii yok, işsizliğe çare yok; doğu ve güneydoğu illerini nasıl kalkındırarak; buna inandırıcı bir çare yok; dış politikada şahsiyet yok; demokratikleşmede açıklık yok; emperyalizme, sömüröye, dış güdüme karşı tek bir tedbir yok.

Ey SHP'liler! Ne oldu size? Ne oldu size? Biz, yıllarca sizinle beraber emperyalizme karşı mücadele ettik, şimdi geldiniz kayboldunuz. Bakınız, emperyalizme karşı yalnız Refah Partisi, milletin menfaatlerini koruyor. Kendinize gelin, kendinize! Uyanın! Uyanın! (RP sıralarından alkışlar)

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Ayıp ayıp... Bizi kavga mı ettireceksin?

NECMETTİN ERBAKAN (Devamla) — Öbür tarafta yoklar devam ediyor. Çekiş güç ne olacak? 28 Aralıkta bunun günü bitiyor, bu programda, bu konuda tek kelime yok... Böyle bir meselemiz yok bizim herhalde(!) Başörtüsü zulmü nasıl önlenecek, bunun hakkında tek kelime yok. Müslömanlara hürriyet verilecek mi?

Her hafta, kökü dışarıda bu kadar Rotary Kulübü kurulurken, iki Müslöman bir araya gelip dua edince, "tarikât kurdun", "ayın yaptın" diye hapsedilmeye devam edilecek mi? Müslömanlığın aslını konuşmak, tedris ve yaşamak yasak olacak mı? Okumuş gençler nasıl iş bulacak? Mahallî idarelerin gelirleri nasıl artırılacak? Karadeniz Sarp Kapısının açılması suretiyle meydana gelen bu büyük ahlak tahribatı, frengi, AİDS, boşanmalar; bu sosyal felaketler nasıl önlenecek? Askerden gelen genç nasıl faizsiz kredi alabilecek?

Bağ-Kur'lu hastalar ilaç bile alamıyor... Bağ-Kur emeklisi 80 bin lira alıyor... Memleketin bu dertleri nasıl çözülecek, bunlar hakkında maalesef programda bir şey bulmak mümkün değildir.

ALİ YALÇIN ÖĞÜTCAN (Adana) — Siz istismar etmeyin yeter!

NECMETTİN ERBAKAN (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım, şimdi geliyorum asıl temel meseleye. Bunları niçin söyledim...

BAŞKAN — Sayın Erbakan, sürenizin dolmasına 2 dakika var. Zamana riayeti istirham edeceğim efendim.

NECMETTİN ERBAKAN (Devamla) — İnsaf Sayın Başkan! Saatimi buraya koydum, saate bakıyorum. Ben 10 dakika sonra başladım.

BAŞKAN — Hayır efendim! Ben de dikkat ediyorum; 2 dakikanız var efendim.

NECMETTİN ERBAKAN (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım, bakınız, programı sizlere özetliyorum. Bu program şu iddia ile ortaya çıkmıştır: “Güneydoğu meselesini çözeceğim” diyor. Kendilerine söylüyorum ki, bu programla güneydoğu meselesini çözemezsiniz. Çünkü, dört tedbirden bahsediyorsunuz, “Ekonomik kalkınma yapacağım” diyorsunuz; bunu yapamayacaksınız; çünkü, kaynağınız yoktur. Çünkü, diğer insanlar oraya gitmiyor, oradaki insanlar da bunu yapmak imkânını bulamıyor... Çünkü, bunu yapmak için inançlı kadroları seferber etmek lazımdır.

Bakınız, geçen dönemde burada GAP’ı ve Keban’ı aranızda paylaşamadınız... Asıl gerçeği unutuyorsunuz; o GAP da, Keban da bir Recai Kutan’ın, bir Fehim Adak’ın yol olmayan yerlerde merkezlerle dolaşarak tespit ettiği projelerdir; bunu, herkesten iyi, Sayın Demirel bilir.

ALİ YALÇIN ÖĞÜTCAN (Adana) — Ne zaman hükümet oldunuz da yaptınız onu?

NECMETTİN ERBAKAN (Devamla) — Bunların asıl sahipleri bu arkadaşlarımızdır.

Öbür taraftan diyorsunuz ki, “hürriyet vereceğim...” Peki, şimdiye kadar altı defa hükümet oldunuz, niçin o zaman bu hürriyetleri vermediniz? “Şefkat lazım” diyorsunuz... Şefkat lafla olmaz.

Size bir vaka anlatayım. Orada, geçenlerde, “Bu köyü boşaltacaksınız” dediler. Köy boşaltılırken, köylüler rica etti, “yapmayın, etmeyin, burası bizim atamızın yeridir... Boşaltalım; ama, şu köyümüz muhafaza edilsin” dediler. Camilerini otlaklarını ve her şeylerini yaktılar. Burada şefkatten bahsetmek yetmiyor... Oraya şefkati nasıl götüreceksiniz? (RP sıralarından alkışlar)

Diğer yandan, vaktiyle, asker ve korucuyu kaldıracağız diyordunuz, şimdi geldiniz, “gözden geçireceğiz” demeye başladınız. Halbuki, şiddet, şiddeti doğuyor. Sizin bu dört tane yetersiz teklifinize karşılık ben size dört tane başka şey söylüyorum:

AHMET SAYIN (Burdur) — Kendine sakla onları.

NECMETTİN ERBAKAN (Devamla) — Önce, asıl birleştirici unsura önem veriniz. Bu da, manevî bağlarımızdır. Buradaki din görevlilerimize elinizi uzatınız. Buralarda birçok özel öğretim yapmış din görevlilerimiz var, bunlara diploma verin, kadro verin, millî birlik ve beraberliğimiz için bu insanlar hizmet etsinler.

Sonra, devlet millet kaynaşmasını temin ediniz. Bu, bayram nutuklarıyla olmaz. Vatandaş kendi kendine düşünürken, “Benim ne güzel devletim var” demelidir. Bunu diyebilmesi için de, tatbikatın ona göre yapılması lazımdır.

Üniversitede lüzumsuz başörtüsü zulmü devam ediyor ya, bu, güneydoğuda inancına bağlı insanlarımızı rahatsız ediyor. Siz burada “Askerî bölgede namaz kılınmaz” diye kararname çıkarıyorsunuz, bu, oradaki insanları rahatsız ediyor.

SIRRI SAKIK (Muş) — Hocam, biraz ciddi olun.

NECMETTİN ERBAKAN (Devamla) — Diğer yandan bir takım insanlar, inançlarına bağlıdır diye askeriye ihraç ediliyor... Bunlar, rahatsız ediyor. Devlet millet kaynaşması için, devletin, milletin inancına bağlı olması lazım. Bakın, bunun en açık örneği, Meclisin mescididir; bu, nasıl bir mimarî, niçin toprak içine gömülmüş, niçin minaresi, kubbesi yok? Tibet mimarisi... Bu Meclis millettan kopuk olunca, millet de Meclisten kopuk olur. Şu halinize bir bakın.

Öbür taraftan, bir diğer önemli konu da şu: Bakınız, orada iktisadî kalkınma yapılamadığına göre, bir an evvel, Irak’a konmuş olan ambargoyu kaldırınız. O bölgenin hayatıyeti bakımından çok önemlidir; ne bekliyorsunuz? Amerika’nın müsaade etmesini mi? (RP sıralarından alkışlar) Niçin kendi inisiyatifimizle hareket etmiyoruz? Kuzey Irak’taki otorite boşluğunu önleyin.

Efendim, “enflasyonu önleyeceğiz” diyorsunuz. Çaresi ne imiş? “Denk bütçe yapacağım...” Yapamazsınız! Çünkü, 3 aylık getireceğiniz bütçe 65 trilyon. Sizin yıllık bütçeniz ne olacak? En aşağı 260 trilyon. Geçen seneki bütçe 125 trilyondur. Bütün gelirleriniz 80 trilyonu bile bulmadı; siz, 260 trilyonluk bütçe yapacaksınız...

Bir de koskocaman bir liste var; “Teşvik yapacağım, sübvansiyon vereceğim gibi - hepsini okuyarak vaktinizi almayacağım - bu kadar gider vaat ediyorsunuz. Şu kadar vergileri de kaldırıyorsunuz. Sadece listesini gösteriyorum, tek tek saymıyorum.

ALİ YALÇIN ÖĞÜTCAN (Adana) — Sayın Başkan, süresi doldu artık.

NECMETTİN ERBAKAN (Devamla) — Ne olacak? Bütün bunlar karşısında - zaten vergiler Türkiye’de fakir fukaradan alınıyor - fakir fukaraya, bugün ödediğinin tam 4 misli vergi ödetmeniz lazım. “Kurumlar Vergisini kaldıracağım” diyorsunuz. Bu, zenginleri zengin etmek demektir. “Hisse senedi alandan vergi almayacağım” diyorsunuz. Bir insanın iki tane holdingi varsa; bir holding kârı ile öbürünün hissesini, diğeri de onun hissesini alırsa, vergi ödemeyecek. Bunlar, hep, zenginleri koruyor, tabandaki insanları eziyor. Bu vahşi kapitalizmle, siz enflasyonu önleyemezsiniz.

Bakınız, - çok özet olarak geçiyorum - şunları iyice düşünmemişsiniz: Bu faiz, yavaş yavaş başlar, üstsel bir fonksiyondur, birdenbire patlama noktasına girer. Yıllardan beri bu yüksek faizle Türkiye öyle bir noktaya getirilmiş ki, bu düzenin içinde bunu zaptedemezsiniz.

Öbür taraftan, Türkiye’de tatbik edilen faizci kapitalizm de değildir; aslında, bir çorba düzenidir. Çünkü, Avrupa’daki kapitalizmde, bütün krediler banka kontrolü altındadır. Bizde, köy bakkalıyla şehirdeki esnaf arasında öyle gözükmeyen bir

kredi vardır ki, hiçbir ölçüye sığmaz; bunları kontrol edemezsiniz. Bakın, kaç defa piyasadaki parayı azalttınız, enflasyon gene arttı...

Efendim, “Batı bu kapitalist nizamda bunu nasıl yapıyor” diye de, sakın yanılmayın. Batı da faiz yüzde 3. Kaldı ki, teknolojik gelişmeyle zaten bu faizi önleyebilecek durumdalar; ama, asıl, Batı’nın bir önemli noktasını görün. Batı, bu kapitalist nizamın vahşetini sömürüyle besliyor; bu azgını, bizi sömürerek doyuruyor. İlk önce, müstemlekecilikle zengin oldular, sonra, sanayi mamulü ihracında 1 dolarlık malı 3 dolara ihraç ederek zengin oldular.

Almanya’nın yıllık ihracatı 324 milyar dolar; AT’nin toplam ihracatı 1 trilyon 100 milyar dolar. Bunların yüzde 90’ı sanayi mamulüdür. Bunları yüksek fiyatla satıyorlar; bizim gibi ülkeleri sömürüyorlar.

Orada, sanayi müessesesi büyük kâr ediyor; Kurumlar Vergisi ile yarısını devlet alıyor; bizden alınan bu para ile de götürüp tarımına sübvansiyon yapıyor. Peki, siz kimi sömüreceksiniz? Siz kolayını bulmuşsunuz, alt katta oturanları sömürüyorsunuz. *(RP sıralarından alkışlar)* Bu vahşi kapitalist nizamda bizim ayrıca sömüreceğimiz başka bir ülke olmadığı için, üst kattakiler alt kattakileri sömürüyor. Bu gerçeği görün. *(RP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Sayın Erbakan, süreniz doldu.

NECMETTİN ERBAKAN (Devamla) — Ama, alt kattakilerin artık dayanacak hali kalmadı. O sebepten dolaydır ki, bu düzen yürümez. Burada yapılacak olan iş, hiç şüphesiz ki, adil düzene geçmektir, hiç şüphesiz ki, millî görüşe geçmektir.

Bakınız, birkaç kelimeyle şunu özetlemek istiyorum...

BAŞKAN — Sayın Erbakan, sözünüzü kesmek mecburiyetinde kalıyorum... Lütfen...

OĞUZHAN ASİLTÜRK (Malatya) — Sayın Başkan, süre 1 saat 20 dakikadır.

NECMETTİN ERBAKAN (Devamla) — Teşekkür ederim Sayın Başkan. Topluyorum.

BAŞKAN — Sayın Erbakan, lütfen... Adil düzende muhakkak ki, zamanın da bir yeri olacaktır. İstirham ediyorum... *(DYP sıralarından alkışlar)*

OĞUZHAN ASİLTÜRK (Malatya) — Konuşma süresi 1 saat 20 dakikadır.

NECMETTİN ERBAKAN (Devamla) — Dış politikada Amerika Birleşik Devletleri için “...özel önem” tabirini kullanıyorsunuz. Sovyetler için “...büyük önem” ama, Müslüman ülkelere gelince “...dikkatli olacağız” diyorsunuz.

“Kıbrıs’ta federal devlet” konuşmalarını terk edin, bağımsız devletimizi tanıtmaya çalışın. Irak’tan ambargoyu kaldırın. İsrail’in tecavüzlerini kınayın. Çekiç gücü bir an evvel dışarıya çıkarın. Avrupa’daki işçilerimizle ilgilenin. Müslüman ülkelerle yakın ilişki kurun. Rusya’daki Müslüman Türk topluluklarla, Balkanlarla yakın bir ilişki kurarak bunu devam ettirin.

Şimdi sözümü topluyorum ve de bitiriyorum...

ALİ YALÇIN ÖĞÜTCAN (Adana) — Hocam, Müslüman hak yemez...

NECMETTİN ERBAKAN (Devamla) — Bakınız, şu gördüğünüz kitap, bugüne kadarki hükümetlerin programlarıdır. Tavsiye ederim; Sayın Demirel'in 12 Kasım 1979 günü işe başlayıp, 19 Kasım 1979 günü Millet Meclisine okumuş olduğu hükümet programını, lütfen bu programla karşılaştırın; göreceksiniz ki, programlar satır satır birbirinin aynıdır. "Enflasyon önlenecek, anarşi durdurulacak..." O zaman da söylendi; sonra ne oldu; 1980 senesinin bütün rakamları burada. 1980 senesi, Türkiye'nin hem huzur bakımından, hem ekonomik bakımdan en büyük tahribata uğradığı bir sene olmuştur. Bakınız, işte rakamlar: Döviz kurları 1980 yılında 76 liraya fırlamış, kalkınma hızı eksi 1,5 olmuş; millî gelir azalmış, işsizlik artmış. Bu rakamları lütfen inceleyin. Bunları önümüze koymak mecburiyetindeyiz. Anarşi arttı, ekonomik konular büsbütün azgınlaştı. Sayın milletvekilleri, bundan dolayıdır ki, şu getirilmiş olan hükümet programına biz Refah Partisi olarak -bu Hükümet, bu programı uygulayacağız derse - elbette kırmızı oy vereceğiz. (RP sıralarından alkışlar) Çünkü, bu programın içerisinde, birçok masum insanın - terör önleneceği için - kanlarının akması tehlikesi var; bu programın içerisinde fakir fukaranın gözyaşı var. Biz, bu ıstıraplara destek olamayız, vesile olamayız; ancak, şayet bu Hükümet buraya gelir, "ben bu programı uygulamayacağım, ben adil düzene geçeceğim, millî görüşü tatbik edeceğim" derse, o zaman kendisine beyaz oy veririz. (RP sıralarından alkışlar, DYP sıralarından "Nasıl adil düzen... Saate bak..." sesleri) Ama, bu programa bu söylediğimiz sebeplerden dolayı destek olmamız mümkün değildir. Bu kanaatimi izhar ettikten sonra, şayet, Millet Meclisinden güvenoyu alırsa, bu Hükümete başarılar diliyorum. Bizim için aslolan, milletimizin saadetidir. Her zaman aynı kardeşlik havası içinde; nasıl şimdi kardeşane bir şekilde tavsiyelerimizi yaptıksa, aynı kardeşlik havası içerisinde hata yapmamaları için her zaman elimizden gelen gayreti göstereceğiz.

Aziz milletimize Cenabı Haktan saadetler, selametler dileyerek; yeniden, Sayın Meclis Başkanını, kıymetli üyeleri ve yeni Hükümetin üyelerini hürmet ve muhabbetle selamlıyorum.

Teşekkür ederim. (RP ve ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Erbakan.

Bir hususu Genel Kurula kısaca arz etmek istiyorum:

Danışma Kurulunda gruplar adına konuşma süresi müzakere edilirken, Refah Partisi Grup Başkanvekilinin bu hususa bir itirazı olmadığını tespit etmiş bulunuyorum. Arz ederim. (DYP ve SHP sıralarından alkışlar)

OĞUZHAN ASİLTÜRK (Malatya) — Sayın Başkan, sataşma var...

BAŞKAN — Şifahî olabilir... Şifahî olabilir efendim.

OĞUZHAN ASİLTÜRK (Malatya) — Sataşma vardır, söz istiyorum.

BAŞKAN — Hayır efendim, sataşma yok; rica ediyorum... Sataşma yok...

HÜSEYİN ERDAL (Yozgat) — Particilik yapıyorsun Sayın Başkan.

BAŞKAN — Efendim, elimdeki öneriye göre konuşuyorum.

OĞUZHAN ASİLTÜRK (Malatya) — Gerçek durumu Meclis Başkanına sorabilirsiniz...

BAŞKAN — Sosyaldemokrat Halkçı Parti Grubu adına, Sayın Aydın Güven Gürkan; buyurun efendim. (*SHP ve DYP sıralarından alkışlar*)

OĞUZHAN ASİLTÜRK (Malatya) — Efendim, Meclis Başkanına sorabilirsiniz...

BAŞKAN — İstirham ediyorum... Ben elimdeki öneriyi okudum size, bir itiraz kaydı yoktur bu öneride.

Buyurun Sayın Gürkan.

SHP GRUBU ADINA AYDIN GÜVEN GÜRKAN (İçel) — Sayın Başkan, sayın üyeler; Yüce Meclisimizin 19'uncu dönem çalışmalarının ülkemizin refah, mutluluk, adalet, barış ve özgürlük mücadelesine değerli katkılar yapması umut ve dileğiyle, Genel Kurulumuzu, SHP Grubu ve şahsım adına saygıyla selamlıyorum. (*SHP ve DYP sıralarından alkışlar*)

Ulusumuzun beklentilerinin, umutlarının, istemlerinin ve özlemlerinin odağı olan Parlamentomuz, 19'uncu Dönem çalışmalarına, halkımıza iyimserlik ve umut veren kimi gelişmeleri yaşayarak başladı. Bu olumlu ve umutlu başlangıcın temelleri, sessizce; ama, büyük bir kararlılıkla, Yüce Milletimiz tarafından, daha seçim kampanyası döneminde atıldı. Halkımız, barışçıl, demokratik, hoşgörülü ve nesnellığe dayalı bir seçim yarışması ve kampanyası istediğini öylesine açık ve karşı konulamaz bir biçimde ifade etti ki, tüm siyasal partiler ve adaylar bu çerçevenin dışına taşmak yanlışlığına düşmediler. Hepimiz ve her birimiz, halkımızın çizdiği bu çerçeve içinde güle oynaya, rengârenk bayraklarla, şarkılarla, türkülerle, hoşgörülerle ve sevgilerle bu göreve geldik. En içten dileğim, hepimiz için geçici olan bu görevden, geldiğimiz gibi gitmeyi becerebilmektir.

Sayın milletvekilleri, değerli arkadaşlarım, yemin törenimizde, alışık olmadığımız ve alışık olmadığımız için de yadırgadığımız ve tepki duyduğumuz kimi olayları yaşadık; halkımızın geniş kesimleri de tepkilerini ve hoşnutsuzluklarını büyük bir demokratik canlılık içinde ifade ettiler. Ama, olay da, buna duyulan tepkiler de kendi sınırları içinde tutulabildi ve daha büyük ve kalıcı kırgınlık, kızgınlık ve öfkeye olanak tanınmadı. Ulusal birliğimiz konusunda da, laikliğe bağlılığımız konusunda da çok duyarlı ve ödünsüz olduğumuzu gösterdik; ama, Parlamentomuzu da, ülkemizi de kalıcı ve şiddetli gerginliklerin ve kutuplaşmaların tuzağına düşürmedik.

Diyalog yollarını, demokratik uzlaşma yollarını, birbirini anlama yollarını, birbirinin duygularını, düşüncelerini ve ihtiyaçlarını kavrayabilme yollarını tümüyle tıkamadık.

Sayın üyeler, Meclisimiz insan haklarına, özgürlüklere, hukukun üstünlüğüne ve halk iradesine dayalı demokratik parlamenter sisteme olan inancında ve bağlılığında bugüne değin hiçbir noksanlık göstermemiş bir üyesini kendisine başkan seçmek şansını da elde etmiştir. Meclis Başkanımızın, Parlamentomuzun önem, işlev ve saygınlığı konusunda bugüne değin açıkladığı görüşler ve geliştirdiği tavırlar toplumumuzda geniş bir kabul ve destek görmüştür. Böylece, geçmiş yıllarda

üzüntü verici bir yıpranma ve aşınma süreci yaşamış bulunan Parlamentomuza ve demokratik parlamenter sisteme yeni bir kredi açılmış ve güven ve destekler tazelenmiştir.

Değerli milletvekilleri, bugün programını tartıştığımız Hükümetin kuruluş biçimi ve süresi de, geleceğe umut ve iyimserliklerle bakmamızı sağlayacak bir dolu olumluluk içermektedir. Siyasal karşıtlıkları ve yarışmaları yaklaşık yarım yüzyıllık çok partili demokratik rejimimizin ana ögesini oluşturmuş iki siyasal partinin, iki siyasal geleneğin, iki ayrı dünya görüşünün Türkiye'nin birikmiş sorunlarını çözmek için bir araya gelmeleri, bir araya gelebilmeleri, başlı başına çok önemli bir aşamadır. Bundan böyle, siyaset, artık, kaba ayırımlarla yapılamayacaktır. Bundan böyle, siyaset, salt karşıtlıklara dayalı olarak ve karşıtlıklar tahrik edilerek uygulanamayacaktır. Bundan böyle, siyaset, daha çok incelik, daha çok ayrıntı, daha çok somut proje, daha zengin bir içerik, daha büyük bir nesnellik, daha fazla akılcılık kazanmak zorunda kalacaktır. Artık, salt bir şeyin karşıtı olmak, başlı başına, bir şey olmak için yetmeyecektir. Bundan böyle, uzlaşma ve bağışlamaz olmak, olumlu nitelikler sayılmayacaktır politikada.

Sayın milletvekilleri, bu ortak hükümetin kuruluş çalışmalarının başlamasıyla ortaklık protokolünün imzalanması arasında yalnızca yedi gün geçmiştir. Bu yedi günlük çalışmanın yalnızca ve yalnızca iki saati bakanlıkların bölüşümü için yapılan müzakerelere ayrılmıştır; gerisi, yüksek düzeyli bir seminer havasında, Türkiye sorunları üzerinde, birlikte düşünme, birlikte çözüm oluşturma ve bugün Yüksek Heyetinizin değerlendirmesine ve oyuna sunulan ortak programın birlikte tasarlanmasına ayrılmıştır. Sanıyorum, yaşanan bu süreç ülkemiz siyaset anlayış ve uygulamasına yeni olumluluklar, yeni nitelikler ve yeni bir düzey getirecektir.

Yüce Meclisin sayın üyeleri, 25 Aralık 1987 günü Mecliste okunan Özal Hükümetinin programında, o tarihte uygulanan ve 20 Ekim seçimlerinde de ana hatlarıyla yürürlükte kalan Seçim Yasasından söz edilirken, bu yasanın temel amacının iki partiye dayalı bir rejim oluşturmak olduğu söylenmiştir. Oysa bugün, bir ortak hükümet görevdedir ve Parlamentoda 6 parti temsil edilmektedir. Halkımız, iki partiye dayalı bir rejimi de, tek partiye dayalı hükümetleri de yeğlenir nitelikte bulmamıştır. Seçim sisteminin olağanüstü yüksek barajlarına ve seçmenin inandığı ve güvendiği partilere vereceği oyların yanması, yakılması tehlikesine karşın, seçmen kitlesi, kendi iç çoğulculuğunun Parlamenteoya yansıtılmasını ve yönetimin ortak hükümetlere emanet edilmesi yolundaki iradesini yaşama geçirme becerisini göstermiştir.

Çoğulcu bir siyaset yapılanmasını önlemek ve Türkiye'yi ne pahasına olursa olsun ortak hükümetlere bırakmamak yolundaki koşullandırmaları ve yasal engelleri halkımız aşmayı bilmiş ve hem kendi siyasal iç çoğulculuğuna Parlamento yolunu açmış hem de içinde bulunduğumuz koşullarda bir ortak hükümetin daha doğru bir hükümet biçimi olduğu yolunda açık bir siyasal tercih yapmıştır. DYP-SHP ortak Hükümeti, bu açık siyasal tercihin ürünüdür.

Değerli üyeler, seçim sonuçlarıyla ilgili değerlendirme çerçevesi içinde bir noktayı özenle değerlendirmek ihtiyacındayım. Türkiye'de yöneticiler genellikle insanımızı ve toplumumuzu yoğurmak, ona kendi tercihlerine göre bir biçim oluşturmak

ve kafalarına ve kendi doğrularına göre bir çekidüzen vermek için çok fazla iddialı, çok fazla buyurgan ve çok fazla karışmacı olmuşlardır. Yöneticiler, kimi zaman, halkın istekleri ve değerleri doğrultusunda ülkeyi yönetmek yerine, halka karşı hoşgörüsüz ve buyurgan bir öğretmen rolünü benimsemişlerdir. Halkımız da, her zaman buna karşı direnmiş ve kendi değerlerini ve tercihlerini, buyurgan bir tavırla yukarıdan düzeltilmesini kabul etmemiştir.

İnsanlarımız yeniliklere açık ve dinamiktir. Eğer, topluma yeni ve çağdaş değerler benimsetilmek isteniyorsa, bunun yolu demokratik süreçler içindeki karşılıklı etkileşim yoludur. Yasaklar, engeller, sınırlamalar ve cezalar kestirme yollar gibi gözükse de, özünde oluşturduğu yabancılaşmalar, dirençler ve direnmeler nedeniyle, daha sancılı ve daha uzun bir yoldur.

Millî Güvenlik Konseyinin getirdiği siyaset yasakları ve parti kapatmaları karşısında gösterilen halk tavrı da, kimi siyasal akımları Parlamente'ye yansıtmamak çabaları karşısında gösterileri tepki de, Türkiye'yi hiçbir zaman ortak hükümetler yönetmesin diye yapılan yasal düzenlemelere verilen yanıt da, hep aynı noktaya vurmaktadır. Halkımız, buyurganlıkları, yasakları, koşullandırmaları reddetmektedir. Halk, tekdüzelikten hoşlanmamakta, kendi iç çoğulculuğunu korumaya önem vermektedir. Halk, demokrasiyi bütün genişliğiyle, bütün nüanslarıyla sevmekte ve benimsemektedir. Bugün parlamento'da yaşadığımız çoğulculuk da, bugün kurulmuş bulunan ortak hükümet de bu demokrasi sevgisinin ve benimsemesinin ürünüdür. Bu nedenle, çok çeşitli engellere karşın, bu Parlamente'ye bugünkü zenginliğini temsil gücünü ve saygınlığını kazandıran halkımıza, bu zengin ve demokratik Parlamente kendini borçlu hissetmelidir. Çok çeşitli engellere, buyurganlıklara, yasal sınırlama ve yasaklara karşın, Parlamentosunu zenginleştirmesini, ona adalet, denge ve çoğulculuk taşımasını bilen ve ondan hiçbir demokratik hakkı esirgememiş olan bu halktan da, bu Parlamente ve bu Hükümet zenginleşmeyi, adaleti, dengeyi, demokrasiyi ve çoğulculuğu esirgememelidir. *(SHP ve DYP sıralarından al-kışlar)*

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; bu ortak hükümetin oluşmasına nerede ise hiçbir şans tanımayan bugünkü Seçim Yasasına karşın, Türkiye'de bugün bir ortak hükümetin görevde olmasının açıklanmasını, Parlamente olarak, sanıyorum, özenle yapmak zorundayız. Seçmen neden ve hangi gerekçelerle bir ortak hükümet istemiştir sorusunun yanıtını aramak gereğini mutlaka duymalıyız. Sanıyorum, bunda, geçmiş yıllarda elde edilen deneyim ve izlenimlerin büyük rolü olmuştur. Halk görmüştür ki, Türkiye gibi, sorunları çok ağır bir ülke yüzde 30-35 ve hatta yüzde 40 gibi bir oy desteği ile bile kolay kolay yönetilemez. Türkiye, eğer sorunlarını çözmek istiyorsa, sorunlarının üzerine cesaretle yürümek istiyorsa, olabildiğince geniş, elden geldiğince geniş bir oy tabanına oturan hükümetler tarafında yönetilmelidir.

Türkiye'nin başkaca hiçbir sorunu olmasa dahi, salt iç güvenlik sorunu ve Kürt sorunu bile geniş tabanlı ve destekli bir hükümeti Türkiye için kaçınılmaz yapmaktadır. Bu Hükümete ortak olan partilerin oy oranlarının yüzde 48'e ulaşmış olması ve bugün toplumda sağlamış oldukları destek ve güvenin, bu yüzde 48'in bile çok ötesinde gözükmesi ve dış dünyanın bu hükümetin kuruluşuna ve programına saygı duyması Türkiye için başlı başına büyük bir şanstır. Hükümetimizin, bu şansı çok

iyi kullanmasını istiyoruz. Hükümetimizin açıklanan program doğrultusunda hızlı, kararlı ve cesur olmasını bekliyor ve talep ediyoruz.

İçinde bulunduğumuz ve yaşadığımız kimi büyük sorunlar, bu yeni hükümet dönemi içinde de belli bir doğallığa, alışmışlığa, aldırmaçlığa ulaşmadan, mutlaka çözülmeye başlanmalıdır. Bu sorunların çözümü uzayıp, geciktikçe destek azalacaktır. Destek azaldıkça da, bu sorunlar daha da çözülemez hale gelecektir. Hükümetimize buradan sesleniyor ve diyorum ki, demokratik siyasal yaşamımızda belki hiçbir hükümetin desteği bu ölçüde büyük olmadı ve hiçbir hükümet, daha hiçbir şey yapmadan, sandıklardan çıkan oylardan çok daha yüksek ve kararlı bir halk desteğine bugünkü gibi sahip olmadı. *(SHP ve DYP sıralarından alkışlar)* Bu büyük saygınlık, güven ve destek servetini lütfen iyi kullanınız. Lütfen, kararlı, tutarlı, cesur ve hızlı olunuz. Bu kararlar içinde belki halkı geçici olarak sıkınlara da olacaktır, belki halkın başlangıçta yadırgayacağı yeni açılımlar da gerekecektir, belki kısmi başarısızlıklar da yaşanacaktır; ama, milletimize her şey doğru anlatılırsa; ama, insanlar, sizin, sorunları çözmek için iyi niyetle çaba harcadığınızı görürlerse, sizden desteklerini kolay kolay çekmeyeceklerdir.

Halkın bağışlamadığı ve bağışlamayacağı davranış, sorunları görmezlikten gelmek, sorunlara aldırmaçlık göstermek, sorunları saklamak, sorunları çözülmeden çözülmüş gibi göstermek ya da gayret ediyormuş gibi gözüküp hiç gayret etmemektedir.

Halk, kendisi için ve ülke sorunları için iyi niyetle çalışıldığını ve çaba harcanıldığını mutlaka anlar ve bu çabanın ve çalışmanın sonuçlarına, bu sonuçlar her zaman istediği gibi olmasa bile, gönül hoşnutluğuyla ortak olur.

Ortak Hükümetimizin sayın üyeleri, halk size güveniyor, siz de halka güvenin ve kolaycı yollara, yüzeysel çözümlere, günü döndürme alışkanlığına, rutinliğe, atalete, popülizme, ucuz söylevciliğe, kandırmacaya, böyle gelmiş böyle giderciliğe, kırtasiyeciliğe, partizanlığa, aşırı siyasallaşmaya ve bürokrasi labirentlerine karşı olunuz ve karşı durunuz. Atik ve atılımcı olunuz. SHP Grubu da, parlamento da, halk da arkanızda olacaktır.

Hiçbirimiz, var olandan ve süregelen memnun ve mutlu değiliz. Var olan sorunlar karşısında gösterilen aldırmaçlık ve kayıtsızlığın bizi aşarak bizi boğacağının kaygısını ve korkusunu taşıyoruz. Bu nedenle, değişim istiyoruz, yenileşme istiyoruz, köktenci yaklaşımlar istiyoruz, derinlik istiyoruz, boyut istiyoruz, cesur açılımlar ve yeni bakış açıları istiyoruz, yeni ufuklar ve yepyeni enerjiler istiyoruz. *(SHP ve DYP sıralarından alkışlar)*

Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; seçmen, bugün, eğer bu seçim yasasının tüm olumsuz düzenlemelerine karşın gene de bir ortak hükümet oluşturulmasına karar verdiyse, bunun nedenlerinden biri de geçmiş yıllarda denenmiş bulunan tek partiye dayalı hükümetler döneminde parlamentonun adeta devre dışı bırakılmış olmasıdır.

Kanun gücünde kararname uygulamasındaki aşırılıklar ve kötüye kullanımlar, neredeyse tüm yasa tasarılarının, öncelik ve ivedilik kullanılarak toplumdan, komisyonlardan ve parlamentodan adeta kaçırılarak geçirilmesi, komisyon çalışma-

larında demokratik baskı gruplarının uzak tutulması, muhalefetin yasa tekliflerinin hemen hemen hiçbirinin gündeme alınmaması, tüm yasama dönemi boyunca belki de muhalefetin hiçbir katkısına olanak tanınmamış olması, yasa tasarılarının hemen hemen hiçbirine, parti gruplarında ve genel merkezlerinde tartışabilme zamanının ve şansının tanınmamış olması; gündem dışı konuşmalara hükümetin tepkisiz kalması, Meclis araştırma ve soruşturma mekanizmalarının hemen hemen hiç çalıştırılmaması, sözlü ve yazılı soru önergelerinin hiç önemsenmemesi, iktidar partisi meclis grubuna, salt oy vermek dışında hiçbir etkinlik olanağının tanınmamış olması, milletvekillerinin, kararlara katılımı yerine, iş takipçiliğine özendirilmeleri, hükümetin, resmî ve düzenli toplantılarının yerini düzensiz buluşmaların alması, dış politikada Meclisin ve hatta hükümetin büyük ölçüde devre dışı bırakılması, iç ve dış güvenlik sorunlarının genelde rutin işler gibi işlem görmesi, Meclisin devlet bütçesi üzerindeki tartışılmaz belirleyiciliğinin fonlar yoluyla etkisiz hale getirilmesi, iç ve dış borçlanmaların bütünü ile bir hükümet sorunu sayılması, vergi yasaları ile ilgili hükümet yetkilerinin abartılarak ve aşırı biçimde kullanılması, Türkiye Büyük Millet Meclisini görkemli, kalabalık; ama, siyaseten içi boşaltılmış ve yetkisiz kılınmış bir Ankara binasına çevirmişti. Halkın özlemleri, halkın dilekleri, yakınmaları, istemleri, milletvekilleri ve Parlamento kanalı ile hükümete ulaşamaz olmuştu. Parlamentoda yürütme organı da giderek halktan kopuyor ve ona yabancılaşıyordu. Rejim, çok ciddi bir biçimde zedeleniyor ve yaralanıyordu.

Halk, bu seçimde parlamenter rejimi ve parlamentosunu korumak, ona yeniden işlev kazandırmak, onu yeniden siyasal kararların odağı haline dönüştürmek istedi. Ortak Hükümetimiz, halkın bu isteğinin ürünüdür.

Şunu yeni Hükümetimize duyurmak isterim ki, SHP ve onun Meclis Grubu, demokratik duyarlılıkları, bilinci ve gelenekleri çok güçlü bir kuruluştur; kim olursa olsun, hiç kimseden eleştirel tavırlarını esirgemez; rızacı değil, talepkâr bir gruptur; daha iyisini, en iyisini ister.

Kolay bir ortak olduğumuz söylenemez; ama, hiçbir zaman da sağduyudan, geçerlilikten ve demokratik uzlaşmalardan da kaçınmayız. Nitekim, DYP ile olduğumuz ortak hükümet, örgütlerimizde de, parti kamuoyumuzda da, Meclis Grubumuzda da içten bir destek ve benimseme görmüştür. Umuyorum ki, Grubumuz, Hükümetimizin güç; ama, güvenilir, eleştirel; ama, yapıcı bir destekleyicisi ve partneri olmak görevini eksiksiz yerine getirecektir.

Değerli milletvekili arkadaşlarım, tek partiye dayalı hükümetlerin ve parlamento çoğunluğunun kanımızca en önemli sakıncalarından biri, bu tür hükümetlerde ve parlamento çoğunluklarında “Kol kırılır yen içinde kalır” anlayışının kolayca egemen olmasıdır. Bu durum, genellikle, bu tür hükümetleri ve parlamento çoğunluklarını yolsuzluk, usulsüzlük, rüşvet, iltimas ve her çeşit yasadışı eylem ve işlemler konusunda iç denetim mekanizmalarından yoksun tutmakta ve onları duyarsız kılmaktadır. Üzülerek ve hüznle ifade etmek zorundayız ki, geçmiş parlamento yaşamımızda bu konuda gösterdiğimiz aldırmazlık ve duyarsızlıklar, hem parlamentonun saygınlık yitirmesine hem de toplumun ahlak ve adalet anlayışının önemli ölçüde zedelenmesine neden olmuştur. Her melanetin, kötülüğün ve yol-

suzluğun takipsiz ve cezasız kaldığı düşüncesinin kökleşmesi kadar, bir toplumu zayıflatıcı başka bir etken düşünülemez.

Bence, 19'uncu Dönem Parlamentosunun ve yeni Hükümetin en temel ödevlerinden biri, bu Parlamento'yu haksızlık, adaletsizlik ve yolsuzluk karşısında aldırılmaz ve duyarsız bir parlamento konumuna düşürmemektir. Bu konuda biz SHP Grubu olarak kendimizi ne denli görevli sayıyorsak, muhalefet partilerimizi de aynı ölçüde görevli sayıyoruz. Biz, bu konuda bir ortak parlamento duyarlılığı oluşturmayı, Türkiye'mizin geleceği açısından kaçınılmaz bir görev sayıyoruz. Sorumluluk taşıdığımız her yönetim kademesinde, bu, ister merkezi, ister yerel sorumluluk olsun, Parlamentomuzun bütünlüğü tarafından denetim altında tutulmak istiyoruz. Bu denetime, hiç direnmeden, onurla baş eğmeye hazırız.

Burada, Öğretmenler Günü nedeniyle televizyon ekranında bir öğretmenimizin söylediği sözü Yüce Meclisimizin vicdanına ve aklına kazımak istiyorum. Maaşının çok sınırlı olanaklarına karşın, çiçekler kadar temiz, sade ve zevkli giyinmiş bir öğretmen hanıma, "yeni Hükümetten neler bekliyorsunuz?" diye soruldu, öğretmen hanımın yanıtı şöyle idi: "Ülkemizin maddi imkânlarını biliyoruz. Bu sıkıntılara dayanıyoruz, dayanırız; ama, bir tek şeye dayanamıyoruz, dayanamayız; o da adaletsizliktir."

Adalet, bir toplum için ekmek kadar, aş kadar önemlidir. Bir toplumu da, insanları da en çok kıran, zedeleyen, acılara düşüren olgu adaletsizliktir. Bu kürede bir ilahî adalet sağlamak, kuşkusuz, çok zordur, belki de olanaksızdır; ama, adalet için uğraş vermemek; ama, adaletsizliği kurallaştırmak; ama, adaletsizliği hoş görmek; ama, adaletsizlikten yararlanmaya kalkmak bir insanlık suçudur. Ortak Hükümetimiz adil olsun, adaletli olsun, adalet için uğraşsın yeter. Geriye kalan her şeyi halk anlar, hoş görür, bağışlar ve gerekli her türlü özveriye gösterir. Toplumumuzun kuşkusuz her konuda duyumsuzluğu ve açlığı vardır. Her alanda ve her konuda insanlarımız kuşkusuz daha çok şeyi ve daha iyi şeyleri istemektedir. Bu, onların en doğal haklarıdır; ama, toplumumuzun bugün duyduğu en büyük açlık, adalet açlığıdır. Merkez sağ partiler, yükselen bacaların, kesilen kurdelelerin, işleyen tezgâhların cümbüşü arasında kimi zaman adaletli bir yaklaşımın ve adil bir tavrın da bir kurdeleyi hak edebileceğini unutuyorlar. Bu nedenle de, DYP'nin SHP ile ortaklık kurmuş olmasını Türkiye için bir şans sayıyoruz. Bu Hükümet, hem fabrika hem yol hem bilgisayar üretebilir hem de en az bunlar kadar önemli olmak üzere, adalet, sosyal adalet ve denge üretebilir; bunu bekliyoruz. (SHP ve DYP sıralarından alkışlar)

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; 1980 sonrasında Parlamentomuz'a sunulan bütün hükümet programlarını dikkatle yeniden okudum. Birinci Özal Hükümetinin (19 Aralık 1982), İkinci Özal Hükümetinin (25 Aralık 1987), Akbulut Hükümetinin (10 Kasım 1989), Yılmaz Hükümetinin (30 Haziran 1991) ve nihayet bugün Demirel İnönü Hükümetinin programlarını özenle inceledim; Türkiye ile ilgili tanılarda, değerlendirmelerde, sorunları kavrayışta ve hatta çözüm önerilerinde birçok ortak nokta bulunmaktadır. Bunlara ve bunun nedenlerine biraz sonra değineceğim; ama, ANAP Hükümetlerinin bu 4 programı ile ortak Hükümetimizin programı arasında bir temel noktada çok büyük bir yaklaşım farklılığı vardır; o da, demok-

rasiye, insan haklarına, özgürlüklere ve çoğulcu ve katılımcı bir toplum işleyişine olan yaklaşımda kendini belli etmektedir. ANAP Hükümetlerinin programlarının tümünde de kuşkusuz demokratik iyileştirmelerden ve genişlemelerden söz edilmektedir; bunların bir kesimi de gerçekleştirilmiştir. İçlerinde küçümsenmemesi gerekli olanlar da vardır; ancak, bütün programlar, okuyucusuna ya da dinleyicisine bir duyguyu âdeta kaçınılmaz olarak vermektedir. Tüm bu programlarda ANAP Hükümetlerinin şöyle düşündüğü seziliyor: Biz askerî bir darbeden sonra gelmiş sivil bir iktidarız. Dış dünya da, kendi toplumumuz da demokratikleşme alanında bizden bir şeyler bekliyor; bir şeyler yapmalıyız. Ayrıca, tüm dünya hızlı bir demokratikleşme ve özgürleşme süreci yaşıyor; bunun bütünüyle de dışında kalamayız; bunlara ayak uyduruyormuşuz gibi gözükmemiz gerekli. ANAP Hükümetlerinin programlarındaki demokrasiye yaklaşım anlayışı yaklaşık olarak buydu.

Şimdi ise, bunların yerini bir başka program ve bambaşka bir yaklaşım aldı. Programın en özünde ve en ufak ayrıntısında dahi, demokrasiye duyulan güven, özlem ve bağlılık adeta coşkuyla işlenmiş gibi duruyor; demokrasiye bir yük gibi bakılmıyor, aksine, eksiksiz bir demokrasi, tasarlanan işlerin vazgeçilemez çerçevesini ve olmazsa olmaz koşulunu oluşturuyor. Programı okuyan bir insan, gerçek bir demokrasi olmazsa bu söylenen işlerin hiçbirisi de gerçekleştirilemez duygusuna sahip oluyor. Demokrasi, programın ruhunu, özünü, anlamını, dinamizmini ve motorunu oluşturuyor.

Türkiye’de belki ilk kez bir merkez sağ parti, demokrasiye inancı ve bağlılığı açısından sosyal demokrat seçmenden bile güvenoyu alıyor. Türkiye’de belki ilk kez sosyal demokratlar, demokrasi taleplerinde yalnız kalmadıkları duygusuna sahip oluyorlar ve bunun anlatılmaz keyfini yaşıyorlar. (*SHP sıralarından alkışlar*) Sosyal demokratların demokrasi mücadelesindeki yalnızlığı artık bitmiş gibi gözüküyor. Merkez sağ ve merkez sol, ilk kez, demokrasi anasının ikiz evlatları olma şansını elde ediyorlar. Tarihi buluşma, tarihi kucaklaşma, tarihi barışma gerçekleşiyor. Demokrasi anamızın bugüne değin gönülsüzce emilen sağ memesine, ikinci evlat da şimdi aynı açlık ve iştiyakla sarılıyor. (*SHP sıralarından alkışlar*)

Değerli milletvekili arkadaşlarım, halkımız, aslında demokrasinin boyutlarını kavramak açısından, kimi yöneticilerden ve siyasetçilerden çok daha ileridedir. Halk, demokrasiyi salt bir siyaset olgusu olarak görmemektedir; onun ekonomik, sosyal ve dış politika boyutlarını çoğu zaman bizden çok daha iyi anlamakta ve kavramaktadır. Ücretlerinden yakınan işçi, enflasyonun darboğaza ittiği esnaf, girdi fiyatlarını karşılamayan taban fiyatları nedeniyle öfkesi kabarmış çiftçi, bir ameliyatı için kendisinden milyonlarca lira istenen işsiz, vergi kapanına kısıtlanmış bordro mahkûmu, hepsi; ama, hepsi genelde yakınmalarını şöyle bitirirler: “Gerçek bir demokrasi olsaydı hiç bunlar olur muydu?” Halk demokrasiyi yalnızca basit bir sandık ve oy olayı olarak görmüyor; demokrasi onun için aynı zamanda adaletli bir toplumun, güvenli bir toplumun, dengeli bir toplumun, üretken bir toplumun, müreffeh bir toplumun, duyarlı bir toplumun ve dürüst ve ahlaklı bir toplumun da güvencesi ve sigortası oluyor; onun için insanımız demokrasiyi seviyor ve istiyor; onun için ortak hükümetin programının ve vaatlerinin temel güvencesini, Hükümetin iyi niyeti ya da tercihleri değil, vaat edilen demokrasi oluşturuyor.

Bizim, SHP Grubu olarak bu programın gerçekleştirilmesiyle ilgili temel yaklaşımımız şudur: Eğer, vaat edilen demokrasi gerçekleştirilirse, bu programın diğer vaatleri de gerçekleştirilir. Eğer, demokratik vaatlerde eksiklik olursa, bu program, diğer vaatlerinin gerçekleştirilmesinde de eksikli kalır. Böyle bir durumdaysa, bu güzel programa da, bu toplumumuza umutlar, güvenler ve coşkular veren koalisyonuna da yazık olur.

Sayın milletvekilleri, demokrasi konusunda Parti Grubumuz o denli duyarlıdır ki, Hükümet programını görüştüğümüz Grup toplantısında en çok onay alan eleştirisi şu olmuştur: Program, işkenceyle ilgili olarak şöyle demektedir; “İşkence bir insanlık suçudur. Bunun önlenmesi görevimizdir.” Bu konudaki duyarlılık o denli yüksektir ki, cümle yetersiz bulunmuş ve niçin işkencenin kökünün kazınacağı ifade edilmemiştir, yolunda eleştiriler getirilmiştir. Bu yaklaşım bir fantezi değildir. Bu, insana ve topluma bakışla ilgili bir temel nitelik ve bir temel ölçüttür, insanına işkence yapılmasını bile önleyemeyen bir toplum, hiçbir zaman insana saygılı, adaletli, dengeli, demokratik, hoşgörülü ve müreffeh bir toplum haline gelemeyiz; böyle bir toplum hiçbir zaman insanlık âleminin saygın bir üyesi olamaz. *(SHP ve DYP sıralarından alkışlar)*

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ortak Hükümetimizin programını, geçmiş hükümetlerin programından ayıran bir temel nitelik de, dış politikamızın demokratikleştirilmesi ve yüce milletimize mal edilmesi vaadidir; bunu da çok değerli bir vaat sayıyoruz. Çünkü, giderek küçülen ve bütünleşmesi artan dünyamızda dış ekonomik ve siyasal ilişkiler geçmiş dönemlerle karşılaştırılamayacak bir öneme ve içeriğe ulaşmıştır. Dış ekonomik ve siyasal ilişkiler birçok iç ekonomik, sosyal ve siyasal gelişmenin de belirleyicisi rolüne yükselmiştir. Bunun dışında, Türkiye çok girift ve her biri Türkiye için yaşamsal öneme sahip bölgesel uyumsuzluklar ve çatışmalar yumağının düğüm noktası konumundadır. Ayrıca, ülkemizin kendisinin de çevre ülkeleriyle ilgili çeşitli uyumsuzlukları ve anlaşmazlıkları vardır; bunların bir kesimi güncelleşmek ve boyutlanmak tehlikesini de taşımaktadır. Böyle bir dış politik çerçeve içinde, dış politikayı yalnızca Hükümetin, Hükümetin bir kesiminin ve Dışişleri bürokrasisinin görev ve yetki alanı içinde saymak, gerçekten dehşet verici bir yanlışlıktır. Dış politikanın karar odaklarını çok dar tutmanın, kişiselleştirmenin ve salt bürokratik yönlendirmelere bırakmanın geçmişte getirdiği zararlar herkesçe çok iyi bilinmektedir.

Dış politikamızda Meclisimizin kuruluş geleneklerine çok aykırı bir biçimde ve özellikle son dönemlerde Yüce Meclisimizi, daha önce alınmış kararların bir fonu olarak kullanma eğilimi belirmişti. Meclis, yalnızca şu ya da bu konuda etkileyici bir tepki göstermek gerektiğinde dış politikaya karıştırılır olmuştur. Onun dışında, Yüce Meclis, ısrarla, dış politikamızın karar süreçlerinin ve odaklarının dışında ve uzağında tutulmuştu. Bu, kanımızca, Meclisimizin bütçe hakkından vazgeçmesi kadar önemli bir işlev noksanlığı doğurmuştur. Dünyamızda, giderek uluslararası parlamento niteliğine kavuşan kuruluşların sayısı ve yetkisi artarken, Türkiye Büyük Millet Meclisinden dış politikanın uzağında tutulmasını, çağdaş politika ve uluslararası ilişkiler anlayışıyla bağdaştırmak olanaklı değildir. Ortak Hükümetimizin bu konuda yeni ve olumlu gelenekler oluşturacağına yürekten inanıyoruz.

Yeni Hükümetimizin geçmiş hükümetlerden çok farklı bir yanı da, yönetimin her aşamasında ve biriminde saydamlığa vermeyi vaat ettiği büyük önemdir. Bunu çok akıllı ve gerekli bir vaat sayıyoruz. En çok ve en çabuk yıpranan yönetimler, en çok hata yapan değil, kendini en kapalı tutan yönetimlerdir. Kapalılık, en haklı olduğu konularda bile bir hükümeti en haksız duruma düşürebilecek bir büyük yanlışlıktır. Biz SHP Grubu olarak, Hükümetimizi, kendini yıpratıcı bu büyük yanlışlıktan korumaya çalışacağız. Onu saydamlığa özendireceğiz, gerekirse de zorlayacağız.

Sayın milletvekilleri, saydam ve duyarlı bir yönetim anlayışı, nesnel bir tartışma ortamı ve gerekçeleri açıkça söylenmiş bir başarısızlık açıklaması, bir hükümeti zayıflatmaz, güçlendirir. Geçmiş hükümet programlarının ve açıklamalarının dikkatle okunması bu konuda çok yol gösterici olabilir, örneğin, enflasyon konusunda yaşanan başarısızlığı örtbas etmek için yapılmış bulunan sayısız açıklamanın her biri halkta yalnızca tebessüm uyandırmış ve Hükümete duyulan güvensizliği artırmıştır. Geçmiş dönemlerde, halk hangi ciddi ve önemli yakınmasını dile getirip gündeme taşımak istese, ya yapay gündem maddeleriyle oyalanmaya çalışılmış ya da her yakınmasına, “Daha ne istiyorsun, vitrinler ithal malı dolu ya” yanıtını almıştır. Hükümetimizden açıklık, saydamlık, açık yüreklilik, diyalog, duyarlılık ve nesnellik bekliyoruz.

Sayın Başkan, sevgili arkadaşlarım; yeni Hükümetimizin en önemli vaatlerinden biri olarak da millî istihbarat örgütlerimizin kapsamlı bir biçimde reorganize edileceği vaadini görüyoruz. Bunu, Türkiye'mizin yaşamsal sorunlarından biri sayıyoruz. Silahların elden geldiğince seyrek ve kısa süreli kullanılmasının istendiği bir dünyada yaşıyoruz. Toplamlar, artık eski dönemlerden çok farklı olarak, savaşı erdem sayma alışkanlığından giderek kendilerini kurtarıyorlar. Bu olgu ne denli umut verici ve sevindirici ise, ulusların birbirlerinin iç ve dış sorunlarını ve uyuşmazlıklarını tahrik etmeleri ve bunları bir silah gibi kullanmaları da o ölçüde kaygı ve karamsarlık vermektedir. “Kendin dövüşme, başkalarını dövüştür”, “Kendini stabilize, başkalarını destabilize et” mantığı ve uygulaması, ne yazık ki, giderek yerleşmektedir. Bu tür yeni ve saklı saldırı yöntemlerine karşı ülkeyi ve ulusu korumak, bu tür saklı saldırıları caydırmak, olası silahlı saldırılara karşı ordunun caydırıcılık gücünü artırmak kadar önemsenmesi gerekli bir olgudur. Ülkemizin ve ulusumuzun bu konuda yeterli korunma altında olduğunu ve yeterli caydırıcılık gücüne sahip bulunduğunu söylemek olanaklı değildir. Hükümet Programında da söylendiği üzere, Türkiye'nin yeni bir tehdit değerlendirmesine hem tehdidin yönü hem de niteliği açısından büyük bir gereksinim vardır. Ulusal istihbarat faaliyetleri ne ölçüde vazgeçilmez ve zorunlu ise, bunları demokratik denetim altında bulundurma ve kötüye kullanımlarını önlemek de o ölçüde zorunlu ve yaşamsal önemdedir. Aksi takdirde, ulusal güvenlik açısından istihbarat örgütlerinin ve eylemlerinin kendisi çok önemli sorunlar haline gelebilir. Eğer bir toplum, kendi istihbarat örgütlerine ve etkinliklerine güven duymuyorsa, bu, o istihbarat örgütü için düşünülecek en büyük zaafıdır ve böyle bir örgütün yararlı görev yapması olanaksızdır. Ülkemizin, etkin, hızlı, güvenli, güvenilir ve demokratik denetim altına alınmış istihbarat etkinlik ve kurumlarına duyduğu gereksinim açıktır. Bu olmadan iç ve dış güvenliğin sağlanabileceğini düşünmek aşırı iyimserliktir.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, bu Hükümet Programının en güçlü yanlarından biri de, güneydoğu sorununa yaklaşımındaki çok boyutluluktur. Program, bir yandan insan hakları ve hukuk devleti ilkelerinden hiç ödün vermeden, yörede can güvenliğinin sağlanması konusunda her türlü çabanın gösterileceği güvencesini verirken, öte yandan da, bu yöre insanlarımızın, yani Kürt kökenli yurttaşlarımızın anadilleri, özgün kültürleri ve kökenleriyle ilgili kimlik özgürlükleri üzerindeki sınırlamaların ve kısıtlamaların kalkacağını ve bunların serbestçe geliştirilebileceğini vaat etmektedir. Bu vaat, şimdiye değin kullanmak ihtiyacının güçlü bir biçimde duyulmaması nedeniyle yeterince tanımadığımız ve alışık olmadığımız yeni bir özgürlüğü toplumumuzla tanıştırmak vaadidir. Bu özgürlüğün tanınmasıyla ulusal birlik ve bütünlüğün zedeleneceği yolundaki kaygıların aşılmış olması, sorunun çözümü açısından yeni ve cesur bir aşamaya varılmasını olanaklı kılmıştır. En içten ve yürekten dileğimiz, özgürlükleri ve hakları tanıyarak, ulusal bütünlüğümüzü pekiştirmenin yollarını mutlaka bulabilmektedir.

Güneydoğu Anadolu'da çok uzun süredir uygulanmakta olan olağanüstü hal durumunun, Olağanüstü Bölge Valiliği kurumunun ve koruculuk sisteminin yeni bir değerlendirmeye alınması vaadini çok önemli bir vaat sayıyoruz. Böylece, Hükümetimiz, ülkenin her yöresini olağanüstü önlemlere başvurmadan yönetebilecek güçte ve güvenilirlikte olduğunu ve bu bölge insanının demokratik haklarına saygılı kalacağını kanıtlamak fırsatını elde etmiş olacaktır. Bu noktaya varabileceğimizi ummak istiyoruz. Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da özel bir kalkınma projesinin uygulanacağını duymak ve buralarda özel istihdam projelerinin gerçekleştirileceği vadisini almak, bizi, bu büyük sorunun çözümünde umuda ve iyimserliğe itmektedir.

Sayın milletvekilleri, ortak Hükümetimizin Programı Meclis Grubumuzda görüşülürken, Partimiz milletvekilleri, özellikle birkaç nokta üzerinde aydınlanma ihtiyacını dile getirdiler. Bunların başında, Programda, Devlet Planlama Teşkilatı ve ekonomik planlama konusunda yeterli aydınlığın olmadığı görüşü yer almaktadır. Arkadaşlarımız, bağlayıcı, buyurgan, ayrıntıda düzenlemelere eğilimli, bürokratik ve özel girişimciliği engelleyici bir planlamayı ne ölçüde benimsemiyorlarsa, ekonomik politikaların koordinesiz kalmasından, ekonomik yönetimin her türlü bağlayıcılıktan yoksun ve keyfiliğe açık bir hale gelmesinden, ekonomik karar ve düzenlemelerin süreklilikten uzaklaşmasından ve ekonomik karar birimlerinin aşırı dağınıklığından da aynı ölçüde kaygı duymaktadırlar.

Grubumuzda arkadaşlarımız, gerek malî reform projesini, gerekse de KİT'lerin yeniden düzenlenmesi projelerini yeterince berrak bulmadılar.

Arkadaşlarımız, ayrıca, Programda gösterilen yol ve yöntemlerle kamu açıklarının istenildiği ölçüde azaltılarak, enflasyonun öngörülen sürede ve hızda düşürülebileceği yolunda kaygıları olduğunu ifade ettiler.

Milletvekillerimiz, bunun dışında, vergi reformunu, Programda ifade edilen biçimiyle, yeterince doyurucu bulmadılar ve Programda ifade edilen biçimiyle, vergi reformunun vergi gelirlerini istenilen ölçüde artıracığı ve adaletten uzaklaşmayaacağı konusunda kuşkuları olduğunu söylediler.

Grubumuzda yapılan görüşmelerde, arkadaşlarımız, enflasyonun bu sürede ve bu hızda düşürülmeye çalışılmasının, sabit gelirliiler üzerine yeni yükler getirmesinden kaygı duyduklarını ifade ettiler ve daha çok, yapısal önlemlere yönelik, daha uzun süreli ve daha yavaş tempolu bir enflasyon mücadelesinin sosyal maliyetinin çok daha az olacağı görüşünü dile getirdiler.

Sayın milletvekilleri, sanıyorum ki, artık, devlet-din ilişkileri üzerinde çağdaş, demokratik ve laik bir devletin göstereceği yaklaşım içinde yeniden düşünmeye başlamak zorundayız. Diyanet İşlerini doğrudan cemaatlara bırakmaktan, Diyanet İşleri Başkanlığını, halkımızın inanç ve ibadet konusundaki farklılıklarını dikkate alıcı bir biçimde yeniden düzenlemeye değin, birçok yeni, daha demokratik inanç ve ibadet özgürlüğüne daha saygılı çözümler üzerinde düşünmeye başlamak zorundayız.

Sayın milletvekilleri, Grubumuzda yaptığımız görüşmede, bir milletvekilimiz de, uzun on yıllardır, belki de yüz yıllardır bölgenin yerleşik halkı tarafından kullanılan yöre adları üzerinde, bu adların Türkçe olmaması nedeniyle konulmuş bulunan yasakların bu Program çerçevesinde sürdürülüp sürdürülmeyeceğini öğrenmek istedi.

Sayın milletvekilleri, hızlı bir ekonomik gelişmenin, gıda kıtlığının, doğa korunmasının ve sağlıklı bir kentleşmenin önemli engellerinden biri olan hızlı nüfus artışı üzerinde yeterli ağırlık ve önemle durulmamış olması da büyük bir olasılıkla birçok insan açısından önemli bir eksiklik sayılacaktır.

Sayın Başbakanın bu konularda yapacağı açıklamaları ve vereceği bilgileri büyük bir mutlulukla karşılayacağız.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, ortak Hükümetimizin Programını ana hatlarıyla benimsiyoruz. Demokratik açılım ve iyileştirmeleri heyecanla bekliyoruz. Yeni Hükümetimize güveniyoruz. Türkiye'nin demokratik, özgür, korkusuz, adil, dengeli, üretken, müreffeh ve dünyada daha da sayılan bir ülke olması yolunda bu Hükümetin önemli aşamalar sağlayabileceğine inanıyoruz.

Sayın Demirel'in Başbakanlık, Sayın İnönü'nün Başbakan Yardımcılığı yüklen-diği bu Hükümeti, en içten duygularımızla ve yürekten destekliyoruz. *(DYP ve SHP sıralarından alkışlar)*

Her iki lidere de, onların Hükümetteki arkadaşlarına da, gölgesiz bir biçimde güveniyoruz.

Sayın İnönü, Hükümet Programını, daha önce Grubumuza sunmuş ve Grubumuzdan bu Program için oybirliğiyle güvenoyu almıştır. Bu karar doğrultusunda, Grubumuz, Genel Kurulda da yeni Hükümete güvenoyu verecektir. Bunun onurunu da, sorumluluğunu da DYP Grubuyla ortaklaşa taşımaya hazırız. *(SHP ve DYP sıralarından alkışlar)*

Hükümet Programının ve yeni Hükümetimizin, Yüce Meclisimizden güvenoyu almasını diliyor ve aldıkları ağır yükte ve tarihî sorumlulukta kendilerine büyük başarılar diliyoruz. *(SHP ve DYP sıralarından alkışlar)*

Milletimizin de, Partimizin de umutları, güvenleri ve destekleri onlarla beraberdir, yolları açık ve aydınlık olsun.

Yüce Meclisi saygılarımla selamlıyor, dikkat ve sabırları için minnetlerimi sunuyorum.

Bu Meclis müzakerelerini televizyonları başında izleyen değerli yurttaşlarımızı da, SHP Grubu olarak, en derin saygılarımızla ve en içten sevgilerimizle selamlıyoruz.

Hepinize saygılar sunuyorum. *(SHP ve DYP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Gürkan.

Söz sırası, Doğru Yol Partisi Grubu adına, Sayın Güneş Müftüoğlu'nun. Buyurun Sayın Müftüoğlu. *(DYP sıralarından alkışlar)*

DYP GRUBU ADINA GÜNEŞ MÜFTÜOĞLU (Zonguldak) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Sayın Süleyman Demirel Hükümetinin Programı üzerinde, Doğru Yol Partisi Grubunun görüşlerini arz etmek üzere söz almış bulunuyorum. Sözlerime başlamadan önce, Grubum ve şahsım adına hepinizi saygıyla selamlıyorum. *(DYP ve SHP sıralarından alkışlar)*

Sayın milletvekilleri, 20 Ekim 1991 tarihinde yapılan milletvekili genel seçimleri, hiçbir siyasî partiye tek başına iktidar olma imkânını vermemiştir. Genel seçimde, Doğru Yol Partisi, en çok milletvekili çıkaran parti olarak Türkiye Büyük Millet Meclisine girmiştir.

Gerek Anayasa ve gerekse demokratik geleneklerimize uygun olarak, Parlamentoda en çok üyesi bulunan Doğru Yol Partisinin Genel Başkanı Sayın Süleyman Demirel, 7 Kasım 1991 günü, Cumhurbaşkanınca, Hükümeti kurmakla görevlendirilmiştir.

7 Kasım 1991 tarihi bizler için fevkalade önem arz etmektedir. On bir yıllık fazilet mücadelesi, on bir yıllık demokrasi mücadelesi, milletimizin de katılımıyla, o güzel ve bereketli meyvesini nihayet vermiştir. *(DYP sıralarından alkışlar)*

O nedenle, 7 Kasım 1991 tarihi fevkalade önemlidir diyorum ve yine o nedenle, on bir yılda yaşadığımız 365 günlerden bir gün eğer milletin bayramı olacaksa, o da 7 Kasım 1991 günüdür. *(DYP sıralarından alkışlar)*

Değerli milletvekilleri, Hükümeti kurma süresi 7 Kasım 1991 günü başlamış ve 20 Kasım 1991 günü, Bakanlar Kurulunun açıklamasıyla, Sayın Süleyman Demirel Başkanlığındaki Doğru Yol Partisi ve Sosyaldemokrat Halkçı Partiden oluşan Koalisyon Hükümeti fiilen görevine başlamıştır, öncelikle, yeni Hükümetimizin, milletimize, memleketimize hayırlı, uğurlu olmasını diliyorum.

Hükümeti kurma süreci yaklaşık 180 saat sürmüştür. Bu süre, Sayın Süleyman Demirel Başkanlığındaki Hükümetin gerek koalisyon protokolü ve gerekse Hükümet Programının hazırlanmasında ne kadar özenli, dikkatli ve iddialı davranıldığına bir kanıttır.

Değerli milletvekilleri, bakınız, bu husus halkımızın dikkatinden kaçmayacaktır; çünkü, halkımız 64 dakikada kurulan hükümetlere, 64 dakikada hazırlanan hü-

kümet programlarına ve kabine listesinde adı unutulmuş bakanlara şahit olmuştur, bu olayları yaşamıştır. *(DYP sıralarından alkışlar)*

Doğru Yol Partisi ve Sosyaldemokrat Halkçı Partiden oluşan Koalisyon Hükümeti, Doğru Yol Partisinin yüzde 27,2 ve Sosyaldemokrat Halkçı Partinin yüzde 20,8 oy tabanıyla, toplam yüzde 48 oranında halk desteğine sahiptir ve bu oran, son onbir yılın en yüksek oranıdır. Böylece, yıllardır eleştirdiğimiz, iktidarların halk çoğunluğuna sahip olmaları gerektiği sorunu sevindirici bir çözüme kavuşmuştur.

Doğru Yol Partisi ve Sosyaldemokrat Halkçı Partiden oluşan Koalisyon Hükümeti, kamuoyunda, sevinçle, güvenle karşılanmıştır. Öyle görünmektedir ki, bu güven her geçen gün artacaktır.

Sayın Erbakan Hocama sesleniyorum; burada basından da şikâyet ettiler. Evvelki günkü gazeteleri dikkatle okumamışlar. Evet, Doğru Yol Partisi ile Sosyaldemokrat Halkçı Partisinin kurduğu Koalisyon Hükümetinin oy tabanı yüzde 48'dir; ama, 27 Kasım tarihli Sabah Gazetesinde açıklanan bir kamuoyu araştırmasına göre, halkımızın yüzde 59'u, "Koalisyon Hükümeti başarılı olacaktır" yüzde 7.9'u da, "Koalisyon hükümeti çok başarılı olacaktır" demektedir.

İBRAHİM HALİL ÇELİK (Şanlıurfa) — Zaman gösterecek zaman.

GÜNEŞ MÜFTÜOĞLU (Devamla) — Yani, halkımızın yüzde 64'ü bu Hükümetten fevkalade memnundur ve çok başarılı olacağına inanmaktadır. *(DYP ve SHP sıralarından alkışlar)*

KEMALETTİN GÖKTAŞ (Trabzon) — Kamuoyu araştırması Çankaya'da yapıldı.

GÜNEŞ MÜFTÜOĞLU (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, haliyle, bu, sevindirici bir olaydır. İktidarlar, hükümetler her zaman halkın desteğine muhtaçtır. Bir ülkede halkın doğrudan doğruya ve sürekli ilgisi ve katkısı olmadan hiçbir sorun sürekli ve kalıcı bir çözüme bağlanamaz; sekiz yıldır da bu durumu yaşadık ve görüyoruz. Onun içindir ki, halk desteğini arıyoruz, halk desteğine ihtiyacımız var. Halk desteğine sahip olan Hükümetimize güvenimiz tamdır. Uzun süreli olması ve ülkemizin içinde bulunduğu tüm sorunları çözümleyebilmesi için, Doğru Yol Partisi Grubu olarak, sonuna kadar destekleyeceğimizi ifade etmek isterim. *(DYP sıralarından alkışlar)*

Sayın milletvekilleri, 20 Ekim 1991 tarihi, yeni ve güzel bir başlangıçtır; yeni bir Türkiye için, sorunlarından arınmış bir Türkiye için yeni ve güzel bir başlangıçtır. Yeni Hükümetimiz, Türkiye'nin karşı karşıya bulunduğu sorunlar yumağını, inanıyorum ki, teker teker çözecektir.

İşte Hükümetim ve işte arkasında Doğru Yol Partisi Grubu ve işte Sosyaldemokrat Halkçı Parti Grubu ve bizleri televizyonları başında seyreden ve bu Hükümete destekçi olan değerli halkımız. Bu anlamlı, onurlu ve inançlı güzel üçlü destekle, tüm sorunlar zaman içinde çözüme kavuşturulacaktır. Hükümetimize inanıyor. Hükümetimize güveniyoruz.

Sayın milletvekilleri, bakınız, biraz önce sorunlar yumağı dedim. Nedir bu sorunlar dersenez, Türkiye'nin bugün anarşi ve terör sorunu vardır. Türkiye'm, Bir-

leşmiş Milletler ölçütlerine göre, insan hakları ve demokrasi değerlendirilmesinde 66'ncı sıraya düşmüştür. O nedenle, insan hakları sorunları vardır, o nedenle, demokrasi sorunu vardır. 24 OECD ülkesi içinde en pahalı ve en fakir, işsizi en çok bir ülke durumundadır. Enflasyon sorunu vardır; işsizlik sorunu vardır; millî gelir dağılımı sorunu vardır; dış borç sorunu vardır, iç borç sorunu vardır. 40 ilimiz dışa göç vermektedir; göç sorunu vardır. Eğitim sorunu vardır; sağlık sorunu vardır. Bizim ortak amacımız bu sorunları çözmek ve Türkiye'yi refaha kavuşturmaktır.

Sayın milletvekilleri, biraz önce, ülkemizin demokratikleşme sorunu vardır, dedim. 20 Ekim 1991 tarihi, demokratikleşme sürecinin başlangıcı olmuştur. Yeni Hükümetimiz ve Yeni Parlamentomuz bu sorunu halledecek güç ve kapasitededir.

Hükümet Programında da belirtildiği gibi, Türkiye'nin, yeni, çağdaş ve demokratik bir anayasaya gereksinimi vardır. Temel hak ve özgürlükler, kişi hak ve özgürlükleri ile sosyal ve ekonomik hak ve özgürlükler zaman içerisinde büyük gelişmeler göstermiş, uluslararası belgelere konu olmuştur. Bu hak ve özgürlükleri bir diğerine tercih etmek veya daha önemli saymak da olası değildir. Demokrasi, insan hakları ve özgürlüklerde, evrensel düşünce ve evrensel tatbikat hâkimdir. Sosyal güvenlik hakkı Batı'da ne ise, bizde de aynı olmalıdır. Dernek kurma hakkı Batı'da ne ise, bizde de öyle olmalıdır.

Demokrasi, insan hakları ve özgürlüklerde yaşanan bu gelişme, Doğu Avrupa'da blokların yıkılması, demokrasi ve özgürlük hareketleri, iki Almanya'nın birleşmesi, Sovyetler Birliğindeki rejimin hürriyetlere dayalı demokratik sisteme kesin bağlılığı, ekonomik özgürlük ve sosyal adalet yoluyla refahı ve tüm ülkeler için eşit güvenlik ortamını yaratmıştır.

Bu olumlu ve tarihî gelişmeler, ekonomide de evrenselleşmeyi, küreselleşmeyi dünya gündemine getirmiştir. Artık, serbest piyasa ekonomisi, özelleştirme, serbest faiz, serbest kur gibi kurallar küreselleşmiştir.

Gerek sosyal ve gerekse ekonomik alanlarda gerçekleşen bu gelişmelerden Türkiye'yi soyutlamak mümkün değildir. Evrenselleşen bu kurum ve kuralların Türk sosyal ve ekonomik yapısına gecikmeden monte edilmesi gereklidir. Programda da belirtildiği gibi, Hükümetimizin bu konudaki ısrarlı ve kararlı tutumu övgüye değerdir.

Değerli milletvekilleri, bakınız, 4 Aralık 1948 tarihli İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, 4 Kasım 1950 tarihli Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, 1 Ağustos 1975 tarihli Helsinki Nihaî Senedi ve 21 Kasım 1990 tarihli Paris Şartı, Paris Yasası... Bu uluslararası belgelerde, insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğü pekiştirilmiştir ve bugün Avrupa'da, yeni bir Avrupa, sadece bir Avrupa Yasası fikri oluşmaktadır. Bizim çıkış noktalarımız da, adeta çağdaş demokrasinin kilometre taşları olan bu belgeler olmalıdır.

Evet, yeni, çağdaş ve demokratik anayasa, Hükümetimizin ve 19'uncu Dönem Türkiye Büyük Millet Meclisinin en büyük işlevi olacaktır. Bu büyük onura ulaşabilmek için, tüm siyasî partilerimizi, tüm meslek kuruluşlarımızı, tüm üniversitelerimizi, basınımızı, sendikalarımızı ve tüm halkımızı göreve davet ediyoruz. Bu konuda toplumsal uzlaşma sağlanmalıdır. Bu konuda herkes görev almalıdır. Bu konuda

herkes üzerine düşen görevi yapmalıdır ve bu konuda herkes yardımcı olmalıdır. Esasen, konu acildir ve ivedidir; çünkü, birçok yasanın demokratikleşmesi, yeni Anayasanın gerçekleşmesine bağlıdır. Bunu sağlayamadığımız takdirde, demokratikleşme ve şeffaf yönetim maalesef gecikecektir. O nedenledir ki, öncelikle Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunan siyasî partilerimize çağrı yapıyorum. Bu toplumsal uzlaşma ve çağdaş Anayasanın gerçekleşmesinde emeği geçecek herkese Grubum adına şükranlarımı ve teşekkürlerimi sunuyorum.

Değerli milletvekilleri, sorun, sadece Anayasa ile de bitmemektedir. Hükümetimiz, Türkiye'nin gerçek bir hukuk reformuna olan ihtiyacının bilincindedir. Yargı, bağımsız bir hale getirilecektir. Hâkimlerimiz, maddî ve hukukî bağımsızlığa kavuşturulacak, kürsü ve kanun güvencesi sağlanacaktır. Hazırlık soruşturmasında mutlaka avukat bulunacaktır. Barolarımız üzerindeki vesayet kaldırılacak, avukatlarımız meslekî faaliyetlerini özgür bir ortamda yapabileceklerdir. Yeni düzende, yeni Hükümetimiz ve yeni Parlamentomuz 12 Eylül'den kalan tüm yasaları süratle yürürlükten kaldıracaktır. Bu konuda da, haliyle, tüm siyasî partilerimiz arasında uzlaşma beklemekteyiz. Hükümetimizin ideali budur. Bir taraftan halk desteği, diğer taraftan Meclis içi dayanışma ve uzlaşma... Geliniz, hep birlikte bu hukuk reformunu gerçekleştirelim değerli milletvekili arkadaşlarım.

İşte Siyasî Partiler Yasası, işte Seçim Yasaları... Polis Görev ve Yetki Yasası, Ceza Yasası, Ceza Usul Yasası, Sıkıyönetim ve Olağanüstü Hal Yasaları, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası, Dernekler Yasası, Terörle Mücadele Yasası, 1402 sayılı Yasa, sansür ve sürgünle ilgili düzenlemeler, yeniden çağdaş ve demokratik bir yaklaşım-la ele alınmalı ve hepsi de demokratikleştirilmelidir diyoruz.

Değerli milletvekilleri, sekiz yıldır, kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi, maalesef kötüye kullanılmıştır. Yasama Organı âdeta bir kenara itilmiş, yetkisini yürütme organına devretmiştir. İnaniyoruz ki, Hükümetimiz, kuvvetler ayrılığı prensibiyle bağdaşmayan uygulamaya son verecektir. Meclisin yeni İçtüzüğünde de, kanun hükmünde kararnamelerin 90 gün içinde yasallaşması esası getirilecektir. Kanun hükmünde kararnameler sekiz yıldır, zamanında yasama Meclisine getirilip yasalashmaları temin edilmediği için, hukuk sistemimiz âdeta altüst olmuştur. Bakınız, 3268, 3347 ve 3497 sayılı Yetki Yasalarına dayanılarak, 117 adet kanun hükmünde kararname çıkarılmıştı. Bunlardan bir tanesi Anayasa Mahkemesince iptal edilmiş, 13 tanesi de kanunlaşmıştır. Şu anda 103 adet kanun hükmünde kararname yürürlüktedir; ancak, bu kanun hükmünde kararnamelerin dayandıkları üç yetki yasası da Anayasa Mahkemesince 1990 yılının şubat ayında iptal edilmiştir. Bu, o kadar enteresan ki, o tarihten bu yana, bu kanun hükmünde kararnameler halen yürürlüktedir, uygulanmaktadır.

Ortada, derhal düzeltilmesi gereken bir durum vardır. Bu nedenle, özel bir gündem tespit edilerek, bu 103 adet kanun hükmünde kararnamenin akıbeti tayin ve tespit edilmelidir. Genel Kurula gelmeden önce sevindirici bir haberi Devlet Bakanımız Sayın Akın Gönen'den aldım; bu konuda mevzuatın tamamen taranacağını ve kanun hükmünde kararnamelerin, grupla yapılacak müşterek çalışma ile bir an önce Meclis Genel Kuruluna getirileceğini belirttiler ve gerçekten memnun olduk.

Değerli arkadaşlarım; bakınız, bu, Kanun hükmündeki kararnamelerin ikinci cildi. Bu cildin içinde, 151'den 313'e kadar 162 tane kanun hükmünde kararname vardır. Demin bahsettiğim üç yetki kanununa dayanılarak çıkarılan 103 tane kanun hükmünde kararname. Bunlardan bir tanesini sizlere arz ediyorum.

292 No.'lu Kanun Hükmündeki Kararname. Dayandığı kanun, bahsettiğim, iptal edilen 3268 sayılı Yetki Kanunu. Düzenleme, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun Bazı Hükümlerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Hükmündeki Kararname.

Bu kararnameyi açtım, okudum, tetkik ettim. Hayli de uzun. Yükseköğretim kurumlarında birtakım kurullar oluşturuluyor; seçim şekillerini de söylemiş ve halen bu kanun hükmündeki kararname uygulanıyor. Bu kanun hükmündeki kararnameye göre, birtakım kişiler, birtakım haklar elde ediyorlar, idarî sıfatlar kazanıyorlar; ama, dayandığı yetki kanunu iptal edilmiş durumda.

Onun için, diyoruz ki, "bir an evvel bu kanun hükmündeki kararnameler mevzuatımızdan temizlenmelidir" ve ben diliyorum ki, biraz sonra, benden sonra çıkacak sayın ANAP sözcüsü gelsin, bu sekiz yıllık ihmallerinin, bu sekiz yıllık vurdumduymazlıklarının hesabını burada versin, bize izah etsin, bizi tatmin etsin. *(DYP sıralarından alkışlar)*

Değerli milletvekilleri, bugün, yine sevindirici bir olay olmuştur. İki dönemdir Meclis İttüzüğü hakkında çalışmalar yapılmakta; ancak, bir türlü yeni İttüzük gerçekleştirilememekteydi. Bugün sabah, Sayın Cindoruk başkanlığında, Meclisin yeni İttüzüğü çalışmalarına bir komisyonda başlanmıştır. Hükümetim ve Doğru Yol Partisi Grubu, muhalefete denetim imkânı veren, muhalefete haklar sağlayan yeni bir İttüzük peşindedir. Biz, geçen dönemde olduğu gibi, 730 tane cevaplanmayan sözlü soruyu gündemde bırakmayacağız, Meclis araştırmalarını gündemde bırakmayacağız, gensoruları gündemde bırakmayacağız ve muhalefete, isteyecekleri şekilde bizi denetleme imkânlarını getireceğiz. Doğru Yol Partisi Grubu bunun peşindedir ve bunu gerçekleştirecektir. *(DYP ve SHP sıralarından alkışlar)*

Değerli milletvekilleri, çalışanlar yıllardır büyük sıkıntılar içindedir. Bir taraftan yasal kısıtlamalar, diğer yandan çalışma koşulları ve yetersiz ücret, sendikaların etkinliklerini yitirmesi bu kesimi huzursuz etmiş ve ümitsizliğe sürüklemiştir. Çalışanlar, yeni Hükümetimizle birlikte özgür bir ortama, yeterli ve adil bir ücrete kavuşacaklardır. Hükümetimiz, tüm çalışma hayatını, Uluslararası Çalışma Örgütünün anayasa, sözleşme ve tavsiye kararları doğrultusunda düzenleyecektir.

Değerli milletvekilleri, nedir bu sözleşmeler derseniz... Bakınız, Uluslararası Çalışma örgütünün fevkalade önem arz eden sözleşmelerini sunmak istiyorum: Birincisi, 10 Mayıs 1944 tarihli (Philadelphia) Filadelfiya Sözleşmesi. İkincisi, 87 sayılı Sendika özgürlüğü ve Sendika Hakkının Tanınması Sözleşmesi; 9 Temmuz 1948 tarihli.

87 sayılı Sözleşme, sendika kurma hakkını, hiçbir ayırım gözetmeksizin tüm çalışanlara ve işverenlere tanımıştır. Sözleşmeye göre, örgütlenme hakkının kişi yönünden kapsamı, işçi, memur, hizmetli, sözleşmeli personel, öğretmen, sağlık personeli gibi bağımlı çalışanlar bakımından sınırlandırılmamıştır. Bu sözleşmeyi,

halen Meclisimiz onaylamamıştır. Bu sözleşmeyi, bu dönem, mutlak surette Meclis huzuruna getireceğiz ve onaylanmasını sağlayacağız.

Bir başka sözleşme, 98 sayılı Toplu pazarlık Hakkı Sözleşmesidir. Bu 98 sayılı Sözleşme de, tüm çalışanlara toplu pazarlık yapma hakkını getirmektedir. Ancak, burada bir gerçeği saptamamız lazım. Bu sözleşme, Demokrat Parti zamanında (1951 yılında) 5834 sayılı Kanunla onaylanmıştır; ancak, itiraf etmek gerekir ki, bu maalesef, bugüne kadar hiçbir dönem uygulanmamıştır. Doğru Yol Partisi Grubu bu sözleşmenin de tatbiki için gayret sarf edecektir. Zaten, Hükümetimizin bu yolda - programında olsun, ortak protokol metninde olsun - ILO standartlarının uygulanacağına dair vaatleri vardır.

Bir diğer sözleşme, 151 sayılı Çalışma İlişkileri Sözleşmesidir ki, kamu hizmetlilerini ilgilendiren sözleşmedir, yani memurların sendika kurma hakkıyla ilgilidir. Bu sözleşmenin de Meclis gündemine girerek bir an önce onaylanmasını - haliyle - istiyoruz.

Avrupa Sosyal Şartı da Meclisimizden 16.6.1989 tarihinde geçti; ancak, Avrupa Sosyal Şartında 7 tane önemli madde var ve hükümetlere bunlardan 5 tanesini kabul etme zorunluluğu getiriliyor. Bunlardan esas can alıcı maddeler, sendika kurma hakkı ve toplu iş sözleşmesi yapabilme hakkıyla ilgili olan 5. ve 6'ncı maddelerdir. ANAP Hükümeti, bu onaylama yapılırken, bu 5 ve 6'ncı maddeleri kapsam dışı bıraktı ve Uluslararası Çalışma örgütünün her yıl haziran ayında yapılan toplantılarında da kara listeye alınmakla tehdit edildiler.

Sayın milletvekilleri, demin arz ettiğim sözleşmelere hayatiyet kazandırdığımızda, memurlarımızın, sağlık personelimizin, banka çalışanlarının, öğretmenlerimizin ve tüm çalışanların büyük sorunları ortadan kalkacaktır. Böylece, Eğitim-İş Sendikasının 28 Mayıs 1990'da başlayan mücadelesi de mutlu sona kavuşacaktır. Öğretmenlerimiz, bence, bu yıl, en mutlu Öğretmenler Gününü kutlamışlardır; çünkü, gerek Sayın Başbakanımız, gerekse Millî Eğitim Bakanımız, 24.11.1991 günü, sendikalaşabileceklerine dair müjdeyi ve garantiyi öğretmenlerimize vermişlerdir. Bizleri buralara kadar taşıyanlar öğretmenlerimizdir ve onlar her şeye layıktır.

Sayın milletvekilleri, Çalışanların Tasarrufa Teşvik Edilmesi ve Bu Tasarrufların Değerlendirilmesine Dair 3417 sayılı Kanun da toplumda bir sorun olmuştur. Kanun, tasarrufu zorunlu hale getirmekte ve kişinin iradesini yok farz etmektedir. Diğer taraftan ise, yasa eksik düzenlenmiştir. 1988 yılından bu yana zorunlu tasarruf kesintisi yapılan çalışanlar, işten atıldıklarında, bu tasarruflarını ve nemalarını alamamaktadırlar; çünkü, yasa, ödemeyi, emeklilik ve ölüm haliyle belirli tasarruf yıllarını bağlamıştır. Üç yıldır ülkemizde yoğun işten çıkarma olayları yaşanmıştır ve bu kişilerin tasarrufları da iade edilmemiştir. İşten çıkarılanların 3-4 milyon lira civarında tasarrufu devlette kalmıştır. Hükümetimiz bu konuya da bir açıklık getirecek ve bir çözüm üretecektir.

Biraz önce değindiğim işten çıkarmalar büyük bir sorun haline gelmiştir. Bunun için, İş Yasasında yapılacak düzenlemeyle, işten çıkarmaların yargı denetimi-

ne tabi olması sağlanmalıdır. Hükümetimiz, Avrupa ülkelerinde de uygulanmakta olan bu sistemi bir an önce gerçekleştirecektir.

Değerli arkadaşlarım, işsizlik, sosyal devlette en büyük adaletsizliktir. Son yıllarda üretken sektörlerle yapılan yatırımların düşüklüğü, işsizlik sorununun daha da artmasına yol açmıştır. Hükümetimiz, işsizlik sorununa, özel istihdam projeleri yardımıyla çözüm arayacak ve bu sorunu ortadan kaldıracaktır. Sayın Erbakan ne kadar itiraz etseler de, yakın zamanda bu özel istihdam projelerinin ne olduğunu göreceklerdir.

Bu arada, işsizlik sigortası da kademeli olarak uygulamaya konulacaktır.

Bakınız değerli arkadaşlarım, seçim öncesinde Doğru Yol Partisinin Genel Başkanı Sayın Süleyman Demirel, Türk-İş salonunda, Doğru Yol Partisinin çalışma hayatıyla ilgili altın üçgenini, sendikacı arkadaşlarımıza anlattı. Bu altın üçgeni, biz, seçim döneminde de seçmenlerimize anlattık. Bölgem itibarıyla söylüyorum, Çaycuma'daki, Ereğlimdeki, Zonguldağı'daki gençlerime, bu altın üçgen içindeki "herkese iş imkânı, çalışanlara sendika kurma hakkı, toplupazarlık hakkı, İLO standartlarında çalışma hayatı ve işsizlik sigortası"nı anlattık; gençlerimize iş vaadinde bulunduk. Biz bunları vaadettik, geliyoruz ve gençlerimize verdiğimiz bu vaatleri de mutlak surette yerine getireceğiz. Yerine getireceğiz; çünkü, Hükümete güveniyorum, Sayın Başbakanım Süleyman Demirel'e güveniyorum. *(DYP sıralarından alkışlar)*

MAHMUT ORHON (Yozgat) — Anahtarlar nerede anahtarlar?

GÜNEŞ MÜFTÜOĞLU (Devamla) — Değerli milletvekilleri, Hükümetimizin en büyük hedeflerinden biri de, üniversitelere bilimsel ve yönetsel özerklik tanımadır. YÖK sistemi kaldırılarak, yükseköğretim kurumlarının, kendi içlerinden seçtikleri organlar eliyle yönetilmesi sağlanacaktır. Böylece, Hükümetimiz, özgür, özerk, malî olanakları en iyi aşamaya getirilmiş üniversiteyi Türkiye'ye kazandıracaktır. Esas hedef de, eğitimin seviyesini artırmaktır.

Değerli arkadaşlarım, size bir Meclis araştırmasından bahsetmek istiyorum. 18'inci Dönemde, Türkiye'de tıp eğitiminin yeterli olmadığı hakkında bir Meclis araştırması Önergesi verilmişti. Sanıyorum, Sayın Profesör Türkân Akyol tarafından verilmişti bu Meclis araştırması önergesi.

MUSTAFA KALEMLİ (Kütahya) — Ali Uyar'ındı; önergede yazıyor.

GÜNEŞ MÜFTÜOĞLU (Devamla) — Evet, Ali Uyar arkadaşımızdı. Bu araştırma komisyonunun başkanı da, Sayın Mustafa Kalemli idi.

Tıp eğitimi konusunda, yönetim boyutunda, öğrenci boyutunda ve öğretim üyesi boyutunda, çok geniş bir araştırma yapıldı. Bu, araştırmanın birinci kitabı. Bunun gibi, iki kitap daha var. Gerçekten, çok başarılı bir çalışmaydı. Emeği geçen tüm arkadaşlarıma şükranlarımı arz ediyorum.

Bu araştırma sonucunda, tıp eğitiminin, ülkemizde, maalesef düşük seviyede olduğu gerçeği ortaya çıkmış; mekân yönünden olsun, araç gereç bakımından olsun ve öğretim elemanı açısından olsun, üniversitelerimizin yeterli düzeyde olmadığı saptanmıştır.

Gerçekleri inkâr edemeyiz. Eğitim sorunumuz fevkalade büyüktür; ancak, Hükümetimiz, bu sorunu da, el ele vererek, çözecektir; inanıyoruz, güveniyoruz.

Sayın milletvekilleri, Hükümetimiz, radyo ve televizyon yayınlarının üzerinden devlet tekelinin kalkmasını, bir an önce gerçekleştirecektir. Radyo ve televizyon alanında, bütün yayınlar için, tarafsızlık kuralı getirilecektir. Özel televizyon ve radyo istasyonlarının kurulmasına imkân sağlayan yasal düzenlemeler, kısa zamanda, Anayasa değişikliğine paralel olarak, Hükümetimizce gerçekleştirilecektir ve bundan böyle, kimsenin korsan televizyonu olmayacaktır.

Değerli milletvekilleri, Hükümetimiz, ülkenin sağlık sorunlarının boyutu ve özelliklerinin bilinci içindedir. Vatandaşın sağlığının korunması, sağlık sorunlarının azaltılması ve tüm bireylerin sağlık hizmetlerinden yararlanabilmeleri temel esasında birleşmekteyiz. “Paran yoksa öl” uygulamasına son verilecektir. Herkese tedavi olma imkânını sağlayan “Yeşil kart” uygulamasının gerçekleştirilmesinde Hükümetimizin destekçisiyiz ve yanındayız. Bundan böyle kimse hastanelerde rehlin tutulmayacak, bono imzalamak zorunda kalmayacaktır. *(DYP ve SHP sıralarından alkışlar)*

Değerli milletvekilleri; Hükümetimizin, ulaştırma ve haberleşme hizmetlerinin yaygınlaştırılması girişimlerinin destekçisiyiz. Limanlarımızın yeni bir yapıya kavuşturulması ve bu cümleden olarak, İstanbul, İzmir ve Filyos’ta (yeni adıyla Hisarönü) yeni limanlar inşasının takipçisiyiz ve Hükümetimizin destekçisiyiz.

Diğer taraftan, havayolu taşımacılığının bütün ülke saatinde yaygınlaştırılması amacıyla İstanbul’un Anadolu yakası gibi önemli merkezlere yeni havaalanları yapımı yanında, Şanlıurfa Havaalanının geliştirilmesi ve Bursa, Edirne, Çanakkale, Samsun, Mardin, Nevşehir, Silifke, Alanya, Sinop ve Zonguldak havaalanlarının yapımının gerçekleşeceğine inanıyor, bu konuda da Hükümetimizi destekliyoruz.

Sayın milletvekilleri, bugün, yurt dışında üç milyona yakın vatandaşımız bulunmaktadır. Bu işçi ailesi vatandaşlarımızın entegrasyon ve reentegrasyon sorunları, Hükümetimizce titizlikle ele alınacaktır. Eğitim, istihdam, yatırım ve uyum alanlarındaki mevcut sorunların çözümü için bu ülkelerle koordinasyon sağlanacaktır. İkinci ve üçüncü kuşak işçi çocuklarının sorunları daha ağırlıklı olarak ele alınacak, gerek aile içindeki, gerekse toplumsal çevre ile olan ilişkilerindeki çatışma potansiyeli, eğitim ve meslek edinme ihtiyacı ve dil ve kültür yabancılaşması gibi sorunları, Hükümetimizce öncelikle çözümlenecektir.

Özellikle Almanya’da son günlerde yaşanan yabancı düşmanlığına karşı düzenlenen Yabancılarla Dayanışma Gününü destekliyoruz. “Yaşamda beraber, sporda rakip” sloganıyla Hamburg’da bir dostluk maçı yapan Galatasaray Futbol Kulübüne ve St. Pauli Kulübüne, grubum adına şükranlarımızı ve teşekkürlerimizi sunuyoruz. Hükümetimiz, dostluk ve kardeşlik adına düzenlenen her tür girişimlerin takipçisi ve yaratıcısı olacaktır.

Değerli milletvekilleri; küçük esnaf ve sanatkârlarımızı sosyal güvenliğe kavuşturan Bağ-Kur Kanununun uygulamada aksayan yönlerinin düzeltilmesi isabetli olacaktır. Esnaf ve sanatkârlarımızın kredi imkânlarının artırılması da gereklidir.

Hükümetimizin, esnaf ve sanatkârın yanında bulunması ve bu kesime her türlü desteği vermesi, en büyük dileğimizdir.

Emekli hukukunun yeniden gözden geçirilerek, çalışanlarla, onların emeklileri arasındaki farkın açılmasının önlenmesi de, yerinde bir uygulama olacaktır. Süper emeklilerin uğradıkları mağduriyetten kurtarılması gerekmektedir.

Sayın milletvekilleri, Hükümet Programında çevre sağlığı ve korunmasına geniş yer verilmesini memnuniyetle karşılıyoruz. Toplumun her kesiminin çevre konusundaki eğitimine ve bilinçlendirilmesine ağırlık verilmesi ve çevre konularının ilkokul müfredat programlarına alınması, fevkalade olumlu ve sevindirici yaklaşımlardır.

Yıllardır tartışma konusu olan Gökova Termik Santralının yapımı sorunu da dün sona ermiştir. Evet, işte, Hükümetimizin, Sayın Demirel'in ilk icraatlarından biri: Gökova kurtuldu. Geçen 18'inci Dönemde, Türkiye Büyük Millet Meclisinde bu konunun çok büyük tartışmaları olmuş ve özellikle Sayın Kemal Anadol, bu konuda çok büyük gayretlerde bulunmuştu. Gerçekten, Sayın Demirel'in açıklamalarıyla Gökova Termik Santralının yapımından vazgeçildiği gerçeği ortaya çıkmıştır. *(DYP ve SHP sıralarından alkışlar)*

Değerli milletvekilleri, Hükümetimizin, askerlik süresinin kısaltılmasına, asgarî ücretten vergi alınmamasına, küçük çiftçinin faiz borçlarının bir defaya mahsus olmak üzere affedilmesine, halkımıza yeşil kart verilmek suretiyle sağlık hizmeti götürülmesine, küçük esnaf, sanatkâr ve üreticilerin vergi yükünün hafifletilmesine, işsizlik sigortasının uygulanmasına, ev kadınlarının sigorta kapsamına alınmasına, kadınlarımızın 20, erkeklerimizin 25 hizmet yılını tamamlamaları halinde emekli olmalarına, yolsuzlukların üzerine gidilmesine, devlette verimlilik ve etkenlik, kamu görevlilerine adil ve onurlu bir yaşam düzeyi sağlayacak kamu personel reformu yapılmasına, adil yargıyı, geciktirilmeyen adaleti sağlayacak bir adalet reformu çerçevesinde adil ve hızlı yargı ile hâkim güvencesi sağlanmasına dair vaatlerinin kefiliz, takipçiz, destekçisiziz.

Doğru Yol Partisi ve Sosyaldemokrat Halkçı Partiden oluşan koalisyon Hükümeti, gerçekten ağır bir görev üstlenmiştir. Bizler, Hükümetimizin en büyük destekçisiziz. Hükümetimizin, ülkemizin bu ağır sorunlarını en kısa sürede yeneceğine inanıyoruz.

Hükümetimiz tarafından eksiksiz olarak uygulanacağına yürekten inandığımız Hükümet programının milletimize ve devletimize hayırlı olmasını diliyorum.

Bir görev ve atılım hükümeti olduğuna inandığımız koalisyon Hükümetimize Doğru Yol Partisi Grubunun güvenoyu vereceğini iletir, Grubum ve şahsım adına, siz değerli üyelere saygılarımı sunarım. *(DYP ve SHP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Müftüoğlu.

Sayın Ali Oğuz ve Sayın Mustafa Yılmaz şahısları adına söz istemişlerdir; Genel Kurulun bilgilerine sunuyorum.

Söz sırası, Anavatan Partisi Grubu adına, Sayın Mesut Yılmaz'ın. Buyurun efendim. *(ANAP sıralarından ayakta alkışlar)*

ANAP GRUBU ADINA A. MESUT YILMAZ (Rize) — Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri; 20 Ekimde seçilen Türkiye Büyük Millet Meclisinin 19’uncu Dönem milletvekillerini en içten duygularımla selamlıyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Türkiye Cumhuriyetinin 49’uncu Hükümeti olarak göreve başlayan, Sayın Süleyman Demirel Başkanlığındaki koalisyon Hükümetine başarılar diliyorum. Koalisyon Hükümetinin programı üzerindeki görüşlerimi, bize tanınan bir saatlik süre içerisinde ifade etmeye çalışacağım.

Bundan tam 148 gün önce (3 Temmuz tarihinde) bu kürsüden benim Başkanlığımdaki Hükümetin programı üzerinde görüşlerini açıklayan bugünkü Başbakan Sayın Süleyman Demirel, o zaman, sözlerine, muhalefet parti gruplarına ayrılan bu bir saatlik sürenin demokrasi açısından bir eksiklik olduğunu dile getirerek başlamıştı. Şimdi, aradan beş ay geçti; kendisi başbakan oldu, iki partili bir koalisyon hükümeti kuruldu. Yeni iktidar, hükümet olarak ve parti grupları olarak üç saatlik konuşma hakkına sahiptir, bize tanınan süre ise yine bir saatten ibarettir. Herhalde, iktidar değişikliğinin getirdiği ilk demokratikleşme hareketi de bu şekilde gerçekleşmiş olmaktadır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Biraz önce Doğru Yol Partisi sözcüsünün burada, muhalefetin denetim imkânlarının genişletilmesi yolunda yeni İçtüzük düzenlemelerine gidileceği konusundaki beyanını memnunlukla karşıladık; ama, demek istiyorum ki, eğer muhalefetin denetim hakkına saygılıysanız, eğer hakikaten bunu genişletmek istiyorsanız, eğer hakikaten denetimden fayda umuyorsanız, evvela, meseleye süreden başlayın. Koskoca Hükümet programı üzerinde, Sayın Başbakanın iki saatten aşkın bir sürede okuduğu bir Hükümet programı üzerinde, etraflı bir görüşmeyi bir saatte yapabilmek mümkün değildir.

Sayın Demirel, aynı oturumda, yani 3 Temmuz günü, bizim partimizle ilgili bir kehanette bulunmuştu, “Gayet açıklıkla söylüyorum; dürüst bir seçimde barajı geçemeyeceksiniz” buyurmuştu. Daha sonrasında, seçim öncesinde çeşitli vesilelerle kendi partisinin hedefini de ortaya koydu ve yüzde 45 oy ile tek başına iktidara geleceklerini ilan etti. Herhalde, Türkiye’de hiç kimse 20 Ekim seçimlerinin bugüne kadar bu ülkede yapılan en eşit, en demokratik seçimlerden biri olduğunu inkâr edemez. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Sayın Demirel’in kehanetlerinin hiçbirisi doğru çıkmamıştır. Barajı bile çok gördüğü Anavatan Partisi, toplam oyların yüzde 24’ünü almıştır. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Yaptığı uçsuz bucaksız vaatlere rağmen, Doğru Yol Partisinin ulaştığı oy oranı ödünç oylar da dahil, bunun sadece 3 puan üstündedir, *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)* Oyların yüzde 27’si ile milletvekillerinin yüzde 40’ını elde etmiş olmasını, sadece beğenmediği, yıllar yılı eleştirdiği seçim sistemine borçludur. Eğer yıllardır bize karşı, Anavatan Partisine karşı kullanılan mantık bugün hâlâ geçerliyse, milletin yüzde 73’ü Doğru Yol Partisine inanmamış, her türlü vaade rağmen, ödünç bile oy vermemiştir. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)* Sayın Demirel, bugün, maalesef hiç ihtimal bile vermediği, hiç arzulamadığı, geçmişteki uygulamasından sürekli yakındığı, kendi tabiriyle damdan düşmeye benzettiği bir koalisyon hükümetine başkanlık yapmak zorundadır. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Sayın milletvekilleri, bunları niye söylüyorum? Aslında, bizim ne seçim sisteminde şikâyetimiz var ne de bu koalisyonun oluşumuna ihtiyacımız var; ama, son günlerde Doğru Yol Partisinde, hem de resmî sıfatı olan, genel başkan yardımcısı vesaire olan bazı arkadaşlarımızın basına yansıyan beyanları var: Anavatan Partisinden milletvekillerini transfer edeceklermiş... İşadamlarını devreye sokmuşlar, eğer bunlar olursa, Anavatan dağılacakmış. Huzurunuzda ifade ediyorum; milletin huzurunda ifade ediyorum: Benim grubumda bir tane bile satılık milletvekili yoktur. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, ayakta alkışlar) Eğer varsa, onun gitmesinin de Anavatan’a vereceği bir zarar yoktur. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Onun için, Türk siyasi hayatının, artık unutmak istediğimiz, maziye gömmek istediğimiz bu eski hastalıklarını tekrar nüksettirme, tekrar depreştirme gayretlerinden lütfen vazgeçin.

Biliyorum, bu işlerde mahir politikacılar var, onların yarattığı kamuoyları var; ama, lütfen sekiz yıldan beri hep sahip çıktığınız, hep üzerine titrer görüldüğünüz şu rejime zarar vermemek uğruna bu huyunuzdan vazgeçin, bu arkadaşlarınıza mani olun. (ANAP sıralarından alkışlar) Çünkü, sevgili milletvekilleri, milletin vermediği çoğunluğu birtakım menfaat çevrelerinden medet umarak sağlayamazsınız. (DYP sıralarından “Ağlama, ağlama!” sesleri)

H. FECRİ ALPASLAN (Ağrı) — Sayın Başkan, sağlığınız iyi mi?

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Seçimlerle ilgili olarak Sayın Genel Başkanınızın kehanetleri ne kadar doğru çıkmışsa, bu konuda ileri sürülen kehanetler de o kadar doğru çıkacaktır.

Bakınız, aslında, 20 Ekim seçimleriyle ilgili en doğru tahminde bulunan, Sayın Erdal İnönü olmuştur. Sayın İnönü, 3 Temmuz tarihinde, bu kürsüden, yani benim Hükümet Programım üzerinde yapılan görüşmeler sırasında partisi adına konuşurken, partisinin, iktidara yürüyen bir parti olduğunu ve yapılacak ilk genel seçimde SHP’nin iktidara geleceğini söylemişti. (DYP sıralarından “Siz ne demiştiniz?” sesleri)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, hatibin sözünü kesmeyelim lütfen.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Değerli milletvekilleri, müsaade ederseniz ben de oraya geleceğim.

BAŞKAN — Hatibin sözünü kesmeyelim lütfen...

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Biz size altı sene dayandık, siz bize yedi gün dayanamadınız...

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Aslına bakarsanız, rakamlara bakarsanız, bu seçimlerin bir tane mağlubu vardır, o da SHP’dir. 1989 seçimlerine göre, yani sizin hep kriter aldığınız 1989 seçimlerine göre, bütün partilerin oyları artmıştır; en fazla oyunu artıran Parti, Anavatan Partisidir. (ANAP sıralarından alkışlar) Ama, sadece SHP’nin oyu düşmüştür. Hem de nasıl düşmüştür; yüzde 28,7 olan oy oranı, yüzde 8 azalarak, yüzde 20,7’ye düşmüştür. 6 milyon 400 bin olan oy sayısı 5 milyona düşmüştür; ama, bu açık seçik hezimete rağmen, Sayın İnönü’nün tahmini doğru çıkmış ve SHP iktidar olmuştur. Çok muhtemeldir ki, Sayın İnönü, bu tahminde bulunurken, Sayın Demirel gibi, bir tek parti iktidarını değil, partisinin

11 bakanlıkla, kendisinin de Başbakan Yardımcısı sıfatıyla katılacağı bir ortaklık iktidarını kastetmişti.

Sayın İnönü, aynı konuşmasında, Anavatan Partisinin, 26 Martta ortaya çıkan millet iradesini dinlemediği için, oy oranının yüzde 21’den yüzde 12’ye düştüğünü ve bu nedenle, en geç kasım ayında erken seçime gitmesi gerektiğini savunmuştu.

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Siz de sözünü dinlediniz.

SIRRI SAKIK (Muş) — Sonunuz ne oldu?

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — ... bizden erken seçim talep etmişti. Evet, biz Sayın İnönü’yü kırmadık, hem de kasım ayını beklemeden seçime gittik. Biz, Sayın İnönü’nün talebini yerine getirdik; ama, şimdi bizim de Sayın İnönü’den bir talebimiz var; huzurunuzda kendisine arz edeceğim: Mademki, genel seçim mahalli seçim ayırımı yapmadan, görev sürelerini dikkate almadan, seçilmişlerin arkasındaki seçmen desteği zaman içinde azalıyorsa, erken seçime gitmek demokrasinin bir gereğidir; o halde, iki buçuk yılda, arkalarındaki oy desteği yüzde 37’den yüzde 19’a inen İstanbul’daki ve yüzde 51’den yüzde 24’e inen İzmir’deki Belediye Başkanlarını istifa ettirsinler (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Gelin, bu illerimizde hemen belediye başkanlığı seçimine gidelim. (DYP ve SHP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen sükûnetle dinleyelim hatibi... Lütfen karşılıklı, konuşmayalım... Lütfen... Lütfen...

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Sayın milletvekilleri, bu programda demokratikleşmeden bahseden, sizin Hükûmetinizdir. Eğer Hükûmetinizin bu prensibine saygılıysanız, bana da tahammül etmek zorundasınız. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Eğer, üçüncü parti durumuna düştükleri her iki büyük ilimizde de, bu duruma rağmen, mahallî yönetimlerde iktidarda kalmayı içlerine sindirebiliyorlarsa, onların anladıktan demokrasi, millet iradesine değil, nalıncı keserine bağlıdır. (ANAP sıralarından, “Bravo” sesleri, alkışlar)

Ayrıca, Sayın İnönü’yü, burada, yemin töreni sırasında, bu kürsüyü kirleten milletvekilleri hakkında kamuoyuna verdiği taahhüdü yerine getirmeye çağırıyorum. Aksi takdirde... (SHP sıralarından sıralara vurmalar, “Demagoji yapma” sesleri, gürültüler; ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Sayın milletvekilleri, beni susturamazsınız; ben, bu kürsüden konuşacağım, hem de anadilimle konuşacağım. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, ayakta alkışlar)

COŞKUN GÖKALP (Kırşehir) — O kürsüye layık konuşun.

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlar, lütfen sükûneti muhafaza edelim; karşılıklı konuşmayalım, lütfen...

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Sayın milletvekilleri, aynı tez, yani, SHP’nin, Sayın İnönü’nün savunduğu bu tez...

İBRAHİM GÜRSOY (İstanbul) — Bunları sizler getirdiniz Türkiye’nin başına.

BAŞKAN — Sayın milletvekili, lütfen...

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — ...İki buçuk yıldan beri şu koalisyonun büyük ortağı olan Doğru Yol Partisi tarafından da benimsendiğine ve hararetle savunulduğuna göre; eğer, siyasette tutarlılığın bir değeri varsa, eğer, insanlar söyledikleri sözlerle bağlıysalar, o zaman, şimdi yapmaları gereken, bir anayasa değişikliğiyle tüm belediye seçimlerini öne almaktır. Gelin, 1992 Haziranında (önümüzdeki yılın haziranında) yeni kurulan beldelerle birlikte bütün Türkiye’de mahallî seçimleri yenileyelim. Bizim, 1987’de, 1991’de iki defa gösterdiğimiz özveriyi bir defa da siz gösterin... Gerçek demokrasi dediğiniz, asıl böyle kurulur; hem, sadece gerçek demokrasi kurulmakla kalmaz, İstanbul da kurtulur, İzmir de kurtulur... (ANAP sıralarından, “Bravo” sesleri, alkışlar)

Sayın milletvekilleri, şayet böyle yapmaz da, son günlerde kulağımıza geldiği gibi, tam tersini yaparsanız; yani, boş olan belediye başkanlığı seçimlerini ertelemek için, ileriye bırakmak için buraya yasa tasarısı getirirseniz, yani, Parlamentodaki çoğunluğunuzu seçimden kaçmak için kullanırsanız, Şanlıurfa’nın, Amasya’nın, Bakırköy’ün, Kâğıthane’nin ve daha pek çok yörenin, aylarca, seçilmiş başkanlar tarafından değil de, atanmış kişiler tarafından yönetilmelerine göz yumarsanız, demokrasiye inancınıza hiç kimseyi inandıramazsınız. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Sayın milletvekilleri, yani, şunu söylemek istiyorum:

SELAHATTİN KARADEMİR (Kahramanmaraş) — Yüzde 21,80’le Cankaya’ya! (ANAP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Sayın milletvekili, lütfen, hatibin sözünü kesmeyin.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Yapacağınız icraat, şu programda yazılanlardan çok daha önemlidir. Eğer, aynı şekilde “ekonomide devlet sektörünün ağırlığını azaltacağım” diye yola çıkıp, “Siyasî etkilerden arıtacağım” diye yola çıkıp, seçim kaybeden bazı milletvekillerinizi, Şeker Şirketine, TARİŞ’e genel müdür yaparsanız, Toplu Konuta başkan yaparsanız, daha işin başında inandırıcılığınızı kaybedersiniz. (DYP ve SHP sıralarından “o sizin işiniz” sesleri, gürültüler)

AZİMET KÖYLÜOĞLU (Sivas) — Daha yok... Daha yok...

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlar, hatibin sözünü takip etmek pek mümkün olmuyor. Sayın Başbakan hepsine cevap verecek efendim.

ERTEKİN DURUTÜRK (Isparta) — O şekilde konuşamazsın!

BAŞKAN — Sayın Durutürk, lütfen efendim...

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Sayın milletvekilleri, biz... (DYP, SHP ve ANAP sıralarından karşılıklı laf atmalar ve gürültüler)

CAVİT ŞADİ PEHLİVANOĞLU (Ordu) — Sayın Başkan...

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlar, lütfen... Sayın Yılmaz, lütfen...

H. FECRİ ALPASLAN (Ağrı) — Sayın Başkan, sağlığınız yerinde mi?

MUSTAFA KALEMLİ (Kütahya) — Bakın efendim, kâtibiniz müdahale ediyor. Meclis Divan Kâtiplerinin müdahale etmesi usulden değildir. Lütfen...

BAŞKAN — Efendim?

MUSTAFA KALEMLİ (Kütahya) — Kâtiplerinize hâkim olunuz.

BAŞKAN — Hayır, bana, söz atanların ismini söylüyor.

MUSTAFA KALEMLİ (Kütahya) — Ama, oradan müdahale ediyorlar.

BAŞKAN — Etmediğini söylüyor, görmedim ben; dikkat ederim.

MUSTAFA KALEMLİ (Kütahya) — Sizi, dikkat için bir daha uyarıyorum.

BAŞKAN — Teşekkür ederim; dikkat ederim.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Sayın milletvekilleri, biz, Parlamentoda görev yapmış, devlet tecrübesi kazanmış değerli insanlarımızdan, devlet hayatında yararlanılmasından yanayız. Bunun için biz bir tercih kullandık; (*DYP ve SHP sıralarından “Arpalık arpalık” sesleri gürültüler*) Kamu İktisadî Kuruluşlarında “danışma kurulları” tesis ettik, oraya eski milletvekillerimizi getirdik. Şimdi, yeni Hükümet, danışma kurullarını lağvedeceğini ilan etti. Bu bir siyasî tercihtir, saygılıyız; ama, bu Hükümetin bir başka siyasî tercihi var; bu tercihi de paylaşıyoruz. Diyor ki, “Kamu İktisadî Teşebbüslerini siyasî etkilerden arıtalım; oraya siyasetin nüfuz etmesini önleyelim.” Hiç olmazsa, bu tercihiyle tutarlı olmak zorundadır. Yani, “Siyasî etkilerden arıtacağız” dediğiniz kuruluşların başına, yönetici olarak - danışman olarak filan değil - genel müdür olarak, başkan olarak kendi siyasilerinizi getirirseniz tutarsızlığa düşersiniz; onu söylüyorum. (*ANAP sıralarından alkışlar, DYP ve SHP sıralarından gürültüler*)

Sayın milletvekilleri, Anavatan Partisinin sekiz yıllık icraatını beğenmeyebilirsiniz, yetersiz bulabilirsiniz, yanlış bulabilirsiniz... Bakın, biz sizden daha demokratıyız, bütün görüşlerinize saygılıyız; ama, müsaade ederseniz, bir gerçeği inkâr edemezsiniz; bizim tutarlı olduğumuzu inkâr edemezsiniz. Bakın, bizim hükümet programımız, bizim seçim beyannamemiz ve bizim parti programımız, devamlı, birbiriyle tutarlı olmuştur.

İBRAHİM GÜRSOY (İstanbul) — Sizin iradeniz yoktu ki...

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Hatta, sekiz yıl boyunca, bu kürsüye gelen sayın muhalefet sözcüleri bu durumu eleştirmişlerdir. Bize demişlerdir ki, “sizin bu hükümet programınız, bir önceki hükümet programınızdan hiç farklı değil” veya demişlerdir ki, “sizin hükümet programınız, seçim beyannamenizin aynı”. Bu tespitler doğrudur; ama, bu, tutarlılığın gereğidir. Çünkü, vatandaş size, seçim beyannamenize bakarak vekâlet verir. Eğer, vekâleti aldıktan sonra, beyannamenizdeki vaatlerinizi programınıza koymazsanız, onun yerine, beyannamenizde olmayan hususları koyarsanız, hem tutarlılığınızı kaybedersiniz hem de vekâleti istismar etmiş olursunuz.

Şimdi, bu Hükümetin Programına baktığımız zaman, tutarlı olduğunu söylemek mümkün değildir. Bazı hususlar vardır ki, seçim beyannamesinde vardır; fakat, Hükümet Programında yoktur. Mesela, peşin verginin kalkması böyledir. Seçim

beyannamenizde “esnaf ve sanatkâr peşin vergiden kurtarılacaktır” diye yazdınız, gazetelere “peşin vergiye son” diye ilanlar verdiniz. İşte burada gazete.

Şimdi soruyoruz: Acaba, peşin vergi de, Bodrum Havaalanı gibi, buraya gelirken mi programdan düştü? (ANAP sıralarından alkışlar) Şimdi, peşin vergiyi uygulayacak mısınız, uygulamayacak mısınız?

ERTEKİN DURUTÜRK (İsparta) — Peşin vergi var mı şimdi Türkiye’de?

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Eğer vaadinizi uygulayacaksınız da, buna rağmen programınızda bu konuya yer vermediyseniz, bu kadar önemli bir konuyu programda ihmal etmek hükümet ciddiyetine sığar mı? Eğer peşin vergiyi kaldırmaktan vazgeçtiyseniz, bu vaadinizi yerine getirmenize koalisyon ortağınız mı mani oldu? Gelin onu da söyleyin. Çünkü, “her şey şeffaf olacak” diyen sizsiniz.

Gene bazı hususlar var ki, onlar da koalisyon protokolünde yer almış, Hükümet Programında yer almamış. Mesela, seçme yaşının 18’e, seçilme yaşının 25’e indirilmesi böyledir. Bu konuda nihaî tavrınız ne olacaktır? Yoksa, gençlerden ümidi kestiğiniz için mi bu konuyu es geçtiniz? Gelin onu da söyleyin. (ANAP sıralarından alkışlar)

Sayın milletvekilleri, bir de, seçim meydanlarında söylenip de, ne Koalisyon Protokolüne ne de Hükümet Programına girmeyen vaatler var. Mesela, yeni iller kurulması. Sayın Demirel de, Sayın İnönü de, birçok ilçeye il olmayı vaat etmişlerdir. Sayın Demirel’in numaralandırdığı il sayısı zannediyorum 110’a ulaşmıştır. 40’a yakın ilçeye “seçimden on gün sonra il olacaksınız” demiştir. Şimdi seçimden bu yana kırk, Hükümet kurulaliberi de on gün geçmiştir; ama, okunan programda bundan hiç ses yoktur. Anavatan Partisi olarak, bu konuda hükümete yardımcı olmak için, 15 yeni il kurulması hakkında bir kanun teklifini Meclis Başkanlığına sunduk. (ANAP sıralarından alkışlar) Eğer siz de destek verirsiniz, bu ilçeler il olur, sizin sözünüz de yerine gelir; eğer destek vermezseniz sözleriniz, seçim meydanlarında bir hoş seda olur.

İBRAHİM GÜRSOY (İstanbul) — Tek başımıza gelseydik öyle olacaktı.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Ve nihayet, her iki partinin de seçim beyannamelerinde kesin ifadelerle yer alırken programa sulandırılarak giren konular var.

BURHAN KARA (Giresun) — Patinaj başladı...

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Doğru Yol Partisinin Seçim Beyannamesinin 203’üncü sayfasındaki ifade aynen şöyle: “Asgari ücret vergi dışında bırakılacaktır.” Yani, lamı cimi yok; Asgari ücret vergi dışında bırakılacaktır.

Sosyaldemokrat Halkçı Partinin Seçim Beyannamesinin 29’uncu sayfasında ise, aynı kesinlikle şöyle deniyor: “Asgari ücreti vergi kapsamı dışında tutacağız...” Şimdi bakıyoruz Hükümet Programında... 19’uncu sayfada şöyle deniyor; “gelir adaletini sağlayıcı biçimde, asgari ücret kademeli olarak vergi dışı bırakılacaktır.” Yani, iktidara gelene kadar kademesiz olan ameliye, iktidar olunca kademeli hale gelmiştir. (ANAP sıralarından alkışlar)

AHMET SAYIN (Burdur) — Sen bunları anlamamışsın.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Ortak vaatlerinizi söylüyorum, ortak vaatlerinizi...

Aynı şekilde, tarım ürünlerinden kesilen Stopaj Vergisinin kaldırılacağı, Doğru Yol Partisinin Seçim Beyannamesinde ve her iki partinin Koalisyon Protokolünde açık seçik yazılmışken, programda “çiftçi gelirlerini artırmak üzere Gelir Vergisi ve Katma Değer Vergisinde yeni düzenlemelere gidilecektir” gibi, belirsiz, muğlak bir ifade kullanılmıştır.

Bir de, gazete ilanlarıyla yaptığınız vaatler var: Bütün köprülerin, bütün otolların geçiş ücretlerinde yüzde 50 indirim vaat ettiniz. (ANAP sıralarından *alkışlar*) Bunu da vakit geçirmeden yerine getirmenizi bekliyoruz.

SELAHATTİN KARADEMİR (Kahramanmaraş) — Biz yapıcıyız.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Çünkü, köprülerde müessif hadiseler fa-
lan oluyormuş, bunu da vakit geçirmeden yerine getirmenizi bekliyoruz.

19 Eylül günü Akhisar Meydanında, Türk siyasî hayatında eşine rastlanmamış bir söz verdiniz: Hükümet tütüne ne fiyat verirse, onun 5 bin lira fazlasını vaat ettiniz. (ANAP sıralarından *“Bravo” sesleri, alkışlar*) Tütün başfiyatı açıklandıktan sonra, televizyonda yaptığınız konuşmada da bu vaadinizi teyit ettiniz. Şimdi, tütün üreticileri adına, 30.100 lira olan tütün fiyatını 35.100 liraya yükselttiğinizi açıklamayı bekliyoruz; hem de biraz sonra bu kürsüden açıklamayı bekliyoruz. (ANAP sıralarından *“Bravo” sesleri, alkışlar*)

Pamuk üreticilerine, pamuk alım fiyatını 4.200 liraya çıkarma vaadinizi yerine getirmenizi bekliyoruz.

Manisa Hükümet Meydanında 21 Ekime kadar mahsulünü satmayıp bekletmelerini tavsiye ettiğiniz üzüm üreticilerine de 1.000 liralık ek fiyat vaadinizi tutmanızı bekliyoruz. (ANAP sıralarından *alkışlar*)

Seçimden bir gün önce tekrar geldiğiniz Rize Meydanında, geçen kampanyada sattıkları yaş çay bedeline kilo başına 500 lira ek fiyat taahhüdünde bulunduğunuz çay üreticilerine de bu taahhüdünüzü yerine getirmenizi bekliyoruz. (ANAP sıralarından *“Bravo” sesleri, alkışlar*)

Bakın, SHP diyebilir ki, bizim böyle taahhütlerimiz yok; ortağımız böyle taahhütlerde bulunmuş olabilir, o bunları yerine getirsin... Ama, son söylediğim için bu doğru değil.

İBRAHİM GÜRSOY (İstanbul) — Biz yoldaşız; yolda bırakmayız...

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Çünkü, Sosyaldemokrat Halkçı Parti Genel Başkanı Sayın İnönü’nün imzasıyla, mühürlü olarak, çay taahhütnamesi var ve ortak taahhüt. “20 Ekimde bize oy verin, geçen mahsulünüze kilo başına 500 lira fazla ek fiyat vereceğiz...” SHP’nin taahhüdü... Yani, kaçamağı yok. (ANAP sıralarından *alkışlar*)

İBRAHİM GÜRSOY (İstanbul) — Vereceğiz... Vermeyeceğimizi nereden biliyorsunuz? Siz sekiz senelik iktidarınızda ne verdiniz?

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Vermenizi istiyorum.

Sayın milletvekilleri, Hükümet Programında bazı projeler zikredilmiş; ama, Hükümet Programında yer alan projelerle seçim beyannamesinde yer alan veya gazete ilanlarında yer alan projeler arasında, öyle farklar falan değil, uçurumlar var. Vaatlerinizdeki 11 yeni otoyol projesi programda 7'ye, 13 yeni demiryolu projesi 6'ya, 8 yeni büyük liman projesi 3'e, 29 yeni havaalanı projesi, - 6'sı yeni, 6'sı tevsi olmak üzere - 12'ye inmiştir. Bakın, burada yer alan 9 yeni havalimanından, İstanbul'a üçüncü köprüden, dördüncü Haliç köprüsünden, İstanbul Boğaziçi tüp geçidinden, İzmit Körfezine asma köprüden, 5 bin kilometrelik boru hattından, üçüncü petrokimya kompleksinden, 30 bölge ihtisas hastanesinden, 1.000 devlet hastanesinden, 10.000 sağlık merkezinden, 50.000 sağlık evinden programda hiç ses yoktur. (ANAP sıralarından alkışlar)

İBRAHİM GÜRSOY (İstanbul) — Gelecek sene...

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Sayın milletvekilleri, Hükümet buraya gelebilir ve diyebilir ki, "biz bu vaatlerimizden vazgeçtik; bu kadar oya, bu kadar hizmet." Ya da gelip diyebilir ki, "biz aslında bu vaatlerimizi yerine getirecektik; ama koalisyon ortağımız mani oldu."

İBRAHİM GÜRDAL (Bursa) — Sen bizi izlemeye devam et...

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Ya da diyebilir ki, "biz sözümüzün eriyiz, ne söz verdiysek hepsini yapacağız." Ne diyecekseniz gelin söyleyin ki, biz de sizi ona göre denetleyelim. (ANAP sıralarından alkışlar)

İBRAHİM GÜRSOY (İstanbul) — Hiç olmazsa, toprak satmayız.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Sayın milletvekilleri, iki anahtardan falan vazgeçtik; zaten hiçbir zaman inanmamıştık; ama, yeşil kartı programa da koymuşlar. Programdaki ifadelerden anlaşılıyor ki, yeşil kart, öyle herkese bedava sağlık hizmeti falan verecek değil; sosyal güvenlik kurumlarına tabi olmayanlara, aşamalı olarak, mecburî sağlık sigortası getirecek. Yani, prim karşılığı sağlık hizmeti getirecek, ödeme imkânı olmayanların primini de devlet ödeyecekmış... (SHP sıralarından "Zengine yeşil kart yok" sesleri)

TEMEL GÜNDOĞDU (İstanbul) — Sayın Başkan, şu insanları susturur musunuz?

BAŞKAN — Mümkün olmuyor bazen, maalesef.

TEMEL GÜNDOĞDU (İstanbul) — Müdahale ederseniz olur.

BAŞKAN — Müdahale ediyorum görüyorsunuz; kâfi derecede müdahale ediyorum.

H. FECRİ ALPASLAN (Ağrı) — Sayın Başkan, biraz sonra da mümkün olmayacak; Sayın Başbakan konuştuğu zaman da mümkün olmayacak... Hatırlatırım...

BAŞKAN — Fecri Bey, görüyorsunuz... (Gürültüler) Efendim, buranın bir adabı var, bütün arkadaşlar buna riayet etmekle mükellef.

H. FECRİ ALPASLAN (Ağrı) — Biraz sonra Başbakan konuştuğu zaman...

BAŞKAN — Size şimdiden, biraz sonra yapacağınızı beyan ediyorsunuz. Yani, maksatlı bu.

H. FECRİ ALPASLAN (Ağrı) — Sussunlar da dinlesinler.

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlar, ben bütün arkadaşlardan, şu veya bu grup değil, bütün milletvekili arkadaşlarımdan rica ediyorum, hatipleri sükûnet içerisinde dinleyelim. İstirham ediyorum...

Buyurun.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Aslında, bizim iki aydan beri başlattığımız uygulama ile şu anda hastanelerde rehin olayı filan kalmamıştır. (*DYP ve SHP sıralarından gürültüler*) Biz, Ödeme gücü olmayan vatandaşlarımızın hastane paralarını, tedavi paralarını Sosyal Yardımlaşma Dayanışma Fonundan finanse ediyoruz.

ADİL AYDIN (Antalya) — Bir daha söyle de duysunlar!

BAŞKAN — Adil Bey, lütfen... Adil Bey, lütfen...

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Sayın Milletvekilleri, bu yeşil kart işini o kadar abarttınız ki, artık, millete yeşil kart vermeye mecbursunuz. Çünkü, emin olunuz ki, siz millete yeşil kart vermezseniz millet size kırmızı kart gösterecektir. (*ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar*)

Bu Hükümet Programını hazırlayan değerli arkadaşlarım, yürürlükteki mevzuatı bile gözden geçirmek zahmetine katlanmamışlardır. Programda, “antidamping Yasası çıkarılacağı” yazıyor.

Sayın milletvekilleri, bu yasa iki seneden beri uygulanmaktadır. 1 Temmuz 1989 tarihli Resmî Gazetede yayımlanmış ve 1 Ekim 1989 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu gazeteyi de beraberimde getirdim.

Uygulanmayan bir kanun da değildir. 1 Kasım'a kadar 53 soruşturma açılmıştır ve 17'si hariç hepsi sonuçlandırılmıştır. Gözlerinden kaçan bu hususu dikkate almaları için bu Resmî Gazeteyi buraya bırakıyorum ve Sayın Başbakanın bilgilerine sunuyorum. (*ANAP sıralarından alkışlar*)

Bu Hükümet Programını kaleme alan, hazırlayan arkadaşlarım, eğer önce oturup kendi aralarında temel konularda anlaşsalar, zannedirim daha doğru olurdu; çünkü, programın Giriş Bölümünde, 5'inci sayfasında, “Türkiye’de yatırım ve sanayileşmenin hemen hemen durmuş olduğu” 25'inci sayfasındaki Sanayileşme Bölümünde, “Türkiye’nin geçen on yılda sanayide ivme kaybettiğini” 28'inci sayfasındaki Tarım Bölümünde, “Ülkemizde sanayi ve hizmetler sektöründe hızlı bir gelişme kaydedildiği” yazılıdır.

Hükümet, bir koalisyon hükümeti bile olsa, programının bu kadar çelişkili olması doğal sayılamaz. (*ANAP sıralarından alkışlar*)

Şimdi, müsaadelerinizle, sizlere Hükümet Programından iki cümle okuyacağım: “Geçmişten çok farklı şartlarla karşı karşıya olan ve üçüncü sanayi devrimi aşamasındaki global gelişmeyle yarışan Türkiye için, ihracat ya da ithal ikamesine dayalı büyüme stratejisi çelişkisi yerine, bu iki stratejinin de zaman boyutu içinde

birbirini tamamlar bir yapı içinde, geleceğin dinamik karşılaştırmalı üstünlüklerine bugünden yatırım yapacak bir esnek sektör yapışması öngörülmektedir.”

Bir cümle daha okuyacağım: “Üçüncü teknoloji devrimi ürünlerinden otomasyon, bilgisayar kontrollü tasarım ve üretim, bilgi üretimine yönelik sanayi ve hizmetlerin sadece ithalatçısı olmadan, bunları yeni tüketim hevesleri olarak görmeden, geleceğin üretim süreçleri olan bilime dayanan ve üstün beceri yoğunluğu isteyen alanlara da geçilmesi bugünden programlanarak teşvik edilecektir.”

Sayın milletvekilleri, içinizde, bu okuduklarımdan bir şey anlayan var mı? Yani, bu satırları kaleme alanlar acaba ne yazdıklarını biliyorlar mı? *(ANAP sıralarından alkışlar)* Böylesine karmaşık, böylesine muğlak, çelişkili ifadelerle neyi anlatmaya çalışıyorsunuz? Neye çözüm getirmeye çalışıyorsunuz? *(DYP sıralarından “Anlayışına bağlı” sesleri)* Eğer sorunlar ve çözümler, sizin kendi kafanızda netleşmemişse, programa nasıl yazdınız, nasıl çözüm getireceksiniz?

İBRAHİM GÜRDAL (Bursa) — Bozduğunuzu düzeltmeye çalışıyoruz.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Bakın, ben size söyleyeyim sayın milletvekilleri; bu program - kendi ifadesiyle - altı kere gitmiş yedi kere gelmiş tecrübeli bir başbakanın programına hiç benzemiyor. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Bu program, daha çok, ekonomi yönetiminde yeni bir akademisyenin tez çalışmasını andırıyor. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Ama, maalesef, ne bu taze doktora vermek mümkündür ne de bu programa güvenoyu vermek mümkündür. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Sayın milletvekilleri...

AHMET SAYIN (Burdur) — Senin aklın ermiyorsa biz ne yapalım!

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Sayın milletvekilleri, uzun zamandan beri iktidardan uzak olan, iktidar hasreti içinde olan partilerin hazırladığı bu programın çok geniş bir bölümü, aslında şikâyetname mahiyetindedir. Bize yönelik şikâyet ve tenkitlerin mantığında büyük sakatlıklar vardır. Bir taraftan, teslim alınan her şeyin kötü olduğu ispata çalışılmakta, diğer taraftan da her şeyin kısa zamanda düzeltileceği iddia edilmektedir. Eğer, her şey söylendiği gibi, kısa zamanda düzelebilecekse, o zaman, mevcut durum söylendiği kadar kötü olamaz. Eğer durum gerçekten çok kötü ve siz bu durumu kısa zamanda düzeltme imkânına ve becerisine sahipseniz, o takdirde, sizde, kimsede olmayan müthiş ve sihirli bir yetenek var demektir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

AHMET SAYIN (Burdur) — O bizim ustalığımız.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Şimdi, buradan iktidar ortaklarına şunu hatırlatmayı görev sayıyorum: Artık, muhalefet değilsiniz; bizi kötülemek uğruna ülkeye zarar vermeyin. Unutmayın ki, bugünkü Türkiye...

MUHTAR MAHRAMLI (Tekirdağ) — Çaldıklarınızı geri alacağız. *(ANAP ve DYP sıralarından karşılıklı konuşmalar, gürültüler)*

BAŞKAN — Muhtar Bey, lütfen! Lütfen...

MUHTAR MAHRAMLI (Tekirdağ) — Memleketi soydunuz. *(Gürültüler)*

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlar, lütfen karşılıklı konuşmayalım...

KADRİ GÜÇLÜ (Bursa) — Baş sorumlusu o.

BAŞKAN — Kadri Bey, lütfen oturur musunuz?

SELAHATTİN KARADEMİR (Kahramanmaraş) — Ne bıraktınız, onu söylüyoruz.

BAŞKAN —Efendim, lütfen karşılıklı konuşmayalım.

Sayın Yılmaz, buyurun devam edin lütfen.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Sayın Hükümete, demokratikleşme konusundaki vaatlerini yerine getirmede asıl engelin muhalefet değil, iktidar grupları olduğunu hatırlatıyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Burada müzakerenin bir usulü var sayın milletvekilleri, bazılarınız yeni olabilirsiniz; ama, buna uymamanız için mazeret olmaz.

İBRAHİM GÜRSOY (İstanbul) — Televizyon görüşmeleri verdiği zaman aynı şeyleri siz yapıyordunuz. *(Gürültüler)*

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Unutmayın ki, bugünkü Türkiye, ne 1978 yılında teslim ettiğiniz enkazdır, ne 1979 yılı sonunda devraldığınız yokluklar, kıtlıklar ve karaborsa içinde yüzen Türkiye'dir, ne de 1980'de küçücük Lüksemburg'a 1 milyon dolar için avuç açan Türkiye'dir. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* 1980'de komşularının hayli gerisinde olan bir ülke yerine, bugün aynı komşularına 3 milyar dolara yakın kredi açan bir Türkiye vardır.

COŞKUN GÖKALP (Kırşehir) — Önce buğday parasını verseydiniz. *(Gürültüler)*

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — 1980'de, yani, Sayın Başbakanın zamanında ve onun veciz bir şekilde ifade ettiği gibi, 70 sente muhtaç kalan Türkiye'yi, bugün size rekor düzeyde, 12 milyar dolar döviz rezerviyle teslim ediyoruz. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar; DYP ve SHP sıralarından gürültüler)*

COŞKUN GÖKALP (Kırşehir) — Buğday parasını verseydiniz...

İBRAHİM GÜRSOY (İstanbul) — Türkiye'nin bir şeyi kalmadı; toprak bile sattınız.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Ben hepsini söylerim; ama, siz dinlemesini bilmiyorsunuz. *(DYP ve SHP sıralarından gürültüler)*

Sayın Başkan, idare edemeyeckseniz bırakırım kürsüyü...

BAŞKAN — Hayır efendim! Siz buyurun devam edin lütfen.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Böyle Riyaset olmaz Sayın Başkan!

BAŞKAN — Bu her zaman oluyor; biliyorsunuz daha önce de oluyordu Sayın Yılmaz. *(ANAP sıralarından gürültüler)*

Muhterem arkadaşlar, sizden tekrar rica ediyorum... Benim; burada...

TEMEL GÜNDOĞDU (İstanbul) — O tarafa söyle! Uykun mu geldi, şekerin mi yükseldi?

BAŞKAN — Lütfen efendim... Bir dakika... Söylüyorum canım... (ANAP sıralarından gürültüler)

YÜCEL SEÇKİNER (Ankara) — O tarafa söyle Sayın Başkan.

BAŞKAN — Efendim, biz böyle konuşmaya alıştık. Salona hitap ediyorum; sağa ve sola bakarım; onu da mı siz tayin edeceksiniz? (ANAP sıralarından gürültüler) Sayın Kibar, lütfen...

Muhterem arkadaşlar, lütfen, hatiplerin sözlerini kesmeyelim, söz atmayalım. Her Mecliste söz atmalar olur; ama, bunlar şimdiye kadar bir nezaket çerçevesi içerisinde kalmıştır. Sizden rica ediyorum, sükûneti muhafaza edelim, hatibin sözlerini sonuna kadar dinleyelim. Şimdiye kadar müzakereler gayet güzel ve sükûnet içerisinde cereyan etmiştir. Lütfen, bundan sonra da müzakerenin bu şekildeki cereyanına yardımcı olalım.

Buyurun.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Yeni Hükümete devrettiğimiz enflasyon oranı, Kasım 1991 başı itibariyle, sizin sürekli iddia ettiğiniz gibi, yüzde 70'ler düzeyinde filan değildir. Türkiye'deki tüm ekonomik planlarda kullanılan toptan eşya fiyatları indeksine göre yüzde 54.6'dır, tüketici fiyatları indeksine göre yüzde 66.5'tir; ama, daha da önemli bir şey var; son iki ay içerisinde enflasyon düşme eğilimine girmiştir. Şimdi, yeni Hükümetten şunu istiyorum: Hangi indeksi tercih edeceğini burada ifade etsin.

ADİL AYDIN (Antalya) — Siz hangi indeksi tercih ediyorsanız biz de onu...

BAŞKAN — Sayın Aydın, lütfen... Durumu görüyorsunuz... Havayı elektriklelendirmeyelim, sükûneti muhafaza edelim lütfen...

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Hangi indeksi tercih ediyorsunuz, biz, bundan sonra, sizin enflasyon performansınızı da ona göre izleyeceğiz.

Hükümet Programında, Türkiye'de sanayileşmenin durduğu yazılıyor. Oysa, devletin resmî istatistikleri, programı apaçık yalanlamaktadır. 1980'de 9,8 trilyon lira olan imalat sanayii üretimi, 1991 yılında 1987 yılı sabit fiyatlarıyla 2 katından fazla artarak, 20 trilyon liranın üzerine çıkmıştır. Sanayiinin temel girdisi olan elektrik üretiminin de, aynı dönemde, kurulu güç olarak 6.900 megavattan 17.300 megavata çıktığı görülüyor.

BEDRETTİN DALAN (İstanbul) — Kaçı kullanılıyor?

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Sanayi ürünleri ihracatımızın, 1980 yılındaki 1 milyar dolarlık düzeyinden, bu sene 11 milyar dolar düzeyine yükseldiğini görüyoruz. Şimdi, bu tabloya rağmen, Türkiye'de sanayileşmenin durduğunu iddia etmek, ancak, Anavatan Partisinden devralınan mirası küçümseme gayretiyle izah edilebilir.

İşsizliğin bizim dönemimizde arttığı iddiası da, bu programın bir başka saptırmasıdır. Gerçek odur ki - istatistiklerin söylediği odur ki - 1980 yılında yüzde 11,6, bizim iktidara geldiğimiz 1983 yılında yüzde 12,1 olan işsizlik oranı, ülkeyi bizim size teslim ettiğimiz 1991 yılında yüzde 8,2'ye inmiştir. (ANAP sıralarından alkışlar)

Kişi başına millî gelir, 1983'te 1.280 dolar iken, 1990'da 2.667 dolara yükselmiştir. Millî gelirin satın alma parkesine göre hesaplanmış şekli ise, 1980 yılında 2.482 dolar iken, 1990'da 6.000 dolara yaklaşmıştır.

İRFAN DEMİRALP (Samsun) — Bu kadar saptırılamaz...

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Anavatan Partisi döneminde, ülkede gelir dağılımının daha adaletsiz duruma geldiği iddialarının hiçbir ilmî dayanağı yoktur; tersine, vatandaşlarımızın hayat seviyesinde önemli gelişmeler olduğunu gösteren sayısız istatistik vardır; beyaz eşya istatistikleri, elektrikli ev eşyası istatistikleri, otomobil, telefon, televizyon istatistikleri bunlar arasında sayılabilir.

İBRAHİM GÜRSOY (İstanbul) — Ahlakî istatistikleri de yaptınız mı?

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Sayın milletvekilleri; bu Hükümet, daha başlangıçta işe bir sene rötarla başlamaktadır; bu hususun altını çiziyorum. Seçim öncesinde her iki iktidar partisinin de bize karşı kullandıkları en öncelikli konu, enflasyon konusuydu. Doğru Yol Partisi enflasyonu 500 günde, Sosyaldemokrat Halkçı Parti ise iki senede yüzde 10'un altına, yani tek haneli rakamlara indirmeyi vaat etmişlerdir.

KADRİ GÜÇLÜ (Bursa) — Siz de 1983'te vaat etmişsiniz.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Doğru Yol Partisinin bu hedefe ulaşmak için öngördüğü en önemli araç da, kamu sektörü borçlanma gereğinin gayri safi millî hâsılaya oranını ilk yılsonunda yarıya indirmektir. Böylece, enflasyonun, birinci yılsonunda yüzde 30'lara, 500 gün sonunda da yüzde 10'un altına düşürülmesi hedefleniyordu. Oysa, şimdi Hükümet Programında hayretle görüyoruz ki, bu takvim, asgarî bir sene sarkmıştır. Kamu borçlanma gereğinin gayri safi millî hâsılaya oranının yüzde 5'lere indirilmesi, yani enflasyonun yüzde 30'lara çekilmesi için iki yıllık bir süre öngörülmektedir. Enflasyonunun ne zaman yüzde 10'un altına indirileceği konusunda ise, programda hiç ses yoktur.

NECMİ HOŞVER (Bolu) — Bekte de gör...

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Bu konuda seçim öncesi çok iddialı ve net hedefler ortaya koyan koalisyon ortaklarını, şimdi, bu hedeflerine bağlı kalmaya davet ediyorum. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar, DYP ve SHP sıralarından gürültüler) Vaatlerinizi, millete yaptığınız vaatleri unutup, kendi hedeflerinizi tahrif ederek ve bu olayı da demokratikleşme makyajı altında örtmeye çalışarak bir yere varamazsınız.

ADİL AYDIN (Antalya) — Anavatan Hükümeti değil o.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Çünkü, Türkiye'de vatandaşın demokrasiye inancını sarsan en önemli şeylerden birisi, politikacıların, iktidarda ve muhalefette farklı dilden konuşmalarıdır; meydanlarda söyledikleri şeyleri hükümet olunca unutmalarıdır.

Yıllar boyunca, bıkmadan, usanmadan, "memleket iyi idare edilmiyor" dediniz.

AHMET SAYIN (Burdur) — Doğru... Doğru...

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Şimdi, herkes gibi, biz de, bu sözün sahibinden, memleketin iyi idare edilmesini bekleyeceğiz. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

KADRİ GÜÇLÜ (Bursa) — Senin ağababan...

BAŞKAN — Sayın Güçlü, lütfen...

KADRİ GÜÇLÜ (Bursa) — Çok doluyum, boğazıma kadar doluyum Sayın Başkan!

BAŞKAN — Dolu olabilirsiniz; ama, lütfen hatibin sözünü kesmeyiniz Sayın Güçlü. (DYP, SHP ve ANAP sıralarından gürültüler)

MUSTAFA KALEMLİ (Kütahya) — Sayın Başkan, siz doktorsunuz, bu arkadaşın bir rahatsızlığı var galiba... Dikkatinizi çekerim!

BAŞKAN — Buyurun Sayın Yılmaz.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Sayın milletvekilleri, biz bu ülkeyi bir askerî yönetimden devraldık ve bugün bulunduğu noktaya getirdik. Bu noktayı beğenirsiniz, beğenmezsiniz; ama, sizin nereye götüreceğinizi hep beraber göreceğiz.

AHMET SAYIN (Burdur) — Siz neler yaptınız, onları söyleyin.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Bizim endişemiz, meselelerin esası yerine, şekle ve gösterişe daha fazla önem vermenizdir. Daha güvenoyu olmadan yaptığınız icraatlarda bunun izlerini gördük. (DYP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen... Biraz sonra Sayın Başbakan söz alıp kendilerine cevap verecekler.

Buyurun efendim.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Terörist mahkûmların barınması için inşa edilmiş olan Eskişehir özel Tip Cezaevini, herhangi bir araştırma, inceleme yapmadan, hiçbir resmî bilgiye sahip olmadan...

SIRRI SAKIK (Muş) — İnsanların vücutlarında işkence izleri var.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — ...Sadece bazı iddialara, sadece o iddialara dayalı bir kampanyaya prim vererek kapatma kararınızı tasvip etmiyoruz. (ANAP sıralarından alkışlar, SHP sıralarından gürültüler)

SIRRI SAKIK (Muş) — Zaten, sizden işkence yapanlardan beklemiyoruz bunu.

MEHMET KERİMOĞLU (Ankara) — Özür dileyin.

BAŞKAN — Lütfen, hatibin sözünü kesmeyiniz.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Bu durumda, devlet görevlilerinin, görev sorumluluğuyla görevlerini yerine getirmelerinde çok ciddi yaralar açacağınızdan endişe ediyoruz. Bu durumun, bölücü eşkıyayı yüreklendireceğinden endişe ediyoruz. (ANAP sıralarından alkışlar) Bu endişelerimizi buradan, milletin kürsüsünden dile getirmeyi de kendimiz için görev sayıyoruz.

Bir süre önce bu Mecliste yapılan bir oylamada, Güneydoğu illerimizde olağanüstü halin dört ay uzatılması için koalisyon ortaklarından birinin kabul, diğerinin ret oyu kullandığı malumunuzdur. Ülkenin en önemli sorunlarından birisinde, belki en önemlisinde dahi, böylesine birbirine ters düşen bu koalisyonun, ülkenin diğer dertlerine nasıl deva olacağına merakla izleyeceğiz.

MEHMET ALP (Kars) — İnsanlıktan uzaksın Başkan.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Sayın milletvekilleri, biz, burada görüşlerini dile getiren diğer muhalefet partisinin Sayın Genel Başkanı Erbakan’la bir konuda, bu Hükümet Programının niteliği konusunda mutabık değiliz. Sayın Erbakan, Hükümet Programında, Doğru Yol Partisi zihniyetinin, Doğru Yol Partisi politikalarının ağır bastığını iddia etti. Bizim iddiamız, Hükümet Programına, dili de dahil, SHP zihniyetinin hâkim olduğudur. (ANAP sıralarından alkışlar)

İBRAHİM GÜRSOY (İstanbul) — Galiba SHP’ye tahammülün yok.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Bakınız...

İBRAHİM GÜRDAL (Bursa) — Patladınız orada, patladınız!

BAŞKAN — Sayın Gürdal, lütfen, laf atmayalım...

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — ...Türkiye’de, çok reformcu hükümetler gelip geçmiştir, çok büyük reform iddialarıyla gelmişlerdir, her şeyi derleyip toparlayacakları iddialarıyla gelmişlerdir; her şeyi dağıtıp gitmişlerdir. Sanıyorum, Türkiye’ye, reformculuk konusunda bu Hükümet kadar iddialı olan bir hükümet daha gelmedi. Şu Hükümet Programında, tam 30 defa “Reform” kelimesi geçiyor...

AHMET SAYIN (Burdur) — Rahatsız olmayınız... Transformasyonu unuttunuz mu?

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — ...Ama sayın milletvekilleri, çağımızın en geçerli, en genel, en evrensel reformu olan serbest piyasa ekonomisinden, bu programda, sadece bir defa, o da kerhen, zoraki olarak ve menfî anlamda söz ediliyor. Onun için, bu program, aslında devletçi bir programdır. Her şeyi çözeceğini iddia eden; ama, kendi içinde bir öncelik sırası olmayan, gönlü zengin; ama, hesabı kitabı olmayan, kaynağı olmayan bir programdır; planlı, hesaplı, ciddi bir icraat programından ziyade, aceleyle sıralanmış bir alışveriş listesi niteliğindedir. (ANAP sıralarından alkışlar)

Programda sayılan projelerin nasıl finanse edileceği konusu tamamen karanlık bırakılmıştır. Mevcut otoyol programına ilaveten öngördüğünüz otoyol uzunluğu 4 bin kilometreden fazladır. Bugünkü fiyatlarla bunun maliyeti yaklaşık 30 milyar dolar, yani 150 trilyon liradır. Kara. kaya ve Atatürk Barajlarında da yaptığınız gibi, böyle, gösterişli programlarla uzun vadeli projelere sahip çıkma sevdasından vazgeçin. Niyetiniz, eskiden olduğu gibi, temel atıp, islimin arkadan gelmesini beklemekse, bundan büyük israf, memlekete bunun kadar kötülük olmaz.

Bu programın en zayıf noktası, kaynak dengesini kuramamış olmasıdır. Programın nasıl finanse edileceği belli değildir. Borçlanmayı düşüreceğinizi söylüyorsunuz.

nuz; iç ve dış borçlarda azalmaya gideceğinizi iddia ediyorsunuz. Bu durumda, iki tane kaynağınız kalır; birisi vergi gelirleridir, diğeri KİT gelirleridir.

AHMET SAYIN (Burdur) — Devleti de soydurmayaacağız...

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Gazeteleri ilan vermişsiniz, seçim beyannamenize koymuşsunuz; diyorsunuz ki, “zammı devlet politikası olmaktan çıkarak, KİT ürünlerine zam yapmayacağız.” Şimdi, KİT ürünlerine zam yapmayacaksınız... KİT gelirlerinin bir kaynağı budur, ikinci kaynağı özelleştirme; yani KİT’leri satarsınız; halka satarsınız, yerli sermayeye satarsınız, yabancı sermayeye satarsınız; ama, şu programda, SHP’nin ağırlığıyla, özelleştirme rafa kaldırılmıştır. Bu programda, özelleştirmeden vazgeçeceğiniz anlaşılıyor.

BAŞKAN — Sayın Yılmaz, süreniz doldu, lütfen toparlayınız. (ANAP sıralarından gürültüler)

Efendim, ben saati takip ediyorum. Hangi konuşmacıyı ikaz etsem grubu itiraz ediyor; ama, ben burada saate bakıyorum.

YÜCEL SEÇKİNER (Ankara) — Ara vermeler ne oldu?

BAŞKAN — Efendim, 16.50’de konuşmaya başladılar; saat 17.50’dir. (ANAP sıralarından gürültüler)

16.50’de konuşmaya başladı... Lütfen... Biraz önce itiraz ediyordunuz... Haklı şeylerde itiraz ediniz lütfen...

H. FECRİ ALPASLAN (Ağrı) — İnkıtaları dikkate al!

BAŞKAN — Buyurun... 3 dakika da geçti Sayın Yılmaz.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Sayın milletvekilleri; bu durumda, geriye tek kaynak olarak vergi gelirleri kalıyor. Seçim beyannamesinde, Doğru Yol Partisi’nin seçim beyannamesinde, yeni vergi getirilmeyeceği vaadi vardır; ayrıca, mevcut vergilerde de indirim yapılacağı vaadi vardır. Kurumlar Vergisinde indirim yapmayı müjdelediniz... Asgarî ücretten vergi almayacaksınız... Sadece bu ikisinin, bizim hesapladığımız, vergilerde doğuracağı kayıp 10 trilyon liradır. Buna ilaveten, kamu borçlarında hedeflediğiniz azalmanın tutarı da 25 trilyon liradır. Ayrıca, bütün bunları yaparken; çiftçi borçlarını affedeceksiniz, erken emekliliği, işsizlik sigortasını getireceksiniz, yeşil kartla sağlık sigortasına benzer bir sistem getireceksiniz ve...

HASAN NAMAL (Antalya) — Kışkandın mı?

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — ...bütün bunların üstüne de, yeni otoyolların, yeni demiryollarının - sadece bu ikisinin - maliyeti 200 trilyon lirayı aşan dev yatırımların gerçekleştirilmesini üstlendiniz.

İBRAHİM GÜRSOY (İstanbul) — Biraz toprak satarız canım, ne olacak (!)

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Şimdi diyorsunuz ki, “esnaf ve sanatkârlara, çiftçilere, ücretlilere yeni vergi mükellefiyeti getirmeyeceğiz; bunların vergilerini daha da aşağıya çekecek yeni düzenlemeler yapacağız”. Bu saydığınız kesimlerin

dışında kalan vergi mükelleflerinin gelirlerini vergilemek değil, bütün gelirlerine el koysanız, dahi, bu programı uygulayamazsınız. (ANAP sıralarından alkışlar)

Bütün vatandaşlarımız adına, Hükümetten, kimlere, ne zaman, ne kadar vergi getireceklerini açıklamalarını istiyorum.

ADİL AYDIN (Antalya) — Şu yolsuzlukları halledelim, ondan sonra.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Seçim beyannamenizle bağdaşmayan kentsel rantların vergilendirilmesi kavramına açıklık getirilmesini istiyorum.

ADİL AYDIN (Antalya) — Yaptığın borçları açıkla.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Sayın milletvekilleri, programda, “İzlenecek kur politikası, dış borç faiz yükünü artırmamaya dönük olacaktır” denilmektedir. Bunun anlamı şudur: Kuru düşük tutacaksınız, Türk parası değer kazanacak, ithalatı ucuzlatıp, ihracatı cezalandıracaksınız. Zaten, programda, ihracatı artıracak, kayda değer hiçbir tedbir getirmemişsiniz. Eğer bu politikayı gerçekten uygulayacak olursanız, turizm gelirleri de, yabancı sermaye girişleri de düşecektir ve bin bir emekle oluşan döviz rezervlerini yiyip bitireceksiniz. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Bir husus daha var: Besici ve küçük çiftçi borçlarını affedeceğinizi programda da vaat ettiniz. Bu vaadinizi yerine getirmenizi bekliyoruz; ama, lütfen, borcunu zamanında ödemiş olanların da bu ödemelerini geri iade edin. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

MAHMUT ORHON (Yozgat) — Faizleriyle birlikte.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Aksi takdirde, mükellefiyetlerine sadık olan vatandaşlarımız aleyhine çok büyük haksızlık yapmış olursunuz.

Hükümet Programında KİT’lerin ekonomideki ağırlığının artacağı yönünde çok tehlikeli işaretler vardır. Bu, SHP zihniyetidir, bu, SHP’nin öteden beri savunduğu görüştür; bizim için çok tehlikeli bir görüştür.

“Sanayi atılım sürecinin başlatılmasında KİT’lere önemli görevler düşeceği” yazılmıştır. Bu programa göre, özelleştirme daha baştan rafa kaldırılmıştır. Bu durumda, kamu finansman açığını düşürme hedefinin de hiçbir inandırıcılığı kalmamıştır. KİT’lerin ekonomideki ağırlığını artırarak piyasa ekonomisinin nasıl etkinleştirileceğini anlayabilmek mümkün değildir. Bu yaklaşım, dünyadaki bütün gelişmelerle taban tabana zıttır.

Şimdi, uzlaşılan, SHP’nin özerkleştirme formülüdür. KİT’lerin mevcut bürokratik yapısına, şimdi bir de “vakıf” adı altında yeni bir yönetim kademesi, yeni bir bürokrasi kadrosu ekleyeceksiniz. Memleketin kıt kaynaklarını, kötü bir işletmeci, kötü bir yatırımcı, kötü bir üretici olan KİT’lere harcayıp israf edeceksiniz; hem de özel sektörün aleyhine haksız rekabet yaratacaksınız.

BAŞKAN — Sayın Yılmaz, lütfen bitiriniz.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Dünkü komünist ülkelerin bile dört elle sarıldığı, Türkiye’nin dünya ekonomisi içindeki ağırlığını geçtiğimiz sekiz yıl içerisinde üç katına çıkarmasında en önemli unsur olan serbest piyasa ekonomisini eğer

gerçekten işletmek, gerçekten geliştirmek istiyorsanız, böyle, atılım stratejisi gibi, özerkleştirme gibi, kırsal sanayi gibi ütöpik modellerden vazgeçmeniz lazım. Bütün bunların yerine, bu ütöpik modellerin yerine, bu SHP kokan modellerin yerine, gelin, insanımızın teşebbüs gücüne inanın, insanımızın önünü açın, onun önündeki engelleri kaldırın.

İBRAHİM GÜRSOY (İstanbul) — Kışkırtma Sayın Başkan, kışkırtma, akıllı ol...

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Müteşebbisin altyapı ihtiyacını karşılayın, bürokrasi hastalığıyla savaşın...

AZİMET KÖYLÜOĞLU (Sivas) — O zihniyete 5 milyon vatandaş oy vermiş... Biraz saygılı olun lütfen...

BAŞKAN — Lütfen... Lütfen... Hatibe itiraz etmeyin...

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Müteşebbisin üzerindeki vergi yükünü azaltın.

Sayın milletvekilleri, KİT'ler konusundaki bizim sekiz yıllık tecrübemizden çıkardığımız en önemli sonuç şudur: KİT'lerin rehabilitasyonu diye bir şey mümkün değildir; onun için, imkânsız zorlamayın.

İBRAHİM GÜRSOY (İstanbul) — O sizin düşünceniz.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Hayır, benim düşüncem değil; bu, dünyadaki uygulamalarla da doğrulanan bir düşüncedir.

Bakın, Sayın Başkanın müsamahasına sığınarak, sizlere bu konuda, sanıyorum bu Hükümetin de örnek aldığı İtalya'daki uygulamadan söz etmek isterim: İtalya'da...

BAŞKAN — Sayın Yılmaz, başka bir vesileyle bahsetseniz... Sürenizi çok aştınız, 10 dakika geçtiniz. (ANAP sıralarından gürültüler)

Muhterem arkadaşlar, bütün grup konuşmalarının birer saat süre ile kısıtlı olduğunu, daha konuşmamızın başlangıcında söyledim. ,

H. FECRİ ALPASLAN (Ağrı) — Sayın Başkan, demokrasiye tahammülünüz olsun sözünü kesmeyin.

BAŞKAN — Sayın Hatibi ikaz etmek benim görevim...

TEMEL GÜNDOĞDU (İstanbul) — Sen görevini yapmıyorsun ama, Sayın Başkan...

BAŞKAN — O sizin görüşünüz...

Sayın Yılmaz, lütfen bitiriniz.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — İtalya'nın en ünlü ekonomi yazarı olan Guiseppi Turani, İtalya'da, devletin ekonomik yaşamdan çekilmediğini söyledikten sonra, bunun nedenlerini şuna bağlıyor: "Özel sektörün ayakta kalması mümkün olmayan işletmelerini devralmak, emekli politikacı ve yüksek bürokratlara bir ek-

mek kapısı sağlamak, partilerin, yandaşlarını yerleştirebileceği yeterli sayıda post bulundurmak için.”

İtalyanlar, kamu sektörü sorununa uzun süredir çözüm arıyorlar. Yani, bu Hükümetin örnek aldığı İtalyan modeli, aslında İtalya’nın şu anda kurtulmak istediği bir model.

Arayışlar sırasında, İtalyan kamu sektörü bir tür özertleştirme de yaşamış; ama, özertleştirmeye hiç yanaşmamış. Çünkü, - aynı yazar söylüyor - “ne elindeki çürükleri devlete sokuşturmaya alışmış özel sektör ne de siyasî partiler, daha kesin çözümler üretmeye yanaşmadılar” diyor.

Özertleşmeyle kamu sektörünü oluşturan toplam 35 bin fabrika, işletme vesaire, üç devlet holdingi bünyesinde toplanmış. Önümüzdeki günlerde aynı şeylerin Türkiye’de yaşandığını göreceksiniz; bunları onun için okuyorum.

Bunlar, IRI, ENİ ve EFIM; ama, gene Turani’nin yaptığı bir değerlendirmeye göre, kamu sektörünün ülke ekonomisine yükü böylelikle daha da artmış ve var olan verimsiz sistemin üstüne, bir de, oluşturulan holdinglerin dev aparatı gelmiş. Holdingler, daha çok bürokratikleşme, daha çok partizan amaçlar için kullanılabilecek post, daha fazla masraftan başka hiçbir şey getirmemiş, özertleştirme sonucu devletle ilişkiler biraz gevşemiş, iktisadî kamu kuruluşları biraz dışa açılmışlar ve özellikle Mafiaya açılmışlar.

BAŞKAN — Sayın Yılmaz, sizi sık sık ikaz etmekten teeddüp ediyorum; ama, bu benim görevim, karara riayet de sizin takdiriniz... İstirham ediyorum, kesiniz. (ANAP sıralarından “Bağlıyor” sesleri)

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Sayın Başkan, Sayın Erbakan’a tanıdığınız müsamahayı rica ediyorum...

BAŞKAN — Efendim, Sayın Erbakan’a 10 dakika müsaade ettim, zatı alınız 15 dakika daha fazla konuşuyorsunuz...

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Müdahaleleri de hesaba katmanızı rica ediyorum...

BAŞKAN — Lütfen... Hiçbir maksat yok.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — 5 dakika rica ediyorum, bu sürede bitireceğim.

BAŞKAN — Buyurun... Lütfen...

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Sayın milletvekilleri, Doğru Yol Partisinin Seçim Beyannamesinde, “Millî, manevî, ahlakî, insanî değerlerimiz ve millî kültürümüz, millî eğitimin öncelikli kapsamının manevî ve beşerî zeminini oluşturur” ifadesine yer verilmiştir. Programda, ne millî vardır, ne manevî vardır, en ahlakî vardır, ne insanî vardır. (ANAP sıralarından alkışlar) Programda sadece, çağdaş, laik, etkin ve yaygın bir eğitim sisteminden bahsedilmektedir. Programda söylenenlere katılıyoruz; ama, söylenmeyenleri seçim beyannamesinde söylenip de SHP’nin ağırlık koyması sebebiyle programa giremeyenlerin eksikliğini duyduğumuzu da ifade etmek zorundayız.

İBRAHİM GÜRSOY (İstanbul) — SHP'den gocunmayın lütfen; zaten sekiz yıldır kullanılmadı bunlar.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Çünkü, eğer hakikaten programdaki gibi bir millî eğitim politikası uygulanacaksa, o zaman, Millî Eğitim Bakanlığının da SHP'ye bırakılması lazımdı. (ANAP sıralarından alkışlar)

Ayrıca, yurt dışındaki vatandaşlarımızın sorunlarına önem verildiği iddia ediliyor. Doğru Yol Partisi Grubu Sözcüsü de bunu burada dile getirdi; ama, şu anda, bu Hükümette yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın sorunlarının koordinasyonuyla görevli bakanın kim olduğu bile daha belli değildir, unutulmuştur.

İBRAHİM GÜRSOY (İstanbul) — Sayın Başkan, çok uzadı konuşma.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Kıbrıs'la ilgili koordinasyon görevi, önceki akşam apar topar yetiştirilmiştir; ama, yurt dışıyla ilgili koordinasyon görevinin sahibi belli değildir. Bu nasıl bir önemdir, belli değildir!

Sayın milletvekilleri, eğer, Sayın Başkanım, burada, o çok ünlü demokratikleşmenin ilk örneğini verseydi ve bana biraz daha müsamahalı davransaydı; eğer siz bana...

İBRAHİM GÜRSOY (İstanbul) — O kadar çok şeye alışmışsınız ki, hep almaya alışmışsınız.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Eğer, sizler muhalefetteyken bizden talep ettiğiniz toleransı bana gösterebilseydiniz, ben burada sizlere, hepimizin gurur duyması gereken GAP Projesinden ve dış politikadan bahsedecektim. Programdaki, bu konulara ilişkin görüşlerimizi dile getirecektim. Müdahalelerinizle bizi yıldıracağınıza hiç bel bağlamayın; çünkü, bu hususları, önümüzdeki günlerde arkadaşlarım, basın toplantılarıyla kamuoyuna yine açıklayacaklardır. (ANAP sıralarından alkışlar) Bizden burada esirgediğiniz o imkânı, biz orada bulacağız.

Sayın milletvekilleri, müsaade ederseniz sözlerimi bağlıyorum. Türkiye'yi yönetmek güç bir iştir (DYP ve SHP sıralarından "doğru" sesleri, gürültüler) Çünkü, Türkiye'nin sorunları vardır; üstelik, Türkiye'nin sorunları büyüktür; ama, halkımızın beklentileri sorunlarımızdan daha büyüktür. Türkiye'nin sahip olduğu kaynaklarla ülkenin sorunlarını kısa sürede çözebilmek, bu beklentileri karşılayabilmek mümkün değildir. Onun için, burada hangi hükümet oturacak olursa olsun, işi kolay değildir. Onun için, bu Hükümetin işi de zordur. (DYP sıralarından "Zorlaştırdınız" sesleri)

Sayın milletvekilleri, bu Hükümetin işi başka hükümetlerden daha zordur. Bu Hükümetin işini zorlaştıran biz değiliz. Bu Hükümetin işini zorlaştıran, kendi içerisinde uyumsuz bir koalisyon hükümeti olması da değildir. Bu Hükümetin işini zorlaştıran, şu programında yapmış olduğu vaatlerdir. (ANAP sıralarından alkışlar) Bu Hükümetin işini zorlaştıran, bu programda yaptığı vaatlerin kaynağını unutmus olmasıdır. Bu program her kesime çok şeyler vaat etmekte; fakat, kaynak sorununa çözüm getirmemektedir. Onun için, en başta bu husus Hükümetin sırtına büyük yük olacaktır. Bize düşen, her zaman olduğu gibi, milletimize doğruları söylemektir. Temel tercihleri belli olmayan, kendi içerisinde tutarsızlıklarla malul olan ve

milletimize yeni bir hayal kırıklığı yaşatmasından endişe ettiğimiz bu Hükümete güvenoyu vermeyeceğiz. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Endişemizin gerçekleşmemesi en samimi dileğimizdir.

Allah milletimizin yardımcısı olsun.

Yüce Meclise saygılar sunarım. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, ayakta alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Yılmaz.

Riyasetimizin demokratikleşmeye karşı, hiçbir tutumu yoktur. Demokrasi, kanaatimce ve her yerde olduğu gibi, kanunlara ve alınan kararlara biraz da riayet etmek demektir. (DYP ve SHP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Ben burada, Danışma Kurulundan...

TEMEL GÜNDOĞDU (İstanbul) — Bari kürsüye çıkıp, iktidar adına konuşsaydın.

BAŞKAN — Lütfen... Lütfen... Ben, burada Danışma Kurulumuzun aldığı kararı, Yüce Meclisten geçen kararı tatbikle mükellefim. Onun için, hatipleri ikaz benim görevimdir. Her hatibe beş-on dakika müsamaha etmek de bizim görevimiz arasındadır; ama, Sayın Yılmaz biraz fazla konuştu.

Efendim, gruplar adına konuşmalar sona ermiştir. Şimdi, şahsı adına ilk söz Sayın Genç'te. Buyurun Sayın Genç. (SHP sıralarından alkışlar)

KAMER GENÇ (Tunceli) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; konuşmama başlarken, hepinizi saygıyla, hürmetle selamlıyorum. (SHP sıralarından alkışlar)

Bizleri bu yüce çatı altına tekrar seçerek gönderen asil Tunceli halkına, ben ve arkadaşım Sinan Yerlikaya, tekrar teşekkür ediyoruz, kendilerine minnet borçluyuz. Kendilerini, yıllarca gördükleri baskıdan, işkenceden kurtarmak için, ben ve arkadaşım, her türlü onurluca mücadeleye hazırız. Bu mücadeleyi, yalnız, işkenceye uğrayan Tunceli halkı için yapmayacağız, Türkiye'nin her tarafında haksızlığa, işkenceye uğrayan insanlar için yapacağız. Çünkü, biz yıllarca baskı görmüş, haksızlıklara uğramış, hakları gasp edilmiş asil Tunceli halkının temsilcileriyiz. (Gürültüler)

BAŞKAN — Sayın Genç, lütfen, program üzerinde konuşalım.

KAMER GENÇ (Devamla) — Sevgili arkadaşlarım, bakıyorum ANAP'lılar kaçtılar... Kaçmayın, kaçmayın... (ANAP sıralarından “Burada, burada” sesleri) Ben size burada dört sene çok şey söyledim, bunları siz dinlemediniz; ama, millet sine-nize vurdu, sizi muhalefet kürsülerine itti. (ANAP sıralarından, “sizi çok güzel yaptı” sesleri)

BAŞKAN — Sayın Genç, lütfen...

KAMER GENÇ (Devamla) — Değerli milletvekilleri, yeni bir Hükümet kuruyor; yeni bir koalisyon, yeni bir ruh geliyor. Türkiye'de devrimsel nitelikte düzenlemeler var. Bunu içtenlikle kutluyoruz. Bu Hükümete içtenlikle başarılar diliyoruz. Bu Hükümetin başarılı olacağına içtenlikle inanıyoruz. Çünkü, bu Koalisyon Hükümetinin iki tane lideri var. Bunlar, özverili, devletini, milletini seven, insanlarını

seven, geçmişte yaptığını örtbas etmeye çalışmayan, hiçbir makam ve mevki peşinde koşmadan, karşılıklı özveri içinde, bu Koalisyon Hükümetini devam ettirmek için iyi niyetle başlamış insanlardır, işte, baştaki insanlar buna niyetli olunca da, bu Koalisyon Hükümetinin yürüyeceğine inanıyorum arkadaşlar.

Muhalefet partilerinin milletvekilleri burada konuştular. Değerli arkadaşlar, muhalefet partilerinin milletvekilleri ve liderleri tarafından yapılan tenkitleri, gerçekten bomboş laflar olarak buldum. Ben dilerdim ki, yeni göreve başlayan bu Hükümete, bu insanlar başarı dilesinler; ama, bu arkadaşlarımız, Hükümette yer almamanın, koalisyonda yer almamanın hıncını yaşadılar, o hınçlarını burada dile getirdiler.

Merak etmeyin, siz bir daha bu iktidar koltuklarına geçmeyeceksiniz; çünkü, biz bu devleti öyle bir yöneteceğiz ki, artık, bu millet bir daha size oy vermeyecek, vermesine de gerek kalmayacak.

Değerli arkadaşlarım, burada konuşan Sayın Erbakan, hep faiz sisteminin kötülüğünden, imandan bahsetti, İmam-Hatip liselerinden bahsetti... Soruyorum kendisine, acaba kaç tane çocuğunu İmam-Hatip liselerinde okutuyorlar? Çocuklarını İmam-Hatip Okullarında mı okutuyorlar? Ama, fakir fukaranın din duygularını istismar ederek, kendilerini makamlara, mevkilere getiriyorlar. Kendileri de çocuklarını İmam-Hatip liselerine gönderseler ya. Onlar Avrupa... (RP sıralarından gürültüler)

MUKADDER BAŞEĞMEZ (İstanbul) — Ben İmam-Hatip mezunuyum.

BAŞKAN — Sayın Genç... Muhterem arkadaşlar, bir dakika...

Sayın Genç, lütfen, program üzerinde konuşunuz: çatmayınız, sataşmayınız.

KAMER GENÇ (Devamla) — Sayın milletvekilleri, ben dini bütün insanlardan adalet duygusunu beklerim.

Değerli milletvekilleri, Türkiye’de bir Diyanet İşleri Başkanlığı var. 1991 yılı 101 trilyonluk bütçesinin 1 trilyon 220 milyar lirası Diyanet İşlerine tahsis edilmiştir; ama, Türkiye’de diyanet işleri Sünnî mezhebine göre yönetilmektedir. Bu memlekette eğer, hakikatten insanların inançlarına saygılıysak (RP sıralarından “gürültüler”) eğer bu insanlar, insanların inançlarına saygılıysa, bu memlekette Alevî vatandaşlar da var, bunların da inançları var; Diyanet İşlerinde Alevî vatandaşların inançlarının temel ilkelerini, felsefelerini halka tanıtan temsilcileri de niye olmasın? Bu yetmiyormuş gibi, Alevî vatandaşlarımızın verdiği vergilerle maaş alan din hocaları ne yapıyorlar; gidip bu kitleleri kötülüyorlar.

Arkadaşlar, bizim demokratikleşme programımızın temelinde şu vardır: Biz düşünceden korkmayız, biz insandan korkmayız; bizim için en yüce değer insandır; insanın düşüncesi her vesileyle dile gelmelidir, her yerde dile gelmelidir.

ANAP İktidarı, yıllarca, televizyon ekranlarını halka ve millete kapattı. Burada söylediğimiz bütün düşünceler bu dört duvar arasında kaldı ve kimse bu duvarların içinden çıkan seslerimizi duymadı; ama, ben istiyorum ki, bu memlekette her çeşit fikir, her türlü düşünce, televizyon ekranlarında en belirgin, en yetkin ve en yetkili kişiler tarafından kamuoyuna aksettirilmeli ve halk gerçekleri görmelidir. Artık, o

zaman Türkiye’de gerçeklerin ne olduğu ortaya çıkar. (SHP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Yoksa ki, Sayın Mesut Yılmaz’ı biraz önce burada dinledim; demokrasi-den bahsetti, insan haklarından bahsetti “sizin, bizim buradaki konuşma hakkımızı kesmemeniz gerekir” dedi; ama, gerçekleri dile getirdiğim için, bana, burada, üç oturum Genel Kurula girmeme cezasını siz vermediniz mi? (SHP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Siz, korkak insanlarsınız; siz, düşüncelerden korkan insanlarsınız. Dünün korkak insanların, bugün çıkıp da dün yaptıklarının tersini burada söylemeye hakları yoktur.

Değerli milletvekilleri,

BAŞKAN — Sayın Genç...

KAMER GENÇ (Devamla) — Şimdi ben...

BAŞKAN — Bir dakika, Sayın Genç...

Heyecanlı olduğunuz için, bazı kelimelerin üzerine basa basa konuşuyorsunuz ve bunlar, arkadaşlarımızı kırıncı mahiyette oluyor. İçtüzüğümüze göre, kırıncı kelimeler kullanmak yasaktır.

KAMER GENÇ (Devamla) — Sayın Başkan, “fikirlerden korkan insanlarsınız” dedim. Fikirlerden korkuyorlar.

BAŞKAN — Hiç kimseyi itham etmeyiniz ve lütfen, program üzerinde konuşunuz.

KAMER GENÇ (Devamla) — Sevgili milletvekilleri, Koalisyon Hükümetimiz bir durum devralıyor. Nedir bu durum? ANAP İktidarı 1983 yılında Türkiye’yi devraldığı zaman, Türkiye’nin iç borcu 745 milyar lira idi, bugün ise, Türkiye’nin iç borcu 76 trilyon lira; yani, 100 katıdır. Türkiye’nin iç borcu o zaman 13,5 milyar dolardı, bugün ise 50 milyar dolardır. Soruyorum size, Türkiye’nin borçlanarak sağladığı bu kadar para nereye gitti? Verin hesabını... Verdiniz mi? Vermediniz. Kaç defa sorduk buradan; ama, vermediniz. Bugün, demokratikleşmeden korkuyorsunuz. Neden? Çünkü, biliyorsunuz ki, geçmişte yapılan suiistimallerin hesabını soracağız. O hayali ihracatçılara kimlerin sahip çıktığını, o hayali ihracatçılara kimlerin ortak olduğunu bu kürsülerden halka anlatacağız. O zaman bu salonlarda kimin kalacağını göreceğiz arkadaşlar... Göreceğiz... (SHP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Değerli arkadaşlar; ekonomisi sıfıra inmiş bir memleket... Bugün, 76 trilyon liralık iç borcun - yüzde 76 faiziyle beraber - 1.1.1992’de Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına maliyeti 163 trilyon liradır. 1992 bütçesinde, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı, ANAP’ın yaptığı hesapsız borçlanma nedeniyle, sadece 163 trilyon lira iç borç ve faizini ödemek zorunda kalacaktır. Mesut Bey kaçtı... Nereye gitti bilmiyorum. Keşke bunu söyleseydi buradan. Nerede bu paralar, nereye harcadılar, ne yaptılar, onu söylesin.

Arkadaşlarımız programda birtakım şeyleri de okumuşlar; ama, anlamamışlar. Diyorlar ki, “Kurumlar Vergisini indireceksiniz...” Kurumlar Vergisini indirmiyoruz; Kurumlar Vergisi eskiden iki sistemliydi ve kuruluşlardan yüzde 25 Kurumlar Vergisi alınıyordu. Alınan bu verginin ortaklara dağıtılması da, Gelir Vergisi Kanununa göre beyan ediliyor ve o Gelir Vergisi mükellefi de, o ortak da bunu beyan

ediyordu; ama, sizin zamanınızda bu ortadan kaldırıldı. Biz, şimdi, Gelir Vergisini üniter bir sisteme çevireceğimiz için, Kurumlar Vergisinde yüzde 46-47 seviyesinde olan nispeti yüzde 25'e çekeceğiz ve kurum kazancını da ortaklara dağıtılmış kabul ederek, onu Gelir Vergisi beyannamesiyle bildireceğiz; dünyadaki sistem de budur. Siz bunu anlamadığınız için, çıkıp, "Kurumlar Vergisini indiriyorsunuz" diyorsunuz.

Arkadaşlar, ziraî kazanç üzerindeki Stopaj Vergisinin kaldırılması doğal bir şeydir; ama, siz ne yaptınız, ziraî faaliyetler üzerindeki stopaj nispetini yüzde 10'lara çıkardınız. Niye çıkardınız? Çünkü, buradan, hayali ihracatçılara vergi iadesinde büyük paylar düşüyordu. Hayali ihracatçılar, ihraç ettikleri ziraî ürünlere hayali fatura düzenlemek suretiyle, o yüzde 10'larla trilyonları aldılar. O hayali ihracatçılar meselesini konuşurken, bunları burada anlatacağız.

Değerli milletvekilleri, ekonomiye fazla girmek istemiyorum; ama, siz nasıl bir Türkiye bıraktınız? Demokratikleşmeden şikâyetçi olan Sayın Yılmaz'a bir tavsiyede bulunuyorum: Kendileri politikada biraz genç; çok demagoji yapmaya gayret ediyor. Politikada demagoji, insanları pek bir yere getirmez. Şimdi, Eskişehir Cezaevinin boşaltılmasından şikâyetçi oluyor. Terörle Mücadele Yasasını getirdiniz. Siz burada övünçle diyordunuz ki, "Paris Şartına, AGİK Sözleşmesine imza koyduk." O imza koyduğunuz Paris Şartının ana maddesi nedir? Bakınız; herhangi bir ayırım gözetilmeksizin, herkesin düşünce, vicdan, din ya da inanç hürriyetini, ifade hürriyetini, hiç kimsenin keyfi tutuklama, gözaltına alınma, işkence veya diğer zalimane, insan onuruyla bağdaşmayan ya da aşağılayıcı muamele ve cezaya tabi tutulmayacağını taahhüt ettiniz, bunları imzaladınız; ama, dışarıda tersini yaptınız.

Ben, bir Tunceli Milletvekili olarak sizlere anlatacağım: Tunceli'de ne yaptınız arkadaşlar? Siz ne yaptınız? Bugün Tunceli'de 420 tane köy var. 420 köyün 220'sinde yol yok. Hiçbir köyünde, asfalt değil, stabilize yol yok. Hiçbir nahiyesinde asfalt yol yok, stabilize yol yok. Beş altı tane ilçesinin; işte Pertek'in, Hozat'ın, Ovacık'ın yolu yok arkadaşlarım. Ovacık ile Tunceli arasındaki mesafe 60 kilometredir ve bu 60 kilometreyi iki saatte gidiyorsunuz. Hani çağ atlamıştınız? Arkadaşlar, Tunceli'nin hiçbir köyünde telefon santralı yok. *(ANAP sıralarından gürültüler)*

Değerli arkadaşlarım, Tunceli'de, önceki hükümet ne yaptı biliyor musunuz; bir vali gönderdi, Alevî vatandaşın köyüne, okul için gönderilen parayla cami yaptırdı. Şimdi, o caminin kapısında kilit duruyor. Hani inanç hürriyeti vardı? Bu, insanlık mı? Bu, demokrasi mi? Bu, insanların inançlarına saygı mı?

Arkadaşlar, Tuncelili öğretmeni Tunceli'ye tayin etmediler. Bugün, 420 tane köyün yüzde 25'inde okul yok. Ben, 26 Ekim tarihinde gezdim. Birçok yerde hâlâ okul açılmamıştı. Ne yapıyorlar; köye öğretmen vermiyorlar. Ne yapıyorlar; daha doğru dürüst kültürünü almadan mezun olmuş lise mezununu, köylere öğretmen gönderiyorlar; esas öğretmeni tayin etmiyorlar. Neyi gönderiyorlar; lise mezununu öğretmen olarak gönderiyorlar. Amaç ne? Yıllardır demokrasi uğruna, hak uğruna, hukuk uğruna mücadele veren bu dinamik kitleyi cahilleştirmek. Bu da yetmiyor-muş gibi, bunlara zorla din eğitimi yaptırmak!

Bir insan için evvela onur meselesi önemli, onurunun korunması meselesi önemli, işkenceden insanların korunması meselesi önemli; ama, gelin görün ki - biz bu kürsülerde kaç defa dile getirdik - ANAP iktidarı ne yapmıştı; Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da idareyi askerî yönetime bırakmıştı. Bir uzatmalı onbaşının emri, onlar için devletin sözüydü. Türkiye'de, ANAP'lılar üç ayrı hukuk uyguladılar: Bir, Türkiye'nin genelinde uygulanan hukuk; bir, güneydoğuda uygulanan SS kararnameleleri, bir de Tunceli'de uygulanan Tunceli kanunları. Bu Tunceli kanunlarında hak yoktur. (ANAP sıralarından "İkaz edin Sayın Başkan" sesleri)

BAŞKAN — Sayın Genç... Sayın Genç... Lütfen, Sayın Genç...

KAMER GENÇ (Devamla) — Tamam... Evet...

BAŞKAN — Sayın Genç, program yalnız Tunceli'yi dikkat nazara almıyor. Sizden rica ediyorum, programın tümü üzerinde konuşunuz.

KAMER GENÇ (Devamla) — Hükümet programı üzerinde kişisel konuşuyorum. Ben, bir milletvekili olarak Tunceli'nin her tarafını gezdim. Orayı lokal anlamda...

BAŞKAN — Efendim, bir dakika... Bir dakika Sayın Genç...

KAMER GENÇ (Devamla) — Sayın Başkan, çok müdahale ediyorsunuz. Lütfen... Sizin, benim konuşmalarıma müdahale hakkınız yok.

BAŞKAN — Aman efendim, lütfen... Müdahaleye sebebiyet veriyorsunuz... Lütfen... Şimdi, Hükümetin...

KAMER GENÇ (Devamla) — Tamam Sayın Başkan, konuşuyorum.

BAŞKAN — Efendim, Hükümet Programı üzerinde konuşacaksınız; bütçe üzerinde konuşmuyorsun.

KAMER GENÇ (Devamla) — Şimdi bakın, 1982 yılında, Ovacık'ta Ahmet Felik isimli bir çocuk, bir yüzbaşı tarafından öldürüldü; hâlâ bunun soruşturması yapılmadı. Hozat'ta Müslüm Yağmur isimli vatandaşın rehber olarak yararlanmak isteyen güvenlik kuvvetleri, bu şahsı önlerine katıp kendisini dağda vurdular; bu olay hâlâ soruşturulmadı. Mazgirt'te Süleyman ölmez isimli bir öğretmen içeri alındı, ertesi gün ölüsü verildi. Biz bunları bu Meclis kürsüsünden kaç defa dile getirdik. Burada, demokrasiden ve insan haklarından söz eden insanlara soruyorum: Bunların hangisi için emir verdiler de soruşturma açtıldılar?

ÜLKÜ GÜNEY (Bayburt) — Bunların Programla ne alakası var?

KAMER GENÇ (Devamla) — Demokrasi bu ise, birisi gelip çocukluğunuzu öldürdüğü zaman acısı size geliyor da, o öldürülen insanların analarının ve babalarının acısı yok mu? Bakın, size yine bir olay anlatayım...

BAŞKAN — Sayın Genç, münferit hadiselerden bahsediyorsunuz, programı bıraktınız.

ÜLKÜ GÜNEY (Bayburt) — Sayın Başkan, süresi doldu zaten.

KAMER GENÇ (Devamla) — Sayın Başkan, olayları anlatıyorum.

BAŞKAN — Efendim, Hükümet Programında hiç böyle bir hadise yoktur.

KAMER GENÇ (Devamla) — Sayın milletvekilleri, bakın, 23.11.1991’de...

BAŞKAN — Hükümet programında hiç böyle bir hadise yoktur.

KAMER GENÇ (Devamla) — Sayın Başkan, anlamıyorum, ne diyorsunuz?

BAŞKAN — Hükümet programında bu hadiseler yok. Siz burada Tunceli’ye hitap ediyorsunuz. Tunceli de vatanın bir köşesidir... Çok rica ederim, mahallî propaganda yapmayınız.

KAMER GENÇ (Devamla) — Sayın Başkan, iktidara devreden ANAP’ın bugün memleketi ekonomik ve demokratik olarak getirdiği noktayı izah ediyorum; bu, sizi niye rahatsız ediyor?

ÜLKÜ GÜNEY (Bayburt) — İzah değil; izah yok o işte, karakolu anlatıyorsun sen.

KAMER GENÇ (Devamla) — Bakın şimdi, gazetelerde yazıyor; Hüseyin Toraman isimli bir vatandaş kaç gündür kayıp; sizin zamanınızda kaybolmuş. Anası da diyor ki, “Ben çocuğumu bulamazsam kendimi yakarım.” Evlat sevgisi olan insanlar, size hitap ediyorum, lütfen, bu kadının çocuğunu bulun. (ANAP sıralarından, “Sizin Hükümetiniz bulsun” sesleri)

Yine, Diyarbakır’da 23.11.1991’de gözetim altına alınan İsmail Hakkı Kocakaya bugün Siverek’te ölü bulunuyor.

BAŞKAN — Sayın Genç, süreniz doldu.

KAMER GENÇ (Devamla) — Peki, bunları siz yaptınız. Türkiye’de işkence yapan insanlara burada sahip çıkacaksınız... Şimdi, Eskişehir Cezaevinden yapılan nakillerden rahatsız olan Sayın Mesut Yılmaz’ın sözlerinden, Türkiye’de işkence yapanların arkasında kimlerin olduğunu gayet iyi anlıyorum. (SHP sıralarından alkışlar) Demek ki, bunlar buraya gelip insan haklarından bahsettiler, demokrasiden bahsettiler; ama, öte taraftan da, emirlerindeki birtakım insanların işkence yapmasını da teşvik ettiler.

Değerli arkadaşlar, laik Türkiye Cumhuriyeti Devletinin bölünmez bütünlüğünü savunmak, benim için kutsal bir uğraştır ve benim temel ilkem budur; ama, ben, memleketin neresinde ve kim tarafından insan haklarına bir tecavüz olursa, onun da düşmanıyım, herkes tarafından bunun böyle bilinmesini istiyorum. (SHP sıralarından alkışlar)

Sayın Mesut Yılmaz biraz önce dedi ki “hastanelerde rehin tuttuğumuz kimse yok.” Bakın işte, 3.11.1991’de Abdullah Okutan isimli bir hastaya 10 günlük yatma ücreti olarak hastane yetkililerince imzalatılan 1.539.500 liralık borç senedi. Yani, ha bu insanı rehin tutmuşsunuz, ha bu insana zorla senet imzalatmışsınız!

Değerli arkadaşlarım, burada hepimiz milletvekilliği sıfatını taşıdığımıza göre, olayları, milletvekilliği sıfatının gerektirdiği dürüstlükte ve ağırlıkta dile getirmemiz lazım.

Şimdi, Sayın Mesut Yılmaz diyor ki, “KİT’lerin özelleştirilmesine bu Hükümet niye önem vermiyor?” Arkadaşlar, biz programımızda diyoruz ki, “Evvela KİT’leri özleştirireceğiz; ama, gerekirse özelleştireceğiz.” Bu, iki partinin tercihi mese-

lesidir. Elbette ki, iki parti arasında program ayrılıkları var, düşünce farklılıkları var. Bu, bir koalisyon hükümetidir ve bu koalisyon hükümetinde karşılıklı anlaşma esastır; ama, siz ne yaptınız, 5 tane çimento fabrikasını getirdiniz, kendi yandaşlarınızın da hesaplarını yaptığı bir Fransız şirketine 105 milyon dolara sattınız. Özelleştirme demek, devletin temel mallarını, temel fabrikalarını getirip de yok pahasına satmak mıdır? Özelleştirme bu mudur? Cumhuriyet kurulduğundan beri Türkiye’de bu insanların vergileriyle kurulan o sosyal amaçlı tesisleri, kendi kafanıza göre birtakım hesaplar yaparak, bazı yandaşlara, yabancılara, Amerikan Morgan firmasına bedava satmak mıdır? Sizin amacınız bu mudur? Sizin amacınız bu ise, bizim bu konuda, sizinle temel bir farklılığımız var.

BAŞKAN — Sayın Genç, süreniz doldu, lütfen bitiriniz.

ÜLKÜ GÜNEY (Bayburt) — Çok geçti efendim.

KAMER GENÇ (Devamla) — Sayın Başkan, başkalarına tanıdığınız 10 dakika toleransı bana da tanıyın.

BAŞKAN — Hayır, size 10 dakika süre veremem... lütfen...

KAMER GENÇ (Devamla) — Sayın Başkan, sözümü bitireceğim.

BAŞKAN — Koskoca gruba 10 dakika süre veriyoruz..

KAMER GENÇ (Devamla) — Değerli milletvekilleri, ben, geçen dört yıl içinde, bu kürsüden, memlekette yapılan suiistimalleri dile getirdim; ama, hep 280 parmak kalktı, bu 280 parmak o suiistimalleri örttü. Bu dönem, onları, tek tek, araştırma önergeleriyle getireceğiz.

Sayın eski İçişleri Bakanından soruyorum: Sizin zamanınızda, kaç tane İçişleri müfettişi, suiistimal yapan valilerle, ANAP’lı belediye başkanları hakkında soruşturma yetkisi istedi? Niye vermediniz o soruşturma yetkilerini? Ondan sonra çıkıp “efendim, siz hangi suiistimalleri ortadan kaldırdınız?” diyorsunuz.

Şimdi, Sayın Mesut Yılmaz, “Ankara ve İstanbul belediye seçimlerini yenileyin” diyor. Bu belediyeler...

BAŞKAN — Sayın Genç... Sayın Genç, lütfen dinleyiniz.

KAMER GENÇ (Devamla) — Sayın Başkan, sözümü kesmeyin.

BAŞKAN — Biz burada, geçmiş Hükümeti suale çekmiyoruz.

KAMER GENÇ (Devamla) — Bakın, Ankara ve İstanbul Belediyeleri niye başarısızdır: Siz, belediye başkanlığı seçimleri öncesinde, gazetelere verdiğiniz reklamlarda, zaten belediyelerin elini kolunu bağladınız. Siz, kendi yandaşınız belediyelere trilyonları aktardınız; ama, muhalefet partisi belediyelerinin musluklarını sonuna kadar kısıtınız.

Bunları niye kabul etmiyorsunuz da, gelip buradan, milletin kürsüsünden ve milletin huzurunda, değiştirerek söylüyorsunuz?

Değerli milletvekilleri, bakıyorum, birtakım arkadaşlarımız çok rahatsız. Ben bir milletvekiliyim, bu çatı altında, milletin hakkını, her koşulda, en iyi şekilde savunmaya yemin etmiş bir insanım.

ÜLKÜ GÜNEY (Bayburt) — Sayın Başkan, grup adına konuşmuyor, şahsı adına konuşuyor.

KAMER GENÇ (Devamla) — Bu iktidarın başarılı olması için, elimizden gelen bütün gayreti sarf edeceğiz.

Ben şuna inanıyorum ki, gerek Doğru Yol’cu ye gerek SHP’liler, genel başkanlarıyla, milletvekilleriyle, il ve ilçe başkanlarıyla, bütün fertleriyle, memleketimiz için büyük bir kurtuluş yolu açacak bu koalisyon iktidarının yaşaması için, herkes, her türlü özveride bulunacaktır.

Ben, bu koalisyon Hükümetinin memleketimize ve milletimize hayırlı olmasını dilerken, yıllardır Tunceli’ye yapılmayan yatırımların da, bir an önce yapılmasını sayın koalisyon Hükümetinden diliyorum ve saygılar sunuyorum efendim. *(SHP ve DYP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Şahsı adına, Sayın Bülent Ecevit; buyurun efendim. *(Bağımsızlar sıralarından alkışlar)*

BÜLENT ECEVİT (Zonguldak) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; adaletsiz seçim sisteminin sonuçları Meclis kürsüsüne kadar yansıdığı için, bu çok önemli konuda, konuşmamı, çok kısa bir süreye sığdırmam gerekecek. Buna olabildiğince çaba göstereceğim; ama, bir ölçüde süreyi taşıırırsam, Sayın Başkanın ve Genel Kurulun hoşgörülerini şimdiden rica ederim.

Hükümet Programı, amaçlar bakımından çok iddialı; fakat, araçlar çözümler bakımından bir hayli yetersiz bir program.

Programda, rejim sorununa, demokrasi ve insan hakları sorununa gereken ağırlığın verilmiş olması sevindirici.

Demokraside bütün sorunları halk çözer ve halk, sorunları oylarıyla çözer. Bunun için, halkın sorunları çözmede etkili olabilmesinin temel koşulu, halk iradesinin, seçimlerde, ülke yönetimine adil bir şekilde yansmasıdır; oysa Türkiye’de, rejim sorunu, son derecede adaletsiz bir seçim sistemi yüzünden, ulusal iradeyi çarpıtan bir seçim sistemi yüzünden, seçim sisteminde düğümlenip kalmış durumdadır.

Demokrasinin temel kurallarından biri, oy eşitliğidir. Bu, Anayasada da belirtilmiştir; fakat, Türkiye’de, artık, oy eşitliğinden iz kalmamıştır. Bunun en somut örneklerinden biri, son seçimlerde görülmüştür. Doğru Yol Partisi, yaklaşık 37 bin oyla bir milletvekili seçtirebilirken; Demokratik Sol Parti, ancak, 375 bin oyla, yani 10 kat daha fazla oyla bir milletvekili seçtirebilmiştir ve oyların yarıya yakını, seçmenin oy verdiği partiye değil, başka partilere gitmiştir.

Bildiğiniz gibi, bazı sorunları halkımız çok özlü bir dille anlatır. Seçimlerden sonra, bir sade vatandaştan aldığım mektupta yer alan iki cümleyi, izninizle sizlere okumak istiyorum.

Vatandaş şöyle diyor: Demokrasiyi çıkmaza sokan kanun, bir yandan vatandaşı oy vermeye zorlarken, öbür yandan verdiği oyları barajlarla hiç ediyor. Oy vermedi

diye vatandaşı cezalandırıyor, verdiği oyu da çöp sepetine atıyor. (*Bağımsızlar sıralarından alkışlar*)

Bu adaletsiz seçim sisteminin değişmesi, eğer, Anayasanın tümüyle değişmesine, yeni bir Anayasa hazırlanmasına bırakılacak olursa, korkarım ki çok geç kalınabilir. Arada, eğer, yeni bir erken seçim zorunluluğuyla karşılaşılacak olursa, yine bazı partilerin çıkar hesapları işin içine girer ve aynı ölçüde bir adaletsiz seçim sistemiyle, ulusal iradeyi çarpıtan bir seçim sistemiyle, seçimlere gitmek zorunda kalırız.

Anayasada, elbette, seçimleri ilgilendiren bazı hükümler vardır, örneğin sendika yöneticileri, meslek kuruluşları yöneticileri ve hatta bunların avukatları, aynı zamanda milletvekili olamamaktadırlar. Ayrıca, nüfusumuzun yüzde 60'ından fazlası 30 yaşın altında olduğu halde, 30 yaşın altındaki gençler milletvekili seçilememektedirler, seçmenlik yaşı çok yüksektir. Bunların değiştirilmesi için elbette Anayasa değişikliği gerekir; fakat, eğer iktidar bu konuda gereken girişimleri yaparsa, sanırım, bunları öncelikle gerçekleştirmekte bu Meclis ihmalci davranmayacaktır.

Burada, Sayın Mesut Yılmaz'ın bir eleştirisini iyice anlayamadığımı söylemek zorundayım. Seçmen yaşının 18'e ve seçilme yaşının 25'e indirilmemiş olmasından, bugünkü iktidar partilerini sorumlu tuttu. Oysa, Anavatan Partisi de, buna angaje olduğu halde, maalesef sıra seçime geldiğinde, diğer partiler gibi, Doğru Yol Partisi ve SHP gibi, ANAP'da bu sözlerini yerine getirmekten kaçındı. Eğer, Sayın Mesut Yılmaz'ın buradaki mantığı geçerli ise, o takdirde gençlerin seçmenliğinden ve seçilme hakkından Doğru Yol Partisi ve SHP kadar Anavatan Partisi de korkuyor demekti.

A. MESUT YILMAZ (Rize) — Hayır, SHP engelledi.

BÜLENT ECEVİT (Devamla) — Bu üç parti, bu iki ilkede anlaştıkları halde, son anda topu birbirlerine atarak, gençlere büyük haksızlık yaptılar.

A. MESUT YILMAZ (Rize) — Hayır, SHP engelledi.

BÜLENT ECEVİT (Devamla) — Anayasada seçimlerle ilgili bu gibi hükümler süratle değiştirilerek, bence seçim sistemine Türkiye Büyük Millet Meclisi gereken önceliği vermelidir. Hükümetin ve koalisyon ortaklarının demokrasi konusundaki içtenlikleri ve ulusal iradeye saygıları konusundaki en önemli sınavları bu olacaktır.

İnsan hakları ve demokrasi bakımından bir hayli zengin olan programda, önemli bir ihmal, herhalde esas mesleğim gazetecilik olduğu için fark ettim: Türkiye'de basına verilen cezalar, dünyada ülkemizin saygınlığına gölge düşürecek ölçüdedir. Akıl almaz uzunlukta hapis cezalarına çarptırılmış gazeteciler vardır. Bir yandan, “düşünce ve anlatım özgürlüğü önündeki sınırlamaları kaldıracamız” derken, bir yandan da basın suçları için herhangi bir affın düşünülmemiş olması, bence büyük bir eksikliktir. Hükümetin, programda unutulmuş bu eksikliği, uygulamada, kısa sürede gidereceğini umarım.

Programda, laikliğin vurgulanması bence çok yerindedir; ancak, Alevî yurttaşlarımızın bu açıdan bazı ciddi sorunları vardır, bunlara hiç değinilmemiştir. Temenni ederdim ki, benden önce burada konuşan SHP'li Sayın Kamer Genç, bu konuyu,

program hazırlanırken, kendi partisinin yöneticilerine hatırlatmış olsun. (*Bağımsızlar sıralarından alkışlar*)

Programda parasız eğitimin vurgulanması çok yerindedir; ancak, yükseköğretimdeki tıkanıklık üzerinde hiç durulmamıştır. Oysa, Anayasanın bence değişmesi gereken bir maddesi olan 42'nci maddesine göre, "Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz" Oysa, her yıl yüzbinlerce genç üniversite kapısından geri çevrilmektedir; yani, Yükseköğrenim hakkından yoksun bırakılmaktadır. Bu konuda somut bir çözüm önermiş olan bir partinin üyesi olarak, Hükümetten de somut bir çözüm beklediğimizi belirtmek isterim.

Hükümetin, çalışanların haklarına 1980 yılından sonra getirilmiş olan kısıntıları da kısa sürede kaldıracığını umarım.

O arada, Hükümet programında, kamu görevlilerine ve öğretmenlere sendika kurma hakkının da tanınacağı belirtiliyor. Bu çok yerindedir; ama, toplusözleşme hakkından yoksun bir sendika hakkı boşlukta kalmaya mahkûmdur. Eğer onunla yetinilecek olursa, ancak 12 Mart dönemi öncesine dönmüş oluruz; çünkü, o kadar özgürlük 12 Mart öncesinde de vardı. Ben Çalışma Bakanı iken, kamu görevlilerinin de bu haklardan yararlanmasını istemiştım; ama, o sırada kamuoyu ortamı buna elverişli değildi. Şimdi, kamuoyunun da bunu uygun karşılayacağını sanıyorum. Hükümet programında, kamu görevlilerinin ve öğretmenlerin toplusözleşme hakkından hiç söz edilmemiş olduğu için, bu hatırlatmayı yapma gereğini duyuyorum.

Ülkemizde, son bir iki yıldır yaşanan çok acı bir olay, ciddi boyutlara varan işçi çıkarmaları olayıdır. Hemen her toplusözleşmeden sonra, kamu sektöründe de devlet sektöründe de, işyerine göre yüzlerce, bazen binlerce işçi çıkarılmaktadır. Gerekçe olarak da, daha verimli işletmecilik gereği öne sürülmektedir; fakat, bu kitle halinde işçi çıkaran kuruluşlardan, işletmelerden birçoğu, çıkardıkları işçilerin yerine, çok daha düşük ücretle çalışmaya razı olan işçileri almaktadır; yani, asıl oyun budur. İşçi haklarına çok önem vermiş gibi görünen Hükümetin, bu soruna programda hiç yer vermemiş olmasını yadırgadığımı belirtmek isterim.

Öte yandan, işçilerin ücretlerini ödemede ve toplusözleşmelerle sağlanan ücret zamlarını ödemede, kamu sektörü işletmeleri de, özel sektör işletmeleri de, belediyeler de, yer yer çok geç ya da yavaş davranmaktadırlar. İşçilerin devletten ve belediyelerden büyük çapta alacakları birikmiştir. Hükümet programında, bu sorundan da hiç söz edilmemiş olduğunu yadırgadığımı belirtmek isterim.

Türkiye'de çalışma hayatını ve insan hayatını ilgilendiren en önemli ve yaşamsal sorunlardan biri, işyeri güvenliğine ve işçi sağlığına gereken önemin verilmesidir. O yüzden, dünya ölçüleri ile, çok büyük çapta can kayıpları olmaktadır; özellikle, yeraltı ve ağır sanayi işçileri arasında. Programın bu bakımdan da ciddi bir eksiklik taşıdığını belirtmek gereğini duyuyorum.

Program, ekonomide iddialı bazı hedefler gösteriyor. Bazı konularda somut çözümler de önermiş; ama, bazı konularda programda hiçbir çözüm yer almıyor. Çok önemli bazı konular, "gözden geçirilecek", "ele alınacak", "önem verilecek" gibi sözlerle geçiştiriliyor. Birkaç örnek vereyim programdaki ifadelerle: Orman köylüsünün sorunları "gözden geçirilecek"; süper emeklilerin durumu "gözden geçirilecek";

esnaf ve sanatkârın vergi mevzuatı “gözden geçirilecek”, esnaf ve sanatkârın güçlenmesine “önem verilecek”, israfı önleyici denetim sistemi “gözden geçirilecek”. Eğer, koalisyon ortağı iki parti, bunları sekiz yıllık muhalefet dönemlerinde gözden geçirmeye veya önemsemeye vakit bulamadıysa, şimdi nasıl vakit bulacaklar, onu da bilemiyorum. *(DSP ve ANAP sıralarından alkışlar)*

Hükümet, yalnız, ekonomide devraldığı yükün altında değil, koalisyon ortaklarının hesapsız seçim vaatlerinin de altında ezilebilir. Ancak, sağlam kaynak yaratmak bakımından gerekli siyasal iradeyi gösterebilirse, Hükümet bir süre sonra bu yüklerin altından kalkabilir; fakat, sağlam kaynak konusunda program son derece belirsizdir, örneğin, sağlık sorunlarını mucizevi bir şekilde ve vatandaşa hiç yük olmadan çözecek olan yeşil kart, o sihirli kart, nasıl uygulamaya konulacak? Bunun kaynağı, herhalde, Sayın Demirel’in cebinden çıkmayacak veya gökten inmeyecek; buna mutlaka bir kaynak bulmak gerekiyor; fakat Programda, o konuda gerekli açıklığı göremiyoruz.

Ayrıca, sağlık sorunlarını sosyal devlet anlayışı içinde çözmenin - benim bildiğim - iki yolu vardır; birisi, sağlık hizmetlerini sosyalleştirme, diğeri de sağlık sigortasını genelleştirme... Hükümet, büyük bir başarıyla ikisini de programa koymuş. Bir sayfada, sağlık hizmetlerinin sosyalleştirilmesinden, hemen bir sonraki sayfada da sağlık sigortasının genelleştirilmesinden söz ediliyor. Anlaşılan, koalisyon ortakları, aralarında anlaşamayınca, uzlaşamayınca, birbiriyle çelişen bu iki sistemi de, birer sayfa arayla, programa koymuşlar. *(DSP ve ANAP sıralarından alkışlar)*

Bir sayın sözcünün de benden evvel belirttiği gibi, Türkiye’de nüfusun, maalesef, yaklaşık yarısı özürlü; işitme engelli, görme engelli, konuşma engelli veya çeşitli özürlerle malûl... Bunlarla ciddi olarak ilgilenecek bir kurum şimdiye kadar kurulmadı. Demokratik Sol Partinin seçim bildirgesinde, bu amaçla, bir “Özürlüler Bakanlığı” kurulması hükmü yer alıyordu. Bizim programımızdan ve seçim bildirgemizden bazı şeyler Hükümet Programına aktarılmış; ama, nedense bu unutulmuş. Bu konuda da Hükümetin somut bazı kurumsal önlemler almasını dilerim.

Köylü ve çiftçi yurttaşlarımız, hâlâ, nüfusumuzun yaklaşık yarısını oluşturuyor. Hükümetin bugünkü ortakları da bu geniş kesime, seçim öncesinde çok cömertçe bazı vaatlerde bulunmuşlardı. Sayın Mesut Yılmaz’ın da biraz evvel belirttiği gibi, örneğin, vergi borçlarının tümünden affedileceğini söylemişlerdi.

Hükümet programından önce hazırlanıp açıklanan protokolde de bu cömertlik devam etti, örneğin protokolde şöyle deniliyordu: “Tarım ürünlerinden kesilen Stopaj Vergisi kaldırılacak. Tarım girdilerinden Katma Değer Vergisi alınmayacaktır. Küçük çiftçi borçları, faiz ve cezalarıyla birlikte - yani anapara dahil - konsolide edilecek ve makul bir bölümü, bir defaya mahsus olmak üzere, affedilecektir.” Fakat, programda bu vaat bir hayli sulandırılmıştır: “Borçların sadece faizlerinin, makul bir bölümü - her ne demekse - affedilecek” denmektedir.

Bu arada, ben de, daha önce bir hatibin belirttiği bir konuya değinmek istiyorum: Umarım ki, olabildiğince, koalisyon ortaklarının seçim vaatlerine uygun bir şekilde, bu borç veya faiz affı gerçekleşsin; ama, bu arada Sayın Yılmaz’ın da belirttiği gibi, büyük zorluklar çekerek, bazen tefeciye borçlanmak pahasına banka

borçlarını ödemiş olan küçük çiftçilerin hakkı da mutlaka gözetilsin; buna da bir formül bulunsun.

Köylüler, aylar önce teslim ettikleri ürünlerden bazılarının bedelini, bu yıl aylardır alamamışlardır veya çok eksik, bölük pörçük almaktadırlar; hâlâ devletten bir hayli alacakları vardır. Köylünün borç faizinin ne ölçüde affedileceği, programa göre belirsiz olduğu gibi, köylüye birikmiş devlet borcunun ne zaman ödeneceği de ve bundan böyle, köylüye, sattığı ürünün karşılığında peşin ödeme yapılıp yapılmayacağı da hiç belirtilmemiş.

Sayın Yılmaz Hükümeti, buğday için - seçim kampanyasına girildikten sonra veya kampanyanın başlarında - 70 lira ek ödeme vaat etmişti. Sayın Yılmaz, burada Hükümet ortaklarının eski vaatlerinden vazgeçtiklerinden haklı olarak yakındı; ama, kendileri de, bildiğim kadarıyla, Hükümette bulundukları süre içinde bu 70 lira ek ödeme vaadini yerine getirmediler.

A. MESUT YILMAZ (Rize) — Başlamıştık ama...

BÜLENT ECEVİT (Devamla) — Yeni Hükümet bu eködemeyi yapacak mıdır? Programda böyle bir şey görmüyoruz. Bu eködemeyi yapacaksa ne zaman yapacaktır? Hükümet, “bu, bizden öncekilerin sözüydü, bizi bağlamaz” diyemez; çünkü, bu bir devlet sözüdür; devlette de devamlılık esastır. Kaldı ki, Sayın Demirel’in seçim kampanyası boyunca verdiği kendi vaatleri ve sözleri de vardır, örneğin - yine Sayın Yılmaz’ın belirttiği gibi - “Tütün ekicisine Hükümet ne verecekse, ben üstüne 5 bin lira daha vereceğim” demişti. Yani, sorumsuzca vaat yarışını Sayın Demirel ve Doğru Yol Partisi de kızıştırmıştı. Şimdi, o seçim öncesi vaatlerden bazıları hatırlatıldığında, Sayın Demirel - bir vesileyle gösterdi ki - “Bunları hatırlatmak, ucuz söz, ucuz laf olur” diye tavır alıyor, tepki gösteriyor. Oysa, asıl, seçim öncesinde verilen vaatler çok ucuzlaşmıştır ve seçim öncesindeki ucuz vaatlerden bazılarının seçim sonrasındaki faturası da bir hayli ağır olabilir. “Vatandaş bu vaatleri ciddiye almaz nasıl olsa” denebilir; fakat, vatandaşın bu vaatleri ciddiye almamasını istemek, politikacıyı ciddiye almamasını istemek demek olur. *(DSP ve ANAP sıralarından alkışlar)*

Doğru Yol Partisinin son seçimlerdeki başlıca sloganı, bildiğiniz gibi, çok etkili bir slogandı “Haydi... Haydi... Haydi...” diye seçmeni sıkıştıran bir slogandı; seçim vaatleri konusunda da seçmen, bir süre sonra “Haydi... Haydi... Haydi...” diye Hükümeti sıkıştırmaya başlarsa, Hükümetin buna kızmaması gerekir. *(DSP sıralarından alkışlar)*

KİT’lerle ilgili olarak Hükümet Programında yer alan çözümler bir tesadüf; rastlantı sonucu mudur bilmiyorum; ama, tamamen Demokratik Sol Partisinin seçim bildirgesinden alınmış gibi görünüyor. Büyük bir olasılıkla, Doğru Yol Partisiyle Sosyaldemokrat Halkçı Parti, bu konuda çözüm güçlüğüyle, anlaşma güçlüğüyle karşılaşınca, orta yolu Demokratik Sol Partinin seçim bildirgesinde bulmuş olabilirler. “Özerklik” deyimini biz ilk olarak 1988 yılında kullanmıştık; ondan sonra SHP kullandı; şimdi Doğru Yol Partisi de kullanıyor; teşekkür ederiz, buna seviniyoruz. Bizim özerkleştirme kavramımız özelleştirmeyeyle çelişen bir kavram değildi; fakat, istense bile, birdenbire, bütün KİT’leri özelleştirmenin mümkün olmadığını sekiz yıl boyunca ANAP da gördü ve burada, o konuya ağır eleştiriler getirdi Sayın Mesut

Yılmaz; ama, sanırım, kendi iktidarları döneminde, özelleştirilen KİT'lerden belki daha çok sayıda devletleştirilen bataklık şirketler görülmüştür. (*DYP sıralarından alkışlar*)

Biz özelleştirmeye karşı değiliz; ama, bunun belli bir disiplinle, mantık içinde yapılmasını istiyoruz. Onun için, evvela, bütün KİT'lerin siyasi müdahale alanı dışına çıkarılmasını istiyoruz ve özelleştirmenin de çeşitli formüllerini, başka hiçbir partinin zahmet edip göstermediği ayrıntılarla, son seçim bildirimimizde belirtmiş bulunuyoruz. Ancak, bu konuda büyük bir olasılıkla Hükümet bizden esinlenirken, bizim görüşümüze göre, bazı önemli ihmallerde bulunmuş, örneğin, biz, hangi KİT'lerin hangi koşullarla özelleştirileceğini, bu amaçla kurulacak olan özerk kuruluş veya holding belirtsin istiyorduk; ama, öneri olarak belirtmelidir ve hangi KİT'in özelleştirilmesi gerektiğine nihai karar mutlaka Büyük Millet Meclisinde verilmelidir. Çünkü, bunlar milletin malıdır. Milletin malı elden çıkarılacaksa, buna, bu çatının altında milletvekilleri karar vermelidirler.

Öte yandan, KİT'ler için öngörülen özerk kuruluştaki, Hükümet Programına göre, herhangi bir işçi katılımı öngörülüyor; ayrıca, KİT'lerin yönetimine, sorumluluğuna ve kârdan veya verimlilik artışından pay almalarına da programda hiç değinilmiyor. Eğer, sosyal demokrat olduğunu iddia eden bir parti, bu gereksinmeyi, koalisyon görüşmeleri sırasında ortağına hatırlatmadıysa, bu, sosyal demokratlık açısından büyük bir çelişki sayılmak gerekir. Kaldı ki, Kamu İktisadi kuruluşlarında işçilerin, yönetime, sorumluluğaki katılmalarını ve pay veya verimlilik artışından pay almalarını istemek için, ille sosyal demokrat olmak da gerekmez; kapitalizmin öncülüğünü yapan Amerika Birleşik Devletlerindeki, birçok özel sektör kuruluşunda bile, işçiler, yönetime, kâra ve sorumluluğaki katılmaktadırlar.

Taşınır değerler borsası, ekonomik yaşamımızda çağın gereği olan yeni ve önemli bir gelişmedir; ancak, kuralları süratle, iyi belirlenmezse ve sağlıklı bir denetim sağlanmazsa, milyonlarca insanı batırabileceği gibi, bir avuç insanı havadan ve bir gecede zengin de edebilir. Onun için, Hükümet üyelerine, özellikle de ekonomiden sorumlu sayın bakanlara, borsayı etkileyici demeçler vermekten özenle kaçınmalarını tavsiye ederim. (*ANAP ve DSP sıralarından alkışlar*) Bakanların hisse senedi alıp satmamaları yeterli değildir; borsaya yeşil ışık da kırmızı ışık da yakmamalıdır. Hükümetin görevi borsaya saydamlık ve güvenilirlik kazandırmaktır. Bakanlar borsaya işaret vermeye kalkışlarsa, doğabilecek sonuçlar kendileri için de, hisse senedi alıp satanlar için de, memleket ekonomisi için de çok üzücü olabilir.

Benim partim, Avrupa Topluluğunda tam üyeliğe karşı değildir fakat, bunun ısrarla üstüne gitmeye karşıdır. Benim partim, ulusal onurumuzu incitecek ölçüde ve Batılıların eline Türkiye'ye karşı baskı ve pazarlık kozları verecek ölçüde üstüne gidilmesine karşıdır. Hükümet Programında, Avrupa Topluluğunda tam üyeliğe aşırı ağırlık verildiğini gördüm. O kadar ki, devletin sanayi atılım stratejisi bile, Avrupa Topluluğuyla bütünleşmemiz nasıl olsa gerçekleşecek varsayımına göre hazırlanacakmış. Programda öyle belirtiliyor. Oysa, eğer, görünür, gelecekte Avrupa Topluluğuna tam üyeliğimiz için ciddi bir şans olsa, elbette sanayileşme stratejimizin ona göre belirlenmesi gerekir. Fakat, eğer, gerçekçi olacaksak, görünür gelecekte

Türkiye için de, hatta herhangi bir başka Avrupa ülkesi için de Avrupa Topluluğuna tam üyelik şansının bulunmadığı açıkça görülebilir.

Kaldı ki, biz, kapı kapı dolaştıkça - bu, ANAP İktidarı döneminde denendi bir ara - Batılı sözde dostlarımız, bunu, Ege konusunda, Kıbrıs konusunda ve hatta kendi iç sorunlarımızda Türkiye'den birtakım ödünler koparmak için, insafsızca, bir baskı aracı gibi kullanıyorlar. "Hele şunu yapın, hele bunu kabul edin, hele şundan vazgeçin o zaman belki kapıyı size aralarız", diye Türkiye'ye baskı aracı olarak kullanıyorlar.

Şu sırada, dediğim gibi, Doğu Avrupa ülkelerinin hepsi girmek istediği halde, hemen hiçbir ülkenin üyelik şansı görünür gelecek için görünmüyor.

Öte yandan, dünyada yeni bir eğilim başladı. Ülkeler, Avrupa Topluluğuyla veya Amerika ya da Japonya gibi ekonomik bakımdan dev ülkelerle, tek başlarına rekabet edemeyeceklerini, başa çıkamayacaklarını görünce, dünyada, bir bölgeler ekonomisine gidiş eğilimi başlamıştır. Asya'da bunun ilk belirtilerini görüyoruz ve Avrupa Topluluğuyla bir ölçüde bütünleşme olanağı da, ancak bu bölgeler ekonomisini oluşturmakta başarılı olan ülkelere açılacak gibi görünüyor. Bunun son somut örneği, Avrupa Topluluğuyla EFTA arasında yapılan anlaşmadır.

Bizim bu açıdan, aslında, önümüze geniş olanaklar açılmış bulunuyor. Bölge-mizdeki son değişikliklerin Türkiye'ye sağladığı geniş olanaklar ve Türkiye'ye yüklediği büyük görevler vardır. Hükümet bu sorumluluklara hazır mıdır, bu görevlere hazırlıklı mıdır; bundan çok kuşkuluyum. Bu kuşku, özellikle programı okuduktan sonra keskinleşti.

Neden kuşkuluyum Hükümetin bunlara hazırlıklı olduğundan bir somut örnek vereyim: Bildiğiniz gibi, Yugoslavya, bölünmenin eşiğinde; aylardan beri trajik bir iç savaş yaşıyor. Haftalardır hepiniz evinizde televizyonu açtığınız vakit CNN'in, BBC'nin veya TRT'nin haber bültenlerine baktığınız vakit, genellikle birinci sırada Yugoslavya olaylarını görüyorsunuz; fakat, Hükümet Programınızı açın, Yugoslavya'dan bir kelimeyle söz edilmiyor. Sanki, Türkiye Merih'te yaşıyor, sanki Türkiye bir Balkan ülkesi değil, bir Avrupa ülkesi değil. "Bu ihmalciliği, bu unutkanlığı anlamak bence olanaksız.

Yugoslavya, Avrupa Topluluğunun...

BAŞKAN — Sayın Ecevit, süreniz doldu...

KAMER GENÇ (Tunceli) — Sayın Başkan, bu çatı altında beni 15 dakika konuşturmadınız, sayın konuşmacı yarım saattir konuşuyor.

BAŞKAN — Hayır, yarım saat değil.

Sayın Ecevit, sürenizi geçtiniz...

KAMER GENÇ (Tunceli) — Bu çatı altında bütün milletvekilleri eşittir; beni 15 dakika konuşturmadınız...

BAŞKAN — Siz 19 dakika konuştunuz Sayın Genç.

Yeni gelen arkadaşlar, tabii, Sayın Genç'i pek tanımazlar. Sayın Genç, daima kürsüye itiraz eden bir arkadaşımızdır. (*Gülüsmeler*)

Siz 19 dakika konuştunuz.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Yani, şu hareketinizden utanmıyor musunuz?

Tunceli Milletvekili Kamer Genç'e uyarma cezası verilmesi

BAŞKAN — Size uyarma cezası veriyorum Sayın Kamer Genç.

Başbakan Süleyman Demirel tarafından kurulan Bakanlar Kurulu Programının görüşülmesi (devam)

BAŞKAN — Program üzerindeki görüşmelerimize devam ediyoruz.

BÜLENT ECEVİT (Devamla) — Sayın arkadaşlar, Yugoslavya ciddi bir bölünme sürecinde...

BAŞKAN — Sayın Ecevit, lütfen bitiriniz... Reaksiyonu görüyorsunuz; lütfen bitiriniz...

BÜLENT ECEVİT (Devamla) — Bitirmeye çalışacağım efendim.

BAŞKAN — Efendim, çalışmayınız da, bitiriniz lütfen.

BÜLENT ECEVİT (Devamla) — Sayın Başkan, arzu ederseniz ineyim şu anda...

BAŞKAN — Hayır efendim, öyle söylemedik; ama...

BÜLENT ECEVİT (Devamla) — Ben burada polemik yapmıyorum...

BAŞKAN — Zatiâliniz Başbakanlık yapmış...

BÜLENT ECEVİT (Devamla) — ...ciddi bazı devlet sorunlarına somut olarak değiniyorum. (DSP ve ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Evet, güzel; ama, zatiâliniz...

BÜLENT ECEVİT (Devamla) — Bu arada, benim sürem 15 dakikayla sınırlıysa... (DSP ve ANAP sıralarından "oylayalım" sesleri)

BAŞKAN — Efendim, bu bir oylama meselesi değil; bu bir prensip meselesidir. Çok rica ediyorum...

BÜLENT ECEVİT (Devamla) — Bundan, dünyanın en adaletsiz seçim sistemi sorumludur; ama, "in" dersiniz, şu anda keser, inirim Sayın Başkan.

BAŞKAN — Sayın Ecevit, eğer, siz nizamlara riayet etmesini seven, saygı duyan - benim tanıdığım kadarıyla - bir Ecevit'seniz... 19 dakikadır konuşuyorsunuz. 15 dakika süre vermiştim, 19 dakika oldu. (DSP ve ANAP sıralarından "konuşsun" sesleri, gürültüler)

BÜLENT ECEVİT (Devamla) — Biraz izninizi rica edeceğim Sayın Başkan.

BAŞKAN — Lütfen, telhis ediniz.

BÜLENT ECEVİT (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, Makedonya'nın Bosna-Hersek'in, Kosova'nın; ayrıca, Arnavutluk'un güvenebileceği tek devlet Türkiye. Türkiye'ye heyet üstüne heyetler gönderiyorlar. Bu ülkelerle ilgili olarak coğrafyanın ve tarihin üstümüze yüklediği görevler, sorumluluklar var; ama, Hükümet Programında Yugoslavya'nın adı bile geçmiyor.

Yugoslavya sorunları, Avrupa Topluluğunda Dönem Başkanı olan Hollanda'nın Başkenti Lahey'de görüşülüyor.

Geçen gün bir Yugoslav gazetesinde bir karikatür gördüm; Yugoslav öğretmen, öğrencisine “Yugoslavya'nın Başkenti neresidir?” diye soruyor, öğrenci “Lahey” yanıtını veriyor.

Oysa bugün, Türkiye isterse, Yugoslavya'da, Ankara Lahey'den çok daha etkili olabilir; fakat, Hükümet bunun farkında değil gibi görünüyor.

Eğer biz, Yugoslavya'daki sorunları ihmal edersek, Türkiye yeni ve çok ağır bir göç akınıyla da karşılaşabilir. Bu göç akını şimdiden başlamıştır. Hükümeti bu konuda dikkatli davranmaya çağırıyorum.

Türkiye Bosna-Hersek Cumhuriyetini ihmal ederken, İranlı mollalar Bosna-Hersek'te cirit atmaktadır. Bunu da hatırlatmak isterim.

Biz dünyadaki gelişmeleri önceden gördüğümüz için, daha 1987 bildirgemize yabancı ülkelerdeki Türklerle ilgili bir bakanlık kurulması önerisini koymuştuk; buna da maalesef önem verilmemiş Hükümet Programında. Biz bununla, sadece başka ülkelerin vatandaşı olan Türkleri kastetmiyorduk; aynı zamanda kendi yurttaşlarımızı da kastediyorduk. Oysa, Avrupa'da yaklaşık 3 milyon Türk bulunduğu halde, Hükümet Programında, bu yaklaşık 3 milyon Türk'ün sorunlarına çok sudan iki cümleyle temas edilmiş. Oysa, yeni bir olgu var. Avrupa'daki Türk işçileri arasında. Yeni bir girişimciler kuşağı yetişti Almanya'daki Türkler arasında. Türklerin Almanya'da yaklaşık 30 bin işyeri var; yaklaşık 10 milyar marklık yatırımı var ve bunlar şimdi Doğu Avrupa'ya açılma gayreti içindeler. Türkiye'den birazcık destek, birazcık yol göstericilik bekliyorlar. Biz, büyük bir sorumluluk anlayışıyla, son Kultzaymızda bu konuyla ilgili özel bir karar çıkardık; fakat, Hükümet böyle bir sorunun ve olanağın varlığından bile habersiz görünüyor.

BAŞKAN — Sayın Ecevit, lütfen toparlayınız.

BÜLENT ECEVİT (Devamla) — Toparlamaya çalışıyorum efendim.

Bir başka bağışlanmaz unutkanlık, Irak'taki Türkmenler veya daha doğrusu Türkler. Tek bir cümleyle onların sorununa değinilmemiş Hükümet Programında.

Irak sorunu çok önemli. Programda buna bir cümleyle değiniliyor, o da çok ilginç: “Irakla ilişkilerimizin normalleştirilmesi koşullarının kısa zamanda oluşturulmasını diliyoruz” deniliyor. Yani, koşulların bizim irademiz ve katkımız dışında oluşturulması beklenecek! Oysa, bu konuda öncülük görevi Türkiye'ye düşer.

Kuzey Irak'taki otorite boşluğunun Türkiye açısından tehlikelerine de, benim daha önce yaptığım uyarılara karşın, hiç değinilmemiş.

Değerli arkadaşlarım, oysa, sorun kapımıza gelip dayanmış durumda. Türkiye, Irak'a karşı üs olarak kullanılmayı kabul etmişti. Bu, Meclisten alınıp Hükümete devredilen bir yetkiyle olmuştu. Türkiye'nin bir üs olarak kullanılmak üzere Batılı müttefiklerine verdiği iznin süresi aralık sonunda doluyor, İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri, şimdiden, “bu süreyi uzatın” diye yeni Hükümete baskılara başladılar. Hükümet ne yapacak; soruyorum. Dün televizyonda Japon Parlamentosun-

daki olayı izlemiştinizdir. Japon parlamenterleri bu gibi konulardaki yetkilerine sahip çıkmak için nasıl çırpınıyorlar görmüşsünüzdür. Türkiye Büyük Millet Meclisi bu konudaki yetkisini Hükümete kaptırmıştı. Biraz önce Sayın Güven Gürkan'ın SHP adına yaptığı konuşmayı dinlerken, çok onayladığım bir bölümü tespit ettim. "Büyük Millet Meclisinin bu gibi konulardaki hakları Meclise geri verilmelidir" diyordu, bu anlamda sözler söylüyordu. Şimdi SHP ve Doğru Yol Partisi iktidarda ve Meclisin bu yetkileri Hükümete devretmiş olmasından, bundan birkaç ay önce şikâyet ediyorlardı, o yetkileri Hükümet Meclise geri verecek mi, yoksa vermeyecek mi? (ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Sayın Ecevit, lütfen bitiriniz, lütfen.

BÜLENT ECEVİT (Devamla) — Efendim, burada sanırım Hükümet Programında devletimizin esenliği bakımından tespit ettiğim bazı ciddi boşluklara değiniyordum, maalesef hepsini tamamlama olanağı bana verilmedi, bu da yürürlükteki adaletsiz seçim sisteminin, nasıl, milyonlarca oy almış bir partinin Meclis kürsüsündeki söz hakkını kısmak gibi sonuçlar doğurduğunu gösteriyor. Bunu da Yüce Meclisin takdirine saygıyla sunuyorum. (DSP, ANAP ve RP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Ecevit.

Muhterem arkadaşlar, Riyasetimiz, Meclis kürsüsündeki söz hakkını hiçbir zaman kısıtlamak temayülünde, arzusunda ve düşüncesinde değildir. Sayın Ecevit de çok iyi bilirler ki, bu karar Yüce Meclisin kararıdır. Bu kararı Yüce Meclisiniz almıştır. Ben de sizlerin aldığı kararı tatbik ediyorum. Danışma Kurulu önerisi Meclisin onayından geçmiştir, Meclisin tasdikinden geçmiştir ve şahıslar adına konuşma süresi 15 dakika ile sınırlandırılmıştır. Bizim, hiçbir kimsenin söz hakkını kısıtlamaya hakkımız yok. Biz bir kararı tatbik ediyoruz.

Hükümet adına, Başbakan Sayın Süleyman Demirel, buyurun. (DYP sıralarından ayakta alkışlar, "Bravo" sesleri, SHP sıralarından alkışlar)

MUSTAFA BAHRİ KİBAR (Ordu) — Sayın Başkan, saate bakar mısınız?

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Isparta) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

5 saat 5 dakikadan beri burada arkadaşlarımız konuşuyorlar ve vatandaşlarımız da bizi 5 saat 5 dakikadır dinliyor. Bu konuşmaları, büyük bir ilgiyle, Hükümet olarak takip ettik; buraya gelip düşüncelerini söyleyen değerli sözcülere, huzurunuzda, konuşmamın başında, şükranlarımı sunuyorum.

20 Ekim seçimleriyle parlamentosunu yenileyen ve büyük bir olgunlukla ve hiçbir olaysız, dünyaya emsal teşkil edecek şekilde hareket etmiş olan milletimizi de tebrik ediyorum. Şimdi, buraya her gelene bir saat yetmedi; çünkü, seçim meydanlarından geliniyor; herkes fırından çıkmış gibi sıcak, henüz terler soğumamış; bana da yetmeyecek bir saat. Yalnız, benim bir teklifim var. Şimdi, şöyle diyorum ben: Türkiye'nin sorunları konuşulmalıdır; daha çok konuşulmalıdır. Yalnız, şimdi televizyon 6 saat, 7 saat eğer bu Meclisi takip ederse, belki takip edenler bıkebilir. Az konuşuldu çok konuşulduktan ben de şikâyetçi oldum; şimdi de şikâyetçiyim. Keşke, konuşanlar ikişer saat konuşsaydı; ama, yarın sabaha kadar konuşulurdu,

televizyon da bunu vermezdi. Bu Meclis halka açılmalıdır. Bizim dört duvar arasındaki konuşmalarımız burada kalıyor, zabıttta katıyor; *(DYP ve SHP sıralarından alkışlar)* Onun için, ben, birinci teklif olarak şunu getiriyorum: Her ay, Mecliste grubu bulunan bulunmayan, Mecliste temsil edilen partilerin liderleri ve Hükümet, televizyonda iki saat, iki buçuk saat bir tartışma yapmalıdır. *(Alkışlar)*

Her ay, yine Mecliste grubu bulunan veya temsil edilen partilerin yöneticileriyle, yine bir açikoturum televizyonda yapılmalıdır. Binaenaleyh, ayda iki defa, Türkiye, bu Mecliste temsil edilen partilerin siyasî sohbetine veya siyasî tartışmasına veya siyasî fikir alışverişine şahit olmalıdır. Ben başka teklifler de getiriyorum huzuruza. Hükümet güvenoyu alır almaz ve Mecliste komisyonlar teşekkül eder etmez, önünüze 3 tane genel görüşme getireceğiz. Bunlardan bir tanesi anarşiyle ilgili olacak, bir tanesi ekonomiyle ilgili olacak, bir tanesi de dış politikayla ilgili olacak. Binaenaleyh, burada düşüncelerini söyleyemeyen arkadaşlarımızın hepsine yeni konuşma imkânları açılmalıdır. Biz, bu Meclisin değerli üyelerinin muhalefete mensup olsun veya koalisyon kanatlarına mensup olsun söyleyeceği şeylerden endişe etmeyiz; onları arıyoruz, biz doğruyu arıyoruz. Binaenaleyh, eleştirilerinizden kesinlikle rahatsız olmayız, üslubu ne olursa olsun, dozu ne olursa olsun, bundan rahatsız olmayız; onun için de, “Acaba söylenmek istenen neydi” diye ararız. Bizim hedefimiz ülkeye hizmettir, hepimizin hedefi ülkeye hizmettir. Biz, ülkeye hizmet için, bu Meclisteki zihinlerden ülkeye yararlı fikirleri çıkarmak istiyoruz. Bir yeni yaklaşımdır, bunu ısrarla deneyeceğiz.

Bana göre, 20 Ekim öncesindeki tartışmaları bir kenara bırakmak lazımdır; yalnız, “Bırakmak lazımdır” derken, şunları vaat ettiniz vesaire; onları değil, onların takipçisi olun, herkes olsun. Netice itibarıyla, biz verdiğimiz sözleri tutamazsak, gayet tabii ki, halk bize menfi puan verir, hiç bunda düşünecek bir şey yok; ama siz bizi zorlar da, biz bunları tutarsak, biz gene kârlı çıkarız o işten. *(DYP ve SHP sıralarından alkışlar)*

Söylediklerinizin en ufak ayrıntısından yararlanacağız; ondan emin olun. Tabii ki, bir saat zarfında, beş saat söylenen sözlerin her kelimesine temas edecek vakit yok; ederdim, çok da severdim etmeyi; ama, ben genellikle genel şeylerle iktifa edeceğim.

Evet, burada söylenen şeyler içerisinde birçok doğru var; ama, her söylenen doğru değil; bazı yanlışlar var, bazı yanlış anlamalar var, bazı da siyasî maksatlarla şu veya bu istikamete sevk edilmiş düşünceler var. Bunların hepsini kabul ediyorum; yani, iyi niyetle söylendiğini, her şeyin iyi niyetle söylendiğini kabul ediyorum.

Tabii, huzuruza gelen Hükümet programı, beş yıllık plan değil; yani, böyle, iki bin sayfa, üç bin sayfa bir dokümanda aranan şeyleri burada aramayacaksınız. Eğer bunun içinde her şeyi bulamadıysa değerli arkadaşlarımız, bunun tabiatından dolayıdır, doğasından, cıbilliyetinden dolayıdır, İşte bunlara bu kadar sığıyor, buraya bu kadar sığıyor. *(DYP ve SHP sıralarından alkışlar)*

CENGİZ ALTINKAYA (Aydn) — Yeni öğreniyoruz, yeni görüyoruz.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Burada, bu kürsüde bu tartışmalar ilk defa yapılıyor da değil; zabıtlara bakarsanız, hep, bunlar söylenegelmiştir. Bunları önemsemiyor değilim, önemsiyorum; yalnız, bundan daha hacimli bir tartışmayı burada yapmak imkânı yoktur. Nihayet şunu da söyleyelim ki, koalisyon partileri olarak, bizim partilerimizin programları var, koalisyon olunca bu programları atmış değiliz. Ne yaptınız? Biz yine o programlara angajeyiz. Nereye angajeyiz? Taraftarlarımıza ve halka angajeyiz. Bizim, seçim meydanlarında söylediklerimiz var, biz onlara da angajeyiz. Nereye angajeyiz? Bizim taraftarlarımıza veya bütün halka karşı angajeyiz. Yalnız, bir de bizim koalisyon protokolümüz var. Binaenaleyh, şimdi bu koalisyon protokolü, artık, bizim milletle olan mukavelemizdir. Yani, bir koalisyonu...

FECRİ ALPASLAN (Ağrı) — O eskisi bitti mi?

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Efendim, müsaade buyurun, bir dinleyin bakalım ne söyleyeceğiz.

Bu koalisyon protokolü, bizim partilerimizin programlarının tümü, seçim beyannamelerimizin tümü ve meydanlardaki beyanlarımızın tümü olacak idiye, biz tek parti hükümeti durduk. Gelin, işi ayıralım. Biz bir koalisyon hükümetiyiz. Ne Doğru Yol Partisi, ne Sosyaldemokrat Halkçı Parti, tek başına hükümet kurma imkânları vardı da bunu ellerinin tersiyle ittiler ve geldiler koalisyon oldular! Böyle bir şey yok; koalisyon bir mecburiyettir. Bir mecburiyettir ve açıklıkla şunu söyleyelim ki, eğer, Doğru Yol Partisiyle Sosyaldemokrat Halkçı Parti 20 Ekim tablosunun içerisinden bu Hükümeti çıkaramasaydı Türkiye'nin işi zordu ve Türkiye yeni bir seçime gitmeye bile zorlanabilirdi.

CENGİZ ALTINKAYA (Aydın) — Daha iyi olurdu.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — “Daha iyi olursa” bunun hiç zorluğu yok. Getirin önergenizi... Önerge verecek kadar sayınız var; getirin... (DYP ve SHP sıralarından alkışlar) Eğer bıkmadıysanız seçimden, gelin hemen yarın seçime gidelim. (DYP ve SHP sıralarından alkışlar)

AZİMET KÖYLÜOĞLU (Sivas) — Yenilen pehlivan doymazmış...

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Daha önce de söyledim ya, meydanlardan geliyoruz. Meydanlardan gelince, ufunetimiz var - şöyle var, böyle var - umduğumuzu bulmadık; ama, millet bu kadar yerdi. Biz, şimdi çare müessesesiyiz, değerli milletvekilleri; bu müessese çare müessesesi. Burası bulacak çareyi, işi yokuşa süremezsiniz... Olumsuzluk çare değildir.

Örneğin, huzurunuzda geldik; biz, kimsenin elinden Hükümet falan da almadık. Yani, birisi şurada oturuyordu, “kalkın buradan, biz gelip oturacağız” deyip, oturanların yerine de oturmadık.

Evet, bu iki partinin arkasında yüzde 48 oy vardır; hiç küçümseyemezsiniz, kimse küçümseyemez bunu. Efendim, karşısında da yüzde 52 vardır... Eğer o 52 kabili cem olsaydı, yani toplanabilir olsaydı, burada, biz değil, siz otururdunuz. (DYP ve SHP sıralarından alkışlar)

Şimdi, bu çeşit beyanları yapmak usuldendir; onu da söyleyeyim size. Ben işin gerçeğine dokunmak istiyorum. Netice itibarıyla, şuraya geliriz: Eğer değerli parti yöneticileri ve değerli gruplar mutabıksa, hemen gelecek haftanın içerisinde veya ondan sonraki hafta bu televizyon konuşmalarını yapalım. Halkın önünde halka açık, buradaki tartışmaya orada devam edelim ve yapılacak olan genel görüşmeleri de yine televizyona açık yapalım; halk burayı görsün.

Değerli milletvekilleri, bu müesseseyi çok daha itibarlı hale getirmeye mecburuz, bu müesseseyi aranın hale getirmeye mecburuz, bu müesseseyi halkın gözbebeği haline getirmeye mecburuz. Bu müessese halktan koparılmıştır, şu veya bu şekilde ve çok tartaklanmıştır ve bu müesseseyi gerçek halk devletin, gerçek cumhuriyetin kalbi olan bir müessese haline getirmeye mecburuz. Bunu bir şartla yapabiliriz: Hepimiz bu ülkenin insanlarıyız, bu ülkenin çeşitli köşelerinden gelmişiz ve bu kürsüden herkesi dinlerken benim duyduğum hazı size tarif edemem. Ne söylerseniz söyleyin, yeter ki bu kürsü hür olsun; yeter ki... *(DYP ve SHP sıralarından alkışlar)* Gelin bunu yaşatalım... İşte, olay bu... Onun içindir ki, milletvekillerinin ve onların teşkil ettiği bir müessesenin halka çok daha fazla sahip olması lazımdır. Herkese birden söylüyorum: Halksız bir demokrasi olmaz, halksız bir cumhuriyet de olmaz... Nasıl belli edeceğiz halka sahip olduğumuzu? Burayı boş sıralarla; açık söyleyeyim, boş sıralarla halka intikal ettirdiğiniz zaman, halk bu müesseseden ümidini kesiyor. Burayı daha cazip hale getirelim. Yardımcı olun, Tüzüğü değiştirelim ve Hükümet gelsin, haftada üç gün çalışılıyorsa, haftada iki gün birer saat, sözlü sorularınızı getirin, burada sorun, buradan cevap verilsin, 768 tane sözlü soru ile kapanmış bir Meclis olmaz değerli arkadaşlarım. Kimse savunamaz bunu, hiç kimse savunamaz. Gelin, birbirimizle olan farklılıklarımızı şöyle veya böyle gideririz veya gidermeyiz, önemli olan bu müessese üzerindeki konsensüsümüzü, fikir birliğimizi hep beraber devam ettirelim.

Evet, ülkenin pek çok meseleleri var. Tabii, bir koalisyon Hükümeti... Koalisyon Hükümeti, iki partinin teşkil ettiği Hükümettir; ama bir hükümettir. Bunun yumuşak karnı da koalisyondur; yani, çizgisidir. Bu Hükümeti eleştirirken, genellikle, siyasetçi, bu yumuşak karnından işi koparmaya çalışır. Nasıl koparacaktır? İşte, koalisyon ortaklarından birine şunu diyecektir, öbürüne bunu diyecektir... Bunlar denenmemiş şeyler değildir, denenmiştir.

Bu koalisyon bir görev Hükümetidir; yani 32 tane sandalyeyi paylaşan bir Hükümet değil, bir görev yapmak üzere 32 tane sandalyeyi dolduran bir hükümettir. *(DYP ve SHP sıralarından alkışlar)*

Bu, bir bölüşme hükümeti değil; kolu senin, bacağı benim, kulağı senin değil. Onun içindir ki de, bu Hükümet sui-jeneris bir şekilde kurulmuştur. Evvela ne yapacağım tespit etmiştir ve bu Hükümet 13 günde kurulmuştur. Başka ülkelerde, en uygar ülkelerde bile koalisyon hükümeti kurmak zaman alıyor, aylarca sürebiliyor.

Koalisyon bir uygar işidir; onu da söyleyelim. Hele Doğru Yol Partisi ile Sosyal-demokrat Halkçı Parti gibi kitlelere, senelerce birbirine şartlandırılmış - ki, genellikle o şartlandırmaları biz yaptık geliyoruz; halin icabı öyleydi - bu kitleler, "Hadi bakalım, şimdi birbirinizi hoşgörün, ülkenin sorunları etrafında toplanalım" dedik.

Devir değişmiştir, siyaset de değişmiştir. (*DYP ve SHP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar*)

Eğer biz çok partiyi yaşatacaksak - ki, yaşatacağız - sanıyorum ki hepimiz birbirimize karşı düşüncelerimizi de değiştireceğiz. Yani, siz bildiğinizi okuyun, başkası bildiğini okusun; ama, ülkenin büyük sorunları geldiği zaman, gelin bunun etrafında beraber olalım. Şimdi, ben size o büyük sorunları getireceğim.

Ülkenin bir demokratikleşme sorunu var mı? Var. Gelin bunun etrafında olalım. Hiçbiriniz reddedemezsiniz. Siyaset üstüdür diyemiyorum, siyasetin konusudur; ama, siyasetin ortak hedefidir. Öyleyse, gelin, bu Mecliste, bugünkü Anayasayı değiştirecek bir komisyon teşkil edelim, hep beraber, bu Anayasanın tartışmasını yapalım ve düzeltbildiğimiz kadarki kısmını düzeltelim. “Efendim, tutturmuşsunuz bir Paris Şartı, tutturmuşsunuz bir Helsinki Şartı, tutturmuşsunuz bir Avrupa Topluluğu...” diyorsunuz. “Biz bunların içinde yokuz” diyemezsiniz.

Değerli milletvekilleri, çağın dışında kalamayız; çağla beraber nefes almaya, çağla beraber nefes vermeye mecburuz, öyleyse, gelin, çağı yakalayalım; çağ atlamak falan değil de, çağı yakalayalım.

Kendi millî varlığımızı, millî değerlerimizi, millî ahlakımızı, millî kişiliğimizi, muhafaza edelim ve bunları Ünlversal değerlerle zenginleştirelim. Ünlversal değerlere, size ters düşmeyen ünlversal değerlere, insanlığın yarattığı değerlere sırtınızı çeviremezsiniz; kimse çeviremez; aksi halde, yaşayamazsınız, (*ANAP sıralarından “Programda yok” sesleri*)

Programa gelince: Eğer şu protokolda var da programda yoksa, o, diğerini tamamlar; her ikisinde de yoksa, burada söylediğimiz şeyler onu tamamlar. (*DYP ve SHP sıralarından alkışlar, ANAP sıralarından gülüşmeler*)

Değerli milletvekilleri, niye tartışıyoruz; birbirimizden bir şeyler öğreneceğiz. Siz burada boş yere mi nefes tükettiniz, söylediğiniz şeyler boşa mı gitsin istiyorsunuz? İşte biz onlardan yararlanacağız. Bunu söylüyoruz. (*DYP ve SHP sıralarından alkışlar*)

Olay şudur: Değerli bir partinin değerli bir sözcüsü arkadaşımız, geldi, bana döndü; “biraz daha adil davransaydın” dedi ve beni adaletsiz davranmış olmakla suçladı; sonra da, “Sayın İnönü’nün altına TÜBİTAK, Türk Standartları Enstitüsü yahut neyse, dört beş tane kuruluşun bağlandığını” söyledi ve “görüyorsunuz, ne kadar önem verilmiş” gibi bir fikri ortaya attı. O değerli arkadaşım ben gene geçmişte beraber çalıştım. Kendisi Başbakan Yardımcısıydı ve...

NECMETTİN ERBAKAN (Konya) — Aynı kazığı ben de yemiştim. (*RP sıralarından gülüşmeler*)

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — 21 Nisan 1975 tarihinde - ki, bu Hükümet 31 Martta kurulmuştu - güvenoyu aldıktan sonra, Devlet Bakanları ve Başbakan yardımcıları arasında görev taksimi yaptım. Şimdi - tarihi de burada, isterseniz herkese de verebilirim - Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Sayın Necmettin Erbakan’a bağlı tek birim var; o da Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma

Kurumu. *(DYP ve SHP sıralarından alkışlar, gülüşmeler)* Kendisini mahcup etmek istemezdim; ama, işi ters yerden tuttu. *(Gülüşmeler)*

Değerli arkadaşlarım, bizim tatbikatımızda, Başbakan Yardımcısı - bilhassa koalisyonlarda - koordinatördür ve Başbakan Yardımcısı - eğer uyum isteniyorsa - Başbakanın bildiği her şeyi bilmeye ve bir şey icra edilecekse, Başbakanın onunla istişare ederek, onları icra etmesine yarayan fevkalade değerli bir yerdir. Onun içindir ki, genellikle, Başbakan yardımcılarının altında, ünite olmaz; çünkü, ünite olursa, o zaman bu fonksiyon işlemez. Binaenaleyh, hiç kimsenin diyeceği bir şey yok. Açıklıkla söyleyelim; iki siyasi parti, şu veya bu şekilde kendi zorluklarını yenmiş ve bir program etrafında bir araya gelebilmiştir. Açıklıkla söyledik.

Gayet tabii ki, “Ülkenin büyük sorunları” dediğimiz zaman - bize yöneltilmiş suallere de cevap vereceğim - ülkenin büyük sorunlarını huzurunuzda getirmezsem, bu toplantı hedefine varmaz. Ülkenin birinci büyük sorunu, kan dökülüyor... Mesele ciddidir ve her birimizi alakadar eder. Kan dökülüyor... “Efendim, biz önleyemedik, siz önleyin” yahut “bir haftadır Hükümete, hâlâ niye önlemediniz” gibi sözlerin, bence geçerliliği yoktur. Gerçekten içinde bu işi bir hafta zarfında önleyebilecek, durdurabilecek birisi varsa, gelin bir hukukî şekil bulun, ben hemen bu akşam görevimi ona devredebirim. *(DYP sıralarından alkışlar)* Fevkalade ciddi bir olaydır. “Ben bunu bir hafta içinde yapabilirim” diyen kimse varsa, “bir ay içinde, üç ay içinde yapabilirim” diyen varsa, ben görevimi devire hazırım. Bize Türkiye lazım; bize koltuk, makam vesaire lazım değil, bize bu ülkede huzur lazım, güven lazım. *(DYP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Değerli milletvekilleri, geçen 11 ay zarfında anarşi tablosu 402 kişidir ve bunun hemen hemen 300’e yakını devletin güvenlik kuvvetleridir; askerdir, subaydır, generaldir, polistir, kaymakamdır ve geri kalanı da masum vatandaşlardır; çoluk çocuktur, ihtiyar kadındır, ihtiyar adamdır. Günahtır... 1984 yılından bu yana geçen 7 sene zarfında 2.500 kişi hayatını kaybetmiştir. Bu 2.500 kişinin de 1.000’e yakını gene güvenlik mensubudur. Yurdumuzun bir aziz köşesinde fevkalade büyük bir rahatsızlık vardır ve yurdumuzun bu aziz köşesinde devlet fevkalade büyük yara almıştır; halkla devlet arasına da mesafe girmiştir. “Halkın tümü” demiyorum... Halk vatanperverdir... Halk korku içerisinde... Halk, devletine, milletine bağlıdır; ama, ne yapsın ki, akşam olunca eğer devlet el değiştiriyorsa, bu insanların - can bu; can her şeyden aziz - birtakım korkular içerisinde olması kaçınılmazdır. Yedi senedir bu iş yapılamamıştır. Siyasî tartışmalarda “niye yapamadınız” gibi sorular yine sorulur da... Şimdi gelin de bunu nasıl yapacağımızı bir konuşalım. Biz sizin önünüze gelelim. Olayı anlatalım... “Ben bundan ne siyasî fayda çıkarırım” diye düşünenlerinize de olabilecektir; ona da bir şey demiyorum; ama gelin, bize değil, devlete yardımcı olun, Türkiye Cumhuriyeti Devletine yardımcı olun.

Sadece o bölgenin vekillerine değil, milletin vekilleri olarak hepinize sesleniyorum; hem halkı devletle ısıtmanın, devletle yeniden kucaklaştırmanın yollarını arayalım hem de kurşun atan elleri kiralım. *(DYP sıralarından alkışlar)* İnsanları öldürmenin hiçbir gerekçesi olamaz. İnsanları öldürme, ne kalkınmanın tedbiridir, ne hür olmanın tedbiridir, ne şunun, ne bunun tedbiridir; hiçbir şeyin tedbiri değildir. Terör, fevkalade yanlış bir şeydir; ama, var! Öyleyse, Türkiye bu dertten

kurtulmadıkça, başka şeyleri yapamaz. Bu, büyük şehre sığramıştır. 9 milyon nüfuslu büyük şehir İstanbul, Türkiye'nin bir sorun şehri haline gelmiştir. Üzülerek söyleyelim ki, devletimiz, bu büyük şehrin sorunlarını zamanında anlamakta gecikmiş ve gerekli tedbirleri de alamamıştır, öyleyse, yine, “niye alamadınız” diyenleri muaheze edebiliriz, - o da çözüm değil çünkü - fakat ondan evvel geleni, gelin buralara çözüm getirelim, çözümler, mutlaka demokratik olsun, mutlaka hukukun içinde olsun, mutlaka hukukun üstünlüğüne dayansın. Çünkü, burada hukuk devleti, demokratik otoritesini ispatlamak mecburiyetiyle karşı karşıyadır. Türkiye Cumhuriyeti, hukuk devleti olarak otoritesini ispatlamaya hukukun üstünlüğünü, zulme kaçmadan, zorbalığa kaçmadan, haksızlığa kaçmadan, adaleti koruyarak ve hukukun içinde kalarak gücünü ispatlamaya mecburdur. Evet, Türkiye Cumhuriyeti Devleti, hukuk devleti olarak kalabilecekse - ki, kalması lazımdır - “Olmuyor işte bu, demokraside yapılamıyor” dedirtmemesi lazımdır. Bu müessesenin işidir; en önemli olay, bu müessesenin işidir. Gelin, bunu önünüze getirelim, bunu konuşalım ve önyargısız konuşalım, husumetsiz konuşalım, bundan evvelki zihnimizdeki bütün düşüncelerimizi bir kenara atalım, bir de öyle deneyelim; bunun içinden bir şey çıkaralım; çare çıkaralım. Bu olayın hükümetlerin işi olmadığı meydana çıkmıştır, Çünkü, hükümetlerin işi olsaydı, bu zamana kadar yapılır gelirdi. Gelin, bunu devlet işi olarak, devletin bütün kurumlarına hareket verecek şekilde, onlara destek verecek şekilde, onlara cesaret verecek şekilde, moral verecek şekilde; ama, evvela buradan başlayacak şekilde, bu olaya bir çare arayalım, bir çare bulalım.

Tabii, denilebilecektir ki, şunu yapın, bunu yapın, onu yapın... Türkiye Cumhuriyeti koalisyon hükümetinin Bakanlar Kurulu listesi okunalı bugün bir hafta oldu. Biz, bu bir hafta zarfında devleti öğrenmeye, nerede ne var, onları bilmeye çalışıyoruz. Devlet zor iştir, dışarıdan bakıldığı gibi değildir birçok şey; içine girdiğiniz zaman çok şeyler değişiktir. (ANAP sıralarından *gülüşmeler*) Ben bu sabah 54 trilyon bütçe açığıyla karşı karşıyayım; hadi bana 54 trilyonu buluverir. (ANAP sıralarından *gülüşmeler*) Ben bunu devralıyorum beyler. “Bul kendin” diyemezsiniz bana. Ben, size bugün Türkiye'nin içinde bulunduğu durumu anlatıyorum. 98 trilyonluk bütçe fonlarıyla, şusuyla busuyla, aşağı yukarı 176 trilyona çıkmış; bunun 54 trilyonu açık; ayrıca da, 5 trilyon, üreticiye para vermeniz lazım. Bize, şunu dediniz yapmadınız, bunu dediniz yapmadınız, hadi yapın diyeceksiniz; biz de size döner deriz ki, peki, seçim zamanı gelirken bütün piyasası ilan etmenin ne alemi vardı canım. (ANAP sıralarından *gürültüler*)

TEMEL GÜNDOĞDU (İstanbul) — Bunları bilerek söz verdiniz.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Tütün yoktu orta yerde, tütün. (DYP ve SHP sıralarından *alkışlar*) Ha, rey alacaktınız değil mi? Türkiye Cumhuriyetinde ne zaman ekim ayında tütün piyasası ilan edilmiş? Tabii, bu bir siyasi mücadele idi. Binaenaleyh, bu siyasi mücadelenin faturasını öderiz, hiç kimse endişe etmesin; yalnız sizin vaatlerinizi ne yapacağız, sizinkileri ne yapacağız? Yani siz, 70 lira buğdaya, bilmem şu kadar şuna, bu kadar buna; hepsini bırakmış gitmişsiniz, duruyor bunlar. Toprak Mahsulleri Ofisinin şu anda 1 trilyon 175 milyar lira borcu var; ne yapacağız bunu?

H. FECRİ ALPASLAN (Ağrı) — Hükümet çare müessesesidir.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Tabii, tabii, hükümet çare müessesesi de, sizin tortunuzun da çaresini arıyor; onu demek istiyorum. (DYP ve SHP sıralarından alkışlar)

Şu konuda da beni iyi dinleyin lütfen. Şunu söylemek istiyorum: On sene devam eden yüzde 60 enflasyon Türkiye'nin bütün vidalarını gevşetmiştir. Şunu yaptık, bunu yaptık, şu kadar icraat yaptık, şöyle parlak bir şeyler yaptık falan diyebileceksiniz; diyeceksiniz; çünkü, yoğurdum kara diyen olmaz. Yalnız, bir gerçek var orta yerde; hakikaten, bu enflasyon on sene yüzde 60 civarında olmuş mu? Olmuş. Buraya gelip diyebilirsiniz ki, yüzde 70 dediniz; ama öyle değil... Ya ne? Yüzde 66. Ne fark eder ki 70'le 66? Burada denen sözü söylüyorum. Efendim, toptan fiyatı 54 imiş, tüketici fiyatı da 66 imiş... Zaten, tüketici ölçülür; bu 12 aylık vasatidir. Biz devletin rakamlarını kullanıyoruz. Mutfağa girdiğiniz zaman, yüzde 100'dür o; mutfak yüzde 100'dür. Binaenaleyh, canına okumuşsunuz, orta sınıf diye bir şey kalmamış. Orta sınıf diye bir şey kalmamış ki, bundan üç buçuk dört ay evvel bu kürsüden konuşurken orta sınıfın canlandırılması gerektiğini Hükümet buraya getirdi. Biz de dedik ki, "bir zamanlar orta sınıf vardı, ne oldu buna?" (DYP sıralarından alkışlar) Orta sınıfı canlandıralım diye buraya geldiğinize göre ne yaptınız ki orta sınıfa, canlandırılalım diyorsunuz? Orta sınıfın canına okunmuştur; köylüsü ile işçisi ile memuru ile esnafı ile şoförü ile emeklisi ile dulu ve yetimi ile. Yüzde 60 civarında olan gayri safi millî hâsıla payı yüzde 30'a düşmüş. İstedığınız kadar, şunu yaptık, bunu yaptık deyin...

Bakınız, 1991 Kasımında Türkiye... Sayın Mesut Yılmaz'ın, "hükümet zor iştir ve her zaman zor iş olmuştur, şurada oturanların işi daha zordur" demiş olmasını takdirle karşılıyorum, yalnız, ondan sonraki cümlelerini hıfzedererek. Ben de onun altına cümle ekliyorum; hakikaten bu Hükümetin işi zordur... (ANAP sıralarından "Vazgeçtin mi?" sesleri) Ben buradan arkadaşlarıma bakarken, kendim orada yokum ya, "bunların işi zordur" diyorum. Çünkü, hadi bakalım, 54 trilyon lirayı bulun da, bu borçları ödeyin bir ay içerisinde... (DYP sıralarından gülüşmeler) Hadi bakalım, bu yüzde 66 enflasyonu indirin aşağıya... Evet... Hadi bakalım, milyonlarca işsize iş verin... "Canım, bu işin böyle olduğunu bilmiyor muydunuz, niye talip oldunuz buna" diyebilirsiniz. Ha, şimdi biz, bunları düzeltiriz diye talip olduk. (ANAP ve RP sıralarından "Ne zaman?" sesleri) Biz bunları düzeltiriz. Bakınız beyler, zaten, bunu birisi düzeltmeyecek mi? Düzeltecek. Yani, şu Parlamentonun içinden bir grup siyasi kişi çıkıp "biz bunu düzeltiriz" demeyecek mi? Demeyecekse, bu Parlamenta gerek yok! Diyecek... Şimdi o, bugün biziz, yarın siz olursunuz, öbür gün öbür taraftaki arkadaşlar olur. Yeter ki bu yaşasın, yeter ki bu alterasyonu olsun, yeter ki bu böyle olsun.

Şimdi, daha işin başındayız, güvenoyu bile almamışız, bir haftadır da didiniyoruz, çırpınıyoruz. "Siz bu işi yapamazsınız" deniyor. Canım, biz bu işi yaparız diye çıktık orta yere. "Siz bu işi yaparsınız" demenizi de beklemiyoruz; ama, daha işin başında halkın moralini kırmayın hiç olmazsa. (Gülüşmeler) Ama, gene deyin, gene deyin; yaparsak mahcup olursunuz. (DYP sıralarından alkışlar, gülüşmeler, ANAP sıralarından "Biz mahcup olalım" sesleri)

Gerçekten, Türkiye, bu enflasyon işini halletmedikçe hiçbir şeyi halledemez. Enflasyon ile kalkınmış bir ülke yoktur. Ben burada kotasyonlar yapmak istemiyorum; yani, daha önce söylenen sözleri getirip söylemek istemiyorum. Enflasyon, kaynak yaratmaz. Faizin de muharriki enflasyondur. Yalnız, dünyada bir nizam var; dünyadaki nizamı inkâr ederek bir yere varmanız da mümkün değildir.

“Efendim bu kadar Batıcı olmayın vesaire” dendi. Biz Türkiye’nin Hükümeti-yiz, Türkiye için varız, Türkiye’nin onurlu bağımsızlığını koruruz, menfaatlerini koruruz. Bu demek değildir ki, herkesle itişelim kakışalım... Hayır. Bunu uygar bir biçimde koruruz. Herkesle dostluk yaparak koruruz, barış içinde koruruz.

Herkes şundan emin olmalıdır ki, zorluklarımız içerisinde en önemli olaylardan birisi de dış borçtur. Yalnız, gelin şu enflasyon işini biraz tartışalım. Biz burada enflasyonun sebebini, kamu borçlanma gereksiniminin - dilim de dönmüyor ya o lafa - nispetinden dolayı alıyoruz... (*Gülüşmeler*)

MUSTAFA KALEMLİ (Kütahya) — Ortağının terimi.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Yani, yüzde 10-12, eğer bu kamu borçlanma gereksinimi oluyorsa, işin içinden çıkamazsınız. Ne olacak? İndireceksiniz bunu, indireceksiniz! Nereye indireceksiniz? 4’e, 5’e; daha sonra 2,5’e 2,5’ten yukarı çıkarmayacaksınız. Yalnız, bakın bakalım bu ihtiyaç nereden geliyor? Bu ihtiyaç iki yerden geliyor; bir tanesi devletin konsolide bütçe açıklarıdır, bir tanesi de KİT’lerden geliyor.

Şimdi, KİT’ler... KİT’leri ne yapalım?

A. MESUT YILMAZ (Rize) — Satın!

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Çok büyük fonksiyon görmüştür KİT’ler; Türkiye’de sanayileşmenin önderliğini yapmıştır; bugün, 650.000 kişiye hizmet vermektedir; üretimin de önemli bir kısmını yapmaktadır. Yalnız, KİT’ler bir sorundur, KİT’lerin sorun olmadığını kabul eden kimse yok, sorun değildir diyen yok. Yalnız, hadi bakalım, bu sorunun içinden nasıl çıkalım? Özerkleştirelim yahut özelleştirelim, yani bunları satalım... Satalım... Hadi alıcı bulun! Bunlar satılabiliyordu da, bizden evvelki hükümet niye satmadı?

KEMAL NACİ EKŞİ (İstanbul) — Satılmayı durdurdunuz.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Çünkü, onlar da biliyordu meselenin şeyini... Hiç elinizi açmayın beyler; yani, satılabiliyorduydu, satmanız lazımdı... Satabildiğiniz, 1 milyar dolarlıktır, hepsi ondan ibarettir; onda da çok büyük tartışmalara sebep olunmuştur.

Evet, bunları özelleştirelim... Hay hay... Yalnız, nasıl özelleştireceğiz, kim alacak bunu? Bunu alan yok ki... Kamu hizmeti görenlerin dışında olanları söylüyorum. Öyleyse, bir, ara program takip etmek lazım. Bunların özelleştirilmesine koalisyon partileri karşı çıkmıyor ve burada yazılmıştır... Bunları nasıl özelleştiririz? Özelleştiririz... Şöyle özelleştiririz: Belki gruplandırırız, düzeltiriz, ondan sonra özelleştiririz. “Bu çare değildir” diyenlere sesleniyorum: Gelin söyleyin, ne yapalım? Sorun, benim sorunum değil; hükümetler gelir, hükümetler gider, yarın bura-

ya başka bir hükümet gelir oturur; onların da sorunu. Keşke sadece hükümetlerin sorunu olsa; sorun milletin sorunu, devletin sorunu...”

İşte, Hükümet önünüze geliyor, diyor ki, şöyle bir solüsyon getiriyoruz, bunu beğenmiyorsanız, beğendiğiniz bir şeyi söyleyin; o zaman yapıcı olur iş. Yani, bunu da kerhen yapmayın, kerhen söylemeyin; “Mademki yükü aldın, altında kal” diye mezsınız. Çünkü, bizim altında kalmamızla mesele bitmiyor.

Bu yüzde 60 enflasyonu Türkiye durdurmaya mecbur; bir millî mesele haline gelmiştir; senin, benim, onun meselesi değildir, hepimizin meselesidir. İşte bu, orta sınıf diye bir şey bırakmamıştır. Gelir dağılımını berbat etmiştir ve aşağı yukarı 40’a yakın ilimizden göçe sebep olmuştur. Kalkınmakta gecikmiş yöreler veyahut da kalkınmada öncelikli yörelerin sayısı 48’e çıkmış; 48 il, bugün, kalkınmada gecikmeli yöre. Hatta bunun ucunu biraz açsan 60’a, 70’e falan da çıkacak. Türkiye’nin 4 ili, gayri safi millî hâsılasının yüzde 42’sini yapıyor; İstanbul, Ankara, İzmir, Kocaeli, Bursa’yı da katarsanız içerisine, Adana’yı da katarsanız, 6 il yüzde 50’sini yapıyor. Oralarda toplanırız, ülkenin başka köşelerini boşaltırız. Onun için, İstanbul’a her sene 300 bin, 400 bin göç oluyor, kendi nüfusu da artıyor; hadi çıkın meselenin içerisinden... Küçükçekmece mıntıkasında 600 bin nüfus var, 60 jandarma asayiş görevi yapıyor... Yani, bu sıkıntıların içerisine Türkiye itilmiştir. Bu sıkıntıların içerisinden Türkiye’yi çıkaracağız; hep beraber çıkaracağız. (ANAP sıralarından “aaa...” sesleri, gürültüler)

Haa, “Siz çıkarın” diyorsanız, “mademki meseleyi bize bırakıyorsunuz, mademki meselenin ucundan tutmuyorsunuz, öyleyse, biz de, “çıkarmıyoruz” demeyiz, bütün gücümüzü kullanırız açıkça. Ben size bir yeni yaklaşımla yaklaşıyorum ya diyorum ki: “Gelin beyler, yardımcı olun, bu işin içinden çıkalım.” Yüzde 2,5 nüfus artışı, yüzde 2,2 kalkınma, yüzde 66 enflasyon... İşte buyurun, Kasım 1991... Nüfus artışından daha az kalkınma, fukaralaşma demektir.

50 milyar dolar borç... Efendim, 50 değil, 43... 43 olsun; orada görünmeyenler var, FMS borcu var, şu var bu var; yine 50 milyara gelir o.

GÜNEŞ TANER (İstanbul) — FMS içinde, 43 milyar.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Kalkamayız bu kadar büyük borcun altından. 86 trilyonu bulmuş iç borç ve mevduatlarınızın tümünü; yani yüzde 60’ını devlet emiyor ve böylece de kalkınmaya falan para kalmıyor. “Efendim, özel teşebbüs yapsın bunu...” Özel teşebbüse siz kaynak bırakmıyorsunuz ki... Borsa... Borsanın imkânlarını devlet yemiyor. Merkez Bankası... Onun imkânlarını da devlet yemiyor. Devlet, hesabını yitirmiş. Binaenaleyh, devletin hesabını yeniden bir araya getirmeye mecburuz. 119 tane fon... Bunların içinden bir kısmı lazım. Mesela, Savaş Sanayi Fonu lazım, birtakım fonlar lazım; ama, diğerlerinin hepsini bütçede giderler bunlardır, gelirler bunlardır diye muhasebe tekniğini sağlamamız lazım. Başka türlü, bütçe disiplini falan getiremeyiz. Yani, dağıtmışız şeyi... Dağıtanlara falan da; gene söylüyorum, bir eleştiri yöneltmiyorum, gerektiği zaman yöneltirim de... Demek istediğim şey, gelin bunları toparlayalım.

Nihayet, sanayileşme... Bu kitabın bir yerinde “sanayileşme hemen hemen durmuştur” yazıyormuş, bir yerinde “ivmesini kaybetmiştir” yazıyormuş, bir yerinde

de “sanayileşmede Türkiye mesafe almıştır” yazıyormuş... Bunların musahhih gibi okunmasına gerek yok. Her şey orta yerde, durum orta yerde. Sanayileşme; bilhas-sa imalat sanayii her sene yüzde 5 geriye gitmek suretiyle, yüzde 60 geriye gitmiştir. İmalat sanayiine yapılan yatırım orta yerde. İmalat sanayiine devletin yaptığı sabit sermaye yatırımları içerisinde miktar yüzde 20’lerden 5’e düşmüş, özel teşebbüsün yaptığı miktar da yüzde 35’lerden yüzde 25’e düşmüştür. Budur hadise. Bugün, Türkiye’nin satacak malı yok ve dış pazarlara satılabilecek malı yok; çünkü, geçen beş sene zarfında, Türkiye, imalat sanayiine iyi-kötü yapabildiği yatırımların çoğunu dış pazarlara satılabilir mal olarak yapmamış da, daha çok iç pazarlara giden mal olarak yapmış. Öyle ise sanayileşme olayına yeniden bir bakmamız lazım. Milli bir sanayi yapalım; yalnız değerli milletvekilleri, bu, dünyayla kucaklaşma olayını, yani küreselleşme, evrenselleşme olayını küçümsemeyin; bunlar, böyle, alaya alınacak konular değil. Alışveriş yapıyorsunuz dünyayla; yapmazsanız o alışverişi, batarsınız. Mal satacaksınız ve yatırım yaptıracaksınız, çıktığınız piyasalarda rekabet gücünüz olacak. Yaptığınız malın rekabet gücü yoksa, o piyasalarda bir şey yapamazsınız. Çalışan nüfusun yüzde 50’si maişetini hâlâ tarımdan tedarik eden bir Türkiye’desiniz. Bu nispet Amerika’da yüzde 3, Ortak Pazar ülkelerinde de yüzde 7,5-8. Ortak Pazar olayını gözardı edemeyiz. Ortak Pazar olayı sadece bir Ortak Pazar olayı değil; bir Avrupa komünitesi olayı değil. Avrupa’nın her şeyine imza koymuşuz. Paris Antlaşmasına devletin angajmanı var; Türkiye Cumhuriyeti Devletinin. Devlette mütemadiyet var. Neyin altına imza koymuş? İnsan Haklarının altına imza koymuş. İnsan hakları, Türkiye’de, dışarıdaki insanların hoşuna gitmek için değil, kendi insanlarımız için lazım.

Değerli milletvekilleri, bu işkence olayını falan kimse yadırgamasın. Yani, işkenceden kimsenin tüyleri diken diken olmasın. Türkiye’de işkence varsa, bu ayıptır, insanlık ayıbıdır; kökünden kazınmalıdır; herkes bu noktaya gelmelidir. (*DYP ve SHP sıralarından alkışlar*) Çünkü, kime yapıyorsunuz işkenceyi? Kendi vatandaşınıza. Suç işlemiş adam; suçun karşılığında bir ceza yok mu? Eğer verebiliyorsanız, onu verin, onu vermeyi başarın ve ona ilave ceza veremezsiniz, onun dışında da ceza veremezsiniz.

Hapishaneler... Bu hapishanelerle de - açık söylüyorum - dünyanın önüne çıkamayız. Bu da dünyanın önüne çıkmak için değil... Adam kaza kader kurbanıdır... Kısasa kısas devri çoktan kapanmıştır. Modern hukukta, ceza, ibreti müessiredir; ceza, nedamet getirtecektir; ceza, ıslaha yarayacaktır. Eğer bir adam bir suç işlemişse, o zaman ona dayak atın, bir şey yapın... Böyle bir şey yok! Öyle ise, cezaevine koyduğunuz adam da sizin vatandaşınızdır. Allah kimsenin başına iş vermesin, öyle ise, ona, insan gibi muamele edeceksiniz. (*DYP ve SHP sıralarından alkışlar*) İnsan gibi muamele, insanlık hakkıdır. (*DYP ve SHP sıralarından alkışlar*) Bir adamın başına bir şey gelmiş olması, onun insan gibi muamele görmesini engellemez. (*DYP ve SHP sıralarından alkışlar*) Ne yapalım yani, adamı başımızın üstüne mi çıkaralım? Hayır! Onu diyen de yok size. Öyle ise, gelin, dünyanın değerlerini, dünya ile bölüşmeye mecburuz; ama, kendi değerlerimizi yaşatmak şartıyla. Kim diyor size “yozlasın” diye... Yozlaşmayalım; ama, uzlaşalım. Olay oraya gelmiştir.

Şimdi, burada çok şeyler söylendi. Bence, bu kitap iyi okunursa görülecektir ki, öyle değil. Efendim, burada orman bilmem nesi yok... Var! Niye olmasın? Burada sanayileşme yok...

O da var! Burada aile yok... O da var!

AHMET DÖKÜLMEZ (Kahramanmaraş) — Başörtüsü yok.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — O yok; doğru.

Burada çok yanlış anlaşıldığı için bir şeyi izah etme durumundayım, o da şudur: Türkiye'nin sanayileşmesinde, bir zamanlar, "Türkiye, ithalat ikamesi yolunu denedi" diye kıyamet koptu. Ne yapacaktı Türkiye? Türkiye'nin bir rehabilite meselesi var; bugün de çözülmüş değil.

"Size 12,5 milyar dolar rezerv bırakıyoruz, vaktiyle 70 senti arayanlara; Lüksemburg'dan 1 milyon dolar alanlara..." Yani, devlet şimdi, Lüksemburg 1 milyon dolar verince almıyor mu? Elinin tersiyle mi itiyor? (ANAP sıralarından "İstemiyoruz" sesleri)

Ne istemiyorsunuz... Her sene 4-4,5 milyar dolar taze para bulmaya mecbursunuz. Başka türlü götüremezsiniz.

TEMEL GÜNDOĞDU (İstanbul) — O zaman alamadınız...

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Bakınız, gene beni dinleyin, sonra bildiğiniz gibi karar verin. Türkiye'nin elinde 12,5 milyar dolar rezerv olması iyi, çok sevinilecek bir şey; yalnız, karşılığında da 50 milyar dolar borcu olması kötü.

Bu rezervi nasıl yapmışız? Kendi paramızla mı yapmışız? Yani, Türkiye dışarıya ihracat yaparak, oradan kazandığı paralarla rezerv mi yapmış? Yok; şöyle yapmış:

Türkiye, geçen yedi sene zarfında, yani 1984-1991 arasında, 100 milyar dolarlık ithalat yapmış, 42 milyar dolarlık borç ödemiş (142 milyar dolar) 10 milyar dolar da rezerv yapmış; 152 milyar dolar... Bu 152 milyar doları nereden bulmuş? 70 milyar dolarını kendisi kazanmış, 80 milyar dolarını ödünç almış. Bu 80 milyar doların 42 milyar dolarını geriye ödemiş, 10 milyar dolarını da rezerve koymuş, geriye 35-40 milyar dolayında bir borç kalmış; 10-12 milyar dolar da öncesinden varmış, bulmuş 50 milyar doları. Bu rezerv, bizim kazandığımız bir para değil. Bu rezerv, bizim yüksek faizle ödünç aldığımız bir para. Şunu söyleyelim...

GÜNEŞ TANER (İstanbul) — Öyle hesap yok...

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Bakın, nasıl hesap yapılıyor; hesap bu işte. Şimdi, siz, Türkiye'de kuru reel kur tutacaksınız, faizi, reel faiz tutacaksınız ve dünyanın faiziyle Türkiye'nin faizini denkleştireceksiniz. Bunu yapamazsanız, rekabet eden bir ekonomi falan kuramazsınız. Şu planın getirdiği olay o. Katma değerden işçinizin aldığı da dünyanın seviyesinde olacak. Bu üç şeyi yapamazsınız, globalleşme dediğiniz şeyi yapamazsınız. Yani, kur reel, faiz reel ve katma değerden işçinizin aldığı da o istikamette olacak. Yüzde 60 enflasyonla bunları tutamazsınız. Yüzde 60 enflasyonunuz varsa, siz eğer kuru da yüzde 25'lerde tutarsanız, geriye yüzde 35 makas kalır. Gerçi giderayak makası biraz kapattınız,

yüzde 8'e falan indirdiniz; ama, bu arada da dünyanın parası dışarıya verilmiştir faiz olarak. Öyle değil mi? Türkiye'ye gelen, sıcak paradır. Şimdi, bu makas çok kapandığı için, Türkiye'ye gelecek paraların bir kısmı azalabilir; çünkü, tatlı para bu. Dünyanın hiçbir yerinde yüzde 30-35 faiz verilmiyor. Ama bakınız, gayri safi milli hâsılasının yüzde 10'unu kamu açığı, gayri safi milli hâsılasının yüzde 10'unu iç ve dış faiz olarak veren bir memlekette hangi ekonomiden ve hangi zenginleşmeden bahsediyorsunuz? Edemezsiniz! Bunlar düzelecek, bunları düzelteceksiniz. Eğer biz bunları düzeltemezsek biz, "düzelteceğiz" diye geldik- bunlar daha kötü olarak başka bir hükümetin üstüne kalır. Bunları düzeltmenin de yolu, söylediğim gibi, bence - ideolojiyi bir kenara bırakacaksınız - akılcı ekonomik politiklardır. Bugün dünyada ve bugün ülkemizde yapılacak iş, bence - hangi siyasî görüşte olursak olalım, görüşlerimizi kendimiz yine muhafaza edelim - büyük olaylarda olayın içine girmek ve onun tedbirini bulmamız gerekecektir.

Sayın Başkanım, kaç dakikam var?

BAŞKAN — Efendim, normal süre olarak 20 dakikanız var. (ANAP ve RP sıralarından gürültüler)

KEMAL NACİ EKŞİ (İstanbul) — Nerede 20 dakika var Sayın Başkan?

BAŞKAN — Sayın Ekşi, saate bakmadan niçin itiraz ediyorsunuz? Efendim, 20 dakika zamanı var, toleransı da var. Sayın Erbakan'a, Sayın Ecevit'e, Sayın Yılmaz'a tanıdığımız toleransı da var. (DYP sıralarından alkışlar, ANAP ve RP sıralarından gürültüler) Alkışlanacak bir şey yok, biz realiteyi söylüyoruz.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Tartışmaya gerek yok. Kaç dakika verirse, onu kullanacağım; yani, pazarlığım falan yok.

Şimdi, bir eleştiri daha yapılıyor; ama, şu ithal ikamesi konusunu tamamlayayım. Döviziniz yok, size mal lazım... Ne yapacağız? Bu malı yapan fabrikaları yapalım... Yaptık! Bu yaptığımız fabrikaların önemli bir kısmı 1980-1990 arasındaki döviz gelirlerimizi sağlamıştır. Olmasaydı neyle sağlayacaktınız? Sonra devir değişti, dünya da değişti; dünya bu defa açık rekabete gitti, dünya daha geniş ticarete gitti, ülkeler birbirlerine daha çok, sınırları kaldırma, sınırları fiktif vaziyette bırakma gibi durumlara gitti. Aslına bakarsanız, bu da, rekabet olayından insanlığın yararlanması içindir. Rekabet yoksa, kaynağınızı israf edersiniz. Hepiniz söylüyorsunuz; kaynak çok önemli bir olaydır. Yalnız kişi, kaynak elinde varsa, kaynağı ne yapacak? Amacı yoksa, projesi yoksa, yapacağı işi bilmiyorsa; kaynağı ne yapacak? İşte, onunla Cadillac alır, bilmem, saray yapar üstüne oturur, şu olur bu olur; petrol zenginlerinin yaptığı gibi. Bizim, cumhuriyetin başından beri fevkalade hırslı, fevkalade yüksek arzulu bir durumumuz olmuştur. Biz, pahalılığı, yoksulluğu, çaresizliği, cahilliği ye perişanlığı ortadan kaldırmaya koyulmuşuzdur. İkinci Dünya Savaşı kadar, devlet, gücü yettiği kadar bir şeyler yapmaya çalışmıştır. İkinci Dünya Savaşı sonunda da demokratikleşme olayı gelmiş, çok partiye geçilmiş ve reyle seçilen hükümetler gelmiş, reyle seçilen hükümetlerin üzerine reyin sahibi gelmiş ve Türkiye'nin üstündeki örtü kalkmıştır. O zaman, hadi bakalım, yol yapalım, su yapalım, elektrik yapalım, okul yapalım... Yapalım, her şeyi yapalım. Hep kaynaklarımız kıt olmuştur ve nihayet bir agragen ekonomi, bir tarım ekonomisi... Tarım

ekonomisinin sanayi ekonomisine, onu hizmet ekonomisine ve enformasyon toplumuna çevirmek kolay mı? Fevkalade zor. Geçen kırk sene, elli sene, Türkiye, bu şeylerin içerisinde boğuşarak geliyor. Yalnız, şimdi bir yere geldik; önümüzdeki on seneyi kaybedemeyiz, önümüzdeki on seneyi kaybedersek, dünyayı bir daha yakalayamayız. Öyleyse, dünyadaki gelişmelere paralel olarak ve dünyanın vaziyetine paralel olarak, hem amaçlarımızı ortaya koymaya hem de kaynak bulmaya mecburuz. Perikles'in bir sözü var; der ki, "Fix your eyes on greatness" Yani, yükseğe bakın. Bunu iki bin sene evvel söylemiş. Eğer burada söylenen şeyler, şu programın içinde söylenen şeyler, lüzumsuzsa, onu söyleyin. Lüzumlu; ama, bunun kaynağı yok... O zaman, gelin, hep beraber kaynak bulalım ve bir de takvim yapalım... (ANAP sıralarından gürültüler) Beğenmediniz mi yani sözümü? Peki, siz seyredin, biz yapalım. Olur mu? (DYP ve SHP sıralarından alkışlar) Yalnız, bize şunu söyleyin: "Bunlar lüzumsuz beyler" deyin. Gelin, Türkiye'yi büyütmeyi, Türkiye'ye yeni şeyler kazandırmayı lüzumsuz saymayın, kimse saymasın.

Nihayet, kaynak nedir biliyor musunuz? Beş senede yapılacak şeyi on senede yaparsınız... (ANAP sıralarından "Ooo" sesleri) Ooo'luk nesi var bunun? Hiç düşünmezseniz, hiç yapamazsınız. Ha mı? (DYP ve SHP sıralarından alkışlar) Kaynak odur.

Ben bu işin içinden geliyorum. Benim esas işim kalkınmacılık. İmar ve inşaa olayı budur ve evet, kaynaklarınızı aşmayacaksınız; yalnız o bütçecilikte lazım; fakat, siyasî ufka geldiğiniz zaman, büyük bakacaksınız: Böyle bir Türkiye olmaz... Bu kadar yaptık... Gene, böyle olmaz... Çok yaptık; az şey yapmadık, pek çok güzel şey yaptık, yani, her devir yaptı, her devir yaparak geldi. Birbirimizi acımasızca eleştiririz; ama, yapılarak geldi. Geldi de, Türkiye'ye yeniden limanlar lazım. "Efendim, 5 tane liman yazdın, 2 tane buraya koydun." Canım, eksik kalanını da siz söyleyin, ilave edelim oraya.

H. FECRİ ALPASLAN (Ağrı) — Nasılsa yapılmayacak!

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Dur kardeşim! Bütün mesele şurada: Türkiye'nin limana ihtiyacı var mı? Var. Türkiye'nin İstanbul'unda liman yok. İzmir'inde... Adam, Urla'da boşaltıyor da Alsancak'a getiriyor, ondan sonra ve Antalya'sında liman yok ve Mersin Limanında 15 tane gemi, işin iyi olduğu zaman, iki gün, üç gün, beş gün orada bekliyor. Liman lazım. Nereden itibaren? Rize'den başlayarak liman lazım. (Gülüşmeler, DYP ve SHP sıralarından alkışlar) Evet, evet... Eğer bir hareket olsa, o Karadeniz limanlarının hiçbirisi yetmez; ne Trabzon yeter, ne Giresun yeter, ne Samsun yeter, ne Zonguldak yeter... Ama, gelin, "buna gerek yok" demeyin. (ANAP sıralarından, "gerek yok demiyoruz" sesleri) Canım, "neyle yapacaksınız?" demek, "gerek yok" demektir, odur o.

Otoyollar... Otoyollar bizim 1979 programımızda vardır, 1977'de de vardır.

NABİ POYRAZ (Ordu) — Kaç kilometre yaptınız?

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Biz mi? 40-50 kilometre yaptık; ama, otoyola gelinceye kadar, evvela İzmir'den Hopa'ya gidecek yol lazımdı, evvela Samsun'dan Hopa'ya gidecek yol lazımdı, evvela Ankara'dan Samsun'a gidecek yol lazımdı, Ankara'dan Zonguldak'a gidecek yol lazımdı... (DYP ve SHP sıralarından alkışlar)

Sizin yaşınız müsait mi bilmiyorum; ama, hiç Yeniçağa'dan Zonguldak'a gittiniz mi?

Ondan sonra, siz ne kadar yaptınız, biz ne kadar yaptık meselesi değil mesele. Yapılsın. Yalnız, yapılmış olan otoyolların yekûnu 240 kilometre; hazıranda bunun 700 kilometreye çıkacağı söyleniyor. Bu 240 kilometrenin her 10 kilometresinde de açılış yapılmıştır; hepsi bu. On senede 240 kilometre yaparsanız, 24 kilometre eder yılda, Küçümsemiyorum, gene iyi, yani fena değil. Yalnız, bunların bir an evvel tamamlanması, yeni otoyolların yapılması lazım. Lâzım da...

LEYLA YENİAY KÖSEOĞLU (İstanbul) — Para?

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamlı) — Siyasetin vazifesi odur. Siyasetin vazifesi, hedefi ortaya koyacaktır; parayı bulacak, düşünecek, siyasetin kadroları vardır; administrasyonun da kadroları vardır. Hiç para meselesi, kaygınız olmasın; zaten, olmazsa yapamazsınız. Projeniz varsa, parayı bulacaksınız. Biz, çok kere, projersizlikten para bulamadık, yani daha doğrusu, projemiz olmadığı için parayı kullanma durumunda olmadık.

Demiryolu... Ne olurdu şu İstanbul-Ankara demiryolunu geçen on senede tamamlasaydınız? Ama, buna lüzumsuz diyemezsiniz, 20 milyon insana hitap eden bir yol bu. Sürat demiryolları bugün Avrupa'nın en önemli işi, Japonya'nın da en önemli işi; İspanya bile 10 milyar dolarla demiryollarını tamire gitti.

Geçen on sene zarfında bir kilometre demiryolu yapılmamıştır Türkiye'de; mevcut demiryolları da ıslah edilmemiştir; o yüzden de, demiryolları dünyanın zararını eder. "Dünyanın her tarafında demiryolu zarar ediyor" denebilir; ama, bu kadar büyük zarar olmaz. İşte oradan geliyor; 11 trilyon KİT açığı var önümde, yani, 54 trilyon açığın 11 trilyonu KİT açığı.

"Efendim, siz zam yapmayacağız dediniz, hadi bakalım, çıkın işin içerisinden." Zammı benim kucağıma koyduktan sonra, ha sen yapmışsın, ha ben yapmışım, ne fark eder? (*Gülüşmeler*) Bu şuna benzer: Yani, çocuk doğmuş, çocuğun babası meçhul; doğuran kadın, götürmüş cami avlusuna koymuş... Ondan farkı ne bunun? (*Gülüşmeler, DYP ve SHP sıralarından alkışlar*)

Şimdi, Sayın Yılmaz, "Ah, beni bıraksaydınız da, size şu GAP'ı bir anlatsaydım" dedi. Gelin, on beş gün sonra televizyona çıkalım sizinle, GAP'ı bir anlatın millette, bir de ben anlatayım. (*DYP ve SHP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar*) Hatta müşavirlerinizle falan gelin. Yani, kimi istiyorsanız onunla beraber gelin; sıkı bir konudur.

Bakınız, GAP dediğiniz olay şudur: GAP, Güneydoğu ve Doğu Anadolu'nun kalkınmasını örttü. "Efendim Bitlis'e bir şey yapmadınız" dendiği zaman, "Canım GAP yapılıyor ya! "Kars'a bir şey yapmadınız" dendiği vakit "canım GAP yapılıyor ya!" Şu, Kars'ın şeker fabrikasını bitirseydiniz ne olurdu yani, ne olurdu canım? Bu kadar şeyi bize niye bıraktınız yani? (*Gülüşmeler*)

Şimdi, GAP olayı şudur: 20 milyon dönüm arazi sulanacak. Dicle (yani Diyarbakır) Ovasında, Dicle Nehrinin kollarından gelen sular üzerinde yapılan barajların şantiyeleri durmuştur ve sulama işleri de durmuştur; hepsi durmuş ve Devlet Su

İşleri, Bayındırlık Bakanı arkadaşımızdan, ayın sonuna kadar ödenmek üzere 3,5 trilyon lira para istiyor. Beş aydır, altı aydır para alamayan adamlar var ve Urfa Tüneli inşaatı durmuştur. Yani, açmaya gelince hızlı hızlı gidildi; sevinilecek bir şey, gidilsin, millet duysun bunları da, yalnız hem birinci tünel açıldı, hem ikinci tünel açıldı; fakat, şimdi para yok. Adam 2 bin kişilik şantiyesini dağıtmış. Hükümet Programında da yazılı o ve eğer, Atatürk Barajı zamanında dolarsa, Urfa Tünelinin içine su girecektir. Tünelin temelini ben attım. Binaenaleyh, tünelin içine su girecek; ama, o tünelin ucundan çıkan suyun ovada kanalı yoktur.

CENGİZ ALTINKAYA (Aydın) — Var!

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Dilimde tüy bitti, dört senedir burada söylüyorum “şu kanalları yapın” diye. Urfa Tünelinin içinden çıkan... öyle, var demekle olmaz, ben senden iyi biliyorum o işi. (DYP sıralarından alkışlar) Gayet açık söylüyorum yani...

Şimdi, bakın, bir şey söylüyorum: Tünelin içinden 304 metremikap saniye su çıkacak; bununla 4,5 milyon dönüm arazi sulanacak. Halen 1 milyon dönümlük şebeke yok ve o tarihe kadar da şebeke falan olmaz. Şebeke, çok zor bir iştir ve 1980’de ihale edilen Akçakale Kanalı dolmuştur, sonra yeniden temizlemişler.

Ne olurdu şu Şanlıurfa Havalimanını yapsaydınız. 1987’de de söyledim burada. O günkü Bayındırlık Bakanı değerli arkadaşımız Giray, burada, “Mevcut meydanı bırakacağız, Tek tek Dağlarının eteğinde bir meydan yapacağız” dedi. Bakınız zapt, aynen böyle... Ama, mevcut meydanı ki 1.600 metre toprak pisttir, üzerine 20 santim beton-asfalt koymak, suretiyle yaptınız; fakat, 1.600 metreye uçak inmez ki! Yarın burada üretim meydana geldiği zaman, bu üretimi nereye koyacaksınız beyler, nereye koyacaksınız?

İBRAHİM HALİL ÇELİK (Şanlıurfa) — Programda yeni havaalanı yok Sayın Demirel.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Vardır, vardır.

İBRAHİM HALİL ÇELİK (Şanlıurfa) — Yeni havaalanı yok.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Vardır.

İBRAHİM HALİL ÇELİK (Şanlıurfa) — İçme suyu projesi yok, eskiyi geliştirme vardır.

BAŞKAN — Hatibin sözünü kesmeyelim efendim.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Urfa olayına ne kadar önem verdiğimizizi bilirsiniz; eksik kaldıysa tamamlarız, oldu mu? (Gülüşmeler)

Bakınız, gelin şu Harran Üniversitesini kuralım bir an evvel. Kanun çıktı... İyi de... Kanunla olmuyor iş. Bir ziraat fakültesi; oniki sene oldu... Bu bölgenin çocuklarına ilim ve bilgi verin ve gelin, buralara ilim götürelim. Gaziantep Üniversitesi, 20 bin öğrencisiyle Adana Üniversitesi pırıl pırıl... Diyarbakır Üniversitesi; gelin bunu kuralım. Bu bir entegre projedir. Bu entegre projenin elektrik kısmını yapıyor, çıkıyoruz. Elektrik kolaydır. Çünkü, suyu topladım; türbin jeneratörü zaten başka yerde yapılıyor, getirir koyarsınız ve elektriği çıkarırsınız. Elektrik değil aslanan ve

onu da söyleyeyim, Türkiye 1996'da karanlıkta. Bu kadar övünmelere falan gerek yok. Her sene Türkiye'nin 6 milyar kilovat/saat elektrik ihtiyacı var. Yapılmakta olan tesisler bu ihtiyacı karşılayacak durumda değildir. Eğer, yeniden birtakım şeyler yapılmazsa, 1996'da Türkiye karanlıkta. Şunu da söyleyeyim: Elektrik şebekesinde Türkiye'nin yüzde 18 zayıatı vardır; hiçbir ülkenin yüzde 18 zayıatı yoktur. Yani yüzde 18 zayıat, aşağı yukarı, 7 ilâ 8 milyar kilovat/saat, 10 milyar kilovat/saat elektrik... Zayıat bu ve zayıat, normal olarak yüzde 5'i geçmez. Elektrik elektrik dediğiniz olay, o noktaya gelmiş.

Türkiye bugün 100 milyar kilovat/saat elektrik kullanabilmeliydi. 1990'da 57 milyar/saat, 1991'de de 60 milyar kilovat/saat elektrik kullanıyor Türkiye. Henüz, adam başına 1.000 kilovat/saat civarındayız.

Burada bir hesap verildi "1983'te adam başına 1.450 dolar, 1991'de 2.600 dolar" diye ve 2.600 dolar hesabını yaparsanız, 60 milyona çarparsanız... "Acaba bu lira mıydı?" diye düşünkaldım; çünkü, Türkiye'nin millî geliri, bildiğimiz kadarıyla, 440 trilyon lira. 440 trilyonu beşe böldüğünüz, dörde böldüğünüz zaman, aşağı yukarı 100 milyar dolar eder. 100 milyar doları 60 milyon insana bölün, 1.500 dolar eder. Ha, p.p.p. hesabı ise (yani purchasing power parity/satınalma gücü ise) o biraz bundan yüksek; ama, netice itibarıyla, Türkiye'nin millî geliri 2.600 dolar değil de 2.000 dolar olsa veya 2.000 dolar değil de 2.600 dolar olsa, bu, ulaşmaya çalıştığımız yerin çok gerisinde. Ulaşmaya çalıştığımız yer 15 bin dolar, 20 bin dolar ve Ortak Pazar ülkeleri dediğimiz vasatı 12 bin dolar.

Yani, onun içindir ki, nasıl olacak? Yüzde 4,5 civarında bir kalkınma hızı sağlamışsınız, yüzde 2,5 nüfus artmış, geriye kalan yüzde 2 ile bu gelişmeyi sağlamışsınız... Bunlar mümkün değil. Zaten bizim devletimizin değil, başka devletlerin de beynelmîl müesseselerin de hesapları var; o hesaplara baktığınız zaman, o rakamlar doğru değildir. Türkiye, Avrupa'nın, adam başına millî geliri en az ülkesidir.

"Efendim, komşularımıza bakın." Kime bakalım komşularımızdan, İran'a mı bakalım? Adam harp etti on sene; Irak'a mı bakalım, Suriye'ye mi bakalım; nereye bakalım komşularımızdan? Yunanistan'a bakalım; 5 bin dolar, 6 bin dolar gelir seviyesi. Bulgaristan'a mı bakalım? Hayır, rejim değiştiriyor adam. Sovyetler Birliğine mi? Sovyetler Birliğinin adam başına gelir seviyesi 5 bin doların üzerindedir. Bugünkü sıkıntıları ayrı... (ANAP sıralarından gürültüler) Evet, evet, 5 bin doların üzerindedir adam başına gelir seviyesi.

KEMAL NACİ EKŞİ (İstanbul) — Adam 10 dolar aylıkla çalışıyor...

RASİM ZAİMOĞLU (Giresun) — Sayın Başbakan, ne zaman yurt dışına çıkıp da bunları öğrendiniz? Sorunun cevabını verin. On beş senedir yurt dışına çıkmıyorsunuz.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Canım, bunları öğrenmek için yurt dışına çıkmaya gerek yok. Yurt dışına çıkarsın da binaları görürsün gelirsin, kafaya bir şey girmez. Anladın mı? (DYP sıralarından alkışlar)

Evet, şimdi gelin, Türkiye'nin yeni projeler ve alanlarını yapalım; Doğu Anadolu kalkınmasına eğilelim, bu entegre projeyi tamamlayalım ve Orta Anadolu için yeni projeler geliştirelim.

Sanayileşme... İkame sanayii mi kuracağız, yoksa ihracat sanayi mi kuracağız? İşte, laf oydu. Bu, "anlamadık" dediğiniz yer orası. Orada diyor ki, "İkame sanayii, ihracat sanayii diye ayırt etmeksizin, doğru olanı yap." Esneklik onu getiriyor.

"Efendim, şu sanayii kurmayız, çünkü ikame sanayiidir..." Bir şey daha söyleyelim: "Biz hiç sanayi kurmayacağız..." Peki, Doğu Anadolu ne yapacak? Doğu Anadolu'da sanayii kuracaksınız, kurduracaksınız da... Devlet olarak kuracaksınız ve kurduracaksınız. Binaenaleyh, gidin bakın Erzurum'a, şu kışın ortasında, kaç kişi işsiz... Kaç kişi işsiz... Evet, hâlâ Doğu Anadolu... Bugün, İtalya'ya giderseniz, Güney İtalya'da devletin yaptığı fonksiyonları bizim Doğu Anadolu'da yapmamız lazım. "Her şeyi bıraktık biz..." Yani, "Müteşebbisler yapsın..." Yapmıyor adam. Ne yapacağız? "Kardeşim, yapmıyorsa, sen de çobanlığa razı ol!" Çobanlığa razı; ama, bu defa o da gitti elinden; İran'dan geliyor hayvanlar, kesiliyor, bilmem Romanya'dan geliyor hayvan, kesiliyor; Erzurum'daki kombinalar dışarıdan gelen hayvanları kesiyor... Öldürmüşüz hayvancılığı...

Öyleyse, yapılacak çok işimiz var: Gelin, köye, kente hizmet götürelim ve Türkiye'ye yeni bir altyapı yapalım hukuk devletini yaparken bir taraftan.

Evet, bizim vaatlerimiz var; asgarî ücretten vergi almayacağız. "Ne zaman almayacaksınız, ne kadar almayacaksınız?" Ee canım, eğer kademeli dediğimiz zaman; altı ay, sekiz ay, on ay kademeli ise, bunda ne var yani? Çalışanlardan, 20 yılda, kadınlar emekli olacak yaşına bakılmaksızın, 25 yılda da erkekler emekli olacak.

Evet, bu yeşil kart işleyecek beyler! *(DYP sıralarından alkışlar)*

Bunun esprisi ne? Bunun esprisi şu: Hastane kapısına gelen adama, "kardeşim, eğer paran yoksa öl" deniyorsa, devlet buna dayanamaz; çünkü, böyle devlet olmaz. *(DYP ve SHP sıralarından alkışlar)* Parası olandan para almayın diyen var mı size? Parası olandan alın. Bizim korumak mecburiyetinde olduğumuz parası olan değil, bizim korumak mecburiyetinde olduğumuz garip insan ve ücra köşedir, onu koruyacağız.

M. RAUF ERTEKİN (Kütahya) — Böyle söylemediniz ama...

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Sosyal devlet bu... Böyle söyledim... Söyleyen benim; yani ben, Türkiye'nin zengin insanına da bu yeşil kartı versem, alırlar mı? *(DYP sıralarından, "onlar alırlar" sesleri)*

Borçlar affolacak; ama, hepsi değil. Eğer devletin uyguladığı politikalardan dolayı Türk vatandaşı zora düşürülmüşse, küçük çiftçinin borçları affolacak; hayvancılık dahil... *(DYP ve SHP sıralarından alkışlar)*

"Ne zaman? Hadi şunu yapın..." Canım, bir oturalım bakalım yani.

Bağ-Kur olayına bir çare bulunacak. Bağ-Kur, çok büyük sıkıntı.

Peşin vergi de kaldırılacak; ondan emin olsun herkes. *(DYP ve SHP sıralarından alkışlar)*

Asker sayısı azaltılacak ve askerlik zamanı da azaltılacak; hem sayıyı azaltacağım, hem süreyi.

Seçme yaşı 18'e indirilecek, seçilme yaşı da 25'e indirilecek; protokolde vardır. Gençliğin, kadının, üniversitenin siyasete katılımı sağlanacak.

"Efendim, bunun içinde aile yok..." Kadın, aile ve çocuk sorunlarına bakan bakanlık kurduk, içinde de var onun.

Planlamadan yararlanmak istemeyen, yararlanmasın. Planlama bir olaydır. Bakanınız, Türkiye'de doğan her bin bebekten 66'sı. beş yaşına kadar ölüyor; öyle mi doktor?

MUSTAFA KALEMLİ (Kütahya) — Evet, öyle.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Başka ülkelerde ne oluyor? 6'sı ölüyor. Genç analara ve yuvalara el uzattım beyler. Vatandaş kaç tane çocuk yapmak istiyorsa yapsın; ama, bunu yaparken de, kadın, çocukları arkada yetim bırakıp gitmesin; odur mesele, ondan ibarettir. Yoksa, bunu alacaksınız; efendim, şuna mani oluyorlar, buna mani oluyorlar...

Şimdi bakınız, birçok yerde devlet politikaları vardır; Çin'de bir çocuktan fazlasına müsaade etmiyor adam şimdi. Burası Çin değil. Yalnız, bir ülkenin nüfusu yüzde 2,5 artarsa, bu yüzde 2,5 artış da yılda 1 milyon 250 bin kişi ederse, bu 1 milyon 250 bin kişi sizden iş isterse, 1 milyon 250 bin kişi sizden okul isterse, 1 milyon 250 bin kişi sizden ev isterse, 1 milyon 250 bin kişiye askerlik yaptırma durumunuz olursa ve siz ancak bunun yarısını yaparsanız, aç insanlardan, sefil insanlardan, işsiz insanlardan meydana gelen bir toplum çıkar orta yere. Gelin, tok insanlardan, işi gücü olan insanlardan, okuyabilen insanlardan, okutulabilen insanlardan meydana gelen bir toplum yapalım. (*DYP ve SHP sıralarından alkışlar*) Mutlu toplum o. Yani, benim vatandaşım istediği kadar çocuk yapmasın diyen yok. Zaten, ekonomik durum düzeldikçe çocuk sayısı da azalır; çünkü, çocuk, agragen toplumda (tarım toplumunda) sigortadır. (*ANAP sıralarından, "Sayın Başkan, vakit doldu, büyüledin mi?" sesleri*)

BAŞKAN — Bakıyorum... Büyülenmedim.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Hür üniversite olsun, yargı bağımsızlığı olsun; bunların hepsini yapalım; özerk televizyon olsun ve özerk üniversite olsun.

Değerli milletvekilleri, huzurunuzda bulunan Koalisyon Hükümeti, çok iyi niyetlerle, ülkemizin bütün sorunlarını kucaklayarak, ülkemizde bize oy veren vermeyen herkesi kucaklayarak ve ülkemizin her köşesinin Hükümeti olma iddiasıyla, ülkemizde herkesin Hükümeti olma iddiasıyla ve kapıları; devletin kapılarını herkese açmak, hastanenin kapılarını herkese açmak; devleti, halkın devleti; Meclisi, halkın meclisi; milletvekilini, halkın milletvekili; Hükümeti, halkın hükümeti yapmak maksadıyla ve mutlaka insan haklarını en iyi şekilde ihya etmek maksadıyla huzurunuzdadır ve hür basın, hür üniversite, hür sendika...

FAHRETTİN KURT (Trabzon) — Sayın Başkan, bir saat daha konuşma hakkı var mı?

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Biraz evvel deseydin “konuşma” diye, konuşmazdım yani.

...Velhâsıl, bu ülkenin insanlarının tümünün; doğulusunun, batılısının, kuzeylisinin güneylisinin, hepsinin birbirini kucakladığı, hepsinin birinci sınıf vatandaş olduğu ve hepsinin bu ülkenin imkânlarından eşit şekilde faydalandığı; koropsiyona, yani her türlü suiistimale kapalı, her şeyin halkın gözünün önünde cereyan ettiği ve herkese - senden benden diye ayırmaksızın - eşit muamele ettiği, her şeyi şeffaflık içerisinde götürdüğü; nihayet, devletin demokratik otoritesini tahkim etmek suretiyle, hukuk düzeni içerisinde, hukukun yüksekliği, hukukun üstünlüğü içerisinde bir gerçek demokratik devleti yapalım diye uğraşacağız. Niyet budur; buna kimsenin itirazı olabileceğini sanmıyorum. “Canım, nereden yapacaksınız bu kadar işi” dendiği takdirde, bize değil, bu hedefe itiraz edilmiş olur.

Gelin, bu hedefi hep beraber benimseyelim. Eğer, sizin bildiğiniz daha iyi bir hedef varsa, siz onu söyleyin, onu hep beraber benimseyelim. Bu ülkede, değişik siyasî partiler olsak bile, hepimizin, örnek adam, örnek düşünce sahibi olmamız mümkün değildir; ama, bu demek değildir ki, hiçbir fikirde beraber değiliz; böyle bir şey olmaz. Demek ki, Türkiye’nin bölünmez bütünlüğüne beraber sahip çıkmak, sosyal devlete, laik devlete beraber sahip çıkmak ve ülkenin zenginleştirilmesine beraber sahip çıkmak, insan haklarına beraber sahip çıkmak, sanıyorum ki, siyasî farklılıklarımızı unutmamızı gerektirecektir; siyasî farklılıklarımızı, bunun dışında mütalaa edeceğiz.

Onun içindir ki, ben, teker teker, burada konuşan değerli arkadaşlara cevap vermeye kalkmadım; daha çok, bir genel olayı, Türkiye olayını, sorunlu Türkiye olayını 1991 Kasımında huzuruza getirmeyi, kendimin, başında bulunduğum Hükümetin ve Koalisyon Hükümetini teşkil eden partilerin hissiyatına tercüman olmak için burada söyledim bunları.

Yalnız, bütün olay Parlamentoda bitmiyor; böyle bir büyük gayeye millet olarak yönelmemiz lazımdır. Büyük Atatürk’ün bize gösterdiği yol, “Çağdaşlığı yakalayın” yoludur, “aklınızı kullanın” yoludur, “İlmin ışığında hareket edin” yoludur; ama, mutlaka birliğimizi, beraberliğimizi koruyalım.

MUSTAFA PARLAK (Rize) — Köprü geçiş ücreti yarıya inecek mi?

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Siyasî fikir ayrılıklarından dolayı meydana gelebilecek kırılganlıkları yahut gelmiş kırılganlıkları bir tarafa atalım. Türkiye Büyük Millet Meclisi, eğer, büyük meselelerin etrafında - siz de getirin büyük meseleyi, toplanabilmeyi başarır ve evvela kendisini parlatırsa bu müessese kendisini parlatmak mecburiyetindedir - rejimin kalbi haline gelirse, üstünlüğünü, süper otoritesini koyarsa, sanıyorum ki, Türkiye’de çok büyük bir moral gelişme olacaktır. Bunun meydana getireceği imkânlar, kaynaklar, aklımıza koyduğumuz her şeyi yapmamıza yetecektir. Hatta, bir gün gelecektir denecektir ki, büyük Türkiye falan diye anlatılan bu laflar az bile kalmış, keşke daha çoğunu düşünseydik.

Cenab-ı Allah yardımcımız olsun.

Bizi dinleyen vatandaşlarımıza ve hepinize sevgilerimi, saygılarımı sunuyorum. (*DYP sıralarından ayakta alkışlar, SHP sıralarından alkışlar*)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Başbakan.

Muhterem milletvekilleri, İçtüzüğün 62'nci maddesine göre, “son söz milletvekilindir” hükmüne uyarak, sıradaki bir milletvekili arkadaşşıma söz vereceğim.

Daha önce, Sayın Ökkeş Şendiller'in muhalefete sataşmadan dolayı bir söz istemi vardır.

Kendilerine sormak istiyorum, muhalefete sataşma nerede olmuştu?

ÖKKEŞ ŞENDİLLER (Kahramanmaraş) — Sayın Genç'in konuşmasında Sayın Başkan.

BAŞKAN — Sayın Genç'in konuşmasında, sataşma, daha ziyade Anavatan Partisi Grubuna olmuştur; oradan böyle bir talep vaki olmamıştır. Onun için, söz veremiyorum.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Sayın Başkan, ben muhalefete sataşmadım, Böyle, kendi kendinize hüküm vermeyin lütfen.

BAŞKAN — Sayın Zeki Ergezen, buyurun efendim.

ÖKKEŞ ŞENDİLLER (Kahramanmaraş) — Sayın Başkan, 19 bağımsız milletvekili var burada, grubumuz yok diye cevap vermeyecek miyiz? Hiç olmazsa sataşmadan dolayı söz verin bize.

BAŞKAN — Efendim, İçtüzüğümüz, şu anda, söz vermemize müsait değildir. İçtüzüğümüz bağımsız milletvekillerine söz verilmesine müsaittir; ancak, zamanında müracaat etseydiniz konuşmanıza müsaade ederdik.

ÖKKEŞ ŞENDİLLER (Kahramanmaraş) — Sayın Başkan, hani demokratikleşecektik? Konuşmak demokratik bir haktır.

BAŞKAN — Ökkeş Bey, zamanında müracaat etseydiniz, Sayın Genç'in yerine siz söz alırdınız.

ÖKKEŞ ŞENDİLLER (Kahramanmaraş) — Sayın Ecevit'e söz verdiniz ama?

BAŞKAN — Sayın Ecevit de zamanında müracaat etmişlerdi.

ÖKKEŞ ŞENDİLLER (Kahramanmaraş) — Efendim, biz de zamanında müracaat ettik; grubumuza bir sataşma olmuştur ve ben, o grubun bir milletvekili olarak söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Ergezen.

ZEKİ ERGEZEN (Bitlis) — Muhterem Başkan, muhterem milletvekilleri, Hükümetin muhterem üyeleri; sözlerime başlamadan önce, hepinizi saygıyla selamlarım.

ÖKKEŞ ŞENDİLLER (Kahramanmaraş) — Sayın Başkan, zamanında müracaatımı yaptım; 19 bağımsız milletvekilinin grubu yok diye sataşmadan dolayı söz vermeyecek misiniz?

KAMER GENÇ (Tunceli) — Sayın Başkan, ben muhalefet partilerine sataşmadım; böyle bir kelime kullanılmasın. *(DYP sıralarından “Konuşmacı kim Sayın Başkan?” sesleri)*

BAŞKAN — Evet, buyurun, lütfen devam ediniz Sayın Ergezen.

ZEKİ ERGEZEN (Devamla) — Konuşmacı, Refah Partisi Milletvekili Zeki Ergezen’dir.

Sayın Demirel Hükümetinin Programı ve koalisyon protokolü üzerinde Refah Partisi milletvekili olarak şahsî görüşlerimi açıklayacağım.

Konuşmaya başlamadan önce, Sayın Başbakanımızın, Sayın Genel Başkanımızla ilgili, cebinden, geçmiş koalisyona ait, bir belge çıkartarak, “Ona da işte bu kadar görev verdik” demesini bekliyorduk, bunu biz de biliyorduk zaten. Hocamız da, kendisine geçmişte bu adaletsizliğin yapıldığını, aynı adaletsizliğin devam edeceğini tahmin etti. Sayın Başbakanımızın bu adaletsizliğe devam ettiğini anlayanca da, Sayın Erdal İnönü’ye yapılan adaletsizlikten dolayı meseleyi gündeme getirmiştir.

ALİ YALÇIN ÖĞÜTCAN (Adana) — Kabul etmeseydiniz o zaman koalisyonu.

ZEKİ ERGEZEN (Devamla) — Özgürlük olanaklarımı, özgürlük olanaksızlıklarıyla almayın lütfen.

BAŞKAN — Sayın Ergezen, lütfen, Hükümet Programı üzerinde konuşunuz.

ZEKİ ERGEZEN (Devamla) — Hükümet Programıyla ilgili konuşuyorum. Elbette, kendisine saygı duyduğumuz, yıllardır bu memlekete ve millete hizmet eden birisi olarak saygı duyduğumuz Sayın Başbakan, “ANAP döneminde GAP projesi ile ri sürülerek Bitlis Vilayetine yapılan yatırımlar engellenmiştir” dediler. Dolayısıyla, ben de Bitlisli olduğum için, üzülererek, bir iki konuyu açıklamak ihtiyacını hissettim.

6 defa indirilmiş, 7 defa işbaşına gelmiş Sayın Başbakanımızın, Başbakanlığı döneminde Bitlis Vilayetine ne yapılıştı? *(RP sıralarından alkışlar)*

Hizan’ın, Mutki’nin, Adilcevaz’ın, Ahlat’ın, Erciş’in, Van’ın karayolları, koalisyon dönemindeki MSP’nin Bayındırlık Bakanı Fehim Adak tarafından başlatılmış ve 1980 yılında bitirilmişdir.

Yine kendisine saygı duyduğumuz...

ALİ YALÇIN ÖĞÜTCAN (Adana) — Demirel Hükümetiydi o, Fehim Adak hükümeti değildi.

ZEKİ ERGEZEN (Devamla) — Lütfen... Burası ilkokul öğrencilerinin olduğu yer değildir, Büyük Millet Meclisidir. Millet bizi televizyondan seyrediyor; saygıyla dinlemenizi arzu ediyorum.

Y. FEVZİ ARICI (İçel) — Demirel Hükümetiydi o.

BAŞKAN — Sayın Arıcı, lütfen, görüşmeleri uzatmayalım.

ZEKİ ERGEZEN (Devamla) — Yine, Sayın Başbakanımız, doğudan bahse-derken, Bitlis Vilayetinın Tatvan Kazasına yem fabrikası, Adilcevaz’a çimento fab-

rikası, Tatvan'a Et ve Balık Kombinasyonunun o koalisyon dönemi zamanında yapılmış olduğunu söyledi. *(RP sıralarından alkışlar)*

ALİ YALÇIN ÖĞÜTCAN (Adana) — Demirel Hükümeti zamanında ama...

ZEKİ ERGEZEN (Devamla) — Sayın milletvekilleri, 65 sayfalık Program, 26 sayfalık protokol, millî ve manevî değerlerden yoksun, müstehcenliği teşvik edici; mukaddes değerlerin çiğneneceği, inancını yaşayanların daha çok ezileceği, dışa bağımlılığın daha çok artacağı...

M. HALİT DAĞLI (Adana) — Bu sözleri Erbakan'a söyleyin.

ZEKİ ERGEZEN (Devamla) — Lütfen dinleyin...

...ayrıca, işsizlik konusunun ve hayat pahalılığının nasıl çözüleceğine dair açıklık getirilmeyen, klasik ifadelerle geçiştirilmiş, ancak uygulamalarla anlaşılabilecek kapalı bir program.

Bu nedenle, bu Hükümet, yüzde 99'u Müslüman olan bu milleti memnun etmekten, problemlerini çözmekten yoksun görülüyor.

ALİ YALÇIN ÖĞÜTCAN (Adana) — Erbakan söyledi bunları, sen başka şeyler söyle.

ZEKİ ERGEZEN (Devamla) — Yeni kurulan Koalisyon Hükümetinden Amerika, Batılı diğer ülkeler ve onların içimizdeki uzantıları olan azınlık gruplarla işbirlikçileri memnun olacaktır ancak. *(RP sıralarından alkışlar)* Zaten, bu Hükümeti dış güçler kurdurmuş ve onlar da yönlendirecek, yönlendirdikçe de iştahları artacaktır.

ALİ YALÇIN ÖĞÜTCAN (Adana) — Erbakan bunları söyledi, sen başka şey söyle.

BAŞKAN — Sayın Öğütcan, lütfen efendim...

ZEKİ ERGEZEN (Devamla) — Bugüne kadarla bütün uygulamalarda, Batılı ülkelerin, iflas etmiş, yozlaşmış, kuvveti üstün tutan uygulamaları ölçü alınmıştır. Bu Hükümet de Programında ısrarla aynı ölçüleri devam ettirmek niyetindedir.

Bakınız, Programın dış politika bölümünde, Amerika'nın ülkemiz üzerindeki hâkimiyetini kaldıracak, Ortadoğu'daki zulmünü azaltacak - imalı da olsa - hiçbir ifadeye rastlanmadığı gibi, Ortadoğu'yu, yandaşlarıyla birlikte, ümmetin ortak malı olan petrol çıkarları uğruna kan çölüne dönüştüren; dullar, yetimler, işkenceler ve sakatlar diyarı haline getiren bu zalim ülkenin bu zulmüne devam etmesini sağlayacak bir tutum sergilenmektedir. Programda, bu ülkeye aşırı iltifat eden ifadeler yer almakta. Korkaklığınız nedeniyle, Amerika'ya yaptığınız iltifatlar, bu milleti içinden çıkılmaz sıkıntılarla karşı karşıya bırakacaktır. Fakat, bin yıllık inanç bağımız olan, Kıbrıs çıkarmasında yanımızda yer alan, her sıkıntımızda bizi destekleyen İslam ülkeleriyle dostluğumuz ve işbirliğimiz, alışlagelmiş klasik cümlelerle kapalı bir şekilde ifade edilmiştir. Halbuki, Amerika için yazılan dostluk ifadeleri, çok fazlasıyla, İslam ülkeleri için söylenmeliydi. *(DYP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Sayın Arıcı, lütfen efendim...

ZEKİ ERGEZEN (Devamla) — Sayın milletvekili, ikimiz de milletin vekiliyiz; onun için, lütfen dinleyin, yüreğiniz atıyorsa buraya çıkın.

ALİ YALÇIN ÖĞÜTCAN (Adana) — Kendi fikrini söyle, yazıyı okuma.

ZEKİ ERGEZEN (Devamla) — Güneydoğu ve doğu meselesine her türlü tedbiri alarak, şefkatli...

ALİ YALÇIN ÖĞÜTCAN (Adana) — Kendi fikrini söyle.

ZEKİ ERGEZEN (Devamla) — Beyefendi, senin kadar tecrübem var.

BAŞKAN — Lütfen, Zeki Bey, karşılıklı konuşmayalım.

ZEKİ ERGEZEN (Devamla) — Saygılı olmaya davet ediyorum. Programda özgürlükten, insan haklarından, hukukun üstünlüğünden, demokrasiden bahseden Hükümetin üyeleri, şu anda programlarına uymuyorlar ve özgürlükten bahsediyorlar; yazıklar olsun. *(RP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Sayın Ergezen, lütfen karşılıklı konuşmayalım. Devam edin efendim.

ZEKİ ERGEZEN (Devamla) — Güneydoğu ve doğu meselesine her türlü tedbiri alarak, şefkatli davranarak, korucu sistemini gözden geçirerek çözüm getireceklerini söylüyorlar, önce Hükümeti oluşturan Doğru Yol Partisi ve SHP'nin, doğu, güneydoğu ve Türkiye'nin geri kalmış yörelerinden özür dilemeleri gerekir.

BAŞKAN — Sayın Ergezen, bir dakika müsaade eder misiniz?

Sayın milletvekilleri, lütfen oturunuz.

ZEKİ ERGEZEN (Devamla) — Çünkü, SHP, yıllarca doğuyu, güneydoğuyu ve Türkiye'nin geri kalmışlığını istismar etmiş; ayrıca laiklik ve benzeri gibi Atatürk ilke ve inkılaplarının arkasına sığınarak din düşmanlığı yapmıştır. Müslüman olduğu için dine yaptıkları düşmanlıktan dolayı da SHP'nin bu yörelerden özür dilemesi gerekir. *(RP sıralarından alkışlar)*

Yıllarca ülkeyi idare ettiği halde, bu bölgelere gerekli yatırımları ve hizmetleri götürmediği; ayrıca Müslüman görünümleriyle halkın dinini seçim meydanlarında istismar ettiği; ancak, Meclise geldikten sonra, azınlıkları memnun etmekten başka bir uygulaması olmayan Doğru Yol Partililerin de doğu, güneydoğu ve geri kalmış yörelerden özür dilemeleri gerekir. *(RP sıralarından alkışlar)*

Bu cümleden hareketle, asırlarca birçok milleti bir arada kardeşçe yaşatan ümmet ve kardeşlik gibi inançları, uyguladığınız sakat, maddeci, şehveti teşvik edici, ırkçı, kendi ecdadına düşman, kendi inancına, insanına hor bakmayı hedefleyen eğitim politikanız ve yanlış uygulamalarınızla bu milletin kalbinden ve göğsünden söküp attınız. Çanakale'de, Kafkaslarda, Allahüekber Dağlarında, vatan, din, millet, namus için omuz omuza, şahadet arzusuyla savaşıyor o insanların evlatlarını, laiklik gibi ilke ve inkılapların arkasına sığınarak, inançsız ve ırkçı yaptınız; ayrıca, devletin nimetlerinden adaletiniz sayesinde mahrum bıraktınız. İşte, bu uygulamalarınız, ülkeyi bugünkü noktaya getirdi. *(RP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Protokolün ikinci sayfasında, “Türkiye, Birleşmiş Milletler ölçülerine göre insan hakları ve demokrasi değerlendirmesinde 66’ncı sıraya düşmüştür” diyorsunuz. 66’ncı sırada kaldığınıza şükrediniz. Bu uygulamalarınızla, yakında 106’ncı sıraya düşeceksiniz. O Birleşmiş Milletler değil mi, İsrail’in Filistin’e, Rusya’nın Afganistan’a, Hindistan’ın Keşmir’e yaptıkları insanlık dışı uygulamalarına seyirci kalan, beyazı siyaha üstün kılan, kuvvetliyi zayıfa hükmettiren zalim? Haksız, ırkçı devletlerin ölçülerini esas alırsan, yakında 106’ncı sıraya düşersen, şaşma. Hükümetlerimiz, bu zalimleri ölçü alacağına, kölesiyle deveye nöbetleşe binen, dağdaki çobanın keşisini kurt yerse, ondan kendini sorumlu hisseden Ömer’i, “Kölelere çocuklarınız, evlatlarınız gibi davranın” diyen Hazreti Peygamberi, “Savaşta çocukları, yaşlıları, silahsız kadınları öldürmeyin” diyen ilahi emri, aldığı cizye ile koruyamadığı ahalisinin cizyesini geri veren sultanları, savaşa giderken kopardığı üzümün bedelini yerine koyan, zarara uğrattığı tarla sahiplerinin ürünlerinin bedelini ödemediğinden geçmeyen Yavuzları örnek alsaydınız, o zaman Avrupalılar bize karşı, insan haklarında kaçınıcı sırada olduklarını araştırırlardı. (RP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Protokol ve Programda, “Türkiye’nin ihtiyacı olan Anayasa, çağdaş bir Anayasa olacaktır” diyorsunuz. Oldum olası bu anayasa tartışması var. Anayasalar hiç kimseyi memnun etmedi; yok baskı anayasası, askerî anayasa, 1963 Anayasası... Velhâsıl, suçlamalar hep anayasada düğümleniyor.

MUSTAFA KUL (Erzincan) — Öyle bir Anayasa yok, 1961 Anayasası var.

ZEKİ ERGEZEN (Devamlı) — 1963 veya 1961 önemli değil. Anayasalardan şikâyetler var.

Peki, bu anayasaları kim yapıyor? Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı, çağdaş, ilerici, aydın, hukukun üstünlüğüne inanan ya solcu ya da sağcı aydınlarımız yapıyor; fakat, bu anayasalardan hiç kimse memnun olmadığı gibi, halk da memnun değil. Peki, hiç düşünmediniz mi, bu kadar yanlışlık neden yapılıyor? Ne kadar anayasa yaparsanız yapınız, Allah korkusundan, Peygamber ahlakından ve İslam bilgisinden mahrum insanların hazırlayacağı anayasalardan, bir müddet sonra hazırlayıcılar da, insan fitratı gereği, memnun olmayacaklardır; çünkü, Hakkı üstün tutmayan zihniyetlerin yapacakları her şey, bir müddet sonra zulme dönüşecektir. (RP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Programınızda “Yargı, kanun olmadan kapatılan siyasal parti ve kuruluşların uğradığı haksızlıkların giderilmesi, yasakların kalkması, hakların iadesi yoluna gidilecektir” diyorsunuz. Ayrıca, Programın 48’inci sayfasında, sansürü kaldıracağınızı söyleyerek, bu milletin yapısına, inancına uygun olmayacak neşriyata müsaade edeceksiniz; yani, azınlıkların isteklerine boyun eğeceksiniz, partilerinizin uğradığı zararları geri alacaksınız. Bodrum’a gidecek turistlere hemen havaalanı yapacaksınız; fakat, seçim meydanlarında, Sayın Başbakan Demirel’in, “bu millet göğsünü gere gere ben Müslümanım diyecek” dediğini, Sayın Erdal Beyin de, “özgürlük, insan hakları, fikir hürriyeti” sözlerini adeta slogan haline getirdiğini hepimiz biliyoruz.

Ayrıca, Programın birçok yerinde de, “özgürlük, insan hakları, hak, hukuk” sık sık tekrarlanmıştır; fakat, başı örtülü olduğu için devlet dairelerinde huzursuz edilen, hatta başı örtülü olarak işyerine alınmayanların; başı örtülü fotoğraf-tım dolaylı diploması verilmeyen, okullarını birincilikle bitirdikleri halde, diploma törenine çıkarılmayan öğrencilerin; inancından dolayı ordudan atılan, madden ve manen mağdur edilen binlerce subayın haklarını iade edecek misiniz? (RP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Bu insanlar, özgürlüklerine kavuşacaklar mı? Bunların hiçbirine Programda yer vermediğiniz gibi, yüzde 99’u Müslüman olan bu milletin inançlarıyla ilgili ifadeleri yine ya laiklik kelimesinin yanına ya arkasına sıkıştırarak, kâğıt üstünde bile dinî inançları kısaca alarak, yine istismar ederek, birkaç kelimeyle Müslüman milleti kandırmaya, korkutmaya, sindirmeye çalışıyorsunuz. Bundan vazgeçecek misiniz? (RP sıralarından alkışlar)

AHMET SAYIN (Burdur) — Onu siz yapıyorsunuz, siz!

ZEKİ ERGEZEN (Devamla) — Türk Silahlı Kuvvetlerinde, üniversitelerde, işyerlerinde inananlara yapılan çağdışı, gerici, yobaz, hukuk dışı uygulamalara son verecek misiniz? (RP sıralarından alkışlar) Allah’ın dinini yaşayanlara yapılan zulmü önleyici hiçbir tedbir almadan, Programın sonunda, bu Müslüman milletin gözü önünde Allah’tan nasıl yardım talep ediyorsunuz? (RP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) İnsan haklarından... (DYP sıralarından gürültüler)

A. HAMDİ ÜÇPINARLAR (Çanakale) — Konuşmana dikkat et, dikkat!

BAŞKAN — Sayın Üçpınarlar, lütfen... Sayın Üçpınarlar...

ZEKİ ERGEZEN (Devamla) — Yine bir şey söyleyeyim ve sözümü keseyim, merak etmeyin.

İnsan haklarından, hukuktan, hukukun üstünlüğünden, özgürlükten bahseden Hükümetinizin huzursuzluğun büyük boyutlara ulaştığı güneydoğu ve doğudaki belediye başkanlıklarına yaptığı yanlış atamalarla ne kadar özgürlükçü, haktan yana olduğunuzu gösteriyorsunuz (!)

ALİ YALÇIN ÖĞÜTCAN (Adana) — Hangi hukuktan bahsediyorsun?

BAŞKAN — Sayın Ergezen, lütfen karşılıklı konuşmayın.

ZEKİ ERGEZEN (Devamla) — Hepinizi saygıyla selamlarım. (RP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Bakanlar Kurulu Programı üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır. Güvenoylamasının, Anayasanın 110 ve İçtüzüğü’nün 105’inci maddeleri gereğince, görüşmelerin bitiminden bir tam gün geçtikten sonra yapılması gerekmektedir. Buna göre, güvenoylaması, 30 Kasım 1991 Cumartesi günü yapılacaktır.

Başbakan Süleyman Demirel tarafından kurulan Bakanlar Kurulu hakkında güvenoylaması yapmak için, 30 Kasım 1991 Cumartesi günü saat 15.00’te toplanmak üzere, birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 20.45

TBMM Tutanak Dergisi
Dönem 19 Cilt 1 Birleşim 9
Sayfa 239-245
30.11.1991 Cumartesi

BİRİNCİ OTURUM

BAŞKAN: Hüsamettin Cindoruk
KÂTİP ÜYELER: Ali Günaydın (Konya)
 Işıl Saygın (İzmir)
Açılma Saati: 15.00

Güvenoylaması

BAŞKAN — Yüce Meclis, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 9’uncu Birleşimini açıyorum. Toplantı yetersayısı vardır. Gündeme geçiyoruz.

BAŞKAN — Gündemimize göre, Başbakan Sayın Süleyman Demirel tarafından kurulan Bakanlar Kurulu hakkında, Anayasanın 110 ve İçtüzüğü’nün 105’inci maddeleri gereğince güvenoylaması yapılacaktır.

Güvenoylamasının açık oy şeklinde yapılması, İçtüzüğü’müzün 105’inci maddesi gereğidir. Açık oylamanın şekli konusunda içtüzüğü’nün 115’inci maddesine göre, Genel Kurulumuz karar verecektir.

Saygıdeğer milletvekilleri, güvenoylamasının, adı okunan sayın milletvekilinin ayağa kalkarak, yüksek sesle, “kabul” “ret” veya “çekinse” şeklinde oyunu belirtmesi suretiyle yapılmasını oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Oylamaya Adana İlinden başlıyoruz. (Oylama yapıldı)

BAŞKAN — Oylamaya katılmayan sayın üye var mı? Yok. Oy verme işlemi tamamlanmıştır. (Oyların ayrımı yapıldı)

BAŞKAN — Yüce Meclis, güven oylamasının sonucunu sunuyorum:

Oylamaya 444 sayın milletvekili katılmış; 280 kabul, 164 ret oyu kullanılmıştır. (DYP sıralarından “Bravo” sesleri, ayakta alkışlar, SHP sıralarından alkışlar)

Saygıdeğer milletvekilleri, bu sonuca göre, Başbakan Sayın Süleyman Demirel tarafından kurulan Cumhuriyet Hükümetimize, Meclisimiz güvenoyu vermiştir; milletimiz ve memleketimiz için hayırlı olmasını diliyorum.

Sayın Başbakan, buyurunuz. (DYP sıralarından “Bravo” sesleri, ayakta alkışlar, SHP sıralarından alkışlar)

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (İsparta) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

20 Ekim 1991 tarihinde yapılan seçimlerle, Türkiye Büyük Millet Meclisini yüce milletimiz yenilemiştir. Yenilenen Meclisin, Anayasa usulüne göre, Anayasaya dayanarak cereyan eden muamele neticesinde, içinden çıkardığı Hükümet, bugün güveninize mazhar olmuş bulunuyor. 49'uncu Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve şahsım adına, Yüce Meclise şükranlarımızı sunuyorum. *(DYP ve SHP sıralarından alkışlar)*

Güveninizin değerini çok iyi biliyorum. Bu güvene layık olmanın sorumluluğu içinde olacağız. Bunun da çok ağır bir sorumluluk olduğunu yine biliyorum; ama, güveninize layık olacağımızdan emin olmanızı istiyorum.

Yeni bir hevesle, yeni bir şevkle ve yeni ve aydınlık ufuklara doğru ülkemizi yönlendirmek ve milletimizi mutlu yapmak için elimizden gelen her türlü gayreti göstereceğiz.

Kararınız, milletimiz, ülkemiz ve devletimiz için hayırlı uğurlu olsun.

Cenab-ı Allah'tan bizi başarılı kılmasını niyaz ediyor, hepinize saygılar sunuyorum. *(DYP sıralarından "Bravo" sesleri, ayakta alkışlar; SHP ve ANAP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Saygıdeğer milletvekilleri, gündemimizde konuşulacak başka bir konu yoktur. 3 Aralık 1991 Salı günü saat 15.00'te toplanmak üzere, birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 15.52

Başbakan Süleyman Demirel Tarafından Kurulan Bakanlar Kurulu Hakkında Yapılan Güvenoylaması sonucu:

(Kabul edilmiştir)

<i>Program:</i>	25. 11. 1991
<i>Güvenoylaması:</i>	30. 11. 1991
<i>Üye sayısı:</i>	450
<i>Oy verenler:</i>	444
<i>Kabul Edenler:</i>	280
<i>Reddedenler:</i>	164
<i>Çekinserler:</i>	-
<i>Geçersiz Oylar:</i>	-
<i>Oya Katılmayanlar:</i>	6
<i>Açık Üyelikler:</i>	-

(Kabul Edenler)

ADANA

Uğur Aksöz, Bekir Sami Daçe, M. Halit Dağlı, Veli Andaç Durak, Muhammet Kaymak, M. Selâhattin Kılıç, Mustafa Küpeli, Ali Yalçın Öğütcan, İbrahim Özdiş, Timurçin Savaş, Ahmet Sanal, Orhan Şendağ, Turgut Tekin

ADİYAMAN

Mahmut Kılıç, Celâl Kürkoğlu, Kemal Tabak, Abuzer Tanrıverdi

AFYON

İsmet Atilla, Baki Durmaz, Ethem Kelekçi, Abdullah Ulutürk

AĞRI

Mikail Aydemir, Cemil Erhan

AKSARAY

Halil Demir, İsmet Gür, Mahmut Öztürk

AMASYA

Cemalettin Gürbüz, Mehmet Tahir Köse, Haydar Oymak

ANKARA

Ali Dinçer, Bilâl Güngör, H. Uluç Gürkan, Salman Kaya, Mehmet Kerimoğlu, Orhan Kilercioğlu, İrfan Köksalan, Sait Kemal Mimaroglu, Mehmet Seyfi Oktay, O. Mümtaz Soysal, İbrahim Tez, Mustafa Tınaz Titiz, Baki Tuğ, Mustafa Dursun Yangın

ANTALYA

Faik Altun, Veysel Atasoy, Adil Aydın, Deniz Baykal, Hayri Doğan, Gökberk Ergenekon, Ali Karataş, Hasan Namal

AYDIN

Tunç Bilget, Ali Rıza Gönül, Nahit Menteşe, İsmet Sezgin

BALIKESİR

Abdülbaki Ataç, Hüseyin Balyalı, Ekrem Ceyhun, Ömer Lütfi Coşkun, Mehmet Cemal Öztaylan, Melih Pabuççuoğlu, Sami Sözat

BARTIN

Köksal Toptan

BATMAN

Mehmet Adnan Ekmen, Nizamettin Toğuç, Abdülkerim Zilan

BİLECİK

Bahattin Şeker

BİNGÖL

Haydar Baylaz

BOLU

Nazmi Çiloğlu, Necmi Hoşver, Tevfik Türesin

BURDUR

Mustafa Çiloğlu Ahmet Şeref Erdem, Ahmet Sayın

BURSA

Fethi Akkoç, Cavit Çağlar, Şükrü Erdem, Beytullah Mehmet Gazioğlu, Kadri Güçlü, İbrahim Gürdal, Yılmaz Ovalı, Turhan Tayan

ÇANAKKALE

Süleyman Ayhan, Rahmi Özer, Nevfel Şahin, A. Hamdi Üçpınarlar

ÇANKIRI

Nevzat Ayaz

ÇORUM

Cemal Şahin, Muharrem Şemsek Arslan, Adnan Türkoğlu

DENİZLİ

Mehmet Gözlükaya Adnan Keskin M. Halûk Müftüler Nabi Sabuncu

DİYARBAKIR

M. Hatip Dicle, Mehmet Salim Ensarioğlu, Fehmi Işıklar, Mehmet Kahraman, Salih Sümer, Mahmut Uyanık, Sedat Yurtdaş, Leyla Zana

EDİRNE

Evren Bulut, Şerif Ercan

ELAZIĞ

Ahmet Küçükkel, Ali Rıza Septioğlu, Tuncay Şekercioğlu

ERZİNCAN

Mustafa Kul, Ali İbrahim Tutu

ERZURUM

Abdûlmelik Fırat, İsmail Köse, Rıza Müftüoğlu, Oktay Öztürk

ESKİŞEHİR

İbrahim Yaşar Dedelek, M. Fevzi Yalçın

GAZİANTEP

Bahattin Alagöz, Abdulkadir Ateş, Mehmet Batallı, Hikmet Çetin, Mustafa Doğan, Ayvaz Gökdemir, Mehmet Özkaya, Hannan Özüberk, Mustafa Yılmaz

HAKKÂRİ

Mustafa Zeydan

HATAY

Fuat Çay, Mehmet Döner, Abdullah Kınalı, Onur Kumbaracıbaşı, Nihat Matkap, Bestami Teke, Nurettin Tokdemir, Ali Uyar

İSPARTA

Mustafa Fikri Çobaner, Süleyman Demirel, Abdullah Aykon Doğan, Ertekin Durutürk

İÇEL

Y. Fevzi Arıcı, Ahmet Bilyeli, Aydın Güven Gürkan, Asım Kaleli, Durmuş Fikri Sağlar, Ali Su, M. İstemihan Tatay

İSTANBUL

Yıldırım Aktuna, Bedrettin Doğancan, Akyürek, İsmail Cem, Tansu Çiller, Bedrettin Dalan, İbrahim Gürsoy, Algan Hacaloğlu, Ercan Karakaş, Coşkun Kırca, Mehmet Moğultay

İZMİR

Veli Aksoy, Yıldırım Avcı, Nevzat Çobanoğlu, Halil Çulhaoğlu, Ersin Faralyalı, Erdal İnönü, Mehmet Köstepen, Atilla Mutman, Mehmet Özkan, Rıfat Serdaroğlu, Erkut Şenbaş

KAHRAMANMARAŞ

Salahattin Karademir

KARAMAN

S. Osman Sevimli

KARS

Mehmet Alp, Abdülkerim Doğu, M. Sabri Güner, Atilla Hun, Zeki Nacitarhan

KASTAMONU

Münif İslamoğlu, Nurhan Tekinel

KAYSERİ

Mustafa Dağcı, Osman Develioğlu, Seyfi Şahin

KIRIKKALE

M. Sadık Avundukluoğlu, Hacı Filiz, Abdurrahman Ünlü

KIRKLARELİ

İrfan Gürpınar, Ahmet Sezai Özbek

KIRŞEHİR

Coşkun Gökalp, Sabri Yavuz, Hilmi Yükselen

KOCAELİ

İsmail Amasyalı, Halil İbrahim Artvinli, M. Kâzım Dinç, İsmail Kalkandelen, Alaettin Kurt

KONYA

Hasan Afşar, Muş Erarıcı, Ali Günaydın, Osman Özbek, Ömer Şeker, Vefa Tanır, Servet Turgut, Mehmet Ali Yavuz

KÜTAHYA

H. Cavit Erdemir, İsmail Karakuyu

MALATYA

Mustafa Yılmaz

MANİSA

Rıza Akçalı, Ümit Canuyar, Tevfik Diker, Akın Gönen, Sümer Oral, Yahya Uslu, Cengiz Üretmen

MARDİN

Muzaffer Arıkan, Mehmet Gülceğün, Mehmet Sincar, Ahmet Türk, Ali Yiğit

MUĞLA

İrfettin Akar, Muzaffer İlhan, Latif Sakıcı, Erman Şahin

MUŞ

Muzaffer Demir, Sırrı Sakık, Mehmet Emin Sever

NEVŞEHİR

Esat Kıratlıoğlu, Osman Seyfi

NİĞDE

İbrahim Arısoy, Doğan Baran, Rıfat Yüzbaşıoğlu

ORDU

Hasan Kılıç, Refaiddin Şahin

SAKARYA,

Nevzat Ercan, Mehmet Gölhan, Ahmet Neidim

SAMSUN

İlyas Aktaş, Cemal Alişan, Mehmet Cebi, İrfan Demiralp, Ali Eser, Nafiz Kurt, İhsan Saraçlar

SİİRT

Zübeyir Aydar, Naif Güneş, Mehmet Erdal Koyuncu

SİNOP

Kadir Bozkurt, Cafer Sadık Keseroğlu, Yaşar Topçu

SİVAS

Ziya Halis, Azimet Köylüoğlu

ŞANLIURFA

Sedat Edip Bucak, Necmettin Cevheri, Ferit Aydın Mirkelam, Mehmet Fevzi Şihanlıoğlu, Abdürrezak Yavuz

ŞIRNAK

Mahmut Alınak, Orhan Doğan, Selim Sadak

TEKİRDAĞ

Halil Başol, Muhtar Mahramlı, Fethiye Özver Hasan Peker

TOKAT

Ali Şevki Erek, Güler İleri, Ahmet Özdemir, Şahin Ulusoy

TRABZON

Koray Aydın, Mehmet Ali Yılmaz

TUNCELİ

Kamer Genç, Vahdet Sinan Yerlikaya

UŞAK

Fahri Gündüz, Ender Karagül, Ural Köklü

VAN

Mustafa Kaçmaz, Nadir Kartal, Remzi Kartal

YOZGAT

Yaşar Erbaz, Alpaslan Türkeş

ZONGULDAK

Adnan Akin, Şinasi Altiner, Ömer Barutçu, Güneş Müftüoğlu, Ali Uzun, Necdet Yazıcı

(Reddedenler)**ADANA**

Yılmaz Hocaoğlu

AFYON

Halil İbrahim Özsoy, Gaffar Yakın

AĞRI

Hasan Fecri Alpaslan, Yaşar Eryılmaz

ANKARA

Mehmet Nedim Budak, Mehmet Çevik, Mehmet Vehbi Dinçerler, Ömer Ekinci, Hamdi Eriş, İ. Melih Gökçek, Mehmet Sağdıç, Yücel Seçkiner, Halil Şıvgın

ANTALYA

Hasan Çakır

ARTVİN

Süleyman Hatinoğlu

AYDIN

Cengiz Altınkaya, Yüksel Yalova

BARTIN

Hasan Akyol

BAYBURT

Bahattin Elçi, Ülkü Güney

BİLECİK

Mehmet Seven

BİNGÖL

Kâzım Ataoğlu, Hüsamettin Korkutata

BİTLİS

Zeki Ergezen, Edip Safder Gaydalı, Kâmrân İnan

BOLU

Avni Akyol, Abbas İnceayan

BURSA

Mehmet Gedik, Mümin Gençoğlu, Hüsamettin Örüç, Feridun Pehlivan

ÇANKIRI

İsmail Coşar, İlker Tuncay

ÇORUM

Mustafa Ateş Amikoğlu, Yasin Hatipoğlu

DENİZLİ

Muzaffer Arıcı, Hasan Korkmazcan

EDİRNE

Hasan Basri Eler, Erdal Kesebir

ELAZIĞ

Ahmet Cemil Tunç

ERZİNCAN

Yıldırım Akbulut

ERZURUM

Lütfü Esengün, Abdulillah Fırat, Şinasi Yavuz

ESKİŞEHİR

Hüseyin Aksoy, Mustafa Balcılar

GİRESUN

Burhan Kara, Yavuz Köymen, Ergun Özdemir, Rasim Zaimoğlu

GÜMÜŞHANE

Lütfü Doğan, Mahmut Oltan Sungurlu

HAKKÂRİ

Esat Canan

İÇEL

Ali Er, Rüştü Kâzım Yücelen

İSTANBUL

Bülent Akarcalı, İmren Aykut, Mustafa Baş, Mukadder Başeğmez, Osman Ceylan, Kadir Ramazan Coşkun, Nami Çağan, Gürhan Çelebican, Hüsnü Doğan, Halit Dumankaya, Kemal Naci Ekşi, Elaattin Elmas, Halil Orhan Ergüder, Salih Ergün, İsmail Safa Giray, Temel Gündoğdu, Engin Güner, Melike Tugay Haşefe, Fevzi İşbaşaran, Adnan Kahveci, Mehmet Cavit Kavak, R.ERCÜMENT Konukman, Cem Kozlu, Leyla Yeniay Köseoğlu, Emin Kul, Ziyaeddin Selçuk Maruflu, Hasan Mezarıcı, Yusuf Namoğlu, Ali Oğuz, İbrahim Özdemir, Hasan Hüsamettin Özkan, Sabri Öztürk, Yusuf Pamuk, İsmail Sancak, Mehmet Sevigen, Gürol Soylu, Güneş Taner, Tunca Toskay, Şadan Tuzcu, Mehmet Bahattin Yücel,

İZMİR

Cengiz Bulut, Işın Çelebi, Timur Demir, İsmet Kaya Erdem, İlhan Kaya, Işıl Saygın, Süha Tanık, Cemal Tercan

KAHRAMANMARAŞ

Hasan Dikici, Ahmet Dökülmez, Recep Kırış

KARAMAN

Zeki Ünal

KASTAMONU

Refik Arslan, Murat Başesgioğlu

KAYSERİ

Şaban Bayrak, Aykut Edibali, Abdullah Gül, Salih Kapusuz

KIRLARELİ

Cemal Özbilen

KOCAELİ

Bülent Atasayan, Şevket Kazan

KONYA

Necmettin Erbakan, Ahmet Remzi Hatip, Mehmet Keçeciler, Abit Kıvrak, Mustafa Ünal

KÜTAHYA

Ahmet Derin, Mehmet Rauf Ertekin, Mustafa Kalemli

MALATYA

Oğuzhan Asiltürk, Gazi Barut, Metin Emiroğlu, Münir Doğan Ölmeztoprak, Yusuf Bozkurt Özal

MANİSA

Ekrem Pakdemirli, Faruk Saydam

MUĞLA

Nevşat Özer

NEVŞEHİR

Mehmet Elkatmış

ORDU

Bahri Kibar, Cavit Şadi Pehlivanoğlu, Nabi Poyraz, Şükrü Yürür

RİZE

Ahmet Kabil, Mustafa Parlak, Ahmet Mesut Yılmaz

SAKARYA

Cevat Ayhan, Mustafa Kihçarslan, Ersin Taranoğlu

SAMSUN

Hüseyin Özalp, Adem Yılmaz

SİVAS

Ahmet Arıkan, Musa Demirci, Abdullatif Şener

ŞANLIURFA

İbrahim Halil Çelik, Seyyit Eyyüpoğlu, Eyüp Cenap Gülpınar

TOKAT

Ahmet Fevzi İnceöz, İbrahim Kumaş

TRABZON

Eyüp Aşık, Ali Kemal Başaran, Kemalettin Göktaş, Fahrettin Kurt

VAN

Şerif Bedirhanoglu, Fethullah Erbaş

YOZGAT

Hüseyin Erdal, Lütfullah Kayalar

ZONGULDAK

Bülent Ecevit

(Oya Katılmayanlar)**ESKİŞEHİR**

Hüsamettin Cindoruk (Başkan)

KAHRAMANMARAŞ

Esat Bütün, Ökkeş Şendiller, Saffet Topaktaş

YOZGAT

Mahmut Orhon

I. Çiller Hükümeti
25.06.1993-05.10.1995

Bakanlar Kurulu

Başbakan

Tansu ÇİLLER (İstanbul, DYP) 25.06.1993-05.10.1995

Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı

Erdal İNÖNÜ (İzmir, SHP) 25.06.1993-12.09.1993

Murat KARAYALÇIN (TBMM dışından, SHP) 19.09.1993-27.03.1995

Hikmet ÇETİN (Gaziantep, CHP) 27.03.1995-05.10.1995

Devlet Bakanı

Bahattin ALAGÖZ (Gaziantep, SHP) 27.12.1994-27.03.1995

Devlet Bakanı

Necmettin CEVHERİ (Şanlıurfa, DYP) 25.06.1993-05.10.1995

Devlet Bakanı

Yıldırım AKTUNA (İstanbul, DYP) 25.06.1993-05.10.1995

Devlet Bakanı

Mehmet GÖLHAN (Sakarya, DYP) 25.06.1993-24.10.1993

Beytullah Mehmet GAZİOĞLU (Bursa, DYP) 24.10.1993-28.11.1993

Ali Şevki EREK (Tokat, DYP) 28.11.1993-30.05.1995

Devlet Bakanı

İbrahim TEZ (Ankara, SHP) 25.06.1993-27.07.1994

Durmuş Fikri SAĞLAR (İçel, SHP) 27.07.1994-02.10.1994

Mehmet GÜLCEGÜN (Mardin, SHP) 05.10.1994-27.03.1995

Onur KUMBARACIBAŞI (Hatay, CHP) 27.03.1995-05.10.1995

Devlet Bakanı

Bekir Sami DAÇE (Adana, DYP) 25.06.1993-05.10.1995

Devlet Bakanı

Türkan AKYOL (TBMM Dışından, SHP) 25.06.1993-27.07.1994

Önay ALPAGO (TBMM Dışından, SHP) 27.07.1994-27.03.1995

Aysel BAYKAL (TBMM Dışından, CHP) 27.03.1995-05.10.1995

Devlet Bakanı

Güneş MÜFTÜOĞLU (Zonguldak, DYP) 25.06.1993-28.11.1993

Nurhan TEKİNEL (Kastamonu, DYP) 28.11.1993-14.08.1994

Ayvaz GÖKDEMİR (Gaziantep, DYP) 14.08.1994-05.10.1995

Devlet Bakanı

Nafiz KURT (Samsun, DYP) 25.06.1993-05.10.1995

Devlet Bakanı

Mehmet KAHRAMAN (Diyarbakır, SHP) 25.06.1993-25.06.1994

Azimet KÖYLÜOĞLU (Sivas, SHP) 27.07.1994-27.03.1995

Algan HACALOĞLU (İstanbul, CHP) 27.03.1995-05.10.1995

Devlet Bakanı

Cemil ERHAN (Ağrı, DYP) 25.06.1993-07.02.1994
 Abdullah Aykon DOĞAN (Isparta, DYP) 07.02.1994-05.10.1995

Devlet Bakanı

Mustafa ÇİLOĞLU (Burdur, DYP) 25.06.1993-28.11.1993
 Abdülbaki ATAÇ (Balıkesir, DYP) 28.11.1993-05.10.1995

Devlet Bakanı

Ermən ŞAHİN (Muğla, SHP) 25.06.1993-27.07.1994
 Salih SÜMER (Diyarbakır, SHP) 27.07.1994-27.03.1995
 Ziya HALİS (Sivas, CHP) 27.03.1995-18.06.1995

Devlet Bakanı

Ahmet ŞANAL (Adana, DYP) 25.06.1993-28.11.1993
 Mehmet Ali YILMAZ (Trabzon, DYP) 28.11.1993-15.07.1994
 Esat KIRATLIOĞLU (Nevşehir, DYP) 14.08.1994-05.10.1995

Devlet Bakanı

Şükrü ERDEM (Bursa, DYP) 25.06.1993-05.10.1995

Adalet Bakanı

Mehmet Seyfi OKTAY (Ankara, SHP) 25.06.1993-27.07.1994
 Mehmet MOĞULTAY (İstanbul, SHP) 27.07.1994-05.10.1995

Milli Savunma Bakanı

Nevzat AYZAZ (Çankırı, DYP) 25.06.1993-24.10.1993
 Mehmet GÖLHAN (Sakarya, DYP) 24.10.1993-05.10.1995

İçişleri Bakanı

Beytullah Mehmet GAZİOĞLU (Bursa, DYP) 25.06.1993-24.10.1993
 Nahit MENTEŞE (Aydın, DYP) 24.10.1993-05.10.1995

Dışişleri Bakanı

Hikmet ÇETİN (Gaziantep, SHP) 25.06.1993-27.07.1994
 Mümtaz SOYSAL (Ankara, SHP) 27.07.1994-28.11.1994
 Murat KARAYALÇIN (TBMM Dışından, SHP) 12.12.1994-27.03.1995
 Erdal İNÖNÜ (İzmir, CHP) 27.03.1995-05.10.1995

Maliye ve Gümrük Bakanı

İsmet ATTİLA (Afyon, DYP) 25.06.1993-05.10.1995

Milli Eğitim Bakanı

Nahit MENTEŞE (Aydın, DYP) 25.06.1993-24.10.1993
 Nevzat AYZAZ (Çankırı, DYP) 24.10.1993-05.10.1995

Bayındırlık ve İskan Bakanı

Onur KUMBARACIBAŞI (Hatay, SHP) 25.06.1993-27.07.1994
 Mustafa YILMAZ (Gaziantep, SHP) 27.07.1994-23.09.1994
 Halil ÇULHAOĞLU (İzmir, SHP) 05.10.1994-27.03.1995
 Ermən ŞAHİN (Muğla, CHP) 27.03.1995-15.07.1995
 Halil ÇULHAOĞLU (İzmir, CHP) 15.07.1995-05.10.1995

Sağlık Bakanı

Rıfat SERDAROĞLU (İzmir, DYP)	25.06.1993-28.11.1993
Mehmet Kazım DİNÇ (Kocaeli, DYP)	28.11.1993-14.08.1994
Doğan BARAN (Niğde, DYP)	14.08.1994-05.10.1995

Ulaştırma Bakanı

Mehmet KÖSTEPEN (İzmir, DYP)	25.06.1993-12.04.1995
Ali Şevki EREK (Tokat, DYP)	29.05.1995-05.10.1995

Tarım ve Köyişleri Bakanı

Refaidin ŞAHİN (Ordu, DYP)	25.06.1993-05.10.1995

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı

Mehmet MOĞULTAY (İstanbul, SHP)	25.06.1993-27.07.1994
Nihad MATKAP (Hatay, SHP)	27.07.1994-27.03.1995
Aydın Güven GÜRKAN (İçel, CHP)	27.03.1995-04.06.1995
Ziya HALİS (Sivas, CHP)	18.06.1995-05.10.1995

Sanayi ve Ticaret Bakanı

Mehmet Tahir KÖSE (Amasya, SHP)	25.06.1993-27.07.1994
Mehmet DÖNEN (Hatay, SHP)	27.07.1994-27.03.1995
Hasan AKYOL (Bartın, CHP)	27.03.1995-05.10.1995

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

Veysel ATASOY (Antalya, DYP)	25.06.1993-05.10.1995

Kültür Bakanı

Durmuş Fikri SAĞLAR (İçel, SHP)	25.06.1993-27.07.1994
Timurçin SAVAŞ (Adana, SHP)	27.07.1994-27.03.1995
Ercan KARAKAŞ (İstanbul, CHP)	27.03.1995-24.06.1995
İsmail CEM (İstanbul, CHP)	07.07.1995-05.10.1995

Turizm Bakanı

Abdülkadir ATEŞ (Gaziantep, SHP)	25.06.1993-27.07.1994
Halil ÇULHAOĞLU (İzmir, SHP)	27.07.1994-05.10.1994
Şahin ULUSOY (Tokat, SHP)	05.10.1994-27.03.1995
İrfan GÜRPINAR (Kırklareli, CHP)	27.03.1995-05.10.1995

Orman Bakanı

Hasan EKİNCİ (Artvin, DYP)	25.06.1993-05.10.1995

Çevre Bakanı

Rıza AKÇALI (Manisa, DYP)	25.06.1993-05.10.1995

Koalisyon Protokolü

(DYP - SHP)

GİRİŞ

Doğruyol Partisi ile Sosyaldemokrat Halkçı Parti, önceki DYP-SHP Ortak Hükümetinin oluşumunu düzenleyen 19 Kasım 1991 tarihli Protokolü, eklerini ve temel hedeflerini ilke olarak benimser. Bu çerçevede yeni DYP-SHP Hükümeti önceki hükümetin uygulamalarını dikkate alarak, aşağıdaki hedeflere ulaşmayı ortak amaç sayar.

TEMEL İLKELER

Türkiye Devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür. Türkiye'nin üniter devlet niteliği, toplumsal yapımızdan kaynaklanan tarihsel ve geleneksel bir beraberlik ve birlik fikrini yansıtmaktadır. Bu birlik ve beraberlik, ortak bir "siyasi kültürün" sonucudur. Bunu korumaya kararlıyız.

Devletin resmi dili, bayrağı, simgeleri, sınırları ve Türkiye Cumhuriyetinin egemenlik hakları her türlü tartışmanın üstünde ve dışındadır.

Anayasa Hükümleri de dahil demokratikleşmenin ve çağdaş değerlerin önünde duran bütün engeller ayıklanacak ve bir an önce kaldırılacaktır. Gene bu çerçevede, Siyasi Partiler Yasası gözden geçirilerek kadın ve gençlik kollarının örgütlenmesi ve üniversitelerimizin, sivil toplum kuruluşlarının siyasal yaşama aktif katkısı sağlanacaktır. Özetle, hoşgörüye ve karşılıklı uzlaşmaya dayanan katılımcı ve çoğulcu demokratik sistem içerisinde halkın demokratik refleksini kuvvetlendirmeyi amaçlıyoruz. Basın özgürlüğünün önündeki engelleri kaldırmaya da kararlıyız.

İnsan hakları ve temel özgürlüklere dayalı, her yönden çağdaş ve demokratik bir rejim hedefimizdir. Bu çerçevede, laik ve Atatürk ilkelerine bağlı Türkiye, din ve vicdan hürriyetini toplumsal hayatının vazgeçilmez ilkesi sayar.

Ülke çıkarlarını ve milletin üstün değerlerini koruyan ve önde tutan çağdaş Atatürk milliyetçiliğini, uygar dünyanın temel değerlerinden biri olarak görüyor ve benimsiyoruz.

Türkiye'de insan hakları uygulamaları Paris Şartı çerçevesinde gerçekleştirilecek; uluslararası yükümlülüklerle uyularak dünya ile bütünleşme sürecine hız kazandırılacaktır.

"Hukuk devleti" ve "sosyal devlet" anlayışları, bugün artık sadece nitelik belirleyen birer sıfat olmaktan çıkmış, devletin özünü teşkil eden kavramlar haline gelmiştir. Günümüz dünyasında, "hukuk devleti" ve "sosyal devlet" niteliği ve içeriği olmayan bir devlet kavramı düşünülememektedir.

Ülke kaynak ve varlıklarının hakça kullanımı ve bunun gereklerinin yerine getirilmesi sosyal devlet anlayışının vazgeçilmez sonucudur.

Devlet halk için vardır. Her şey halk için ve bütün kesimlerle uzlaşma içinde yapılacaktır. Devletin parası halkın parasıdır. Devlet, her şeyi dürüst ve saydam bir

biçimde yapacaktır. Değişim ve reform ancak halkın aktif katılımıyla ve desteğiyle mümkündür.

Türkiye'yi dünyadaki demokratik değişim ve reform rüzgârından uzak tutmak mümkün değildir. Türkiye bu sürece girmiştir ve 21'inci yüzyılın önder ülkelerinden biri olacaktır.

DEMOKRATİKLEŞME VE DEVLETİN YENİDEN YAPILANMASI

1982 Anayasası ve onun doğrultusunda çıkarılmış diğer yasaların demokratik bir niteliğe kavuşması ve demokratikleşmenin hızlı ve sağlıklı bir süreç izlemesi ertelenemez bir görevdir. Bu çağdaş ve mutlu insanların yaşadığı bir Türkiye'yi amaçlayan tüm siyasal partilerin gündeminin ilk sırası olmalıdır.

1982 Anayasası, hazırlanış, sunuluş ve kabul ediliş süreci, şartları ve içeriği ile ülkemizin demokratik gelişmesi önünde çok önemli bir engel olarak durmaktadır.

Hükümetimiz, yurttaşlarımızın hak ve özgürlüklerini geliştirme mücadelelerini doğal karşılar. Bunu engellemek değil; geliştirmek istemektedir. Ancak bunun için tek bir yola izin vermeye karardır: O da barışçı ve demokratik mücadele yoludur.

1982 Anayasası, toplumsal ve parlamento içi uzlaşmalarla, değiştirilmeye, yenilenmeye ve demokratikleştirilmeye çalışılacaktır. Bu çerçevede;

- Temel hak ve özgürlükler sağlam güvencelere bağlanacaktır. Kişinin hakları genişletilecek ve güvenceleri artırılabilecektir. Sosyal ve ekonomik haklar, başta sendikal haklar ve toplu sözleşme ve grev hakkı olmak üzere çağdaş demokrasi ve ILO standartlarına yükseltilecektir. Basın özgürlüğü ile yurttaşın gerçek, doğru ve çoğulcu bilgi alma hakkı daha da güçlendirilecektir.

- Siyasi haklar genişletilecektir. Siyasal partilerin örgütlenme ve faaliyetleri ile ilgili çeşitli kısıtlama ve sınırlamalar kaldırılacak, siyasal yaşama katılma hakkı genişletilecektir. Seçme, seçilme ve siyasal partilere üye olabilmekle ilgili anayasal ve yasal engeller kaldırılacaktır. Siyasal partilerin, program ve görüşlerini tam bir özgürlük içinde geliştirebilmeleri sağlanacaktır. Başta sendikalar ve çeşitli meslek kuruluşları üzerindeki siyaset yasağı kaldırılacaktır.

- Kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi hem yasal düzenlemelerini hızlandıracak, hem de TBMM'nin yasama yetkisini zayıflatmayacak bir biçimde yeniden düzenlenecektir.

- Demokratik sivil otorite güçlendirilecektir.

- Olağanüstü hal ile sıkıyönetim, seferberlik ve savaş halleri ile ilgili düzenlemeler hukuk devletinin ilkeleri ile uyumlu hale getirilecektir.

- Yerel yönetimler, özerklik, maddi kaynak ve yetkileri açısından güçlendirilecek; merkezi yönetim yerine, yerinden yönetim ilkesi pekiştirilecektir.

- Başta İstanbul olmak üzere metropoller için özel yönetim biçimleri oluşturulacaktır.

- Üniversiteler bilimsel ve yönetsel özerkliğe kavuşturulacaktır.

- Radyo ve TV yayınları üzerindeki devlet tekeli kaldırılacaktır.
- Meslek kuruluşlarının güçlenmesi ve özerkleşmesi sağlanacaktır.
- Yargı bağımsızlığı, yargıç güvencesi ve tabii hakim ilkeleri güçlendirilecektir.
- İdarenin yargı denetimi ve Anayasa Mahkemesinin denetim yetkisi genişletilecek ve etkinleştirilecektir.
- Genelde TBMM'nin çalışmaları, özelde ise bütçenin yasalaştırılması süreci hızlandırılacak ve etkinleştirilecektir.
- Anayasanın geçici hükümleri ayıklanacaktır.

Rejimimizin demokratik, özgürlükçü, çoğulcu, hukuk devleti ilkesine bağlı, insan haklarına saygılı, laik ve sosyal devlet niteliklerinin geliştirilmesi Ortak Hükümetin temel hedefidir.

Anayasa değişiklikleri gerçekleştirilinceye değin; varolan temel rejim yasaları bugünkü Anayasanın tanıdığı son sınıra kadar demokratikleştirilecektir.

Bu çerçevede aşağıdaki yasalar yeniden düzenlenecektir:

- Siyasal Partiler Yasası
- Seçim Yasası
- İş, sendikalar, toplu sözleşme ve grev yasaları
- Yerel yönetimlerle ilgili yasalar
- Basınla ilgili düzenlemeler
- Üniversiteler Yasası
- Dernekler Yasası
- Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası
- TRT Yasası
- Sıkıyönetim ve Olağanüstü Hal yasaları
- Terörle Mücadele Yasası
- Pasaport Yasası
- Polis Vazife ve Salahiyetleri Yasası

Demokratik parlamenter rejimimizin bugün temel darboğazlarından birini, yasama çalışmalarının çok yavaş yürümesi oluşturmaktadır. Bunun aşılması için Meclis İçtüzüğünde gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

49'uncu Hükümetin bugüne değin TBMM'ne göndermiş bulunduğu yasaların bir an önce yasalaşması için çaba harcanacaktır.

İnsan haklarının daha güçlü bir biçimde korunması amacıyla yeni yasal düzenlemeler ve kurumlaşmalar yapılacaktır.

Düşünceyi yayma özgürlüğü genişletilecek, kitap toplama, yasaklama ve ağır cezalar uygulama gibi kısıtlamalar; çağdaş demokrasilerdeki standartlara ulaştırılacaktır.

12 Eylül döneminde çeşitli mağduriyetlere uğramış kişi, kuruluş ve örgütlerin mağduriyetleri hızla giderilecektir.

Güvenlik soruşturması, istisnai durumlar dışında kaldırılacaktır.

Adaletin hızlandırılması, bağımsızlığın pekiştirilmesi ve savunma hakkının güçlendirilmesi yolunda başlatılmış bulunan “adli reform” çalışmaları hızlandırılarak sürdürülecektir. Adaletin kendine yakışır çalışma ortamında ve yeterli maddi olanaklarla donatılarak gerçekleştirilebilmesi için bütçe payı zaman içinde artırılacaktır.

Devlet personel rejimi, kamu çalışanlarının sendikal haklarının sağlanması ve geliştirilmesi de gözetilerek yeniden düzenlenecektir. Devlet, istihdam sorununu aşmanın bir aracı olarak değil; etkin, ekonomik, demokratik ve hakça işleyen bir hizmet birimi olarak görülecektir. Devletin buyurgan, karışmacı, bürokratik, merkeziyetçi, doğrudan işletmeci ve yürütücü nitelikleri arındırılacak, demokratik ve sosyal nitelikleri güçlendirilecektir. Devlet, her kademesinde temel tercihleri belirleyen, yönlendiren, denetleyen; daha saydam, daha sosyal, daha demokratik ve daha etkin bir devlet haline getirilecektir.

Hükümetimizin temel hedeflerinden biri olan açık ve dürüst yönetim anlayışını gerçekleştirebilmek için devlet işlerinde ve ihalelerinde her türlü yolsuzluğu önleyici, yeni ve kalıcı düzenlemeler yapılacaktır. Devlet denetim organları yeniden düzenlenerek daha etkili ve bağımsız bir hale getirilecektir. Yolsuzluklardan hesap sorulmasına devam edilecektir.

GÜNEYDOĞU, GÜVENLİK VE İÇ BARIŞ

Terörle, bütün olanaklarla ve büyük bir kararlılık içinde mücadeleye devam edilecektir. Ancak her koşulda hukuk devleti ilkelerine ve insan haklarına saygı gösterilecektir. Hükümeti oluşturan partilerin; tüm halkımıza saygı, sevgi ve insan hakları anlayışı ile yaklaştığı ve hep böyle yaklaşacağı konusunda kimsenin kuşkusunun olmamalıdır.

“Olağanüstü Hal” rejimi, yetki boşluğu yaratmayacak yeni yasal düzenlemelerin yapılmasıyla birlikte, yürürlükten kaldırılacaktır. Koruculuk sisteminin tasfiyesi ilke olarak benimsenmektedir. Ancak bunun yaratacağı istihdam ve güvenlik sorunları zaman içinde çözülerek, bu hedefe varılacaktır.

Hükümetimiz, yurttaşlarımızın etnik, kültürel ve dile ilişkin kimlik özelliklerinin özgürce ifadesinde, korunmasında ve geliştirilmesinde karşılaştıkları yasal ve fiili eksiklik, engel ve sınırlamaları Türkiye’nin de imza koyduğu Paris Şartı’na uygun bir biçimde ve ulusal bütünlük içinde giderecektir. Türkiye’nin üniter yapısı içinde çeşitli etnik, kültürel, dil ve inanca ilişkin kimlik özellikleri özgürce ifade edilebilecek, özenle korunabilecek ve rahatça geliştirilebilecektir. Hükümetimiz bunları toplumumuz için bir zenginlik saymaktadır. Bölgenin kalkınması, yaşam koşullarının iyileştirilmesi, bozulan dengelerin düzeltilmesi, haksızlıkların ön-

lenmesi, istihdamın arttırılması Güneydoğu politikalarının vazgeçilmez temelini oluşturacaktır. Bu amaçla sağlam kaynaklara bağlanmış bir bölge planlanması hızla yürürlüğe konulacaktır.

EKONOMİ

Ekonomi yönetiminde Maliye, Hazine, DPT ve Merkez Bankasının tam bir uyum içinde çalışmalarını sürdürecektir ortam ve koşullar mutlaka sağlanacaktır.

Türk ekonomisi bugün kabuğuna sığmamaktadır. Dünyadaki gelişmeler, ekonominin geldiği nokta çok daha süratle hareket etmemizi gerektirmektedir. Bunun için de kararlı çözümlere ve farklı yaklaşımlara ihtiyaç vardır. Halkımızı başka türlü refaha kavuşturmak imkânı yoktur. Amaç, devleti asli görevlerinde etkinleştirmektir.

Dünya ekonomisi ile entegrasyonda Türk Ekonomisi'nin makro dengeler yönünden önemli sorunları vardır. Yapısal özellik arzeden bu sorunlar kamu kesiminde yoğunlaşmaktadır. Bu sorunlar kamu ekonomik kesiminde küçülerek yeniden yapılandırma ve reform programı ile çözümlenecektir. Bu kapsamda KİT reformu, özelleştirme, vergi reformu öncelikle ele alınacak konulardır.

KİT reformu programı yaygın ve hızlı bir özelleştirme programı ile birlikte yürürlüğe konulacaktır. Özelleştirme, 2000'li yıllarda Türkiye'yi KİT yükünden kurtaracak şekilde uygulanacaktır. Özelleştirme, halkın öncelikleri öne alınarak ve sağlam kaynaklara ulaşmak amacıyla uygulanacaktır. Bu konuda gereken yasal değişiklikler kararlılıkla yapılacaktır. Özelleştirmeden sağlanacak kaynaklarla iç borçlar azaltılarak faiz yükü düşürülecektir. Ayrıca bu kaynaklar küçük ve orta boy işletmelere, esnaf ve zanaatkâra, çiftçilere ek kredi imkânı sağlayacak ve onların ek istihdam yaratmalarına katkıda bulunacaktır.

Özelleştirme, büyük zararlara yol açan ve satışı mümkün olmayan kuruluşların tasfiyesi ve kapatılması uygulaması ile birlikte yürütülecektir. Özelleştirme gerçek bedel üzerinden ve saydam yöntemlerle gerçekleştirilecektir. Özelleştirmede mülkiyet elden geldiğince yaygınlaştırılacak ve rekabetin korunması ve sağlanması ilkelere uyulacaktır.

Özelleştirme, kapatma ve tasfiye uygulamalarında karşılaşılabilecek işten çıkarma ve istihdam sorunları, özel sosyal güvenlik ve işgücü rehabilitasyonu programlarıyla aşılabilecektir.

KİT reformu ve özelleştirme nedeniyle işsiz kalan işçiler için pilot işsizlik sigortası başlatılacak; böylece mağduriyetler önlenecektir.

KİT açıkları aslında halkın cebinden alınan paralardır. Bunlar enflasyonun da önemli bir nedenidir. 21'inci yüzyıla girerken halkın sırtındaki bu haksız yükü kaldırmak zorundayız. 2000'li yıllara girerken toplum için gerekli istisnalar dışında KİT kalmamasını amaçlıyoruz.

Tarım ve Kredi Kooperatiflerinin çiftçiye gerekli desteği verebilmeleri ve esas amaçları dışındaki ticari ve sınai faaliyetlerden arındırılmaları sağlanacaktır.

Yerel yönetimlerin temel görevleri dışında açmış oldukları ve karlı yürütemedikleri ticari ve sınaî kuruluşlardan kurtulabilmeleri için gerekli özendirmeler yapılacaktır.

Yeraltı kaynaklarının özelleştirilmesine imkân verecek düzenlemeler yürürlüğe konulacaktır.

Kamu kurum ve kuruluşlarının taşınmazlarının sağlıklı bir envanterinin yapılarak halka satışına imkân veren düzenlemeler kısa sürede yapılacaktır.

Vergi yükünün vatandaşlar arasında adaletli ve dengeli dağılımına özen gösterilecek ve gelir dağılımı bu yoldan da düzeltilecektir. Bu çerçevede vergi oranları yeniden gözden geçirilecek ve vergi kaçak ve kayıpları önlenecektir. Kayıt dışı sektör denetim altına alınacaktır. Böylece, sosyal devletin gerektirdiği harcamaları karşılayacak sağlam kaynağa dayalı gelir artışları sağlanacaktır.

Yeniden yapılanma ve reform programı uygulaması sonucunda kamu açığı küçültülerek mali denge sağlanacak, enflasyon ve ona bağlı olarak faizler düşürülecektir. Bu konunun üzerine cesaretle gidilecektir; çünkü başka çare yoktur.

Finans kesimi ve sermaye piyasası reformları, dünyadaki gelişmeler paralelinde sürdürülecek, böylece sermayenin tabana yayılması, gelir dağılımındaki dengesizliğin giderilmesi sağlanacak; bu yolla da para ve sermaye piyasaları derinlik kazanacaktır. Buna bağlı olarak İstanbul, dünyanın sayılı finans ve ticaret merkezlerinden birisi haline getirilecektir.

Ülkemizin önündeki 20 yıl içinde nüfusu 85 milyona yaklaşırken, milli geliri 3-4 kat artacaktır. Bunun yaratacağı altyapı ihtiyaçlarının karşılanması için özellikle enerji üretimi, havaalanı, liman ve ulaşım gibi altyapı alanlarında “mega projeler” gündeme gelecektir. Verimlilik ilkesi de dikkate alınarak bu projelerin yurt sathında dağılımına özen gösterilecektir. Bu amaçla, “yap-işlet-devret” vb. yeni finansman sağlayacak yöntemler geliştirilecektir.

Bölgesel entegrasyonları, uluslararası serbest ticaret ortamının yaratılması için bir geçiş uygulaması olarak görüyor ve benimsiyoruz. Bu çerçevede ülkemiz, bir yandan çok yönlü ticaretin geliştirilmesine gerekli katkıyı sağlamayı sürdürürken; öte yandan da bölgesel entegrasyonlardan en üst düzeyde yararlanmaya çaba gösterecektir.

Bu perspektifte, Türkiye’nin AT’na üyelik başvurusu çerçevesinde başlattığı hazırlık ve uyum çalışmaları önem kazanmaktadır. “Gümrük Birliği”ni oluşturma süreci ve topluluk hukuk düzeni ve vergi yapısı ile Türk hukuk düzeninin ve vergi yapısının uyumlaştırılması çalışmaları hızlandırılacaktır.

Türk sanayici ve ihracatçısına uluslararası rekabet gücüne sahip mal ve hizmet üretimi için gerekli koşullar sağlanacak ve bu amaçla dünya fiyatlarında girdi sağlayacak özendirme mekanizmaları işletilecektir.

Türk müteşebbislerinin ve yabancı ortaklarının Orta Asya cumhuriyetlerinde yatırım yapmaları teşvik edilecektir. Bu çerçevede, Türk müteşebbislerinin ve müteahhitlerinin ülke riski konusunda Eximbank Risk Sigortası uygulaması ön planda tutulacaktır.

Türk denizcilik sektörü, Türkiye'nin coğrafi konumu da dikkate alınarak özellikle teşvik edilecektir.

Turizm sektörü, ödemeler dengesi içinde önemli bir yere sahiptir. Altyapı projeleri yoluyla da bu sektör teşvik edilecektir. Turizm faaliyetlerinin dünya ile bütünleşmedeki rolü de dikkate alınarak, bunlar çeşitlendirilecektir.

Tam istihdama ulaşmak, orta vadeli bir hedeftir. Buna, ekonomik istikrar hedefine ulaşıldıktan ve gerekli kurumsal düzenlemeler yapıldıktan sonra kalıcı, sürekli ve yüksek bir büyüme hızı ile ulaşılabilecektir. Hedefimiz olan kalıcı, sürekli ve yüksek büyüme hızına ancak sanayileşme ve bilgi toplumunun gerekleri yerine getirilerek ulaşılabileceğine inanmaktayız.

DEĞİŞİM VE REFORM POLİTİKALARI

Türkiye'de hayatı her yönüyle olumlu olarak değiştirecek, kolaylaştıracak, dünyadaki değişim rüzgârını yakalamayı ve dünya ile bütünleşmeyi sağlayacak değişimler gerçekleştirmek başlıca amacımız olacaktır. Bu konuda toplumun her kesimine görev düşmektedir. Reformlarda süreklilik esastır. Hükümet her alanda değişim ve reformları yürütmek ve yenilerini başlatmak kararlılığı içindedir. Şüphesiz bunların neticeleri bugünden yarına alınamaz.

Sosyo-ekonomik istikrar ve uzlaşma ortamı büyük öneme sahiptir. Bu amaçla Batı'daki örneklerine paralel olarak bir "Ekonomik ve Sosyal Konsey" kurulacaktır.

Devletin ekonomideki rolünün değişmesi doğrultusunda planlamanın yapısında ve yaklaşımında değişiklik yapılacaktır. Buna göre, Devlet Planlama Teşkilatı, bilgi ve beyin merkezi haline dönüştürülecek, uluslararası kuruluşlarla iletişim içinde çalışacak; ileriye dönük stratejileri geliştirerek, ufku olan politikalar belirlenmesinde öncülük edecektir. DPT uygulamayı yönlendiren dinamik bir yapıya kavuşturulacaktır. Planlar, katılım ve uzlaşma ile gerçekleştirilecek ve özel kesim için orta ve uzun vadeli belirsizlikleri giderici genel bir yönlendirme görevini üstlenecektir.

Yerel yönetimlere idari ve mali özerklik kazandırılacaktır. Kamu yönetiminin ayrılmaz parçası olan yerel yönetimlerle ilgili mali reformun amacına ulaşması için bu reform, idari reformla birlikte ele alınacaktır. Yeni ve sağlıklı kentleşme modeli uygulanacaktır. Belediye sınırları içindeki kamuya ait arazi ve arsalar projelendirilmek suretiyle halka satılacaktır. Konut sorunu kentleşme olgusu ile birlikte ve arsa/altyapı/konut bütünlüğünü gözetten bir yaklaşımla çözülecek ve bu amaçla gerekli kaynaklar ayrılacaktır.

Belediyelerin finansman sorunlarına sağlıklı ve kalıcı çözümler bulmak amacıyla gelirleri yeni düzenlemelerle artırılabilecektir.

Demokratikleşme sürecinin ayrılmaz bir parçası olan özel televizyon ve radyolar kurulması halkın açık arzusudur. Hükümet bu yönde karardır. Bunun için hazırlanan yasa da hızla çıkartılacaktır.

Türk sosyal güvenlik sistemi halen ciddi bir finansman darboğazı ile karşı karşıyadır. Sosyal Sigortalar Kurumu, Bağ-Kur ve Emekli Sandığının kısa dönemli finansal sorunlarını çözmek üzere gerekli yasal düzenlemeler gerçekleştirilecektir.

Uzun dönemde bu üç kuruluşun tek çatı altında birleştirilmesi ve bu kuruluşların piyasa sistemi ile uyumlu çalışabilir bir yapıya kavuşturulması sağlanacaktır. Çalışan kesimin bütün kazanılmış hakları korunacaktır.

Tüketicilerin korunmasına özen gösterilecek ve bu yönde yasal düzenlemeler yapılacaktır.

Kalkınmada öncelikli yörelerle diğer yöreler arasındaki gelişmişlik farklarını azaltmak ve bölgeler arası gelişmişlik açığını kapatmak Hükümetimizin üzerinde duracağı başlıca sorunlardan biri olacaktır. Yarım kalmış yatırımlar için özel teşvikler uygulanacak, bölgenin altyapı eksikleri tamamlanacak, tarım ve hayvancılık sektörü özellikle teşvik edilecektir.

Çağdaş ve sağlıklı yaşamın vazgeçilmez unsurlarından biri çevre ve doğal hayatın korunmasıdır. Gelişme doğaya rağmen değil, doğa ile uyum içinde gerçekleştirilecektir.

Tarımsal destekleme sistemi yeniden gözden geçirilecektir.

Birliklerin sanayi tesis ve işletmelerin ayrılması ve özelleştirilmesi, gerçek sahipleri olan üreticiler tarafından yönetilmesi ve mali yapılarının güçlendirilmesi sağlanacaktır.

Arz fazlası bulunan ve alımlarda finansman zorluğu yaşanan bazı ürünlerde üretimi azaltıcı, üretim yetersizliği olan ürünlerde ise arzı artırıcı teşvikler uygulanacaktır. Bu çerçevede ürün planlamasına geçiş hazırlıkları yapılacaktır.

Toptancı Hal Yasası ile tarımsal ürünleri pazarlama borsaları tasarıları yasalaştırılacaktır.

Sonuç olarak, ferdi esas alan, onun günlük yaşamını çağdaş düzeye yükselten, bilgi çağının insanını yetiştiren, ekonomi ve eğitim alanlarında herkesle rekabet edebilen sosyal alanda kendisiyle barışık bir toplum yaratmak istiyoruz. Dünyada daha saygın, çevresinde örnek ve önder, insanlığa yaratıcı katkıları olan 21'inci yüzyılın Türkiye'si hedefimizdir.

SOSYAL DEVLET

Türkiye, sosyal devleti gerçekleştirmek zorundadır. Hükümetimiz bu doğrultuda yasal, kurumsal ve diğer önlemleri alacaktır. Bu çerçevede;

- Sosyal güvenlik sistemi mali açıdan sağlığa kavuşturulacaktır. Güvenlik sistemi yaygınlaştırılacaktır. Sosyal güvenlik sisteminin sigortalıya sağladığı güvenceler artırılacak ve sigorta kurumlarının sağladığı güvenceler birbirine yaklaştırılacaktır.

- Sosyal hizmetler geliştirilecek ve yaygınlaştırılacaktır. Özürlüler için yeni kurumlaşmalar düzenlenecek ve yeni kaynaklar ayrılacaktır.

- 8 yıllık zorunlu temel eğitim hızla yaygınlaştırılacaktır. Eğitime bütçeden ayrılan payın artırılması süreci devam edecektir. Eğitim sektörüne özel yatırım yapılması özendirilecektir. Laik, evrensel, cumhuriyetçi, milli kültürü geliştirici, yaratıcı, özgür düşünceye dayalı bir eğitim politikası esastır. Kişilik sahibi nitelikli insan yetiştirmek amaçtır. Eğitim personelinin maddi olanakları iyileştirilecektir.

- Sağlık sistemi yeniden düzenlenecektir. Sağlık sektörüne özel yatırımlar özendirilecektir. Koruyucu sağlık hizmetleri hızla geliştirilecektir. Sağlık hizmetleri kademelendirilecektir. Sağlık hizmetlerine devlet bütçesinden ayrılan ödenekler dışında, sistem ilke olarak üyelik ve prim esasına dayandırılacaktır. Ancak prim ödeyemeyecek durumda da olsa hiç kimse gerekli sağlık hizmetlerinden yoksun tutulmayacaktır. Sağlık personelinin maddi olanakları iyileştirilecektir.

- Etkin, yaygın ve hızlı bir aile planlaması uygulanacak ve bunun için gerekli yeni düzenlemeler yapılacak ve yeni kaynaklar sağlanacaktır.

- Ücretlerin, memur, emekli, dul ve yetim maaşlarının, tarım ürünleri destekleme fiyatlarının artışlarının enflasyon oranının altında kalmaması sürdürülecektir. Bu gelir kategorilerinde ekonomik büyümeyi paylaştıracı ve dolayısıyla gelir bölüşümünü düzeltici iyileştirmeler sağlanacaktır.

- Çağdaş toplumun kaçınılmaz bir gereği olarak bireye önem verilecek özellikle çocuk, genç ve kadınların ihtiyaçlarının karşılanmasına ve yetişmelerine özen gösterilecek, kadının sosyal statüsü güçlendirilecektir.

- Çalışma yaşamında yaygınlaşma eğilimi gösteren sendikasılaştırma, sigortasızlaştırma ve güvencesiz kılma çabalarına karşı yeni önlemler alınacaktır. İşsizlik sigortası gerçekleştirilecektir. İş güvencesi ILO standartlarında sağlanacaktır. 158 sayılı ILO Sözleşmesi yasalaştırılacaktır. Tüm uluslararası sözleşmeler hızla iç hukuka yansıtılacaktır.

DIŞ POLİTİKA

Diğer devletlerle uluslararası dayanışma içinde, ülkemizin çıkarlarını ön planda tutan, kişilikli, tutarlı ve bilinçli bir dış politika izlemek ana hedeftir. Türkiye, dış politikada, evrensel değerleri savunan, barışçıl tutumunu sürdürecektir ve dış ilişkilerin karşılıklı yarara dayalı olduğu bilinci ile hareket edilecektir.

Uluslararası topluluğun saygın bir üyesi olmak ve çağımız değişimlerinin getirdiği gelişmeler sonucu doğacak ekonomik yapılaşmalarda ve yeni kurulacak güvenlik sistemlerinde yer almak, Türk dış politikasının öncelikli hedefleri arasındadır.

Komşularımızdaki ve tüm bölgedeki gelişmeler dikkatle izlenecektir.

Kıbrıs sorununun askıda kalmadan bir an önce çözüme bağlanması Türkiye'nin en içten arzusudur. Ancak Kıbrıs sorununun, iki toplum arasındaki görüşmelerle ve adada, iki eşit toplumun varlığını kabul eden ve siyasal eşitlik çerçevesinde iki topluma eşit haklar ve güvenceler veren bir yapı içinde çözülebileceğine inanıyoruz. Dış baskılar kullanılarak ve sorunun kapsamı genişletilerek, Kıbrıs sorununun çözümüne olumlu katkı getirme imkânı yoktur. Sorunun çözümünde, Hükümet, karşılıklı anlayış yoluyla üzerine düşen en olumlu katkıyı yapmaya hazırdır.

Komşumuz Yunanistan'da o ülkenin vatandaşları olarak yaşayan Türk azınlığının antlaşmalarla kazanılmış tüm haklarının savunulmasına devam edilecektir. Hükümet Ege sorunu dâhil, tüm ikili sorunları Yunanistan Hükümeti ile samimi bir diyalog içinde çözümlemeye hazırdır.

Evrensel değerlere inanan ve bunları savunan ülkemiz, Batı Avrupa ile her yarıdaki yakın ilişkiyi ve işbirliğini samimiyetle karşılar. Türkiye'nin AT üyeliğinin gerçekleşmesi için her türlü çaba gösterilecektir.

Hükümetimiz, ABD ile dostluğa ve yakın siyasal, ekonomik ve ticari işbirliğine özel bir önem vermekte ve ABD ile ülkemizin karşılıklı çıkarları çerçevesinde, en iyi ilişkileri sürdürmeye kararlı bulunmaktadır.

Bağımsız Ülkeler Topluluğu ile her alanda iyi komşuluk ilişkilerimizi geliştirmeye devam edeceğiz.

Üyesi bulunduğumuz İslam Konferansı üyesi ülkeler ve diğer Müslüman ülkelerle olan ilişkilerimizi dikkatle, özenle geliştireceğiz.

Kafkasya ve Orta Asya'daki Türk Cumhuriyetleri ile ilişkilerimizi manevi bağlarımıza ve uluslararası ilkelere dayalı bir biçimde geliştirmeye devam edeceğiz.

Yurt dışındaki işçilerimizin ve ailelerinin, bulundukları ülkelerde her türlü ayrımcılıktan korunarak, güvenlik içerisinde ve eşit haklara sahip olarak yaşamaları için gerekli her türlü çalışma yapılacaktır.

Bosna-Hersek ve Azerbaycan olaylarında daima, yalnız kardeşlerimiz oldukları için değil, haklı, mağdur ve mazlum oldukları için hak, adalet ve insanlık gözeterek kardeşlerimizden yana olacağız. Sorunların adil çözümü için uluslararası ve ikili alanda elimizden geleni yapmaya kararlıyız.

KEİ ve ECO gibi kurucu üyesi olduğumuz bölgesel kuruluşlara katkımız artarak devam edecektir. Değişen dünya koşullarında bölgesel entegrasyonlar giderek önem kazanmaktadır. NAFTA ve Pasifikteki gelişmeler de başka bölgelerdeki yeni örneklerdir. Türkiye, küreselleşmenin bir gereği olarak, bütün bu oluşumlarla ilişki kurmak durumundadır.

EKLER

EK 1

- Halka daha iyi hizmet verebilmek için, Tekel Genel Müdürlüğü, Gümrük İdaresi ve Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü Başbakanlığa bağlı kuruluşlar haline getirilerek, Tekel Genel Müdürlüğü ve Gümrük İdaresi Başbakan adına bir Devlet Bakanının görev alanına, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü ise yine Başbakan adına diğer bir Devlet Bakanının görev alanına dahil edilecektir. Daha sonra yapılacak yasal düzenlemeler ile müstakil bakanlıklar haline getirilecekler ve böylelikle Bakanlık sayısı toplam 34 olacaktır.

- Önceki DYP-SHP Ortak Hükümetinin "il" ve "ilçe" yapma ve bazı kentleri büyükşehir statüsüne yükseltme çalışmaları kısa zamanda sonuçlandırılacaktır.

- Yeni Ortak Hükümet kurulurken partilerin temsil oranları ve üstlendikleri bakanlıklar aynen korunacaktır.

- Hükümet, yasama yılı içinde çıkartılmasını istediği yasaları, Grup yöneticileri ile birlikte takvim de belirleyerek bir ortak öncelikler programına bağlayacaktır.

- Önceki Ortak Hükümetin kurulmasını öngördüğü yeni bakanlıklar en kısa sürede kurulacaktır.

- Üst düzey devlet görevlilerinin atanması, ilgili Bakanın önerisi, Başbakan ve Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısının mutabakatıyla kararlaştırılacaktır.

EK 2

ORTAK HÜKÜMETTE SHP SORUMLULUĞUNA BIRAKILAN BAKANLIKLAR

1. Başbakan Yardımcılığı ve
 - TÜBİTAK
 - Atom Enerjisi Kurumu
 - Milli Prodüktivite Merkezi
 - TSE'nin bağlı olduğu Devlet Bakanlığı,
2. Dışişleri Bakanlığı,
3. Adalet Bakanlığı,
4. Bayındırlık ve İskân Bakanlığı,
5. Kültür Bakanlığı,
6. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı,
7. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı,
8. Turizm Bakanlığı,
9. Toplu Konut İdaresi de dâhil olmak üzere, şehirleşme ve şehircilikten sorumlu Devlet Bakanlığı,
10. İnsan Haklarından sorumlu Devlet Bakanlığı,
11. Deniz İşlerinden sorumlu Devlet Bakanlığı,
12. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme de dahil olmak üzere aile, kadın, çocuk ve engellilerden sorumlu Devlet Bakanlığı.

EK 3

SOSYALDEMOKRAT HALKÇI PARTİNİN HÜKÜMETİN YAPISI İÇİNDEKİ YERİ

1. - Hizmet Bakanlıkları:
 1. Adalet,
 2. Dışişleri,
 3. Bayındırlık ve İskân,
 4. Kültür,

5. Turizm,
6. Çalışma ve Sosyal Güvenlik,
7. Sanayi ve Ticaret.

2. - Devlet Bakanlıkları:

1. Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı

Bağlı Kuruluşlar: Çizelgedeki 8 No.lu kuruluşlar

2. Devlet Bakanı (12)

Bağlı Kuruluşlar: Çizelgedeki 12 No.lu kuruluşlar ve Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunun eklenmesiyle.

3. Devlet Bakanı (13)

Bağlı Kuruluşlar: Çizelgedeki 13 No.lu kuruluşlar

4. Devlet Bakanı: Çizelgedeki 14 No.lu kuruluşlar

5. Devlet Bakanı: Çizelgedeki 15 No.lu Toplu Konut İdaresi Başkanlığının eklenmesiyle

SHP Genel Başkanı
Erdal İNÖNÜ

DYP Genel Başkanı
Tansu ÇİLLER

TBMM Tutanak Dergisi
Dönem 19 Cilt 37 Birleşim 119
Sayfa 367-394
30.06.1993 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

BAŞKAN — Başkanvekili Yılmaz Hocaoglu

KÂTİP ÜYELER: Cengiz Üretmen (Manisa)

Feridun Pehlivan (Bursa)

Açılma Saati: 15.00

Hükümet Programının Okunması

BAŞKAN — Gündemin, “Özel Gündemde Yer Alacak İşler” kısmına geçiyoruz.

Başbakan Sayın Tansu Çiller tarafından kurulmuş bulunan Bakanlar Kurulunun Programı okunacaktır.

Bakanlar Kurulu Programını okumak üzere Başbakan Sayın Tansu Çiller’i kürsüye davet ediyorum.

Buyurun Sayın Başbakan. (DYP sıralarından ayakta alkışlar ve SHP sıralarından alkışlar)

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Cumhuriyetimizin 50’nci Hükümeti olarak, şahsım ve çalışma arkadaşlarım adına, Yüce Meclisin seçkin üyelerini saygıyla selamlıyorum.

Yedi kez Başbakan olarak ülkemize büyük hizmetler vermiş bulunan Sayın Süleyman Demirel’in ülkemizin Cumhurbaşkanlığına seçilişi ertesinde DYP Genel Başkanlığı’nı üstlenerek, yeni Hükümeti kurmakla görevlendirildim. Yirmi aya yakın bir süredir başarı ile hükümeti devam ettiren DYP ve SHP partileri bir koalisyon protokolü imzalayarak yeni bir hükümet kurmaya karar vermişlerdir.

YAVUZ KÖYMEN (Giresun) — Öyleyse niye değişti kabine?

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Hükümetimiz, 21. yüzyıla hazırlanan bir dünyada, Türkiye’nin yenilenme ve değişim azmini temsil etmektedir. Bu yenilenme ve değişimi, her alanda, süratli, kapsamlı ve kararlı adımlarla gerçekleştireceğiz. Çağdaş siyasi normları, ekonomik ve sosyal hedefleri yakalayacağız.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Cumhuriyetimizin 70’inci yılında yeni bir atılım heyecanı ile ülkemizi 21’inci yüzyıla taşıma misyonunu yüklenmiş bir kuşağın Hükümetiyiz. Satı Kadın’ın Yüce Meclise girişinden Başbakanlığa uzanan bir çizgide, Türkiye’nin siyasi ve sosyal erdemi ve başarısı da yansımaktadır.

Dünyadaki değişim ortamında Türkiye’miz kendisini hızla yenilemek zorundadır.

Bugün halkımızın her kesimi bunu istiyor; iktidarıyla muhalefetiyle TBMM'ne büyük bir görev düşüyor; halkın ve çağın gerisinde kalmamak. Karşınıza, bu duygularla, böyle bir anlayışla çıkıyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, millet iradesinin mutlak üstünlüğü ile egemenliğin kayıtsız şartsız millete ait olduğu ilkesi, hareket noktamızdır.

Devletin resmi dili, bayrağı, simgeleri, sınırları ve Türkiye Cumhuriyeti'nin hükümlerlik hakları her türlü tartışmanın dışındadır. *(DYP sıralarından "bravo" sesleri, alkışlar)*

Türkiye, devleti, ülkesi ve milleti ile bölünmez bir bütündür. İlkemizin bölünmez bütünlüğü tartışılmaz. Türkiye'nin üniter devlet niteliği, toplumsal yapımızdan kaynaklanan tarihsel ve geleneksel beraberlik ve birlik fikrini yansıtmaktadır. Bu birlik ve beraberlik ortak bir "siyasi kültürün" sonucudur. Bu beraberlik ve birliğin zedelenmesinin, kesinlikle kimseye yararı yoktur.

Türk devletinin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü her koşulda sonuna kadar savunmaya ve kesinlikle korumaya kararlıyız. *(DYP sıralarından alkışlar)*

Türk devletinin bölünmez bütünlüğü ve demokratikleşme süreci içinde, çağdaş değerlerin önünde duran yasa ve engelleri tek tek ayıklayıp kaldırmak kararındayız. Kendimiz için ve halkımız için. Halkımızın, çoğulcu demokrasi içinde demokratik katılımını güçlendirmek amacıyla, kişi hak ve hürriyetlerini, güvence altına almak zorundayız.

Özgürlükçü, çoğulcu ve her anlamda tam demokratik rejimden vazgeçemeyiz. Bundan asla ödün veremeyiz.

Düşünce ve inanç özgürlüğü, tıpkı yönetim hakkı gibi, siyasi haklar olmaktan çıkmış yani o aşamayı geçmiş olarak insanlık haklarının arasına katılmıştır. Devletin, inanç hakkı ve inanç farklılıklarından bağımsız olarak işlemesi, ancak inanç özgürlüğüne saygılı ve onun gereklerine de uygun hareket etmesi esasına dayanan çağdaş laiklik anlayışı temel prensibimiz olmaya devam edecektir.

İnanç, düşünce, anlatım özgürlükleri çağdaş bir toplumun temelidir, kısıtlanamaz. Laik ve Atatürk ilkelerine bağlı Türkiye, aynı zamanda din ve inanç özgürlüğünü toplumsal yaşamın vazgeçilmez bir ilkesi sayar.

Günümüz demokrasilerinde hak ve özgürlüklere yönelik en önemli tehdit, şiddet ve terörden gelmektedir. Güneydoğu Anadolu bölgemizde yıllardır devam eden teröre karşı önemli mesafe alınmıştır. Hiç kimsenin kuşkusu olmasın, bu sorun hukuka saygılı kalınarak mutlaka çözümlenecektir. Bu hepimizin sorunudur, devletimizin sorunudur ve herkesin katkısı gerekir.

Şiddet ve terör yolu ile devletin varlığına ve demokratik rejime saldırı, insan hak ve özgürlükleri çerçevesinde kabul edilemez. Devletin görevi hukuka ve insan haklarına dayalı demokratik bir devlet anlayışını ödünsüz uygulamaktır. Böyle bir devlet anlayışı ülkenin ve yurttaşların tümü için güvencedir.

1987 yılından beri süren Olağanüstü Hal uygulaması, yetki ve otorite boşluğu yaratmayacak yeni yasal düzenlemelerin yapılmasıyla birlikte yürürlükten kaldırılabacaktır.

Hükümetimizce, koruculuk sisteminin tasfiyesi ilke olarak benimsenmiştir. Bunu gerçekleştirmek için, öncelikle koruculuğun kaldırılmasının yaratabileceği istihdam ve güvenlik sorunlarının çözülmesi gerekmektedir. Hükümetimizin etkin, cesur ve kalıcı önlemleri uygulamaya koymasıyla bu hedefe varılacaktır.

Yurttaşlarımız arasında kültür, düşünce, inanç, dil ve köken farkları olması doğaldır. Bunlar başka ülkeler için de geçerlidir. Böyle çeşitlilik demokratik ve üniter devlet için zaaf değildir. Üniter bir yapı içinde çeşitli etnik, kültürel ve dile ilişkin kimlik özellikleri özgürce ifade edilebilir. Bu, ulus ve devlet birliğinin gücünü azaltmayacak, aksine pekiştirecektir.

Türkiye’de herkes eşittir ve birinci sınıf yurttaştır. Ülkemizde uluslararası anlaşmalarla kabul edilen azınlıklar dışında hiçbir yurttaşımız azınlık değildir. Herkesin kendi ana dilini, kültürünü, tarihini, folklorunu, dini inançlarını koruması temel insan hak ve özgürlükleri kapsamındadır.

Terörle mücadelenin yanı sıra, bölgenin ekonomik ve sosyal yönden kalkınması, yaşam koşullarının iyileştirilmesi, bozulan dengelerin düzeltilmesi, haksızlıkların önlenmesi ve istihdam olanaklarının arttırılması, Güneydoğu politikamızın vazgeçilmez temelini oluşturacaktır. Bu amaçla, sağlam kaynaklara bağlanmış bir bölge planlaması hızla yürürlüğe konulacaktır.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, Türkiye’nin, günümüzde ulaştığı siyasal, sosyal ve ekonomik düzeyi yansıtacak yeni bir anayasaya ihtiyacı vardır.

Bu Yeni Anayasa, Paris Şartı’nda da öngörülen katılımcı demokrasinin tüm koşullarını, insan haklarını, kişi hak ve özgürlükleri ile sendikal hakları güvence altına almalı ve Türkiye’nin uygar dünya ile bütünleşmesini sağlamalıdır.

Böyle bir Anayasa, siyasal partiler başta olmak üzere, tüm vatandaşlarımızın ortak ve ivedi isteğidir.

Hükümet olarak, ülkemizi çağdaş bir Anayasaya kavuşturmak için, TBMM’ni iktidarıyla muhalefetiyle, işbirliğine davet ediyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, “Adalet mülkün temelidir” ilkesi devlet ve hükümet anlayışımıza daima hakim olmaya devam edecektir. Kuvvetler ayrımı esasına dayanan adaletin ve dolayısıyla yargının bağımsızlığı toplumun çimentosudur. Adli özerkliğin gerçek manada var olup işleyebilmesi, idari özerklikle desteklenmiş olmasına bağlıdır. Özlük haklarına ilişkin olanlar da dahil, yasal ve idari düzenlemelerimiz hep bu inancımızın doğrultusunda olacaktır. Gerek adliye binalarımızın gerekse hakim sınıfı veya yardımcı personel görevlilerinin sıkıntıları görülmektedir.

Devletimizin imkanları ve hakkaniyet ilkesi gözönünde tutularak devlet çalışanlarının durumunda mümkün olan her türlü iyileştirme ve düzenleme yapılabacaktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, yargı bağımsızlığı ve yargıç güvencesini gerileyen anayasal çelişki ve engellerin kaldırılması, yargı işleyişinin bu doğrultuda güçlenmesi, temel hak ve özgürlükleri güvence altına alacak mekanizmaların oluşturulması gerekir.

Bu konuda gerekli olan anayasa değişikliklerinin gerçekleştirilmesi çabalarımız inançla sürdürülecektir; ancak, anayasa değişiklikleri, gerçekleştirilinceye değin, rejimin temel konularına ilişkin devleti ve toplumu yeniden çağdaş doğrultuda yapılandırmayı sağlayacak düzenlemelerin yasalaşması için gerekli hazırlık ve çabalar sürdürülecektir.

Bu amaca yönelik olarak, daha önce hazırlanan ve halen hazırlanmakta olan yasa tasarı ve taslaklarımız mevcuttur...

Çocuk ve gençlere sadece suçlu gözüyle bakamayız. Bunu bu şekilde amaçlayan Çocuk Mahkemeleri Yasa Tasarısı, basın özgürlüğünü güçlendiren, basın mensuplarının çalışmalarını ve halkın gerçekleri öğrenme hakkını güvence altına alan, sansürü tamamen kaldıran, idari makamların basınla ilgili yetkilerini olabildiğince kısıtlayan ve bu konuların değerlendirilmesini yargı mercilerine bırakan Basın Yasa Tasarısı, bir diğeri temel hak ve özgürlükler açısından büyük önem taşıyan Avukatlık Yasa Tasarısı, Güvenlik Soruşturması Yasa Tasarısı, Cezaevleri yönetimi ve yapılmasıyla ilgili Cezaevleri Yasa Tasarısı, Yüce Meclisin gündeminde bulunmaktadır.

Yargıyı siyasal iktidarın etkilemesinden korumak, yargı bağımsızlığı ve yargıç güvencesi açısından ne derece önemli ise, yargı mesleğini ekonomik açıdan çekici hale getirerek ekonomik bağımsızlığı kavuşturmakta yine yargı bağımsızlığı ve yargıç güvencesi açısından o derece önemlidir.

Bugün, mevcut hakim ve savcı sayısı kadar hakim ve savcıya daha gereksinim vardır.

Ayrıca yargı mekanizmasının çarklarını oluşturan adalet personeli sayı ve nitelik açısından da yetersiz bulunmaktadır. Yapılan ve yapılacak olan bu hazırlıklarımızla yetersizlikler giderilecektir.

Halen yargının hızlandırılması, basitleştirilmesi, şeffaflaştırılması ve kendisinden kuşku duyulmayacak bir işleyişe kavuşturulması amacıyla hazırlanan ve 12 kanundan oluşan büyük ve kapsamlı reform taslaklarımız tamamlanmış olup Bakanlar Kurulunun incelenmesine alınacaktır.

Bilindiği gibi cezaevleri sorunu ülkemizin başlıca sorunlarından birisidir. Yapılanma, teknik donanım ve personel açısından geçmiş yılların ihmali içerisinde bu sorunun boyutları olabildiğince büyümüştür.

Ülke içinde ve ülke dışında sık sık üzücü olaylara neden olan ve huzursuzluklar yaratan bu sorunun çözümü için her türlü olanaklarımızı seferber edeceğiz.

Öncelikle, mevcut cezaevlerinde belirlenen idari ve fiziki yapı ve güvenlik önlemlerindeki olumsuzlukları giderecek ve kısa süre içerisinde cezaevlerinde güvenliği tüm gerekleri ile sağlayacak, çalışmaları tamamlanan güvenlik sistemi ile ilgili proje ve hazırlıkların uygulanmasına geçilecektir.

Birleşmiş Milletler ve Avrupa Standartları da gözönüne alınarak oluşturulan modern, güvenli, teknik donanımlı yeni bir “Türk Cezaevi Modeli”ni içeren projelere uygun cezaevlerinin yapımlarına başlanacaktır. (ANAP sıralarından “Eskişehir’i niye kapattınız?” sesleri)

Hükümetimiz, hoşgörü ile sosyal ve ekonomik huzurun hakim olduğu bir toplumsal dayanışma ortamını yaratmak azmindedir. Bu hoşgörü ortamını her şeye rağmen, herkesle birlikte yaratacağız. (DYP ve SHP sıralarından “bravo” sesleri, alkışlar)

Atatürk ilkelerine dayanan laik bir Türkiye’de, inanç, düşünce, anlatım özgürlükleri toplu toplumun temelini oluşturmalıdır. Hükümetimiz bu özgürlüklerin da-imi bekçisi olacaktır.

Hükümetimiz, çağdaş gelişmelere paralel bir basın özgürlüğü anlayışını kökleştirme kararındadır.

Anayasa’nın 133’üncü maddesinin değiştirilmesinden sonra Telsiz Yasasında gerekli değişiklikler ve eklerle Radyo ve Televizyon yayınları için frekans disiplini sağlanacaktır.

Aynı şekilde TRT Yasasında değişikliğe gidilecek, özel radyo ve televizyonlar için yasa çıkarılacaktır. Bunu, hepimizden; ama hepimizden halkımız beklemektedir. (DYP sıralarından alkışlar)

YÜCEL SEÇKİNER (Ankara) — Pazartesi açık yapalım oylamayı.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Hemen, hemen... O açıklıktan hemen yanayız.

MUSTAFA KALEMLİ (Kütahya) — Getirin teklifi efendim...

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — O açıklıktan hemen yanayız, hemen; hele 133’üncü maddede için...

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; dış politikamızın yürütülmesi sorumluluğunu, tarihsel bir kavşakta devralmaktayız.

Bölgesel değişim süreçleriyle, karşılıklı ve hızlı etkileşim içerisinde büyük bir küresel dönüşüm ortamındayız.

Bu tarihsel kavşak, soğuk savaş ertesi dönemin, 1990’lı yıllarla birlikte girilmiş bulunan geçiş aşamasını oluşturmaktadır. Uluslararası toplum hepimizi ilgilendirmiyor mu? Uluslararası toplumun birtakım nitelikleri hepimizi ilgilendirmiyor mu? Uluslararası toplum, bir yandan yeni ufuklara bakmaktadır; bu ufuklarda, adil bir barış, işbirliği ve esenliğin umutları vardır; diğer yandan, beslenen umutların gerçekleştirilmesine set çekebilecek, son derece ciddi tehdit ve risklerle karşı karşıya bulunmaktadır.

Geçiş dönemini belirleyen “Yeni dünya düzensizliği”nin aşılması gerekmektedir ve inancımız odur ki, Türkiye’ye bu konumda önemli bir rol düşmektedir.

Uluslararası toplum, adil bir barış ve işbirliği temelleri üzerinde kurulu yeni bir dünya düzeni istiyorsa, bunu hak etmek durumundadır; özlediği düzeni belirle-

yen hedef ve normların yaşama aktarılmasını sağlamak durumundadır; Birleşmiş Milletler Yasasında, Paris Şartında; İkinci Helsinki Belgesinde, kendisine verdiği sözleri tutmak mecburiyetindedir.

İnsanlığın bu dönemde karşılaştığı tehdit ve tehlikeler bellidir. Bunların bir kısmı, soğuk savaştan önce de, insanlığın gündeminde yer almaktaydı. Şimdi de, geçiş dönemlerine özgü koşullardan ve tarihsel birikimlerden yararlanarak, yeneden su yüzüne çıkmış bulunuyorlar.

Milliyetçiliğin, çağdaş, olgun ve barışçı özelliklerine ters düşen, dar, bencil ve yayılmacı akımlar, bu tehditlerin başında gelmektedir. Uygarlığın beşiği olan kıtada yeniden hortlayan ırkçılık da bu madalyonun diğer bir yüzüdür.

Etnik çeşitlilik içerisinde, uyum yerine, etnik çekişme ve gerilimlerle bunalıma itilen toplumlar vardır. Yabancı düşmanlığı ve dinsel hoşgörüsüzlük, kötüleşen ekonomik koşulların da etkisiyle, bağnaz çatışmalara yol açabilmektedir.

Eğer bu sağlıksız eğilim ve sapmalarla, onların getirdiği bunalım ve çatışmalarla baş edilemezse, 21'inci Yüzyılın sunduğu fırsatlar demeti, yeni bir dünya düzensizliğinin sıcak barışında kaybolabilir. Böyle bir kargaşa ortamında, ne yeni demokrasiler pekiştirilebilir ne de başarılı serbest pazar ekonomileri kurulup geliştirilebilir.

Uluslararası toplum, değişim gerçeğini özümsemelidir. Değişim, çağdaş normları yansıtan bir idealizmle gerçekleşebilir. Bu normları çiğneyen saldırgan eylemler, nerede ve ne zaman olursa olsun, aynı ilkelerle değerlendirilmeli ve buna göre karşılık görmelidir.

Sayın Başkan, çok değerli milletvekillerimiz; özlenen “yeni dünya düzeni” ile soğuk savaş ertesi döneminin güncel koşulları arasındaki farklılık ve çelişki, gide-rek büyümektedir. Bu farklılık, en çarpıcı ve olumsuz boyutlarıyla, Türkiye’nin çevresinde ve ona bitişik jeopolitik alanlarda somutlaşmaktadır.

Türkiye, söz konusu farklılığın azaltılmasına, çelişkinin giderilmesine katkıda bulunabilecek güce sahiptir. Genç ve dinamik bir nüfusumuz, büyüyen bir ekonomik yapımız vardır. Demokratik, laik, çoğulcu ve katılımcı bir siyasal rejime ve onun bekçisi ve güvencesi olan toplumsal yapılanmalara malik bulunuyoruz.

Engin bir tarihsel deneyimimiz vardır. Millî kültür mirasımızı bekleyen zengin ve çeşitli öğeler, evrensel kültür değerleriyle, sanatla bütünleşebilmelidir.

Türkiye, içinde bulunduğu sancılı coğrafyanın, refah, barış ve istikrar yönünde değişiminin itici gücü olmak durumundadır ve Türkiye böyle bir konumda, işte, “önder Türkiye” olma itici gücünü kullanabilecek konuma gelecektir.

Hükümetimiz, dış politikamızın yürütülüşünde, millî gücümüzü belirleyen bu unsurların, bütünüyle ve süreklilik içerisinde seferber edilmeleri azim ve kararındadır. Öz çıkarlarımızın kollanması bunu gerektirdiği gibi, uluslararası toplumun 21'inci yüzyıldan beklentileri de, Türkiye’ye bu misyonu yüklemektedir. Bunun için de Türkiye, her şeyden önce, kendi ulusal güç ve yeteneklerinin tam bilinci içerisinde olmalıdır.

Hükümetimizin dış politika alanında alacağı tüm kararlarda, tüm yaklaşım ve inisiyatiflerimizde, yapacağımız tüm uygulamalarda, bu bilincin aydınlığını ve yansımalarını göreceksiniz. (ANAP sıralarından “ne zaman?” sesleri)

M. RAUF ERTEKİN (Kütahya) — Hiç göremiyoruz!

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Biraz daha iyice bakmak lazım, görmek için!

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye, uluslararası ilişkilerde geçerli olması gereken çağdaş norm ve davranış kurallarının savunucusudur. Bunların, küresel ve bölgesel düzeylerde yaşama geçirilmesi için her türlü çabayı göstereceğiz.

Türkiye’nin, Atlantik-Avrupa ve Avrasya kuşakları içinde elbette özel bir konumu vardır.

Batı camiasıyla bütünleşen bir ülkemiz. İslam âleminin demokratik, laik ve çağdaş bir üyesiyiz. Başta Türk dilleri konuşan toplumlar olmak üzere, yeni bağımsız devletlerin örnek aldıkları bir modeliz. Varlığımız ve başarılarımızla, İslamiyet ile demokrasinin bağdaştığının, ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmanın demokratik bir ortamda da gerçekleştirilebileceğinin somut bir kanıtıyız. Dünyanın aradığı uzlaşmaları bünyemizde simgeliyoruz. Dış politikamızda da, etkinliğini bu bünyeden alan bir uzlaştırma, barıştırma ve işbirliğinde buluşturma işlevi görmeye devam edeceğiz.

Türkiye, seçmiş olduğu yaşam tarzı ile, jeopolitik, kültürel ve ekonomik gerçeklerinden esinlenen bir politikanın titiz uygulayıcısı olacaktır. Çevremizde sürekli barış ve işbirliğini mümkün kılacak bir ortamın yaratılmasına katkıda bulunmak, bu politikanın özüdür. Avrupa güvenliğinin Balkanlar, Karadeniz ve Kafkasya’da pekiştirilmesi, Avrupa-Avrasya-Ortadoğu üçgeninde barış ve işbirliğinin güçlendirilmesi temel hedefimizdir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye’nin bulunduğu kavşakta yer alan bölgeler, soğuk savaş ertesi, dünyanın en bunalımlı kesitini içermektedir. Atlantik-Avrupa dünyasının güvenlik kurumları, Bosna-Hersek’te ve Kafkasya’da, saldırganlığın önlenmesinde ve saldırganların cezalandırılmasında başarılı olamamışlardır. Hükümetimiz, bu kurumların güçlendirilmelerine ve aralarındaki işbirliğine etkinlik kazandırılmasına öncelik tanıyacaktır. Söz konusu kurum ve örgütlere üye ülkelerin, özellikle saldırganlığa ve yayılcılığa karşı, ortak bir irade oluşturmaları gereğine büyük önem vereceğiz. Zira, hiçbir uluslararası kurum ya da örgüt, üyelerinin siyasî iradesi olmaksızın, güçlü ve etkin bir konuma erişemez. Atlantik-Avrupa güvenliğinin temel taşı konumundaki NATO’nun ve Kuzey Atlantik İşbirliği Konseyi ile AGİK’in güçlendirilmeleri ivedilik arz etmektedir. Önleyici diplomasi-nin geliştirilmesi ve barışın korunmasında etkinliğin artırılması, tüm bu kurumların temel hedefi olmalıdır.

Doğru ve gerekli olanın zamanında yapılamamış bulunmasının, yanlış ve yetersiz tutumlar üzerinde bundan böyle de direnilmesi için geçerli bir neden oluşturamayacağı açıktır. Bu noktadan hareketle, Bosna-Hersek’teki Sırp saldırganlığının tüm sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yönelik politika ve girişimlerimizi ısrarla

sürdüreceğiz. Saldırmanın ödüllendirilmesi anlamı taşıyan sözde planların, çatışmaları giderek tüm Balkanlar'a yayma tehlikesini artırdığına sürekli dikkat çekeceğiz; bunu yapıyoruz ve yapmaya devam edeceğiz. Balkanlar'da ve Kafkaslar'da barış için hangi ilkeleri savunuyorsak, dünyanın her yerinde de aynı ilkelerin egemen ve geçerli kılınmalarını özenle izleyeceğiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Kıta genelinde güvenlik ve işbirliğinin sağlam ve kalıcı temellere oturtulmasının, Avrupa bütünleşme hareketinin başarısı için de zorunlu olduğu görüşündeyiz. Geleceğin Avrupa Birliği, ancak Türkiye'yi de kapsayan doğal boyutları içerisinde gerçekleşebilir; Türkiyesiz, büyüyen bir Avrupa kültürü ve kavramı düşünülemez.

Hükümetimiz, Avrupa Topluluğu ile ilişkilerimizin, tam üyelik perspektifi doğrultusunda geliştirilmesiyle, Türkiye'nin Avrupa güvenlik ve savunma kimliği bağlamında da tam üye olarak yer alması yönünde azamî çaba gösterecektir.

Türkiye ile Topluluk arasında 1995'te yürürlüğe girmesi öngörülen gümrük birliğinin gerçekleştirilmesi, bu çabalarımızın önemli bir aşamasını oluşturacaktır. Bu konuda kararlılığımız, gerekli kurumlara ve AT'ye iletilmiştir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Hükümetimiz, Kafkasya'da bağımsızlıklarını yeni kazanan ülkelerle eşitlik ve iyi komşuluk ilkelerine saygı temelinde ilişki geliştirmeye özen gösterecektir.

Dost ve kardeş Azerbaycan'a yönelik saldırıların durdurulması, Azerbaycan ile Ermenistan arasındaki anlaşmazlığa, Azerbaycan'ın toprak bütünlüğünün korunması ve insan haklarına saygı temelinde barışçı bir çözüm bulunması yolundaki girişimlerimizi kararlılıkla sürdüreceğiz. AGİK'in bu amaca yönelik çabalarını, yeni girişimleri de dikkate alarak, desteklemeye devam edeceğiz.

Azerbaycan'ın, toprak bütünlüğüne yönelik saldırıların devam ettiği bir sırada karşılaştığı iç sorunlar, endişe ve üzüntü vermektedir.

Azerbaycan'ın, bu sorunları, çağdaş normlara uyumlu bir biçimde, meşruiyet esası üzerinde, birlik ve beraberlik içinde aşması içten dileğimizdir.

Kardeş Azerbaycan'ın Türkiye'den isteyebileceği yardım ve katkıları, barışa, istikrara ve bölgesel refaha destek anlayışı içinde gerçekleştireceğiz.

M. RAUF ERTEKİN (Kütahya) — İstedіği helikopterleri niye vermediniz?

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Dost ve komşu Gürcistan'la ilişkilerimizi her alanda geliştirmeye yönelik çabalarımızı da sürdüreceğiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekillerimiz; Karadeniz Ekonomik İşbirliği sürecinin artan bir hızla geliştirilmesi ve ekonomik işbirliği örgütüne canlılık ve etkinlik kazandırılması, öncelikli hedeflerimiz arasındadır.

Hükümetimiz, Kıbrıs sorununun, Ada'nın varlığında ve geleceğinde eşit hak sahibi iki toplum arasında anlamlı ve yapıcı bir müzakere süreci sonunda çözülebileceği kanısındadır.

Kıbrıs Türk halkının meşru hak ve çıkarlarının savunulmasına siyasî destek vermeye elbette devam edeceğiz.

Kıbrıs Türk halkının haklarının, güvenlik ve esenliğinin, iki toplumun iki ayrı kesiminde yaşayacakları siyasal eşitliğe dayalı bir ortaklık kurulması suretiyle güvence altına alınabileceğine olan inancımızı koruyoruz.

Dış baskılar kullanılarak çözüm sürecinin hızlandırılmasına olanak yoktur. Hükümetimiz, bu anlayış çerçevesinde, Kıbrıs sorununun çözümüne yardımcı olmaya ve kalkınma çabalarını hızlandırarak, refah düzeyinin yükseltilmesine katkıda bulunmaya elbette devam edecektir.

Atlantik-Avrupa dünyasıyla, Avrasya'nın, oluşum içerisindeki yeni uluslararası sistemin başarısı açısından, uyumlu bir bütün teşkil etmeleri zorunludur.

Avrupa ve Avrasya, yekdiğeriyle bütünlük içinde, tek bir jeopolitik alandır.

Öte yandan, Kuzey Amerika ile Avrupa da, birbirlerinden soyutlanmamaları gereken tarihsel ve ekonomik bir kader ortaklığı içerisinde dirler.

Avrupa, soğuk savaş ertesi Avrasya'nın güvenlik dengeleri ve ekonomik dayanışma gereksinimlerini tek başına elbette ki, karşılayamaz. Buna paralel olarak, Kuzey Amerika'nın istikrar ve güvenliği de, Avrasya'nın güvenlik ve esenliğinden ayrı düşünülemez. Bu gerçekler, TransAtlantik işbirliği ve dayanışmasının sürekliğini gerekli kılmaktadır. Hükümetimiz, bu tahlillerden hareketle, ABD'nin Avrupa güvenliğine olan taahhütlerinin devamını gerekli görmektedir. Türkiye, Avrasya'da güvenlik, işbirliği ve istikrara katkısını sürdürecektir. Bunun yanında, Avrupa güvenliği ve Trans-Atlantik dayanışma çerçevesindeki rolümüzün de pekiştirmesine kararlıyız. ABD ile aramızdaki geliştirilmiş ortaklık ilişkilerinin genişletilmesine ve derinleştirilmesine özel bir önem vermeye devam edeceğiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; İslam âlemi, Birleşmiş Milletler üyelerinin dörtte birini içeren büyük; ama çok büyük bir topluluktur. İslam dünyasının, milletler ailesi içerisindeki ağırlığının, önemiyle orantılı olması gerekir. Bunun sağlanması, öncelikle, İslam Konferansı örgütünün güçlendirilmesi ile bağlantılıdır. İKÖ'nün güçlendirilebilmesi ise, İslam ülkeleri arasındaki dayanışmanın, ekonomik işbirliğinin ve çok yanlı diyalogun artırılması ile mümkündür. Bu nedenle, Hükümetimiz, İslam Konferansı örgütünün güçlendirilmesine önem verecektir.

İslam aleminin, özellikle Ortadoğu ve Körfezde karşı karşıya bulunduğu sorunlar, uluslararası toplum genelinde de büyük önem taşıyan konular arasındadır. Arap-İsrail uyuşmazlığı ile Filistin sorununun çözümüne yönelik barış sürecinin kurumlaşma aşamasına gelmiş bulunmasını memnunlukla karşılıyoruz. Türkiye, gerek kardeş Arap ülkeleri ve Filistin halkı ile olan yakın tarihsel ve manevî bağlarından, gerek İsrail ile mevcut iyi ilişkilerinden azamî ölçüde yararlanarak, barış sürecinin başarısına katkıda bulunmaya devam edecektir. Hükümetimiz, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 242 ve 338 sayılı kararları gereğince, Filistin halkının - devlet kurma dahil - tüm haklarının tanınmasını, işgal altındaki Arap topraklarının boşaltılmasını ve bölgedeki tüm ülkelerin güvenli sınırlar içerisinde yaşamlarını garantiye bağlayacak bir çözümü içtenlikle desteklemektedir.

Diğer yandan, Irak'ın, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyince, Körfez bunalımı ve ertesinde bu ülke ile ilgili olarak alınmış bulunan tüm kararlara tam olarak

uyması gerekmektedir. Komşu Irak halkının, bir süredir ortaya koyduğu yaptırımlar nedeniyle çekmekte olduğu sıkıntı ve çilenin bir an önce sona erdirilmesi, ancak bu sayede mümkün olabilecektir. Bağdat yönetiminin uluslararası toplumla barışması içten dileğimizdir. Hükümetimiz, Irak'ın toprak bütünlüğünün korunmasına büyük önem vermeye devam edecektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye ile Yunanistan arasındaki ilişkilerin, iki ülkenin uzun vadeli çıkarlarına uygun bir düzeye çıkarılmasını elbette arzu ediyoruz. Yunanistan ile aramızda, hepinizin bildiği, çözüm bekleyen ve bir kısmı kendi aralarında irtibatlı, önemli ikili sorunlar vardır. Bu sorunlara anlamlı bir diyalog ve karşılıklı siyasî irade ile barışçı ve hakkaniyete uygun çözümler bulunacağı umudunu taşımaktayız. Hükümetimiz, Yunanistan ile ilişkilerimizde sağduyuyu egemen kılmaya çalışacak ve Yunanistan'ın da aynı doğrultuda davranmasını bekleyecektir ki ülkeyi bağlayan ahdî yükümlülöklere uyulması, aradığımız iyi niyetin göstergesi olacaktır. Öte yandan, mevcut bulunduğu inandığımız işbirliği olanaklarının, iki ülke yararına değerlendirilmesine önem vermekteyiz.

Yurt dışında yaşamakta ve çalışmakta olan vatandaşlarımızın sorunları, Avrupa'da ırkçılığın yeniden hortlamasından ve yabancı düşmanlığından kaynaklanan cinayet ve taciz eylemleriyle sınırlı değildir. Söz konusu sorunlar, yılların biriktirdiği çok boyutlu bir nitelik taşımaktadır. Hükümetimiz, bu sorunlara, vatandaşlarımızın tümünü kucaklayan özel bir dikkat, şefkat ve sürekli ilgi ile eğilecek ve kalıcı çözümler üretecektir.

Bugün dış politikaya çok daha geniş bir perspektiften yaklaşma ihtiyacı vardır. Modern dış politika, artık, toplumun bütün kurumlarıyla birlikte yürütülebilmektedir. Basının, radyo ve TV gibi geniş kitlelere seslenen yayın araçlarının, Hükümet dışı kuruluşların, sendikaların, baskı ve menfaat gruplarının, dış politika oluşumu ve tercihlerinde önemli bir ağırlığı vardır; bu ağırlık giderek de daha fazla artmaktadır.

Bu olgu, katılımcı demokrasinin ve iletişim devriminin diplomasiye yansıyan yeni bir boyutudur.

Biz, bunun bilincinde olarak, yeni bir diplomasi anlayışını Türkiye'de yaygın bir uygulamayla dünya kamuoyunda yaygınlaştıracğız.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; dış politikamızın yürütölüşünün her aşamasında Yüce Meclise bilgi vereceğiz; değerli düşünce, uyan ve katkılarınızdan yararlanmaya devam edeceğiz. Dış politikanın yürütölmesinde, Parlamento desteğinin taşıdığı önemin bilincindeyiz.

Uluslararası ekonomik ilişkilerde, çok taraflı ticaretin geliştirilmesi esas olmakla birlikte; bölgesel entegrasyonların uluslararası serbest ticaret ortamına geçiş sürecini oluşturduğu bir dönemi yaşamaktayız.

Bölgesel entegrasyonları uluslararası serbest ticaret ortamının yaratılması için geçiş süreci olarak kabul eden ölkemiz, bir yandan, çok yönlü ticaretin geliştirilmesini sağlayacak GATT Uruguay Raund - Çok Taraflı Ticaret Müzakereleri anlamına gelen bu kapsamlı örgüt - için gerekli katkıyı yapmayı sürdürürken, diğer taraftan

da, bölgesel entegrasyonların sağlayacağı katkıdan, azami ölçüde yararlanmaya devam edecektir.

Bu perspektifte, Türkiye'nin AT'ye tam üyelik başvurusu çerçevesinde başlattığı hazırlık ve uyum çalışmaları önem kazanmaktadır.

Gümrük birliğini oluşturma süreci ve topluluk hukuk düzeni ve vergi yapısıyla, Türk hukuk düzeninin ve vergi yapısının uyumsallaştırılması çalışmaları hızlandırılacaktır.

Vergi reformunun özünde, bu uyumun sağlanmasına ve AT'na tam üyeliğe hazırlanmada bir önem vardır ve Hükümetimiz, bu önemin idraki içerisinde olacaktır.

Türkiye, EFTA ülkeleriyle serbest ticaretin geliştirilmesine ağırlık verecektir.

Karadeniz'in, barış, istikrar ve refah bölgesi haline getirilmesi, bölgenin ekonomik ve ticarî potansiyelinin canlandırılması ve uluslararası platformda cazip bir merkez haline getirilmesi hedefimizdir.

Karadeniz havzasında oluşacak ekonomik entegrasyon ve gümrük ayrıcalığı ile bölgenin yabancı sermaye için çekiciliği daha da fazla artırılacaktır.

Bölgeye ilgi duyan yabancı yatırımcılar için, ülkemiz, ekonomik altyapı açısından önemli avantajlara sahiptir. Bu potansiyelin farkındayız ve etkin bir biçimde değerlendireceğiz.

Asya ve Uzak Doğu ülkeleriyle ilişkilerimizin geliştirilmesi de, öncelikli hedeflerimiz arasında olacaktır.

Sovyetler Birliğinin dağılması süreciyle, bunun içinde, başta Rusya ve Türk kökenli Cumhuriyetler olmak üzere yeni bağımsız devletlerin ortaya çıkması, Türkiye açısından son derece de önemli gelişmelere yol açmıştır. Bunu hepimiz bilmekteyiz. 2000'li yıllarda Türkiye bu geniş alan için bir cazibe merkezi olacaktır.

Özellikle çok yakın bağlarımız bulunan Türk kökenli cumhuriyetlerin dışa açılmaları ve dünyayla bütünleşmelerinde, Türkiye'ye önemli görevler ve sorumluluklar düşmektedir.

Bu bilinç içinde, Türk kökenli cumhuriyetlerle ekonomik, sosyal, kültürel ilişkilerin geliştirilmesine bir özel önem vereceğiz.

Hükümetimiz, ulusal bütünlüğümüz içinde, dış politika, millî istihbarat ve millî savunma politikalarını, birbirlerini tamamlayan bir bütün içinde ele alacaktır.

Millî İstihbarat Örgütümüzü, Türkiye'nin güvenlik, savunma ve dış politika hedeflerine, daha çağdaş, daha yararlı ve daha zamanlı katkılarda bulunabilir bir hale getireceğiz.

Teknik ve beşerî istihbarat yeteneklerini birlikte geliştireceğiz. Açık ve kapalı faaliyetlerini yeniden düzenleyecek, millî istihbarat bürokrasisini çok daha profesyonel bir konuma kavuşturacağız.

Hükümetimiz, gerçekçi tehdit ve risk değerlendirmelerine dayanılarak oluşturulan millî savunma politikasının, millî refahı artırma hedefiyle çelişmeyeceğine inanmaktadır.

Bu inançla, millî savunma politikası, ulusal kalkınma politikasıyla birlikte ele alınarak götürülecektir. Bu dengede, Türk Silahlı Kuvvetlerine, caydırıcılık ve savunma niteliğinin kazandırılması ve bu niteliğin idame ettirilmesi hedefi daima göz önünde bulundurulacaktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekillerimiz; 1970'li yılların başlarından itibaren kurulmasına başlanan ve geliştirilmesine çalışılan yerli savunma sanayiinin, silahlı kuvvetlerin çağdaş ihtiyaçlarına cevap verebilecek yüksek teknoloji ürünü silah ve malzeme sistemlerini ve teçhizatı üretebilecek bir düzeye çıkarılabilmesi, ülkemiz için yaşamsal bir önem taşımaktadır. Hükümetimiz, bu konuya hassasiyetle eğilmeye devam edecektir.

Hükümetimizin ekonomik programının ana hedefine gelince:

Önceki Koalisyon Hükümetinde olduğu gibi, devletin ekonomideki yerinin ve rolünün yeniden tanımlanması, mevcut yapısal sorunların halkın öncelikleri doğrultusunda köklü ve yenilikçi bir yaklaşım içinde sonuca vardırılması, amacımızdır. Bu çerçevede, devletin ekonomik faaliyetlerinin dengeli bir biçimde azaltılması, giderek sübvansiyon dağıtan yapıdan arındırılması, ekonomide genellikle kuralları belirleyen bir konuma kavuşturulması gerektiğine inanmaktayız.

Bu tanım içinde, devlet, sosyal devlet olmanın bir gereği olarak, başta eğitim, sağlık ve çevre olmak üzere, kamu hizmetlerinin yürütülmesinde etkin bir yapıya kavuşturulacaktır.

Hükümetimiz, gerek kamunun kendi içinde, gerek kamu ve özel sektör ilişkileri bağlamında, eşgüdümü rasyonel bir biçimde sağlayacaktır. Piyasalarda kurum-sallaşma gerçekleştirilecektir.

Piyasa ekonomisinin kurumlarını getirmekte, demokrasi anlayışı içinde, ekonomik yeni örgütlerin kurulmasında, Hükümetimiz kararlı bir uygulama sergileyecektir.

Ekonomi yönetiminde önemli görev ve sorumluluklar üstlenmiş olan kurumların, uyum ve karar bütünlüğü içinde süratli çalışmalarını sağlayacak ortam ve koşullar sağlanacaktır.

Ekonomik program ve icraatı ile Hükümetimiz, bir çözüm üretme hükümeti olacaktır. Çözüme kavuşturulması gereken sorunların başında enflasyonun düşürülmesi gelmektedir.

Türkiye, onbeş yılı aşkın bir süredir, yüksek enflasyon olgusu yaşamaktadır? Enflasyon âdeta yaşamımızın ayrılmaz bir parçası haline gelmiş bulunmaktadır; bu ise, ekonomik politikaların uygulanmasını güçleştirmekte ve bir kısır döngü yaratmaktadır. Her türlü iktisadî kararda vadeler kısaltmakta, verimlilik yerine, rant ve spekülasyon arayışı hızlanmaktadır. Tek başına para politikasının yeterli olmadığı, artık hepimizin bilgisi dahilindedir. Aksine, para ve maliye politikaları arasındaki uyumsuzluk, uluslararası sermaye hareketlerinin serbest olduğu bir ekonomide, büyümede iniş çıkışlara yol açmakta, ihracattaki artışın sürekliliğini de olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

Sayırsız sakıncaları bulunan enflasyonun düşürülebilmesi için, dengeleri bozan bir büyüklüğe ulaşmış bulunan kamu açıklarının makul bir düzeye çekilmesi hedefi vardır. Sayırsız sakıncaları bulunan enflasyonun düşürülebilmesi için, bu dengeleri süratle aşağıya çekme kararlılığındayız.

KİT'lerin, sosyal güvenlik kuruluşları ve yerel yönetimlerin bütçeleri sürekli açıklar vermektedir. Vurgulamak istediğimiz çarpıcı bir gerçek şudur: 1993 yılında, KİT'lerin finansman açığı 70 trilyonu aşar hale gelmiştir. Diğer taraftan, sosyal güvenlik kuruluşlarının bu yıl içerisinde Hazine'den talepleri 21 trilyonu aşar durumdadır. Bu, eski çizginin devamını yansıtmakta ve devralınmış bozukluğun devamının ifadesi olmaktadır. *(ANAP sıralarından gürültüler, DYP sıralarından alkışlar)*

M. RAUF ERTEKİN (Kütahya) — Eskiye bırakın artık.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Üç ayda kaçanların, bunları söylemeye hiç bir biçimde hakkı yoktur. *(DYP sıralarından alkışlar)*

M. RAUF ERTEKİN (Kütahya) — Düzeltmeye geldiniz ya!

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Korkudan kaçanların bunu söylemeye hiçbir biçimde hakkı yoktur. Gerçekler budur, hepimiz biliyoruz. *(ANAP sıralarından gürültüler)*

ŞEVKET KAZAN (Kocaeli) — 500 gün artı bugün başlıyor.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Rakamları vermeye başlamayalım! Türkiye'nin en hızlı bozulan üç ayı olmuştur; maalesef bu böyledir... *(ANAP sıralarından gürültüler)*

YAVUZ KÖYMEN (Giresun) — Hani Grubun nerede?

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Evet, tarımsal desteklemeye geliyorum. Tarımsal destekleme ve vergi politikalarımız elbette öncelikle ele alınacak ve burada özellikle çiftlerimizin ve ziraat kesiminde çalışanlarımızın refahına hizmet edecek yeni kurumsal yapılarımıza gündeme getirilecektir.

Bütçe açığını azaltmak için, hem vergi gelirlerinin artırılmasını hem de harcamaların hızının yavaşlatılmasını içeren bir program uygulayacağız.

Kamu harcamalarında etkinlik ve verim sağlanmasına yönelik uygulamalar, personel reformuyla, kamu kurumlarınca yürütülmekte olan hizmetlerin yeniden tanımlanmasını gerektirmektedir. Bu nedenle, personel reformu ve yatırımcı kamu kuruluşlarıyla, temel işlevlerini yitirmiş kuruluşların yeniden yapılandırılmaları öncelikle ele alınacaktır.

Personel reformu kapsamında, kamu personelinin, sayı, nitelik, verimlilik ve ücret düzeyinin sağlıklı bir envanteri yapılacaktır.

Sağlam kaynaklardan, bu kesimde çalışan işçi ve memurumuzun refahını artıracak önlemler gündemde olacaktır. Ancak, dikkat edilecek husus, bu kaynakların, devamlı sağlam kaynaklardan sağlanması ilkesi olacaktır.

Emeğin kutsal oluşu kadar, günümüzün ekonomik gerekleri içinde doldurulmaz yerine de aynı şekilde inanırız. Çağdaş teknolojinin ulaştığı baş döndürücü boyutlar dahi, emeğin gerekliliğini ortadan kaldırmamıştır.

Uluslararası anlaşmalar ve ILO ilke ve standartları, çalışma hayatımızda, gelişmiş ülkelerde olduğu ölçülerde uygulanacaktır. Yasal ve idarî düzenlemeler, buna göre yapılacaktır. Çalışma barışının büyük toplumsal uzlaşmanın özünü teşkil ettiğine inanmaktayız. Çalışanların, çağdaş yaşam koşullarının altında kalmamasına özen gösterilecektir. Ülkenin kaynak ve imkânları üzerinde, çalışanlar kadar, çalışma imkânı bulamayan işsizlerin de hakkı olduğu göz önüne alınacaktır.

İşçi-işveren ilişkilerinde, çalışma barışının korunması temel ilkemizdir. Sosyo-ekonomik istikrar ve uzlaşmanın sağlanması için, Batı ülkelerindeki örnekler doğrultusunda bir ekonomik ve sosyal konsey oluşturulacaktır.

Bunu, toplumsal uzlaşma içinde gerekli bir örgüt olarak görmekte ve diğer gelişmiş ülkelerin, bu örgütleri kanalıyla toplumsal uzlaşmaya bir hizmet verdiklerini görmekteyiz. Bunu, ülkemize de getirecek ve böyle bir toplumsal uzlaşmada herkesin, Meclis dışında da, yerini almasını sağlayacağız.

Sosyal adaletin ve sosyal güvenliğin gerçekleştirilmesi için gerekli önlemler alınacak; kalkınma, sosyal devlet korunarak sağlanacaktır.

Personel reformu, kamu personeliyle, bunların emekli, dul ve yetimlerine, dengeli, adil bir ücret rejimi ve yeterli bir hayat seviyesi sağlayacaktır.

Devletin aslı görevleri dışındaki alanlarda, işsizlik sorununu aşmak amacıyla personel istihdam edilmesi yolu engellenecek, mevcut birim ve işletmelerde, bu nitelikteki kadro fazlalığını eritecek ilkeler belirlenecektir.

Memur ve işçilerin görev alanları ayrı ayrı, kesin olarak tespit edilecek; aynı işin, farklı statüdeki personelce yürütülmesi ve bunlara farklı ücret ödenmesi önleneyecektir.

Kamu personel reformu tamamlanıp, yürürlüğe girinceye kadar, acil ve zorunlu durumlar dışında, personel rejimini daha da yozlaştırmamak amacıyla, münferit düzenlemeler yapılmayacaktır.

Kamu personel rejimi hazırlanırken, devletin yeniden yapılanması ve küçültülmesi önceliği, temel ilke olarak kabul edilecektir.

Bugünkü uygulamalarda, kamu harcamaları denetiminde, hukuka uygunluk ağırlık taşımaktadır. Bu denetim süreci, ekonomik verimlilik yönünde yoğunlaştırılacak ve mali kontrol kavramına yeni bir içerik kazandırılacaktır.

Kuruluşları, çeşitli kanunlarla düzenlenmiş bulunan, sayılan ve iş hacimleri bakımından önemli büyüklüklere ulaşmış olan döner sermaye işletmeleri, idarî ve malî disiplin altına alınacaktır.

Teşvik ödemelerinin bütçe kapsamına alınmış olması önemli bir adımdır. 1903 yılında bu yönde başlatılmış olan uygulama daha da geliştirilecektir.

Gerek yatırım gerek ihracat teşvikleri uygulamasının öncelikleri, ekonomik sonuçları ve kaynak ihtiyaçları dikkate alınarak sağlıklı şekilde programlanacak ve kaynakların bütçe içinde yer alması uygulamasına devam edilecektir.

Tarımsal destekleme programlarının, KİT'ler, Tarım Satış Kooperatifleri ve diğer kuruluşlar aracılığıyla uygulamasında zarara yol açan görevlendirme kararlarının mali yükünün önceden bilinmesi ve bütçede yer alması, kamu finansman dengeleri ve bütçe uygulamaları açısından son derece önemlidir. Bütçe dengeleri yönünden destekleme için ayrılabilir kaynaklar açıkça ortaya konulacak ve destekleme programlarının bu kaynaklarla sınırlandırılması sağlanacaktır.

Kamu kesiminde öteden beri, bir önceki yıl baz alınarak bütçe hazırlama ve faaliyetleri belirleme anlayışı hâkimdir; bu, evvelden beri önümüze konan bir gelenek haline gelmiştir.

Bu yaklaşım artık ekonomide önemini kaybetmiştir; hatta, ekonomiye zarar verir hale gelmiştir; bazı gereksiz harcama programlarının sürdürülmesine neden olmaktadır.

Bu nedenle, konsolide bütçe kapsamında yer alan tüm programlar gözden geçirilerek, önemini kaybetmiş olanlar tasfiye edilecek, sürdürülmesi istenenler ise daha etkin hale getirilecektir.

Genel ve katma bütçeli kuruluşlarda uygulanacak personel reformu ve yeniden yapılarım programı çerçevesinde alınacak kararlar, kamuda çalışan personelin kazanılmış hakları korunarak uygulanacaktır.

Bütçenin, Mecliste çok uzun bir görüşme dönemi bulunmaktadır. Bu durum, Meclisin çalışma programını aksatmakta ve ayrıca, Plan ve Bütçe Komisyonu ile Genel Kurulda mükerrer görüşmeler yapılmasına neden olmaktadır. Bu nedenle, bütçenin yasallaştırılma süresinin kısaltılması ve etkinleştirilmesi gerekmektedir.

Açık ve saydam yönetim anlayışı içinde 1993 yılı bütçe açığı revize edilecek, 100 trilyon Türk Lirası düzeyinde gerçekleşmesi beklenen bütçe açığı için Meclisten ek ödenek istenecek, bütçe uygulamaları bundan böyle, şimdiye kadar yapılmadığı şekilde, şeffaf bir biçimde sürdürülecek ve bir evvelden diğer yıla aktarılarak önlenmiş olan bütçe açıkları, artık bundan böyle şeffaflaştırılacaktır. *(DYP sıralarından alkışlar, ANAP sıralarından gürültüler)*

ŞEVKET KAZAN (Kocaeli) — Ne oldu şimdi, ne oldu? Hani 50 idi; nasıl oldu da 100 oldu?

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; artık şeffaf olma dönemidir. Bunun gereğini her yerde, bütçede de yapmayı yine biz başlatacağız ve siz de bunu alkışlayacaksınız; çünkü şeffaflıktan yanasınız... *(ANAP ve RP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Sayın Başbakan, bir dakika efendim.

Sayın milletvekilleri, bugün gündem, sadece Sayın Başbakanın Bakanlar Kurulu Programını okumasıdır. Ne sizler lütfen görüşme sayılabilecek sorular yöneltin,

müdahalelerde bulunan; ne de Sayın Başbakan, okumanın dışında açıklamalara zaman ayırsın. Bunun gündemi cumartesi günü...

Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Kamu kesimi finansman açığının daraltılması ve malî dengenin sağlanmasında, Türk vergi sisteminin bütünsel bir yaklaşım içinde ele alınarak yeniden düzenlenmesi, Hükümetimiz açısından öncelikli bir konudur.

Vergilemede önemli bir amaç da, kamu dışında kalan yükümlülüklerden sağlanacak tahsilatın artırılmasıdır. Vergi idaresinde başarının başlıca göstergesi budur. Bu kıstastan hareketle, vergi idaresinin daha etkin ve verimli çalışmasını sağlamaya kararlıyız.

Vergi yükünün vatandaşlar arasında adaletli ve dengeli dağılımına özen gösterilecek ve gelir dağılımı bu yoldan da düzeltilecektir.

Bu çerçevede vergi oranları yeniden gözden geçirilecek ve vergi gelirinin artırılması amacıyla, gerekirse, vergi oranlarında yeni düzenlemeler ve düşülmeler yapılabilecektir. Bu çerçevede vergi kaçak ve kayıpları da önlenecektir. Kayıt dışı sektör denetim altına alınacaktır. Böylece, sosyal devletin gerektirdiği harcamaları karşılayacak, sağlam kaynağa dayalı gelir artışları sağlanacaktır. Vergi idaresinin etkinliğini artırıcı yapısal düzenlemeler ve etkin vergi denetimleriyle vergi kayıp ve kaçaklarının önlenmesi sağlanacaktır. Kayıt dışı ekonominin daraltılması amacıyla mal hareketlerinin ticaret borsaları ve haller gibi kuruluşlardan geçmesi sağlanacaktır.

Finans kesimi ve sermaye kesimi piyasa reformlarıyla ilgili düzenlemelerde gerekli vergi teşvikleri ve kolaylıkları sağlanacak, özel kesim sağlık ve eğitim yatırımları vergi yoluyla özendirilmeye devam edilecektir.

Türkiye'nin AT'ye tam üyelik başvurusu çerçevesinde başlattığı uyum çalışmaları, gümrük birliği ve vergi sistemi yönünden de hızlandırılacaktır.

Ayrıca, Türk müteşebbislerinin Orta Asya ve Kafkasya cumhuriyetlerinde yatırım yapmaları vergi yoluyla da özendirilecektir.

Vergi ceza sistemi yükümlüler üzerinde caydırıcı etki uyandıracak bir yapıya kavuşturulacak, ağır ve devlet aleyhine işleyen yapı gözden geçirilecek ve karar mekanizmaları hızlandırılacaktır.

Üniter vergi sistemine eşgüdüm içerisinde geçiş sağlanacaktır. Götürü vergi uygulamasının kapsamı daraltılacaktır.

1993 yılında Yüce Meclise sunulan Vergi Reformu Yasa Tasarısının, Türkiye Büyük Millet Meclisinin öneri ve katkılarıyla bir an önce sonuçlandırılması önem taşımaktadır.

Sayın Başkan ve değerli milletvekillerimiz; dünya ticaretindeki globalleşme çerçevesinde, Türkiye'nin, Avrupa Topluluğuna uyumunu kolaylaştırmak için, gümrük

birliğine 1995 yılında katılınması hedeflenmekte ve bu suretle Türk ekonomisinin uluslararası rekabete uyum sağlamasına imkân hazırlanmaktadır.

AT ve GATT nezdindeki taahhütlerimiz doğrultusunda, gümrük mevzuatında gerekli değişiklikler yapılarak, böylece, mevzuatlar arasında uyum sağlanacaktır.

Hızla gelişen ekonomimiz içinde önemli bir yeri olan ithalat ve ihracatımız bürokratik engellerden arındırılacak, bu meyanda, gümrük işlemlerine sürat kazandırmak ve kolaylıklar sağlamak amacıyla, özellikle İstanbul'dan başlamak üzere, ihtisas gümrükleri kurulacak, beyan sistemine geçilecek ve bürokrasiyi asgari düzeye indirmek için gümrük otomasyonu uygulamaları başlatılacaktır. İhtisas gümrükleri, bu aşamada en önemli koruyucu nitelik kazanan bir kurum haline getirilecek, dünyada uygulandığı gibi uygulanacaktır.

Kamu finansmanının temel kaynağı olan vergi gelirlerinin kavranabilmesi için ekonominin dış girdilerinin izlenmesine imkân veren denetimde işbirliği zincirinin kurulması amaçlanmaktadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; kamu malları idaresinde yeniden yapılanmaya gidilmesinde kesin zorunluluk vardır. Kamu kurum ve kuruluşlarına ait arsa ve arazilerin çok kısa sürede sağlıklı bir envanteri tekrar yapılacaktır. Kamuya ait arazi ve arsalar projelendirilerek satılacaktır. Hazineye, KİT'lere, bakanlıklara ve belediyelere ait arsa ve arazilerin halka devir ve satışına imkân verecek düzenlemeler kısa sürede yapılacaktır.

Çeşitli kamu taşınırlarının ve özellikle gümrük denetimine tabi eşyanın, ekonomik değerini kaybetmeden, gerçek değeriyle satışına önem verilecektir. Gümrüklerle ilgili eşya için depo, ambar ve sundurma hizmetlerinin yaygın ve etkin bir biçimde yürütülmesi sağlanacaktır.

Kamunun lojman uygulamaları ile, kamu dinlenme ve sosyal tesislerinin kullanımı yeniden gözden geçirilecektir.

KİT'ler, bağlı ortaklıklar, devlet iştirakleri, genel bütçeye dahil iktisadi kuruluşların süratle özelleştirilmeleri yoluna gidilecektir. KİT'lerin, sermaye piyasalarının getirdiği tüm yeniliklerden etkin bir biçimde yararlanmaları için, bu konuda bilgi sahibi olmaları sağlanacaktır.

KİT reformu programı, yaygın ve hızlı özelleştirme programıyla birlikte yürürlüğe konulacaktır. Sürekli zarar eden ve özelleştirilmeleri mümkün olmayan kuruluşların, tamamen veya kısmen tasfiyeleri söz konusu olabilecektir.

Özelleştirme dışında kalacak KİT'lerin, Türk Ticaret Kanunu kapsamındaki faaliyetlerinin, ücret, fiyat ve yatırım kararlarının, verimlilik ve kârlılık anlayışı içinde, kurum yönetim organları tarafından yürütülmesi sağlanacaktır.

KİT reform programı ve özelleştirme uygulamalarının yol açacağı istihdama yönelik sorunlar, gerektiğinde uluslararası kuruluşların desteğinde de yararlanılarak oluşturulacak sosyal güvenlik ve koruma sistemi içinde çözülecektir.

Özelleştirme ve KİT reformundan doğacak istihdam sorunları, erken emeklilik, işsizlik sigortası, tazminat ödemeleri ve yeniden işe yerleştirme gibi tedbirler

üzerinde işçi, işveren ve sendikal kuruluşlar arasında mutabakat sağlanarak çözümlenecektir.

Özelleştirme kapsamı genişletilerek, KİT, bağlı ortaklık ve iştirakleri içermekle kalmayacak; başta Tarım Satış Kooperatiflerine ait sınai tesis ve işletmeler olmak üzere, diğer kamu kurum ve kuruluşlarını da içine alacaktır.

Özelleştirme uygulamalarına süratli bir şekilde geçilebilmesi için gerekli yasal düzenlemeler en kısa sürede yürürlüğe konulacaktır.

Özelleştirilecek kuruluşların kamuya olan borçlarının Hazine tarafından üstlenilebilmesine ve böylece özelleştirmenin hızlandırılmasına imkân verecek bir sistem geliştirilecektir.

Özelleştirme uygulamalarında yabancı sermayeyi ve özellikle yabancı kurumsal yatırımcıları özendirici bir finansal altyapı oluşturulacaktır.

Özelleştirmeden sağlanacak kaynaklarla özellikle sanayileşme teşvik edilecek, ayrıca, küçük ve orta boy işletmelere, esnaf ve sanatkârlara ek kredi imkânı sağlanarak onların ek istihdam yaratmalarına katkıda bulunulacaktır.

PTT'nin öncelikle posta ve haberleşme olarak ikiye ayrılması gerçekleştirilecek ve Telekomünikasyon A.Ş. kurulacaktır. Tasarruf hakları yeniden gözden geçirilerek özelleştirilmesi sağlanacaktır. *(RP sıralarından alkışlar)*

Anayasanın 2'nci maddesinde ifadesini bulan "sosyal devlet" ilkesinin tüm boyutlarıyla yaşama geçirilmesi, Hükümetimizin temel amaçları arasında yer almaktadır. Bu bağlamda, sosyal adaletin ve sosyal güvenliğin gerçekleştirilmesi için gerekli önlemler alınacak, kalkınma, sosyal devlet korunarak sağlanacaktır.

Çağdaş bir iş mevzuatı için engel oluşturan Anayasa maddelerinin değiştirilmesi yönünde çaba gösterilecektir.

Çalışma yaşamında yaygınlaşma eğilimi gösteren sendikasızlaştırma, sigortasızlaştırma ve güvencesiz kılma çabalarına karşı temel önlemler alınacaktır.

"İşsizlik Sigortası" sistemi kurulacak ve aşamalı olarak yaygınlaştırılacaktır. İlk uygulamada KİT reformu ve özelleştirme nedeniyle işsiz kalan işçilere öncelik tanınacaktır.

Ciddî bir finansman darboğazıyla karşı karşıya olan sosyal güvenlik kuruluşlarının sorunlarına çözüm getirecek gerekli yasal düzenlemeler yapılacak, bu kuruluşların, üyelerine verdikleri hizmetler geliştirilecektir.

Sosyal güvenlik kuruluşları içinde önemli bir yere sahip olan SSK, prim gelirleri tahsilatında ciddi sorunlarla karşılaşmaktadır. Kurumun, tüm kuruluşlardan olan alacakları her geçen gün artmaktadır. Alacakların tahsilinin hızlandırılması, Kurumun mal varlığının yönetimindeki zafiyet ve denetim eksikliği, acilen çözümlenmesi gereken sorunlardır.

Kurumun bozulmuş olan finansal yapısının düzeltilmesine yönelik ivedi önlemleri içeren yasa tasarısı TBMM'ye sunulmuştur. Bu yasa ile, Kurumun mal varlıklarının daha iyi ve gelir getirici bir biçimde değerlendirilmesi, SSK'nın fon yö-

netimi yapabilecek kurumsal bir yatırımcı hüviyetini kazanması yolunda adımlar atılması ve prim tahsilatlarının hızlandırılması amaçlanmaktadır.

Sosyal Güvenlik Reformu kapsamında, kurumun yönetimi, finansman ihtiyacı ve işlemlerinin gözden geçirilmesi, sağlık ve sosyal güvenliğe ilişkin görevlerinin ayrılmasına yönelik çalışmaların kısa sürede sonuçlandırılması ile, Kurumun finansal sağlığa kavuşturulması öngörülmektedir.

Bağ-Kur'un içinde bulunduğu finansman sıkıntısına çözüm getirmek amacıyla hazırlanan tasan Yüce Meclise sunulmuştur. Bu tasarının acilen yasalaşması ve Bağ-Kur'un prim tahsilatında sağlıklı bir yapıya kavuşturulması zorunludur.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; tarımsal destekleme kapsamına giren ürün sayısı giderek artmaktadır.

Dünya fiyatlarının üstünde seyreden destekleme fiyatları, tütün, fındık ve çay gibi ürünlerde ekim alanlarının aşırı genişlemesine, üretim fazlaları oluşmasına ve devletin, aşırı alımlar yaparak, fevkalade yüksek stok finansman maliyetlerine katlanmasına neden olmaktadır.

Arz fazlası bulunan ve alımlarda finansman açısından sorun yaratan bazı ürünlerde, üretimi azaltıcı, üretim yetersizliği olan ürünlerde ise arzı artırıcı yönde, teşvik edici politikalar uygulanacaktır.

Borsaların, piyasa ekonomisi ve rekabet kuralları içerisinde, ekonominin çağdaş kurumları olarak çalışabilmeleri önem taşımaktadır. Bu amaçla, ülkenin çeşitli yörelerinde, hububattan başlanarak, değişik ürünler için altyapısı olan yeni borsalar kurulacaktır.

Tahıl destekleme alımlarında, 1992 yılında geliştirilen kademeli fiyat ayarlaması ile alış ve satış fiyatlarının birlikte açıklanması uygulaması sürdürülecektir.

Toptancı Hal Yasası ile tarımsal ürünleri pazarlama borsaları kanun tasarıları Türkiye Büyük Millet Meclisine kısa sürede sunulacaktır.

Tarım Satış Kooperatifleri eliyle yürütülen destekleme alımlarında, kamudan aktarılan kaynaklardan, üreticilerden çok birlikler yararlanmaktadır. Mart 1993 sonu itibariyle birliklerin T.C. Ziraat Bankasına birikmiş olan borç bakiyesi 30 trilyon TL.'yi aşmaktadır. Birliklerin sahip olduğu sınai tesis ve işletmeler sistem içinde ciddi kaynak israfına neden olmaktadır.

Tarım satış kooperatifleri ile bunlara bağlı sanayi tesisleri ayrılacak ve gereğinde özelleştirilecektir. Destekleme için ayrılan kaynakların, tesislerin zararlarını kapatmak için değil, ziraî kesimde çalışanların refahını artırmak için kullanılmasına özen gösterilecektir.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; belediyelerin gelir ve giderleri zaman içinde büyük boyutlara ulaşmıştır. Belediyelerin personel harcamaları, yatırım harcamalarının üstünde gerçekleşmektedir.

Belediyelerin geçici işçi uygulamaları nedeniyle kesin personel sayılan tam olarak saptanamamaktadır. Genel bütçeden belediyelere ayrılan paylar devamlı artış gösterirken, öz gelirleri, artan harcamalara paralel artış göstermemektedir. Sonuç

olarak, belediyelerin malî kaynakları verimli yatırımlar yerine, ağırlıklı olarak personel ve cari harcamalara yönelmektedir.

Yerel yönetimler ve bağlı kuruluşlar bir yandan malî piyasa disiplini altına alınırken, diğer yandan da, finansal sorunlarının giderilmesinde, sermaye piyasalarının getirdiği yeniliklerden yararlandırırlardır. Yerel yönetimlerin temel hizmetlerini etkin bir şekilde gerçekleştirebilmeleri için, zarar eden ticarî ve sınaî faaliyetlerinden arındırılmaları özendirilecektir.

Güçlü il yönetimine destek verecek ve yardımcı olacak şekilde yeni bir il özel idare sistemi oluşturulacaktır. Köy idaresinde muhtarlar ve ihtiyar heyetlerinin yetkileri ve köy idaresinin kaynakları artırılacak, kırsal kesimde yaşam şartları iyileştirilecektir.

Devletin yeniden yapılanması programı içinde, yeni ve kapsamlı bir yerel yönetimler düzenlemesine gidilecektir. Muhtarlar, ihtiyar heyeti, il genel meclislerinin ve belediye meclislerinin yetkileri artırılacak ve yerel kaynakların bir bölümü bunlara tahsis edilecektir.

Belediye meclisleri kamu çalışanları da dahil olmak üzere, tüm toplum kesimlerinin temsiline olanak verecek bir yerel meclise dönüştürülecektir.

İstanbul'un yönetsel açıdan karşılaştığı sorunları çözümleyecek yasal düzenlemeler ve tedbirler en kısa zamanda getirilecektir.

Belediyelerin sorunları, gelirlerin idaresinden, harcamaların denetimine kadar olan konuları kapsayacak kapsamlı bir reform anlayışı içinde ele alınacak ve çözümlenecektir. Bu nedenle, kamu yönetiminin ayrılmaz parçası olan yerel yönetimlerle ilgili malî reform, amacına ulaşması için, idarî reformla birlikte ele alınacaktır.

Özel girişimcilerin özellikle eğitim ve sağlık yatırımlarındaki arsa ihtiyacının kamu arazilerinden karşılanması konusunda düzenlemeler yapılacaktır.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Hükümetimizin öncelikli hedeflerinden biri de, başlatılmış olan finans kesimi reformunun sürdürülmesidir. Bu kesimde yapılacak reformla reel kredi ve fon aktarma maliyetleri düşürülerek faktör fiyatlarında dünya ile bütünleşme sağlanacaktır.

Reel kredi maliyetlerinin zaman içinde düşürülmesi, kamu ve özel sektörün borç ve faiz yükünü hafifletecek, böylece enflasyonun düşürülmesine yardımcı olacaktır.

Menkul kıymetleştirme sürecinde oluşacak piyasaları tamamlamak ve piyasalar arası rekabeti artırmak amacıyla, genel finans ortaklıklarının kurulmaları özendirecektir.

Yerli menkul kıymetler borsalarımızın dünya ile iletişimi güçlendirilerek, ilk aşamada İstanbul Menkul Kıymetler Borsasına "uluslararası kabul gören bir borsa" olma niteliği kazandırılacak; bu sayede, mevcut borsamızın otomasyon projesi, uluslararası iletişim ve gözetimi sağlayacak bir şekilde gerçekleştirilmiş olacaktır.

Yatırım fonlarında yapılacak düzenlemeler ile mali piyasaların geliştirilmesi ve özelleştirmede bu kurumlardan daha etkin bir biçimde yararlanılması sağlanacaktır.

Sanayide üretim, yatırım ve ihracatı destekleyecek faizsiz, uzun vadeli ve sağlam bir finansman yaratmak amacıyla risk sermayesi kurumları kurulacak ve kısa zamanda çalışmaya başlayacaktır. Bu sayede, teknoloji transferini sağlamaya ve girişimciliği yaygınlaştırmaya yönelik adımlar da atılacaktır.

Türkiye’de mevcut altın potansiyelinin ekonomiye kazandırılması ve altın ihracatının artırılması amacıyla bir altın borsası kurulacaktır. Beraberinde, altına dayalı finansal araçlar uygulamaya sokulacaktır.

Ülkemizde altın ile birlikte atıl bir değer olarak büyük önem taşıyan gayrimenkullerin de sermaye piyasası aracılığıyla değerlendirilerek ekonomimize kazandırılmasının yolu açılacaktır. Bu çerçevede kurulacak gayrimenkul yatırım fonları ve ortaklıkları sayesinde halkımız daha rahat konut edinebilme imkânı bulacaktır.

Öte yandan, mal piyasalarına ve finansal araçlara dayalı vadeli işlemler piyasalarının faaliyete geçmesi sağlanacak, üreticilerin uzun vadeli ihracat bağlantılarına girebilmeleri ve orta-uzun vadeli planlar yapabilmeleri mümkün hale getirilebilecektir.

Altın borsasının kurulması ve gerçekleştirilecek diğer finansal yenilikler sayesinde İstanbul, dünyanın sayılı finans ve ticaret merkezlerinden birisi haline getirilecektir.

Para programının, maliye ve gerçekçi döviz kuru politikaları ile birlikte sıkı bir koordinasyon ve etkileşim içinde gerçekleştirilmesi temel yaklaşımımız olacaktır.

Türk Lirasının yabancı paralar karşısındaki değerinin piyasada belirlenmesine devam edilecektir. Ancak, döviz kurlarında spekülasyon hareketleri engellenecektir.

Reel kurun, ekonominin rekabet gücünü azaltacak bir biçimde dalgalanması, uyumlu para ve maliye politikalarının izlenmesi suretiyle önlenecektir.

Ödemeler dengesinin uzun vadede sağlıklı bir yapıda gelişmesi, mal ve hizmet ihracının sürekli ve yeterli bir biçimde artmasına bağlıdır. Türkiye’nin hedefi, dünya pazarlarında sürekli olarak yer tutabilmektir.

İhracat gelirlerinin artırılabilmesi için, ürün ve pazar çeşitlendirilmesiyle birlikte, katma değer oranı yüksek ürünlerin satışı özendirilecek, ihracat, yatırım ve üretim aşamasında desteklenecektir.

Özellikle imalat aşamasında ihraç mallarının bünyesinde yer alan girdilerin dünya fiyatlarından temini sağlanacaktır.

Eximbank’ın kaynakları bu amaçla kısa bir zaman süreci içinde artırılacaktır.

Dış ticaretimizin büyümesinde ve navlun gelirlerimizin artmasında önemli bir yeri olan Türk deniz ticaret filosunun geliştirilmesi amacıyla her türlü teşvik tedbirleri alınarak, gerekli mevzuat düzenlemelerine gidilecek ve bu konu ile ilgili Bakanlığımız, gerekli mevzuat düzenlemelerini haiz olacak ve bu kazandırılacaktır.

İhraç mallarımızın yeni pazarlarda sürümünü sağlamak amacıyla, sonbahardan itibaren yeni etkinliklere başvurulacaktır.

Çevre boyutunu da dikkate alan uluslararası rekabet gücü yüksek ve verimli bir turizm ekonomisinin geliştirilmesi, turistler ve yerel halk için en iyi sosyal ortamın yaratılması, kendi insanımızın refah ve mutluluğu için evrensel değerlere uyum sağlanması, doğal ve kültürel değerlerimizin sağlıklı bir koruma ve kullanım dengesini gözetken bir turizm politikası uygulanacaktır. Bu amaçla, yapacağımız işler şunlardır Sayın Başkan, değerli milletvekilleri:

Turizm sektörü ana planı tamamlanacak, her türlü turizm amaçlı planlama ve projelendirme çalışmalarının doğal, kültürel ve sosyal değerlerimizle bütünleşmesi esas alınacaktır.

Türkiye'nin uluslararası turizm geliri içindeki payının artırılması ve sürekli kılınması için dış pazarlarda optimum talep dağılımı yaratılmasına çalışılacak, bu çerçevede, çeşitli ülkelerdeki turizm pazarlaması faaliyetleri yoğun ve entegre bir biçimde sürdürülecektir. Ayrıca, mevsim uzatıcı ve turizmin az gelişmiş bölgelere de yaygınlaşmasını sağlayacak turizm türleri geliştirilerek pazarlayacaktır.

Yabancı sermaye akımlarında, doğrudan ve portföy yatırımlarının payı düşüktür. Bu nedenle, yabancı sermaye, açık, yapıcı ve teşvik edici politikalarla özendirilecek ve desteklenecektir. Yıllık 1 milyar dolar seviyesinde olan doğrudan yabancı sermaye girişinin 1993 yılından itibaren 1,5-2 milyar dolar seviyesine çıkarılması için gerekli düzenlemeler acilen yapılacaktır. Bu konuda büyük bir engel teşkil eden ve güncelleşmesi gereken Patent Kanunu ile fikrî mülkiyet hakları en kısa sürede yasalaştırılacaktır. Türk ekonomisinin, dünya ekonomisi ile bütünleşme sürecinde bu kanunun önemli katkısı olacağına inanıyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bir kez daha vurguluyorum: Ekonomide yapısal sorunları aşacak reformların gerçekleşmesi ve böylece enflasyonun hızla aşağıya çekilmesi temel hedefimizdir. Bu hedefe kısa sürede varılamayacağı, böylesine bir yapısal değişim programı uygulamasının ve sağlıklı sonuçlarının alınmasının zaman alacağı kuşkusuzdur. Yolumuz uzundur. Ancak, programı uygulamada ve böylece enflasyon sorununu çözmeye kesin kararlıyız.

Yeniden yapılanma ve reform uygulamaları sonucunda kamu açığı düşürülerek malî denge sağlanacak, enflasyon ve faizler düşürülecektir. Bu konunun üzerine cesaretle gideceğiz; başka çare de yoktur. *(DYP ve SHP sıralarından alkışlar)*

Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; Türkiye'nin, önümüzdeki yirmi yıllık dönemde nüfusu 85 milyona yaklaşırken, millî geliri, sınaî üretimi ve katma değeri 3-4 kat artacak, tarımsal üretimde iki misline yakın artış sağlanacaktır.

Tarım, ekonomik hayatımız içerisinde önemli bir sektör olduğu kadar, nüfusunuzun yarısına yakın bölümünün hayatını devam ettirdiği bir sosyal alandır. Bu alanda çalışmakta olan köylünün, toprak, su ve iklim faktörleri ile diğer tarımsal girdiler, yeni ve modern teknolojiler kullanarak üretim yapması imkânları sağlanacaktır.

Tarımsal üretim, pazar ve fiyat politikalarının birbirleriyle uyumlu olmasına özen gösterilecek, tarımda girdi ve kredi maliyetlerinde dünya fiyatlarına uyum sağlanacaktır.

Hayvansal üretimin ülke ihtiyacını karşılayacak ve ihracat imkânı yaratabilecek seviyeye getirilebilmesi için entegre üretim modelleri desteklenecek, gerekli yasal düzenlemeler yapılacaktır.

Su ürünleri üretimini artırmak amacıyla, açık deniz balıkçılığı, yetiştiricilik ile stokları geliştirici koruyucu faaliyet ve hizmetlerin geliştirilmesi önem arz etmektedir. Balıkçı barınakları, barınma ve çekek yerleri gibi altyapı yatırımlarına önem ve öncelik verilecektir.

Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuş olan Mera Kanununun süratle çıkarılmasına çalışılacak ve düşük verimli meralarımızın verimliliğini artıracak programlar ve teşvik tedbirleri uygulamaya konulacaktır.

OECD ülkeleri içinde gıda kanunu bulunmayan tek ülke durumunda olan ülkemizin bu noksanlığını gidermek amacıyla, Gıda Kanunu Tasarısı Meclise sevk edilecektir.

Tarımsal faaliyetlerde kullanılan kimyasalların çevrede yarattığı olumsuz etkileri asgariye indirmek, uluslararası çevre normlarına uyum sağlayarak rekabet gücünü ve tarımsal girdi kullanımında verimliliği artırmak amacıyla tarımsal çevrenin kirlilik parametreleri periyodik olarak takip edilecek ve gerekli tedbirler alınacaktır.

Ülke ormanlarını en iyi şekilde değerlendirmek, köylümüze istihdam yaratmak ve refah seviyelerini yükseltmek amacıyla, ağaçlandırma, erozyon kontrolü, enerji ormanı ve yeşil kuşak çalışmaları yoğunlaştırılacaktır. Köy tüzelkişilikleri başta olmak üzere, özel ve tüzelkişilerin, yapılacak Anayasa değişiklikleri çerçevesinde orman sahibi olması sağlanarak, 2000'li yıllarda özel orman oranının yükseltilmesi hedef alınacaktır.

Türk ekonomisinin gelişmesi için temel girdi olan enerjinin, ucuz, güvenilir, bol, kaliteli ve çevreyi kirletmeden üretilmesi için gerekli bütün tedbirler alınacaktır.

Bu kapsamda öncelikle yap-işlet-devret modeli desteklenecektir. Özellikle elektrik enerjisi üretim tesirlerinin mümkün olduğunca büyük bir kısmının yap-işlet-devret modeli çerçevesinde yapılması sağlanacaktır.

Bu, halkımızın kaynaklarının diğer alanlarda kullanılması açısından da önemlidir ve dışarıdan bir kaynak teminini içerecek bir modeldir.

Enerji dağıtımının özelleştirilmesi çalışmalarına hız kazandırılacaktır.

Civar ülkelerle yapımına başlanmış olan elektrik şebekelerinin irtibatlandırılması çalışmalarına devam edilecektir.

Fert başına düşen elektrik üretimi şu anda dünya ortalamasının yarısı seviyesindedir. Hızla sanayileşen bir toplum olarak en kısa sürede dünya ortalamasını yakalamak zorundayız.

Esnaf, sanatkâr ve küçük ve orta ölçekli sanayi işletmelerinin desteklenmesi ekonomik ve sosyal verimlilik ilkeleri çerçevesinde sürdürülecektir. Yan sanayinin gelişmesine özel önem verilecek, gerekli bilgi ağlarının oluşturulmasıyla bu kesimin dış bağlantıları güçlendirilecektir.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; 2000'li yıllara hazırlanan Türkiye, sanayisini yeni bir hamle ile sağlamlaştırırken, dünya ölçüsünde yaşanan bilimsel ve teknolojik devrime de ayak uydurmak durumundadır. Sanayi politikalarımız, sanayileşmenin ötesinde yüksek teknoloji üretim ve kullanımının yaygınlaştırılmasını ve derinleştirilmesini destekler yönde olacaktır. Türkiye'nin 21'inci yüzyıla sağlam bir teknolojik altyapı ve programla girmesi gerekir. Ulusal teknoloji politikalarımız bu anlayışla geliştirilecektir. Bilgi teknolojileri bu politikalarda öncelik taşıyacaktır. Dünya globalleşirken sanayi ötesi toplumlar, bilgi ve iletişim toplumları oluşuyor. Türkiye, bu gelişmelerden uzak kalamaz, kalmamalıdır!

Bilim ve teknolojinin dünyadaki baş döndürücü ilerlemelerine yeni buluşlarla az çok katkı yapmak, bugün her devlet için, çağdaş uygarlık düzeyinin bir göstergesi, işareti olmuştur. Bizim insanlarımızın, özellikle gençlerimizin, bu alanda büyük yetenekleri olduğunu biliyoruz; çünkü yurt dışındaki tanınmış araştırma merkezlerinde yaptıkları çalışmalarla bilim dünyasının takdirini kazanıyorlar, ödüller alıyorlar; ama gençlerimizin bu yeteneklerini, bu başarılarını Türkiye'de, özel kesimin ya da devletin araştırma merkezlerinde göstermeleri, ülkemize ve milletimize büyük yararlar sağlayacaktır.

Hükümetimiz, bu amaca yönelik düzenlemelere, özendirmelere ve yatırımlara ağırlık ve öncelik verecektir. Ülkemizin vardığı ekonomik gelişme düzeyi ve uluslararası ilişkilerimizin bizi getirdiği aşama, artık bilim ve teknolojiye de yaratıcı devletler arasında bulunmamızı, hem gerektirmekte, hem de bunu olanaklı kılmaktadır.

Bu çerçevede, geçen Hükümetin hazırlayıp TBMM'ye sunmuş olduğu Türkiye Bilimler Akademisi ve Türkiye Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Konseyi tasarılarının bir an önce yasalaşması için uğraşacağız. Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulunun talimatları doğrultusunda, önemli uluslararası araştırma projeleri için de etkin faaliyet göstereceğiz; araştırma sonuçlarından halkımızın daha çok yararlanması yollarını bulacağız; başarılı araştırmacılarımızı ödüllendirmek için yeni olanaklar getireceğiz ve bu konuda yeni olanaklar yaratıp, araştırmalar yapacağız.

Araştırma-geliştirme alanına özel kesim kuruluşlarımızın daha çok girmesi, daha çok yatırım yapması, daha çok insan gücü ayırması için özendirici düzenlemeler yapacağız.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; gelişen tarım ve sanayi faaliyetleri, birkaç defa katlanacak, ürün ve ticaret hacmi, şimdiden ileriye dönük altyapı projelerinin planlanmasını gerekli kılmaktadır.

Altyapıyı, ekonomiye ve topluma fayda sağlayan, genel verimlilik düzeyini yükselten, bölgeleri bağlayan ve ülkeyi dünya ile birleştiren büyük bir sistem olarak değerlendirmekteyiz.

Ekonomik faaliyetlerin desteklenmesi için, enerji santralleri, tarımsal sulama, ulaştırma, limanlar ve benzeri projeleri orta ve uzun vadeli perspektif içinde, iç ve dış finansman imkânları göz önünde bulundurularak planlanacaktır.

Altyapı oluşturulurken, enflasyonist baskılardan arındırılmış bir yatırım politikası izlemeye özen göstereceğiz. Bu çerçevede, her türlü modern finansman yöntemlerinden ve özel kesimin gücünden yararlanacağız.

Hükümetimiz, 1993 yılında, 22 trilyon TL. ödenekle, toplam 122 trilyon TL. maliyetli proje paketini tamamlayarak işletmeye alacaktır. Bazı örnekler vermek gerekirse; ilk olarak söyleyeceklerimiz arasında şunlar vardır:

Şanlıurfa Tüneli işletmeye alınarak, Harran Ovasına su akıtılacaktır.

Yılda toplam 782 bin ton ilave motorin üretimi sağlayacak Orta Anadolu Rafinerisi ve Aliğa Hidrokraher tesisleri işletmeye açılacaktır.

Enerji sektöründe toplam 1290 MW güç ve 4,8 milyar KWH üretim sağlayacak hidroelektrik santral üniteleri sistemi girecektir.

İstanbul doğalgaz ana dağıtım şebekesi ve İzmit-K. Ereğlisi doğalgaz iletim hattı projeleri bitirilecektir.

9 ayrı bölgede toplam 2012 hektar alana sahip organize sanayi bölgesi faaliyete geçecektir.

Sayın Başkan, değerli üyeler, 1993 yılında başlatılacak 240 trilyon TL. tahmini maliyetli proje paketi ile sektörel olarak şu fiziki hedeflere ulaşılabilecektir:

3 yeni sulama projesi ile toplam 105 bin hektar alan sulamaya açılacaktır.

Madencilikte ele alınan yeni projelerle linyit üretim kapasitesi 7,3 milyon ton artırılabilecektir; yılda 2 milyon ton tabii soda üretilebilecektir.

Helikopter imalatı yapacak bir tesis savunma sanayii eliyle yürütülecektir.

Enerji sektöründe 7 hidrolik ve 4 termik santral bu yıl ihale edilecektir. Bu projelerle sisteme 5600 MW güç, 26 milyar KWH üretim kapasitesi ilave edilecektir. Böylece mevcut sistemin kapasitesi yüzde 30 düzeyinde artmış olacaktır.

Yumurtalık derin liman projesi yap işlet-devret modeli ile gerçekleştirilecektir.

1993 yılında Nevşehir, Bodrum, Çarşamba konvansiyonel havaalanları inşaatlarına başlanacaktır. Şanlıurfa ve İstanbul ikinci Havalimanı projelerinin etüdları sürdürülmektedir.

Doğalgaz boru hattı güzergâhı Ege ve güney bölgelerimize doğru uzatılacaktır.

İstanbul ve Ankara'da 3.000 kişi kapasiteli birer kongre merkezi projelendirme çalışmaları başlatılacaktır. Ankara'da yeni bir konser salonu yapımına başlanacaktır.

İstanbul'un içme suyu ihtiyacını karşılamaya yönelik Büyük Melen Projesi ve Diyarbakır İçme Suyu Projesi 1993 yılında başlatılacaktır. Fırat projesinin sonuncusu olan Kargamış Barajı ve Hidroelektrik Santrali, Gaziantep-Şanlıurfa-Habur Otoyolu, İskenderun-Antalya-Cilvegözü Otoyolu, Ankara-Pozantı Otoyolu, İstan-

bul-Bursa-İzmir Otoyolu, Çanakkale Boğaz Köprüsü ve İzmir Körfez Temizleme Projesi gibi büyük projeler, 1993 yılı içinde kısmen projelendirilecek, kısmen de ihale edilecektir.

Yap-işlet-devret modeli uygulamasında karşılaşılan tereddütler aşılmış, modelin ilk uygulaması Birecik Hidroelektrik Santralı projesinde gerçekleştirilmiştir.

Yap-işlet-devret modeli; yabancı sermaye girişinin teşviki, kamu borçlanma gereğini azaltması, altyapı projelerinin ekonomik olup olmadığını test etmesi, Dünya Bankası tarafından kabul edilen bir finansman tekniği olması açısından, mega projelerin finansmanı için en uygun model olarak benimsenmektedir.

İzmit Su Projesi, İstanbul Atatürk Havalimanı, Antalya Havalimanı, Bodrum Havalimanı, Ankara-İstanbul Sürat Demiryolu ve İstanbul Boğaz geçişi, doğalgaz santralleri, Yumurtalık Termik Santralı, Yedigöze, Alpaslan Hidroelektrik Santralı projeleri, İzmit Körfez Köprüsü ve diğer önemli enerji projeleri yap-işlet-devret modeli kapsamında finanse edilecek ve bu konuda çalışmalar yapılacaktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; denizcilik sektörü açısından 50'nci Hükümet Programının hazırlanması çalışmalarında değerlendirilmek üzere önem taşıyan hususlar aşağıdaki gibidir.

Deniz yolu taşımacılığının geliştirilmesi, gerek ülke ticaretinin, gerekse ihracatın geliştirilmesine olumlu etkide bulunacaktır. Denizciliğimizin kendi sağlayacağı döviz geliri ve istihdam sağlama gibi yararların yanı sıra, başka faaliyet alanlarında da benzer yararların artırılmasına katkıda bulunacaktır. Ayrıca, deniz taşımacılığının sahip olduğu uluslararası önemi de dikkate alarak, deniz ticaret filosunun genç ve daha modern gemiler lehine dönüştürülmesiyle toplam kapasitenin artırılması için gerekli olan çalışmalar yapılacaktır. Bu çerçevede teşvikler ve mevzuat gözden geçirilerek günümüz gereklerine uygun hale getirilecektir. Bu kapsamda Denizcilik Bakanlığının bir an önce kurulması ve bu konudaki yerini alması sağlanacaktır. (ANAP sıralarından "Bravo İbrahim(!)" sesleri, alkışlar)

Liman, kıyı tesisleri gibi altyapılar bu hedeflere uygun hale getirilecek, limanlarımızın kapasitesi artırılacak ve modernleştirilmesi sağlanacaktır.

Gemi ve yat inşa sanayiimiz ulusal ve uluslararası pazarlara uygun teknolojik donanımına kavuşturulacak, teşviklerle desteklenecektir.

Değerli milletvekilleri, denizcilik eğitime özel önem verilecektir.

Deniz kaynaklarını korumak, açık deniz ve kültür balıkçılığını teşvik etmek, su ürünleri üretimini artırmak ve su kaynaklarındaki kirliliği önlemek için gerekli tedbirler alınacaktır.

Bu çerçevede sayılan hedeflerin etkin olarak gerçekleştirilmesi, denizcilikle ilgili birimlerin sevk ve idaresinde bütünlüğün sağlanabilmesi amacıyla Denizcilik Bakanlığı ivedilikle kurulacaktır. (ANAP sıralarından alkışlar)

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; kalkınmada öncelikli yörelerle diğer yöreler arasındaki gelişmişlik farklarını azaltmak ve bölgelerarası gelişmişlik açığını

kapatmak, Hükümetimizin üzerinde duracağı başlıca ülke sorunlarından biri olacaktır.

Bölgeler arasında toplumsal ve ekonomik bütünleşmeyi sağlamak için devletimizin bütün imkânları kullanılacaktır. Bu amaçla, gerek ekonomik faaliyetlerin, gerek kamu hizmetlerinin dağılımında, bu hedefin gerektirdiği altyapıyı hazırlayan ve destekleme mekanizmaları kuran bir “bölgesel gelişme politikası” uygulanacaktır.

Gelişmiş yörelerde, daha az gelişmiş il ve ilçeler bulunmakla birlikte, gelişme ihtiyacının daha yoğun bulunduğu Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinin kalkınmasına yönelik özel plan ve projeler uygulanacaktır.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerimizde yer alan 24 ilimizin kalkındırılmasını hızlandırmaya yönelik olarak hazırlanan ve uygulamaya konulan “Aksiyon Planı”, Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı çerçevesinde hedeflerine ulaştırılacaktır.

Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) ekonomik, toplumsal ve kültürel yönleriyle bir bölgesel entegre kalkınma projesi olarak gerçekleştirilecek ve yörede yaşayan yurttaşlarımız başta olmak üzere, ülkemizin kalkınmasına ve mutluluğuna hizmet eden bir proje olarak önemle yürütülecektir.

GAP kapsamındaki yatırımların hızlandırılmasına devam edilerek, projenin bütün üniteleriyle bir an önce gerçekleşip yörenin kalkınmasına giderek artan bir hızla hizmet etmesi sağlanacaktır.

Bölgelerarası dengesizlikleri giderirken temel amaç, başta Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri olmak üzere, kalkınmada öncelikli yörelerde kaynaklan harekete geçirmek, üretimi artırmak, yörenin ihracat potansiyelini en iyi şekilde değerlendirmek, bu yörelerde yaşayan yurttaşlarımıza yeni iş ve geçim imkânları sağlamak ve yörelerde yeni çekim merkezleri yaratma şeklinde olacaktır.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da yatırım potansiyelini artırmak için yeni teşvik araçlarına özel bir önem verilerek; bu araçlardan yöre kalkınmasının dinamik unsurları olarak sürekli şekilde yararlanılacaktır. Tarımsal sanayi ve hayvancılığı geliştiren tedbirler genişletilecektir. Yarım kalmış veya atıl durumda olan tesisler ekonomiye kazandırılacaktır.

Bu yörelerde büyük boyutlara varan işsizlik sorununun çözümünde, yöre koşullarını dikkate alan özel istihdam projeleri uygulanacaktır.

Bölge kalkınmasına yönelik teşvikler sadece özel kesimin özendirilmesine yönelik olmayacak, kamu kesimi de sosyal ve ekonomik sorunların çözümünde ihtiyaç duyulan katkıyı sağlayacaktır.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; 2000’li yıllara hazırlanan Türkiye’de, özellikle sağlık, eğitim ve çevrede yapılacak atılımlarla, sosyal devletin güçlendirilmesi gerçekleştirilecektir.

Gelecek kuşakların iyi yetişmesini sağlayacak bir aile planlaması da benimse-necektir.

Kadınların eğitim düzeylerinin yükseltilmesi ve meslekî eğitim imkânlarından daha fazla yararlanmak suretiyle tarım dışı sektörlerde istihdamlarının yaygınlaştırılması, özellikle uygulanacak teşvik politikaları aracılığıyla, kadınlarımızın kendi işyerlerine sahip olma imkânları geliştirilecektir. Kadın işgücünün ekonomiye katkısı sağlanacak ve kadınların karar mekanizmalarına daha etkin katılabilmeleri için yeni politikalar geliştirilecektir.

Aile korunacak ve desteklenecektir. Toplumun en küçük ünitesi ve demokrasi- nin en küçük birimi olan aile, değişen ve gelişen bir dünyada, bu değişikliklerden en çok etkilenen bir kurum olarak, devletin özenle koruması gereken bir konumdadır.

Bu amaçla, aile yapımızın gösterdiği değişimi, bu değişimden doğan sorunları, bunlara getirilecek çözüm yollarını saptamaya yönelik gerekli araştırmalar en kısa sürede sonuçlandırılacaktır.

Korunmaya muhtaç çocukların aile ortamı içinde yetiştirilmesine özel önem verilecek ve evlat edindirmenin yasal işlemleri biraz daha kolaylaştırılacaktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; laik, evrensel, cumhuriyetçi, millî kültür geliştirici, yaratıcı, özgür düşünceye dayalı bir eğitim politikası esastır. Kişilik sahibi, nitelikli insan yetiştirmek amaçtır. Eğitimde kaliteye, çağdaşlığa ve fırsat eşitliğine önem verilecektir. Eğitim teknolojisinin kalitesi artırılacak, bilgisayar kullanımına, donanımı ve yazılımına önem verilecektir.

Bilgisayarların özel hazırlanacak software programlarıyla okulların, öncelikli olarak orta eğitimde de, kurulumayan yerlerde fizik ve kimya laboratuvarları yerine geçecek şekilde, eğitimde ve kaliteyi yükseltici biçimde kullanılmasına özen gösterilecektir.

Bilim, artık, çağımızın basınla birlikte dördüncü kuvvetidir. Kuvvetler ayırımı ilkesinin klasik üç erki yanında, yani, yasama, yürütme ve yargı erklerinin yanında, bilim, toplumun bugünkü büyük hızını takip edebilmenin en etkin yoludur. Bilimsel kurumların özerkliğinin, işte bu gerekçeyle, demokratikleşmenin vazgeçilmez koşulu olduğuna inanırız. Bilim ve teknoloji çağını yaşayan dünyamızın dışında veya gerisinde kalmamak, ancak bilimi ve onun günden güne gelişen değişimini toplum ve devlet yaşamının içerisine yerleştirmekle mümkün olur. Ülkemizdeki üniversite sayısını 55'e çıkarmak suretiyle çok büyük bilim ve eğitim hizmetini gerçekleştirmiş olduğuna inandığımız geçen Hükümetimizin bu başarılı çalışmalarına Hükümetimizce de devam olunacaktır.

Üniversitelere bilimsel ve yönetsel özerklik tanınması çabaları da ayrıca devam edecektir.

Gençliğin yarınların teminatı olduğu düşüncesinden hareketle, 1993 yılından itibaren ÖSYM sınavında başarılı olan ilk 1.000 öğrenci karşılıksız olarak yurt dışında eğitim yapmak üzere gönderilecektir.

Hızlı bir sosyal ve teknolojik gelişmeyle bütünleşmiş bir çağdaş yaşamda, değişik ve gelişmelerin hızını izleyebilmek, ancak, genç kadroların ve genç düşünce biçimlerinin toplum ve devlet hayatına olabildiğince erken katılması ile mümkün olabilecektir. Siyasal yaşama katılma dahil, gençliğin önündeki engeller ayıklanacaktır.

Gençlerin yapıcı yaratıcı yeteneklerini ortaya çıkarmak üzere, kişilik, düşünce ve beden yönünden gelişmelerini sağlayacak okul içi ve dışı düşünce, kültür, sanat ve spor faaliyetleri desteklenecektir.

Bu amaçla, kısa dönemde büyük illerimizde, uzun vadede diğer illerimizde olmak üzere gençlik merkezleri kurulacaktır.

2000'li yıllarda dünya ile bütünleşme hedefi çerçevesinde olimpiyatların İstanbul'da düzenlenmesi için girişimlere hız verilecektir.

Vakıfların taşınır ve taşınmaz mal varlıkları ile vakıf işletme ve iştirakleri gü-
nün ekonomik şartlarına göre gözden geçirilecek, şehir merkezlerinde bulunan ticarî ve turizm değeri yüksek vakıf arsa ve arazilerinin imar durumları yatırıma uygun hale getirilecektir.

Din görevlilerinin, dünyada ve ülkemizde gözlenen hızlı değişime uyum sağlayacak nitelikte yetiştirilmesine azamî çaba gösterilecektir;

Devletin, sağlık tesislerine ve hastanelerine doğrudan sübvansiyon sağlaması uygulamasına kademeli olarak son verilecektir. Sağlık sisteminin finansmanı, genel sağlık sigortası esasına dayandırılacak, hiçbir vatandaş sağlık sigortası sistemi dışında bırakılmayacaktır. Ekonomik yönden güçsüz olan vatandaşların sigorta primleri devlet tarafından üstlenilecektir. Bu sistem yurt düzeyinde uygulamaya geçinceye kadar, ödeme gücü olmayanlara tedavi imkânı sağlayan yeşil kart verilme-ye devam edilecektir.

Sağlık hizmetlerinin finansmanında özel sağlık sigortalarının geliştirilmesi özendirilecektir.

Sağlık hizmetlerine devlet bütçesinden ayrılan payın yükseltilmesine de ayrıca devam edilecektir; çünkü bu, sosyal devlet anlayışı içinde gereklidir ve Doğru Yol Partisi ile SHP Koalisyon Hükümetinin ortaklaşa bir yaklaşımıdır.

Bölgesel hasta göçünü önlemek için üst ihtisas dallarım içeren bölgesel tedavi merkezleri kurulacaktır. Mecburî hizmet yükümlülüğü yeniden gözden geçirilecektir.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; modern yaşamın en önemli unsurlarından biri de kuşkusuz çevre sorunu olmuştur. Gelişmeyi, doğaya rağmen değil, doğayla uyum içinde gerçekleştireceğiz. Kalkınma sürecinde, insan sağlığını ve doğal dengeyi koruyacağız. Çevre alanında karar alıcı, plan yapıcı, uygulayıcı ve denetleyici bütün kamu, yerel ve gönüllü kuruluşların kurumsallaşmasını sağlayacak, bu alanda çalışan insan gücü eğitime önem vereceğiz.

İnsan sağlığı ve çevresel değerlerin korunması amacıyla, özellikle büyük şehir-lerin çöp sorununa en kısa sürede bir çözüm getireceğiz.

Çevre mevzuatında yer alan "kirleten öder" ilkesi ile birlikte, "kullanan öder" ilkesini de etkili bir şekilde uygulamaya geçireceğiz. Çevre kirliliğinin önlenmesi için teşvik mekanizmalarını geliştirecek ve diğer ekonomik araçların da bu amaçla kullanılmasını sağlayacağız.

Başta İstanbul olmak üzere, büyük şehirlerin çöp sorununu çözerek, çevreye zarar vermeden, çöpten ekonomik olarak yararlanmayı sağlayacak projeler geliştirileceğiz. Bu projeler, başta yurt içi ve yurt dışı finansal kurumlar olmak üzere, diğer uluslararası kuruluşlardan sağlanacak uygun koşullu proje kredileri ile finanse edilecektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; konut yatırımları, yerleşme hedefleriyle bir bütün halinde ele alınarak yönlendirilecektir.

Konut sorunu, şehirleşme olgusu ile birlikte, arsa-altyapı-konut bütünlüğünü gözetken bir yaklaşımla çözülecektir.

Kentsel çevre yaratılması, arsa, altyapı ve konut üretim projelerinin geliştirilmesi konularında belediyelerle işbirliği yapılacak, ucuz konut üretimi için ucuz kredi mekanizmaları geliştirilecektir.

Toplu konut üretimine ağırlık verilecek, konut finansmanında önemli yer tutacak olan “Konut edindirme” yardımının kullanılabilir hale getirilmesi sağlanacaktır.

Gecekondu yerleşme bölgelerinin, çağdaş kentleşmenin önünde bir engel olmaktan çıkarılması için gerekli bütün önlemler alınacaktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Hükümetimizin kültür politikası, demokratikleşmeyi gerçekleştirmek ve insanı özgür kılmak, bu amaçla kendisini tanımayan ve açıklamaktan korkmayan bir toplum oluşturmaktır. Bu amaç, demokrasi kültürünün yerleşmesi ve tüm kültürel etkinliklerin çoğulcu demokratik yaklaşım içinde geliştirilmesi anlayışıyla gerçekleştirilecektir.

Bu çerçevede, Anayasa hükümleri de dahil, demokratikleşmenin ve çağdaş değerlerin önünde duran tüm engeller ayıklanacak ve bir an önce kaldırılacaktır.

Amaç, hoşgörüye ve karşılıklı uzlaşmaya dayanan katılımcı ve çoğulcu demokratik sistem içinde ülkenin demokrasi kültürünün güçlendirilmesidir.

Bağımsızlıklarına yeni kavuşan ve ortak kültür bağlarımız olan toplumlarla daha önceki dönemde geliştirilen karşılıklı sıkı işbirliği daha da güçlendirilecektir.

Koruma altına alınan kültür varlıklarımızın planlaması ve restorasyonu için özel fonlar oluşturulacak, bir yandan, kültürel mirasımız geliştirilecek, öte yandan, halkımızın mağdur edilmesi önlenecektir. Bu bağlamda, özel mülklerin, Hazine arazisi ile takas ilkesi işlerliğe kavuşturulacaktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; biz, reform Hükümetiyiz. *(DYP sıralarından alkışlar, ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)* Reformlara bütünsel açıdan yaklaşmamız gerekiyor. Hepsini bir halkanın zincirleridir ve etap etap hepimizin önüne konacaktır. *(DYP sıralarından alkışlar)* Onun için, her alanda, artık, çağa ayak uydurmalıyız. Her alanda eksiklerimizi gidermemiz gerekiyor. Atatürk’ün hedef gösterdiği çağdaş uygarlığa ancak böyle ulaşabiliriz. Dönüşümün baş döndürücü bir hızla yol aldığı bir dünyada, artık büyük reformlara ihtiyaç vardır. Birbiri ardına gelecek her nesil, ayakta kalabilmek için bunu yapmaya mecburdur.

Türkiye’de, yaşamı her yönüyle olumlu olarak değiştirecek, kolaylaştıracak, dünyadaki değişim rüzgârını yakalamayı ve dünya ile bütünleşmeyi sağlayacak de-

ğişimleri geliştirmek başlıca amacımız olacaktır. Bu konuda toplumun her kesimine görev düşmektedir. Bu konuda özellikle Meclisimize görev düşmektedir. Reformlarda süreklilik esastır. Hükümet, her alanda değişim ve reformları başlatmak kararlılığı içindedir. Şüphesiz bunların neticeleri bugünden yarına alınamaz.

Devletin ekonomideki rolünün değişmesine paralel olarak, Planlamanın yapısında ve planlama yaklaşımında değişiklik yapılacaktır. Buna göre, Devlet Planlama Teşkilatı bilgi ve beyin merkezi haline dönüştürülecek, uluslararası kuruluşlarla iletişim içinde çalışacak, ileriye yönelik stratejilerimizi oluşturacak geniş ufuklu politikalar belirlenmesinde öncülük edecektir.

Uygulamayı yönlendiren, dinamik bir yapıya kavuşturulan bir bölümü de olacaktır. Planları, katılımcı özellikleri, toplumsal uzlaşma gerçekleştirecek ve özel kesim için orta ve uzun vadeli belirsizlikleri giderici genel bir tablo sunma görevini de üstlenecektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekillerimiz; Hükümetimizin temel felsefesi, özgürlükçü, katılımcı ve her anlamda demokratik rejimin, Türk Milletinin, vazgeçilmez, feda edilemez, ödün verilemez yaşam tarzı olduğu noktasında toplanmaktadır. Bundan dolayı, millet iradesinin mutlak üstünlüğü ve egemenliğin kayıtsız şartsız Türk Milletine ait olduğu ilkesi, ülkemiz için her şeyin hareket noktası olarak kabul edilmiştir.

Hükümetimiz, Türkiye Büyük Millet Meclisine karşı halkımızın güven duygularını güçlendirme çabalarını sürdürecektir ve Türkiye Büyük Millet Meclisi çalışmalarına özel bir önem verecektir.

Türkiye'nin gündeminde bulunan her konuda, Meclisimiz zamanında bilgilendirilecektir. Türkiye Büyük Millet Meclisinin yasama görevini gereği gibi yapmasına özen gösterilecek, denetim mekanizması önündeki engeller süratle kaldırılacaktır.

Hükümetimizin temel amacı, istikrar içinde süratle gerekli reformları yapmak, çağı yakalamaktır. Amaç, hem devlet olarak hem birey olarak, daha iyiye, daha doğruya erişerek, 21'inci yüzyılın toplumunu yaratmaktır; katılımcı demokrasinin dinamizmi ile halkın isteklerine cevap vermektir. Bu, demokrasinin başlıca koşuludur. Yenileşmeden, değişmeden devam edemeyiz.

Barış ve esenlik içinde olmayı istiyoruz. Bunları, tüm bireylere ulaştırmayı amaçlıyoruz. Bu konuda cesur, tutarlı ve kararlı olacağız. Sorunları yok sayamayız. Bunların üstesinden, sizinle beraber, hepinizle beraber ve halkımızla beraber geleceğiz. Bunları bugün yapmalıyız; bunları, yarın için yapmak zorundayız.

Hepinize sevgiler, saygılar sunuyorum; sağ olun. *(DYP sıralarından ayakta alkışlar, SHP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Başbakan.

Sayın milletvekilleri, Bakanlar Kurulunun Programı, Başbakan Sayın Tansu Çiller tarafından Genel Kurula sunulmuş bulunmaktadır.

Anayasanın 110, İçtüzüğün 105'inci maddeleri, Bakanlar Kurulu programı görüşmelerinin, program Genel Kurula sunulduktan sonra iki tam gün geçmesini öngörmektedir.

Buna göre, Bakanlar Kurulu Programı üzerindeki görüşmeler 3 Temmuz 1993 Cumartesi günü saat 10.00'dan itibaren yapılacaktır.

Daha önce Genel Kurulun almış bulunduğu karar uyarınca, bugün Genel Kurulumuzda başka bir konu görüşülmeyecektir.

İçtüzüğün 79'uncu maddesi uyarınca, Bakanlar Kurulunun, görüşülmesini istediği gündemin 145'inci sırasındaki, Sosyal Sigortalar Kanunu, Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu ve Gayrimenkul kiralari Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı ile, yine İçtüzüğün 79'uncu maddesinin gereği olarak, Anayasa ve İçtüzük değişiklik tekliflerini görüşmek için, 1 Temmuz 1993 Perşembe günü saat 15.00'te toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kaparıma Saati: 17.34

TBMM Tutanak Dergisi
Dönem 19 Cilt 37 Birleşim 121
Sayfa: 434-555
03.07.1993 Cumartesi

BİRİNCİ OTURUM

BAŞKAN — Hüsamettin Cindoruk
KÂTİPLER: Feridun Pehlivan (Bursa)
 Kadir Ramazan Coşkun (İstanbul)
Açılma Saati: 10.00

Hükümet Programının Görüşülmesi

BAŞKAN — Değerli arkadaşlar, şimdi, gündemimize göre, Başbakan Sayın Tansu Çiller tarafından kurulan Bakanlar Kurulu Programı üzerinde görüşmelere başlayacağız.

İçtüzüğün 73'üncü maddesine göre, görüşmelerde, siyasi parti grupları adına birer sayın üyeye, şahısları adına iki sayın üyeye, Hükümet adına da Başbakan veya bir bakana söz verilecektir.

Bildiğiniz gibi, bugünkü gündem için şahısları adına söz alan arkadaşlarımın adları aşağıda yazılıdır; onları okuyorum: Sayın Ramazan Coşkun, Sayın Azimet Köylüoğlu, Sayın Muharrem Şemsek, Sayın Gaffar Yakın, Sayın Recep Kırış, Sayın Saffet Topaktaş, Sayın Mustafa Baş, Sayın Muzaffer Demir, Sayın Osman Develioğlu, Sayın İbrahim Kumaş ve Sayın Kamer Genç.

Değerli arkadaşlar, Genel Kurulun 30.6.1993 tarihli 119'uncu Birleşiminde bir karar almıştık. Bu karara göre, siyasi parti grupları ile Hükümet, bugünkü görüşmelerde 1 saat 15 dakika görüşecektir ve kişisel konuşmalar 15'er dakikadan ibarettir.

Şimdi, yine çekilen kura nedeniyle, grupları adına söz vermeye başlıyorum. İlk olarak, Refah Partisi Grubu adına, Genel Başkan Sayın Necmettin Erbakan'a söz veriyorum.

Buyurunuz Sayın Erbakan. (RP sıralarından ayakta alkışlar)

Sayın Erbakan, bir dakika müsaadenizi rica ediyorum. Sayın Necmettin Cevheri bir şey söylüyor.

Buyurun Sayın Cevheri.

DEVLET BAKANI NECMETTİN CEVHERİ (Şanlıurfa) — Sayın Başkan, Sayın Başbakanımın, dünkü malum ve müessif olaylar dolayısıyla bir dizi toplantı halinde olduğunu ve Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Sayın İnönü'nün de, Sayın Genel Kurmay Başkanı ve Sayın Milli Savunma Bakanı ile beraber Sivas'ta bulunduğunu Yüce Meclisin ve zati âlinizin bilgilerine sunmakta yarar gördüğümü saygılarımla arz ederim.

BAŞKAN — Evet, bilgi edindik.

Değerli arkadaşlar, Devlet Bakanı Sayın Necmettin Cevheri diyor ki: “Sayın İnönü ve Sayın Genelkurmay Başkanı Sivas’tadır, Sayın başbakan da bu konuyla ilgili bir toplantıdadır, biraz sonra geleceklerdir.”

DEVLET BAKANI İBRAHİM TEZ (Ankara) — Başbakan Yardımcısı Sivas’ta.

BAŞKAN — “Başbakan Yardımcısı Sivas’tadır” diyor.

Arkadaşlar, Hükümet buradadır; İçtüzüğe göre bir yanlışlık yoktur.

Buyurun. *(RP sıralarından ayakta alkışlar)*

RP GRUBU ADINA NECMETTİN ERBAKAN (Konya) — Muhterem Başkan, muhterem milletvekilleri, bizleri bugün televizyonları başında dinleyen aziz milletimizin kıymetli evlatları; bugün 3 Temmuz 1993 ve Türkiye Büyük Millet Meclisinde, yeni kurulmuş bir Hükümetin Programını müzakere ediyoruz. Huzurlarınızda, Refah Partimiz Grubunun bu Hükümet Programı hakkındaki görüşlerini arz etmek için bulunuyorum. Sözlerime başlamadan önce, hepinizi Refah Partimiz Grubu adına hürmetle, muhabbetle selamlıyorum. Bu konuşmamızın bütün milletimiz, İslâm âlemi ve insanlık için hayırlı ve faydalı olmasını diliyorum.

MUSTAFA KALEMLİ (Kütahya) — Sayın Başkanım, Hükümet Programının görüşülmesi sırasında, Hükümetin temsil edildiği sıralarda bir milletvekili niye oturuyor? Lütfen kalksınlar efendim. Burada gayet ciddi görüşme yapıyoruz.

BAŞKAN — Bir dakika efendim, bir sayın üye konuşma yapıyor. Bunu, bana bir pusula göndererek de söyleyebilirsiniz.

MUSTAFA KALEMLİ (Kütahya) — Deminden beri kendisini ikaz ediyoruz, kalkmıyor.

BAŞKAN — Sayın Erbakan, lütfen devam ediniz efendim.

NECMETTİN ERBAKAN (Devamla) — Sağ olunuz.

Muhterem arkadaşlarım, konuşmama başlarken, her şeyden önce, kendimi, dün Sivas’ta cereyan eden müessif olayların üzerinde kısaca durmak mecburiyetinde hissediyorum. Evvela, bu müessif olaylar dolayısıyla bütün Sivaslı kardeşlerimize, bütün milletimize “geçmiş olsun” diyorum.

Peşinen arz edeyim ki, bizim, hiçbir şekilde, vurmak kırmak gibi şiddetle hiçbir işin yapılamayacağına olan inancımız bellidir. Bu kabil şiddet olaylarını, hangi şart altında olursa olsun, tasvip etmemiz mümkün değildir. Ancak, Sivas’tan gelen haberlerin açıkça gösterdiği gibi, olaylar, aslında, belli bir maksatla Sivas’a gitmiş olan bir ekibin, orada, halkın, milletin inancına karşı nezaketsiz sözler sarf etmesi, halkı tahrik etmesi yüzünden meydana gelmiştir.

ALGAN HACALOĞLU (İstanbul) — 35 kişi öldü!

NECMETTİN ERBAKAN (Devamla) — Bu kabil dini tezyif ve tahkirler, esasen bütün ülkelerin ceza kanunlarında da cezayı müstelzim olaylardır. Bu sebepten dolayıdır ki, olayların meydana gelmesinde asıl saik ortadadır; büyük bir tahrik yapılmıştır.

Bu olayda, ilin Valisinin, dirayetli bir yönetici olarak, - zaten ne maksatla geldiği daha önceden belli olduğundan, bu kabil olayların çıkmasına imkân bulunacağını dikkate alarak - basiretli bir yönetici olarak hareket etmesi lazım gelirken, toplantılara katılarak, âdeta bunları onore eder şekilde tavır takınmış olması da, üzücü ve üzerinde durulması gereken çok mühim bir husustur. Nitekim, halkın galeyanı, bir yandan bu suçun işlenmesi - yani dini tahkir ve tezyif suçunun işlenmesi - ve böylece büyük bir tahrike karşı bir galeyan olduğu gibi, yöneticilerin davranışını da protesto mahiyetinde bir davranış olmuştur.

İBRAHİM GÜR SOY (İstanbul) — Siz teşvik ettiniz, siz...

BAŞKAN — Lütfen değerli arkadaşlarım...

NECMETTİN ERBAKAN (Devamla) — Bütün bu olaylardan ders alınması lazım gelir ve hiç kimsenin...

İBRAHİM GÜR SOY (İstanbul) — Buna neden olan sizsiniz. (RP sıralarından “Ne bağıırıyorsun?” sesleri)

BAŞKAN — Değerli arkadaşlar, değerli arkadaşlar...

İBRAHİM GÜR SOY (İstanbul) — Provokatör sizsiniz, şerefsizler... (RP sıralarından “Müdahale etme, otur yerine” sesleri)

NECMETTİN ERBAKAN (Devamla) — ...yüzde 99’u Müslüman olan bir ülkede, halkın inancına - dünyanın hiçbir yerinde olmadığı gibi - tahrik ve tecavüz etmeye hakkı yoktur.

İBRAHİM GÜR SOY (İstanbul) — Asıl sebep bu... (RP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Sayın Erbakan...

NECMETTİN ERBAKAN (Devamla) — Bu olaylar esnasında, memnuniyet verici bir cihet, olayların, asla, herhangi bir inanış farklılığından ileri gelmeyiştir; yani, bu bir Alevi-Sünni çatışması değildir. (RP sıralarından alkışlar) Aleviler ve Sünniler, hepsi, milletimizin evlatlarıdır, birbirlerinin kardeşleridir. Bu gerçek, bir kere, daha, dün, Sivas’ta açıkça görülmüştür.

Bu olay, sadece, üç-beş tane art maksatlı tahrikçiye ve yöneticilerin basiretsiz...

İBRAHİM GÜR SOY (İstanbul) — İşte, başta sizsiniz, tahrikçi sizsiniz. (RP sıralarından “Sus be” sesleri)

BAŞKAN — Arkadaşlar lütfen...

NECMETTİN ERBAKAN (Devamla) — ...hareketlerine karşı yapılmış olaylardır. Bu sebepten dolayıdır ki, yöneticilerimiz dikkatli olmalı, bu kabil olaylara zemin hazırlamamalıdır ve bu ülkede, hareket edecek, konuşacak her kimse de, mutlaka milletin inancına saygılı olmalıdır. (RP sıralarından alkışlar) Bu zaten, kanunların emridir.

Dünkü olaylar münasebetiyle bu noktaya temas etmek mecburiyetinde kaldım. Şimdi, Hükümet Programı konumuza geçiyorum.

Muhterem milletvekilleri, aziz milletimizin kıymetli evlatları; Hükümet Programı müzakeresine geçerken, bendeniz, her şeyden önce, - halimiz nedir, ne yapma-

mız lazımken biz ne yapıyoruz Allah aşkına! - uyanmak ihtiyacında olduğumuzun üzerinde durmak istiyorum.

Şu dünya olaylarına bir göz attığımız zaman ne görüyoruz? Görüldüğü gibi, Sovyetlerin dağılmasından sonra, Siyonist ve ehli salibin, aşırı uçların etkisindeki ABD ve Batılı yönetimler, onların arzularına uygun şekilde, tek kutuplu yeni bir dünya kurma yoluna girmişlerdir. Böylece “hepiniz bize köle olacaksınız, biz sizi sömüreceğiz” düşüncesi hâkimdir. Bu sebepten dolayı da, yeryüzünde, “yeni bir dünya düzeni” diye, sözde barış ve huzur getirmek isteyenler, aslında, barış ve huzur adına hiçbir şey bırakmamışlardır.

Bugünkü dünyanın gerçeklerini görmek bakımından uzun boylu araştırma yapmaya lüzum yok. Herkesin bildiği bu gerçeği, İngiliz Başbakanı Majör’un, 2 Mayıs 1993’te, Dışişleri ve İngiliz Milletler Topluluğundan Sorumlu Devlet Bakanı Douglas Hurl’a, yazmış olduğu mektuptaki cümlelerinden, bu gerçeği açıkça görmek mümkündür. Dünya olaylarının içyüzünü göstermek bakımından, hepimizin ders ve ışık alması bakımından çok büyük önemi haiz olduğu için, bu mektubun içerisindeki birkaç cümle üzerinde ehemmiyetle durmakta yarar görüyorum.

Ne diyor İngiliz Başbakanı, kendi Bakanına? “Sen, Bosna’da birtakım katliamlar var vesaire diye çatlak ses çıkarıyorsun; bunları biz bilerek yapıyoruz! Kendine gel, kabine disiplinine uy, ben ne söylüyorsam onu yap.” Mektubun özü bu.

Ne yapması لازمmış? Şu zihniyete inanması لازمmış: “Bosna-Hersek’teki Müslümanların, hem şimdi hem de gelecekte, askeri malzemeye silahlandırılması ve askeri eğitim yardımıyla bulunulmasını kabul etmiyoruz. Bundan daha çok önemlisi, aynı yardımları İslam ülkelerindeki İslami gruplar tarafından Müslümanlara yapılmasının başarısız olmasından da emin olmak isteriz. Olayların nihai neticesinde meydana gelecek olan Bosna’nın bölünmesi ve Avrupa’nın içinde kabul edilemeyecek muhtemel bir İslam devleti olarak yok olup gitmesine kadar bu politika böyle devam edecektir. Ne pahasına olursa olsun, Müslüman sayılan hiçbir devletin tabii ki, özellikle de Türkiye’nin, bu bölgede Batı’nın politikalarına müdahale etmesinden emin olmalıyız. Onun içindir ki, Bosna-Hersek artık istikrarlı bir devlet olmaktan çıkıp, Müslüman halkı tamamıyla topraklarından darmadağın oluncaya kadar, Müslümanlara yapılacak olan yardımların önlenmesi için, Vance-Owen barış görüşmelerine göz boyamasıyla devam etmek bir zorunluluktur.

Bu politikanın zor bir politika olmasına, rağmen, dışişlerinde ve silahlı kuvvetlerdeki politika üreticilerinin bu yolda gitmelerinde ısrar ediyorum. Çünkü bu, aslında bir real-politiktir, vazgeçilmez bir politikadır. Aynı zamanda bu politika, değer sistemi, Hristiyan medeniyeti ve ahlakı üzerinde kurulu olarak kalması gereken istikrarlı bir Avrupa’nın çıkarlarına en uygundur. Aynı görüşleri bütün Avrupa ve Amerikan hükümetlerinin de paylaştığını sizlere bildirmeliyim.

O yüzden, bölge Müslümanlarının kurtarılması veya Müslümanlara uygulanan ambargonun kaldırılması için hiçbir müdahalede bulunmayacağız. Avrupa’daki Müslümanlara, yeni dünya düzeni içindeki dünya görüşümüze karşı çıkmayacakları gösterilmelidir. Yine, dünyanın, sözde İslam ülkelerinin, Bosna-Hersek Müslümanlarının yok olup gitmesi karşısında bir şey yapamayacaklarının ve 15.1.1993

tarihinde İslam Konferansı örgütünün yaptığı çağrılarını uygulayamayacaklarını, eğer Batı dünyası, Bosna Müslümanlarını kurtarmak istemezse, bu Müslüman ülkelerin tamamıyla bize karşı çıkmada güçsüz olduklarını göstermek gerekiyor. Çünkü, bu Müslüman ülkelerin hükümetlerini biz kontrol ediyoruz. Bu sözü, İngiliz Başbakanı Majör söylüyor ve de bu söz üzerine, bakıyoruz, bugünkü gazetelerde, Sayın Başbakanı, daha şimdiden, Clinton, özel bir destekleme kampanyasıyla desteklemeye başlamıştır.

İşte Batı'nın içyüzü, işte dünya olaylarının bugünkü hale gelmesinin temel sebebi... İşte bu sebepten dolayıdır ki, NATO, düşman rengini, kırmızı yerine yeşile çevirmiştir. Birleşmiş Milletler, İslam düşmanı Butros Gali'yi Genel sekreterliğe getirmiş, AGİK ve diğer kuruluşlar, bu tek kutbun emrine sokulmuştur. Müslüman ülkeler bölünmüş, hepsi tehdit altına alınmış, ABD hepsinin yönetimiyle yakinen ilgilenmekte, hepsine emirlerini kabul ettirmek için her türlü çareye başvurmaktadır ve bunun için Irak, İsrail karşısında bir güç olmasın diye tamamen tahrip edilmiştir. Ambargolar kaldırılmıyor, 50 bin çocuk ölmüş, ameliyatlar narkozsuz yapılıyor, her altı ayda bir, haksız bir şekilde, yeniden füzelerle bombardıman ediliyor, çoluk çocuk, yaşlı, kadın, hunhar bir şekilde, canice öldürülüyor...

Libya'ya ambargo konmuş, Bosna'da 200 bin Müslüman şehit edilmiş, 2 milyon Müslüman yurdundan edilmiş, 50 bin hanıma insanlık dışı hunharca tecavüzler yapılmıştır.

Azerbaycan'da, Ermeniler, Karabağ'ı tamamen işgal etmişler, Azeri topraklarına saldırıyorlar, binlerce Müslüman şehit ediliyor; Abhazya'da, Şevardnadze Müslümanları katlediyor; Kıbrıs'ın Bosna'ya döndürülmesi için her türlü baskı yürütülüyor; Filistin'de insanlık dışı zulümler artarak devam ediyor; Cezayir'de ihtilal yaptırılmış, halkın kendi yönetimini kendisinin seçmesine mani olunuyor; Somali'de, ABD, Afrika'da üs kursun diye, Somali petrollerini rahat sömürsün diye Müslümanlar imha ediliyor, Müslüman ülkelerin hiçbirinin modern silah yapmasına izin verilmiyor ve bu arada, nükleer silah yapmaları kesinlikle kontrol altına alınmıştır. Daha dün, tekrar, Türkiye'den talep ediyor Amerika: "Sakın ha! İran'a gıdadan başka bir şey satmayacaksın"

Şu dünyanın haline bakın, nereye gelmiş bulunuyoruz! İşte, bütün bu zulümler, İstiklal Marşımızın yazarı Mehmet Akif'in çok haklı bir teşhisiyle orta yere koyduğu gibi, tek dişi kalmış canavarın, yeryüzünü ne hale getirdiğini göstermektedir. Etrafımız yangınlarla dolmuştur.

Bütün bunlar cayır cayır yanarken bu planlar yürütülürken, Türkiye'nin içinde durumumuz nedir? Yurdumuzda, her şeyden evvel, maalesef, terör alevlenmiş durumdadır, yurt içini ve yurt dışını sarmıştır, ciddi hiçbir tedbir ve inisiyatif yoktur.

Bu Hükümet kurulurken, Batı ülkelerindeki elçiliklerimiz bombalanmış, Antalya'da turistler bombalanmış, öldürülmüş, Çarşamba günü Mecliste bu Hükümetin Programı okunurken, 8 ilde toplam 25 kişinin ölümüne sebep olan korkunç bir terör, bütün güneydoğu, Erzurum, Mersin, Adana bölgelerini alev alev kasıp kavurmuştur. İşte, bulunduğumuz noktayı şu gazetenin kupürü ne kadar veciz bir şekilde gösteriyor: "Alev, alev, alev; kan ve gözyaşı"...

Yıllardan beri devam eden terör yüzünden Güneydoğu Anadolu'muzun yarısı göç etmiş; böylece ülke feci bir noktaya gelmiştir.

Dış politikada ise, tam teslimiyetçi ve sadece emirleri bekleyen, hiçbir ciddi çalışma yapmadan boş laf üreten bir dış politika tatbikatıyla, Bosna, Azerbaycan ve Kıbrıs'ta büyük mağlubiyetlere uğranmış, sadece Batı arzu ve planlarına âlet olunmuş ve yardım edilmiş, Ermenistan'a buğday ve elektrik verilmiştir.

Ekonomik durum fecidir... Her yönüyle ekonomi daha da perişan bir hale gelmiştir. 2 yılda işsizlik artmış; 9 milyon işsiz, çaresizlik ve açlık içinde inlemektedir. Yatırım yapılmamaktadır; yeni iş sahaları meydana gelmemektedir; tam tersine, büyük çapta işten çıkarmalar sürmektedir.

TİSK araştırmalarına göre, geçen yıl büyük işletmelerde 393 bin kişi çalışırken, bu miktar şimdi 344 bine inmiştir.

Yüksekokul diploması alanların yüzde 30'u işsizdir.

Enflasyon, geçim sıkıntısı, işçi, köylü, memur ve esnafımızı kıvrandırmaktadır, ezmektedir...

Bakınız, bu Hükümet, "ben eski Hükümetin devamıyım" diyor; sadece şu 600 gün öncesiyse, bugünkü fiyatları bir mukayese edelim, ülke nereden nereye gelmiş, görelim: Ekmek 500 liradan 2.000 liraya çıktı, hayvan yemi 32 bin liradan 95.000 liraya çıktı, tüp gaz 25 bin liradan 70 bin liraya çıktı, benzin 2.500 liradan 7.100 liraya çıktı, Amerikan Doları 4 bin liradan 11.000 liraya çıktı.

Sadece 600 günde, 16 ayda, bu ne feci bir gidişattır!

1993 yılında enflasyon, 1992'den de daha beter haldedir. Son ilan edilmiş olan mayıs ayının enflasyonu, geçen yılın mayıs ayı enflasyonunun tam 4 katıdır.

Diğer yandan, devlet âdeta iflas etmiş durumdadır; dolayısıyla, bu Hükümet, sanki bir iflas masası memuru, bir tasfiye memuru durumundadır. Çünkü, işte halimiz ortada... Bütçe açığına bakacak olursak, Mayıs 1993 ayında gelirler 113,5 trilyon, harcamalar 160 trilyon, açık 46,5 trilyon... Şu hale balanız! Aylık gelir-gider açığı budur... Zaten, bütçe açığı olarak, yılsonunda, bu rakamlar açıkça göstermektedir ki, bizim, bütçe üzerinde yaptığımız konuşmada belirttiğimiz gibi, en aşağı 120 trilyonu bulacaktır.

Ülkede yatırım diye bir şey kalmamıştır. 1993 yılında, zaten, yatırımlara sembolik olarak 47 trilyon konmuştu, beş aylık yatırım ise 14 trilyonu bulmamıştır. Bu sebepten dolayıdır ki, yatırım diye gösterilen bu 14 trilyonun da, aslında cari masraflara harcadığı dikkate alınacak olursa, devlet yatırımları durmuştur.

Borçlara gelince: Görüldüğü gibi, Türkiye'nin dış borcu 60 milyar doları bulmuştur ve Türkiye, dünya ülkeleri arasında kredite riski sıralamasında 37'nci sıradan 44'üncü sıraya düştüğü için, dünya ülkelerinden borç alırken, faiz liborunun 2,5 puan üzerinde ancak borçlanmaktadır; çünkü risk nispeti artmıştır.

İç ve dış borçların toplamı bir araya geldiği zaman, dış borç 660 trilyon, 1993 yılı sonunda iç borç 350 trilyondur. Bu ne yapıyor? 1.010 trilyon yapıyor.

Bir kısım arkadaşlarımız hatırlayacaktır; bendeniz 1976 yılında Mecliste konuşurken, bizim ağır sanayi hamlemizde, beş yılda üretim artışlarından bahsederken, ilk defa “trilyon” lafını konuşmuştum; o günkü zabıtlar incelenirse görülür; Meclis-teki arkadaşlarımıza, “bu kelimeyi dilinizi alıştırtın” demiştim ve trilyonun, milyon kere milyon lira olduğunu da ifade etmiştim. *(RP sıralarından alkışlar)*

Şimdi, aradan 17 yıl geçti, ülkemiz adına nasıl üzülenecek bir husustur ki, o gün, ben, ağır sanayi hamlesinin yatırımları dolayısıyla iftihar edilecek bir konuda “trilyon” sözünü Meclise takdim ederken, bugün, dış borçlar için “katrilyon” sözünü meclise takdim etmeye mecbur kalıyorum. Ne yazık ki, Türkiye’nin borçlarına, artık, lisanımız bile kâfi gelmiyor. *(RP sıralarından alkışlar)* Katrilyon ne demek? Bin kere, milyon kere milyon... İşte başarı! *(RP sıralarından alkışlar)* Sonsuz bir başarı(!) ne kadar iftihar etseniz azdır, borçları buraya getirdiniz! Bir katrilyon borç... Bu nedir? Bu, borcun anaparasıdır. Peki, bu borcun faizi nedir? İç paranın faizi 200 trilyon, dış paranın faizi - enflasyonla beraber - 450 trilyon, toplam 650 trilyon ediyor, iç ve dış borç faizi. Bu ne demek? Bütçenin 2 katı, devletin yıllık toplam gelirinin 2,5. katı, bir yılda faiz ödeyeceksin demektir. Hâlâ bunun iflas olduğunu fark etmiyorsanız, ne zaman uyanacaksınız! Ne ifade ediyor bu rakamlar? *(RP sıralarından alkışlar)*

Siz, bu rakamları, bu feci istikamete doğru götürürken, biz size, 16 aydır “iflas ediyorsunuz, iflas ediyorsunuz, bu iflastır” dedik durduk; şimdi de tasfiye masası kuruluyor... Görüyorsunuz ki, gerçekler, maalesef çok acı bir istikamette gitmektedir.

İthalat ve ihracat da feci bir durumdadır. Nitekim, Türkiye’nin Ocak-Nisan 1993 dönemindeki ithalat ve ihracat açığı 4 milyar dolara yaklaşmıştır.

Bu, bir yıllık açık olarak 11,5 milyar dolarlık bir açıktır ki, turizm ve işçi dövizle-riyle bunun kapanması mümkün değildir. Bu felaket, IMF reçetelerinden meydana gelmektedir; çünkü, IMF’nin kendi kuruluş kanununa, “uluslararası ticareti kısıt-lamak ve iflas tahditlerinin kaldırılmasına hizmet etmek” adlı bir madde konmuş ve bununla herkese müdahale ediyor “ben görevimi yapıyorum” diyor; böylece, kü-çüklerin, büyükler tarafından ezilmesine yardımcı oluyor.

Öbür taraftan, kamu borçlanma gereği, Türkiye’nin en büyük yarası haline gel-miştir. 1992 yılında bunun yüzde 9’a indirileceği beyan edilmişti; Hâlbuki, bu mik-tarlar korkunç bir şekilde artmaktadır.

Bakınız, “1993 yılında bunu, gayri safi milli hâsılanın yüzde 4’üne indirece-ğiz” diye iddia ederek ortaya çıkan bu Hükümet, durumun şu olduğunu görmüştür: Bütçe açığı 120 trilyondur gerçekte, fonlar, 60 trilyonluk fon, kendi maksatlarının dışında bütçede kullanılıyor. Bu fonlar, eğer o maksatlarla ilgisi yoksa, ortadan kal-dırılmalıdır. Niçin kullanılıyor? Bütçe açığından dolayı. 120 trilyon, bütçenin açığı; 60 trilyon, fonların maksadında kullanamamasından dolayı açık, KİT’lerin açığı da 70 trilyon... Bunları topladığımız zaman 250 trilyonluk bir açık, borç, ihtiyaç, para ihtiyacı... Peki, gayri safi milli hâsıla ne kadar? 1.200 trilyon. Nispet ettiğimiz za-man ne yapıyor? Yüzde 20’nin üstüne çıkıyor. Hani bu yüzde 4’e inecekti? Gayri Safi Milli hâsılanın yüzde 20’sinin üzerindedir, kamu borçlanma gereksinimi.

Döviz rezervlerine gelince: Merkez Bankasının rezervi 6,9 milyar gözüktüyor; toplam rezerv 17 milyar gözüktüyor ama bunların tamamen sıcak dövizden ibaret olduğunu hepimiz biliyoruz.

Sıcak döviz ne demek? Dış güçler, bizi daha çok sömürmek için dışarıdan dolar getiriyor, Türk parasına çevirip, büyük faizlerle bizi sömürüyor, sonra dolara çevirip, dolar bazında elde ettikleri istifadelerini, yıllık yüzde 20'ye getiriyorlar. Bu sebepten dolayıdır ki, herhangi bir tedbir, bütün bu dolarları kaçıracaaktır. Onun için, sakın ha, Türkiye'nin sağlam bir döviz rezervi var diye kimse kendisini aldatmasın. Bu, bir aldatmacadır, fevkalade tehlikeli bir oyundur, en kısa zamanda bunlar kaçır ve zaten burada durduğu müddetçe de yaptıkları iş, sömürüden başka bir şey değildir. İşte ekonominin hali...

Şu bizim halimize de bakın! Ekonomiyi iki yılda bu hale getiren, başmimara(!) “Şimdi al, bunları, daha rahat, daha geniş bir şekilde yap” diyor.

Allah'a şükür ki, tahrip edecek bir şey kalmadı, sadece tavsiye yapabilecek; o da, Hükümet Programını zaten buna göre hazırlamış! (RP sıralarından alkışlar)

Ülkenin ekonomi dışındaki halleri, sağlık hizmetlerinin perişanlığı, Türkiye'deki büyük uzman doktor açığı, yatak sayısı açığı... Bunların teferruatına girecek değilim; ama hepsi yürekler acısıdır.

Yine ülkemizde eğitim noksanlığı var... Ülkemizde 50 bin ilkokul var; ama 27 bin yerde ilkokul yok. Öğretmensizlikten 1.000'den fazla okul kapanmış.

Yükseköğrenime 1992'de başvuranlar 876 bin kişi olmuş; ancak, 260 bin kişi alınmış, 616 bin kişi açıkta kalıyor... Üniversite mezunlarının yüzde 30'u da zaten işsiz.

Çevre kirlenmesi, sanayideki durumumuz, köylerimizin bakımsızlığı, içmesuyu, yollarının yokluğu, nasıl perişan bir halde olduğumuzu gösteriyor.

Şu Türkiye'nin haline bakın! Sözde çağ atladık... Nüfusun yarısı köyde yaşıyor; köy yolları 308 bin kilometredir. Bu yolların yüzde 7'si olan asfaltlı kısmı, 23 bin kilometredir. 73 bin kilometresi tesviyeli, 52 bin kilometresi, hamdır. Bu yollar, toz-toprak içerisinde, nüfusun yarısını mahvediyor.

İçme suyu yeterli olan yerleşim yeri sayısı 49 bindir. 10.590 yerleşim yerinin yetersiz suyu var, 20 bin yerleşim yerinin de hiçbir suyu yok.

Milli harp sanayiine gelince: Bizzat dış ülkelerde neşredilen resmi raporların bildirdiği gibi, Türkiye, kendi ordusunun silah ihtiyacının yüzde 94'ünü dışarıdan temin ediyor. Bu rakam, Fransa'da yüzde 2, İngiltere'de yüzde 8, Yunanistan'da yüzde 52. Bize gelince, Major'un mektubunda söylediği sebepten dolayı, yüzde 94. Böylece, ordumuzun silah ihtiyaçları yeterince karşılanamıyor; etrafımızdaki tehditler karşısında caydırıcılık gücümüzü kaybediyoruz.

Felaket büyüktür. Evet, bu Başbakanın söylediği bir tek doğru söz var: “Kaybedecek bir tek dakikamız yoktur”. Size arz ettiğim bütün bu tablolar, işte bunu gösteriyor.

Adalet mekanizmamız, asla gerekli adaleti tevzi edemiyor. Bir çok yerde, rüşvet, iltimas, vurgun soygun yürüyor. Millet, temiz bir topluma hasret kalmış durumdadır.

Dış politikada ise, görüldüğü gibi, sadece dışarıya bağımlılık sürdürülmektedir ve böylece, demin tarif ettiğim şekilde, bütün milli meselelerde kayba ve felakete uğramış durumdayız.

Muhterem arkadaşlarım, şimdi, biz ne yapıyoruz? Hal ve gerçek böyleyken, biz, iki yıldan beri, bütün bunları daha da ağırlaştıran bir yönetime, hatta bunların mimarlarından birisine, “buyurun bu tahribatı daha fazla yapın” diyoruz, sanki, bu denemeleri yapacak imkânımız, lüksümüz varmış gibi!

Önce, rahmetli Özal’ın vefatından bugüne kadar 2,5 ay kaybettik. Bu, Türkiye için çok büyük bir kayıptır. Hemen bu adımların ciddi bir şekilde atılması lazım gelirdi. Sonra bunun erbaşından ne yapıldı? Görüldüğü gibi, üç tane gazetenin, üç tane televizyonun çaldığı sihirli flütle yeni bir Başbakan ürettik! Bu Başbakan, “Bütün dünyayı fethederim” edasıyla ortaya çıktı ve görseniz, havalalar, tafralar! Hâlbuki şu büyük meseleler karşısında...

AHMET SAYIN (Burdur) — Kıskanıyor musunuz?

NECMETTİN ERBAKAN (Devamla) — Hayır, kıskanmıyorum; bunları çok samimi olarak söylüyorum; memleketimi, milletimi sevdiğim için söylüyorum.

Böyle bir facia karşısında, “ben her şeyi fethederim” diye tek başına ortaya çıkmak, sadece tecrübesizliktir. Uyarlamak istiyorum, “kendinize gelin” diyorum. Ne yapıyorsunuz siz Allah aşkına! Bakınız, böyle bir Başbakanın her şeyden evvel mütevazı olması lazım gelirdi. Nedir bu tavra böyle? Nedir bu hal? “Siz hele beni salıdan sonra görün...” “Göreceğiz bakalım! Salıyı da, çarşambayı da göreceğiz... Zaten, perşembenin gelişi çarşambadan belli olur! (RP sıralarından alkışlar)

Öbür taraftan, şu Hükümet nasıl kuruldu, bir düşünün! Bir insan, gelmiş partisi, kendisini genel başkan seçmiş, önce “ne yapacağız arkadaşlar?” diye MKYK’nda enine boyuna bir istişare yapardı, sonra grubuna gelirdi...

TURHAN TAYAN (Bursa) — Her şey yapıldı...

HÜSEYİN BALLYALI (Balıkesir) — Sen bize karışma, Hükümet burada.

NECMETTİN ERBAKAN (Devamla) — Ben, söyleyeceklerimi söyleyeceğim. ...grubuyla bir istişarede bulunurdu. Daha programı bile dağıtmadan, “haydi oy verin, yoksa bunun arkasından seçim gelir” gibi metotlarla Türkiye’nin meseleleri çözülmez.

MUHTAR MAHRAMLI (Tekirdağ) — Sen kendine bak!

NECMETTİN ERBAKAN (Devamla) — Öbür taraftan, “Çoğulcu demokrasi” diyoruz. Tecrübeli bir insan, bütün partilerle ayrı ayrı temas eder; hepsinin tekliflerini, tavsiyelerini alır, onların desteğini temin etmeye çalışır.

Şimdi göreceksiniz, iki gün sonra “terör devletin işidir, gelin uzlaşalım” diye başlayacak seslenmeye; “efendim, enflasyon devletin işidir, gelin uzlaşalım” diyecek.

Hâlbuki daha ilk davranışıyla bütün bu köprüleri atıyor, bu davranışıyla kendine en büyük kötülüğü yapıyor. Niçin? Tecrübesiz. Bir şey yaparım zannediyor. İki senedir yaptığı zaten ortada! İşte, zaten ortada, rakamlarla da gösterdik... (RP sıralarından alkışlar) Bu, çocukça bir hareket...

Muhterem arkadaşlarım, içimizden birisi çocuk(!) olabilir; ama biz Türkiye Büyük Millet Meclisiyiz; bunun asıl mesulü biziz. (RP sıralarından alkışlar) Bunları konuşmak, bunlara sahip olmak bizim görevimizdir. Onun için, bugün yaptığımız konuşmalar çok önemlidir; tarihi bir dönemde, fevkalade ciddi, fevkalade önemli bir konunun görüşmeleridir. Hayati ehemmiyeti haiz bir konuyu görüşüyoruz.

Bakınız, “Türkiye’nin meselelerini biliyorum” edasıyla hiçbir şey hallolmaz. Bunun için yanlış bir yolda gidilmektedir. Böyle davrandı da ne oldu? Hemen daha baştan tökezlemeye, acı ikazlar almaya, başını taşlara vurmaya başladı. “Efendim, 133’ü hemen çıkaracağım” dedi, geldi, çıkaramadı tek başına; hiçbir uzlaşma olmadı. Arkasından Grubuna geldi, ne oldu? 182 kişilik Grubundan sadece 91 kişi...

RAHMİ ÖZER (Çanakkale) — Hoca, sana ne bundan? Bu bizim işimiz.

NECMETTİN ERBAKAN (Devamla) — Bu, çok mühim birşey. Kendi Grubundan destek alamamış, tasvip alamamış bir program, bu Meclisten nasıl tasvip alacak? Şu hale bakınız siz! (DYP sıralarından gürültüler, RP ve ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Dinleyelim arkadaşlar.

NECMETTİN ERBAKAN (Devamla) — Bir defa, kendi Grubu bile kabul etmiyor. (DYP sıralarından gürültüler) Bugün DYP’nin 182 milletvekili var... Demek ki, çoğunluğu bile kabul etmemiş. (DYP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlar, lütfen dinleyelim.

NECMETTİN ERBAKAN (Devamla) — Şimdi şu hale bakın: Rakamla konuşayım; 20 Ekim 1991 seçimlerinde DYP yüzde 27 oy almıştı, SHP yüzde 20 küsur, toplam yüzde 48. Zaten, milletin yarıdan fazlası, bu DYP-SHP topluluğuna oy vermemiş. Son yapılan seçim hangisi? 1 Kasım 1992. Burada Refah Partisi yüzde 25 oy almış, DYP yüzde 14, SHP yüzde 18. Ne yapıyor? DYP ve SHP’nin şu andaki durumu? Üçte bir. Kendi Gruplarının da yarısı kabul etmiyor... Öyleyse, kesin bir hesap yapıldığı zaman, bu Hükümet taş çatlasa milletin yüzde 14’ünün desteğine sahip, Meclisin de ancak dörtte birinin desteğine sahip! (RP sıralarından alkışlar) Milletin yüzde 85’i inanmıyor, istemiyor; Meclisin dörtte üçü inanmıyor, istemiyor. Demin size söylediğim şu tabloyu bir düşünün; bu tablonun içerisinde bir de şu “gücüm var” denilen güç ile, hangi devlerin karşısına çıkılıyor, bir düşünün! Böyle iken, “ben bunları yaparım” diye tek başına atılmak, elbette tecrübesizliktir, elbette çocukluktur. (RP sıralarından alkışlar)

Daha ileriye gideyim size: Bir de üstelik bu Heyete bir program getirmiş. Peki, “yetkiniz kaç ay süreyle?” diyorsunuz; programda, “dengesizlikler kalkacak, şu olacak bu olacak...” laf çok... Bunları ne zamanda yapacaksınız? SHP’nin Başkanı zaten emekli(!) olmuş, “11 Eylülde kongrem var” diyor. (ANAP ve RP sıralarından gülüşmeler, RP sıralarından alkışlar) “Ne haliniz varsa, başınızın çaresine bakın” diyor.

DYP'nin 11 Kasım'da kongresi var, yetkileri de iki ay... “Ne kadar yetkiniz var?” diyoruz; “iki ay.”

Bu nasıl iş Allah aşkına? Bu ne cesaret? Bu dev meselelerin, bu ejderhaların karşısında, ne Mecliste desteğiniz var ne millette desteğiniz var, ne de süreniz var! Ne cesaretle bu Hükümeti kuruyorsunuz Allah aşkına? Bu ne tecrübesizlik bu ne tecrübesizlik! Her şeyden evvel, Türkiye'nin hali nedir, biz nereye gidiyoruz?

Kim yapıyor bunu? Medya yapıyor, medya... Üç tane gazete, üç tane televizyon, bir sihirli flüt çalıyor, ülkenin bu büyük ciddi meseleleri, ağırbaşlı bir şekilde düşünülmeyen, görüşülmeden, işte böyle yanlış bir istikamete doğru sürükleniyor.

Sonra, “o medya bunu niçin yapıyor?” diye bir bakıyoruz; çünkü, Sayın Çiller, 7 Haziranda, medyaya 500 milyar lira teşvik veriyor, ertesi gün medya kendilerini methediyor... (RP sıralarından “Bravo” sesleri alkışlar) 7 Haziranda parayı dağıtıyor, 8 Haziranda ayrılıyor, 10 Haziranda da Genel Başkan seçiliyor.

Şu ortak yaşama bakın, şu karşılıklı destekleşmeye bakın, şu Türkiye’de oynanan oyuna bakın! Her şey önümüzde... (RP sıralarından alkışlar) Meclis nerede, millet nerede, kendi partisi nerede, ortağı nerede? Hiçbir şey yok... Üç tane medyanın sihirli flütü Türkiye’yi almış sürüklüyor...

RAHMİ ÖZER (Çanakkale) — Senin medya da yukarıda, orada.

NECMETTİN ERBAKAN (Devamla) — Olmaz böyle şey. Çok daha büyük felaketlere düşmeden ayıkmak mecburiyetindeyiz.

Şimdi, getirdikleri Hükümet Programına bakarsanız, iki yılda bütün yaptıkları ortadayken “her şeyi yeniden iki ay içinde tanzim edeceğiz” iddiasıyla ortaya çıkmışlar!

Bu program karşısında söylenecek en güzel söz, Ziya Paşa’nın sözüdür; “Onlar ki laf ile verirler dünyaya nizam, bin türlü teseyyüp bulunur hanelerinde.” (RP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Bu kelimelerin ne manaya geldiğini bilmeyenler, öğrensin; çünkü, ne yazık ki, acı gerçek, ancak bu kelimelerle ifade edilebiliyor!

Muhterem arkadaşlarım, zaten bir üç ay kaybettik; bir üç ay daha böyle kaybedersek çok yazık olur.

Hemen belirtiyim ki, bizim üzerinde durduğumuz husus, cinsiyet değildir, zihniyettir. Hanımlar da memlekete, millete hayırlı hizmetler yapabilirler. Bizim, Refah Partisi olarak, bu milletin, sırtında mermi taşıyan, düşmana göğüs geren Nene Hatun’larına, Kara Katmalarına minnet ve şükran borcumuz vardır. (RP sıralarından, “Bravo” sesleri, alkışlar) Ancak, şu edebiyata hiçbir zaman aldanmayız, kimse de aldanmasın: “Satı Kadın’ın Yüce Meclise girişinden Başbakanlığa uzanan bir çizgide, Türkiye’nin siyasal ve sosyal erdemi ve başarısı da yansımaktaymış.”

Pöh pöh pöh! Cümleye bakın, şu hale bakın! (RP sıralarından alkışlar)

Ne güzel mantık bu yahu! Bütün bu kadar perişan olmuş müessesenin başına birer hanım koyalım, bitti, iş düzelsin! Nasıl sihirbazsınız siz böyle!

Bu bakımdan, biz, asla, bunun hanım mı, erkek mi olduğuna bakmayız, zihniyetine bakarız. Zihniyet olarak ne görüyoruz? İki yıldan beri ekonomiyi perişan

eden, dışarıya bağlılığın simgesi olan bu zihniyetle Türkiye'nin hiçbir meselesi çözülemez. Biz, lider ülke Türkiye'yi kadın ve erkeğiyle birlikte kuracağız. Ondan dolayıdır ki, tenkitlerimiz asla cinsiyetle ilgili değildir, zihniyetle ilgilidir.

Bu hanım kimdir? Bilindiği gibi, Robert Kolejde okumuş, Amerika'da 8 yıl kalmış, ondan sonra dönmüş, DYP'de vitrin değişikliği tazyikleri karşısında, fırsat bulmuş, ekonomik konuların sorumlusu olmuş, 600 günde Türkiye'yi bu noktaya getirmiş.

Görünen gerçekler bunlar... Peki, görünmeyen gerçekler ne? Bunları da bütün basında çıkan yazılardan görmek, tahmin etmek mümkündür. Şimdi bu hanım, 1980'li yıllarda Özal politikasının, Amerika'ya gönderilmesinde Elizabeth Sheldon, buradaki elçilikteki bir hanımın dostu, bütün raporları değiştirtiyor. Onun için de, elçi "sen artık kriptoyazmayacaksın" diyor Elisabeth Sheldon'a. 1986 yılında Amerikan Dışişleri Bakanlığının İstihbarat ve Analizler Dairesi, nedense bu hanımefendiyi çağırıyor "bize Türkiye hakkında bilgi verin" diyor. Hanımefendinin, oradaki yetkililer önünde yaptığı konuşma şu - hem de ağlayarak sene 1986... Bakınız, Dışişleri Bakanlığı yetkilisi ne diyor - "Orda da, Bakanlığın Türkiye bölümünden sorumlu, yetkililer vardı. Çiller, Türkiye ile ilgili son derece yararlı değerlendirmeler yaptı; hatta bir keresinde, Türkiye'deki aşırı İslâmi akımlar konusunda konulurken gözyaşlarını tutamadı. Çiller, İslam köktencilığının Türkiye için büyük bir sorun olduğunu ve ABD'nin bu konuda Türkiye'ye tüm desteğini vermesi gerektiğini söyledi. Toplantıya katılanlar, Çiller'in sözünden son derece etkilendiler."

Öbür taraftan, Sayın Çiller, geçen yıl Avrupa seyahati yapıyor, Avrupa'da Der Spiegel Gazetesi, kendi seyahati esnasında söylediği şeyleri açık bir şekilde dile getiriyor... Ne demiş orada, şubat ayı içerisinde, DYP-SHP Hükümetinin ekonomi bakanı? "AT'a girmek ve Türkiye'ye Almanya'nın yardımını sağlamak için Almanya'ya gelen Çiller Almanya'dan ve diğer Batı ülkelerinden, Türkiye'de gelişmekte olan İslam Fundamentalizmine karşı yardım istedi. Türkiye'de gelişen İslam Fundamentalizminin püskürtülmesi için Almanya ve diğer Batı ülkelerinin yardımına, Ankara Hükümetinin İslama karşı olan politikasını korumak, İslami gelişmeleri durdurmak için Türkiye'yi bir koruma kemeriyle korumaları gerekir." Söylediği budur.

Eskiden beri, bu Hanımefendi CIA'ya rapor veriyormuş. Nereden öğreniyoruz bunu? İşte, son günlerde gazetelerde yapılan açıklamaları görüyorsunuz. Ne çıktı orta yere? Bir iddia çıktı: Sayın Çiller, 23.4.1973'te Amerikan vatandaşı olmak için müracaat etmiş. Bu müracaatın altında referans olarak ne diyor? Türkiye'nin Amerikalı Dostları Derneği, Türk-Amerikan İş Adamları Derneği, IMF Finansal Stratejik Programlama Dairesi, Amerika Dış Politika Prensipleri Uluslararası Araştırma Dairesi, ABD Milli Savunma bilgi verileri, FBI bilgi işlem kayıtları, CIA Yabancılar İstihbarat Birimi... Vatandaşlığa kabul tarihi - yapılan iddiayı söylüyorum - 1.7.1979.

Şimdi, buna karşı ne buyuruluyor? (DYP sıralarından "gazete haberi" sesleri) "Ben müracaat etmedim, onlar teklif etti" diyor. Haydaa! Amerika kime vatandaşlık teklif eder Allah aşkına! (RP sıralarından alkışlar) Yani, bu vatandaşlık işleri, dış ülkelerde nasıl cereyan eder, bilmez miyiz?

YILMAZ OVALI (Bursa) — Sana da mı yapıyor?

NECMETTİN ERBAKAN (Devamla) — Herkes bir form doldurur müracaat eder. Hiçbir yönetim “gel de benim vatandaşım ol” demez. Böyle şey mi olur?

Şimdi bakınız, ilk önce, işte “ikisinin arasında tercih yaptım ve Türk vatandaşlığını tercih ettim” diyordu. Bu vesikalar ortaya çıkınca, “ben vatandaş olmadım” diyor.

Bu kadar önemli bir itham, böyle bir cümleyle geçirilemez. Böyle şey mi olur? Neden geçirilemez? Çünkü, Amerikan vatandaşı olmak için, mutlaka Amerika’da yemin etmek lazım gelir. Amerikan vatandaşı olmak için yapılmış olan yeminde ise, Amerika’ya bağlılık şart koşulmuştur. Böyle, Amerika’ya bağlılık üzerine yemin eden bir insan, nasıl Türkiye’nin Başbakanı olur? (RP sıralarından alkışlar) Onun için, bu ithamın “olmadım” diyerek ve hatta...

AHMET SAYIN (Burdur) — Çok ayıp, çok ayıp! (DYP sıralarından gürültüler)

NECMETTİN ERBAKAN (Devamla) — Bakınız, şüphe uyandıran bir şey de şudur... (DYP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Dinleyelim arkadaşlar...

NECMETTİN ERBAKAN (Devamla) — Ne var, çifte vatandaşlıkta bir mahzur mu var? Tabii, eğer Amerikan menfaatlerini koruyacağına bir insan yemin etmişse, elbette çok büyük mahzuru var. Bundan büyük mahzur mu olur? (RP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Bunun için, her şeyden önce, 60 milyonun inanacağı şekilde bunun ispat edilmesi gerekir. Bakınız, vaktiyle bir kimse hakkında... (DYP sıralarından gürültüler)

RAHİM ÖZER (Çanakkale) — İspat et, varsa?

NECMETTİN ERBAKAN (Devamla) — Nasıl ispat edecek? Bir misal olarak söylüyorum: Vaktiyle bir kimseye “Siz Masonsunuz” dediler, gitti, Mason locasından “Ben Mason değilim” diye kâğıt getirdi...

Kendisine tavsiye ediyorum, bu da Amerika’dan “Amerikan vatandaşı değildir, bizde böyle bir vatandaş yoktur” diye bir kâğıt getirsin. (RP sıralarından alkışlar)

Geçen yıl, Dünya Bankası Avrupa Sorumlusuyla yapmış olduğu görüşmede aynen şunlar cereyan ediyor...

AHMET SAYIN (Burdur) — Hocam sana yakışmaz, bir de Müslüman geçiniyorsun!

NECMETTİN ERBAKAN (Devamla) — Thalwitz görüşmesinde ne diyor? Thalwitz kendisine diyor ki: “Bak, bizim bankada size hizmet etmek isteyen bir ekip var - tabii, onların bu hizmeti ne maksatla yaptıklarını çok iyi biliriz - ama, ne yapalım ki, size daha fazla borç veremiyoruz. Bunun için siz KİT’leri satmalısınız, bütçeyi küçültmelisiniz, ücretleri düşük tutmalısınız.” Sayın Çiller ne cevap veriyor? “Sizinle aynı görüşteyim. Memura, enflasyonun altında para veriyoruz - gizli tutanaktan - KİT’leri satacağız, çabuk olmuyor; devleti küçülteceğiz” Bir de bakıyoruz ki, geçen yıl Thalwitz’e verilen sözler, şimdi önümüze Hükümet Programı olmuş, gelmiş! Şu hale bakın! Programın özü de aynen bundan ibarettir ve de üste-

lik DYP Kongresinde Sayın Çiller, “ezan, Kur’an” diyor, “bayrak” diyor, “Müslüman Türkiye” diyor, “milliyetçiyim” diyor...

RAHMİ ÖZER (Çanakkale) — Ne var bunda?

NECMETTİN ERBAKAN (Devamla) — Biz canı gönülden temenni ediyoruz ki, Sayın Çiller’in Kongrede söyledikleri esas olsun, Amerikalılara takıyye yapıyor olsun; temennimiz budur. (RP sıralarından alkışlar) Ortada bir takıyye var; ama, kime karşı, bize mi, Amerikalılara mı? Bunu zaman gösterecek. Bu program tersine işliyor yalnız, haber vereyim.

Muhterem arkadaşlarım, bu noktaya işaret ettikten sonra, geliyorum, program diye önümüze konulmuş olan belgeye. Hemen belirtiyim ki, bu belge bir program değildir. Çünkü, bir programda, Türkiye’nin hangi meselesi, ne, niçin, ne zaman, nasıl, hangi imkânla halledilecek bunun belirtilmesi gerekir. Böyle bir vesikaya program denir. Şu önümüze getirilmiş olan vesikada ise, ne bir çözüm ne bir zaman, hiçbir şey yok ve sadece bir “cek, cak” edebiyatı, bundan önceki gibi...

Böyle bir programla hiçbir şeyin halledilmesi mümkün değildir, her şeyden evvel, buna, “program” demenin imkânı da yoktur. O halde görülüyor ki, bu Hükümetle eski Hükümet arasında hiçbir şey değişmemiştir, sadece cinsiyet değişikliği olmuştur! (RP sıralarından alkışlar)

AHMET SAYIN (Burdur) — Müslümanlara yakışmaz, ayıp...

NECMETTİN ERBAKAN (Devamla) — Bu Programın ana karakteri şudur: “Millet ne istiyor, milletin meselelerini nasıl çözeceğiz, millete nasıl hizmet edeceğiz?”

Programı dikkatle okuyun, bunlar gözetilmiyor. Ya? Tam bir dış güdüm ve taklitçi zihniyetle, dış güçlere, “biz, tam sizin istediğiniz gibi bir Hükümetiz. Gayemiz, her arzusunu canla başla yerine getirmektir” mesajının verilmesi esas alınmış; bundan dolayı da, Programda “cek, cak” var; ama, asıl önem verilen konular, dış güçlerin arzu ettiği konulardır.

Bakınız, bu Program, kendi lisanı itibarıyla de “cek-cak; olanaklı, olasılık, yaşımsal, evrensel, küresel, global” sözleriyle doldurulmuş, Amerikan aksanıyla yazılmış, İngilizceden tercüme bir Programa benziyor; SHP Türkçesinin Tansulaşmış bir ürünüdür! İşte Program budur. (RP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Program, bir ilk 60 sayfa, bir de ikinci 60 sayfa olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. İlk 60 sayfada ne var? Heyecan var. Neyin heyecanı var? 3 şeyin:

1. Aman, PTT’yi, telekomünikasyonu ayırılım, bunu götürelim dış güçlere verelim. Söylendiğine göre muhtemelen Thatcher’in oğluna verilecekmiş.

2. Aman, bir yüksek sosyal ve ekonomik konsey kuralım. Herhalde bunun başına Sayın Yalım Erez getirilecek.

3. Yap-işlet-devret, mega projeler: Yap-işlet-devret ne demek, Türkiye’deki tatbikatıyla? Ahh ah! Yüreğimiz lime limedir... Şu otoyolları yaptınız; bunu bir de Karayolları uzmanlarına sorun! Düz ovada virajlarla gidiyor! Niye? Projeyi kendi yapıyor, kontrolü kendisi yapıyor... Ne sahipsiz bir ülkeyiz!

Ayrıca, getirdiğiniz elektrik santrallerinin hepsi, yüzde 20 faizle döviz getirmektir. Elektrik santralı yapmış, 1.000 kilovat üretiyor, 2.000 kilovat üzerinden para alıyor. Ah vaktim müsait olsa da, size şu yap-işlet-devret tiyatrosunun (!) misallerini bir bir saysam. (RP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) İçinizde bu gerçekleri bilen var; kaldı ki, şimdi beni bütün milletimiz dinliyor ve bütün bürokrasi dinliyor, “Yaşa Hoca, varol, Allah razı olsun, bizim de yüreğimiz yanıyor” diyorlar bana şimdi; çünkü gerçek bu. (RP sıralarından alkışlar)

Bunu getirmek bir kahramanlık mı? Niye? Elde bir şey yok ki! Halkın aldatılması, bir şey yapılması lazım; Buyur gel, yolu sen yap, santralı sen yap... Ne olacak? Yüzde 20-30 faizle bize borç ver. Parayı da o getiriyor. Hepsi hesaplanmış, yüzde 30 faizle borç almanın Türkçesi; “yap-işlet-devret” dediğiniz tatbikattaki acıklı hal bu.

İşte, müflis ne yapıyor şimdi? İstikbalimizi de parselliyor, yapılan bu... Bugün elde bir şey kalmamış dışarıya verilecek; önümüzdeki 10 senede, 20 senede... Bu, modern Düyunu Umumiye'dir. Eskiden tütün ve pamuk verilir, üretim verilir; şimdi ülkenin bütün stratejik meseleleri veriliyor. Böylece, modern Düyunu Umumiye, çok daha ağır şartlar altında ülkenin tahribi demektir.

Bakınız, Sayın Çiller ne diyor: “Eğer PTT olmasaydı, Hükümeti kurmazdım.” önce, Koalisyon protokolünde PTT denmiyor; çünkü SHP Grubunun koalisyona karar alması lazım, o karar alındıktan sonra bakıyorsunuz, Hükümet Programında PTT açık bir şekilde yazılmış...

Muhterem arkadaşlarım, getirilen Programın esası budur. Programın diğer özelliklerine geldiğimizde, bir bakıma bundan önceki Programın aynısıdır; aynı şekilde çek-caklar, aynı cümleler pek çok yerde vardır, bundan önceki Program gibi, dış güdümlüdür, modern müstemlekecilik vardır, gayri samimi yazılmıştır. “Hile rejimini devam ettirecek, tahakkümü devam ettirecek, Müslümanlara baskıya devam edecek, bazı holdingleri koruyacak, tahribat yapacak.”

Bu temel meseleler, bu Programda da aynen yer almıştır. Bununla beraber, iki program mukayese edildiği zaman, arada önemli farklar da görülüyor. Bu farklar dikkatle incelendiği zaman, ne geçen Programda - hangi meseleyi nasıl çözeceğini bilmiyordu - ne de şimdi söylediği doğrudur. Böylece değiştirmiştir.

Geçen sefer ne dedi bu? Geldi, “Efendim, ben KİT’leri ıslah edeceğim.” Nasıl edeceksin? “önce özertleştirileceğim, TÖYÖK’ü kuracağım, bunları kârlı hale getireceğim.” Şimdi gelmiş ne diyor? “Yok, bunları ıslah edemeyiz, aman aman, aman bir an evvel satalım; hele PTT’yi, Hükümeti kurmadan satalım.”

Ne oldu, hani bunları verimli hale getirecektiniz? “Yapamadık, beceremedik” Ama, geçen sefer böyle demiyardunuz. “Hemen yapacağız, edeceğiz” diyordunuz!

Şu halinize bakın, aynada kendinizi size gösteriyorum, yaptığım iş bu... (RP sıralarından alkışlar)

Keşke vaktim müsait olsa da size, geçen hükümet programında ne dediniz, bu sefer ne dediniz, bunların hepsini tespit ettim, size anlatsam.

Muhterem arkadaşlarım, şimdi, söz KİT’lere gelmişken, bakın KİT’leri ne hale getirdiniz: Bu KİT’ler “tu kaka” oldu gitti. Hâlbuki, bundan önceki hükümetin prog-

ramında, daha 1989'a kadar KİT'lerin kâr ettiği yazılıydı... Niye? Çünkü, o zaman SHP'nin bir gücü vardı, bunları programa yazdırıyordu. Şimdi emekli olup iflas edince, KİT'lerin hepsi, "tu kaka" oldu gitti! *(RP sıralarından alkışlar)*

Geçen hükümet programında deniyordu ki: "KİT'ler, yakın vakte kadar kâr ediyor, bunları ıslah etmek lazım."

İşte, KİT'lerin kâr tablosu elimde; iki senedir zarara sokulmuş. Neden? Bunlara özel bankalardan yüksek faizle kredi aldırıyor, o yüksek faizle zararlar sokuluyor. Niçin? Satılacak; almak isteyen şahinler, kuşlar bekliyor; hepsi zaten parsellenmiş.

Sümerbank'ın haline bakın... Biz hükümetteyken Sümerbank'a kâr ettirdik. Sümerbank, yaptığı 40'a yakın yatırımı, kârıyla yaptı. İspir Ayakkabı Fabrikasını, Van Ayakkabı Fabrikasını, Oltu Ayakkabı Fabrikasını, Iğdır İplik Fabrikalarını Sümerbank'ın kârlarıyla kurduk. Hâlbuki, bu Sümerbank şimdi 6,3 trilyon lira faiz ödüyor... Nereye ödüyor bu faizi? özel bankalara ödüyor bu faizi; 6,5 trilyon lira da zarar ediyor. Bu nasıl iş Allah, aşkına?

Biz özelleştirmeye karşı değiliz, ama mühim olan, bunların verimli çalışmasıdır; tahrip edilip, faize mahsuben yok edilmesi değildir. Bu, büyük bir, tahribattır ve eğer bu Hükümet Programında yazılanlar tatbik edilirse, bu ihanet olur ve de bu Meclisin aritmetiği yarın değişir. Bunları hatırlatmak vazifemiz. Kimin malını kime satıyorsunuz! Thatcher'ın oğlundan bize, ne! Bizim köylümüzün ayakkabısı yok! *(RP sıralarından alkışlar)*

Peki, ne olacak? Kim verimli çalıştırıyorsa kiraya ver. Haaa, bunlar verimli bir şekilde çalışıyor, kâr ediyor; buna rağmen daha faydalı bir yatırım yapacaksan, tabii satarsın; yeni, teknoloji getireceksen, başka bir işte öncülük veya teşvik yapacaksan, tabii satarsın.

Bunlar ne yapıyor şimdi; misal olarak söyleyeyim: Bilmem hangi montaj fabrikası - ismini söylemeyeceğim - bilmem hangi holdinge 70 milyar liraya veriliyor: geçen sene 60 milyar lira verene verilmiyor. Hâlbuki bu montaj fabrikasının arazisi 700 milyar lira... Mesela, Konya'da TÜMOSAN'ın Umum Müdürü, "Bana 40 milyar verin, ben size kâr ettireyim" diyor; buna verilmiyor. Niçin? Bekleyen bir şahin var, ona verilecek.

Hükümet Programını dikkatle inceleyin. Bunu satacakmış da, KİT'lerden aldığı parayla sanayii teşvik edecekmiş... Bak, bak, bak, şu oyuna bak sen şimdi! (x) holdingine 100 milyar lira teşvik verecek... 40 milyarla, işçisi çıkarılmış, borçları alınmış bir TÜMOSAN satılacak - misal olarak söylüyorum, arazisi trilyon yapar - bunlar bu araziyi parselleyip bina yapacaklar. Onun için, en azından, etmeyin eylemeyin, bunları kime satacaksınız, bu satın alacak olan on senede ne yapacaksa, projesini getirsin. Bunu fabrika olarak mı muhafaza edecek, geliştirecek mi, yoksa yok edip arsa halinde mi satacak? Yazık günah değil mi, bu tesisler ne emeklerle kuruldu! *(RP sıralarından alkışlar)*

Hükümet Programının diğer bir özelliği de şudur: Gayet dikkatli bir şekilde yazılmış; bir yandan da Demirel'e ağır suçlamalar yapıyor. Yeni Programdan cümle-

ler okuyorum: “Yapısal değişimin gerçekleştirilmesi bir zorunluluktur. Ekonomide reçetenin doğrusu neyse, o, cesaretle uygulanmalıdır.”

Bak, bak, bak, “Demirel politik düşündü, benim yaptıklarımı yaptırmadı, onun için ekonomi berbat oldu” diyor bunun Türkçesi bu.

Öbür taraftan, “Açık ve saydam yönetim anlayışı içinde 1993 yılı bütçe açığı revize edilecek, 100 trilyon düzeyinde gerçekleşmesi beklenen bütçe açığı için Meclisten ek ödenek istenecek.” deniyor. Ne diyor şimdi? “Siz Demirel’in 52 trilyon dediğine bakmayın, şeffaf konuşalım; devletin 100 trilyon, KİT’lerin de 70 trilyon açığı var. İşte, Demirel, memleketi bu hale getirdi.”

İşe başlarken ne diyor? “Duvara dayandık; ya kurtuluruz ya batarız.”

Demirel’e bundan ağır tenkit mi olur? “Sen, getirdin ülkeyi duvara dayadın” diyor; Demirel bunları anlamayacak insan mı? (*RP sıralarından alkışlar*) Bir de kalkıp bunu pansuman yapmaya kalkıyorsun! Boşuna uğraşıyorsun.

“Doğru ve gerekli olanın zamanında yapılmamış bulunmasının, yanlış ve yetersiz tutumlar üzerinde bundan böyle de direnilmesi için geçerli bir neden oluşturamayacağı açıktır.” (Sayfa 27) Şuna bakın! Ne bunlar? Baştan sona kadar, “Demirel bu işi beceremezdi, beceremedi; ben becereceğim” iddiasından ibarettir. Aynı kuldarda koşuyor, yani bütün zihniyetler aynı; ama, “ben ondan daha iyi koşarım, dış güçlerin daha çok hoşuna giderim” diyor; iddia bu.

Diğer taraftan, program, inandırıcı değildir; gayri samimi bir programdır. Bakınız, programdan birkaç cümle okuyayım: “Satı Kadın’dan Başbakanlığa uzanan çizgi...” Allah!

“Atatürk ilkelerine bağlı inanç özgürlüğü...”

Muhterem arkadaşlarım, şimdi size soruyorum; inanç özgürlüğünden bahse derken, “Atatürk ilkelerine bağlı” demenin manası ne Allah aşkına? (*SHP sıralarından gürültüler*) Dünyanın her yerinde inanç özgürlüğü, inanç özgürlüğüdür. (*RP sıralarından “Bravo sesleri”, alkışlar*) Amerika’da da Atatürk ilkeleri mi var? Bu nasıl zihniyet? Bunun altında - size tahlil etmeye vaktim yok - neler yatıyor? Bunun manası, inanç özgürlüğü hem var gösterilecek hem de yok olacak; bu maksatla söylüyor. Niçin? Çünkü, Atatürk ilkelerini kendi maksadına göre yanlış yorumluyor da, onun için.

İBRAHİM GÜRSÖY (İstanbul) — Senin aklın ermez.

NECMETTİN ERBAKAN (Devamla) — “İKÖ’nün güçlendirilmesine önem vereceğiz.” Yalan; sadece PTT’nin telekomünikasyonuna önem verilecek.

“Irak’ın toprak bütünlüğüne önem veriyoruz...” Nedir bu yaptıklarınız? Bu ne gayri samimi program yahu, çocuk mu aldatıyorsunuz?

“Dış politikada, diplomasi örgütüyle özel sektör arasında kurumsal ilişkiler kurulacak.”

Nedir bunun manası; yabancı yatırımcılar, yani holdingler için çalışacağız; artık elçiler de onlar için çalışacak.

“Yabancı yatırımcılar için ekonomik altyapı avantajımız, en etkin şekilde değerlendirilecektir...”

Niye yabancı yatırımcılar için değerlendiriliyor da, bizim yatırımcılarımız için değerlendirilmiyor? *(RP sıralarından alkışlar)*

“Vergi gelirleri artırılabilecek, harcamalar azaltılacak.”

Nasıl olacak bu? Fakir fukarayı gene ezecek. Ezilecek hali kalmamış ki!

Ülkenin kaynak ve imkânları üzerinde işsizlerin de hakkı varmış. Sözde işsizleri tavlayacak... Hakkı var da ne oldu, iki seneden beri ne yaptın işsize? 5 milyondan 9 milyona çıkardın! Bunlar çocukça söz...

“Dul ve yetimlere yeterli hayat seviyesi sağlanacak...”

Öldürdünüz, bitirdiniz; bu cümleyi iki sene sonra ne yüzle yazıyorsunuz?

“Yaygın ve düşük oranlı vergi, temel stratejimizdir...”

Ne demek “yaygın”; yani, ezmediklerini ezecekler! *(RP sıralarından alkışlar)* “özellemmeden sağlanacak gelirle, sanayileşme teşvik edilecek”... Bak, önce buraya verin... Ne demek bu? Holdinglere aktarılacak...

Köy idaresinin kaynakları artırılabilecekmiş... Köyde ne bıraktınız Allah aşkına? Ne hayvancılık kaldı, ne tarım... Bu kaynağı neyle artıracaksınız? Maden bulacaksınız!

“Köy tüzelkişilikleri başta olmak üzere, özel ve tüzel kişiler orman sahibi olacak...”

Köylü mü orman sahibi olacak? Hayır; şimdi olduğu gibi, birtakım holdingler orman sahibi olacak, onlar ormanlıkta arazi edinecek... Tatbikatı göreceğiz!

“1993’te 240 trilyonluk proje paketi başlatılacak...” Okuyan da bir şey zanneder. Neymiş bu? “yap-işlet-devret” ile bir sürü verimli sahalar parsellenecekmiş...

Okuyarak vaktinizi almayacağım; işte, program, böyle bir program; birçok çelişkilerle doludur.

Bakınız, bundan önceki programda, “İşsizlik, ilk ve âcil meselemizdir, devletin görevidir” deniyor; şimdi gelmiş, “tam istihdama ulaşmak, orta vadeli bir hedeftir ve devlet, işsizliğin kaldırılmasına alet olmak mecburiyetinde değildir” manasında sözler söyleniyor.

Program, pek çok yönden sayısız çelişkilerle doludur; ayrıca bunları bir izah edip, şu anda vaktinizi almak istemiyorum.

Muhtevasına geldiğimiz zaman: Muhtevada, bu hakikaten bir tasfiye heyetidir.. Bakınız, önce, her şey iflas etmiş. Dış güçler para istiyor. Türkiye’de elde ne kaldı? Kamuya ait araziler, başka bir şey yok. “Bunu vereceğiz” diyor. Sonra, “çeşitli kamu taşınırları satılacakmış... Şu iflasa bakın... Kamu taşınırları ne? Bazı kamu-daki masa, sandalye... İş buraya kaldı”, Programda yazılan bu... *(RP sıralarından alkışlar)*

“Gümrük denetimine tabi eşyanın ekonomik değerini kaybetmeden gerçek satışı yapılacaktır...” Gümrükte onun bunun malı var ya - elinde bir şey yok - gitmiş onunla borç ödeyeceğim diye düşünüyor. Ne zeki, her şeyi ne kadar iyi düşünüyor, ne kadar ihata kabiliyeti; gümrükteki malları bile unutmamış, görüyor musunuz efendim?

“KİT”lere bağlı ortaklıklar satılacaktır...” Başka bir şey yok, devletin elinde bu kalmış.

“Devlet iştirakleri satılacaktır. Genel bütçeye dahil kuruluşlar süratle özelleştirilecek. Başta tarım kooperatifleri satılacaktır. PTT ikiye bölünüp, tasarruf imkânları gözden geçirilecektir...” Sonra? Fakir fukaranın yastığının altındaki altın... Ona da göz dikmişler. Altın sertifikası çıkarılacaktır, ona kağıt verecek altını alacak dış borca verecek; hesap bu. Sonra, “altınımı ver” dediği zaman, nerede bulacaksınız iki aylık hükümeti... (RP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) İşte hesap... İşte hesap...

Ondan sonra, “yap, işlet, devret...” Antep-Habur otoyolu... Bunu kimin alacağı bellidir şimdiden. İskenderun-Cilvegözü otoyolu... Ankara-Pozantı otoyolu... Ülke parselleniyor. Kamu kuruluşlarının dinlenme tesislerini de unutmamışlar. Şu hale bakın Allah Aşkına...

Bu neye benziyor? Bir evin kumarbaz bir çocuğu var; kumara gidiyor, önce babasından aldığı paraları bitiriyor. Ondan sonra gidiyor evin halısını da kumarda kaybediyor, işte bu, “KİT”ler” falan dediğimiz, evin kıymetli eşyaları. Sonra tapuyu da verecek. Yani gidiyor, orada, arazileri de vesaireleri de satmaya kalkıyor; evin tapusunu da kumarda kaybediyor. Uslanmaz bir kumarbaz çocuk zihniyeti... Karşımızdaki zihniyet bu. (RP sıralarından alkışlar) Vermiş, vermiş, bitirmiş, şimdi elde ne kalmış, bunun envanterini yapmış, bunları da vereceğim... İşte, önümüze program diye getirilen, bu iflasname. Yani iflas masası, artık terekeye elde ne kaldıysa, dağıtıyor. Bu tereke de kim? Dış güçler.

Program, baştan sona kadar dış güdümcü bir programdır. Çünkü, illâ AT’a ısrar edecekmiş... “AT’a ısrar edeceğiz...” Almıyorlar çok şükür ki. “Yok, illâ, zorla gireceğiz...”

Şu programdaki cümlelere bakın: “Uygarlığın beşiği olan kıta Avrupa...” Nereden Avrupa, uygarlığın beşiği oluyor? Şu Avrupa’nın Ortaçağı da vahşet, bugün de vahşet. Bu ne zihniyet yahu? Bu ne zihniyet? (RP ve ANAP sıralarından alkışlar)

“Batı camiasıyla bütünleşen bir ülkeymişim...” En büyük iftiharımız bu. “Avrupa, Avrasya’nın ihtiyaçlarını ABD olmadan karşılayamaz...” Yani, “Avrupa” falan diyoruz; ama, “asıl ağabeyimiz Amerika’dır” diyor.

“ABD ile geliştirilmiş ortaklığın genişletilmesine ve büyütülmesine özel önem vereceğiz...” Özel... Her şeyden önce...

“Kuzey komşularımıza büyük önem verecekmiz, Müslüman ülkelere gelince dikkatli olacağız.”

İşte, şu üç tane cümle: Amerika’ya “özel”, Sovyetlere “büyük önem” ve Müslüman ülkelere gelince, “dikkatli olacağız”

Programdan cümle: “Irak, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararlarına uymalı, dünya ile barışmalıdır.” Niçin? Ağabeyi böyle istiyor.

“Karadeniz’deki entegrasyon, yabancı sermaye çekiciliğini artıracak...” Aklı fikri - Amerika’dan, Batı’dan korkuyor haa - Rusya ile falan birleşecek; ama, “yok, yok, biz size parsel hazırlamak için bunu yapıyoruz, asıl niyetimiz budur” diyerek yanaşiyor; korkudan.

“AT’a uyum için gümrük birliği olacaktı.” Hem de 1.1.1995’te. Bu nasıl iş Allah aşkına yahu? Türkiye çiftlik mi? Nasıl oluyor da tek taraflı olarak gümrükler indiriliyor? Bizim sanayimiz ne olacak? (RP sıralarından alkışlar)

Bugün, devletin elindeki KİT’leri hurdalığa çevirdiniz, bu yetmiyor; şimdi özel sektördeki sanayimizi de bir ikinci kanser uruna çevireceksiniz. Niye? Hiçbir korumanız yok. “1,5 ay sonra bütün gümrükleri kaldıracağım” diyorsunuz... Türkiye’deki hangi sanayi Batı’ya dayanır? Neyini düzelttin ki, kaldırıyorsun? Sendeki faiz yüzde 100, sendeki hammadde fiyatları bu, sendeki teknoloji bu... Bu gerçekler karşısında bu nasıl iş Allah aşkına? Kim sizi iteliyor? Bu nasıl iş? Kimin emriyle hareket ediyorsunuz? İki yıldan beri sanayii korumak için ne yaptınız? Perişan ettiniz. Bakın, sanayicilerin hepsi ateş püskürüyor, haklı olarak. “Şimdi, illâ sizi tahrif edeceğiz...”

Ondan sonra da, bilmem, aile planlaması benimsenecek... Niye? Onlar istiyor. “Aile planlaması benimsenecek...” Ne bu aile planlaması? Nüfus azaltılacak. Görüyor musunuz be mübarekler, Avrupalılar şimdi “aman çocuk olsun, nüfusumuz artsın” diye çırpınıp duruyor, maaşlara yüzde 50 zam veriyor, uçaklarda tenzilat yapıyor, yapıyor; çünkü, bugün genç nüfusları yok. 1 çalışan 2 yaşlı insana bakıyor. Yapılan hesaplar, kırk sene sonra 1 çalışanın 8 yaşlı insana bakacağını gösteriyor. Yani, onlar, genç nüfus olmadığı için iflas ediyorlar, çöküyorlar, Türkiye’den bunun için korkuyorlar. Major’un programı bu; nüfus planlaması. “Hem de bunun için kredi bulacağız” deniyor... Tabii bulursun, başta Rockefeller Vakfı olmak üzere dış güçler cayır cayır kredi verir. Yeter ki sen Türkiye nüfusunu azalt.

“Paris Şartı” deniyor... Nedir bu Paris Şartı? Siyonizmin aleyhinde bulunmak yasaktır. Başka? Avrupa kültürünün temeli Hristiyanlıktır, bunu koruyacağım. İşte Paris Şartı bu. Hepsini toplanmışlar, “Bunları sağlayacağız” diyorlar. AGİK’in (Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konseyi) manası da budur; yani Hristiyan kültürünü korumak. Buz burada ne arıyoruz? Dolgu maddesi; kontrol için. Ne şuursuz bir gidiş ya Rabbim...

Bakın, işte bu zihniyetler sonucu Bosna ne oldu, Azerbaycan ne oldu, Kıbrıs ne oldu, Kuzey Irak ne oldu? Şu hale bakın. Bütün bunlarla, milli menfaatlerimizin hepsi perişan olmuştur.

Şimdi, bu programda ne deniyor: “Bosna-Hersek’te sürekli dikkat edeceğiz...” Bunu yapacaktı, yapacağı başka şey yok!

Yine, “Azerbaycan’da AGİK’in çabalarını destekleyeceğiz...” deniyor.

AGİK dediği kim? Majör, Fransa... Onlar ne yapıyor? Azerbaycan’ı ortadan kaldırmak istiyor.

“... Azerbaycan’ın iç sorunu; üzüntülüüz...” deniyor; bu iç sorunu aşması, iç-ten dileğimizmiş! Şu hale bakın, şu zayıf cümlelere bakın!

“Kıbrıs Türk halkının haklarının, güvenlik ve esenliğinin, iki toplumun iki ayrı kesimde yaşayacakları, siyasal eşitliğe dayalı bir ortaklık kurulması suretiyle güvence altına alınabileceğine olan inancımızı koruyoruz...” deniyor. Haydaa... Şimdi, bu ne demek? Her türlü toprak tavizine hazırız demek. Rum bunu anlamıyor mu? Yunan bunu anlamıyor mu? Amerika bunu anlamıyor mu? Hâlâ ortaklıktan bahsediyor... Ne ortaklığı? Bundan sonra ortaklıktan nasıl bahsedilir?

Bakın, şu millet şimdi beni dinliyor: Nerede şahsiyetli dış politika? Bu Meclis öyle bir hükümet kurmalı ki, önce Birleşmiş Milletlere ihtar vermeli, “Bu çifte standardı bırak, İslam düşmanlığı politikasını terket. Butros Gali derhal istifa etsin. Yoksa 56 Müslüman ülke sizi boykot edeceğiz...” demelidir. *(RP sıralarından alkışlar)* Sonra “56 Müslüman ülkenin temsilcisi olarak, Türkiye daimi konseye delege olmalıdır. Yapıyor musunuz?” demelidir. Eğer onlar “yapmıyoruz” derlerse, biz de “öyle mi... öyleyse biz 80 tane, 1,5 milyar nüfusa sahip Müslüman topluluk, kendi birleşmiş milletlerimizi kendimiz kuracağız. Siz bizim peşimizden koşun.” demeliyiz. *(RP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Bakın, şimdi, millet Bosna’da ne ses bekliyor... Yine, “Bir defa, önce Bosna ele alınmalı, derhal ateş kesilmeli ve derhal Bosna-Hersek Devletinin ilk statüsüne dönülmelidir. Aksi takdirde, Almanya’nın, Katolik âleminin, Katolik Slovenya ve Hırvatistan’ın yaptıklarını Türkiye ve İslâm âlemi olarak, biz de Bosna için yapacağız. Bosna-Hersek’e fiilen - askeri malzeme dahil - her türlü yardımı yapacağız. Daha da devam ederseniz Arnavutluk Havaalanına 4 Müslüman ülke 25’er tane uçak göndereceğiz...” demeliyiz. İşte bu kadar! Şu şahsiyeti takındığımız anda, göreceksiniz, dünya nasıl değişecek. Şu tarihi fırsat önümüze gelmiş. Şu, “program” diye önümüze getirilen belgeye bakın Allah aşkına... Bu tek diş kalmış canavara sadece yardımcılık yapacağız; ne isterse onu yapacağız. Böyle program mı olur?

Azerbaycan için hiçbir talep yerine getirilmedi. Ermenilere yardım edildi. Kimse Azerbaycan’a karışmayacak, Azerbaycan halkı tam serbest iradesiyle kendi yönetimini kendisi tayin edecek ve de Azerbaycan’ın savunması için, askeri yardım dahil, her türlü yardımı yapacağız.

Kıbrıs’ta federal devlet müzakerelerine derhal son verilmelidir. KKTC’nin, başta Müslüman ülkeler olmak üzere bütün dünya ülkelerince tanınması, maddeten ve manen kalkınmasının sağlanması gerekir. Tek meselemiz budur.

Batı Trakya’da, Yunanistan, tayinle bize müftü getiriyorlar; ama burada kendi patriklerini kendileri seçtiriyorlar ve ne yazık ki, bizim bakanlarımız da, gidip, o seçilmiş patriğin merasiminde selam duruyorlar...

BAŞKAN — Sayın Erbakan, 5 dakikanız kalmıştır.

NECMETTİN ERBAKAN (Devamla) — Sağ olun, çok teşekkür ederim Sayın Başkan.

Batı Trakya’da camilerimiz, arazilerimiz gasp ediliyor; Lozan’ın hükümleri tatbik edilmiyor. Adaların silahsızlandırılması lazım; Ege’deki haklarımızın tanınması lazım, teminat altına alınması lazım.

Irak’tan ambargonun derhal kaldırılması lazım.

İsrail, zulümlere derhal son vermeli, Birleşmiş Milletler kararlarına uymalı, ilk adım olarak da işgal ettiği topraklardan derhal çekilmeli.

NATO, Müslüman ülkeler aleyhine dönüyor, buna mani olmak lazım. Eğer ısrar ederlerse, ayrılıp, İslam NATO’sunu kurmak lazım.

Çekiç Güç’ün derhal geri gönderilmesi lazım,

Avrupa’daki işçilerimizin dolaşım hakkı ve bütün diğer haklarının sağlanması ve güvence altına alınması, temin edilmesi lazım.

Müslüman ülkelerle, İslam Birliği’nin kurulması için bir gün kaybedilmeden gerekli adımların atılması lazım.

Bu sebepten dolayıdır ki, işte, dış politika olarak takip edilmesi icap eden yol budur.

Bir defa, programın içerisinde, modern müstemlekecilığe ait, sömürüye ait her türlü şartlar kabul edilmiş - ki, teferruatına girmiyorum - Müslümanlara baskıya devam edeceğiz edasına yer verilmiş.

Başörtüsü zulmü hâlâ devam ediyor. Müslümanlığın gerçeğinin konuşulması yasak, Müslümanlara örgütlenme hürriyeti yok, Müslümanlara tedris hürriyeti yok, Müslümanlara inancını yaşama hürriyeti yok; nikahını müftüye kıydıramaz.

İmam-Hatip Okulları ve Kur’an kursları ihtiyacının karşılanması engelleniyor. İmam-Hatip lisesi mezunlarının, çok kabiliyetli olup, giriş sınavını kazansalar da, Harp Okuluna girmeleri yasaklanıyor.

Gene, Anayasa değişikliği teklifi içinde yer alan 24’üncü maddedeki “Müslümanlara baskı” paragrafının kaldırılacağına dair tek bir işaret verilmemiş. Sadece göz boyamak şeklinde, “hile rejimine devam edeceğiz, tahakkümü devam ettireceğiz” denmiş. Baştan sona kadar çeşit çeşit tahribat programda yer almaktadır.

Bunların başında da, ilköğretimin 8 yıla çıkarılması yer almaktadır. Yanlış anlaşılmasın, biz buna karşı değiliz, mecburi öğretimi 11 yıl yapalım, 15 yıl yapalım; ama meslek okullarında okuyan evlatlarımız 12 yaşından itibaren mesleğe hazırlanmalı; bu, el sanatıdır, bir sanatkâr böyle hazırlanmalıdır. Bunun gibi, İmam-Hatip Okulundaki çocuk da tabii 12 yaşından itibaren hazırlanmalıdır. Onun için, neden 5 yıllık ilkokulu bitirdikten sonra çocuk İmam-Hatip Okuluna veya Kur’an kursuna gitmesin. Bu nasıl demokrasi? Millet istiyor, siz önlemeye kalkıyorsunuz! Hangi hakla? (RP sıralarından alkışlar)

O zaman, buradaki “demokrasi” sözünüzden ne anlaşılacak?

İBRAHİM GÜRSOY (İstanbul) — Sivas olayları, Sivas!

NECMETTİN ERBAKAN (Devamla) — Düşününüz, 6 yaşındaki çocukla 15 yaşındaki çocuk...

İBRAHİM GÜRSOY (İstanbul) — Sivas'daki olaylar!

NECMETTİN ERBAKAN (Devamla) — Bunlar aynı okulda oturacaklar... Öğretmen kargaşası... Zaten paranız yetmiyor çok şükür. Ondan dolayı, bu sakim yoldan vazgeçiniz.

Bundan başka, “bütün illerimizde gençlik merkezleri kurulacak” deniyor. Temenni ederim ki, bu gençlik merkezleri, milli ve manevi değerlere bağlı gençlik yetiştirmek için kurulur; gençleri, evrensel, küresel Batı ile bütünleştirmek amacına yönelik değildir. Bunun için kurulacak merkezden hayır gelmez.

Televizyonlar ahlak tahribatı yapmamalıdır. Ne yazık ki, getirilen teklifte, yüksek kurulun sadece frekans tahsisi yapacağı ifade edilmektedir.

Muhterem milletvekilleri, aziz milletimizin kıymetli evlatları; bugün milleti-miz öyle bir hükümet istiyor ki, terörü önlesin, “terörle yaşayacaksınız” demesin. Bunların nasıl önleneceği konusunda bugüne kadar çok konuştuk.

Terörü önlemek için, asıl inanç bağımızı ön plana çıkartmak mecburiyetindeyiz; devlet-millet kaynaşmasını, bayram nutkunda değil, kalplerde duyulacak şekilde geliştirmeliyiz. Bölgeye, yetenekli, şefkatli, özel eğitim görmüş kamu personeli, idareci göndermeliyiz. Terörle mücadele için ise, özel vasıflı, üstün komando eğitimi görmüş, özel dağ polisi birlikleri kurmalıyız ve bunları her türlü modern teçhizatla donatmalıyız. Kuvvetli bir istihbarat kurulmalı ve yöredeki işsizlik ortadan kaldırılmalıdır. Bunun için, Kuzey Irak'taki otorite boşluğu ve Irak'a uygulanan ambargo derhal ortadan kaldırılmalıdır.

Böylece, bütün insanlarımıza, kardeşlik, şerefli kardeşlik, isteyerek, beraber yaşama şartları hazırlanmalıdır.

Diğer yandan, milletimiz, işsizliğin ortadan kaldırılmasını istiyor. İşsizliğin bugün en büyük sebebi, yeni yatırım yapılmaması, iş sahasının açılmamasıdır. Bunlar yapılmıyor; neden? Çünkü, bu faizci ortamda yatırım yapmak mümkün değildir de, onun için. Mutlaka bu faizden vazgeçilmeli, mutlaka bu haksız vergilerden vazgeçilmeli. Cenabı Hak, bu ülkeye her türlü tabii zenginliği vermiş; bir proje seferberliği yapılarak, bütün bu projeler harekete geçirilmelidir ve böylece üretim artırılmalıdır. Yoksa, bu Hükümet Programındaki gibi, basit borsa oyunları, masa başında, Cenabı Hakkın bize verdiği nimetleri servete çevirmeden, kaynağında zenginlik olmadan, bu oyunlarla hiçbir şey olmaz.

Bir Udidem gelmişti; unutuldu, bu Programda adı da geçmiyor. Ne oldu Udidem? Karikatür oldu! *(RP sıralarından alkışlar)* Bir yeni karikatür de bu...

BAŞKAN — Sayın Erbakan, rica etsem...

NECMETTİN ERBAKAN (Devamla) — Siz kim, bunları temin etmek kim? Milletimiz, hakikaten, refah istiyor, hürriyet istiyor, itibar istiyor; temiz bir yönetim istiyor; adalet istiyor, huzur istiyor, kardeşlik istiyor. Bütün bu denemeleriniz gösteriyor ki, bunları ancak yeni bir modelle gerçekleştirmek mümkündür. Onun için, sözlerimi bağlıyorum...

Muhterem milletvekilleri, aziz milletimizin kıymetli evlatları; iki yıllık bir denemeden sonra, hâlâ, aynı şeyi bir kere daha denemenin hiçbir faydası yoktur. Türkiye'nin söylediğimiz meselelerinin çözülmesi, milletimizin isteklerinin yerine gelmesi beş kelimenin içindedir: 1) Milli görüş, 2) Âdil düzen, 3) Manen ve mad-detten kalkınmış, yeniden büyük Türkiye, 4) İslam birliği, 5) Yeni bir dünya. İşte bu gerçeklerden dolayıdır ki, Refah Partisi en büyük parti olmuştur.

Şimdi, biz diyoruz ki, gelin, bu sene ekimde büyük seçimi yapalım; bundan kaçarsanız mahalli seçimlerle büyük seçimi birlikte yapalım, ondan da kaçarsanız, zaten gelecek sene, Ekim 1994'te seçimden kaçamayacaksınız. *(RP sıralarından alkışlar)* Türkiye'nin kurtuluşu budur.

O vakte kadar ne yapacağız? Biz, pek çok hükümetlere girdik; onun için, hiçbir hükümete girme heveslisi değiliz. Sözlerim yanlış anlaşılmasın diye baştan tasrih ediyorum. Kesinlikle bu şartlarda girmeyiz; ancak, diyorum ki, şu size başlangıçta tarif etmiş olduğum dünya olayları ve Türkiye'nin bu alevler içindeki halinde, geliniz, bu ısrardan vazgeçin. Siz bunu yürütemezsiniz, kan ve gözyaşından başka şey getiremezsiniz; yeniden başlayınız ve bütün partilerle istişare ederek, memleket meseleleri nasıl çözülecek, görüşülsün; nasıl bir program uygulanacak, görüşülsün... Yine bunu siz yapın; ama, bu gösterilen yolları uygulamak için biz de size yardımcı olalım Yeniden başlayın. Uzlaşma, birlik ve beraberlik...

Tekrar ediyorum ciddi bir noktadayız. Bu sebepten dolayıdır ki, bütün insanlığın mesuliyetini taşıyarak, kan ve gözyaşından kaçmak için bu teklifi getirdim.

Bu sebepten dolayı, biz, Refah Partisi olarak görevimizi yapmış bulunuyoruz. Cenabı Hak'tan, milletimize, İslam âlemine ve bütün insanlığa kurtuluş diler, sayın Meclis üyelerini, aziz milletimizin bütün evlatlarını muhabbetle kucaklarım. Allah'a emanet olunuz. *(RP sıralarından ayakta alkışlar, ANAP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Erbakan.

Sosyaldemokrat Halkçı Parti Grubu adına Sayın Aydın Güven Gürkan. Buyurun Sayın Gürkan.

SHP GRUBU ADINA AYDIN GÜVEN GÜRKAN (İçel) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, televizyonları başında bizleri izleyen sevgili yurttaşlarımız; hepinizi saygılarımla selamlıyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; fevkalade kederliyim. Zannediyorum, bugün sabah yataklarından kalkan sade Türk yurttaşlarının çok büyük bir çoğunluğu, neredeyse tümü, derin bir keder içinde. Dün Sivas'ta geçen olaylar sonucunda 35 yurttaşımızı kaybetmiş olmamızın derin acısı halen yüreklerimizde.

Acı, bununla da bitmiyor. Biraz önce bir teleks aldım. Bu telekste deniliyor ki: "Dün gece saat 21.30 sıralarında bir grup terörist, Dargeçit yakınlarındaki Çelik Jandarma Karakoluna saldırarak 16 er ve erbaşımızı da şehit ettiler." Böylece, bu sabah kalktığımızda, 51 insanımızı kaybetmenin kederini yüreğimizde duyduk.

Bu keder, yalnızca bugüne özgü bir keder de değil; dün de kederliydik, önceki gün de kederliydik, ondan önceki gün de kederliydik. Son üç günde, bugün öldürülenler hariç, Türkiye'de 120 insanımız ölmüştür; bunun 40 tanesi de şehit olmuş-

tur, görevlidir. Bu keder, yalnızca son birkaç günün kederi de değildir; haftalardır, aylardır, yıllardır süregelen ve bir türlü aşamadığımız, aşmayı beceremediğimiz büyük bir kederdir.

Ülkesinde barış içinde, huzur içinde yaşamak isteyen tüm insanların gözleri buradadır. Ya bizler bu sorunları çözeceğiz, çözmeyi başarabileceğiz ya da bu sorunlar içinde ülkenin boğulmasının ağır sorumluluğunu ve vebalini taşıyacağız. Bizden başka hiç kimse, demokratik bir rejim içinde, bu sorunu çözemez. Bu sorunu çözmenin onuru da, sorumluluğu da, buradaki sade bizlere, sade insanlara ait olacaktır.

Dünkü olaylar konusunda birkaç söz söylemek istiyorum: Tabii, daha henüz sağlıklı bilgiler gelmiş değildir; doğru bir değerlendirme yapmak için zaman henüz çok erkendir. Erken teşhisler koymak, erken yargılamalarda bulunmak, olayları olduğundan daha fazla büyütebilir de... Ama dün gecedен beri iki şey duyuyorum ki, bunu haksızlık sayıyorum, bu tavrı doğru bulmuyorum. Denilebiliyor ki: “Gazeteci yazar Aziz Nesin halkı tahrik etmiştir, galeyana getirmiştir ve olaylar bundan ötürü olmuştur...” (RP sıralarından “Doğru aslında” sesleri)

Öylesine bir biçimde ifade ediliyor ki, sanki Aziz Nesin bütün bu olayların sorumlusu...

İSMAİL COŞAR (Çankırı) — Odur, başkası değildir.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Devamla) —... ve bu ölen 35 insan bütün bunların sorumlusu. Ne yapmıştır Nesin? Düşüncelerini, beğenirsiniz, beğenmezsiniz; düşüncelerini dinlersiniz, dinlemezsiniz...

ŞADİ PEHLİVANOĞLU (Ordu) — “Bu millet hayvandır” demiş; sen bu millettен değil misin?

BAŞKAN — Arkadaşlar, dinleyelim... Sayın Pehlivanoğlu, dinleyelim.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Devamla) — Katılırsınız, katılmazsınız...

İLHAN KAYA (İzmir) — Savunmayın o adamı.

MEHMET GÜLCEGÜN (Mardin) — Bir dakika dinleyin yahu; ne söyleyecek bir dinleyin.

ŞADİ PEHLİVANOĞLU (Mardin) — Sen bu millettен değil misin?

BAŞKAN — Arkadaşlar, dinleyin... Sayın Pehlivanoğlu, dinleyin.

COŞKUN GÖKALP (Kırşehir) — Allah korkunuz yok mu sizlerin! “Adamları yakın” mı dedi?

BAŞKAN — Dinleyelim arkadaşlar... Değerli arkadaşlar... Sayın Gökalp, oturun lütfen yerinize.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Devamla) — Ama nihayet, yapılan tahrik ve galeyandan bahsedebilmek için, birilerinin içine dalınır ve o insanların asla kaldıramayacağı ağırlıkta, amaçlı olarak sözler söylenir.

Oysa yazar ve düşünür, kendisini dinlemeye hazır bir gruba, barışçıl bir biçimde onların da bir kısmı belki bunu onaylıyordu veya onaylamıyordu ne söylemek

istiyorsa, onu anlatmıştır ve orada bir olay olmamıştır, orada bir tahrik, orada bir galeyan olayı söz konusu değildir. Beğenmemişlerdir, beğenmemişlerdir, ama dinlemişlerdir ve olayın aslında orada bitmesi gerekir.

Olaydaki tahrik ve galeyan oradan kaynaklanmıyor. Sonra, bilemediğimiz, ama varlığını çok uzunca bir süredir hissede geldiğimiz birtakım odaklar, bu sözleri - ne söylenmiştir, bilmiyorum - yayarak, saptırarak ve organize ederek halkı tahrik etmişler ve galeyana getirmişlerdir. Asıl vahim olanı da işte budur.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; sonra deniliyor ki, “Vali niye izin verdi?”

Vali, Pir Sultan Abdal’ın anılmasına ya da başka bir düşünürün, yazarın barış içerisinde anılmasına - Mevlana’sı olabilir, Yesevi’si olabilir, başka herhangi birisi olabilir - neden engel olsun ki! Bunu engellememiş olmaktan ötürü neden suçlan-sın ki!

Ayrıca, burada ve dün gece Dargeçit’te saat 21.30’da meydana gelen olayda sürekli bir şeyi yaşıyoruz ve bunu bir biçimde aşmak zorundayız. Biz aşmak zorundayız, başkası değil, başkası aşamaz. Bir büyük devlet yetmezliği yaşıyoruz. Devletimiz yetmiyor, böyle olayların ortaya çıkmasını engellemeye, böyle olayları önlemeye ya da bunların zarar vermesini... (ANAP ve RP sıralarından alkışlar)

Bir dakika, izin verin...

BURHAN KARA (Giresun) — Devletle ilgisi yok bunun.

İBRAHİM GÜRSOY (İstanbul) — Aciz değildi de, bu durumlara niye düştük?

TEMEL GÜNDOĞDU (İstanbul) — Devlet yetiyor, Hükümet yetmiyor... Hükümet acz içindedir.

BAŞKAN — Değerli arkadaşlarım, lütfen dinleyelim. Burası bir Parlamento ve bu da Parlamento kürsüsüdür; herkes fikrini söyleyecektir, lütfen dinleyiniz!

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Devamla) — Olaylar, dün, yani perşembe günü...

FAİK ALTUN (Antalya) — Görevinizi yapmadınız!

BAŞKAN — Değerli arkadaşlar, lütfen... Kürsüdeki hatibi dinleyelim efendim. Sayın Gürkan, devam ediniz efendim. Susunuz arkadaşlar.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, şimdi, devletin güçlenmesi, devletin işlevlerini yerine getirmesi, devletin, ülkemizde insanların ölmemesini sağlaması için, ortak bir biçimde düşünme, çareler arama yerine; “devletin şu şu konularda zaafı var” denildiğinde tepki göstermekle ya da insanı devlet düşmanlığıyla suçlamakla nereye varırız, neyi çözeriz ve bizi dinleyen yurttaşlar bu tartışmadan hangi umudu üretebilirler? Eğer, bu ülke bütünüyle bizim siyasal kararlarımıza terk edilmişse; esenliği, barışı, huzuru, güveni buna bağlı ise, ne gerekiyorsa onun üstünde konuşmak zorundayız ki, çözüm bulalım. Devletimizi daha iyi işler hale getirmek, insanlarımızı daha iyi koruyabilecek ölçüde, zihnen ve araç gereçle donatmak, daha iyi eğitmek; bütün bunlar bizim görevimiz değil de, kimin görevi olabilir ki?

FAİK ALTUN (Antalya) — Görevinizi yapmadınız...

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Devamla) — Olay, perşembe günü oluyor. Bu sorun bugünün sorunu değil, bunu hepimiz biliyoruz; çok uzun yıllardır gelen bir sorun. Onun için, “şu hükümet, bu hükümet; şu kişi, bu kişi suçludur” demekle, sorunları çözebileceğimize inanmıyorum. Panel perşembe günü oluyor ve cuma günü insanlar, öğle saatlerinde çeşitli yerlerde toplanıyorlar, bu görülüyor ve ortalığın gergin olduğu, kışkırtmaların olduğu ve beklenilmedik şeylerin gelişebileceğini, neredeyse orada yaşayan herkes görüyor ve vahim kundaklama olayı, insanların boğularak öldürttürülmesi olayı akşam saatlerinde oluyor ve sekiz saat, dokuz saat, her ne işe, on saat, bu olayı önleyebilecek önlemleri, çareleri bulamıyoruz ve 35 tane insanımız, feci bir biçimde - çoğu boğularak - yaşamını yitiriyor.

Bu olayda kolaydır tabii İçişleri Bakanını suçlamak, yeni Başbakanı suçlamak, Hükümeti suçlamak, Emniyet Genel Müdürünü, Emniyet Müdürünü, Valiyi suçlamak tabii kolaydır. Ama her şey düzgün gidiyor olsaydı, böyle olaylara ülkenin hiçbir yerinde, hiçbir zaman rastlanmıyor olsaydı ve aniden, birden, bir yerde, diyelim ki, Sivas’ta olsaydı, diyebilirdik ki, işte bu insan suçlu, bu kişi suçlu, bu sebep oldu. Dargeçit’te de...

ALGAN HACALOĞLU (İstanbul) — İki yıldır İktidarsınız.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Devamla) — İki yılın meselesi de değil, oniki yılın meselesi de değil ve tutun ki, bu Hükümet suçludur... Bu Hükümetin suçlu olması, çözümü birlikte aramamızın engeli midir, birlikte düşünmemizin engeli midir? (*Alkışlar*)

COŞKUN GÖKALP (Kırşehir) — Taviz üstüne taviz verildi; her cuma namazında bu olaylar oldu; ama Hükümet sessiz kaldı...

BAŞKAN — Değerli arkadaşlar, sakın olun, yerinizden konuşmayın. Devam ediniz.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Devamla) — Olaylar âdeta “geliyorum” dediği halde, önleyici gücü gösteremedik.

Bu olaylarda belki tek teselli duyacağımız şey, bunun çeşitli inanç grupları arasında bir karşılıklı kıyım varmamış olmasıdır. Bu, tabii, 35 insanın çok kötü koşullarda ölmesinden duymuş olduğumuz acıyı ve elemi hafifletmiyor; ama, hiç değilse, etkileri çok uzun on yıllar, belki daha da uzun süreler gidecek ölçüde, inanç gruplarının birbirini kıyması yaşanmamıştır.

URAL KÖKLÜ (Uşak) — “Gazamız mübarek olsun” diyorlar birbirlerine.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Devamla) — Aslında, Anadolu halkı, çeşitli etnik özellikleriyle, çeşitli kimlik özellikleriyle, çeşitli inanç özellikleriyle, birlikte ve bir arada yaşamasını yüzyıllardır, becerelmiş bir toplumdur. Eğer bu insanlar, yan yana köylerde, yan yana kahvelerde, yan yana evlerde kavga etmeden yaşayabiliyorlarsa; ama bir gün, Sivas’ta olduğu gibi, Maraş’ta olduğu gibi, Çorum’da olduğu gibi olaylar buna rağmen yaşanabiliyorsa, o halde topluma taşıdığımız politik değerlerde, topluma taşıdığımız üslupta, yaklaşımda, biz politikacılar olarak belli bir sorumluluğu taşımak zorundayız. Sadece politikacılar değil belki, basmada, ya da kamuyla kim temas halindeyse... Çünkü, bu insanları kendi hallerine bıraktığımız-

da, baş başa bıraktığımızda, yan yana da evleri olsa, köyleri yan yana da olsa ve birbirlerinin inançlarını kabul etmiyor dahi olsalar, birlikte, barış içinde, huzur içinde ve dayanışma içinde yaşayabiliyorlar; ama, nasıl değerler taşıyorsak topluma, nasıl politik değerler taşıyorsak topluma; bu, kendiliğinden var olan ve kendiliğinden filizlenen ve kendini koruyan barış ortamı, işte böyle vahim olaylara dönüşebiliyor.

Değerli arkadaşlarım, bu Hükümet, Türkiye Cumhuriyetinin 50'nci Hükümetidir. 10, 20, 30, 40, 50 gibi sıfırlı rakamlar, bir yeni başlangıç, yeni bir umut aşları insanlara. Zannedilir ki, 50'nci Hükümetle birlikte, 49'uncusundan çok daha farklı, çok daha etkin, çok daha becerikli bir hükümet gelir, böyle bir umut uyandırılır. Her bir başlangıcın getirdiği büyük bir umut olur. Onun için Türkiye Cumhuriyetinin, Pazartesi günü Meclisten güvenoyu isteyecek 50'nci Hükümeti de, bir anlamda, hepimizin umut hükümeti olmak durumundadır. Ülkenin var olan büyük sorunlarını aşması konusunda, bu Hükümete, şans dilemekten, yardım vaat etmekten ve güven göstermekten başka elimizden bir şey gelmiyor.

Türkiye'nin esenliğe çıkıp çıkmayacağı, iç barışını koruyup koruyamayacağı, bütünlüğünü sürdürüp sürdüremeyeceği, refaha ve mutluluğa erişip erişemeyeceği, başka hükümetlerde olduğu, gibi, bir ölçüde, 50'nci Hükümetin de becerisine, şansına ve çabasına bağlıdır. Bunun için, 50'nci Hükümetin sunduğu Programın birçok noktasıyla anlaşıyor olmamıza rağmen, birçok noktasına itiraz ediyor olmamıza rağmen... (CHP, RP ve ANAP sıralarından alkışlar) bu Hükümete, daha henüz güvenoyu almamış bu Hükümete, toplumla birlikte, biz bir kredi açmak istiyoruz; bu ağır sorunları aşma konusunda Hükümeti görevlendirmek istiyoruz.

HASAN DİKİCİ (Kahramanmaraş) — Vade ne kadar?

BAŞKAN — Değerli arkadaşlar, lütfen...

Devam ediniz Sayın Hatip.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN — (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; etnik sorun, inanç sorunu, mezhep sorunu, bir ülkenin yaşamak şanssızlığında kaldığı en büyük sorunlardır. Ülkeler, genellikle, başka sorunları aşmakta daha becerili oluyorlar; ama, etnik sorun inanç sorunu, din sorunu, mezhep sorunu olduğu zaman, ne yazık ki pek çok ülke, bu büyük sorunları aşma becerisini gösteremiyor ve o sorunların içinde boğulup gidiyor.

Bugün, Türkiye, bu iki büyük sorunu da, bir anlamda yaşamak durumundadır. Bu sorunları, barış içinde çözebilmesi, ülke bütünlüğü, birliği, dayanışması, hoşgörü, içinde çözebilmesi; büyük ölçüde, çok büyük ölçüde bir siyasal beceriyi, seziyi ve cesareti gerektiriyor.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün, dün yaşanmış olan olaylar nedeniyle başka bir konuya zaman ayırmak zorunda kalsak da, Güneydoğu Anadolu'da yaşanan ve ülkenin yavaş yavaş başka yerlerinde de yaşanmaya başlayan sorunun büyüklüğünü ve önemini göz ardı etmememiz lazım. Eğer bu sorun bir biçimde çözülecekse, şimdiye kadar yaptıklarımızdan, gösterdiğimiz yaklaşımlardan, bakış açılarımızdan ve uyguladığımız yöntemlerden farklı şeyler yapmak zorunluluğu vardır. Her gün, sayısız insanın şu ya da bu biçimde ölmüş olmasının getirdiği ders-

leri alıp, yeni yaklaşımlar geliştirmek zorundayız. Sorun, Parlamentomuzda çok konuşulduğu için, bir kez daha bütün ayrıntısıyla üzerinde durmak istemiyorum; ama, iki tane önerim var:

Birincisi, bu terör durmalıdır. Bu terörü yapanlar, bu terörü durdurmalıdırlar. Çünkü, bu terörle varılabilecek herhangi bir nokta yoktur. Şimdiye değin, hiçbir terör örgütü, ne kadar destek alırsa alsın, ne kadar güçlü olursa olsun, halk içinde ne kadar benimsenmiş olursa olsun, bir devleti yenmeyi becerememiştir. Üstelik tüm Türk insanlarının, tüm Türkiye insanının amacı, temel hedefi, isteği, arzusu, barış içinde, eşitlik içinde birlikte yaşamaktır. Terör sadece kan akıtır, terör sadece acı verir, elem verir, keder verir; ama, sonunda terörle bir yere varmak mümkün değildir.

Bu terörü yapanlar, eğer, bu terör yoluyla Kürt kökenli insanlarımızın esenliğini sağlamak istediklerine inanıyorlarsa, eğer gerçekten Kürt kökenli insanlarımızın kimi taleplerinin, kimi isteklerinin demokratik bir biçimde karşılanmasını istiyorlarsa, çektikleri kimlik sıkıntılarının aşılmasını istiyorlarsa, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da var olduğunu iddia ettikleri ihmallerin kaldırılmasını arzu ediyorlarsa, hiçbir yere varamayacak olan bu terörü durdurmalıdırlar.

Ama mesele bununla biter mi? İşte meselenin yeni olan noktası da budur ve burada, Sayın Başkan, siz Meclis Başkanımıza ve Cumhurbaşkanımıza büyük görevler düşmektedir. Elbette orada güvenlik güçlerimiz, ülkeyi korumak için, terör karşısında düzeni ve insanları yenik düşürmek için, elden geldikince can güvenliğini sağlayabilmek için kahramanca mücadele edecekler ve biz de onlara sonuna kadar, her koşulda destek vereceğiz ve bu yolda canlarını kaybetmiş insanları her zaman minnetle, saygıyla anacağız; ama, bunlar sorunu çözemez. Bunlar, sorunun vahim olmasını önlerler; bunlar, ülkenin bölünmesini önlerler, bu kahramanca görevi yerine getirirler; ama, bunlar, tek başına sorunu çözemezler. Sorunun çözümü için yeni bakış açılarına ihtiyaç vardır. Bu, sancılı bir süreç olacaktır sayın milletvekilleri.

Bugüne değin biz, etnik kökenlerimizi, hatta inanç farklılıklarımızı, bir anlamda, bir siyasal kararla, istekle, arzuyla geride bırakarak, cumhuriyetin kuruluşunda yeni bir kimlikte buluştuk ve çok uzun yıllar, on yıllar boyunca, bununla, barış ve esenlik içinde yaşamayı becerbildik. Buna “yanlış” demiyorum; doğrudur. Bir büyük siyasal kararlılık ve iradeyle herkes, kendisine özgün kimlik özelliklerini, etnik özellikleri, inanç özelliklerini bir anlamda geride tutarak yeni bir kimlikte buluştu; bunu gönüllü olarak kabul etti; ama, elimizde olmayan nedenlerle farklı bir dünyaya geldik. Bu farklı dünyada, insanlar, artık eskisi kadar, kendi özgün kimliklerinin, bizim geride bıraktığımız köken kimliklerinin unutulmasına rıza göstermiyorlar. Bunu, bazen demokratik amaçlarla istiyorlar, bazen de, her yerde artan “mikro milliyetçilik” dediğimiz ve kimsenin kimseyi en sonunda yanında tutamayacağı yanlış bir rüzgârın etkisiyle istiyorlar, ama istiyorlar ve artık bence, geçmişte başarıyla uyguladığımız anlayışı çok fazla sürdürebilme şansımız yoktur.

Çözüm, bence, bilim adamlarıyla, ilim adamlarıyla, politikacılarla, köşe yazarlarıyla, etnologlarla, Kürt liderleriyle, politik liderlerle, Sayın Meclis Başkanımızın ve Sayın Cumhurbaşkanımızın toplanarak, bütün görüşleri alarak, bu kanın durdurulmasını sağlayacak yeni yaklaşımları bir proje haline dönüştürmesi ve bunu,

sonra, tüm partilerin siyasal liderleriyle baş-baş konuşarak, tartışarak bir çözüm getirmeleridir.

HÜSEYİN ERDAL (Yozgat) — Aziz Nesin, millete “aptal” diyor...

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Devamla) — Bu, sancılı bir süreç olacaktır. Bir anlamda, Türkiye’yi, yeni bir biçimde tanımlayacağız, yeni bir biçimde tanımlamak zorunda kalacağız. Bugüne kadar fark etmediğimiz varlıkları fark edeceğiz, kabul edeceğiz; ama, onunla birlikte, barış içinde yaşama irademizi de söyleyeceğiz.

Onun için, eğer yüzlerce ve binlerce şehidimizin kanının boşa gitmesini istemiyorsak, eğer yüzlerce ve binlerce insanımızın ölmesini istemiyorsak, sizin başkanlığınızda, Sayın Cumhurbaşkanımızın başkanlığında, yeni yaklaşımları oluşturabilecek, ciddi, içten çözüm getirici bir proje üretilmesine büyük ihtiyaç vardır. Bu projeyi siz üretin; biz siyasal partiler, onu uzlaşmalarla benimser, kabul eder ve tüm Türkiye toplumuna taşırız. Bu sancılı süreç, ancak böyle aşılabılır.

HÜSEYİN ERDAL (Yozgat) — Hükümet ne iş yapacak?

COŞKUN GÖKALP (Kırşehir) — Anayasada böyle bir yetki var mı?

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Devamla) — Sayın milletvekilleri, bazı sorunlar Hükümet sorunudur, bazı sorunlar ise devlet sorunudur, ülke sorunudur, hepimizin geleceği sorunudur ve bu sorun, böylesine büyük boyutlu bir sorun, sadece bu Hükümete değil, aslında hiçbir hükümete emanet edilmemelidir. Bunu, bütün siyasal partiler, uzlaşmalarla ve birbirleriyle bir zıtlasmaya girmeden, çözüm getirmek amacıyla bulmak zorundadırlar. (RP sıralarından alkışlar)

Sayın milletvekilleri, bir önemli sorunumuz da, inanç özgürlüğünün yaşama geçirilmesinde, uygulanmasında, henüz aşamadığımız, çözüme ulaştıramadığımız derin ve büyük sorunların varlığıdır. Eğer, bu sorunları da bir biçimde aşamazsak, çeşitli inanç grupları arasındaki gerginliği ve kutuplaşmayı önleyemeyiz.

Bir başka inanç grubuna ait pek çok sorun bu kürsüden dile getirilmiştir, bilinmektedir; ama, Alevi dediğimiz yurttaşlarımızın, gerçekten, çok ısrarla dile getirdikleri bazı ciddi sıkıntıları vardır ve bu sıkıntılara, iç barışımızın sağlanması açısından giderici çözümler bulmak zorundayız.

Bunlar diyorlar ki: “Devlet bir inanç tekelciliği yapmaktadır, bu inanç tekelciliğine yardım etmektedir. Bizim varlığımızı göz ardı etmektedir. Bizim ihtiyaçlarımızı karşılamamaktadır.” Diyanet İşleri Başkanlığın, bu inanç grubundaki insanların ihtiyaçlarını yok varsaymakta, onların kimliklerine gerekli önemi vermemektedir.”

Bunlar demektedir ki: “Zorunlu din dersleri yoluyla, çocuklarımıza, başka inanç sistemleri ve değerler aşılanmaktadır ve biz buna razı olmak istemiyoruz.”

Bunlar demektedirler ki: “Devletin din görevlileri, büyük ölçüde bizim de paramızla finanse edildikleri halde, yalnızca kendilerinin kabul ettiği bir inanç sistemini toplumda yaymakta, bu ihtiyacı karşılamakta, bizim ihtiyacımıza yanıt vermemektedir.”

Bütün bunları, bir demokratik platformda tartışıp, Meclis uzlaşmalarıyla, toplum uzlaşmalarıyla bir çözüm getirmemiz lazım. Eğer, bu sorunları aşamazsak, var

olan etnik kutuplaşmaya, var olan etnik yabancılaşmaya ve onun yarattığı teröre ek olarak bir de inanç grupları arasında iç barışın bozulmasından kaygı duyuyorum.

Bir önemli sorunumuz da, Hükümetimizin Parlamentoyla birlikte, toplumla birlikte baş etmek, çözüm getirmek zorunda olduğu bir önemli sorun da - ki, toplumlar bunu da çok ender yaşarlar - Almanya'da, Avrupa'da yaklaşık 3 milyon insanımıza karşı yürütülen, kolay durmayacağı anlaşılan ve sonuçları, ülkemiz için de, toplumumuz için de çok vahim olabilecek ırkçı saldırılardır.

FAİK ALTUN (Antalya) — Programı unuttun Hoca!

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Devamla) — Eğer, bu ırkçı saldırılar bir biçimde durdurulamazsa, korkarım ki, Avrupa-Türkiye bağlantısı ve Türkiye'nin Avrupa bütünlüğü içinde yer alma iradesi çok önemli ölçüde zedelenecek ve Türkiye başka istikametlere sürüklenilecektir.

Aslında PKK'nın Avrupa'da başlatmış olduğu terör, birçok insan tarafından "akılsızca" diye adlandırılıyor. Deniliyor ki: "Kendisine puan getirmeyecek olan, Avrupa kamuoyunun ve hükümetlerinin desteklemediği birtakım eylemlere girmek suretiyle, PKK yanlışlık yaptı." Oysa, ben öyle düşünmüyorum. PKK, aslında bunu bilinçli olarak yaptı ve SHP..

MELİKE TUGAY HAŞEFE (İstanbul) — "K" harfi "Ka" okunur.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Devamla) — "Ke", okunur.

Bilinçli olarak yaptı ve asıl amacı, Türkiye'nin Avrupa'dan dışlanması sağlayıcı bir süreci başlatmaktır. Eğer Avrupa, ülkemizin içinde yaşayan etnik grupların bir çatışma alanı haline dönüşürse ve çatışma Avrupa'ya taşınırsa, Avrupa'nın, Türkiye ile olan bağlarının ve ilintilerinin kopartılmasının gerekeceği, Avrupalılarca buna gerek görüleceği çok açık bir gerçektir. Onun için, oradaki saldırılar, orada salınan korku, yalnızca 3 milyon insanımıza yönelik bir saldırı değil; aynı zamanda, Türkiye'nin var olan konumuna yönelik onun Avrupa bütünlüğü içinde yer alma iradesine yönelik bir saldırıdır da; bu nedenle, çeşitli grupların bir araya gelerek, işbirliği yaparak bu saldırıyı yürütüyor olmaları çok anlaşılabilir bir olgudur.

Sayın milletvekilleri, biraz şöyle serinkanlı düşündüğümüz zaman, toplum olarak bir büyük korku içinde yaşamak zorunluluğunda kaldığımızı görmek ve itiraf etmek durumundayız. Şöyle bir düşünelim: Bu kadar büyük sorunları - tekrar altını çizerek söylüyorum - bu kadar önemli sorunları yalnızca Hükümetin çözmesini beklemek, sorunları hafife almak anlamına gelir. Yaşadığımız sorunlar, çok büyük uzlaşmaları, çok büyük birliktelikleri gerektirecek boyuttadır.

Şimdi şöyle bir düşünelim: Bu toplumda, ne kadar çok insan, ne kadar çok korkuyla bir arada yaşamak zorunda kalıyor?

Avrupa'da yaşayan 3 milyon Türk yurttışı, her an bir ırkçı saldırıya uğrayabileceği korkusu içinde yaşıyor ve onun, tabii, buradaki yakınları, büyük bir korkuyu bölüşüyorlar.

Askerlik yaşına gelmiş milyonlarca genç ve ailesi, bugün Türkiye'de büyük bir korku içinde yaşıyor. Ülkenin bir dağında öldürülmenin ve kardeşleriyle bir savaşın

içine sürüklenmenin korkusuyla yaşıyor, tabii, aileleri de onunla birlikte aynı korkuyu bölüşüyorlar.

Dağda, kendilerince bir savaş götüren, kendilerince iyi iş yaptıklarına inanan binlerce, onbinlerce genç, korku içinde yaşıyor.

Güneydoğu ve Doğu Anadolu'da yaşayan milyonlarca yurttaşımız, bugün büyük bir korku içindedir; şu ya da bu taraftan, şu ya da bu örgütten, şu ya da bu kişi tarafından bir biçimde zarara uğratılmanın korkusunu yaşıyorlar; sürülmenin korkusunu yaşıyorlar; bir kurşuna kurban gitmenin, gözaltına alınmanın korkusunu yaşıyorlar.

Bazı büyük kentlerde başlamış bulunan etnik gerginliklerin patlayacağı korkusu, orada yaşayan insanlarımızı da derin bir korku içine itiyor.

Kökten dinci bir saldırganlığın başlayabileceği korkusu, bugün milyonlarca insanın yüreğinde bir büyük kara korku olarak varlığını koruyor.

Çeşitli, sıra dışı, aykırı düşünceler öne süren insanlar, kendilerine bir kötülüğün yapılacağını derin korkusunu taşıyorlar.

Hak arama yollarını zorlayan binler, kaba kuvvet ve şiddetle karşılaşacağını korkusunu taşıyorlar.

Faili meçhul bir cinayete gitme korkusu içinde, belki onbinler ve yüzbinler yaşıyor ve nihayet, teröre karşı yiğitçe direnen yüzbinlerce güvenlik görevlisi, yöneticisi ve onların aileleri de bir büyük korku içinde yaşıyorlar.

Şimdi, böylesine, her insanın, bir biçimde, gelecekle ilgili derin korkular taşıdığı bir toplumda, ekonomik gelişmeyi, refahı ve mutluluğu sağlayabilmemiz mümkün değildir, iç barışı da koruyabilmemiz mümkün değildir. Onun için bütün bu rakamları topladığımızda, bütün bu insanların, bir biçimde, anonim güçler tarafından tehdit edildiğini, korku içinde, tehlike içinde bırakıldığını düşünürsek, temel sorunumuzun, temel amacımızın, korkusuz bir toplum yaratmak olduğu kendiliğinden ortaya çıkar.

Tekrar altını çizerek söylüyorum ki, bu, çok yeni yaklaşımlara, Türkiye'nin bir anlamda kendini yeniden tanımlamasına ve bu tanımlamayı, partilerin ve toplumun kesitlerinin kabul etmesine bağlıdır. Aksi takdirde, var olan çerçeveyi aynen koruyarak bu korkuları silebilmemiz, ne yazık ki, mümkün değildir.

HÜSEYİN ERDAL (Yozgat) — Sayın Gürkan, toplumu siz tanıımıyorsunuz; ama, toplum sizi iyi tanıyor!

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Devamla) — Değerli Başkanım, sayın milletvekili arkadaşlarım; bir noktada daha görüşlerimi açıkladıktan sonra, Programla ilgili birkaç söz söylemek istiyorum; yani, somut... Tabii, bütün bunlar da Programın bir parçası. Nihayet pazartesi günü güven oylamasından geçecek olan bu Hükümet, bu sorunların çözülmesinde, tek başına olmasa da, önemli ölçüde sorumluluğu taşıyacaktır.

Değerli Başkanım, sayın milletvekilleri; görünen odur ki, Kıbrıs, tarihi bir dönemecin eşiğindedir; iki kesimli, iki toplumlu, siyasal eşitliğe dayalı bir federatif çözüme artık ulaşamayacak gibi gözükmektedir. *(RP sıralarından alkışlar)*

RECEP KIRIŞ (Kahramanmaraş) — Neden Programda öyle?

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Devamla) — Çünkü, Batı dünyası federatif çözüm demiyor. Çünkü, Batı dünyası, Kıbrıs Türk toplumuyla Rum toplumunun siyasal eşitliğini tanımamak haksızlığını inatla sürdürdüğü için, bir toplumun temsilcilerini tüm Kıbrıs'ın meşru temsilcisi olarak kabul etmek bağnazlığını, körlüğünü, haksızlığını, inatçılığını gösterdiği için, Kıbrıs sorunu bir açmazdadır, bir çıkmazdadır ve bir çözümsüzlüktedir.

Sayın Denктаş'ın, burada yaşadığımız isyanları, serzenişleri de, aslında, Kıbrıs sorununun ciddi bir çözümsüzlük içinde olduğunu göstermektedir. Bu durum, kuşkusuz, yeni çözümleri gündeme getirmeyi gerektirecektir; ama, bu da, Türkiye'ye yeni sorunları beraberinde getirecektir.

Eğer bu sorunlar birlikte göğüslenmezse, Batı'nın da desteğiyle, Bosna-Hersek'te olan olaylardan da cesaretlenerek, Kıbrıs Rum kesiminin ve Yunanistan'ın bir çılgınlık yapabileceğinin kaygısını gerçekten içimde taşıyorum.

Bosna-Hersek olayı, o kadar kötü, sonuçları o kadar ağır bir sinyal vermiştir ki, - kuşkusuz, Azerbaycan-Ermeni ihtilafı, Karabağ ihtilafı da aynı yönde yorumlanabilir - öylesine kötü bir sinyal vermiştir ki, pekâlâ, Kıbrıs Rum yönetimi ve Yunanistan, şiddet yoluyla - Batı'nın desteğiyle birlikte - sorunları çözme gafleti içine düşebilir. Bosna-Hersek'te Sırpların yaptığının ve Sırpların yapmasına izin verilenlerin, Rumlardan ve Yunanlılardan esirgeneceği konusunda hiç bir güvence yoktur. *(RP sıralarından alkışlar)*

O halde, böylesine büyük sorunlarla karşı karşıyayız. .

Sayın milletvekilleri, biraz önce Sayın Erbakan, nüfus artışı ve aile planlamasına karşı çıktı; ama, bence, bu saydığım ve aşmak zorunda olduğumuz sorunlar kadar, en az bunlar kadar önemli bir sorun da, Türkiye'nin yüksek nüfus artış hızı sorunudur.

Bu sorunun boyutları o kadar büyüktür ki, siyasal düzen ve sosyal düzen, nüfus artış hızını bir ölçüde kontrol edip edemeyeceğimize büyük ölçüde bağlı kalacaktır.

Sayın milletvekilleri, eskiden kapalı bir ekonomide yaşıyorsanız, teknolojik gelişmeler de ağır gidiyorsa ve kırsal bir yaşam biçimi benimsenmişse, nüfus artış hızı, bir ülke için o kadar büyük bir sakınca olmayabilirdi; ama, bugünkü dünya düzeni, dünyaya açık bir toplum istiyorsa, teknolojilerin hızla, ama hızla takip edilmesini gerekli kılıyorsa, bireye dayanan yarışmacı bir toplumu öngörüyorsa, kırsal dayanışma yerine bireye dayanan yarışmacı bir toplumu öngörüyorsa, Türkiye'nin bugünkü nüfus artış hızıyla sorunlarını alt etmesi pek mümkün gözükmemektedir. Durmaksızın, yeni değerlerden ve teknolojideki büyük devrimden söz ediliyor; bunu kavramak ve gereklerini yapmak zorundayız.

Bugünkü teknolojik gelişme iki sonucu beraberinde getiriyor:

Birincisi: Artık, bu teknolojik gelişme, yüzde 2,5'lik, 2,6'lık, 3'lük bir nüfus artış hızına ihtiyaç duymayacak bir yenileşme, bir teknoloji anlayışıdır.

İki: Çıplak emeğe, yani yetiştirilmemiş, eğitilmemiş, özel niteliklerle donatılmamış emeğe, bugünkü teknoloji ihtiyaç duymamaktadır.

Biz, şimdi her yıl nüfusumuzu yüzde 2, 2,5; 2,6 artırarak, teknolojik redde uğramaya ve büyük kentlerin varoşlarında gelecekte umut beklemeyen milyonlarca işsiz kitlelerini yaratmaya devam edersek, bunun sonucunda, siyasal, sosyal ve ekonomik düzenimizi ayakta tutmamız mümkün olmayabilir. Buralarda her türlü radikalizm ve her türlü şiddet, kaynak bulur ve ülkenin ekonomik, sosyal ve siyasal düzeni için bir tehdit oluşturur; kentler yaşanmaz hale gelir ve yarattığınız büyümeyi, yarattığınız yeni geliri, yarattığınız yeni gelişmeyi yeniden büyümeye dönüştürmek yerine, bu işsiz ordularını beslemeye ayırmak zorunda kalırsınız bütün sosyal ve siyasal gerginlikleriyle...

Onun için, nüfus artış hızına, yeni Hükümetimizle birlikte, eskisinden çok daha büyük ölçüde önem vermemiz gerektiğini ifade ediyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu Programla ilgili bazı eleştirileri ve tamamlamaları yapmak istiyorum. Demokratik bir toplumda, içinde yer aldığımız bir Hükümetin Programı hakkında görüş bildirmek, eksiklik ve noksanlıkları söylemek ve Hükümet uygulamalarında bunların giderilmesini istemek, zannediyorum çok doğal bir haktır ve bununla, Hükümet ve ona destek veren siyasal partiler arasındaki güven ilişkisi zedelenmiş olmaz.

Bu Programda - açıkça söylüyorum ki - Birinci Koalisyon Protokolünden ve Birinci Koalisyon Hükümetinin Programından farklı olarak demokrasi, demokratikleşme, insan hakları, çok zayıf bir söylemle, çok soyut, önem ve öncelik derecesi çok düşük bir biçimde söylenmektedir. (RP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Tabii, bu, bizim için son derece önemli bir sorundur. Elbet, ekonomik işletmeleri verimli hale getirmek ve bunun, için gerekiyorsa, özelleştirmeler yapmak da, elbette, eğer ülkenin esenliği gerekiyorsa, yapılması gerekli bir şeydir; ama, bence, bundan çok daha önemlisi, bu ülkede yaşayan insanların, temel hak ve özgürlüklerle donatıldığı, demokratik güvenceler altında yaşadığı, korkulardan arındırılmış oldukları ve tüm insan haklarını kullanabildikleri bir toplumu yaratmaktır. Bunu, bir işletmenin özelleştirilmesinden daha az önemsiz saymak, daha geri planda tutmak, bence, ülke sorunlarına gerçekçi yaklaşmak anlamına gelmez; ama, inanıyorum ki, SHP kanadı ve Hükümetimiz, Türkiye'de insan haklarının güçlendirilmesi, demokratikleşmenin hızlandırılması yolunda üstüne düşen görevi, elden geldiğince yapacaktır.

Hükümet Programında biraz kuşkuyla ve kaygıyla karşıladığımız bir nokta da, verginin yaygınlaştırılması ve bu amaçla vergi oranlarının düşürülmesinin ifade ediliyor olması, ama aynı zamanda da vergi yükünün artırılacağına onunla birlikte söyleniyor olmasıdır.

Vergi yükünden kastedtiğim, vergi verebilecek insanlardan, katmanlardan, gelir gruplarından daha çok vergi alarak, devletin ihtiyaçlarını karşılayabilecek geliri

sağlamaktır. Eğer bugün birçok şey özelleştirilmek, satılmak durumunda kalmıyorsa, bu, bir ekonomik verimliliğin gereği olmaktan çok, yeterli, güvenilir ve hakça bir vergi düzeninin sağlanamıyor olmasındandır.

Şimdi, Hükümet diyor ki, “vergi oranlarını indireceğim; ama, yaygınlaştıracam.”

Vergi oranlarını indirmek, bir anlık bir şeydir; yarın indirirsiniz ve yürürlüğe girer; ama, vergi tabanını yaygınlaştırmak, çok uzun bir süreçtir. Türkiye, uzun yıllardır bu gayret içinde olduğu halde, bunu yeterince, bir türlü başaramamıştır. O halde şimdi, hemen, kısa süreli hedefi yapıp, vergi oranlarını düşürürsünüz vergiyi yaygınlaştıracam diye; ama, onun sonunda, toplumun verdiği tüm vergi yükünü, özellikle vergi verebilecek durumda olanların katlanmak zorunda oldukları vergi yükünü de hafifletmiş olursunuz. Türkiye’nin buna tahammülü yoktur. Tüm Avrupa ülkeleri içinde, tüm OECD ülkeleri içinde, toplumdan ve yurttaşından en az vergi alabilmeyi beceren devlet, Türkiye Cumhuriyeti Devletidir. En ileri kapitalist ülkelerde, en gelişmiş kapitalist ülkelerde, sermayenin en yoğun biçimde korunduğu ülkelerde dahi, tüm OECD ülkelerinde dahi, Türkiye’nin bugün aldığı vergiden daha yükseği, çok daha yükseği alınabilmektedir.

COŞKUN GÖKALP (Kırşehir) — Niye almıyorsunuz Sayın Hocam; korkuyor musunuz?

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Devamla) — Daha az... Alsınlar diye söylüyorum. Onların görevi... Alacaklar... Alacaklar...

BAŞKAN — Arkadaşlar, dinleyelim.

Sayın hatip, devam edin.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Devamla) — Bunun yapılmamasının sonuçları, bizi, Sosyaldemokrat Halkçı Parti olarak çok yakından ilgilendirir. Çünkü, biliyoruz ki, bunun yapılmaması halinde ilk feda edilecek şey, sosyal devlettir; bunun yapılmaması halinde ilk feda edilecek şey, bence, eğitim ihtiyaçlarıdır, sağlık ihtiyaçlarıdır; yani, çok geniş kitlelerin bir zorluk içinde kalmadan yararlanmak hakkına sahip olduğu hizmetlerdir. Onun için, vergi yükünün hem adil olması - çok kazananlardan çok, az kazananlardan az alınması - hem yeterince düzeyde alınması ve hem de bunların bir kısmının korumasız kitleler için kullanılması, bizim vazgeçemeyeceğimiz bir ektir ve bunun takipçisi olacağız.

Hükümet Programında, sübvansiyonlardan vazgeçileceği, devletin mali yardım vermekten, sübvansiyon vermekten vazgeçeceği söylenmektedir; biraz daha ayrıntılı bir biçimde, örneğin, sağlık kuruluşlarına, hastanelere bundan böyle doğrudan sübvansiyon, mali yardım verilmeyeceği, bunun yerine bir prim sisteminin, genel sağlık sigortasının getirileceği söylenmektedir.

H. ULUÇ GÜRKAN (Ankara) — Buna mı kredi açıyorsunuz Hoca?

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Devamla) — Değerli arkadaşlarım bir pazar ekonomisinin sosyal bir pazar ekonomisi haline dönüşmesinin bir pazar ekonomisinin, vahşi bir kapitalizm haline dönüşmemesinin en temel araçlarından biri, devletin, sübvansiyon aracını, çok geniş bir biçimde, adilane ve toplumun ihtiyaçlarını

gözeterek kullanmasıdır. Sağlık nedeniyle sübvansiyon gerekebilir; toprağı az olduğundan yetiştirdiğı ürün kendisine yetmeyen insan için sübvansiyon gerekebilir; okulda okuyabilmek için para bulamayan çocuk için sübvansiyon gerekebilir; adalet hizmetlerinden yararlanabilmek için sübvansiyon gerekir... Pek çok noktada, pek çok insan, eşit haklardan yararlanabildiğı bir toplumda yaşayabilmek için bu mali yardımlardan yararlanır.

Sosyal piyasa ekonomisini çok başarılı bir biçimde uygulamış Alman ekonomisi, ilke olarak, yüzde 100 yarışmacı bir ekonomiye ve pazar ekonomisine oturduğu halde, öyle bir işleyişi, vahşi kapitalizmden kurtarabilmek için, insanların tek başlarına fiyat işleyişlerine, maliyet işleyişlerine her türlü ihtiyaçlarıyla terk edildiğı bir sistemden kurtarabilmek için, orada çok geniş bir sübvansiyon bütçesi uyguladılar. Avrupa Topluluğunun tümünde de, çok çeşitli nedenlerle, sübvansiyon, bir devletin sosyal olmasının temel niteliğidir.

Şimdi, “hastanelere doğrudan sübvansiyon verilmeyecek” deniyor.

Genel sağlık sigortası da henüz yeterince yaygınlaştırılmış değil, henüz ciddi olarak başlamış değil. Sosyal güvenlik sistemlerinin hizmetlerinden, sosyal güvenlik açısından yararlanan insan sayısı da 60 milyonluk Türkiye içinde bir avuç insan...

Peki, bu ülkede yaşayan yurttaşlar, eğer sağlık hizmetleri sübvansiyon edilmezse nasıl olacak da, o maliyetleri ödeyebilecek parayı bulup, sağlık hizmetlerinden yararlanacaklardır?

H. ULUÇ GÜRKAN (Ankara) — Yeğen, bacanak ne yapıyor?

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Devamla) — Onun için, sübvansiyon konusunda, zannediyorum amacı aşan bir ifade olmuştur ve Programın birçok yerinde sosyal devletin gerekliliğini vurgulayan Hükümet, burada, aslında amacı aşan -sübvansiyonların daha anlamlı, daha hakça, amaca daha uygun kullanılmasını ifade etmek isterken - böyle bir ifade yanlışlığı göstermiştir. Bunun böyle olduğuna inanmak istiyoruz.

ALGAN HAÇALOĞLU (İstanbul) — Niye kredi açıyorsunuz?

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Devamla) — Sayın milletvekilleri, biz, vergi gelirlerini artırabilmek ve bununla da, devleti, hizmet verebilir hale getirebilmek için, birinci Koalisyon Hükümeti, döneminde de - onun Koalisyon Protokolünde ve Hükümet Programında da - muafiyet vs istisnaların çok çeşitli olduğunu, verginin aslını artık ortadan kaldıran, vergiyi şeklen var gibi gösterip, ama uyguladığı muafiyet, istisna ve indirimlerle vergiyi yok eden bir sistemin düzeltilmesi gerektiğini, bu muafiyet ve istisnaların kaldırılması gerektiğini ifade etmiştik. Bunu da Birinci Koalisyon Hükümetimiz elden geldiğince yerine getirdi ve birçok muafiyet ve istisnayı kaldırdı.

Bugünkü Programda da, muafiyet ve istisnaların kaldırılacağı yazılıyor; ama, mali kesime geldiği zaman, muafiyet, istisna ve indirimlerin özendirileceğı ifade ediliyor, bunların sağlanacağı ifade ediliyor.

Değerli arkadaşlarım, bence, bu Hükümet Programının, Hükümetin, tekrar birlikte mali açıdan düşünmesi gereken en önemli noktalarından biri budur. Bu-

gün mali kesim, yani bankalar, döviz alım satımcılar, menkul kıymet borsalarında uğraşanlar, bütün bu mali kesim, vergi muafiyet ve istisnasından yeterince yararlanmaktadır; ama, en önemlisi, aslında mali kesim, bundan sağladığı kaynakları yatırıma yöneltmek, yatırıma kaynak sağlamak ve böylece ülkenin gelişmesinin, kalkınmasının hızlandırılmasına hizmet etmek yerine, kendi içinde dönen bir rant ekonomisi oluşturmuştur. Dilerdim ki, Sayın Başbakan burada olsaydı ve Türkiye ekonomisinin bu en temel sorununu dinlese ve yanıt vermek imkânına sahip olsaydı... (RP sıralarından, “Bravo” sesleri, alkışlar)

Bu rant ekonomisi kesimi, Türkiye’nin ekonomik büyümesini önemli ölçüde yavaşlattığı gibi, ayrıca, kamu vicdanınca “haksız” diye adlandırılabilircek kazanç yollarına da açık kapı bırakmakta ve gelir bölüşümünü çok acımasız bir biçimde kötüleştirmektedir.

HÜSEYİN BALLYALI (Balıkesir) — Ortak, alkışı nereden alıyorsunuz?

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Devamla) — Bu Programda eksik gördüğümüz bir nokta, Türkiye’nin sanayileşme erkinin, sanayileşme amacının, sanayileşme hedefinin yeterince vurgulanmamış olmasıdır, özellikle, yedinci plan döneminin başlayacağı önümüzdeki yılda, bu plan dönemi başlamadan önce, Türkiye’nin temel sanayi hedeflerinin, temel sanayileşme iradesinin belirginleşmiş ve vurgulanmış olmasını gerçekten çok isterdik.

Destekleme alımları konusunda da birkaç şey söylemek istiyorum.

Anlaşılan, ürün fazlası olan bazı tarım sektöründe (Çay gibi, tütün gibi, fındık gibi) destekleme alımlarının daha az, daha dar kapsamlı ve daha az parayla yapılacağı ifade edilmektedir. Doğrudur, haklıdır. Eğer, tütünü, çayı, fındığı satamıyorsanız, satabilme imkânınız yoksa, bunları büyük maliyetlerle yıllarca stokluyor ve sonunda yok etmek durumunda kalıyorsanız ve bundan ötürü, bu yanlış üretimden ötürü büyük zararlara uğruyorsanız, elbette üretimin, pazarlama ihtiyaçlarına uygun bir biçimde yeniden düzenlenmesi gerekir; ama, bunun bugün Programın temel hedeflerinden biri haline getirilmesi, korkarım ki, tütün, çay ve fındık üreticisinin bedel ödemesi gibi, bir sonucu doğurabilir. Tütün, çay, fındık gibi fazla üretilen ürünlerin arzlarını kısıcı önlemler elbette alınmalıdır, bunda hiçbir tereddüt yoktur; ama, bunların neyi üreteceği, nasıl üreteceği, nereden geçineceği, ne işle meşgul olacağı da belirlenmelidir. Eğer Programda yalnızca bunların alımlarının yeniden gözden geçirileceği yazılır ve bunun karşılığında yapılması gerekli şeyler ifade edilmezse o zaman, zannediyorum ki, bir yeni sosyal gerginlik noktası bizi beklemektedir.

Birinci Koalisyon Protokolünde ye Hükümet Programında ücretlerin, maaşların ve destekleme fiyatlarının, emekli, dul ve yetim maaşlarının enflasyonun altında kalmayacağı ve ekonomik büyümeye koşut olarak, ayrıca refahtan pay alacağı, açık seçik yazılmışken, bu Hükümet Programında, ücretlerin, maaşların, emekli, dul ve yetim aylıklarının ve destekleme alımlarının, yani köylünün gelirinin güven altında tutulacağı, enflasyondan zarar görmeyeceği ve refah artışından pay alacağı yolunda ifadeye rastlamadım; bunu da bir büyük eksiklik sayıyorum. (RP ve CHP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Eğitimde, sekiz yıllık temel eğitim, birinci Hükümetin temel hedeflerinden biriydi ve birinci Hükümet, sekiz yıllık temel eğitimi gerçekleştirme yolunda bazı öncü adımları atmıştı. Bugün bu Programda, sekiz yıllık temel eğitimin hızla yaygınlaştırılacağı konusunda bir ifadeye rastlanmamış olmasını, sadece bir unutkanlık sayıyorum ve birinci Hükümetin devamı olarak bu Hükümetin de sekiz yıllık temel eğitimi artıracağına, genişleteceğine inanıyorum.

İ. MELİH GÖKÇEK (Ankara) — Muhalefet adına konuşuyorsun; sağ ol!

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, bugün Türkiye'nin ve bütçenin temel sorunu, başka konuşmacı arkadaşlarımızın da kuşkusuz sık sık vurgulayacağı üzere, iç borçların faiz yüklerinin, dış borçların faiz yüklerinin, ama özellikle iç borçların faiz yüklerinin tasımlamaz, kaldırılamaz bir boyuta gelmiş olmasıdır. Bu, ne bugünkü ne dünkü ne de ondan önceki hükümetin bir suçudur. Bu borç stokunun çok artmış olması ve bu borç stokunun oluşturulabilmesi için çok yüksek faizlerin ödeniyor olması, bugün bütçeye, hiçbir çağdaş mali sistemde rastlanmayacak ölçüde faiz yükünü de beraberinde getirmiştir. Bu çok büyük bir sorundur ve bu sorunu kendi içinde çözmekten başka bir çare yoktur.

“Bu iç borç faiz yükünü olduğu gibi tutalım, iç borçlanmayı bugünkü hızıyla sürdürelim, vergileme vesaire yapmayalım, bugün aynen bunu böyle götürelim, bunun yerine bir miktar KİT satalım, bir miktar arsa satalım - bunları, tabii, özelleştirmek, satmak gerekiyorsa, hiçbir itirazım yok, onu kastetmiyorum - bu amaçla bunları elden çıkaralım” demek, bu sorunu çözmez. Çünkü, gelecek yıl... (RP, ANAP ve CHP sıralarından alkışlar)

Hiç boş yere kendi kendinize gelin güvey olmayın; bir hükümete yol göstermek, eleştiriler yapmak, Grup olarak kendisinden beklediklerimizi ifade etmek, ama kendisini güvenle desteklemek çok doğal bir şeydir, çok doğal bir sonuçtur. Onun için, bu nesnel sorumlu sese siz alıacaksınız, hepimiz zaman içinde alacağız.

MUSTAFA KALEMLİ (Kütahya) — SHP Grup Başkanvekiline de yakışan budur işte!

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Devamla) — Eskisi gibi, “kör kör parmağım gözüne; bu hükümet benim hükümetim; yalan dolan varmış, hırsızlık varmış, haksızlık varmış, zararı yok, geçsin gitsin” demek yok. (RP ve CHP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Bu yok, bu yok, bu yok...

Zannediyorum, iç borçlar konusunda, iç borçların getirdiği faiz yükü konusunda yedek çözümler üretmek yerine, iç borçları, özellikle bankalarla birlikte, vade açısından ve faizleri açısından yeniden düzenlemekte büyük zorunluluk vardır. Eğer, Hükümet ve onun ekonomi kanadı, bunu yapmak yerine başka yapay çözümler ararsa, bu sorunu çözmez, bu sorunu daha da büyümüş bir biçimde gelecek hükümetlere devreder.

İç borçların faiz yükünün ve vadelerinin, bu borcu veren kurum ve kuruluşlarla, özellikle bankalarla, yeniden bir düzene bağlanması, karşılıklı anlayış içinde yeni bir düzene bağlanması, elbette belli kesimlerin istemeyeceği ve karşı çıkacağı

bir yöntemdir; ama, bugünün koşullarında, ben, Türkiye bütçesinin esenliğe çıkarılması, Türkiye ekonomisinin esenliğe çıkarılması, enflasyonun denetim altında tutulabilmesi için başkaca da yapılabilecek bir şey göremiyorum. Onun için, Hükümetimizin bu konu üzerinde düşünmesini tekrar rica ediyorum.

Belediyelerle ilgili yasa tasarısı, belediyelere yeni kaynaklar getiren yasa tasarısı, zannediyorum, umuyorum, önümüzdeki günlerde yasalaşacak. Ancak, bu, tabii, belediyelerin ihtiyaçlarını uzun sürede karşılayacaktır. Vergi yasaları ihtiyaçları aniden karşılayamaz; ama, bugün belediyelerin gerçekten o yörede, o kentte yaşayan insanlara hizmet götürebilmesi açısından dayanılamayacak ölçüde ağır bir yükü taşıma şanssızlıkları vardır. Bugün, Ankara’da bakanlık kapılarında rastladığınız neredeyse her iki kişiden, her üç kişiden biri, bir belediye başkanıdır.

İBRAHİM HALİL ÇELİK (Şanlıurfa) — Siz o hale getirdiniz!

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Devamla) — Bu insanlar, yörelerindeki insanlara hizmet verebilmek, onların ihtiyaçlarını karşılayabilmek, onların ulaşım, kanalizasyon, yol, su, her neyse, ihtiyaçlarını karşılayabilmek için, âdeta kendi kişiliklerinden ve onurlarından fedakârlık yaparak, bazen günlerce kapılarda bekleyerek, bu hizmetlerin gerektirdiği kaynağı bulma erdemliliğini gösteriyorlar. “Şimdi vergi yasası çıkıyor; onun için, belediyelere mali yardıma ihtiyaç yoktur” demek, bence, çok yanlış bir yaklaşımdır ve Hükümetin böyle yapmayacağına inanmak istiyorum.

Değerli arkadaşlarım, bu Hükümet Programında rastlamak istediğim, ama rastlayamadığım noktalardan biri de, bugün Türkiye’nin başında, “sıcak para” diye adlandırdığımız, “hot money” diye adlandırdığımız bir büyük belanın olmasıdır.

Türkiye’de reel faizler çok yüksek olduğu için bugünkü koşullarda, 1 dolara, aşağı yukarı yüzde 20-25’e ulaşan faiz ödeniyor; oysa, bunun Avrupa’daki ve Amerika Birleşik Devletlerindeki düzeyi yüzde 6-8 dolayındadır ve Türkiye, bu dolara, bu marka, bu sterline, bu franka, yüzde 20-25’lere varan bir faizi ödüyor.

Bu, tabii, doğal olarak kârlı alanlar arayan, spekülâtif kazançlar arayan, yüksek faiz arayan uluslararası dolaşımdaki paranın Türkiye’ye gelmesine ve bizim ihtiyaçlarımızda kullanılmasına olanak tanıyor. Bu iyi, güzel denebilir; ama, bunun iki tane önemli sonucu oluyor. Bu sonuçlardan bir tanesi şudur: Faiz yükünü düşürmeye kalktığınız zaman, sıcak paranın kaçacağı korkusunu teninizde hissediyorsunuz ve bu yüksek faiz oranını bir anlamda sürdürmek zorunda kalıyorsunuz. Bu yüksek faiz oranının sürdürülmesi, hem Türkiye’nin ekonomik istikrarının böyle her an değişebilir bir olguya bağlanması sonucunu getiriyor hem de içerideki faizin yüksek olması ve dolayısıyla rant gelirlerinin çok olması, emek ve diğer gelir türlerinin daha az olması, gelir bölüşümünün haksız olması sonucunu getiriyor.

Ayrıca, bu “hot money”, sizin gerçekçi kur ayarlaması yapmanızı da önlüyor; yani, bu para kaçacak diye, Türk Lirasının değerini düşüremiyorsunuz, Türk Lirasını gerçekçi bir baza oturtamıyorsunuz, daima, olduğundan yüksek tutuyorsunuz - ki, bu sıcak para kaçmasın - ama, bunun sonucunda da ihracatınız azalıyor, ticaret bilançonuz açık veriyor, bu, ödemeler bilançosuna atlıyor ve oradan tekrar yeniden sıcak para teminine zorunlu kalıyorsunuz ve böylece döngü, kendini besleyip gidiyor.

BAŞKAN — Sayın Gürkan, son 5 dakikanız.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Devamla) — Onun için, sıcak paranın çözülmesini bu Hükümetten bekliyoruz.

İBRAHİM HALİL ÇELİK (Şanlıurfa) — Sen daha çok beklersin!

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Devamla) — Özelleştirme konusunda da birkaç söz söylemek istiyorum.

Özelleştirme, bugün tüm dünyanın ve istisnasız tüm ekonomilerin kabul ettiği, gerekli gördüğü bir olgudur. Sosyaldemokrat Halkçı Partinin de özelleştirmeye ilkesel olarak hiçbir itirazı yoktur. İçinde bulunduğumuz çağda ve dünya koşullarında, ne pahasına olursa olsun, devlet işletmeciliğinde ısrar etmenin, akılla, mantıkla bağdaşabilir bir tarafı yoktur. Eğer biz, ekonomik verimliliği ön planda tutuyorsak, ülkenin ekonomik verimliliğinin yükselmesini istiyorsak, elbette verimsiz çalışan, birçok politik darbeyi sineye çekmek zorunda kalan, birçok nedenle, verimli çalışma şansını yitirmiş bulunan işletmelerin özelleştirilmesi gerekebilir. Ama, burada birkaç noktaya önemle değinmek istiyorum.

Dünya Bankası, özelleştirmenin hangi koşullarda haklı, başarılabilir ve doğru olduğunu tespit etmiştir, bunu da göndermiştir. Dünya Bankası diyor ki: “özelleştirme, ekonomik verimlilik amacına yönelik olmalıdır, ekonominin genel verimliliğini yükseltmek için özelleştirme yapılmalıdır.” Yoksa, “kamudan alayım da, ne pahasına olursa olsun özele vereyim... Bütçe açığım var, ne pahasına olursa olsun bir şeyler satıp kapatayım ya da, bir alıcı çok heveslendi, politik olarak destek veriyor, ona da bu işletmeyi vereyim” gibi yaklaşımlarla özelleştirme yapılacak olursa, bu, Dünya Bankasının dahi kabul etmediği bir yaklaşımdır. *(RP sıralarından alkışlar)*

MUSTAFA KALEMLİ (Kütahya) — Şimdiye kadar nerelerdediniz?

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Devamla) — Dünya Bankası, ekonomik verimliliğin artırılmasını ön planda tutuyor. O halde, ilke olarak, ekonomik verimliliğin var olduğu işletmeleri satmakta, Dünya Bankası açısından da bir zorunluluk yoktur. Eğer satıyorsanız, başka nedenlerle satıyorsunuz demektir ve bu, Dünya Bankasının kabul ettiği bir doğru özelleştirme değildir.

Dünya Bankası ikinci olarak şunu söylüyor ve ısrarla söylüyor: “Ne pahasına olursa olsun, özelleştirmeyeyle, özellikle büyük çaplı özelleştirmelerle ilgili olarak bir sosyal planınız elinizin altında olacak. Bu tesisi, bu şirketi özelleştirdiğimde, buradan ne kadar işsiz çıkacaktır; bu işsizin ne kadarını emekli yapacağım; ne kadarına işsizlik sigortası ödeyeceğim; ne kadarını eğitimden geçirerek başka sektörlerde işgücü olarak kullanacağım? diye bunun çok ince düşünülmüş bir sosyal plana bağlanmasını zorunlu kılmaktadır.”

Hükümet Programında aslında bunlar öngörülmüştür; doğrudur ve destekliyoruz. Hükümet, “bunları ben, ne pahasına olursa olsun, hiçbir sosyal ihtiyaç programlaması yapmadan, işsizlik sorununa bir yanıt vermeden yapacağım” demiyor; ama, hızlı özelleştirme, bir an önce bütçe açığını kapatabilme, bir an önce nakit kaynaklara ulaşabilme, bir an önce eldeki avuçtakini satıp, bütçe açığım, kamu kesimi finans açığını biraz düşürebilme ve dolayısıyla enflasyonun çok ileriye gitmesini önleme amacıyla, korkarım, endişe ederim ve kaygı duyuyorum ki, çok daha önceden

hazırlanmış olan - bu sosyal planlama yapılmaksızın - özelleştirmelere gidilir ve bu, toplumda büyük tepkiler doğurur.

ALGAN HACALOĞLU (İstanbul) — İktidar sizlersiniz...

ALİ DİNÇER (Ankara) — İktidarda mısınız, muhalefette misiniz?

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, toplum, bugün zaten, anlattığım üzere, konuşmamın giriş kısmında uzun uzun betimlediğim üzere, birçok korkuyla yaşamak zorunda kalan bir toplumdur. Şimdi, bu topluma, âdeta, bazı kanalların, bazı kaynakların, bazı odakların bir tür özelleştir histerisi halinde saldırıları korkuyu eğer biz önlemezsek, her özelleştirmede çok geniş tepkilere, karşı koymalara ve dirençlere uğrarız.

Onun için, biz SHP olarak diyoruz ki, evet, ekonomik verimliliği yükseltmek için özelleştirme yapılmalıdır, itirazımız yok; ancak, mutlaka bir sosyal planlamayla yapılmalıdır ve mutlaka, satılması gerekli ve ekonomik verimliliği yükseltecek olanlar satılmalıdır ve mutlaka, toplum ikna edilmelidir.

İ. MELİH GÖKÇEK (Ankara) — PTT'yi satacak mısınız Sayın Gürkan?

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Devamla) — Bunu açıkça söylüyorum ve bunu, yeni Hükümetimizden, lütfen, SHP'nin bir uyarısı olarak bir kenara yazmalarını istiyorum.

Zaten her alanda ağır gerginlikler yaşayan bu topluma, etnik alanda, inanç alanında, yaşam güvencesi alanında, iş bulup bulamama alanında çok ağır yükleri taşıyan, çok ağır gerginlikleri taşıyan bu topluma, durmaksızın, belli odaklar, belli kanallar eliyle, “işte bunlarda satılacak, ama sen ne olacaksın?” sorusunun yanıtı verilmeksizin bir özelleştirme histerisi yayılırsa, bu var olan gerginliklere dayanılmaz yeni gerginlikler ekleme sonucunu getirir.

İ. MELİH GÖKÇEK (Ankara) — PTT'ye ne diyeceksiniz Sayın Gürkan?

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Devamla) — Dünya Bankasının çok ısrarla üzerinde durduğu özelleştirme kurallarından biri de, özelleştirmenin bütününün bir plana bağlanmasıdır. Kimi özelleştirilebilir kimi özerkleştirilebilir, kimi bugün satılır, kimi yarın satılır, kimi kapatılır; ama bütün bunların bir plana bağlanmış olması lazımdır.

Özelleştirmenin başarılı olduğu tüm ülkelerde, tüm devlet işletmeciliklerini kapsayan, geniş bir zamanlama planı ve geniş bir maliyet planlaması vardır, sosyal planlama vardır. (RP ve CHP sıralarından “günah çıkartıyor” sesleri)

TÖYÖK, böyle bir amaca yönelik tasarıydı. TÖYÖK'ün eksiği olabilir; ama, TÖYÖK, KİT olgusuna belli bir bütünlük içinde bakan bir yaklaşımdı: “Hangisi ne zaman özelleştirilecek, hangisi özerkleştirilecek, hangisinin teknolojisi iyileştirilecek, hangisi kapatılacak, hangisinin arsası satılacak, hangisinin işletmesi devredilecek, hangisinin yerine yenisi kurulacak, hangi koşullarda özelleştirilecek?” bütün bunları bir plana ve sisteme bağlayan bir yasaydı. Şimdi, anlaşılan, TÖYÖK yasası çıkmıyor; ama, bizim, Hükümetten ısrarımız şudur: TÖYÖK yasası çıkmıyor olsa dahi...

MUSTAFA KALEMLİ (Kütahya) — Vaz mı geçtiniz?

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Devamla) — Ben Hükümet değilim. Ben sadece oy veririm veya vermem. (ANAP, RP ve CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Değerli arkadaşlar, dinleyiniz. Sayın Gürkan, süreniz doldu, lütfen...

ŞEVKET KAZAN (Kocaeli) — Hükümet ortağı değil misiniz?

BAŞKAN — Dinleyelim değerli arkadaşlar.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Devamla) — Bitiriyorum efendim.

TÖYÖK yasası çıkmıyorsa, mutlaka, özelleştirme, bir sisteme, sistematige bağlanmalıdır, açık ve saydam olmalıdır ve herkes tarafından, neyin, ne kadar, ne zaman, hangi ölçüde özelleştirileceği bilinmelidir.

Son olarak PTT hakkında bir şey söyleyeyim: PTT, aniden çıkmış bir özelleştirme projesidir. (ANAP, RP ve CHP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

“Niçin aniden PTT?” sorusunun yanıtını henüz daha bulabilmiş değiliz. (ANAP, RP ve CHP sıralarından alkışlar)

Onun için, PTT’nin hangi koşullarda özelleştirileceğini bilmediğimiz için, PTT’nin özelleştirilmesine, bu aşamada, Grup olarak peşin bir kabul göstermiyoruz; ama, Hükümet gelir, getirir, anlatır; eğer, ekonominin gerekleri haklı gösteriyorsa, eğer ülkenin yararı varsa, eğer özel tekelleşmeye neden olmuyorsa, eğer yüksek kârların bir biçimde özelleştirilmesi sonucunu doğurmuyorsa ve Hükümet ve bu konuda Grubumuzu ve bundan etkilenecek tüm insanları ciddi bir biçimde ikna ederse, elbette Hükümetin bu Programına da bu noktadaki yaklaşımına da “evet” diyeceğiz.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; sözlerimi şöyle bitirmek istiyorum: Türkiye, her hükümetin göğüslemek şanssızlığına uğramadığı çok ağır sorunları, bugün bu Hükümetin sırtına vurmuştur.

MUSTAFA KALEMLİ (Kütahya) — Kendisi talip oldu.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Devamla) — Bu Hükümet, yeni bir Hükümettir; başında yeni bir Başbakan vardır; içindeki pek çok insan, yıpranmamış yeni insanlardır.

ABBAS İNCEAYAN (Bolu) — Yıprananlar kim?

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Devamla) — Biz, bu Hükümetin, ülke sorunlarına iyi niyetle, ciddiyetle, sorumluluk duygusu içinde, cesaretle sahip çıkacağını umuyor, kendilerine başarılar diliyoruz.

Sayın Başkanımızı ve Yüce Meclisimizi saygıyla selamlıyorum. (SHP, ANAP, RP ve CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Gürkan.

Değerli milletvekilleri, saat 13.00’e yaklaştı. Görüşmelere kaldığımız yerden devam etmek için, saat 14.00’te toplanmak üzere birleşime ara veriyorum.

Kapanma Saati: 12.53

İKİNCİ OTURUM

BAŞKAN: Hüsamettin Cindoruk

KÂTİP ÜYELER: Feridun Pehlivan (Bursa)

Işıl Saygın (İzmir)

Açılma Saati: 14.00

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri; Türkiye Büyük Millet Meclisinin 121'inci Birleşiminin İkinci Oturumunu açıyorum.

Hükümet Programının Görüşülmesi (Devam)

BAŞKAN — Görüşmelere kaldığımız yerden devam ediyoruz.

Şimdi söz sırası Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın Deniz Baykal'da.

Buyurunuz Sayın Baykal. (CHP, RP ve ANAP sıralarından alkışlar)

FAİK ALTUN (Antalya) — Hükümet yok, Sayın Başkan.

BAŞKAN — Sayın Bakanlarımızdan üçünü görüyorum...

FAİK ALTUN (Antalya) — Başbakan nerede, Sayın Başkan?

BAŞKAN — Mazeretini biraz evvel Sayın Cevheri söyledi, sanıyorum o mazeret sürüyor arkadaşlar.

Buyurunuz Sayın Baykal.

CHP GRUBU ADINA DENİZ BAYKAL (Antalya) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; televizyonlarının ekranlarında Türkiye Büyük Millet Meclisindeki görüşmeleri izleyen sevgili vatandaşlarım; hepinizi, tümünüzü, Cumhuriyet Halk Partisi adına, kendi adıma en içten duygularla, sevgilerle, saygılarla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

Yeni oluşturulan bir Cumhuriyet Hükümetinin Programını müzakere etmek için Türkiye Büyük Millet Meclisi toplanmıştır. Hükümetin Program görüşmelerinin çok talihsiz bir zamanlamaya maruz kaldığı görülüyor. Hepimiz, bu Hükümet göreve başlarken, karşı karşıya kaldığımız olumsuz olayların etkisi altındayız.

Hükümet Programıyla ilgili düşüncelerimi, görüşlerimi ifade etmeye başlamadan önce, dün akşam Sivas'ta yaşanan olayla ilgili derin üzüntülerimi ifade etmek istiyorum.

Dün, Türkiye'de bir süreden beri örneğini görmediğimiz türden bir terör olayıyla, bir saldırı olayıyla karşılaştık. Ülkemizde çok yaygın bir biçimde, coğrafyamızın çok değişik yörelerinde sık sık terör olaylarıyla karşılaşıyoruz; ama, dün Sivas'ta yaşanan terör olayı, farklı bir olaydı. Türkiye'nin, çok ağır iç gerginlikleri yaşadık-tan, büyük iç çekişmelerin içinden geçtikten sonra artık bir ölçüde, sükûnete, barışa, huzura ihtiyacı olduğu bir dönemde, böyle bir barışı sağlamak için olağanüstü bir gayreti herkesin gösterme gereğini kavradığı bir noktada, böyle bir olayın yaşanmış olması gerçekten büyük talihsizlik olmuştur.

Dün yaşanan olay dolayısıyla, bütün milletimizle birlikte, derin üzüntülerimizi birbirimize ifade etmeliyiz, bu olayın anlamı üzerinde düşünmeliyiz.

Türkiye, kendisiyle çok fazla uğraşan bir ülke konumunda. Çok uzun bir süre birbirimizle kavga ettik; iç çekişmelerin, iç tartışmaların etkisi altına girdik ve kendi kendisiyle uğraşan bir ülke konumundan uzun süre çıkamadık.

Şimdi, Türkiye'nin bir iç barış, bir iç huzur dönemine ihtiyaç duyduğu bir noktada, tekrar çok tehlikeli bir iç gerginlik sürecinin başlatılması çok büyük bir yanlış olmuştur.

Toplumumuzun bütün kesimlerinin bir an önce, birbirine daha hoşgörülü, birbirine daha sıcak, daha sevecen yaklaşma gereği üzerinde düşünmesi ve toplumumuzun çok muhtaç olduğu sevgi, kardeşlik ve hoşgörü ortamını elbirliğiyle yeniden inşa etmemiz, mutlak bir zorunluluktur; dönem bunu gerektiriyor.

Dün yaşadığımız olay, bu ihtiyacı bir kez daha herkesin kavramasına yardımcı olursa, bundan bir yarar çıkarılmış olunabilir; ama, çok ağır bir olaydır, 35 vatan-daşımızı kaybettik.

Türkiye, tekrar, kendi kendisiyle uğraşan, kendi insanlarına düşmanlık duyan, kendi insanlarıyla barışık yaşayamayan bir ülke görüntüsü vermeye başladı. Bunun en kısa zamanda kontrol altına alınması ve bir daha böyle olayların yaşanmaması için gereken özenin herkes tarafından gösterilmesi gerektiğine inanıyorum.

Bir toplumda herkes aynı şekilde düşünmek zorunda değildir. Herkes, birbirinden farklı inançlara, inanışlara, düşüncelere sahip olabilir. Bu düşünceler, çok tahrik edici bir biçimde de ifade edilmiş olabilir; ama, hepimizin, düşünce karşısında bir temel hoşgörüyü, anlayışı kendine ve inancına güveni sergileyecek bir olgunluk noktasında olmamız lazımdır.

Dün yaşanan olayla ilgili sevindirici bazı noktalar bulmak belki mümkün. Olayın, Türkiye'de bir mezhep tartışmasına dönüşme eğilimi göstermemiş olması, bir iç inanç kavgası haline dönüşmemiş olması gerçekten sevindirici bir noktadır, korunması gereken bir noktadır.

Ayrıca, üzerinde dikkatle durulması gereken bir başka nokta, çünkü olayın, Sivas'ta yaşayan yurttaşlarımızın ezici çoğunluğu tarafından onaylanmadığını, onların katılmadıkları, üzüntüyle tespit ettikleri bir olay niteliğinde ortaya çıktığının öğrenilmesi de, bu açıdan sevindirici olmuştur. Sivas halkı bu olayların içinde değildir, bu olayların parçası değildir. Örgütlü, küçük bir grubun bu olayların içinde bulunduğu, artık açıkça ortaya çıkmıştır.

Tabii, bu noktada üzerinde durulması gereken bir temel konu var, o da şudur: Olayı değerlendirirken, bu saldırının doğrudan sorumluluğunu üstlenen çevrelere sahip çıkma, onları haklı gösterme, onların davranışlarını meşrulaştırma anlamına gelebilecek açıklamaların yapılmasından, herkes, özellikle Hükümet yetkilileri, özellikle İçişleri Bakanı, Başbakan, Hükümet adına konuşan herkes ve siyasi parti liderleri, özenle kaçınmalıdırlar. *(CHP sıralarından alkışlar)* Bir acı olay yaşandı, bu olayı bir daha yaşamamalıyız, yaşamamak için, olaya, kimse, haklılık, meşruiyet vermemelidir. Olayın karşısında herkes, ölçülü, dikkatli; ama kararlı bir tavır ta-

kınmalıdır. Bu olayların önünü almak zorundayız; bu hepimizin sorumluluğudur, hepimize görev düşüyor.

Bu tespitleri yaptıktan sonra dün yaşanan olayla ilgili olarak Hükümetin sorumluluğuna da dikkati çekmek istiyorum. Ne yazık ki, Hükümet bu konuda, üzerine düşen dikkati, öngörüyü, kararlılığı zamanında gösterememiştir.

Hükümetin, “Daha güvenoyu alamadım, o nedenle tam yetkili değilim” anlayışı içinde olması kesinlikle kabul edilemez. Kıbrıs’ta ödün verirken, teröristlerle ilgili af kararnamesi hazırlıkları yaparken kendisini yetkili gören Hükümetin, yurttaşlarının can güvenliğini açıkça tehlikeye sokan bir süreç başlamışken, bunun karşısında etkin ve kararlı davranış gösterememesi, hiçbir gerekçeyle haklı gösterilemez. *(CHP sıralarından alkışlar)*

Dün, ne yazık ki, bu yaşanmıştır. Yavaş çekilmiş bir film gibi, saat 13.30’dan sonra başlayan olay, saat 20.00’den sonra bir kundaklama girişimine dönüşmüştür ve bu dönüşümü oradaki yetkililer önleyememişlerdir. Hükümet, bu girişimin önlenmesi için gerekli önlemleri, kararlılığı alamamıştır ve sonuç acı bir biçimde ortaya çıkmıştır.

Otelde bulunan insanların saat 18.00’de Ankara’ya, dostlarına telefonlar açarak, “acele Hükümet yetkilileriyle temas kurunuz ve bizi otelden tahliye ettiriniz, durum iyi değil” diye feryatlarını bilenlerin, bu durumu açıkça değerlendirmeleri kaçınılmaz olur. Ne yazık ki, bu yaşanmıştır ve iktidar, zamanında gereken önlemi alamamıştır.

İçinde bulunduğumuz dönemde, saat 13.30’da başlayan bir kargaşanın, hassas bölge sayılabilecek olan otelde ve kültür merkezi etrafında bir sabotajın, bir yangın girişiminin, bir fiili saldırının etkisiz kılınacak şekilde önlenememesi, bir il merkezinde bunun başarılammaması, cumhuriyetin temsillerinin atıldığı Sivas’ta bunun gerçekleştirilememiş olması, hiçbir şekilde mazur görülemez. *(CHP sıralarından alkışlar)*

Hükümet, göreve başlarken ilk sınavını başarısızlıkla vermiştir. Bunu üzüntüyle tespit ediyorum; ama olay, siyasi tartışmaya konu edilebilecek nitelikte bir olay değildir. Olayın, Türkiye’de bir daha tekerrür etmemesini dilediğimiz tehlikeli niteliği karşısında, hepimizin dikkatli, sorumlu, ölçülü bir davranış içinde, Türkiye’yi çok muhtaç olduğumuz barışa, sevgiye, kardeşliğe, kaynaşmaya taşıyacak bir tutum içinde bulunmamız mutlak zorunluluktur.

Türkiye’de herkes birbirinin benzeri düşünceye sahip olmak zorunda değildir, herkes birbirinin inancını paylaşmak zorunda değildir; Türkiye, demokratik bir ülkedir, bir cumhuriyettir, laik bir cumhuriyettir; inanç özgürlüğü de vardır, düşünce özgürlüğü de vardır.

Ortadaki ihlaller, hukuk devleti içinde yasalar tarafından değerlendirilir. Olaylara karşı kişisel tepkilerin, saldırıların, İktidar tarafından yurttaşların can güvenliğini üslenmiş sorumluluk duygusu içinde mutlaka önlenmesi kaçınılmaz bir devlet yönetme zorunluluğudur. “Devletim” demenin gereği yurttaşlarının can hakkına, yaşam hakkına sahip çıkabilmektir. Yurttaşlarımızı il merkezlerimizde, farklı dü-

şüncelere, tartışmalı düşüncelere sahip olduğu için koruyamayacaksak, insanlığın içine, dünyanın içine nasıl çıkarız? Bunu, bir daha yaşanmaması gereken bir olay olarak görüyorum; bütün ülkemize, Sivasilara “geçmiş olsun” diyorum, ölenlere Allah’tan rahmet, hepimize baş sağlığı diliyorum.

Değerli arkadaşlarım, bu olayın da ortaya koyduğu bir ciddi sürecin içinden geçiyoruz. Türkiye, bir süreden beri olağan yaşam koşullarının dışına sürüklenmiş durumda. Ülkemizin güneydoğusunda hızla tırmanan bir terör olayı yaşıyoruz. Bu terör olayının belli bir lokal sınırlamanın ötesine geçme eğilimleri, son zamanlarda özellikle, dikkati çekiyor.

Büyük kentlerde turizm endüstrisini tahrip etmeye dönük olarak, turizm merkezlerimizde ve konuyu uluslararası plana aktarma stratejisinin bir parçası olarak, çeşitli uluslararası merkezlerde terör olayının hızla tırmandırılmak istendiğini görüyoruz.

Türkiye, bir büyük sınavın içinden geçiyor. Terör, eğer önümüzdeki dönemde doğru politikalar izleyerek kontrol altına alamazsak, bizim için, bugün karşılaştığımız sorunların ötesinde, ciddi sorunların ortaya çıkmasına yol açabilecek bir tehlike işareti, bir alarm işareti olarak görülüyor.

Bu gelişmeleri değerlendiren dünyanın dış politika uzmanlarının, Türkiye’nin geleceğine dönük yeni kaygıları dile getiren değerlendirmeler yaptıklarına tanık oluyoruz. Türkiye, giderek, etrafında ağırlaşan bir çemberi, bir kuşatmayı yaşar koma doğru sürükleniyor. Bundan, büyük üzüntü duyuyoruz.

Elbette, Türkiye’nin bu noktaya gelmiş olması, sadece, terörün doğrudan ilgilendiği konuların ele alınmasıyla çözülemez. Türkiye’nin, yıllardan beri çok ağır bir ekonomik politikanın baskısı altında eziliyor olması, yüzde 60’ların üzerinde bir enflasyonu on yılın üzerinde bir süredir Türkiye’nin taşıdığı olması, gelir dağılımının çok tehlikeli bir biçimde çarpıklaşmış olması; bölgesel dengesizliklerin, artık, Türkiye’yi bağırان bir noktaya getirmiş olması, Türkiye’nin, giderek artan bir kimlik krizine, bir etnik ve inanç sorunlarıyla kuşatılmış yeni bir kargaşaya sürüklenmesine yardımcı olan temel süreç olarak görülmelidir. Elbette, bu ekonomik olumsuzlukların, bir noktada böyle sıkıntılarla bizi karşı karşıya bırakmasını önlemek yanlış olmazdı. Ne yazık ki, şimdi bu noktaya doğru geliyoruz.

Artık, Türkiye’nin çok yeni, çok sağlıklı siyasal yaklaşımlar ortaya koymasına ihtiyaç var. Bizi bu noktaya getiren politikalarla, kadrolarla, anlayışlarla ölçülerle, bundan sonrası için artık yürüyemeyiz; açılan kredi bitmiştir. Türkiye, derlenmek, toparlanmak, yeni bir anlayışın içine girmek, yeni bir iktidar anlayışıyla, yeni politikalarla sorunların üzerine yönelmek durumundadır. Sadece güñübirlik, günö geçirmeye dönük, idarei maslahatçı yaklaşımlarla, Türkiye’nin, yapısal krizlerini, temel sorunlarını artırdığına tanık oluyoruz. Bu olumsuz gidişi önleyecek yeni yaklaşımlara ihtiyaç var. Şimdi, böyle bir noktadayız.

Türkiye’yi, terör olayında kendisini gösteren, ekonomik göstergelerde kendisini gösteren olumsuzluklar kuşatmış durumda. İki yıla yakın bir süreden beri, güya yeni bir deney içinden geçiyoruz. Bu deney, Türkiye’de izlenen politikaları değiştir-

memiştir; aynı politikalar izlenmiştir ve çok doğal olarak da, aynı sonuçlar ortaya çıkmıştır.

Enflasyon, geçen yıl, son oniki ayda ortaya çıkan enflasyon, bundan önceki oniki ayda yaşanan enflasyonun üzerinde gerçekleşmektedir. Yarın ayın 4'ü; Mayıs ayıyla ilgili rakamlar açıklanacak. Çok açıkça görülecektir ki, son oniki ayın enflasyon oranı, ondan önceki oniki aydan daha yüksek olacaktır. Enflasyonu indirme iddiasıyla işbaşına gelen bir hükümetin, daha hızlanan bir enflasyon sonucu karşısında ilgisiz, sorumsuz davranması, bunun doğal karşılanmasını talep etmesi mümkün olabilir mi? Ama, sonuç budur. Aynı politikalar izlenmiştir, aynı borçlanma politikaları izlenmiştir, aynı, vergiden kaçırma politikaları izlenmiştir, aynı harcama politikaları izlenmiştir ve sonuç aynı olmuştur.

Enflasyon böyle... Enflasyonun dışındaki bütün göstergelerde kaygı verici işaretler var. Türkiye'nin dış ekonomik ilişkilerinde umut verici bazı gelişmeler kendini gösteriyordu; geride bıraktığımız dönemde, ne yazık ki, bu konuda da olumsuz gelişmeler ortaya çıkmaya başlamıştır.

Sadece, geride bıraktığımız bu yılın dört ayında, 4 milyar dolara yakın bir dış ticaret açığı ortaya çıkmıştır. Bu, 1991 yılında ortaya çıkan dış ticaret açığının yarısıdır; o zaman 8 milyardı, şimdi 12 milyar dolara gidiyoruz.

Dış ticaret açığı tehlikeli bir biçimde artıyor, ihracat tıkanıyor, ithalat olağanüstü bir patlama gösteriyor.

Türkiye'de dış ekonomik ilişkiler kaygı verici işaretler vermeye başladı. Yatırımlar artmıyor, tasarruf artmıyor, tüketim eğilimi hızla yükseliyor, tasarruf eğilimi hızla azalıyor.

Türkiye sanayileşmeyi unutmuştu; iki yıldır hatırladı mı sanayileşmeyi? İki yıldır da sanayileşmeyi unutmaya devam etti.

Türkiye'de işsizlik hızla artıyor. Çalışan işyerleri, giderek daha az işçiyle iş görür hale geliyorlar.

Ekonomik veriler sağlıksızdır, umut verici değildir, sosyal veriler umut verici değildir.

Şimdi, yeni bir siyasal oluşumla karşı karşıyayız. Bu siyasal oluşumun da, ne yazık ki, umut verici olmadığı, sadece muhalefetin değil, iktidarda sorumluluk almış siyasi parti sözcülerinin de açıklamalarından anlaşılıyor.

Bu kadar ağır bir ortamda, bu kadar umutsuz yola çıkarak, bu kadar kendine güvenmeden yola çıkarak, Türkiye'nin, bu sorunların altından kalkması güç gözüküyor.

Bu açmazı, önce doğru tahlil etmeliyiz ve çıkış yollarını da birlikte doğru saptamalıyız.

Sadece şu noktaya dikkatinizi çekiyorum: Türkiye Büyük Millet Meclisi toplandı, Hükümet Programını konuşuyor, Sayın Başbakan nerededir? Toplantıda olduğu söyleniyor. (CHP ve ANAP grubu sıralarından alkışlar) Toplantı 5 saattir devam ediyor, Sayın Başbakan toplantıda! Bundan daha önemli toplantı olur mu? Türkiye

Büyük Millet Meclisi toplantısından daha önemli toplantı olur mu? (CHP ve ANAP sıralarından alkışlar, DYP sıralarından gürültüler)

DEVLET BAKANI NECMETTİN CEVHERİ (Şanlıurfa) — Dışarıda olanları bilmiyorsunuz galiba!

DENİZ BAYKAL (Devamla) — Haberimiz var, biliyorum, biliyorum.

Başbakan burada Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışmalarına katılmak zorundadır; işin başı budur, amentüsü budur, iş öyle başlar. Talimatını verir, yardımcısına istikâmetini gösterir, gönderir, toplantıda istenen kararı çıkartır. 50'nci Cumhuriyet Hükümetini kuruyoruz; 50 Cumhuriyet Hükümetinde bu manzara bugüne kadar yaşanmamıştır. (CHP ve ANAP sıralarından "bravo" sesleri, alkışlar)

TEMEL GÜNDOĞDU (İstanbul) — İlk defa böyle bir şey varit oluyor.

M. RAUF ERTEKİN (Kütahya) — Sayelerinde yaşıyoruz.

DENİZ BAYKAL (Devamla) — Bunu, Türkiye'ye vaat edilen değişimin, yenilenmenin bir örneği olarak mı alkışlayacağız?

NURETTİN TOKDEMİR (Hatay) — Yaptığınız tespitlerin tedbirini alıyor Sayın Başbakan.

DENİZ BAYKAL (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, ben sizin hakkınızı koruyorum. Ben, Sayın Başbakanı, bir muhalefet partisi milletvekili olarak burada görmek için söylemiyorum. Senin, Türkiye Büyük Millet Meclisinde görev yapan bir milletvekili olarak, bu işe benden önce sahip çıkmaman gerektiğine inanıyorum. Şimdi sen hak veriyorsun, ondan sonra Kabinayı kurarken, Hükümeti oluştururken, "bana sormadı" diye şikâyet ediyorsun!

Bu tavrı, o tavidir; bu tavrın sonucu, bakanların da bir kenara itilmesi, müsteşarlarla, genel müdürlerle Türkiye'nin yönetilmesi tavidir; Parlamentonun dışlanması, grubun dışlanması, giderek halkın dışlanması tavidir. (CHP ve ANAP sıralarından "bravo" sesleri, alkışlar) Bu süreci önlememiz lazım. Bu, olumsuzluktur, işin başı budur.

Değerli arkadaşlarım, Türkiye'de bu sıkıntıyı yaşıyoruz. Siyaseti rayına oturtma ihtiyacımız var. Bu, yenileşme, bu, değişme değildir. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin üstünlüğünü, saygınlığını esas almadan, hiçbir adım atmak mümkün değildir.

Bu, bir yönetim üslubunun ifadesidir. Yani, önümüzdeki dönemin sorunlarını bu üslupla göğüsleyeceğimiz için, bu üslubu yakından tanımamızda, tahlil etmemizde yarar vardır. Bu üslûp, kendisini, önce, Anayasanın 133'üncü maddesinin değiştirilmesi konusunda gösterdi. Ortada bir değişiklik ihtiyacı var, iktidarın bunu gerçekleştirmekte bir yararı var, angajmanı var, bir açmazın içinde, bu sorunu çözmeye çalışıyor; ama, yeter çoğunluğu yok. Böyle bir noktada Başbakan çıkar da, "muhalefete hodri meydan diyorum, salı günü Mecliste bekliyorum; göreceğiz kim gelecek, kim kaçacak" üslubuyla konuya yaklaşırsa, bu sorunun çözümü mümkün olur mu? Nitekim olmadı... Olmayışından dolayı Anavatan Partisi suçlandı; "imzasının gereğini yerine getirmedi" diye. Getirdi mi getirmede mi bilmem; ama, bir Başbakanın bir uzlaşma gerektiren bir anayasa değişikliği konusunda böylesine

meydan okuyucu, böylesine katı, itici tavırlar sergileyerek sonuç alamamasına şaşırarak mümkün mü? Nitekim olmadı...

Sadece ondan ibaret değil; ondan sonraki her noktada, bu, kendisini gösterdi. TRT Genel Müdürlüğüne bir atama kararını kamuoyuna tebliğ etti... Bir süre sonra anlaşıldı ki, bu kararın uygulanması için pek çok aşamadan geçmesine ihtiyaç vardır ve oralarda sıkıntılar söz konusudur. Olmadı, oldurtulamadı, o konu da tıkanıp kaldı.

Bu, bir yönetim üslûbudur, bu üslûba dikkatinizi çekiyorum. Bu üslûpla, bugüne kadar muhalefetle ilişkiler gerginleşti, TRT konusu biraz dalgalandı; Hükümet kurarken de aynı üslûp uygulandı, ona da dikkatinizi çekerim. Yani, bir muhalefet partisi milletvekili olarak, iktidar gruplarının, oluşturulan Hükümet karşısındaki tepkilerinin, sadece bir sandalye hırsına, koltuk kavgasına bağlanması karşısında, büyük üzüntü duydum. Bunun büyük ölçüde haklı olmadığımı biliyorum; olay başkadır.

Parlamentodaki gruplardaki tedirginlik; Parlamentonun ciddiye aldırılması, grubun ciddiye aldırılması, siyasi gerçeklerin göz önünde tutulması, siyasi realitenin gereğinin yerine getirilmesini sağlamaya dönüktür.

Buna, meydan okuyan bir tavıra prim verirsiniz, “haklısın, doğrudur, al götür” dersiniz, yarın bakanlar dışarıda kalır; genel müdürlerle, müsteşarlarla, Amerika’daki başkanlık sisteminde olduğu gibi, yeni bir yönetim tarzına icazet vermiş olursunuz.

Bu yanlış, bu doğru değildir. *(CHP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)* Bununla gruplar karışır, Doğru Yol Grubu karışır; ama, bugün Hükümet Programında ortaya atılan iddiaları, yine aynı yönetim üslubuyla uygulamaya kalkacak olursa Sayın Başbakan karıştıracığı, artık sadece Doğru Yol Grubu değildir, Türkiye’dir, Türkiye’nin ekonomisidir, sosyal yaşamıdır; Türkiye allak bullak olur. *(CHP sıralarından alkışlar)* Bu üslûpla bu işler çözülmez; onu anlatmaya çalışıyorum. Bu üslûp da siyasetin bir temel parçasıdır.

Bakınız, burada bir Hükümet Programı görüşüyoruz... Doğru Yol Partisi Grubunda bir Hükümet Programı okundu, Sosyaldemokrat Halkçı Parti Grubunda ondan farklı bir Hükümet Programı okundu; burada, yani Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kumlunda, hepsinden farklı bir Hükümet Programı okundu!

Olur mu böyle şey? Böyle bir yönetim üslubuyla Türkiye, demin konuştuğumuz olağanüstü sorunların altından kalkacak, basiretli, deneyimli, ölçülü, kavrayıcı, toparlayıcı bir yönetim üslubunu yaşama geçirebilir mi? Bu, önemsiz bir nokta mıdır? Kavga ederek, herkesi iterek, dağıtarak, çözerek, Türkiye’yi yönetmek mümkün müdür, hele bu sorunun altında ve hele ki, bu güçlükler karşısında?

Bunu anlatmaya çalışıyorum. Bu, Türkiye Büyük Millet Meclisinin sorunudur, hepimizin sorunudur; siz de yaşıyorsunuz... Yakında bunlar çok daha açıkça ortaya çıkacak ve bunun gereği hep beraber yerine getirilecektir.

Değerli arkadaşlarım, şu manzarayı düşünebiliyor musunuz; Burada, Hükümetin kurucu ortağı bir siyasi partimizin çok değerli grup başkanvekili önemli şeyler

söyledi; ama, ben o konuşmayı izlerken düşündüm ki, daha Hükümet Programı üzerindeki müzakereler bitmemiş, henüz müzakereler tamamlanmamıştır; çünkü, Hükümetin kurucu ortağı partinin resmi grup adına konuşan sözcüsü, burada özelleştirmeden, eğitimden, iç borçların ödenmesinde moratoryum ilanına kadar, demokratikleşmeye kadar pek çok konuda, Programın dışında görüşlerini ifade ediyordu, her cümlesine “eğer... eğer...” diye başlıyordu. Bu bir “eğerler” Hükümeti mi? Burada bu Hükümete “eğer” mi vereceğiz? Güvenoyu vereceksiniz! (*CHP sıralarından alkışlar*)

Şimdi, bu şartlar altında Hükümet kuruluyor... Gruplardaki manzarayı biliyoruz... Sayın Gürkan’ın burada sergilediği manzara, bu Hükümete, SHP Grubunda tepki gösteren arkadaşlarımızın tavrı değil, bu Hükümete yardımcı olmak isteyen yönetimin tavrı. Hükümetin Programı etrafında böylesine derin görüş ayrılıkları, uçurumlar var ise, böyle bir Hükümet Programıyla Türkiye’nin, temel sorunlarını çözmesi, bunun altından kalkması mümkün olabilir mi? Şimdi, bu sorunlarla karşı karşıyayız.

Değerli arkadaşlarım, büyük sıkıntılar var... Bugün işbaşına gelen Hükümet, bir kongre hükümetidir. Yani, bir süredir Türkiye’de zaten böyle oluyor; Sayın Yılmaz’la da, Sayın Akbulut’la da aynı olay yaşandı... Bir süreden beri, kongrelerden iktidar çıkıyor!

Başbakan, parlamenter rejimin temel iktidar odağıdır; başbakanlar, genel olarak, seçimden çıkarlar, kongreden çıkmazlar. Kongreden çıkanlar halka tekliftir, halka öneridir. Başbakan adaylarını kongreler belirler; ama Türkiye’de yaşanan hızlı siyasal trafik nedeniyle, hızlı mevki, makam değişiklikleri sonucunda, Türkiye’de hükümetler, bir süreden beri, kongrelerden çıkan siyaset adamlarının etrafında şekillenir oldu; bunun sarsıntılarını, sıkıntılarını yaşıyoruz. Bugün karşı karşıya bulunduğumuz bu Hükümetle ilgili temel istikrarsızlığın, belirsizliğin altında, halkın seçim meydanında, köy kahvesinde, Anadolu’da tanıya tanıya, bile bile, öğrenene öğrenene; kimliğini, düşüncesini, kişiliğini, tavrını, üslubunu deneyip kararını verdiği insanların değil, alelacele, bir kongre telaşı içinde, kongre ortamında oluşturulan siyasi odakların Başbakanlığa getirilmiş olmasının bir temel nokta oluşturduğuna dikkati çekmek istiyorum.

AHMET SAYIN (Burdur) — Sen nereden çıktın? Kongreden çıktın.

DENİZ BAYKAL (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, şimdi, bu tablo, bizi, Türkiye’yi yakından ilgilendiriyor; bunun altından kalkmamız lazım.

Sayın Çiller’in, bir siyasetçi olarak anlayışını, yaklaşımını yakından irdelemek görevimizdir; çünkü, o artık Başbakandır ve Türkiye’de çok iddialı bir programı uygulama kararıyla Başbakanlığa gelmiştir. Şimdi, bu yaklaşımın arkasındaki siyasi tutumu çok iyi tanımamız, öğrenmemiz gerekiyor.

Değerli arkadaşlarım, çok uzun olmayan siyasi geçmişinde, Sayın Çiller, çok kolay hüküm veren, çok kolay vaat eden, hükümlerinin ve vaatlerinin süratle tersini yapabilen bir siyasetçi olarak ortaya çıkmıştır. Şimdi, son iki yıl içindeki bazı açıklamalarını dikkatinize sunmak istiyorum.

Seçimden önce, Sayın Çiller diyor ki: “Yıllardır yatırım yapılmayan KİT’leri, bugün zarar ediyor diye kapatmak istemek, üreticiyi köşeye sıkıştırmak, devlet terörüdür.”

YAŞAR ERYILMAZ (Ağrı) — Bunu Çiller mi söylüyor? .

DENİZ BAYKAL (Devamla) — Bunu Çiller diyor; “KİT’leri kapatmak, devlet terörüdür” diyor.

DEVLET BAKANI NECMETTİN CEVHERİ (Şanlıurfa) — KİT olarak satılacak.

DENİZ BAYKAL (Devamla) — Gene, seçimlerden hemen önce, iktidara geldiklerinde, en fazla 60 gün içinde, KİT’leri özelleştirmenin de ötesinde, özertleştirceklerini, söylüyor. Aradan kısa bir süre geçtikten sonra, iktidara geliyorlar, 2 Temmuz 1992’de, bazı kamu iktisadi teşebbüslerinin, işçileriyle birlikte, Türkiye cumhuriyetlere taşınmasının gündemde olduğunu, söylüyorlar.

HALİL İBRAHİM ÖZSOY (Afyon) — Azerbaycan’a mı taşıyor?

DENİZ BAYKAL (Devamla) — Gene, seçimlerden önce, devletin tarım ürünleri sübvansiyonunu kaldırmasına ilişkin çalışmaları devlet terörü olarak niteleyen Tansu Çiller, son yirmi yılın en büyük darboğazının yaşandığını ileri sürüyor.

Enflasyonla ilgili olarak, “ekonomiyi 24 saatte kontrol altına alır ve sekiz ayda enflasyonu düşürürüz” diyor. “Enflasyon, yüzde 70’ten, 18 ayda yüzde 20’ye düşecek” diyor.

ABBAS İNCEAYAN (Bolu) — Yirmi ay oldu!

DENİZ BAYKAL (Devamla) — “Tahminlerimize göre, 18 ay içinde kamu kesimi finansman ihtiyacını, milli gelirin yüzde 10’undan, yüzde 4,5’una, buna paralel olarak da enflasyonu, yüzde 70’lerden yüzde 20-25 seviyesine çekebiliriz” diyor.

Seçimden hemen sonra; “hiç kimsenin kuşkusu olmasın, enflasyon düşecek; birinci yıl hedefimiz yüzde 38’dir” diyor. Gene seçimlerden sonra; “enflasyon martta yüzde 30 olur” diyor.

Gene, “ağustosta enflasyon düşecek dedik, düşmeye başladı; eylül, ekim, kasımda bir miktar yükselir; ama, şubat ayına gelindiğinde yıllık yüzde 40 olur” diyor.

Muhalefetteyken, “halkın artık kemer sıkacak hali kalmadı” diyen Tansu Çiller, “finans, kamu ve vergide aynı anda reforma girilecek, faizler düşecek, üretim artacak” diyor.

“Mutfağın filesi sekiz ayda rahatlayacak” diyor.

“İlk hedef; hayat pahalılığı düşecek, hayat pahalılığı da asgari ücret sahibini yakıyor; ikinci yıl asgari ücretten vergi alınmamasını uygulamaya koyacağız” diyor; sonra, “bazı fedakârlıklara tabi olarak yol alma durumunda olacağız” diyor. Yani, fedakârlık söylevi yavaş yavaş başlıyor! Acı ilaca doğru giden süreç transformasyonundaki aşamalar bunlar.

“Türkiye’nin önündeki yolun kolay ve kısa bir yol olmadığını söylemiştik” diyor ve iki anahtarla ilgili olarak da; bir ev, bir araba projesi için kaynak bulunduğunu

belirterek, “1978’de gayri safi milli hâsılanın yüzde 67’si orta direğin payına düşerken, bu oran bugün yüzde 32’ye doğru geriledi; aradaki fark ise 530 trilyon lira ediyor. Bu pay, orta direktan çalınmıştır; bu kaynak sahiplerine iade edilecektir” diyor. Yani, iki anahtar projesi için kaynak da gösteriyor; seçimden hemen sonra da “anahtarları, çalışıp kazanacaklar” diyor; daha sonra da “herkese iki anahtar vereceğiz diye birşey yok, anlatmak istediğim şu: Bu, bir büyüme meselesidir” diyor.

Bu bir büyüme meselesidir; bu da bir siyasi üsluptur, bir siyasi anlayıştır, bir siyasi tutumdur... Şimdi, bu üslupla Türkiye yönetilecek! (ANAP sıralarından “İki anahtar geldi” sesleri)

TEMEL GÜNDOĞDU (İstanbul) — “Hoş geldiniz” deyin Sayın Baykal.

BAŞKAN — Dinleyelim arkadaşlar. Sayın Baykal, siz devam edin.

DENİZ BAYKAL (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, bu programı, bütün bu olumsuzluklarından arındırdığımız zaman; yani, programın arkasındaki siyasi iradenin kararsızlığını, yetersizliğini, çözüldüğünü, Türkiye’nin ciddi koşullarını doğru değerlendiren bir siyasi yaklaşımın bir kenara itildiğini unutarak, iyi niyetle bu programa baktığımız zaman, göreceğimiz şudur: Bu program, Türkiye’ye, özelleştirmeye kurtuluş öneriyor; tarımdan desteklemenin çekilmesi politikasını öneriyor; Türkiye’de vergilerin azaltılmasını öngörüyor; gelir dağılımının daha da çarpıklaşmasına dönük, sosyal devlet sorumluluklarının budanmasını amaçlıyor; böyle bir yapıyla Türkiye’nin içinde bulunduğu sorunları çözebileceğini iddia ediyor.

Bu iddia, kabul edilebilir ve geçerli bir iddia değildir.

Değerli arkadaşlarım, özelleştirmenin bir sihirli değnek, bir mucizevi formül olarak anlaşılması, özelleştirmeden Türkiye’nin sağlayabileceği yararın gözden çıkarılması anlamına gelir. Elbette özelleştirme, ekonomide gereken yerde kullanılacak çağdaş bir araçtır; elbette, Türkiye’de, Kamu İktisadi Teşebbüslerinin daha verimli çalışmasını sağlamak için yerinde müdahalelere ve gereken yerde de özelleştirmelere ihtiyaç vardır; ama, özelleştirmenin, KİT sorununun mucizevi çözümünü bize sağlayacak politika olduğunu düşünmek, konunun karmaşıklığını göz ardı etmek demektir.

Değerli arkadaşlarım, özelleştirme, sihirli bir formül değildir. Özelleştirme, Kamu İktisadi Teşebbüslerinin daha verimli çalışmasını güvence altına alıyorsa, anlamlıdır. Yoksa, mülkiyet değişimi kendi başına sorunların çözümünü sağlamaya yetmez.

Şimdi, programdaki özelleştirme anlayışından ortaya çıkıyor ki, bu, Kamu İktisadi Teşebbüslerinin daha verimli çalışmasını sağlamaktan çok, kamunun içinde bulunduğu finansman sorununu rahatlatacak, ferahlatacak bir çıkış yolu arayışından kaynaklanmıştır. Yani, KİT satışına, arsa satışı gibi yaklaşmıştır; kaynak sıkıntısından, kaynak ihtiyacından yola çıkmıştır. Yoksa, rasyonelleştirme arayışı, anlayışı kesinlikle söz konusu değildir. O nedenle, verimli çalışan, başarılı çalışan Kamu İktisadi Teşebbüslerinin, onların, sadece onların satışı temel hedef olarak göz önünde bulundurulmuştur.

Böyle bir politikanın olumlu bir sonuç vermesi kesinlikle beklenemez. Bu, altın yumurtlayan tavuğun kesilmesi sonucunu doğuracaktır.

Sorun, verimsiz KİT'lerin rasyonelize edilmesidir. Gerekirse, onun mülkiyet yapısının değiştirilmesi suretiyle etkin önlemler alınması yoluyla daha verimli çalışmasını güvence altına almaktır. Böyle bir arayış, böyle bir çaba bu Hükümet Programında gözüküyor.

PTT temel hedef olarak seçilmiştir. Koalisyon ortağının da bilgisi, onayı dışında yapılmıştır; öyle olduğu anlaşılıyor.

PTT'nin nasıl özelleştirileceğiyle ilgili bir bilgi paylaşımının söz konusu olmadığı, burada yapılan konuşmalardan açıkça ortaya çıkmıştır. Şimdi, PTT'nin özelleştirilmesini esas alan bir yaklaşımla yola çıkılacak.

Değerli arkadaşlarım, özelleştirmede amaç, sadece bir varlığı satıp, bir miktar nakit elde etmek değildir, olmamalıdır; amaç işletmenin verimli olmasını sağlamaktır.

PTT ikiye ayrılacak; verimli çalışan telefon hizmetleri, "Telekomünikasyon A.Ş." diye ayrı bir şirkete dönüştürülecek ve bu şirket satılacak... Niçin bu şirket satılacak? Kârlı olan o da, onun için. Nasıl satılacak... Bunu alabilecek güçlü bir yabancı şirkete yüzde 20'si devredilecek.

Değerli arkadaşlarım, 15-20 milyar dolar civarında değeri olan bir telekomünikasyon altyapısının, yıllardan beri devletin büyük katkısıyla, halkın çok yüksek ücret ödemesiyle oluşturulmuş bu büyük altyapının yüzde 20'sinin, şimdi 2-3 milyar dolarlık bir cash (nakit) ihtiyacı içinde satılması gayreti güdülüyor.

Telekomünikasyon, bir devlet tekelidir; şimdi, yabancı bir tekele dönüşecektir. PTT'nin yabancı bir tekele dönüşmesinin doğal karşılanması çok güçtür.

Bunun yüzde 10'luk, yüzde 20'lik parçasının satımıyla yetinilmesi, işin orada tutulması da olağanüstü güçtür.

Bu konuda yapılabilecek, PTT hizmetlerinin daha verimli çalışması, rekabetle daha ucuza hizmet verir hale dönüştürülmesini sağlamak için izlenebilecek ilginç yöntemler vardır. Bu konuda, idaremizde yeterli bilgi birikimi mevcuttur.

Bugün Türkiye'de PTT hizmetlerinin bedeli oldukça yüksek; ama, bu şekilde özelleştirme yapıldığı zaman, açıkça söylüyorum, daha da yüksek olacaktır, daha da yüksek olması kaçınılmaz hale gelecektir, işin içine rekabeti sokacak, telefon hizmetlerini parçalayacak. Telefon, kablolu televizyon ve çeşitli telefon türleri olarak, coğrafi bölgeler itibarıyla, hizmet türleri itibarıyla parçalayarak, bu işi gelir ortaklığı yaklaşımı içinde çözecek önerilerin bu arada değerlendirilmemesi, gerçekten üzüntü verici olur. Yapılması gereken ciddi işler vardır.

Bu arada, özelleştirme konusunda, özelleştirmenin, işçi çıkarılmasına bir vesile olarak sayılması, böyle bir uygulamanın ortaya çıkması tehlikesine karşı, programı yeter derecede duyarlı görmediğimi ifade etmek isterim. Birtakım sözler söylenmiştir; ama, bunların çoğu, "gereği yerine getirilecek" izlenimi vermeden, laf olsun diye, göstermelik telaffuzlar olarak oraya yerleştirilmiştir.

Olay, ciddi bir olaydır. Özelleştirmenin sosyal boyutu, içinde bulunduğumuz dönemde, gözden uzak tutulamaz. Türkiye, mutlaka özelleştirmeyi, hiçbir çalışanın sıkıntı içine sokmamanın gerektirdiği önlemleri alarak gerçekleştirmek durumundadır. Bugün bütün Türkiye’de, KİT’lerde çalışan 700 bine yakın işçi, tedirginlik içindedir, “ne zaman beni fabrikanın kapısına koyacaklar, ne zaman işsiz kalacağım, ne zaman ekmek imkânını kaybedeceğim?” kaygısı içindedir.

Değerli arkadaşlarım, bu konuda, daha önceki girişimler de olumsuz sonuç vermiştir. Türkiye’de özelleştirmenin altyapısı yoktur; hukuki altyapısı yoktur, yönetsel altyapısı yoktur, finansal altyapısı yoktur, sosyal altyapısı yoktur. Bütün bunların hazırlanması gerekiyor. Bütün bunlar hazırlanmadan, alelacele, esen rüzgârın doğrultusunda, “özelleştirme yapacağız” diye elde avuçta kârlı ne varsa onu satmaya kalkan yaklaşımı, Türkiye’nin muhtaç olduğu, ekonomisini rasyonelleştirmesi için izlemesi gereken sorumlu, dikkatli yaklaşım olarak görmediğimi ifade etmek zorundayım.

AHMET SEZAL ÖZBEK (Kırklareli) — Hiç telaş etmeyin.

DENİZ BAYKAL (Devamla) — Bütün bunların hazırlanması gerekiyor. Bunlar hazırlanmadan denenecek olan bir özelleştirmenin Türkiye’yi, büyük sıkıntılar içine sokması kaçınılmaz gözüktüyor.

Bakın, bir AKTAŞ özelleştirmesi yaşandı; hukuki altyapısı yok, mahkemeden döndü. Yüzlerce işçi işinden çıkarıldı, ne yapacaklarını bilemiyorlar, perişan halde. Hizmet, daha ucuza gelmedi, yolsuzluk olayları azalmadı, arttı.

Bütün bu sorunları, orada, altyapısı hazırlanmadan yapılan bir özelleştirme uygulamasının bizi getirdiği sonuçlar olarak görüyoruz.

Bugün AKTAŞ çalışanları, ellerindeki mahkeme kararını nasıl uygulatacaklarını bilemeden dolaşıyorlar. Mahkemeden karar alındıktan sonra, AKTAŞ’ın hisse senetlerinin borsada satıldığını görüyoruz. Ciddi bir borsada, hemen, ağır suç olarak değerlendirilip sonuçlandırılması gereken bu uygulamayı yapanlar, Türkiye’de, ellerini kollarını sallayarak dolaşıyorlar!

Değerli arkadaşlarım, özelleştirme konusunda, bu Hükümeti, aceleci, telaşlı, neyi nasıl yapacağım tam oluşturmadan, çeşitli telkinlerle, heveslerle yola çıkmış bir yaklaşım içinde görüyorum. Bu yaklaşımın, demin ifade ettiğim yönetim üslubunun bir uzantısı olarak, ekonomimizi de çok ciddi sorunlarla, sıkıntılarla karşı karşıya bırakmasının kaçınılmaz olduğunu düşünüyorum.

Gene bu programda, tarım kesimine dönük olarak, desteklemenin budanacağı, desteklemenin getirileceği anlayışı ifade ediliyor.

Değerli arkadaşlarım, Türkiye’de, bazı moda fikirler hızla yaygınlaştırılıyor; bunlardan birisi de, tarımın Türkiye’de bir yük haline geldiği ve özellikle destekleme açısından, ekonominin büyük bir bunalıma sürüklendiği ve bundan kurtulmanın ekonomik bakımdan bir zorunluluk olduğu anlayışıdır.

Bu anlayış, çok yaygın bir şekilde Türkiye’de işletiliyor.

Değerli arkadaşlarım, Türkiye, dünyada, tarıma dayalı ekonomisi olan ülkelerden sadece bir tanesidir. Türkiye'nin ekonomisinde tarımın yeri hızla azalıyor; artık, ancak istihdam açısından yüzde 40'lar düzeyinde bir önemi var; tarımın, milli gelir içindeki payı oldukça düşmüş durumdadır.

Dünyada, AT ülkelerinden Avustralya'ya, Amerika'dan Kanada'ya kadar bütün ülkelerde, tarıma dönük bir politika, daima, kararlılıkla uygulanıyor; o da, destekleme politikasıdır. Tarımda, destekleme yapmayan hiçbir ülkenin bulunduğunu sanmıyorum; köylü, çiftçi, daima, kamunun belli bir ilgisiyle ve desteğiyle değerlendiriliyor.

Türkiye'de "İşte, buğday 2 bin liraya, 1.950 liraya alınıyor, dünyada bunun altında bir fiyatla buğday satışı var. Biz, dünya fiyatlarının üzerinde alış yaparak, desteklemeyi, bir yük olarak kamunun sırtına yıkıyoruz" deniliyor.

Değerli arkadaşlarım, artık şunun Türkiye'de iyice anlaşılması lazım: Bütün dünyada, buğdayda ve diğer tarım ürünlerinde ikili fiyat vardır. Ülkelerin kendi üreticilerine, onların mallarını alırken uyguladığı bir fiyat var; sonra, ülkelerin aldıkları ürünü dış dünyaya satarken uyguladıkları bir fiyat var. Bu ikisi birbirinden farklıdır. Bugün, AT ülkelerinin makarnalık buğdaya uyguladıkları ortalama fiyat 3.300 liradır. Türkiye, 2.100 lirayı, makarnalık buğday için, bu sezon fiyat olarak verdi. 3.300 liraya, AT ülkeleri, kendi üreticisinden makarnalık buğday alıyor; sonra dışarıya, bunu daha ucuza satıyor. Daha ucuza satıyor olması, onun, üreticiden o fiyata aldığı anlamına gelmez. Onun satarken uyguladığı fiyatı, bizim, üreticimize, alırken uygulamamız gereken fiyat olarak önermek doğru değildir, haklı değildir.

AT ülkelerinde yüzde 5 - yüzde 6; tarım ülkelerindeki yüzde 8 - yüzde 10 olan tarım nüfusu, Türkiye'de yüzde 40'a yakındır. Biz, yüzde 40'a yakın yurttaşımıza, onların uyguladıkları destekleme oranının altıda birini uygulamıyoruz. AT ülkelerinin kendi çiftçisine, sayıca daha sınırlı olan çiftçisine uyguladığı desteklemenin altıda biri değildir Türkiye'de uygulanan destekleme.

Tarımın gerçeği budur. Dünyayı yeniden keşfetmeye gerek yoktur; kolay hedefler yaratarak, o hedeflerin üzerine yürüyerek Türkiye'nin sorunlarından kurtulacağı gibi mucizevi çıkış yolları arayışına gerek yoktur.

Türkiye özelleştirmeye kurtulacak...

Özelleştirme Türkiye'ye pahalıya mal olacaktır. Özelleştirmeyi yaptığınız zaman, kısa ve orta dönemde, kamuyu daha ağır yükün altına sokacaksınız. Bunu bilerek yapmak gerekir; yapmak gerekir ama, bunu bilerek yapmak gerekir. Sadece özelleştirmeye, "ben Türkiye'nin mali gücünü artırırım" düşüncesi kabul edilebilir, gerçekçi, geçerli bir düşünce değildir.

Tarımdan desteği çekerek Türkiye'nin yükten kurtarılması da mümkün değildir. Çiftçi, Türkiye'de olağanüstü bir yükün altında perişan halde...

Şimdi bu Hükümet giderayak bir uygulama da çıkardı, şimdi onun olumsuzluklarını herkes temizlemeye çalışıyor. Köylülerin yetiştirdikleri bütün ürünler, nerede ne olursa olsun; pamuğundan, buğdayından, narenciyesinden, mercimeğine, ayçiçeğine kadar; kime satarsa satsın, ofise, kooperatife, tüccara, komisyoncuya,

kime satarsa satsın, yüzde 3 bir Bağ-Kur kesintisi uygulanacak diye bir kararname çıkarıldı. Kesinti yapılacak insanın Bağ-Kur'a üye olup olmadığı önemli değil. Çiftçilik yapmak Bağ-Kur'a üye olmakla baş başa giden bir şey değil ki... Memurun da tarlası olabilir, o da ürün sahibi olabilir...

NAZMİ ÇİLOĞLU (Bolu) — Değiştirdi o.

DENİZ BAYKAL (Devamla) — Efendim, bir memurun da, yani Emekli Sandığına tabi olan birisinin buğday sahibi olması mümkündür. Bunun değiştirilmesi de mümkün değildir,

NAZMİ ÇİLOĞLU (Bolu) — O kararname değişti.

DENİZ BAYKAL (Devamla) — Emekli Sandığına tabi birisi, buğday ürününe sahip olur ve onu satar, buna hiç kimse de karışamaz, bu Hükümet de karışamaz. Yasak mı? Memurlar tarımla uğraşamayacaklar mı? *(CHP sıralarından alkışlar)*

Emekli Sandığına üye, Emekli Sandığına primini veriyor; ona ne! Aynı şekilde bir işçinin tarlasının olması, tarım yapması yasak mı? Böyle bir engel olur mu? Adam, işçi, SSK'ya üye, primini kestiriyor, aynı zamanda, borcu yok, sosyal güvenlik sistemi içinde elbette verecek. *(DYP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Dinleyelim arkadaşlar...

DENİZ BAYKAL (Devamla) — Efendim, bu tabloyu biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak ortaya koyduktan sonra, "buna bir an önce son verin, ortalığı karıştırıcaksınız, fatura yolsuzluklarına yol açacaksınız, buna son veriniz" dedikten sonra, bu konuda bir yeni adım atıldığını biliyorum; ama, bu adım, sorunu çözmedi.

Şimdi, her çiftçi, bir avukat, bir muhasebeci tutacak, Bağ-Kur'a olan borcunu her an izleyecek, o izlediği sonuca göre, eğer Bağ-Kur'a prim borcu yoksa gidecek bir Bağ-Kur yetkilisinden belge alacak, belge alırken nüfus cüzdanı örneğini verecek, ikametgâh örneğini verecek, ziraat odasından belge alacak...

NAZMİ ÇİLOĞLU (Bolu) — Yok öyle bir şey.

DENİZ BAYKAL (Devamla) — Rica ederim, rica ederim, kararnameyi okuyun! Olmaz olur mu?

Bütün bunları yaptıktan sonra, Bağ-Kur'a prim borcu olmadığını kendisi kanıtlattıktan sonra, o belgeyle gidecek Bağ-Kur'a, kesinti yapılmamasını sağlayacak!

Değerli arkadaşlarım, bu yanlış bir bürokratik uygulamadır. Bu, politikacı olmayan çevrelerin hazırladıkları, masa başında, köylüyü bilmeyen, çiftçiye bilmeyen insanların masa başında aldıkları kararlardır. *(CHP sıralarından alkışlar)*

Vahim olan da, bu kararların bir Hükümet kararnamesi haline dönüştürülebilmiş olmasıdır. Bunun, bu yeni şekliyle de kabul edilebilir olmadığını, bu konunun ortadan kaldırılması gerektiğini söylüyorum. Üç günden beri borsalara, üretici, ürün vermiyor. 1 Temmuzdan itibaren yürürlüğe girdiği için tüccar da satın almıyor; sırf bunun ortadan kaldırılmasını talep ettiği için.

Sayın Maliye Bakanından rica ediyorum, konuyu en kısa zamanda değerlendirsın ve bu uygulamaya bir an önce son versin.

Değerli arkadaşlarım, Türkiye'nin ekonomide büyük sorunları var, bir büyük atılım ihtiyacı var; siyasette büyük sorunları var. Bakınız, güneydoğudan acı haberleri her an yeniden alıyoruz. Biraz önce yine hepimizi üzen olumsuz haberler Türkiye Büyük Millet Meclisine ulaştı. Büyük saldırıların yapıldığını, büyük kayıpların yaşandığını görüyoruz.

Değerli arkadaşlarım, yıllardan beri bu olay, giderek ağırlığını artıran bir biçimde sürüyor. Bir süre önce Hükümet yetkililerinin bu kürsülerden “sorunun beli kırıldı, sorun çözüldü, terör ortadan kaldırıldı, terör alanında başarıya ulaştık” diye açıklamalar yaptığını hepimiz biliyoruz; ama, gerçeğin bu olmadığı, çok kısa bir süre içinde ortaya çıkmıştır.

Şimdi artık öyle bir noktaya geldik ki, bugün, sadece bugüne kadar izlediğimiz yöntemleri izleyerek bu sorunun çözülebileceğini düşünmek mümkün olmaktan çıkmıştır; Türkiye'nin bu konuda yeni yaklaşımlara ihtiyacı vardır. Her gün 15-16 tane erimizin, astsubayımızın öldürüldüğünü öğreniyoruz, Türkiye'nin her gün bir yöresinde, bir ilçesinde, bir merkezinde, bir köyünde bütün insanların yüreğini dağlayan cenaze törenleri yaşanıyor.

Sorun, giderek artık toplumsal bir nitelik kazanmaya başlıyor, çok tehlikeli gelişmeleri de beraberinde getiriyor. Bu gelişmeyi önleyecek yeni yaklaşımlara ihtiyaç var.

Terör sorunu silahlı kuvvetlere emanet edilmiştir, “alınız, siz bu işi çözün” denilmiştir. İşin yanlışı da buradan başlıyor.

Silahlı kuvvetler, ülkemizin elbette temel güvenlik örgütüdür, elbette gerektiği zaman üzerine düşen görevi yapacaktır; ama, Türkiye'deki iç anarşik olaylar, terör olayları karşısında Silahlı Kuvvetlerin kullanılması, doğru ve etkin bir karar değildir.

Bakınız, buna benzer olayları İspanya yaşadı, İngiltere yaşadı; bunların tümünde izlenen ilginç yöntemler var.

Biz, olayı, sıkıyönetim mantığıyla düşünüyoruz. Bir olumsuzluk ortaya çıktığı zaman yapılması gereken şey, acele sıkıyönetim ilan etmektir, acele askeri devreye sokmaktır, acele askere havale etmektir zannediyoruz. Askerin işi değildir güneydoğudaki olay; güneydoğudaki olay, farklı bir olaydır. Asker cephe harekâtı yapar, asker hâli arazide harekât yapar. Yerleşik alanda, yerleşik merkezlerde ordu kullanmak, asker kullanmak, beklenen amacın tersini üretecek bir yanlış politikadır. Bu politikayı yıllardır götürüyoruz, olayın çapını, delirdiğini hızla artırıyoruz ve giderek terör girişimlerine destek veren çevrelerin hızla arttığına tanık oluyoruz. Bu temel anlayışı değiştirmek lazım.

İspanya çok önemli bir iç terör olayım yaşadı; ama, ne asker kullandı ne olağanüstü hal kullandı; olağanüstü hal uygulamasını kesinlikle denemeden, uygulamadan terörü kontrol altına almayı başardı. İspanya'nın ortada bir deneyimi mi var? Aynı şekilde İrlanda'da yaşanan olaylar var...

Değerli arkadaşlarım, Türkiye, terörü askere havale etme kolaycılığından vazgeçmelidir. Bu, hükümetlerin işidir, sivil hükümetlerin işidir. Terör, elbette müca-

dele edilmesi gereken bir önemli sorundur. O mücadeleyi etkin bir biçimde yapacak şekilde örgütlenmeliyiz.

Çocuklarımızı askere alıyoruz; askerliğinin bitmesine dört beş ay var, akıllı memleketinde, terhis olmak üzere, bu iş için yetiştirilmiş değil, hizmet vereceği bölgenin coğrafyasını bilmez, insanını bilmez, dilini bilmez, göreneğini bilmez; üç ay sonra terhis olacak; üstelik bir çelik yelek bile vermeden cepheye sürüyoruz, sonra da çocuklarımız teker teker orada vuruldukça büyük üzüntüler içinde cenaze törenleri yapıyoruz, “öldürülenlerin kanları yerde kalmayacaktır” diye nutuklar atıyoruz...

Bu olay, profesyonelce ele alınması gereken bir olaydır. Uzman ekiplerin, bu işin uzmanı, bu işte en iyi bir biçimde yetiştirilmiş, o görevin gerektirdiği şekilde donatılmış, deneyimli insanların işidir. Beş altı ay orada kalarak bu işin alımdan kalkmak mümkün değildir. Orayı, yıllarca görev yeri olarak benimseyecek, insanımı tanıyacak; kim yerlidir, kim yabancıdır, kim teröristtir, kim değildir, bunu bilecek, onun gereğini yapacak, buna göre eğitilecek bir yeni anlayışla bu konunun üzerine eğilmek lazımdır.

“Efendim, biz önce terörü yeneceğiz, sonra bu anlayışı uygulayacağız” diyor Hükümet.

Terörü yendikten sonra buna gerek yok. Bu, bir lütuf değil, terörü yenmenin gereğidir.

Ordumuzu daha fazla tahrip etmeyelim, bölgeyi bir cephe anlayışı içinde karşımıza almayalım. Orada terör odaklarına dönük etkin mücadele ihtiyacı var. O mücadeleyi yapacak bir yeni terör örgütlenmesini mutlaka gerçekleştirelim.

Ayrıca, konunun elbette, terörle mücadele, güvenlik boyutunun dışında, ihmal edilmemesi gereken boyutu var. O bölgede ekonomik hayat kesinlikle durmuştur; kamu hizmetleri durmuştur, özel yatırımlar durmuştur, işsizlik çıg gibi artıyor.

İşsizlik bataklığını orada kurutmadan terörü kurutmaya kalkmak, buz üzerinde yazı yazmaktır. Hiçbir yere bu şekilde ulaşmak mümkün değildir. Ne yapıp yapacağız, oradaki ekonomik hayatın yeniden canlanmasını, oradaki gençlerin ekmek kapısı bulmasını, orada yaşayabilmesini, uyumlu bir biçimde yaşayabilmesini sağlayacak ekonomik koşulları mutlaka sağlayacağız. Bu da oraya kadro vererek olmaz, koruculuk vererek olmaz; kavganın dışında o insanları yaşatmak lazımdır, onlara kavganın dışında ekmek kapısı, iş kapısı verebilmek lazımdır. O bölgede yaşayan insanların ezici çoğunluğu, terörün karşısındadır, terörden şikâyetçidir; ama, o insanları dinlemek, anlamak lazım. Bu, sadece “bölgeyi kucaklayacağım, şefkatle yaklaşacağım” anlayışıyla çözülebilecek bir sorun değildir, ciddi bir sorundur. Türkiye ciddi kaynak ayırmalıdır; kaynağı sadece silaha, mermiye değil; evlerinin donatımından, oradaki insanın ekmek kapısının sağlanmasına kadar, işyerinin, fabrikasının sağlanmasına kadar yapılmalıdır.

Hele bu özelleştirme mantığıyla o bölgeye yaklaşılması, olayın üzerine, yangının üzerine benzin dökülmesi anlamına gelir, özelleştirme uygulaması geçmiş dönemde bölgedeki sorunları olağanüstü artırmıştır. Iğdır İplik Entegre Tesisinin özelleştirilmesinin ne gibi sonuçlar yarattığını herkes biliyor, hepimiz biliyoruz.

Bölgedeki bütün kamu kuruluşları elden çıkarılmıştır, kapatılmıştır, terk edilmiştir. Bunun yeniden canlandırılmasına ihtiyaç var. “Teşvik vereceğiz ve o teşvikle işadamları gidecek” hikâyesiyle artık sonuç almanın da mümkün olmadığı anlaşılmıştır. Türkiye, Güneydoğu Anadolu’da karşılaştığı soruna, Kürt sorununa yeni etkin politikalarla, ekonomik anlayışıyla, sosyal anlayışıyla, yeni bir yönetim anlayışıyla, yeni bir güvenlik politikasıyla; olağanüstü hal kavramını bir tarafa iten, Türkiye’yi iki ayrı dünya gibi saymaktan vazgeçen, herkesi aynı hukukun içinde sayan bir anlayışla eğilmek durumundadır, zorundadır. (*CHP sıralarından alkışlar*)

Değerli arkadaşlarım, bu sorunlarımızı, önümüzdeki dönemde daha ağırlaştırmadan, denetim altına almak zorundayız. Türkiye giderek, kuşatması ağırlaşan bir konumda gözüküyor. Bunu kırmalıyız; bunu kıracak olan da biziz. Bunu kırmak da mümkündür. Koşulların ağırlığını biliyorum, dış politika alanında karşılaştığımız sorunların da bütün bu olumsuzlukların bir parçası olduğunu çok iyi biliyoruz. Hepimiz üzüntü içinde Bosna’da yaşanan olayları, Azerbaycan’da ve Kıbrıs’ta yaşanan olayları görüyoruz. “Ben iktidarım, o nedenle bu olayları biliyorum, gerekeni yapıyorum, bunun ötesine geçilmez anlayışı içinde takdim edeyim” kolaycılığına kendimizi kaptırmayalım. Aynı şekilde, bunu özel bir siyasi suçlama konusu haline getirmeyi de muhalefetimiz benimsemesin; ama, durum ağırdır, durum ciddidir. Türkiye her alanda hızla bir gerilemeye zorlanmak isteniyor. Hangi noktada? Olağanüstü bir potansiyelin, olağanüstü olanakların ortaya çıktığı bir dönemde bu oluyor.

Dünyadaki genel stratejik yapılanmanın değiştiği, artık, herkesin bildiği bir gerçek; artık, iki kutuplu dehşet dengesine dayalı bir dünya stratejisi söz konusu değil, yeni bir yapılanma var. Bu yeni yapılanmaya biz tam kendimizi uyduramadık; biz hâlâ soğuk savaş anlayışı içinde dış politika götürüyoruz, hâlâ biz soğuk savaş, iki kutuplu dünya mantalitesinin ölçüsünün ötesine geçemedik; yenedünya koşullarını doğru değerlendiremedik.

Değerli arkadaşlarım, yenedünya koşulları, dünyada bir ülkenin olağanüstü etkinlik kazanmasına; mesela Amerika’nın dünyada her istediğini elde eder noktaya gelmesine yardımcı olmamıştır, tam tersine, iki kutuplu yapının ortadan kalkması, dünyada orta boy ülkelerin manevra alanını, etkinlik şansını daha da artırmıştır.

Türkiye, elindeki olanakları etkili kullanma kararlılığı içine girebilirse, içinde bulunduğu dünyada, bölgede çok daha ağırlıklı bir ülke olarak kendisini hissettirme şansına, konumuna sahiptir; ama, bunu kullanmak lazım. Bunu, o tek ağırlıklı dünya merkezine tabi bir yaklaşım içinde değerlendirmekten kendimizi kurtarabilmemiz lazım, müttefiklerimizin hedeflerini kendi hedefimiz saymaktan çıkmamız lazım. Dünya, tartışma dünyası, çekişme dünyası, çatışma dünyası... Bu dünya içinde herkesin kendi hedefi var; kendi ulusal hesabı var. Bu hesabı biz de takip etmeliyiz. Müttefiklerimizin hedefini kendi hedefimiz sayarak, bir sorun ortaya çıktığı zaman müttefiklerimizden rica ederek, o sorunun çözülmesini sağlamamız, artık mümkün değildir. Biz de, kendi kartlarımızı oynamamız, kendi ağırlığımızın gereğini yerine getirmemiz, önümüzde bir temel olanak olarak duruyor. Bunun hakkını vermeliyiz diye düşünüyorum. Böyle bir noktadayız; bu yapılmıyor. Mesele, Azerbaycan’a da Ermenistan’a da yakın davranarak, Azerbaycan’a gösterdiğimiz

yakınlığı Ermenistan'a da göstererek, Kafkasya'daki gelişmeleri yönlendirebileceğimiz zehabına kapıldık. Zannettik ki, Azerbaycan'a açıktan destek vermezsek, Ermenistan'ı da idare edersek, Ermenistan da bizim sözumüze girer, yönlendiririz(!)

Tam tersi oldu; Ermenistan bizi yönlendirdi. Bizim bu yaklaşımımızı kullandı, bizim önerdiğimiz barışçı modelleri benimser gözüktü, "haklısınız, doğrudur, hazırız, çağırınız; Rusya, siz, biz, Azerbaycan konuşalım, her şeye varız" dedi; 15 gün sonra bir toplantı, 20 gün sonra bir toplantı, o arada tanklar ezdi geçti...

Değerli arkadaşlarım, bu dinamiği gözden kaçırdık; bu dinamiği Azerbaycan'da kaçırdık, bu dinamiği Bosna'da kaçırdık, Bosna'da... Bakın orada da reel politikanın, gerçek güç dengesinin siyasal gelişmeleri yönlendirdiği, yaşanarak acı bir biçimde ortaya çıkmıştır.

Umut ediyorduk ki, Amerika'ya rica ederek, AT'ye rica ederek, bu gelişmeleri önleriz.

Kimse kimsenin gözünün yaşına bakmıyor. Artık, gücün kadar; o gücünü kullanmaktaki kararlılığın kadar etkilisin. Gücünün olması da yetmiyor... *(CHP sıralarından alkışlar)*

Türkiye, gücünü kullanamayan, kullanmasını bilemeyen bir ülke konumunda ve giderek bu bölgedeki gelişmeler Türkiye'nin denetiminden çıkıyor, kontrolünden çıkıyor, daima geriden koşuyoruz; gülyüz göstermeyi, herkes hakkında iyi şeyler söylemeyi, sık sık ziyaretler yapmayı, başarılı dış politika zannediyoruz (!) Hiçbir ilgisi yoktur.

Kıbrıs'ta da aynı olumsuzluk yaşanmaktadır. Kıbrıs'ta da, ne yazık ki, gelişmeler Türkiye'yi etkisizleştirecek bir mecrada hızla yürümektedir.

AT ile ilişkilerimizde de aynı olumsuzluk var. Türkiye'nin AT ile ilişki kurmasını, biz destekliyoruz. Mümkün olsa da bunu sağlasak; ama, Türkiye'nin AT ile ilişki kurmasını, AT'nin siyasi organlarında Türkiye'nin yer tutmasını engelleme konusunda kararlı bir muhatap karşısında izlenmesi gereken politika, ne yazık ki, bugünkü politika değildir.

1995'te gümrükleri sıfırlayacakmışız (!) Bugüne kadar ne yaptınız, gümrükleri 1995'te sıfırlamak için? Hangi sanayide, hangi yeni projeyi koydunuz; hangi yeni kredilendirme, destekleme uygulamasının içindesiniz; hangisini yaşatıp, hangisini ihmal edeceğinizi, nerede, ne zaman değerlendirdiniz? Bunu bilen birisi var mı acaba; bu Hükümetin içinde var mı; Planlamanın içinde var mı? *(CHP sıralarından alkışlar)* "1995'te gümrükleri sıfırlayacağız" diye imzayı attık; hangi kararını aldık, hangi gereğini yerine getiriyoruz? Dünyada gümrükleri indirerek bir uluslararası entegrasyon hareketinin içinde yer tutmuş bir başka ülke örneği var mı? Tam tersi var. AT'ye girecek diye Yunanistan'a, Portekiz'e, İspanya'ya özel destekler verildi, katkılar yapıldı; uzun geçiş programları uygulandı. Yunanistan 9 milyar dolar alıyor bir yılda AT'den; biz tek kuruş almadan gümrükleri indiriyoruz. İspanya, AT'ye girdikten yıllar sonra gümrükleri indirdi.

Değerli arkadaşlarım, şirin gözükererek, sorun çıkarmamaya çalışarak, büyük ülkelerle anlaşıyor izlenimini vermeyi temel dış politika hedefi addederek, Türkiye'nin dış politikasını başarılı işletmesi, bir yere taşınması mümkün değildir. Acı gerçeği bileceğiz, çok dostumuz yok, bize bizden başka yardımcı olacak yok. İttifak kuracağımız ortaklarımızla, müttefiklerimizle çıkar ittifakı kuracağız; onların çıkarına katkı yaptık mı, karşılığında ne alacağımızın hesabını soracağız; (*CHP sıralarından alkışlar*)

Bu Hükümet, Çekiç-Güç'e inanmıyor; inanmadığı, bugüne kadarki tavrından belli; ama, her altı ayda bir, Çekiç-Güç'ü uzatalım diye teklif getiriyor.

Peki, getiriyorsunuz o teklifi de, karşılığında ne aldınız? Ne aldınız, ne sağladınız? (*CHP sıralarından alkışlar*) Bosna'da ne aldınız, Kıbrıs'ta ne aldınız, Azerbaycan'da ne aldınız? Hiçbir noktada hiçbir şey talep dahi edilmemiştir. Sadece o konuda müttefikinizle aynı karenin içinde fotoğraf çektirmek, dış politikanız için başarı sayılmıştır.

Değerli arkadaşlarım, Türkiye'nin yepyeni atılımlara, yepyeni yaklaşımlara ihtiyacı var. Gerçekten, Türkiye'de bir değişime, bir yenilenmeye ihtiyaç var; ama, Türkiye'nin değişimi, yenilenmesi, bugüne, kadar ortaya konulan örnekleriyle kıstlı değildir.

Türkiye, büyük değişimleri, yenilenmeleri tarihinde yaşamıştır. Türkiye'nin yaşadığı en büyük değişim, en büyük yenilenme, cumhuriyetin kuruluşudur; Gazi Mustafa Kemal Atatürk gerçekleştirmiştir. Türkiye'nin en büyük dönüşümüdür, en büyük yenilenmesidir. (*CHP, SHP ve ANAP sıralarından alkışlar*) İmparatorluktan, çağdaş devlete; imparatorluktan, cumhuriyete geçiş, Atatürk ilkelerinin benimsenmiş olması, Türkiye'nin onurlu bir dünya devleti olarak, çağdaş insanlık âlemi içinde yerini alması, Türkiye'nin yaşadığı en büyük dönüşümdür. Bu dönüşümün doğrultusunda dönüşümlere ihtiyaç vardır.

Türkiye, demokrasiye geçmiştir. Demokrasi en büyük dönüşümlerden birisidir, en büyük yeniliklerden birisidir; ama, sessizce geçmiştir. Kimse “çağ açıyorum, Miladı başlatıyorum, yepyeni bir dönem, değişeceğiz, yenileneceğiz...” demeden, “demokrasiye geçeceğiz” demiştir ve gereğini yapmıştır. Türkiye bugün demokratik bir ülke haline 1940'lı yılların sonundan sonra, o gün işbaşında bulunan kadroların aldığı kararlar ve Türkiye'deki bütün siyasal kuruluşların, siyasal kadroların, onun gereğini yerine getiren, demokratik eğitimini sergileyen, demokratik erdemini sergileyen davranışlarıyla yaşanmıştır ve bu oluşumun zirvesi de 1950 yılında cumhuriyeti kuranların, halkoyuyla sandıktan çıkanlara sonuçta iktidarı teslim etmeleri olmuştur. En büyük dönüşüm budur.

AHMET SAYIN (Burdur) — 1960'larda ne olmuştur?

DENİZ BAYKAL (Devamla) — Onların hepsi aşılmıştır. 1960 aşılmıştır, 1971 aşılmıştır, 12 Eylül aşılmıştır. Aşılması gerekiyordu, bütün o olaylar geçildi; ama, bu demokrasiye geçişin büyük önem taşıdığı gerçeğini ortadan kaldırmaz.

Daha sonra Türkiye'deki önemli bir değişim, Türkiye'de sol kavramının bir tabu olmaktan çıkarılması, solun, çağdaş demokrasinin bir boyutu olduğu, emeğin

saygın ve üstün olduğu, sosyal demokrasinin doğal olduğu anlayışının Türkiye’ye benimsetilmesiyle, Türkiye çok önemli bir dönüşümü gerçekleştirmiştir, yaşamıştır. (CHP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Değerli arkadaşlarım, dönüşüm, değişim bu doğrultuda olacaktır, elbette olmalıdır. Bakınız, Türkiye, çok köklü bir yeniden yapılanma ihtiyacı içinde. Önümüzdeki dönemin temel konularının başında bu geliyor.

Bugün Türkiye, içinde bulunduğumuz koşullarda, artık, sadece Ankara’dan yönetilen bir devlet konumunu sürdüremez. Bir büyük coğrafyayız, 60 milyon bir büyük nüfus birikimiyiz. Eğitilmiş kadrolarımız var; ama, Türkiye Ankara’dan yönetilecek; Türkiye’deki bütün ebelerin, hemşirelerin tayini Ankara’daki Sağlık Bakanlığından yapılacak (!) Türkiye’deki bütün öğretmenlerin sicilleri Ankara’daki Milli Eğitim Bakanlığında tutulacak, tayinleri oradan yapılacak (!)

Artık bu yönetim anlayışını Türkiye aşmalıdır. Türkiye’nin Tokat’ındaki bir köprü’nün yapılması, Amasya’sındaki bir şu işinin ihalesi, en azından iki yıl, o işin Devlet Planlama Teşkilatına kabul ettirilmesi için mücadeleyle geçiyor. Projeyi hazırlatacaksınız, DPT’ye kabul ettireceksiniz, yıllarca gidip geleceksiniz, DPT, Maliyeye kabul ettirecek, icra programına alınacak, tahsisat konulacak, ihale yapılacak; bir sıradan iş için üç, beş yıl uğraşacaksınız. Dünya bir buçuk yılda dengesini değiştirdi, Türkiye bir köprüsünü üç yılda yapan bir idari sistemle 2000’li yıllara kavuşamaz, yönelemez. (CHP sıralarından alkışlar)

Türkiye’nin idari sistemini yeniden düşünmesi lazım. Bunun için halkına güvenmesi lazım, halkından korkmaması lazım. Bütün coğrafyamızda, yöresel bütün coğrafyamızda, yöresel iktidar odakları, kendi yaşamlarıyla ilgili konularda karar alabilmelidir, para toplayabilmelidir, tahsilât yapabilmelidir, ihale yapabilmelidir ve o uygulama gerçekleştirilebilmelidir. Böyle bir demokratik yeniden yönetim yapılmasına Türkiye’nin ihtiyacı var; bunu yapmak lazım. Bu, “İl İdaresi Kanununu gözden geçirelim, valilerin yetkilerini artıralım” yaklaşımı değildir. Olay bu değil. Bu, “belediyeleri destekleyelim” yaklaşımı değildir. Bu, Türkiye’de yönetimin paylaşılması yöreselleştirilmesi, yerelleştirilmesi demektir.

Türkiye sadece bir avuç Parlamentoyla, o Parlamantonun içinden çıkmış bir avuç Bakanlar Kuruluyla yönetilebilir bir ülke olmaktan çıkmıştır. Herkes kendi yöresindeki sorunları daha iyi biliyor, çözümünü de biliyor, olanağını ve yetkisini istiyor. O yetkiyi ve olanağı onlara tanıyan bir köklü yapısal değişime ihtiyaç vardır. Böyle bir değişimin Türkiye’de, pek çok sorunun çözümü açısından da yeni olanaklar getireceğini, vatandaşın öz güvenini artıracığını, devletin vatandaşa olan saygısını, güvenini göstereceğini ve bu yeni ortam içinde Türkiye’nin çok köklü değişiklikleri gerçekleştirebileceğini, başarabileceğini düşünüyorum. Bunu denemeliyiz.

Bunun yanı sıra, Türkiye’de önümüzdeki dönemde yapılması gereken çok önemli değişiklikler var. Bakınız, Türkiye’de bir eğitim yapılaşması var. Bu eğitim yapılaşması tıkanı. Dünyanın başka bir ülkesinde var mı bilmiyorum; devletin kurumlarının okullarından çıkıp bir üst kuruluşa gitmek için milyonlarca lira harcamak zorunlu olsun. Yani, ilkokulu bitiriyorsunuz, Anadolu liselerine girmek için ayda 4 milyon-5 milyon lira harcama yapmak zorundasınız. Anadolu liselerine

çocuğunuzu sokmak için ayrıca kurslarda öğretmenlere harcamalar yapmak durumundasınız.

Bu, Türkiye'deki eğitim sisteminin iflasıdır, yetersizliğinin ortaya çıkmasıdır. Acı olan da şudur ki, o ek eğitimi veren insanlar, bizim eğitim sistemimizin insanlarıdır; o insanları biz normal sistemin içinde kullanamıyoruz, onlar dışarıdan ancak böyle bir özel bir eğitim yoluyla gençleri eğitime durumuna sürüklenebiliyorlar.

Bunun kaldırılması lazım. Üniversiteye öğrenci sokmak için 50 milyon-80 milyon lira harcamak zorunluluğundan artık Türkiye'nin çıkarılması lazım. Hangi dar gelirli aile 50 milyon-80 milyon lira harcayarak çocuğunu üniversiteye götürebilir?

Değerli arkadaşlarım, yani ne olacak? Bunun sonucu şu oluyor: Olağanüstü yetenekli, zeki çocukların dışında, dar gelirlilerin çocukları, eğitim olanaklarından yoksun kalıyorlar.

Eğitim, Türkiye'nin temel asansörüdür, yukarı doğru tırmanmanın ana merdivenidir, toplumumuzu eşitleyen ana çıkış kapısıdır. Herkes o kapıdan geçti; hepimiz, hepimiz o kapılardan geçtik; geçmiş devlet adamları o kapılardan geçti; bu noktaya öyle geldik. Ne oldu şimdi? Yani, buraya geldikten sonra, aynı kökenden gelmiş insanların, bir işçi çocuğunun üniversitede okuyabilmesi artık mümkün olmaktan çıkmaya başlamıştır. Gidiniz bakınız, üniversitelerde araştırma yapınız, oralarda okuyan öğrencilerin kaçının anası babası gerçek bir köylüdür, gerçek bir işçidir, gerçek bir esnaftır? Giderek azalıyor, daralıyor, ancak parası olanlar çocuklarını okutabilir hale geliyorlar. Bu, Türkiye'de hem toplam zekâ birikiminden yararlanmamızı engelliyor, güçleştiriyor, hem de çok tehlikeli bir adaletsizliği, demokratik Türkiye'nin toplumsal yapısının içine çok tehlikeli bir dinamiti yerleştiriyor. Bunlara son vermek lazım.

BAŞKAN — Sayın Baykal, son 5 dakikanız.

DENİZ BAYKAL (Devamla) — Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Türkiye'de köklü yeni atılımlara, yeni değişimlere ihtiyaç var. Elbette bu ihtiyaçları böyle konularda ciddi olarak aramamız lazım.

ÖSYM sınavında en yukarıda not tutturmayı gerçekleştirmiş olan 1.000 tane gencimize yurt dışında okuma olanağının yerilmesini olumlu karşılıyorum; Hükümeti kutlarım, çok yerinde bir girişimdir; dünyaya açmamız lazımdır, gençlerimizi okutmamız lazımdır. Ama, bu, sorunu çözmiyor, sorunun çözümü, temel eğitimde, sorunun çözümü orta eğitimdedir. Oralara herkesin katılabilmesini, herkesin yetişmesini sağlayacak dönüşümü mutlaka gerçekleştirmeliyiz.

Değerli arkadaşlarım, ayrıca, Türkiye'nin, yeni ve önemli tercihler yapmasına, kararlar almasına da ihtiyaç var. Bu çerçeve içinde dikkatinize sunmak istediğim bir iki nokta şu: Türkiye'nin siyasal sistemi çok içine kapalı işlemeye başlamıştır; iş, partilere tıkanmıştır, partiler toplumdan kopmuştur; partiler de delegelere tıkanmıştır, delegelere endekslenmiştir. Bunu değiştirecek, siyasetimizi ferahlatacak, açacak yapılanmalara ihtiyaç var. Bunları, çok temel konular arasında saydığımı ifade etmek istiyorum. Türkiye'de siyasete saygınlığı kazandıracak olan oluşumlar, buralardan başlayacaktır. İlçe kongresi yapacaksınız, en çok 400 delegeyle; niçin

400 delegeyle ilçe kongresi yapmak zorunda olayım? Günümüzde binlerce insanla toplantı yapacak teknik olanaklar var. Niçin Siyasi Partiler Yasası, bütün üyeleriyle kongre yapmak imkânını getirmiyor, delege ağırlığını bütün siyasi partilere empoze ediyor? (*CHP sıralarından alkışlar*) Bunu bir an önce sona erdirmek lazımdır. Bırakınız, delege olmayan parti üyeleri de etkin olma şansını elde etsinler.

Aynı şekilde, siyasal yaşamı açmamız lazım.

Değerli arkadaşlarım, kamu çalışanlarına siyasal hak veriniz. Dünyanın bütün demokratik ülkelerinde bu vardır. (*CHP sıralarından alkışlar*) Çalışanlara, toplumda, ülke sorunlarının çözümüne katkı yapma şansını kazandırınız. Korkmayınız bundan, Türkiye bu olgunluk noktasına geldi.

Ben, toplumun iyi yetişmiş, saygın, birikimli, inançlı kadrolarını siyasetin dışına iteceğim; memurdur diye iteceğim, sendikacıdır diye iteceğim, gençtir diye iteceğim, kadındır diye iteceğim, bir avuç delegenin eline Türkiye'nin iktidarını teslim edeceğim, sonra da bu iktidar boşalıyor, medya etkinliğine açık kalıyor diye şikâyet edeceğiz (!)

Toprağa kök salma olanaklarımızı açalım. Bırakınız Türkiye'de üniversite öğretim üyeleri de, üniversite öğretim üyesi olmayan insanlar da siyasete katılma hakkına sahip olsunlar.

Değerli arkadaşlarım, belediye meclislerinde memurlar, belediye meclis üyesi olamıyor. Yani, orada yaşıyor, tabiyeti farklı olan insanlara dahi Avrupa'daki bazı ülkeler belediye meclisine üye olma hakkını tanıyor, biz kendi vatandaşımıza, memur diye, belediye meclisinde görev yapmak imkânını tanımıyoruz. Bunu doğal karşılamak mümkün mü? Bunları da değiştirmek gerektiğine kesin inanıyorum.

Değerli arkadaşlarım, Türkiye'nin bir ahlak yasasına ihtiyacı var. Siyaset kirlendi... Bu siyasi kirlenmeye son verecek yeni ve sistematik yaklaşımlara ihtiyaç var. Sadece konuşarak olmaz. Bakın, Anayasamızın öngördüğü, milletvekillerinin yapamayacağı işlerle ilgili yasa, ciddi bir biçimde, ayrıntılı bir biçimde düzenlenip çıkarılmalıdır. Milletvekillerinin neyi yapıp yapamayacağı önce biz belirlemeliyiz. Sadece bu da yetmez, onun dışında, siyasi ahlakı güvence altına alacak pek çok önemli dönüşüme ihtiyaç var. Bakınız, geçen hükümette yolsuzluklarla mücadele için bir bakanlık vardı, bu defa buna gerek hissedilmedi.

"Yolsuzlukla mücadele için bakanlığa gerek yok" denilebilir; ama, bunun yolsuzlukla mücadele bakımından bir kararlılık eksikliğinin ortaya çıkmasına vesile verdiğini düşünüyorum. Yoksa, Türkiye'de mücadele edilmesi gereken yolsuzluklar, için bulunduğumuz dönemde azalmamıştır, tam tersine, artmıştır. (*CHP ve ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar*) Yeni yeni ve çok önemli olaylar ortaya çıkmıştır. İLKSAN olayı bunların başındadır. Bu İLKSAN meselesini mutlaka takip etmeliyiz. (*CHP ve ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar*)

İLKSAN olayı örtbas edilmiştir, geçiştirilmiştir. Her geçen gün bu konu yeniden ortaya atılıyor. Bu konunun üstünü örtmemiz mümkün değildir; siyasi hayatımızın bir kanayan cerahatidir. İLKSAN olayının üzerine yürümeliyiz; yetmez, diğer olaylar var. Bayındırlık Bakanlığında kadro satıldığı iddialarını devletin valisi

yapıyor. (*CHP ve ANAP sıralarından alkışlar*) Konu soruşturulmadı. Devletin valisi yapıyor, vali bugün görevinde değil; ama, bu olayların üzerine yürüyen yok.

Yapılan ihalelerin, önce siyasi araçlara devredildiği, onların komisyonları ke-sildikten sonra başkalarına intikal ettirildiği, sağır sultanın bile bilgisi içindedir. Bu olayların üzerine yürümemiz lazımdır.

Aynı şekilde, Sayın Başbakanımıza da, bu Sarıyer olayını kamuoyuna aydın-latması gerektiğini söylemek istiyorum. (*CHP ve ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar*)

Şunu öğrenme ihtiyacı içindeyim bir vatandaş olarak: Sayın Başbakan, iktidar-da bir bakanken aldığı arsaya, daha önce almayı uygun görmediği, reddettiği bir arsayı bakanken alıp, olağan dışı yöntemlerle ona imar hakkı kazandırdı mı, kazan-dırmadı mı? Bunu öğrenme ihtiyacı içindeyim. (*CHP ve ANAP sıralarından alkışlar; DYP sıralarından gürültüler*)

Eğer böyle bir uygulama varsa, bu, gerçekten Türkiye’de üzüntü verici bir olay-dır.

Sayın Başbakan, “siyasete yeni bir sayfayla başlayalım” diyor.

Onu anlıyorum. Tabii bu “yeni bir sayfayla başlayalım” ifadesi, aslında, “defte-rin bundan önceki sayfaları kirli” anlamına geliyor, bunun bir itirafı oluyor. (*CHP ve ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar*) Ama, bu sayfanın yeni olması için ge-reken özeni göstermek, Sayın Başbakanın öncelikli görevi olmalıdır. Bu konuyu da bize aktarmasını, aydınlatmasını bekliyorum.

AHMET SAYIN (Burdur) — 1978’de seni de gördük biz!

DENİZ BAYKAL (Devamla) — Sayın Başkanın sabrını suiistimal etmiyorum; ilgisine, toleransına teşekkür ederim.

Değerli arkadaşlarım, güç dönemden geçiyoruz... Bu Hükümetin, bu işlerin al-tından kalkacağına inanmıyorum, işe başlayışı güven verici olmamıştır, gerekli des-teği oluşturamamıştır. Hedefleri hayalidir, iyi düşünülmüş, iyi hazırlanmış değildir. Böyle bir yapının içinde ciddi bir sonuç alınması söz konusu değildir, önümüzde ciddi engeller vardır; kongre engelleri vardır, seçim engelleri vardır. Perspektifi ol-mayan bir Hükümettir. Bu Hükümetle, Türkiye’nin, büyük sorunlarını çözebileceği kanısında olmadığı ifade etmek istiyorum.

AHMET SAYIN (Burdur) — Sen de benzinsiz, mazotsuz bıraktın bu memle-keti!

DENİZ BAYKAL (Devamla) — Sayın Başbakan iyi niyetli... Sayın Başbakanın da bizce en olumlu tarafı, bir hanım oluşu. Bundan büyük mutluluk duyuyorum. Türkiye’de bir kadının Başbakan olması, bizi gerçekten sevindirmiştir. Olayı bir cinsiyet konusu olarak görmüyoruz, bir zihniyet konusu olarak görüyoruz. Bunu da ifade ettik; bir kadının Başbakan olmasını, Türkiye’nin dünyada daha çağdaş bir görüntü vermesine katkıda bulunacağı için olumlu karşıladığımı ifade etmek isti-yorum; ama, Sayın Başbakan çok büyük bir sorumluluk üstlenmiştir. Çünkü, sadece kendisinin değil, bundan sonra başka kadınlarımızın da şansını ya azaltacaktır ya

da artıracaktır. Bu sorumluluğa da dikkatini çekmek istiyorum. Sayın Başbakana bu güç işinde başarılar diliyorum.

Sayın Başbakan, hoşgörülü bir anlayışla “yardımcılara, danışmanlara ihtiyacım var, bir tarihçi danışman alacağım, bir sosyolog danışman alacağım, bir siyaset bilimci danışman alacağım” diyor.

Doğru düşünüyor; ama, sonucu bunlarla alabileceğini sanmıyorum. Sayın Tansu Çiller’in, bence, bir başbakana ihtiyacı var.

Hepinize teşekkür eder, sevgiler ve saygılar sunarım. *(CHP, ANAP ve RP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Sayın Baykal’a teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, Hükümet Programının görüşmelerine devam ediyoruz.

Doğru Yol Partisi adına iki sayın sözcü görüş bildireceklerdir. Bunlar, Sayın Tunç Bilget ile, Sayın Ali Şevki Ereğ’dir. Bu konuşma süresini yanyana kullanacaklardır.

Buyurun Sayın Tunç Bilget.

DYP GRUBU ADINA TUNÇ BİLGET (Aydın) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ben, programın ekonomik bölümleriyle ilgili olarak konuşacağım. Belki hatırlarsınız, 24 Aralık 1991 tarihinde ekonomiyle ilgili olarak 19’uncu dönemin ilk genel görüşmesi yapılırken, Doğru Yol Partisi Grubu bana, görüşlerini Meclise arz etme onuru vermişti. Bu ikincisi...

O günden bu güne Koalisyon Hükümeti, ekonominin bozulan dengelerini düzeltmek, kalkınma hızını artırmak ve nihayet, kalkınmadan, yeniden herkesin pay almaşım sağlamak için yoğun çaba sarf etmiştir. Bu çabalara milletimiz ve özellikle dar ve sabit gelirli vatandaşlarımızı taniktır.

500 günün hesabı Birinci Koalisyon Hükümeti tarafından ayrıntılarıyla verilmiştir. Bugün burada ne yıllık ne de sekiz yıllık ANAP İktidarının, Koalisyon Hükümetine devrettiği mirasın ve ne de 500 günün hesabının ayrıntılarına değinecek değilim.

HALİL İBRAHİM ÖZSOY (Afyon) — Onlar geride kaldı.

TUNÇ BİLGET (Devamla) — Onlar geride kaldı.

MEHMET GEDİK (Bursa) — Sen de inanmıyorsun!

TUNÇ BİLGET (Devamla) — Bugün yine geleceğe bakmanın günüdür. Ancak, partiler ve siyasetçiler yekdiğerine ne kadar nazik davranırlarsa davranırlar, toplum hayatı ve ekonomi - maalesef - kimseye beyaz defter, sayfa açmaz. *(ANAP sıralarından alkışlar (!))* sorunlar geçmişten gelip geleceğe sarktığı için, önümüzde bu Program var.

Değerli milletvekilleri, bur İkinci Koalisyon Hükümeti, Sayın Çiller’in ekonomiden sorumlu Devlet Bakanı olduğu ve kabaca 1,5 yıl ülkeyi yönetmiş olan Birinci Koalisyon Hükümetine tabii ki, çok şey borçludur. Dahası, her iki koalisyon hükü-

meti, kendinden önce ülkeyi 8 yıl idare etmiş olan hükümetlerden, özellikle enflasyon ve kamu finansmanı alanlarında alacaktır.

Değerli milletvekilleri, mesele şudur: Son 1,5 yılda Koalisyon Hükümetinin yapabileceği tek şey, enflasyon kaynağının kazandığı yeni ivmeyi frenleyici bir politika izlemektir; yoksa, 1992’de enflasyonu öyle indirmek falan mümkün değildi. Sayın Baykal’ın bilgi ve dikkatlerine sunuyorum.

Koalisyon Hükümeti, 1992’de kamu gelirlerini 1 puan artırdı, kamu harcamalarını yarım puan düşürdü. Sonuç olarak, borçlanma ihtiyacı eski seriye göre 1,8 puan, yeni seriye göre 1,4 puan düştü. Bu, bize göre büyük başarıdır. Doğru Yol Partisi Grubu adına Birinci Koalisyon Hükümetini tebrik ediyorum. Bakınız neden tebrik ediyorum:

Bir ekonomi düşününüz ki, o ekonomiden sorumlu olan Hükümet, iki yıl gibi çok kısa bir sürede kamu gelirlerini eski seriye göre 3 puan, yeni seriye göre 2 puan düşürüyor, iki yılda, bu yetmiyor, aynı iki yıllık dönemde toplam kamu harcamalarını eski seriye göre 4,5 puan, yeni seriye göre ise 3 puan sıçratıyor. Sonuç felaket oldu arkadaşlar. Kamu kesiminin borçlanma gereksinmesi - eski-yeni seri fark etmiyor - iki yılda tam bir kat arttı. Enflasyonun kaynağındaki bu rekor sıçramanın enflasyon üzerindeki ağır faturasıyla 1992 yılında karşılaşacaktık, öyle de oldu; buna rağmen başarı sağlandı.

Değerli milletvekilleri, bu kadar da değil; Doğru Yol Partisi Grubu, bunun dışında özellikle 3 gelişmeyi doyurucu bulmaktadır.

1. Kalkınma hızı, enflasyon sıçratılmadan binde yarımdan yüzde 5,9’a yükseltilmiştir. (*DYP sıralarından alkışlar*) Bu, olumlu gelişmenin devam ettiğinin haberleri, verileri gelmeye başlamıştır.

2. Türk ekonomisi, kalkınma hızının yükselmesine paralel olarak yeniden iş yaratmaya başlamıştır.

3. Dar ve sabit gelirli vatandaşlarımızın enflasyondan zarar görmesi önlenmiş... (*ANAP sıralarından “aaa, olmadı o, yanlış o” sesleri*) ve böylece sosyal yönden asgari ölçülerde dahi adalet duygularına sığmayan ANAP’ın ekonomik düzeninden, Doğru Yol Partisi ve SHP gibi topyekûn kalkınmacı, kitle partilerine yaraşır bir düzene geçiş sağlanmıştır. Bu olayın değerini de bilen biliyor.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; evet memnunuz; ama, şunu da söyleyeyim. Koalisyon Hükümetinin son 1,5 yıldır izlediği politikalarla sağladığı iyileşmelerin ritmi, bizzat Koalisyon Hükümeti ve bu iki grup tarafından gelecek için de yeterli ve doyurucu bulunsaydı, tabii ki, Yüce Meclisin önüne böyle bir hükümet programıyla çıkılmazdı. Türk ekonomisi, yapısal sorunlarının çözülmesi ihtiyacı içindedir; Sayın Baykal’ın buyurdukları gibi, bir atılım yapma ihtiyacı içindedir.

Değerli milletvekilleri, 15 yıldır yılda ortalama yüzde 52 enflasyonla yaşadığımız için, aynı dönemde kalkınma hızı yılda ortalama yüzde 4’ü aşamadı. Türkiye’nin iç tasarruf oranı 1977’de ne ise, 15 yıl sonra bugün de o.

EKREM PAKDEMİRLİ (Manisa) — Yanlış söylüyorsunuz!

TUNÇ BİLGET (Devamla) — Planlamanın verilerine bakarsanız...

EKREM PAKDEMİRLİ (Manisa) — Meclis zabıtlarına yanlış geçirme.

TUNÇ BİLGET (Devamla) — Meclis zabıtlarını ben bilmem, Planlamanın verilerine bakınız.

Türkiye'nin yatırım oranı ise 5 puan düştü. Bunlar hep yüksek enflasyonun getirdiği hastalıklardır. Türkiye, gerçekleştirebileceği refah artışlarını gerçekleştirememekte, ekonomi, her yıl yeterli sayıda iş yaratamamaktadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye, ayrıca bütün dünya ile kalkınma yarışındadır, dışta rekabetçiliğini sürdürmek zorundadır. Bakınız, 1960 ve 1970'lerde diğer gelişme yolundaki ülkelere kıyasla biz düşük enflasyon ülkesiydik; 1980'in ikinci yansında bizim enflasyonumuz onların ortalamasını aştı. Bugün bizim enflasyonumuz, onların ortalamasından tam bir kat fazladır.

Bu böyle devam edemez. Enflasyonu indirmek ve düşük enflasyonu kalıcı kılabilmek için Türk ekonomisinin verimliliğini artırmak zorundayız. Yüksek verimlilik artışının önündeki engelleri kaldırmak zorundayız.

Bu ihtiyaçlar ve gerçekler, bu Hükümetin değil, Türkiye'nin, Yüce Meclisin önündeki gerçeklerdir. Dün istikrarsız bir dünyada, ekonomik yönden istikrar, verimlilik ve refah artışı arayan bir Türkiye idik; bugün de büyük ölçüde öyleyiz. Söylemek istediğim o.

Yüksek enflasyon ve beraberinde getirdiği sosyal, ekonomik ve siyasi hastalıklar, aynen terör gibi, tek başına şu veya bu hükümetin sorunu değildir. Yüce Meclis, enflasyon için Hükümete dönüp - şu veya bu hükümete - "hadî, erkeksen düşür" diyemez. Yüce Meclis, Hükümetin eline enflasyonla mücadelenin makul imkân ve aletlerini vermek zorundadır. Bu konuya tekrar döneceğim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Koalisyon Hükümetinin bu ikinci Programını Grubum adına kısaca değerlendirmeye kişisel bir gözlemimle başlamak istiyorum. Otuz küsur yıldır bu tür programların ekonomik bölümlerini, bütçelerini okuyageldim. Bizde, çoğu zaman bu tür belgeler, bir şey söylüyormuş gibi yapıp hiçbir şey söylemeyen, eğer kazara neyin yapılacağı söylenmişse onun nasıl yapılacağına asla değinilmeyen ve herkesi memnun etmek için itinayla yerleştirilen çelişkilerle dolu metinlerdir. En çok rastlanan deyim, "gereken her türlü önlem alınacaktır" deryimidir. Amaç, aradığında herkesin teselli bulacağı bir laf salatasını hazırlamaktır. Eğer, vaatlerde bulunulacaksa, öyle vaatlerde bulunulur ki, herkes kendi çocuğunu düşünüp, eh biz görmeyiz de, inşallah onlar görür demek zorunda kalır.

YAVUZ KÖYMEN (Giresun) — Programda olduğu gibi, değil mi?

TUNÇ BİLGET (Devamla) — Hayır!

Bu Koalisyon Hükümetinin ve daha önceki Koalisyon Hükümetinin programlarına bakınız; şimdi ispat edeceğim size. Ekonomik bölümleri bakımından böyle değildir. Bu Programda, Hükümet, hemen her şeyi hayli yalın bir dille, uzak geçmiş bir yana bırakıp, ANAP'tan falan bahsetmeyip, güne ve geleceğe bakarak, ekonomik analizlere ve güncel verilere yer vererek sıralıyor; ekonomimizdeki bazı yapısal so-

runların açık sözlü ve epeyce doğrucu bir envanterini de kapsamaya çalışıyor; ayrıca, Koalisyon Hükümetinin Yüce Meclisten beklentilerini de uzun bir liste halinde sıralıyor.

DYP Grubu olarak bu programın bu üslubunu memnuniyetle karşılıyoruz.

Değerli milletvekilleri, öze ilişkin olarak size programı tekrarlayıp vaktinizi alacak değilim; Grubumun öze ilişkin değerlendirmesini sunacağım.

Bu İkinci Hükümet, Birinci Hükümet Programındaki teşhislerden ve son 18 aylık dönemdeki tespitlerden yararlanarak ancak, teşhis ve tespitlerden çözüm geliştirmeye de biraz daha fazla kayarak, kısaca şunları söylüyor: Ekonomide devlet küçülsün. Mal üretimi ve ticaretten devlet, dengeli bir biçimde elini çeksin. Hızlı kalkınma için ortamı hazırlasın, kural koyucu olsun. Ekonomik ve sosyal altyapı hizmetlerinde daha etkin çalışsın. Devlet, her şeyi yapayım derken hiçbir şeyi doğru, düzgün yapamama, esas fonksiyonlarını ihmal etme durumundan kurtulsun.

Enflasyonu hızla aşağıya çekmek için yapısal sorunları aşacak reformları köklü bir yaklaşımla gerçekleştirelim. Bu amaçla, kamu sektörü borçlanma gereksinmesinin kaynaklarına tek tek inelim.

Bütçe, Kamu İktisadi Teşebbüsleri, birlikler, sosyal güvenlik örgütleri ve yerel yönetimlerin finansman açıklarını makul düzeylere indirelim. Böylece, maliye politikası, fiyat istikrarını sağlayıcı bir para politikasının izlenmesine imkân versin. Ne demek bu? Bu şu demek: Para basmaktan vazgeçelim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Hükümetimiz ne yapacağını temel hedeflerini ve felsefesini böyle ortaya koyuyor.

YÜCEL SEÇKİNER (Ankara) — Kendin de inanmıyorsun ya!

TUNÇ BİLGET (Devamla) — O itiraza da cevap vereceğim.

Ayrıca, kamu finansman açığıyla ilgili olmamakla birlikte, ekonominin reel ve mali akımlarında verimliliği artırıcı alt reform program hedeflerini de sıralıyor.

Bunlar da çok önemli, vaktim olmadığı için değinmeyeceğim. DYP Grubu olarak bu hedefleri tam olarak destekliyoruz. Mesele iyi ortaya konmuştur. Buna kimenin itirazı olacağını da zannetmiyorum.

Kaldı ki, Hükümetimiz, ne yapacağını belirtmekle kalmıyor; yer yer ve epeyce kapsamlı şekilde nasıl yapacağını da söylüyor. Bu, epeyce bir yenilik yani; bunu da memnuniyetle karşılıyoruz. Hükümetimiz, neyi, nasıl yapacağıyla ilgili olarak, örneğin şunları söylüyor:

“1. KİT ve birlikleri reform programı çerçevesinde, yerine, kuruluşuna ve o kuruluşun durumuna göre, hızlı özelleştirmeye, özerkleştirmeye veya tasfiyeye başvuracağım.”

Yani, TÖYÖK’ün hiç olmazsa ruhu yaşıyor, kabul ediniz. Özerkleştirme de var...

SELÇUK MARUFLU (İstanbul) — Bunları taahhüt ediyor değil mi? Bunlar taahhütler...

TUNÇ BİLGET (Devamla) — “2. — Ancak, bu tür programların yol açabileceği istihdam sorunlarını asla göz ardı etmeyeceğim. Sosyal güvenlik, sosyal koruma, emekliliği özendirme, sigorta ve tazminat sistemlerini kuracağım.

3. Yerel yönetimleri tam ve sınıksız bir mali disiplin altına alacağım.

4. İş devlet yaratmaz, yaratamaz; devlet yatırım ortamını kurar; özel kesim böylece iş yaratır. Devlet, asli görevleri dışında, işsizlik sorununu aşmak için personel istihdam etmeye çalışmayacaktır.

5. Tarımsal desteklemede dünya fiyatları aşıldığında, aşırı yüksek fiyat verildiğinde, ihtiyaçtan fazla üretimle ve aşırı stokla karşılıyoruz.

Ayrıca, desteklemenin ürün kapsamında biraz aşırılıklara kaçtık.

Aşırılıkları engelleyeceğiz. Ancak, görev zararına yol açabilecek bir destekleme görevi verirken, bunun mali yükünü bütçeye tam olarak koyacağız. Bu rakamı aşmayacağız; ama, zamanında ödeyeceğiz.”

Başka örnekleri de var, okudunuz. Şimdi, bunlara karşı çıkmak mümkün!

SELÇUK MARUFLU (İstanbul) — Yapabilecekler mi?

TUNÇ BİLGET (Devamla) — Kim bunların tersini yapacağım diyebilir?

“Yapabilecekler mi?” suali gelecekle ilgili...’Göreceğiz. “Tersini yapacağım” diyen, enflasyonu ve düşük kalkınma hızını savunur duruma düşmeyecek mi?

Doğru Yol Partisi Grubu olarak, sadece temel felsefeyi ve hedefleri değil; kamu açığının kaynaklarına inen, aşırılık ve verimsizlikleri yok edici yaklaşımı da doğru buluyoruz. Ancak, öyle zannediyoruz ki, enflasyonla mücadelenin en fazla muhtaç olduğu bir politika aletiyle ilgili olarak, bu program, belki biraz daha cesur ve kapsamlı ifade ve taahhütlerde bulunabilirdi. Bulunmadığı için, görüntüde de olsa, Hükümetimiz enflasyonla mücadelede Meclisin karşısına, âdeta uçayaklı bir masayla çıkmış izlenimini bırakıyor.

Sayın Baykal’ın, hiç olmazsa benimle ilgili olarak, grup konuşmasıyla Hükümet konuşması arasındaki farkı lütfedip kabul edeceği, kuvvetler ayrımını reddetmeyeceği ümidiyle, vergi politikasıyla ilgili olarak, bu izlenimin yanlış olduğu, gerçeğin böyle olmadığı inancıyla, şimdi neyi kastettiğimi biraz açacağım.

Değerli milletvekilleri, Türkiye’de veya bir başka ülkede enflasyon asla teknik değil, tamamen siyasi bir sorundur; dahası, siyasi bir tercihtir. Enflasyon vergisi almak, siyasi bir tercihtir. Bu tercihi yirmi yıldır bütün hükümetler, bütün dönemler ve bu dönem yapmıştır.

Yirmi yıldır akarak devam eden bir yüksek enflasyonu indirmek kolay da değildir, fevkalade tatsız siyasi kararların alınmasını gerektirecektir. Bu program, bu tatsız siyasi kararların bir kısmının alınacağını söylüyor. Açık konuşalım; eğer bu ciddi bir taahhüt belgesiyle - ki öyledir - dar ve sabit gelirli kesimlerden fedakârlık istemektedirler. “Devlet küçülsün; KİT’ler özelleştirilsin, tasfiye edilsin. Devlet, istihdam için istihdam, fonksiyonunu terk etsin; desteklemeyi mümkünse daraltalım, aşırılıkları yok edelim, dünya fiyatlarını aşmayalım, sübvansiyonları azaltalım” gibi beyanlar herhalde iş kesimiyle ilgili değildir.

Bunlar yapılsın... Yapılsın da, iş kesimi bu programın neresinde? Evet, haksızlık etmeyelim, programda, bütçe açığını azaltmak için, hem vergi gelirlerinin artırılacağına ve hem de harcamaların hızının yavaşlatılacağına değiniliyor.

Önlemlere gelince: Harcamalarla ilgili ayrıntılar var, özelleştirmeye ilgili ayrıntılar var; ama, vergi gelirlerine gelince, vergi oranlarının düşürülmesinden, muafiyet ve istisnaların azaltılmasından ve vergi cezalarının artırılmasından başka pek belirgin önlem yok.

Vergi oranlarının düşürülmesi, herhalde iş kesiminden istenecek bir fedakârlığı içermiyor. “Oranları düşürürsek, iş kesimi vergi kaçırmaz” tezi bir varsayımdan ve bir temenniden öteye geçmeyebilir. Geçmişte de öyle oldu...

Şimdi soruyorum: Acaba bu zorunlu bir taktik mi? Yüce Meclisten çekingenliğin yarattığı bir taktik mi?

Değerli milletvekilleri, Türkiye’de iş kesimi, Gelir Vergisi vermiyor. Türkiye’de iş kesiminin gelir vergilendirmesi sistemi tamamen çökmüştür. Beyannâmeli vergi mükellefleri, Türk Devletiyle ve Milletiyle alay ediyorlar. *(DYP ve SHP sıralarından alkışlar)* Bunu hepiniz biliyorsunuz; ama, hiçbirimizin kılı kıpırdamıyor. Bu konuyu hep söyledim, yine söyleyeceğim: Atina ile Kartaca kavga ederken, yirmi yıl süreyle bir senatör çıktı, her konuşmasında, konuşma ne olursa olsun, “Kartaca yıkılmalıdır” dedi, ben de “iş kesimi vergilendirilmelidir” diyorum. *(DYP ve SHP sıralarından alkışlar)*

YÜKSEL YALOVA (Aydın) — Oraya söyle, oraya...

YÜCEL SEÇKİNER (Ankara) — Tansu Hanıma söyle...

TEMEL GÜNDOĞDU (İstanbul) — Vergilendirmeyi bırakın, affediyorsunuz!

TUNÇ BİLGET (Devamla) — Şimdi değerli milletvekilleri, iş kesimi Gelir Vergisi vermiyor diyorum; “sen, ne diyorsun?” diyorsunuz.

M. RAUF ERTEKİN (Kütahya) — Vergi affı ne olacak?

TUNÇ BİLGET (Devamla) — Dinleyiniz lütfen.

Bakın örneğin 1991 yılında, işçi ve memur ayda ortalama 500 bin lira Gelir Vergisi ödedi. Buna karşılık en yüksek gelirli beyannâmeli mükellefler ayda 203 bin lira vergi ödediler... İyi mi?

Toplama bakın, aynı yıl işçi ve memur toplam 25,5 trilyon vergi ödedi, bu beyzadeler (!) 22,3 trilyon vergi ödedi!

Çok kazananlar, hangi ölçüyü kullanırsak kullanalım, az kazananlar kadar bile Gelir Vergisi ödememektedirler. Daha önce bu kürsüden söyledim, şimdi tekrarladım.

Değerli milletvekilleri, bütçenin vergi gelirleri, artık, sadece maaşa ve faize bile yetmiyor. Bunun bir nedeni iş kesiminden Gelir vergisi olarak almamız gereken meblağları onlardan borçlanıp, bir de üstüne yüzde 60-70 faiz vermemizdir. *[ANAP ve RP sıralarından alkışlar (!)]* Peki, ne oluyor; bunlar yatırıma mı gidiyor?

TEMEL GÜNDOĞDU (İstanbul) — Kimin adına konuşuyorsun, merak ediyorum!

TUNÇ BİLGET (Devamla) — Doğru Yol Partisi Grubu adına konuşuyorum.

Mevduatın yarısına bakın; dövizli mevduat... Her döviz, o döviz çıkaran ülkeye açılmış bir kredidir... Yabancı ülkelere kredi açıyoruz...

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, bakın, programda ne güzel ifade edilmiş: "Vergi idaresinde başarının göstergesi, kamu dışında kalan yükümlülerden sağlanacak tahsilâtın artırılmasıdır."

Ne acı bir gerçeğin ifadesi değil mi, bu? Açık sözlülüğünden dolayı Hükümeti kutluyorum. Benim de söylediğim zaten bu.

M. RAUF ERTEKİN (Kütahya) — Yeni vergi affı var mı?

TUNÇ BİLGET (Devamla) — Sayın Başkan; değerli milletvekilleri, açık konuşalım, bütün hükümetlerin değişmez kanaati, Yüce Meclisten, iş kesimini vergilendirici yasaların çıkmayacağı; eğer bu tür önlemleri, hükümet, yetki yasaları çerçevesinde kullanmışsa, Yüce Meclisin, parti kimliğini bir yana bırakarak, hükümetin karşısına dikileceğidir.

Öyle olmadı mı?

M. RAUF ERTEKİN (Kütahya) — Vergi affını siz çıkardınız, sülükleri (!) siz açıklamadınız.

TUNÇ BİLGET (Devamla) — Yüce Meclisin artık bu konuda hükümete - hangi hükümet olursa olsun - yardımcı olması gerektiğini arz ediyorum. Hükümetlerimiz böyle cesur ve güzel bir program hazırlarken vergi konusunda, iş kesiminin vergilendirilmesi konusunda, artık, çekingen davranmak zorunda kalmamalıdır.

Doğru Yol Partisi Grubu, bu programı, fevkalade iyi hazırlanmış, cesur, atılımcı ve sorumlu bir program olarak görmekte ve desteklemektedir.

Programda, iş kesiminin vergilendirilmesi konusundaki muğlak ifadelerin, bir irade ve niyet noksanını aksettirmedigine inanıyoruz. Tek temennimiz, iş kesimini gelirden makul oranlarda vergilendirici önlemlerin, hiç olmazsa, 1994 bütçesine dâhil edilmesidir. O takdirde, her kesim, kendine düşen fedakârlığa razı olur. Aksi halde, bu programı uygulamada siyaseten biraz güçlüklerle karşılaşabiliriz.

M. RAUF ERTEKİN (Kütahya) — Yalım Bey müsaade etmez.

TUNÇ BİLGET (Devamla) — Şimdi, muhalefetin bir iki eleştirisine kısaca değineceğim.

Benden önce, muhalefet partileri adına Sayın Erbakan ve Sayın Baykal konuştular. Kendileriyle ilgili olarak çok genelde iki şey söyleyeceğim. Bir, polemik ve hatta demagojinin Meclis kürsüsünde bir yeri vardır; ancak, bunlara çokça başvuranlar, esas itibarıyla milletimize saygı göstermiş olmazlar.

RASİM ZAIMOĞLU (Giresun) — Baba yapıyordu onu.

TUNÇ BİLGET (Devamla) — İkincisi, ekonomide, geçmişle bugünle programla ilgili olarak olumsuz eleştiri, şanlı muhalefetin doğal hakkıdır.

TEMEL GÜNDOĞDU (İstanbul) — Demirel’e hakaret ediyorsun!

TUNÇ BİLGET (Devamla) — Biz de muhalefetteyken yaptık; ancak, Türkiye’de artık yalnız neyi beğenmediğinizi söylerseniz, bir kulaktan girer, öbür kulaktan çıkar. Siz ne yapardınız ve nasıl yapardınız? Milletimiz bunu duymadığı sürece, yaptığınız yine meşru muhalefet görevi olur ama, faydalı olmaz.

Sayın Erbakan’ın konuşmalarına da bir iki noktada cevap vermek istiyorum. Sayın Erbakan, bir azınlık partisinin, azınlıkta kalmaya mahkûm uç fikirlerini, bir defa daha, 1960’lardan 1970’lerden gelen ustalıkla, ifade ettiler. Doğru Yol Partisi Grubu adına kendilerine şükranlarımızı sunuyoruz; ancak, Sayın Erbakan bununla yetinmediler. Bir iki örnek vermek istiyorum; örneğin, komplo teorileri ürettiler. Komplo teorileri üretimini, ben Sayın Erbakan gibi büyük bir lidere yakıştıramıyorum. Bakın, komplo teorilerini - psikologlara sorun - hayatın gerçeklerini kavrayamayanlar, ona uyum sağlayamayanlar üretir, yakışmıyor. Örneğin, Sayın Erbakan, ikibuçuk gazetenin, medyanın Başbakanı olarak Sayın Çiller’i, sözüm ona, küçümsemi; bizce biraz ayıp etti...

FETHULLAH ERBAŞ (Van) — Yalan mı?

TUNÇ BİLGET (Devamla) — Medyayı da eleştirmiş oldu. Aynı Sayın Erbakan, 5 dakika sonra, eleştirdiği medyayı, ABD vatandaşlığı meselesinde, tanık olarak gösterdi; iyi mi? Çelişkiye bakın, örneğin Sayın Erbakan, “Avrupa’ya neden uygarlığın beşiği diyorsunuz. O tek dişi kalmış bir canavardır” dedikten sonra, nüfus planlamasını tenkit ederken, bize aynı Avrupa’yı örnek gösterdi; iyi mi? Bu kadar da değil... Her zamanki gibi, mühendis de oldukları için, bir sürü hata yaptılar. [ANAP sıralarından “Ooo, Demirel gibi” sesleri, alkışlar(!)] Hükümet Programıyla yatırım programını karıştırdılar, gülümsedik...

MUZAFFER ARICI (Denizli) — Cumhurbaşkanı da mühendis...

BAŞKAN — Dinleyelim arkadaşlar dinleyelim.

TUNÇ BİLGET (Devamla) — Her mühendise söylüyorum.

BAŞKAN — Sayın Bilget, cevap vermeyin, devam edin lütfen...

TEMEL GÜNDOĞDU (İstanbul) — Sayın Cumhurbaşkanına hakaret ediyorsunuz!

TUNÇ BİLGET (Devamla) — “Faize faiz demeyin, gelir payı, kâr payı vesaire deyin, o zaman mubahtır” tezini yine tekrarladi, kabul ettik, gülümsedik. Meclis ve Hükümetin işine Sayın Cumhurbaşkanını karıştırmak istediler bir noktada, ona da gülümsedik; ancak, Sayın Başbakanı kastederek ve Doğru Yol Partisine hitaben, “İçinizden biri çocuk olabilir” dedi ki, ona pek gülümseyemedik. Ama yine de ben işi tatliya bağlamak için diyorum ki: Sayın Erbakan, sizin yaşıınıza kıyasla hemen herkes çocuktur; siz de artık bizim saygıdeğer dedemizsiniz. (DYP sıralarından alkışlar)

YÜCEL SEÇKİNER (Ankara) — Babana hakaret ettin!

TUNÇ BİLGET (Devamla) — Grubumuz, pazartesi günü yapılacak oylamada olumlu oy kullanacaktır.

Hükümetimize başarılar diliyor, saygılarımı sunuyorum.

Çok teşekkür ederim, *(DYP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bilget.

Doğru Yol Partisi adına ikinci konuşmacı Sayın Ali Şevki Erek, buyurun. *(DYP sıralarından alkışlar)*

DYP GRUBU ADINA ALİ ŞEVKİ EREK (Tokat) — Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri, şu anda ekranlarında bizleri izleyen aziz ve değerli vatandaşlarım; hepinizi Doğru Yol Partisi ve şahsım adına, 30 Haziran tarihinde okunan Hükümet Programı üzerindeki Doğru Yol Partisinin görüşlerini aktarmak üzere geldiğim şu sırada, sevgilerimle, saygılarımla selamlıyorum. *(DYP sıralarından alkışlar)*

Değerli arkadaşlarım, doğrusu, böyle önemli bir günde, sözlerime, Türkiye'mizin maruz kaldığı, maruz kalmakta uzunca bir süredir devam ettiği acı olayları terennüm etmekle ve kınamakla başlamak istemezdim.

Dünden itibaren ve dün gece Sivas'ımızda cereyan eden olaylar gerçekten bir kere daha, hem bizim hem milletimizin yüreğini kanatmıştır.

Çok taze olan bu olayda, herhangi bir değerlendirmeye, herhangi bir şekilde bir adalet terazisi kurup, şu anda bir haklı-haksız tefrikine gitmeye gerek görmüyorum, doğru da bulmuyorum; olayın sıcaklığı halen devam ederken bu konuya girmek istemiyorum. Ancak, böyle bir olayın sonucunda 35 vatandaşımızın Hakkın rahmetine kavuşmasından dolayı duyduğum üzüntüyle beraber, “acaba, bu olayın oluşmasında herhangi bir yönetsel tedbirsizlik veya aksaklık var mı?” diye düşünüyorum ve yeni Hükümetimizden, bu konuda, en kesin, en acil araştırma yapmasını ve tedbirleri bir an evvel almasını; sadece bunu da değil Yüce Meclisimizin bu acı ve önemli olaylar karşısında, İktidarıyla, muhalefetiyle grubu olanıyla, olmayanıyla İttüğüümüze göre bir komisyon teşkil ederek, Türkiye'yi dilhun eden, huzursuz eden; içeride ve dışarıda Türkiye Cumhuriyetinin varlığına yöneltmiş bu hareketler karşısında bir belirli asgari mutabakat ve uzlaşmayı tespit etmeye de çağırıyorum.

Biraz sonra geleceğim terör konusunda, bu hususa biraz daha açıklık getirmeye çalışacağım.

Değerli arkadaşlarım, değerli konuşmacı arkadaşlarımı dinlemeden evvel, ben hazırladığım konuşmada tahminlerimden dolayı sanki Sayın Erbakan ve Sayın Baykal'ın, meseleyi bir hükümet programı çerçevesinde değil de, şu anda Meclisimizi sureti katiyede ilgilendirmeyen bir kısım noktalara çekmek isteyeceklerini bilmiş gibi - ferasetimizden, yeteneğimizden dolayı değil; arkadaşlarımızın tavrına alışageldiğimizden dolayı - bir hazırlık yapmıştık.

Buradaki bir kısım yanlışları düzeltmek lazım. Hem Sayın Baykal hem Sayın Erbakan Türkiye'nin bu kadar önemli ortamında ve zamanında otuz yıldan beri Türk demokrasisine altın harflerle geçecek bir büyük değişimden sonra, Türkiye'nin meselelerini bir tarafa bırakıp da, Başbakanımız ve değerli Genel Başkanımızın, hiç de bu Meclisi sureti katiyede ilgilendirmeyen, Türkiye Cumhuriyetinin politikasına, ekonomisine bir milim faydası bulunmayan, bir kısım, enfüsi, detayla ilgisi olmayan bir biçimde eleştirilerini duymaktan da büyük üzüntü duydum.

Evvela, Sayın Baykal, yanlış... Bir 133'üncü madde vardı, Anayasanın 133'üncü maddesi... ve bütün grupların da iştirak ettiği bir ana fikir vardı, "devlet tekeli televizyonda ve radyoda kalsın" diye;

Herkes bunda ittifak haline gelmedi mi? Geldi. Bu konuda ondan evvel gruplar birkaç defa görüşmedi mi? Görüştü. Bunun aksine fikir söyleyen oldu mu? Olmadı.

MUSTAFA PARLAK (Rize) — Meydan okumanın ne gereği vardı?

ALİ ŞEVKİ EREK (Devamla) — Meydan okumanın gereğini de söyleyeceğim, acele etme... (ANAP sıralarından "oylamaya niye gelmediniz?" sesleri, gürültüler)

BAŞKAN — Arkadaşlar, lütfen dinleyelim...

ALİ ŞEVKİ EREK (Devamla) — Onu da söyleyeceğim.

BAŞKAN — "Söyleyeceğim" diyor arkadaşlar; dinleyin, söyleyecek herhalde...

TEMEL GÜNDOĞDU (İstanbul) — Aynı hatayı tekrar ediyorsun. Niye tahrik ediyorsun?

ALİ ŞEVKİ EREK (Devamla) — Efendim, işin safahatını da anlatacağım, söyleyeceğim, merak etmeyiniz. Zaman yettiğinde sizlere cevap vereceğiz. Ben tahrik de etmiyorum. Müsaade edin, söyleyeceğim.

Yeni Genel Başkan, seçilince, genel başkanlık yansında da kamuoyuna deklare ettiği gibi, Sayın Genel Başkanımız, gayet nazik ve latif bir biçimde ve siyasi arenada normal olan, alışılacagelmış bir üslupla, "buyurun, gelin, beraberce 133'üncü maddeyi değiştirelim. Hadi, sizi Mecliste bekliyoruz" dedi.

ANAP'lı arkadaşlarımla itirazlarını anlıyorum; bundan menfi not aldınız, bunda notu düşürdünüz, onun için heyecanlanıyorsunuz! (DYP sıralarından alkışlar, ANAP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Arkadaşlar, dinleyelim lütfen...

ALİ ŞEVKİ EREK (Devamla) — Sayın Baykal, Sayın Genel Başkanım, bu "hodri meydan"ı fevkalade güzel bir üslupla söylediğinde Başbakan değildi, bir Genel Başkanı; söylediği de siyasi platformda en güzel bir siyasi çıkıştı. (ANAP sıralarından, "Ooo" sesleri)

Bunların bu Mecliste, bu ortamda müzakere edilmesi Türkiye'nin yararına değil arkadaşlar; söylendiği için cevap veriyoruz.

Değerli Erbakan Hocamız, "efendim, ikibuçuk aydır Türkiye hükümete. Niye ayak sürüdüünüz, niye geç kaldınız?" gibi, akılları ve izanları sarsan bir ithamda bulundu.

MEHMET GEDİK (Bursa) — Sayın Erek, Türkiye yanıyor...

BAŞKAN — Dinleyelim arkadaşlar.

ALİ ŞEVKİ EREK (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, pek tabii, muhalefet partilerinin liderlerinden - saate baktım - Sayın Baykal, konuşmasının tam 35 dakikasını Sayın Çiller'e hasretti, değerli Erbakan da, konuşmasının 25 dakikasını Sayın Çiller'e hasretti; Çiller'in politikasına hasretmedi, bir kısım meselelere hasretti.

Onlar bunu söyleyince, biz onu cevapsız bırakmayız arkadaşlar, biz de gereğini söyleyeceğiz.

Sayın Özal Hakkın rahmetine 17 Nisanda kavuştı; - Allah gani gani rahmet eylesin - 16 Mayıs'ta, Türkiye Büyük Millet Meclisi, tarihinde ender rastlanan bir biçimde, hür demokratik iradesi ve oylarıyla Cumhurbaşkanını seçti; Sayın Demirel'i Cumhurbaşkanı seçti.

Değerli arkadaşlarım, biz, kanunlar ve tüzüklerle bağlıyız. Doğru Yol Partisi'nin Genel Başkanlık makamı 16 Mayıs'ta boşalmıştır. Siyasi Partiler Kanununa ve Doğru Yol Partisinin Tüzüğüne göre, Doğru Yol Partisi, 45 gün zarfında olağanüstü kongresini toplayıp Genel Başkanım seçmekle mükellef olduğu halde, 16 Mayıs'tan 25 gün sonra, - 13 Haziranda - Genel Başkanını seçmiş; bırakınız işi uzatmayı, arkasından, Genel Başkanımıza Hükümet kurma görevi verilmiş ve en kısa sürede, o 45 gün içinde, Türkiye Büyük Millet Meclisinin önüne Hükümet Programını sunarak, müzakere eder safhaya gelmişizdir. Dolayısıyla, Doğru Yol Partisinin ye onun liderinin bu konularda kesinlikle bir ayak sürümesi söz konusu değildir.

Sayın Genel Başkanımız, Başbakanımız, şüphesiz ki, kendilerine yöneltilen eleştirilere cevap verecektir; ama, ben, Grubun temsilcisi olarak, söylenenleri ve suçlanan Genel Başkanıma karşı yapılan hareketi, geçersizliğinden, gerçek dışılığından dolayı kınıyorum. Türkiye Cumhuriyetinin önüne sunulan altın tabaktaki, Türkiye'nin bu ortamında, içeride ve dışarıda gurur duyacağı, iftihar edeceği bir büyük demokrasi icabını ve bir büyük demokrasi şölenini, Doğru Yol Partisi olarak gerçekleştirmekten dolayı da Türk demokrasisini, demokrasi tarihini kutluyoruz, söylenen sözleri de kınıyoruz ve reddediyoruz. *(DYP sıralarından alkışlar, ANAP sıralarından gürültüler)*

Değerli milletvekilleri, Sayın Baykal "beyaz sayfa" dedi; onu da söyleyeyim. Tabii, burada bu sözler zabıtlara geçiyor, bundan sonra konuşacak arkadaşlarımız konuşurlarken dikkat etsinler; etmezlerse ben söylerim, benden sonra da Sayın Yılmaz gelecek, o da söyleyecek, ileride yine biz söyleyeceğiz; burası kürsü... Benim vaktim var, söyleyeceğim şeyleri bu zabıtlara geçirmek mecburiyetindeyim.

Evet, yepyeni bir beyaz sayfa açıldı. Biz bunu hiçbir zaman inkâr etmedik, katiyen... Ne Genel Başkanımın, ne bizim milletvekillerimizin ağzından böyle bir laf çıkmadı: Yalnız, yepyeni bir dönem, yepyeni bir aşama olduğu için, yepyeni bir defter ve beyaz sayfa açıldı. Yoksa, Anadolu'da bir söz vardır: "Aslını inkâr edene harâmzade derler." Demokrat Parti, Adalet Partisi, 10 günlük Büyük Türkiye Partisi ve Doğru Yol Partisi, zindanlardan çıkan Doğru Yol Partisi, yasaklardan gelen Doğru Yol Partisi, geçmişinden geleceğine kadar yapılan bütün hatasına, sevabına ve icraatına sahiptir; merak etmeyiniz! *(DYP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Türkiye'ye, yaptıklarımızı her şartta, her ortamda savunmaya devam ederiz; ama, şu anda gerçekten yepyeni bir dönemin, yepyeni bir çağın sayfalarını açıyoruz ve bu sayfaları açarken de, bu beyaz yaprak, biraz sonra söyleyeceğim gibi, sadece kendimizi değil, herkesi ilgilendiriyor. Türkiye Cumhuriyetinin Büyük Millet Meclisinde bulunan bütün partilerin, bütün liderlerin, Türkiye'nin bir numaralı konusu, hayati konusu olan terör hakkında, bir asgari müşterekte birleşmesi gerek-

tiğine dair tüm sözcülerin konuşmalarına aynen iştirak ettiğimi tekrarlayarak terör konusuna girmek istiyorum.

Değerli milletvekilleri, biraz evvel burada konuşan Sayın Gürkan'ın ve benden evvel konuşan Sayın Bilget'in, Hükümet Programı konusundaki bir kısım tavsiyelerine ve eleştirilerine karşı, "nasıl olur da Koalisyon ortağının Grup Başkanvekili Hükümet Programını böyle eleştirebilir?" yahut "nasıl olur da, Doğru Yol Partisi, şu Programın şu eklentisi olsaydı, şu doğru olsaydı" der?" gibi bir serzenişinizi algıladık. Yani, "yapamaz, mutlak surette buraya tabidir, aynen milimi milimine, noktası noktasına, virgülü virgölüne kabul etmek" gibi bir anlam çıkar ki, bu, demokrasi kaidesi olmaz. Bu Hükümet bizim Hükümetimizdir, sonuna kadar arkasındayız destekleyeceğiz, yapacağı her icraatın da sahibi ve sorumlusu olacaktır.

Terör konusunda şunu söylemek istiyorum...

MEHMET GEDİK (Bursa) — Neyi anlatmak istiyorsun?

ALİ ŞEVKİ EREK (Devamla) — Dinlersen, şimdi söyleyeceğim...

MEHMET GEDİK (Bursa) — Ortağına sor, ortağına.

BAŞKAN — Değerli arkadaşlar, dinleyelim, "anlatacağım" diyor efendim.

HALİT DUMANKAYA (İstanbul) — 50 kişi dinliyor, 50 DYP milletvekili dinliyor seni...

BAŞKAN — Siz devam edin Sayın Erek.

ALİ ŞEVKİ EREK (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, bugün Türkiye'mizin içinde bulunduğu durum, her şeyden evvel, yeni değil, artı, bugün Türkiye'mizin içinde bulunduğu durum, inanınız şu kürsüde söz söylerken bile, lafın gelişinden dolayı çok hafif bir tebessümü gerektirmeyecek kadar da ciddidir.

YAVUZ KÖYMEN (Giresun) — Öbür tarafa söyle, öbür tarafa...

ALİ ŞEVKİ EREK (Devamla) — Bu konuda, Anayasamıza göre, Hükümetimiz birinci derecede sorumlu, iktidar olarak biz birinci derecede sorumluyuz. Ancak, bugün terör meselesinin, her şeyden önce, bir numaralı mesele; artı, Türkiye'nin hayatı meselesi; artı, Türkiye'nin kalkınmasını engelleyen bir mesele; artı, Türkiye'nin huzuruna saplanan bir mesele; artı, Türkiye'nin iç ve dış düşmanlarının, Türkiye'ye bir saldırısı ve buna yerilecek ismin de, terörden öteye, Türkiye'nin çökertilmesi, Türkiye'nin parçalanması, Türkiye'nin batırılması operasyonu olduğunu, 60 milyonun önünde ve Türkiye Cumhuriyetinin huzurunda tekrar etmek gibi, ruhumun haykırışını dile getirmek istiyorum.

Değerli milletvekilleri, böyle bir önemli ortamda, Sayın Mesut Yılmaz'ın, Hükümet Programının okunmasından sonra, 3 Haziran 1991'de, o zamanki muhalefet partisi liderinin Programı eleştirdiğinde, söylediği çok tarihi cümleler var; o tarihi cümlelerde şunlar ifade ediliyor: "Bu terör meselesi, partilerüstü bir meseledir. Bu terör meselesi, Türkiye'nin, olmak veya olmamak kadar hayati bir meselesidir. Bu terör meselesi halledilmeden, Türkiye'nin kalkınmasını, Türkiye'nin büyümesini sağlamakta çok büyük engellerle karşılaşacağımızın bilinmesi lazımdır. Ne yapalım? Yapacağımız şey şu: Gerçekleri tespit etmekte birbirimize yardımcı olalım."

Değerli arkadaşlarım, esasında Türkiye’de bir büyük noksanlık var. Eğer biz buna dâhilssek, biz de kendimizi bunun içerisine koyuyoruz; Türkiye’de insanlarımız, maalesef, bir hoşgörü, bir sevgi fukarası haline geldi. Evet, birbirimizi sevmeye, birbirimizi saymada, birbirimizi hoşgörüyle karşılamada fevkalade kıskancız. Hâlbuki İslâmiyet’in şartı da bu değil. Hâlbuki, Türkiye’nin bugünkü şartlarında bizim en çok göz önünde tutacağımız konu, hangi düşüncede olursak olalım, hangi etnik kökenden gelirsek gelelim, hangi zihniyeti taşırsak taşıyalım; inanalım, inanmayalım, bu vatan üzerinde yaşayan 60 milyonun, aynı ananın karnından doğmuş-çasına kardeş olduğumuz, ne düşünürsek düşünelim, birbirimize sevgi ve saygıyla yaklaşmamızın, Türkiye Cumhuriyetinin - hele bu ortamda - en çok ihtiyaç duyduğu bir fazilet olduğunu ifade etmek istiyorum. Burada söylemek istediğim şey budur. (DYP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Yanlış anlaşılmasın; yani “birbirimize hoşgörüyle bakacağız, şefkatle bakacağız, bir millî mutabakat sağlayacağız, en azından, anayasal asgari müştereklerde buluşacağız” derken, bununla “birbirimizi eleştirmeyelim, birbirimizin yanlışlarını söylemeyelim” mi demek istiyorum? Hayır, katiyen, haşa, ne münasebet! Yanlışlar, hatalar, eleştiriler, en ağır, en ciddi biçimde ortaya konabilir; ama, bu kadar ağır bir ortamda, ihtiyaç duyulan bir manevi faziletin, herkesin iştirak ettiği bir manevi faziletin söylenmesinde bir kere daha fayda mülâhaza ediyorum.

MEHMET GEDİK (Bursa) — Siz onu Koalisyon ortağınıza söyleyin. Koalisyon ortağınızla hâlâ balayındasınız!

M. RAUF ERTEKİN (Kütahya) — Önce siz partizanlıktan vazgeçin birlik ve beraberliğimizi sağlamak için.

BAŞKAN — Dinleyelim arkadaşlar...

ALİ ŞEVKİ EREK (Devamlı) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; protokolümüzün tespit ettiği, Birinci Koalisyon Hükümetimizin de ortaya koyduğu hayati ilkeler var. Bu hayati ilkeler Anayasamızda da ifadesini bulmuştur, protokolümüzde de ifadesini bulmuştur, şu anda da Hükümet Programımızda yerini almış bir büyük kavrayıcı, şemsiyeci sözleri katiyen aklımızdan çıkarmamamız lazım. Bu maddelerin altında, başka manalara, başka telmihlere yer vermemek lazımdır. Koalisyon Protokolü ve Hükümet Programı, Türkiye Cumhuriyetinin ana temellerini Programın daha birinci sayfalarında gayet net bir şekilde ifade etmiştir. Ne demiştir? “Millet iradesinin üstünlüğüne inanıyoruz. Hâkimiyet kayıtsız şartsız millete aittir. Devletin resmi dili, bayrağı, simgeleri, sınırları ve Türkiye Cumhuriyetinin hükümlerlik hakları, her türlü tartışmanın dışındadır. Türkiye Devleti, ülkesiyle ve milletiyle bölünmez bir bütündür. Ülkemizin bölünmez bütünlüğü tartışılmaz. Bu ilkeler sonuna kadar savunulacaktır, savunulmaya da devam edilecektir.” (DYP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

RASİM ZAİMOĞLU (Giresun) — Savunmayan kim?

HALİL İBRAHİM ÖZSOY (Afyon) — Herkesin vatandaşlık görevi...

ALİ ŞEVKİ EREK (Devamla) — Değerli milletvekilleri, bu tespitleri söylemeye, anlaşıyor ki, sizler gerek görmüyorsunuz; ama, gerek gören arkadaşlarımız için bunları tekrarlamada ve zapta intikalde fayda var.

MEHMET GEDİK (Bursa) — Ortağınıza söyleyin, bize değil.

ALİ ŞEVKİ EREK (Devamla) — Ortağımız da, Allah’a bin şükür, aynıyla, bu ilkeleri, gayet net ve açık şekilde kabul ediyor, imzasını basıyor. Hiç merak etmeyin, hiç endişe etmeyin...

Değerli arkadaşlarım, bugün terör konusunda gerçekten ciddi mutabakata ihtiyaç var. “Bunu durdurmak için neyi yapmamız lazım? Bir şey vereceksek, neyi vermemiz lazım; bir şey vermeyeceksek, neyi vermememiz lazım?” Bunların müşahhas olarak gayet açık şekilde ortaya konması lazım. Asgari müştereklerde bu işin adını koyalım, Bunun için, Anayasayı değiştirmek isteyen mi var; değiştirecekse, halktan gücünü alır, Anayasayı değiştirir, biz o Anayasaya göre hareket ederiz; yok, o Anayasayı değiştiremeyeceksek, o Anayasayı benim Partim, sizin partiniz değiştiremeyecekse ve bu Anayasa bu haliyle kalacaksa, o zaman herkesin, bu Anayasaya virgülüne kadar uymak mecburiyetini duyması lazım. “Arkadaş, ben şu esası kabul etmiyorum” diyenin, bu Anayasanın değiştirilmesi için gerekli gücü toplaması lazım. Her şeyden evvel, bu ilkede bir mutabakata varalım. Mevcut Anayasanın, biraz evvel de okuduğum, ana maddelerine göre, şu anda Türkiye’nin huzurunu kollamakta ve yerine getirmekte mücadelemize devam edeceğimiz tabiidir. Bu konuda kararlı olan değerli Hükümetimizi de her zaman desteklediğimizi, bir kere daha açıkça söylemek lazım.

Değerli arkadaşlarım, sizlere ve Türkiye’ye şöyle bir örnek vermek istiyorum: Şüphesiz ki, bin yıllık tarihiyle Türkiye bir büyük mozaik; o mozaik, iftihar kaynağı, yoğrulmuş, hamur olmuş. “Efendim, et, tırnaktan ayrılır mı?” diyorlar. Et ve tırnak benzetmesi hafif. Et parçası, kılcal damarlar birbirinden ayrılır mı, bir et ayrılır mı, bir parça ayrılır mı? Et ve tırnak, çok hafif kalan bir unsur. Hepimiz, 60 milyon olarak, bu memleketin çocuğuyuz. Bir ev nasıl yapılır? Bir ev, çimentodan olur, tuğladan olur, tahtadan olur. O ev hâsıl olduğunda, çimento, “ben başımı alıyor gidiyorum”, tuğla, “ben başımı alıyor gidiyorum” dediği anda, bu ev çöker. Artık, çimento, tuğla, tahta, tavan, bir ev olarak ortaya konmuştur, bunun adı 1923’te konmuştur, Anayasa koymuştur; bu evin tabelasında, “Türkiye Cumhuriyeti” yazar, bunun içinde yaşayan insanlar da 60 milyon, kardeş olan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarıdır. (DYP sıralarından alkışlar) Onun için, dünyaya ve Türkiye’ye bir kere daha ilan ediyorum: Bu evin tavanını, tahtasını, çimentosunu veya tuğlasını birbirinden ayırmayalım. Buna kimsenin gücü yetmez; ama, analar ağlıyor, vicdanlar kanıyor ve Türkiye yıllardan ve yıllardan beri, şu anda söylemek istemediğim -belki hepimizin dahil olduğu - bir kısım sebeplerden dolayı bugünlere uzanıyor. Kolay değildir, Sivas’ta hiç bir sebepten, bir yok sebepten 35 vatandaş ölmüştür ve yine güneydoğuda, evlerinden, ocaklarından uzak, sadece vatanlarını korumak için, sadece bayrağını, dinini, imanını, namusunu, haysiyetini, bizatihi oradaki vatandaşlarımızı korumak için kahramanca çarpışan ve Allah’ın binlerce rahmetinin üzerlerinde olduğu o sevgili yavrucaklar can veriyorlar.

Sevgili arkadaşlarım, Türkiye, bu huzursuzluğa, bir büyük saldırıya, bu büyük çökertme hareketine daha uzun müddet tahammül edemez.

MEHMET GEDİK (Bursa) — Ne yapacak?

ALİ ŞEVKİ EREK (Devamla) — Ne yapar? Ne olur? Bunu hep beraber, elbirliğiyle yapacağız. Türkiye, terörü, kendisine çelme atan, kendisini yıkmaya ve parçalamaya çalışan, içerdeki ve dışarıdaki düşmanlarının ekmeğine yağ sürecektir bu hareketi önlemeye mecburdur; sadece biz değil, hepimiz mecburuz.

AHMET FEYZİ İNCEÖZ (Tokat) — Çekiç Güç’le mi?

ALİ ŞEVKİ EREK (Devamla) — Gayet tabii, birinci sorumlu Hükümet ve onun destekçisi partiler; ama, mutlaka ve mutlaka, birbirinin ayrılmaz parçası olan Türkiye Büyük Millet Meclisinin değerli üyeleri; sırayla, bütün vatandaşlarımız, bütün halkımız bundan sorumludur.

AHMET FEYZİ İNCEÖZ (Tokat) — Çekiç Güç ile mi yapacaksınız?

ALİ ŞEVKİ EREK (Devamla) — Doktor, Çekiç Güç konusu üç dört gün önce konuşuldu. Eğer kafan almadıysa, zabıtlara bir daha bak, oku! (*DYP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar*)

AHMET FEYZİ İNCEÖZ (Tokat) — Bizim kafamız aldı; ama, sizinki almıyor!

MUSTAFA BAŞ (İstanbul) — Siz Çekiç Güç’ün süresini emirle uzattığınız için kafanızın çalışmasına da gerek yok.

BAŞKAN — Müdahale etmeyelim.

ALİ ŞEVKİ EREK (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, Hükümet Programımızın diğer maddelerine; desteklediğimiz, itina gösterilmesini istediğimiz, ilave yapılmasını istediğimiz, genişletilmesini beklediğimiz kısımlarıyla birlikte, diğer konularına geçerek sözlerime devam etmek istiyorum.

RASİM ZAİMOĞLU (Giresun) — Yarım saattir konuşuyorsun, Programdan tek kelime yok!

ALİ ŞEVKİ EREK (Devamla) — “Adalet mülkün temelidir” özdeyişiyle, Programımızda, Adalet Bakanlığını ilgilendiren, adalet mekanizmamızı ilgilendiren fevkalade isabetli hükümler var. Evvela, bunu çok uygun gördüğümüzü, gerçekten, Anayasamızın üç erkenden biri olan adalet organımızın ve mekanizmamızın; hâkimiyle, savcısıyla ve adalet personeliyle, içinde bulunduğu bir kısım problemlerden artık soyutlanması ve bir an evvel oturdukları postun gereğinin yapılması kanaatini taşıyoruz.

Hükümet Programında, adalet personelinin, hâkim ve savcılarımızın durumlarının iyileştirilmesi; adliye binalarının ve bilhassa teknik araç ve gereç donanımının çağın şartlarına uygun hale getirilmesini olumlu buluyoruz. Keza, Basın Yasa Tasarısı, Çocuk Mahkemeleri Yasa Tasarısı, Güvenlik Soruşturması Yasa Tasarısı, İnfaz Yasa Tasarısı ve Cezaevleri Yasa Tasarısının, günün şartlarına uygun olarak, görüşülmek üzere sevk edildiği Millet Meclisimizden bir an evvel çıkmasında bir büyük fayda mülhaza ettiğimizi söylemek isterim.

Değerli arkadaşlarım, bizim devrimizde de, sizin devrinizde de bu cezaevleri konusu hep problem olagelmıştır. Hükümet Programında, cezaevlerinin problem olmasını engelleyecek tip cezaevlerinin yapımına geçilmesi konusunda bir kısım tedbirlerin alındığını görmekten gerçekten memnunuz. Esasında şunu anlıyorum; bir cezaevi yapımının öngörülmesi ve o cezaevi yapımı dolayısıyla böyle bir tedbirin Hükümet Programına konulması hoş bir şey değil ama, Türkiye'nin şartları gereği böyle bir ihtiyacın karşılanması da uygun olur ve Hükümet, Programında bu yönde isabetli hareket etmiştir diyoruz.

Değerli arkadaşlarım, milli savunma ve milli istihbarat konusunda, Hükümet Programımızda olumlu yaklaşımlar var.

Milli İstihbarat, bir devletin, “ben devletim” diyen bir mekanizmanın en önemli organlarından biridir. Bakınız, Türkiye nerelerden geldi, nerelere gitti...

Değerli arkadaşlarım, 1980 yılı 12 Eylülü ile biz tam 11 yıl geride kaldık. Bu 11 yıl geride kalmamıza tahammülün bir sebebi, bir ölçüsü şu idi: “biz bu kadar ezildikimize, biz bu kadar horlandığımıza, biz bu kadar dışlandığımıza göre, acaba, Türkiye Cumhuriyetinin yararına olan bir kısım hareketler düzenleniyor mu, demokratik kurallar içinde, bizim beceremediğimiz, devletin ve milletin eksiklikleri acaba yerine getirilmiyor mu?” diye, bu horlanmışlığımızın ve ezilmişliğimizin tesellisini bulmaya çalıştık. Fakat, heyhat, 1980'den itibaren geçen bu 11 yıl zarfında, her türlü araç gereç zaviyesinden, milli istihbarat açısından, sınırların güvenliği açısından, gönlümüzün istediği aşamaların tamamen ihmal edildiğini görmekten sıkılıyoruz.

M. RAUF ERTEKİN (Kütahya) — Elini vicdanına koy be!

ALİ ŞEVKİ EREK (Devamla) — Hükümet Programında, Milli İstihbarat Teşkilatımızın, Türkiye Cumhuriyetinin devletine yakışır ve onun ayakta kalmasını sağlayacak can daman görevini yapabilmesi için gerekli teçhizatla desteklenmesini uygun bulduğumuzu belirtmek isterim.

Askerliği kısaltan kanun kesinleşti. Birinci Koalisyon Hükümetimiz, askerlik konusunda yepyeni bir düzenleme getirdi ve fevkalade de isabetli oldu.

Milli savunmasını ve ordusunu ihmal eden ülke olamaz. Ordumuz caydırıcılığını en üst düzeyde muhafaza etmeye mecburdur; Türkiye Cumhuriyeti de, Türkiye Büyük Millet Meclisiyle, Hükümetiyle, milletiyle, Türkiye Cumhuriyetinin bekçisi, ıftihar kaynağı Ordusunun çağdaş düzeyde hareket kabiliyetini haiz bir biçimde, tüm çağdaş donanım ile donanmasını temin etmeye mecburdur. Bu konuda, özellikle silah üretimi bakımından, alınacak her türlü tedbiri, her türlü finansmanı desteklediğimizi ifade etmek isterim.

ŞABAN BAYRAK (Kayseri) — Silahlar yüzde 94 dışarıdan geliyor.

ALİ ŞEVKİ EREK (Devamla) — İyi ya! Hükümetimiz de “yerli silah üretimine hız verelim, onu destekleyelim” diye Programına almış. *(RP sıralarından alkışlar)*

MUSTAFA BAŞ (İstanbul) — Görelim, görelim...

ALİ ŞEVKİ EREK (Devamla) — İnşallah...

Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; eğitim, gençlik, spor, aile ve kadın... Bana göre, gene Türkiye'nin şahdamarı olan konulardan biri, eğitim.

YUSUF NAMOĞLU (İstanbul) — Ama, Programda yok!

ALİ ŞEVKİ EREK (Devamla) — Programda var, herhalde okumadınız.

YUSUF NAMOĞLU (İstanbul) — Sayın Erek, Spor Bakanlığı yaptınız ama, spordan bir şey yok Programda.

BAŞKAN — Değerli arkadaşlar, müdahale etmeyin, müzakerenin akışını önlemeyin. Devam edin Sayın Erek.

YÜCEL SEÇKİNER (Ankara) — Eski bakan olarak, Programda sporun da olduğuna inanıyor musunuz?

ALİ ŞEVKİ EREK (Devamla) — Sayın Namoğlu, değerli kardeşim, “eğitim, spor, kadın, genç” dedim. Dur bakalım, eğitime geçeceğim, onları da anlatacağım. Ben “eğitim” dedim sen birden spora atladın. Söyleyeceğim... Niye bu kadar acele ediyorsun?

BAŞKAN — Sayın Erek, siz dinlemeyin kimseyi, geçin efendim, devam edin.

ALİ ŞEVKİ EREK (Devamla) — Yani, hakemlik de geçti artık, acele etme...

BAŞKAN — Sayın Erek, karşılıklı konuşmayın lütfen.

ALİ ŞEVKİ EREK (Devamla) — “Eğitim, ana damarlardan biri” dedik değerli arkadaşlarım. Her şeyden evvel, Birinci Koalisyon Hükümeti ve onun değerli üyeleri gibi, aynı şeyi, yeni Koalisyon Hükümetimizin de devam ettirmesini diliyor, özellikle istiyoruz.

M. RAUF ERTEKİN (Kütahya) — Yandık o zaman...

MUSTAFA BAŞ (İstanbul) — İLK SAN ne olacak?

ALİ ŞEVKİ EREK (Devamla) — Hem gayri safi milli hâsılaya oran itibarıyla hem konsolide bütçe ödenekleri itibarıyla konsolide bütçede - fonlar hariç - yüzde 22 nispetinde bir tahsisatı, gayri safi milli hâsılaya göre de yüzde 4 nispetinde bir bütçe tahsisatını, 70 trilyonu geçen bir bütçe tahsisatını Milli Eğitim Bakanlığına aktarmakla şunu yapmıştır: Bugüne kadar, Türkiye Cumhuriyeti tarihinde milli eğitime ayrılan paraların en fazlası ayrılmıştır; artı, altıncı beş yıllık planın ulaştırılması lazım gelen hedeflerine, Birinci Koalisyon Hükümetimiz, iki yıl zarfında, en çok yaklaşan bir performansı göstermiştir. Hangi bazda? İlkokullaşma bazında, üniversiteleşme bazında ki, yüksekokul bazında, yüzde 9 örgün eğitimle beraber tamamı yüzde 16'ya gelmiştir.

RASİM ZAİMOĞLU (Giresun) — İLK SAN bazında?

ALİ ŞEVKİ EREK (Devamla) — Altıncı Beş Yıllık Planın hedefi yüzde 15 idi. Devlet Planlama Teşkilatının rakamlarına göre, biz bunu yüzde 1 geçmiştik. İlkokullaşma oranında, aşağı yukarı aynı seviyeyi muhafaza ediyoruz. Liseleşme bazında yüzde 43 ile plan hedefini egale etmiş durumdayız.

M. RAUF ERTEKİN (Kütahya) — İLK SAN?

ALİ ŞEVKİ EREK (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, eğitimin manevi tarafına geleceğim.

Sayın Başkanım, onun cevabını da vereceğim; ama, arkadaşşıma yanlış bir şey söylemekten buradan değil de, milletimin huzurunda içtinap ediyorum. Gözlüklü arkadaş devamlı...

BAŞKAN — Sayın Erek, siz cevabınızı verin.

ALİ ŞEVKİ EREK (Devamla) — Hani, ben altında falan kalmam da!

BAŞKAN — Siz cevabınızı verin. Cevabınızın İçtüzük hükümlerine uygun olsun, başka birşey yok. Siz hep vaat ediyorsunuz. Devam edin konuşun.

TEMEL GÜNDOĞDU (İstanbul) — Söyleyin, söyleyin...

M. RAUF ERTEKİN (Kütahya) — İLK SAN'dan bahset biraz...

ALİ ŞEVKİ EREK (Devamla) — Aruzuyu umumi üzerine bahsedeyim, hay hay; Programda yok ama...

BAŞKAN — Sayın Erek, karşılıklı konuşmayalım; siz söyleyin söyleyeceğinizi.

TEMEL GÜNDOĞDU (İstanbul) — İLK SAN soruldu, söyleyin.

ALİ ŞEVKİ EREK (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, İLK SAN konusunda her şey berrak, müfettişlerin raporları var, her şey açık. (ANAP sıralarından "Oo" sesleri) Sorumlu kimse, kim ne yaptıysa açığa çıkar, merak etmeyin. Bulabildiğiniz, sadece İLK SAN. Yapmayın, şimdi konuyu değiştirmeyelim. Cumhuriyet savcılıklarına 118 dosya verildi. Bunların 76'sı hakkında dava açıldı. Şu anda 27 trilyonluk bir dava bağımsız yargı organlarının önünde. Yapmayın arkadaşlar...

TEMEL GÜNDOĞDU (İstanbul) — Mugalâta yapmayın!

BAŞKAN — Sayın Erek, siz devam edin.

ALİ ŞEVKİ EREK (Devamla) — Değerli milletvekilleri, özellikle...

SÜLEYMAN HATİNOĞLU (Artvin) — Savcı mısınız siz?

MEHMET GEDİK (Bursa) — Her şey şeffaf, her şey açık!

BAŞKAN — Değerli arkadaşlarım, müsaade eder misiniz?

ALİ ŞEVKİ EREK (Devamla) — ...2'si vakıf üniversitesi olmak üzere 23 üniversitenin ve 2 yüksek teknoloji okulunun açılması, Türkiye'nin, üniversite çağına gelmiş ve fakat üniversite tahsili yapamayan gençlerine bir büyük imkân sağlamıştır. Böylece, Türkiye Cumhuriyeti, 55 üniversiteye sahip olmuştur.

Burada şu söylenebilir: Bu üniversitelerin, bu fakültelerin acaba - bilinen, bir İstanbul Üniversitesi, bir Ankara Üniversitesi gibi - donanımı tamam mı? Değerli milletvekilleri, bu Batıda da böyledir, bizde de böyle olacaktır; üniversite, gürbüz bir çocuk olarak doğar; onu, el bebek, gül bebek büyüteceksiniz, tahsisatını vereceksiniz, fakülte sayısını artıracaksınız. Kaldı ki, şu anda faaliyete geçen ve geçmek üzere bulunan bu 25 üniversitemiz, gerçekten, Türkiye'mizin ihtiyaç duyduğu bir büyük gereksinimi ve bir büyük ihtiyacı karşılamaktadır.

MUSTAFA BAŞ (İstanbul) — Gereksinim mi, ihtiyaç mı?

ALİ ŞEVKİ EREK (Devamla) — İki beraber.

Değerli arkadaşlarım, benim burada, eğitim konusunda, değerli milletvekillerimize ve değerli yeni Hükümetimize şu hususları belirtmek isterim; önemli olduğu için belirtmek isterim: Eğitim sadece maddeden ibaret değildir; eğitim, sadece okumadan ibaret de değildir, sadece öğrenmeden ibaret de değildir. Bugün, eğitimi, maddi kalıpları içinde mütalaa etmemiz bizi yanıltır. Bununla şunu demek istiyorum: Eğitim, hem maddi hem manevi donanım verebilecek şekilde ilerlemelidir. Eğer biz, sadece, kuru kuruya bilgi vermekle yetinmeyip, o çocuğun damarlarını, ruhunu bedenini ve aklını manevi değerlerle donatırsak, faziletli olur, geçmişini bilir, geçmişiyse geleceği arasında köprü kurabilir, milli örfüne, âdetine sevgiyle ve saygıyla yaklaşır, inansın veya inanmasın, sevgisini ve hoşgörüsünü eksik etmez. Tarihini bilir bir milli şuuru kazanmış olmanın; bu memleketin, toprağını, vatan-daşını, doğusunu, güneyini, kuzeyini, nereden gelip nereye gittiğini, nerelerden, hangi badirelerden kurtulduğunu, Hakkâri ile Edirne arasına nasıl sıkıştığını, bu güzel vatani nasıl muhafaza etmek gerektiğini bilmenin; velhasıl manevi duyguları sonuna kadar öğrenmenin gerekliliğine inanıyorum.

Bu yapılmıyor mu; yapılıyor. Yalnız, milli eğitimi sadece okuldan ibaret görmek lazım değerli milletvekilleri. Milli eğitim, okul, artı ev - yani anne ve baba - artı çevre...

Çevre konusunda, benim şu anda çare bulmakta zorlandığım bir kısım etkilenmeleri Yüce Heyete sunmayı bir görev bilirim, özellikle genç dimağlara, özellikle yetişme çağındaki çocuklarımızda, özellikle rüştünü ispat etmemiş genç nesilde, bir kısım yazılı ve sözlü yayın organlarının neşriyatının menfi bir etki yaratmadığını iddia edersek, yanılırız. Bu konuda, özellikle TV yayınlarındaki, bu çocuklarımızı ve gençlerimizi yanlış yollara, yanlış izlenimlere sürükleyebilecek, had, dini aşan, hududunu aşan programlara belirli bir çözüm bulmakta fayda mülâhaza ettiğimi ifade etmek isterim. Artı, bugünkü ortamda, gençliğimizi tehdit eden bir diğer tehlike, eğer sahip çıkılmazsa, eğer okul-aile ve çevre işbirliği sağlanamazsa, eğer manevi faziletler onlara enjekte edilmezse, eğer Allah korkusu olmaz bir duruma düşürürlerse, özellikle uygun olmayan ölçüde alkol, sigara ve kötü alışkanlıkların da, mevcut toplumumuzu, özellikle genç neslimizi sarsma yolunda olduğunu huzurunuzda belirtmek istiyorum.

Değerli milletvekilleri, Türkiye Cumhuriyeti genç bir nesle sahiptir. Bugün nüfusumuzun yüzde 70'i 35 ve 35 yaşın altındadır, yüzde 60'ı 25 ve 25 yaşın altındadır, genç bir nüfusa sahibiz.

Şimdi, spor konusunda...

YUSUF NAMOĞLU (İstanbul) — Programda yok.

ALİ ŞEVKİ EREK (Devamla) — Programımızda var, bir paragraf olarak var. Var; ama, ben de, sizlerle beraber, çok kıymetli, değerli Başbakanıma, çok sevgili, değerli kardeşlerime özellikle sporun ana unsurları olan: 1. Tesis, 2. Araç ve gereç, 3. Spor adamı yetiştirme, 4. Sağlık ve beslenme şartlarının iyileştirilmesi. 5. Futbol Federasyonunda olduğu gibi, diğer federasyonlarda da demokratik usullerin öngö-

rülmesinin, bu Programdaki çalışmalara eklenmesini, aflarına sığınarak önermekte fayda mülâhaza ediyorum.

Sayın milletvekilleri, bugün Türkiye’imizde bir başka sorun özörlöler sorunu-
dur. Kesin rakamı bilinmemekle beraber, Türkiye’imizde...

YÜCEL SEÇKİNER (Ankara) — 6 milyon...

ALİ ŞEVKİ EREK (Devamla) ... 7 ila 8 milyon arasında özörlö bulunduğu-
nu, bu konuda araştırma yapan kurum ve kuruluşlar bildiriyor. Bir müddet evvel
Türkiye Büyük Millet Meclisinde özörlölerle ilgili fevkalade kapsamlı bir araştırma
raporu ortaya konuldu.

Değerli arkadaşlarım, özörlöler konusunda bilhassa iki noktaya dikkat çekmek
istiyorum: Özörlölerin eğitimi nispetinde, henüz Altıncı Beş Yıllık Planın hedefle-
diği nispete gelemedik. Şu anda özörlölerin ancak yüzde 4’ünü eğitime imkânına
sahibiz. Bunun yeterli olduğunu iddia edemiyoruz. Tabii, her söylediğimiz sözün
arkasında mutlaka bir kaynak yaratımı yattıyor.

Bu kaynak ve finansman meselesini inşallah halledeceğiz, buna da bir açıklık
getireceğiz.

Ancak, ben, yeni ve değerli Hükümetimize ve onun çok değerli Başbakanına
şu istirhamda bulunmayı bir görev telakki ediyorum: Mevcut statüye göre, gerek
kamu kuruluşlarında, gerek özel kuruluşlarda istihdam ettikleri personelin yüzde
2’si nispetinde özörlöyü kullanma mecburiyeti var. Bu nispet artırılabilir - çünkü
özörlö nispeti önemli ölçüde fazla - yüzde 4’e çıkabilir, yüzde 5’e çıkabilir, en azın-
dan yüzde 3’e çıkabilir; artı, bu uygulamayı yapmayan kamu veya özel kuruluşlara
da bir müeyyide, yani yaptırım getirilmesinde herhalde bir fayda mülâhaza edile-
cektir.

Değerli arkadaşlarım, Doğru Yol Partisi ve SHP’nin kurduğu, bu Koalisyon Hü-
kümetinin Programında, üzerinde önemle durulan ve bir kısım yenileştirmeleri de
içeren sağlık konusuna geliyorum.

Sağlık konusu, biliyorsunuz, Türkiye’mizin çok önemli konularından biridir.
Her ne kadar muhalefetteki arkadaşlarımız, başından beri, bu yeşil kartı fevkala-
de horladılar ve önemsemedilerse de, yeşil kart, bugün, fakiri fukarasıyla, Türkiye
Cumhuriyetinde 1 milyona yakın vatandaşımıza, bütçeden ayrılan 1 trilyon liraya
yakın parayla, fevkalade süper bir hizmet vermeye devam etmektedir. (ANAP sıra-
larından gürültüler)

HALİL İBRAHİM ÖZSOY (Afyon) — Üniversite hastanelerinde geçmiyor!

ALİ ŞEVKİ EREK (Devamla) — O yeşil kartla, eskiden hastanelere gidip de
“paran yoksa öl” muamelesine tabi olan nice fakir fukara vatandaş, hastanelerimiz-
de, Hazinesinden ödenen parayla fevkalade üst seviyede tedavi olmaya devam etmek-
tedirler. (ANAP sıralarından gürültüler)

HALİL İBRAHİM ÖZSOY (Afyon) — Sen bir de git hastaneleri gör!

M. RAUF ERTEKİN (Kütahya) — Hastanelere gitmiyor musunuz?

BAŞKAN — Dinleyelim arkadaşlar... Bağırmayın. Aksini de siz söylersiniz. Burası kürsü, söylüyor...

HALİL İBRAHİM ÖZSOY (Afyon) — Kapı dışarı ediliyorlar. Elinde kartla sırada ölüyorlar, daha kötü duruma düşüyorlar.

BAŞKAN — Değerli arkadaşlar, ne, söylediğiniz anlaşılıyor ite de, radyo ve televizyona geçiyor sesiniz; boşu boşuna nefes tüketiyorsunuz! Dinleyin hatibi...

Sayın Erek, buyurun.

ALİ ŞEVKİ EREK (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Sağlık Bakanlığının, Dünya Bankasıyla beraber yaptığı iki büyük önemli proje var. Bunlardan birisi büyük ölçüde tamamlanmış olup, ikincisi de tamamlanma aşamasındadır.

Bakınız, bir büyük emekle yapılan birinci projeye Mardin, Diyarbakır, Sivas, Yozgat ve Tokat illerimiz, sağlık ocağı, hastane, sağlık evi ve sağlık araç ve gereci bakımından Dünya Bankasıyla yapılan işbirliğiyle önemli şekilde donanımına kavuşmuştur.

MUSTAFA BALCILAR (Eskişehir) — O proje yeni değil, on sene evvel hazırlandı.

BAŞKAN — Değerli arkadaşlarım, müsaade edin, şu müzakereleri selamtle götürüyoruz, sakın olun.

Sayın Erek, son 5 dakikanızı kullanıyorsunuz, buyurun.

ALİ ŞEVKİ EREK (Devamla) — Değerli milletvekili arkadaşlarım, Birinci Koalisyon Hükümeti, birinci projede büyük mesafe kat etti. İkinci Koalisyon Hükümetimiz de, ikinci sağlık projesini inşallah en kısa zamanda tamamlayacaktır. Çok ilkel durumda aldığı projeyi bugün oturtmuş ve uygulanabilir hale getirmiştir. Burada, bu projenin kapsamına giren illeri zikretmeyi bir vicdani görev telakki ediyorum: Erzurum, Erzincan, Kars, Ağrı, Iğdır, Ardahan, Tunceli, Elazığ, Bingöl, Hakkâri, Malatya, Van, Muş, Bitlis, Şanlıurfa, Batman, Şırnak, Adıyaman, Artvin, Gümüşhane, Bayburt ve Kahramanmaraş illerimiz, ikinci sağlık projesiyle, inşallah beş yıl zarfında ve 5 trilyon lira harcedilmek suretiyle hastane, sağlık evi, sağlık ocağı araç ve gereç ihtiyacını halledecektir. Bir büyük başarıdır, yardımcı oluyoruz, destekliyoruz. (ANAP sıralarından gürültüler)

HALİL İBRAHİM ÖZSOY (Afyon) — Sağlık ocaklarının yüzde 70'i kapalı, açmadınız, çalıştırmadınız...

M. RAUF ERTEKİN (Kütahya) — Yeni iller ne oldu? Hepsi yalan!

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen... Buyurun devam edin Sayın Erek.

ALİ ŞEVKİ EREK (Devamla) — Sayın Başkanım, arkadaşlarımdan telaşını anlıyorum; telaşlarının temelinde bir şeyler var...

Sayın milletvekilleri, özellikle, köy hizmetleri, elektrifikasyon, içme suyu ve asfaltlama konusunda önemli aşamalara gelinmiştir. Buradaki rakamlarda, kimin, ne zaman, nerede ye ne yaptığı ortadadır. Önemli olan köylümüzün dertlerinin bitirilmesidir.

MUSTAFA BALCILAR (Eskişehir) — Siz ne kadarını yaptınız?

ALİ ŞEVKİ EREK (Devamla) — Şunu söylemek istiyorum: Şu anda köy içme suları bazında nispetimiz yüzde 75-76 civarındadır. Türkiye Cumhuriyeti en kısa sürede köy içme suyu problemini, yüzde 25 bakiyeyi de bitirmek, halletmek mecburiyetindedir. 2000’li yıllara, 1996 yılına Türkiye, içme suyu olmayan bir köyle girmeyi istemiyor; siz de istemiyorsunuz, biz de istemiyoruz. Bu konuda bütün kaynaklarımızı harekete geçirme ihtiyacındayız.

Değerli arkadaşlarım, tarım konusunda hiç kimse merak etmesin, affına sığınarak söylüyorum, Sayın Baykal, Hükümet Programım yanlış anlamış. Yok, öyle sübvansiyonu kaldırmak; yok, Amerika’nın, Avrupa’nın, AET’nin sübvansiyon tatbik ettiği bir ortamda sübvansiyonu kaldırmak.

Söz konusu değildir, yanlış anlamışsınız. (ANAP sıralarından gürültüler)

MEHMET GEDİK (Bursa) — Başbakanınız söyledi.

BAŞKAN — Arkadaşlar dinleyelim.

ALİ ŞEVKİ EREK (Devamla) — Hükümet Programında...

BAŞKAN — Arkadaşlar, sayın konuşmacı, Programı savunuyor ve İktidar Partisinin bir ortağının sözcüsüdür elbette. Siz özeleştiriyeye alıştınız, arkadaşımız savunuyor diye kızılıyorsunuz. Öbür iki ortak, iki sözcü özeleştiriyeyi yaptı, onlara birşey demediniz!

MEHMET GEDİK (Bursa) — Yalan söylüyor ama, Sayın Başkan.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Şevki Erek.

ALİ ŞEVKİ EREK (Devamla) — Sayın milletvekilleri, Hükümet Programımızın ve Sayın Başbakanımın ifade ettiği husus şu: Siz, evvela, Türkiye’nin tarım politikasında, çiftçiyi ve köylüyü rahat ettirecek, onun daha bol kazançlı hale gelmesini sağlayacak yeni bir ortamın yaratılmasını, yeni bir organizasyonun yapılmasını, düşünmüyor musunuz? Amerika Birleşik Devletleri yüzde 2, yüzde 3 çiftçi nüfusuyla, dünya üretimine katkıda bulunuyor; bunu böyle sağlıyor.

Biraz evvel konuşan arkadaşlarımız söylediler, bugünkü nüfusumuzla, bu kadar önemli bir meseleyi hâlâ hafife almanıza üzüldüyorum, bu kadar hayati bir meseleyi hafife almanıza üzüldüyorum.

Kimse sübvansiyonu kaldırmaz, kaldıramayız, hele Doğru Yol Partisi hiçbir zaman kaldırmaz. Bizim karnımızı köylümüzün doyurduğunu biliyoruz. Biz, köylünün, esnafın, orta hallinin partisiyiz, orta direğin hakiki partisi biziz. Biz onlara kıyar mıyız? (DYP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

İBRAHİM HALİL ÇELİK (Şanlıurfa) — Çiftçiyi öldürdünüz...

BAŞKAN — Sayın Erek, sözlerinizi bitirmenizi rica ediyorum, zamanınız dolmuştur.

ALİ ŞEVKİ EREK (Devamla) — Baş üstüne Sayın Başkanım, bitiriyorum.

Değerli arkadaşlarım, burada söylenmek istenilen şu: Tarımda gerçeklere daha uygun ve radikal tedbirlerle bir iyileştirmenin arayışındır esas olan. Çiftçinin evladı-

nı işe koymadıktan sonra, çiftçinin aile kazancını teminata almadıktan sonra, sübvansiyonun kalkması katiyen söz konusu değildir.

Değerli arkadaşlarım, çiftçi, şu iki yılda verilen taban fiyatlarıyla peşin olarak ücretini almıştır ve enflasyonun üzerinde verilen fiyatlarla enflasyona ezdirilmemiştir.

MEHMET SEVİGEN (İstanbul) — Süt kaç para, biliyor musun?

ALİ ŞEVKİ EREK (Devamla) — Burada, trafik ve belediyeler konusunda ve özellikle dış politikamız, Kıbrıs, Bosna-Hersek faciası ve Azerbaycan meseleleri konusunda, şüphesiz, Grubumun fikirlerini arz etmek istiyordum; ama, gerçekten, Türkiye'mizin meselelerinin genişliği bana bu imkânı vermedi. Sırf Sayın Başkanımın ikazını yerine getirmek üzere; artı, geride kalan konuların şu iki üç dakikaya sığmasının imkânı olmadığına şuuru içinde Yüce Meclise ve milletime şunu söylemek isterim:

Sayın milletvekilleri, Tansu Çiller ve onunla beraber mücadele eden Doğru Yol Partisinin mümtaz temsilcileri, Türkiye Cumhuriyeti demokrasisine örnek olacak bir kongre, bir demokrasi şöleniyle bu işi Türkiye Cumhuriyeti tarihine işlemişlerdir, bir... (ANAP sıralarından “Yağla, yağla”, “Yalım Erez, Yalım Erez” sesleri)

Bizim yağa filan ihtiyacımız yok.

BAŞKAN — Sayın Erek, lütfen...

ALİ ŞEVKİ EREK (Devamla) — İkincisi, ortaya çıkan bu durum, sadece Doğru Yol Partisinin gururlanması ve iftihar etmesi gereken bir durum değildir. Bana göre, içeride ve dışarıda, eğer biz, yaptığımız bu büyük devrimle bir büyük cıgırla, bir büyük yeni sembolle, Atatürk Cumhuriyetinin, içeride ve dışarıda, “bu böyle olur” imajının gerçeğini, artı puanını, bize verdiği avantajı hesap edemiyorsak; eğer, bize altın tabak içinde sunulan ve büyük fırsatı kullanmanın kadrini bilemiyorsak ve eğer, bu kadir ve kıymet bilme, yalnız ve yalnız Sayın Tansu Çiller için değil, Türkiye Cumhuriyeti ve hepimiz için olduğunun şuuruna varamıyorsak, benim bu konuda söyleyeceğim başka bir şeyin olmaması lazımdır.

Doğru Yol Partisi, demokrasiyi, milimine kadar, hiç kimseye nasip olmayacak, hiçbir partiye nasip olmayacak şekilde, Grubunda, kongresinde icra etmiş, şerefle, Koalisyon Hükümetini, Programıyla beraber çıkarmıştır.

Sevgili Başkanımı, laf atmalarına rağmen, tedirgin olduklarını hissettiğim muhalefette bulunan kıymetli, değerli ve aziz arkadaşlarımı ve şu anda ekranları başında bizi sabırla dinleyen, söyleyeceklerimizin ancak birini söylemiş olduğumuzu kabul etmelerini rica ettiğim benim aziz ve sevgili vatandaşlarımı, sevgi ve saygılarımla selamlarken, Doğru Yol Partisi ve SHP Hükümetine gönülden onay vereceğimizi ilan ve ikrar ediyorum.

Sağ olun. (DYP, SHP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Erek.

Değerli arkadaşlar, şimdi söz sırası, Anavatan Partisi Genel Başkanı Sayın Mesut Yılmaz'da.

Buyurun Sayın Mesut Yılmaz. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, ayakta alkışlar)

ANAP GRUBU ADINA A. MESUT YILMAZ (Rize) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Yüce Heyetinizi ve televizyonları başında bu görüşmeleri izleyen bütün vatandaşlarımızı, Anavatan Partisi adına saygıyla selamlıyorum.

Dün Sivas’ta meydana gelen çok üzücü olaylardan ötürü, milletimize başsağlığı diliyorum.

Burada bu Hükümet Programı üzerindeki görüşmeleri, bundan 20 ay önce, bizim, iktidarı Birinci Koalisyon Hükümetine bıraktığımız günkü şartlarda yapabilmeyi çok arzu ederdim; ama, ne yazık ki, bugün o şartların çok uzağındayız ve - gelin hep birlikte itiraf edelim - çok daha kötü bir noktadayız. (DYP sıralarından “sana göre öyle” sesleri)

Peki, size göre daha iyi bir noktadayız. (DYP sıralarından gürültüler)

HÜSEYİN BALYALI (Balıkesir) — Sen kötü rüya görmüşsün!

BAŞKAN — Değerli arkadaşlar...

Sayın Yılmaz, devam edin siz.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Bakın, 20 aydan beri, bu kürsüye gelip de, daha, taziye, başsağlığı, geçmiş olsun dileklerimi sunmamı gerektirmeyen hiçbir gün olmadı ama, gene de, üç gün önce Programını Meclisimize sunan İkinci Koalisyon Hükümetine başarılar diliyorum.

Belki, Anamuhalefet Partisi olarak bu Hükümete başarı dilememizi yadırgayanlar çıkabilir; ancak, unutulmamalıdır ki, Hükümet, aslında yeni bir Hükümet filan değildir; bundan önceki Koalisyon Hükümetinin devamıdır; yani, aslında 20’nci ayını dolduran bir Hükümettir. Tükendiğini anlayınca, makyaj tazeleyip, siyasi ömrünü uzatmaya çabalayan bir Hükümettir. (ANAP sıralarından alkışlar)

AHMET SAYIN (Burdur) — Senin yaptığın gibi!

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Gerçi bu Hükümet, “işe yeniden başlıyorum, yeni bir defter açıyorum” gibi birtakım ifadelerle, kendisini geçmişin sorumluluğundan kurtaracağını ummaktadır ama, milletten aldığı siyasi desteği yenilemeden bunu yapabilmesi, siyaseten mümkün değildir.

Ayrıca, bizim de, ardındaki bunca ayıba rağmen, çiçeği burnunda bir iktidar rolü oynamasına izin vermeye hiç mi hiç niyetimiz yoktur.

20 Kasım 1991 tarihinden bugüne kadarki başarısızlıkları, bu Hükümetin ilk seçimlerde bozguna uğraması için zaten yeterli olacaktır; ama... (DYP sıralarından gürültüler)

HÜSEYİN BALYALI (Balıkesir) — Rüya görüyorsun sen!

BAŞKAN — Siz devam ediniz Sayın Yılmaz, siz devam ediniz... Muhavere haline getirmeyelim konuşmayı... Devam edin siz Sayın Yılmaz. Sayın Yılmaz, lütfen... (DYP sıralarından gürültüler)

Değerli arkadaşlar, ciddi bir müzakere yapıyoruz; Parlamentomuz, vatandaşlarımızın önünde bir sınav veriyor... Oturun yerinize!

Devam edin efendim.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Sayın milletvekilleri, Birinci Koalisyon Hükümetinin başarısızlığı, bu siyasi iktidarı zaten seçimlerde mahkûm edecektir; ama, korkarım ki, İkinci Koalisyon Hükümetinin başarısızlığı, sadece kendisinin değil, devletimizin temellerini de tahrip edebilecektir, esasen etmeye de başlamıştır. *(DYP sıralarından gürültüler)*

AHMET SAYIN (Burdur) — Rüzgârdan korkuyorsun anlaşılan!

HÜSEYİN BALLYALI (Balıkesir) — Onun mimarı sizsiniz.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Sayın milletvekilleri, bana laf atmayı bırakın da, etrafınıza bir bakın... *(DYP sıralarından gürültüler)* Türkiye gemisi su alıyor... *(DYP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Sayın Sayın, lütfen...

AHMET SAYIN (Burdur) — Onlar bağırıyorklar Sayın Başkan. Bağırın dışarı çıksın. *(DYP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Değerli arkadaşlar, müzakereyi bu saate kadar getirdik. Müzakere gayet seviyeli biçimde sürüyor.

Sayın Yılmaz, siz devam edin.

Herkes sakın olsun; devletimizin meselelerini konuşuyoruz. Buyurunuz.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Sayın milletvekilleri, Türkiye gemisi su alıyor. Dışarıda su alıyor, içeride su alıyor, ekonomide su alıyor... Ülke bir yangın yerine dönmüş... Bu Hükümetin atanmasından bugüne kadar geçen bir haftada, evet sadece bir haftada, ülkede terör olaylarında, toplu olaylardan ölenlerin sayısı 200'e varmış... Olaylar bütün yurda yayılıyor... Bir gün, 1980'den beri huzur içinde yaşayan Antalya'da; öbür gün, "asayiş berkemal" diye olağanüstü hal bölgesinin dışına çıkarılan Elazığ'da; dün, Sivas'ta, Mardin'de...

"21'inci Yüzyıl Türklerin asrı olacak" diye diye geldiğimiz şu noktadaki halimize bir bakın! Bu tabloda iyi olan ne var? Bu tabloda, övünç duyacağınız, sahip çıkacağınız ne var? Ve unutmayın, şu anda biz burada bu görüşmeleri, Hükümeti protesto etmek için eylemlerini Meclise taşımaları polisler tarafından engellenen memurların yürüdüğü bir ortamda yapıyoruz.

HÜSEYİN BALLYALI (Balıkesir) — Yangına arazözle gidiyoruz; ama, arazözde akaryakıt var!

BAŞKAN — Devam edin efendim, devam edin siz.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Sayın milletvekilleri, olayların bizi bugün getirdiği bu noktada, bu Hükümet Programını tartışmanın fazla bir anlamı olduğuna inanmıyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

ALİ ESER (Samsun) — O zaman hiç konuşmayın.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Hele böyle telaş içerisinde, çalakalem hazırlanmış, bir güvensizlik, bir düzensizlik ve bir inançsızlık eseri olan, kendi Gruplarının bile ancak yarısının desteğini almış bir Hükümet Programının, Türkiye'nin sorunlarına çözüm olacağı düşünmek abesle iştigalden ibarettir.

RAHMİ ÖZER (Çanakkale) — O espriyi anlayamamışsınız siz.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Türkiye'nin sorunu, hükümet programı değil, Türkiye'nin sorunu, hükümet boşluğudur.

Koalisyon Hükümeti, evvela, bütün teşhislerinin yanlış çıktığını, ülkede her şeyin; ama her şeyin, 20 ay öncesinden çok daha beter olduğunu, Türkiye'yi, içinde çırpındığı bir kum havuzuna döndürdüğünü itiraf etmek zorundadır. Yanlıştan dönmenin birinci koşulu, yanlışını bilmektir.

Sayın milletvekilleri, bir hükümetin, sadece Meclisten güvenoyu alması yetmez. Hükümetlerin, aynı zamanda milletin güvenini kazanmaları gerekir. Şimdi, her gün terör nedeniyle onca insanın öldüğü, yolların kesildiği, araçların yakıldığı, 800'e yakın faili meçhul cinayet dosyasının bulunduğu, şu anda 1.400 okulun kapalı olduğu... (DYP sıralarından "tatil sebebiyle" sesi)

BAŞKAN — Efendim dinleyin...

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — ...bir sene boyunca kapalı olduğu, bütün eğitim yılı boyunca kapalı olduğu, 1.400 okul talebesinin eğitim hizmetinden yararlanmadığı bir ülkede, Hükümet yetkililerinin, papağan gibi, her gün çıkıp, devletin, "topluluğne başı kadar her yerde hakim olduğunu" söylemeleri karşısında, milletin, bu Hükümete güven duyabilmesi mümkün müdür?

Geçtiğimiz günlerde Van'da bir otel yangını oldu... Akşam haberlerinde, yeni Hükümetin Sözcüsü ile, Olağanüstü Hal Bölge Valisi, arka arkaya ekrana çıktılar... Hükümet Sözcüsü, bu olayın kesinlikle bir sabotaj olmadığını ifade etti, muhtemelen elektrik kontağından çıktığını söyledi; hemen arkasından çıkan Bölge Valisi, bu olayı yapanların insanlıktan nasibini almamış kişiler olduğunu söyledi ve olayda yaralanan bir kişinin televizyona verdiği bir mülakat var, orada da, benzin dökülmek suretiyle yangın çıkarıldığı ifadesi var.

Şimdi, devleti temsil eden kişilerin birbirinden bu kadar kopuk oldukları bir ülkede, milletin Hükümete güvenebilmesi mümkün mü? Yani, devlette bu kadar kopukluk olabilmesi mümkün mü?

Dün Sivas'ta meydana gelen olaylar, bugün bu görüşmeleri de gölgeleyen olaylar; bize gelen bilgilere göre, ciddi surette araştırılmaya muhtaç olaylardır. O olaylarda devletin valisinin hatalı olup olmadığı ciddi surette araştırılmalıdır. Eğer - bize gelen bilgiler istikametinde - devletin valisi, yüzde 99'u Müslüman olan Türkiye'de, halkımızın dini duygularını rencide eden, dini değerleriyle alay eden bir konuşmacıya karşı tepkisiz kalmışsa; milletin, o valinin devletine güvenmesini bekleyemezsiniz. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar, RP sıralarından alkışlar)

İBRAHİM GÜRSOY (İstanbul) — Valinin ne yapması lazım, ne yapacak?

URAL KÖKLÜ (Uşak) — İnsanlar inançlarını söyleyince, adam mı öldürmek lazım!

BAŞKAN — Sayın Köklü, değerli arkadaşlar, dinleyiniz. Burası soru-cevap yeri değil; kürsüdeki hatip, iradesini beyan ediyor, konuşmasını yapıyor... Sizin de hatiplerinizi konuştu...

Devam ediniz Sayın Yılmaz.

İBRAHİM GÜRSOY (İstanbul) — Hayır, vali ne yapmalıydı?

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Şiddetin her türüne, her ortamda, her koşulda karşıyız. Bu ülkede, fikir özgürlüğüne bizden daha saygılı, hiçbir zümreyi, hiçbir partiyi tanımıyorum. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Ama, fikir özgürlüğünün halkımızın mukaddes değerleri için kullanılmasına hiçbir şekilde kayıtsız kalamayız. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

İBRAHİM GÜRSOY (İstanbul) — Vali ne yapmalıydı? İstismar etmeyin olayı! (ANAP sıralarından, “terbiyesiz herif” sesi)

BAŞKAN — Sayın Gürsoy...

İBRAHİM GÜRSOY (İstanbul) — Terbiyesiz babandır! “Terbiyesiz” diyenin, babası terbiyesizdir!

BAŞKAN — Sayın Gürsoy, lütfen... Müzkareleri takip edelim... (Gürültüler)

Efendim, rahat olun, sakın olun, dikkatle dinleyin müzakereyi. Devam edin Sayın Hatip.

İBRAHİM GÜRSOY (İstanbul) — Olaylar istismar edilmesin, lütfen!

BAŞKAN — Efendim, dinleyin. Meclis bir karar vermiyor; müzakere yapıyoruz...

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Sosyaldemokrat Halkçı Parti sözcüsü Sayın Gürkan, Türkiye’nin bugün karşı karşıya bulunduğu olaylar karşısında artık devletin yetmezliğinden söz etmiştir. Bu, çok acıklı bir ifadedir. Bu ifadeye katılmıyorum. Türkiye’de devlet güçlüdür; Türkiye’de millet, devletine bağlıdır. Bütün mesele, milletin güvenini, devletin gücünü seferber edecek hükümeti bulmak meselesidir. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Sayın milletvekilleri, Türkiye’nin çok yönlü bir komplo karşısında olduğu inkâr edilmez bir gerçektir. Şimdi, dışarıdan desteklenen bu çok yönlü komploya, dün Sivas’ta meydana gelen olaylarla, çok üzücü, ama aynı zamanda çok düşündürücü yeni bir boyut eklenmek üzeredir.

Buna hep birlikte karşı çıkmalıyız. Paniğe kapılmamıza gerek yoktur; devleti güçsüz göstermeye hakkımız yoktur. Bu devleti güçlü yapacak olan, işte bu Meclis’tir. Bu devleti çalıştıracak olan bu Hükümet’tir. Bu Hükümet yapamazsa, çaresini bu Meclis düşünecektir. Bu Meclis çaresini bulamazsa, o zaman millete gidilecektir. Ama, “devlet bu işin üstesinden gelemez” diye, burada çözüm bulmak için görevlendirilmiş insanların, çözümle mükellef olan partilerin sözcülerinin, gelip, milletin

karşısında böylesine bir sorumsuzluk içerisinde bu ifadeleri kullanmalarını mazur görebilmek mümkün değildir. (ANAP sıralarından “bravo” sesleri, alkışlar)

Sayın milletvekilleri, maalesef, bu Hükümet Programı, Türkiye’nin bugün içinde bulunduğu gündemden kopuk bir hükümet programıdır. Yani, bugün Türkiye’nin karşı karşıya bulunduğu sorunların hiçbirisi, ama hiçbirisi için bu Hükümet Programında elle tutulur, uygulanabilir, somut çareler önerilmiş değildir, getirilmiş değildir.

AHMET SAYIN (Burdur) — Sen anlamamışsan ne yapalım! (ANAP sıralarından gürültüler)

YÜKSEL YALOVA (Aydın) — Terbiyeli konu! “Anlayamamışsın” ne demek?

BAŞKAN — Dinleyelim arkadaşlar; muhavere yok...

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Sayın milletvekilleri, gayem polemik yapmak değil. Bu ülke hepimizindir, bu ülke bizimidir. Hükümetler gelir gider; hükümetlerin yaptıkları olur, yapamadıkları olur. Her gelen hükümetin görevi daha iyisini yapmaktır. Her hükümet, bir önceki hükümetin hatalarını düzeltmekle görevlidir. Elbette hükümetler de hata yaparlar; ama, hükümetlerin hata yapmamaları gereken alanlar vardır ve hükümetlerin yapmamaları gereken hatalar vardır, işte dış politika bunların başında gelir.

Dış politikada yapılan ve uyanlara rağmen düzeltilmeyen hataların sonuçlarının, ülkenin geleceğine yansıyacağını bilmezlikten gelmeye hiçbir hükümetin hakkı yoktur. Dünya değişir, dünyadaki denklemler değişir, fakat dışpolitika, her zaman, her yerde ve her koşulda milli olmak zorundadır. Başka türüsünü düşünmek, ülkeyi, ne zaman ve neye mal olacağı öngörülemezcek badirelere sokar. Ülkeyi bu badirelere sokan hükümetlerin, kasıtlı veya iyi niyetli olduklarına bakılmaksızın tarih önünde veballeri olur.

Birinci Doğru Yol Partisi - SHP Hükümetinin, her fırsatta bu kürsüden yaptığımız uyarılarımıza kulak tıkamayı hükümet olmanın şanından sayarak “tarihi kavşak, değişim, küreselleşme, dünyayla kucaklaşma; dünyayla beraber yürümek” gibi sloganlarla uyguladığı, tarih bilincinden, fikir bütünlüğünden, hedeften yoksun, kişiliksiz dış politikanın, Türkiye’yi yirmi ayda her alanda getirdiği nokta, maalesef bugün artık gözler önündedir. Kendimizi kandırabilmemiz, istesek de artık mümkün değildir ve çok üzülerken ifade etmeliyiz ki, DYP-SHP iktidarının dış politikada sergilediği -kötü demiyorum, zayıf demiyorum- hazin icraatın acısını, yaralarımız soğuduğunda, milletçe daha da fazla hissedeceğimiz kuşkusuzdur.

Ben, hepsi milletimizin hafızasında çok taze olan birçok örnek üzerinde durup sözü uzatmak istemiyorum, ama bu kürsü benim değil, bu kürsü benim değil, bu kürsü milletin kürsüsüdür, isterseniz, gelin, milletimizin gözünün içine baka baka, yirmi ayda Ermenistan’a karşı izlediğiniz ileri görüşlü politikanın semerelerinden bahsedin, Azerbaycan’dan bahsedin, Kıbrıs’tan bahsedin; aklımız ermediği için (!) bizim anlayamamış olabileceğimiz başarılarınızı bize bir hatırlatın; bugüne kadar hiçbir cumhuriyet hükümetine nasip olmamış akılları nereden bulduğunuzu anlatın! (ANAP sıralarından alkışlar)

Sayın Dışişleri Bakanının, geçen gün bizi çok derin üzüntüye sevk eden bir ifadesi oldu. Milletimizin, Hükümetin Azerbaycan'daki son olaylar karşısında ortaya koyduğu kayıtsızlığa gösterdiği infial hakkındaki yorumu kendisine sorulunca, Sayın Dışişleri Bakanı, "Yeni bir Kıbrıs mı yaratsaydık!" diye tepki gösterdi.

Sayın milletvekilleri, şimdi, Azerbaycan'daki durumla, Kıbrıs'taki durum arasında, ne hukuki zemin bakımından ne de tarihi ve siyasi çerçeve bakımından en ufak bir benzerlik kurulamayacağını Sayın Bakana hatırlatmayı, kendisinin işgal ettiği makama saygısızlık addediyorum.

Esasen hiç kimsenin de, Azerbaycan'da girişilen darbenin geri çevrilebilmesi için Türkiye'nin askeri bir müdahalede bulunması gibi bir düşüncesi olmamıştır. Bir süre önce, Kelbecer'e yapılan Ermeni saldırılarında yaralananların taşınması için istediği iki tane sıhhiye helikopterini bile esirgediğimiz Cumhurbaşkanı Sayın Elçibey'in de böyle bir umudu olmamıştır. Türkiye'den beklenen şey ve bizim üzerinde durduğumuz konu, Azerbaycan'ın, demokratik seçimlerle işbaşına gelmiş meşru yönetiminin, işaretleri çok önceden alınan böyle bir gelişmeye meydan verilmemesi için, Ankara'ya, aylarca önce, hatta bir yıl önce ısrarla yaptığı çağırılardan cevapsız kalmasıyla ilgilidir. DYP-SHP İktidarının, Türkiye'nin stratejik çıkartan açısından da fevkalade önem arz eden Azerbaycan'ın meşru Cumhurbaşkanı'ndan gelen ısrarlı uyanlara, yardım çağırılmasına, tarihin mutlaka sorgulayacağı bir sorumsuzlukla kayıtsız kalması, yapılan darbeye zemin hazırlayan, darbecilere ve bunların arkasındaki güçlere cesaret veren en önemli faktör olmuştur.

Azerbaycan'da, ülkesinin bağımsızlığını ve toprak bütünlüğünü namusu sayan, hiçbir ülkeye karşı düşmanca emeller taşımayan, Türk olduğunu iftiharla söyleyen, Atatürk'ün gösterdiği uygarlık çizgisine inanmış, Türkiye'ye örnek gözüyle bakan meşru Cumhurbaşkanı Sayın Elçibey'in yönetimden zorla uzaklaştırılmasında, DYP-SHP Hükümetinin, meselenin özünü bir türlü kavrayamamış olmasıyla, zamanında yapmadıklarıyla ve diplomatik alanda da hâlâ yeterince yapmadıklarıyla sorumluluğu ve günahı vardır. Gelişmelerden, yalnız kardeş Azerbaycan'ın demokrasi ve bağımsızlığı değil, Türkiye'nin uzun vadeli meşru çıkartan da zarar görmüştür, görmeye de devam edecektir.

Şimdi, Sayın Başbakanı soruyorum; gelsin buraya, yirmi ay zarfında, diğer alanlarda, mesela Kıbrıs meselesinde, mesela Yunanistan'daki soydaşlarımızın durumunda ne gibi gelişmeler olduğunu, Hükümetin bu gelişmelerde nasıl bir katkısının bulunduğunu, burada açıkça milletin önünde ifade etsin.

Küreselleşme rüzgârı Türkiye'yi Somali'ye kadar götürmüşken, nasıl olup da yanı başımızda meydana gelen olayların, sırf topraklarımız kullanılmadığı için bizi ilgilendirmemesi gerektiğini belki anlayamayanlarınız olabilir; Sayın Başbakan onu da izah etsin ve Birinci Koalisyon Hükümeti sayesinde bir dünya devleti haline gelen Türkiye'nin, Bosna'daki planlı, programlı vahşetin durdurulması için neler yaptığını, ne kadar etkili olduğunu, bir de buradan, bir defa daha milletimize hatırlatsın.

Sayın milletvekilleri, sekiz ay önce, bütçe görüşmeleri sırasında, buradan bize; "Bosna için her şeyi yapıyoruz; yapmadığımızı iddia ediyorsanız, siz bize çare

önerin” diyen Sayın Dışişleri Bakanına, bu kürsüden, silah ambargosunun, eski Yugoslavya’dan ayrılan bütün ülkelere uygulanan silah ambargosunun, bugün sadece saldırganı koruyan, mazlumu cezalandıran bir uygulama olduğunu, bu ambargonun kaldırılması için Türkiye’nin girişimde bulunması gerektiğini ifade ettik, bu konuda Türkiye’nin öncülük yapması gerektiğini söyledik. Sayın Dışişleri Bakanı, o gün burada, tekrar tekrar söz almak suretiyle, Türkiye’nin bu alanda yapabilecek hiçbir şeyi olmadığını; çünkü, bu meselenin Güvenlik Konseyinin yetkisinde olduğunu, Türkiye’nin çabalarının sonuç veremeyeceğini ifade etti.

Şimdi aradan sekiz ay geçtikten sonra, Sayın Cumhurbaşkanı, Güvenlik Konseyi üyesi ülkelerin devlet başkanlarını teker teker aramak suretiyle, sekiz ay önce bizim bu kürsüye getirdiğimiz teklifi hayata geçirmeye çalışıyor; o ülkeleri, ambargonun kaldırılması için ikna etmeye çalışıyor; ama Hükümet, bu girişimi akıl edene kadar sekiz ay geçmiştir ve sekiz ayda 200 bin masum insan hayatını kaybetmiştir.

Peki, Batı Avrupa Birliğinde ikinci sınıf bir üyeliğe Türkiye’nin nasıl razı edildiğini, acaba milletimize anlatmak istemez misiniz? Yanı başımızda, Ortadoğu’nun yeniden şekillendirilmesi amacıyla sürdürülen kapsamlı müzakerelerde, hani, şu bölgesinde önder ülke durumuna getirdiğiniz Türkiye’nin, nasıl olup da kendisine Kanada kadar bile bir yer bulamadığını milletimize açıklamak istemez misiniz?

Bırakın dünyada veya bölgede etkinlik kazandırmayı, milli sınırlarımız içinde dahi hukukunu korumakta acze düştüğünüz Türkiye’miz, sizce bu kadar itilip kalmaya müstahak mıdır? Siz, “Türkiye’yi, elalemin şamar oğlanı gözüyle bakacağı bir devlet haline getireceğiz” diye mi millettten yetki istediniz? *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bütün bunları milletimize söylemeniz lazım. Aslında konu bundan çok daha fazladır. Bu kürsü milletin kürsüsüdür, ama yirmi aya sığdırmayı becerdiğiniz bu vahim tablonun bütün sorumluluğu, sizin üzerinizdedir.

Sayın milletvekilleri, dış politikada saflığa ve hayalciliğe yer yoktur. Dış politikayı, sadece, fotoğraf çektmekten, seyahat etmekten, misafir ağırlamaktan veya hut da telefon etmekten ibaret sanan anlayış, ülkeyi işte bu hale getirmiştir.

Uluslarının meşru hak ve çıkarlarına sahip çıkmakta tereddüt gösteren, halkını adeta başka ülkelerin tezleri doğrultusunda düşünmeye alıştırmaya çalışan siyasi heyetlerin yönettiği devletlerin, ne işbirliğinde, ne rekabette, ne de husumette ciddiye alındıklarının örneği yoktur. Hiçbir hükümetin de Türkiye’yi bu durumu düşürmeye hakkı yoktur.

Sayın milletvekilleri, maalesef, bu Hükümetin, yani Birinci Koalisyon Hükümetinin, Türkiye’yi yirmi ay zarfında içine düşürdüğü durum, sadece terörle, sadece iç güvenlikle, sadece dış politikayla sınırlı değildir. Aslında, yeni Hükümeti kurmakla görevlendirilen ve bugün Başbakan sıfatıyla Yüce Meclisimizin huzuruna gelen Sayın Tansu Çiller, âdeta kendisini, ondokuz ayı aşkın bir süre ülkenin yönetim sorumluluğunu taşımış olan Birinci Koalisyonun sorumluluğundan sıyırmaya, yepyeni bir defter açtığı, beyaz bir sayfa açtığı iddiasıyla bu sorumluluğu...

(*Bakanlar Kurulu sıralarından, Devlet Bakam Necmettin Cevheri'nin anlaşılmayan müdahalesi*)

YUSUF NAMOĞLU (İstanbul) — Sayın Bakan laf atıyor Sayın Başkan! Sayın Bakana yakışmıyor!

BAŞKAN — Devam ediniz Sayın Yılmaz.

Sayın bakanlar, lütfen laf atmayınız... Sayın Başbakan cevap verecektir. Buyurun Sayın Yılmaz.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Sayın Bakan, marifetinizi (!) kongrede gösterdiniz... Burası Meclis; burada daha ciddi olmanız lazım. (*ANAP sıralarından alkışlar*)

BAŞKAN — Sayın Yılmaz, devam ediniz... Ben takip ediyorum.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Sayın milletvekilleri, Sayın Çiller'in bu sorumluluktan sıyrılabilmesi ve kendisini yepyeni bir ümit olarak Türkiye'ye lanse edebilmesi mümkün değildir. Neden değildir? Birinci Koalisyon Hükümetinin, aslında en iddialı olduğu; fakat en başarısız olduğu alan ekonomidir. (*ANAP sıralarından alkışlar*)

Birinci Koalisyon Hükümeti Koalisyon Hükümetinin Programı da, Protokolü de burada, açar bakarsanız en somut vaatlerini, süreye bağlanmış vaatlerini ekonomi konusunda vermiştir; milletimize karşı kesin taahhütte bulunmuştur, enflasyon konusunda süre vererek taahhütte bulunmuştur; hatta bu süre hikâyesi, Koalisyonun kurulmasından önce başlamıştır. Sayın Tansu Çiller, 22 Mayıs 1991 tarihli, yani Koalisyonun kurulmasından altı ay önce bir gazeteye vermiş olduğu beyanatında “sekiz ayda düzeltiriz... Ekonomiyi 24 saatte kontrol altına alır, sekiz ayda da enflasyonu düşürürüz” diyor.

Sekiz ayda düzeltercekmiş! Sayın Çiller ondokuz ay ekonomiden sorumlu bakan olarak görev yapmıştır!

Aslında, bugünkü Hükümet Programında, âdeta bir enkaz gibi takdim edilen ekonomik miras, ekonomiden sorumlu Devlet Bakanı Tansu Çiller'in, Başbakan Tansu Çiller'e devrettiği mirastır. (*ANAP sıralarından alkışlar*)

MEHMET KÂZIM DİNÇ (Kocaeli) — Senin mirasın ne oluyor?

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — İsterseniz, şimdi, ekonominin bütün kalemlerine inip, bu iddiamızı delillendirmek mümkündür. Birinci Koalisyon Hükümetinin Programında ve Protokolünde, en çok sözü edilen sloganlara bir bakın: Denk bütçe... Yeni Hükümet Programında denk bütçeden bahsedilmiyor. Nasıl bahsedilsin ki, 53 trilyon lira olarak öngörülen 1993 yılı bütçe açığının 100 trilyon liradan az olmayacağını Sayın Başbakan, Hükümet Programında ikrar ediyor. Yılın yarısında, bütçe açığı, tahmini yüzde 100 sapma gösteren bir Hükümetin ekonomi politikasına güven duyabilmek mümkün müdür?

Peki, Sayın Çiller bundan şikâyet ederken, acaba kimi kime şikâyet ediyor? Yani, bu sapmanın sorumluluğu, acaba yirmi ay önce iktidarı kendisine devreden Anavatan İktidarında mıdır? (*DYP sıralarından “Evet” sesleri*)

MEHMET CEMAL ÖZTAYLAN (Balıkesir) — Sekiz yıldır o kadar çok çalışmışsınız ki bütçeyi yapamıyoruz!

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Bakın, yine Birinci Hükümet Programında yer alıp da, ikinci Hükümet Programında yer almayan ilkelerden bir tanesi, yolsuzluklarla mücadele. Acaba neden, bir düşündünüz mü?

“Dürüst devlet” de yok... Birinci Hükümet Programında var, İkinci Hükümet Programında yok. Acaba yeni Hükümet dürüst devlete gerek duymuyor mu? Acaba yeni Hükümet yolsuzluklarla mücadeleden vaz mı geçti? Yoksa, yeni Hükümetin yolsuzluklarla mücadeleden vazgeçmesine, bizim gündeme getirdiğimiz; ama, bugüne kadar hâlâ açıklığa kavuşturulmamış olan, daha doğrusu milletin gözünde çoktan açıklığa kavuşturulmuş olup da, devlet tarafından hâlâ üstüne gidilmemiş olan yolsuzlukların mı etkisi var? (ANAP sıralarından alkışlar)

MEHMET KÂZIM DİNÇ (Kocaeli) — Yolsuzlukları siz yaptırmışsınız.

HÜSEYİN BALLYALI (Balıkesir) — Bunlara, “tereyağı gibi, su üstüne çıkmak” derler.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Birinci Koalisyon Hükümetinin Programında ortaya konan hedeflerden bir tanesi, enflasyonun 500 günde yüzde 10’a çekileceğiydi. Sayın Çiller, Koalisyon Hükümetinin kurulmasından bir ay sonra, İstanbul’da sanayicilerle yaptığı bir toplantıda, “eğer 1993 Nisanında enflasyon tek rakama inmezse, gelip benden hesap sorun” demişti.

AHMET SAYIN (Burdur) — Turgut Özal ne dedi? “Yüzde 10’a indireceğim” demedi mi?

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Sayın milletvekilleri, altı ay sonra, Türkiye’de sebze-meyve fiyatlarının düşmesi neticesinde, yani üreticinin sefaleti sonucunda, enflasyon 5-10 puan düşünce, Sayın Çiller çıkıp, “İşte, enflasyonu biz böyle düşürürüz” dedi. Bugün Türkiye’de enflasyon, bizim bıraktığımızdan yüksektir.

M. HALÛK MÜFTÜLER (Denizli) — Yüzde 71 enflasyon bıraktınız.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Bizim, Kasım 1991 sonu itibariyle bıraktığımız enflasyon, tüketici fiyatlarıyla yüzde 66’dır. Haziran sonu itibariyle, yani yarın açıklanacak rakamlar itibariyle, bu Hükümetin ulaştığı yıllık - 12 aylık - enflasyon rakamı - yine tüketici fiyatları bazında - yüzde 67’dir. Yani, yirmi ayda geldikleri nokta, aldıkları noktanın üstündedir.

Şimdi, bu fırsattan yararlanarak bir iki noktaya açıklık getirmek istiyorum.

Birincisi, Sayın Çiller’in sık sık kullandığı, bizim üç ayda Hükümetten kaçmamız meselesidir. (DYP sıralarından “Doğru” sesi)

Sayın milletvekilleri, bizim, Hükümeti devraldıktan dört ay sonra bir seçime gittiğimiz doğrudur; beş ay sonra da, iktidarı, seçim sonucu oluşan Koalisyona devrettiğimiz doğrudur.

MUHTAR MAHRAMLI (Tekirdağ) — Niçin gittiniz?

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Şimdi onu söyleyeceğim.

Evvvela şunun altını çizmem lazım: Eğer Sayın Çiller, milletin hakemliğine gitmeyi, “kaçmak” addediyorsa, o zaman bugün Türkiye’nin başındaki zatın demok-rasi anlayışı konusunda şüpheyeye düşmemiz için çok haklı sebebimiz var demektir. (ANAP sıralarından alkışlar)

Millete gitmeyi kaçmak sanan zihniyet, demokrasi açısından çarpık bir zihni-yettir; ama daha önemli bir şey var: Benim konumum, aşağı yukarı Sayın Çiller’in konumuna benzer bir konumdu. Ben, İktidarı millettten almadım; ben, Başbakanlı-ğı bir parti kongresinde aldım, partili delegelerden aldım. Türkiye’nin o gün içinde bulunduğu durumun ihtiyaç gösterdiği birtakım âcil tedbirler vardı, uygulanması gereken yeni politikalara ihtiyaç vardı. Bu politikalara millete anlatmadan, onun onayını almadan uygulamak demokrasiye uygun bir davranış olamazdı.

MEHMET KÂZIM DİNÇ (Kocaeli) — Millet seni beğenmedi.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Şimdi, Sayın Çiller’e aynı şeyi tavsiye edi-yorum. Delege desteğiyle Başbakanlık yapabilmesi mümkün değildir. Eğer Birinci Koalisyon Hükümetinin Programını aynen devam ettirmeye talip olsaydı, eğer Bi-rinci Koalisyon Hükümetinin millete karşı yaptığı bütün taahhütlere sahip çıksay-dı, o zaman süresinin sonuna kadar Başbakanlık yapmasına kimsenin itirazı olmaz-dı; ama Sayın Çiller, millete acı reçeteden bahsetmektedir.

Koalisyon Hükümeti, millettten acı reçete için onay almış değildir; Koalisyon Hükümeti, millettten tatlı vaatlerle oy almıştır; Koalisyon Hükümeti, milletimiz-den, yerine getiremeyeceği vaatler karşılığında oy istemiştir.

Tatlı vaatlerle oy alıp, ondan sonra, yirmi ay sonra vaatlerinin hiçbirini yerine getiremeyince, ülke ekonomisini içinden çıkılmaz hale getirince, “fedakarlığa ihti-yaç var, yeni sayfa açıyorum” diyerek üstelik o güne kadar ortak sorumluluk taşıdığı arkadaşlarına da haksızlık ederek, vefasızlık ederek, bütün sorumluluğu âdeta on-ların üstüne yıkararak, kendisini süttten çıkmış kaşık gibi tertemiz ilan ederek, yeni sayfa falan açmaya hakkı yoktur. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar, DYP sıralarından gürültüler)

Yeni sayfayı ancak millet açar. Yeni sayfa açılmasını istiyorsanız, acı reçete uy-gulamak istiyorsanız, millete gitmekten kaçamazsınız. Millete gitmekten kaçarak o sayfayı açmanız mümkün değil, o acı reçeteyi uygulamanız mümkün değil.

İRFETTİN AKAR (Muğla) — Biz buraya beş sene için geldik.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Sayın milletvekilleri, bu Hükümet Progra-mı, çiftçimiz için de aslında bir felaket habercisidir. Geçen Hükümet Programında, her yönden tarımın destekleneceği vaat edilmişti. Uygulamada hiçbir iyileşme ol-madı, çiftçinin durumu, tersine, daha da kötüleşti. (DYP sıralarından “Allah Allah...” sesleri, gürültüler)

Siz tepki gösterdikçe ben memnun oluyorum. Çünkü, o kameradan 600 bin tütün üreticisi, sizin bu sesinizi duyuyor. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar, DYP sıralarından gürültüler)

ALİ ŞEVKİ EREK (Tokat) — Sayın Yılmaz, çay üreticisi de duyuyor.

NECMİ HOŞVER (Bolu) — Rizeliler de duyuyor, fındık üreticileri de duyuyor...

MEHMET KÂZIM DİNÇ (Kocaeli) — Sen, Rize'ye bir gitsene...

BAŞKAN — Değerli arkadaşlar, lütfen müdahale etmeyin! Sayın Yılmaz, devam edin.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Rizeli'den falan ümidi kesin, Rizeli rüşvete falan oy vermez...

Sayın milletvekilleri, tütün üreticisinin durumu fecidir. Bakın, inanmıyorsanız, gidin inceleyin. Açın bakın, benim hatırladığım, harp yıllarından beri, İkinci Dünya Savaşı yıllarından beri, Türkiye'de tütün üreticisinin ürün bedellerinin temmuz ayına kadar ödenmediği hiçbir yıl olmamıştır. Bunun şerefi size ait, bunun şerefi Hükümete ait. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

MEHMET GÖZLÜKAYA (Denizli) — 1990'da da aynıydı...

HÜSEYİN BALLYALI (Balıkesir) — Sizin borçlarınızı biz ödedik...

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Geçen seneden bu seneye girdilerdeki fiyat artışı yüzde 150, enflasyon yüzde 67, tütüncüye verdiğiniz fiyat artışı yüzde 31.

Sizin, gerek seçimlerde gerekse seçimlerden sonra bir vaadiniz vardı; çiftçiye emeğinin karşılığını, alınteri kurumadan ödeyecektiniz. Bir sorun bakalım tütün üreticisine, alınteri hâlâ kurumamış mı?

HÜSEYİN BALLYALI (Balıkesir) — Mahalli seçimlerde göreceğiz, millet size mi rey verecek bize mi?

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Bakın, Tekelin de, tüccarın da almadığı ürünler çiftçinin elinde çürümeye başlamış. Onbeş gün öne Muş'a gittim. Muş'taki tütün üreticisinin ürününü satacağı tüccar yok, Tekele satmaya mecbur. Tütünü çürüyor ve Tekelin aldığı ürün, daha üreticinin toplam ürününün üçte birini bile bulmamış.

HÜSEYİN BALLYALI (Balıkesir) — O tütünlerin nereden geldiğini biliyor musun sen?

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Şimdi, böyle devam ederseniz, çiftçinin, ağır faiz yüküyle, belini doğrultamayacak bir şekilde tefecinin eline düşmesine engel olamazsınız.

Anavatan İktidarı döneminde tütüne verilen en son fiyat 6 dolara tekabül ediyordu. Koalisyon Hükümetinin bu sene verdiği fiyat 4,5 dolara tekabül ediyor; ama, eğer gecikmeyi ve faiz yükünü de hesap ederseniz, tütüne verilen fiyat 3 dolardır, yani bizim verdiğimiz fiyatın yarısıdır.

Şubat ayından beri, her açıklamada, ay sonuna kadar ürün bedellerinin ödeneceğini, ödemelerin tamamlanacağını söylüyorsunuz. Temmuz gelmiş, şubat ayında verdiğiniz söz yerine gelmemiş... Bunu devlet ciddiyetiyle nasıl bağdaştırıyorsunuz?

Aslında bu Koalisyon, üretimi, hele hele tütün üretimini bir baş belası gibi görmektedir. Bu Programın 63 ve 64'üncü sayfalarında sergilenen zihniyeti başka türlü algılamak mümkün değildir. Hâlbuki, Türkiye'nin önünde büyük bir imkân vardı. Türkiye, sigara üretimini artırarak Türk cumhuriyetlerine, Rusya'ya, Çin Pazarına girerek, bu pazarlardan pay almak suretiyle, bu pazarlara sigara ihraç etmek suretiyle tütüncülüğümüze altın dönemini yaşatma imkânına sahipti; ama, bu imkânları değerlendireceği yerde, maalesef, tütün üreticisini cezalandırma yoluna gitmiştir.

Şimdi, bakın, seçimlerde, bizim verdiğimiz fiyatların üstüne, 5 bin lira tütün üreticisine; bizim verdiğimiz fiyatın üstüne, 500 lira çay üreticisine vaat eden - tabii, çay üreticisine vermeyen, pamuk üreticisine vermeyen, üzüm üreticisine vermeyen - bu Koalisyon, şimdi, çiftçilerimize önceden ilan etmeden, alternatif üretim yolları göstermeden, üretim kısıtlamaları uygulamanın hazırlığı içerisinde. Aslında, bu Hükümet Programında çiftçimize verilen sinyal budur.

Huzurunuzda açıkça ifade ediyorum, çağımızın bütün imkânları değerlendirilmeden, bütün fırsatlar değerlendirilmeden, çare aranmadan üretimi daraltma çabaları, ülke ekonomisine ihanettir. Bazıları gibi, tarlalarında düzinelerle villa yetiştirme beceresi gösteremiyorlar diye, 25 milyon çiftçimizi cezalandırmaya kalkışan zihniyeti kınıyorum! (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Şimdi, şu çiftçinin durumuna bir bakalım...

NECMİ HÖŞVER (Bolu) — Sizin çiftçiden hiç bahsetmemeniz lazım.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Bizim iktidarımızın son gününde 49 milyon liraya satın alınan traktörün bugünkü fiyatı 200 milyon liradır. 2.320 liradan satılan mazotun ortalama fiyatı bugün: 5.500 liradır. 18 bin liralık gübre 51.500 liradır ve şimdi sıkı sıkı durun, bizim iktidarımızın son gününde bir çuvalı 84 bin lira olan şekerin fiyatı bugün 450 bin liradır. (ANAP sıralarından "Ooo..." sesleri)

Et Balık Kurumuna, faizsiz canlı hayvan kredileri için başvuran 34.285 kişiden bugüne kadar kredi alan kaç kişidir dersiniz? Bir kararname çıkarmışsınız, faizsiz canlı hayvan kredisi vereceğim demişsiniz ve 34.285 çiftçi başvurmuş; ama, bugüne kadar kredi alabilen 50 kişi. (ANAP Sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) 34.285 başvuru var, 50 tane kredi alan var...

M. RAUF ERTEKİN (Kütahya) — Sayın Cevheri bilir o işi!

ALİ ER (İçel) — Allah'tan korkmuyor bunlar.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Kredi talebi 8,5 trilyon lira, verilen kredi 27 milyar lira. Yâni, siz kimi kandırıyorsunuz?

Bütün bunlara şimdi bir de Bağ-Kur zulmünü eklediniz. Bakın, çiftçi zaten sattığı ürünün üzerinden yüzde 4 stopaj ödüyor; şimdi buna bir de yüzde 3 Bağ-Kur kesintisi getiriyorsunuz. Adam Bağ-Kur'a üye midir, değil midir; üyeseyse borcu var mıdır yok mudur; acaba emekli midir, acaba başka bir sosyal güvenlik kuruluşuna mı tabidir; hiçbir şeye bakmadan, ister tüccara, ister ofise, ister birliğe, kime satar-satsın, çiftçinin sattığı bedelden yüzde 3 Bağ-Kur kesintisi yapacaksınız. Bunun adı aslında kelle vergisidir. (ANAP sıralarından alkışlar) Modern devlette bunun yeri

olmaz. Çiftçiye düşünen, çiftçisini düşünen bir hükümet, bunu aklının köşesinden bile geçirmez. (ANAP sıralarından “Zulüm, zulüm...” sesleri)

Şimdi, borsalar ayağa kalktılar, “bu tebliğ değişmedikçe mal almayacağız” dediler. Hükümet geçen gün görüşüp, bir cılız tedbir getirdi; Çalışma Bakanlığı yeni bir tebliğ çıkardı; aslında bir geri adım attı; attığı adım, ilk attığı adımdan daha da kötü... Eğer çiftçi Bağ-Kur üyesi değilse veya Bağ-Kur’a prim borcu yoksa, bu takdirde - bakın, size burada bulunan tebliğden de okuyabilirim - nüfus sureti, ikâmetgâh belgesi vesaire hepsini derleyecek, oradaki Bağ-Kur müdürlüğüne gidecek - bunu 6 milyon köylü yapacak - Bağ-Kur’a borcu veya ilişiği olmadığına dair belge alacak, o belge de bir sene geçerli olacak ve seneye gidecek o belgeyi tekrar alacak...

ALİ ER (İçel) — Bunlar zalim, zalim! Zulüm ediyorlar açıkça.

AHMET SAYIN (Burdur) — Siz de hainsiniz!

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Eğer bu belgeyi ibraz edemezse yüzde 3 kesinti yapılacaktır.

Şimdi, burada bir hesap hatası yapılmasın. Aslında bizim vergi mevzuatımıza göre, çiftçinin satış bedeli üzerindeki maliyet payı yüzde 70’tir, yani kesilen yüzde 7, aslında, çiftçinin kâr marjı olan, kazanç marjı olan yüzde 30’un yüzde 7’sidir, Yüzde 30’un yüzde 7’si demek, kârının aşağı yukarı dörtte biri demektir. Kazancının dörtte birine bu şekilde el koyduğunuz çiftçinin, en azından sizin için hayır duası etmeyeceğini düşünmeniz lazım ve bu uygulamayı en kısa zamanda kaldırmanız lazım. (ANAP sıralarından alkışlar)

ALİ ER (İçel) — Bunlar, zalim, zalim...

NECMİ HOŞ VER (Bolu) — Ne anlarsınız siz bu işlerden...

AHMET SAYIN (Burdur) — Sizi de gördük, boş konuşmayın.

BAŞKAN — Değerli arkadaşlar, lütfen.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Sayın milletvekilleri, burada açıklığa kavuşturmam gereken bir başka konu var; özel radyo ve televizyonlar konusu. Bu konuda, biraz önce burada konuşan Sayın İktidar Grubu sözcüsü tarafından, ondan önce Sayın Başbakan tarafından ve kamuoyunda çeşitli organlar tarafından çok haksız eleştirilere muhatap olduk.

Meselenin aslı şudur: Birinci Koalisyon Hükümeti, 500’üncü günün dolmasına onbeş gün kala, özel radyoların çalışmasını, Ulaştırma Bakanlığının bir genelgesiyle durdurmuştur. Yani, 500 günden beri göz yumduğu özel radyoların, o tarihten itibaren faaliyetini menetmiştir.

HÜSEYİN BALLYALI (Balıkesir) — Sizin tarihinizden kalan müsaadeden dolayı...

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Özel radyoları yasaklarken, özel televizyonlara da gözdağı vermiştir. O zamanki Sayın Başbakan çıkıp, açıkça, “gerekirse özel televizyonları da kapatırız” demiştir.

HÜSEYİN BALLYALI (Balıkesir) — Doğru söylemiş...

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Bununla aslında yapılmak istenen, 500'üncü gün hesaplaşmasında, yani, vaatlerin yerine getirilmediği, taahhütlerin tutulmadığı 500'üncü gün hesaplaşmasında özel radyolar ve özel televizyonları, bir nevi sansüre tabi tutmaktır. Ama, toplumdan gelen büyük tepki karşısında, bu konuda bir Anayasa değişikliği yapılması gündeme gelmiştir; esasen bir yıldan beri Meclisin gündeminde olan; ama komisyonlarda oradan buraya itilip kakılan, hiçbir neticeye varılamayan bir Anayasa değişikliği söz konusu olmuştur.

Şimdi, sayın milletvekilleri, bu konuda, yani, özel radyo ve televizyonlar konusunda bir Anayasa değişikliğinin diğer Anayasa değişikliklerinden ayrılarak, müstakil olarak ele alınması amacıyla, bir liderler toplantısı yapılmasını ilk öneren benim. Sayın Meclis Başkanımızın Başkanlığında yapılan üç liderler toplantısında da hep aynı görüşü dile getirdim. Anayasamızın 133'üncü maddesinin değişikliğinin, diğer Anayasa değişikliklerini beklemeye tahammülü olmadığını; bu meselenin, toplumumuzu çok yakından ilgilendiren, toplumumuzun 24 saatini ilgilendiren, toplum ahlakımızı ilgilendiren, aile hayatımızı, demokrasimizi ilgilendiren çok yönlü, çok önemli bir mesele olduğunu; bu yasal boşluğun en kısa sürede giderilebilmesi için, Mecliste, partilerarası bir mutabakatla bu meselenin çözülmesi gerektiğini her üç toplantıda da savunan benim; şahidim Sayın Meclis Başkanıdır.

Şimdi, bu amaçla, gene Sayın Meclis Başkanımızın gözetiminde oluşturulan bir uzlaşma komisyonunda, en büyük katkıyı sağlayan parti biziz, Anavatan Partisidir. Bu konudaki kanun önerisini yapan, bir uzlaşma sağlanması için en fazla çaba harcayan parti biziz.

Bu konu buraya dört defa geldi, dört defa oylandı; tümü kabul edildi. O dört oylamada da Sayın Tansu Çiller Genel Kurulda bulunmadı. (ANAP sıralarından "Meclise kaç defa geldi?" sesleri alkışlar)

Burada defalarca çağrıda bulunduk. Siz, kongre telaşından Genel Kurula iştirak edemediniz; haftalarca o Anayasa değişikliği Genel Kurula inemedi; ama Başbakan olarak atandıktan sonra, Genel Başkan seçildikten sonra, Sayın Tansu Çiller, siyasi nezaketle hiç bağdaşmayan, siyasi nezakete uymayan, işin mantığıyla da bağdaşmayan bir açıklamada bulundu.

Bu meselenin öncülüğünü biz yaptığımız halde, bu Anayasa değişikliğinin öncelikle çıkmasını biz istediğimiz halde ve Anayasa değişikliği için bizim oyumuz şart olduğu halde, kendisi bize, kendisine hiç yakışmayan bir üslupla, "hodri meydan" çektiler ve bu meselenin üç gün içerisinde Genel Kurula gelmesini istediler.

Yurt içi gezimi kestim, geldim. Parti grubunda arkadaşlarım, kendisinin Meclise karşı gerekli saygıyı ihtiva etmeyen bu tutumuna karşı tepki gösterdiler, bu durumda oylamaya katılmayacaklarını söylediler, katılırlarsa ret oyu vereceklerini söylediler. Arkadaşlarımdan rica ettim, "Bu mesele, hissi davranabileceğimiz bir mesele değildir, bu mesele, toplumumuz için önemli bir meseledir; bütün arkadaşlarımdan oylamaya katılmalarını ve kabul oyu kullanmalarını istiyorum" dedim. Oylamaya 73 arkadaşım iştirak etti. Burada gizli yapılan bir oylamada kimin nereye oy kullandığını, Sayın Başbakanın da, Sayın Başbakan Yardımcısının da, nasıl ve nereden bildiklerini bilemiyorum... (DYP sıralarından "baktık, baktık" sesleri)

İSMAİL KARAKUYU (Kütahya) — Baktık, baktık...

BAŞKAN — Siz devam edin efendim.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Sayın milletvekilleri, korkarım ki, o oylamada çıkan ret oyları, işte bu Hükümet Programına verilen ret oylarından çıkmıştır. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

YUSUF NAMOĞLU (İstanbul) — O ret oyları, Cevheri’ye ve Erez’e verilen ret oylarıdır.

BAŞKAN — Değerli arkadaşlarım, lütfen dinleyelim. Devam ediniz efendim,

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Şimdi, sanıyorum, Hükümet için yapılacak olan güvenoylaması sırasında, bu Anayasa değişikliği önerisi Genel Kurulumuza tekrar gelecektir; burada oylanacaktır. İki üç gün sonra, sanıyorum haftaya perşembe günü tekrar oylanacaktır. İşte burada, kamuoyunun huzurunda ifade ediyorum; Anavatan Partisi Grubu...

İSMAİL KARUKUYU (Kütahya) — Sözüünüzden dönmeyeceksiniz...

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Eğer, İttüzüğe aykırı değilse, açık oy kullanacaktır. Ama, Sayın Başbakan’dan da rica ediyorum; bir daha Meclisi rencide edecek bu tür beyanlarda bulunmasınlar, Milletvekillerini tahrik etmesinler ve kendisine oy vermeyen kendi milletvekillerine de sahip çıksınlar. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

MİKAİL AYDEMİR (Ağrı) — (ANAP sıralarına hitaben) Eğer siz o oylamada oy verdiyseniz, ben istifa ederim.

BAŞKAN — Mikail Bey, lütfen yerinize oturalım. Değerli arkadaşlarım, lütfen sakın olunuz. Devam ediniz Sayın Yılmaz.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Sayın milletvekilleri, şimdi, bu Hükümetin Başkam bir akademisyendir, bu Hükümetin Başbakan Yardımcısı da bir akademisyendir; ama, bu Hükümet Programının eğitime ayırdığı yer, eğitime verdiği önem ve nihayet, devamı olduğu Birinci Koalisyon Hükümetinin eğitim konusunda ortaya koyduğu performans, hakikaten acıklı bir performanstır. Yani, akademisyen bir Hükümete yakışmayan bir performanstır.

Evvela, zorunlu temel eğitimden bahsedilmektedir. Şunu hatırlatmak istiyorum ki, “temel eğitim” kavramı, Türk milli eğitim sisteminin hukukundan ve uygulamasından, bundan tam on yıl önce kaldırılmıştır; 12.10.1983 tarihinde, 2917 sayılı Kanunla, “temel eğitim” yerine, “ilköğretim” kavramı getirilmiştir; ama bu Hükümet Programı onun farkında değildir.

Ülkemizde ilk defa, Türkiye Büyük Millet Meclisinde, bir özel araştırma komisyonu kurulmuştur. O özel araştırma komisyonu, öğretmenlerin toplumda layık oldukları statüye kavuşturulmaları amacıyla bir rapor hazırlayıp sunmuş olduğu halde, bu Hükümet Programında, eğitim ordusunun bu vefakâr mensuplarının sorunlarına hiç yer ayrılmamış olması da, bu Hükümetin bir başka ayıbı ve gafletidir.

Şimdi, bakın, aslında Birinci Koalisyon Hükümeti, eğitim konusunda ne demişse, tam tersini yapmıştır. YÖK'ü kaldırmak için Türkiye Büyük Millet Meclisine tasan göndermiştir; ama YÖK'ün kaldırılmaması için kanun çıkarmıştır.

“Parasız eğitim esastır” demiştir, paralı yükseköğretim kanununu çıkarmıştır.

Rektörleri toplamış, “ne isterseniz vereceğiz” demişlerdir; bizim hazırlıklarım yaptığımız, esaslarını koyduğumuz yeni üniversiteleri gelişi güzel açmışlar; ama yeni üniversiteleri, ne yapacaklarını bilmez halde, kendi sorunlarıyla baş başa bırakmışlardır.

Biz, yeni üniversiteler açılması konusunda burada Hükümete destek olduk; ancak, o zaman da ifade ettik, “eğer yükseköğretim fonunu kurmazsanız veya başka yollardan özel bir finansman sağlamazsanız, bu yeni üniversiteler yürümez, perişan olur, açılışları kâğıt üzerinde kalır” dedik; ama, maalesef, bu uyarılarımızın hiçbirine itibar edilmedi.

Bu üniversitelerin rektörleri, aslında iki yıllığına, kuruculuk için seçilmişlerdir; ama, maalesef, bu zamanın önemli bir bölümü boşa geçmiş; vaatlerin hiçbirinin yerine getirilememesinden dolayı, bu üniversitelerimiz, öğretim elemanlarımız, yöneticilerimiz, öğrencilerimiz büyük ve ciddi sıkıntılarla ve sorunlarla karşı karşıya kalmışlardır.

Yeni bir üniversiteye, değil 500 kişi kapasiteli bir mesleki teknik eğitim kurumunun maliyeti, bir lisenin maliyeti kadar bile ödenek vermezseniz, bir yükseköğretim reformundan bahsetmeniz havada kalır. Yani, lafla, şovla reform hükümeti olmak mümkün değildir.

Gene bu Programda dikkatimi çeken bir başka şey var: “Hükümetin kültür politikası, demokratikleşmeyi gerçekleştirmek ve insanı özgür kılmak, bu amaçla, kendisini tanımaktan ve açıklamaktan korkmayan bir toplum oluşturmaktır” diye bir ibare var. Bu amaç, demokrasi kültürün yerleşmesi ve tüm kültürel etkinliklerin çoğulcu, demokratik bir yaklaşım içinde geliştirilmesi anlayışıyla gerçekleşecekmiş!

Sayın milletvekilleri, Kültür Bakanlığının Birinci Koalisyon Hükümeti zamanındaki icraatını bildiğimiz için bu ifadeleri yadırgamıyoruz.

Çoğulculuğa karşı değiliz. Evrensel değerleri, çağdaşlaşmayı bizim kadar savunan ve o değerlerle bizden daha fazla bağdaşan bir parti de yoktur; ama, Türkiye’de kültür politikasının kendi içerisinde bir dengeye, bir senteze sahip olması gerektiğini düşünüyoruz. Türk kültürünün içinde, bizim dilimiz vardır; Türk kültürünün içinde, bizim dinimiz vardır, bizim milli değerlerimiz vardır. Bu değerlerin hiçbirini, burada savunulan universal değerler için feda edemeyiz. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Yani, İkinci Koalisyon Hükümeti, kültür konusunda evvela şu hususta bir karara varmak zorundadır: Kültür Bakanlığı, Türkiye Cumhuriyetinin, Türk Milletinin Kültür Bakanlığı mı olacaktır; Yum, milli bir Kültür Bakanlığı mı olacaktır; yoksa, UNESCO’nun Türkiye şubesi mi olacaktır? (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) (Bakanlar Kurulu sıralarından, Devlet Bakanı Necmettin Cevheri’nin anlaşılmayan müdahalesi)

Bir şey mi dedin Sayın Bakan?

BAŞKAN — Sayın Yılmaz, devam edin lütfen.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Sayın Başkan, Sayın Bakan bana devamlı hakaret ediyor.

BAŞKAN — Estağfurullah...

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Çok ağır cevap vereceğim.

BAŞKAN — Sayın Yılmaz, Sayın Bakanı mazur görünüz; devam ediniz. (ANAP sıralarından gürültüler)

ŞADAN TUZCU (İstanbul) — Sayın Başkan, Sayın Bakan mazur görülmeye muhtaç mı?

BAŞKAN — Devam edin Sayın Yılmaz.

ŞADAN TUZCU (İstanbul) — Sayın Başkan, Sayın Bakanın mazur görülmeye ihtiyacı mı var?

BAŞKAN — Devam ediniz; 5 dakikanız kalmıştır, toparlayınız Sayın Yılmaz. (ANAP sıralarından gürültüler)

YÜCEL SEÇKİNER (Ankara) — Bakan laf atar mı? Terbiyesiz bakan!

BAŞKAN — Arkadaşlar, yerinize oturunuz.

YÜCEL SEÇKİNER (Ankara) — Bakan laf atamaz oradan. Terbiyesiz adam...

BAŞKAN — Sayın Seçkiner, yerinize oturunuz; ben takip ediyorum.

YÜCEL SEÇKİNER (Ankara) — Bakan laf atmaz.

BAŞKAN — Oturunuz yerinize; tamam efendim...

YÜCEL SEÇKİNER (Ankara) — Bakan olarak laf atamaz oradan. Terbiyesiz adam...

BAŞKAN — Sayın Yılmaz, devam edin ve lütfen sözlerinizi 5 dakika içinde bağlayınız.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Sayın milletvekilleri, Doğru Yol Partisi-SHP Koalisyon Hükümeti, ilk Koalisyon Protokolünde demokratikleşme paketini ayrıca tanzim etmiş, Hükümet Programı ve takdimlerde demokratikleşmeyi abartarak anlatmış; ülkeyi, o zamanki durumuyla, âdeta, hukuk dışı, demokrasi dışı ilan etmiş; keza, demokratikleşmeyle paralel ele aldığı güneydoğu meselesinde de, âdeta, ülke dışındaki merkezlere, Türkiye aleyhine kaynak temin etmiştir.

Birinci Koalisyon Hükümetinin, daha güvenoyu almadan yaptığı ilk icraatının Eskişehir Cezaevini kapatmak olduğunu herhalde unutmadınız...

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (İçel) — O suçsa siz de teröristlere af çıkarmadınız mı?

M. RAUF ERTEKİN (Kütahya) — Siz de o teröristleri kaçırmadınız mı?

BAŞKAN — Sayın Gürkan, lütfen...

Sayın Yılmaz, bu muhaverelere fırsat vermeden konuşmanızı tamamlayınız. Buyurun.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Biz o zaman, bunların hepsini dile getirdik; yapılan bu işlerin hatalı olduğunu, “demokratikleşme” diye ileri sürülen hususlarda çok daha fazlasını, kat be kat fazlasını Anavatan İktidarlarının yapmış olduğunu söyledik.

Şimdi, yirmi ay zarfında “demokratikleşme adına yaptık” diye gösterebileceğiniz tek hadise ise, meşhur CMUK Yasasıdır. Yeni İçişleri Bakanınız da, o yasanın Türkiye’ye fazla olduğunu savunuyor! (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Şimdi ise, yine, demokratikleşme, güneydoğu, inanç hürriyeti, laiklik, birbiriyle iç içe halde takdim edilmekte ve aralarında hiçbir netlik görülmemektedir.

Aslında, Hükümet Programında, bu konularda bir kararlılıktan da söz etmek mümkün değildir; aksine, her haliyle bir kararsızlık söz konusudur.

HASAN NAMAL (Antalya) — Sayın Başkan, süre doldu.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Hükümetin yirmi aylık icraatında olduğu gibi, bugün de güneydoğu meselesine nasıl baktığını bilmiyoruz.

Koruculuğun kaldırılmasından bahsediliyor; ama, koruculuk yirmi aydan beri kaldırılamıyor. Herhalde bir faydası olmuş ki, kaldırılamıyor. “Yarın kaldırılacaktır” deniyor. Kaldırılacaksa, bu faydanın yerine neyin konacağı söylenmiyor.

Olağanüstü halin kaldırılacağından bahsediliyor. Yirmi aydır niye kaldırılmadığı izah edilemiyor ve Hükümet güvenoyu almadan, apar topar, olağanüstü hal yeniden dört aya uzatılıyor.

Yeni bir anayasa yapmaktan söz ediliyor; öbür yanda, anayasa değişiklikleri dile getiriliyor. “Adliyyede idari özerklik” deniyor, yargıyı siyasi iktidarın etkilerinden korumaktan, yargı bağımsızlığından bahsediliyor.

By-pass adıyla anılan ve Anayasa Mahkemesinden dönen kanun ve buna dayalı icraatı ortada olan bir Hükümetin bunlardan hâlâ bahsedebilmesini anlamakta müşkülât çekiyoruz.

Bazı tasarı, taslak isimleri veriliyor; bunların hazır olduğu söyleniyor. Aslında bunların büyük kısmı, Anavatan İktidarı zamanında hazırlanmış, Meclise gönderilmiş tasarılarıdır; bizden daha önce gelenler bile vardır.

Bir vergi reformundan bahsediliyor. Yirmi vergi kanununda değişiklik yapan bir tasarı - zannediyorum, Meclis tarihinde emsaline rastlanmamış bir tasarıdır - altı aydan beri komisyonda duruyor, daha komisyonda görüşmeye bile geçilmemiş ve bunun adına “Vergi reformu” deniyor. Yeni Hükümet, vergi konusundaki umudunu, altı yedi aydan beri komisyonda bekleyen ve aslında bir reform falan değil, bir hilkat garibesi olan bu vergi reformu tasarısına bağlıyor.

Sayın milletvekilleri, aslında Hükümet Programının içerisinde yer alan bütün hususları burada bütün detaylarıyla tartışabilmemiz mümkün değil. Başta söylediğim gibi, Türkiye’nin bugün içinde bulunduğu durum da buna imkân verebilecek bir durum değil.

Bu Hükümet eğer bir ümit olamıyorsa, ülkenin artan ve giderek ağırlaşan sorunlarını doğru tahlil edip bu sorunlara geçerli çözümler getiremiyorsa, Türkiye çaresiz kalacak değildir. Çare, bu Meclisten çıkacaktır. Eğer bu Meclisten çıkmazsa, milletten çıkacaktır.

Şimdi, sözlerimin sonunda, yeni Başbakana, ülkenin bugün içinde bulunduğu şartların dikte ettiği bir çağrımız var: Hemen güvenoyunun ertesinde, Meclisteki bütün parti başkanlarını davet etsinler. Konuşmamda da söyledim; şu Hükümet Programının gündemiyle, şu Hükümet Programının içeriğiyle bugünkü Türkiye'nin gündemi birbirinden farklıdır; aralarındaki irtibat dahi tartışılabilir. Bu Hükümet Programıyla, Türkiye'nin bugün karşı karşıya olduğu ve artık partilerüstü bir mahiyet taşıyan sorunların üstesinden gelebilmek mümkün değildir; bu Hükümetle, bu sorunların üstesinden gelebilmek mümkün değildir. Şimdi, partilerüstü problemlerin üstesinden gelebilmek için, partilerüstü bir anlayışla, ama Meclisteki bütün partilerin katılacağı bir uzlaşmaya ihtiyaç var. Sadece o sorunlara yönelik, o sorunlara çözüm bulmaya yönelik bir uzlaşmaya ihtiyaç var. (ANAP sıralarından alkışlar)

Ben, huzurunuzda açıkça ifade ediyorum: Anavatan Partisi olarak, bugüne kadar savunduğumuz görüşlerin kesinkes esiri olmadan, icap ederse, ikna edilirse, yanıldığımız noktalarda yanıldığımızı da kabul ederek, yani kendi kendimizi aşarak, hiçbir menfaat düşünmeden, parti menfaatini, kişisel menfaatimizi, her türlü menfaat duygumuzu bir yana bırakarak, böyle bir uzlaşma içerisinde her türlü katkıda bulunmaya hazırız. (ANAP, DYP ve SHP sıralarından alkışlar) Hiçbir önyargısız ha-

Biraz önce burada konuşan, en son konuşan İktidar Grubu sözcüsü, bizim en önemli eksikliklerimizden birisinin, hoşgörü eksikliği, sevgi eksikliği olduğunu söyledi.

Sayın milletvekilleri, biz sizi seviyoruz. Siz, bizi, yalancılıkla itham ettiniz; siz bizi, ülkeye hizmet etmemekle itham ettiniz; siz, bize iftira ettiniz; siz, yaptıklarımızı inkâr ettiniz; siz, bizi, haksız yere yolsuzlukla suçladınız.

BESTAMİ TEKE (Hatay) — Doğru değil mi?

A. MESUT YILMAZ (Devamla) — Ama, Türkiye için, biz, sizi bile sevmeye hazırız. Hepinize saygılar sunuyorum. (ANAP sıralarından ayakta alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Yılmaz.

Değerli arkadaşlar, şimdi, şahısları adına söz isteyen değerli milletvekillerine söz vereceğim. İlk söz, şahsı adına, Sayın Kadir Ramazan Coşkun'da. Buyurun Sayın Coşkun. (ANAP sıralarından alkışlar)

Sayın Coşkun, biliyorsunuz, süreniz 10 dakikadır.

KADİR RAMAZAN COŞKUN (İstanbul) — Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri, televizyonları başında bizleri izleyen, vekâletini şerefle taşıdığım yüce milletimin bütün fertleri; hepinizi en samimi duygularımla selamlıyorum.

Sivas İlimizde meydana gelen olaylardan çok üzgün olduğumu bildiriyorum. "Türk Milleti aptaldır, korkaktır" diyen, Allah'ı inkâr eden, Kur-an'a ve Peygamber'e

hakaret eden Yazar Aziz Nesin'in, halkın dini inanç ve duygularını hedef alan konuşmasının olaylara sebep olduğu söyleniyor. Olayların çıkmasına sebep olan, milli kültürden yoksun bu şahsın, milli kültürümüzün bir parçası olan Pir Sultan Abdal Kültür ve Sanat Etkinliklerinde, kimin tarafından, nasıl konuşturulduğu merak konusudur. Kültür müdürü tarafından konuşmasının sağlandığını zannettiğim ve valinin de müsaade ettiği bu şahsın konuşmasından sonra meydana gelen, bu olaylardan dolayı, bu iki görevli memur suçludur zannediyorum. Bunların derhal görevden alınması ve tahkikat açılmasını burada Hükümetten diliyorum.

ÜRAL KÖKLÜ (Uşak) — 40 kişiyi kim öldürdü?

İBRAHİM GÜRSOY (İstanbul) — Hiç utanma yok!

BAŞKAN — Sakin olun arkadaşlar, sakin olun... Şahsı adına konuşuyor arkadaşımız. Sayın Köklü, sakin olun.

KADİR RAMAZAN COŞKUN (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, bu üzücü olayları, Sivas'ın mozaigi kavgasına çekmek isteyenler olacaktır. Ne Aziz Nesin'in ne de bu olayları meydana getirenlerin, bu mozaikle ilişkisi yoktur ve onlar o mozaigi temsil edemezler. Milletimizin birliğini bozmaya kimsenin hakkı yoktur, milletimiz de buna müsaade etmeyecektir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Sayın milletvekilleri, 30 Haziran Çarşamba günü saat 17.26'da, Hükümet Programının 114'üncü sayfası okunurken, Meclisteki Koalisyon ortaklarının durumu şöyleydi: DYP Grubunda 62 kişi, 1 bakan; SHP Grubunda 9 kişi, milletvekili olmayan 1 bakan ve Bakanlar Kurulu sıralarında da 15 bakan vardı. Bir gün önceki Grup toplantılarında ise, DYP'deki kavgalar, hakaretler, söz atmalar bizi ilgilendirmez ama 67 ret oyuna karşılık 91 kabul oyuyla bu Hükümet Programı kabul edildi.

NAZMİ ÇİLOĞLU (Bolu) — O sizi ilgilendirmez.

KADİR RAMAZAN COŞKUN (Devamla) — SHP'nin, Grup toplantısı iki defa yapıldı; birisinde yan yarıya girilmedi, ikinci olarak yapılan olağanüstü toplantı ise 31 milletvekilinin katılımıyla sağlandı ve bu Hükümet Programına olumlu oy verilmesi kararlaştırıldı.

NECMİ HOŞVER (Bolu) — Sen bize oy verdin mi, onu söyle.

BAŞKAN — Arkadaşımızı dinleyelim lütfen.

KADİR RAMAZAN COŞKUN (Devamla) — Bu tablolardan anlaşılacağı üzere, Hükümet Programı, halihazırda Koalisyon Hükümetini oluşturan parti gruplarında bile kabul görmemiş durumdadır. Bu Hükümet Programına, toplantılara gelmeyerek muhalefet gösteren sayın milletvekillerinin şayet verirlerse, hangi düşünceyle kabul oyu vereceklerini merak ediyorum.

Sayın milletvekilleri, bir önceki DYP-SHP Koalisyon Hükümeti döneminde, anayasal değişiklikler yapılamadı; vergi reformları yapılamadı; işçiye, memura, esnafa, köylüye, dul ve yetime, emekliye bir şey verilmedi; olağanüstü hal kaldırılmadı; Çekiç Güç hâlâ Türkiye'de; terör büyüyerek devam ediyor; devlet yatırımları azaldı; dış ve iç borç yükseldi; bütçe açığı büyüyor; enflasyon önlenemedi, pahalılık aldı başını gidiyor; Bosna-Hersek ve Azerbaycan canıyor; Kıbrıs meselesi çıkmaza

sokuldu; kısacası, Hakkın rahmetine kavuşan Cumhurbaşkanımız merhum Turgut Özal'la uğraşmaktan başka hiçbir iş yapamadı.

Sayın milletvekilleri, başarısız bir iktidar döneminden sonra, Turgut Özal'ın rahmetli olmasını müteakip, Sayın Demirel, 864 rakımlı tepedeki Cumhurbaşkanlığı makamına âdeta koşarak gitti ve oranın sakini oldu. Ortak Sayın İnönü de, eylül ayında Genel Başkanlık görevini bırakacağını açıkladı.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Sayın Çiller diyor ki, “yeni Hükümeti kurmakla görevlendirildim; yirmi aya yakın bir süredir başarıyla Hükümeti devam ettiren DYP ve SHP Partileri bir koalisyon Protokolü imzalayarak yeni bir Hükümet kurmaya karar vermişlerdir.” Hayırlı olsun; yirmi aydır yaptıklarınız, yapacaklarınızın teminatıdır...

Sayın milletvekilleri, Sayın Çiller yirmi ayın devamı olan DYP-SHP yeni Koalisyon Hükümetini kurarken “temiz bir sayfa açtığından” bahsederek, Hükümeti kurdu. Soruyorum: Kendisinin de içinde bulunduğu DYP-SHP Koalisyon Hükümetinin sayfaları temiz değil midir? SHP’li bakanlar kabinede aynen muhafaza edildiğine göre, SHP’li milletvekillerinden bakanlık yapacak başka kimse mi yoktur? Yoksa, sadece DYP’li bakanların sayfaları mı temiz değildir? *(DYP sıralarından gürültüler)*

Hükümetin Sayın Başkam iktidara gelirken ne diyordu: Tansu Hanım, ekonomik paketin yorgunluğunu, Boğaziçi’ndeki yalısında dinlenerek atmaya çalışıyor. Çiller, ekonomik pakete yapılan eleştiriler için, “zamanla bizi anlayacaklar, herkesin bir yıl sabretmesini istiyorum” diyordu. Sayın milletvekilleri, o ODİDEM paketi vardı Tansu Hanımın, bir paketten bahsediyordu; o nerede? İki anahtardan bahsediyordunuz, iki anahtar verecektiniz; nerede iki anahtar? Vatandaş elindeki anahtarı saklıyor.

İLHAN KAYA (İzmir) — Cevap verecek şimdi!

KADİR RAMAZAN COŞKUN (Devamla) — Zannediyorum, o anahtarları, Ankara’ya gelirken Boğaz Köprüsünden düşürdü Sayın Tansu Çiller! *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Değerli milletvekilleri, Boğaz Köprüsü deyince, bir vaadiniz daha vardı; Boğaz Köprüsünün, otoyolların geçiş ücretlerini yüzde 50 indirecektiniz; gazetelere çarşaf çarşaf ilan verdiniz...

NECMİ HOŞVER (Bolu) — Onlar, eski haberler.

KADİR RAMAZAN COŞKUN (Devamla) — Ne oldu; şu anda durum nedir? Ben buradan İstanbullu hemşerilerime soruyorum; o köprüden, otoyollardan geçen vatandaşlara soruyorum: Köprü geçiş ücretleri yüzde 100 indi mi, yüzde 100 arttı mı? Otoyol ücretleri yüzde 200, yüzde 300 arttı mı, artmadı mı?

Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanı Tansu Çiller, dobra dobra, “enflasyonu 500 günde yüzde 2'lere çekeceğiz” dedi; yüzde 10 da değil! Çektiniz mi efendim? Bakın, 500 günün hatırası, görüyor musunuz elimdeki şu 500 bin lirayı; 500 günde çıktı! *(ANAP ve RP sıralarından alkışlar)*

Profesör Tansu Çiller söz verdi “mutfağın filesi sekiz ayda rahatlayacak.” Siz yirmi aydır mutfağın filesini hiç doldurdunuz mu? Ekmek kaç lira? Hükümete geldiğinizde ekmek kaç liraydı, şimdi kaç lira? Tuz, şeker, yağ, peynir, zeytin kaç liraydı, kaç lira oldu? Tüpgaz kaç lira? Biliyor musunuz Sayın Başbakan?

SÜLEYMAN AYHAN (Çanakale) — Ekmek kaç lira? Sen söyle bakayım.

KADİR RAMAZAN COŞKUN (Devamla) — 2 bin lira efendim. 500 liradan 2 bin liraya çıktı. *(DYP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Sayın Coşkun, siz devam ediniz.

KADİR RAMAZAN COŞKUN (Devamla) — Mazotun fiyatını da Sayın Genel Başkanım söyledi; gerisini de Sayın Başbakan söylerse memnun oluruz; biliyorsa!

BAŞKAN — Muhavere yapmayın.

KADİR RAMAZAN COŞKUN (Devamla) — “İnsanlar bir daha hayat pahalılığı görmeyecek.” El insaf! Her şey ucuzladı! Her şey ucuzladı!

Tansu Çiller, “DYP İktidarında, peşin vergi kaldırılacak; KİT’ler özelleştirilecek, asgari ücret vergi dışı bırakılacak; vergi kaçağı mutlaka önlenecek” diyor.

Sayın milletvekilleri, biz vergi kaçağından vazgeçtik; şu yüz­süzler vardı vergi kaçır­anlar vardı; bu vergi kaçır­anları burada niçin açıklamıyorsunuz, niye açıklamadınız? DYP sözcüsü, “iş kesimi vergi vermiyor” deyince alkışlıyordunuz burada; öyle değil mi efendim, alkışlamadınız mı? Bu iş çevreleri, Genel Başkanınızı seçtirmek için uğraşmadılar mı? Odalar Birliğinin başındaki zat uğraşmadı mı bu işle?

İSMAİL KARAKUYU (Kütahya) — Sen de böyle yaparsan! Konuşmaları seviyeli yapalım lütfen.

KADİR RAMAZAN COŞKUN (Devamla) — Sayın milletvekilleri, ben, Sayın Çiller’in hangi sözünün doğru çıkacağını hep merak ediyorum; şaşırdım!

Öyle bir duruma geldik ki, Sayın Çiller’in doğum tarihi de karıştı; kütükte başka, mahkemede başka, kendi deyimiyle başka; yani, hepsi birbirine karıştı!

Amerikan vatandaşı olduğu iddia ediliyor; tarih ve sayı veriliyor; Sayın Çiller cevap veriyor: “Ben, ABD vatandaşı değilim. Yalnız, çifte vatandaşlığın vatan hainliği gibi gösterilmesi ve öyle sunulması yanlış olur.” Bu cevaptan, sizin çifte vatandaş olduğunuzu anlıyorum, ben şahsen öyle anlıyorum.

RİFAT YÜZBAŞIOĞLU (Niğde) — Sayın Coşkun, bunlar işporta bilgileri!

KADİR RAMAZAN COŞKUN (Devamla) — Ben öyle anlıyorum efendim. Eğer böyle değilse, net konuşsun; eğer böyle ise söyleyin, kurtulun.

BAŞKAN — Sayın Coşkun, Meclise hitap edin.

KADİR RAMAZAN COŞKUN (Devamla) — Biliyorsunuz, daha önce, Yunanistan’da da, bir ABD vatandaşı olan Papandreou Başbakanlık yaptı!

RİFAT YÜZBAŞIOĞLU (Niğde) — Ne ilgisi var?

KADİR RAMAZAN COŞKUN (Devamla) — Ama, bakın, enteresan; Sayın Çiller, zamanında, “biz İktidara gelirken mal beyanında bulunacağız; iktidardan

ayrılırken de mal beyanında bulunacağız; mal beyanı böyle altı ay kala verilmez” diyor; kendi sözü...

Şimdi, mal beyanı veriyor; Tansu Çiller, seçim öncesi, Sabah Gazetesi başyazarı Güngör Mengi’ye açıkladığı mal beyanında anlatıyor: “Halen, 1 yalı, 3 ev, 1 tekne, 280 dönüm arsa ve 1 otomobile sahibim” diyor. (*DYP sıralarından “Yanlış o bilgiler” sesleri*) Efendim, yanlış da olabilir, doğru da olabilir.

Sayın Çiller Bakanlıktan istifa ediyor, Genel Başkanlığa aday oluyor ve gazete-de yine bir haber çıkıyor: “Yeşilköy’de müstakil ev, Kilyos’ta 30 villa, Kilyos’ta 16 daireli apart otel, Amerika’da 1 ev ve 1 daire, Bilkent’te dubleks daire, Bodrum’da Bizim Vadi Milletvekili Kooperatifinde hisse - bunlar doğal, olabilir - işte, arsa ve 4 şirkette şu kadar liralık hisse Sarıyer’de de toplam 197 dönümlük 3 arsa.”

NABİ POYRAZ (Ordu) — Hediye o, hediye!

KADİR RAMAZAN COŞKUN (Devamla) — Birinin beyan tarihi 28.11.1991, diğerinin 9 Haziran 1993; onaltı onyedi ayda böyle oluyor; nasıl oluyorsa, bilmiyorum!

Sarıyer’deki arsa deyince, bakın, bir şey daha var... (*DYP sıralarından “Ne ilgisi var bunların?” sesleri*) Efendim, rahatsız olmayın; yanlış varsa, bunlar açıklansın, temizlensin; beyaz bir sayfa açılacak, temizlensin bu işler,

Kilyos sahilinde, parsel numarası 309 olan 29 dönümlük bir arazi var. 1986 yılında Tansu ve Özer Çiller, 309 numaralı parseli satın almak istediklerini bildirerek imar durumunu soruyorlar. Araziye yüzde 5 oranında inşaat yapılabileceği bildiriliyor. Bay ve Bayan Çiller, araziye almaktan vazgeçiyorlar; aradan altı yıl geçiyor ve Tansu Hanım Bakan olduktan altı ay sonra, 3 Mart 1992 tarihinde, araziye, Özer ve Tansu Çiller, 1 milyar 118 milyon lira bedelle satın alıyorlar.

NABİ POYRAZ (Ordu) — Hediye arsa.

BAŞKAN — 5 dakikanız var Sayın Coşkun.

KADİR RAMAZAN COŞKUN (Devamla) — Sarıyer Belediyesi İmar Komisyonu toplanarak, Çiller’in arazisine imar ıslah planı uygulamasını kabul ediyor. Araziye yapılacak villalar için yüzde 25, turistik tesisler için yüzde 35 gibi hayli geniş bir inşaat izni veriyor.

“Yapılan iş yasaya aykırıdır. Zira, imar ıslah planı, sadece 1985 yılından önce gecekondulaşmış alanlara uygulanmaktadır. 309 sayılı parsel üzerinde ise tek bir gecekondu yoktur.” Böyle bir görüş de var; özet olarak söyledim.

Bunun üzerine, Nurettin Sözen şöyle bir açıklama yapıyor: “Özer ve Tansu Çiller’e ait araziye, kanunlara aykırı biçimde imar izni verildiğini müfettişler tespit ettiler.” Aynı gün, Sayın Tansu Çiller de, “Nurettin Sözen’den memnun değilim” diye beyanat veriyor.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Bosna-Hersek’te 200 bine yakın insan katledilirken, yüzbinlerce Müslüman yurtlarından edilirken, Azerbaycan’da Ermeni zulmü bütün şiddetiyle sürerken, Ermeniler Türk yurdu Karabağ’ı yutarken, Ermenistan’a buğday verenler, elektrik vermek için anlaşma yapanlar; Rusya’nın

eski adamları Azerbaycan’da isyan başlatmışken dün Elçibey’le beraber miting yapanlar, bugün “Azerbaycan’ın iç meselesidir” deyip seyredenler; kan ve can pahasına alınan Kıbrıs’ta “ver, kurtul” politikası uygulayanlar; Türkiye’de bölücülüğe karşı birlik siyaseti oluşturamayanlar; milli eğitimde din derslerinin mecburi eğitimden çıkartılması tartışılırken, Kur’an kurslarının sekiz yıllık eğitimin dışında kalması yetkili ağızlarca açıklanırken, kültürümüz, adalet sistemimiz, aile yapımız tahrip edilirken, kongre salonlarında “milliyetçiyim, Müslümanlığımdan gurur duyuyorum” demekle, ezandan, bayraktan bahsetmekle netice elde edilmez, sadece delege-nin oyu alınır. Bunları dille söylemek yetmez; bunlar, yürek işi, gönül işidir. (ANAP ve RP sıralarından alkışlar)

Aileyle ilgili bir konuda, bir şey söyleyip sözlerimi tamamlıyorum. 1994 yılı, Aile Yılı. Bir sözcünüz özürlerinden ve aileden de biraz bahsettiği için şunları ilave etmek istiyorum. Aile bakanlığı kurulmasıyla ilgili teklifi, birinci imza sahibi de bu kardeşimiz olmak üzere, birbuçuk yıl önce Anavatan Partisi olarak verdik; bu teklifimiz hâlâ görüşülmedi. Şimdiki Hükümet Programında aileyle ilgili bazı şeyler de var. Biz, Aile Eğitimi Genel Müdürlüğü kurulmasını, Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü’nün bu bakanlık altında toplanmasını sağlayan ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü, Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü, Yaşlılar Genel Müdürlüğü ve Engelliler Genel Müdürlüğü olmak üzere, genel müdürlükleri de ana hatlarıyla kapsayan bir teklif verdik. Hükümet Programında aileyle ilgili güzel bir iki söz var; inşallah bunlar ele alınır.

BAŞKAN — Sayın Coşkun, yavaş yavaş toparlayın.

KADİR RAMAZAN COŞKUN (Devamla) — Bitiriyorum Sayın Başkanım.

Efendim, ben Sayın Başbakanımıza bir şey sormak istiyorum; bilgisi var mı, yok mu, onu da bilmiyorum: Selimpaşa’da - kendi seçim bölgeleri - bir devlet hastanesi var; bunun temeli iki yıl önce atıldı; yirmi aydır bir çivi çakılmadı bu hastaneye; bundan haberleri var mı, yok mu bilemiyorum.

Bakanlığı döneminde Anadolu’da 10 tane vilayet gezdi mi? Bunu merak ediyorum.

AHMET SEZAL ÖZBEK (Kırklareli) — Kahve muhabbeti bunlar Ramazan Bey; hiç yakışmıyor!

KADİR RAMAZAN COŞKUN (Devamla) — Sözlerimi şöyle bitiriyorum: Program acele olarak mı yapıldı, onu da takdirlerinize arz eder; Boğazdaki villanızdan denizi seyrederken, Anadolu Kavağı ile Anadolu’yu karıştırmamanızı temenni eder; Cenabı Allah’tan, yüce milletimize yardımcı olmasını dilerim. (ANAP ve RP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Coşkun. Söz sırası, Sayın Azimet Köylüoğlu’nda. Buyurun efendim. Süreniz 15 dakikadır.

AZİMET KÖYLÜOĞLU (Sivas) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Sayın Profesör Doktor Tansu Çiller başkanlığında kurulan Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin Programı üzerinde kişisel görüşlerimi Yüce Heyetinize arz etmeden önce,

Yüce Meclisin Sayın Başkanını, değerli milletvekillerini saygıyla ve sevgiyle selamlıyorum.

Şu anda televizyonlarının başında bizi dinleyen, güzel ülkemizin güzel insanların hepsini, yüce ulusumun bu kürsüsünden selamlamaktan da onur duyduğumu belirtmek istiyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; dün Sivas'ta devam etmekte olan Pir Sultan Abdal kültür etkinliklerine yazar Aziz Nesin'in katılmasını bahane eden 500-600 kişilik bir grup şeriatçı militanın çıkardığı olaylar sonunda yaşamlarını yitiren 35 insanımıza Allah'tan rahmet diliyorum, yaralı 60 yurttaşımıza da acil şifalar diliyorum.

Ayrıca, dün gece Dargeçit'te 16 erimizin teröristlerce şehit edilmesine üzüldüğümü belirtmek istiyorum; kendilerine Allah'tan rahmet, ailelerine başsağlığı diliyorum.

Bu acı olaylar nedeniyle Sivaslı hemşerilerime ve yüce ulusumuza geçmiş olsun diyor, acılarını yürekten paylaşıyorum.

Türkiye'ye, şeriata dayalı bir düzeni getirmek istediklerini sloganlarıyla haykıran militanların, Sivas'ta yaptıkları şiddet olaylarını tasvip etmemiz mümkün değildir. Fikirlere ancak fikirle cevap verilmesi gerektiğine, şiddete başvurma çağrısı olduğuna inanıyoruz. Sivas'ta cereyan eden olayların bir Alevi-Sünni çatışmasına dönüşmemesini ve halkımızın olaylara katılmamasını, insanlarımızın engin sağduyusuna bağlıyorum. Değerli hemşerilerimizi sükûnete davet ediyor, tahriklere kapılmamalarını rica ediyorum. Hemşerilerimizin Sivas'a ve Sivaslıya yakışan bir olgunluk ve sorumluluk bilinci içinde hareket edebileceklerine, ulusal çıkarlarımızı gözetebileceklerine ve var olan kardeşlik ve hemşerilik duygularını yükselteceklerine inanıyorum.

Bugün, kavga günü değildir; gün, kardeşlik günüdür; gün, dostluk günüdür; gün, sevgi günüdür. İnanıyorum ve biliyorum ki, Sivas'ın ve Türkiye'nin alternatifi yoktur. Sivas bizimdir, Türkiye bizimdir, hepimizindir. *(DYP ve SHP sıralarından alkışlar)*

Şu anda Sivas'ta sükûnet devam etmektedir. Acil önlemler alınmasını ve suçluların en kısa zamanda Türk adaletine teslim edilmesini Hükümetimizden bekliyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye'nin ülkemizin bugün en büyük sorunu, en önemli sorunu, güneydoğu ve terör sorunudur. Türkiye'nin dağlarında, ovalarında, kentlerinde oluk oluk kan akıyor. Türkiye bir kan gölü haline gelmiştir. Türkiye'nin doğusu, güneydoğusu kanamaktadır. Türkiye'nin güneydoğusu, oksijensizlikten yaşanamayacak bir hale gelmiştir. Akan kanlar durdurulmalıdır. Konuşan silahlar susturulmalıdır. Anaların, gelinlerin, yavukluların gözyaşları dinmelidir.

Bin yıldır beraber yaşamış, tarih yapmış, tarih yaşamış; Yemen'de, Çanakkale'de, Dumlupınar'da beraber omuz omuza savaşmış; Türkiye Cumhuriyeti Devletini beraber kurmuş; kaderde, kıvançta, tasada ortak olmuş; beraber gülmüş, beraber ağ-

lamış, birbirinden kız almış, kız vermiş insanların torunlarıyız. Bu nedenlerle, bin yıllık tarihsel kardeşliğimizi kimse bozamaz. Bu nedenlerle, artık acı, ıstırap, kan ve gözyaşı istemiyoruz; yetim çocuklar, dul kadınlar istemiyoruz; ülkemizin dağlarında, kentlerinde, yollarında ceset istemiyoruz; can ve mal güvenliği, yaşam hakkı istiyoruz. Elbette, bu karanlık günler bitecektir. Gece ne kadar karanlık olursa olsun, arkasından şafak sökecektir. Türkiye, daha mutlu günler görecektir. Türkiye halkı, daha iyi şeylere layıktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; doğu, güneydoğu ve terör sorunu; artık güneydoğu sorunu olmaktan çıkıp, bir Türkiye sorunu haline gelmiştir. Kürt sorunu, yalnız Hükümetin ve devletin sorunu değildir; Türkiye Cumhuriyetinde yaşayan herkesin sorunu haline gelmiştir. Kürt sorunu, Kuzey Irak'ta doğan iktidar boşluğundan beslenen bir sorundur ve yalnız Türklerle veya yalnız Kürtlerle ilgili bir sorun değildir. Batılı ulusların kendi çıkartan açısından yönlendirilmeye çalışılan çokuluslu desteklerle evrensel boyutlara ulaşmış, emperyalist siyasetlerle yönlendirilen çok yönlü ve çok boyutlu bir sorundur. Bu nedenle, doğu, güneydoğu ve terör sorununun çözümü, Diyarbakır'da Şırnak'ta, Mardin'de değildir. Doğru ve güneydoğu sorununun uzantıları, Washington'da, Paris'te, Londra'da, Berlin'de, Şam'da ve Bağdat'tadır.

Doğu ve güneydoğu sorununun çözümünde ilk adım, emperyalist ülkelerin ve komşu ülkelerin ellerini çekmeleri için gerekli politikalar üretilmesi ve yaşama geçirilmesidir.

Doğu ve güneydoğudaki sorun, yoksulluk, topraksızlık, işsizlik, ihmal ve umutsuzluktan kaynaklanan bir yabancılaşmadır. Çözümü, adil bir paylaşmaya dayalı, demokratik, çoğulcu bir toplumsal yapı ve yönetim anlayışının içinde aranmalıdır.

Bugün doğu sorunu, "vur-kurtul" ile; doğu ve güneydoğu sorunu, "ver-kurtul" ile çözümlenemez. Türkiye'nin misakı milli hudutları küçültülemez. (SHP, DYP ve ANAP sıralarından alkışlar)

Kürt sorununun çözümü, PKK, doğu, güneydoğu ve terör sorununun çözümünü de beraberinde getirecektir. Doğru, güneydoğu ve terör sorununun çözümü, demokraside, insan haklarında, kalkınmada ve sevgide aranmalıdır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye'de terör, enflasyon ve yaşam pahalılığından sonra en önemli sorun işsizliktir. İşsizlik, hem dünyada hem de ülkemizde büyük bir sorun olmaya devam ediyor. Bugün sadece OECD ülkelerinde 34 milyon işsiz bulunmaktadır. Ülkemizde işsiz insan sayısı 5 milyon civarındadır. Gizli işsizlerle birlikte işsiz sayımız 9 milyona çıkmaktadır. Bugün Türkiye'de her evde en az bir genç kız veya olan çocuğu işsiz bulunmaktadır. Aileler ve genç insanlar, işsizlik nedeniyle bunalım içinde yaşamalarını sürdürmektedirler. Bu, bir işkencedir. Bu, en büyük bir haksızlıktır. Cebinde harçlığı olmayan, işi olmadığı için yuva kuramayan, toplum içine çıkamayan genç insanlar, bizim insanlarımızdır. Türkiye Büyük Millet Meclisi ve milletvekilleri, işsizlerin baskısı altındadır. Son bir yılda iş için Türkiye Büyük Millet Meclisine gelen işsiz insan sayısının 1 milyon 100 bin civarında olduğu ifade edilmektedir. Sadece bana, bu dönemde, yirmi ay içerisinde iş istemek için gelen insan sayısı 37 bin kişidir. İşsizlik, dünya ve Türkiye'nin üze-

rinde bir kara bulut gibi dolaşmaktadır. İşsizlik dipsiz bir kara kuyu gibi insanları içine çekmekte, dünyadaki hükümetler ise çözümde zorlanmaktadır. Bizler ne yapıp yapıp Türkiye'deki işsizler ordusuna iş vermek ve ekmek vermek zorundayız.

MUKADDER BAŞEĞMEZ (İstanbul) — Hükümetin aleyhinde konuşma Azimet, ayıp oluyor!

AZİMET KÖYLÜOĞLU (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; maaşlarıyla on gün geçinemeyen memur; Bağ-Kur ve işçi emeklileri; grevli, toplu-sözleşmeli sendikal haklar için Anadolu'nun dört bir yanında yollara düşmüş olan memurlar; yol, su, sağlık evi, otomatik telefon santralı isteyen köylüler; çocuklarına daha iyi bir eğitim, hastalarının bakılması için daha iyi bir sağlık hizmeti bekleyen insanlarımız; üniversiteye giremeyen yüzbinlerce genç insanımız; umutla, gözlerini bu Meclise ve bu Hükümete çevirmişlerdir. Yaşam sıkıntısı içinde olan memurlar, emekliler, dul ve yetimler ilan edeceğiniz katsayı artışı dört gözle bekliyorlar. Sayın Başbakanım, beklentileri, en azından yüzde 35 mertebesinde maaş artışıdır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ırkçı saldırılar, nedeniyle can ve mal güvenliği olmayan Almanya'daki yurttaşlarımızın, Bosna-Hersek'te soykırımına uğrayan milyonlarca Müslüman kardeşlerimizin, Karabağ'daki Ermeni vahşetinin altında ezilen Azeriler, Yüce Meclisin ve Hükümetimizin kararlarını umutla bekliyorlar. Bu insanların umutlarının canlı tutulacağına, bu sorunların çözülmesi için Hükümetimizin gereken katkıyı yapacağına inanıyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Kıbrıs konusunda, Birleşmiş Milletler Genci Sekreteri yanlış davranıyor. Kıbrıs, Türkiye'nin ön bahçesidir. Şehit kanıyla alınmış Maraş'ı kimseye veremeyiz. Kimin malını kime veriyoruz? ("*Bravo*" sesleri, *alkışlar*)

Kuzey Kıbrıs halkıyla Türkiye halkının onaylamadığı bir çözümü kimse bize dayatamaz. Kimin malını Ruma veriyoruz? Ne yaparlar bize ve Kıbrıs'a? Harp mi açarlar bunlar? Buraları işgal mi edecekler? Yeni bir Körfez bunalımı mı yaratacaklar? Bu mümkün değildir. Burası ne Irak'tır ne de Türkiye'nin ve Kuzey Kıbrıs Cumhuriyetinin başında birer Saddam vardır.

Bugün dünyada federasyonlar yürümüyor; Yugoslavya'da yürümedi, Rusya'da yürümedi, Kıbrıs'ta da yürümez. Kimseden çekinmeden, açıkça söylüyoruz: Artık, Türkiye Cumhuriyetinin Kıbrıs politikasında temel bir değişiklik yapma zamanının geldiğini ve geçmekte olduğunu söylemek istiyorum.

BAŞKAN — Sayın Köylüoğlu, 5 dakikanız kalmıştır.

AZİMET KÖYLÜOĞLU (Devamla) — Kıbrıs'ta federasyondan vaz geçilmezdir. (*Alkışlar*)

M. RAUF ERTEKİN (Kütahya) — İnönü'ye söyle!

AZİMET KÖYLÜOĞLU (Devamla) — Kıbrıs'ta bugünkü iki devletin mevcudiyetini kabul etmekten başka çözüm yoktur. Bu çözümü dünyaya ilan etmede ve savunmada, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hükümetiyle Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini tarihi göreve davet ediyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Hükümet Protokolünün ekinde, yatırımların hızlandırılacağı, yeni il ve ilçelerin kurulmasına hız verileceği belirtilmektedir.

M. RAUF ERTEKİN (Kütahya) — Yeni iller yok...

AZİMET KÖYLÜOĞLU (Devamla) — Ben, Hükümetimizin bu çalışmaları esnasında, Sivas'ın Divriği ve Suşehri İlçelerinin il yapılmasını; Kangal'ın Çetinkaya ve Alacahan, Şarkışla'nın Deliilyas ve Gemerek'in Sızır Beldesinin ilçe yapılmasını; Gürün, Kangal ve Zara sanayi sitelerinin ve Sivas Organize Sanayi bölgesinin yapılmasını; Gemerek Barajının, Ulaş-Karacalar sulamasının, Kangal-Eymir göletinin, Hafik, Özen ve Pusat Barajlarının yapılmasını; Yıldızeli, Şarkışla, Divriği devlet hastanelerinin hizmete açılmasını; yeni ilçe olan Doğanşar, Ulaş, Gölova, Akıncılar ve Altınyayla'da devlet örgütlenmesinin tamamlanmasını; Sivas'ın kal kanmada öncelikli iller arasına alınmasını; Koyulhisar İlçemizde bir orman ürünleri sanayi fabrikasının yapılmasını; Cumhuriyet Üniversitemizde bir konservatuar bölümüyle mimarlık, dişçilik ve veteriner fakültelerinin açılmasını Sivaslı hemşerilerim adına Hükümetimizden talep ediyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; insanoğlunun dünyada altı milyar yıl süren yaşam süreci iki önemli aşamadan geçti. Şimdi ise insanlık, üçüncü aşamanın başlangıcını oluşturan tarihsel bir dönüm noktasında bulunuyor. İnsanlığı göçebelikten kurtaran, insanlığın yerleşik bir yaşam sürmesi için toprağa tohumu ilk atan insan, dünyanın en ilerici, en devrimci insanı idi.

On bin yıl süren birinci devrimden veya Amerikalı yazar Alvin Toffler'in deyişiyle birinci dalgada, birinci şokta yani, tarım toplumunda en önemli değer topraktı. Buhar makinesinin keşfiyle başlayan ve ikiyüzelli yıl süren ikinci devrimden, ikinci dalgadan sonra veya sanayi devrimi diye adlandırdığımız sanayi toplumunda toprağın yerini fabrikalar aldı; sanayi devriminde en büyük değer fabrikalardı. 1950'lerde başlayan, halen içinde yaşadığımız dönemi de içeren dönemde üçüncü devrim, Alvin Toffler'in deyişiyle üçüncü dalga veya uzay çağı, medya çağı, elektronik çağ diye adlandırdığımız sanayi ötesi devrimde, en büyük değer bilgidir. Dünyadaki son bilimsel gelişmeler, bilgisayar teknolojisi ve gen mühendisliğindeki gelişmeler sonunda dünyada bir altüst oluş yaşanıyor. Bu hızlı evrensel kabuk değişimi sonunda, Rusya'da komünizm, Amerika'da kapitalizm çöktü, yeni siyasal ve kültürel coğrafyalar ortaya çıktı; komünizm eskidi, kapitalizm eskidi. Adam Smith eskidi, Amerika eskidi, Rusya eskidi, dünya eskidi; toprak eskidi, fabrikalar eskidi, teknolojiler eskidi.

BAŞKAN — Sayın Köylüoğlu, zamanınız doldu; toparlamanızı rica ediyorum.

AZİMET KÖYLÜOĞLU (Devamla) — Bitiriyorum Sayın Başkanım.

Bugün topraktan da, fabrikalardan da daha değerli olan bilgi ve yüksek teknolojiyi eline geçiren ülkeler, çağın efendileri olacaklardır. Türkiye'ye de yakışan, çağın efendiliğidir. Biz, Hükümetimizden, eğitim sistemimizde köklü değişiklikler yaparak Türkiye'yi bilgi çağına hazırlamasını bekliyoruz. Gelin, hep birlikte Türkiye'yi çağın efendisi yapalım.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; biliyor ve inanıyoruz ki, Türkiye, açık bir tarih müzesi ve bir uygarlık beşiğidir. Havva Ana bu beşikte sallandı. Havva Ana'dan daha yaşlı olan Anadolu'da Yunus Emre'nin sevecenliği ve hoşgörüsü hâkim olacaktır. Anadolu'ya yakışan da budur. Bu sevgi ve hoşgörü ortamını kimseye bozdurmayacağız. Çünkü, yediveren gül Anadolu'da, Türkiye'de yaşayan tüm insanlar devletin teklifiyle ülkenin bütünlüğüyle, ulusun birliğiyle, halkın kardeşliğiyle onur duyuyorlar. Çünkü, Büyük Atatürk ve İsmet İnönü'lerin kurduğu, Akdenizde bir kısrak başı gibi uzanan Anadolu dik dörtgeninde, Türkiye'de, onurla doğulur, onurla yaşanılır, onurla ölünür.

Bu duygularla, Yüce Meclisin Sayın Başkanına, çok değerli milletvekillerine ve televizyonlarının başında bizi izleyen tüm insanlarımıza saygılar sunuyorum.

Hükümet Programının, yüce ulusumuza hayırlı ve uğurlu olmasını diliyor; beni dinlediğiniz için hepimize teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum. (SHP, DYP ve ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Köylüoğlu, sağ olun. Sayın Başbakan söz istemiştir.

Buyurunuz Sayın Başbakan. (DYP sıralarından “Bravo” sesleri, ayakta alkışlar; SHP sıralarından alkışlar)

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (İstanbul) — Sayın Başkan, Yüce Meclisimizin çok değerli üyelerini ve saatlerdir, bizi sevdikleri için, bize umutlarını bağladıkları için ve Meclise saygı ve güven duydukları için bizi dinleyen aziz vatandaşlarımızı sevgi ve saygıyla selamlıyorum. (DYP sıralarından alkışlar)

Demokrasiyi demokrasi yapan, hiç kuşkusuz iktidarın kendisi değildir. İktidar, aşiretlerde bile vardır. Demokrasiyi demokrasi yapan, muhalefetin ta kendisidir ve çokselsliliğidir.

M. VEHBİ DİNÇERLER (Ankara) — Hoşnutsunuz yani bizden!

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Dolayısıyla, bugün Mecliste konuşmuş olan bütün parti liderlerimize ve grup sözcülerimize teşekkür ederek başlamak istiyorum.

Hepsinin görüşlerinden faydalanacağımızı ve ilginin ötesinde, bilgilerinden faydalanmak için dinlediğimizi ayrıca ifade etmek isterim. (ANAP, RP ve CHP sıralarından “Nerede dinledin? Sabah burada yoktun” sesleri gürültüler)

BAŞKAN — Arkadaşlar, dinleyelim Sayın Başbakanı.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Değerli milletvekilleri, dün akşam, hepimizin içini yaralayan çok üzücü olaylara Sivas'ta tanık olduk.

Bu olayların hemen ardından İçişleri Bakanımız buraya gitmişler, bütün güvenlik güçlerimiz orada yerini almışlar, saat 24.00'te Bakanlar Kurulumuz iki saat süren bir toplantı yapmış ve ertesi sabah erkenden, Genel Kurmay Başkanımız ve onunla birlikte Sayın Başbakan Yardımcımız, Sağlık Bakanımız ve Savunma Bakanımız buraya gitmişlerdir.

Bunlardan aldığımız bilgiler, bugün itibariyle, 35 çok değerli vatandaşımızın burada hayatlarını kaybettiklerini göstermektedir.

Bu, içimizde bir acıdır. Sadece onlara Allah'tan rahmet dilemiyorum, sadece ailelerine baş sağlığı dilemiyorum ve sadece Sivaslılara değil, bütün milletimize, "başınız sağolsun" diyorum.

Bu çerçevede şunu da ifade etmek istiyorum: Bunun üzerine, araştırmasıyla ve devlet gücüyle, Türkiye'mizin neresinde olursa olsun, her zaman büyük bir kararlılıkla gidilecektir.

Bugün aldığımız bilgilerden, bu otelin yanmasında ve bu çok değerli vatandaşlarımızın hayatlarını kaybetmesinde, yakalanan bir sanık vardır. Bu, otelin sahiple-rinden ve ortaklarından bir tanesidir. Bu göstergeler, bu ortağın kendisinin otelini başka nedenlerden yakmak isteği içinde olduğunu göstermektedir.

Elbette, bu, burada kesilmiş bir olay olmayacaktır; bunun üstüne ve bu bilgile-rin üzerine ve bu incelemelerin üzerine gidilecektir. *(ANAP sıralarından gürültüler)*

TEMEL GÜNDOĞDU (İstanbul) — Hadise açıklığa kavuşmadan böyle laf söylenmez!

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Bugün orada bir müfettişler he-yeti vardır. Bugün orada, valimizin yanında, yine valimize yardımcı olacak... *(ANAP sıralarından gürültüler)*

RÜŞTÜ KÂZİM YÜCELEN (İçel) — Hangi vali?

BAŞKAN — Değerli arkadaşlar, Sayın Başbakan devlet adına bilgi veriyor; din-leyiniz, Diğer taraf sizi dinledi. Lütfen...

Devam edin Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Merkez valilerimiz vardır ve bu-gün orada sokaklarımızda, daha sevindirici olan, sükûnet vardır.

Değerli Meclisimizin üyeleri, sizlere bununla ilgili çok önemli bazı şeyleri söy-lemek istiyorum; hepimizin dinlemesinde, hepimizin yeniden değerlendirmesinde çok önemli olduğunu zannettiğim birtakım gelişmeleri sizlerle bir kez daha paylaşt-irmek istiyorum.

Değerli Meclis üyeleri, bu Meclisin önünde bugün bir tarihi sorumluluk vardır. Tarihi taşımaya talip olan her Meclisin önündekinden belki daha fazlası, bugün bu Meclisin önünde vardır. Bu sorumluluk, bugün Türkiye'mizin artmış olan sorunla-rından gelmektedir sadece; bunun da ötesinde, çok önemli, dünyamızın sancılı bir coğrafi bölgesinde yaşayan Türkiye'mizin içinde olduğu değişim ihtiyacına cevap verecek toplumun zaman zaman önümüze koyduğu depremlerden ortaya çıkmak-tadır. Bugün Türkiye'nin önünde çok önemli sorunlar vardır.

Bu sorunların üstesinden gelebilmek için, bu sorumluluğu idrak edebilmek için, bu tarihi sorumluluğu ve beraberinde onuru taşıyabilmek için, yeniden önü-müze alacağımız tek bir şey vardır; o da şudur; Evet, Türk toplumu bugün yeniden bütün değerlerini ve bütün inançlarını göz önünden geçirmek durumundadır. Çün-kü, bu çözümler, bizim inançlarımızda vardır.

Bu çözümler, niçin bizim inançlarımızda vardır? Çünkü biz, insan yaşamını, en öncelikli hak olarak benimsemişizdir. İnsan yaşamının önünde hiçbir hak yoktur.

Yine bunun önünde bir başka olay daha vardır: İnsan yaşamının da önünde, hepimiz için kutsal olan bir başka olay, inanç ve fikir özgürlüğüdür. (ANAP Sıralarından “Bakanlar dinlemiyor” sesleri)

MUSATFA PARLAK (Rize) — Bakanlar Kuruluna bakın Sayın Başkan.

BAŞKAN — Sayın bakanlar, lütfen yerinize oturun.

Buyurun Sayın Başbakan. (ANAP sıralarından gürültüler)

Arkadaşlar, takip ediyorum; merak etmeyin, merak etmeyin...

Sayın Başbakan, devam ediniz. (ANAP sıralarından gürültüler)

Başbakanı dinleyelim; önemli şeyler söylüyor; dinleyelim lütfen.

TEMEL GÜNDOĞDU (İstanbul) — Oteli sahibi mi yaktı acaba?

BAŞKAN — Efendim, dinleyelim; ilk bilgileri verdi.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Çok değerli milletvekilleri, eğer dinlerseniz, hepsinin cevabını yavaş yavaş söyleyebilme imkânını ve sizin de duya-bilme imkânınız olacaktır; bu demokratik sabrı hepimizin gösterme gereği vardır.

Şu anda çok açıkça ifade ediyorum ki, bu değerlerimizin içinde, insanın yaşama hakkı, öncelikli bir hakkıdır. Bu hakkın önüne geçebilecek hiçbir inanç ve fikir yoktur. İnanç ve fikir özgürlüğü birbirlerinden de bağımsız olarak ele alınamaz. İşte, Türkiye’nin geleneklerinde bu inanç özgürlüğü vardır. Bu inanç özgürlüğüyle fikir özgürlüğüne, Türkiye’de hiçbir biçimde helal düşmeyecektir, gölge düşmeyecektir; devlet bunun için gerekli her şeyi yapacaktır. (DYP sıralarından alkışlar)

H. FECRİ ALPASLAN (Ağrı) — Helal değil halel!

SELÇUK MARUFLU (İstanbul) — Halel...

BAŞKAN — Dinleyelim... Arkadaşlar, en azından bir dinleyelim; sonra her zaman bu konuları konuşacağız. Sayın Başbakan önemli bir şey açıklıyor.

Sayın Başbakan, buyurun devam, edin; devletimizle ilgili bir bilgidir, buyurun.

SELÇUK MARUFLU (İstanbul) — Bakanlar dinlemiyor Başbakanı.

BAŞKAN — Dinleyin arkadaşlar.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Çok değerli milletvekilleri, bu ortamda sizlere şunu da ifade etmek istiyorum: Bu inançlar içinde, Türkiye halkının inançları önde gelir; oma, bir başka olay daha vardır; o da, laik Türkiye’nin daima savunuculuğunun yapılmasının özünde, devletin, inanç özgürlüğünden bağımsız olması konusudur; yani, devlet inanç özgürlüğünden bağımsızdır.

MUZAFFER ARICI (Denizli) — Bakanlar dinlemiyor Başbakanı.

BAŞKAN — Sayın Tayan, yerinize oturun. Buyurun Sayın Başbakan.

Değerli arkadaşlar, Sayın Başbakanı dinlemek hepimizin görevidir. Sayın Başbakan bütün tenkitlere cevap veriyor. *(ANAP sıralarından gürültüler)* Buyurun, herkes yerine otursun.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Neden bu rahatsızlık? Bu rahatsızlığın bir nedeni olsa gerek!

BAŞKAN — Sayın Çiller, siz devam edin.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Bu rahatsızlığın arkasında, acaba, bugün bu Koalisyon Hükümetinin almış olduğu beğeni ve halkın, arkasına almış olduğu ümit mi var acaba? *(DYP sıralarından alkışlar)* Onun için mi acaba, bir türlü konuşturulmak istenmez?

BAŞKAN — Hayır, konuşacaksınız Sayın Başbakan; bu Meclis sizi dinleyecektir.

TEMEL GÜNDOĞDU (İstanbul) — Oteli sahibi mi yaktı; yoksa, başka birisi mi yaktı? Onu öğrenmek istiyoruz.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Şunu açıkça ifade ediyoruz ki; Türkiye'nin neresinde olursa olsun, ne nedenle, olursa olsun, devlet, hukukuyla ve bütün gücüyle daima orada olacaktır. Bu konu, layıkıyla ve etraflıca incelenecek ve hukuk devleti içerisinde bir yandan inanç özgürlüğüne saygı görülürken, diğer yandan da inanç özgürlüğünden bağımsızlığı ifade eden laik bir Türkiye anlayışı, Türk kamuoyunun önünde değil, dünya kamuoyu önünde Türkiye'nin yerini almasında önemli bir rol oynayacaktır. *(DYP sıralarından alkışlar)*

Ancak, Türkiye'nin bugün bundan çıkardığı bir başka sevindirici ders vardır; o da şudur: Türkiye'de bu olay hiçbir biçimde sokakları aleve vermemiş, bir tarihi çatışma kapsamında ele alınmamış ve hiçbir mezhep kavgası veya inançları farklı olan insanların kavgası haline dönmemiştir. Çünkü, Türk Halkının bilincinde, beraber yaşamanın şuuru vardır. Bu şuuru, biz, sadece kendi inançlarımızın kaynağı olarak almıyoruz, aynı zamanda çözümlerimizin kuvveti olarak da alıyoruz. Dolayısıyla, bütün bu çözümler, Türk toplumunun kendi değerlerinde, kendi birliğinde ve kendi inanç özgürlüğünde vardır ve devlet, bunun daima koruyucusu olacaktır. *(DYP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Ancak, Türkiye'nin önündeki önemli olay bu değildir; Türkiye'nin önemli olayı, hiç kuşkusuz, tırmanan terör olayıdır ve güneydoğudaki olaylardır. Burada bir kez daha çok açıkça ifade etmek istiyorum: Bin yıllık Türk tarihinde, Türkiye'de ilk defa, bir kadın Başbakan olmaktadır. *(DYP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Açıkça ifade ediyorum: Bu terörle olan mücadelede devletin kararlılığını ve yumruğumuzu her zaman indireceğiz. *(DYP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* Burada çıkacak ses, devletin önüne hiçbir şeyin geçemeyeceği sesidir, işte bu, erkeklik sesi değil, ama, cesaret sesidir, inanç sesidir. *(DYP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar; ANAP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN—Dinleyin... Dinleyelim arkadaşlar.

TEMEL GÜNDOĞDU (İstanbul) — Hodri meydan mı demek istiyorsunuz? Şu otel meselesi aydınlığa kavuşsun; Van'daki otel mi, Sivas'taki otel mi?

BAŞKAN — Efendim, Sayın Başbakanın sözünü kesmeyin. Demin Sayın Yılmaz'ın konuşmasını temin için gayret gösterdik ve muvaffak olduk; bırakın, Sayın Çiller de konuşsun.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Biz hiçbir şeyde yarıdan kaçmadık; daha görülmedi böyle bir şey; biz hiç yarıdan kaçmadık.

SIRRI SAKIK (Muş) — Burada masaya vurarak meseleler çözülmez.

BAŞKAN — Değerli arkadaşlar, ceza vermek zorunda kalacağım; oturun... On saattir, muhalefet, tenkitlerini yaptı... Devam edin Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Meclisimizin önünde bir yandan terör, diğer yandan toplumumuzun değişmesinden doğan, zaman zaman değişik yörelerde çıkan depremлер varken, Meclisimizden ve özellikle parti liderlerimizden gelen birtakım soruları da cevaplandırma durumunda kaldık. Bunun elbette bir görevi var; ancak, bu cevapları verirken, bu suallerin, bu önümüzdeki meselelerle ne kadar az bağdaştığı ve ne kadar fazla çözüm üretmeden, sadece bir muhalefet yapma sevincini yaşadığını ifade etmek istiyorum. Biz, bu sevince saygılı biçimde, sual ne olursa olsun, cevaplama görevi biliyoruz. Ancak, cevapların, Türk halkının gündeminde olup olmaması suallerle bağımlıdır ve bu sualler Meclisimizin gündemini eğer halktan koparıyorsa, bunun sorumlusu elbette biz olamayız.

Sayın Hocamız konuşmalarına başlarken buyurdular ki - Sayın Hocamız elbette Erbakan Hocamız - Amerika'nın...

TEMEL GÜNDOĞDU (İstanbul) — Siz burada yoktunuz.

BAŞKAN — Not almış olabilir efendim, dinleyin. Hükümet buradaydı, cevap verecek, not alınmıştır.

Buyurun, devam edin efendim.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Bu sual soruldu mu efendim?

İ. MELİH GÖKÇEK (Ankara) — “Aldığım nota göre” derse olur.

BAŞKAN — Siz devam edin Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Sayın Hoca buyurdular ki, ben-deniz bir Amerikan vatandaşımıymışım!

OĞUZHAN ASİLTÜRK (Malatya) — Öyle demedi.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — ...Eğer böyle bir belge varsa - ben diyorum ki yok - ve ortaya çıkarmıyorlarsa, bunu söylemeye devam ediyorlarsa, Nasrettin Hoca'nın fıkralarından daha komik olur, olay. (*DYP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar*)

OĞUZHAN ASİLTÜRK (Malatya) — Aydınlık'ta birtakım şeyler var.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Halk, artık Nasrettin Hoca fıkraları istemiyor. Halk, gerçek hocalar istiyor; o hocalara onun için böyle itibar ediyor.

Açıkça ifade ediyorum, eğer bir tek kişi varsa - ki böyle bir şeyi söyleyenin bu belgeyi getirme yükümlülüğü de vardır - eğer öyle bir şeyi gösteremiyorsa, halkın önünde doğru söylemeyen lider konumuna düşer. (DYP sıralarından “Sahtekâr” sesleri, alkışlar)

AHMET FEYZİ İNCEÖZ (Tokat) — Belgeyi siz sunun.

KEMALETİN GÖKTAŞ (Trabzon) — Siz getirin.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Dışarıda uzunca süre yaşayanlara böyle haklar verilir. Ancak, tekrar ifade ediyorum, ne benim, ne eşimin hiçbir biçimde, hiçbir yerde Amerikan vatandaşlığı yoktur. Bunu söylemeye devam eden bunu ispat etmekle yükümlüdür ve sadece öyle de değildir; bu Meclis abesle iştigal edemez; çünkü, halkın gündeminde çözüm vardır, bunları bir an önce çözme durumu vardır.

AHMET FEYZİ İNCEÖZ (Tokat) — Değil misiniz yani?

KEMALETİN GÖKTAŞ (Trabzon) — Tekzip edin.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Tekrar söylüyorum...

Bir başka yerde deniyor ki, “Eğer özelleştirme olursa, özelleştirmeden sonra birtakım fiyatlar artar; hele hele yap-işlet-devret modeliyle fiyatlar artacaktır.”

Evet, bizim Hükümetimiz, Türkiye Cumhuriyeti tarihinde ilk defa yap-işlet-devret modelini başlatan ve bu modeli uygulayan Hükümet olmuştur. (ANAP sıralarından “Ooo..” sesleri, gürültüler)

MUSTAFA KALEMLİ (Kütahya) — Bırakalım efendim, bırakalım. Kapkaç derler bunun adına.

BAŞKAN — Değerli arkadaşlar, sakın olun...

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Türkiye Cumhuriyeti tarihinde ilk büyük proje, Birecik Barajıdır... (ANAP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Değerli arkadaşlarım, dinleyelim.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — ... Doğrusunu söyleyelim.

M. VEHBİ DİNÇERLER (Ankara) — Kahveci'nin kemikleri sızlıyor!

BAŞKAN — Değerli arkadaşlar, dinleyelim. (ANAP sıralarından gürültüler) Dinleyin lütfen...

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Yap-işlet-devret modeliyle yapılmış olan Marmara Ereğlisi Doğalgaz Santralının ortalama elektrik satış fiyatı, TEK'in ortalama satış fiyatına nazaran üçtebir oranında daha ucuzdur. Dolayısıyla, yap-işlet-devret modeli, fiyatları yükseltmez, daha uzun vadeli kaynağı bulup memleketin hizmetine sunar. Bunu, Sayın Hocamızın bilgilerine sunuyoruz. (ANAP sıralarından gürültüler)

TEMEL GÜNDOĞDU (İstanbul) — Onu da mı siz yaptınız?

BAŞKAN — Değerli arkadaşlar, Sayın Başbakan çok nazik bir ifadeyle konuşuyor; sizlerin de centilmence dinlemenizi istiyorum. Buyurunuz Sayın Başbakan.

TEMEL GÜNDOĞDU (İstanbul) — Başbakan o zaman Amerika'daydı.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Yap-İşlet-Devret Kanununu değiştirmek bile bize düştü. Bütün bunlar, Birecik Barajıyla beraber ilk büyük projedir.

H. FECRİ ALPASLAN (Ağrı) — Öyle bir kanun var mıydı?

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Bu yöntemi kullanmaya da devam edeceğiz. Eğer öyleyse, zaten memnuniyetimiz paylaşıyor demektir; mesele yok.

Bir başka sual var; Sayın Baykal bir sual sormuşlar ve diyorlar ki, “PTT’nin özelleştirilmesi acaba hangi yöntemle olacak ve kimler bundan faydalananacak ve işçilere ne olacak?”

Şimdi açıkça ifade ediyorum: Biz, özelleştirme konusunda daima işçilerimizin yanında olacağımızı söyledik ve PTT’nin kaynaklarını, yeni yatırım kaynaklarını bulacak olan yine bu formül içinde ortaya çıkaracağımız yabancı sermayedir. Aksi takdirde, burada çok büyük bir yükümlülüğün altına gireriz, Türk halkı bunun altından kalkamaz.

İLHAN KAYA (İzmir) — Kime satacağınız belli değil.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Buradaki bütün işçilerimizin arkasında olacağız. Dışarıdan yeni yatırım kaynaklarını bularak, dış piyasalarda entegre olarak, oradaki işçilerin de yararına, Türk halkının da daha ucuz kullanmasına yönelik; ama hiçbir biçimde orada yönetimi bir yabancı sermayeye bırakmadan, yönetimin Türkiye’de ve Türk Milletinde olması kaydıyla yapılacak bir şeydir.

Bütün bunlardan, hiçbir şey anlaşılmamış olduğu açıktır. Biz bunu yaparız, Sayın Baykal da, PTT’nin servislerini daha ucuz olarak kullanırlar.

ŞEVKET KAZAN (Kocaeli) — Thatcher’in oğluna mı yaptıracaksınız?

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Bağ-Kur prim borçları dediler, “Maliye Bakanı buna bir baksın” dediler. .

Tabii ki bu, Maliye’nin işi değil. Sayın Baykal lider olarak, Hükümetin işleyişini daha iyi incelerler diye düşünüyorum.

Bağ-Kur prim borçlarına ilişkin yeni bir genelge yayımlanmıştır. Bu genelgeyle ortaya çıkan durum, Bağ-kur prim borçlarının yüzde 3 kesintilerin içerisinde olacağı; ancak, eğer borç yoksa, bunun olmayacağı şeklindedir. Ayrıca, yeni Hükümetimiz bunu ele almış ve tekrar bu konuya bakmak durumunda olmuştur; gerekli düzeltmeler bundan sonra da devam edecektir. Biz sadece...

TEMEL GÜNDOĞDU (İstanbul) — O, genelge değil; tebliğ.

BAŞKAN — Bir dakika efendim...

TEMEL GÜNDOĞDU (İstanbul) — Sayın Başkan, ifadeler yanlış kullanılmasın; bunlar zabıtlara geçiyor.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Sayın Baykal, hep çok gergin bir üslup içerisinde suallerini sorageldi. Tabii, bizim bu üslûba beğeni göstermemiz

mümkün değil; çünkü, halkın kendisi bu gerginlikten yana değil, dolayısıyla, Meclisin gerginliğinden yana da olamaz...

“Çekici Güç’ü uzatıyorsunuz; bundan Azerbaycan...” (ANAP ve RP sıralarından gülüşmeler, alkışlar)

YÜCEL SEÇKİNER (Ankara) — “Çekici Güç” değil, “Çekiç Güç”

BAŞKAN — Efendim, dinleyiniz, açıklıyor.

Sayın Seçkiner, sizin bir, “ilk” hatıranız var mı? Başbakan bir ilk konuşma yapıyor; o “ilk”e saygı duyalım ve dinleyelim.

MUSTAFA KALEMLİ (Kütahya) — Zaten bakanken de fazla konuşmazdı! (ANAP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Arkadaşlar, dinleyiniz, Sayın Başbakan, Başbakan olduktan sonra ilk defa bir konuşma yapıyor. Bunu biraz hoşgörüyü dinleyelim. Rica ederim... Düzeltilecek bir şey varsa, düzeltilir.

Buyurunuz Sayın Çiller.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Bir başka soru “Çekiç Güç devam ediyor, Azerbaycan’da bunun karşılığında ne alacaksınız?” şeklinde oldu.

Tabii, Çekiç Güç’ün, Azerbaycan’la falan ilgisi yok; Irak’la ilgili olan bir olay. (ANAP sıralarından alkışlar! Gürültüler) Bütün bu çerçeveye içerisinde, bu karıştırma, bizim dış politikamıza mal edilecek bir olay değildir.

Bir başka soru, yine benimle ilgili. Bütün bunlara cevap verme gereğini duyuyorum; çünkü sualler sorulmuştur. İfade ediyorum, ben politikaya girdiğimden beri, hatta ondan beş yıl öncesinden beri hiçbir biçimde, hiçbir arsa almış değilim ve tekrar ifade ediyorum...

TEMEL GÜNDOĞDU (İstanbul) — İmar durumu aldın.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Benim imar durumu almış olmam ve kat karşılığı vermiş olmam da, yine politikaya girmeden öncedir ve tarihiyle noter huzurunda tespit edilmiştir, bütün ilgili arkadaşlarımız bunu görebilirler; açıktır. Benim mal beyanım ne ise, eksilmiştir, çoğalmamıştır ve bütün bunlar büyük bir açıklıkla yine kamuoyunun önündedir. (DYP ve SHP sıralarından alkışlar, ANAP, RP ve CHP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Değerli arkadaşlarım, müsaade eder misiniz? (ANAP, RP ve CHP sıralarından gürültüler) Başbakan konuşma hakkını kullanıyor. Sizin başka haklarınız var, denetim haklarınız var; ama şimdi Başbakanı dinleyiniz.

Buyurunuz.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Bir başka soru, Sayın ANAP Liderinden gelmiştir. Kendisi demektedirler ki, “biz, bıraktığımızdan beri siz dış politikada neler yapıyorsunuz?”

Eğer biz geçmişten başlayacaksa, kendisinin Başbakanlığı sırasında kapılar açılarak Bulgaristan’dan ülkemize girmiş olan 300 bin kişi... (ANAP sıralarından “O zaman Başbakan değildi” sesleri, gürültüler) Kendisinin Dışişleri Bakanlığı zamanın-

da. Bu insanların kaçarak, ama kaçarak ve sanki cehennemden kaçıyormuşçasına kaçarak Türkiye'ye geldikleri zaman kendisi Dışişleri Bakanı idi. (ANAP sıralarından "onlar bayatladı" sesleri, gürültüler)

TEMEL GÜNDOĞDU (İstanbul) — Onlar çok ucuz laflar...

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Ve bizim devraldığımız politikalar, dışişleri politikaları, kendisinden sonra bir büyük çabayla düzeltilme içine girmiştir.

Yine Yunanistan'da, Sayın Özal'ın ağzıyla... (ANAP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Dinleyelim efendim. Rica ediyorum arkadaşlar, lütfen...

YAVUZ KÖYMEN (Giresun) — Bizi güldürüyor, Sayın Başkan.

BAŞKAN — Efendim, dinleyelim.

TEMEL GÜNDOĞDU (İstanbul) — Söylediğiniz her şey yanlış.

MUSTAFA KALEMLİ (Kütahya) — Size hep yanlış not vermişler.

BAŞKAN — Değerli arkadaşlar, müzakereyi böyle sürdürmeniz mümkün değil. Hoşgörüyü dinleyelim efendim.

Buyurunuz Sayın Başbakan.

TEMEL GÜNDOĞDU (İstanbul) — Hep yanlış söylüyor Sayın Başkan.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Peki, bu da mı yanlış? 280 milletvekiliyle gidip, 90 milletvekiliyle buraya geldiniz; bu da mı yanlış? (DYP ve SHP sıralarından alkışlar, ANAP Sıralarından gürültüler)

MUSTAFA KALEMLİ (Kütahya) — Ne ilgisi var bununla?

TEMEL GÜNDOĞDU (İstanbul) — O da yanlış...

MUSTAFA KALEMLİ (Kütahya) — Siz de gidin, siz de gelin. Gelebilecek misiniz, görelim bakalım?

BAŞKAN — Sayın Kalemli...

YÜCEL SEÇKİNER (Ankara) — 90 değil, 115 Sayın Başkan; yanlış söylüyor.

BAŞKAN — Değerli arkadaşlar, çok değerli üyeler, lütfen...

MUSTAFA KALEMLİ (Kütahya) — Sayın Başkan, yanlış söylüyor; 90 değil, 115.

BAŞKAN — Sayın Kalemli, lütfen...

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Teyit edin efendim.

BAŞKAN — Efendim, müsaade ediniz, müzakere çıkırından çıktı. Lütfen yapmayınız. Buyurun Sayın Başbakan, Meclise hitap ediniz, kişilerle konuşmayınız. (Gürültüler) Sayın Başbakan, buyurun, siz konuşmanızı yapın.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Evet değerli milletvekilleri, bir konunun daha çok iyi anlaşılmadığını görüyorum. "Bir beyaz sayfa" dedik; bu beyaz sayfa, bizim eskiyi reddetmemiz anlamında olamaz. Bizim partimiz, 1946 yılından

beri bir büyük mücadele vermiştir bir demokrasi mücadelesi vermiştir ve her taşın altına damgasını koymuş bir partinin geleneğinden geliyoruz. (DYP sıralarından alkışlar, ANAP sıralarından gürültüler)

MUZAFFER ARICI (Denizli) — Sayın Başkan, Başbakan 1983 seçimlerinde ANAP'a oy vermiş.

BAŞKAN— Efendim, fikrini söylüyor, ifade ediyor, dinleyin efendim. (ANAP sıralarından gürültüler)

Değerli arkadaşlar, sakın olun. (ANAP sıralarından gürültüler) Efendim, Sayın Başbakanın konuşmasını beğenmiyorsanız oy vermezsiniz. Pazartesi günü oylama yapacağız; ama sözünü kesme hakkınız yok. (Gürültüler) Sayın Başbakan, devam ediniz. (Gürültüler)

İktidar partisi grupları Sayın Yılmaz'ı dinlediler, siz de Doğru Yol Partisi Genel Başkanı ve Başbakan olarak Sayın Çiller'i dinleyin. Buyurun efendim.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — “Beyaz sayfa”nın anlamı, “Gelin, çözümlere hep birlikte yeniden başlayalım”dır. Eğer oradan başlamayacaksak, o zaman üç aylık iktidar döneminizin bu yüzde 20'lerinden başlamamız gerek. İşte, üç ayda söz verdiğiniz yüzde 20 burada.

MUSTAFA KALEMLİ (Kütahya) — Ne o?

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — “Enflasyonu üç ay içerisinde yüzde 20'ye indireceğiz” diye verdiğiniz beyanat burada. Eğer eskiden başlayacaksak, ta gerilere gitmemiz lazım.

Sayın milletvekilleri, açıkça ifade ediyorum; bizim, artık halk önüne çıkıp, “siz şunu yaptınız, biz bunu yaptık” deme zamanımız geçmiştir. (DYP sıralarından alkışlar) “Beyaz sayfa”nın... (ANAP ve RP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Arkadaşlar, lütfen müdahale etmeyin... Buyurun, siz devam edin efendim.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Eğer ona girersek, hiç kuşkusuz, yüzde 20-25'lerden alıp da ta yüzde 76'lara kadar çıkardığınız enflasyonla, kapattığınız 4 bin okulla, tırmanan anarşiyle, bütün bu hesaplara yeniden girmek gerekir. Bakın, diyoruz ki: Geçmiş artık bırakın, geçmişle uğraşmayı bırakın.

Bütün bu sualleri bu Meclis beğendi mi? Açıkça halkın önünde soruyorum. Bütün bu sualler buradan çıkmış suallerdi. Bugün Türkiye'nin önünde duran bütün bu sorunlar varken ve Türkiye bu noktaya gelmişken, buradan çıkan sualler şunlar mı olmalıydı?

OĞUZHAN ASİLTÜRK (Malatya) — Sual de sormayacaksınız Hanımefendiye!

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Yoksa, buraya gelip de, bu suallerin yerine, “biz, sizin şu çözümünüze karşı bu çözümü üretiyoruz” demeniz mi lazımdı?

ŞEVKET KAZAN (Kocaeli) — Dinleseydiniz çok cevap vardı, çok.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Eğer ürettiyordu iseniz, onsekiz, ay gibi bir zamanınız vardı. Demezler mi ki, size: “Niçin onları o zaman üretilip de bu 500 gün siz geçirmediniz?” Demezler mi size? *(DYP sıralarından alkışlar)* Kime anlatabilirsiniz ki siz bunu!

HASAN DİKİCİ (Kahramanmaraş) — Sabahleyin neredeydiniz?

OĞUZHAN ASİLTÜRK (Malatya) — Siz dinlememişsiniz.

MUSTAFA KALEMLİ (Kütahya) — Herkes anladı.

BAŞKAN — Arkadaşlar, muhavere yapmayalım. Devam edin Sayın Başbakan.

MUSTAFA KALEMLİ (Kütahya) — Sayın Başbakanın sorusuna cevap veriyoruz.

BAŞKAN — Efendim, Sayın Başbakan sormuyor.

MUSTAFA KALEMLİ (Kütahya) — Soruyor, soruyor.

BAŞKAN — Üslûbu öyle efendim, üslûbu içinde öyle konuşuyor.

Devam edin Sayın Başbakan.

MUSTAFA KALEMLİ (Kütahya) — Biz de aynı üslûp içinde cevap veriyoruz efendim.

TEMEL GÜNDOĞDU (İstanbul) — Milletin hakemliğine gitmek suç mu?

BAŞKAN — Sayın Başbakan, oraya bakmadan, Meclise hitap edin lütfen.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Bu kaçışınızı ve çözümsüzlüğünüzü, bakın bir kez daha söylüyorum...

MUSTAFA KALEMLİ (Kütahya) — Bu kompleksten kendinizi kurtarın efendim.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Bu üç ayda kaçışınızı izah etmek için, gece yattığınız zaman, kendinize ve halka, “bunları demokrasi uğruna yaptık” diyebilir misiniz? Kurmaylarınız “derhal seçime gidelim, biz bu yükü kaldıramayız” dedi.

TEMEL GÜNDOĞDU (İstanbul) — Başka söyleyecek bir şeyiniz yok.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — İşte, o kaldıramadığınız yükü bu Koalisyon Hükümeti bir 500 günlük icraatla kaldırmak için yola çıktı ve hesabını da iyi bir biçimde verdi. *(DYP sıralarından alkışlar)*

TEMEL GÜNDOĞDU (İstanbul) — Hodri meydan şimdi.

MUSTAFA KALEMLİ (Kütahya) — Sonuç?

BAŞKAN — Değerli Kalemli, lütfen, lütfen...

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Şimdi bakın, çok değerli...

BAŞKAN — Sayın Başbakan, lütfen Meclise hitap edin, gruplara değil. Devam ediniz.

MUSTAFA KALEMLİ (Kütahya) — Hesabını kime verdiniz Sayın Başbakan?

TEMEL GÜNDOĞDU (İstanbul) — Sayın Başbakan şaşırdı.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Çok değerli Meclisimizin çok değerli üyeleri; bunları niçin yaptım? Bu, benim üslûbum değil...

TEMEL GÜNDOĞDU (İstanbul) — Başbakan olaylara vakıf değil.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Çok açıkça ifade ediyorum, bu tarz, benim üslûbum değil...

TEMEL GÜNDOĞDU (İstanbul) — Bizim hiç değil.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Ama, şurada otururken üzül-
düm; niye üzüldüm? Türkiye'nin önünde, daha dört beş günlük, güvenoyunu alma-
mış bir Hükümet, bir dizi öneri, çözüm getiriyor...

OĞUZHAN ASİLTÜRK (Malatya) — Hükümet Programında bir çözüm yok
ki. Var mı?

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Umardım ki, buradan çıkacak
olan sualler, “bunun çözümü öyle olmaz, ama böyle olur; üzerine böylece gidelim”
şeklinde olsun ve sadece polemik yapılmasın... (ANAP ve RP sıralarından gürültü-
ler) Bakın, halkın gündeminde artık bundan böyle bir “beyaz sayfa” vardır, halkın
önünde artık ileriye bakış vardır...

TEMEL GÜNDOĞDU (İstanbul) — Bugüne kadar nereye bakıyordunuz Sa-
yın Başbakan?

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Halk, bu Meclise güveniyor;
halk, bu Meclisten çözüm istiyor, devamlı eski şeyleri konuşmak istemiyor. İşte,
bir “beyaz sayfa”nın anlamı, ileriye bakıştır; yeniden el ele verip, bir yeni çözümler
dizisini ortaya koymaktır...

TEMEL GÜNDOĞDU (İstanbul) — Bugüne kadar nereye bakıyordunuz Sa-
yın Başbakan?

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Benim umudum şudur ki, bun-
dan böyle, artık bu Meclisten şu sualler çıkmayacaktır... (DYP sıralarından alkışlar)

TEMEL GÜNDOĞDU (İstanbul) — Cevheri eksik yazmış. (ANAP ve RP sıra-
larından gürültüler)

BAŞKAN — Lütfen arkadaşlar... (Gürültüler) Devam buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Çok değerli arkadaşlarım, şimdi
artık biraz daha ciddi biçimde, bu suallerin üstüne çıkarak, Meclisin yüceliğine uy-
gun bir biçimde gelin, Programın özünü ve felsefesini bir kez daha gözden geçire-
lim. (DYP ve SHP sıralarından alkışlar)

Bakın, Türkiye'nin önünde çok önemli sorunlar var. Bizim dört gündür yaşı-
dığımız şeyler, bir çizginin devamıdır; bunu hepimiz biliyoruz. Bu çizginin devamı
içerisinde anarşi vardır ve bunun şakası yoktur, bunun polemikle de ilgisi yoktur.
Burada eğer yapacağımız veya eksik yaptığımız bir şey varsa ve hakikaten mille-
timizi, memleketimizi, ülkemizi seviyorsak bunu beraberce buraya koyabilmeniz
lâzım.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Bakın, biz bir Koordinasyon Kurulunu yeniden kurduk, dört gün içinde çalışmaya başlattık.

ADNAN KESKİN (Denizli) — Ne yaptın, ne yaptın?

MUSTAFA KALEMLİ (Kütahya) — Zaten var...

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Bütün siyasi gücü ve bütün siyasi kararlılığı güvenlik güçlerinin arkasına koymak için bir yeni çabaya giriştik. Güvenlik güçlerimize minnettarız. Her gün şehit veriliyor; her gün polislerimiz ölüyor, her gün askerlerimiz ölüyor. Bütün bunun ötesinde, bir büyük kararlılıkla, bir büyük bütünlükle, bir büyük sevgiyle ve birbirimize kenetlenerek bu çözümleri beraberce üretme günüdür artık. “Beyaz sayfa”nın anlamı budur. “Beyaz sayfa”nın anlamı, bugün Mecliste çıkıp, “ben sana gol attım, sen eskiden şunu söylemiştin, şurada şu beyanatın vardı” demek değil artık; Türkiye halkının buna tahammülü yok. *(DYP ve SHP sıralarından alkışlar)*

TEMEL GÜNDOĞDU (İstanbul) — Geldiğiniz gün “hodri meydan”la başladınız bu işle!

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Bakın, Türkiye’deki halkın gündemini, bu Koalisyon Hükümeti yakaladığı için, arkasında umut vardır. Hiç kimse-nin arkasında yüzde 70-80 gibi bir halk desteği şu ana kadar olmadı.

NABİ POYRAZ (Ordu) — Nerede?

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Ve ifade ediyorum, bu umut, sadece bu Koalisyonu ait değil, bu Meclise duyulan güvenin de bir sonucu olmalıdır.

OĞUZHAN ASİLTÜRK (Malatya) — Sana kimse güvenmiyor.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Bize güvenmiş olan halkımızın önünde bir kez daha ifade ediyorum: Devlet, kararlılıkla her yerde olacaktır; terörle mücadelede yapılacak, her şey sonuna kadar yapılacaktır ve Allah bize yardımcı olsun, bunun üstesinden, beraberce; bu Meclisin bütünlüğüne ihtiyaç duyularak gelinecektir. *(DYP ve SHP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Öbür taraftan, Türkiye, son derece zor bir coğrafi bölgede ve dönemde yaşamaktadır; sancıları vardır bu bölgenin. Bu sancılar içerisinde Türkiye’nin yeni rolü vardır. Nedir bu yeni rol?

OĞUZHAN ASİLTÜRK (Malatya) — Amerika’ya tam bağımlılık!

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Bu yeni rol, “eskiden şunu yaptın veya Bulgaristan’dan şu kadar insanı getirdin veya eskiden şu yanlış yaptın” değildir. Bakın, dünyada neler oluyor: Dünyada olan şey, bir büyük değişimin yaşandığıdır. Bu değişimin nereye kadar gideceğini hiçbirimiz bilemiyoruz ve en çok değişen bölgenin ortasında Türkiye var. Türkiye’nin içinde de bir değişim var. Bu değişimin gücünü, dünyanın değişimini istikrara götürecek biçimde kullanma gereği vardır.

Bakın, artık bir NAFTA var; sadece AT değil, NAFTA var. Bugün, Türkiye, hızla AT’nin yanında, NAFTA’da üye olmasa dahi, bir ortak konuma gelebilme konumunu taşıyabilmektedir; Amerika, Kanada ve diğer ülkelerle, Meksika ile bütünlüşmüş,

İsrail'e elini uzatmıştır. Bununla bir önemli ortaklık, Türkiye'nin önder konumu için gereklidir. İşte, tartışılacak önemli bir konu budur,

OĞUZHAN ASİLTÜRK (Malatya) — Size Amerika güvenir, başka kimse güvenmez!

M. VEHBİ DİNÇERLER (Ankara) — Özal da böyle söylüyordu...

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Diğer bir konu, Türkiye'nin Karadeniz İşbirliği içerisinde alacağı yeni konumun, kendisini, Balkanlar üzerinde yapacağı ortaklıklarla bütünleştirmesi meselesidir. Burada, çok büyük bir fırsatı vardır Türkiye'nin. Buralara büyük yatırımları Türkiye yapamaz. Bu ortaklıkları hangi çerçevede kurabilecek? Bu ortaklıkları NAFTA ile birlikte de kurabilir, Balkanlardaki değişik ülkelerle birlikte de kurabilir, AT ülkeleriyle birlikte de kurabilir ve bu, dünyanın bütünleşmesinde ve istikrarının yeniden oluşturulmasında çok önemli adımlardır. İşte, burada hepimize bir seferberlik düşüyor; bunu anlatabilmek ve bunun önderliğini buralarda yapabilmek seferberliği düşüyor. Avrupa, bugün bir "Büyük Avrupa" kavramına yaklaşmaktadır. Nedir bu yeni Avrupa? Bu yeni Avrupa'da, artık, Avrupa'nın, Hristiyan kulübü olmaktan çıkması gereği vardır. Mitterrand'ın söylediği şudur: Artık Avrupa, Rusya'ya da içine alacak ve en az Türkiye'nin doğu sınırlarıyla bitirecek bir kavrama girecektir.

ŞEVKET KAZAN (Kocaeli) — O, De Gaulle'ün düşüncesi...

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — İşte, bu yeni Avrupa'nın kurulmasında, Türkiye, kendi önemli rolünü oynayabilir. İşte, bizim, Türkiye'yi dünyada taşımak istediğimiz yerler buralardır, Türkiye'nin dünyada sesini duyurmak istediğimiz konumlar bunlardır. İşte, bütün bunları, beraberlikle ve yeniden başlayarak yapabiliriz; eski hesaplaşmalarla değil.

Bu Programın özünde bir başka felsefe vardır. Bunların önceliklerine yeniden bakalım, bu öncelikleri tartışalım. Nedir bu öncelikler? Bu önceliklerin içinde şunlar var: Birinci olarak, bir büyümeye kendimizi adanmışlık var. Bakın bu ilk üç ayda 5,8'lik bir büyüme tekrar çıktı Türkiye'de. Bu, önemli bir olaydır. Bu, niçin önemli? 3,2 milyon işsizimiz var Türkiye'de. Her gün evlatlarımız iş bulmak için geliyorlar. Bunun üstesinden nasıl geleceğiz? Bugün bütçenize baktığınız zaman, yatırım yapamıyorsunuz; kamuda ve özel kesimde yatırım yapma gücü yok.

OĞUZHAN ASİLTÜRK (Malatya) — Bu faizle yatırım olur mu?

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Büyüme, bu aşamada tıkanır. Büyüme tıkanırsa, yenilerine iş bulamazsınız. Bakın, biz diyoruz ki, bu kaynakları sağlam bulmak mecburiyetindeyiz. Nereden bulacağız? Birincisi, vergi reformunu yeniden gözden geçireceğiz. Haklı olduğunuz taraflar vardır, eklenecek taraflar da vardır; bunu, gelin hep beraber - bugün Meclisin gündemindedir - eksiği varsa tamamlayarak, ama yeni kaynağı bularak çıkaralım... (DYP sıralarından alkışlar) ...Bir sosyal adaleti yaratarak çıkaralım.

Bunun içerisinde, verginin ötesinde, bir özelleştirme vardır, özelleştirme, işsizlik yaratmak için değildir. Eğer bunu böyle anlıyorsanız, iki anahtarı anladığınız gibi anlamışsınız... (ANAP sıralarından alkışlar (!)) Yani, nedir o biliyor musunuz?

Sanki evlerin önüne sütçülerin bıraktığı süt şişeleri gibi anahtarın bırakılacağını zannettiniz. Ö değil olay. Bakın, tekrar ediyorum, hiç o değil. Soruyorum: Eğer biz bu işleri yaratacaksak, nereden bulacağız bu kaynağı? Bir vergiden bulacaksın, bir de özelleştirmeden bulacaksın, özelleştirme işsizlik yaratmaz...

ŞEVKET KAZAN (Kocaeli) — Madenler ne oldu?

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Özelleştirmeden alacağın kaynağı iş yaratmak için kullanacaksın. Kimin için kullanacaksın? İlk başta köylü için. Köylünün, yeni istihdam olanaklarına ihtiyacı var, hayvancılığa ihtiyacı var; evet, tütünün yanında, başka bir şeye girmeye de ihtiyacı var. O yörenin dar gelirli insanı, kendini sadece tütünün geleceğine bağımlı kılmamalı, onun üstüne çıkmalı; daha farklı iş alanları yaratabilmeliyiz. Bütün köylümüze bu iş alanlarını biz yaratacağız. *(DYP sıralarından alkışlar)*

Bu, vergiden ve özelleştirmeden gelecek kaynak, küçük esnafa gidecek, orta ölçekli işletmelerimize gidecek. Bakın, orada 4,5 milyon insan var. 600 bin işçimizin haklarını KİT'lerde mutlaka koruyacağız, onlar için sosyal planlamalar yapacağız. Gelin, şunu düşünelim: Nasıl yapacağız biz bu sosyal planlamayı, nasıl yapacağız da, o yöredeki kamuda çalışan bütün işçilerimize, memurlarımıza bir yandan sosyal güvence yaratırken, diğer yandan onlara yeni istihdam yaratırken, bu yarattığımız kaynakları en iyi biçimde nerelere yönlendireceğiz? Gelin, bunları tartışalım.

Bakın, bir büyük beraberlikle Meksika bu işin içinden çıktı. Orada ne yaptılar biliyor musunuz? İşte, bütün muhalefet ve iktidar partileri böyle bir seferberliğe girdiler; böyle bir çözüm seferberliğine. Buraya geldiğimiz zaman, tartışacağımız şey, bu sosyal programların içerikleri olmalı. Bunu onlar nasıl yaptı? Biz nasıl katkıda bulunuruz; belediyelerimizi bu sosyal planlamanın içine nasıl sokarız? Bütün bunları tartışmalıyız. Türkiye'nin kamuoyunun önünde bu var.

Bakın, "destekleme" deniyor; desteklemede, bugün, Ziraat Bankasına 30 trilyonluk...

TEMEL GÜNDOĞDU (İstanbul) — *(Bir gazete sayfasını Genel Kurula gösterek)* İki anahtar, Sayın Başbakan! *(DYP sıralarından gürültüler)*

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Bu Meclisin gündeminde çözümler olmalı değerli milletvekili; gazetelerden buralara söz atma olmamalı...

HÜSEYİN BALLYALI (Balıkesir) — Sen onu evinin duvarına as... *(DYP sıralarından "Ayıp ayıp" sesleri ve gürültüler)*

BAŞKAN — Arkadaşlar, onu indiriniz lütfen. Sayın milletvekili, lütfen onu kaldırınız. *(DYP ve ANAP sıralarından karşılıklı gürültüler)* Değerli arkadaşlar, sırası değil, lütfen... Sayın Temel Gündoğdu, o seçim zamanı, lütfen oturun yerinize.

Değerli arkadaşlar, seçim malzemelerini tartışmıyoruz, yerinize oturunuz.

Sayın Başbakan, siz devam ediniz.

H. FECRİ ALPASLAN (Ağrı) — Sayın Başkan, buraya çıkmak attılar, geri gönderelim efendim.

BAŞKAN — Sayın Alpaslan yerinize oturunuz, o kendiliğinden gelmiştir? Buyurun, devam edin Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Çok saygıdeğer milletvekilleri; gelin, halkın gündemini beraberce yakalayalım. Halkın gündeminde bütün bunlar var. Belediyelerimizi yeniden idari ve mali özerkliklerine kavuşturarak, bu sosyal planlamada; ama ANAP'lısıyla, ama DYP'lisiyle, ama SHP'lisiyle, ama RP'lisiyle acaba bu belediyeleri bu sosyal planlama içerisinde nasıl kullanınız; o yörelerdeki kişilere ve bölgelere yeni istihdam yaratacak programları üretmeleri için nasıl kullanınız; gelin, bütün bunları tartışalım. *(DYP ve SHP sıralarından alkışlar)*

HÜSEYİN BALLYALI (Balıkesir) — Sayın Genel Başkanım, televizyona doğru hitap ediniz, onlara doğru değil.

BAŞKAN — Efendim, oturunuz yerinize; her şeyi görüyorum, Sayın Genel Başkanınız konuşuyor, bari siz zorlaştırmayınız.

Devam ediniz efendim.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Çok değerli milletvekilleri, bakan, bu Programın özünde şu vardır: bu Programın özünde, yeniden Türkiye'yi yapılandırmak vardır; çünkü, Türkiye bir kısır döngüye girmiştir. Bu kısır döngünün içerisinde, bir yandan anarşi vardır, öbür yandan işsizlik vardır. Bu işsizliğe çözüm bulmak için kaynakları yaratıp; bu kaynakları, vergiden ye özelleştirmeden yaratıp, işçi için, memur için, çiftçi için ve küçük esnaf için kullanabilmek vardır, önemli olay bu. Bunu, biz yapacağız, bunu, 50'inci, Koalisyon Hükümeti yapacaktır. *(DYP ve SHP sıralarından “bravo” sesleri, alkışlar)*

Şimdi, bir yandan üretimden devleti, çıkarırken, diğer yandan, “sosyal devlet niteliğini kazandıracağız” diyoruz. Nedir bu sosyal devlet niteliği? Bu sosyal devlet niteliğinin içerisinde, ilk önce, devletin uzlaşmaya katkıda bulunacak bir ortamı yaratması vardır; yani, toplumsal uzlaşmayı yaratacağız. Toplumsal uzlaşmada demokrasinin kurumlarını yerleştirmek vardır. Meclis dışında da demokrasinin kurumları vardır. Nedir bu kurumlar? Sendikalar vardır, işverenler vardır, esnaf dernekleri vardır, ziraat odaları vardır; bunların tümüyle birtakım büyük önlemleri, birtakım gelişmeleri tartışıp, kamuoyunun önüne sunup, bir beraberlik içerisinde olma imkânı vardır. Sosyal devlet, ilk önce bu toplumsal uzlaşmanın altyapısını hazırlayacaktır.

Daha sonra, başlatmış olduğumuz bir eğitim seferberliği vardır. Yani, yapılacak şey, bir yandan devleti özelleştirmeye üretimden (pabuç üretmeden ve tekstilden) çekerken, diğer taraftan, onu bir başka biçimde içeri sokmak; yani, fırsat eşitliğini bütün evlatlarımıza vererek eğitime aktarmak vardır.

Evet, biz bu konuda iddialıyız. Biz diyoruz ki, dördüncü gücü bilim yapacağız. Nedir bu? Yargının yanına icranın yanına, yasamanın yanına bir dördüncü gücü bilim olarak koyacağız. *(DYP ve SHP sıralarından “bravo” sesleri, alkışlar)* İşte, akademisyen olmak; işte, bilime olan bu saygı, bu Koalisyon Hükümetinin sadece özünde yok, sadece genel başkanlarında yok, sadece Programında yok; bizatihi kendisinde

var. Şöyle ki; bu eğitim programlarının içerisinde, biz bir büyük kaliteyi yükseltmeye, çağı yakalamaya yönelmek mecburiyetindeyiz. Nedir bu?

Bakın değerli arkadaşlarım, yapacağımız şeylerden bir tanesi - ki, Koalisyon Hükümetimizin ilk uygulamalarından bir tanesi olacaktır - fırsat eşitliği çerçevesinde Türkiye'yi 2000'li yıllara taşıyacak bir büyük burs kampanyası başlatmaktır ve bunu devlet yapacak. *(DYP ve SHP sıralarından alkışlar)*

OĞUZHAN ASİLTÜRK (Malatya) — Bravo, şimdi kurtardın Türkiye'yi! Hep-sini de ABD'ye göndereceksin, senin gibi yetişecek!

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Devlet, bu altın çocuklarını, gerekirse yurt dışında, gerekirse yurt içinde en iyi yerlerde, 2000'li yıllarda Türkiye'yi yönetmek üzere hazırlayacak; bunun arkasında devlet olacak. Sadece öyle değil, bir büyük bilgisayar ağıyla, en kaliteli eğitim programlarını, hazırlanmış bilgisayar paket programlarıyla birlikte, bütün ortaokullarımızın ve liselerimizin içine soka-cağız; olmayan yerlerde bir büyük seferberlikle, - ikiye bölerek eğitimi - bir yandan bilimin kalitesini yükseltirken, diğer taraftan da uygulamalı eğitim seferberliğini yapacağız.

Eğitimin yanında sağlık, evet, belki bugünden yarına hemen değil; ama dün-yada olduğu gibi gidecektir ve bunun içerisinde, sağlığı, kişi bazında ve teker teker sübvansiyeye edeceğiz. Her insanın yaşama hakkı vardır; eğer kendi kendine sigorta primlerini ödeyemiyorsa, doğrudan doğruya hastaneyi değil, kişiyi sübvansiyeye ederek, herkesin tedavi hakkını - yurt dışında olduğu gibi - sağlayacağız. İşte, çözüm ve gidiş bunlardır.

Bunun ötesinde, bir önemli diğer fark çevrededir. Biz, ülkeyi 21'inci yüzyıla taşıyacak Koalisyon Hükümeti olarak, gerçekten, çöp sorununun, büyük şehirlerden ele alarak, bir büyük seferberlikle, büyük şehirlere, temiz şehirlere, çevresi düzgün yaşanılabilir yerlere taşıyacağız. Büyük şehirlere yapacağımız en büyük hizmetlerden bir tanesi budur. Bunun kısmen finansman modelleri bulunmuştur, kısmen bunun üzerine gidilmiştir; ama daha hızla bunların üzerine gideceğiz.

Demek ki sosyal devlet, bugün önümüzdeki en önemli meseledir.

Koalisyon Hükümetimizin, ortadireğe ve halka dayalı bir programı vardır. Bakın, çok açıkça ifade ediyorum, sizler gibi, biz bırakıp da şuradan buradan kaçma niyetinde değiliz. Bakın, şurada... *(DYP sıralarından alkışlar, ANAP sıralarından gü-rültüler)*

YAVUZ KÖYMEN (Giresun) — Sayın Başkan, ne oluyor? Kendisi kaçınıyor efendim.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — 4.6.1991 tarihinde... Çiftçi-yi korumaya niyetli olan arkadaşlarımızın bize bırakıp da kaçtıkları belgelerin hepsi farkların hepsi var. Nedir bu farklar? Bugdayda 70 Türk Lirası, arpada 40 Türk Li-rası ve mısırdada 60 Türk Lirası. Bunların hepsini de biz ödemiştirdik. Yani, çiftçi için sizin konuşacak hiçbir şeyiniz yoktur; ama bu Koalisyon Hükümeti... *(DYP ve SHP sıralarından alkışlar)*

OĞUZHAN ASİLTÜRK (Malatya) — Hani geçmişten bahsedilmeyecekti?

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Bu Koalisyon Hükümeti şunu yapmaya çalışacak: Bugün 30 trilyon Ziraat Bankasına borç var; bu borç, bizim çiftçiye gitmesini isteyip de gönderemediğimiz birtakım paraların birikimidir. Nedir bu? Oralardaki kooperatiflerin elindeki sanayilerin zararlarıdır. Biz diyoruz ki, gelin bu zarardan kurtaralım bunları. Bu 30 trilyonu, doğrudan doğruya çiftçinin kendisine daha fazla imkân olarak verelim, daha fazla sübvansiyon olarak verelim, daha fazla iş yaratmak için, işgücü yaratmak için verelim. *(DYP ve SHP sıralarından alkışlar)* Bu 30 trilyon, işte, çiftçinin eline geçecek olan paranın bugünkü kayıp olan kuyusudur. Demek ki, bizim yapacağımız, sadece çiftçimizin arkasında olmak değil, sadece hayvancılığın arkasında olmak değil; küçük işletmecinin arkasında olmak, işçimizin arkasında olmak ve yeni işyerleri yaratmaktır.

Bakın, bugün eğer siz, tekrar ifade ediyorum; Bu kaynakları heba olan yerlerden... Neresidir bu? 30 trilyon Ziraat Bankasına ödenmeyen zarar borçları, 70 trilyon KİT'lerin borçları, toparlanamayan vergiler, yapılamamış olan özelleştirme...

SÜLEYMAN HATİNOĞLU (Artvin) — Vergi afları var...

ALİ ER (İçel) — Siz bağışladınız.

ŞEVKET KAZAN (Kocaeli) — Satacaksınız, Amerika'ya borç ödeyeceksiniz.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Bunların hepsi; ama hepsi, yeni istihdam olanakları olarak milletimize hizmet için kullanılacak meselelerdir. *(DYP ve SHP sıralarından alkışlar)*

Çok değerli milletvekillerimiz; Türkiye, Türk halkı, gerçekten, bir büyük değişim özlemi içerisinde. Bu değişim özlemi, iyiyi yaratmak için ve kendisini kısır döngüden kurtarmak için bizim önümüzde, Meclisin önünde.

Artık Türkiye, yüzde 10 kadar kalmış yatırımlara ayrılmış bir bütçe istemiyor. Türkiye, artık, istihdam sorununun giderek büyümesini istemiyor. Çiftçimiz, her defasında “sen şu kadar üretebilirsin, bundan da daha fazlasını alamazsın; ürettiğin de zaten işe varamaz” diye gururunun kırılmasını istemiyor. Yepyeni imkânları hazırlamak, Türkiye kamuoyunun önünde, Meclisinin önünde. Yepyeni bir dünyada, yeni konumunu Türkiye'nin kendisinin belirlemesi lazımdır. Bir taraftan Amerika'ya ve NAFTA'ya uzanarak, Öbür taraftan da ta Japonya'ya uzanarak; öbür taraftan, dörtte birini oluşturduğunu bildiğimiz, Türkiye Büyük Millet Meclisinin içerisindeki Müslüman kardeşleriyle bir bütünlük içerisinde yeni konumuna taşınmak istiyor. İşte, bu değişim burada.

Bu değişimin özünde çok farklı şeyler daha var; gençliğin ve kadının özlemleri var. Bugün, Türk toplumunun büyük bir çoğunluğu gençtir. Bunlar, sadece iş imkânları değil, yeni eğitim imkânları değil, iyi çevre istiyor; önder bir Türkiye konumunda, Türkiye'nin sesinin dışarıda duyulmasını istiyor ve biz “Bunu en iyi biz yaparız” diyoruz. Türkiye'nin sesini, yeni dünya şartlarında, yeni görüntüsüyle dünyaya biz taşıyoruz. *(DYP ve SHP sıralarından “bravo” sesleri, alkışlar)*

Bugün, bu Koalisyon Hükümeti, bu değişim isteklerini arkasına toplamıştır; bundan hiç kimse rahatsız olmasın. Gelin, siz de buna katkıda bulunun. Gelin, hep beraber bu değişim rüzgârlarına, bu isteğe beraberce cevap verelim. Dünyada, artık

büyük şehirlerde olduğu gibi, bir finans merkezini İstanbul da özlemekte ve bugün, orada bir altın borsası kurulmakta. Evet, “ilerleyemez” denilen sermaye piyasaları bugün hızla gelişmektedir. Bakın, hiç kimse bunu, rant kesiminin bir sektörü olarak görmemelidir. Niçin görmemeli? Yapılması gereken şey, dünyada yapılanı Türkiye’de de yapmaktır. Nedir o? Bugün ufak tasarruf sahipleri dünyanın her yerinde üretime ortaktır; hisse senedi alarak ortaktır. O zaman işvereni ve işçiyi karşı karşıya olmaktan çıkarıp, sermayeyi tabana yayarsınız. İşte bugün, olması gereken ve önünü açmak istediğimiz, bu küçük tasarruf sahiplerine, 5 bin lirası olana bile Hazine bonosunu satmanın ötesinde, sermayeye ortak etmektir. Bugün, dünyanın her yerinde, en büyük sermayedar, toplam hisselerin yüzde 5’ine, 10’una sahiptir, daha fazlasına değil. Bugün Türkiye’de büyük sermayedar, toplam hisselerin yüzde 90’ına, yüzde 100’üne sahiptir ve büyük vergi kaçağı vardır burada. Dünyada olduğu gibi, bunun, sermayenin tabana ve sermaye piyasaları kanalıyla yayılarak yapılması gereği vardır. İşte onun için, İstanbul’un bir finans merkezi olması gerekir. Bütün Türkiye’nin küçük tasarruf sahiplerinin burada olması, dünyanın sayılı merkezlerinden birini teşkil etmesi imkânı vardır. Bunda yol da alınmıştır ve bunun yapılabileceğini de görüyoruz. Bunu, altın borsasına olan ilgiyle görüyoruz, sermaye piyasalarının dünyaya açılmasıyla görüyoruz.

Türkiye, yine geçen Koalisyon Hükümeti devrinde ilk kez, “Yankee Bank”, “Samurai Bank” yaparak, dünya para piyasalarına açılmıştır. Şimdi onlar da bizim Türkiye’mize gelecek ve 17,5 milyar dolar civarında olan rezervler, bir yandan sermayenin tabana yayılmasıyla, diğer taraftan dünyadan rezerv çekerek Türkiye’ye akacak. İşte, biz bütün bunları temsil ediyoruz, halk bunun için bize inanıyor; çünkü, biz, halka çözüm üretiyoruz.

CEM KOZLU (İstanbul) — Boşa vaat ediyorsunuz.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Şu eskimiş sualleri sorarak halkın önüne çıkmıyoruz... (*DYP ve SHP sıralarından “bravo” sesleri, alkışlar*) Biz, halkın önüne çözümle çıkıyoruz.

CEM KOZLU (İstanbul) — Boş vaat ediyorsunuz.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Bakın, bir şeyi daha açıkça ifade etmek lazım. Türkiye’de mega projeler gündemdedir; Türkiye’yi 2000’li yıllara taşıyacak olan yine onlardır. Hiç kimse bundan rahatsız olmasın. Ama, önceliklerimizi de biliyoruz; bunu üretim için kullanacağız.

Bizim söylediğimiz şeydu: Dış borcu alır, eğer satılabilir mal üretemezseniz, sorunuz olur...

TEMEL GÜNDOĞDU (İstanbul) — Hızlı tren ne oldu?

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Biz, bunları 20-30 yıllık vadeli kaynaklarla yurt dışından alıp, enerji tesislerine yatıracamız, 2000 yılma kadar Türkiye’nin enerji açığını kapatacağız ve bunu yap-işlet-devret modeliyle yapacağız. Çünkü, Türkiye, 20-30 yıllık imkânı hiçbir biçimde, dışarıdan hiçbir yerden kaynak bularak yapamaz. Hiç kimse demesin ki, “Bu yoldan dolayı fiyatlar artar.”

Bilakis, fiyatlar düşecektir. Biz bu fiyatları düşürürüz; enerjiyi de, BOT'ı de düşürürüz ve siz de bunları kullanırsınız değerli arkadaşlarım. (DYP sıralarından alkışlar)

TEMEL GÜNDOĞDU (İstanbul) — Aynen enflasyon gibi. Hızlı tren ne oldu?

BAŞKAN — Evet, devam buyurun.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Çok değerli milletvekillerimiz, bakın, Türkiye'nin önünde sorunları olduğu kadar, çözümleri ve fırsatları var. Bu sorun ve çözümler içerisinde artık Türk halkı hoşgörü istiyor, artık Türk halkı bir-birimizle kenetlenmemizi istiyor, artık Türk halkı “yeniden başlayın ve bizi 2000’li yılların ötesine, 21’inci yüzyıla taşıyın” diyor, “Evlatlarımıza iş bulun, evlatlarımızı iyi eğitin” diyor; çiftçi, “Ülkemin diğer yörelerinde olanlar benim yöremde de olsun” diyor; güneydoğudaki vatandaşlarımız, kendilerine İstanbul’da, Bursa’da, İzmir’de hitap edildiği gibi, davranıldığı gibi davranılmasını istiyor ve terörle mücadelede amansız, ödün vermeyen bir mücadele bekliyor ve burada, Meclisten birlik bekliyor.

Çok değerli arkadaşlar, biz diyoruz ki, “Gelin, bu beyaz sayfaya beraberce başlayalım; bu beyaz sayfayı bu tür suallerle kirletmeyelim.” Bu suallerin hepsi eskiye gömülmüştür...

TEMEL GÜNDOĞDU (İstanbul) — Kendinizden başlayın.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Gelin, biz çözüm üretelim. Bu çözümlerde hoşgörüyle, sevgiyle birbirimize kenetlenelim ve Türkiye’yi yeniden güzel yarınlara taşıyalım. Türkiye’yi 21’inci yüzyıla taşıyacak olan hükümet buna damgasını vuracaktır ve bu hükümet, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin 50’nci Hükümeti olacaktır. Bu Koalisyon bir demokrasi sınavı vermiştir. Türk halkının koalisyon olarak değil, demokrasiye inancını pekiştiren bir hükümet olarak bizatihi icraat yapmıştır. Bunu tekrar etmenin ötesinde, çözümlerini Türk halkının önüne koyacaktır. Türk halkı cesaret bekliyor, Türk halkı çözüm bekliyor; Türk halkı bize güvendi, umut bağladı. Allah’ın izniyle, o umudu bağlayanları, o bize güven duyanları mahcup etmeyeceğiz ve beraberce Türkiye’yi 21’inci yüzyıla taşıyacağız.

Sağ olun, var olun diyorum. (DYP sıralarından “bravo” sesleri, ayakta alkışlar; SHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Çiller.

Değerli arkadaşlar, İçtüzüğü’nün 73’üncü maddesi uyarınca, bir milletvekiline son sözü veriyorum.

Sayın Muharrem Şemsek, buyurunuz. (MÇP sıralarından alkışlar)

MUHARREM ŞEMSEK (Çorum) — Sayın Başkan, Türkiye Büyük Millet Meclisinin değerli üyeleri; SHP-DYP İkinci Koalisyon Hükümetinin Programı üzerinde görüşlerimi, şahsım adına, ifade etmek üzere söz almış bulunuyorum. Yüce Meclise ve bu önemli toplantıyı televizyonları başında seyreden sevgili vatandaşlarımıza, şahsım ve Milliyetçi Hareket Partimiz adına saygılar sunuyorum.

Terör olaylarında şehit olan güvenlik kuvvetleri mensuplarımıza ve vatandaşlarımızla son olarak; Sivas’ta vefat eden vatandaşlarımıza Allah’tan rahmet diler-

ken, herkesin, Türk Milletinin dini inançlarına, değer yargılarına - başta devletimiz olmak üzere - saygılı olmasını tavsiye ediyorum.

Değerli milletvekilleri, ülkemizin öncelikli gündem maddelerini, “Bölücülük ve terör olaylarının önlenmesi; milli birlik ve beraberliğin korunması; enflasyon ve pahalılığın önlenmesi; sosyal bir felaket haline gelmiş olan işsizlik meselesinin çözümü; Kıbrıs meselesi; başta kardeş Azerbaycan olmak üzere; yeni bağımsızlığını elde etmiş olan Türk cumhuriyetleriyle ilişkiler; memur, işçi esnaf, emekli, dul ve yetimlerimizin durumu” şeklinde özetlemek mümkündür.

Bölücülük ve terör olayları, Türk Milletinin, son yıllarda karşılaştığı en büyük felakettir. Türkiye, topyekûn bir saldırıyla karşı karşıyadır. Ülkemizde, adı konmamış olan bir savaş yaşanıyor. Bu konuda, asker ve sivil otoritelerin, yönetimde çift başlılıkları var; Hükümet Programına da yansıyan yanlış teşhisler var; Hükümetin ortaklarından birinin bünyesinde barındırdığı olumsuz unsurların tesiri var.

Türkiye’deki bölücülük ve terör olaylarını çok yönlü değerlendirmek icap etmektedir. Türkiye, fikri boyutu olan, silahlı eylemler boyutu olan, ekonomik, kültürel ve dış boyutu olan; Türkiye’nin devlet varlığına, vatan bütünlüğüne, millet birliğine kasteden bir felaketle karşı karşıyadır. Bu konuda, bugüne kadar, Türkiye’de ciddi yanlışlar yapılmıştır. Daha az zayıatla önlenebilecek felaketin zayıatı artırılmış ve bugünlere gelinmiştir.

“Bu olaylar ekonomik sebeplerden dolayı oluyor; Kürt realitesi tanınırsa bu olaylar durur. Türkiye 27 etnik gruptan meydana gelmiştir; bunlara, kültürel kimlikleri verilirse her şey hallolur. Siz korkmayın, üniter devlet anlayışından, bayraktan vazgeçmeyiz” demekle gerçeği ifade etmemiz mümkün değildir. Gerçek, hiç ifade edildiği şekilde görünmemektedir. Ortada, ciddi bir tehlike vardır.

Bugün, Türkiye’de, Türk kimliğinden başka bir kimlik yoktur. Farklı bir dil veya diller var gibi gösterilse de, ayrı bir soy, ayrı bir millet kesinlikle yoktur. Eğer bunları var kabul ederseniz, “Sizin de tanıdığınız gibi, biz farklı bir milletiz, farklı bir kimliğiz; o halde, ayrı devletimizi isteriz” diyenlere, devletini kurdurmak zorunda kalırsınız ve memlekete kötülük edersiniz.

Değerli milletvekilleri, bugüne kadar, Türkiye Cumhuriyeti Devleti, bölücülük ve terör olayları konusunda, ilmi ve milli bir plan hazırlayıp ortaya koymamıştır. “Tedbir” diye uygulamaya konulanların hepsi, teröre prim ve destek olmuştur; 2932 sayılı Kanun meselesi, Pişmanlık Yasası meselesi, Kürt kimliği vesair meselesi, bölge valiliği uygulaması, Kuzey Irak’taki ayrılıkçı grupların liderleriyle görüşmeler, devlet bürokrasisindeki yanlış kadrolaşma ve benzeri bütün yanlışlıkları, bölücülük ve terör merkezlerinin değil, istediği ve arzu ettiği şekilde yapılmıştır.

Değerli milletvekilleri, Türkiye’de bölücülük ve terör olaylarının önlenememesi için, Sayın Başbakanın teklifinden de ilhamla, bir hususa özellikle işaret etmek istiyorum.

Bugün konuşan bütün siyasi gruplarımızın ittifak ettiği bir husus vardır, o da; bölücülük ve terör olaylarının bugüne kadar uygulanan yöntemlerle, metodlarla çözülmeyeceği hususudur. Biz, Milliyetçi Hareket Partisi olarak bu konunun

çözümüyle ilgili olarak sene başında, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bir kanun teklifi verdik ve teklifimiz, bugünkü uygulamanın dışında, mevcut güvenlik kuvvetlerimizin dışında yeni bir güvenlik birimi kurulmak suretiyle, 100 bin kişilik yeni bir güvenlik birimi teşkil edilmek suretiyle, meselenin yurt içinde ve yurt dışındaki merkezlerini de kapsayacak şekilde, ilmi olarak ele alınmasını öngören bir teklifti. Yüce Meclisten, bu teklifimize destek vermelerini ve bugünkü meselenin çözümünde ciddi bir adım olacak olan Türkiye Güvenlik Araştırmaları Kurumu kurulması hakkındaki Kanun teklifinin bir an önce yasalaşmasını temin etmelerini bekliyoruz.

BAŞKAN — Sayın Şemsek, beş dakikanız var.

MUHARREM ŞEMSEK (Devamla) — Değerli milletvekilleri, Hükümet Programında enflasyon ve pahalılıkla ilgili, işçi meselelerinin çözümüyle ilgili, esnaf meselelerinin çözümüyle ilgili, memur meselelerinin çözümüyle ilgili eksiklikler olduğu kanaatindeyiz. 700 bine yakın işçimizin toplu sözleşmeleri arzu edilen şekilde hâlâ bitirilememiştir; 4,5 milyon esnafımız, meselelerinin çözümünü beklemektedir. Memurlarımız aldığı maaşla geçinemez haldedirler. Yeni Hükümet, memurlarımızın içinde bulundukları durumu da hesap ederek, temmuz ayı artışında mutlaka gerçek enflasyonun üzerinde tatmin edici bir ücreti vefakâr memurlarımıza vermek durumundadır. Üniversite hocalarımız ve öğretmenlerimizin durumu da iç açıcı değildir. Üniversite hocalarımızın tatmin edici maaşa kavuşturularak, üniversitelerin artık lise olmaktan çıkartılması icap etmektedir.

Değerli milletvekilleri, ülkemizde mühim bir sosyal mesele olan özörlölerle ilgili olarak da Programda ciddi bir bakış göremedik. Türkiye Büyük Millet Meclisimizce kurulmuş olan özörlölerin Meselelerini Araştırma Komisyonu raporundaki tekliflerin bir an önce hayata geçirilmesinde büyük fayda vardır. Bu konuyla ilgili şahsi görüşümü ifade etmek istiyorum ki, bu meselenin toplu çözümü için, öncelikle bir özörlöler bakanlığı kurulmalıdır; bir özörlöler fonu kurulmalıdır; bir özörlöler kanunu mutlaka çıkartılmalıdır.

Hazırlanan Programda, ahlâk ve maneviyattaki çöküntüyle ilgili teklifler de görölmemektedir. Ülkemizde bugün ciddi bir ahlaki ve manevi bunalım dikkate alındığında, bu meseleye de ağırlık verilmesi icap ettiğı görölecektir.

Kültür bölümünde; çağdaş kültürden, evrensel kültürden bahsedilirken, milli kültürden hiç bahis açılmaması da ayrı bir eksikliktir.

Değerli milletvekilleri, Türkiye'nin içinde bulunduğu problemleri, aslında, bugünkü Hükümetin de, bugüne kadarki hükümetlerde olduğu gibi, köklü şekilde çözmesi mümkün olmayabilir. Türkiye'nin meselelerinin çözümü, kanaatimize göre, Türkiye'nin kurtuluş ve yücelişi, ancak milliyetçilerin birlik olmasıyla ve milliyetçilerin birlikte ülke meselelerine sahip çıkmalarıyla ve Milliyetçi Hareket Partisinin iktidarıyla mümkündür. (MHP sıralarından alkışlar)

Türkiye'nin, bugüne kadar denenmiş olan siyasi heyetlerin dışında, yeni bir anlayış ve ruhla ülke meselelerini çözecek yeni bir fikre, yeni bir kadroya, yeni bir partiye ihtiyacı vardır. Bu yeni fikir milliyetçilik fikridir. Türk-İslam ölküsü fikri; yeni kadroda ölkücü kadrolar, yeni parti de Milliyetçi Hareket Partisidir. MHP ikti-

darıyla Türkiye kurtulacak, bütün vatandaşlarımız huzur ve mutluluk bulacak, vurgun, talan, soygun dönemi kapanacak, dürüst bir yönetim devri açılacaktır. MHP, Türkiye'nin iktidarına taliptir. Vatandaşlarımızın hiç ümitsizliğe kapılmasına gerek yoktur.

Eğer, bugünkü hükümet de, bölücülük ve terör olaylarını kısa zamanda önleyemez, akan kanı durduramazsa, Kıbrıs, Azerbaycan, Bosna-Hersek gibi dış problemleri çözemez, enflasyon ve işsizliği önleyemez ve bu işleri yapamıyoruz noktasına gelir ise, Milliyetçi Hareket Partisi olarak biz, bölücülük ve terör olaylarını önlemeye, vatandaşlarımızın baş belası olan bu olayın kökünü kazımaya talibiz. Kaybedilmiş olan Kıbrıs ve Azerbaycan davasını kazanmaya talibiz. Demokratik yollarla bu işlerin de çözüleceği kanaatindeyiz.

Yeni Hükümetimiz, Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışmalarını daha verimli hale getirmek durumundadır. Buna programında da zaten yer vermiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisi, öncelikli ve ivedilikli bir iş olarak, Türkiye Büyük Millet Meclisi gündeminde bulunan İktisat değişikliğine ait teklifleri görüşerek neticelendirip, Yüce Meclisimizin daha verimli çalışmasını mutlaka sağlamalıdır. Türkiye Büyük Millet Meclisi, kendisiyle ilgili bazı çevrelerce sistemli olarak yürütülen menfi propagandalar yüzünden kamuoyumuzda yaratılan hiç hak etmemiş olduğu yanlış imajları mutlaka düzeltmek durumundadır.

MHP olarak, Türkiye Büyük Millet Meclisinin yaz tatiline girmeyerek, öncelikle İktisat'ın, bilahare da gündeminde bekleyen diğer kanun tasarı ve tekliflerini görüşerek kanunlaştırmasını; ayrıca, ülkenin içinde bulunduğu ağır iç ve dış problemler sebebiyle her an toplantı halinde bulunmasını ve ülke meseleleriyle daha yakından ilgilenilmesini, Hükümete yol göstermesini ülkemiz için faydalı görüyor ve teklif ediyoruz.

Program, demokrasi konusunda da bazı eksiklikler taşımaktadır, özellikle geniş halk kitlelerinin yönetime katılmasını sağlayacak, milli iradenin adaletli şekilde Parlamente'ye yansımalarını temin edecek yeni bir Seçim Kanunu konusu mutlaka programda yer olmalıydı. Mevcut seçim sisteminin çarpık ve adaletsiz sonuçları ortada iken, eşit, dürüst şartlarda adaletli bir yarışa imkân verecek, siyasi partiler ve vatandaşlardan alınan oylar arasında ayırım yapmayan, milletin oylarını adaletli şekilde Meclise yansıttak bir Seçim Kanununu yeni Hükümetimiz mutlaka düşünmelidir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye'de siyasi kültürümüzde de iki temel ciddi yanlışımız vardır. Bugün dahi, siyaset geleneğimizde iktidar etme ve muhalefet yapma anlayışları yanlış ve eksiktir. Ülkemizde muhalefet yapmak, hükümetin, iktidar olan siyasi heyetin her fikrine ve her tasarısına karşı çıkmak şeklinde bilinmekte ve değerlendirilmektedir. Yine, ülkemizde iktidar etmek anlayışı da, muhalefet partilerinden gelen hemen her şeye karşı çıkmak şeklinde kabul edilmekte ve değerlendirilmektedir.

Değerli milletvekilleri, bu iki tutum ve yaklaşım da eksik ve yanlıştır. Ülkemizin, esas bu konuda zihniyet değişimine, yeniliğe ihtiyacı vardır. Bir ülkede iktidarın da muhalefetin de yanlışları olabilir; fakat, iktidarın da muhalefetin de doğru-

ları da vardır. Milliyetçi Hareket Partisi, bugün bir muhalefet partisi olarak, geçmiş alışkanlıkların ve yanlışların ötesinde, yeni ve doğru olan bir muhalefet örneğini uygulamaktadır. Bu da, iktidarın doğrularına karşı çıkmama, yanlışlarına da karşı çıkma, tenkit etme, tavsiyede bulunma, doğruları teklif etme ve çözümleri ortaya koyma şeklinde özetlenebilecek bir muhalefet anlayışıdır. Bu da, ülkemiz için en hayırlı olan bir muhalefet yoludur. Milliyetçi Hareket Partisinin bu doğru ve yeni muhalefet anlayışını anlamayan bazı çevrelerin olduğunu da üzümlere ifade ediyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu duygu ve düşüncelerle Hükümet Programının, memleketimize ve milletimize hayırlı ve uğurlu olmasını diliyor, yeni kurulmuş olan Hükümete başarılar diliyor, hepinize saygılar sunuyorum. *(Alkışlar)*

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Şemsek.

Sayın milletvekilleri, Bakanlar Kurulu Programı üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Güven oylamasının, Anayasanın 110, İçtüzüğün 105'inci maddeleri gereğince, görüşmelerin bitiminden bir tam gün geçtikten sonra yapılması gerekiyor. Buna göre güven oylaması, 5 Temmuz 1993 Pazartesi günü yapılacaktır. Buyurun Sayın Kazan.

ŞEVKET KAZAN (Kocaeli) — Sayın Başkan, İçtüzüğün 70'inci maddesine göre bir söz talebimiz oldu; çünkü Sayın DYP Grubu Sözcüsü tarafından, Sayın Erbakan'ın söylemediği bir söz, söylenmiş gibi dile getirildi. Ancak, Genel Kurulun şu andaki durumu münasebetiyle fazla zamanınızı işgal etmemek için ve zabıtlara geçmesi bakımından bir düzeltme yapmak istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

ŞEVKET KAZAN (Kocaeli) — Sayın Başkan, Sayın DYP sözcüsü, Genel Başkanımızın konuşması sırasında kendisinin, “faize faiz demeyin, gelir payı deyin” diye bir ifade kullandığını iddia etti.

Bir defa, Refah Partisinin ta Milli Selamet döneminden beri, faizi ekonomimiz açısından faydalı değil, tam tersine, zararlı bir kurum olarak kabul ettiği bilinmektedir. Genel Başkanımızın da böyle bir söz söylemesi mümkün değildir. Nitekim, ben zabıtları alıp inceledim; böyle bir söz Genel Başkanımız tarafından söylenmemiştir. Bu tamamen, DYP sözcüsünün âfâki bir isnadından ibarettir.

İkinci husus da şudur: Yine DYP sözcüsü, konuşmasında, Refah Partisi tarafından yapılan konuşmada, Hükümet Programıyla yatırım programının karıştırıldığından bahsetti.

Hükümet Programının 95, 96, 97'nci sayfaları dikkatle okunduğu zaman görülecektir ki, burada tamamen, işbaşına yeni gelen Hükümetin yapacağı birtakım yatırımlardan bahsedilmektedir. Genel Başkanımızın temas ettiği konular da, tamamen Hükümet Programı çerçevesi içerisindedir. Karıştırılmış bir şey yoktur, bunu karıştıran Sayın DYP sözcüsüdür.

Arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Değerli arkadaşlar, gündemimizdeki konuların görüşmeleri bitmiştir.

Başbakan Sayın Tansu Çiller tarafından kurulan Bakanlar Kurulu hakkında güvenoylaması yapmak ve alınan karar gereğince, Anayasanın 133'üncü Maddesinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifinin birinci görüşmesini tamamlamak için, 5 Temmuz 1993 Pazartesi günü saat 15.00'te toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 20.06

TBMM Tutanak Dergisi
Dönem 19 Cilt 38 Birleşim 122
Sayfa: 9-11
05.07.1993 Pazartesi

BİRİNCİ OTURUM

BAŞKAN — Hüsamettin Cindoruk
KÂTİP ÜYELER: İbrahim Özdiş (Adana)
Ali Günaydın (Konya)
Açılma Saati: 15.00

Güvenoylaması

BAŞKAN — Değerli arkadaşlar, gündemimize göre, Başbakan Sayın Tansu Çiller tarafından kurulan Bakanlar Kurulu hakkında, Anayasamızın 110 ve İçtüzüğün 105'inci maddeleri gereğince güvenoylaması yapılacaktır. Güvenoylamasının açık oy şeklinde yapılması, İçtüzüğün 105'inci maddesi gereğidir. İçtüzüğün 115'inci maddesine göre de, açık oylama şekline Genel Kurul karar verecektir.

Değerli arkadaşlarım, güvenoylamasının, adı okunan sayın milletvekilinin, ayağa kalkarak, yüksek sesle, “kabul-ret-çekinser” şeklinde oyunu belirtmek suretiyle yapılması hususunu oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Oylamaya Adana İlinden başlıyoruz. *(Oylar toplandı)*

BAŞKAN — Oyunu kullanmayan sayın üye var mı? Yok. Oylama işlemi bitmiştir. *(Oyların ayırımı yapıldı)*

BAŞKAN — Değerli milletvekilleri, güvenoylamasının sonucunu arz ediyorum: Oylamaya 432 milletvekili katılmış; 247 kabul, 184 ret ve 1 çekinser oy kullanılmıştır. *(DYP ve SHP sıralarından alkışlar)*

Değerli milletvekilleri, bu sonuca göre, Başbakan Sayın Tansu Çiller tarafından kurulan Bakanlar Kuruluna, Meclisimizce güvenoyu verilmiştir; memleketimiz ve milletimiz için hayırlı ve başarılı olmasını diliyorum.

Sayın Başbakan teşekkür konuşması yapmak istiyor musunuz?

BAŞBAKAN TANSU ÇİLER (İstanbul) — Evet efendim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Başbakan. *(DYP sıralarından ayakta alkışlar, SHP sıralarından alkışlar)*

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri ve bizi yine televizyonlarından seyreden çok aziz vatandaşlarım; bugün, Yüce Meclisinizin vermiş olduğu bu güvenden dolayı hepinize teşekkürlerimi sunuyo-

rum ve milletimiz ve memleketimiz için hayırlı olmasını diliyorum. (*DYP ve SHP sıralarından alkışlar*)

Bu, aynı zamanda, milletimizin ve vatandaşlarımızın, yenilenme ve değişme arzusunun bir ifadesidir. Dolayısıyla, bunun onurunu taşıyoruz, bunun gururunu taşıyoruz ve aynı zamanda bunun, büyük bir sorumluluğu da beraberinde getirdiğini biliyoruz.

Türkiye’imizde son dönem, bir geçiş dönemi olmuştur. Hepinizin bildiği gibi, 17 Nisanda Sayın Cumhurbaşkanımızın vefatı ve daha sonra 16 Mayıs’ta Başbakanımız Sayın Süleyman Demirel’in Cumhurbaşkanlığı olmasıyla devam eden bir süre, Türkiye’de geçiş dönemi olmuştur. Bugün, 5 Temmuz 1993. Bugün, Türkiye Cumhuriyetinin 50’nci Hükümetinin, güvenoyuna dayalı icraat gününün ilkidir. Bunun, memleketimize hayırlı olmasını tekrar diliyorum.

Önümüzde çok önemli sorunlarımız vardır. Bütün bunların bilinci içindeyiz. Dünyada bir değişim süreci yaşanmaktadır. Türkiye’nin içinde olduğu coğrafi bölge, özellikle bu değişimin odak noktası olmuştur. Türk toplumu da bu değişim sürecine kendini kaptırmıştır. Dolayısıyla, zaman zaman toplumumuzda zelzeleler vardır, zaman zaman toplumun sorunları vardır. Bütün bunlardan çıkarken, değerlerimize yeniden sahip olma gereği vardır. Bu değerlerin en önemlisi, herkesin öncelikli olarak yaşama hakkının olduğu bilincidir. Bu yaşama hakkı, en ilk ve vazgeçilmez haktır; herkesin hakkıdır.

COŞKUN GÖKALP (Kırşehir) — Sivas, Sivas...

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Düşünce özgürlüğü, vicdan özgürlüğü, bundan dolayı doğacak haklar, hiçbir biçimde yaşama hakkının önüne geçemez. Devlet ise düşünce bağımsızlığından bağımsızdır. (*ANAP ve RP sıralarından “anlaşılmadı” sesleri*) Ancak, açıkça ifade ediyorum; eğer...

OĞUZHAN ASİLTÜRK (Malatya) — Ne diyorsun, anlaşılmadı...

BAŞKAN — Dinleyelim efendim.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Eğer bunların önünde herhangi bir suç olur ise, yani düşünce özgürlüğünün önüne geçen bir suç olur ise, bunun cezasını verecek olan, sadece devlettir, ceza verme hakkı sadece devlete aittir ve bizim Hükümetimiz devleti yeniden devlet yapacak ve bu hakkın sadece devlete ait olduğunu bildirecektir. (*DYP ve SHP sıralarından alkışlar; ANAP, RP ve CHP sıralarından gürültüler*)

BAŞKAN — Dinleyelim lütfen.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Çok değerli milletvekillerimiz, önümüzde çok önemli sorunlarımız vardır.

Bu sorunlar içerisinde, terörle mücadelede kararlı olacağız; ekonomiyle olan mücadelemizde bilgili, bilinçli ve cesur olacağız; Türkiye’nin sesini bütün dünyaya duyurmada kararlıyız ve Türkiye’nin sesini, önder bir Türkiye konumuna getirmekte yine kararlıyız.

Bütün bunların üstüne, bir büyük cesaretle, bir büyük inançla gideceğiz. Bunu yaparken, memleketimizin istediği hoşgörüyü, birlik ve beraberliği, daima, kamuoyunun önünde, Meclisimizle paylaşarak götüreceğiz. Bu beraberliğin, memleketimizin önündeki sorunları aşmada önemli bir yeri vardır.

Bugün tekrar ifade ediyorum ki, bunların üzerinden aşabilmek için Meclisimize çok büyük bir görev düşmektedir. Bu görevden ilkini, bu Hükümetin güvenoyu almasından sonra, bugün beraberce, memleketimizin ve milletimizin önüne koyma imkânına sahibiz. Biz burada diyoruz ki, halkımızın istediği, Anayasamızın 133'üncü maddesinin değişmesine ve memleketimizde yeniden radyoların beraberce çalınması imkânına hep beraber cevap verelim. Biz, bunun böyle olacağını ve bu ilk beraberliğin milletimiz tarafından da kabul edileceğini biliyoruz.

OĞUZHAN ASİLTÜRK (Malatya) — Teşekkürle ne ilgisi var? Teşekkür konuşması mı bu?

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) — Bu hoşgörüye hepinizi davet ediyor, bu hoşgörü ve beraberlik içerisinde memleketimizin bütün sorunlarının üstesinden gelineceğini biliyor; bu Hükümetimizin, memleketimize, bir kez daha, hayırlı olmasını diliyorum. *(DYP sıralarından alkışlar)*

Bugün artık çalışma günüdür, konuşma günü değildir; bu çalışmayı hep beraber Meclisimizde başlatacağız.

Sağ olun, var olun. *(DYP sıralarından “Bravo” sesleri, ayakta alkışlar; SHP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Başbakan.

Kapanma Saati: 18.23

**Başbakan Tansu Çiller Tarafından Kurulan Bakanlar Kurulu Hakkında
Güven Oylamasına Verilen Oyların Sonucu**

(Kanunlaşmıştır)

<i>Program:</i>	30.06.1993
<i>Güvenoylaması:</i>	05.07.1993
<i>Üye Sayısı:</i>	450
<i>Kullanılan Oy:</i>	432
<i>Kabul Edenler:</i>	247
<i>Reddedenler:</i>	184
<i>Çekimser:</i>	1
<i>Geçersiz Oylar:</i>	-
<i>Oya Katılmayanlar:</i>	15
<i>Açık Üyelikler:</i>	3

(Kabul Edenler)

ADANA

Uğur Aksöz, Bekir Sami Daçe, M. Halit Dağlı, Veli Andaç Durak, Muhammet Kaymak, M. Selâhattin Kılıç, Mustafa Küpeli, Ali Yalçın Ögütcan, Timurçin Savaş, Ahmet Sanal, Orhan Şendağ, Turgut Tekin

ADİYAMAN

Abuzer Tanrıverdi

AFYON

İsmet Attila, Baki Durmaz, Ethem Kelekçi, Abdullah Ulutürk

AĞRI

Mikail Aydemir, Cemil Erhan

AKSARAY

Halil Demir, Mahmut Öztürk

AMASYA

Cemalettin Gürbüz, Mehmet Tahir Köse

ANKARA

Bilâl Güngör, Mehmet Kerimoğlu, Orhan Kilercioğlu, İrfan Köksalan, Sait Kemal Mimaroglu, Mehmet Seyfi Oktay, İbrahim Tez, Mustafa Tınaz Titiz, Baki Tuğ, Mustafa Dursun Yangın

ANTALYA

Veysel Atasoy, Adil Aydın, Hayri Doğan, Gökberk Ergenekon, Ali Karataş, Hasan Namal

ARTVİN

Hasan Ekinici

AYDIN

Tunç Bilget, Ali Rıza Gönül, Nahit Menteşe, İsmet Sezgin

BALIKESİR

Abdülbaki Ataç, Hüseyin Balyalı, Ekrem Ceyhun, Ömer Lütfi Coşkun, Mehmet Cemal Öztaylan, Melih Pabuçcuoğlu, Sami Sözat

BARTIN

Köksal Toptan

BATMAN

Mehmet Adnan Ekmen, Abdülkerim Zilan

BİLECİK

Bahattin Şeker

BİNGÖL

Haydar Baylaz

BOLU

Nazmi Çiloğlu, Necmi Hoşver, Tevfik Türesin

BURDUR

Mustafa Çiloğlu, Ahmet Şeref Erdem, Ahmet Sayın

BURSA

Fethi Akkoç, Cavit Çağlar, Şükrü Erdem, Beytullah Mehmet Gazioğlu, Kadri Güçlü, İbrahim Gürdal, Yılmaz Ovalı, Turhan Tayan

ÇANAKKALE

Süleyman Ayhan, Rahmi Özer, Nevfel Şahin, A. Hamdi Üçpınarlar

ÇANKIRI

Nevzat Ayaz

ÇORUM

Cemal Şahin, Muharrem Şemsek, Arslan Adnan Türkoğlu

DENİZLİ

Mehmet Gözlükaya, M. Halûk Müftüler, Nabi Sabuncu

DİYARBAKIR

Mehmet Salim Ensarioğlu, Fehmi Işıklar, Mehmet Kahraman, Salih Sümer

EDİRNE

Evren Bulut, Şerif Ercan

ELAZIĞ

Ahmet Küçükkel, Ali Rıza Septioğlu, Tuncay Şekercioglu

ERZİNCAN

Mustafa Kul, Ali İbrahim Tutu

ERZURUM

Abdurmelik Fırat, İsmail Köse, Rıza Müftüoğlu, Oktay Öztürk

ESKİŞEHİR

İbrahim Yaşar Dedelek, M. Fevzi Yalçın

GAZİANTEP

Bahattin Alagöz, Abdulkadir Ateş, Mehmet Batallı, Hikmet Çetin, Ayvaz Gökdemir, Mehmet Özkaya, Hannan Özüberk, Mustafa Yılmaz

GİRESUN

Ergun Özdemir

HAKKÂRİ

Esat Canan, Mustafa Zeydan

HATAY

Mehmet Döner, Abdullah Kınalı, Onur Kumbaracıbaşı, Nihat Matkap, Bestami Teke, Nurettin Tokdemir, Ali Uyar

İSPARTA

Mustafa Fikri Çobaner, Abdullah Aykon Doğan, Ertekin Durutürk

İÇEL

Y. Fevzi Arıcı, Ahmet Bilyeli, Aydın Güven Gürkan, Asım Kaleli, Durmuş Fikri Sağlar, Ali Su

İSTANBUL

Yıldırım Aktuna, Bedrettin Doğancan Akyürek, Osman Ceylan, Nami Çağan, Tansu Çiller, Bedrettin Dalan, İbrahim Gürsoy, Ercan Karakaş, Coşkun Kırca, Leyla Yeniay Köseoğlu, Mehmet Moğultay, İbrahim Özdemir, Tunca Toskay

İZMİR

Yıldırım Avcı, Nevzat Çobanoğlu, Halil Çulhaoğlu, Ersin Faralyalı, Erdal İnönü, Mehmet Köstepen, Atilla Mutman, Mehmet Özkan, Işıl Saygın, Rifat Serdaroglu, Erkut Şenbaş, Cemal Tercan

KAHRAMANMARAŞ

Selahattin Karademir

KARAMAN

S. Osman Sevimli

KARS

Mehmet Alp, Abdülkerim Doğru, M. Sabri Güner

KASTAMONU

Münif İslamoğlu, Nurhan Tekinel

KAYSERİ

Mustafa Dağcı, Osman Develioğlu, Seyfi Şahin

KIRIKKALE

M. Sadık Avundukluoğlu, Hacı Filiz, Abdurrahman Ünlü

KIRKLARELİ

Ahmet Sezal Özbek, Cemal Özbilen

KIRŞEHİR

Sabri Yavuz, Hilmi Yükselen

KOCAELİ

İsmail Amasyalı, Halil İbrahim Artvinli, M. Kâzım Dinç, İsmail Kalkandelen, Alaettin Kurt

KONYA

Hasan Afşar, Musa Eraracı, Ali Günaydın, Osman Nuri Özbek, Ömer Şeker, Vefa Tanır, Servet Turgut, Mehmet Ali Yavuz

KÜTAHYA

H. Cavit Erdemir, İsmail Karakuyu

MALATYA

Mustafa Yılmaz

MANİSA

Rıza Akçalı, Ümit Canuyar, Tevfik Diker, Akın Gönen, Sümer Oral, Yahya Uslu, Cengiz Üretmen

MARDİN

Muzaffer Arıkan, Mehmet Gülceğün

MUĞLA

İrfettin Akar, Muzaffer İlhan, Latif Sakıcı, Erman Şahin

NEVŞEHİR

Esat Kırathoğlu, Osman Seyfi

NİĞDE

İbrahim Arısoy, Doğan Baran, Rıfat Yüzbaşıoğlu

ORDU

Hasan Kılıç, Refaiddin Şahin

SAKARYA

Nevzat Ercan, Mehmet Gölhan, Ahmet Neidim

SAMSUN

İlyas Aktaş, Cemal Alişan, Mehmet Çebi, İrfan Demiralp, Ali Eser, Nafiz Kurt, İhsan Saraçlar

SİİRT

Mehmet Erdal Koyuncu

SİNOP

Kadir Bozkurt, Cafer Sadık Keseroğlu, Yaşar Topçu

SİVAS

Azimet Köylüoğlu

ŞANLIURFA

Sedat Edip Bucak, Necmettin Cevheri, Ferit Aydın Mirkelam, Mehmet Fevzi Şihanlıoğlu, Abdürrezak Yavuz

TEKİRDAĞ

Halil Başol, Muhtar Mahramlı, Fethiye Özver, Hasan Peker

TOKAT

Ali Şevki Erek, Güler İleri, Şahin Ulusoy

TRABZON

Koray Aydın, Mehmet Ali Yılmaz

TUNCELİ

Kamer Genç, Vahdet Sinan Yerlikaya

UŞAK

Fahri Gündüz, Ender Karagül, Ural Köklü

VAN

Mustafa Kaçmaz, Nadir Kartal

YOZGAT

Yaşar Erbaz, Alparslan Türkeş

ZONGULDAK

Adnan Akın, Şinasi Altınır, Ömer Barutçu, Güneş Müftüoğlu, Ali Uzun, Necdet Yazıcı

(Reddedenler)

ADANA

Yılmaz Hocaoglu, İbrahim Özdiş

ADİYAMAN

Mahmut Kılıç

AFYON

Halil İbrahim Özsoy, Gaffar Yakın

AĞRI

Hasan Fecri Alpaslan, Yaşar Eryılmaz

AKSARAY

İsmet Gür

AMASYA

Haydar Oymak

ANKARA

Mehmet Nedim Budak, Mehmet Çevik, Ali Dinçer, Mehmet Vehbi Dinçerler, Ömer Faruk Ekinci, Hamdi Eriş, İ. Melih Gökçek, H. Uluç Gürkan, Mehmet Sağdıç, Yücel Seçkiner

ANTALYA

Faik Altun, Deniz Baykal, Hasan Çakır

ARTVİN

Süleyman Hatinoğlu

AYDIN

Cengiz Altınkaya, Yüksel Yalova

BARTIN

Hasan Akyol

BATMAN

Nizamettin Toğuç

BAYBURT

Bahattin Elçi, Ülkü Güney

BİLECİK

Mehmet Seven

BİNGÖL

Kâzım Ataoğlu, Hüsamettin Korkutata

BİTLİS

Zeki Ergezen, Edip Safder Gaydalı, Kâmrân İnan

BOLU

Avni Akyol, Abbas İnceayan

BURSA

Mehmet Gedik, Hüsamettin Örüç, Feridun Pehlivan

ÇANKIRI

İsmail Coşar, İlker Tuncay

ÇORUM

Mustafa Ateş Amiklioğlu, Yasin Hatiboğlu

DENİZLİ

Muzaffer Arıcı, Adnan Keskin, Hasan Korkmazcan

DİYARBAKIR

M. Hatip Dicle, Mahmut Uyanık, Sedat Yurtdaş

EDİRNE

Hasan Basri Eler, Erdal Kesebir

ELAZIĞ

Ahmet Cemil Hınç

ERZURUM

Lütfi Esengün, Abdulillah Fırat, Şinasi Yavuz

ESKİŞEHİR

Hüseyin Aksoy, Mustafa Balcılar

GAZİANTEP

Mustafa Doğan

GİRESUN

Burhan Kara, Yavuz Köymen, Rasim Zaimoğlu

GÜMÜŞHANE

Lütfü Doğan, Mahmut Oltan Sungurlu

HATAY

Fuat Çay

İÇEL

Ali Er, M. İstemihan Talay, Rüştü Kâzım Yücelen

İSTANBUL

Bülent Akarcalı, İmren Aykut, Mustafa Baş, Mukadder Başeğmez, İsmail Cem, Kadir Ramazan Coşkun, Gürhan Çelebican, Hüsnü Doğan, Halit Dumankaya, Elaattin Elmas, Halil Orhan Ergüder, Salih Ergün, İsmail Safa Giray, Temel Gündoğdu, Engin Güner, Algan Hacaloğlu, Melike Tugay Hasefe, Fevzi İşbaşıaran, Mehmet Cavit Kavak, Cem Kozlu, Emin Kul, Ziyaeddin Selçuk Maruflu, Hasan Mezarcı, Yusuf Namoğlu, Ali Oğuz, Hasan Hüsamettin Özkan, Sabri Öztürk, Yusuf Pamuk, İsmail Sancak, Mehmet Sevingen, Gürol Soylu, Güneş Taner, Şadan Tuzcu, Mehmet Bahattin Yücel

İZMİR

Veli Aksoy, Cengiz Bulut, Işın Çelebi, Timur Demir, İsmet Kaya Erdem, İlhan Kaya, Süha Tanık

KAHRAMANMARAŞ

Esat Bütün, Hasan Dikici, Ahmet Dökülmez, Recep Kırış, Ökkeş Şendiller, Saffet Topaktaş

KARAMAN

Zeki Ünal

KARS

Atilla Hun, Zeki Nacitarhan

KASTAMONU

Refik Arslan, Murat Başesgioğlu

KAYSERİ

Şaban Bayrak, Aykut Edibali, Abdullah Gül, Salih Kapusuz

KIRKLARELİ

İrfan Gürpınar

KIRŞEHİR

Coşkun Gökalp

KOCAELİ

Bülent Atasayan, Şevket Kazan

KONYA

Necmettin Erbakan, Ahmet Remzi Hatip, Mehmet Keçeciler, Abit Kıvrak, Mustafa Ünal

KÜTAHYA

Ahmet Derin, Mehmet Rauf Ertekin, Mustafa Kalemli

MALATYA

Oğuzhan Asiltürk, Gazi Barut, Metin Emiroğlu, Yusuf Bozkurt Özal

MANİSA

Ekrem Pakdemirli, Faruk Saydam

MARDİN

Mehmet Sincar, Ahmet Türk

MUĞLA

Nevşat Özer

MUŞ

Muzaffer Demir, Sırrı Sakık, Mehmet Emin Sever

NEVŞEHİR

Mehmet Elkatmış

ORDU

Bahri Kibar, Cavit Şadi Pehlivanoglu, Nabi Poyraz, Şükrü Yürür

RİZE

Ahmet Kabil, Mustafa Parlak, Ahmet Mesut Yılmaz

SAKARYA

Cevat Ayhan, Mustafa Kılıçarslan, Ersin Taranoğlu

SAMSUN

Hüseyin Özalp, Adem Yıldız

SİİRT

Zübeyir Aydar, Naif Güneş

SİVAS

Ahmet Arıkan, Musa Demirci, Abdullatif Şener, Muhsin Yazıcıoğlu

ŞANLIURFA

İbrahim Halil Çelik, Seyyit Eyyüpoğlu, Eyüp Cenap Gülpınar

ŞIRNAK

Orhan Doğan, Selim Sadak

TOKAT

Ahmet Feyzi İnceöz, Ahmet Özdemir

TRABZON

Eyüp Âşık, Ali Kemal Başaran, Kemalettin Göktaş, Fahrettin Kurt

VAN

Şerif Bedirhanoglu, Fethullah Erbaş

YOZGAT

Hüseyin Erdal, Lutfullah Kayalar, Mahmut Orhon

ZONGULDAK

Bülent Ecevit

(Çekinser)

TOKAT

İbrahim Kumaş

(Oya Katılmayanlar)

ADIYAMAN

Celâl Kürkoğlu, Kemal Tabak

ANKARA

Salman Kaya, O. Mümtaz Soysal, Halil Şıvgın

DIYARBAKIR

Leyla Zana

ERZİNCAN

Yıldırım Akbulut

ESKİŞEHİR

Hüsametdin Cindoruk (Başkan)

İSTANBUL

Kemal Naci Ekşi, Recep Ercüment Konukman

MALATYA

Münir Doğan Ölmeztoprak

MARDİN

Ali Yiğit

SİVAS

Ziya Halis

ŞIRNAK

Mahmut Alınak

VAN

Remzi Kartal

(Açık Üyelikler)

Bursa 1

Isparta 1

İstanbul 1

Yekûn 3

II. Çiller Hükümeti
05.10.1995-30.10.1995

Bakanlar Kurulu

Başbakan

Tansu ÇİLLER (İstanbul) 05.10.1995-30.10.1995

Devlet Bakanı

Necmettin CEVHERİ (Şanlıurfa) 05.10.1995-30.10.1995

Devlet Bakanı

Cavit ÇAĞLAR (Bursa) 05.10.1995-30.10.1995

Devlet Bakanı

Ali Münif İSLAMOĞLU (Kastamonu) 05.10.1995-30.10.1995

Devlet Bakanı

Abdullah Aykon DOĞAN (Isparta) 05.10.1995-30.10.1995

Devlet Bakanı

Esat KIRATLIOĞLU (Nevşehir) 05.10.1995-30.10.1995

Devlet Bakanı

Refaiddin ŞAHİN (Ordu) 05.10.1995-30.10.1995

Devlet Bakanı

Ayvaz GÖKDEMİR (Gaziantep) 05.10.1995-30.10.1995

Devlet Bakanı

Ömer BARUTÇU (Zonguldak) 05.10.1995-30.10.1995

Devlet Bakanı

Mehmet BATALLI (Gaziantep) 05.10.1995-30.10.1995

Devlet Bakanı

Abdul Baki TUĞ (Ankara) 05.10.1995-30.10.1995

Devlet Bakanı

İşıl SayGIN (İzmir) 05.10.1995-30.10.1995

Devlet Bakanı

Mehmet Selim ENSARİOĞLU (Diyarbakır) 05.10.1995-30.10.1995

Adalet Bakanı

Bekir Sami DAÇE (Adana) 05.10.1995-30.10.1995

Milli Savunma Bakanı

Vefa TANIR (Konya) 05.10.1995-30.10.1995

İçişleri Bakanı

Nahit MENTEŞE (Aydın) 05.10.1995-30.10.1995

Dışişleri Bakanı

Ali Coşkun KIRCA (İstanbul) 05.10.1995-30.10.1995

Maliye Bakanı

İsmet ATTİLA (Afyon) 05.10.1995-30.10.1995

Milli Eğitim Bakanı

Turhan TAYAN (Bursa)

05.10.1995-30.10.1995

Bayındırlık ve İskân Bakanı

Tunç BİLGET (Aydın)

05.10.1995-30.10.1995

Sağlık Bakanı

Doğan BARAN (Niğde)

05.10.1995-30.10.1995

Ulaştırma Bakanı

Ali Şevki EREK (Tokat)

05.10.1995-30.10.1995

Tarım ve Köyişleri Bakanı

Nafiz KURT (Samsun)

05.10.1995-30.10.1995

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı

Mustafa Ateş AMİKLİOĞLU (Çorum)

05.10.1995-30.10.1995

Sanayi ve Ticaret Bakanı

Abdülbaki ATAÇ (Balıkesir)

05.10.1995-30.10.1995

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

Şinasi ALTINER (Zonguldak)

05.10.1995-30.10.1995

Kültür Bakanı

Köksal TOPTAN (Bartın)

05.10.1995-30.10.1995

Turizm Bakanı

Bilal GÜNGÖR (Ankara)

05.10.1995-30.10.1995

Orman Bakanı

Hasan EKİNCİ (Artvin)

05.10.1995-30.10.1995

Çevre Bakanı

Ahmet Hamdi ÜÇPINARLAR (Çanakkale)

05.10.1995-30.10.1995

TBMM Tutanak Dergisi
Dönem 19 Cilt 94 Birleşim 5
Sayfa 393-410
10.10.1995 Salı

BİRİNCİ OTURUM

BAŞKAN — *Başkanvekili Yasin Hatipoğlu*

KÂTİP ÜYELER: *Abbas İnceayan (Bolu)*

Kadir Bozkurt (Sinop)

Açılma Saati: 15.00

Hükümet Programının Okunması

BAŞKAN — Sayın Başbakan, hükümet programını şimdi okuyacağını ifade ettiler.

Sayın Başbakanı, programı okumak üzere kürsüye davet ediyorum.

Buyurun. *(DYP sıralarından ayakta alkışlar)*

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Türkiye Cumhuriyeti'nin 51. Hükümeti olarak huzurunuzdayız. Türkiye'nin zor bir döneminde ağır bir sorumluluk üstlenen çalışma arkadaşlarım adına, yüce Meclisimizi en derin saygılarımla selamlıyorum.

Değerli Arkadaşlarım,

1991 Genel Seçimlerinden sonra kurulan DYP-SHP/CHP Koalisyon Hükümeti 20 Eylül 1995'e kadar görevde kalmıştır. 2 yıl 2 ay 15 gününde benim Başbakan sıfatıyla bulunduğum 50 Koalisyon Hükümeti Türkiye'de önemli kararlara imza atmış, önemli sorunların üstesinden gelmiş, görev alan her arkadaşım üstün bir feragat duygusuyla çalışmıştır.

Bu arkadaşlarımla birlikte hükümet sorumluluğu yüklenmekten duyduğum onuru huzurlarınızda dile getirmek ve her birine ayrı ayrı teşekkür etmek istiyorum.

Değerli Milletvekilleri,

DYP'nin 4 yıldır sürdürdüğü Koalisyon Hükümeti, Türk siyasi tarihinin anlamlı bir birlikteliğini ifade etmiştir. Cumhuriyeti kuran partiyle demokrasiyi kuran parti farklı siyasi prensiplere sahip olmalarına rağmen uyumlu ve verimli bir işbirliği gerçekleştirmiştir. Yıpratıcı sorunların altına birlikte girmiş ve büyük bir sorumluluk duygusuyla hareket etmişlerdir. DYP/SHP-CHP koalisyonlarıyla geçen bu dört yılın tarihimizde başarıyla verilmiş bir demokrasi sınavı olduğuna inanıyorum; hükmü tarih verecektir.

CHP'nin yeni lideri ile koalisyonu sürdürme arzumuz gerçekleşmemiştir. Yeni CHP yönetiminin bu doğrultudaki tercihini saygı ile karşılamak durumundayım; ancak, Türkiye'nin acil sorunları bir hükümet boşluğuna tahammül etmeyecek durumdadır. Sayın Cumhurbaşkanımızın 51. Hükümeti kurma görevini bana vermesini bu endişeyle değerlendirdim. Bazı partiler ve parti liderleriyle milletvekillerinin sorumluluk bilinciyle DYP Azınlık Hükümetine verdikleri destek, bugünkü meclis aritmetiği içerisinde demokratik bir çözüm imkânı yaratmıştır.

Demokrasiye ve parlamenter sistem içerisinde çözüm bulunabileceğine dair inancı kuvvetlendiren bu partiler ve parti liderleriyle milletvekillerine hükümetimize verdikleri destekten dolayı huzurlarınızda teşekkür etmek istiyorum. Bu desteğe layık olmak ve gösterdikleri güveni hak etmek, hükümetimizin birinci sorumluluğu olacaktır.

Bu parlamentonun çatısı altında bulunan her milletvekili arkadaşım, milli iradenin temsilcisidir. Bu parlamentoda temsil edilen her siyasi parti yüce milletimizin eğilimlerini, tercihlerini ifade etmektedir. Türk milletinin ortak çıkarları, sosyal ve ekonomik refahı, huzurlu ve güvenli bir toplum özlemi, itibarlı ve güçlü bir Türkiye, insan haklarına riayetkâr, ileri demokratik bir düzen hepimizin ortak paydalarını teşkil etmektedir. Farklı siyasi tercihler demokratik düzen içinde saygı ile ve hoşgörü ile karşılanmalıdır. Ancak 51. Hükümet olarak biz bu mevcudiyetimizi yukarıda sıraladığım ortak paydalara dayandırırken, hiç bir şekilde vazgeçmeyeceğimiz temel ilkemizin ülkenin bölünmez bütünlüğü, üniter devlet yapımız ve vatandaşlarımızın birlik ve beraberliği olduğunu ifade etmek isterim.

51. Hükümet bu ilkelere dayalı bir uzlaşma ve hoşgörü anlayışına sahip olacaktır. Bu yüzden bir azınlık hükümeti olarak kurduğumuz bu hükümetin yüce Meclisimizden aldığı büyük bir destekle varlığını sürdüreceğine inanıyoruz. 51. Hükümet tarihe hoşgörü ve uzlaşma hükümeti şeklinde geçmek arzusundadır. Bu konuda yüce Meclisimizde oluşacak hoşgörüyü dayalı bir uzlaşma ve sağduyu anlayışına güveniyoruz.

Değerli Milletvekilleri,

Bu Hükümet gerçekten ağır bir sorumluluk yüklenmiştir. Ekonomik dengelerin hala esas olduğu, içerde ve dışarda hayati sorunların bulunduğu bir dönemden Türkiye, bu Hükümet ile çıkacaktır.

Demokratikleşme yolunda tarihi adımları bu hükümet atacaktır. Bu noktada ağır sorumluluklar yüklenen hükümetin sizden geniş bir uzlaşmaya dayalı olarak destek bekleme hakkı vardır. Demokratik değerlerden, açık toplumun faziletlerinden güç alarak bu desteği sağlayacağınıza inanıyoruz.

Kurduğumuz azınlık hükümeti, bir mecburiyetin ve “demokrasilerde çare tükenmez” inancını ürünüdür. Ülkeyi hükümete bırakmamak, acil sorunlar karşısında siyasi irade boşluğuna meydan vermemek azminin sonucudur.

Burada açıklıkla ifade ediyorum: Geniş tabanlı, ancak kolay karar alamayacak şekilde oluşmuş hükümetlerle Türkiye siyasi kararlılık gösteremez. Önemli siyasi kararların ertelendiği geçiş hükümeti ile Türkiye, üzerinde bulunduğu sırat köp-

rüsünden geçemez. Hükümetimiz bir azınlık hükümeti de olsa, aldığı ve alacağı tüm kararların sahibidir. Ateşten gömleği bütün sonuçlarına katlanarak giymiştir. Türkiye’de bir geçiş hükümeti veya seçime endeksli hükümet değil, siyasi kararları süratle alan ve icraata geçen sorumlu, yetkili bir hükümet vardır.

Kısaca, bu Hükümet en küçük bir siyasi irade zaafı gösteremeyecek olan kararlı bir hükümettir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 49. ve 50. Hükümetler “Hizmet Hükümeti” olmuştur.

49. ve 50. Hükümet döneminde yapılan bazı hizmetleri belirtmekte yarar görüyorum.

1992-1995 döneminde toplam 346 bin hektar alan sulamaya açılmıştır. Atatürk Barajında depolanan suyu Şanlıurfa ovasına ileterek bölgedeki ekonomik hayata ivme kazandırılmasını sağlayacak olan Şanlıurfa tünelden su akıtılmış ve Haran Ovasının suya olan bin yıllık hasreti sona ermiştir.

Aynı dönemde enerji sektöründe, üretim kapasitesinde önemli artış sağlanmıştır. 4.071 megavat kurulu güç yaratılmış, böylece Türkiye’nin toplam elektrik enerjisi kurulu gücü 21.277 megavata, üretim kapasitesi yılda 103,8 milyar kilovata yükseltilmiştir. Bu dönemde Atatürk Barajı ve Hidroelektrik Santrali, Menzelet, I. Merhale, Adıgüzel Barajı ve Hidroelektrik Santrali, Orhaneli Termik Santrali, Soma B 6’ncı Ünite, Gezende Barajı ve Hidroelektrik Santrali, Kemerköy Termik Santrali gibi önemli projeler tamamlanmıştır.

Karayollarında 3.827 km. asfalt ve 2.435 km. stabilize yol yapımı; köy yollarında 24.9 bin km. asfalt ve 35.4 bin km. stabilize yol yapımı gerçekleştirilmiştir. Bunlara ilaveten 807 km.lik otoyol kesimi hizmete açılmıştır. Bu dönemde, karayolu iyileştirme, Baladız-Isparta-Antalya, Ankara-Polatlı-Sivrihisar ve Antalya-Alanya projeleri başlatılmış, bunlardan Baladız-Isparta-Antalya karayolu hizmete alınmıştır.

Demiryollarında toplam 700 km. yol yenilemesi ile 288 km. yol elektrifikasyonu yapılmış, bu çerçevede Ankara-Eskişehir elektrifikasyonu tamamlanmıştır.

Havayolu ulaştırmasında aynı dönemde Isparta Havaalanı yatırımı ile Atatürk Havalimanı’nın trafik yoğunluğunu azaltmaya yönelik olarak Çorlu Askeri Havaalanı ve Kocaeli Cengiz Topal askeri havaalanlarının tevsi yatırımları başlatılmıştır.

THY daha önceki yıllarda başlattığı modernizasyon ve standardizasyon çalışmaları sonucunda 1994 yılında dünyanın en genç filolarından birini oluşturmuş, toplam uçak sayısı 1995’de 64’e, koltuk kapasitesi ise 9.860’a ulaşmıştır.

Haberleşme sektöründe çağdaş teknolojilerin ülkemize kazandırılması çalışmalarına devam edilmiş, Türksat 1-B uydusu yörüngeye oturtularak Avrupa’dan Asya’ya kadar Türk dünyasına iletişim imkânı getirilmiştir.

Telefon santral kapasitesi 1995 yılında 14,5 milyon hata, telefon abone yoğunluğu ise yüzde 21’e yükseltilmiştir. Ayrıca cep telefonu sistemi ülkemize kazandırılmış ve abone sayısı kısa sürede 280 bine ulaşmıştır.

Eğitim sektöründe; toplam 30.234 ilkokul ve ortaokul dersliği yapılmıştır. Ayrıca genel lise ve çeşitli meslek lisesi olarak toplam 456 okul hizmete açılmıştır. 22'si devlet üniversitesi, 2'si yüksek teknoloji enstitüsü ve 4 vakıf üniversitesi olmak üzere toplam 28 yeni üniversite kurulmuştur.

Sağlık sektöründe; çeşitli büyüklükte toplam 89 adet hastane açılmış, hizmete sunulan hasta yatağı sayısı toplam 6.061 adet olmuştur. Aynı dönemde toplam 447 sağlık ocağı ve 1.281 sağlık evi hizmete alınmıştır.

Bu dönemde 545 belediyenin içmesuyu tesis bitirilmiştir. Hizmete alınan belediye kanalizasyon tesis sayısı ise 21'dir. 27.411 ünite köy içmesuyu tesisi işletmeye alınmıştır.

Bu dönemde 3.792 hektar alana sahip 18 adet organize sanayi bölgesi tamamlanmıştır. Ayrıca çeşitli büyüklükte ve 13.694 işyerine sahip 60 adet küçük sanayi sitesi hizmete açılmıştır. Bunlar, daha önceki iktidar dönemlerinde yapılanlardan birkaç misli fazladır.

Ayrıca, 49'uncu ve 50'nci hükümetlerimiz, bu ülkenin zor günlerinde, vatandaşlarımızın desteği, birlik ve beraberlik içinde neler yapılabileceğini, ülkemizin talihsiz köşesi Erzincan'da ispatlamıştır. Erzincan, devletin, halkına sahip çıkmasının en güzel ve anlamlı bir belgesi olarak tarihe mal olmuştur. Üçbuçuk yıl önce yerlebir olan ve 1.000'e yakın vatandaşımızın hayatını kaybettiği Erzincan'ın yaraları hızla sarılmış, yıkılanların yerine yenisi konulmuş, Erzincan, eski canlılığına kavuşturulmuştur. Erzincan, devletin halkına sahip çıkmasının en önemli simgesi olarak ortadadır.

Erzincan'ı yeniden yaratma yolundaki kararlılığımızı Senirkent depreminde de göstererek, bu yöremizin yaralarının da kısa sürede sarılması için özel bir kanun çıkardık.

51'inci hükümetin kurulduğu gün, Dinar afet bölgesi için hazırladığımız kanun tasarısı da Meclise sevk edilme sürecine girmiştir.

Bu özel yasalar, bu yörelerimizi ve insanlarımızı kucaklayacak, onların acılarını dindirmesi için planlanan işlerin kısa sürede yapılmasını sağlayacaktır. Hükümetimiz, zorda kalan vatandaşımızı sahipsiz ve yalnız bırakmaz.

Sayın Başkan, Değerli milletvekilleri; Ayrıca 49. ve 50. Hükümetler, birer hizmet hükümeti olmuşlardır. Terörle mücadelenin üzerine kararlılıkla gidilmeye 49. Hükümet zamanında başlanmıştır. Birçok sorunların aşılması için alt yapı bu hükümet döneminde oluşturulmuştur.

50. Hükümet terörü sindirmiştir. 50. Hükümet kurulduğu günlerde terör Güneydoğu'yu kan gölüne çevirmişti. Güvenlik Kuvvetlerimizin arkasına, siyasi kararlılığımızı koyduk. "Terör ya bitecek ya bitecek" dedik. Güvenlik güçlerimizin büyük fedakârlıklarla, canı pahasına bir görev aşkıyla sürdürdüğü mücadele ile terörü sınırlarımız dışına attık, dar bir alana mahkûm ettik.

Vereceğim şu rakamlar, bu konudaki başarıyı yansıtacaktır. 1984'den Ekim 1995 başına kadar toplam 22.892 terörist ele geçirilmiştir. Sadece, 50. Hükümetin göreve başladığı Haziran 1993'den bugüne kadar geçen sürede ele geçirilen terörist

sayısı 16.800'dür; yani Hükümet ettiğimiz iki yıl ve 2 ay 15 günde, ele geçirilen terörist sayısı, ondan önceki on yıllık dönemde ele geçirilen terörist sayısının yaklaşık iki katından fazladır. (ANAP ve RP sıralarından gürültüler)

Bu bölgemizde artık vatandaşlarımız huzur ve güven içinde yaşamaktalar. Hayat normale dönmüştür. Halkımız adeta bir "Çanakkale ruhu" anlayışı ile mücadeleye ve birlik ve beraberliğe destek vermiştir. Bu, gözbebeğimiz kahraman silahlı kuvvetlerimizin, güvenlik kuvvetlerimizin, vatandaşlarımızın, kısaca devletimizin başarısıdır.

Hızla terörden arınan bölgemizi batıdan farksız bir vatan toprağı haline getirmeye kararlıyız.

Bu konudaki çalışmalarımızı, "Onarım Projesi" adıyla başlattık. Bu proje çerçevesinde Doğu ve Güneydoğu'daki illerde hayvancılığı geliştirmek amacıyla açılan yüzde 20 faizli kredinin limiti 2 trilyon liradır. Bu kredi şimdi 10 trilyona, daha sonra da 20 trilyon liraya çıkarılacaktır.

Aksiyon planıyla da bu bölgelerdeki alt yapı yatırımlarına öncelik verilmiş, bu yatırımlar tasarruf tedbirlerinin dışında tutulmuştur.

Konut, bu bölgeye yoğun olarak götüreceğimiz bir başka faaliyet alanıdır. Bu amaçla, Diyarbakır, Şırnak, Hakkari illerinde başlatılmış olan 2.910 adet konut projesine 1995 yılı sonuna kadar 1,5 Trilyon lira harcanmış olacaktır.

Yöreye götürülen büyük sulama projeleri sonucunda, bölgede, pamuk üretiminde büyük artışlar kaydedilmiştir. Bu yörede üretilen pamuğu değerlendirmek amacıyla tekstil sanayi, hayvancılık ve konutun yanı sıra üçüncü sektör olarak desteklenecektir.

50. Hükümetin karşılaştığı bir diğer önemli sorun, ekonomik dengeler olmuş ve 5 Nisan 1994 Kararları bu nedenle alınmıştır. Yıllardır aşırı iç ve dış borç birikimi ile bütçe kontrolünü kaybetmiş ve son 14 yıldır ciddi bir istikrar programı uygulanmayan Türkiye bir krizin eşiğine gelmişti. 1994 yılının ilk aylarında para, sermaye ve döviz piyasalarında oluşan dengesizliklerin, ekonomiyi hiper enflasyon ve durgunluğun birlikte yaşandığı bir konjonktüre sürüklemesini engellemek ve ekonominin orta ve uzun vadede sağlıklı ve sürdürülebilir bir büyüme temeline oturtulmasını sağlamak amacıyla 5 Nisan kararları yürürlüğe konulmuştur.

Memnuniyetle belirtmek isterim ki; 5 Nisan Kararları başarılı olmuştur. İç ve Dış dengede sürdürülemez boyutlara ulaşan açıklar, bu kararlar ile daraltılarak ekonomik dengeler yeniden tesis edilme aşamasına gelmiştir. 1993 yılında 6,4 milyar dolar açık veren cari işlemler dengesi 1994 yılında 3 milyar dolar civarında fazla vermiştir. 1994 yılında ihracatın ithalatı karşılama oranı yüzde 52'den yüzde 78'e yükselmiş ve dış ticaret açığı 14,1 milyar dolardan 5,2 milyar dolara getirilmiştir.

1988 yılından beri sürekli artan kamu açıkları ilk kez 1994 yılında daraltılmıştır. Kamu açıklarının hızla düşürülmesi amacıyla alınan tedbirler sonucunda 1993 yılında yüzde 6,7 olan bütçe açığının GSMH'ya oranı 1994 yılında yüzde 3,8'e indirilmiş ve faiz dışı bütçe fazlası verilmiştir.

1994 yılında dış borç ödemeleri hiç dış borç kullanılmadan zamanında yapılmıştır.

5 Nisan öncesinde 3,3 milyar dolar olan Merkez Bankası döviz rezervleri, bugün 15 milyar doları aşmış bulunmaktadır. Bu Cumhuriyet tarihinde ilk kez yaşanmaktadır.

Türkiye dış yardım almadan radikal bir istikrar programı uygulayan nadir ülkelerden birisi olmuştur. 1993 yılında 10,7 milyar dolar net dış borç kullanılırken, 1994 yılında 8,5 milyar dolarlık net dış borç ödemesi yapılmıştır. Yani, 1994 yılında 1993'e kıyasla 19,2 milyar dolarlık daha az dış imkân kullanmıştır. İlk kez 1994 yılında dış borç stokunda azalma meydana gelmiştir.

1995 yılının ikinci çeyreğinde, gerek üretimde, gerekse kapasite kullanımında gözlenen artışlar, ekonominin tekrar büyüme sürecine girdiğini göstermektedir. Nitekim, 1995 yılının ikinci çeyreğinde gayrisafi yurtiçi hâsıla yüzde 13.5 oranında artmıştır.

Dışardan hiç kaynak kullanmadan uygulanan bir istikrar programından sonra, büyümeye bu kadar çabuk geçilmesinin bir örneğini hiç bir ülkede bulamazsınız.

İhracattaki artış bir önceki yıla göre %30'lara çıkmış ve bu eğilim devam etmektedir. İhracatın yılsonunda 21 milyar doları aşması beklenmektedir. Ekonomi-deki canlanmanın etkisiyle ithalat da artış sürecine girmiş bulunmaktadır.

1993 yılında yüzde 12,9, 1994 yılında yüzde 28,7 olan reel faiz oranı, 1995 yılının Ocak-Ağustos döneminde yüzde 8,2'ye gerilemiştir.

1994 yılı Ocak-Eylül döneminde yüzde 102,5 olan toptan eşya fiyatları artış hızı, 1995 yılında yüzde 45,5'e gerilemiştir.

Değerli milletvekilleri, onsekiz ay gibi kısa bir sürede ortaya çıkan ve dünyada uygulanan istikrar programında pek görülmeyen bu olumlu gelişmeler, ekonomimizin gücü ve dinamizmi yanında aldığımız tedbirlerin doğruluğunu da yansıtmaktadır. Bütün ekonomik göstergeler Türkiye'de 5 Nisan kararlarının getirdiği önemli yapısal değişikliklerin başlamış olduğunu göstermektedir. Bununla beraber hassas dengeler devam etmektedir.

Ekonomideki mevcut iyileşmenin devam etmesi ve halkımızın fedakârlıklarının boşa gitmemesi için, istikrarı bozacak her türlü davranıştan kaçınmak gerekmektedir.

Bilindiği gibi 5 Nisan Kararları ile toplumun her kesimi belirli ölçüde fedakârlık göstermiştir. Nitekim, memur maaş artışları sınırlı tutulmuş, yüksek gelir gruplarından yaklaşık 90 trilyon lira ek vergi alınmış ve tarımsal destekleme alımları sınırlandırılmıştır. Böylece istikrar paketini yükü, toplum kesimleri arasında eşit dağıtmaya çalışılmıştır.

5 Nisan Kararlarının bir yıllık uygulama döneminde, Merkez Bankası'nın daha özerk bir yapıya kavuşturulmasını, özelleştirme, sosyal güvenlik, teşvikler, tarımsal destekleme, birlikler, mahalli idareler ve kamu istihdamı alanlarındaki yapısal reformlarda önemli adımlar atılmıştır.

Ekonomide verimlilik artışı ve kamu giderlerinde, dolayısıyla kamu açıklarında azalma sağlamak amacıyla yönelik olarak hazırlanan Özelleştirme Kanunu Anayasa Mahkemesi'nden döndükten sonra, tüm engelleri aşarak yürürlüğe girmiştir. Yüce Meclisimizde yakından bildiği gibi, büyük güçlüklerle çıkardığımız bu kanun ile özelleştirme uygulamalarını yürütmek üzere Özelleştirme Yüksek Kurulu ve Özelleştirme İdaresi Başkanlığı kurulmuş ve Özelleştirme Fonu oluşturulmuştur. Özelleştirme uygulamalarında uyulacak ilkeler, özelleştirme yöntemleri, özelleştirme sonucu işsiz kalabilecek olanlara sağlanacak mali ve sosyal haklar, değer tespiti ve ihale tespiti ve ihale yöntemleri belirlenmiştir.

Yıllardır üzerinde uğraşları Yap-İşlet-Devret modelini sağlam bir hukuki tabana oturtmak ve böylece 30 milyar doların üzerinde bir proje paketini, bütçe dışı imkanlarla özel kesim eliyle gerçekleştirebilmek amacıyla gerekli olan mevzuat düzenlemeleri 1994 itibarıyla tamamlanmış ve yürürlüğe girmiştir.

Kamu iktisadi teşebbüslerinin özel sektör kuruluşları gibi hacze, iflasa ve tasfiyeye açık olmaları için gerekli yasal düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Böylece KİT'lerin piyasa disiplini içerisinde çalışmalarını sağlayacak bir ortam oluşturulmuştur.

Kamuya sadece yük olan ve özelleştirilmelerine imkân bulunmayan, ETİBANK, Türkiye Zirai Donatım Kurumu ve TEKEL Genel Müdürlüğü'ne ait bazı tesislerin üretim faaliyetleri durdurulmuştur. Karabük Demir Çelik İşletmeleri sembolik bir bedelle çalışanlara devredilerek, özelleştirmede önemli bir örnek uygulama yapılmıştır.

5 Nisan Kararları ile tarımsal destekleme politikalarının yeniden bir düzene oturtulması amacıyla ürün fiyat desteklemelerinden vazgeçilerek, dünya fiyatlarının sağladığı refahın çiftçiye aktarılmasına imkân veren bir politika izlenmesine başlanmıştır. Çiftçiye destek diye verilen paralar, çiftçimizin eline geçmiyordu. Bizim getirdiğimiz sistem, bunu önlemiştir. Fiyat desteklemeleri yerine, girdilere sübvansiyon veren bir uygulama ile ödemelerin doğrudan çiftçilere yapılması uygulaması başlatılmıştır.

Tarımsal ürünlerin borsalarda işlem görmesini teşvik amacıyla, borsalarda yapılan işlemlerin daha düşük oranlarda vergilendirilmesine başlanmıştır.

Ayrıca, arz fazlası olan ürünlerde ekim alanlarının sınırlandırılması çalışmalarına devam edilmiştir. Böylece çiftçinin eline daha iyi fiyat geçmesi olanağı yaratılmıştır.

Sosyal güvenlik kurumlarının kaynak yaratmalarının sağlanması, bütçe üzerindeki yüklerinin azaltılması ve emeklilikte nimet-külfet dengesinin kurulması hedefi doğrultusunda çalışmalar halen sürdürülmektedir.

5 Nisan Kararları ile öngörüldüğü biçimde, kayıt dışı ekonomiyi sisteme dahil etmek ve vergide etkinliği artırmak amacıyla hazırlanan Kanun Tasarısı, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nden geçerek kanunlaşmıştır.

Bu çerçevede; herkese bir vergi numarası verilerek, mükellef sayısı 5 milyondan, yılsonunda 15 milyona ulaşacaktır. Herkesin vergi mükellefi olduğu bir

Türkiye'yi hedefliyoruz. Ayrıca, bu kanunla, cezai yatırımlar artırılarak, vergi kaçakçılığının önlenmesi amaçlanmıştır.

Sayın Milletvekilleri,

Türkiye'de serbest piyasa sistemini tam ve sağlıklı bir şekilde işletmek ve rekabet ortamını sağlamak üzere gerekli kurumsal ve hukuki altyapı oluşturmaya yönelik düzenlemelere hız verilmiştir. Bu bağlamda;

Rekabetin korunması hakkında kanun yürürlüğe konulmuştur.

Tüketicinin haklarını korumaya yönelik, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun da yürürlüğe girmiştir.

Türkiye'de teknolojik gelişmeyi hızlandırmak amacıyla Türk Patent Enstitüsü kurulmuş ve faaliyete geçmiştir.

Fikir hakların korunmasında etkinliği sağlamak ve uluslararası standartlarda korumayı ülkemizde de gerçekleştirmek amacıyla, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ile Sinema Video ve Müzik eserleri Kanunu'nda gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

Daha önce hukuki düzenleme olmayan alanlarda bu eksikliği gidermek ve mevcut mevzuatta Avrupa Topluluğu Mevzuatına uyum sağlamak amacıyla, Kanun Hükmünde Kararname ile gerçekleştirilmiştir.

Sermaye piyasasında yapılan düzenlemelerle, sermayenin tabana yayılması ve uluslararası yatırımcıların piyasalara girmesi sağlanmıştır.

Bütün bunların yanı sıra, tabii ki 50. Hükümetin en önemli icraatlarından biri Gümrük Birliği girişimidir. 6 Mart 1995 tarihli Avrupa Birliği Ortaklık Konseyi kararı ile 22 yıl süren geçiş dönemi tamamlanarak, 1996 yılı başında Gümrük Birliği ve AB'ne tam üyelik sürecinde önemli bir adım atılmıştır.

Kısacası, 50'nci hükümet, 2 yıl 3 ay gibi bir sürede, terörle mücadelesini başarıyla sürdürürken, 5 Nisan kararlarını cesur bir biçimde almış, bu arada, Merkez Bankasını özertleştirmiş, dış dengeleri tümüyle düzeltmiş, iç dengeleri belli bir düzeltme aşamasına koymuş, enflasyonu, kısmen yukarı çıkış aşamasından duraklama ve aşağı inme aşamasına indirmiş, bu arada, bir büyümeye tekrar geçişi sağlamış, vergide büyük bir reform yapmış, Yedinci Beş Yıllık Planla, yepyeni bir değişim programı anlayışını ve yeni planlama anlayışını ortaya koymuş, gümrük birliğini, 32 yıl sonra, ilk kez, Ortaklık Konseyinde onaylatmış ve geçen günlerde, petrol boru hatlarının Türkiye'den geçmesi gibi bir olguda çok önemli bir adımı atmıştır.

Bunu, iki ayrı görüşe sahip iki partinin oluşturduğu bir Koalisyon Hükümeti başarmıştır.

Ayrıca, bu arada, - bir tanesi genel mahallî seçim olmak üzere - 5 tane seçim geçirilmiş, Koalisyon ortağımız dört kez genel başkan değiştirmiş ve büyük bir özveriyle, dışarıdan hiç borç alınmadan, borç ödeme sürecinde, bir de önemli bir katılım devrimi yaşanmıştır.

Televizyonların sayısı bu dönemde hızla artmış, mahallî televizyonlar yeşermiş ve büyük bir demokratik ve özgürlük ortamı içinde, bütün bunları başarma gibi bir nokta yakalanabilmiştir.

Değerli arkadaşlarım, istikran korumada, uzlaşma ve değişim hükümeti olma kararlılığı içerisindeyiz.

51'inci hükümet, bir hoşgörü ve uzlaşma hükümeti olacaktır; hoşgörüyü, uzlaşmayı egemen kılacaktır.

51'inci hükümet, aynı zamanda, bir çözüm hükümeti olacaktır.

Bu hükümetin siyasî misyon olarak üstlendiği 6 öncelikli konu vardır. Bu önceliklerimiz şunlardır:

Terörle mücadele, içte ve dışta aynı kararlılıkla sürdürülecektir.

Terörle mücadeleyi, kurulduğu günden bu yana büyük bir kararlılık ve cesaretle sürdüren Hükümetimiz, güvenlik güçlerimizin canı pahasına ortaya koydukları çabayla, bölgede ve büyük kentlerimizde güvenliği sağlamıştır. Hükümetimiz, üniter devlet yapımızdan hiçbir şekilde taviz vermeden, bu yoldaki mücadelesini içte ve dışta sürdürmeye kararlıdır.

İkinci önceliğimiz, terörden zarar gören Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerimiz ve yörede yaşayan vatandaşlarımızın kucaklanması olacaktır. Güvenliğin sağlandığı yörede, şimdi, sıra, yaraların sarılmasına gelmiştir. Hükümet, bu yöremizdeki insanlarımızı, bölgeye refah getirici bütün ekonomik önlemleri olarak kucaklayacaktır. Harran Ovasına akan su, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi için atılım kaynağı olacaktır.

Bu bağlamda, konut, hayvancılık ve tarıma dayalı pamuk ve tekstil sanayii, öncelikle ele alınacak projelerdir.

Yöre halkının terk ettiği, güvenliği sağlanmış köylerine dönmeleri için bir program hazırlanıp uygulanacak ve zararların giderilmesi için bütün imkânlar seferber edilecektir. Yöredeki istihdam sorununu aşabilmek için, devlet imkânlarının yanı sıra özel sektör de devreye sokulacaktır.

Güneydoğuda boşaltılan köylerden, güvenlik yönünden uygun olanlarına, vatandaşlarımızın geri dönüşü sağlanacak ve bu köylerde, vatandaşlarımızın uğradıkları zararlar karşılanacaktır.

Üçüncü önceliğimiz, ekonomideki istikrarı sürdürerek, dengelerin bozulmasına ve yeni bir ekonomik krizin yaşanmasına müsaade etmemek olacaktır.

Ancak, aylardır sürüncemede kalan toplu sözleşme tikanıklığına çözüm bularak, işçilerimizi kucaklayacağız. Bunu yaparken, kamu kesimindeki net ortalama işçi ücretlerinin, ortalama memur maaşının 2,8 katı, memur emeklisinin 4,2 katı, işçi emeklisinin 5,9 katı olduğu dikkate alınarak, memur, memur ve işçi emekli ve bunların dul ve yetimlerine tatmin edici olanaklar sağlanacaktır. Bu, Hükümetimizin en öncelikli meselelerinden biri olacaktır.

Bütün bu iyileştirmeleri yaparken, verilecek paranın 60 milyon vatandaşımızın parası ve hakkı olduğunu gözden ırak tutmayacağız.

Ekonomik istikrarın sürdürülmesinde özelleştirmenin esas olduğu bilinciyle, bu alandaki uygulamaya da kararlılıkla devam edeceğiz.

Değerli milletvekilleri, hükümetler, her kesimin hükümetidir Parlamentoların ve hükümetlerin kullandıkları ülke kaynakları ise yalnız bir kesimin değil, bütün toplumun hakça ve adaletli yararlanacağı ortak varlıklardır. Hükümetlerin ve parlamentoların yapacağı iş ve hatta görev, bu hakka ve adalete uymaktır, haksızlık ve adaletsizlik yapmamaktır; bunu yapmaya hakları da yoktur; çünkü, millet adına görev yapmaktadırlar, bütün millet adına görev yapmaktadırlar; yani, işçilerimizin yanında, memurlarımızın, diğer dar gelirli kesimlerin, kamu kesimi dışında çalışan işçilerimizin, sanatkârlarımızın, esnafımızın ve çiftçinin; yani hepsi adına görev yapmaktadırlar.

Parlamentoyu, hükümetlerin yapması gereken pek çok olayın yalnız bir tanesiyle etki altına almaya çalışmak, millî irade kavramına uymaz. Bu parlamentoların üstün irade kavramına da genel temsil kavramına da ne ölçüde uygun düşer, bunu da ayrıca hesap etmek gerekir. Parlamentolar, krizlerin yaratıldığı değil, krizlerin çözüldüğü yüce kurumlardır. Türk Parlamentosunun da bunu yapacağına yürekten inanıyorum.

Hükümetimizin bir diğer önceliği de şudur: Gümrük birliğinin, dünyayla bütünleşmenin çok önemli bir aşaması olduğunu kabul ederek, bu konudaki tüm adımları atarak, sonuca ulaşmak amacındayız.

51'inci hükümet olarak bir diğer önemli önceliğimizle, Türkiye Büyük Millet Meclisinde öncelikli olarak, şu yasama çalışmalarını, uzlaşma içerisinde sonuca bağlamak hedefini güdüyoruz:

Anayasa değişikliğiyle ilgili uyum yasalarının, seçimlerden önce çıkarılması,

Adil bir seçim kanunu çıkarılması,

Demokratikleşme standartlarının yükseltilmesini sağlayacak yasaların gerçekleştirilmesi,

8'inci maddenin değiştirilerek, Türkiye'nin bölünmez bütünlüğüne zarar vermeyecek şekilde, düşünce ve ifade hürriyetinin önünde bir engel olmaktan çıkarılması,

Özelleştirme uygulamalarının Türkiye Büyük Millet Meclisine bağlı veya özerk bir kurul tarafından denetlenmesini sağlayacak düzenlemenin yapılması,

Yolsuzluklara karşı etkin kurumsal önlemlerin alınması.

Bu çerçevede, Türkiye Büyük Millet Meclisi gündeminde bulunan, Mal Bildiriminde Bulunulması (ANAP sıralarından alkışlar) Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu Tasarısı, Devlet İhale Kanununda değişiklik tasarısı ve Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Bazı Suçlarının Kovuşturulması Hakkında Kanun Tasarısının hızla kanunlaştırılması, Türkiye Büyük Millet Meclisinde bir uzlaşma ortamı yaratılarak sağlanacaktır.

Ayrıca, Adalet Bakanlığınca, adaletin süratle ve sağlam zeminde tahakkuku için hazırlanan yedi kanun tasarısı da Parlamento gündemindedir. Bu tasarıların da hızla kanunlaştırılması hedefimizdir.

Altıncı bir öncelik olarak, dışpolitika alanında, devlet yapısının dayandığı ilkelere bakımından Atatürk'ün çizmiş olduğu yoldan yürüyerek, ilişkiler, barış, dostluk, karşılıklı işbirliği esaslı çerçevesinde yürütülecektir. Hedefimiz ve amacımız, dünyada sulh, bölgede sulh, ülkede sulh olacaktır.

Bu bağlamda, gümrük birliğinin tamamlanması ve Avrupa ile bütünleşme, Orta Asya ve Kafkaslarda bağımsızlığını yeni kazanmış ülkelerle ilişkiler, bu bölgelerdeki kardeşlerimizi ilgilendiren sorunlar, hampetrolün ve diğer doğalgaz hatlarının Türkiye üzerinden Akdeniz'e sevk edilmesi, Balkanlar ve Bosna meselesi, Ortadoğu barış süreci, Kuzey Irak'taki durum ve Kıbrıs sorunu gibi konular hassasiyetle izlenecektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; programımızdaki bu önceliklerin bir kısmını açmak istiyorum.

Türkiye Devleti, üniter bir devlettir, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür. Devletin dili, bayrağı, simgeleri, sınırları ve Türkiye Cumhuriyetinin egemenlik hakları, her türlü tartışmanın üzerinde ve dışındadır. *(DYP sıralarından alkışlar)*

Ülke çıkarlarını ve milletin üstün değerlerini koruyan ve önde tutan Atatürk milliyetçiliğini, uygar dünyanın temel değerlerinden biri olarak görüyor ve benimsiyoruz.

Bugün, insan hak ve hürriyetlerinin öne çıktığı bir çağdayız. Üç hürriyetin yaşamsal olduğu görüşündeyiz. Düşünce hürriyeti, din ve vicdan hürriyeti ve teşebbüs hürriyeti. Sağlam bir siyasal rejim, bu üç hürriyete dayanmak zorundadır. Çağdaş rejimler, devletin niteliklerini bozmadan bu üç hürriyeti bağdaştıran rejimlerdir. Hükümetimiz, bu üç hürriyeti de temel olarak görmekte ve kişilerin bu hürriyetlerin kapsamındaki farklı tercihlerinin hoşgörülle karşılanması gerektiğine inanmaktadır.

Seçime giderken, artık her sefer tartışılmayan, hem seçime katılan partilerin adaletli bir şekilde Mecliste temsilini hem de siyasî istikrarın mümkün olduğu kadar kurulmasını amaçlayan bir nispi seçim sistemini hep beraber yerleştirmeliyiz.

Seçim yasaları, parlamentoların ve parlamenter rejimlerin sağlıklı kuruluş ve işleyişini sağlamakta en etkin unsurlardan biridir. Bu gerekçelerle Hükümetimiz, seçim yasasıyla ilgili olarak, bu amaçların mümkün olan en uygun şekilde bağdaştırılmasını sağlayabilmek için, Mecliste temsil edilen bütün siyasî partilerle birlikte verimli ve ciddi bir çalışma sürecini başlatmaya kararlıdır. Böyle bir methe, olabildiğince geniş bir uzlaşmayla ulaşmak arzusundayız.

Esasen, Anayasamızda seçim bahsinde yapılan değişiklikler, bu yönde bir seçim sistemini getirmektedir. Türkiye, sistemlerin oturduğu ve değişimlerin evrim şeklinde gerçekleştiği bir ülke olmalıdır.

Siyasî akım, oluşum ve düşüncelerin Mecliste mümkün olan en geniş şekilde temsilini, toplumsal barışın ve siyasî istikrarın gereği sayarız. Tek veya çift turlu dar bölge sistemine gitmeyi doğru bulmuyoruz.

Bu reformun anahtarlarından biri, yine Anayasamızda yapılmış değişikliklerle öngörülmüş olan, yabancı ülkelerde oturan milyonlarca vatandaşımıza seçme hak-

kinin tanınmasıdır. Bunun gibi, yeni seçim kanunu, 18 yaşını doldurmuş olan Türk vatandaşlarının da seçme hakkını kullanmalarını sağlayacaktır.

Hükümetimizin seçimden önce Önemli görevlerinden biri, Anayasa değişikliğiyle ilgili uyum yasalarını kanunlaştırmaktır. Meclisteki tüm partilerle sağlanacak uzlaşmayla gerçekleştirmeye çalışacağımız kanunlar şunlardır: Siyasî Partiler Kanunu, Seçim Kanunu, Sendikalar Kanunu, Dernekler Kanunu, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, 2547 sayılı YÖK Kanunu, 3069 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeliğiyle Bağdaşmayan İşler Hakkında Kanun, 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu, 3224 sayılı Türk Dış Hekimleri Birliği Kanunu, Türk Tabipler Birliği Kanunu, Eczacılar Birliği Kanunu, Mimar ve Mühendis Odaları Birliği Kanunu, Ticaret ve Sanayi Odaları Birliği Kanunu.

Son yıllarda büyük bir küresel değişimi gözlemlemekteyiz. Komünizm çökmüş ve demokrasi, hemen her yerde yükselişe geçmiştir; ancak, her şeyin yerine oturduğunu söylemek mümkün değildir. Böyle bir ortam, beraberinde riskleri ve imkânları da getirmektedir. Dış politikamızın ana amacı, bu imkânlardan azamî şekilde yararlanmaktır.

Türkiye, coğrafi konumu itibariyle bir kavşak noktasındadır; zor bir bölgede bulunmaktadır.

Türkiye, dış politikasında, devlet yapısının dayandığı ilkeler bakımından Atatürk'ün çizmiş olduğu yolda yürümektedir; Batı dünyasının ve Avrupa'nın bir parçasıdır; ama, coğrafi konumu itibariyle de, Balkanlar, Ortadoğu, Kafkaslar ve Orta Asya cumhuriyetleriyle de çok yakın ilişki içindedir. İçinde bulunduğu sancılı coğrafya, Türkiye'yi, daima dikkatli olmaya yöneltmiştir.

Bir asırdan fazla bir zaman dilimi içerisinde demokratikleşme sürecini yaşayan ülkemiz, bugün, Avrupa Birliği ile beraberlik yolunda önemli bir noktadadır. Gümrük birliği, Türkiye için olduğu kadar, Avrupa için de önem taşımaktadır. Türkiye ve Avrupa, önlerine gelmiş bulunan bu tarihî fırsatı yakalamak zorundadır. Gümrük Birliği Antlaşması, sırf, bir ticarî antlaşma değildir; Avrupa ile beraberlik yolunda kuramsal ve kavramsal yönden de büyük önem taşımaktadır. Orta Asya cumhuriyetleri de, gümrük birliğini desteklemekte ve Türkiye'yi, Batı'ya açılan pencereleri olarak kabul etmektedirler. Türkiye'nin, Avrupa ile beraberliği, küresel biçimde bir barış misyonudur.

Gümrük birliği, bir yasal zorunluluktur; en geç, 31 Aralık 1995 tarihinde yürürlüğe girecektir. Gümrük birliği, Avrupa Parlamentosunca sözü edilen tarihten önce onaylanmalıdır, onaylanacaktır. Bu itibarla, Türkiye, bu konuda, süratle, kendisine düşeni yapmak zorundadır. Yapmamız gerekenleri; egemenliğimizden, devletimizin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünden ve Türklüğün vazgeçilmez yüksek hak ve çıkarlarından ödün vermeden yapıyoruz ve yapmaya devam edeceğiz.

Dünyada, bölgesel kuruluşların, gerek siyasal gerek ekonomik alanda giderek önem kazandıkları bir çağı yaşıyoruz. Böyle bir ortamda, Türkiye'nin, gerek siyasal gerek ekonomik ve savunma alanlarında, Avrupa'daki bütünleşme hareketlerine lakayt kalmasının, her bakımdan büyük sakınca taşıdığı görüşündeyiz. Türkiye,

Avrupa kimliğinden vazgeçemeyeceği gibi, Avrupalı ortaklarımız da, Türkiye'yi Avrupalılık dışına itecek davranışlardan kaçınmalıdırlar.

Avrupa ile beraberliğimizin gümrük birliğinin ötesindeki boyutlara taşınması, milletimizin arzusu ve tercihleri doğrultusunda olacaktır.

Ayrıca, Amerika Birleşik Devletleriyle ilişkilerimiz, son yıllarda, son derece gelişmiştir. Birçok önemli konuda, Amerika Birleşik Devletleri, Türkiye'nin görüşlerine destek vermiştir.

Türkiye'nin içerisinde bulunduğu sancılı coğrafya, getirdiği risklere karşı, önemli bazı imkânları da içermektedir.

Teknolojinin hızla geliştiği dünyamızda, enerji sorunu önemini muhafaza etmektedir. Bu bağlamda, enerji güvenliği kavramı, uluslararası planda önemli bir yer kazanmıştır. Hazar Denizi petrollerinin Avrupa ve dünyaya Türkiye üzerinden taşınması, sadece, petrol üreticileri ve petrolü kullananlar bakımından değil, boru hatlarının geçeceği güzergâhtaki ülkeler için de büyük önem taşımaktadır. Bunun bilincinde olan ülkemiz, bu konuya çok önem vermiştir. Uluslararası alanda şimdiye kadar alınan mesafe, ülkemiz bakımından kayda değerdir. Bu konu, devletimiz için, öncelikli bir dışpolitika konusudur. Atılması gereken adımları süratle atmaya devam etmemiz gerekmektedir.

Bu çerçevede, Sovyetler Birliğinin dağılmasından sonra meydana gelen gelişmelere kısaca göz atmakta yarar vardır.

Kafkaslar ve Orta Asya cumhuriyetleri ve bu ülkelerin bağımsızlıklarının pekişmesi, uluslararası camiayla bütünleşmeleri, ülkemiz bakımından önemlidir. Bu ülkelerin çoğuyla, tarihten gelen kültür, dil ve din beraberliğimiz vardır.

Burada, Orta Asya Cumhuriyetleri ve Azerbaycan'la ilişkilerimize kısaca değinmekte yarar vardır. Bu ülkelerle, devletlerarası ilişkiler için gerekli her türlü yasal düzenleme ve anlaşmalar yapılmıştır. Memnuniyetle belirtmek gerekir ki, özel sektör yatırımlarımız bu ülkelerde 5 milyar doları aşmış ve kamu kredileri 750 milyon doları geçmiştir; önümüzdeki günlerde ve yıllarda, bu, çok daha hızlı bir gelişme sürecine girecektir. Bu ilişkilerin daha da ileriye gideceğini çok açıkça ve emin olarak söylemek isterim.

Yine aynı bağlamda, Kafkasya'da barışın sağlanması ve Ermenilerce Azerî topraklarının haksız işgalinin son bulmasına öncelikle önem atfediyoruz. Avrasya'da sağlanacak barış, bu bölgede yaşayan tüm insanların refahı için vazgeçilmez bir önkoşuldur.

Ortadoğu'da Arap-İsrail ihtilafının sona ermesi ve bölgeye barışın yerleşmesi konusunda birkaç yıldır önemli gelişmeler sağlanmıştır. Bunları memnuniyetle karşılıyoruz. Suriye'nin de barış sürecinde yer alması, bölgede tam bir barışın tesisi için şarttır. Ortadoğu, sorunlu bir bölgedir. Bu sorunların hallinden, en çok, bu bölgedeki ülkeler yararlanacaktır.

Barışın vazgeçilmez bir koşulu da tedhişçiliğin son bulmasıdır. Uluslararası ilişkilerde bunun sona erdirilmesine yönelik gayretlerin yoğunlaştırılması bizi memnun etmektedir. PKK'nın Almanya ve Fransa'da yasaklanması bunun bir gös-

tergesidir. Bu konudaki görüşlerimizin ne kadar haklı olduğu daha iyi anlaşılmıştır. Türkiye'nin tekil bir devlet olarak kalacağı da herkes tarafından artık idrak edilmiştir. Komşularımızın hepsinin Türkiye'yle tedhişçilik konusunda aynı anlayışı paylaşmalarını sağlamak, Türkiye için en hayati öncelikte, acil bir hedeftir. Türkiye, bu hedefe ulaşmak için, meşru bütün yöntemleri denemekten kaçmayacaktır.

Körfez harbinden sonra Kuzey Irak'ta meydana gelen gelişmeler endişe vericidir. Biz, Irak'ın toprak bütünlüğünün ve egemenliğinin yaşamsal olduğu düşüncesindeyiz. Kuzey Irak'taki ayrılıkçı veya bu tür yatkın hareketleri tasvip etmemiz beklenemez.

Kuzey Irak'ta yaşayan Kürt ve Türkmen asıllı kardeşlerimizin sıkıntılarının demokratik bir Irak toplumu içinde giderilebileceğine inanıyoruz. Irak'ın toprak bütünlüğünü ve egemenliğini korumasının önde gelen şartlarından birinin, bu ülkenin uluslararası toplumla barışmasından geçtiğine de inanıyoruz. Her şartta, uluslararası camianın önde gelen bütün ülkelerinin Kuzey Irak'taki gelişmeler karşısında bu esaslar dairesinde duyarlı hareket etmelerini beklemek hakkımızdır. Irak ve özellikle Kuzey Irak konusundaki politikamızı, bu temel ilkeler çerçevesinde, her an değişebilir pratik verileri dikkate alarak, tutarlı bir biçimde götüreceğiz.

Yüzümüzü batıya çevirdiğimizde, Balkanlarda ciddi sıkıntıların mevcudiyetini görüyoruz. Bosna'daki facia ve özellikle Boşnak kardeşlerimize yönelik insanlık dışı davranışlar, tarihin affetmeyeceği olaylardır. Bu konudaki son girişimlerin Bosna'ya ve Balkanlara barış getirmesini diliyoruz. Türkiye, bu yöndeki girişimlere yardımcı olmaya devam edecektir. Bosna-Hersek Cumhuriyetinin toprak bütünlüğünün korunmasına büyük önem veriyoruz. Türkiye, cumhuriyet tarihinde ilk kez, Avrupa'ya, uluslararası barış gücü çerçevesinde asker göndermiş; Boşnak-Hırvat Federasyonu konusunda önemli rol oynamış ve Batı ve İslam Temas Grupları arasında köprü rolünü üstlenmiştir..

İslam Temas Grubu çerçevesinde kurulan Bosna'ya acil yardım grubu 6-7 Ekim tarihlerinde İstanbul'da toplanmış ve Bosna'ya yapılacak ekonomik ve insanî yardımın koordinatörlüğünü Türkiye'nin yapması kararlaştırılmıştır.

Bilindiği üzere, barışın tesisini müteakip Bosna'nın yeniden iman önem taşımaktadır. Nitekim Türkiye, Bosna için Marshall Planı türünden bir yardım seferberliği önermiş ve bu öneri, uluslararası toplumda genel bir destek görmüştür.

Değerli milletvekilleri, Yunanistan önemli bir komşumuzdur. Yılların biriki miyle, günümüze kadar gelen ihtilaflarımız vardır. Türkiye, devamlı olarak bu ihtilaflarla yaşanmasından yana değildir. Biz, bütün sorunları, karşılıklı çıkar ve dengeye dayanan kapsamlı bir biçimde çözmekten yanayız. Bu sorunların nasıl ve ne şekilde çözümleneceği konusu dahi diyalogu gerektirir. Türkiye, böyle bir kapsamlı çözüm için Yunanistan ile diyaloga girme iradesine sahiptir. Bu konudaki samimi yetimizin Yunanistan tarafından paylaşılmasından büyük memnuniyet duyacağız.

Kıbrıs meselesinin, iki bölge, iki toplumlu federal bir çözüme kavuşturulmasından yanayız. Kıbrıs Türk tarafı, bu konudaki iradesini, son zamanlarda attığı adımlarla da kanıtlamıştır. Güven artırıcı önlemlerin Ada'da öncelikli bir konu olduğuna inanıyoruz. Ada'da barışın ele alındığı bir sırada gereksiz silahlanmanın

Kıbrıs Rumlarına bir yarar sağlamayacağı da açıktır. Kıbrıs'ta uzun sürede varılacak bir uzlaşmanın, Kıbrıs Türklerinin yaşayışını ve huzurunu bozacak, güvenliğini tehlikeye düşürecek koşullara bağlanması asla düşünülemez.

Değerli milletvekilleri, yurtdışında vatandaşlarımızın esenliği ve refahı ve sosyal haklarının korunması öncelikli bir konumuzdur. Onlara yapılan saldırıların durdurulması konusunda girişimlerimiz aralıksız devam edecektir. Keza, suçluların iadesi antlaşmalarının imzalanmasına önem atfediyoruz. Bilhassa Suudi dostlarımızın bu konuda anlayışlı davranacaklarını ümit ediyoruz.

Hızla değişen bir dünyada yaşıyoruz. Dışpolitika, dikkat ve itidal gerektirdiği ölçüde, gelişmeleri önceden okuma becerisini de icap ettirmektedir. Avrupa Birliğiyle bütünleşme olsun, petrol boru hatlarının Türkiye üzerinden Akdenize ulaştırılması olsun, bu gibi konular, sürat ve çok yönlü yaklaşımları gerektirmektedir.

İnsan hakları ve demokratik reform, bugün, uluslararası ilişkilerin önde gelen konu ve koşullarından birisi olmuştur. Batı camiası içinde yer alan Türkiye, kendisini imzasıyla bağlayan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesiyle ve milletlerarası hukuk alanındaki diğer yükümlülükleriyle uyum halinde olmak zorundadır. Bu, sadece, egemen irademizle imzalanan uluslararası belgelerin bir gereği değil, Türk Halkının da özlemidir. Türkiye Büyük Millet Meclisi, Türk Halkının bu özlemini yerine getirebilecek yegâne çatıdır. Bu gereği ve özlemi yerine getirirken, Türk Devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünden taviz vermek elbette düşünülemez.

Türkiye'nin, küreselleşmenin getirdiği avantajlardan yararlanarak çağı yakalaması ve gelişmiş dünya ülkeleri arasında seçkin yerini alabilmesi için, ekonomik istikrar, vazgeçilmez bir unsurdur.

Bu çerçevede, 5 Nisan 1994 tarihinden itibaren uygulanan kapsamlı ve kararlı politikalar sonunda ulaşılan iktisadî dengeleri daha da sağlamlaştırmak ve istikrarsızlığa yol açacak tavizler vermemek, büyük önem taşımaktadır.

Ekonomik istikrarsızlığın büyük ölçüde kamu kesiminden kaynaklandığı gerçeği dikkate alınarak, kamunun işletmecilik fonksiyonlarından çekilerek düzenleyici fonksiyonlarına ağırlık verilmesi ve piyasaların rekabet kuralları içinde etkin bir şekilde işlemlerini sağlayacak tedbirlerin alınmasına devam edilecektir.

Maliye politikasının esnekliğinin ve etkinliğinin artırılmasından taviz verilmeyecek, kamu kesimi borçlanma gereği kontrol altında tutulacak ve kamunun mali piyasalar üzerindeki baskısı hafifletilecektir.

Fiyat istikrarını sağlamayı ve Türk Lirasına güven kazandırmayı amaçlayan bir para politikası uygulanacaktır.

Ödemeler dengesinin sağlıklı ve sürdürülebilir bir yapıda geliştirilmesi hedef alınacaktır. Bu çerçevede, sanayi rekabet gücünü gözeterek gerçekçi bir döviz kuru politikası uygulanacaktır.

Türkiye'nin, yapısal uyum sürecine, 1980'lerin başından itibaren büyük önem vermesi, içinde bulunduğumuz bölgenin en ağırlıklı malî piyasasına sahip olması imkânını sağlamıştır.

Finans kesimi ve sermaye piyasası reformları dünyadaki gelişmeler paralelinde sürdürülecek, para ve sermaye piyasalarına derinlik kazandırılacaktır.

Borsaların dünyayla bütünleşmesi için gerekli teknik altyapı ve hukukî düzenlemelere devam edilecektir.

Finans sektörünün yeniden yapılanması ve atıl finansal kaynakların ekonomiye kazandırılması hedefi çerçevesinde, başta “Altın Bankacılığı” olmak üzere, altına dayalı yatırım araçlarının gelişmesi teşvik edilecek ve uluslararası standartta altın rafinerisinin kurulması sağlanacaktır.

Yine, en önemli projelerden bir tanesi, Yedinci Beş Yıllık Planda görüldüğü gibi, bir değişim projesidir. Yedinci Beş Yıllık Plana, değişim projeleri ardı ardına konulmuştur. Bunların her biri, uzun vadeli veya orta vadeli projelerdir.

Bunlardan bir tanesi, eğitim ve kültüredür. Hiç kuşku yok ki, ülkenin önündeki en önemli değişim projesi, eğitim ve kültür imkânlarının seferber edilmesiyle ortaya çıkacaktır; çünkü, nüfusumuz, genç bir nüfustur. Bu alanda önemli atılımları, orta vadeli bir plan çerçevesinde ortaya koymak durumundayız. Bunu, Yedinci Beş Yıllık Plan, ayrıntılarıyla ele almıştır.

Ayrıca, bunun dışında, sağlık konusu, yine çok önemli bir reform projesi olma durumundadır; çünkü, sağlık, yeni baştan yapılanması gereken bir reform tasarısı halinde, orta vadeli bir programlama çerçevesinde ele alınma durumundadır. Keza, çalışma hayatı...

Bunların ayrıntılarını, beş yıllık bir perspektif içerisinde, Yedinci Beş Yıllık Plan, esasen açıkça koymuştur. Buna bağlılığımız, olduğu gibi devam edecektir.

Yine, gümrük birliğine ilişkin çok önemli yasalarımız önümüzdedir. Bu yasaların, Meclisten, yılsonuna kadar çıkarılması hayati olacaktır.

Tarım ve orman konusunda hayati birtakım kararları ve kanunları Meclisten geçirmiş bulunuyoruz. Bunlar, büyük ölçüde, köylülerimize, özel sektöre ormanlarımızı açmak, işletmeyi açmak gibi bir atılımı ve bir reform anlayışını ortaya koymuştur. Buna ilişkin çok önemli birtakım diğer yasaların da takip edeceğini söylemek istiyorum. Bunun içinde, tarım satış kooperatifi birliklerinin özertleştirilmesi, mera yasası, üretici birlikleri yasası gibi yasalar bulunmaktadır. Tarım alanında ve ormancılıktaki bu reform anlayışına süratle devam edilecek ve istihdam oluşturacak bir kaynak olarak önümüzde durmaya devam edecektir; Yedinci Beş Yıllık Planın ortaya koymuş olduğu ilkeler bu açıdan geçerlidir.

Yine, sanayi alanında, rekabeti ortaya çıkaran bir anlayış, önümüzdeki günlerin en önemli meselesi olacaktır.

Vergi konusu... Herkesi vergi vermeye davet eden, herkesi numara vermeye davet eden bir anlayışla, vergi reformunun uzantıları, önümüzdeki günlerde kararlılıkla sürdürülecektir.

Keza, sosyal güvenlik kurumlarının tek çatı altında toplanılması gibi orta vadeli bir yaklaşımın ilk adımlarının atılması, önümüzdeki hükümetin önemli meseleleri içerisinde yer almaktadır.

Yedinci Beş Yıllık Plan, yine, mahallî idarelere büyük ölçüde yetki aktarmayı öngörmüştür. Bunun önemli bir demokratikleşme süreci olduğuna inanıyoruz. Bu bağlamda, il özel idarelerinden başlayarak, önemli merkezî karar alma mekanizmasının büyük ölçüde mahallî idarelere aktarılabilceğini, yine, Yedinci Beş Yıllık Plan çerçevesinde öngördüğümüz gibi, önümüzdeki yıl bunun ilk aşamasını gerçekleştirme kararlılığını sürdüreceğiz.

Bu arada özellikle üstünde durmak istediğim, yap-işlet-devret çerçevesindeki önemli yatırım projeleri olacaktır. Önümüzdeki günlerde bu yatırım projelerine süratle başlamak ve devam ettirmek, önemli bir önceliğimizdir.

Ülkenin altyapı ihtiyacı, ekonomik ve sosyal gelişmenin önünde darboğaz oluşturmayacak şekilde karşılanacaktır.

Altyapı yatırımlarının gerçekleştirilmesinde ve altyapı hizmetlerinin sunumunda, özel kesimin finansman imkânlarından ve girişimcilik dinamizminden azamî ölçüde yararlanılacaktır.

1995 yılında yap-işlet-devret projelerinde önemli bir hızlanma sağlanmış bulunmaktadır. Devam eden yap-işlet-devret projelerinin maliyeti yaklaşık 8,5 milyar dolar, üzerinde çalışmaları sürdürülen toplam proje stoku ise 31 milyar dolar düzeyindedir.

Enerji sektörü yap-işlet-devret proje stokunda toplam 88 proje vardır. 5 projenin inşaatı devam etmekte olup, 12 projenin sözleşmeleri imzalanmış, 9 projenin sözleşme görüşmeleri ise halen sürmektedir. 62 projenin fizibilitesi alınmış veya ön başvuruları yapılmış durumdadır.

Enerji sektörünün en önemli projelerinden biri olan Birecik Hidroelektrik Santralının toplam maliyeti 1,4 milyar dolar civarında olup, 19 Mart 1993 tarihinde projenin uygulama anlaşması paraflanmış, kuruluş işlemleri tamamlanarak şirket faaliyete geçmiş ve 1995 yılında inşaat başlamıştır.

Esenyurt Doğalgaz Santralının temeli 21 Mayıs 1995'te atılmıştır. Proje maliyeti 168 milyon dolardır.

Karayolu yap-işlet-devret proje stokunda toplam 21 adet proje vardır.

Anadolu Otoyolu-Dilovası ayrımı, Orhangazi Otoyolu Projesine İzmit Körfez Köprüsü ve 50 kilometrelik otoyol dâhildir. 800 milyon dolar maliyetli proje ihaleye çıkarılmıştır.

Çanakale Boğaz Geçiş Projesi, 20 kilometre otoyol ve 1.440 metre asmaköprüyü kapsamaktadır. 350 milyon dolar maliyetli proje için ihale yapılmış ve görüşmeler sürdürülmektedir.

Bu bağlamda, özellikle diğer projeler ve yat limanları, öncelikli olarak, Antalya ve Didim Yat Limanları, Kemer Yat Yanaşma Yeri, Ören Yat Limanı, Dalaman Deniz Otobüsü ve Yat Yanaşma Yeri Projeleri, 1995 yılında ihale edilmişlerdir.

Planlanan 40 yeni yat limanı projesi, Türkiye'nin turizm faaliyetlerini ve döviz gelirlerini önemli ölçüde artıracaktır.

Burada, gerçekten, döviz girdileri açısından çok önemli bir patlama beklenmektedir; çünkü, Türkiye, aşağı yukarı, Akdenizin en temiz sahillerine sahiptir, en dokunulmamış sahillerine sahiptir ve bu, Türkiye'deki turizm patlamasının yeni bir aşaması olarak, önümüzdeki yıllarda açık bir biçimde ortaya çıkacaktır.

Asgarî 10 milyon yolcu/yıl kapasiteli Atatürk Havalimanı yeni terminal binası, 70 bin metrekaare kapalı alan üzerinde inşa edilecektir. Proje maliyeti 250 milyon dolar olan proje, 1995 yılında ihaleye çıkarılmıştır.

Antalya Havalimanı yeni dış hatlar terminal binasının proje maliyeti 70 milyon dolardır. Uygulama sözleşmesi revize edilerek, firmayla mutabakat zaptı imzalanmıştır.

Bodrum-Milas Havalimanı terminal inşaatı, asgarî 2,5 milyon yolcu/yıl kapasiteli olacaktır. Proje maliyeti 30 milyon dolar olup, altyapı tesislerinin 1995 yılı içerisinde tamamlanmasını müteakip ihaleye çıkarılacaktır.

Mevcut otoyolların, limanların ve havaalanlarının etkin kullanımını sağlayabilmek için, bunları karayolu ve demiryolu ana akslarıyla bütünleştirecek yolların yapımı öncelikle ele alınacaktır.

Trafik sorununu çözecek nitelikte devlet politikasını tespit etmek ve bu maksatla karayolu güvenliği konusunda hedefler belirlemek ve etkinliği artırmak amacıyla, bakanlıklar arası koordinasyonu sağlayacak yeni bir kurulun oluşturulması ve bu konuda mevcut mevzuatta gerekli değişikliklerin yapılması sağlanacaktır.

Yeni doğalgaz boru hattı ve depolama yatırımları, öncelikle arz kaynağının çeşitlendirilmesi suretiyle, tek kaynağa olan bağımlılığın giderilmesine ve arz güvenliğinin artırılmasına yönelik olarak planlanacak, ülkemize ekonomik ve siyasi güç kazandıracak uluslararası hampetrol ve doğalgaz boru hattı yatırımlarına önem verilecektir. Bu alanda, yatırımların, önümüzdeki günlerde hızla artması beklenmelidir.

Telekomünikasyon sektöründe tekeli kaldırılıp, özelleştirmenin gerçekleştirilmesi, gerçek rekabet ortamının sağlanması ve tüketici haklarının korunması için gerekli düzenlemeler yapılacaktır. Bu çerçevede, 1996 yılında, telekomünikasyon sektörünü düzenleyen bir regülasyon mevzuatı oluşturulacaktır ve diğer bütün stratejiler kararlılıkla sürdürülecektir.

Özelleştirme, hiç kuşkusuz, önümüzdeki önemli önceliklerden biri olmaya devam edecektir. Türkiye ekonomisinde geniş çaplı bir özelleştirme programının uygulanması, her şeyden önce verimliliğin artırılması ve rekabet edebilir bir yapının temel koşulu niteliğindedir. Bu, ayrıca, Türk ekonomisini Avrupa Birliği ekonomilerine de yaklaştıran bir adım olacaktır.

Özelleştirmenin temel amacı, dünya piyasalarına entegrasyon ve Avrupa Birliğine tam üyelik hedefi doğrultusunda ekonomide verimliliğin artırılması ve serbest piyasa koşullarının sağlanmasıdır. Özelleştirmeyle, bir yandan sermayenin tabana yayılması sağlanırken, diğer yandan da kamu açıklarının azaltılması, kamunun malî piyasalar üzerindeki baskısının hafifletilmesi ve kamu borç stokunun düşürülmesi mümkün olacaktır.

Özelleştirmede, devletin ve toplumun ortak yararlarının gözetilmesi, tekelleşmenin önlenmesi ve uygulamaların saydam bir biçimde yürütülmesi ilkesi esas olacaktır. Bunun için, Özelleştirme İdaresi özerk bir statüye kavuşturulmuştur. Ayrıca Özelleştirme İdaresi uygulamalarının özerk bir kurum tarafından denetlenmesi imkânı getirilecektir.

49 ve 50'nci hükümetler döneminde gerçekleştirilen özelleştirme tutarı 1 milyar 682 milyon dolar civarındadır. 1995 yılında özelleştirme hedefimiz 2 milyar 700 milyon dolar olarak belirlenmiştir.

1995'in son birkaç ayında özelleştirilen belli başlı kuruluşlar şunlardır: Et ve Balık Kurumu, SEK, TOFAŞ, HAVAŞ, KÜMAŞ, çeşitli illerdeki çimento fabrikaları, Yem Sanayiine ait çeşitli illerdeki yem fabrikaları. Önümüzdeki dönemde, Erdemir, Sümer Holdinge ait işletmeler, Sümerbank'ın satışı, TURBAN'a ait varlıklar, Gemi Sanayii, Türkiye Denizcilik İşletmeleri, Deniz Nakliyatı satış ve işletme hakkı devirleri tamamlanacaktır.

PETKİM, TÜPRAŞ ve POAŞ'ın ihale hazırlıkları sürdürülmektedir.

Türk Telekomünikasyon A.Ş.'ye ait hisselerin yüzde 34'lük bölümünün satışına ait çalışmalar Özelleştirme İdaresi Başkanlığınca sürdürülmektedir. GSM lisanslarının devri işlemleri, 1995 yılı içerisinde tamamlanacaktır.

Hükümetimiz, özelleştirme faaliyetlerinin hızlandırılması için her türlü çabayı gösterecektir.

Kalkınmada öncelikli yörelerle gelişmiş yöreler arasındaki gelişmişlik farkının azaltılması, Hükümetimizin önem verdiği konular arasındadır. İstanbul, Ankara, İzmir, Gaziantep, Denizli, Kayseri gelişmiş illerimiz olarak düşünülürdü. Bugün, artık, Çankırı, Çorum, Kahramanmaraş bu yolda önemli adım atmış illerimiz arasına girmiştir; ancak, hedefimiz, bölgelerarası farklılıkları daha da azaltmaktır. Bu nedenle, gerekli bütün yasal düzenlemeler ve girişimler devam ettirilecektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; görüldüğü gibi, Türkiye'nin önünde önemli zorluklar, sıkıntılar var; fakat, sayısız imkân ve fırsatlar da var.

Gümrük birliğine girmemiz, ülkemiz için önemli sonuçlar doğuracak bir gelişmedir, bir fırsattır, bir değişim sürecidir. Türkiye, dünyanın en büyük ve en zengin pazarının bir üyesi haline geliyor.

Türk Cumhuriyetleriyle ilişkilerimiz hızla gelişiyor. Bu kardeşlerimizle birbirimizi daha iyi anlamaya ve bütünleşmeye çalışıyoruz.

Türkiye, Türk dünyasıyla Avrupa arasında bir barış köprüsü oluşturmaktadır. Türkiye, kültürlerin karşı karşıya değil, yan yana yaşayabildiği bir dünyada barış misyonunu bizzat yüklenecektir.

Gümrük birliği üyesi bir Türkiye, Orta Asya'daki bu kardeşlerini ve onların ekonomilerini de bu zengin ve büyük pazara taşıyacaktır.

Gümrük birliğine, sadece, maddî varlığımızla değil, bizim asla vazgeçmeyeceğimiz manevî değerlerimizle de gireceğiz; inancımızla, kitabımızla, semalarda sonsu-

za kadar yankılanacak ezanımızla gireceğiz. *(DYP sıralarından alkışlar)* Başı dik bir Türkiye, bu topluluğun üyesi olacaktır.

Ülkemizin önündeki bir büyük fırsat da Hazar petrollerini dünyanın diğer bölgelerine taşıyacak petrol boru hatları projesi ve Avrasya otoyolunun Türkiye'den geçecek olmasıdır. Bu projelerle, Türkiye'ye zenginlik gelecektir. Bu projeler Türkiye için siyasî ve ekonomik güç demektir. Bunlar Türkiye için büyük fırsat ve imkânlardır.

Memnuniyetle ifade etmek isterim ki, dün, Bakü'de açıklanan karar ile Azeri erken petrolünün ihracı konusunda Türk tezi kabul edilmiştir. Bu, Türkiye için stratejik, ekonomik ve çevresel büyük bir başarıdır; tarihi bir karardır.

Hükümetimiz, bu meseleyi, her yönüyle ve ısrarla takip ederek, büyük bir uluslararası mücadele vermeye devam edecektir.

Bakü'den Gürcistan üzerinden Supsa'ya Azeri petrolünü getirecek bir hattın oluşmasıyla Bakü-Ceyhan ana petrol boru hattının birinci aşaması gerçekleşmiş olacaktır. Bu, Bakü-Ceyhan boru hattının temelini atılması demektir; bizim esas amacımız da budur.

Bakü-Ceyhan boru hattı, Türkiye'nin 21'inci asra dönük mega bir projesidir.

İleride, yılda 40-50 milyon ton Azeri ve Kazak petrolünün Ceyhan'a akmasıyla bu bölgede bir petro-kimya sanayii patlaması yaşanacaktır.

Bölgede yapılacak olan rafineri ve petro-kimya sanayiinin ve bunların yaratacağı ticaretin ülkemize ekonomik katkısı her yıl milyarlarca dolarla ölçülecektir.

Bu gelişme, Akdeniz Bölgesinde olduğu kadar, Güneydoğu Bölgemizde de refah ve istikrara büyük katkıda bulunacaktır.

Ayrıca, erken petrolde Rusya ve Gürcistan üzerinden olmak üzere iki hat kararının alınmasını Rusya ile Türkiye arasında yeni bir işbirliği boyutu başlatabilecek ve bölgedeki istikrara katkı yapabilecek bir gelişme olarak karşılıyorum.

Bu kararın alınmasında ve Türk tezinin başarıya ulaşmasında, başta Cumhurbaşkanımız Sayın Süleyman Demirel olmak üzere, Amerika Birleşik Devletleri Hükümetine ve Başkan Clinton'a, Azerbaycan Cumhurbaşkanı Haydar Aliyev'e ve Gürcistan Cumhurbaşkanı Eduard Shevardnadze, bize verdikleri destek için burada teşekkürü bir borç biliyorum. *(DYP sıralarından alkışlar)*

Türkiye'nin önünde bunun gibi başka fırsatlar da vardır. Bu fırsatların hepsini teker teker değerlendirmeliyiz; çünkü, bu fırsatlarda Türkiye'nin büyüme iradesi vardır, geleceği kucaklama arzusu vardır. Kısacası, çocuklarımızın, vatandaşı olmaktan gurur duyacakları bir Türkiye vardır. Ancak, bir husus kesin olarak bilinmelidir. Bugünkü devlet yapımızla büyük Türkiye idealini yakalamak zordur. Devlet sistemimizi baştan aşağı değiştirmek, yenilemek ve çağdaş hale getirmek bir zorunluluk olarak önümüzde durmaktadır. Türk Halkının dinamizmi ve değişim arzusu da Hükümetimizi böyle bir yenilemeye zorlamaktadır. İşte, Hükümetimiz bu zor göreve taliptir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, bu hükümet, önündeki bu fırsatları yakalayabilmesi için altı öncelikli sorunu mutlaka çözmek durumundadır. Terörle içte ve dışta mücadele, Güneydoğu Anadolu'muzun kucaklanması, ekonomide istikrarın sürdürülmesi ve atılımın devam ettirilmesi, gümrük birliğinin gerçekleştirilmesi, Mecliste anayasa değişikliği uyum yasalarının çıkarılması, dış politikanın öncelikli meselelerinin hassasiyetle takip edilmesi...

Türkiye'nin bir gününü bile boşa harcama lüksü yoktur. Hızla değişen dünyada zamanı durdurmak ve sorunları ertelemek mümkün değildir. Türkiye, bu sorunları çözdüğü takdirde 2000'li yıllara daha emin adımlarla yürüyecektir. Türkiye, zamanla yarışmak, çağı yakalamak ve öne geçmek zorundadır.

51'inci hükümet, bu fırsatları değerlendirmek için sizden güvenoyu talep etmektedir. Bunun siyasî maliyetine katlanmaya ve bu maliyetle halkın huzuruna çıkmaya hazırız.

Kendi siyasî geleceğini riske sokarak, önümüzdeki acil meselelerin altına girecek, her türlü sorumluluğu üstlenecek, yetkilerini tereddütsüz kullanacak ve nihai olarak, sandıkta hesap verecek bir hükümete ihtiyaç vardır. Türkiye'nin ihtiyacı, zoru görünce kaçmayacak bir hükümettir. (DYP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Huzurunuzdaki hükümet, işte böyle bir hükümettir.

Türk Milletinin demokratik olgunluğu dünyayı imrendirecek düzeydedir. Bu hükümet kendisini bu olgunluğa emanet edecek ve bu olgunluktan destek alacaktır.

Sayın milletvekilleri, bu hükümet bir azınlık hükümetidir; ancak, kararlı ve cesur bir hükümettir. Sorunları cesaretle karşılayacak iradeye sahiptir. Bundan kimsekinin kuşkusu olmasın.

Vatan sevgisinin, her türlü hesabın üzerinde tutulması gereken hassas bir dönemden geçiyoruz.

Yüce Heyetinizin desteğine güveniyoruz. Allah yardımcımız olsun.

Yüce Meclisimizi saygıyla selamlıyorum. (DYP sıralarından "Bravo" sesleri, ayakta alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Başbakan, teşekkür ediyorum.

HASAN KORKMAZCAN (Denizli) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Sayın Başbakan hükümetin programını okudu.

SALİH ERGÜN (İstanbul) - Sayın Başkan, bir de salona bakın!

HASAN KORKMAZCAN (Denizli) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Buyurun efendim.

HASAN KORKMAZCAN (Denizli) - Sayın Başkan, Sayın Başbakanın okuduğu hükümet programını izledik; ancak, bize dağıtılan metin ile Sayın Başbakanın kürsüde ifade ettiği metin birbirinden farklı. Hükümet programı görüşmelerinde hangi metni esas alacağız; yani, bu kitabı mı, yoksa tutanakları mı? O konuda Hükümetten açıklama bekliyoruz.

BAŞKAN - Sayın Korkmazcan, Sayın Başbakan dağıttığı programa ve onu okumaya bağlı değildir.

M. RAUF ERTEKİN (Kütahya) - Yapmaya da bağlı değil!

BAŞKAN - Beyanları zabıtlara geçmiştir. Aradaki farkları tetkik imkânınız vardır.

HASAN KORKMAZCAN (Denizli) - Efendim, burada atlanmış sayfalar var, bölümler var. Bunları yok mu sayacağız, hükümetin vaatleri içinde değil mi?

BAŞKAN - Efendim...

HASAN KORKMAZCAN (Denizli) - Gerçekten, ben, size sayabilirim, üç dört sayfa atlanmıştır. Mesela, sosyal güvenlikle ilgili hiçbir şey tutanağa geçmemiştir; yani, o konuda bir vaatleri yok mu?

BAŞKAN - Sayın Korkmazcan, zannediyorum ki, Sayın Başbakan, şunu murat etmiştir; bu elinizdeki matbu programa ilaveten, çıkma yaparak beyanda bulunduğum hususları da ilave ediniz demiştir; o maksatla öyle okumuştur.

BEDRETTİN DOĞANCAN AKYÜREK (İstanbul) - İlaveten çıkmıyor!

BAŞKAN - Efendim, müsaade buyurun...

HASAN KORKMAZCAN (Denizli) - Hükümet açıklama yaparsa, ona göre değerlendiririz.

BAŞKAN - Efendim, ben de onu cevaplıyorum Sayın Korkmazcan.

HASAN KORKMAZCAN (Denizli) - Efendim, muratlarının ne olduğunu kendileri beyan etsinler; fırsat var, vakit de var Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Efendim, zannediyorum, hükümet, müzakereler esnasında beyanda bulunacaktır Sayın Korkmazcan.

HASAN KORKMAZCAN (Denizli) - Biz de müzakereler aşamasında bir değerlendirme yapmak durumundayız.

ENGİN GÜNER (İstanbul) - Müzakerelerde hangi metin esas alınacak Sayın Başkan? (DYP sıralarından "Tutanakları alın, tutanakları..." sesleri)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, sözlü soruları görüşmek için, 11 Ekim 1995 Çarşamba günü saat 15.00'te toplanmak üzere, birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 17.45

TBMM Tutanak Dergisi
Dönem 19 Cilt 94 Birleşim 8
Sayfa 452-537
13.10.1995 Cuma

BİRİNCİ OTURUM

BAŞKAN — *Başkanvekili Yasin Hatipoğlu*

KÂTİP ÜYELER: *Abbas İnceayan (Bolu)*

Kadir Bozkurt (Sinop)

Açılma Saati: 13.30

Hükümet Programının Görüşülmesi

BAŞKAN - Başbakan Sayın Tansu Çiller tarafından kurulan Bakanlar Kurulunun Programı üzerindeki görüşmelere başlıyoruz.

Görüşmelerde, İçtüzüğün 73'üncü maddesine göre, siyasî parti grupları adına birer sayın üye ile şahısları adına 2 sayın üyeye, Hükümet adına Sayın Başbakan veya tensip edeceği bir sayın bakana söz verilecektir,

Şimdi, Program üzerinde söz alan sayın üyelerin isimlerini okutacağım; yalnız, Genel Kurula, bir hususu duyurmakta fayda görüyorum.

Her bir grup, kendi konuşma süresini, 2 sayın üyesine kullanabilir; tabii, arzu ederse, Hükümet, bir saatlik kendi süresini, 2 sayın Hükümet üyesine kullanılabilecektir.

Gruplar ve Hükümet adına yapılacak konuşmalar, 1'er saat; sayın üyelerin şahısları adına yapacakları konuşmalar, 15'er dakikadır.

Önce, gruplar adına kimlerin konuşacağıının hem sırasını hem isimlerini, sonra da kişisel söz talebinde bulunan sayın üyeleri, sırasına göre okutuyorum:

Hükümet Programı üzerinde söz alanlar:

Gruplar:

Doğru Yol Partisi Grubu: İhsan Saraçlar, Nevzat Ercan.

Refah Partisi Grubu: Abdülatif Şener.

Anavatan Partisi Grubu: Mesut Yılmaz.

Cumhuriyet Halk Partisi Grubu: Deniz Baykal

Şahıslar:

1. Kemalettin Göktaş.

2. Ali Er.

3. Mustafa Baş.

4. Halit Dumankaya.
5. Azimet Köylüoğlu.
6. Rauf Ertekin.
7. Lütfü Esengün.
8. Ökkeş Şendiller.
9. Recep Kırış.
10. İbrahim Tez.
11. Mustafa Dağcı.
12. İbrahim Halil Çelik.
13. Hasan Dikici.
14. Ercan Karakaş.
15. İbrahim Kumaş.
16. Sinan Yerlikaya.
17. Muharrem Şemsek.
18. Ahmet Cemil Tunç.

BAŞKAN - Efendim, önce Sayın Saraçlar mı, Sayın Ercan mı konuşacak?

İHSAN SARAÇLAR (Samsun) - Sayın Ercan...

BAŞKAN - Sayın Ercan, buyurun efendim. *(DYP sıralarından alkışlar)*

Efendim, süreleri aranızda konuştuğunuz mu?

NEVZAT ERCAN (Sakarya) - Konuştuk.

BAŞKAN - Peki... Demek oluyor ki, yarım saati zatı âliniz... Yoksa, sizden kalanı mı Sayın...

NEVZAT ERCAN (Sakarya) - Benden arta kalan süreyi Sayın Saraçlar kullanacaklar.

BAŞKAN - Tamam efendim.

Sayın Saraçlar, Sayın Ercan zatı âlinize buyurur ki, benden arta kalan süreyi Sayın Saraçlar kullanacak...

Şimdi, size, 60 dakikalık süre yazıyorum ki, süreyi sonra durduracağım. Buyurun.

DYP GRUBU ADINA NEVZAT ERCAN (Sakarya) - Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; Hükümet Programı üzerinde Doğru Yol Partisi Grubunun görüşlerini açıklamak üzere huzurlarınızdayım. Yüce Heyetinizi ve ekranları başında bizleri izleyen aziz ve değerli vatandaşlarımızı, Doğru Yol Partisi Grubu ve şahsım adına saygıyla selamlıyorum. *(DYP sıralarından alkışlar)*

Hükümet Programını buradan sunan Sayın Başbakanımız, 51'inci hükümetin, bir hoşgörü ve uzlaşma hükümeti olacağını belirtmişlerdir. Hoşgörü ve uzlaşma,

bizim demokrasi anlayışımızın özündeki temel ilkedir. Sorunlara çözüm aramada bize yol gösteren ilke, ulusal dayanışma ve uzlaşma yaklaşımımızdır. Hoşgörü, uzlaşma ve ortak noktalarda buluşma, demokrasinin erdemidir. Biz, uzlaşmayı geniş tabana oturtmak arzusunu ve kararlılığını, her fırsatta ortaya koymak istiyoruz. Büyük millî sorunların, ancak millî birlik ve beraberlikle çözüleceğine yürekten inanıyorum.

Türk Milleti, tarihin her döneminde, en çetin problemlerini, millî birlik ve beraberlik direnciyle çözebilmiştir. Bütün açık yürekliliğimle ifade ediyorum ki, millî birlik ve beraberliğimiz, kalkınmamızın, huzurumuzun ve güvenliğimizin teminatıdır. Parlamento, yargı organları, hükümet, kamuoyu, medya, sorumluluk taşıyan her kurum ve herkes, kısacası hepimiz, bir araya gelerek, ulusal sorunlar karşısında güçlü bir toplumsal davranış ortaya koymak zorundayız. Herkesi, her kurumu kucaklayan demokratik bir davranış ortaya çıkarmak istiyoruz. Anayasamızda yer alan kuvvetler ayrılığı prensibi, bir zıtlaşma ve çatışma için değil, tam tersine, büyük millî sorunlar karşısında uzlaşma, birbiriyle bütünleşme, ortak hedefe birlikte yürümek için vardır. Çokseslilik, katılımcılık, saydamlık, birlik ve beraberliğimizi bozan, zedeleyen değil onu pekiştiren demokratik bir davranış olarak görülmelidir. Geliniz, hoşgörü ve sevgiyle kucaklaşalım; kalkınmamızın, huzurumuzun, güvenliğimizin ve refahımızın önündeki engelleri birlikte kaldıralım, esenliğe çıkmış Türkiye'nin onuruna hep beraber ortak olalım.

Sayın milletvekilleri, Doğru Yol Partisi, Hükümet Programının genel felsefesini ve konulara yaklaşımını desteklemektedir. Bu Parlamentoda temsil edilen her siyasî parti, yüce milletimizin eğilimlerini, tercihlerini ifade etmektedir. Türk Milletinin ortak çıkarları, sosyal ve ekonomik refahı, huzurlu ve güvenli bir toplum özlemi, itibarlı ve güçlü bir Türkiye, insan haklarına riayetkâr, ileri, demokratik bir düzen, hepimizin ortak paydalarını teşkil etmektedir. Farklı siyasî tercihler, demokratik düzen içerisinde, saygıyla ve hoşgörüyle karşılanmalıdır; ancak, 51'inci hükümet olarak, mevcudiyetimizi ortak paydalara dayandırırken, hiçbir şekilde vazgeçemeyeceğimiz temel ilkemizin, ülkenin bölünmez bütünlüğü, üniter devlet yapımız ve vatandaşlarımızın birlik ve beraberliği olduğunu belirtmek isterim.

Türkiye Devleti, üniter bir devlettir; ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür. Devletin dili, bayrağı, simgeleri, sınırları ve Türkiye Cumhuriyetinin egemenlik hakları, her türlü tartışmanın üzerinde ve dışındadır. (*DYP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar*)

Bugün, insan hak ve hürriyetlerinin öne çıktığı bir çağdayız. Üç hürriyetin yamsal olduğu görüşündeyiz; düşünce hürriyeti, din ve vicdan hürriyeti ve teşebbüs hürriyeti. Sağlam bir siyasal rejim, bu üç hürriyete dayanmak zorundadır. Çağdaş rejimler, devletin niteliklerini bozmadan, bu üç hürriyeti bağdaştıran rejimlerdir.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; biz, reddimiras yapmıyoruz, yaptıklarımıza sahip çıkıyoruz. 49'uncu ve 50'nci Hükümetler, halka hizmet alanında, başarılı bir icraat sergilemişlerdir. Hükümet Programında, buna, ayrıntılı olarak değinildiği cihetle konuyu ele almak istemiyorum.

Hükümetin aldığı 5 Nisan kararlarıyla ilgili olarak, çok özet bilgi aktarmak istiyorum. Hiç şüphe yok ki, 5 Nisan kararları, umut verici gelişmelere ve inançlı uygulamalara sahne olmaktadır. 5 Nisan kararlarıyla, toplumun her kesimi, belirli ölçüde fedakârlık göstermiştir. Nitekim memur maaş artışları sınırlı tutulmuş, yüksek gelir gruplarından yaklaşık 90 trilyon lira ek vergi alınmış ve tarımsal destekleme alımları sınırlandırılmıştır. Böylece, istikrar paketinin yükü, toplum kesimleri arasında, oldukça eşit dağıtılmaya çalışılmıştır.

Hükümetimizin aldığı 5 Nisan kararları başarılı olmuştur. Bütün göstergeler bunu teyit etmektedir; ancak, varılan hassas dengeleri bozmak doğru olmaz.

Ekonomi, artık istikrara kavuşmuştur. Ekonominin nabzını tutan göstergeler bunu açıkça göstermektedir. Bütçe dengelerimiz, döviz rezervlerimiz, dış ödemeler dengemiz ve kapasite kullanımındaki artış, ekonominin, gerek üretim ve dış ticaret gerekse kamu açıkları, döviz rezervleri, banka mevduatları bakımından gayet sağlıklı bir yapıya ve düzeye ulaştığını göstermektedir.

Duruma bir göz atacak olursak, iç ve dış dengede sürdürülemez boyutlara ulaşan açıklar, bu kararlarla daraltılarak, ekonomik dengeler yeniden tesis edilme aşamasına gelmiştir.

1993 yılında 6,4 milyar dolar açık veren cari işlemler dengesi, 1994 yılında 3 milyar dolar civarında fazla verir hale gelmiştir. 1994 yılında ihracatın ithalatı karşılama oranı yüzde 52'lerden yüzde 78'lerc yükselmiş ve dış ticaret açığı 14,1 milyar dolardan 5,2 milyar dolara gerilemiştir.

1988 yılından beri sürekli artan kamu açıkları, ilk kez 1994 yılında daraltılmıştır. 1993 yılında yüzde 12 olan kamu açıklarının gayri safi millî hâsılaya oranı, 1994 yılında yüzde 8'e düşürülmüştür. Kamu açıklarının hızla düşürülmesi amacıyla alınan tedbirler sonucunda, 1993 yılında yüzde 6,7 olan bütçe açığının gayri safi millî hâsılaya oranı, 1994 yılında yüzde 3,8'e indirilmiş ve faizdışı bütçe fazlası verilmiştir.

Merkez Bankası döviz rezervleri, bugün, 15 milyar doları aşmış bulunmaktadır. Bu, gerçekten cumhuriyet tarihinde ilk kez yaşanmaktadır.

1995 yılının ikinci çeyreğinde, gerek üretimde gerekse kapasite kullanımında gözlenen artışlar, ekonominin, tekrar büyüme sürecine girdiğini göstermektedir. Nitekim 1995 yılının ikinci çeyreğinde gayri safi yurtiçi hâsıla yüzde 13,5 oranında artmıştır.

İhracattaki artış, bir önceki yıla göre yüzde 30'lara çıkmıştır ve bu eğilim devam etmektedir. İhracatın, yılsonunda 21 milyar doları aşması beklenmektedir. Ekonomideki canlanmanın etkisiyle, ithalat da artış sürecine girmiş bulunmaktadır.

1994 yılı ocak-eylül döneminde yüzde 102,5 olan toptan eşya fiyatları artış hızı, 1995 yılında - aynı dönem için - yüzde 45,5'e gerilemiştir.

Ekonomide verimlilik artışı ve kamu giderlerinde, dolayısıyla kamu açıklarında azalma sağlamak amacıyla yönelik olarak hazırlanan Özelleştirme Kanunu, Anayasa Mahkemesinden döndükten sonra, tüm engellemeler aşılarak yürürlüğe konulmuştur.

Yüce Meclisimizin de yakından bildiği gibi, büyük güçlüklerle çıkardığımız bu kanunla, özelleştirme uygulamalarını yürütmek üzere, Özelleştirme Yüksek Kurulu ve Özelleştirme İdaresi Başkanlığı kurulmuş ve Özelleştirme Fonu oluşturulmuştur.

Özelleştirme uygulamalarında uyulacak ilkeler, özelleştirme yöntemleri, özelleştirme sonucu işsiz kalabilecek olanlara sağlanacak mali ve sosyal haklar, değer tespiti ve ihale yöntemleri belirlenmiştir.

Yıllardır üzerinde uğraşılan yap-işlet-devret modelini sağlam bir hukukî tabana oturtmak ve böylece, 30 milyar doların üzerinde bir proje paketini, bütçe dışı imkânlarla, özel kesim eliyle gerçekleştirebilmek amacıyla, gerekli olan mevzuat düzenlemeleri, 1994 yılı itibarıyla tamamlanmış ve yürürlüğe girmiştir.

Değerli milletvekilleri, 5 Nisan kararlarıyla, tarımsal destekleme politikalarının yeniden bir düzene oturtulması amacıyla, ürün fiyat desteklemelerinden vazgeçilerek, dünya fiyatlarının sağladığı refahın çiftçiye aktarılmasına imkân veren bir politika izlenmesine başlanmıştır. Bizim getirdiğimiz sistem, bunu önlemiş; fiyat desteklemeleri yerine, girdilere sübvansiyon veren bir uygulamayla, ödemelerin doğrudan çiftçilere yapılması başlatılmıştır. Tarımsal ürünlerin borsalarda işlem görmesini teşvik amacıyla, borsalarda yapılan işlemlerin daha düşük oranlarda vergilendirilmesine başlanmıştır.

Değerli arkadaşlar, 50'nci Hükümetin terörle mücadele konusunda yaptığı başarılı çalışmaları, Doğru Yol Partisi Grubu olarak, gururla kaydediyoruz. Mehmetçiklerimiz, kadın-erkek, yaşlı-çocuk demeden, yıllarca, insanlarımızı acımasızca katleden terör örgütü PKK ve bu örgütün aldatılmış militanlarına karşı mücadele veriyorlar. Büyük Atatürk'ün dediği gibi, Silahlı Kuvvetlerimiz, Türk millî birliğinin, kudret ve kabiliyetinin, Türk vatanseverliğinin çelikleşmiş bir ifadesi olarak görev başındalar. Birlik ve beraberlik içerisinde kenetlenmiş Türk Milleti, Mehmetçiğine her zaman sahip çıkmış, bağrına basmıştır; onlarla övünüyor, onlarla gurur duyuyoruz.

Türkiye'nin, terör konusunda ne tür bir tehlikeyle karşı karşıya bulunduğunu ve bugün varılan noktayı belirlememiz gerekir. Bölücü terör örgütü, 1984 yılı başından itibaren, aynı soydan gelen ve tarih boyunca birlikte yaşadığımız doğu ve güneydoğudaki bir kısım vatandaşlarımızın, farklı bir dil ve kültüre sahip ayrı bir ırk olduğunu, topraklarının işgal altında tutulduğunu ve haklarının gasp edildiğini iddia ederek, ortaya çıkmıştır.

Örgüt, Kürt kökenli diye tanımladığı vatandaşlarımızın, sözde, bu durumdan kurtarılması amacıyla, ülkemizin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde 22 ili kapsayan ve kendilerince, sözde "Kuzey Kürdistan" olarak adlandırılan bölgede, bağımsız bir Kürt devleti kurmayı hedefleyerek, terör eylemlerine başlamıştır.

1978-1984 yılları arasında kadrolaşma çalışmalarını tamamlayan bu kanlı örgüt, 15 Ağustos 1984 tarihinden itibaren, Eruh ve Şemdinli baskınlarıyla, silahlı propaganda dönemine fiilen geçmiştir.

1986 ve 1990 yıllarında, kendini iki kez tasfiye aşamasına getirilen örgüt, birincisinde, sıkıyönetimden olağan uygulamasına geçilmesinin yarattığı yönetim boşluğu ve siyasî kararsızlık, ikincisinde ise, Körfez krizi ve Kuzey Irak'ta meydana gelen büyük göçün yarattığı ortam nedeniyle, her iki tasfiye sürecinden de kurtulmayı başarmıştır.

1991 yılına, yeniden yapılanma ve inşa hedeflerini belirleyerek giren örgüt, aynı yıl katılımların da fazla olması sonucu, 1992 yılı Nevruzundan itibaren, yaygın kitlesel eylemlerle, ülkemizin bütünlüğünü tehdit eder hale gelmiştir.

Değerli arkadaşlarım, 50'nci Hükümetin göreve başladığı 24 Haziran 1993 tarihinde, ülkemizin terör hareketleri karşısında bulunduğu noktayı şöyle özetlemek mümkün: PKK bölücü terör örgütü, 1993 Haziranında, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgemizin 22 ilinde, özellikle kırsal kesimde, yer yer önemli eylemler yapabilecek bir güce erişmiş bulunmaktaydı. Yerleşim birimlerimizin büyük bir kısmında halkımız, hava karardıktan sonra evlerinden dışarıya çıkamamaktaydı. Esnaf, dükkânını açamamaktaydı. Bu bölgelerimizde yollar, zaman zaman teröristlerce kesiliyordu. Köy ve mezralarda eğitim ve öğretim büyük ölçüde sekteye uğramıştı. Okullar, sağlık ocakları, iş makineleri teröristlerce yakılıp yıkılıyordu. Yüzlerce öğretmen, devlet memuru ve imam, bu kanlı örgütün üyeleri tarafından katlediliyordu. Teröristlerin baskısıyla halk, camilerde, normal ibadetlerini bile yapamaz hale gelmişti.

PKK bölücü terör örgütü, yurtdışında, başta, bazı Avrupa ülkeleri olmak üzere, tamamı asılsız senaryolara dayanarak, Türkiye aleyhinde yaptığı propagandalarla, kısmen de olsa, kendi lehinde oluşturabildiği kamuoyu desteğiyle, bu ülkelerden maddi ve manevî destek sağlayabiliyordu.

PKK terör örgütü, etkin önlemler alınamaması sonucu, militan sayısını da artırmıştı; yurtdışı örgütlenmesini geliştirmişti; Kuzey Irak'ta üs ve barınaklarını çoğaltmıştı; uluslararası kamuoyunda, kendi lehine, önemli gelişmeler sağlamıştı.

Bizim göreve başladığımız tarihe kadar geçen dokuz yıllık sürenin terör bilançosu ise şöyle idi: Toplam 7.078 terör olayında, 1.675 güvenlik görevlimiz şehit edilmiş, 2.205 masum vatandaşımız katledilmiş; buna karşılık, 4.533'ü ölü, toplam 6.083 terörist, etkisiz hale getirilmişti.

Değerli arkadaşlarım, 50'nci Hükümet olarak, görev alır almaz, ülkemizin ve milletimizin bölünmez bütünlüğünden taviz vermeyeceğimizi ve halkımızın can, namus ve mal güvenliğini mutlaka sağlayacağımızı ifade ettik. Bin yıldır birlikte yaşayan halkımızı karşı karşıya getirerek, birlik ve beraberliğimizi bozmayı ve devletimizin, çağdaş ve büyük devlet olma yolunda yapmakta olduğu dev hamleleri hedef alan bazı komşularımız ve hatta bazı Avrupa ülkeleri tarafından desteklenen PKK bölücü terör örgütünün faaliyetlerini, ülkemizin birinci öncelikli sorunu olarak gördük; gerekli çalışmaları hemen başlattık.

Hükümetimiz, iktidara geldiğinde, bu ürkütücü terör tablosu karşısında, terörle mücadele anlayışında ve konseptinde önemli değişiklikler yapmıştır. Hükümetimizin aldığı önlemler şunlardır:

Hükümetimizde oluşan terörle mücadele kararlılığı, devletimizin bütün kurum ve kuruluşlarına, hizmet birimlerine ve halkımıza yansıtılmıştır.

Terör örgütüyle işbirliği halinde olan parti, dernek, basın-yayın organları ve diğer kuruluşlarla, yasal ve demokratik kurallar çerçevesinde mücadele başlatılmıştır.

Örgütün iç ve dış finans kaynaklarına yönelik operasyonlar, daha etkili ve sürekli hale getirilmiştir.

Uluslararası girişimlerimize destekli olarak yürüttüğümüz uyuşturucu madde operasyonlarıyla, gerçek kimliği bir uyuşturucu çetesi diye tanımlanabilecek olan örgütün, en büyük gelir kaynağına ağır darbeler indirilmiştir.

Güvenlik güçlerinin terörle mücadele kavramı, değişen şartlara göre yeniden gözden geçirilmiş ve alan hâkimiyeti konsepti getirilmiştir.

Türk Silahlı Kuvvetlerinin imkân ve kaynakları da, gerektiği kadar bu alana kaydırılmıştır. Güvenlik güçlerimizin, terörle mücadelede ihtiyaç duyduğu zırhlı araçlar, silahlı helikopterler, gece görüş cihazları, çelik yelekler, otomatik silahlar, dağ ve kış teçhizatı, uygun ve etkili mühimmat ve modern haberleşme cihazları tedarik edilmek suretiyle, güvenlik güçlerimizin etkinliği arttırılmıştır.

Terörle mücadelenin koordinasyonunu sağlayacak mekanizmalar kurularak faaliyete geçirilmiştir.

Yöre halkına örgütün gerçek yüzü anlatılarak, halk aydınlatılmıştır.

Yurtdışında ise, Avrupa ülkeleriyle yapılan temaslarla, örgütün, dernek ve kuruluşları kapatılmış ve faaliyetleri büyük çapta yasaklanarak, kontrol altına alınmıştır.

Komşu ülkelerle ikili görüşmeler yapılarak, eşkıyanın hareket alanı daraltılmıştır.

Uluslararası kuruluşlarca, PKK'nın bölücü bir terör örgütü olduğu kabul ve ilan edilmiştir.

Yurtdışında, teröristlerin, görüldüğü ve bulunduğu her nokta ve yerde ezilmesi ve yok edilmesi maksadıyla sınır ötesi kara ve hava harekâtları, gerektiğinde, en geniş boyutlarıyla icra edilmiştir.

Yurtiçinde, tüm bölgelerimizde, devletin mutlak hâkimiyeti ve otoritesi tesis edilmiş ve sosyal hayatın, tekrar normal koşullara dönmesi sağlanmıştır.

Sayın milletvekilleri, 50'nci Hükümet olarak görev yaptığımız süre içerisinde, demokrasi ve hukuk kuralları çerçevesinde aldığımız etkili tedbirler sonucu, bugün ulaşılan durumu şöyle özetleyebilirim: PKK terör örgütü, daha önce yoğun olarak faaliyette bulunduğu tüm alanlarda eylem icra edebilme yeteneğini büyük ölçüde kaybetmiştir; güvenlik güçlerinin takibinden kurtarabildiği geri kalan silahlı terörist gücünü, kendisi için daha emniyetli gördüğü, başta Kuzey Irak olmak üzere, yurtdışındaki bölgelere kaydırmıştır. Bölge halkı üzerindeki etkinliğini büyük ölçüde kaybetmiştir. Daha önce siyasî çözüm şeklinde ifade ettiği isteklerinden dönüp yaparak, bu defa, demokratik çözüm adı altında taleplere başvurmuştur. Silah, mühimmat ve malî kaynakları önemli ölçüde kısıtlanmıştır.

Aldığımız etkin önlemler ve kararlılığımız sonucunda, güvenlik güçlerimizin, silah, teçhizat ve malzeme yönünden etkin hale getirilmesi ve buna bağlı olarak bilgi, tecrübe ve eğitim seviyelerinin artırılmasıyla, gece ve kış şartları dahil, her türlü ortamda etkin harekât yapabilecek seviyeye gelinmiştir. Halkımıza ve örgüt tarafından kandırılarak dağa çıkarılan masum gençlerimize, terörle mücadeledeki haklılığımız ve gerçeği vurgulayarak yaptığımız çağrılar sonucunda, örgütün elinden kurtulabilen çok sayıda gencimiz, devletin adaletine sığınmıştır.

Örgütün iç ve dış finans kaynakları büyük ölçüde kurutulmuştur. Büyük ölçüde militan kaybına uğrayan örgüt, istediği ölçüde eleman temin edememekte ve lider kadrolarında meydana gelen kayıplar, dağılma noktasına, PKK terör örgütünü, hızla yakınlaştırmaktadır. Giderek artan oranda örgüt militanı, güvenlik güçlerine teslim olmaktadır. 15 Ağustos 1984'ten 24 Haziran 1993'e kadar geçen 107 aylık sürede toplam 536 terörist teslim olmuşken, Hükümetimizin görev süresi içinde 812 terörist teslim olmuştur. Bu rakam dahi, elde edilen başarının en anlamlı göstergesidir.

Terörle mücadelenin bu yönüne paralel olarak, 50'nci Hükümet zamanında, Kasım 1994'te, terör olayları nedeniyle mağdur olan ve göç etmek zorunda kalan yurttaşlarımız için bir gönüllü iskân projesi hazırlanmıştır. Yine, köylerinden ayrılmak zorunda kalan 12 bin aileyi kapsayan proje, bu kitlenin kırsal ve kentsel iskânını gönüllülük esasına dayandırmıştır. İster kırsal ister kentsel iskânda, ailelere, konut ve istihdam olanakları sağlanacaktır. Bu amaçla, Avrupa Konseyi İskân Fonundan 252 milyon dolarlık kredi talebinde bulunulmuştur. Hükümetin elinde, bu projeden ayrı olarak, herhangi bir isim altında bir başka projenin olmadığını da burada açıklıkla ifade etmek istiyorum.

Ayrıca, Hükümetimizin, bölgeye, yurtiçinden ya da yurtdışından herhangi bir kitlenin kaydırılması girişiminin de söz konusu bulunmadığını ayrıca belirtmek istiyorum.

Muhterem milletvekilleri, biz, terörle mücadelede uyguladığımız yöntemlerle ve gösterdiğimiz kararlılıkla, Türk Milleti olarak, dünyaya, terör konusunda şu mesajları vermeye çalıştık: Tokyo metrosunda masum halka karşı zehirli gazın kullanılması, Oklahoma'da büyük bir binanın tahrip edilerek 100'den fazla masum insanın öldürülmesi gibi terör olayları bize göstermiştir ki, terörün amacı, ne demokrasiyi geliştirmek ne de insan haklarını savunmaktır; terörün amacı, demokrasiyi yıkmak, ülkeyi bölmek ve parçalamaktır; insan haklarını ayaklar altına almaktır; rejimi çalışmaz hale getirmektir. Bizim karşımızda da bugün, böyle bir problem vardır. Terör, uluslararasıdır ve bütün insanlığın ortak problemidir; bu nedenle, terörle mücadeleyi, silah taşıyan son terörist de etkisiz hale getirilinceye kadar sürdürme kararında olan Hükümetimizi destekliyoruz. Bu mücadeleyi, büyük bir özveriyle sürdüren kahraman silahlı kuvvetlerimiz ve güvenlik güçlerimizle de gurur duyuyoruz.

Türkiye, bölgede birlik ve bütünlüğüne zarar verecek, bekasını tehlikeye sokacak hiçbir oldubittiye göz yumamaz ve yummayacaktır. Yıkıcı ve bölücü şer mihrakların, aziz yurdumuzu kana bulamalarına asla müsaade etmeyeceğimizi, demokrasi

ve hukuk kuralları içerisinde kalınarak her türlü tedbiri almaya devam edeceğimizi açıklıkla bir defa daha belirtmek istiyorum.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, şöyle geriye dönüp yakın geçmişi bir gözden geçirelim ve bazı bilinen gerçeklerin altını bir kez daha birlikte çizelim.

Biraz önce ayrıntılarıyla açıkladım; yıllardır ülkenin baş belası haline gelmiş terörün üzerine, ilk kez Hükümetimiz döneminde ciddi şekilde gidilmiş; ülkeyi yakmak isteyen, bölmek isteyen terör, büyük ölçüde sindirilmiştir.

5 Nisan kararlarıyla, ilk kez, ülkedeki ekonomik yangının üzerine cesaretle ve bilinçli olarak gidilmiş, olumlu sonuçları bir bir alınmaya ve ekonomide altüst olmuş dengeler yeniden rayına oturtulmaya başlanmıştır.

Avrupa Topluluğu ve Gümrük Birliği, uzun yıllardan beri süren hayal olmaktan çıkmıştır. Asya'daki Türk cumhuriyetlerle kucaklaşmış, bölgemizde her geçen gün sosyo-kültürel ve ekonomik açıdan en saygın devletlerden birisi olma yolunda adımlar atılmıştır. Türkiye, içeride ve dışarıda siyasal ve kültürel alanlarda süratle itibar kazanırken, karşılaştığımız muhalefete akıl erdirmek gerçekten güçtür.

Konuşmamın bu bölümünde, sizlere, bir konuşmadan bir pasaj aktarmak istiyorum; aynen şöyle: "Muhalefet partileri bizi hiçbir zaman beğenmeyeceklerdir; çünkü bizi beğendikleri anda, kendi varlıklarını inkâr ederler. Onların vazifesi, bizi beğenmemektir, bizi tenkit etmektir; ama eğer biz onlara kulak asarsak, onların dedikleri şeylere takılıp kalırsak, başarılı olmamız mümkün değildir." Bu konuşma, 13 Temmuz 1991 tarihinde yapılmıştır. Bu sözlerin sahibi, o günkü Başbakan, şimdiki Anamuhalefet Lideri Sayın Mesut Yılmaz'dır.

Biz, bugün, muhalefete, geliniz, hoşgörülle kucaklaşalım, Türkiye'nin onuruna hep beraber ortak olalım derken; Sayın Yılmaz, dün, muhalefete, onlara kulak asarsak başarılı olmamız mümkün olmaz diyebiliyor. İşte, bu, iki parti arasındaki iktidar-muhalefet arasındaki en çarpıcı ve önemli bir farktır.

Biz, muhalefet her konuda bizimle beraber olsun demiyoruz; ama hiç olmazsa, ülkenin en önemli sorunları söz konusu iken, kendimizi değil, vatani, milleti, gelin, beraberce düşünelim diyoruz.

Sayın milletvekilleri, bazı hatırlatmalar yapmak istiyorum. Hatırlayacaksınız; ülkemizin en başta gelen sorunu terör belasına karşı giriştiğimiz kararlı ve cesur mücadeleye en sert tepkiler, yine bir kısım muhalefet sıralarından ve bir kısım siyasî parti liderlerinden gelmişti. Uzun yılların ihmalleri sonucu alevlenen terör belasına karşı giriştiğimiz bilinçli ve kararlı mücadeleye, bakınız, o tarihlerde Anamuhalefet Partisi Genel Başkanı Sayın Yılmaz nasıl tepkiler gösteriyor. İşte, 1993 senesindeki gazetelerden başlıklar: "Terörle mücadele bilinçsiz", "Bu kafayla terörü önleyemezler", "Terörün sorumlusu koalisyonudur", "Çiller, terörü çözemez."

EKREM PAKDEMİRLİ (Manisa) - Çözdü mü yani...

NEVZAT ERCAN (Devamla) - Bu açıklamalar, terörü önlemeye çalışan devlete engel olmaya, âdeta teröristi cesaretlendirmeye ve teşvik etmeye yönelik değil midir? Sadece muhalefet etmek, Hükümeti yıpratmak amacıyla bu ülkenin bu en

önemli millî meselesi karşısında ortaya konulan bu tavır ve davranışlar nasıl affedilebilir.

İktidara geldiğimizde, yılların politik ihtirasları, hatalar, ülkemizde ekonomiyi çökme noktasına getirmişti. Yanlış politikalar sonucu, KİT’ler arpalık olarak kullanılmış, işçi ve memur arasındaki dengeler altüst olmuş, ithalat ve ihracatta bir kara düzen... Borçlanmada, borç ödemede, tüm dengeler altüst edilmişti.

5 Nisan kararlarını, politik geleceğimizi ülkemizin geleceğine feda ederek aldığımızı herkes biliyor. Daha önce yıllarca kemer sıkma politikalarıyla kısmen dengeyi sağlamaya çalışan hükümetlerin yerine, toplumumuzun canını acıtacağımızı ve politik geleceğimizi feda edeceğimizi bile bile, sert ve köklü tedbirler almaktan çekinmedik. Biz, bugünkü ve yarınki politik çıkarlarımızın değil; ülkemizin geleceği, büyük ve güçlü Türkiye’nin çıkarları peşindeydik ve öyle olmaya da bundan böyle devam edeceğiz.

Değerli milletvekilleri, nasıl ki “bu Hükümet ve bu Başbakan, terörde muvafak olamaz, başarılı olamaz” denildiyse, “bu Hükümet, özelleştirme de yapamaz” denilmiştir.

BAŞKAN - Sayın Ercan, 30 dakikayı doldurduk efendim.

NEVZAT ERCAN (Devamla) - Peki, teşekkür ederim.

Bu Hükümet yapamaz da, siz; neden, onca yıl iktidarda bulunduğunuz süre içerisinde yapmadınız; bunu sormak bizim hakkımızdır. Üstelik kamuoyunda ve medyada arpalık olarak nitelenen kurumlar kurdunuz ve sadece parti çıkarlarını korumak ve iktidarı elinizden kaçırmamak için, bu milletin tüyü bitmedik yetimlerinin haklarını, yüzlerce, binlerce partilimize peşkeş çektiniz. Şimdi de, her türlü gayreti bilinçli bir şekilde göstermeye çalışan bu Hükümete “özelleştirme yapamaz” diyor, yapılmak istenene engel olmaya çalışıyorsunuz; onları söylemiştik.

Muhalefetin bu tavrının en son örneğini, şu günlerde yaşadığımız işçi sorunlarında da maalesef yaşıyor ve görüyoruz. Kamuda çalışan 600 bin işçinin, 1,5 milyon memurdan daha fazla ücret aldığını; bu dengelerin yeniden kurulamamasının, ülkenin geleceği için de büyük tehlikeler oluşturacağını; bu ülkede yaşayan ve aklı başında herkes biliyor, söylüyor; ama birileri bunu anlamak istemiyor. Birileri, bunları, böyle, bilmek istemiyor; bunları, böyle, bu şekilde söylemek istemiyor.

Ancak, muhalefetin büyük bir kesimi “işçi ne istiyorsa ver” diyor, işçiyi tahrik ediyor, devletine ve ülkesine karşı kışkırtıyor. Onların maksadı, işçiyi mutlu etmek arzusundan çok, oy desteğini koparmak değil midir? Bu ülkenin geleceği, bu milletin menfaatleri, politik hesaplar uğruna tehlikeye atılmıyor mu; ancak, hiçbir politik hesap, hiçbir gerekçe, bizi, bu ülkeye hizmetten alıkoyamayacaktır. Bizim için herkes, teker teker her vatandaşımız birdir; çiftçi, memur, işçi, esnaf, emekli, hepsine karşı sorumluluğumuz var.

Yeri gelmişken, şimdi, son günlerin en güncel konusu olan bu konuyla ilgili olarak, görüşlerimizi, biraz ayrıntılı olarak ortaya koymak istiyorum. Artık herkes biliyor, Türkiye’de, ücretli kesimler arasında kendi içinde büyük bir ücret dengesizliği mevcuttur. Geçmişte uygulanmış kamu ücret politikalarındaki hatalar nede-

niyle, ücretliler arası gelir dağılımı öylesine bozulmuştur ki, bu durum, insanların adalet duygusunu zedelemekte, gelir çekişmesini artırmakta, en yüksek geliri alan işçi dahi halinden memnun olmamaktadır. Ücretlerin belirlenmesinde verimlilik, kıdem ve liyakat gibi ölçüler kullanılmamakta, iş tanım ve değerlendirmelerine dayanılmamaktadır.

1988 sonrasında ücretlerde büyük artışlar yaşanmıştır. 1994 yılında yaşanan ekonomik sıkıntılarda bile, ücretlerin reel düzeyi, 1989 ve 1990 yıllarına göre negatifte dönmemiştir. 1990-1994 döneminde özel sektör işçisinin reel maliyeti yüzde 50, asgarî ücret yüzde 18, memur maliyeti yüzde 2 artmıştır. Buna karşılık, kamu işçisinin reel maliyetindeki artış yüzde 104 olmuştur. Bu nedenle, 1995 yılında, memurlar ile asgarî ücretlilerin durumunu iyileştirmeye öncelik verilmiştir. İnsanı ve doğal olan bu tercihle, asgarî ücretli ve memur aleyhine bozulmuş ücret dengesizliği azaltılması hedeflenmiştir. Sosyal açıdan, sürdürülebilir bir gelişmeyi sağlamak için başka bir seçenek de yoktur; çünkü 1994 yılında konsolide bütçeden maaş alan 1 milyon 542 bin memurun devlete yıllık maliyeti 227 trilyon TL iken, memurların ancak yüzde 40'ı kadar olan 600 bin kamu işçisinin maliyeti 235 trilyon TL olmuştur.

Aynı yılda, bir kamu işçisinin devlete ortalama aylık maliyeti 32,5 milyon TL iken, bir devlet memurunun maliyeti 12,3 milyon TL, asgarî ücretlinin aylık maliyeti 5,1 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

Net ele geçen ücret açısından karşılaştırıldığında, 1994 yılı ortalama işçi ücretinin, memur aylığının 2,8 katına, net asgarî ücretin de 7,2 katına ulaştığı görülmektedir.

1994 sonu itibarıyla, memur statüsünde olan bir genel müdürün aylık net maaşı 18,5 milyon TL iken, işçi statüsünde olan şoförünün net ücreti 21 milyon TL'dir.

Aynı tarihte, işçi statüsünde çalışan bir bekçinin aylık net ücreti 15,1 milyon TL iken, aynı kıdeme sahip memur statüsündeki bekçinin net maaşı 4 milyon TL olmuştur. Bunları görmezlikten gelemezsiniz muhterem milletvekilleri.

Öncelik asgarî ücretlilere ve memurlara verilmekle birlikte, toplu sözleşme görüşmeleri devam eden kamu işçileri için devletin bütün imkânları zorlanmaktadır. Ancak, kamu işçisinin ortalama net aylığı, sona eren sözleşmelere göre 20 milyon lira iken, bu zorlamanın, kamu dengelerini altüst edecek boyutlarda olamayacağı açıktır; çünkü 1988-1994 döneminde, kamu işçilerinin ortalama reel ücretleri 3,8 katına çıkmıştır. Reel ücretlerde, 1989 ve 1991 yıllarında yüzde 98,2 ve yüzde 71,6 gibi çok yüksek oranlı artışlar görülmüştür.

BAŞKAN - Efendim, Sayın Ercan... Lütfeder misiniz? Sayın Saraçlar da konuşacak.

NEVZAT ERCAN (Devamla) - Tabii, bu süreye sığdırmak oldukça güç; ben, zorunlu olarak bazı bölümleri atlayacağım.

Biz diyoruz ki, tüm kesimler bizden hizmet bekliyor. Memurlar, işçi emeklileri, Bağ-Kur'lular, memur emeklileri aylıklarına zam bekliyor. Tarım kesimi, esnaf, kü-

çük sanayici bizden kredi bekliyor. Bütün kesimleri elimizin tersiyle itip, devletin bütün kaynaklarını bir kesime, 600 bin işçiye nasıl aktaracağız...

İşçilerimiz, bizim başımızın tacı, onları daha iyi hayat şartlarına ulaştırmamız boynumuzun borcu; ancak, işçi kardeşlerimizin bizi anlamalarını, tahriklere kapılmadan bize yardımcı olmalarını bekliyoruz. Aynı tavrı, Türkiye Büyük Millet Meclisinden, muhalefetteki arkadaşlarımızdan da bekliyoruz. Bu konuda, herkesi, sorumlu bir muhalefet örneği sergilemeye çağırıyorum. Sorumlu bir muhalefet, politik çıkarlardan önce ülke çıkarlarını gözetmelidir. Bu ülkeyi, bu yatanı ve bu milleti, her türlü kişisel ve politik çıkarlarımızın çok üzerinde tutuyoruz. Tüm çabamız, daha büyük, daha güçlü, daha güzel bir Türkiye kurabilmek içindir. Ne olursa olsun karşı çıkmayalım diyerek, bu ülkenin geleceği için, barış, huzur ve refaha ulaşması için atılmış adımların önünü kesmek, ne kendilerine ne de ülkeye, yarar sağlamaz.

Değerli milletvekilleri, benden sonra muhalefet partilerimizin değerli sözcüleri konuşacaklar. Elbette ki eleştirileri olacak; ancak, bu eleştiriler, haklı olmalı, objektif olmalı ve yapıcı olmalıdır. Türkiye’de artık, yalnız eleştiri değil, neyi beğenmediğinizi söylemek... Siz, ne yapardınız ve nasıl yapardınız; milletimiz, bunu duymadığı sürece, yaptığınızı yine meşru muhalefet görevi olur; ama asla, hiç faydası olmaz.

Artık, günümüzde siyasetin şartları ve icapları değişmiştir. Türk Halkı, gerçekten bir büyük değişim özlemi içerisinde, bu değişimi yaratmak ve kendisini kısır döngüden kurtarmak için bizim önümüzde, Yüce Meclisin önünde. Halk, bu Meclisten çözüm bekliyor.

Defalarca vurguladığımız gibi, ülkemizin ve kamuoyunun, kavgalara artık tahammülü kalmamıştır. Yapıcı olmaya, uzlaşmaya, birlik ve beraberliğe, ülke meselelerini aşmak için çözümler üretmeye gerek vardır. Millet, bizden, iktidarıyla-muhalefetiyle, hizmet bekliyor. Ne var ki, küçük hesaplar, ihtiras ve siyasî çıkarlar uğruna ülkenin önünün tıkanmasından, bunalım siyasetinden medet umanlar var; ülkeyi çözümsüzlüğe götürerek oy aramaya kalkanlar var. Ülkenin meselelerinden koparak geride kalmış, ülkenin geleceğine dair fikir ve iddia sahibi olmayan, çözüm üretmeyen sorumsuz muhalefete de, geçmişte olduğu gibi, milletimizin itibar etmeyeceğini ve destek vermeyeceğini bir defa daha hatırlatmakta yarar görüyorum.

Sayın milletvekilleri, hükümeti kurdurmamak için oynanan oyunları, üretilen senaryoları birlikte yaşadık. Hiçbir demokratik ülkede görülmüş şey midir; hükümeti kurma görevi verilen Başbakan, hükümeti kurmak için siyasî parti liderleriyle görüşürken, Anamuhalefet Partisi Lideri, hükümeti kurdurmamak için siyasî parti liderleriyle görüşme turlarına başlıyor, hükümeti kurdurmamak için siyasî parti liderlerine yalvarıyor, işçi liderlerine sığmıyor! Böyle bir şey olabilir mi! Şimdi ise, kurulan Hükümetin güvenoyu alamaması için benzer yollara tevessül olunuyor; siyasî ihtiras, komplo ve entrikalarla bunalım yaratılmak isteniliyor.

İLHAN KAYA (İzmir) - O, size ait.

NEVZAT ERCAN (Devamla) - Acaba, bugünkü Türkiye’nin, böyle tertiplerle, siyasî ihtiras ve entrika oyunları ile oyalanacak vakti, takati var mıdır? *(DYP sıralarından alkışlar)*

Bir siyasî tertibe kurban etmek istediğiniz Sayın Başbakan, hangi sorumlulukların altındadır, nelerle meşguldür; oyun başarıya ulaşırsa, entrika tutarsa, acaba bundan, sadece Sayın Başbakan mı zarar görecektir, sadece Doğru Yol Partisi mi sarsılacaktır; bunun, herkes tarafından çok iyi düşünülüp tartışılması gerektiğini zannediyorum.

Meclisin dışında millet yok mu zannediyorsunuz; Ankara kulislerinin dışında Türkiye yok mu farz ediyorsunuz! *(DYP sıralarından alkışlar)* Milletimizin bu çirkin oyunlara kanacağını mı zannediyorsunuz!

METİN EMİROĞLU (Malatya) - Millet sizi biliyor.

NEVZAT ERCAN (Devamla) - Sayın milletvekilleri, Türkiye istikrarsızlığa, belirsizliğe ve arayışa sürüklenmemeli; aksi halde, meydana gelebilecek bir istikrarsızlığın, hatta, sadece içeride ve dışarıda meydana gelebilecek güvensizlik ve tereddüdün, Türkiye'ye, ekonomik bakımdan, hassas malî münasebetler bakımından, ülkenin iç ve dış sorunları bakımından neye mal olacağını çok iyi bilmek ve hesap etmek mevkiinde ve durumundasınız; Türkiye, sadece bizim değil, sizin de sorumluluğunuzda.

Türkiye, daha mutlu günler görecektir; milletimiz, daha iyi şeylere layıktır. Herkes; ama herkes, Türkiye'ye inancını sağlam tutmalıdır. Türkiye'nin birliğine ve geleceğine yürekten inanmalıyız. Her şeyden önce kendimize, devletimize, milletimize ve demokrasimize güvenmeliyiz. Çok zor günleri, büyük sıkıntıları göğüsleyerek ve aşarak geldik. Burada yegâne gücümüz ve güvencemiz, millete duyduğumuz sevgi olmuştur, saygı olmuştur; onlardan gördüğümüz destek olmuştur.

Değerli milletvekilleri, şunu iyi bilmelisiniz: Biz, helal ve meşru olmayan hiçbir şeye bugüne kadar talip olmadık, bugün de talip değiliz.

FETHULLAH ERBAŞ (Van) - Vay... Vay... Vay...

NEVZAT ERCAN (Devamla) - Biz, milletimizin yanında yer almadığı hiçbir işte bulunmadık; bugün de milletin yanında olmadığı hiçbir işte yokuz. *(DYP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Hükümet Programımızın, milletimize ve devletimize hayırlı, uğurlu olmasını diliyor; Hükümetimize başarılar diliyor, Yüce Heyetinizi ve ekranları başında bizleri izleyen değerli vatandaşlarımızı saygıyla selâmlıyorum. *(DYP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN - Sayın Ercan, teşekkür ediyorum.

Efendim, ben süreyi durdurdum; Sayın Saraçlar, rahat gelebilirsiniz, süreniz işlemiyor. Her ne kadar, zamanı durdurma imkânım yoksa da, sürenizi durdurdum.

EEYÜP CENAP GÜLPINAR (Şanlıurfa) - Kaç dakikası kaldı?

BAŞKAN - Efendim, sayın konuşmacının gelmesini beklemeyelim mi?

ADNAN KESKİN (Denizli) - Onlar iktidar; biraz fazla konuşsunlar Sayın Başkan; ihtiyaçları var!

BAŞKAN - Yüce Kurul, her gruptan 2 sayın üyenin konuşmasına imkân tanımıştır. Bunun anlamı şudur: Birisi konuşmasını bitirecek, yerine oturacak, diğer sayın üye gelecek. Buna da, Yüce Kurul zımnen karar vermiştir. Buyurun efendim.

DYP GRUBU ADINA İHSAN SARAÇLAR (Samsun) - Muhterem Başkan, muhterem milletvekili arkadaşlarım; televizyonlarımızın ve basınımızın değerli temsilcileri; daha sağlıklı, daha huzurlu, daha mutlu bir yaşam için bütün umutlarını bize bağladıkları için, Yüce Meclise inandıkları için, sevgi, saygı ve güven duydukları için televizyonları başında bizleri dikkatle izleyen aziz milletimizin değerli evlatları; bugün, Yüce Meclisimizde, Profesör Doktor Sayın Tansu Çiller başkanlığındaki Doğru Yol Partisi Hükümetinin Programını müzakere etmek üzere toplanmış bulunuyoruz.

Huzurlarınızda, Doğru Yol Partisi Grubunun, Hükümetimiz Programı hakkında görüşlerini arz etmek üzere, söz almış bulunuyorum; sözlerime başlamadan önce, hepinizi, Doğru Yol Partisi Grubu ve şahsım adına, saygı ve sevgiyle selamlıyorum. (*DYP sıralarından alkışlar*) Bu müzakerelerin ve burada sunulacak olan bütün görüşlerin, ülkemiz ve milletimiz için hayırlı ve yararlı olmasını diliyorum.

Muhterem arkadaşlar, siyasî parti grupları arasında, konuşma ve görüşlerini açıklama konusunda sıralama tespiti için kura çekildi. Bu kurada, ilk konuşma sırası, Doğru Yol Partisine kaldı, bize kaldı; bu, bir şans mıdır, bir şanssızlık mıdır; takdirinize bırakıyorum.

Biz, Hükümet Programı hakkındaki Partimiz görüşlerini sizlere arz ettikten sonra, diğer partilerimizin değerli temsilcileri de düşüncelerini ifade edeceklerdir. Demokrasilerde, iktidar, ancak, karşılarında muhalefet varsa yaşayabilir. Tek başına iktidarlar, demokrasiyi yaşatamazlar. Sizlerin burada ifade edeceğiniz görüşleriniz, Hükümetimiz Programının uygulanmasında bizlere ışık tutacaktır. Ülkemiz ve milletimiz için daha iyi ve daha güzeli yapabilmek için bunlardan yararlanacağız. Bu itibarla, şimdiden, görüşleriniz ve eleştirileriniz için teşekkürlerimizi sunuyoruz ve teşekkürlerimizle birlikte, bu görüşlerin, çözüm üretici, yararlanıcı ve yol gösterici görüşler olmasını temenni ediyoruz.

Muhterem arkadaşlar, 21'inci Yüzyıla varmamıza sadece birkaç yıl kaldı. Bütün dünya 21'inci Yüzyıla hazırlanmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti Hükümetlerinin en önemli görevi, halkımızı 2000'li yıllara taşımak olmalıdır. Halkımızı, muasır medeniyetin bütün icap ve imkânlarına taşımaya mecburuz. Hükümetimizin de, bütün hükümetlerin de aslı görevleri bu olmalıdır. Bir fazilet rejimi olarak demokrasinin verdiği ışık ve dinamizmle, milletimizin üstün ve yenilmez iradesinden güç alarak, ülkemizi ye milletimizi, 2000'li yıllara, refah, mutluluk içinde götüreceğiz. Bunu sağlarken, asla vazgeçemeyeceğimiz, gölge düşürmeyeceğimiz ve tartışılmasına müsaade edemeyeceğimiz ilkelerimiz vardır; Türkiye Cumhuriyeti, üniter bir devlettir, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür, Bayrağı tektir, resmî dili tektir.

Bu bağlamda, herkesin inanç ve düşünce hürriyetine saygı gösterilmesi gerektiğine inanıyoruz. Yurttaşlarımız arasında, kültür, düşünce, inanç, dil ve köken farklılıkları olması doğaldır; bu gerçek, devletin üniterlik vasfını kuvvetlendirecek niteliktedir. Kuzeyi ve güneyi, doğusu ve batısıyla, halkımız, bunun bilinci içerisinde

dedir. Buna karşı duranlar, hiç kimseyi kandıramayacak, hiç kimseyi yanıltamayacak, hiç kimseyi aldatamayacaklardır.

Terörle mücadele, içeride ve dışarıda aynı kararlılıkla sürdürülecektir. Hükümetimiz, güvenlik güçlerimizin canları pahasına ortaya koydukları çabayla, bölgede ve büyük kentlerde güvenliği sağlamıştır; şimdi sıra, yaraların sarılmasına gelmiştir. Hükümetimiz, bu yöredeki insanlarımızı, bölgeye refah getirecek bütün önlemleri alarak kucaklamaktadır ve kucaklayacaktır.

Muhterem arkadaşlar, Harran Ovasına akan su, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri için bir atılım kaynağıdır. Yöredeki problemlerin çözümü, bu kaynağın da büyük desteğiyle, her anlamda gerçekleşecek; yöreye huzur ve mutluluk tam anlamıyla gelecektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; köylülerimizin ve üreticilerimizin mahsulü, Hükümetlerimiz tarafından gereği gibi değerlendirilmiş ve gereken bütün tedbirler alınmıştır.

Tütün üreticimiz, uygulanan başarılı yöntemlerle, hem daha az sahaya ekim yapmış ve daha az emek sarf etmiş hem de daha çok ekonomik imkân elde etmiştir.

Daha önceleri ihtiyacın üzerinde üretilirken, 1993 yılında 500 bin tona yaklaşan tütün stokları eritilmiş, ihtiyaç fazlası üretimin yol açtığı kaynak israfı önlenmiştir; böylece, sağlanan tasarruf, 1995 yılı için 15 trilyondur.

Çay üreticilerimiz, çay bahçelerinin gençleştirilmesi ve budanması dolayısıyla 1 trilyon lira tazminat almış ve üreticinin çaydan aldığı imkân, eskisine nazaran, 1995 yılında on katına ulaşmıştır. Bölgenin yeni yatırım ve istihdam projelerine ihtiyacı vardır; bu doğrultuda çalışmalar yapılmaktadır.

Çay müstahsili, bu yıl içerisinde elde ettiği mahsulün karşılığında, tam, 4 trilyon lira almış bulunacaktır.

Çeltik müstahsili, bugüne kadar erişilemeyen bir rakamla karşı karşıya bırakılmış ve çeltiğe - cinslerine göre - kilo başına 22 bin, 25 bin ve 27 bin lira gibi fiyatlar verilmek suretiyle, müstahsil, büyük imkânlar içine gark edilmiştir.

Köylümüzün en önemli ihtiyacı olan gübre konusunda, evvelce yüzde 10 olan ve yüzde 30'a çıkarılan sübvansiyon, 1995 yılı içerisinde yüzde 50'ye çıkarılmıştır ve böylece, köylümüz, çok büyük bir imkâna kavuşturulmuştur.

Bütün bunların dışında, 2 trilyon lira olan hayvan kredisi - sadece 2 trilyon lira iken - şimdi, Hükümetimizin Önünde bulunan kararnameyle 20 trilyona çıkarılmakta ve böylece, ülkemizin bütün yörelerindeki süt ve besin hayvancılığına ve ufak ve büyükbaş hayvancılığına büyük destek verilmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; Köy Hizmetlerinin yatırım hacmi, geçmiş yıllarla mukayese edildiğinde, her geçen yıl katlanmış ve birkaç yıl öncesine nazaran, bugün, on misline ulaşacak noktaya gelmiştir.

İçme suyu, sondaj, sulama drenaj, köprü, kanalizasyon ve köylülerimizin ihtiyacı olan bütün konularda büyük yatırımlar yapılmıştır ve bunun, sadece bugünkü tutarı 11 trilyon liradır.

Aziz arkadaşlar, Türk ekonomisi içerisinde, yatırımları, istihdam imkânı ve yarattığı artı değerle, en hızlı gelişen sektörümüz turizm sektörüdür. Bu sektörde, Körfez krizi ve güvenlik sorunları nedeniyle yaşanan zorluklar aşılmıştır ve 1995 yılında, 8 milyon turist Türkiye'ye gelmiş olacak ve 5,1 milyar dolar turizm geliri sağlamış bulunacağız.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; amacımız, Türkiye'de serbest piyasa ekonomisini gerçek manada ve sağlıklı bir şekilde gerçekleştirmektir. Bu konuda Yüce Meclisin kabul buyurduğu yasalar gereği gibi tatbik edilecek; özelleştirme, rekabetin korunması, tüketicinin korunması, sınaî mülkiyet haklarının korunması ve bunlarla ilgili bütün etkinlikler pratiğe geçirilecektir.

Üreticimizi en çok ilgilendiren bir konu olan Tarım Satış Kooperatifleri Birliği, bugün, oldukça hantal ve bürokratik bir yapıya sahiptir; âdeta bir KİT gibi çalışmaktadır. Bu sistemle başarılı olmaları mümkün değildir. Tarım Satış Kooperatiflerinin devletle olan bağlantılarını kopartacağız ve demokratik bir yapıda, profesyonel bir biçimde yönetilmelerini sağlayacağız. Bu kuruluşlar, ancak bu şekilde ülkemize ve milletimize faydalı olabileceklerdir.

Sayın Başkan, sayın milletvekili arkadaşlarım; Hükümetimiz esnaf ve sanatkârlarımıza önem vermektedir. Ekonomimizin ve sosyal hayatımızın belkemiğini oluşturan ve dinamomu görevini yapan esnaf ve sanatkârlarımızın sorunlarını yakından takip etmekteyiz.

Yakın zamana kadar 2 trilyon civarında olan ve Halk Bankası tarafından esnafa verilen düşük faizli krediler, Hükümetimizce alınan kararlarla 1994 yılında 8,5 trilyon liraya, 1995 yılında; yani, bu sene ise, 24 trilyon liraya yükseltilmiştir. Bu kredi, Türkiye genelinde bütün şehir ve kasabalarda, bütün esnaf ve sanatkârlarımızın yararlanacağı bir şekilde tevzi edilmiş bulunmaktadır. Böylece, esnafımız daha rahat bir şekilde mesleğini icra etme imkânına sahip olmuştur.

Kanaatimizce, mevcut devlet bakanlıklarımızdan birisinin esnaf ve sanatkârlarımızla ilgili olarak görevlendirilmesi çok isabetli olacaktır; sayıları 5 milyonu bulan bu kardeşlerimize, Hükümetimizin böylece bir destek vermesini, bu olmadığı takdirde, hiç olmazsa, derhal kurulacak bir genel müdürlüğün, bu konuda görevlendirilmesini uygun bulmaktayız.

Bir kanun teklifiyle, her yıl mayıs ayının ilk haftasının, esnaf ve sanatkârlar haftası olarak ilan edilmesini istemiştik. Böylece, esnaf ve sanatkârlarımızın, sorunlarını, daha geniş bir zaman kesimi içerisinde kamuoyu önünde gündeme getirmeleri ve çözüm yolları aramaları sağlanmış bulunacaktır.

Sayın Başkan, sayın milletvekili arkadaşlarım; millî kültür varlığımız, bizi, dünya milletleri önünde daha iddialı ve güçlü kılan zenginliklerimizin başında gelmektedir. Anadolu'muzda, tarihin en eski ve büyük medeniyetleri doğmuş ve asırlarca yaşamıştır; ülkemizin her yanı, bu büyük medeniyetlerin izleri ve eserleriyle doludur. Millî kültürümüzü ve zenginliklerimizi, yeni yetişen nesillere daha iyi tanıttacak programlar yapılmalıdır. Amacımız, bir yandan millî kültürümüzü daha zenginleştirip, geliştirirken, öte yandan, koruyup, sahip olduğumuz bu köklü medeniyetlerin eserlerini, tüm insanların yararına sunmaktır. Bu çerçevede, başta İs-

tanbul olmak üzere, Türk-İslam kültür varlıklarının yoğun olduğu il ve bölgelerdeki eserlerin, Türk-İslam dünyasının ve bütün dünyanın ilgisini çekecek şekilde, yeni çalışmalara açılması gerekmektedir.

Hükümetimizin, sinema ve tiyatro sanatlarına verdiği desteği, artan bir biçimde devam ettirmesini; kitap yazım ve okunmasını özendirecek çalışmalar yapmasını; başarıları uluslararası boyuta ulaştırmış ve ulaşma istidadı gösteren sanatçılarımızı teşvik etmesini diliyoruz.

Türk dünyasının ortak tarih ve edebiyat eserlerinin bastırılarak, tüm Türk dünyası gençlerinin okuması sağlanmalı ve böylelikle, ortak tarih ve edebiyat şuru güçlendirilmelidir.

Pek çok kültür varlığımızın, değişik yollarla yurtdışına kaçırıldığı bilinmektedir. Uluslararası hukukun imkân verdiği tüm yollar zorlanarak, bu eserlerin yurdu- muza getirilmesi çabalarının daha çok teksif edilmesi ve bunların gerçekleştirilmesi gerektiğine inanıyoruz. Türkiye, sahip olduğu bu büyük kültür varlığını, kardeş Türk cumhuriyetleriyle olan ilişkilerini de daha çok geliştirerek ve pekiştirerek zenginleştirecektir.

Sayın Başkan, muhterem arkadaşlar; son günlerde, ülkemizde ve ülkemiz dışında kamuoyunu yakından ilgilendiren bir konu, Türkiye için sevindirici ve ülke ekonomisinin geleceği bakımından son derece ümit verici bir şekilde sonuçlanmış bulunmaktadır. Büyük ölçüde ters baskılara rağmen, Bakü'de yapılan petrol toplantısında, Hazar erken petrolünün eşzamanlı iki hat projesi kabul edildi; bu suretle, Azeri petrolü ana boru hattının Türkiye'den geçmesi kesinleşti. Petrol Konsorsiyumu Başkanı, aynen şunları söylüyor: "Petrolün son durağı Ceyhan olacaktır." Ne mutlu bir son bizim için. Bu, müspet bir gelişmenin müjdesidir. Bu konu, Türkiye'nin ısrarla üzerinde durduğu ve büyük gayretlerle tahakkukuna çalıştığı bir konuydu. Müzakerelerin Türk tezine uygun şekilde sonuçlandığını, Azerbaycan Cumhurbaşkanı Sayın Aliyev, Sayın Cumhurbaşkanımıza ve Başbakanımıza müjdelemiştir ve Türk basını ile Avrupa basınının büyük bir kısmı, bunu bir zafer olarak nitelendirmiştir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Saraçlar, süreniz bitti; size 2 dakika yeter mi efendim?

İHSAN SARAÇLAR (Devamla) - Lütfen, 5 dakika olsun efendim.

URAL KÖKLÜ (Uşak) - 5 dakika olsun...

COŞKUN GÖKALP (Kırşehir) - 5 dakika olsun...

ENGİN GÜNER (İstanbul) - Çok tatlı konuşuyor; 10 dakika verelim...

BAŞKAN - Efendim, tabii, biliyorsunuz, enflasyon arz ve talebe bağlı.

İHSAN SARAÇLAR (Devamla) - Ben, Yüce Başkanın ve Meclisin takdirine bırakıyorum efendim.

BAŞKAN - Peki, buraya bari getirmeyelim şu enflasyonu. Ben, size bir... Buyurun efendim.

İHSAN SARAÇLAR (Devamla) - Ülkemizin çağ atlamasında büyük bir destek sağlayacak olan bu teşebbüsün bir an evvel gerçekleşmesini, kesin olarak sonuçlanmasını diliyoruz ve buna inanıyoruz.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; ormanlarımızın korunması ve geliştirilmesi çalışmalarında büyük etkinlik sağlanmıştır. Orman yangınlarına karşı teknolojik imkânlar kullanılarak, orman yangınlarında yanan saha en düşük miktara indirilmiştir. Orman suçlarından kaynaklanan davaların miktarı 350 bin iken, bu sene 122 bine indirilmiştir. 17.500 orman köyünde, yaklaşık 10 milyon vatandaşımızın istihdam imkânları artırılmış ve bunlar için 15 trilyon liralık bir potansiyel yaratılmıştır. Kadastro çalışmaları hızlandırılmıştır. Orman sayılan arazi kesimi, 20 ila 40 bin hektardan, 10 bin hektara indirilmiştir. 1995 yılında, orman köylüsüne, orman gelirlerinden cumhuriyet tarihinin en yüksek geliri sağlanmış bulunmaktadır. Orman köylüsünün refah seviyesinin artırılması ve göçün önlenmesi için 1995 yılında 18 trilyon liralık imkân sağlanmış, ayrıca 20 bin aileye - hayvancılık başta olmak üzere - kredi destekleri verilmiştir. Orman köylüsüne, sıfır faizle 750 milyar lira kredi verilmiştir; ayrıca, 150 bin küçük ve büyükbaş - affedersiniz - hayvan hediye edilmiştir.

Meclisimizde kabul edilen Milli Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Seferberlik Kanunu, Türk ormancılığı için büyük bir reform olmuştur. Ülkemiz turizmine büyük katkısı olan millî parklar ve tabiat parklarının sayısı artırılmıştır; sadece 1995 yılında bu parkları ziyaret eden turistlerin sayısı 40 milyonu aşmış bulunmaktadır. Orman Bakanlığı, çağın bütün icaplarını, bütün teknik imkânlarını kullanarak, ormanlarımızın zenginleştirilmesi, çoğaltılması ve güçlendirilmesi için her türlü gayreti göstermektedir.

Sayın Başkan, muhterem arkadaşlar; geçtiğimiz günler içerisinde, Dinar İlçemizde büyük bir felaket yaşandı; binlerce ev yıkıldı veya tahrip oldu; 100'e yakın ihسانımız hayatını kaybetti, yüzlerce insanımız yaralandı. Allah'tan, böyle felaketlerden ülkemizi korumasını diliyoruz. Ölenlerimize rahmet, yakınlarına sabır ve başsağlığı, yaralılarımıza şifa diliyoruz. Devlet, sadece ölenleri geri getiremeyecek. Sayın Cumhurbaşkanımız ve Sayın Başbakanımız başta olmak üzere bütün devlet ricali ve ilgililer devletin bütün imkânlarını Dinar'a taşıdılar. Yaralar sarılacak ve devletimiz, Dinar'ı daha modern ve daha güzel olarak mutlaka ihya edecektir. Bütün Dinarlılara geçmiş olsun diyorum.

Devletimizle birlikte Kızılay teşkilatımız, Dinar'da bütün yaraları sarmak için elinden gelen bütün imkânı kullanmış, çadır, battaniye, aşocağı ve ilaç yardımlarıyla derhal felaketzedelerimizin yardımına koşmuştur. Her zaman, kendisine muhtaç olan insanlarımızın yanında olan Kızılayımıza, bu vesileyle şükranlarımızı sunmayı bir görev sayıyoruz.

Sayın Başkan, sayın milletvekili arkadaşlarım; Yüce Meclise takdim edilmiş bulunan bu Program, bir icraat programıdır; bu Hükümet de bir icraat hükümetidir. Hükümetimize, Doğru Yol Grubu olarak güvenoyu vereceğiz. Hükümet çalışmalarının memleket ve millet için hayırlı ve yararlı olmasını diliyor; siz değerli arkadaşlarıma, bizi, gerek burada gerekse ekranları başında izleyen değerli kardeşlerimize,

Doğru Yol Partisi adına ve şahsım adına şükranlarımı sunuyorum, mutluluklar diliyorum. Sağ olun. *(DYP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

BAŞKAN - Sayın Saraçlar, teşekkür ediyorum.

Refah Partisi Grubu adına, Sayın Abdülatif Şener; buyurun. *(RP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Efendim, Başkanlığa vaki müracaata göre, sürenin tamamını yalnız zatı âliniz kullanacaksınız; öyle mi Sayın Şener?

ABDÜLLATİF ŞENER (Sivas) - Evet efendim.

BAŞKAN - Buyurun.

RP GRUBU ADINA ABDÜLLATİF ŞENER (Sivas) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, milletimizin aziz evlatları; Başbakan Tansu Çiller tarafından sunulan 51’inci Hükümetin Programı üzerinde, Refah Partisi Grubu adına söz almış bulunmaktayım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bu Program, 10 Ekim günü, Sayın Çiller tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda takdim edilmiştir; ancak, bugün de görüldüğü gibi o sırada da Genel Kurul salonunda sıralar boştu, ilgisizlik vardı, heyecansızlık vardı; çünkü öncelikle, 19’uncu Yasama Döneminin artık sonuna doğru gelinmekte olduğunun, sayın milletvekilleri farkındaydı. Diğer taraftan, bu 51’inci Hükümetin, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulundan güvenoyu alamayacak bir hükümet olduğunun da, sayın üyeler farkındaydı ve bu bakımdan, bir haftalık bir hükümetin programına ilgi duyulmamıştı. Zaten, bu Program, kendisine verilecek oyu rengiyle de ilan etmişti; kapağı kırmızı olarak basılmıştı. *(RP sıralarından alkışlar)*

Diğer taraftan, eteğinde bulunanların hepsini dört yıl içerisinde dökmüş, hiçbir çözüm üretememiş, yapacağı bir şey kalmamış ve misyonunu tamamlamış bir Başbakanı dinlemenin rehaveti vardı herkesin üzerinde ve o bakımdan, bu Program takdim edilirken, Genel Kurul salonunda bir ilgisizlik, bir heyecansızlık vardı ve diğer taraftan, sayın milletvekilleri, Hükümetin sayın üyelerinin oturduğu bölüme bakarken, ister istemez, bu Koalisyonun bir parti içi koalisyon olduğu izlenimine, kapıldılar.

ALİ ESER (Samsun) - O kadarına girme canım. Sana ne!

ABDÜLLATİF ŞENER (Devamla) – Parti içi meselelere girmek istemiyorum; ancak, bu bu programda, bir uzlaşma ve hoşgöründen söz edilmektedir; fakat, daha kısa bir süre öncesine kadar kıran kırana geçen söz düellolarının arkasından bu Kabinenin içerisinde nasıl bir uzlaşmanın meydana gelebileceğini, doğrusu, herkes merak ediyordu ve bu Kabinenin, bu Hükümetin hiçbir çözüm üretemeyeceğini, bizatihi kendisinin, varlığının bir sorun olacağını da Yüce Kurul biliyordu, sayın milletvekilleri takdir ediyordu. *(RP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Sonra, ister istemez, milletvekilleri, bu Hükümetin nasıl bir hükümet olduğu, ne hükümeti olduğu sorusuyla karşı karşıya kaldılar. Bir seçim hükümetine benzermiyordu; çünkü bir haftalık ömrü olan bir hükümet, hiçbir zaman seçim hükümeti olamaz; çözüm hükümetine ise hiçbir zaman benzemiyordu; çünkü bu Kabinenin,

bu Hükümetin hiçbir şeyi çözmeye niyeti yoktu, heyecanı yoktu, kendi varlığından bile umudu yoktu. Tabii, kimseye bir faydası olmayacak diye ifade etmiyorum; elbette, birileri güç kazanabilecek; ama öyle olsa bile, bu güç kazanacakların, “özer sektör gücü” olacağı da herkes tarafından takdir edilen bir gerçektir.

Bu Hükümet, Genel Kurul çoğunluğuna sahip bir hükümet değil, komisyonların desteğine sahip bir hükümet değil. Bu Hükümet, halk desteğine sahip bir hükümet değil. 1991 seçimlerinin arkasından yüzde 27 oyla Meclise gelen Doğru Yol Partisi Grubunun oyları, Çiller’in Genel Başkanlığında sürekli erimiştir, ufalanmıştır ve azalmıştır. Nihayet, 27 Mart 1994 seçimlerinde, Çiller’in liderliğinde bu Partinin oyları yüzde 21’e düşmüş; arkasından 3-10 Temmuz seçimlerinde, 500 bin seçmenin sandık başına gittiği seçimlerde ise, bu oylar, yüzde 12’ye kadar inmişti ve azalmıştı.

Bizatihi, kendisi sorun olan bir kabine, Genel Kurul desteği olmayan, komisyonlarda desteği olmayan bir kabine ve bu kabinenin halk tabanı da, seçmen desteği de yok; o halde, böylesine bir hükümet formülü niçin ortaya çıktı? Bunun bir tek izah tarzı vardır; o da, Sayın Çiller’in koltukta biraz daha fazla kalabilme aşkı, gayreti ve çabasıdır. Sayın Çiller’in koltukta biraz daha fazla kalabilme uğruna yaptıkları, herkesin hafızalarındadır; bazı köy ve kasabalarda yapılan seçimlerde, devlet imkânlarını seçim meydanlarına, seçim alanlarına nasıl soktuğunu herkes gördü. Arkasından, ara seçim bir anayasal zorunluluk olduğu halde, sırf koltukta kalma süresini uzatabilmek için, anayasa ihlali yaparak ara seçimlere gitmeyen de Sayın Başbakan’dır.

Anayasanın 78’inci maddesi açıktır; “Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliklerinde boşalma olması halinde, ara seçime gidilir” diye kesin bir ifade vardır. Eğer, 23 üyelikte boşalma varsa, üç ay içinde ara seçime gidilir; ama tek bir üyelik boş olsa dahi, bu takdirde, genel seçimlere bir yıl kalıncaya kadar ara seçimlerin yapılması zorunluluğu vardır, yükümlülüğü vardır; ancak, maalesef, bu anayasal zorunluluğu, koltukta biraz daha kalabilme uğruna, Sayın Çiller, ihlal etmiştir; ancak, hesabın döneceği günler olacaktır ve günün birinde, bu anayasa ihlalinin dolaylı, Yüce Divanda hesap vermek zorunda kalacaktır. *(RP sıralarından alkışlar)*

Ayrıca, koltukta biraz daha kalabilme uğruna, erken genel seçimden kaçınmıştır. 1961 Anayasasına göre, seçimler, dört yılda bir yapılır. Bu, dünyanın her tarafında da böyledir, demokratik deneyimin yüzlerce yıllık birikimiyle ortaya çıkmış bir sonuçtur, doğal olandır.

1982 Anayasasında beş yıllık bir süre öngörülmüş olmakla birlikte, hiçbir zaman, seçimler beş yılda yenilenmemiştir; 1987 ve 1991 seçimleri de, bir yıl öne alınmak suretiyle yapılmış; yasama dönemleri, dört yıl olarak kapanmıştır; ancak, Sayın Çiller’in koltukta kalma süresini biraz daha uzatabilmek telaşı, endişesi içerisinde, seçimler bir türlü yapılmamış; bu ülkenin, bu milletin ayları ve günleri boşa harcanmıştır. Geçen üç-beş aylık dönem (temmuz-ekim dönemi) seçim hazırlıkları için yeterliydi ve şu an seçimlerini yenilemiş, bir yeni Genel Kurulla karşı karşıya kalabilirdik. Yeni, güçlü, bu ülkenin sorunlarına çözüm getirebilecek bir hükümet arayışına zemin ve imkân hazırlanmış olabilirdi; ama bunların hepsini, tamamını,

Sayın Çiller, koltukta kalabilme uğruna heba etmiştir; ülkenin aylarını, günlerini feda etmiştir.

Şimdi, bir hükümet bunalımı çıkmasın deniliyor; ancak, hükümet bunalımının sorumlusu da Sayın Çiller'dir; bu ülkede yaşayan 65 milyon insanın içinde bulundu-ğu bunalımın sorumlusu da Sayın Çiller'dir. (RP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Türkiye'deki vatandaşın içine düştüğü bunalımın sorumlusu Çiller olduğu halde, bir hükümet bunalımı çıkmasın diye, milletin âli menfaatleri için güvenoyu vermek gerektiğine inananlar varsa, şunu bilsinler ki, milletin âli menfaati arı, bu hükümete ret oyu vermekten geçer. (RP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Bu Hükümetin devamıyla Sayın Çiller'in âli menfaatlerinin korunmuş olmasından öte hiçbir sonuç ortaya çıkmaz. Bu hükümeti destekleyenlerin, bu Hükümetin bütün yanlışlarının sorumluluğunu da üstleneceklerini bilmelerini istiyorum. Biz, sadece bir kez güvenoyu verdik; ondan sonrasına karışmayız deme hakkına, gücüne kimse sahip değildir. Dört yılın yanlışları, dört yıldır Çiller'i destekleyenlerdir ve bundan sonra da ortaya çıkan yanlışlardan bu ülkenin ezilmesinden, perişan hale dönüşmesinden dolayı, bu hükümete güvenoyu verme düşüncesinde olanlar, her zaman sorumlu olacaklardır. (RP sıralarından alkışlar)

Hükümetin kurulmasıyla ilgili partilerarası müzakerelerde ilginç görüntüler izlendi. Bazı siyasîlerin kararsız tutumları, bazı çirkin görüntüler, 65 milyon insanımızın gözleri önünde cereyan etti. Zikzaklar, tereddütler, farklı, değişen tavırları herkes gördü ve takip etti. Bazıları "biz, uzlaşmacı insanlarız, sertlikler ve uzlaşmazlıklardan Türk Milleti çok çekmiştir, yanlış olan sertliklerdir, uzlaşmazlıklardır, doğru olan uzlaşmadır, hoşgörüdür" dedi. Gerçekten, bu sertlikten bu millet çok çekmiştir.

1980 öncesinde, bazıları sağ dedi, bazıları sol dedi ve bu ülke evlatlarını, sol, sağ diye ayırdı. Birinin kara dediğine diğeri ak dedi ve o günlerde 5.500 civarında Türk vatandaşı, sağ sol kavgaları yüzünden hayatını kaybetti. Binlerce insan mağdur oldu, işsiz güçsüz kaldı. O günlerin acısını hâlâ yaşayanlar vardır; yürekleri yanık analar, bacılar vardır; ama yıllar sonra geriye bakıp "yanılmıştık" denilmek isteniyorsa, bu, hiçbir şeyi halletmez, geçmişin yaralarını sarmaz. Bu yanılmaların acısını, ıstırabını niçin hiç yanılanlar ödemez de, hep, masum insanlar öder bunun ifadesini, hesabını, kararını da millet verecektir.

Bazıları, yeniden yanıldıkça, tarihî yanlışlara yeniden yeniden düştükçe, yine bunun acısını gariban insanlarımız mı ödeyecek, kim ödeyecek; bilinen o ki, yanılanlar hiçbir zaman bu faturayı ödeyeceğe benzemiyorlar.

Baştan beri en kararlı, bu hükümet görüşmeleri sırasında en açık ve anlaşılır politikayı Refah Partisi ortaya koymuştur. Açıkça ifade ettik, hiçbir Çiller Hükümetine destek olmayız. Dört yıldır, önce ekonomiden sorumlu Devlet Bakanı olarak, daha sonra Başbakan olarak bu ülkeyi tahrip etmiş bir insan var karşımızda, buna destek olmak, bunun iktidarının devamına zemin hazırlamak bir vebaldir, bir sorumluluktur, bir yanlışlıktır. Bu, bir uzlaşma değildir; Çiller'de uzlaşma bir uzlaşma değildir; çünkü yanlışta uzlaşma olmaz, tahribatta uzlaşma olmaz, felakette uzlaşma olmaz. Uzlaşma, doğrudur olur; uzlaşma, adalette olur; uzlaşma, refahta olur; uzlaşma, hakta olur... (RP sıralarından alkışlar)

ALİ ESER (Samsun) - Doğru Yolda olur...

ABDÜLLATİF ŞENER (Devamla) - Bu vesileyle ifade ediyorum; hiç kimse, uzlaşmayı ve uyumluluğu yanlışlarına gerekçe göstermesin. Kimse, kendi âli menfaatlerini, milletin âli menfaatleri diye takdime kalkmasın. Bu milletin âli menfaatleri, uzlaşma, hakta uzlaşmadır, bu milletin menfaatlerinde uzlaşmadır, bu milletin içine düştüğü bunalımdan bu milleti kurtarmada uzlaşmadır; bunun yolu da Çiller'in gitmesidir.

Evet, şimdi, 51'inci hükümet ve bu hükümetle ilgili bir Program... Ancak, hepimizin hatırladığı bir gerçek de var; Sayın Çiller'in Türkiye Büyük Millet Meclisinde, Genel Kurulda veya değişik zeminlerde takdim ettiği ilk program ve paket bu değildir. Değişik programlar ve paketler takdim etmiştir. Ancak, bu değişik paketler ve programlar, her seferinde, 65 milyon insanımızı ezmiştir, canından bezdirmiştir ve ülkeyi bir felaketin içine doğru sürüklemiştir. Bu bakımdan, bu 51'inci hükümetin Programına girmeden önce, bu programın da niteliğini ortaya koyabilmek için, Çiller zihniyetinin hangi zihniyet olduğunu açık seçik Genel Kurula takdim edebilmek için, daha önceki programlar üzerinde durmak istiyorum.

1991 seçimlerinden önce, Sayın Çiller'in, herkese iki anahtar vaat edildi, hazırlanmış olduğu UDİDEM programını hepiniz hatırlarsınız. Doğru Yol Partisi, 1991 seçimlerine bu programla girdi; herkese bir ev vaat edildi, herkese bir araba vaadedildi; ama 1991 seçimlerinden sonra, özellikle 2 yıl 2 ay 15 gün sürdüğü ifade edilen Çiller'in Başbakan olduğu Hükümetin, ev sahiplerinin evini, araba sahiplerinin de arabalarını nasıl sattırdığını herkes gördü, izledi. O iki anahtarlı formüller ve programlar, paketler, arkasından, meskensizlikler felaketini getirdi.

ALİ ESER (Samsun) - Ayaklarını yorganlarına göre uzatsınlar.

ABDÜLLATİF ŞENER (Devamla) - İşte, Sayın Cumhurbaşkanının, Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılışında yapmış olduğu konuşmada ifade ettiği gibi, 690 köy tamamen, 215 köy kısmen boşalmıştır. Yanlış politikalar yüzünden, terörü gerçek anlamda önleyebilecek iradeyi ve gücü ortaya çıkaramadığı için, terör yüzünden evler boşalmıştır. Van'da, Hakkâri'de, Yüksekova'da çadırkentler kurulmuştur.

İkinci paket, 18 Ocak 1992 tarihinde, Sayın Çiller tarafından, "Ekonomide Dengeleme, Üretim ve Atılım Programı" ismini verdiği ikinci program takdim edilmiştir. Bu programda neler yok ki, baştan sona incelediğiniz zaman tek tek göreceksiniz. Bu programla enflasyonu düşürüyor, üretimi artırıyor, gelir dağılımını düzeltiyor... Ama hepsi hayal olmuştur, ne söylediye tersi çıkmıştır. Gerçekleşmeyen büyüme oranı, yatırımlar, kamu açıkları, turizm, tarım, hayvancılık, eğitim, çevre... Tamamı bu programda yer almıştır. Üstelik ilginç olanı, daha yeni ekonomiden sorumlu Devlet Bakanı olduğu günlerde hazırladığı bu programda, özelleştirmeye bir anlamda karşı çıkmıştır; özelleştirmeden değil, özerkleştirmeden söz etmiştir, TÖYÖK'ten söz etmiştir. Bu kadar kararsız, bu kadar tutarsız politikalar, o günlerden bugünlere doğru uzanmıştır.

Üçüncü bir paket, vergi reform paketi... 4 Aralık 1993 tarihinde takdim ettiler; günlerce Genel Kurulda bu vergi reform paketini tartıştık. "Bu paket, bir vergi reform paketidir" dediler. Gazetelere milyarlarca liralık ilanlar verdiler ve "sizden

toplanan vergiler, devletin borç ve faizlerine gidiyor; bu kısır çarkı, bu yanlış çarkı düzeltebilmek için, bu pakete, bu reform paketine ihtiyaç vardır” dediler ve “eğer bu vergi reformu gerçekleştirilmezse, bunu engellerseniz, bu ülkede, enflasyon, 1994 yılında yüzde 78, 1995 yılında yüzde 95 olur” diye de ilave ettiler. İşin garibi, vergi reformu diye takdim edilen bu paket, Meclisten çıktı; DYP’li sayın milletvekilleri de destek verdiler; şu an destek verenlerden bazıları, o gün de destek verdiler.

“Bu reform paketi gerçekleşmezse, 1994 yılında enflasyon yüzde 78 olur” denilmişti; ama gördük ki, bu reform paketinden sonra, 1994 yılında enflasyon yüzde 150’ler düzeyine ulaştı.

“Eğer bu reform yapılmazsa ekonomi küçülür” denilmişti; ama reforma rağmen, reform denilen bu göstermelik programa rağmen, ertesi yıl, ekonomi yüzde 6 küçülmüştür ve reform paketinin uygulanmaya başlanılmasından bugüne kadar, ekonomide toplam yüzde 1’lik bir küçülme vardır.

“Eğer reform yapılmazsa, kişi başına millî gelir, 2.737 dolardan aşağıya düşer” demişlerdi; ama bu reforma, bu pakete rağmen, kişi başına millî gelir, 1994 yılında 2.200 dolara, 1995 yılında da 2.267 dolara düşmüştür.

Yani “paket” dediği “reform” dediği neyle bu milletin karşısına çıkmışsa, o reformla, o paketle, o programla, bu millete ve bu Meclise, neyi hedeflediğini söylemişse, tam tersi çıkmıştır; millet ezilmiştir, bunalmıştır ve perişan olmuştur.

İşin en ilginç yanı da, vergi reformu denilen uygulamadan sonra, ertesi yıl, “vergi gelirleri, devletin harcamalarına, giderlerine yetmiyor, onun için yeniden vergi alacağım” dedi ve zaten bunalmış olan esnafın üzerinden “ekonomik denge vergisidir, net aktif vergisidir” diye ek vergiler isteyen tasarılarla, tekrar, bu Meclise, sizin huzuruza geldi, milletin karşısına çıktı.

Evet, buna rağmen bu reform, bu paket gerçekleşmediğinde, sizden toplanan vergiler, devletin borçlarına faizlerine yetmiyor denilmiş; ama bugün baktık ki, bu pakete rağmen devletin borçları artmış, faiz ödemeleri artmış. Bugün 1,2 katrilyon lira içborcu olan bir Türkiye var, içinde yaşadığımız Türkiye’nin 1,2 katrilyon lira içborcu var ve Türk parasına çevirirseniz dışborçlar 3,5 katrilyon lira civarında oluyor. Bugün, Türkiye’de her yeni doğan çocuk, 80 milyon lira borçla doğuyor. Bunun sorumlusu, bu tabloyu ortaya çıkaran Sayın Çiller’dir. Evet, bu ülkede dört yıl önce-sine kadar borçlanma yapılmadı demiyorum, 49’uncu Hükümetin Programında da var. 1980 sonrası hızlı bir borçlanma seyri içerisine girilmiştir; ama bu, 1991 yılında içborçlar 88 trilyon lira, dışborçlar 48 milyar dolar diyen Çiller’in, ekonomiden sorumlu Devlet Bakanı olarak görev aldığı Hükümetin programında da yer almaktadır. Demek ki, dört yıl içerisinde borçlar katlanmış, borçlar artmış, faiz ödemeleri vergi gelirlerini aşmış. Türkiye’yi böylesine bir darboğaza çeken, sürükleyen işte bu Tansu Çiller’dir. Ekonomiden sorumlu Devlet Bakanı olarak ve aynı zamanda Başbakan olarak Türkiye’yi, büyük bir bunalımın ve açmazın içerisine sürüklemiş ve sokmuştur.

Dördüncü paket, ekonomik önlemler uygulama planı. 5 Nisan 1994 günü ilan edilmiştir; “5 Nisan Kararları” denilen pakettir ve bu paket, Türkiye’nin başına bir afet gibi düşmüştür. Bütün üretenler, çalışanlar, bu paketle birlikte perişan olmuş-

lardır, ezilmişlerdir, ekonomik dengeler altüst olmuştur ve Türkiye, bir yangın yerine, bir deprem yerine dönmüştür. Eski işsizler ordusuna, 400 bin kişi, çalışırken işini kaybederek yeniden katılmıştır. Cumhuriyet tarihinin en yüksek enflasyon oranı yaşanmıştır, rekor düzeyde küçülme yaşanmıştır. Hayat pahalılığı milleti bezdirmiştir; bütün sıkıntıların maliyetini de dar gelirli, sabit gelirli çekmiştir. Rant ve faiz geliri elde edenler zenginleşmiştir; zenginliklerine zenginlik katmışlardır. İşte, bu Programdan önceki programlar ve paketler!

Sadece, bunlar değil; bakın, 1994 yılının ağustos ayında, beşinci bir paket daha ilan etmişti Sayın Tansu Çiller: Güneydoğu Anadolu Bölgesi Acil Yatırım Programı. Bu Programın içinde bir yığın tablo ve rakamlar var; ama ne güneydoğuya ne de başka bir yöreye sadra şifa olabilecek yatırımlar, Çiller Hükümetinden, zaten, çıkmamıştır; bu da bir hayal olarak kalmıştır.

Çiller bütçesinde borç ve faiz ödemeleri dışında, zaten, hiçbir şey yok; memura para yok, emekliye para yok; yalnızca, borç ve faiz ödemelerine para var; hele yatırımlara ayıracak para, hiçbir Çiller hükümetinde, olmamıştır. Bütçede yatırımlara ayrılan ödenekler, sürekli olarak azaltılmıştır. Yüzde 14 ile devrıldığı, bütçe giderleri içerisindeki yatırım ödeneklerinin miktarını, sürekli azaltmış ve 1995 Bütçesinde yüzde 8'e kadar düşürmüştür. Bütçedeki yatırımların gayri safi milli hâsıla içerisindeki oranı, sadece, yüzde 1 civarındadır.

27 bin köyün içme suyu ihtiyacı vardır. 27 bin köyün içme suyu ihtiyacı için bütçeye konulan para, sadece 2,8 trilyon liradır; bununla hiçbir köyün içme suyu sorununu çözemezsiniz; çünkü personel giderlerini çıkarırsanız, içme sularına ayrılan para - bir sayın bakanın ifadesiyle - sadece, 900 milyar liradır. Bütçede köy yolları için, ihtiyacı karşılayabilecek hiçbir ödenek ayrılmamıştır. Üstelik de her yıl tasarruf tedbirleri, gelir, yatırım ödeneklerinin üzerine bindirilir. Netice itibariyle, okullar, eğitim kurumları tamamlanamaz; köy yolları yapılmaz, içmesuyu, kanalizasyon gibi hizmetlerin hepsi bekler, hepsi durur; ama hiçbirini gerçekleştirmez.

ALİ ESER (Samsun) - Bunları kim yaptı?

ABDÜLLATİF ŞENER (Devamla) - Netice itibariyle, değil acil yatırım programı, normal yatırım imkânlarından bile mahrum ve niyetli olmayan Çiller'in dört yıllık serüveni... Nihayet, Birinci Çiller Hükümeti Programının bir altıncısı 30 Haziran 1993 günü ilan edilmiş ve burada, Genel Kurulda okunmuş. Bu programda da, Sayın Çiller, ne söylediye tam tersini yapmıştır. "İnanç özgürlüğü, çağdaş bir toplumun temelidir, kısıtlanamaz" demiştir; ama Çiller Hükümeti döneminde, Türkiye'nin her tarafında, insanların, inandığı gibi yaşama özgürlüğü kısıtlanmıştır; üniversitelerde okumak isteyenlerin, kılık kıyafet yüzünden eğitim hakkı, özgürlüğü gasp edilmiştir. Çalışmak isteyenlerin çalışma hakkı gaspedilmiştir; diplomaları verilmemiştir ve nihayet, inanç özgürlüğünü gerçekleştirmek için, 24'üncü maddenin son fıkrasının Anayasadan çıkarılması talebimiz karşındaysa, hiçbir duyarlılık gösterilmemiştir.

Nihayet, Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı... Bu planda, ısrarla istedik ve "bir paragraf ilave edin; eğer bu paragrafı kabul ederseniz, 50 ye yakın önergemizi çekeceğiz" dedik. Kılık kıyafetin eğitim ve çalışma hayatında bir engel olarak görülme-

mesiyle ilgiliydi bu paragraf; ama maalesef, Doğru Yol Partili sayın milletvekillerine ve Sayın Başbakana bunu kabul ettirebilmek mümkün olmamıştır...

ALİ ESER (Samsun) – Kara çarşaflılardan da doktor mu çıkacak?

ABDÜLLATİF ŞENER (Devamla) – Biz, Refah Partisiyiz. Biz, isteyenin, istediği inanca sahip olmasını sonuna kadar savunan bir partiyiz. (RP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Biz, Refah Partisiyiz; inanan herkesin, inandığı gibi giyinme özgürlüğünü savunan bir partiyiz; isteyenin başını örtmesini isteyenin başını örtmemesini, bu toplumda, 65 milyon insanın, elele, kucaklaşarak yaşaması gerektiğini savunan bir partiyiz. (RP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

ALİ ESER (Samsun) – Aczmendiler mi gelsin?

ABDÜLLATİF ŞENER (Devamla) – Uzatmak istemiyorum; ama Birinci Çiller Hükümetinin Programında neler vardı, neler yaptılar kısaca belirtmek istiyorum.

Bu Programın 8’inci sayfasında “olağanüstü hal kaldırılacaktır” denilmiştir; ama süresi uzatılmıştır. 9’uncu sayfasında “koruculuk sistemi tasfiye edilecektir” denilmiştir, edilmemiştir. “Bölge planlamasından” bahsedilmiş; ama geri gelmemiştir. “Devlet, çalışanların durumunda iyileştirmeler yapacak” denilmiştir; ama çalışanların durumu, bu Hükümet döneminde sürekli gerilemiştir, yoksullaştırmıştır. “Türk cezaevi modeli geliştireceğiz” denilmiştir; ama cezaevlerindeki olayları hepimiz izliyorsunuz. “Enflasyon düşürülecektir” denilmiştir, rekor seviyede artırılmıştır. “Emekli, dul ve yetimlere adil bir ücret, yeterli bir hayat seviyesi sağlanacaktır” denilmiştir; ama maalesef emekli, dul ve yetimler enflasyona ezdirilmiştir, enflasyon düzeyinde değil, enflasyonun yarısı düzeyinde bile ücret artışları bir türlü sağlanmamıştır. “Vergi oranlarının düşürüleceğinden” bahsedilmiştir, gerçekleştirilmemiştir. “İşsizlik sigortası sistemi kurulacaktır” denilmiştir, unutulmuştur. Belediyeler, il özel idareleri, sağlık ve eğitimle ilgili bir ton boş laf, bu Birinci Çiller Hükümetinin Programına yerleştirilmiştir; fakat hiçbir netice alınmamıştır.

Evet, 7’nci bir Program, Sayın Çiller’in imzasının bulunduğu bir paket de, Mart 1995’e ait uygulama programıdır; ama bu programın da uygulanmama programı şekline dönüştüğünü hepimiz biliyorsunuz ve izlediniz.

Şimdi, bütün bunların ötesinde, bu 8’inci Program, Sayın Çiller’in 8’inci Programı ve paketi... Bazı arkadaşlarım “Eyvah! Bir 8’inci paket, bir 8’inci program mı çıktı? Yine bu programla, bu paketle bizi nasıl ezecek, bizi nasıl perişan edecek; bu milleti, 65 milyon insanı, nasıl mağdur edecek, mahvedecek?” diye endişelenmeye başladılar. Ama değerli arkadaşlarım, bu sonucu görmemek, bu sonuca Türkiye’yi götürmemek sizin elinizdedir. Bu Programa ret oyu verdiğiniz takdirde, ülke de, bu paketlerin ve programların baskısından kurtulur, Türkiye de kurtulur, geleceklerimiz aydınlık olur, açık olur. (RP sıralarından alkışlar)

Evet, bütün bunlar neyi gösteriyor: Sayın Tansu Çiller’in, dört beş yıldır hiçbir şeyi iyi yapmadığını, her şeyi berbat ettiğini ve dört yıldır ülkenin üzerinde bir kâbus gibi yer aldığını gösteriyor; ama bu kâbustan kurtulmanın vakti gelmiştir, zamanı gelmiştir; buna da içtenlikle inanıyorum.

Tüm bu paketler, programlar, açıkçası boş vaatlerle, hayallerle dolu bir anlamı, bir boyutu itibariyle, daha önemli bir noktaya doğru bizi sürüklemektedir değerli arkadaşlarım. Evet, çoğunlukla içi boş, gerçekleştirilmeyen vaatler ve hayallerle yüklü; ama IMF'ye verilen, Dünya Bankasına verilen satır aralarına karışmış sözler, Washington'a verilen hesaplar vardır bu programların içerisinde. (RP sıralarından *"Bravo" sesleri, alkışlar*)

Aralık 1991de, Sayın Çiller'in ekonomiden sorumlu Devlet Bakanı olarak kürsüye çıktığı günü hatırlıyorum. Geldiler, burada sizlere hitap ettiler, dediler ki: "Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanı oldum ve ilk defa bu kürsüden bir konuşma yapıyorum, heyecanlıyım. Bir ekonomik paket hazırlıyoruz, bir program hazırlıyoruz; ancak, bu paketi, bu programı burada size açıklamayacağım, halka, millete, basına da açıklamayacağım; çünkü Dünya Bankası yetkilileriyle görüşüyoruz, Dünya Bankası yetkilileri teyit ettikten sonra açıklayacağım." Ama - aralık ayıydı bu sözleri söylerken - araya Noel tatili girdi, Dünya Bankası yetkilileriyle görüşmeler uzadı ve 18 Ocak 1992 günü bir paket ilan ettiler; onun arkasından, Türkiye'nin nasıl bir deprem yerine dönüştüğünü de hep birlikte izledik. Kürsüye ilk kez çıkıp söylemiş olduğu bu sözler, bir itiraftı; dört yıl boyunca izleyeceği çizgiyi ve gideceği istikameti gösteren itiraflardı ve bu sekiz paket program da, bu itirafların belgesidir.

Evet, karakter itibariyle, görüntü itibariyle artık açıkça görünen bir gerçek var; sözü, vaadi hep vatandaşa veriyor; yetkiyi, oyu vatandaştan istiyor; ama hizmeti ve kaynakları, hep bir avuç tuzu kuruya akıtıyor... (RP sıralarından *"Bravo" sesleri, alkışlar*) ...hesap vermeye gelince de, hesapları IMF'ye veriyor, Dünya Bankasına veriyor, Washington'a, Clinton'a veriyor, Avrupa Birliğine veriyor... Bu programda bile, Clinton'a şükranlarını takdim ediyor. Onun için, işsizlik artıyor; onun için, gelir dağılımı daha da kötüleşiyor; onun için, memur eziliyor, emekliler perişan oluyor, köylü, çiftçi mağdur, umutsuz ve esnaf sıkıntılı bir hal içerisinde kalıyor. İşte, 600 bin işçi sokaklarda, hak istiyor; ne istiyor; reel ücretlerimde bir azalma, bir düşme meydana getirmeyin, yüzde 150'lik enflasyonun sorumlusu ben değilim, 1995 yılı itibariyle yüzde 90'lar seviyesinde seyreden enflasyonun sorumlusu ben değilim, Çiller Hükümetidir; enflasyonla aşınan alım gücümüzü bize iade etmesini istiyoruz diyor; ama olmuyor, bir türlü olmuyor; çünkü IMF, işçiye verme diyor, memura, emekliye, köylüye verme diyor, esnafın vergi yükünü artır diyor ve Sayın Başbakan da, IMF'nin isteklerine uyuyor; ama vatandaşa verdiği sözü bir türlü tutmuyor.

Bu Hükümetin kurulması için yapılan çalışmalar sırasında gümrük birliğinden çok söz edildi. "Aman, gümrük birliğine girme başvuru Avrupa Parlamentosunda oylanacak, Hükümeti biran önce kurmalıyız" denildi. Fakat gümrük birliği nedir, neyin nesidir; şu kürsüye çıkıp da, bunun asıl mahiyetini hiçbir zaman anlatmamıştır.

Gümrük birliği daha iki yıl öncesine kadar Avrupa'nın talebidir; Türkiye, gümrük birliğine girmek istemiyordu. Bürokratlar ve hatta bu Hükümet, gümrük birliğine karşı tereddütler içerisindeydi; ama Batılı lobiler, geçen iki yıl içerisinde öylesine çalıştılar ki, şimdi, gümrük birliği, sanki Türkiye'nin talebiymiş gibi bir hal aldı.

Değerli arkadaşlarım, gümrük birliği, ekonomik bir bütünleşme değildir. Ekonomik bütünleşmede malların, sermayenin, işgücünün ve hizmetlerin serbest dola-

şımı vardır. Ülkemizin girmek istediği gümrük birliğinde ise, işgücü ve hizmetlerin serbest dolaşımı olmayacaktır; çünkü bu alanlardaki serbest dolaşım, Türkiye'nin menfaatinedir; ama Batı, Türkiye'yi, Gümrük Birliğine alırken hizmetlerin, işgücünün, malların tamamının serbest dolaşımını engellemekte, izin vermemekte, tarım ürünlerini bir tarafa ayırmakla ve Uzakdoğu rekabetine dayanamayacak - otomobil gibi - bazı malların serbest dolaşımına karşı, kendi üstünlüğü olan malların serbest dolaşımı için bizi zorlamaktadır.

Bu malların Türkiye'ye girmesiyle birçok sektör batacak ve işsizlik artacaktır. Bunun neticesinde, burada ortaya çıkan işsizliğin faturasını elbette onlar ödemeyecekler, biz ödeyeceğiz. Bu sebeple, önce gümrük birliğine girip arkasından tam üyelik bekleyen, Türkiye'den başka hiçbir ülke yoktur. Bütün ülkeler, önce tam üye olmuşlar, sekiz-on yıl gibi bir süre istemişler ve bu sekiz-on yıl süre içerisinde Avrupa Birliği fonlarından bu ülkelere kaynak aktarılmış; ekonomilerini düzeltmişler ve ondan sonra gümrük birliğine geçmişlerdir. Nitekim İspanya, Portekiz, Yunanistan, önce tam üye olmuşlar; İspanya 50, Yunanistan 40, Portekiz 20 milyar dolar gibi bir kaynak aldıktan ve ekonomisini düzelttikten sonra, üstelik, ortaya çıkan işsizliği de - Avrupa Birliği ülkelerine göndererek - telafi edecek mekanizmaları kurduktan sonra, gümrük birliğine girmişlerdir; ama maalesef, Türkiye'de Batı lobisi öyle çalışmıştır ki Hükümet, sanki bu bir kurtuluşmuş gibi kamuoyunu yanıltmaya çalışmakta ve uğraşmaktadır.

Karar mekanizmalarında yoksunuz, Avrupa Parlamentosunda yoksunuz, Bakanlar Konseyinde yoksunuz, komisyonda yoksunuz, Adalet Divanında yoksunuz ve bütün alınan kararlara uymak zorundasınız... Böylesine bir yapı olmaz değerli arkadaşlarım! Üstelik üçüncü ülkelere karşı uygulanacak plan - Avrupa Birliğinin uyguladığı - ortak gümrük tarifesi de bizi bağlayacaktır. Böyle bir yapı içerisinde gümrük birliği bize ne verebilir; üstelik Batılı ülkelerin tamamı Türkiye'nin bu aşırı ve ısrarlı gümrük birliği talebini, siyasî ve ekonomik bir baskı aracı olarak kullanmaktadır.

Gümrük Birliği Raportörü Carlos Gonzalez Carnero, 29 Eylülde komisyonda yaptığı konuşmada - daha onbeş gün öncesine ait bir belgedir - bakınız ne diyor: Türkiye'ye gittim, resmî ziyaretlerde bulundum ve bu ziyaretler sonucunda muhataplarıma, Anayasa değişikliklerini yapacaksınız; Terörle Mücadele Kanununun 8'inci maddesini değiştireceksiniz, siyasî çözüm bulacaksınız, Kıbrıs konusunda taviz vereceksiniz, müspet adımlar atacaksınız, aksi halde Avrupa Parlamentosu, gümrük birliği talebinizi reddeder dedim, bunu kendilerine, ilettim diyor.

AHMET SAYIN (Burdur) - Yanlış tercüme etmişler.

ABDÜLLATİF ŞENER (Devamla) - Diğer taraftan, buradan çıkarılan kanunlara bile sürekli müdahale edilmektedir.

Çiller Hükümetinin göndermiş olduğu, Fikir ve Sanat Eserleri Kanun Tasarısı Meclisten geçti; birkaç maddesinin gerekçesinde "bu maddeler, Avrupa Topluluğu direktiflerine uygun olarak böylece tanzim edilmiş..." deniliyordu ve biz, Refah Partisi Grubu olarak "Avrupa Birliği direktifleriyle buradan kanun geçirtmeyiz" dedik; ama Refah Partisinin muhalefetine rağmen, maalesef, o tasarı kanunlaştı. (RP

sıralarından alkışlar) Kanunlaştı da ne oldu; bakınız, elimde, Başbakan Başdanışmanlığının, “çok gizli” kaydıyla bir raporu var. Bu rapora göre, Avrupa Topluluğu Komisyonu, bu kanunda eksiklikler bulmuş ve tespit ettikleri eksiklikleri, Dışişleri kanalı vasıtasıyla Türkiye’ye iletmış. Raporda “bu konuda, 30 Ekim 1995 tarihine kadar yeni düzenlemeler yapmadığınız takdirde gümrük birliğine giremezsiniz” deniliyor; İşte rapor...

Talimatlarla, direktiflerle hareket eden ve yönelen bir iktidar anlayışı... Bu, doğrudan doğruya bir Çiller zihniyetidir...

ALİ ESER (Samsun) - Ne olmuş yani?

ABDÜLLATİF ŞENER (Devamla) - Sayın Başbakan Çiller’in, daha ilginç bir tavrı var; Avrupa’ya gidiyor “bizi, gümrük birliğine alın; eğer, bizi, gümrük birliğine almazsanız, Türkiye’de Refah Partisi iktidara gelir.” diyor.

İBRAHİM HALİL ÇELİK (Şanlıurfa) - Gelecek, gelecek...

ABDÜLLATİF ŞENER (Devamla) - Diğer taraftan da, milletin karşısına geçiyor, televizyon ekranlarından yayınlanan bu Hükümet Programının, 42’nci sayfasında yer alan cümleleri, milletvekillerinin ve milletin gözlerinin içine bakarak “gümrük birliğine, inancımızla, Kitabımızla, semalarda sonsuza kadar yankılanacak Ezanımızla gireceğiz” Avrupa’ya gidiyor “...Refah Partisi gelir” diyor. Bazı ülkelerde resmî zevatla yaptığı konuşmalarda “fundamentalist dinciler gelir” diyor ve Türkiye’ye geliyor “gümrük birliğine Ezanla gireceğiz” diyor; bu raporlardan sonra mı?

ALİ ESER (Samsun) - Ezan, sadece size mi ait?

ABDÜLLATİF ŞENER (Devamla) - Neyle giriyor; şu raporlardan sonra mı?

ALİ ESER (Samsun) - Ezan, sadece sizin mi?

ABDÜLLATİF ŞENER (Devamla) - Evet, işte gerçekler, gerçeklerin içyüzü bu; gidip de, Batı ülkelerinde nasıl hesap verdiğinizin ifadeleri bunlar. (*RP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar*) Onu buraya nasıl yansıttığınızın ifadeleri bu dokümanlar; bu dokümanlar, bunların ifadesidir.

ALİ ESER (Samsun) - Saptırmayın, yalan söylemeyin!

ABDÜLLATİF ŞENER (Devamla) - Gerçek ortadadır, ekran ortadadır; ama gizlediğiniz şeylerin hepsi dökülmüştür, hepsi açığa çıkmıştır; 65 milyon insan bunları izliyor.

ALİ ESER (Samsun) - Hepimiz vardık o toplantıda...

ABDÜLLATİF ŞENER (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, oyu, yetkiyi milletten alıp, sözü, vaadi millete verip, bir buçuk insana hizmet edip, Washington’a, Avrupa Birliğine hesap verenlerin gösterdikleri tablolar, sergiledikleri politikalar, istikametlerinin, yönlerinin ne olduğunu hâlâ göstermedi mi?

Ermenistan diyeceksiniz, dost ve kardeş ülke Azerbaycan’a saldıracak, soykırım yapacak, topraklarının dörtte birini işgal edecek, doğrudan doğruya Türkiye’ye yönelik olarak da, soykırım iddialarında ve toprak talebinde bulunacak... Arkasın-

dan da göreceksiniz ki, Sayın Başbakan, Ermenistan'a buğday gönderiyor; sadece buğday değil, şeker de gönderiyor, elektrik enerjisi anlaşıyor yapıyor, hava koridorunu övünerek açıyor; bu mu milliyetçilik, bu mu milletin iradesine sahip çıkmak, bu mu milletin kararlarına sahip çıkmak, bu mu oy ve yetki aldığı insanların duygularını ve düşüncelerini devlet politikasına yansıtmak? (RP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Amerika'nın taleplerini değil, Avrupa Birliği'nin isteklerini değil, bu milletin iradesini ve isteklerini Meclise getirecek, devlet politikası haline getirecek bir iktidara ihtiyacı vardır Türkiye'nin. (RP sıralarından alkışlar)

ALİ ESER (Samsun) - Geç onları...

ABDÜLLATİF ŞENER (Devamla) - Hiçbir zaman, şu Çekiç Güç oylamalarından rahatsızlık hissetmediniz mi? 65 milyon insan Çekiç Güç'e karşı, sayın milletvekilleri de karşı; ama Amerika istedi diye, her 6 ayda bir geliyor ve Çekiç Güç'ün görev süresi buradan uzatılıyor. Daha kısa bir süre önce "terör niye bitmedi, terör niye bitmiyor" diyordunuz... Değerli arkadaşlarım, terörün bitmesi için, PKK'nın ezilmesi ve yok olması için, bu Hükümet, bütün desteği almıştır; Refah Partisinden de almıştır, bütün muhalefetten de almıştır...

AHMET SAYIN (Burdur) - Refah Partisi hariç!

ABDÜLLATİF ŞENER (Devamla) - ...60 milyon insanın desteğini almıştır, bütün kurum ve kuruluşlarıyla Türkiye Cumhuriyeti'nin desteğini almıştır; ama zihniyet yanlış olursa, istikamet yanlış olursa, Clinton'un talimatlarına bakılırsa, bu ülkede terör önlenmez, terör bitmez.

Nitekim geçtiğimiz mart ayında, 35 bin askerle Kuzey Irak'a yapılan o büyük operasyonu, harekâtı bir daha hatırlamanızı istiyorum. 3 trilyon liralık masraftan bahsedilen, 35 bin askerin girdiği bir harekâtı. Bütün askeri uzmanlar "böylesine büyük bir harekât yapıldıktan sonra, orada, PKK'nın başı ezilmeden, beli kırılmadan, bu gücün, bu askerin oradan çıkması doğru değildir" dediler, herkes ittifak etti; "bu, birkaç günlük bir operasyon olamaz, birkaç aylık operasyon da olamaz" dediler. Hatta, Cumhurbaşkanı Sayın Süleyman Demirel "bu, aylar sürecektir; ama bir yıl sürmez; PKK biter, ezilir, beli kırılır, ondan sonra askerimiz gelir" dedi; ama aynı günlerde, nisan ayında, Sayın Başbakanın bir Amerika gezisi oldu, Clinton'la görüşmesi oldu, öncesinde ve sonrasında, operasyondan 20 gün sonra, 35 bin askerin çekilmesine başlandı. Böyle mi önleyeceksiniz terörü, PKK'nın belini böyle mi kıracaksınız? 65 milyon insan buna destek verdi, güç verdi "bu iş bitsin, bu iş son bulsun" dedi; ama yanlışlar, Washington talimatları, Avrupa Birliği talimatları, IMF ve Dünya Bankası talimatlarıyla bu ülkede hiçbir şey halledilemez. (RP sıralarından "Bravo" sesleri alkışlar)

HASAN BASRİ ELER (Edirne) - Suudi Arabistan talimatları...

ABDÜLLATİF ŞENER (Devamla) - Kürsüye çıkan, söze başlayan Hükümet yetkilileri, sürekli "terörü bitirdik" diyorlar; ama Sayın Başbakanın şu Programında bile, 1995 yılında 16 bin teröristin öldürüldüğünden bahsediliyor. Bu rakam bile, olayların çıktığı boyutu ifade ediyor; ama şehit edilen güvenlik görevlilerimizin ve

hayatını kaybeden vatandaşlarımızın sayısı verilmiyor. İşte, televizyonlardan izliyoruz, gazetelerden okuyoruz, bütün haber ajansları geçiyor; her gün, 1520 vatandaşımız katlediliyor, askerlerimiz, güvenlik görevlilerimiz şehit ediliyor; böyle mi bitiyor terör? Ama tabii, bu noktada, kendisinin bir kaygısı, kendisinin bir telaşı olmayan; çocuğu, oğlu güneydoğuda askerlik yapmayan bir Başbakan için “terör bitti” diye, ılımlı, yumuşak ve milleti yanıltıcı ifadelerde bulunmak, herhalde zor olmuyor. (RP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Şuna da dikkatinizi çekmek istiyorum: Her ekonomik paketle birlikte, Türkiye’deki bütün ekonomik dengeler altüst olmaktadır; enflasyon fırlamaktadır, bütün çalışanlar, üretenler yoksullaşmaktadır, halk perişan olmaktadır, yatırımlar azalmaktadır, işsizlik artmaktadır; ama her ekonomik paketin arkasından, Türkiye’nin borç ve faiz ödeme kapasitesi ve göstergelerinde iyileşmeler meydana gelmektedir! Peki, bu paketler neyin nesi arkadaşlar; Türkiye’deki dengeleri tamamen bozuyor, ama borç ödeme göstergelerinizde geçici iyileşmeler meydana getiriyorsa, bu IMF’nin, Dünya Bankasının hazırladığı paketler ne işe yarıyor? Bu IMF, Dünya Bankası, bu paketleri, Türkiye’de yaşayan insanların sorunlarına çözüm bulmak için mi üretiyor, getiriyor, önünüze koyuyor; yoksa kendi ülkesindeki sermayenin çıkarlarını devam ettirmek için mi? Bunun çözülmesi gerekir. (RP sıralarından alkışlar)

Borç ödemeleriyle, faiz ödemeleriyle ilgili bir tıkanıklık ortaya çıktığında, hemen yeni bir paket hazırlanıyor ve takdim ediliyor. Bunun, çok hassas ve ince bir çizgi olduğunu ve iyi izlenmesi gerektiğini burada ifade etmek istiyorum.

IMF reçeteleriyle Türkiye’nin hiçbir yere varamayacağı açıktır. IMF reçetelerine teslim olmuş bir Başbakanla Türkiye’deki sorunların çözülmeceği de açıktır. İşte Somali... Somali’de açlık vardı; ama 1983 yılına kadar kendi kendine yeterli bir ekonomisi vardı, hiçbir gıda maddesine ihtiyaç duymayan bir yapısı vardı; ama yapılan bütün ilmi araştırmalar göstermiştir ki, 1983’ten sonra, IMF reçeteleri yüzünden gıda üretimi durmuştur ve Somali’yi açlığa IMF reçeteleri sürüklemiştir.

Değerli arkadaşlarım, onun için diyoruz ki, IMF reçetelerinden, Dünya Bankası programlarından, Washington’dan ve Avrupa Birliği direktiflerinden bize hayır gelmez. Biz burada milleti temsil ediyoruz, biz burada milletin gücüyüz ve milletin iradesini ve kararlılığını bu Meclise taşımak zorundayız, devlet politikası haline getirmek zorundayız. Nitekim 1980 sonrasında bugüne ve özellikle de dört yıl içerisinde tarımın içine düşmüş olduğu darboğazı hepiniz yakinen izliyorsunuz. Bugün Türkiye’de köylü perişandır, çiftçi perişandır; Çiller Hükümetinin yanlış politikaları yüzünden, IMF’ye teslim olmuş politikaları yüzünden, bugün köyler, işsizler ordusunun, barındığı, gizli işsizlerin sığınak kapısı haline dönmüştür.

AHMET SAYIN (Burdur) - Hiç alakası yok... Sen hiç köye gittin mi?

ABDÜLLATİF ŞENER (Devamla) - Nüfusun yüzde 45’i köylerde yaşıyor ve millî gelirin de yüzde 15’ini alıyorsa, köylerdeki sefaletin ne olduğunu bu izah etmiyor mu? Rakamları görmüyor musun? (RP sıralarından alkışlar)

Çiller Hükümetinin son yıl izlemiş olduğu yanlış gübre politikaları... Evet, Programda “tarımsal fiyat desteklemelerini kaldırdık, köylüye, doğrudan ödeme

yapıyoruz” deniliyor; ama gübre üretimi yapan İGSAŞ’ın 1994 yılı kârına bakıyorsunuz, 1,8 trilyon lira olmuş.

Köylüye, sübvans ederek, maliyetlerini düşürerek gübre vermek zorunda olan, vermesi gereken bir iktidar, gübre üreten bir devlet kuruluşunu kâra geçiriyor, köylüye daha fazla yük getirmek için, maliyetlerini artırmak için, tarımı çekilmez hale getirmek için; ama bu 1,8 trilyon liralık gelir repoya yatırılıyor, işletme sermayesi olarak kullanılmıyor ve 1994 yılında köylü, çiftçi, piyasada gübre bulamaz oluyor, tarlasına gübre atamaz oluyor. (RP sıralarından “Bravo” sesleri alkışlar) Bunun neticesinde, Hükümet “sübvans vermem, fiyatları düşürmem” diyor, gübreye zam yapıyor ve “ben, sana yüzde 30 iade vereceğim” diyor. Yüzde 30 iade vereceğim diyorsun; ama zaten, o ateş pahası fiyatlar yüzünden, bir kısım köylü tarlasına gübre atamamış, bir kısım köylü bulamamış, karaborsadan dahi temin edememiş; ama gübre alanlara da, hâlâ o yüzde 30’luk iadeyi vermediniz, köylüyü nasıl destekliyorsunuz...

Hayvancılığı mahvettiniz. Türkiye, 1980’lerin başlarında, dünyada, hayvan sayısı itibariyle ilk 10 ülke içerisinde yer alıyordu; ama yanlış hayvancılık politikaları yüzünden, Türkiye’de hayvan yarlığı yok edilmiştir.

ALİ ESER (Samsun) - Kaç baştı, kaç baş oldu?

ABDÜLLATİF ŞENER (Devamla) - 10 sürünün bulunduğu küçük köylerde bile, şimdi bir tek sürüye rastlayamıyorsunuz. Hayvancılığı bu ülkede yok eden, tahrip eden, et ithaliyle piyasada hayvan bırakmayan ve Türkiye’yi mağdur eden, bu İktidar olmuştur.

Buğday üreticisi, bu İktidar yüzünden perişan hale düşmüştür. 7.000 lira taban fiyatı verdiniz ve köylü, çiftçi, tahıl üreticisi, ister istemez, tüccara satmak zorunda kaldı; ama sonra, onlar da almaz oldular. Ofis de buğday almadı ve bugün, depolar da, askerî ihtiyaçlar için zorunlu bulunması gereken buğday stoku bile yok.

Şeker pancarı üreticisi mağdur edilmiştir. Geçen sene, düşük fiyat verdiniz, yeterli ekim yapılmadı; bu yüzden, Türkiye, şeker ithal etmek zorunda kaldı. Geçen yıl, tonu 300 dolara şeker ihraç ettiniz. Ermenistan’a 300 dolara şeker ihraç ettiniz (RP sıralarından “İsrail’e de” sesleri) bu yıl, 460-500 dolara ithal ediyorsunuz ve vatandaş da 1.000 dolara yediriyorsunuz. İşte, sizin tarım politikalarınız bunlar!

Şu anda grevler var; pancar alımı yapılmıyor...

ALİ ESER (Samsun) - Destekleyin, destekleyin! Grevleri destekleyin!

ABDÜLLATİF ŞENER (Devamla) - ...pancarlar, hâlâ tarlada bekliyor.

ALİ ESER (Samsun) - Sokağa çıkanları hâlâ destekleyin, tahrik edin!

ABDÜLLATİF ŞENER (Devamla) - Kış şartları altında, bu pancar üreticisi ne yapacak, derdine nasıl deva olunacak, hiç düşüneniniz yok; ortada hükümet yok... (RP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Pamuk üreticisi perişandır. Birlikler, 38 bin-40 bin Türk Lirasından, pamuğa fiyat biçtiler; ama Ziraat Odaları Birliği, maliyetlerin 38.500 Türk Lirası olduğunu açıkladı. Bu maliyete rağmen verilen para karşısında, pamuk üreticisi perişan oldu.

Soğan üreticisi perişan oldu, fındık üreticisi perişan oldu, çay üreticisi mahvoldu, bu İktidarın yanlış politikaları yüzünden.

IMF “köylüye, çiftçiye vermeyeceksiniz” dediği için vermediniz. IMF, Dünya Bankası “işçiye, memura vermeyeceksiniz” dediği için, işçiye, köylüyü, memuru, emeklileri enflasyona ezdirdiniz, perişan ettiniz ve mahvettiniz. İşte, dört yıllık, Türkiye’nin özetidir bu, dört yıllık, Türkiye’nin görüntüsüdür bu!

Bağ-Kur’lular, gerçekten, bütün gelir kesimlerinin içerisine düştüğü sıkıntının ve perişanlığın içerisinde.

Kısaca, belirtmek istediğim nokta şudur; Bu Hükümet Programı, 2 anahtar ve yeşil kart vaatleriyle iktidara gelenlerin bir itiraf belgesidir. Bu bir haftalık Hükümetin, millî savunmaya, diyanete ve orman köylüsüne yönelik hiçbir politikası yoktur. Bu Programda, diyanetle, millî savunmayla, orman köylüsüyle ilgili hiçbir cümle yoktur; çünkü bu Hükümetin, bu kesimlerle ilgili bir politikası yoktur.

Bu Programda, aileyle, gençlikle, kadınlarla, özürlülerle ilgili bir tek cümle yoktur; çünkü Hükümetin bu konuda bir programı yoktur veya IMF henüz takdim etmemiştir.

AHMET SAYIN (Burdur) - Bir daha okuyun; iyi okumamışsınız...

ABDÜLLATİF ŞENER (Devamla) - İşsizlik nasıl çözülecek, kalkınma nasıl sağlanacak; bu Programın sahiplerinde böyle bir dava yok, böyle bir heyecan yok ki, burada, işsizliğin nasıl çözüleceğiyle ilgili cümleler olsun.

Ahlak tahribatı nasıl önlenecek, manevî kalkınma nasıl sağlanacak, bu nasıl yapılacak; bu Programda, bununla ilgili hiçbir cümleye, hiçbir ifadeye rastlayamazsınız, göremezsiniz...

AHMET SAYIN (Burdur) - Onu size bırakmışlar...

ABDÜLLATİF ŞENER (Devamla) - ...ve özellikle şunu da belirtmem gerekiyor: Asıl olan, bu kitapçıkta yazılı olanlar değildir; Sayın Başbakan, bu kürsüden Hükümet Programını takdim ederken, bu Programı okurken, eğitimle, kültürle ilgili bölümleri atlamıştır, sağlıkla ilgili bölümleri atlamıştır, (RP sıralarından alkışlar) çalışma hayatıyla ilgili bölümleri atlamıştır, tarımla, sanayiyle, vergiyle, sosyal güvenlikle, mahallî idarelerle ilgili bölümleri atlamıştır; çünkü o konularda bir program yoktur veya IMF paketleri henüz kendisine takdim edilmemiştir.

Bu Program, bu haliyle, bu Hükümetin yapmadıklarının itirafıdır. “Terörden zarar gören vatandaşlarımızı kucaklayacağız” deniliyor; demek ki şimdiye kadar kucaklanmamış; “yeni bir ekonomik krizin yaşanmasına müsaade etmeyeceğiz” deniliyor; demek ki bu millete, dört yıldır, sürekli ekonomik krizler yaşatılmış; “aylardır süruncemede kalan toplu sözleşme tikanıklığına çözüm bulacağız” deniliyor. Niçin aylardır çözümsüzlük ve tikanıklık oluşturun?

Dış ticareti etkiliyor, ekonomiyi etkiliyor, yatırımları etkiliyor. Bu ülkede yaşayan insanları etkileyen böylesi bir tikanıklığı, niçin devam ettiriyorsunuz?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Şener, 5 dakika daha süre kullanabilirsiniz; ama lütfen, 5 dakikada bitirin. Buyurun.

ABDÜLLATİF ŞENER (Devamla) - Bu Programda “yolsuzluklara karşı etkin kurumsal önlemler alınacaktır” deniliyor; demek ki, şimdiye kadar, yolsuzluklara karşı etkin kurumsal önlemler alınmamıştır; yolsuzluklar, âdeta, kurumsallaşmıştır. *(RP sıralarından alkışlar)*

Medyaya, trilyonlarca lira dağıttınız. Halk Bankasının 1995 yılı reklam bütçesi, 383 milyar 500 milyon liradır. Tekel’in, 1995 yılında, reklam bütçesi, 750 milyar liradır; Tekel, neyin reklamını yapacak da, 750 milyar lira reklam bütçesi ayırıyorsunuz? Halk Bankasının özürülere vereceği kredilerle ilgili günlerce reklam verdirttiniz; 100 milyar liralık kredi verildi; 85 milyar liralık reklam bedelini de, bazı medya kuruluşlarına dağıttınız.

Azerbaycan petrol boru hattı, Türk tezi değildir; bu da, bir aldatmacadan ibarettir. Türkiye’nin, Hazar petrolleri konusunda, bir tek tezi vardır; o da, Bakü-Ceyhan petrol boru hattı tezidir. Şimdi, düğün bayram ediliyor “boru hatlarından biri Bakü’den Novorossisk’e; ikinci boru hattı da, Bakü’den Supsa’ya gidecek, Karadeniz’e akacak” diye, kamuoyu yanıltılıyor. Bu, Türkiye’nin tezi değildir ve Bakü-Ceyhan petrol boru hattı ile de hiçbir ilişkisi, hiçbir bağlantısı yoktur. Milleti yanıltmaya devam etmenin de, bu iktidara getirebileceği hiçbir şey – maalesef - yoktur.

Bu Program, Türkiye’ye, dört uzun yılda bir çivi çakmayanların bir itirafnamesidir. Birtakım projelerin ve yatırımların listesi verilmiş. Bunların içerisinde “modeli bize aittir, biz başlattık, biz bitirdik” denilecek bir tek proje yoktur; şu Programda sıralananlar dahil, sizin hiçbir şeyiniz yok. Çiller Hükümetinin bu ülkeye çaktığı hiçbir çivi yok. Açıkça söylüyorum “modeli bize aittir, biz başlattık, biz bitirdik” diye, şu kürsüden bir tek proje söyleyin... *(RP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Dört senede, hâlâ, Bolu Dağını aşamadınız. Zafa-Suşehri arasındaki Geminbeli yolunu, yıllardır programda durmasına rağmen, hâlâ, bulunduğu yerde saydırıyor-sunuz; Altınyayla-Doğanşar yollarını ortada bıraktınız. Ne yaptınız; hiçbir şey!

HALİL İBRAHİM ARTVİNLİ (Kocaeli) - Biraz da bu tarafa konuşun.

ABDÜLLATİF ŞENER (Devamla) - Bir tane karayolu, liman, havaalanı, enerji tesisi, fabrika yapımını başlatıp bitirebildiniz mi?

İşçiye vermem diyorsunuz, memura vermem diyorsunuz; emekliye yermem, işsize imkân sağlamam diyorsunuz; çiftçiye, köylüye vermem diyorsunuz; sonra da, Hükümet Programının 15’inci sayfasında “çünkü verilecek para, 60 milyon vatan-daşımızın parasıdır” deniliyor. Yalnız, anlayamadığımız bir şey var; veremediğiniz işçiden, veremediğiniz memurdan, veremediğiniz dul ve yetimden, veremediğiniz çiftçiden, veremediğiniz dar gelirliden sonra, geriye kim kalıyor...

AHMET DERİN (Kütahya) - 5 tane holding...

ABDÜLLATİF ŞENER (Devamla) - “60 milyonun hakkını, parasını, nüfusun yüzde 90’ına vermem, geri kalan birbuçuk, tuzu kuru insana dağıtırım” diyorsunuz, bunu ifade ediyorsunuz... Bu Program, bunun açık itirafıdır ve ilanıdır. Aslına

bakarsanız, bu Hükümet de zaten bunun için kurulmuştur; yüzde 90'm parasını sadece belli bazı çevrelere akıtmak için.

AHMET DERİN (Kütahya) - Yalı komşularına...

ABDÜLLATİF ŞENER (Devamla) - Programda ifade edildiği gibi, onun için bu Hükümet cesur bir Hükümettir; çünkü bu haliyle, bu dört yıllık görüntüsüyle Genel Kurulun huzuruna gelebiliyor, onun için cesurdur; milletin karşısına çıkabiliyor, onun için cesurdur. Milleti perişan ettiniz; ama cesaretiniz devam ediyor...

On aydır maaşları artırmadınız; gübreye zam yaptınız, mazota zam yaptınız, elektriğe zam yaptınız; ürün fiyatlarını düşük belirlediniz, ürün alım bedellerini ödemediniz; ilaç paralarını artırdınız; vatandaşın tek yiyebileceği ekmeği 9 bin lira yaptınız; enflasyon hâlâ yürüyor; ama ne kadar kaçarsanız kaçın, bu sandık, sonunda önünüze gelecektir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Şener, zatı âliniz zamlara karşısınız, benden zam istiyorsunuz; ne yapayım şimdi... İki dakikada toparlar mısınız?

ABDÜLLATİF ŞENER (Devamla) - Peki efendim.

BAŞKAN - Lütfen...

ABDÜLLATİF ŞENER (Devamla) - Bu köylü, bu çiftçi, bu işçi, bu memur, bu emekli, bu dul ve yetim, bu işsiz ve bu dar gelirli; kısaca, bu muharip gaziler, sizin onlar için yaptıklarınızı unutmayacaktır, karşınıza çıkaracaktır.

Hepinize saygılar sunuyorum. *(RP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

BAŞKAN - Sayın Şener, teşekkür ediyorum.

Sayın milletvekilleri, saat 16.00'da toplanmak üzere, birleşime ara veriyorum.

Kapanma Saati: 15.50

İKİNCİ OTURUM

BAŞKAN: Başkanvekili Yasin HATİBOĞLU

KÂTİP ÜYELER: Abbas İnceayan (Bolu)

Kadir Bozkurt (Sinop)

Açılma Saati: 16.04

BAŞKAN - Türkiye Büyük Millet Meclisinin 8'inci Birleşiminin İkinci Oturumunu açıyorum.

Çalışmalara kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Hükümet Programının Görüşülmesi (Devam)

BAŞKAN - Hükümet Programıyla ilgili olarak, Anavatan Partisi Grubu adına, Genel Başkan ve Anavatan Partisi Grubu Başkanı Sayın Mesut Yılmaz; buyurun efendim. (ANAP sıralarından ayakta alkışlar)

ANAP GRUBU ADINA A. MESUT YILMAZ (Rize) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; azınlık hükümetinin Programı üzerinde Anavatan Partisinin görüşlerini açıklamadan önce, Yüce Heyetinizi ve televizyonları başında bizleri izleyen bütün vatandaşlarımızı Anavatan Partisi Grubu adına saygıyla selamlıyorum.

Bir hükümetin, kendisine güvenoyu isteyen bir hükümetin, bu talebinde dayanağı değişik unsurlar olabilir; bir hükümet, programına dayalı olarak Meclisten güvenoyu isteyebilir. Bu takdirde bize düşen, o programı incelemek, o programın kendi hedefleri arasındaki tutarlılığı araştırmaktır. Hele, yeni kurulan bir hükümet, seçimlerden yeni çıkmış bir hükümet, millettten yeni yetki almış bir hükümet, elbette ki, her şeyden önce programıyla değerlendirilmek durumundadır.

Değerli arkadaşlarım, bu Hükümet, bu anlamda bir güven talebiyle Meclisin önüne gelemez. Çünkü bu Hükümet, icraatıyla, milletimizin malumu olan bir Hükümettir. Bu Hükümet, 50'nci Hükümetin devamıdır; 50'nci Hükümet de, 49'uncu Hükümetin devamıdır. Dolayısıyla, güvenoyu değerlendirmesi yaparken, güvenoyu verip vermemeyi değerlendirirken, bütün milletvekilleri, bu Hükümetin dört yıllık icraatını ve özellikle Sayın Çiller'in Başbakanlığı dönemindeki son ikibuçuk yıllık icraatı değerlendirmek durumundadırlar.

Üstelik bu Hükümetin, bize göre selefi olan Hükümetten, yani, görevi devraldığı Hükümetten, Başbakanı aynı olmakla birlikte, bakanlarının büyük kısmı aynı olmakla birlikte, esas itibarıyla aynı siyasî güce dayanmakla birlikte, önemli bir handikapı söz konusudur. Daha önceki Hükümetlerde, mesela 50'nci Hükümette, Sayın Başbakanın yanında, bir ölçüde onu dengeleyebilecek, Sayın Erdal İnönü gibi, Sayın Hikmet Çetin gibi bir Başbakan Yardımcısı vardı. Bu Hükümetin başbakan yardımcısı da yoktur. Bu Hükümet, kendinden önceki Hükümetlere göre tek kişiye endekslenmiş bir Hükümettir.

Hemen söyleyeyim ki, Anavatan Partisi olarak biz bu Hükümete güvenoyu vermeyeceğiz. Çünkü bu Hükümete ve bu Hükümeti kuran Sayın Başbakana güvenmiyoruz. Güvenmiyoruz: çünkü kendisinin bilgi, birikim ve becerisinin, Hükümet

Programında yer alan, kendi tabiriyle, sırat köprüsünden geçmekte olan Türkiye'yi feraha çıkarmakta yeterli olacağına inanmıyoruz. Güvenmiyoruz; çünkü Sayın Başbakanın kararlarıyla, icraatında verdiği sözlerde, yaptığı açıklamalarda samimi olmadığını, âdeta milletin önünde, sürekli bir oyun sergilediğini düşünüyoruz. Güvenmiyoruz; çünkü son dört yıldır ekonomiden sorumlu Devlet Bakanı ve Başbakan olarak söylediklerinin birisini bile gerçekleştiremeyen Sayın Çiller'in - hem de seçime giderken - önümüzdeki birkaç aylık dönemde, bu Programında yazdığı hususları gerçekleştirebileceğine inanmıyoruz. Ve nihayet, değerli milletvekilleri, bana müsaade ederseniz, kendi bütçesinde olduğu gibi, kendi Programının Mecliste görüşülmesinde de Meclise gelmeyen bir Başbakana biz güvenemeyiz. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

İşte, bu düşüncelerle, Anavatan Partisi olarak, biz, Sayın Başbakana ve onun kurduğu Hükümete güvenoyu vermeyeceğiz; ama bu hükümete güvenmeyen sadece biz değiliz, sadece Anavatan Partisi değil; bakın, 350 bin kamu işçisi bugün grevdedir. Biz, burada, güven oylamasını yaparken, belki, yarım milyon işçi, Ankara'da eylem yapacak. Bir düşünün şimdi; bu işçiler, bu Başbakana güvenebilirler mi? On aydan beri onları muhatap alıp, masaya oturmamış, mayıs ayında onlara sıfır ücret artışı teklif etmiş; sonra, temmuz ayında, yüzde 5,4 ücret artışı teklif etmiş, şimdi güvenoylaması yaklaşınca teklifini, zannediyorum bugün, yüzde 16 küsura çıkarılmış; ama aynı Başbakanın, Hükümet Programında, demeçlerinde, beyanatlarında, Meclis konuşmalarında, bu kesime verdiği bir taahhüt var: "Biz, sizi, enflasyona ezdirmeyeceğiz" taahhüdü var; "memurlara, işçilere, emeklilere, enflasyonun altında ücret artışı vermeyeceğiz" taahhüdü var. Şimdi, bu işçiler, eğer, Başbakanın bu taahhüdünün sadece yarısına razıysalar, sadece enflasyonun yarısı kadar bir ücret artışı talep ediyorlarsa, içinde vicdan sahibi hiçbirinizin, onları haksız görebilmesi mümkün müdür?

SELAHATTİN KARADEMİR (Kahramanmaraş) - Siz, zamanında verdiniz de bu hale geldi.

AHMET SAYIN (Burdur) - Senin gibi yüzde 300 verip de çekip gitsek miydi?

A. MESUT YILMAZ (Devamla) - Bakın, şimdi bu hale geldi... Size, o zaman bir rakam vermek zorundayım:

Değerli arkadaşlarım, 1991 yılında kamu kesimindeki toplu iş sözleşmesini benim Hükümetim yaptı, ben yaptım. 1992 yılının sonunda, bizim yaptığımız toplu sözleşmenin süresi doldu. O tarihte, kamu kesimindeki ortalama işçi ücreti 5 milyon liraydı, tekrar söylüyorum 5 milyon liraydı; zannediyorum, 50 bin lira da küsuratı var.

Sayın Çiller, 1993 Eylülünde iki yıllık bir toplu sözleşme yaptı. 1993 ve 1994 yıllarını kapsayan bir toplu sözleşme yaptı. Birinci yıl için - zaten, eylül ayında toplu sözleşme yapıldığı için bir sorun olmadı - sanıyorum ilk altı ay için yüzde 34, ikinci altı ay için yüzde 27 bir artış verildi - hep, ortalama rakamlarla konuşuyorum - ama müteakip yıl için, 1994 yılı için, işçi sendikası Türk-İş, Hükümete bir taleple geldi. "Birinci altı ay için yüzde 25, ikinci altı ay için yüzde 20 ücret artışı talep ediyoruz" dedi. Türk-İş'in talebi bu idi. Yani, birinci yıl için, sabit artış oranları tespit

edildi; ama ikinci yıl için, Türk-İş, ilk altı ay için yüzde 25, ikinci altı ay için de yüzde 20'lik bir artış talep etti. Sayın Başbakanın cevabı ne oldu biliyor musunuz; “sabit oranı kabul etmem. Enflasyona endekslenecek. Enflasyon ne kadarsa, o kadar ücret artışı vereceğim.” Türk-İş “enflasyon artı yüzde 10 olsun, yani, enflasyonun üzerinde bir refah payı olsun” dedi, Başbakan kabul etmedi. Türk-İş “enflasyon oranı artı yüzde 5 olsun” dedi, Başbakan yine kabul etmedi. Sonunda Türk-İş, ikinci yıl için enflasyon oranını kabul etti, toplusözleşme imzalandı; ama 1994 yılında, Türkiye’de, enflasyon yüzde 149,6, yüzde 150 oldu ve cumhuriyet tarihinde hiç yaşanmamış bir şey oldu. Bir Başbakan, altında imzası olan toplusözleşmeyi inkâr etti; Hükümet olarak altına imza attığı toplusözleşmenin hükümete yüklediği yükümlülüğü yerine getirmekten kaçındı; yılbaşında ücret artışı ödemesi gerekirken, yılsonuna kadar ödemedi; bir yıl boyunca, işçilere, ücret artışı ödemedi; ondan sonra, bonoyla ödedi. Biz hesapladık, işçi kesiminin, sadece bu vade farkından doğan zararı, asgarî 17 trilyon lira tutuyor.

Şimdi, bakın, nedir durum: Biz, ortalama işçi ücretini 5 milyon lirada bırakmışsınız. Sayın Başbakan bir toplusözleşme yapmış, bugün, kamu kesiminde, ortalama işçi ücreti 18 milyon 900 bin liradır; yani, iki yıl içerisinde, ortalama işçi ücreti dörde katlanmış. Eğer, Türk-İş’in talebi kabul edilseydi, bu oran 10 milyon lira civarında olacaktı, ikinci yıl için, Başbakan kahramanlık yapmasaydı “ben, enflasyonu düşüreceğim, onun için, enflasyona endeksleyin” demeseydi, ücret artışının ikinci yılını enflasyona bağlamamış olsaydı, bugün, baz olarak 18 milyon 900 bin liralık ortalama bir işçi ücreti söz konusu olmayacaktı. Bugün, Hükümeti sıkıntıya sokan asıl hadise bu. Sayın Başbakanın, çıkıp da “memur maaşının şu kadar misli ortalama ücret alıyorlar, emeklinin şu kadar katı alıyorlar” demesinin altında, kendi yaptığı toplusözleşme yatıyor.

O toplusözleşmede, Türk-İş’in talebi - tekrar söylüyorum - sabit artıştır, Başbakanın verdiği, enflasyondur. Neticede, ne olmuş biliyor musunuz; 1994 yılının birinci 6 ayı için yüzde 30 küsur, ikinci 6 ay için yüzde 60 küsur; yani, bir yıl için yüzde 110 küsur ortalama artış ödenmiş.

İleriye görememenin, kendisinde sahip olmadığı yeteneklere güvenmenin, kendisinde olmayan birtakım becerilere vehmetmenin, işte bugün, devleti getirdiği nokta budur. Dokuz aydan beri işçilerle masaya oturmuyorlar; şimdi, güvenoyu gelince, her gün, beş tane bakan görevlendirmiş, altı tane bakan görevlendirmiş; sabahtan akşama kadar görüşme yapıyorlar...

ALİ ESER (Samsun) - Siz, oraya başbakan gönderdiniz...

A. MESUT YILMAZ (Devamla) - Türk-İş’in talebini karşılayacaklarda, o şarta bağlamış olan partilerin desteğini alacaklar! Böyle bir hükümete güvenebilir misiniz sayın milletvekilleri, böyle bir hükümete güvenebilir misiniz?

Bakın, sadece işçiler değil bu Hükümete güvenmeyen, bu Hükümete güvenmeyen yatırımcılar var. Bugün, Türkiye’de yatırım yapılmıyor. Bırakın yatırım yapmayı, insanlar, devlet garantili olarak, üç aydan uzun vadeli borç para bile vermiyorlar; iç borçlanmada, üç ayın ötesinde borçlanamıyor devlet. Yatırımcı yatırım yapmıyor;

çünkü ilerisini göremiyor. Hiç kimse ilerisini görmüyor; çünkü Hükümete güvenmiyor.

NEVZAT ERCAN (Sakarya) - Dört senedir söylüyorsunuz bunu...

A. MESUT YILMAZ (Devamla) - Biraz önce işçilerden bahsettim. Sayın Başbakan da diyor ki: “Memurların durumu işçilerden daha kötü, emeklilerin durumu onlardan da kötü; eğer, ben, bunların istediği parayı verirsem, 60 milyonun hakkını veririm.” Başbakanın sözlerinden benim algıladığım; sanki, kamuda çalışan işçiler, memurların, emeklilerin, çiftçilerin ve küçük esnafın hakkını yiyor... Hayır, doğru değil... (DYP sıralarından “Doğru” sesleri)

Doğru diyenler yalan söylüyor.

Bakın, doğrusu şudur: Bugün, Türkiye’de, emeğiyle geçinen, alın teriyle geçinen, ücret karşılığında geçinen bütün bu kesimlerin, yani ortadireğin, Türkiye nüfusu içerisindeki oranı yüzde 95’tir. Bütün bu kesim, bütün bu kesimler, bütün ortadirek, netice itibarıyla, aynı kesim, yüzde 5’i aşmayan rantıye kesimi tarafından sömürülmektedir; ama bunun müsebbibi o kesim değildir, o rantıye sınıfı değildir; bunun müsebbibi bu Hükümettir, Sayın Çiller’dir. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Size bir tek rakam vereceğim: Şimdi, Türk-İş ile Hükümet arasında pazarlık konusu olan miktar 10-15 trilyon liradır. Türk-İş inmiştir, Hükümet çıkmıştır, aradaki açık 10 ilâ 15 trilyon lira arasındadır; ama Koalisyon Hükümetinin 1992’den 1993’ten, 1994’ten bugüne kadar, o rantıye sınıfına, iç borçlanma faizi olarak ödediği toplam miktar ne kadar biliyor musunuz; 797 trilyon lira; yaklaşık 800 trilyon liradır.

AHMET SAYIN (Burdur) - Bırakıp gittiğin borçlar ödendi.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, bugün, ortadirek sıkıntıda. En büyük sıkıntıyı memurlar çekmektedir, en büyük sıkıntıyı emekliler çekmektedir. Bu Başbakanın o memurlara “sizi enflasyona ezdirmeyeceğiz” sözü vardır; ama bugün, enflasyon yüzde 91,3’tür. 12 aylık enflasyon yüzde 91’dir. Yüzde 91 enflasyona karşılık, memurlara, nisan ayından beri maaş artışı yapılmamıştır. Emeklilere herhangi bir ücret ayarlaması yapılmamıştır. Memurlar, emekliler enflasyona kurban edilmiştir. Enflasyona ezdirilmeyeceği vaat edilen, Başbakan sözüyle taahhüt edilen memur ve emekliler, bugün, enflasyona ezdirilmiştir, sefil edilmiştir.

Bakın, şimdi, mesele, sadece kamu kesimindeki işçilerin meselesi değildir. İşçiler taleplerinde haklı oldukları için, biz, işçilerin yanındayız, sonuna kadar da yanında olacağız. (ANAP sıralarından alkışlar)

Tekrar söylüyorum, mesele, sadece kamu kesiminde yapılacak toplu sözleşmelerle çözümlenecek bir mesele değildir. Memurların, emeklilerin de geçim şartlarını iyileştirecek bir düzenlemeye Türkiye’nin, artık, daha fazla vakit kaybetmeden, bir an önce kavuşması lazımdır. Bunu göremeyenlerin, bunu, artık, görmesi lazımdır. Türkiye, artık, bugün, sosyal bakımdan patlamaya hazır bir barut fıçısı haline gelmiştir. Bu mesele, bir parti meselesi filan değildir. Bu meseleyi, sadece, bu Hükümeti, hiçbir sözünü yerine getirememiş olan bu perişan Hükümeti eleştirmek için

söylemiyorum; daha büyük tehlikelerden ürktüğüm için söylüyorum, oyunuzu verirken aynı değerlendirmeyi sizin de yapmanızı beklediğim için söylüyorum. Yüzde 90 enflasyona karşı, yüzde 5, yüzde 10 ücret artışıyla, insanları tutamazsınız; hele, o insanlara enflasyon kadar ücret artışı vaat etmiş bir hükümetseniz, ondan sonra size kimse güvenmez. Memurlar güvenmez, emekliler güvenmez, işçiler güvenmez. Peki, çiftçi güvenir mi, çiftçi?

Bakın değerli arkadaşlarım, ağustos ayının 11’inde, Sayın Başbakan, Giresun’a gitti, fındık piyasasını açtı. Yanında Sayın Başbakan Yardımcısı vardı. Hükümet adına söz verdiler, dediler ki “fındığı, destekleme alımları kapsamına alıyoruz. Yani, bundan sonra, fındığa yeniden destekleme fiyatı uygulayacağız.” Ne demektir destekleme fiyatı; piyasadaki fiyat ne olursa olsun ben, bu fiyattan - açıkladığım fiyattan - istediğin kadar, getirdiğin kadar ürününü almayı taahhüt ediyorum demektir. Giresun’da, Başbakan açıklıyor fiyatı.

İHSAN SARAÇLAR (Samsun) - Başbakan açıklamadı fiyatı.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) - Sayın Başbakan Yardımcısı açıklıyor; Başbakan da yanında, itirazı varsa orada söylemesi lazım.

1,70 dolardır açıkladığı fiyat. Bugünkü karşılığı, Türk parasıyla 85 bin liradır. Bugün, gidin bakın Giresun’a, gidin Ordu’ya, gidin Trabzon’a, gidin Sakarya’ya bakalım, Bolu’ya gidin... 65 bin liradan alıcı arıyor fındık üreticisi. Şimdi, bu fındık üreticisi bir daha Başbakana güvenir mi; bir daha güvenir mi bu Başbakana? (ANAP sıralarından alkışlar)

11 Ağustosta, Başbakan çıkmış “müjde olsun size, fındığınızı destekleme kapsamına aldım” demiş. Bugün Ekimin 13’ü olmuş, daha kararname falan çıkmamış...

NAZMİ ÇİLOĞLU (Bolu) - Sizin konuşmaya hakkınız yok; sekiz ay parasını ödeyemediniz.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) - Bakın, aynı şey buğdayda yaşanmış.

NAZMİ ÇİLOĞLU (Bolu) - On ay parayı ödeyemediniz, on ay!

İRFETTİN AKAR (Muğla) - Çayın parasını ödeyemediniz, fındığın parasını ödeyemediniz.

NAZMİ ÇİLOĞLU (Bolu) - Fındığı yaktılar Giresun’da...

A. MESUT YILMAZ (Devamla) - Bakın, çay dediniz de aklıma geldi: 1991 Kasımında, ben, Hükümetten ayrıldığım zaman, Çay-Kur’un, çay üreticisine 5 kuruş borcu yoktu.

İRFETTİN AKAR (Muğla) - Senetle ödediniz.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) - Hayır, senet falan değildi, nakit ödenmişti. O yılın bütün üretiminin parasını ödedik, dört sürgünü ödedik.

Bakın, bugün ekim ayının ortası geldi, daha mayıs ayındaki birinci çay sürgününün parasını ödemediniz.

İHSAN SARAÇLAR (Samsun) - 2 trilyon ödendi.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) - Yahu! Ne vicdansız insanlarsınız, düşünmez misiniz; bu çay üreticisi neyle geçinecek (*ANAP sıralarından alkışlar*) odununu nasıl alacak, okul parasını nasıl verecek, erzağını nasıl alacak, bakkala borcunu nasıl ödeyecek; hiç düşünmez misiniz, bunu düşünmeden nasıl oturursunuz bu koltuklarda?

İHSAN SARAÇLAR (Samsun) - Sizin borçlarınızı biz ödedik.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) - Ayçiçeğine 18 bin lira fiyat verdiniz. Gidin, sorun bakalım Edirne'ye, gidin, sorun Tekirdağ'a, 12 bin liradan alıcı arıyor ayçiçeği üreticisi; 12 bin liradan... Ödeyemeyeceğiniz fiyatı niye açıklıyorsunuz?

FARUK SAYDAM (Manisa) - Pamukta da aynı, üzümde de aynı...

A. MESUT YILMAZ (Devamla) - Bütün ürünlerde aynı şey ve sonunda da ne oluyor, bakın; hiç yaşanmamış şeyler yaşanıyor devlette, hiç yaşanmamış şeyler yaşanıyor... Fiskobirlik'in Genel Müdürü çıkıyor, basın toplantısı yapıyor; Hükümeti yalancılıkla suçluyor. Benim değil; bu Hükümetin Genel Müdürü "madem, bize kaynak aktarmayacaklardı, madem, bize Hazine'den para vermeyeceklerdi; o zaman niye fiyat açıkladılar? Ben, bu fiyattan alım yapamam; benim param yok" diyor. Bir günlük şov uğruna, Giresun'daki bir günlük şov uğruna, devleti bu kadar tahrip etmeye değer mi? Velhâsıl, üretici size güvenmiyor.

SELAHATTİN KARADEMİR (Kahramanmaraş) - Bize güvenmiyorlarmış. Ne alıyordu sizin zamanınızda çiftçi, ne verdiniz?

A. MESUT YILMAZ (Devamla) - Üretici size nasıl güvensin?

SELAHATTİN KARADEMİR (Kahramanmaraş) - Çiftçiye ne verdiniz? Duysun Türkiye... Duyuyor...

BAŞKAN - Sayın Yılmaz, bir dakikanızı rica edeyim.

Sayın milletvekilleri, bir hükümetin programını müzakere ediyoruz. Her sayın grubun aynı süre konuşma hakkı vardır. Rica ediyorum... İlâveten, biliyorsunuz, bu yıl, tolerans yılıdır. Rica ediyorum...

Buyurun efendim.

RAHMİ ÖZER (Çanakkale) - Eski Başbakan bize "vicdansız" diyor.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) - Size hiçbir şey demiyorum, sizinle hiçbir alıp veremediğim yok; burada olmayan Başbakana söylüyorum, burada olmayan Başbakanınıza söylüyorum. (*ANAP sıralarından alkışlar*) Yani, kendi programını savunamayan bir Başbakanı burada savunmaya çalışıyorsunuz; acıyorum size... Acıyorum size... (*ANAP sıralarından alkışlar*)

AHMET SAYIN (Burdur) - Kendine acı... Kendine acı...

A. MESUT YILMAZ (Devamla) - Sayın milletvekilleri, bakın, size birkaç rakam vereceğim; 1991 Ekiminde biz Hükümeti bırakmışız, 1995 Eylülü; aradan dört sene geçmiş. Amonyum nitrattaki fiyat artışı yüzde 4.878'dir, 49 katıdır, gübredeki fiyat artışı, dört senede 49 kat olmuş. Potasyum sülfatta 28 kat olmuş, dört senede fiyat 28 kat artmış. DAP gübresinde artış 26 kat olmuş. Bir de, damlama sulama gübresi var, ondaki artış ne kadar biliyor musunuz; 65 kat... Ziraî ilahtaki dört se-

nelik artış 80 kattır... Yanlış duymadınız, 80 kat... 16.600 liraya bıraktığım basudin, ziraî ilaç, bugün piyasada 1.337.000 liradır.

AHMET SAYIN (Burdur) - Sayın Başkan, ıslık çalıyorlar; ayıp. Burası tribün değil, Türkiye Büyük Millet Meclisi.

BAŞKAN - Bir dakikanızı rica edeyim; bu sayın üye, zannediyorum bir dalgınlıkla bu şeyi yapmıştır. Doğru olmadığını ifade ediyorum. Rica ediyorum; burası Türkiye Büyük Millet Meclisi...

Sayın Başkan, buyurun efendim.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) - Şimdi, değerli milletvekilleri, gübredeki fiyat artışını söyledim, ziraî ilaçtaki fiyat artışını söyledim - traktördeki fiyat artışı da aşağı yukarı bu kadardır - 40 kat, 50 kat, 80 kat artışlardan bahsediyorum.

Peki, bu girdileri kullanan çiftçinin ürününün fiyatı, acaba, bu dört senede kaç kat artmış; pamuğun fiyatı 8 kat artmış, ayçiçeğinin fiyatı 8 kat artmış, buğdayın fiyatı 10 kat artmış, şekerpancarının fiyatı 12 kat artmış. Bir yerde 80 kat artan girdi fiyatı, öbür tarafta 8-10 kat artan ürün fiyatı... Çiftçiye verdiğiniz bu. Enflasyona ezdirmeyeceğinizi vaat ettiğiniz çiftçiye reva gördüğünüz muamele bu. Şimdi, bu çiftçi size güvenir mi?

İRFETTİN AKAR (Muğla) - Güvenir, güvenir.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) - Onu göreceğiz bakalım.

İRFETTİN AKAR (Muğla) - Göreceğiz...

A. MESUT YILMAZ (Devamla) - Şimdi, işçi size güvenmiyor, memur size güvenmiyor, emekli size güvenmiyor, çiftçi size güvenmiyor...

AHMET SAYIN (Burdur) - Onu sen söylüyorsun.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) - Esnaf güveniyor mu?

AHMET SAYIN (Burdur) - Herkes güveniyor, herkes...

A. MESUT YILMAZ (Devamla) - Esnafın canına okudunuz... Canına okudunuz esnafın... Bu Hükümet Programında söylenen 90 trilyon liralık ek vergi var ya, onu, öyle hep tuzu kuru olanlar ödemedi, hep servet sahipleri ödemedi; onu, esnaf ödedi, esnaf... Kiralık dükkânda iş yapan esnaf ödedi onu... (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Ve bakın, ne oldu, biliyor musunuz - ben, her gün Anadolu'nun başka bir yerine gidiyorum - her gittiğim ilde esnaf temsilcileri bana geliyorlar, dertlerini anlatıyorlar; ek vergi ödeyemediği için, sadece Balıkesir merkezinde 500 esnaf işyerini kapatmış. Bütün Türkiye'de, Bağ-Kur primini ödeyemediği için hapse mahkûm olan, 10 gün fiks tarifeli hapse mahkûm olan 30 binden fazla esnaf olduğunu biliyor musunuz? Velhâsıl, esnaf da size güvenmiyor.

Peki, bir şey soracağım, düne kadarki ortağınız Cumhuriyet Halk Partisi size güveniyor mu?

Sayın Baykal, 20 Eylülde gazeteye demeç vermiş; Başbakan için şöyle diyor: "Sizin, bunları aşacağınız konusunda bir umut görmüyorum; bir irade eksikliği, takat eksikliği görüyorum. Yanlış politikalarınız sonucu, İktidar, gizli bir koalisyona tes-

lim edilmiş; memleketi bu gizli koalisyon yönetiyor; devlet bunlara teslim edilmiş.” Bunu, biz söylemiyoruz, düne kadarki Koalisyon ortağınız söylüyor, onun Sayın Başkanı söylüyor.

AHMET SAYIN (Burdur) - Daha önce neredeymiş?

A. MESUT YILMAZ (Devamla) - Onu, ona soracaksınız...

AHMET SAYIN (Burdur) - Sen kendin söylüyorsun...

A. MESUT YILMAZ (Devamla) - Yahu, beni konuşturmayın, size, sizin partiniz bile güvenmiyor, sizin milletvekilleriniz bile güvenmiyor. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

İRFETTİN AKAR (Muğla) - Size sürpriz yapacağız, sürpriz...

A. MESUT YILMAZ (Devamla) - Değerli milletvekilleri, bu Hükümet Programını, böyle, ciddiye alıp da uzun uzun eleştirmek, bence, abesle iştigaldir. Bu Hükümet Programını, böyle, ciddiye alıp eleştirmek demek, bunu hazırlayan Hükümete, hiç de hak etmediği bir iltifat yapmak demektir; çünkü bu Hükümet Programının eleştirilecek tarafı bile yoktur.

İRFETTİN AKAR (Muğla) - Niye konuşuyorsunuz o zaman...

A. MESUT YILMAZ (Devamla) - Bu kadar senedir, 50 tane hükümet gelmiş geçmiş Türkiye’de, bu da 51’incisi. 51 tane hükümetin hükümet programına bakın, bunun kadar içeriksiz, bunun kadar tutarsız, bunun kadar güven verici olmayan bir hükümet programı göremezsiniz.

AHMET SAYIN (Burdur) - Ne yapalım anlayamadıysanız.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, bu Hükümet, bundan ikibuçuk sene önce, 30 Haziran 1993 tarihinde, yine, bu Meclisin huzuruna geldi, bir Hükümet Programı sundu; İşte, burada... Bu Hükümet Programının kapağı beyazdı. Sayın Çiller dedi ki, ben, geçmişimi inkâr ediyorum; ben, 1991’den beri bu Hükümet içerisindeki ortak sorumluluğumu inkâr ediyorum, beyaz sayfa açıyorum. İşte size beyaz sayfa; beyaz bir hükümet programı; 1993 Haziran... Şimdi, aradan ikibuçuk sene geçti. Bu gelen Hükümet Programının kapağı kırmızıdır. Bundaki vaatlerin hiçbirinin gerçekleşmemesinden Hükümet Programı bile utanmıştır, yüzü kızarmıştır! (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Ve Anavatan Partisi olarak, bizim bu Hükümete oyumuz, işte bu Hükümet Programının kapağının rengi gibi olacaktır.

İRFETTİN AKAR (Muğla) - O, Türk Bayrağının rengi.

AHMET SAYIN (Burdur) - Türk Bayrağının rengi.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, bu Hükümet Programının üzerinde fazla duramam; ama şunları da söylemeden geçemem.

Bakın, isterseniz okuyun, bu Hükümet Programında aile yoktur, bu Hükümet Programında gençler yoktur, bu Hükümet Programında kadınlar yoktur, bu Hükümet Programında özürllüler yoktur, bu Hükümet Programında işsizler yoktur; kısacası, bu Hükümet Programında insan yoktur. (ANAP sıralarından alkışlar)

İRFETTİN AKAR (Muğla) - Bu Hükümet Programı çözüm programıdır.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) - Belki inanmayacaksınız, açın bakın, bütün sayfalarına bakın; 1960'lardan beri Meclise gelen hükümet programları içerisinde, içinde GAP olmayan, GAP sözü geçmeyen ilk Hükümet Programı budur. GAP, yok içerisinde. Türkiye'nin, cumhuriyet tarihinde yürüttüğü en büyük proje, bizi çağdaş dünyaya taşıyacak olan proje, bu Programda unutulmuştur.

Bu Programın içerisinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti yok! "Kıbrıs Türk tarafı" diyorlar... Şimdi, soruyorum; aceleyle gelmiş olabilir, bunu bürokratlar hazırlamış olabilir; ama hiçbir bakan bu Programı gözden geçirmedi mi? Yoksa, bu Program, Türk Hükümetinin Programı değil de, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetini resmen tanımayan başka bir hükümetin programı mı? *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Bu Program, bir yerde, teşekkür ilanına benziyor. İçinde Sayın Demirel'e teşekkür var, Aliyev'e teşekkür var, Shevardnadze'ye teşekkür var, Clinton'a teşekkür var, eski bakanlara teşekkür var...

AHMET SAYIN (Burdur) - Seni eksik bırakmış!

A. MESUT YILMAZ (Devamla) - Tabii, onu söyleyeceğim zaten.

Sayın Başbakan diyor ki; aynen şöyle: "Görev alan her arkadaşım, üstün bir feragat duygusuyla çalışmıştır - eski bakanları kastediyor - hepsine teşekkür ediyorum." Bakın, doğrudur; o kadar feragatle çalışmışlardır ki, Bakanlar Kurulu toplantılarına katılmaktan bile feragat etmişlerdir. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Bu yüzden, üç ay, Bakanlar Kurulunun toplanmadığı olmuştur.

Şimdi, bakın, bu teşekkürün, aslında, o şahısların hiçbirine değil, bu teşekkürün bu Meclise edilmesi lazımdı; bu Anayasa değişikliğini gerçekleştirdiği için, özelleştirmede, bu Hükümetin yetişmeyen sayısına dışarıdan destek verdiği için, Özelleştirme Kanununu çıkardığımız için, asıl bize teşekkür etmesi gerekirdi.

İRFETTİN AKAR (Muğla) - Siz, özelleştirmede yoktunuz ki!

A. MESUT YILMAZ (Devamla) - Ama Sayın Başbakan tam tersini yapmış "bütün engellemelere rağmen çıkardığımız Özelleştirme Yasası" diyor... Kusura bakmayın; ama buna nankörlük derler.

Şimdi, değerli milletvekilleri, dikkat ettim, Başbakan bu Programı okurken birçok bölümü atladı. Aslında, hükümet programları, Mecliste okunduğu şekliyle geçerlidir; burada okunmayan metin muteber değil.

AHMET SAYIN (Burdur) - Kalanı siz okursunuz...

A. MESUT YILMAZ (Devamla) - Sayın Başbakan, çok önemli bazı bölümleri de atladı. Mesela, sosyal güvenlikle ilgili bölümü hiç okumadı. Yani, bu Hükümetin, sosyal güvenlikle ilgili, bu Programda Meclise hiçbir taahhüdü yok.

Değerli arkadaşlarım, bugün, sosyal güvenlik kurumlarının toplam açığı, Başbakanın devamlı şikâyet ettiği toplam KİT açıklarına yaklaşımıştır. 1991'de beş kuruş açığı yoktu sosyal güvenlik kuruluşlarının; dört sene sonra bugün geldiğimiz noktada, üç sosyal güvenlik kuruluşunun toplam açığı; yani, Hazineden kaynak

transferi ihtiyacı, KİT açığına yaklaştırmıştır. Bütün KİT'leri özelleştirseniz; bir ay içerisinde, Türkiye'deki bütün KİT'leri özelleştirseniz, sosyal güvenlik kurumlarının bu finans yapısı, tek başına enflasyonu besleyen bir kaynak olmaya devam edecektir. Bu kafayla, enflasyonu önlemek mümkün değildir. Sosyal güvenlik sistemini rasyonalize etmeden, o açıkları kapatmadan, Türkiye'de enflasyonu önleyebilmek mümkün değildir; ama Başbakanın bu konuda söylediği hiçbir şey yoktur.

Burada, birtakım projeleri sıralamışlar; yap-işlet-devret modeline göre yapılacak projeleri, sanki kamu yatırıymış gibi, Hükümet bunları finanse ediyormuş gibi, Programın içerisinde sıralamışlar. Henüz daha projesi bile ihale edilmemiş olan, yani projesinin dahi ihalesi yapılmamış olan yatırımları “yapıyoruz” diye Programa yazmışlar. Açın, bakın şu beyaz Programı - 1993 Programını - burada hangi yatırımlar varsa, bu Programda da aynı yatırımlar var; ama ikibuçuk senede, daha, temel atma değil, projesi bile ihale edilmemiş.

Bakın, iddia ediyorum - eğer, yanılıyorsam, Hükümet gelir, buradan cevap verir; Başbakan yok; ama herhalde bir vekili gelecek - dört sene zarfında, bu Koalisyon Hükümetinin Meclise gösterebileceği “işte, temelini attım, hizmete açtım; başladım, bitirdim” diye övünebileceği bir tek yatırım projesi yoktur! (ANAP sıralarından alkışlar)

78 trilyon lira bıraktığımız iç borcu, bu sene sonunda 1,6 katrilyona, yani 20 katına çıkarmışsınız; 48 milyar dolar bıraktığımız dış borcu, 72 milyar dolara çıkarmışsınız.

AHMET SAYIN (Burdur) - Peki, sen kaçla aldın, kaçla çıkardın?

A. MESUT YILMAZ (Devamla) - Ama bakın, bu kadar artışa karşılık, 20 katı artışa karşılık, gösterebileceğiniz bir tane yatırım yok, bir tane ulusal yatırım yok. Hani, bir hikâye vardır; eğer, eti kedi yediyse, kedi nerede; eğer, kedi yemediyse, et nerede?

AHMET SAYIN (Burdur) - Siz söyleyin?

A. MESUT YILMAZ (Devamla) - Bu parayı, sadece bütçe açıklarının finansmanı için kullandınız; hiçbir yatırım yapmadınız. Dört seneden beri, ülkenin kaynaklarını, sadece bugünkü Türkiye'nin değil, yarınki Türkiye'nin, on sene sonraki Türkiye'nin kaynaklarını, açıkları kapatmak için ödediniz. Bir tek yatırım finanse etmediniz. Şimdi, Hükümet, Hükümet Programında, çıkmış diyor ki, “17 bin megavat olarak devraldığımız elektrik enerjisindeki kurulu güç kapasitesini 21 bin megavata çıkardık...”

Değerli arkadaşlarım, bu, bir aldatmacadır...

AHMET SAYIN (Burdur) - Siz, sekiz senede ne yaptınız acaba?

A. MESUT YILMAZ (Devamla) - Bakın, sekiz senede ne yaptık; enerjiye gelmişken, onu anlatayım: Biz, elektrik enerjisindeki kurulu güç kapasitesini sekiz senede toplam yüzde 148 artırdık. Sekiz yıla bölerseniz, her sene ortalama yüzde 16 artırmışız. Koalisyon Hükümeti gelmiş, 1992 yılındaki artış oranı yüzde 7,5; 1993 yılındaki artış oranı yüzde 7,5; geçen seneki artış oranı yüzde 2,5.

Her çıkışında söylüyorum, Türkiye'nin en önemli meselesi budur, bir sene sonra Türkiye karanlığa mahkûmdur; bu Hükümet değil, hangi hükümet gelse, bunu değiştirmeye gücü yetmez; çünkü enerji yatırımı, bugün başlatıp yarın hizmete sokacağınız yatırım değildir; enerji yatırımı, asgarî üç sene, dört sene gerektiren yatırımdır. Dört seneden beri bir tane yatırım yapmamışsınız. O dediğiniz 4 bin megavatlık kurulu güç artışının 2.400 megavatı, bizim yüzde 90 tamamlayıp devrettiğimiz Atatürk Barajının hidroelektrik santralından geliyor; bizim devrettiğimiz, bitmek üzere olan santralların tamamlanmasından geliyor.

AHMET SAYIN (Burdur) - Siz mi başlattınız?

A. MESUT YILMAZ (Devamla) - Başladığınız bir tek yatırım yok. Anavatan İktidarının, 1990 yılında Türkiye'de yaptığı enerji yatırımının toplamı 750 milyon dolardır. Geçen sene, yani 1994'te Türkiye'de yapılan toplam enerji yatırımı 58 milyon dolardır.

Beyler, rakamları söylüyorum; demagojiyle kaybedecek zamanımız yok. Siz, bana laf atarak, iki sene sonraki Türkiye'yi aydınlatamazsınız. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Şimdi, bu Hükümet Programına beş tane öncelikli hedef konulmuş. Sayın Başbakan diyor ki "bu Programa biz, beş tane öncelikli hedef koyduk." Neymiş öncelikli hedefler; terörle mücadele içte ve dışta kararlılıkla sürecekmiş...

Değerli arkadaşlarım, eğer, ben yanlış hatırlıyorsam, beni lütfen düzeltin; Sayın Başbakan, her fırsatta çıkıp, terör bitti, şimdi sıra ekonomide demiyor muydu? Şimdi, bu Programda ikrar ediliyor ki, terör filan bitmemiş. Aslında, terörün bitmediğini kabul etmesi dahi, bu Programın bir olumlu yönüdür. Ama bakın, bu konuda söyleyeceğim daha önemli bir şey var. Türkiye'de - bu ülkede - on seneden beri terörle mücadele ediliyor. Bu alanda çalışan insanlar var, bu alanda hayatını kaybeden insanlar var, sakat kalan insanlar var; onların hepsine hepsine şükran borçluyuz; Meclis olarak, Anavatan Partisi olarak hepsine şükran borçluyuz. Terörle mücadelenin, bu memlekette, başarılı olduğu zamanlar oldu, daha az başarılı olduğu zamanlar oldu.

Değerli arkadaşlarım, bu konu öyle bir konudur ki, her gelen hükümet, bu meseleyi kendi meselesi olarak görmeden, tıpkı bir duvar erer gibi, tuğlanın üstüne tuğla koymak zorundadır. Bu meselede yapılacak en büyük yanlış, terörle mücadelede yapılacak en büyük yanlış, bu meseleyi şahsî mesele olarak görmektir, iç politika istismar konusu olarak görmektir. Çünkü bunu yaptığınız zaman, bu meselede Meclisin genel desteğini arkanızda bulamazsınız, öbür partileri bu uzlaşmadan itersiniz. Sayın Başbakan, bunu çok kötü yapmıştır, çok çirkin yapmıştır. Geçen sene, yerel seçimlerde, bütün seçim kampanyasını terörle mücadelenin üzerine oturtmuştur. Oraya bakarsanız, o kampanyaya bakarsanız, sanki Meclisteki bütün siyasî partiler terörle mücadeleye karşıdır, sanki terörle mücadelenin tek sahibi Sayın Başbakanın kendisidir.

Değerli arkadaşlarım, maalesef, millete bu yalanlar söylenirken, millet bu şekilde aldatılmaya çalışılırken, bu Hükümetin döneminde, terör - bölücü terör - ilk defa olarak uluslararası nitelik kazanmıştır. Bölücüler, neredeyse, yanı başımızda,

burnumuzun dibinde devlet kuracak hale gelmişlerdir. Terör, güneydoğudan bütün Türkiye'ye yayılmıştır, bütün illerimize kaymıştır. Coğrafi olarak terörün cephesi genişlemiştir. Ekonomik ve sosyal olarak terörle mücadelede uygulanan bir tek tedbir bile yoktur.

Şimdi, bakın, Sayın Başbakan bu Hükümet Programında diyor ki: "50'nci Hükümet kurulduğu zaman, terör, güneydoğuyu kan gölüne çevirmişti." Böyle bir ifadeyi Sayın Başbakanın kullanması yanlıştır, böyle bir ifadenin Hükümet Programına girmesi yanlıştır; çünkü 49'uncu Hükümette, Sayın Başbakan, Bakan olarak yer alıyor, ortak sorumluluk taşıyor. Ben, hiçbir zaman, terörün 50'nci Hükümetin kurulduğu günlerde azmış olmasını, Sayın Demirel'in - Sayın Cumhurbaşkanımızın - başkanlığındaki ondan önceki Hükümetin sorumluluğuna yüklememim. Sayın Başbakan, bunu yapmıştır; ama bunu yaparken haksızdır.

Söylediği şey şudur: "1984'ten, yani terörün başladığı ilk günlerden Ekim 1995 başına kadar - bu ayın başına kadar - Türkiye'de toplam 22.892 terörist ele geçirildi." Bu, Hükümet Programında yazıyor; yani, terörle mücadelenin başarı ölçüsü olarak Başbakanın verdiği rakamdır.

Değerli arkadaşlarım, bu Meclisin açılışında, bu ayın başında, Cumhurbaşkanını da bu kürsüden bir konuşma yaptı. Cumhurbaşkanının konuşmasında da aynen şöyle deniyor: "Aynı dönemde, yani 1984'ten Ekim 1995 başına kadar, toplam 19.034 terörist ele geçirildi." Aradaki 4 bin farkın ne olduğu belli değil. Başbakan ile Cumhurbaşkanının söylediği terörist rakamları arasında 4 bin fark var; ama bu da o kadar önemli değil. Yani, Meclise ya Cumhurbaşkanı yanlış bilgi veriyor ya Başbakan yanlış bilgi veriyor. İkisi de bilgiyi aynı yerden alıyor. Herhalde, ikisi de, ayrı emniyet biriminden bilgi almıyorlar, ayrı bakanlıktan bilgi almıyorlar. Verdikleri rakamlar arasında 4 bin fark var; ama daha önemlisi şu: Başbakan "bu yakalanan 22.892 teröristin 16.800 tanesi son Hükümet zamanında ele geçirildi" diyor; yani, 1993 Haziranında kurulan 50'nci Hükümet zamanında ele geçirildi diyor. Ben gayet iyi hatırlıyorum, Sayın Cumhurbaşkanımız, Başbakan olarak bu kürsüden terörle ilgili konuştuğu zaman, Türkiye'deki toplam terörist sayısını 5 bin olarak vermişti. Sayın Çiller, Başbakan olduktan iki ay sonra, Ağustos 1993'te "Ulusa Sesleniş" konuşmasında, Türkiye'deki toplam terörist sayısını 9 ilâ 10 bin olarak vermiştir. 1993 yılı başında Türkiye'de, Başbakanın deyimiyle 9 bin tane, Cumhurbaşkanının ifadesiyle 5 bin tane terörist varsa, ele geçen bu 16.800 terörist nereden gelmiştir? Soru budur. Bugün, Türkiye'de herhalde terörist olmadığını düşünmüyorsunuz... Rakamı tam bilmiyorum, belki 10 bin tane, belki 15 bin tane; ama bugün de terörist var.

O zaman, değerli arkadaşlarım, bu terörle mücadele politikasını yeniden gözden geçirmeye mecburuz. Demek ki, bu mücadele, Türkiye'de terörist sayısını azaltmıyor; tam tersine, terörist üretmeye yarıyor, terörist sayısını artırmaya yarıyor. İşte, benim söylemek istediğim yanlış buradadır. Eğer, siz, güvenlik nedeniyle köylerinden sökülüp gönderilen insanların yeniden iskân edilmelerine devlet olarak sahip çıkmazsanız, onları kaderleriyle baş başa bırakırsanız, bölgedeki yatırımların durmasına seyirci kalırsanız, güneydoğudaki ekonomik aktivitenin sifıra inmesine seyirci kalırsanız, neticede, mücadele ettiğiniz teröristlerin sayısının katlanmasını

önleyemezsiniz; yakaladığınızı, öldürdüğünüz her teröristin karşılığında üç misli, dört misli artar o teröristler.

Devletin bütün kaynaklarını böyle anlamsız bir mücadele için kullanıyorsunuz. Ben size diyorum ki, ekonomik, sosyal, psikolojik boyutları olmadan, terörle mücadelenin başarıya ulaşması mümkün değildir. Bu Hükümet zamanında bu boyutların hepsi ihmal edilmiştir. Eğer, Anavatan İktidarı, Güneydoğu Anadolu’yu Türkiye’nin en öncelikli kalkınma bölgesi ilan etmişse, o bölgedeki her köye altyapı yatırımı götürmüşse, bu, sadece, oraya altyapı götürme konusundaki devlet sorumluluğumuzdan değil; aynı zamanda, terörle mücadelede bu faktörün önemini bilmiş olmamızdan kaynaklanıyordu.

Değerli arkadaşlarım, Sayın Başbakan, ikibuçuk sene zarfında “bugün bitti, yarın bitti” dediği, eski Genelkurmay Başkanının “işte bu baharda bitecek” dediği; ama hâlâ bitmemiş olan; tersine, Sivas’a, İstanbul’a, Mersin’e kadar uzanmış olan terörü, önümüzdeki seçime giderken, şu üç dört ayda bitireceğine inanmamızı istiyor. Kusura bakmayın, biz inanmıyoruz; siz inanıyor musunuz?

Sayın Başbakanın öncelikli konu olarak gördüğü bir başka mesele daha var. “Terörden zarar gören doğu ve güneydoğu bölgelerimiz ve yörede yaşayan vatandaşlarımız kucaklanacaktır.” Program aynen böyle diyor.

Değerli arkadaşlarım, bu insanlar, dünden, bugünden beri evsiz kalmadılar; bu insanlar, yıllardan beri bu sefaleti çekiyorlar. Ben, her kürsüye geldiğimde bunu söylüyorum. Şimdi, bu insanları kucaklamak için, ille seçimin yaklaşmış olması mı lazım, ille güvenoyu almak mı lazım? Gene de, bu vesileyle bile olsa, siyasî oportünizmle bile olsa, bu Hükümetin o vatandaşlarımızı kucaklamaya karar vermiş olmasını memnuniyetle karşılıyorum. Aslında, o vatandaşlarımız, Hükümetin terörle mücadeledeki yanlış politikasının bedelini ödemektedirler. Her zaman söylüyorum, güneydoğuya gittiğim zaman da söylüyorum; devlet, güvenlik nedeniyle, köy boşaltabilir, şehirleri de boşaltabilir; ama bunu yaptığı zaman, devletin, bir planının, bir programının olması lazım, bunun altyapısının oluşturulması lazım; evinden, mezasından ayrılan vatandaşlara, devletin, başını sokacakları bir dam bulması lazım. Bakın, dört yıldan beri Güneydoğu Anadolu’da kaç tane Dinar depremi yaşandı, kaç tane Erzincan depremi yaşandı... Ama devletin, evsiz barksız bıraktığı insanlara sahip çıkması için mutlaka deprem mi olması lazım? Bunları, dört yıl boyunca görmezlikten geleceksiniz; şimdi, seçime birkaç ay kala onları kucaklamaya kalkacaksınız... O insanlar size inanmazlar.

Sayın Başbakan, Programda, son otuziki yılın en büyük başarısının Gümrük Birliği Antlaşması olduğunu söyledi.

Değerli arkadaşlarım, bu Program, herhalde birkaç kişinin elinden çıkmış; çünkü Programın bir yerinde, söylediğim bu ifade var; deniliyor ki, otuziki yılda elde edilen en büyük başarıdır. Programın başka bir yerine geçiyorsunuz “gümrük birliği yasal bir zorunluluktur; en geç bu senenin sonunda mutlaka yürürlüğe girmelidir” deniliyor. Ee, bu ne perhizdir, bu ne lahana turşusudur. Eğer yasal bir zorunluluksa, zaten takvime bağlanmışsa, o zaman, başarı bunun neresindedir? Sayın Başbakan haksızlık ediyor, kendisinden önceki bütün hükümetlere haksızlık ediyor. Sade-

ce otuziki yıldan beri değil, Demokrat Parti döneminden beri Türkiye'deki bütün hükümetler, Avrupa'yla bütünleşme yönünde gayret göstermişlerdir; hepsi çaba harcamıştır. 1958 yılında rahmetli Menderes'in, Fatin Rüştü Zorlu'nun gayretleri olmasaydı, Türkiye, Avrupa Birliğiyle, bugün, bu noktaya gelemezdi. 1963 Antlaşmasını yapan hükümetin, 1973 Protokolünü imzalayan hükümetin; hepsinin bunda dahli var, hepsinin bunda katkısı var; ama değerli arkadaşlarım, herhalde kabul edersiniz ki, burada, hiç küçümsenmeyecek olan bir katkı, Anavatan İktidarının katkısıdır. Neden Anavatan İktidarının katkısıdır; çünkü Anavatan İktidarı, 1983 yılından sonra, Türkiye'nin Avrupa'yla bütünleşmesinin altyapısını hazırlamış; Türkiye'deki ekonomik sistemi tümüyle yenilemiş, yeniden yapılandırmış; bununla kalmamış, gitmiş, 1986 yılında, Avrupa Birliğine tam üyelik müracaatını yapmış... Sonra, Sayın Başbakan, 1993 yılında hükümetin başına gelmiş, Türkiye'nin Avrupa'yla entegrasyonunu - herhalde reklamcılar demişler ki, bu, çok iyi bir konudur - şimdi, şahsî meselesi gibi bize tanıtmaya çalışıyor; bizi, gümrük birliğine karşı göstermeye çalışıyor "ben olmazsam gümrük birliği olmaz" demeye getiriyor.

Şimdi, değerli arkadaşlarım, bakın, Sayın Başbakanın gümrük birliğiyle ilgili bu tutumu, gümrük birliğinin önündeki en önemli engeldir, Türkiye'nin Batı'yla bütünleşmesinin önündeki engeldir; çünkü Sayın Başbakan, sabırsızlık göstermiştir "gümrük birliği ya olacak ya olacak" demiştir; müzakereler devam ederken söylemiştir. Sizin bürokratlarınız, sizin bakanlarınız, gümrük birliği için Avrupa Birliğiyle oturmuşlar şartları görüşüyorlar; ülkenizin durumu, öyle, matah değil, Avrupa'nın en yüksek enflasyonu sizde, dünyada üçüncü sıradasınız enflasyonda; işsizlik yüzde 20'yi geçmiş; ekonominiz felaket bir durumda; bu durumda siz, gümrük birliğine girmek istiyorsunuz, bunun için müzakere ediyorsunuz muhataplarınızla; Sayın Başbakan çıkıyor, sadece iç politika uğruna "gümrük birliği ya olacak ya olacak" diyor. Evet, gümrük birliği olur; Sayın Başbakan böyle derse de olur; ama Sayın Başbakan böyle yanlış bir söz söylerse, o gümrük birliği bizim menfaatlerimize uygun olmaz, Batı'nın şartlarına göre olur; bugün yaşadığımız hadise budur.

Size, bakın, bir rakam vereceğim: Biz, Türkiye olarak, tam üye olmadan gümrük birliğine girecek olan ilk ülkeyiz; yani, gümrük birliğine gireceğiz, tam üye olup olmayacağımız belli değil. Başbakan diyor ki, tam üye olacağız; Hükümet Programına da öyle yazmış; ama bunu Batı'da söyleyen yok, Avrupa Birliğinde bunu söyleyen yok; bunu, biz söylüyoruz. Tam üyelik için hiçbir perspektifimiz yok. Bu vaziyette gümrük birliğine giriyoruz ve önümüzdeki beş yıl içerisinde gümrük birliğine uyum sağlayabilmemiz için; yani, şu felaket ekonomik tabloda gümrük birliğini başara bilmemiz için, ondan, fazla zarar görmememiz için, ekonomimizin tümüyle yıkılmaması için, bize uyum yardımı olarak Batı'nın verdiği, Avrupa Birliğinin beş yılda verdiği toplam miktar 2,5 milyar dolardır; bize diyorlar ki, sana 2,5 milyar dolar yardım yapacağım, sen gümrük birliğine gireceksin ve benimle rekabet edeceksin!

Değerli arkadaşlarım, yanibaşımızda Yunanistan var. Türkiye'nin nüfusu 60 milyon, Yunanistan'ın nüfusu ise 8,5 milyondur. Yunanistan, önce tam üye olmuştur, tam üye olduktan sonra gümrük birliğine girmiştir; gümrük birliğine girmek için ek süre almıştır, çeşitli sektörlerde geçiş süresi almıştır. Bu şartlarla, bizden çok daha iyi şartlarla, Avrupa Birliğinin, Yunanistan'a, gümrük birliğine uyum için

yaptığı yardım 15,5 milyar dolardır. Şimdi, 8,5 milyon nüfuslu Yunanistan’a, bütün diğer avantajların yanında, 15,5 milyar dolar yardım yapılırken, 60 milyon nüfuslu Türkiye’ye, hiçbir avantaj sağlamadan - üstelik birtakım siyasi şartlara da bağlanmış olarak - sadece 2,5 milyar dolar yardım almayı başarı sayıyorsanız, bu başarı, sizin başarınızdır! (ANAP sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlarım, Başbakan, gümrük birliğini şahsi meselesi olarak görüyor; demeye getiriyor ki, ben Başbakan olmazsam gümrük birliği olmaz! Ben de soruyorum; bu Avrupalılar, gümrük birliğine, Sayın Çiller’i mi alacaklar, Türkiye’yi mi alacaklar? (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Yoksa benim bilmediğim, Avrupa Birliğinin bize empoze ettiği bir şart mı var “Başınızda, mutlaka Çiller Başbakan olursa sizi alacağız Avrupa Birliğine” diye!

Evet, Sayın Başbakanın, bu meseleyi, terörle mücadele meselesi gibi, iç politika amacıyla şahsi meselesi olarak görmesi, Türkiye’nin Batı ile entegrasyonuna zarar vermiştir, gümrük birliğine zarar vermiştir.

Açıkça söylüyorum; Türkiye, böyle bir azınlık hükümetiyle gümrük birliğine falan giremez. Türkiye’yi gümrük birliğine sokacak olan hükümet, en geniş tabanlı hükümettir, en geniş desteğe sahip olan, en geniş millet desteğine sahip olan hükümettir.

NECMİ HOŞVER (Bolu) - Var mı öyle bir hükümet! Milleti kandırmayın!

A. MESUT YILMAZ (Devamla) - Ona da geleceğim.

Sayın Başbakan, gümrük birliğinin en önemli mesele olduğunu söylüyor; kendi kendine bunu misyon edinmiş “en önemli misyonum budur” diyor. Peki, o zaman sormazlar mı adama; geldin, bu Meclisten yetki kanunu aldın; bugüne kadar o uyum düzenlemelerini niye yapmadın? Avrupa Birliğinin gümrük koduna uygun gümrük kanun tasarısını bile daha getirmediler. Şunun şurasında iki ayımız kalmış gümrük birliğine girmek için; daha, hiçbir uyum düzenlemesi tamamlanmamış, gerekli kuruluşlar oluşturulmamış, yasal düzenlemeler yapılmamış. Yani, reklamcılarının aklına uyacaksınız, bu mesele benim meselemdir, bu mesele benimle olur, bu mesele şöyle önemlidir diye millete akıl satacaksınız; ama mutfağa geçip, onun gerçekleşmesi için gerekli olan işlerin hiçbirini yapmayacaksınız! Bu Meclis size yetki verdi beyler; yetki kanunu verdi, yetki kanunu çıkardı bu Meclis; dedi ki, bu düzenlemeleri bir an önce yap; bugüne kadar hâlâ yapmadınız, Meclise bile getirmediğiniz. Şimdi, sizin, gümrük birliğini öncelikli konu olarak gördüğünüze inanılabilir mi; bu konudaki samimiyetinize güvenilebilir mi?

Yine, Hükümet Programında bir ibare var; deniliyor ki “yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın refahlarını ve sosyal haklarını korumak en öncelikli görevimizdir.” O zaman, şu Gümrük Birliği Antlaşmasını yaparken, gümrük birliği müzakerelerini yaparken, hiç olmazsa, Avrupa Birliği ülkelerinde yaşayan 3 milyona yakın vatandaşımız için, serbest dolaşım hakkını alamaz mıydınız?

Bir başka mesele daha var, tıpkı Gümrük Birliği gibi... Bakın, tekrar söylüyorum, gümrük birliğine karşı falan değiliz; bütün yanlışlarına rağmen, gümrük birliği konusunda sarf edilen bütün gayretlere desteğiz. Tıpkı, o yetki kanununa destek

olduğumuz gibi, bundan sonra gümrük birliği için atılacak bütün adımlara da destek olacağız; ama değerli arkadaşlarım, bu desteğimizin, her halde çok makul, her muhalefetten beklenecek bir şartı var: Bu meseleyi, şahsî mesele olarak görmemeniz lazım; bu meseleyi, Sayın Çiller'in, kendi meselesi olarak görmemesi lazım; bu meseleyi, bir iç politika polemîği haline getirmemesi lazım.

Yarın başka hükümetler gelir, gümrük birliği onların zamanında olur. Önemli olan, o hükümetlerin bu anlaşmaya imza atması değil; önemli olan, Türkiye'nin, gümrük birliğine en iyi şartlarda girmesidir; tekrar ediyorum, en iyi şartlarda girmesidir. Eğer, benim yedide birim kadar nüfusa sahip olan Yunanistan, benim aldığımın 7 misli yardımıyla Avrupa Birliğiyle gümrük birliği anlaşması yapmışsa, o zaman, Türkiye, kozlarını iyi kullanamamış demektir; bu Hükümet, Türkiye'nin menfaatlerini koruyamamış demektir. Hele hele, buna, hiç alakası olmayan birtakım siyasî şartları bağlamışlarsa - şurada şunu yapacaksın, şu kanunu değiştireceksin, gibi - bu Meclisin takdirinde olan hususları, bize, gümrük birliğine bir önşart olarak empoze etmeye kalkışmışlarsa, o zaman, bunu kabul etmek mümkün değil; bununla övünmek mümkün değil.

Bir de, petrol boru hattı meselesi var. Bu konudaki gayretlerinden dolayı da, Hükümete müteşekkirimiz; baştan onu söyleyeyim. Ama şimdi, yanlış yapıp da kendi kendimizi aldatmayalım. Petrol boru hattında bizim tezimiz neydi: Hazar petrol-lerinin Akdenize taşınmasıydı; öyle mi... (ANAP sıralarından "öyle" sesleri) Bunun için de, çok haklı bir gerekçemiz vardı; neydi o gerekçe: Dedik ki "Boğazlar, tanker trafiğine kapatılmalı." Hazar petrol-lerinin devreye girmesiyle artacak olan tanker taşımacılığının Boğazlardan yapılmasının getirdiği olağanüstü riskler var; çevresel riskler var, sağlık riskleri var, infilak riskleri var, çok büyük riskler var. Çok haklıyız burada; ama şimdi olan hadise nedir; olan hadise, Bakü'den, bir Novorossisk'e, bir de Gürcistan'ın Supsa Limanına kadar iki boru hattının döşenmesi kararıdır; konsorsiyumda alınan, Azerbaycan'da onaylanan karar budur. Bakü-Novorossisk hattının kapasitesi 9 milyon ton/yıldır; Supsa hattının kapasitesi 6 milyon ton/yıldır; toplam kapasite 15 milyon ton/yıldır. Raporları okursanız, anlaşmaların eklerini okursanız, basit bir tevsiyle, güç artırımıyla, bu kapasite iki katına çıkabilir; yani, eşzamanlı olarak başlayacak bu iki boru hattının taşıyacağı toplam petrol miktarı...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Yılmaz, 5 dakika yeter mi? Buyurun.

A. MESUT YILMAZ (Devamla) - ... 30 milyon tona ulaşacaktır. 6 artı 9, toplam 15 milyon ton; 2 ile çarparsanız, 30 milyon ton eder.

Değerli arkadaşlarım, bakın, burada büyük bir tehlike var. Biz, burada kendi tezimizi öldürüyoruz. 30 milyon ton petrol, eğer, yapılacak olan bu yeni boru hattından taşınacaksa, o zaman, Bakü-Ceyhan hattında taşınacak yeni petrol kalmıyor, orada bir ek kapasite kalmıyor. Adam, yatırımı yaptıktan sonra, yüz milyonlarca dolar harcadıktan sonra, eğer, işlenecek kapasite yoksa milyarlarca dolar harcıyıp da yeni boru hattı yapar mı? Biz, Bakü-Tiflis-Ceyhan boru hattının alternatifini, kendi tezimiz diye getirmişiz; kendi tezimizin alternatifini, bizim tezimiz diye getirmişiz!

Petrol boru hattı Supsa'ya geldi diye bayram yapıyoruz; Başbakan Shevardnadze'ye teşekkür ediyor. Yahu, Supsa, Karadeniz'deki liman değil mi; Supsa'ya gelen petrol orada işlenmeyecek mi, oradan taşınmayacak mı; Novorossisk gibi, Karadeniz'den taşınmayacak mı? Peki, nasıl çıkacak bu açık denizlere; ya Boğazlardan çıkacak ya da Burgaz'dan Dedeağaç'a dönecek yeni bir boru hattıyla çıkacak. O boru hattı projesi, fizibl değil, kârlı değil; zaten, taşıma maliyetlerini de olağanüstü artırıyor. Onun için, aslında öyle bir projenin gerçekleşme olasılığı yok. O zaman ne olacak; Boğazlardan taşınmaya devam edecek. Bizim esas tezimiz neydi; Boğazlardan tanker taşımacılığını engellemek. Tam tersine, siz şimdi, 30 milyon ton petrolü, Boğazlardan taşınacak bir ek kapasite olarak yürürlüğe sokuyorsunuz, devreye sokuyorsunuz ve bunu da, başarı diye, Türk Milletine satmaya çalışıyorsunuz!

Aşağıya bir hat dönecek mi döşenmeyecek mi, ona iki sene sonra karar verilecek. O boru hattı kaç senede yapılır biliyor musunuz; yani, en azından dört beş sene, eğer her şey olumlu gitse, o demin dediğim ekonomik faktörler olumlu sonuç verse dahi, o boru hattının devreye girmesi mümkün değil. Demek ki, en az dört beş sene, bu petrolün tamamı Karadeniz'den taşınacak, tamamı da Boğazlardan taşınacak. Şimdi, Hükümet, gelsin desin ki "hayır, öyle değil."

RASİM ZAİMOĞLU (Giresun) - Yalancı mı?

A. MESUT YILMAZ (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, sonuçta, bu Hükümet bize ne diyor; bu Hükümet, bize, şunu diyor: Çoğunluk hükümeti olarak bozduğum dengeleri, şimdi, azınlık hükümeti olarak düzeltereğim; dört seneden beri yapamadığım işleri - sıralamışlar buraya işleri - şimdi, önümüzdeki şu beş altı ayda yapacağım!

Bakın, dört seneden beri, sağlık sistemine el atmamışlar; yönetimin yeniden yapılanması konusunda bir tek adım atmamışlar. Şimdi, bu Hükümet Programını açıyorsunuz "Devlet yapısını baştan aşağıya değiştirmeye kararlıyız" diyor; şimdi, bu kararlığı alkışlar mısınız, yoksa güler misiniz?

YUSUF NAMOĞLU (İstanbul) - Yalandan kim ölmüş!

A. MESUT YILMAZ (Devamla) - Yapılacaksa, dört seneden beri niye yapmadınız; dört seneden beri yapamadığınız işleri, beş ayda, altı ayda yapacağınıza inanmamızı bizden nasıl bekleyebilirsiniz; böyle bir vaade inanmamızı, güvenoyu vermemizi nasıl isteyebilirsiniz!

Değerli arkadaşlarım, bu millet, dört seneden beri, bu Koalisyon hükümetlerinden, bir şeyler yapmasını bekliyor:

Önce, UDİDEM'i bekledi; yeşil kartı bekledi, çifte anahtarları bekledi; hepsi fos çıktı. Sonra, Sayın Demirel Cumhurbaşkanı oldu; Doğru Yol Partisinin Genel Başkanını seçmesini bekledi.

Sayın Çiller geldi "UDİDEM olmadı, yeni beyaz sayfa açıyorum" dedi; onu bekledi.

Bu arada, koalisyon ortağı sosyal demokratlar, hatırlamıyorum, kaç defa kongre yaptılar, kaç defa genel başkan değiştirdiler; millet, bir de onları bekledi.

Yerel seçimler oldu; bütün sistem durdu; hele şu seçimler bir geçsin denildi; millet, onu bekledi.

5 Nisan kararları açıklandı; şu kararlar bir uygulansın, sonuçlarını bekleyelim denildi; millet, bir de onu bekledi.

Aylarca, Özelleştirme Kanunu çıksın diye bekledi.

470 günden beri, Başbakan, Amerika'daki mal varlığını, topluma taahhüt ettiği gibi, satıp, parasını Türkiye'ye getirsin diye bekliyor. (ANAP sıralarından alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN-Sayın Yılmaz, lütfen...

A. MESUT YILMAZ (Devamla) - Bağlıyorum Sayın Başkan.

Dokuz aydan beri, işçiler, Hükümet kendilerini muhatap alsın; toplu sözleşmemizi yapsın diye bekliyorlar.

Güneydoğudaki insanlar, terör bitsin, bölgemize, ülkemize huzur gelsin diye bekliyorlar. Şimdi, Sayın Çiller, dört sene sonra geliyor, dört seneden beri bekleyen millete "biz, çözüm hükümeti olacağız, sorunları çözeceğiz; biraz daha bekleyin, biraz daha sabredin" diyor!

Değerli arkadaşlarım, vatandaşın, artık, beklemeye falan tahammülü yoktur. Bu milletin zamanı, her günü, her dakikası kıymetlidir ve bu memlekette, daha yapmamız gereken çok işler vardır. Bu ülkenin bütün insanlarına karşı, geleceğimiz olan çocuklarımıza karşı sorumluluklarımız vardır:

Onlara, daha iyi işleyen, vatandaşını sövmeyen, tersine, vatandaşına hizmet eden bir devlet, güvenebilecekleri adil bir yargı sistemi borcumuz var.

Toplumsal barışın, huzurun kalıcı biçimde sağlandığı, insanların geçim derdinin sefalet boyutuna varmadığı, asgarî bir yaşam standardı oluşturma zorunluluğumuz var.

Modern ve verimli eğitim ve sağlık sistemlerini, çağdaş ve herkesi kapsayan bir sosyal güvenlik sistemini kurma ihtiyacımız var.

Sanayide, tarımda, turizmde dev potansiyelleri olan ülkemizi, uluslararası alanda da mutlaka başarılı kılma zorunluluğumuz var.

Değerli arkadaşlarım, Türkiye'nin, bütün bu hedeflere ulaşabilmek için, yeterli insangücü var; Türkiye'nin, yeterli kaynağı var; Türkiye'nin, yeterli dinamizmi var; bilgisi, becerisi var; enerjisi var. Bu ülkenin insanları, dünyanın dört bir yanında, eksi 30 derecede Rusya'nın Sibiryasında, artı 40 derecede Libya'nın çöllerinde çalışıyorlar; günde 10 saat çalışıyorlar...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN-Efendim, lütfen...

SELAHATTİN KARADEMİR (Kahramanmaraş) - Başkan, yeter!

A. MESUT YILMAZ (Devamla) - Bağlıyorum.

... haftada 6 gün çalışıyorlar, 500-600 dolar aylık almak için çalışıyorlar. Çalışkanlığı, atılımcılığı, fedakârlığı, dayanıklılığı tescilli bir millet bu ve bu millet, öyle, Patagonyalı falan değil; burası Türkiye ve bu Hükümet, Türk insanını, Türk Milletini yönetmeye talip.

Bu Hükümetin, bu millete yapacağı bir tek iyilik var; bu büyük dalganın önünde artık daha fazla durmaktan vazgeçmesi lazım.

Değerli arkadaşlarım, bu Hükümet güvenoyu almazsa, dünyanın sonu falan olmaz. Bu Hükümetin, bu Meclisten çıkacak, bir değil, birden fazla alternatifi var. Anavatan Partisi, bu Hükümetin güvenoyu almaması halinde, adil bir seçim sistemi oluşturarak ülkeyi bir an önce salimen seçime götürecektir bir hükümete, her türlü, ama her türlü katkısı sağlamaya hazırdır. (ANAP sıralarından alkışlar)

NECMİHOŞVER (Bolu) - Kiminle?

A. MESUT YILMAZ (Devamla) - Asgarî müştereklerde anlaşmak, siyasetin bir gereğidir; ama bunun için, başta da belirttiğim gibi, saygı ve güven gerekir; dürüstlük, iyi niyet, kararlılık gerekir; milleti aldatmamak gerekir. Anavatan Partisi; bu ilkeleri savunan ve koruyan her kişiyle, her kurumla, her partiyle işbirliği yapmaya hazırdır; bu ilkeleri hiçe sayanlarla da sonuna kadar mücadele etmeye kararlıdır.

Hepinize teşekkür ediyorum; sizleri ve ekranları başındaki vatandaşlarımızı saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkan, hoşgörünüz için teşekkür ediyorum. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, ayakta alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Yılmaz, teşekkür ediyorum.

Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına, Grup Başkanı Sayın Deniz Baykal. (CHP sıralarından ayakta alkışlar)

51'inci Hükümetin Programı üzerinde Partinizin görüşlerini ifade etmek üzere, buyurun. Sürenin tamamını zatiâliniz kullanacaksınız, değil mi efendim?

DENİZ BAYKAL (Antalya) - Evet efendim.

BAŞKAN - Buyurun.

CHP GRUBU ADINA DENİZ BAYKAL (Antalya) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri sevgili vatandaşlarım; hepinizi, Cumhuriyet Halk Partisi adına, kendi adıma, içten sevgilerle, saygılarla selamlıyorum.

Bugün, Türkiye Büyük Millet Meclisinde, kurulması düşünülen bir Azınlık Hükümetinin Programını görüşüyoruz; iki gün sonra da, bu Hükümetin güven oylamasını Türkiye Büyük Millet Meclisinde yapacağız; yani, demek oluyor ki, bir hükümet kuruluşuyla ilgili çalışmaları başlatmış bulunuyoruz. Bu çalışmaların sonucunda, Türkiye Cumhuriyeti, bir azınlık hükümetine sahip olacaktır ya da olmayacaktır. Bundan önce 50 kez yapılmış olan bir işlemi gerçekleştiriyoruz.

Bu çalışmanın, Türkiye Büyük Millet Meclisinde çok büyük bir heyecan, çok büyük bir ilgi yaratmadığı görülüyor; Türkiye Büyük Millet Meclisinin en olağan,

en sıradan çalışmalarından birisini yapıyormuşuz gibi bir görüntü içerisindeyiz; ama bana öyle geliyor ki, bugün, aslında, Türkiye Büyük Millet Meclisi, fevkalade önemli, tarihsel bir çalışmanın içerisine girmiştir. Bugün başlayan ve pazar günü akşam sona erecek olan süreç, Türkiye Büyük Millet Meclisinin, fevkalade önemli, bir olağanüstü çalışma durumunda olduğunu gösterecektir.

Tarihsel bir toplantıyı gerçekleştirmekte olduğumuzu düşünüyorum. Aslında, alacağımız kararın, önümüze getirilmiş olan Hükümet listesi ve Programıyla ilgili bir güvenoylaması olmanın ötesinde bir anlam, ötesinde bir değer taşıdığını düşünüyorum. Bana öyle geliyor ki, Türkiye Büyük Millet Meclisi, içine girdiği bu çalışmayla, çok önemli bir siyaset anlayışını irdeleyecektir, tartışacaktır, değerlendirecektir ve karara bağlayacaktır. Yani, pek sık rastlanmayan, siyasal tarihimiz açısından daima önemle hatırlanacak çok büyük bir görevin üstesinden gelmek üzere, Türkiye Büyük Millet Meclisinin bir çalışma başlattığını düşünüyorum; alacağımız kararın, bir hükümet listesini oylamanın ötesinde bir anlam, bir önem taşıdığını düşünüyorum.

Bir siyaset anlayışını, bir siyaset yaklaşımını, Türkiye Büyük Millet Meclisi, bu çalışmaların sonucunda karara bağlayacaktır; bu, büyük bir olay olacaktır. Bir anlamda, Türkiye Büyük Millet Meclisi, önüne getirilmiş, kotarılmış bir zihniyeti, bir anlayışı, bir modeli; sorumluluğunu üstlenerek, fevkalade şaşırtıcı, ama Türkiye için büyük ufuklar açıcı bir karara bağlayacaktır. Bana öyle geliyor ki, bu müzakere-lerin sonucunda, Türkiye Büyük Millet Meclisi, belli bir siyaset anlayışı tarafından bir onaylama mercii gibi addedilen statüsünü aştığını; yepyeni bir kimlikle, yepyeni bir iradeyle, kendisine ve tarihine yakışan bir anlayışla bir büyük kararı alabilecek çapta bir kurum olduğunu dosta düşmana gösterecektir. *(CHP sıralarından alkışlar)*

Bunun büyük önem taşıdığına inanıyorum. Aslında, bundan önceki aşamalarda ele alınması, çözülmesi gereken bir konuydu bu; ama konu, Türkiye Büyük Millet Meclisinin önüne gelmiştir; artık, görev, Türkiye Büyük Millet Meclisine düşmüştür.

Bir siyaset anlayışı; kurumları, organları, meşru yetkili muhatapları devre dışında tutan, kişisel, keyfî takdirlerle, olupbittilerle siyaset yürüten bir siyaset anlayışı, şimdi, Türkiye Büyük Millet Meclisinin karşısında; Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından değerlendirilecektir.

Değerli arkadaşlarım, bu siyaset anlayışının Türkiye'ye çok ağır bedeller ödettiğini biliyoruz. Ne yazık ki, siyaset; meşru çerçevenin dışına, kurumların, yetkili organların, mercilerin dışına taşmaya, kurumlaşmış çerçevesinin dışında özel ilişkilerle, meşru yetkili organları by-pass eden, devreden çıkaran olupbittilerle uzunca bir süreden beri yürütülüyordu.

Bu üslubun, Türkiye için büyük sıkıntılar doğurduğunu, hepimiz görüyorduk, üzüntüyle izliyorduk. Bu üslup, anayasa hukukunun öngördüğü üslup değildir; bu üslup, Türkiye'nin meşru siyasî kurumsal çerçevesinin öngördüğü üslup değildir; bu, bütün bunların dışında özel yaklaşımlarla yürütülen bir siyaset üslubudur. Bu siyaset üslubu, bugün, Türkiye Büyük Millet Meclisi kayasına çarpacaktır; bunu çok önemli sayıyorum.

Değerli arkadaşlarım, Bakanlar Kurulu aylarca toplanmıyor, toplandığı zaman, göstermelik çalışmaların ötesinde bir karar üretmiyor; Para Kredi Kurulu, Yüksek Planlama Kurulu devre dışıdır, hatta Hükümet devre dışıdır, bakanlar devre dışıdır, müsteşarlar devre dışıdır, meşru yönetim sistemi devre dışıdır; ama kararlar alınıyor, ülke yönetiliyor. Nasıl yönetiliyor, nerede yönetiliyor: Hükümet geri plana inmiştir, konut önplana çıkmıştır. *(CHP ve ANAP sıralarından alkışlar)* Konut, bir anlamda, anayasal bir kavram haline dönüşmeye başlamıştır. Türkiye'nin hukuk sisteminin içinde bu yoktur; Türkiye'nin yönetim sisteminin içinde bu yoktur.

Müdürler genel müdürleri dinlemiyor, genel müdürler bakanları dinlemiyor; nerelerden kaynaklandığı bilinmeyen özel ilişkiler, özel iktidar odakları oluşturuyor ve Türkiye, kim tarafından yönetildiği bilinmeyen bir karmaşa içinde gününü geçiriyor, yönetiliyor. Böyle bir keşmekeşi, Türkiye Büyük millet Meclisinin, eline geçirdiği ilk fırsatta, en doğru şekilde değerlendireceğinden hiç kuşku duymuyorum; şimdi onun zamanı gelmiştir. *(CHP, ANAP ve RP sıralarından alkışlar)*

Değerli arkadaşlarım, siyasi iktidarın kişiselleşme eğilimi içine girmesi, siyaset bilimcilerinin bir yaygın gözlemidir; ama bunun, meşru, hukukî çerçeveyi bir yana iten bir başıboşlukla uygulanmasına, hiçbir rejim müsaade edemez ve Türkiye'de artık el konulması gereken bir noktaya gelindiğinden hiç kuşku duymuyorum.

Değerli arkadaşlarım, bu anlayışımı, bu düşüncemi, hiç kimseye dönük bir kişisel şikâyet anlayışı içinde ifade etmiyorum; benim kişilerle bir ilişkim yok; hiçbir kişinin siyasi yaşamıyla, siyasi hayatıyla ilgili bir mücadele arayışı içinde değilim; Cumhuriyet Halk Partisinin de bakış açısı bu değildir. Biz, bir siyaset üslubuyla hesaplaşmak istiyoruz; bir siyaset üslubunu değiştirmek istiyoruz; herkesi, meşru çerçevenin içine, hak ve yetki sınırlarının bir parçası haline gelmeye çağırarak istiyoruz. *(CHP sıralarından alkışlar)*

Anayasa Mahkemesi bir karar alıyor; Anayasa Mahkemesi kararını, kişisel bir husumet gibi algılayan bir anlayış, Türkiye'yi yönetiyor. Anayasa Mahkemesi, hukukun gereğini yerine getiriyor, onun görevi odur. Ülkeyi yöneten insanların önünde, ülkenin, hukuk sistemimizin, rejimimizin çeşitli kuruluşları, bir pilotun önündeki gösterge tablosu gibidirler. Bir pilotun, nasıl, önündeki gösterge tablosunda kırmızı ışık yanmasına kızması kadar saçma bir şey olamazsa; bir Başbakanın da, bir Anayasa Mahkemesine "bu kararınız Anayasaya aykırıdır" dediği zaman kızması kadar anlamsız bir şey olamaz. *(CHP sıralarından alkışlar)*

Değerli arkadaşlarım, tartışılacaktır, paylaşılacaktır, konuşulacaktır, müzakeredilecektir, hayır denilecektir... Bunu hazmedeceksiniz. Demokrasi budur, demokratik rejim budur. "Ben, öyle uygun gördüm, gereği yapılacaktır..." demokratik rejim içerisinde, kimsenin böyle bir şey söyleme hakkı yoktur. Eğer böyle bir hakla partiler yönetiliyorsa, eğer böyle bir anlayışla hükümetler yönetiliyorsa, o ülkenin, büyük sıkıntılarla karşı karşıya gelmesi kaçınılmaz olur.

Türkiye'de, bu siyaset anlayışını değiştirmek lazım. Herkes sınırına, herkes yetkisinin içine... Başbakan, Başbakanlığını bilecek; Başbakan Yardımcısı, Başbakan Yardımcısı olarak yetkilerine sahip çıkacak; koalisyon, koalisyon gibi işleyecek; "biz karar aldık, uygun gördük; haydi bakalım, siz işinize gidin" demlemeyecek;

genel müdürler, bakanları geçemeyecek; müdürler, genel müdürleri geçemeyecek. (CHP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Değerli arkadaşlarım, Türkiye, düzenli ordu kavramıyla kurulmuştur. Cumhuriyetin temelinde, Kurtuluş Savaşımızın başarısının altında, düzenli ordu anlayışı yatar. Zaferi sağlayan en temel değişim budur.

Şimdi, cumhuriyetin kuruluşundan yetmişiki yıl sonra, tekrar, devlet düzeni içinde derebeyliklerin, iktidar odaklarının, kısa devre yapan özel etkinlik merkezlerinin şekillenmesine göz yuman bir anlayışla hiçbir yere varılamaz.

Değerli arkadaşlarım, işin özünde, temelinde, bu yönetim anlayışı vardır. Türkiye Büyük Millet Meclisinin değerlendireceği, bu yönetim anlayışıdır. Bu yönetim anlayışı, Türkiye’ye çok ağır bedeller ödettirmiştir.

Bakınız, resmî hiyerarşi kaybolunca, hiyerarşi içerisinde özel etkinlik odakları kendisini göstermeye başlayınca, o iktidar odakları, bir süre sonra, kendi üstlerini yönlendirir hale gelme şansını elde ederler. Bir süre sonra, bakarsınız, en etkin noktada bulunanlar, sıradan bir kamu görevlisine boyun eğmiş duruma düşmüşlerdir, yakayı kaptırmışlardır, dosyalar hazırlanmıştır, açıklar paylaşılmıştır ve sözü geçmez bir noktaya siyasî otoritelerin geldiği görülmeye başlanmıştır. (CHP sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlarım, bunlar, bırakınız demokratik rejimi, bir hukuk devleti anlayışını dahi sarsan tablolardır. Bu tablolar, ne yazık ki, rejimimizin bir parçası haline dönüşmeye başlamıştır. Bu tablo, yolsuzluklara açık bir yönetim yapısı ortaya koyar. Bu tablo ortaya çıkınca, artık, yolsuzluklarla mücadele etmek olanaksız hale gelir; çünkü hiyerarşi belli değildir, otorite kimdedir; belli değildir, herkes herkese mecburdur, mahkûmdur. Bu yapı içerisinde, düzen işlemez, yolsuzluklar, çok kolayca alır başını gider, korupsyon, çözülme, bozulma, kirlenme, bütün toplumu ve iktidarı etkisi altına almaya başlar.

Değerli arkadaşlarım, böyle bir yapı, Türkiye’ye çok ciddi sıkıntılar doğurur. Böyle bir anlayış, normal bir koalisyon döneminde de ortaya çıkabilir. Normal bir koalisyon döneminde de böylesine olumsuzluklar kendisini gösterebilir; ama azınlık hükümeti biçiminde bir hükümet oluşumu, bu hastalıklarla, eğer malul olarak ortaya çıkıyorsa, işte, o zaman karşılaşacağımız sorunların çapı, kolay kolay görülemeyecek düzeye çıkar.

Değerli arkadaşlarım, azınlık hükümeti, demokratik rejimin yerleşmiş, kökleşmiş olduğu ülkelerde de, zaman zaman başvurulmuş bir yöntemdir. Azınlık hükümeti, meşru demokratik bir hükümet modelidir. Azınlık hükümeti modelini, prensibinde reddetmenin haklı hiçbir nedeni yoktur; ama demokrasinin yerleşmiş, kökleşmiş olduğu ülkelerde bile, azınlık hükümetleri, meclislere rağmen ortaya çıkmazlar, meclislerle çatışarak ortaya çıkmazlar, meclisin istikrarlı çoğunlukları tarafından kararlılıkla desteklenen hükümetler olarak ortaya çıkarlar. Meclisin kararlı çoğunluğunu karşısına alarak, özel ilişkilerle, şaibeli pazarlıklarla, transferlerle, ya pay bir biçimde, bir anlık denge değerlendirilerek, tam güvenoyu günü için kılpayı çoğunluklarla oluşturulacak azınlık hükümetlerinin, dünyanın hiçbir yerinde işbaşında olmadığını güvenle söyleyebilirim. (CHP sıralarından alkışlar)

Bir azınlık hükümeti gelir; parlamentonun istikrarlı çoğunlukları “gel, sen Türkiye’yi yönet, kabineyi istediğin gibi kur, kendi sorumluluğun altında icraatını belirle; ülkenin yönetilmesi gerekiyor, bu yönetim görevini, yetkisini sana tanıyıyoruz, biz, sana destek olacağız” derler ve gelir, pazarlık falan yapmadan gelir, işte bu azınlık hükümetidir; dünyada böyle olmuştur. 1979 yılında, Türkiye’de böyle olmuştur. Sayın Demirel o zamanki muhalefet partilerinin desteğini alarak, çok berrak bir parlamento çoğunluğuyla bir azınlık hükümeti kurmuştu; arkasında, o zamanki MHP’nin ve o zamanki MSP’nin desteği vardı, o desteklerle görev başına gelmişti; hiçbir şaibe yoktu, transfer yoktu, kılıpayı fark yoktu “acaba olur mu” diye, yüreği ağzında, kerrat cetveliyle her gün siyasî hesap yapma durumları yoktu, böyle azınlık hükümeti kurulur mu?

HÜSEYİN BALLYALI (Balıkesir) - O zaman, destekle...

DENİZ BAYKAL (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, şimdi, Türkiye’de, bir azınlık hükümeti arayışıyla karşı karşıyayız. Bu azınlık hükümeti, Parlamentonun istikrarlı siyasal güçlerinin desteğine sahip bir konumda değildir; derme çatma, yamalı bohça bir kombinezonla, şaibeli transferlerle oluşturulacak bir çoğunluğa umut bağlamış bir koalisyon hükümeti modelidir. Böyle bir modelle Türkiye’nin sorunlarının çözülmesi mümkün değildir. Bakınız, bu anlayışı, bir azınlık hükümeti yaklaşımı içerisinde sürdürme arayışında bulunan kadronun dört yıldan beri Türkiye’de ortaya koyduğu tablo, açıkça görülüyor. Geride bıraktığımız dönem içerisinde, Türkiye’nin temel sorunlarının hiçbirisi, ne yazık ki gelecek için umut verici bir çözüm noktasına taşınabilmiş değildir. Bu Hükümet Programı da, aslında, bu itiraflarla doludur.

Gerçi, Sayın Başbakan, bu Hükümet Programında, bugüne kadar görülmemiş bir alçak gönüllülükle, Cumhuriyet Halk Partili Bakanların, bu Koalisyon Hükümetinde yaptığı çalışmaları uzun uzun ve çok hakşinas bir biçimde anlatmıştır; kendisine yürekten teşekkür ediyorum. Gerçekten, konu, ayrı ayrı bakanlar düzeyinde ele alındığı zaman, bu Hükümette görev almış arkadaşlarımızın, çok güzel çalışmalar yaptığı ortaya çıkar. Bunların bir kısmı, arkadaşlarımızın, kendi bakanlık yetkileri içerisinde yaptıkları çalışmaların sonucudur, bir kısmı Türkiye Büyük Millet Meclisinin desteğiyle alınan kararların sonucudur, Hükümetin katkılarıyla gerçekleştirilen konulardır. Yani, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı çalışmalarından - otoyollardan, Çanakkale geçişinden, İzmit geçişinden - tutunuz da, CMUK’tan, ILO sözleşmelerinden anayasa değişikliklerine kadar, pek çok konuda, bu Hükümet döneminde gerçekleştirilen hizmetlerin teşekkürünü, bu Hükümet Programında görmekten, biz de mutluluk duyuyoruz.

Rekabetin korunması, tüketici haklarının korunması, fikrî hakların sağlanması biçimindeki yasal düzenlemeler de, yine bu Hükümet zamanında gerçekleştirilmiştir. Bunun, Cumhuriyet Halk Partisine dönük bir teşekkür olarak ifade edilmiş olmasını, memnuniyetle karşılıyoruz.

Aynı şekilde, yazılı metinde ihmal edilmiş olmasına rağmen, Sayın Başbakanın sözlü sunuşunda, Erzincan’daki çok hızlı yeniden inşa, yeniden imar hareketine teşekkür etmiş olmasını da memnuniyetle karşılıyoruz. Her ne kadar, gümrük birliği konusunda Cumhuriyet Halk Partili Dışişleri Bakanlarının yaptığı katkılar konu-

sundaki teşekkür yeterince açık bir biçimde ortaya konulmamışsa da, bunu, Sayın Başbakanın, gümrük birliği konusunu kimseyle paylaşmama hususundaki yaklaşımına bağlıyor ve anlayışla karşılıyoruz. (CHP sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlarım, bunlar bir yana, bakınız, ülkenin temel birçok konusu var. 1991’de büyük umutlarla bu Hükümet işbaşına geldiği zaman, çözülmesi gereken bazı temel konularımız vardı. Bu konuları içtenlikle, elimizi vicdanımıza koyarak, bugün yeniden düşünecek olursak, bu konularda ciddi bir çözümün hâlâ sağlanmadığını görmek durumunda kalırız. Bunların başında enflasyon geliyor. Enflasyon, hiç kuşkusuz, 1991 Hükümetinin, sadece onun sorunu değildi; 1970’li yılların sonundan itibaren, 1995’e kadar gelmiş geçmiş bütün hükümetler, Türkiye’de enflasyonun denetlenmesi konusunda, ne yazık ki, güven verici bir ilerlemeyi sağlayamamışlardır. Bugün siyaset adamları, artık enflasyon konusunu konuşmaktan sıkılır noktaya gelmişlerdir. Muhalefet sözcüleri bile, enflasyonun kaldırılmamasından değil, enflasyonun yükünün yeterince adaletli dağıtılmamasından şikâyet etme durumuna gelmişler ve bir anlamda enflasyonu artık vazgeçilmez kabul noktasına doğru sürüklenmişlerdir. Bu, siyasetimizin bir büyük açmazıdır. Hatırlayınız, yola çıkarken, günler veriliyordu, vadeler söyleniyordu, rakamlar veriliyordu, “enflasyon indirilecek” deniliyordu; şimdi vaz mı geçtik bundan? Enflasyonun indirilebileceği konusunda, bu Hükümet Programında en küçük bir iddiayı görememek gerçekten üzüntü vericidir. Bu, enflasyon konusundaki teslimiyetin, artık, en resmî düzeylere kadar çıktığının bir ifadesidir.

Enflasyon, temel konudur; gerisi laf-ü güzaftır. İşin özü odur. Orayı çözmedikten sonra, diğer konulardaki sıkıntıları aşmak mümkün değildir. Gelir dağılımındaki tahribatı, enflasyonu ortadan kaldırmadan aşamazsınız, büyümeyi sağlıklı bir zeminin üzerine oturtamazsınız, sanayileşmeyi geliştiremezsiniz, Türkiye’deki ahlak düzenini dahi kabul edilebilir bir noktada tutamazsınız. İşin özü, ekonomide makro dengenin sağlanması, enflasyonun ortadan kaldırılması, tekrar sağlıklı bir büyümenin önünün açılmasıdır. Eğer, bu yapılmamışsa, yapılamamışsa, bugüne kadar gerçekleştirilememişse, bundan sonra bunun gerçekleştirileceğine inanmak için hiçbir haklı neden yoktur. Her şeye yeniden başlamak lazımdır; kadrolarla yeniden başlamak lazımdır, zihniyetle yeniden başlamak lazımdır, politikalarla yeniden başlamak lazımdır.

Ekonomi tartışmalarında ortaya çıkan bir temel nokta şu: Bu Hükümet Programında, bize, 5 Nisanda ortaya çıkan bunalımın, 5 Nisanda alınan tedbirlerle aşılmakta olduğu anlatılmak isteniyor.

Değerli arkadaşlarım, önce sorulması gereken konu şu: Bu 5 Nisan paketine ihtiyaç hissettiren kriz acaba neden doğmuştur? Acaba niçin, bir hükümet, dört yıla yakın bir süre işbaşında kaldığı halde, 1994 yılında bir nisan ayında böylesine bir tedbir almak zorunda kalmıştır; ne olmuştur; ülke işgal altına mı girmiştir, bir tabii afetle mi ilgili bir durum vardır? Niçin 5 Nisan paketi ortaya çıkmıştır? 5 Nisan paketini zorunlu kılan gelişmeler nelerdir ve o gelişmelerin sorumluları kimlerdir? Buradan bakıldığı zaman görülecek şudur: Önce, 5 Nisan önlemlerine ihtiyaç hissettiren bir ekonomik kriz tablosu, Hükümetin doğrudan sorumluluğu altında oluşturulmuş, sonra, Hükümet, kendi sorumluluğu altındaki bu krizi aşmak için

tedbir ilan etmiş; şimdi, bizim karşımıza da “kendi yarattığım krizi kontrol altına almaya gayret ediyorum, bu konuda olumlu işaretler alıyorum” diye gelmektedir. Bunun, kabul edilebilir hiçbir tarafı yoktur.

YILMAZ OVALI (Bursa) - Reddi miras...

DENİZ BAYKAL (Devamla) - Faizleri, idarî kararlarla, idarî yöntemlerle indirme konusunda izlenen politikanın yarattığı dengesizlikleri “şimdi, usulümüzü, anlayışımızı, yaklaşımımızı değiştirdik” diyerek, bizim karşımıza, 5 Nisan paketleriyle ilgili başarı tabloları çıkarılmak isteniyor. Bu, geçerli bir yaklaşım değildir.

NURHAN TEKİNEL (Kastamonu) - Koalisyonu mu eleştiriyorsun?

DENİZ BAYKAL (Devamla) - Gerçekleri görmeye ve altını çizmeye çalışıyorum; çünkü Türkiye, yeni bir başlangıç noktasına geliyor. Bu başlangıcı, gerçekleri doğru göremezsek, iyi yapamayız. Önemli olan eleştirmek değil.

NURHAN TEKİNEL (Kastamonu) - Eleştiremezsin zaten...

DENİZ BAYKAL (Devamla) - Bunun sorumluluğunun kime ait olduğu da hiç önemli değil; onunla kesinlikle meşgul değilim. Şahsî bir sorumluluk faturası çıkarma arayışı içerisinde değilim; onlar, artık geride kalmıştır.

Türkiye, şimdi, yeni bir dönem başlatmak durumundadır. Bu dönemi başlatırken, olaylara doğru teşhis koymalıdır. Ekonomiye ne yapacaksınız? Yani, bundan önce olduğu gibi, 5 Nisan zorunluluğunu ortaya çıkaracak kararları mı alacaksınız? Bakınız, 5 Nisan sonrasında da aynı tabloyu yaşadık; birdenbire, 1995 yılının nisan ayından itibaren, hızlı bir büyümenin işaretleri ortaya çıkmaya başladı; derhal, onu frenleyecek önlemler ihtiyacı kendisini gösterdi. Yani, bir gaza basıldı, şimdi, tekrar frene basılıyor ve araba dengede tutulmak isteniliyor. Bir kararsızlığın, ekonomi politikasıyla ilgili bir zihnî vuzuhsuzluğun ortada olduğu gözüküyor. Bunun altını çizmeye çalışıyorum; çünkü bundan sonra, Türkiye, bu düzeyde enflasyonlarla yoluna devam edecek değildir.

Değerli arkadaşlarım, bakınız, bu geride bıraktığımız dönemin sorumluluğunu taşıyan kadrolar ve o yaklaşım, Türkiye’de, ana sorunlarla ilgili nasıl bir manzara çıkardı:

Ekonomi, temel sorunlarını çözemedi, enflasyonu çözemedi ve doğal olarak da büyüyemedi; tam tersine, ciddi bir küçülme sürecinin içerisinde geçti. Bugün, Türkiye’nin, adam başına düşen millî geliri 2.300 dolar düzeyindedir. Türkiye, 1960’lı yıllarda yola beraber çıkarken, arkasından gelen ülkelerin büyük bir kısmı tarafından geçilmiştir. Bugün, 1960 öncesi Türkiye’yi geriden izleyen ülkeler, Kore’sinden, Tayvan’ından, Malezya’sına kadar, hepsi Türkiye’yi kat kat geçmişlerdir ve Türkiye, son dört yılda da, bu yetersiz ekonomik büyüme temposunu dahi yakalayamaz bir hale gelmiştir. Son dört yılın ekonomik bakımdan ortaya koyduğu büyüme tablosu, tam üzüntü verici bir manzardır.

İzlenen politikalar, çok büyük sorunların, sıkıntıların ortaya çıkmasına yol açmıştır. Tarım kesimi, fevkalade büyük bir sıkıntıyla karşı karşıyadır ve doğrudan politikalarla ilgili olarak bu böyledir; yani, belli çevrelerin telkinlerine uyarak, serbest ticaret anlayışını tarıma taşıyacağız diye düşünüldüğü için, ithalat serbestiyeti

tarıma aktarıldığı için, tarım, çok büyük bir krizin içerisine sürüklenmiştir. Bugün, Türkiye’de, pirinç tarımı, tam bir çöküntü içerisindedir. Buğdayda büyük sıkıntılar yaşanmaktadır. Aynı şekilde, ayçiçeğinde, yağlı tohum üreten tarım türlerinde bu sıkıntı vardır. Pancarda bu sıkıntı kendisini göstermeye başlamıştır.

Türkiye, bir zamanlar dünyanın kendi kendisine yeten yedi tarım ülkesinden birisi olarak övünüyordu; ama artık bu geride kalmıştır. Türkiye, dışarıdan beslenmeye mecbur bir ülke haline hızla dönüşmektedir. Türkiye tarımında, nüfusumuzun yüzde 40’ı çalışmaya devam ediyor; ama Türkiye tarımı, kendi kendisini besleyemez bir hale sürükleniyor. Bu, doğrudan doğruya Türkiye’deki tarım politikasını belirleyen çevrelerin sorumluluğu altında ortaya çıkan bir manzardır.

Hayvancılık, aynı şekilde tam bir çöküş yaşamıştır. Bir zamanlar, 1984 yılında, 90 milyon büyükbaş hayvan varlığı olan Türkiye, şimdi, 44 milyon büyükbaş hayvan varlığına düşmüştür. Türkiye’nin hayvan varlığı, on-onbir yıllık bir süre içerisinde, yarı yarıya azalmıştır. Türkiye, bugün, etini dışarıdan ithal etmeye mecbur bir ülke haline gelmiştir. Bu, bir başarı mıdır; bunun altında yatan bir anlayış yok mudur; bu, doğal, kaçınılmaz bir olay mıdır; Türkiye’nin ilerlemesinin, gelişmesinin, kaçınılmaz kıldığı bir manzara mıdır; bunun haklı bir nedeni var mıdır?

Tarımın ve hayvancılığın gerilemesi, Türkiye’nin toplumsal dokusunu, siyasal dengesini, huzurunu, kentleşme temposunu, çok ciddi biçimde olumsuz etkilemiştir. Tarımdaki ve hayvancılıktaki gerileme, Türkiye’yi yöneten kadroların önünde, çok büyük bir politik sorumluluk olarak duruyor.

Bugün, süt üreticisi perişan hale gelmiştir; sütünü 12 bin liraya satamayan süt üreticisi, ne yapacağını bilemez haldedir, yem ile süt arasındaki denge kaybolmuştur.

“Tarıma ve hayvancılığa 2 trilyon lira kredi vereceğiz” deniliyor. Güzel de, hayvancılık kârlı bir iş olmaktan çıkmışsa, siz, değil 2 milyon lira, 20 trilyon lira verseniz, hiçbir şey yapılmaz. Yapılması gereken, hayvancılığı kârlı hale getirecek önlemleri almaktır; bu da, ithalat serbestisiyle ilgili konularda, yeni ve sorumlu bir anlayışın içerisine girilmesini gerektiriyor.

Değerli arkadaşlarım, söylemek istediğim, Türkiye’de, ekonomi, büyük bir sıkıntı içerisindedir. Büyüme durmuş, enflasyon kontrol edilemez bir halde, tarım ve hayvancılık perişan, temel noktalarda üretim düşmeleri açıkça kendisini gösteriyor; Türkiye’de, böyle bir manzaranın içerisindeyiz.

Bu arada, dış ödemeler dengesi, gerçekten, dikkatle izlenmesi gereken sinyaller vermeye başlamış. İhracat sevindirici bir biçimde artıyor; bu yıl, 21 milyar doların yakalanabileceği görülüyor; bu, çok sevindirici bir olay; ama ithalat, çok daha hızlı bir biçimde artıyor ve dış ticaret açığı çok tehlikeli bir biçimde büyüyor. Bir zamanlar, ithalatımızın yüzde 75’ini kendi ihracatımızla karşılarken, şimdi, ancak yüzde 64’ünü karşılar hale gelmeye başladık; yarıya doğru, hızla bir iniş var. Dış ticaret açığının büyümesi fevkalade önemlidir. Türkiye’deki döviz dengesi, çok büyük ölçüde, faiz farklarından kaynaklanan sıcak para girişinin sonucudur. Bu sıcak para tablosu da, Türkiye ekonomisinin üzerindeki en ağır yüklerden birisini oluşturuyor. Gerçekten, 1,2 katrilyon iç borcun, 120 trilyon civarındaki faizi yine 4-4,5 milyar

dolar civarındaki dış borç faizinin karşılığıyla birleştirildiği zaman, Türkiye ekonomisinin olağanüstü bir faiz yükü altında olduğunu görmezlikten gelmek mümkün değil. Türkiye’de, vergi gelirleri, artık, faiz giderini bile karşılayamaz hale geldi. Bunun altında yatan anlayış da, yine, bir temel siyaset anlayışı; vergi almayı bir yana iten, onu önemli saymayan, onun yerine yüksek faizle borçlanmayı tercih eden bir yaklaşım, Türkiye ekonomisinin bu tikanıklık noktasına gelmesine çok büyük ölçüde katkı yaptı, neden oldu.

Şimdi, bütün bunları tartışmadan, önümüzdeki dönemi bir azınlık hükümeti anlayışı içerisinde, bu kadroya emanet ederek, Türkiye’nin sorunlarının çözüleceğini düşünmek kesinlikle mümkün değil.

Türkiye’de, sosyal ilişkiler, yakınçağ tarihimizin en çarpık noktasına geldi. 5 Nisan paketi, toplumsal kesimler arasında adaletli bir yük dağıtımına kaynak oldu, deniliyor. Yani, 5 Nisanın yükü, köylülerle, işçilerle, ücretli kesimle, işveren kesim arasında dengeli dağıtılmış! Niçin; işverenden 70 trilyon vergi alınmış, köylünün tarımsal ürün fiyatları artırılmamış, ücretlilere zam yapılmamış, böylece, yük adaletli dağıtılmış!

Değerli arkadaşlarım, 1994 yılının rakamları ortada. 1994 yılı rakamları açıkça gösteriyor ki, Türkiye’deki, emek gelirleriyle, ticaret ve rant gelirleri arasında ki dengesizlik, 1994 yılında artmıştır. 1994 yılı içerisinde, rant ve ticaret gelirleri, emek gelirlerinin aleyhine, tarımsal gelirlerin aleyhine büyümüştür. Bilançolar ilan edilmiştir; bütün şirketler, yüzde 100’i üzerinde kâr beyan etmişlerdir; yani, neden bahsediyorsunuz; 70 trilyon vergi alınmış, yük, adaletli dağıtılmış!

Bütün sanayinin önemli kuruluşları olağanüstü kârlı bir yıl yaşarken, reel olarak ücretleri azalan kesimler işçiler olmuştur, memurlar olmuştur, emekliler olmuştur, esnaf olmuştur, tarım kesimi olmuştur; bari bu gerçeği saklamayın. (*CHP sıralarından alkışlar*) Yani, 5 Nisan paketi, sanki bir toplumsal adalet şahikası! Yük, adaletle dağıtılmış; adaletle falan dağıtılmadı; tam tersine, 5 Nisan uygulamaları, Türkiye’deki gelir dağılımının daha da çarpık hale gelmesine neden oldu. Bu, çok açık bir gerçektir ve öyle olması da doğaldır; anlayış odur, tablo odur. Bunda da şaşılacak hiçbir şey yoktur.

Değerli arkadaşlarım, bir çalışma yaşamı sıkıntısının içerisinde geçiyoruz. Türkiye’de 300 bin işçi grevde. Toplu iş uyuşmazlığı, ülkemizin önündeki en temel konulardan birisi. Dokuz ay boyunca bu soruna hiç ilgi göstermeyen Hükümet, şimdi, konuyu çözmek için telaşla ortaya çıkmış gözüküyor.

Bakınız, bu sorun ortaya çıktığı zaman, şeker sektöründe, Şeker-İş Sendikasıyla ilgili olarak ortaya çıkan bunalımı çözmek için, bundan önceki Hükümetin Sanayi Bakanlığı, ciddi bir girişim yaptı; oturdu, iyi niyetle, sendikacılarla bir müzakere götürdü ve üç beş gün içerisinde de bir toplusözleşme çerçevesi üzerinde mutabakat sağladı. Bu toplusözleşme çerçevesinin esasları, özel sektöre ait şeker fabrikalarında bir süre önce yapılmış olan toplusözleşme düzeyinin altındaydı. Yüzde 5,25 daha altında bir yük getiren bir toplusözleşme paketini, Şeker-İş Sendikası, Sanayi Bakanlığı ile şeker şirketiyle karşılıklı görüşerek anlaşmaya bağladılar. Sayın Başbakan “hayır olmaz böyle bir anlaşma” dedi, engelledi. O engellenmenin, hukuka uygun

olup olmadığını yakında, yargı organlarında göreceğiz; ama önemli bir nokta şu: Ortada bir şeker şirketinin yaptığı anlaşma var. Bu anlaşma, özel sektörün yaptığı anlaşmanın altında. Bir fedakârlığa dayalı olarak oluşturulmuş bir anlaşma. Niçin, bu anlaşmanın o tarihte yürürlüğe girmesini ve bu çalışma yaşamında iyi niyetle, olumlu bir adımın atılmasını engelliyoruz. Bunun, Türkiye'ye maliyeti ne oldu; bakın, aradan yirmi gün geçti, yirmi gün sonra olay ne hale geldi. Dokuz ay ilgilenmeyeceksiniz, ondan sonra, sorun ortaya çıkınca, iyi niyetle yapılan anlaşmaları yok sayacaksınız ve arkasından, olay bu noktaya gelince "halkın parasını kimselere vermem" iddiasıyla olayı politize etmeye çalışacaksınız.

Değerli arkadaşlarım, yanlış olan, işin başında, sendikaların karşısına hükümetin çıkmasıdır. Hükümet, sendikaların muhatabı değildir. Türkiye'de, bir KİT sistemi olduğunu biliyoruz. KİT sisteminin yapısından kaynaklanan özellikler olduğunu biliyoruz; ama olayı, başlangıçta, hükümet ve sendika ikileşmesine dayalı olarak götürmenin ne kadar yanlış olduğunu, öyle zannediyorum ki, bugünkü manzara açıkça gösteriyor. Bırakınız, kamu yöneticileri, o işletmelerdeki sendikalarla toplu sözleşme müzakerelerini yapsınlar. Elbette, kamu yöneticilerine çerçevelerini veriniz, elbette, onlara siz yön veriniz; ama o anlaşmanın yapılmasını engelleyerek, bakanları tutarak, üstelikte doğrudan ilgili olmayan bakanları, daha güvendiğiniz bakanları sendikaların karşısına çıkararak hiçbir yere varamayacağınız, bu yaşanan olaylarla, ne yazık ki görülmüştür.

Değerli arkadaşlarım, bunlardan büyük üzüntü duyuyoruz. Olay, arapsaçı haline gelmiştir. Bir an önce bu konunun çözülmesi gerekiyor. Olayı, başlangıcında, canım, sıfır veririz, 5,4 veririz, sendikalar da grev kararı alır, biz de bir kararname çıkarırız, tümünü erteleriz; ondan sonra da mecburi tahkim yoluyla iş, Yüksek Hakem Kuruluna gider, uygun gördüğümüz ücret artışını oradan veririz yaklaşımı, toplu sözleşme ruhuna aykırıdır, iyi niyetli değildir, demokratik espriyi yansıtmaz; olmadığı için de işte, işlemeyebilir. (CHP sıralarından alkışlar) Yani, bunu hazmetmek zorunluluğu vardır. Ben yaptım, oldu; ben, uygun biçimde bu işi hallediyorum; bırakınız canım usulleri, bunlar engellerdir, prosedürdür; o prosedürün gereğini yaparız, bildiğimizi okuruz yaklaşımla devlet yönetilmez, yönetilmeyebilir; gün olur yönetemez hale gelirsiniz. O hale geldiğiniz zaman da içine düştüğünüz duruma siz de şaşar kalırsınız. Böyle olmuştur.

Yani, onu ertelemek zorunlu mu? Erteleyemezsiniz; oturup anlaşmanız lazım. Niye iyi niyetle anlaşmıyorsunuz? 9 ay anlaşmayacaksınız, sonra, Cumhuriyet Halk Partisi, grev erteleme kararını imzalamıyorum dediği zaman, vay ne yapacağız diye şaşırıp kalacaksınız... İyi niyetle anlaşma mecburiyetini içinize sindirin; olayın başında söylediğim nokta işte budur.

Değerli arkadaşlarım, bakın, şimdi de aynı olupbittilerle karşı karşıya olduğumuzu görüyorum. Biraz önce telefonla bildirdiler; pazar günü yapılacak olan toplantıya katılmak için Anadolu'nun dörtbir köşesinden, illerden çıkıp Ankara'ya doğru gelmek isteyenleri engellemek için çok sistematik bir mücadele verildiği anlaşılıyor. Bunlara gerek yoktur. Bunları lütfen denemeyiniz; bunlar, uygun değildir.

Yani, siz, yüzde 80 enflasyon yaratacaksınız, yüzde 80 enflasyon yarattığınız halde, işçiyi ve çalışanları, memurları, emeklileri enflasyonun altında ezdirmeye-

ceğiz diyeceksiniz, ona önce sıfır, sonra yüzde 5,4'lük ücret artışı önereceksiniz, sonra, ihtilaf çözülemez bir noktaya gelecek, işçiler de bunun üzerine bir toplantı yapma kararını alınca, hayır, toplantı yapamazsın diye Anadolu'da onları tutmaya çalışacaksınız. Bu, demokratik anlayışa da sığmaz, hukuk anlayışına da sığmaz; toplumsal barışı gerçekleştirmenin gerektirdiği tutum, davranış da bu değildir. (CHP sıralarından alkışlar) Umut ediyorum, bu konudaki şikâyetler, ilk andaki telaş ve gayretkeşliğin sonucu olarak ortaya çıkan bazı davranışlarla ilgilidir. Sayın İşçileri Bakanımız, Türkiye'de, hukukun üstünlüğünün ve hakları kullanma olanağının geçerli olduğuna ilişkin anlayışı, bütün emniyet kadrolarına intikal ettirecektir ve pazar günü, burada işçiler, hiç olmazsa bir araya gelip, düşüncelerini ortaya koyabileceklerdir.

CENGİZ BULUT (İzmir) - İşçileri Ankara'ya sokmuyorlar, dışarıda tutuyorlar; otobüsleri durduruyorlar.

NAZMİ ÇİLOĞLU (Bolu) - İçeriye girsinler...

DENİZ BAYKAL (Devamla) - Yasa düzenlemiş, nereye kadar geleceği belli; ama gelsin, Ankara'da yapsın.

Değerli arkadaşlarım, olayın özü, bizim, önce kendimizi, kendi çerçevemizin içine yerleştirmeyi içimize sindirmemizle ilgili; bunu başarmadan bir yere ulaşmanın mümkün olmadığını zannediyorum.

Bakın, Türkiye'nin önünde, birbiri ardından atılması gereken büyük reform adımları var; bu adımlara bir an önce yönelmeliyiz, bir an önce bunların gereğini yerine getirmeliyiz.

Bakınız, Türkiye, Cumhuriyetin 70'inci yılında, hâlâ adaleti doğru dürüst işletemeyen bir ülke konumunda. Ortada adalet reformuyla ilgili yapılmış çok ciddi hazırlıklar var; bunları, bir an önce değerlendirmeli ve gereğini yerine getirmeliyiz.

Türkiye, personel rejimini derhal ele almak ve yeniden değerlendirmek durumunda. Ortada bir personel rejimi yok, bir mantığı olan, tutarlılığı olan bir anlayış yok, bölük pörçük, yamalı bohça bir sistem... Her grubun bir kolayını bulup kendi sorununu bir ölçüde, belli bir tarihle çözmeye çalıştığı eklektik bir yapıyla, Türkiye, personel rejimini götürmeye çalışıyor. Türkiye'nin kamu çalışanına sahip çıkması zorunludur; hakkına hukukuna, yetkisine ve mali koşullarına sahip çıkması zorunludur.

Türkiye'nin öğretmenleri perişan, öğretmenleri ayakta kalacak halde değil, evinde huzur içinde değil; 60 kişilik, 70 kişilik sınıflarda, çocukları yetiştireceğim diye uğraşıyor; bunların, bir an önce çözülmesi gerekiyor.

Bunlar, öncelikli konulardır; yani, Türkiye, kaynaklarını tahsis ederken, neleğin öncelikli olduğu konusunu, çok berrak bir zihinle düşünmek durumundadır. Öncelikle, sağlam bir personel rejimi, öğretmenlerine, memurlarına, yargıçlarına sahip çıkan bir düzen, bir personel düzeni, Türkiye'de, mutlaka yaşama geçirilmelidir.

Bakın, vergi toplama düzenimiz babadan kalma devam ediyor. 16,5 trilyon vergi toplayan Beyoğlu Vergi Dairesinin Müdürü 15 milyon 600 bin lira aylık alıyor.

15 milyon 600 bin lira aylık alan Beyoğlu Vergi Dairesi Müdürü 16,5 trilyon vergi topluyor bu devlete; böyle çarpıklık olmaz. Yani, Ankara'nın büyük merkezlerinde, bulvarlarında, gösterişli, büyük genel müdürlük binaları ve o binaların uzantısı... Anadolu'da görev yapmaya çalışan; 8 milyon lirayla, 10 milyon lirayla, 15 milyon lirayla görev yapmaya çalışan kamu görevlileri... Bu çarpıklığın ortadan kaldırılması lazım; bu dengesizliğin, bu israfın, bu talanın ortadan kaldırılması lazım.

Değerli arkadaşlarım, kamu bankaları büyük bir israf ve yolsuzluk odağı haline geldi. Bir kamu bankasında başarısız bir genel müdür - başarısızlığı nereden belli; Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulunun raporlarından belli - demin anlattığım o resmî yetki hiyerarşisini aşan özel ilişkilerin sonucunda, bir bakıyorsunuz, çok daha büyük bir kamu bankasının başına geçiyor. Arkasında kim var, yanında kim var, nereden destek alıyor; o, daha küçük kamu bankasında genel müdürlük yaparken, kimlere kredi vermiş, o kredilerin ne kadarı geri dönmemiş, ne kadarı eleştirilmiş, ortada. Büyük kamu bankasına geliyor, büyük kamu bankasına geldikten sonra, aynı faaliyetlere devam ediyor. Aynı faaliyetlere devam ediyor ve Türkiye'de, buna el koyacak merci yok; böyle şey olur mu? Karda kışta, Anadolu'nun dört bir bucağında 15 milyona vergi dairesi müdürü çalıştıracaksınız, 10 milyona öğretmen çalıştıracaksınız, sonra yüz milyalarca lirayı, geri dönmeyeceğini bile bile, ona buna çarçur edeceksiniz. (CHP ve ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Ondan sonra da, "bu bir düzen işidir, bir hukuk işidir, bir yetki işidir, düzenli orduyu sağlayın, özel ilişkilere son verin, Türkiye'yi hükümetle yönetin, konutla yönetmeyin" dediğimiz zaman da, ne demek istiyor diye şaşıracaksınız. (CHP sıralarından alkışlar) Değerli arkadaşlarım, olayın özü budur, bunu, her vesileyle her alanda görüyoruz ve vurguluyoruz.

Bakınız, bu Hükümet Programının, bence en önemli noktalarından biri, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da köylerini terk edenlerin - ne demekse - sorunlarının çözülmesi gerektiğine ilişkin hüküm. Bunu çok önemli saydım; çünkü bu, bir itirafıdır, yeterince cesaretli bir itiraf değildir; ama ne de olsa bir itirafıdır.

Köylerini terk edenler... Acaba, onlar mı terk ettiler, yoksa, terke mecbur mu kaldılar; bunun aydınlığa kavuşturulması lazım. Bu konuda bir kamu mükellefiyetinin kabul edilmiş olmasını fevkalade önemli sayıyorum; üç yıldır bunu anlatmaya çalışıyorduk. Üç yıl önce, biz, "doğu ve güneydoğuda köyler yakılıyor, yıkılıyor, köylerden insanlar ayrılmaya mecbur ediliyorlar; bu doğru değildir; bir terör politikası olarak da doğru değildir, bir devlet politikası olarak da doğru değildir" dediğimiz zaman "nereden çıkardınız, yok böyle bir şey" diye resmî açıklamalar yapıyordu. Şimdi, üç yıl sonra geline nokta, artık, doğu ve güneydoğuda bazı köylerin, devletin sorumluluğu altında boşaltıldığının Hükümet Programı düzeyinde itiraf edilmiş olmasını çok önemli sayıyorum. (CHP sıralarından alkışlar) Ama bunun gereği yapılmalıdır.

Değerli arkadaşlarım, ülkemizin belli bir coğrafyasında yaşayan insanların, yerlerini terk etmeye mecbur edilmeleri, göçe mecbur edilmeleri güvenlik politikasının bir gereği olarak ortaya çıkabilir; ama böyle bir ihtiyaç ortaya çıkmışsa, bunun nasıl yerine getirileceği bir hukuk düzeninde bellidir. O hukuk düzeninde yapılması gereken şeyler açıktır: Kamulaştırma yaparsınız, tazmin edersiniz, yer gösterirsi-

niz... Adamın kavağını bile kesmesine fırsat vermeden, orayı yakarak boşaltılmasını sağlamak, bize yakışan bir uygulama değildir. (CHP sıralarından alkışlar)

Orada yaşayan insanların besledikleri sürüyü, Et Balık Kurumuna devretmelerine olanak vermeden, intikam alırcasına, onların, oradan uzaklaştırılmasını talep etmek, bir devlet politikası değildir; olamaz. Ben, devletimi böyle göremem, devletimi bu anlayış içerisinde değerlendiremem, devletin böyle bir yaklaşım içerisinde olmayacağından hiç kuşku duymam... Ama olay bu ise, olayın üzerine yürümek lazımdır, olayı örtbas etmemek lazımdır.

Değerli arkadaşlarım, ulusal bütünlüğü, bir coğrafyada yaşayan insanları, karda kışta, soğukta, evinden obasından sürükleyip çıkararak sağlayamayız. (CHP sıralarından alkışlar) Ulusal bütünlüğü, yurttaşlık hakkını, vatandaşlık hakkını, coğrafyamızın her bir köşesinde yaşayan insanlara eşit tanımaya hazır olduğumuzu kanıtlayarak ancak gerçekleştiririz. (CHP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Bunlar boş laf değil; bunları, böyle boş laf gibi dinliyoruz. Söyle, bu, söylenir geçer... Bu, söylenip geçmemelidir; bu, olmalıdır, uygulanmalıdır; bu, önemlidir. Devletin bütünlüğü, ancak, bu duyarlılığı birlikte gösterirsek sağlanabilir.

Değerli arkadaşlarım, birbiri ardından pek çok sorun, ne yazık ki, bizi gelip kuşatıyor. Bakınız, benden önce konuşan değerli arkadaşlarım da işaret ettiler; Türkiye, bu ekonomik tikanıklık içerisine girdikten sonra, yatırımlarını durdurmuştur; yatırımlar durduğu için, çok ciddi krizlere hazırlanmaktadır.

Bakınız, 1997 yılından itibaren, Türkiye, enerji darboğazı içerisine girecektir. Hükümet Programında uzun uzun anlatılmış... İşte, 4 bin megavatlık bir ek kurulu güç getirildi, geride bıraktığımız dört yıl içerisinde... Bunlar, uzun uzun sayılmış; çok güzel... Çok güzel de, bu tesislerin tümü sizden önce başlatıldı; yani, bu 4 bin 71 megavatın yüzde 59’unu oluşturan Atatürk-1 ve Atatürk-2 Hidroelektrik Santralleri, yapımı çok daha önceden başlamış santrallardır.

Atatürk-1 Barajı 1992 yılında, Atatürk-2 Barajı 1993 yılında işletmeye alındı; arkasında yedi, sekiz, on yıllık bir mazi var. Gene “Menzelet Barajı devreye alındı” deniliyor. Menzelet Barajı da 1993 yılında devreye alındı, o da yapımı çok daha öncesinden başlamış ve yürütülen bir işletme. Ayrıca, orada Adıgüzel Barajından söz ediliyor; Adıgüzel Barajı, hangi tarihte işletmeye alındı ve bugüne kadar ne kadar üretim yaptı, onu gerçekten çok merak ediyorum; o konuda bir rakam verilirse çok memnun olurum.

Değerli arkadaşlarım, bu son Hükümet döneminde sadece Bursa’daki Doğal Çevrim Santrali ihalesi yapılmıştır; bunun dışında hiçbir yeni santral devreye girmiş değildir, Türkiye’nin enerji pipe-line’ında da, proje olarak 1996 ve 1997 yılında devreye girecek önemli bir tesis yoktur. Türkiye’nin bugün 103 milyar kilovatlık enerji üretimi, 1997’de de ekonomi, sanayi gerileyecekse, ancak yeterli olur; ekonomi, sanayi ilerleyecekse, Türkiye, önemli bir enerji darboğazına mutlak olarak sürüklenir. Ayrıca Türkiye, artık, sanayi yatırımını unuttu.

Bu yıl gübre üretimi 4 milyon ton düzeyinde oldu. Plana göre, Türkiye, 20 milyon ton gübre tüketmeliydi; ama 1994 yılında ancak 4 milyon ton gübre tüketebil-

dik ve şimdiden gübre ithalatı ciddi bir ihtiyaç olarak ortaya çıktı. Türkiye'nin hızla üre tesisi kurmaya ihtiyacı var; 300-400 bin tonluk üre açığı kendisini gösteriyor. Türkiye'nin - özel sektör mü, kamu sektörü mü, kim yapacaksa, yap-işlet-devret modeliyle mi, nasıl olacaksa - biran önce üre tesisine ihtiyacı var; bu da 400-450 milyon dolarlık bir yatırım. Bu para mutlaka bulunmalı ve sorun çözülmeli, yoksa bir süre sonra tarımsal darboğaz, çok daha ciddi şekilde ortaya çıkar.

Aynı şekilde kâğıt konusunda Türkiye, çok ciddi bir sıkıntının eşiğindedir.

Türkiye, dünya ortalamasının altında kâğıt tüketen bir ülke konumunda; adam başına 26 kilo kâğıt tüketimimiz var; fevkalade yetersiz. Buna rağmen, sıkıntı kendisini göstermeye başladı. SE-KA'nın var olan tesislerinin, kurulu altyapının değerlendirilebilmesi ve en az masrafla, yeni üretim kabiliyeti kazanabilmesi için 1 milyar dolarlık bir ek yatırıma ihtiyaç var. Bu 1 milyar dolarlık ek yatırımı yapmazsak, çok daha yüksek bir maliyetle dışarıdan kâğıt almak zorunda kalırız. Bunlar, bu Hükümet Programında hiç üzerinde durulmayan; ama bir süre sonra, Türkiye'de yaşamı fevkalade etkileyebilecek ana konular.

Ayrıca, Türkiye'nin altyapı sorununa yeni bir hız katması gerektiği açık. Altyapı sorunumuzu, artık, sadece Türkiye olarak da düşünme durumunda değiliz. Türkiye, bir an önce, ortaya çıkan yeni uluslararası tablonun olanaklarının değerlendirilmesine fırsat verecek şekilde bir altyapı projelendirme anlayışı içerisine girmelidir.

Bu çerçevede, mesela, Karadeniz sahil bandında oluşturulacak olan otoyol, Türkiye'nin bir iç sorunu olmaktan çok, Türkiye'yi, Kafkasya'ya ve hatta Orta Asya'ya, Rusya'ya doğru açacak bir büyük kanal gibi düşünülmelidir, bu anlayışla ele alınmalı ve değerlendirilmelidir.

Aynı şekilde, Türkiye'nin, Tiran'dan Edirne'ye bir otoyol projesinin bir an önce gerçekleştirilmesini sağlaması, dışpolitika sorunu olmanın ötesinde Türkiye'nin stratejik, ekonomik önemini artıracak bir büyük proje olarak ele alınmalı ve değerlendirilmelidir. Tiran'dan yola çıkanların, Edirne'ye en kısa zamanda ulaşmalarına imkân verecek, Türkiye'yi, Avrupa'ya açacak bu projeyi, Türkiye, bir an önce ele almalıdır.

Yine, aynı şekilde, Sofya ile Tekirdağ arasında bir otoyol projesinin bir an önce kurulması büyük önem taşıyor. Tekirdağ Limanının tevsii işinin, Bulgaristan'ın ve hatta onun civarındaki ülkelerin, Akdenize, Marmara'ya doğru açılmasına fırsat verecek bir tesis haline dönüştürülmesi ve Bulgaristan'ın Türkiye ile ekonomik bağlarının, Akdenize dönük olarak değerlendirilmesi, Türkiye'nin gözden uzak tutmaması gereken bir büyük projesidir.

Değerli arkadaşlarım, tarımda yeni örgütlenmelere ihtiyaç var; bu konuları düşünen yok. SEK satıldı, Et Balık Kurumu satılıyor, hayvancılığın hali ortada, sütün durumu ortada; her ikisi de perişan. Bu ülkeyi kuranlar, Türkiye Cumhuriyetini şekillendirenler, daha yıllar öncesinden, tarımdaki temel, önemli kuruluşları da planlamışlar ve gerçekleştirmişlerdi; şimdi, bunların tümü devreden çıkarılıyor. Niçin; çünkü tarımda desteklemeye gerek yok anlayışı dolayısıyla.

Değerli arkadaşlarım, bu anlayış geçerli bir anlayış değildir. Dünyanın hiçbir ülkesinde geçerli değildir; Avrupa Birliğinde geçerli değildir, Amerika’da geçerli değildir, Asya’da geçerli değildir, Japonya’da geçerli değildir... Türkiye’de de, tarımın mutlaka desteklenmeye ihtiyacı var; neyle destekleyeceğiz, hangi kuruluşlar, hangi kurumsal çerçeve? Birlikler, yüzde 118 faizle çalışıyor, himaye edilmek istenilen işadamlarının, yüzde 45 faizle ödeyemediği borçlarını erteletiyorsunuz; ama Türkiye’de, yoku var etmeye çalışan çiftçinin kuruluşu Tarım Kooperatiflerine, yüzde 118’le faiz veriyorsunuz ve ondan sonra da, bunlar ayakta kalamıyor, malî çöküş içine girdi diyerek, sırtınızı dönüyorsunuz.

Değerli arkadaşlarım, Toprak Mahsulleri Ofisi devreden çıkmaya yönelmiştir, Ziraî Donatım Kurumu devreden çıkmaya yönelmiştir, Tarım Kredi Kooperatifleri mefluç hale düşürülmüştür, SEK ve Et Balık Kurumu devreden çıkarılmıştır... Kim sahip çıkacak tarıma, köylüye kim sahip çıkacak, ne olacak onun kurumsal çerçevesi, finansman sorunları nasıl çözülecek, hangi kolaylıklar getirilecek; bunlar yok sayılıyor. Varsa yoksa faiz, rant, spekülasyon; bütün dikkat, bütün önem, her şey oraya yöneltilmiş halde. Türkiye böyle yönetilmez; yönetilmediği zaman da sorunlar çıkar, sıkıntılar çıkar; nitekim çıkıyor.

Değerli arkadaşlarım, bu hükümetin güvenoyu alamaması halinde ne olur...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

NAZMİ ÇİLOĞLU (Bolu) - Alacak, alacak; merak etmeyin!

BAŞKAN-Tamamlayın lütfen... Buyurun...

DENİZ BAYKAL (Devamla) - “Bu hükümetin güvenoyu alamaması halinde ne olur” gibi bir sorunun sık sık ortaya atıldığına tanık oluyorum. Önce hemen şunu söyleyeyim: Bu Hükümetin güvenoyu alamaması, Türkiye’de demokrasinin erdeminin, faziletinin göstergesi; (CHP ve ANAP sıralarından alkışlar) Türkiye Büyük Millet Meclisinin bir kenara itilemediğini gösterir; Türkiye Büyük Millet Meclisinin kendi hukukuna ve kimliğine sahip çıktığını gösterir; elinde bir lastik damga, ne getirilirse onaylayan bir merci olmadığını “beğenmedim, uygun değil” diye irade kullandığını gösterir; çok büyük bir olay olur.

MEHMET CEBİ (Samsun) - Öbür türlü, irade olmuyor mu?

DENİZ BAYKAL (Devamla) - Bunda hiçbir sakınca görmem. Bu, ne gibi gelişmelere yol açar:

Değerli arkadaşlarım, siyasette sorun da tükenmez, çare de tükenmez. Her sorunu çözersiniz, yeni sorunlar gelir; her sorunun çaresi vardır, hiçbir sorun da çaresiz değildir. Bu Hükümet güvenoyu alamazsa, ben inanıyorum ki, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti er geç kurulur, hiç gecikmeden kurulur. Üstelik de, böyle derme çatma, transferlere dayalı, şaibeli, çarpık azınlık modeli içinde değil; gerçek, Anayasanın öngördüğü hükümet anlayışı içinde bir hükümet ortaya çıkar.

“Bu hükümet ortaya çıkıncaya kadar, önemli sorunlarımız ne olur” diye düşününlere söyleyeyim: Türkiye’nin gümrük birliğiyle ilişkisi hiçbir şekilde bir sıkıntıya girmez; bundan hiç kuşku duymuyorum. Türkiye’nin gümrük birliğiyle kuracağı ilişkinin anahtarı kimsenin cebinde değildir. Türkiye’nin Avrupa ile ilişkileri köklü

bir tarihe dayanır. Biz, Avrupa ile sürekli gerginlik içerisinde yaşamış bir toplumuz. Bu ilişki, 1300 yılından beri sürüyor. 1300 yılında biz, Çanakkale Boğazını geçtik, Avrupa'ya adımımızı attık. Türkiye, bugün Avrupa'nın bir parçasıdır, Avrupa tarihinin bir parçasıdır, Avrupa coğrafyasının bir parçasıdır, Avrupa toplumunun, kültürünün bir parçasıdır. Kuşkusuz olanlar Bosna'ya giderler, Mostar'a giderler; Türkiye'nin Avrupa'da olup olmadığını gözleriyle görürler. *(CHP sıralarından alkışlar)* Bir etnik temizleme kampanyasına rağmen silinememiştir izleri. Biz, Avrupa'ya alınmak için kuyrukta bekleyen bir toplum değiliz. Biz, orada bulunanların hiçbirisinden daha az kendimizi o coğrafyanın ve o tarihin bir parçası saymıyoruz. Söz konusu olan bir antlaşmadır, gümrük birliği antlaşmasıdır; bu antlaşmada da kim-seden bir lütuf beklemiyoruz.

Türkiye için bu antlaşma bir ahdi hak durumundadır; Türkiye, onu, bir antlaşmayla hak olarak zaten elinde bulunduruyor. Onun gereklerini yapmışız, yirmi yıldan beri yapmışız ve bugün, onun adı konulacaktır, tescil edilecektir, kabul edilecektir; kabul edilmemesi diye bir şey söz konusu değildir; Türkiye'nin, bu konuda hiçbir kurtarıcıya ihtiyacı yoktur.

Pazar akşamı bu Hükümet güvenoyu almasın, hiç kuşku duymuyorum, Avrupa Parlamentosu, Türkiye'nin Avrupa Birliğiyle ilişkisi için gerekli kararı almakta hiç tereddüt etmeyecektir. Sosyalist Grubun, böyle bir karar alması için gerekeni, ben, Sosyalist Grupla doğrudan ilişkisi olan Cumhuriyet Halk Partisinin Genel Başkanı olarak, açıkça gerçekleştirebileceğimize inanıyorum; bu konuda bir tereddüdümün olmadığı herkesin bilmesini isterim. *(CHP sıralarından alkışlar)*

NAZMİ ÇİLOĞLU (Bolu) - Daha önce neredeydiniz, niye yapmadınız!

DENİZ BAYKAL (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, bu Hükümetin güvenoyu almamasının yaratacağı hiçbir sorun yoktur. Bu Hükümetin güvenoyu almamasının, Türkiye'nin önünde bir yeni ufku açacağına inanıyorum. Hiç kuşku duymuyorum sağlıklı bir hükümet yapısını mutlaka gerçekleştiririz, onun yolunu, yönetiminin birlikte buluruz; Türkiye Büyük Millet Meclisine ve tarihimize yakışan, hukukumuzla yakışan, bize yakışan, ilkelerimize yakışan bir yeni tabloyu, mutlaka oluştururuz. Kimse, bu Hükümet giderse felaket gelir diye vicdanlar üzerinde baskı yapmaya kalkışmasın.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Baykal, toparlar mısınız lütfen.

DENİZ BAYKAL (Devamla) - Toparlıyorum Sayın Başkan.

Hiç korkulacak bir şey yoktur. Asıl, kendimizi kurtarmamız gereken, korkunun kendisidir. Önümüzü açmak istiyoruz; dört yıldan beri yaşadıklarımız ortada; yeni bir tabloya yükselmek istiyoruz; bu yaşadığımız olaylar bir daha önümüze çıkmasın istiyoruz...

Bakınız, gazetelerde, birbiri arkasına neler çıkıyor: Bir saygıdeğer din adamı "Falan komutanı uygun görmüyorum, onu alın diye yetkililere söyledim haklısınız; ama şimdilik idare edelim dediler. Benim haklı olduğum ortaya çıkıyor" diye demek veriyor. Yani, hangi yetkiyle, hangi devlet yetkilisi bilemiyorum. Eğer, Sayın

Başbakansa, onun açıklama yapmasını isterim; bir saygıdeğer din adamıyla, kuvvet komutanının kim olması gerektiği konusunda bir müzakere içerisine girmiş midir, Türkiye’de böyle bir ilişki kurulmuş mudur? Bizim bildiğimiz. Askerî Şûrada, Bakanlar Kurulunda konuşulacak olan konuları, özel çevrelerde ele alma, özel ilişkiler içinde kotarma yaklaşımı, bu noktaya kadar gelmiş midir, bunu öğrenmek istiyoruz. *(CHP sıralarından alkışlar)*

Değerli arkadaşlarım, bu oluşumlardan, bu olumsuzluklardan Türkiye’mizi kurtarma fırsatı, Türkiye Büyük Millet Meclisinin önündedir. En doğru kararı alacağınıza inanıyorum.

Hepinizi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum. *(CHP sıralarından ayakta alkışlar, ANAP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN - Sayın Baykal, teşekkür ediyorum.

Sayın milletvekilleri, müteakip oturumda Sayın Hükümete söz verilecektir. Saat 18.35’te toplanmak üzere, birleşime ara veriyorum.

Kapanma Saati: 18.24

ÜÇÜNCÜ OTURUM

BAŞKAN: Başkanvekili Yasin HATİBOĞLU

KÂTİP ÜYELER: Abbas İNCEAYAN (Bolu)

Kadir BOZKURT (Sinop)

Açılma Saati: 18.35

BAŞKAN - Türkiye Büyük Millet Meclisinin 8'inci Birleşiminin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

Hükümet Programının Görüşülmesi (Devam)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, 51'inci Hükümetin Programının müzakerelerine, kaldığımız yerden devam ediyoruz.

Programla ilgili görüşlerini ifade etmek üzere 51'inci Hükümetin Başkanı, Sayın Başbakan Tansu Çiller'i kürsüye davet ediyorum.

Buyurun. *(DYP sıralarından ayakta alkışlar)*

Sayın Başbakan, sürenizi sıfırdan başlatıyorum; sayın arkadaşlarımız, zannediyorum geliyorlar. Buyurun.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Hükümet Programı üzerinde söz alan değerli konuşmacıları dikkatle izledim; teşekkürlerimi ifade etmek istiyorum; eleştirdiler, haklıdırlar. Türkiye'de demokrasinin varmış olduğu noktada, ulusal çıkarlar ve çözümler üzerine siyaset yapma gereği vardır. Halkın aradığı da budur.

Türkiye'yi, dünyanın gördüğünden daha güçsüz görmemeli. Türkiye, çelimsiz değildir, güçlüdür. Rejim, çıkarılmak istenen krize rağmen güçlüdür; çünkü halkın desteği vardır.

Koalisyonlar kurmaya çalıştık; olmadı. Hükümet etmek zordur; bunu biliyorum; sorumluluğu sırtlanmak ister. Bu nedenle, koalisyona, mesuliyet altına girmeyenleri anlıyorum. Hiç kimsenin demokratik haklarını eleştirmek, işimiz değil; ancak, konuya biraz daha dikkatli bakma gereği de var.

Demokrasilerde, hükümet kurma turları daima olur, bu, tabiidir; fakat hükümet kurdurmama turları, öyle sanıyorum ki, ilk defa oldu. *(DYP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Değerli milletvekilleri, çalışma arkadaşlarımla ateşten gömlek giydik; ama "biz ne güne varız" anlayışıyla buradayız. Bir anlamda, siyasî geleceğimizi riske attık; ama şimdi yapmazsak ne zaman yapacağız; biz yapmazsak kim yapacak! Bu ülke bizim; biz, Türkiye için varız. Bu inancımızdan hiç vazgeçmedik. *(DYP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Siyasetin temelinde, doğasında çözüm vardır; amacı, halka hizmettir. Siyaset, buhran yaratma aracı değildir; aksine, buhran önlemeyi amaçlar. Hele hele, parlamentolar, krizlerin yaratıldığı yerler değildir, çözüldüğü yüce kurumlardır; Türkiye Büyük Millet Meclisi de, işte böyle krizleri çözecek bir kurumdur.

Değerli milletvekilleri, şimdi, kısaca, eleştirilere geçmek istiyorum.

Terörle mücadele etmek zordur, demokrasilerde, hukuk devletinde daha da zordur; birlik ve beraberlik içerisinde bunu başarıyoruz. Demokratik hukuk devleti sınırları içerisinde, terörün hakkından geliyoruz ve ciddi biçimde geliyoruz. Şu elimdeki dosyada, bundan iki yıl önceki manşetler var. Bunlara teker teker bakmak mümkün. Bakın, ne deniliyor: “Güneydoğu alev alev”, “Kanlı gün”, “PKK kan kustu”, “PKK canavarı kana doymuyor.” Bütün bunlar manşet; bizim ilk iktidara geldiğimiz bir iki gün içerisinde, benim Başbakan olduğum ilk günler... “Tehlikeli tırmanış”, “Korkunç katliam” bir manşet daha “Daha ne kadar gözyaşı dökeceğiz.”

Evet, o dönemde “acaba, bu Hükümet bunun üstesinden gelir mi” suali; daha da ötesi “bu Hükümet kesinlikle bunun üstesinden gelemez” yargısı; her zaman olduğu gibi... Yine elimizdeki manşetlere bakıyorum, bugünlerin manşetleridir: “Güneydoğunun talihi, insanı, iklimi, her şeyi değişiyor” manşet... “Çorak topraklarda oluşan baraj gölünde, şimdi, uluslararası su sporları şenlikleri yapılıyor.” Bu satırlar bana ait değil; birkaç gün önceki Hürriyet Gazetesinin manşetinde aynen bunlar yazılı. Yine, bir gazetenin 27 Aralık tarihli manşeti: “Cizre’de futbol coşkusu.” Yıllardır spor karşılaşmalarının yapılmadığı Güneydoğu Anadolu’umuzda, Cizre’de, lig maçlarının başladığı haberini veriyor. Yine, 4 Ağustos 1994 tarihli bir gazetenin bir başka haberi; yine manşet: “Hoşgeldin huzur.” Haberde, esnafın dükkânlarını gece 1’e kadar açık tutabildiklerine, eskiden PKK’nın kol gezdiği Dicle kıyılarında bütün vatandaşlarımızın rahatça piknik yaptığına, Batman’da herkesin istediği saatte sokaklarda dolaşabildiğine ilişkin ifadeler açık seçik yer alıyor.

Değerli arkadaşlarım, her şeyi küçümseyerek, her şeyi başarısız görerek, olanı da yokmuş addederek, Türkiye’nin bir yere varması mümkün değil; siyaset anlayışı da bu olmamalı; çünkü yapılan şey, birlik beraberlik içinde, bütün ülke insanların hep beraber, birlik içinde belli bir meseleye sahip çıkmalarıyla ortaya çıkmış, Hükümetin bu işin arkasına ciddi biçimde geçmesiyle ortaya çıkmış ve ülke en olmayacak noktada; yapılamaz denilmesine, hele bunlar hiç yapamaz, hele bu hatun kişi bunları hiç yapamaz denilmesine rağmen, bütün bunlar çok büyük bir kararlılıkla “ya bitecek ya bitecek” anlayışıyla olmuştur. *(DYP sıralarından alkışlar)*

Sayın Yılmaz değindiler, 1984’ten, Ekim 1995’e kadar 22.892 teröristin yakalandığı doğrudur. 50’nci Hükümet döneminde yakalanan terörist sayısı 16.800’dür; arşivlerde de bu böyledir, Milli Güvenlik Kurulunda da bu böyledir.

Güneydoğuda yapılmış olan meselenin ikinci merhalesi, bütün acıları durdurmaktır - terörle mücadele, acı bıraktı, iz bıraktı - şimdi sıra buna gelmiştir ve bunun için de yine aynı kararlılıkla söylüyorum, bu yaralar ya kapanacak ya kapanacaktır. *(DYP sıralarından alkışlar)*

İBRAHİM HALİL ÇELİK (Şanlıurfa) - Vatandaş ölüyor orada, ölüyor!

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - 50’nci Hükümet döneminde, Kasım 1994 tarihinde, terör olayları nedeniyle mağdur olan ve göç etmek zorunda kalan yurttaşlarımız için, gönüllü bir iskân projesi hazırlanmıştı. Köylerinden ayrılmak zorunda kalan 12 bin aileyi kapsayan proje, bu kitlenin kırsal ve kentsel

iskânını gönüllülük esasına dayandırmıştır; ailelere, ister kırsal ister kentsel, konut ve istihdam olanakları sağlanacaktır, karar budur...

İBRAHİM HALİL ÇELİK (Şanlıurfa) - Ne zaman? Dinar'a bile çare bulamamınız, oraya mı bulacaksınız.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - ...ve bunun için, yine Avrupa İskân Fonuna başvurulmuş ve ayrıca, Hükümetimiz, bölgeye, yurtiçinden ya da yurtdışından herhangi bir kitlenin kaldırılması girişimini de hiçbir biçimde gündeme getirmemiş, böyle bir haber de, kasıtlı bir biçimde, yanlış bir biçimde kamuoyuna aksettirilmiştir. Yani, şimdi, güneydoğuda bir yandan yaraları saracağız, bir yandan GAP'la birlikte, sulama pamuk ve emek-yoğun biçimde tekstil sanayii, konutun üzerine gidilen bir hamle ve özellikle 2 trilyon olarak, son Hükümet zamanında girmiş olan ve 51'inci Hükümetin ilk toplantısında 2 trilyondan 10 trilyona çıkardığımız hayvancılık kredisi - ki, bunu 20 trilyona çıkaracağız; ondan sonraki 10 trilyon bütün Türkiye içinde kullanılacak - hayvancılığı ülkede yeniden canlandıracak bir atılım olacaktır. Kısaca, aynı kararlılığı sürdürmekteyiz. Ne için; bütün her şeyiyle acıları dindirmek, yaraları sarmak için. Birlik ve beraberlik içinde nasıl Erzincan'da isek nasıl Dinar'da isek...

ENGİN GÜNER (İstanbul) - Hiçbir yerde de yoksunuz.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - ...ülkenin hangi yöresinde sıkıntı varsa, biz nasıl oradaysak, bugün de orada, aynı kararlılık içinde olacağız.

Yine, Güneydoğu Anadolu Projesi kapsamında 7 adet baraj, 2 adet hidroelektrik santral ve 10 adet sulama projesi tamamlanmıştır. Halen, yılda 16 milyar 254 milyon kilovat elektrik enerjisi üretilmektedir. Bu değer, projenin toplam enerji üretiminin yüzde 59'unu teşkil etmektedir. Sadece yüzde 59'u; diğeri tamamlanacak.

Diğer taraftan, bitirilen 10 sulama projesiyle toplam olarak yaklaşık 110 bin hektarlık alan sulamaya açılmıştır. Bu yıl, Şanlıurfa Harran Ovasında, Şanlıurfa T-1 tüneline alınan suyla 30 bin hektar alan daha sulamaya kavuşmuş olup, pamuk ekimi yapılan alanlar hızla artmaktadır.

Değerli arkadaşlarım, bu onarım projesindeki kararlılığımız, gerçekten, terör mücadelesindeki kararlılığımızdan farksız bir biçimde güneydoğumuzu kucaklamaya devam edecektir.

Yine, bu yöre için, sadece arıcılık, halıcılık, seracılık gibi meselelerin dışında, Halk Bankasının düşük faizli kredileriyle esnaf ve sanatkârlara gerekli desteği sağlamak üzere ayrı bir projeyi de aktive ediyoruz.

Bu yörelerde olağanüstü halin kaldırılabilmesi için, valilerin kamu düzeninin korunmasıyla ilgili yetkilerini yeniden düzenleyen bir kanun gereği var. Bunun üzerinde çalışmıştık. Böyle bir kanun tasarısı üzerindeki çalışmalar devam etmektedir. Valilere bu amaçla ne gibi yetkiler verilmesi gerektiği, sonuçta, Meclisimiz tarafından tespit edilecektir. Bu kanun yürürlüğe girdiği an, girebildiği an, olağanüstü hale büyük ölçüde gerek kalmayacaktır.

Bu çerçevede, bir hususun altını çizmeyi de görev biliyorum. Kuzey Irak'ta bağımsız bir Kürt devleti kurulmasına kesinlikle karşıyız. Bunun gibi, Türkiye, bu bölgede bağımsız bir Kürt devletinin oluşmasına doğru gidebilecek diğer bütün formüllere de kesinlikle karşıdır. Dublin görüşmelerine katılmamız, dış politikamızın bu temel ilkelerini uygulama irademizden en ufak bir gerileme anlamına gelmemektedir. Irak'ın toprak bütünlüğüne saygımız tamdır.

Bunun gibi, Irak'ta çeşitli tehlike ihtimalleri taşıyan egemenlik boşluğunun, bu bölgede egemenlik hakkına sahip Irak Devleti tarafından doldurulmasını sağlayacak gelişmeleri, gerek Irak üzerinden gerekse Batı yönünden teşvik etmek, temel siyasetimizdir; ancak, bugün, Kuzey Irak'ta egemenlik boşluğu devam etmektedir. Bu devam ederken, Türkiye'nin, Kuzey Irak'taki oluşumlara lakayt kalmasının, bu bölgedeki gelişmelerde, biraz önce ifade ettiğim temel ilkelerimize aykırı sonuçlar doğurabileceği görüşündeyiz.

Değerli arkadaşlarım, kamuoyunda Çekiç Güç olarak nitelenen uluslararası güç, Körfez Harbini takiben Kuzey Irak'ta meydana gelen olaylar sonunda, o günkü ANAP Hükümeti tarafından çağırılmıştır. Bu görev, münhasıran bu bölgede tüm halkın temel insan haklarını teminat altına almaktan başka hiçbir hedef gütmeyiz, güdemez. Çekiç Güç'le ilgili olarak, Genelkurmay Başkanlığıyla beraberce, bu gücün işleyiş ve hareket tarzı konusunda birtakım kurallar ortaya konulmuştur. Bu kurallar, tarafımızdan sıkı bir biçimde denetlenmektedir. Bazı yanlışların aksine, Çekiç Güç, ciddi bir biçimde kontrolümüz altındadır; bundan hiç kuşku duymayın. Şu anda, Çekiç Güç'ün, artık, kara birliği de yoktur; her türlü harekât ve uçuşları Genelkurmayımızın ön iznine tabidir ve uçuşlarda, Silahlı Kuvvetlerimizin bir mensubu bulunmaktadır.

Çekiç Güç'ün mevcudiyetinin Körfez Harbi sonrasında ortaya çıkan durumdan ileri geldiğini unutmamak gereği vardır. Bu konuda Millî Güvenlik Kurulunda, gerek sivil gerek asker kanadında, bir fikir birliği bulunduğunu ayrıca vurgulamak isterim.

Irak'ın, Birleşmiş Milletler kararlarını tam olarak yerine getirmesi, Çekiç Güç'e ihtiyaç duyulmayacak bir ortamın yaratılmasına büyük katkı yapacaktır. Türkiye, Kuzey Irak'ta temel insan haklarının korunması hususunda milletlerarası camianın duyarlılığını gözardı edemez. Çekiç Güç, bu açıdan, sırf Türkiye'ye yardımcı olmayı amaçlayan geçici bir çözümden ibarettir; şartlar değiştikçe, bu çözümün içeriği ve niteliğinin de yeni şartlara uydurulması elzemdir.

Değerli milletvekilleri, güncel bir konuya değinmek istiyorum. İşçilerimizin sıkıntısı gerçekten gündemdedir; ancak, olayı kısaca bir görmekte yarar görüyorum ve daha sonra bazı konularda açık bazı cevapları da vermek istiyorum.

Gerçekten, bugün, Hükümetin ve Parlamantonun, ülkenin bütün kaynaklarına bakış açısı tüm kesimler açısından adil olmak durumundadır. Bugün, hepimiz biliyoruz ki, özellikle bu dağılım içerisinde işçimiz, memurumuzun yaklaşık 3 katı - 2,8 katı - ve emeklilerimizin 5-10 katı almakta. Türkiye'nin bütün yatırımları 90 trilyon. Bu, 60 milyona, her türlü yatırımı herkese kadar içermekte. Çiftçilerimiz büyük ihtiyaç içerisinde; 25 milyon insan... Esnafımıza, cumhuriyet tarihinde ilk

kez 20 trilyon lira krediyi biz verdik; birkaç katı artırdık. Gerçek istihdam gücü ve belkemiği orada ve herkese bu kaynakları adil bir biçimde dağıtma gereği var.

Bir, olanın adil dağıtılması; bir de, olmayanın nasıl karşılanacağı... Olmayanı nasıl karşılayacağımızı da bilmek mecburiyetindeyiz. Yani, işçi, elbette bizim işçimiz, evladımız, kardeşimiz; aynı şekilde çiftçi, aynı şekilde kamu kesimi dışında çalışan işçi ve 1,5 milyon işsiz... Olmayanı verirken nereden vereceğiz; açıkça söyleyeyim; çiftçiyi borçlandıracağız, esnaftan keseceğiz, işsizi daha fazla işsiz yapacağız; çünkü yatırımlar olmayacak; daha da fazla keseceğiz ve bunu toplumun bütün kesimlerinden alacağız. Bunun başka yolu yok. Niye yok; çünkü Merkez Bankası özerkleşti; artık kısa vadeli avansı artırıp belli bir biçimde bunu yapmak da mümkün değil. Bunu daha evvel yapmışlar mı; yapmışlar. Nasıl yapmışlar; demişler ki: “Ver, kurtul gitsin.” Bu psikoloji içerisinde çok büyük ölçüde...

Bakın, 1990 yılındaki duruma: “Ver, kurtul”, “rüşveti ver, git seçime; kaç.” Anlayış bu... (*DYP sıralarından alkışlar*) Bakın, 1990 yılında 12 trilyon lira olan bütçe açığı, 1991 yılında 3 katına yakın artıyor ve 33,5 trilyon liraya yükseliyor. Bu nasıl yükseliyor? 1990 yılında 331 milyar lira olan Hazine kısa vadeli avans kullanımı, 32 kat artıyor. Nedir bu: Ver siyasî rüşveti... Kimin namına ver; çiftçiden kes, ver, esnaftan kes, ver; onları borçlandır; işsizi daha fazla işsiz yap ve kamu kesimi dışında çalışan işçiden al. Bunu ya vergi olarak alacaksın ya borçlandıracaksın. Kimden alacaksın; çiftçiden, esnaftan, kamu kesimi dışında çalışan işçiden, işsizden, memurdan, emekliden... Emeklinin sesi çıkmıyor.

Değerli arkadaşlarım, işçi bizim işçimiz. Peki, bunu söyleyenlere açıkça soruyorum: Çiftçi bizim değil mi; esnaf bizim değil mi? Esnaf da sizin değil mi? (*DYP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar*) İşçi bizim, hiç kuşum yok ve onlarla uzlaşma, diyalog yolu açıktır; şimdi, oraya da geleceğim; nasıl çözüleceğine ilişkin adımlar atılmaktadır; şimdi oraya da geleceğim. Bunu söyleyenlerin çiftçiyi reddettiğini mi düşünmek lazım; çiftçiyi ret mi ediyorsunuz; dışarıdaki işsizi ret mi ediyorsunuz? Esnaf... Asıl istihdam orada; ret mi ediyorsunuz? Bütün yatırımları ret mi ediyorsunuz? Bu mümkün mü?

H. FECRİ ALPASLAN (Ağrı) - Verdin de, verme mi dedik?

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - Bu mümkün mü? Bunu açıkça söylemek lazım.

H. FECRİ ALPASLAN (Ağrı) - Verdin de, önüne geçen mi oldu... Niye vermiyorsun?

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, her şey hesap meselesi; gayet de açık.

Sayın Baykal dediler ki: “Bizim arkadaşlarımız, bu işte grev ertelemesini istediler; ama olmadı.” Sayın Baykal, yine reddimiras, yine reddimiras... Balan, Bakanlar Kurulunun hepsi grev ertelemesini imzalamış - bir kişi hariç - ama niye imzalamış; onu söyleyeyim: 400 bin aile var. Ne ailesi; pancar çiftçisi... Kaç kişi eder bu; en az 5’le çarpsanız 2 milyon insan. Şimdi, şekerde çalışan 30, 40, 50 bin işçimiz, evladımız bizim. Peki, 2 milyon pancar üreticisi, onlar bizim insanımız değil mi?

İRFAN GÜRPINAR (Kırklareli) - Yanlış anlamışsınız...

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - Onun için, CHP Hükümetinin de içinde olduğu bütün bakanlar bunu böyle gösterdiler...

İRFAN GÜRPINAR (Kırklareli) - Hiç anlamamışsınız...

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - Şimdi, - bir reddimiras daha - bütçeyi kim yaptı; SHP-DYP. SHP'yi yine mi reddedeceğiz... Kim yaptı o bütçeyi; SHP-DYP. O bütçeyi niye yaptık; çünkü ekonomik kriz vardı. Yani, şimdi, Sayın Baykal, kendini, ANAP'a SHP'den daha mı yakın hissediyor, krizi onlar çıkardı diyerek? Açıkça soruyorum, daha mı yakın hissediyor? (DYP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Bakın, niye bunu söylüyorum; Sayın Mesut Yılmaz, açıklamasında "1991'de niye seçime gittik; çünkü bir istikrar programına ihtiyaç vardı, bir ekonomik kriz geliyordu ve 18 ay içerisinde bu ekonomik krizi atlatacak bir istikrar programı yapmak mümkün değildi" diyor. Yani, 1991'de kriz geliyor, istikrar programı var. Kim diyor bunu; Sayın Mesut Yılmaz diyor ve yine, Mesut Yılmaz diyor ki "ben 18 ay önce gittim; çünkü kriz geliyordu ve bu süre yetmezdi, istikrar programına ihtiyaç vardı."

CENGİZ BULUT (İzmir) - 13 ay, Sayın Başbakan...

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - Şimdi, Sayın Baykal, SHP'nin de içerisinde bulunduğu kendi Hükümetine soruyor; bu krizi sen yarattın diyor; resmen böyle söylüyor. Bir reddimiras daha... "Bu kriz nasıl gelmiş" diyor. Sanki o zaman, SHP Hükümetinde değil ve bu krizi sanki o Hükümet yaratmamış da, Mesut Yılmaz'ın bu söyledikleri de doğru değilmiş de, bütün bu kriz, tek başına, Mesut Yılmaz'dan sonra, SHP tarafından yaratılmış... Mümkün mü bu? Yani, şimdi, düşünbiliyor musunuz, Sayın Baykal, ANAP'ı, kendisine, SHP'den daha yakın görüyor; açıkçası bu... (DYP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Başka izahı var mı bunun? Varsa ben bunu bileyim.

İRFAN GÜRPINAR (Kırklareli) - Hiç anlayamamışsınız; önünüzdekini öyle yazmışlar, Öyle okuyorsunuz...

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, tabii, bütün bunları hayretle izliyoruz; ama bence, SHP, reddimiras yapılacak bir parti değil, açıkça söylüyorum. O bakanların, altına girmiş olduğu yükümlülük de küçümsenecek bir şey değil; O 5 Nisan kararlarına, hepimiz çok zor şartlar altında imza attık ve krizin sebebi biz olduğumuz için değil, bizden önceki hükümetler çıkarmış olduğu için bunu düzelttik. Sonuçları da çok başarılıdır.

Şimdi, sonuçlara bakalım; sonuçlarda şunu görüyoruz: Birincisi, Sayın Yılmaz, kriz bıraktığını açıklıyor; gerçekte öyle. Avans 32 misli artmış, ne bütçe hesabı kalmış ne personelde adalet kalmış... Bir genel müdür, yanında çalışan herhangi bir çaycının ücretinin üçte biri oranında az para alıyor... Hakikaten döviz darboğazına giden bir Türkiye... Çok gariptir; Sayın Özal'ın yaptığı çok iyi şeyler vardır; Sayın Yılmaz, bazen reddi miras yapar, bazen Özalcıdır, bazen de değildir. Bir bakarsınız, Özal'ı reddeder, bir bakarsınız onun yaptığı her şeyi yüklenir. (DYP sıralarından

“Bravo” sesleri, alkışlar) Ama aslında, Özal, Sayın Yılmaz’ı reddimiras yapmıştı, o başka mesele! (DYP sıralarından alkışlar) Fakat şimdi, bütün Türkiye, Sayın Özal’ın haklı olduğunu görmekte.

SUHA TANIK (İzmir) - O, bizim bileceğimiz bir şey.

CENGİZ BULUT (İzmir) - Siz de Demirel’i inkâr ediyordunuz, Sayın Başbakan...

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - İşçilerimize ilişkin olarak Sayın Baykal’ın söylediği bir söz vardı ki, doğrudur. Diyor ki “bu işi çözmek lazım. Bu işte, öyle, hükümetler, tek başına, 550 bin veya 510 bin işçiyle karşı karşıya kalmaz; dünyanın hiçbir yerinde de kalmaz.” Bu doğrudur. Anlayış, bunların teker teker çözülmesi olmalı. Biz de, bu anlayış içerisinde, bu işin çözümüne başladık.

Memnuniyetle ifade edeyim ki, bugün, biraz önce, Türk-İş üyesi Haber-İş Sendikasıyla Kamu İşverenleri Sendikası arasında, Türk Telekom ve Posta İşletmeleri Genel Müdürlüğünde çalışan işçilerin toplu iş sözleşmeleri tutanağı imzalanmıştır; hayırlı olmasını diliyorum. (DYP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) 32 bin işçimizdir. Şimdi, bunlar işçimiz değil mi yani? Ama aynı teklif, Türk-İş’e de gitti ve aynı teklifi o işçiler reddettiler, niye; açıkça söylüyorum: Kongre hesapları ve kendi iç dengeleri çözümü tıkamaktadır. Yarın sabah Orman İş Sendikası geliyor, onlar da 70 bin kişi. Bu iş böyle çözülür; doğru. Eğer, CHP’nin ve Sayın Baykal’ın kongresi olmasaydı, biz, onu çoktan, etap etap, aynı mesuliyet içinde, bütün bakanlarla çözerdik. (DYP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

İRFAN GÜRPINAR (Kırklareli) - Kongreyle ne alakası var Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - Yani, eğer, bir kabinede başbakan yardımcısının bu işle alakası varsa, benim söylediklerimin de bütün bunlarla alakası var.

İRFAN GÜRPINAR (Kırklareli) - Ama kongre geride kaldı.

DENİZ BAYKAL (Antalya) - Biz kongreyi geride bıraktık; siz, kongreye takmışsınız.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - Yani, o kadar reddi miras yapıyorsunuz; ama bari başbakan yardımcısını ve bütün bakanları reddetmeyin, onların imzalarını reddetmeyin; o imzalar var oralarda... (DYP sıralarından alkışlar)

DENİZ BAYKAL (Antalya) - Umut orada mı?

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - Ayrıca da söyleyeyim, bunların hepsi, benim çok takdir ettiğim ve çok sevdiğim arkadaşlarımdır; açıkça da söyleyeyim...

CENGİZ BULUT (İzmir) - Bitirdiniz onları; Karayalçın’ı bitirdiniz, Hikmet Çetin’i bitirdiniz, Baykal kaçmasaydı onu da bitirecektiniz.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - İnşallah, önümüzdeki günlerde, işçimizi kucklamaya devam edeceğiz, diyalog devam edecek ve Sayın Baykal’ın söylediği gibi, tek tek çözülecektir bu; çünkü doğrusu budur, bunun başka yöntemi de yoktur.

İRFAN GÜRPINAR (Kırklareli) - 20 gün önce dinleseydiniz Baykal'ı bunların hiçbirini olmazdı.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, beraberce almış olduğumuz 5 Nisan kararlarına kısaca bir bakmak istiyorum; çünkü gerçekten, dünya, bunu takdir etmiştir. Yine söylüyorum, terördeki mücadelemizin hiçbir işe yaramadığını söyleyenler, 5 Nisan kararlarının da bir işe yaramadığını rahatça söyleyebilmektedirler. Söylemek serbest tabii; ama...

ŞADAN TUZCU (İstanbul) - IMF de söylüyor...

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - Siz, böyle diyorsunuz da...

Şimdi, benim sözümü kesiyorsunuz... Bir de, ben, bir sual soruverirsem şimdi ve yine, Sayın Mesut Yılmaz bunu duyar da, kızıp kaçarsa sonra ne olur? Sonra ne olur? (*DYP sıralarından alkışlar, ANAP sıralarından gürültüler*) Sual sormak yasak, onu anladık; konuşmak da mı yasak? Yani, demokrasi içerisinde sual sormayı, Sayın Yılmaz yasakladı "sual sormak yok" dedi. Hâlbuki...

CENGİZ BULUT (İzmir) - Açıkoturuma gelin. Açıkoturum yapalım Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - Canım, bırak açıkoturumu; daha üç kişinin ortasında sorduğumu cevaplamıyor... (*DYP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar*) Ama böyle konuşursanız, şimdi, bir sual daha soruveririm, haberiniz olsun! Bir sual daha sordum mu, toz duman her taraf!

Şimdi size şunu söyleyeyim: Bu 5 Nisan kararları da, tıpkı terör konusunda yaptığımız mücadele gibi, kararlı bir mücadele olmuştur. Bakın, bir kere döviz krizi var; Türkiye'nin ödemeler dengesi açığı 7 milyar dolar; 14 milyar dolar ticaret açığı; 3 milyar dolarlara inmiş döviz rezervleri ve bütün bunlardan, sadece bir yıldan biraz fazla zaman sonra ortaya çıkan tablo şu: Türkiye, bütün dış borçlarını ödemiş, bir kuruş borç almadan ödemiş, ödenemez denen bütün borçları ödemiş; içborçlarını da hiç ertelememiş. Hani her gün diyorlardı ya, konsolidasyon var, şu geliyor... Tam ihale öncesinde Sayın Yılmaz'ın demeci: "Konsolidasyon geliyor..." Yani, gidip, uluslararası kurumlarda, koridorlarda hükümeti çekiştirmeler yetmiyor - bunları, kime ne denildiğini gayet iyi bilir herkes - onun da ötesinde, en kritik günlerde "bu hükümet gitti, gidiyor; gitti gidiyor..." İstikrarsızlığın en ana unsuru... Zaten koalisyon var; ama bu koalisyonu, biz değil millet çıkarmış ortaya, onu götürmeye çalışıyoruz; tarihi bir uzlaşma... Her gün, her hafta "bu Hükümet gitti, gidiyor; seçim yapıldı; yapılıyor..." Hani, şu Mesut Yılmaz, bu "seçim" lafını bu kadar söyledi de, bari bir defa seçim kazanmış olsa içim yanmayacak! (*DYP sıralarından alkışlar, ANAP sıralarından gürültüler*)

NABİ POYRAZ (Ordu) - Hodri meydan...

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - Her gün; ama her gün, o gitti, bu geliyor, bu çıktı, bu geliyor... Seçim de seçim... Birinci gitti... İkinci gitti... Onbeş gün sonra... Bir ay sonra... Hayır, olmadı, üç ay sonra... Hayır, iki ay önceydi falan... Beş seçim geçirdik; hani, şu Mesut Yılmaz da, bir seçim kazanmış olsa... (*DYP sıralarından alkışlar, ANAP sıralarından gürültüler*)

AHMET KABİL (Rize) - Siz kazandınız mı?

NABİ POYRAZ (Ordu) - Al kararı gel; var mı kendine güvenin?

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - Ama şimdi, bakın, ben, size bir şey söyleyeyim: Sayın Mesut Yılmaz'ın o tereddütlü hali var ya; hani, her şeyde, ne içinde ne dışında; hani gümrük birliğinde, ne içinde ne dışında; özelleştirmede, ne içinde ne dışında... Seçim için bu kadar söyledi ya, bakın, soruyorum: Hadi, seçime var mısın şimdi? Hadi var mısın? Hadi, var mısın? *(DYP sıralarından alkışlar)*

Şimdi, ne der biliyor musunuz, bakın, aynen söyleyeyim, aynen söyleyeyim...

NABİ POYRAZ (Ordu) - Tarih söyle...

MEHMET SAĞDIÇ (Ankara) - Şov yapma, tarih söyle.

CENGİZ BULUT (İzmir) - Tarih söyle...

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - Ama ne diyeceğini daha duymadınız... Daha ne diyeceğini duymadınız... *(ANAP sıralarından gürültüler, "tarih söyle" sesleri)*

Şimdi beni konuşturmazsanız bir sual daha soruveririm ha! Bir sual daha soruveririm sonra!

Bakın, ne der biliyor musunuz? Bir de, sözünü söyleyeyim, ne diyeceğini; der ki "Evet, ama... Hayır, ama..." Aynen böyle der...

BÜLENT ATASAYAN (Kocaeli) - Sen de Başbakan gibi konuş!

CENGİZ BULUT (İzmir) - Tarih söyle... Tarih söyle...

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - Evet, dersem, kesin "hayır" dersiniz. Diyeyim mi? Diyeyim mi? Diyeyim ini? Ama "Evet" diyecek misiniz? *(ANAP sıralarından "tarih söyle, tarih" sesleri)*

Söz mü? *(ANAP sıralarından "söz" sesleri)*

15 Aralık... Ne diyorsun? Ne diyorsun buna? Ne diyorsun buna? *(DYP sıralarından ayakta alkışlar, RP sıralarından alkışlar)*

Sessizliğe bak!

ŞADAN TUZCU (İstanbul) - Sayın Başbakan, takvime baktınız mı, pazara geliyor mu?

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - Açıkça söyleyeyim, bu Parlamento-dan DYP dışında hiçbir hükümet çıkmaz, DYP'siz bir hükümet de çıkmaz...

ŞADAN TUZCU (İstanbul) - Seçimden önce mi, sonra mı?

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - ...ve DYP Hükümetinin güvenoyu almadığı ortamda da, siz, bu seçim tarihinden kaçarsınız... Açıkça söyleyeyim; siz, bu seçim tarihinden kaçarsınız...

NABİ POYRAZ (Ordu) - 15 Aralık'ın daha hangi güne geldiğini bilmiyorsun; cumaya geliyor.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - Yani, bir güvenoyu alınmasın ve ben diyeyim ki, 15 Aralıkta seçim var, eğer, ANAP buna “evet” derse ben namerdim...

SUHA TANIK (İzmir) - 15 Aralık, cuma, Sayın Başbakan...

CENGİZ BULUT (İzmir) - 15 Aralık, cumaya geliyor...

ALİ KEMAL BAŞARAN (Trabzon) - 15 Aralıkta, Suudi Arabistan’da seçim olur!

MUSTAFA BAŞ (İstanbul) - 15 Aralık Cuma, hayırlı gün, Sayın Başkan.

BAŞKAN - Sayın Başbakan, bir dakikanızı rica edeyim:

CENGİZ BULUT (İzmir) - Ayın 15’i pazar değil...

BAŞKAN - Sayın Bulut...

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - ...ama eğer “hayır” derse, Sayın Yılmaz namert, tamam mı? Tamam mı? *(DYP sıralarından alkışlar, ANAP sıralarından gürültüler)*

CENGİZ BULUT (İzmir) - Sayın Başbakan, önce takvime bakın!

BAŞKAN - Sayın Başbakan, sürenizi durdurdum; bir dakikanızı rica edeyim.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - Şimdi, kısaca...

BAŞKAN - Sayın Başbakan... Efendim, bir dakikanızı rica edeyim; sürenizi durdurdum.

Sayın Bulut, rica ediyorum... Bütün grupları, herkes sükûnetle dinledi. Sayın Başbakanın verdiği 15 Aralık tarihi, zaten, cumaya rastlıyor efendim. *(DYP sıralarından alkışlar)* Müsaade buyurun efendim.

CENGİZ BULUT (İzmir) - Sayın Başkanım, ayın 15’i pazar değil; tarihi yanlış.

BAŞKAN - Sayın Bulut, lütfen... Dört yıldır hiç ihtar cezası vermedim.

CENGİZ BULUT (İzmir) - Sayın Başbakanın verdiği tarih cuma günü oluyor. Ayın 15’i pazar değil...

BAŞKAN - Sayın Bulut... Bakın, dört yıldır, hiçbir arkadaşşıma ihtar cezası vermedim. Rica ediyorum...

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - Ayın 17’sinde yaparız canım; üzülmeysin o kadar!

BAŞKAN - Sayın Başbakan, buyurun efendim.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - 5 Nisan kararlarının sonuçlarına çok kısa olarak bakmakta yarar görüyorum...

EMİN KUL (İstanbul) - Burayı kahvehaneye çevirdi, Sayın Başkan.

BAŞKAN - Sayın Kul, siz, bari yapmayın... Rica ediyorum, Sayın Kul...

EMİN KUL (İstanbul) - Başbakanı da ihtar edin...

ALİ KEMAL BAŞARAN (Trabzon) - Sayın Başbakanın üslubundan oluyor bu, efendim.

BAŞKAN - Sayın Başaran, lütfen... Sayın Başbakan, buyurun.

CENGİZ BULUT (İzmir) - Ayın 15'i cumaya geliyor, cumaya...

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - 5 Nisandan sonra ortaya çıkan tablo şudur: Başlangıçta 7 milyar dolarlık bir cari işlemler açığı; 14 milyar dolarlık ticaret açığı... 3 milyar dolar civarında olan Merkez Bankası rezervleri, bir sene gibi bir süre sonra, Cumhuriyet tarihinin en büyük rezervlerine dönüşmüştür. Bu arada, Türkiye, 9 milyar dolar borç ödemiştir dışarıya; hiç borç almamıştır ve bu süre zarfında, ayrıca, çok önemli reformları, özelleştirmeden, BOT'lara kadar, (yap-işlet-devret modeline kadar) hepsini teker teker yapmış ve bu arada da, Erzincan'ı baştan aşağıya inşa etmiştir. Diğer işlerini de, mümkün olduğu ölçüde aksatmadan ve bir hizmet anlayışıyla yürüterek yoluna devam etmiştir.

Bunları yaparken, Koalisyon İktidarı gündemde... Koalisyonun ortağı, 4 genel başkan değiştirmiş, bu arada beş seçim yapılmış ve katılım devrimi yaşanmıştır. Yani, televizyonların ve bütün radyoların "biz radyomuzu istiyoruz; konuşan Türkiye" anlayışı içerisinde, bir taneden onbeş taneye çıktığı ve bol bol konuşulup, kritik edildiğimiz - ki bu doğaldır - bir ortamda bunu gerçekleştirdik. Bunu küçümsemek, hiç kimseye, gerçekle bağdaşır bir konum getirmez; bunu açıkça ifade ediyorum.

Bu süre zarfında, çok önemsedğim bir diğer konu, ülkenin büyüme atılımına geçmiş olmasıdır. Genelde, böyle bir istikrar programından sonra, ülkelerde, büyümeye geçişte zorlanılır. 1995'in ikinci çeyreğinde, yüzde 13'ü aşan bir rekor seviye ile Türkiye, büyümeyi de yakalayabilmiştir. Bunu çok önemsiyorum, burada, tıpkı terördeki mücadelemizde olduğu gibi, gerçekten, halkımızın vermiş olduğu desteğin ve hepimizin, o gün Hükümette olan herkesin ve iki partinin göstermiş olduğu kararlılığın bir sonucu olduğuna inanıyorum. Aksi takdirde, bugün, Türkiye, sadece döviz sıkıntısı içinde değil, birçok yoklukların içerisinde olan ve enflasyonun, ayda yüzde 30'lara çıktığı bir ülke haline gelirdi.

Eylül ayına kadar, toptan eşya fiyatlarında, geçen sene yüzde 100'ü geçmiş olan fiyat artışları, bu yıl yüzde 45 civarındadır. Bu da yeterli değildir. Ancak, bir yandan büyüme, bir yandan dövizin ödenmesi, borcun ödenmesi, bir yandan da bütün istikrar programı öğelerinin dışarıdan, borç almadan gidebilmiş olması açısından, dünya platformundaki örnekleri arasında son derece güzel ve başarılı bir sonucu oluşturmuştur.

İşte, bugün, sahip çıkmamız gereken, bu büyük fedakârlıklarla ortaya çıkmış olan kısmî istikrarın mutlaka devam etmesidir; çünkü kriz bitmiş, belli bir istikrar ve denge sağlanmıştır. Bunda herkesin payı vardır. Bu istikrarı sağlamak ve bunun gereğini yapmaya kararlı olmak, 51'inci Hükümetin en önemli meselelerinden bir tanesidir. Biz olduğumuz müddetçe, ülkeyi istikrarsızlığa bırakmayız; ne ekonomide ne terörde ne de herhangi bir konuda bu ülkeyi istikrarsızlığa bırakmayız. Eh büyük meselelerimizden bir tanesi olarak bunu görüyorum.

Değerli arkadaşlarım, yine, tartışma konusu olan bazı meselelere gelmek istiyorum. Özelleştirme konusunda şu hususları vurgulamakta yarar görüyorum. Bu alanda geciktik, gecikmemize, bilhassa bazı arkadaşlarımızın burada yokluğu, “ne içindeyim ne dışındayım” anlayışı epeyce etkili olmuştur. Özelleştirme İdaresi, uygulamalara yönelik olarak ortaya çıkabilecek birtakım meseleleri de, bugün, artık, yavaş yavaş arkada bırakabilen bir anlayışı ortaya koymaktadır.

Arsa rantları konusu gündeme getirildi. Arsa rantlarının önlenebilmesi için, özelleştirme kapsamındaki kuruluşlara ait gayrimenkullerin ayrı ayrı değerlendirilmesi yolunda bir çalışma başlattık ve bunun ilk örneği de, Et ve Balık Kurumuna ait taşınmazların satışında gerçekleşmiştir. Yani, Et ve Balık Kurumu kombinalarından ayrı olarak satışa sunulan 5 arsa için toplam 1,5 trilyon liranın üzerinde gelir sağlanmıştır. Yani, arsaları, satılan tesislerden ayrılarak bunlar üzerinden bir rant sağlanması meselesini de, Özelleştirme Kurumu yine ortaya koyabilmiş ve uygulamaya koyabilmiştir. Bunu da ayrıca ifade etmekte yarar görüyorum.

Önümüzdeki günlerde bu anlayış devam edecektir. Sümer Holding, TURBAN, PETKİM, SEK ve Sivas Demir Çelik Fabrikası gibi kuruluşlara ait bazı arsa ve binaların ayrı ayrı satılması da, bu konuda yapılan çalışmaların diğer örnekleridir.

Bir diğer uygulama - ki, buna da değinildi - özelleştirmenin, istihdam ve üretim kaybına neden olmasını önleyici yeni tedbirler meselesidir. Getirilen bir yenilikle, idare, bazı ihalelerde, alıcı firmalara satın alacakları işletmenin faaliyetlerini belli bir süre - ortalama üç yıl - devam ettirme koşulunu aramış ve işletmede çalışan personelin haklarını koruyucu bazı önlemler almıştır. Buna en son örnek olarak, SEK, Et ve Balık Kurumu ve Adıyaman Çimentonun özelleştirilmesi sırasında alınan tedbirleri gösterebiliriz. Mesela, Adıyaman Çimentoda, alıcı firmadan, üç yıl süreyle istihdam garantisi alınmıştır. Yani, özelleştirme esnasında, işçileri koruyan, onların istihdam haklarını koruyan yaklaşımlarımız devam etmektedir. Bu da, yine, yeni yasa içerisinde yer almış ve uygulamaya konulabilmiş meselelerdendir.

Arkadaşlarımız, genelde, Türkiye’nin elektriksiz kalmaması gereğine işaret ettiler; doğrudur. Bu konuda Yüce Meclisi bilgilendirmek istiyorum. Türkiye’nin elektriksiz kalması elbette kabul edilebilir bir olay değildir. Bu nedenle, önümüzdeki yıllara dönük olarak çok sayıda proje üzerinde çalışmalar sürdürülmektedir. Bunların içerisinde, bu kamu projelerinin yanı sıra, yap-işlet-dev-ret modeli ve otoprodüktör yaklaşımı içerisinde, özel şirketlerce çok sayıda santral projesi üzerinde durulmaktadır. Halen, kamu kuruluşları tarafından yatırımları hızla sürdürülen projeler arasında şunlar bulunmaktadır: Çayırhan Termik Santrali 3 ve 4’üncü üniteler 300 megavat, Kangal Termik Santrali 3’üncü ünite 150 megavat; Çatalan Hidroelektrik Santrali 159 megavat, Kralkızı, Dicle Hidroelektrik Santralleri 204 megavat, Peri-Özlüce Hidroelektrik Santrali 170 megavat, Batman Hidroelektrik Santrali 198 megavat.

Bu projeler dışında, ihale çalışmaları süren veya çalışmaları başlatılan çok sayıda ayrıca proje vardır. Bu projelerin başında 1.400 megavat gücündeki Bursa Doğalgaz Kombine Çevrim Santrali gelmektedir. Diğer yeni projeler arasında, Karkamış, Obruk, Alpaslan, Uzunçayır, Kılavuzlu, Uluabat projeleri bulunmaktadır ve 700 megavat civarında bir ek güç sağlayacaktır.

Yine, 1995 yılı içerisinde çok sayıda yap-işlet-devret projesi nihai aşamaya getirilmiştir; Marmara Ereğlisi'nde 500 megavat ve İstanbul-Esenyurt'ta 180 megavatlık iki doğalgaz santralının temeli atılmıştır. 672 megavatlık Birecik projesinde sorunlar çözülmüş, yatırım faaliyetleri de bugünlerde başlamış durumdadır; yani, işçiler, bugün çalışıyor durumdadır.

Yine, bu projelerin dışında, yapım aşamasına getirilmiş yap-işlet-devret projeleri arasında şu projeler de mevcuttur: Dilek-Güroluk Hidroelektrik Santrali 180 megavat, Of-Solaklı Hidroelektrik Santrali 1.380 megavat, Konaktepe Hidroelektrik Santrali 210 megavat, Yamula Hidroelektrik Santrali 100 megavat, Yedigöze Hidroelektrik Santrali 1.300 megavat, Boyabat Hidroelektrik Santrali 1.513 megavat. Çok sayıda diğer yap-işlet-devret projeleri üzerinde de çalışmalarımız devam etmektedir.

En önemlisi, bunu uygulamaya koyabildik; Birecik'te bunu gördük. Yani, bu sistem, büyük engellemelerden sonra, nihayet çalışabiliyor. Bu, bence, çok önemli bir başarıdır; çünkü bizden önceki iktidarlar döneminde başlamış, ancak nihayete vardırabildiğimiz bir yaklaşımdır. Bütçe dışındaki imkânlarla - yani özel sektörle - ve dışborç almadan dış kaynakların seferber edilebildiği, 20 ilâ 25 yıl arasında vadelerle bu imkânları ülkemize getirebildiğimiz bir yaklaşımı, Türkiye, artık, kullanabilmektedir. Bunu, oldukça önemli bir mesele olarak görüyorum.

Yine, yap-işlet-devret modeli dışında, otoprodüktör olarak sanayiciler tarafından, 1.030 megavatlık santral için müracaatta bulunulmuştur; bu müracaatlar mevcuttur. Bu santrallerin yapımları üç yıl içerisinde etap etap gündeme gelebilecektir. Bütün bu sayılan santral projeleriyle, ülkenin kısa ve orta vadedeki enerji taleplerine, kesintisiz bir şekilde cevap verilmesi mümkün olacaktır.

Bir diğer mesele, petrol boru hatlarına ilişkindir. Burada bir yanlış anlama olduğunu görüyorum. Petrol boru hatları, gerçekten, bütün dünyada, Türkiye'nin bir zaferi olarak basında yer almıştır. Bu zaferin, ülkemizde de memnuniyet yaratması ve insanlarımızı sevindirmesi doğal olurdu. Ancak, bunu kabullenemeyen bir anlayışın sergilenmeye devam ettiğini görüyorum, bir anlaşmazlık da var herhalde.

Sayın Yılmaz, çift güzergâhla taşınacak Azerbaycan erken petrolünün miktarı hakkında yanlış bilgi almış, öyle gözüküyor. Ayrıca, kapasite ile fiile akacak olan miktarı birbirine karıştırıyor, öyle anlaşıyor. Azerbaycan erken petrolünün tüm miktarı 5-6 milyon ton/yıl civarındadır. Ayrıca, Bakü-Supsa hattının azamî kapasitesi 6 milyon ton ile sınırlandırılmıştır. Bu bakımdan, 30 milyon ton gibi abartılı rakamlar söz konusu değildir. Kaldı ki, Hükümetimiz, Supsa'ya gelecek erken petrolün tamamını satın almayı taahhüt etmiştir. Bu petrol, kontrolümüzde, Anadolu'da veya Karadeniz ülkelerinden birindeki rafinelerde tüketilecek, Boğazdan geçmeyecektir. Her halükârda, batı güzergâhının açılması, Bakü-Ceyhan hattının ilk ayağını teşkil edeceği gibi, ileride, tüm Azerbaycan petrolünün, Rus sistemi vasıtasıyla Boğazlara yüklenmesi tehlikesini uzaklaştırmıştır.

NABİ POYRAZ (Ordu) - Bunu kim söylüyor?

A. MESUT YILMAZ (Rize) - Yok öyle bir şey.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - Bu, anlaşmanın içeriğinde yazılmaktadır. Bu, yapılan açıklamalarda ve anlaşma metninde açıkça ortaya konmuştur ve sorulan suallere de, tüm yetkililer aynı şekilde cevap vermişlerdir.

NABİ POYRAZ (Ordu) - Anlaşmada öyle bir madde yok.

A. MESUT YILMAZ (Rize) - Yalnız bilgi veriyorsunuz.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - Bunların metinleri de, ayrıca, Dışişlerimizde mevcuttur.

NABİ POYRAZ (Ordu) - Hayal o, hayal...

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, biraz da, kalkınmada öncelikli yörelerin geliştirilmesi için kamu yatırımlarına değinmek istiyorum; çünkü bu, çok önemsedığımız bir diğer konudur; önümüzdeki günlerin bir diğer meselesidir. Bu yörelerin daha hızlı geliştirilmesi politikalarına mutlaka devam edeceğiz. Özel sektör bu amaçla desteklenecektir.

Geçmişte, kalkınmada öncelikli yöreler kapsamında yer almış olan Gaziantep ve Denizli İllerimiz hızlı bir gelişme süreci içerisine girmiştir. Halen bu yöreler kapsamında bulunan Elazığ, Kahramanmaraş, Malatya, Erzurum ve Çorum İllerimizde de, son yıllarda, kalkınmada öncelikli yöreler politikaları çerçevesinde, özel kesim yatırımlarında önemli gelişmeler kaydedilmiştir. Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı çerçevesinde yapacağımız altyapı ve hizmet yatırımlarıyla, bölgeler ve illerarası gelişmişlik farklarının azaltılmasına özen gösterilecektir. Bu çerçevede istihdama ve yerel kaynaklara ağırlık veren bölgesel gelişme projeleri başlatılacaktır; özellikle Yedinci Beş Yıllık Plan, bu konuda geçerliliğini muhafaza etmektedir ve önceliklerimizi saptamaktadır. Halen, Zonguldak, Bartın ve Karabük İllerimizi kapsayan bölgesel gelişme projesinin saha çalışmaları başlamış bulunmaktadır; 1996 yılında tamamlanacak bu çalışma ile bölgenin altyapı yatırım ihtiyacı, sektörel ve mekânsal gelişme istikametleri belirlenecek ve yeni istihdam alanları ortaya konulacaktır.

Önem verdiğimiz bir diğer mesele - ki bu konu üzerinde konuşmacılar durdular - kadınlarımız ve gençlerimizle ilgili bazı gelişmelerdir; müsaadenizle bunları açmak ve açıklamak istiyorum.

Kadınların, eşit statüye sahip bireyler olarak toplumsal yaşamın her alanında katılımlarının sağlanması amacıyla, gerekli kurumsal ve hukukî düzenlemelere önem verilmektedir.

Kadının statüsünü yükseltmek ve uluslararası düzeyde kadınlarla ilgili olarak alınan kararlara uyumu sağlamak için, 1990 yılında, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bağlı olarak kurulan Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, 1991 yılında Bakanlığa bağlanarak, bizim iktidarımız süresinde, kadın ve sosyal hizmetlerden sorumlu Devlet Bakanlığı bünyesinde görevini sürdürmüştür.

Kadın girişimciliğini özendirmeye çok büyük önem verdik ve ilk kez, kadınlarımıza, Halk Bankası kanalıyla özel kredi tahsis ettik. Bu, ilk kez oluyor. Bunu kimlere yaptık; birçok alanda, kendi evinde işyeri açıyor olabilir; hatta, kendi evinde kreş işletiyor veya çocuk bakımı yapıyor olabilir veya makineyle dokuma işlemi yapıyor olabilir; herhangi bir konuda, eğer, kendi evinde iş yapmak istiyorsa, kadınlarımız

için özel kredi açıldı. Bu, yeni bir olaydır, aşağı yukarı bir aylık bir olaydır ve bunu ilk etapta 5 trilyona çıkardık.

Eğer kadınlarımız, ev dışında, herhangi bir işyeri açmak için kredi kullanmak istiyorlarsa, yine, tıpkı esnafa yaptığımız gibi - esnafın kredilerini nasıl 2 trilyondan 20 trilyona çıkardıysak - kadınlarımız için de, ilk kez, Halk Bankası kanalıyla 5 trilyon iş kurma kredisi verdik.

Bunun yanında, bir de gençlerimiz için aynı şeyi yapıyoruz. Onlar için de, başlangıçta, yine 5 trilyon olmak üzere bir kredi mekanizması işlemeye başlamıştır. Açıkça söyleyeyim, esnafımız, Halk Bankasının kredilerinden çok memnun kalmıştır ve bu, gerçekten, istihdam imkânlarına büyük ölçüde katkıda bulunmuştur. Şimdi, aynı şeyi gençlerimiz için de yapacağız; yani, kadınlarımız, esnafımız ve gençlerimiz...

Esnafımızın kredileri 20 trilyona çıktı, kadınlarımız için 5 trilyonu aştık, gençlerimiz için de, kendi işyerlerini kurabilmelerini sağlamak; yani, sadece devlet kapısında bekleyip, başka hiçbir istihdam imkânı yok demesinler diye devlet onlara bir imkân hazırlasın; ama kendi işyerini açmak için hazırlasın; olay budur. Onun için de, 5 trilyon lirayı, ayrıca, yine, Halk Bankasından, böyle bir imkân gençlerimize mutlaka aktarmak niyetindeyiz. Bu mekanizma da başlamıştır; yani, başlayacak değil, başlamıştır. *(DYP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Yine, bu sırada ve bu kapsamda, özörlölerimize değinmek istiyorum. Özörlölerimiz için yeni bir kanun tasarısını, 51'inci hükömet ortaya koyacaktır. Önemli olan özörlölerimizi, acınacak fertlerimiz olarak görmek değildir; tam tersine, onları, toplumun bir parçası yapabilmektir; yani, onlara istihdam imkânının kapısını açabilmektir. Bu yaklaşım içerisinde, işyerlerinde, özörlölerimizin daha fazla çalışmasına - oran olarak - imkân verecek ve böylece, istihdam imkânını artıracak bir yaklaşımı, diğör istekleriyle birlikte, 51'inci hükömet ele alacak ve Meclisinin onayına sunacaktır.

Toplumumuzun temelini oluşturan ve geleceğın güvencesi olan gençlerin, eğitim, sağık, çalışma hayatı, sosyal güvenlik ve istihdam konularındaki sorunlarının çözümüne ilişkin gelişmeler de devam etmektedir ve bu, çok da önemli bir konudur. Bu kapsamda, 1988-1989 öğretim yılında, Yurtkur'un yatak kapasitesi, 44 il ve 6 ilçede, 95 bin 73 iken, bu kapasite, 1990-1991 öğretim yılında 111 bine, 1993-1994 öğretim yılında 139 bine çıkarılmıştır. 1994-1995 öğretim yılında öğrenim kredisi ödemesi yapılan toplam öğrenci sayısı da 290 bindir. Bu, DYP-SHP İktidarı süresinde olan olaydır.

1993-1994 öğretim yılında 280 çıraklık eğitim merkezinde, 75 meslek dalında eğitim gören aday çırak ve kalfa sayısı, toplam 201.715'e çıkmıştır; yani, bu, gençlerimizi, iş bulamayan lise mezunları olarak değil, aynı zamanda, meslek sahibi, ortaöğitimi bitirmiş gençlerimiz olarak görmeyi hedefleyişimizin bir delilidir.

Yine, gençlik kesiminin sorunlarını çözmek ve gençlerin kalkınma sürecine katkı ve katılımlarını artırabilmek amacıyla bu kesime sunulan hizmetlerin sayı ve nitelik olarak artırılması hedeftir; bu amaçla, gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

Bu arada, esnaflarımıza ve küçük ve orta ölçekli işletmelere ilişkin bir iki gelişmeye de işaret etmeyi gerekli görüyorum. Küçük ve orta ölçekli işletmeler ve esnaf kesimi, üretimin ve istihdamın belkemiği durumundadır. Esnaf ve sanatkâr siciline kayıtlı esnaf ve sanatkâr ve küçük sanayici sayısı, 1995 yılı itibarıyla 2,9 milyondur; yani, yaklaşık 3 milyon insandır ve küçük sanayi sitelerindeki işyeri sayısı da 66 bine ulaşmış durumdadır ve bu alanda, özellikle, esnaflarımızın ve sanatkârlarımızın bütün meselelerine eğilen bir anlayışı - kredi ötesinde - 51'inci hükümet, büyük bir kararlılıkla ele alacaktır ve yasal gelişmeleri, yine, Meclisin onayına sunacaktır.

Biraz, tarıma geçmek istiyorum; çünkü tarımda, gerçekten, 49'uncu ve 50'nci Hükümetler, çok önemli gelişmeleri ve özellikle 50'nci Hükümet, çok değişik bir görüşü ortaya atmıştır; bunu, reddetmek mümkün değildir.

Bu yaklaşım içerisinde desteklemenin kalktığını söyleyenler, bunu hiç anlamamışlar, bizim düzenimizi dahi anlayamamışlar; çünkü desteklerin kalktığı doğru değildir. Şimdi, bazı gerçekleri rakamlarıyla ifade edeyim: Destekleme, nihai üründen kaldırılıp girdiye uygulanmıştır; nihai üründe de dünya fiyatlarına ulaşılmış ve çiftçimiz dünya refah düzeyini yakalamıştır.

Şimdi, bazı gerçeklere ve rakamlara beraberce bakalım: Esasen, çiftçinin memnuniyeti kısmen buradan sağlanmıştır. Bakın, 1980'de - yani, bizden önceki iktidarın hükümeti devraldığı yıl - çiftçinin ve tarımın millî gelirden aldığı pay yüzde 33 iken, 1991'de - Sayın Mesut Yılmaz'ın istikrar programını ben 18 ayda bitiremem diye bırakıp gittiği günlerde - bu oran yüzde 15,5'e gerilemiş; yani, millî gelirdeki pay yüzde 33'ten yüzde 15,5'e gerilemiş.

Şimdi, bugün, size bazı rakamları vermek istiyorum. Bu rakamlar, Sayın Mesut Yılmaz'ın ifade ettiği gibi değil. Şimdi, ben, önce onun söylediklerini söyleyeceğim, bir de doğruları söyleyeceğim.

Sayın Yılmaz, aşağıdaki ürün fiyatları için şöyle söyledi: Pamukta 8 kat, ayçiçeğinde 8 kat, buğdayda 10 kat, pancarda 12 kat... Bunlar, yanlış bilgi. Bakın, şimdi doğrularını söylüyorum...

NABİ POYRAZ (Ordu) - Doğru yok ki...

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - 1991-1995 yılları arasında...

Bakarsınız piyasalara, görürsünüz canım... Yani, hadi sual sormayacağız, onu anladık da, konuşmayacak mıyız da?

NABİ POYRAZ (Ordu) - Sayın Başbakan, bir ekmeğin kaç lira olduğunu biliyor musunuz?

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - Yani, demokraside, konuşmak da mı yok? Siz söylediniz, şimdi bizde karşılığını veriyoruz...

REFİK ARSLAN (Kastamonu) - Doğruları konuşacağız...

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - Doğruları söylüyorum; çünkü bu, Türk çiftçisinin dünya düzeyindeki fiyatlarla, dünya düzeyindeki refahı yakalamasının tescilidir, ifadesidir. (DYP sıralarından alkışlar)

Şimdi, bakın, Sayın Yılmaz “pamuktaki fiyat artışı - 1991-1995 yılları arasında - 8 kat” dedi. Gerçek nedir; 8 kat değil, 19 kattır.

RÜŞTÜ KÂZIM YÜCELEN (İçel) - Pamuk 1991’de 4 bin lira idi.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - Şimdi, ayçiçeğindeki fiyat artışı 8 kat değil, 12 kat; buğdaydaki fiyat artışı 10 kat değil, 12,5 kat; pancardaki fiyat artışı ise 12 kattır.

NABİ POYRAZ (Ordu) - Sen hesabı unutmuşsun.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - Yani, yüzde 100’ler falan demiyorum, bir yüzde 100, bir yüzde 100 daha, bir yüzde 100 daha; bunu 12 defa sayacaksınız... 12 kat. Durum budur.

BÜLENT ATASAYAN (Kocaeli) - Aman, ne kadar farklı...

RÜŞTÜ KÂZIM YÜCELEN (İçel) - Ayçiçeği de 1991’de 2 bin lira idi.

ENGİN GÜNER (İstanbul) - Girdi fiyatları ne kadar?

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - Şimdi, fındık fiyatı da, şu anda halen, üreticiler için, Fiskobirlik teslimi 72 bin liradır. Yalnız, bunu da düzeltereğiz. Desteklemeyle mi; hayır; özerkleştirdiğimiz birliklere kredi imkânı vereceğiz; ama kendi kendilerini yönettikleri bir ortamda. Dolayısıyla, döner sermayeli olarak, bu işi çok daha iyi bir biçimde halletmeleri imkânına sahip olacaklardır.

RÜŞTÜ KÂZIM YÜCELEN (İçel) - Gübre 6 bin lira idi.

NABİ POYRAZ (Ordu) - Gücünüz varsa Karadeniz’e gidelim.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - Hani, Sayın Yılmaz’ın Özal’ı reddetmesini gayet iyi anlıyorum; çünkü Özal, “bizim düşündüklerimizi onlar hayal bile edemezler” demişti; ben de şimdi diyorum ki, hayal etmeyi bırakın, sistemi anlayamıyorlar bile; açıkça budur. *(DYP sıralarından alkışlar, ANAP sıralarından “onu, sizin için söyledi” sesleri)*

NABİ POYRAZ (Ordu) - Tiyatro sanatçısı gibi konuşuyorsun da ondan.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - Buğdayı karşılaştırmamı istediniz. Buğdayın şu andaki piyasa fiyatı, Anavatan İktidarının devrettiği fiyatın 10 katı değil, tam 18 ilâ 20 katı arasındadır... *(DYP sıralarından alkışlar)*

RÜŞTÜ KÂZIM YÜCELEN (İçel) - Buğdayın kilosunu kaç ithal ettiniz?

NABİ POYRAZ (Ordu) - Bu, matematiği unutmuş.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - Bunu yaparken, esnaftan, bilmem, o kesimden, bu kesimden paraları alıp da banka kesimine rant diye de vermedik. Ne yaptık; çiftçinin eline verdik. Eskiden ne yapıyordu; eskiden, destekleme diye...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Başbakan, size 5 dakika daha süre veriyorum, toparlar mısınız lütfen.

RÜŞTÜ KÂZIM YÜCELEN (İçel) - Sayın Başbakan, 1991’de buğday kaç liraydı?

BÜLENT ATASAYAN (Kocaeli) - Gübre kaç para gübre?

RÜŞTÜ KÂZIM YÜCELEN (İçel) - Buğday piyasada kaç lira, siz kaç liraya ithal ediyorsunuz, söyler misiniz?

BAŞKAN - Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - Teşekkür ediyorum.

Şunu açıkça söylemek isterim: Önümüzdeki günlerde, çok önemli biçimde, hayvancılığın üzerine gideceğiz. Güneydoğuda, sadece konut değil, aynı zamanda, hayvancılığın yanında birçok meseleleri çözeceğimizi söylemiştim; ama hayvancılık, gerçekten, bizden önceki iktidar döneminde öldürülmüştür; inşallah, bunu yeniden canlandırmak bizim İktidarımıza nasip olacaktır; önümüzdeki meselelerden bir tanesi de budur.

Şimdi, gümrük birliğine ilişkin bir konuya değinmek istiyorum. Sayın Mesut Yılmaz, nihayet – anlıyorum - fikrini, yine değiştirmiş; ne içinde ne dışında var ya hani... Gümrük birliğine, ilkönce “karşıyım” diye ilan etti; bugün, memnuniyetle görüyorum ki, artık, gümrük birliğine karşı değil. Ben, tabii, Sayın Erbakan’ı anlamıştım; ama Sayın Yılmaz’ın kendisiyle aynı doğrultuda düşünmesinde biraz zorluğum vardı. Tabii, beyanları vardır “gümrük birliğine tümüyle karşıyız” diye. Bugünkü beyanını, kendi kendini reddetmesi olarak görüyorum; ama olumlu bir gelişme olarak nitelendiriyorum. Onun için, hayırlı olmasını diliyorum. *(DYP sıralarından alkışlar)*

Bu konuda söyledikleri doğru değildir; anlaşmalar, aslında, çok farklı düzeydedir. Bütün bunların içerisine girmemiz mümkün; ancak, şunu, şöylece söyleyerek, bu konuya, belki biraz ışık tutmak mümkün olabilir: Gümrük Birliğine uyum için Avrupa Birliğinin vereceği yardım, Sayın Yılmaz’ın söylediği gibi, son beş yıl için 2,5 milyar dolar değildir, 2,5 milyar ECU’dür; bu da, yaklaşık 3,2 milyar dolardır. Yunanistan’a Avrupa Birliği tarafından verilen ve 15,5 milyar dolar olduğu söylenen uyum yardımının yüzde 70’i tarım alanındaki uyumu sağlamak için verilmiştir. Gümrük birliği, tarım alanında uyumu kapsamadığından, bu alanda Türkiye’nin yardım almaması doğaldır. Kaldı ki, Türkiye’nin gümrük birliğinden beklediği temel ekonomik çıkar, dış yatırımlardan oluşmaktadır; en önemli mesele budur, yabancı sermayenin ve dış yatırımların Türkiye’ye akması meselesidir ve bu, olmuştur.

Bir diğer önemli mesele de, Türkî devletlerin bu kapıdan, Batı dünyasına ve zengin pazarlara açılabilmesi meselesidir; bunu da son derece önemsiyorum.

Gümrük birliğinin, otuziki yılın en büyük başarısını oluşturacağına ve bu başarıda da 49’uncu ve 50’nci Hükümetlerin hiç yadsınmayan katkısı olduğuna, bir kez daha işaret etmek isterim.

6 Martta Ortaklık Konseyinde kabul edilen kararları oluşturan müzakere sürecini, 50’nci Hükümet, başarıyla yürütmüştür. Bu kararları dikkatle okuyan herkes, Türkiye’nin çıkarlarının korunduğunu görecektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün, şu konuyu açıkça ortaya koyarak, sözlerimi bitirmek istiyorum: Muhalefet, mutlaka iktidarı eleştirecektir. Bu, işin doğasında var; bunu, doğal kabul ediyorum. Siyasî partiler, birbirlerine rakiptirler;

ancak, ülkenin geleceğine rakip değildirler. Her şeye karşı olmak, muhalefet etmek değildir. Terör olmuyor, hayır; ekonomideki istikrar programı işlemedi, hayır; özel-
leştirilmeye, hayır; gümrük birliğine, hayır; 8'inci maddeye, hayır; boru hatlarına,
hayır... Sayın Yılmaz, neye evet? (ANAP sıralarından gürültüler)

BÜLENT ATASAYAN (Kocaeli) - Gitmene evet!

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - Mesela, Sayın Yılmaz'ın, güney-
doğuya bakış açısı var; kıtadan kıtaya değişiyor bu bakış. Yenidünyada bir güvercin
olan Yılmaz, CIA Başkanı adayıyla görüşmesini takiben, 24 Mart tarihli Milliyet Ga-
zetesinde, Kürtçe eğitim ve yayın hakkını savunmuştur. Sayın Yılmaz, Türkiye'ye
gelince, partisindeki tepkileri dikkate alarak, bunları tamamen unutmıştır. Sayın
Yılmaz'ın, nerede durduğunu, ne yaptığını, genelde anlamak da pek mümkün de-
ğildir. (DYP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Örnekleri çoğaltabiliriz; ama bu ko-
nuda...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - Bağlıyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN - Ne kadar süre istiyorsunuz efendim?

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - Birkaç dakika Sayın Başkan.

BAŞKAN - Efendim, 5 dakika daha süre veriyorum; buyurun.

H. FECRİ ALPASLAN (Ağrı) - Sayın Başkan, yarım saat daha süre verin; ti-
yatroya gitmeyeceğiz bir sene; burayı seyredeceğiz...

BAŞKAN - Sayın Başbakan, siz buyurun...

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - Bir Hükümet Programının daha
tartışılmasının sonuna geldik. Konuşmamı bağlarken, bazı hususların altını çizerek
dikkatlerinize sunuyorum: Türkiye Büyük Millet Meclisi, bu ulusun temsilcisi, çö-
zümün yeridir. Toplumsal özelemlerin gerçekleştirileceği yer, burasıdır; başka yer de
yoktur. Çözüm, demokrasinin pekişmesinde, bunalımın halinde. Muhtıra vesaire
lafı, benim, dilimde de yok, gönlümde de yok. (DYP sıralarından "Bravo" sesleri,
alkışlar) Laik ve demokratik Türkiye Cumhuriyeti, sonsuza kadar yaşayacaktır.

Bir hususu, bu kürsüden, Yüce Türk Milletine sunmak istiyorum: 1991 yılı 20
Ekim akşamı, ulusal irade, DYP'yi en büyük parti olarak Türkiye Büyük Millet Mec-
lisine sokmuş ve hükümet etme hakkını, bazı destekle DYP'ye tevdi etmiştir. Başka
bir deyimle, millet, DYP'ye hükümet etme hakkını ve vekâletini vermiştir.

RÜŞTÜ KÂZIM YÜCELEN (İçel) - Siz yoktunuz o zaman; sizin geleceğinizi
bilmiyordu millet; sizin Başbakan olacağınızı bilmeden verdiler.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - Ama görüyoruz ki, bugün, her yola
başvurarak, DYP'yi hükümet etme hakkından yoksun kılma girişimleri vardır.

RÜŞTÜ KÂZIM YÜCELEN (İçel) - Millet, Çiller'in geleceğini nereden bilsin...

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - Dikkatinizi çekerim; el altından
yürütülen bu siyasî girişimler, 20 Ekim 1991'de ifade edilmiş ulusal iradeyle zıtlaş-
mak, zıtlaşır konuma girmek ve ona karşı çıkmak demektir.

NABİ POYRAZ (Ordu) - Seçime gir çık da, ondan sonra...

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - Yüce Meclisin sağduyusu, bu millî irade sapmasına müsaade etmeyecektir; ancak, ülkeyi siyasi, ekonomik ve sosyal istikrarsızlığa sürüklemek ve neticede bir rejim bunalımı yaratmak amacına yönelik olarak, tamamen maksatlı çalışmaların olduğunu da, görmezlikten gelemeyiz. Aziz Türk Milleti ve Türk kamuoyu şunu bilmelidir ki, halen Başbakanı olduğum bir anayasal hükümet işbaşındadır. Türkiye’de, DYP dışında bir hükümet oluşumu, hiçbir şartta mümkün değildir. *(DYP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

RÜŞTÜ KÂZIM YÜCELEN (İçel) — Aksini iddia eden yok zaten; sadece, sizi istemiyorlar.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - Esasen, kurduğumuz bugünkü anayasal hükümet, Yüce Meclisin güvenine mazhar olacaktır; demokratik çözüm, mutlaka bulunacaktır. Türkiye, fırsatlar yönünden yol ayrımında; elini uzatsa tutacak, çağı yakalayacak. Ülkenin geleceğini sağlamlaştıracak karar yeri burası; sizlersiniz. Hisle değil, akılla; parti çıkarıyla değil, ülke çıkarıyla hareket edeceğinize güveniyorum.

RÜŞTÜ KÂZIM YÜCELEN (İçel) - Ama sizi istemiyorlar Sayın Çiller.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - Vicdanlarınızın sesine göre hareket edeceğinize de eminim.

RÜŞTÜ KÂZIM YÜCELEN (İçel) - Yalım Erez uyuyor mu bu tarife?

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - Türkiye, hükümet istiyor; Türkiye, istikrar istiyor; Türkiye, bunalımı istemiyor; Türkiye, çözüm istiyor.

H. FECRİ ALPASLAN (Ağrı) - Hayrola, istifa mı ediyorsunuz?

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - Türkiye, 21’inci Yüzyıla hazır; öyle inanıyorum ki, Yüce Meclisimiz de hazırdır.

NABİ POYRAZ (Ordu) - Veda konuşması mı yapıyorsunuz Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - Hükümet krizinin rejim bunalımına dönüşmemesinin sorumluluğu, Parlamentonundur. Parlamentolar, krizlerin yaratıldığı değil, çözüldüğü yüce kurumlardır.

BÜLENT ATASAYAN (Kocaeli) - Pazar günü çözeceğiz.

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - Türk Parlamentosunun da böyle yapacağına inanıyorum. Allah hepimizin yardımcısı olsun diyorum ve hepinize saygılarımı sunuyorum. *(DYP sıralarından “Bravo” sesleri, ayakta alkışlar)*

BAŞKAN - Sayın Başbakan, teşekkür ediyorum.

Antalya Milletvekili Deniz Baykal’ın, Başbakan Tansu Çiller’in, ileri sürmüş olduğu görüşlerden farklı görüşleri kendisine atfetmesi nedeniyle konuşması

BAŞKAN - Sayın Çay, sizin bir talebiniz var. Sizin konumunuz itibariyle bunu yerine getirmem - biliyorsunuz, kadim dostumuzsunuz; ama - mümkün değil; ancak, Sayın Baykal'ın bir talebi var; kendilerinin ileri sürmediği bir görüşün kendilerine atfından... *(ANAP sıralarından "Kaçma Sayın Başbakan!" sesleri)*

Efendim, müsaade buyurun; siz, her yürüyüşü kaçış sayarsanız, bu işin altından kalkamayız. *(ANAP sıralarından gürültüler)*

Sayın Bulut, lütfen bu huyunu unut...

Sayın Baykal, buyurun efendim. *(CHP sıralarından alkışlar)*

DENİZ BAYKAL (Antalya) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; itiraf edeyim, Sayın Başbakanı, bugün, hiç görmediğim bir havada gördüm; çok şen şakrak, çok mutlu; öyle anlaşıyor ki, üzerinden büyük bir yük kalkmış gibi bir hali var.

NABİ POYRAZ (Ordu) - Pazar günü kurtulacak.

DENİZ BAYKAL (Devamla) - Evet, öyle anlaşıyor.

Bugünkü konuşmasından, Sayın Başbakanın, bugüne kadar pek fark etmediğimiz bir yeteneğini de tespit ettiğimizi söyleyebilirim; müthiş bir şov yeteneği var. Umarım, Sayın Başbakan, bu yeteneğini, önümüzdeki günlerde değerlendirmek için yeterli fırsatı bulacaktır.

Değerli arkadaşlarım, Sayın Başbakan, benim cevaplamam gereken bazı iddialar ortaya attı; Cumhuriyet Halk Partisinin reddimiras yaptığını ifade etti. Sayın Başbakan, bir süredir bu sözleri kullanıyor. Öyle anlaşıyor ki, bu iddiaya epeyce bel bağlamış. Bizim, reddimiras yaptığımız anlayışını, Cumhuriyet Halk Partisinin safları içerisine aktarabilirse, çok muhtaç olduğu desteğin bir kısmının, belki, buradan gelebileceğini hesap ediyor olmalıdır; ama Sayın Başbakan, başka kapıya... *(CHP sıralarından alkışlar)*

Cumhuriyet Halk Partisi, bütün milletvekilleriyle, pazar günü görevini yapacaktır. Cumhuriyet Halk Partisi içerisinde bir ayırım yaratma, bir farklılık oluşturma ve bu ayırımdan kendisi için bir yarar sağlama hesabı, boş çıkacaktır.

Sayın Başbakan, toplu sözleşme stratejisiyle ilgili olarak benim yaptığım öneriyi haklı bulduğunu ve bunu desteklediğini ifade ediyor ve o yönde girişimler yaptığını, o çerçevede Haber-İş'le bugün bir anlaşma yaptığını söylüyor. Sayın Başbakanı kutluyorum; ama ben, bu öneriyi yirmi gün önce yapmıştım. Sayın Başbakan, keşke, yirmi gün önce o yönde çalışmalara başlamış olsaydı da, olay, bugünkü noktasına gelmeseydi. Gerçi, Sayın Başbakan, yirmi gün önce benim yaptığım bazı önerileri değerlendirmede için, şu anda, herhalde, çok pişman bir noktadadır; ama sendika stratejisiyle ilgili olarak altını çizdiği noktayı ben de tekrar vurgulamak istiyorum.

Eğer, yirmi gün önce, şeker işkolunda, arkadaşlarımızın yapmış olduğu anlaşmayı engellememiş olsaydı, 35 bin şeker çalışanı ile 2 milyon pancar üreticisini karşı karşıya getirme durumuna, bizzat kendisi sokmamış olurdu. O anlaşmayı yirmi gün önce yapmış olsaydı veya yapıldığı anda engellememiş olsaydı; şeker işçisi, gre-

vini sona erdirmiş, şeker fabrikalarını üretime sokmuş; pancar üreticisi de pancar sökülümünü gerçekleştirmiş bir noktaya yirmi gün önce gelebilirdi.

Değerli arkadaşlarım, Sayın Başbakan, seçim çağrısını, nedense, ANAP'a yaptı, bize yapmadı. Ben, bundan biraz alındım; keşke bize de seçim çağrısı yapsaydı diye düşündüm; ama Sayın. Başbakan, bize, seçim çağrısı yapmasa da, ben, cevabımı bildiriyorum:

Sayın Başbakan, istediğiniz tarihte seçime, evet; ama önce güvenoyu alınız, hükümet olunuz, ondan sonra, istediğiniz tarihte seçime "evet" diyorum.

Saygılar sunarım. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Baykal, teşekkür ediyorum.

Başbakan Tansu Çiller tarafından kurulan Bakanlar Kurulu Programının görüşülmesi (Devam)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, kişisel söz talebinde bulunan iki sayın arkadaşına söz vereceğim.

Trabzon Milletvekili, Sayın Kemalettin Göktaş; buyurun. (RP sıralarından alkışlar)

KEMALETTİN GÖKTAŞ (Trabzon) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 51'inci azınlık hükümetinin Programı hakkında, şahsım adına görüşlerimi açıklamak üzere söz almış bulunuyorum. Sözlerime başlamadan önce, Yüce Meclise ve bizi, televizyonları başında izleyen aziz vatandaşlarıma saygılar sunuyorum. (RP sıralarından alkışlar)

Biraz önce, Sayın Başbakanı, burada hep beraber dinledik; ama Sayın Başbakan çekip gitti. Sayın Başbakanın, bu Meclise, zaten, fazla gelme âdeti yoktur. Millettin Meclisine gelmeyenin, millete de faydası fazla yoktur. (RP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Biraz önce, Tansu Hanım "haydi, seçime varmışınız" diye bir çağrıda bulundu. Ben, buradan, kendisine sesleniyorum: 15 Aralıkta seçime varız. (RP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Refah Partisi olarak, Doğru Yol Partisiyle beraber.

BAŞKAN - Sayın Göktaş, bir dakikanızı rica edeyim... Bunu ezberliyoruz; ama 15 Aralık, cumaya geliyor efendim... Rica ediyorum...

Buyurun Sayın Göktaş.

KEMALETTİN GÖKTAŞ (Devamla) - Sayın Başkanım, Başbakan öyle dediği için, 16 Aralıkta, 17 Aralıkta kaçtınız demesin diye, ben, onun dediğini kabul ettim. Burada, Refah Partisi adına söylüyorum "biz, seçime varız." Refah Partisi ile Doğru Yol Partisi, bu seçim kanununu çıkarmaya yeter ve de kendisi, buradan, Mecliste ve bizi televizyonları başında izleyen milyonlarca insanımızla alay etmemişse, biz, bu seçime varız; buyursun Sayın Başbakan. (RP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; bir siyasî parti, bir siyasî, birtakım vaatlerde bulunarak seçime gider. Burada, Sayın Başbakanı, 1991 seçimlerine girmeden

önce yapmış olduğu vaatleri sanki hiç yapmamış, hiç aklına gelmemişçesine konuştuğunu esefle dinlemiş oldum. Bakınız, 1991 seçimi öncesinde “ben, İstanbul’dan Ankara’ya şunun için, şunun için gidiyorum” diye afişler bastırmıştı. Bakınız, o afişlerde neler demiş, neler vaat etmiş.

MUSTAFA BAŞ (İstanbul) - Sayın Başkan, Hükümet yok.

BAŞKAN - Efendim, beyanınızı anladık da, talebiniz nedir?

MUSTAFA BAŞ (İstanbul) - Hükümet olsa...

BAŞKAN - Hayır, talebiniz nedir?

MUSTAFA BAŞ (İstanbul) - Programı okunan yerde Hükümet olmaz mı?

BAŞKAN - Efendim, bu, bir talep değil, bir tespittir; tespitinizi anladım, Hükümet yok. Talebiniz nedir?

MEHMET SAĞDIÇ (Ankara) - Sayın Başkan, hiç olmazsa bir bakan olsa...

MUSTAFA BAŞ (İstanbul) - Hayır, gelsin otursunlar.

BAŞKAN - Efendim, Birleşimi kapatalım mı, ne buyurursunuz?

İLKER TUNCAY (Çankırı) - Sayın Başkan, en azından, millet de duysun, millet de tespit etsin.

BAŞKAN - Efendim, istirham ediyorum... Efendim, işte, Hükümet buyuruyor. Buyurun Sayın Göktaş.

KAMALETTİN GÖKTAŞ (Devamla) - Değerli arkadaşlar, Hükümet sıkıntıda olduğu için, zaman zaman kulise çıkıp hava alıyor; onun için hoş görelim!

SELÇUK MARUFLU (İstanbul) - Pazar günü alacak havayı!

KAMALETTİN GÖKTAŞ (Devamla) - Sayın Tansu Hanım, 21 Ekim sabahı “dünya standartlarında çağdaş bir İstanbul için Ankara’ya gidiyorum” demiş! Biri ev, biri otomobil için, her aileye iki anahtar diye, Ankara’ya geliyormuş! Kamu kesimi, finans, bankacılık, tarım ve sanayi reformları ile enflasyonu yüzde 10’a düşürmek için Ankara’ya geliyormuş! Asgarî ücretten vergi almamak için, pahalılığa, her gün gelen zamlara gem vurmak için, fileleri daha ucuza, daha çok doldurabilmemiz için Ankara’ya geliyormuş! Hâlbuki fileleri doldurmak değil, boşalttı. Eve kadınlarına iş, işsizlik sigortası getirmek için Ankara’ya geliyormuş!

Arkadaşlar, işte, Sayın Başbakan bunun için Ankara’ya geliyormuş! Ankara’ya gelmiş; ama boş gelmiş!

ÖMER EKİNCİ (Ankara) - Onu, yalı komşularına söylemiş.

KAMALETTİN GÖKTAŞ (Devamla) - Yine, Doğru Yol Partisinin o zamanki beyannamesinden bir cümleyi size okumak istiyorum; bakınız, ne diyor: “DYP söz veriyor; TRT, İktidarın borazanı olmayacaktır.” Evet, hem iktidarın borazanı olmuş hem de Sayın Başbakanın borazanı olmuştur. (RP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Yine, o gün değerli muhtarlarımızın seçimde vatandaş üzerindeki etkisini bildikleri için muhtarlara da müjde veriyor; bakınız, neler diyor: “Sosyal güvenlik için

sigorta sağlanacak; telefon faturaları yüzde 50 indirilecek; hizmet oranlı muhtar tazminatı ödenecek; devlet hizmet aracı verilecek, devlet dairesi niteliğinde binalar programlanacak.” Hiç, bunlardan bir tanesini yaptı mı, gerçekleştirdi mi? Ben isterdim ki, Sayın Başbakan, burada, bunlardan bahsedebilsin; ama nerede kendisinde öyle yüz...

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Sayın Başbakan döneminde, bütün ekonomik dengeler altüst olmuştur. Burada, az önce, 5 Nisan kararlarıyla ilgili methi senalar yaptırdı, “ekonomiyi istikrara kavuşturduk” nutuklarından bahsetti ve “5 Nisan kararlarını dünya takdir etmiştir” dedi; doğrudur, cidden dünya takdir etti; niçin takdir etti; çünkü milleti ezdi de onun için takdir etmiştir bu kararları. (RP sıralarından alkışlar)

Şimdi, o 5 Nisan kararlarının ekonomik sonuçlarını, rakamlarla size açıklamak istiyorum: Enflasyonu yüzde 65’le devraldı, şu anda yüzde 91; dolar 4.600 liraydı, şu anda 51 bin liraya çıktı; mark 2.400 liraydı, şu anda 35.450 lira - iç ve dış borçtan bahsetmeyeceğim - ekmek 500 liradan 9 bin liraya çıktı; zeytinyağı 15 bin liradan 199 bin liraya çıktı; fukaranın kurufasulyesi 5.200 liradan 80 bin liraya çıktı; yumurta 300 liradan 4.500 liraya çıktı; tüpgaz ise 27.500 liradan 285 bin liraya çıktı.

Sayın Başbakan, görüldüğü gibi, tüm ekonomik dengeleri iyileştirmemiş, bozmuştur. Enflasyonda, iç borçta, dış borçta ve eksi 6 büyüme hızıyla, rekor kırmıştır. Buna göre, geçmiş Hükümet icraatlarına karşılık, karneniz kırık ve bu kırık karneyle, şimdi, güvenoyu mu talep ediyorsunuz!

Sayın Başbakan, döneminizde, işçi, köylü, memur, dul ve yetimler ile Bağ-Kur’lu daha da fukaralaşmıştır.

Tarımı gerilettiniz; buğday ihraç eden ülkeyi, ithal eder hale getirdiniz; hayvancılığı yok ettiniz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hükümetler, insanın refahı ve saadeti için vardır. Huzur ve refah veremiyorsa, halka zulmediyor demektir. Yöneticiler, halkının sıkıntısını, acısını yüreğinde hissedebilmeli, onunla yaşamalı. Siz, hiç, yokluk, sıkıntı çekmediniz ki, bu acıyı ve sıkıntıyı hissedendesiniz. Şimdi, soruyorum Sayın Başbakana: Siz, hiç, evine et getirmeyen memurun acısını bilir misiniz?

MUSTAFA BAŞ (İstanbul) - Bilemez!

KEMALETTİN GÖKTAŞ (Devamla) - Siz, çocuğuna ayakkabı, defter alamayan ve harçlık veremeyen işçinin ezikliğini bilir misiniz? Siz, hastane kapılarında tedavi olabilmek için bekleyen köylünün, işçinin ıstırabını bilir misiniz? Siz, eczaneden ilaç alamayan Bağ-Kur’lunun kırılan onurunun acısını bilir misiniz? Siz, emekli maaşını alabilmek için banka kuyruğunda ölen emeklinin ve onun dul ve yetimlerinin ıstırabını bilir misiniz? Siz, Sayın Başbakan, üniversite kapılarında “okuyamadım” diye bekleyen gençlerimizin çilesinden haberdar mısınız? Siz, üniversiteyi bitirip, hayata yeni umutlarla atılan, iş, iş diye kapı kapı dolaşan umutsuz gençlerin çektiği ıstıraptan haberdar mısınız? (RP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Yerinden yurdundan, mezarından köyünden göç ettirilmiş, çadır bile bulamayan benim güneydoğulumun ıstırabını yüreğinizde hissedebilir misiniz? (RP sırala-

rından “Edemez” sesleri, alkışlar) Yine siz, başını sokacak bir ev bulamayan garibanın ıstırabını içinizde duyabilir misiniz?

MUSTAFA BAŞ (İstanbul) - Onun villası var!

KEMALETİN GÖKTAŞ (Devamla) - ...duyamazsınız; çünkü siz, Amerika’daki villalarınızdan gelecek kiranın hesabını yaparsınız. (RP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Siz, askerde, oğlu şehit olan ananın, kocası şehit olan genç gelinin feryadını, gözyaşlarının ne olduğunu bilir misiniz; bilemezsiniz; çünkü sizin gözyaşlarınız, ancak, lions kulüplerinde akar. (RP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Bilemezsiniz; çünkü benim Trabzonlum, Rizelim, Artvinlim, Giresunlum, İstanbullum, İzmirlim, Anadolulumun dağlarında nöbet beklerken, vatan için, ezan için askerlik yaparken, senin oğlun, yalısının karşısında askerlik yaparsa, bu acıları, bu sıkıntıları, bu feryatları bilemezsiniz, duyamazsınız ve halledemezsiniz. (RP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Bunları halledebilmek için, yüreğinizle ve ailenizle bunları yaşamanız gerekir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Sayın Başbakan, Programında “işçiye, memuru, emekliyi kucaklayacağım” diyordu. Dört yıldır bu insanları ezdi; ama şimdi “kucaklayacağım” diyor. Keşke kucaklaşınız; siz, sadece bir avuç mutlu azınlığı kucaklamaya alışmışsınız. Sizin başarısız ve şaibeli yönetiminizi övgüyle yazsınlar, yolsuzluk iddialarınızı örtbas etsinler diye, bazı basın ve medya kuruluşlarına trilyonlarca kredi ve reklama para var; ama sıra işçiye, memura ve emekliye gelince “para yok” dersiniz, “kemer sıkın” tavsiyesinde bulunursunuz. Söyleyin Allah aşkına, kemer sıkacak hal mi bıraktınız?

MUSTAFA BAŞ (İstanbul) - Kemer de yok, pantolon da...

KEMALETİN GÖKTAŞ (Devamla) - Sayın Başbakan, hangi sorunu halletmişsiniz; söyleyin, onlardan bahsedelim.

Sosyal güvenlik kurumlarını bir çatı altında toplayacaktınız, sorunlarını halledecektiniz; bunları iflasın eşiğine getirdiniz.

Bağ-Kur’luların sorunları çare beklerken, sizin devri iktidarınızda 467 bin Bağ-Kur’lu icraya verildi; 34.463 Bağ-Kur’lu ise mahkemeye verilerek hüküm giydi, ceza yedi.

Tarımı, hayvancılığı mahvettiniz. Batı’nın besmelesiz etlerini ülkeye soktunuz. Buğday ithal eder hale getirdiniz.

Şeker ihraç ederken, ithal eder duruma düşürdünüz. Bugün, bakkalda manavda, çarşıda pazarda vatandaşım şeker ararken, siz, geçen yıl, İsrail’e tonu 349 dolardan şeker ihraç ettiniz. Şimdi ise, 120 dolar fazlasıyla, 470 dolardan şeker ithal ediyorsunuz. (RP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

“Mahallî idareleri güçlendireceğiz” demenize rağmen, Refah, belediyeleri aldıktan sonra, muhalefet belediyelerine âdeta zulmettiniz “güçlendireceğim” dediniz, güçsüz hale getirmek için, kanunî gelirlerini kısıtınız. Belediye başkanlarının maaşlarına bile haciz koydunuz.

24.6.1995 tarihli kanun hükmünde kararnameyle gayrisihhî müesseselerin çalışma ruhsatları, sıhhî müesseselerin üretim, imalat, kontrol ve tüketimle ilgili denetlemeleri belediyelerden alınarak, Tarım ve Sağlık Bakanlıklarının kontrolüne verildi; bununla ne yapıldı; yerel yetkilerin artırılmasını savunmanıza rağmen, tersi bir uygulama yaptınız; belediyelerin gelirlerine el koydunuz. Bir ilçede, bir bakkalı, lokantayı, kahvehaneyi merkezden denetlediniz. Bu uygulamanızla, şu anda, piyasada, birçok yerde, at eti, eşek eti satılıyor; bunları kim denetliyor? Bu tavrınızla, halkı cezalandırdınız.

Refah Partisi, belediyeleri alınca, hazmedemediniz; âdeta, gözünüze diken oldu. Bu, nasıl demokrasi anlayışı, bu, nasıl analık anlayışı? (RP sıralarından alkışlar)

“İstanbul’a el koydum” dediğinizde, İstanbul’a yardımcı olacağınızı, sorunlarını çözeceğinizi anlamıştık; meğer çıkarmak istediğiniz, Boğaziçi ve su havzalarındaki imar yetkisiyle ilgili kanunla, yandaşlarınızın villalarını imar affından yararlandırmak için el koyduğunuzu öğrendik.

Sayın Başbakan, Programınızda 19 yerde, gümrük birliğinden bahsediyorsunuz; gümrük birliği ve özelleştirmeye taktınız. Özelleştirme, tam bir fiyasko; âdeta, devletin KİT’leri peşkeş çekiliyor. Gümrük birliğine girmek için, ne aziz milletimize sordunuz ne de Parlamente’ya bilgi verdiniz. Hiçbir Avrupa ülkesi, Avrupa Birliğine girmeden gümrük birliğine girmiş mi? Siz, girebilmek için, Amerika ve Avrupa’ya, hatta, İsrail’e giderek “bizi almazsanız, köktendinciler işbaşına gelir” dediniz; âdeta, ülkeyi, milleti şikâyet ettiniz; İsrail Başbakanından yardım istediniz; arz-ı mevud topraklarında bulunmaktan memnuniyetinizi ifade ettiniz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Evet, Sayın Göktaş, süre talebiniz var mı efendim?

KEMALETİN GÖKTAŞ (Devamla) - Bitirmedim Sayın Başkanım...

BAŞKAN - Bitirmediniz mi?

KEMALETİN GÖKTAŞ (Devamla) - Çok araya girdiler...

BAŞKAN - Kim girdi efendim?

KEMALETİN GÖKTAŞ (Devamla) - Arkadaşlar...

Müsaade ederseniz bitireyim Sayın Başkan.

BAŞKAN - Toparlayın efendim.

KEMALETİN GÖKTAŞ (Devamla) - Daha Trabzon’a gelmedim Sayın Başkan.

BAŞKAN - Yalnız, Trabzon’a giderken, Çorum’dan geçiliyor biliyorsun. Buyurun.

KEMALETİN GÖKTAŞ (Devamla) - Ortadoğu’nun kalbine hançer gibi saplanmış; barışı bozan, kan döken, benim din kardeşlerimin kemiklerini kıran, esir kamplarında çoluk çocuk demeden öldüren İsrail ile dost oldunuz; “Ortadoğu’ya barışı getiren kahraman” diye hitap ettiniz.

Çeçenistan'daki kardeşlerimizi katleden Kızılordu askerine, Moskova'daki törende - Fransızlar katılmazken - siz selam durdunuz. Azerî kardeşlerimizin namuslarını kirleten, topraklarını işgal eden Ermenilere buğday verdiniz ve bunu millettten buğüne kadar sakladınız. Siz, Ermenistan'a şeker bile verdiniz. İşte, soru önergeme verilen cevap burada. (RP sıralarından alkışlar)

Söyleyin Allah aşkına, Ermenistan'a bu muhabbet nereden? Söyleyin Allah aşkına, bunları kim adına yapıyorsunuz; bu millet adına mı, yoksa muhalifleri adına mı? Bu millete sorsanız; yüzde 95'i, bu yaptıklarınızı onaylamaz.

Şimdi, başarı diye takdim ettiğiniz Bakü-Ceyhan petrol hattı projesi, aslında Amerika'nın tezidir. Türk tezi diye yutturmaya çalışan bazı basın ve medyalarla bu fiyaskonuzu örtemezsiniz.

Programınızda, Kıbrıs'ta federasyon tezini savunuyorsunuz. Kıbrıs'ta federasyonu, ne Sayın Denктаş ne Kıbrıs halkı ne de 65 milyon Yüce Milletimiz istiyor. Amerika istiyor diye federasyona razı olamayız. Kıbrıs sorunu yirmi yıl önce halledilmiş ve oradaki devlet, bağımsız Kıbrıs Türk Devleti olarak kurulmuştur, bağımsız Türk Devleti olarak da kalacaktır. (RP sıralarından alkışlar)

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; konuşmamın bu kısmında biraz da yöremden bahsedeceğim.

Sayın Başbakan, Hükümetiniz döneminde, Karadeniz, üvey evlat muamelesi görmüştür, ihmal edilmiştir. Samsun'dan Sarp'a kadar olan yol, çok yetersiz ve çok bozuktur; burada tam bir trafik anarşisi yaşanıyor. Trabzon'daki köy yolları ise, tamamen bozuktur. Türkiye'nin hiçbir yerinde böyle bozuk köy yolu yoktur. Köy Hizmetleri, partizanca davranıyor.

Değerli arkadaşlar, bakınız, Trabzon'un Dernekpazarı İlçesi Akköse Köyü Muhtarının telgrafı elimdedir. Sel felaketi geçirmiş bu köy için muhtarımızın binbir güçlüklerle aldığı dozer, DYP İlçe Başkanı tarafından yoldan çevrilmiştir.

HASAN BASRİ ELER (Edirne) - Telgrafı oku.

KEMALETİN GÖKTAŞ (Devamla) - Trabzon, Rize ve Artvin'de meydana gelen sel felaketi yüzünden, hâlâ, açılmayan köy yolları vardır. Bölgede meydana gelen sel felaketiyle ilgili, aynı gün, acil olduğunu söylediğim halde, telefonda Sayın Başbakana ulaşamadım; bir milletvekili olarak, meydana gelen bu tabii afetle ilgili bilgileri size ulaştıramadım; ama Rojer Tamras isimli; kırmızı bültenle aranan, karanlık, uçkâğıtçı, suçlu bir Lübnanlı, Başbakanlıkta, sizinle üçbuçuk saat görüşebiliyordu...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Göktaş, efendim, lütfen, toparlar mısınız? Bir bakalım, nasıl oluyor şu toparlamak.

KEMALETİN GÖKTAŞ (Devamla) - ...ne görüştüğü de bizce meçhul. (RP sıralarından alkışlar)

Trabzon'un şehiriçi trafiğini rahatlatmak için, dört yıldır bu Mecliste defalarca söylememe rağmen, tanjant yoluna yeterli ödenek ayrılmamıştır. Trans-Kafkasya

adını verdiğimiz kara ve demiryolu sistemiyle, Gürcistan'a ve Azerbaycan'a gidilebilir; bu, gerçekleşirse, dünyanın ikinci ipek yolu olur.

Ayrıca, Trabzon'un KAP bölgesine yapılacak kara ve demiryolu, Karadeniz Bölgesini, Güneydoğu Anadolu'ya, bağlamış olur.

Beş yıllık kalkınma planında belirtilen rafinerinin Trabzon'a kurulması gerekir. Cumhurbaşkanımız Sayın Demirel, Trabzon'un büyükşehir olacağı sözünü vermiştir; bütün Trabzonlular, bu sözün yerine getirilmesini bekliyor.

Bölgede çay ve fındık üreticisi perişandır. 7 trilyonluk borçla, Çay-Kur iflasın eşiğindedir. Üreticilere, Mayıs ayı çay paraları hâlâ ödenmemiştir. Trabzon'un çok yağışlı bir bölge olduğu, Rize'nin çok yağışlı bir bölge olduğu herkesçe bilinir. Benim Trabzonlu bacım, benim Trabzonlu hanım kardeşim, yağmurda çamurda çay toplarken, altı aydır, hâlâ, parası ödenmemiştir. Zaten, alacağı bu parayı romatizma hastalığına verecektir; alacağı parayı mide ülserine verecektir, doktora verecektir; ama bugüne kadar benim çay üreticimin parası ödenmezken, Çay-Kur, Elmadag'ındaki 670 tonluk çayı, piyasada kilosu 110 bin lira olmasına rağmen, beceriksizlikleri yüzünden 36 bin liraya satmış, Çay-Kur'u takriben 35-36 milyar lira zarara sokmuştur.

SALİH KAPUSUZ (Kayseri) - Hem de icrayla...

KEMALETİN GÖKTAŞ (Devamla) - Fındığa gelince, Sayın Başbakan, Giresun meydanında, Karadenizli hemşerime aynen şöyle seslenmiştir: "Evet, bu bacı- nıza güvenin. Size, şimdi, 48 trilyon lira para veriyorum; hem de peşin veriyorum; bu parayı cebinizde bilin. Benden önceki iktidar, 4 trilyon lira para vermiştir; ben, 48 trilyon lira veriyorum" demiştir.

Nerede, Sayın Başbakan, bu para nerede? Bugüne kadar, destekleme kararnamesini imzalamadınız ve fındık üreticisini, 55-65 bin lira arasında fındığını satmaya mecbur ettiniz. Fındık üreticisi mağdur edilmiştir.

Şimdi, bu sözü veren Sayın Başbakanı burada arıyorum; nerede o Sayın Başbakan? (RP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Göktaş, toparlayın lütfen...

KEMALETİN GÖKTAŞ (Devamla) - Bitiriyorum, sonuna geldim Sayın Başkanım; bir saniye...

BAŞKAN - Hangi son efendim?

Sayın Göktaş, ben de "toparlıyorum" diyen hatibi arıyorum efendim.

KEMALETİN GÖKTAŞ (Devamla) - Teşekkür ediyorum, sonunu bağlıyorum.

MUSTAFA BAŞ (İstanbul) - Sayın Başkan, millet adına konuşuyor...

BAŞKAN - Lütfen... Lütfen... Bak, gecenin bu saatine geldik; rica ediyorum, toparlar mısınız?

KEMALETİN GÖKTAŞ (Devamla) - Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Orman köylüsünün durumu perişandır. Trabzon'da, Karadeniz'de, orman köylüsü, devletle mahkemelik olmuş, bilhassa Trabzon'un Tonya İlçesindeki hemşerilerim kadastro yüzünden perişan olmuş, mahkemelere düşmüştür ve dedesinden atasından kalmış ormanı, toprağı elinden alınmak isteniyor; bu konuyu Mecliste defalarca gündeme getirmeme rağmen, hâlâ bir çözüm bulunmamıştır.

Sabrınızı fazla taşırmadan, Sayın Başbakan Tansu Hanımın elinizdeki hükümet Programına, kapakçığı gibi kırmızı oyumu vereceğimi belirtirim. Ümit ederim, bu Azınlık Hükümeti güvenoyu alamayacaktır. Dört yılda Türkiye'ye hiçbir şey veremeyen Hükümeti, kırmızı oylarla, bir daha diriltmemek üzere tarihe gömeceğiz.

Hepinize saygılar sunuyorum. (RP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Göktaş, teşekkür ediyorum.

Sayın Er, gözüm sizi arıyor; burada mısınız efendim?

İkinci sıradaki konuşmacı, Sayın Ali Er; buyurun. (ANAP sıralarından alkışlar)

ALİ ER (İçel) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, bizi seyreden sevgili milletimiz; sözlerime başlarken, hepinizi, saygıyla, sevgiyle selamlıyorum.

Tabii, bu Hükümetin Programını görüşüyoruz da, Başbakan yok, bakanlar yok, milletvekilleri yok, Doğru Yol'cular yok, hiçbirisi yok.

HÜSEYİN BALLYALI (Balıkesir) - Seni adamdan saymıyorlar.

ALİ ER (Devamla) - Ben buradan şunu anlıyorum: Oradaki arkadaşlarımız artık şunu söylüyorlar; yarın değil öbür gün yok olacağımıza, bugünden orayı terk edelim diyorlar. Tabii, gelmemekte haklılar; onu da söyleyeyim. (ANAP ve RP sıralarından alkışlar)

Muhterem milletvekilleri, sekiz yıldır bu Parlamentoda milletvekili olarak görev yapıyorum. Bakın, benim her zaman söylediğim bir şey var, ben bu kürsüde hep sununla öğündüm; ben, ilk defa çadırdan Parlamente'ye gelen bir milletvekiliyim; yani, Yörüklerin içinden milletvekili olarak geldim, sekiz yıldır burada milletvekiliği yapıyorum.

Son zamanlarda, Türkiye'de çok enteresan şeyler oluyor; Türkiye, son zamanlarda artık öyle idare ediliyor ki, sanki, Türkiye Büyük Millet Meclisi, bir tiyatro, oyun sahası.

ULAŞTIRMA BAKANI ALİ ŞEVKİ EREK (Tokat) - Estağfurullah.

NEVŞAT ÖZER (Muğla) - Çadır tiyatrosu mu burası?

ALİ ER (Devamla) - Enteresan; bakın, memleketi idare eden, 60 milyonun Başbakanı buraya çıkıyor ve "haydi, var mısınız 15 Aralıkta seçime" diyor. Demek ki, buraya çıktığında, "haydi, var mısınız?" dediği anda düşündü 15 Aralık tarihini; daha evvel bir programı, planı yok. 15 Aralık 1995'e bakıyorum, günlerden cuma...

MUSTAFA BAŞ (İstanbul) - Mübarek gün işte!

ALİ ER (Devamla) - Bir dakika... Günlerden cuma. Bir de, 15 Aralık 1996 gününe bakıyorum; o gün de pazar.

Herhalde, Sayın Başbakan, seçimi, 1996'nın 15 Aralığında yapmayı kafaya koymuş, onun için öyle diyor. Ha, onu da öyle dediği kanaatinde değilim," 15 Aralık "dedi, attı gitti, attı...

YUSUF NAMOĞLU (İstanbul) - Beş sene sonra...

ALİ ER (Devamla) - Şimdi, bir Başbakan, şu kürsüde konuşan, 60 milyonun Başbakanı, seçim yapacağı günün cuma olduğunu bilmeyecek kadar tarihi bilmiyorsa, ülkeyi tanımiyorsa, bu ülkenin hali ne olacak acaba!

"Dublin" dedi... Allah Allah! "Dublin."

HASAN BASRİ ELER (Edirne) - "Dablin" dedi canım!

ALİ ER (Devamla) - Bir dakika... Bir dakika... "Dublin" dedi Başbakan.

Bu da, işte, Amerika'da eğitim gördü, öğretim gördü, orada oturuyor; ben de çadırdan geldim güya ya; şuna bakın... Ee, ben oranın Dablin olduğunu biliyorum (ANAP sıralarından gülüşmeler) Başbakan "Dublin" diyorsa, bu ülkeyi nasıl yönetecek, bana söyler misiniz Allah aşkına? (ANAP sıralarından alkışlar) Yani, bu ülke nereye gidecek böyle!

Ee, bugüne kadar, Karabük'e vardı, "Karagümrük" dedi; bir şey demedik, seslenmedik. "Aliyev"e "Ali Bey" dedi, ses çıkarmadık.

RÜŞTÜ KÂZIM YÜCELEN (İçel) - "Burhan"la "buhran"ı karıştırdı.

ALİ ER (Devamla) - "Çekiç Güç"e "Çekici Güç" dedi, yine seslenmedik. (ANAP sıralarından gülüşmeler) Ee, canım, biz, ikibuçuk yıldır bu ülkenin başındaki Başbakanın bu yanlışlarıyla uğraşmak mecburiyetinde miyiz ülke olarak! Yani, onun söylediği yanlışları düzeltereğiz, onu iyice bir Başbakan yapmak için yıllar geçecek, ondan sonra diyeceğiz ki; sen, Başbakan ol. Ama yani, bu ülke de idare edilecek. Biz, bu ülkede başbakan yetiştirmek için bir okul da açmadık...

HAYDAR OYMAK (Amasya) - İnsan kazanmak kolay değil ama.

ALİ ER (Devamla) - Yalnız, bakın, şunu söylüyorum, samimî söylüyorum: Ben, bu Başbakanlıktan daha güzel başbakanlık yaparım; onu bilsin millet. (ANAP sıralarından alkışlar) Evet... Yani, böyle olmaz, böyle ciddiyetsiz iş olmaz.

Muhterem arkadaşlar, Sayın Başbakan burada konuşurken, CHP'li arkadaşlara döndü, dedi ki "reddimiras ediyorsunuz." Ne oldu; işte, SHP'yi reddediyorsunuz. Kendisi de, açtı okudu "gazete manşetlerinde, bu ülkede; iki yıl önce, kan gölüne çevrilmişti güneydoğu" dedi. Ben düşündüm; iki yıl önce, acaba, biz mi vardık dedim! Olur ya! Baktım, biz iktidardan gideli dört yıl olmuş. Simidi, sen vardın, sen bakandın; Cumhurbaşkanı, Başbakandı; adı Doğru Yol; iktidar sizsiniz... Şimdi, sen, tutar da, Doğru Yol4un geçmişini, Doğru Yol'un dününü reddi miras edersen, birisi demez mi ki sana, SHP'yi CHP'yi ne karıştırıyorsun, sen kendine bak evvela. Bunu söylemezler mi; söylerler tabii.

MUSTAFA BAŞ (İstanbul) - Doğru söylüyorsun...

ALİ ER (Devamla) - Evet, doğruyu konuşuyorum tabii.

Şimdi, tutturdular, “efendim, işçiye vereceğimiz para 70 trilyon olursa, olmaz bu iş.” Neden olmaz; bu memleketin yatırıma ayırdığı para 90 trilyon liraymış.

NEVZAT ERCAN (Sakarya) - Çok ilmi konuşuyorsun!

ALİ ER (Devamla) - Anladım... 90 trilyon lirayı bu memleketin yatırımına ayırmak, gerçekten, utanç verecek bir şey, koskoca 60 milyonluk Türkiye’ye. Yatırma 90 milyon ayır... (ANAP sıralarından “Trilyon” sesleri) 90 milyar ayır... (ANAP sıralarından “Trilyon” sesleri) Trilyon ayır. Efendim, ne olur; yani, 200 trilyon ayırsan ne olur; bu rakamlar, küçük rakam. Ondan sonra, de ki: Ben, ülkemin yatırımına 90 trilyon ayırıyorum; ben sana nasıl bunu veririm; bunda köylünün hakkı var, işçinin hakkı var, memurun hakkı var, şunun hakkı var, bunun hakkı var.” Adama döner, sorarlar: “Türkiye’de, o parası olanlara - biz onlara faizci diyoruz - o faizcilere, o tefecilere 800 trilyon lirayı verirken bu ülkeyi düşünmediniz mi?” Velev ki, siz, bugüne kadar, işçiye bir şey vermemişsiniz, memura vermemişsiniz, köylüye vermemişsiniz, çiftçiye vermemişsiniz, emekliye vermemişsiniz, esnafa vermemişsiniz...

FETHULLAH ERBAŞ (Van) - Kime vermişler?

ALİ ER (Devamla) - Yani, bugüne kadar bir şey vermemişsiniz, işçi bu duruma gelmiş, memur bu duruma gelmiş, bir şey vermediğiniz halde bu durumda. Demek ki, bir şey verseydiniz, şimdiye kadar adamları ayağımızın altına alıp öldürecektiniz! Olur mu böyle şey!

Beyler, bakın, devlet, çalıştırdığı insanları doyurmak mecburiyetindedir. “Ben, işçinin bu istediğini verirsem; efendim, bu memur ne olacak, çiftçi ne olacak” değil; işçinin hakkını evvela vereceksiniz. Zaten işçi perişan olmuş. Memur, zaten ölmüş, yerde yatıyor; onların kalkacak hali de yok. Emekli, artık kalkamıyor da, nefes alamıyor. Dul ve yetim de öyle. Çiftçi perişan. Siz, kimseye bir şey vermemişsiniz. Şimdi, “işçiye biz bunu verirsek, 60 milyonun hakkını işçiye vermiş sayılırız...” Peki, işçi ile memuru, aklınız sıra birbirine düşüreceksiniz; bu insanları birbirine düşürmek istiyorsunuz. Siz, işçiye de hakkını vermek mecburiyetindesiniz - doyacak kadar ekmeğini de - devletin kapısında çalışan memura da hakkını vermek mecburiyetindesiniz, emekliye de hakkını vereceksiniz, dula, yetime ve çiftçiye de hakkını vereceksiniz. Eğer, bunu veremiyorsanız, bu işi bırakıp gideceksiniz; buraya, yapan gelecek, yapamayan gidecek; politikanın kaidesi bu. Şimdi, buradan...

KADİR RAMAZAN COŞKUN (İstanbul) - Vur Ali, vur!

ALİ ER (Devamla) - ... Sayın Başbakanı bir şey söylemek istiyorum: Sayın Başbakanım, siz, bizim Başbakanımızsınız, Türkiye’mizin Başbakanısınız; bir iş olmazsa olmuyor işte; zorla olmaz bu gözü kör olasıca; işte, olmuyor, yapamıyorsunuz. Bakın, samimî söylüyorum, Amerika’da güzel güzel yerler edinmişsiniz; nasıl edindiğinizi, onu sonra konuşuruz, hesaplaşırsız beraber... Yapılacak bir iş var; bakın, millet sizi istemiyor; bu, bir gerçek artık. Evvelki sene olsa, belki neydi diye bakıyorlardı; ama samimî söylüyorum arkadaşlar, artık istemiyor millet; yani, bu, bir gerçek. Bunu tespit edelim evvela, istemiyor millet; toplum, bütün kesimleriyle istemiyor; olmuyor yapamıyor, bitti.

NEVZAT ERCAN (Sakarya) - 4 Haziran... 4 Haziran seçimleri...

ALİ ER (Devamla) - Şimdi, Parlamento da istemiyor...

ENGİN GÜNER (İstanbul) - Kendi partisi de istemiyor...

ALİ ER (Devamla) - Doğru Yol Partililerin - tabandan tutun, buradaki milletvekillerinin birçoğuna kadar - istedikleri kanaatinde değilim; istemiyorlar.

KADİR RAMAZAN COŞKUN (İstanbul) - Kendi bakanları da istemiyor...

ALİ ER (Devamla) - O zaman, sizi, bu millet, 60 milyonluk Türkiye, taşımak mecburiyetinde değil. Biz, sizi taşımak mecburiyetinde değiliz. Haa, ne yaparsınız siz; bu işi bırakırsınız gidersiniz; o edindiğiniz mülklerde, Amerika'da oturursunuz, istirahatınıza bakarsınız; hem bu ülke sizden kurtulmuş olur hem Doğru Yol kurtulmuş olur; ondan sonra, biz geliriz, güzelce idare ederiz bu ülkeyi, onu söyleyeyim.

NEVZAT ERCAN (Sakarya) - Refahla mı?

ALİ ER (Devamla) - Şimdi, Türkiye'nin ekonomisi bozuk, Türkiye'de bütün kesimler perişan; yalnız, bu işte bir cinlik var. Sayın Başbakanın - bakıyorum - idare ettiği Türkiye çok perişan; ama kendi ekonomisi çok düzgün, kendi mülkünü kat kat artırmayı becermiş; ama ülkenin bütün kesimlerini perişan etmiş. Ee, kendi işine gelince, kendi işini düzelten Başbakan, milletin işini perişan ediyorsa, gitsin, kendi işinin başında dursun; aman, gözünü seveyim, istemiyoruz biz bunu. Tabii, onun nasıl kazanıldığını, onun nelerle elde edildiğini bu millet biliyor.

Efendim "pazar günü güven oylaması yapacağım" diyor. Bakın, buradaki inceliğe bakın; ne yapacaksın güven oylamasında "güven oylamasında, güvenoyu almazsam, 15 Aralıkta seçim" diyor.

NABİ POYRAZ (Ordu) - Cuma günü...

ALİ ER (Devamla) - Haydi, cumayı falan bırak; o, tarihini falan bilmiyor da, ne güne geldiğini de bilmiyor da...

Şimdi, bak "15 Aralıkta var mısınız seçime" diyor. Ne zaman; güvenoyu almazsam... Alırsan ne olacak; o zaman gitmem. Neden gitmem; canım, ben Amerika'da mal mülk edindim; ama biraz daha ihtiyacım var, biraz daha dolduracağım, onun için gitmem. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Kendi milletvekillerine şantaj yapıyor "bakın ha, bana güvenoyu vermezseniz ben seçime giderim" diyor. Sen güvenoyu almadıktan sonra, atı alan Üsküdar'ı geç, bu Parlamento öyle bir hükümet çıkarır ki, sizin istediğiniz zamanda da olsa, erken de olsa seçimi yapar; hiç endişeniz olmasın, o seçimi yapar...

DEVLET BAKANI NECMETTİN CEVHERİ (Şanlıurfa) - 17'sinde...

ALİ ER (Devamla) - ...ama atı alan Üsküdar'ı geçer. Siz güvenoyu almadığınız gün, bugünkü, buradaki görüntünüz gibi burada kalmazsınız; onu söyleyeyim.

RÜŞTÜ KÂZIM YÜCELEN (İçel) - Şimdi de yoklar zaten...

ALİ ER (Devamla) - Hiçbir milletvekiline de şantaj yapmayın; şantaj falan yapmanıza gerek yok. Onu, milletvekillerinin o kadar yutacağını da hiç zannetmeyin.

Biz, seçime her zaman varız; bunu her zaman söyledik. Mesut Yılmaz, Mesut Yılmaz, Mesut Yılmaz... Sayın Başbakan...

NABİ POYRAZ (Ordu) - Yatıp kalkıp Mesut Yılmaz...

ALİ ER (Devamla) - ...Mesut Yılmaz diye tutturuyor. Tabii, bakın, politikada bir kaide var: Güçlü gördüğün insanın üzerine gedeceksin ki, onu yıpratayablesin; aklısıra... Mesut Yılmaz, bugün, bir gerçek, Türkiye’de en güçlü partinin, en güçlü lideri, yarın yapılacak ilk seçimde iktidar. Ne yapacak Başbakan; o Mesut Yılmazı yüklenecik...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

YUSUF NAMOĞLU (İstanbul) - Konuşsun, Sayın Başkan.

BAŞKAN - Müsaade buyurun efendim, onu ben takdir ederim.

YUSUF NAMOĞLU (İstanbul) - Kemalettin Göktaş’a 10 dakika daha süre verdiniz.

BAŞKAN - Rica ediyorum... Öyle şey yok...

Sayın Er, ne kadar sürede bitirirsiniz? Ama lütfen toparlayın; çünkü böyle, efradını cami, ağyarını mani, o kadar güzel konuştunuz ki, zaten birçok şeyi söylediniz.

Ne kadar süre, 3 dakika yeter mi efendim?

ALİ ER (Devamla) - Ben gereğini yaparım, endişeniz olmasın.

BAŞKAN - Peki efendim, buyurun.

ALİ ER (Devamla) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; bir kere, insan şunu kabul edecek: Bir insan, bir işi yapamayınca, diyecek ki, ben bu işi yapamıyorum; insanın medenî cesareti o kadar fazla olacak. Zorla bu iş olmuyor, yapamıyorsunuz Sayın Başbakan. Olmuyor, gitmiyor bu iş böyle. Geminin kaptanı yok, rotası yok, o yana, bu yana dağılmış bu gemi, gitmiyor. Zorla olur mu bu iş; olmuyor. Olmuyorsa, millete emaneti teslim edeceksiniz.

Sabahleyin bir amca telefon ediyor; Pınarbaşı Köyünden Hasan Evcı diye. “Ne oluyor bu hükümet meseleleri Ali Bey.” İşte, amca, kuruldu, pazar günü güvenoylanması var dedim. Dedi ki: “Yavrum, sabah namazına kalktım - bakın, samimî söylüyorum. Adı Hasan Evcı. Erdemli’nin Pınarbaşı Köyünden. Bu, benim partilim falan değil - namazımı kıldım, dua ettim. Nasıl dua ettim: Allah bu Başbakandan 60 milyonluk Türkiye’yi kurtarsın diye dua ettim.” (ANAP ve RP sıralarından alkışlar)

Arkadaşlar, bunu söyleyen köylü, bunu söyleyen çiftçi, bunu söyleyen memur, bunu söyleyen işçi, bunu söyleyen emekli, bunu söyleyen dul yetim, bunu söyleyen garip insanlar. Peki, bu millet halinden memnun da, bu milletin durumu iyi de, niçin acaba, bu millet “Allah 60 milyonu kurtarsın bu insandan” diyor.

NEVZAT ERCAN (Sakarya) - 4 Haziranda ne oldu?

ALİ ER (Devamla) - Önümüzdeki haziranlar da gelecek, o haziranları da beraber öleceğiz, beraber göreceğiz, Allah izin verirse.

NEVZAT ERCAN (Sakarya) - Siz git diyorsunuz da, millet, 4 Haziranda kalsın dedi.

ALİ ER (Devamla) - Muhterem milletvekilleri, ben şunu söylemek istiyorum: Sayın Başbakanın bu ülkede artık yapacağı hiçbir şey kalmamıştır. Bakın, yani, ben, geçen yaz da burada konuştum, Mersin’de sebze meyve sokağa döküldü. Peki, o sebze meyveyi sokağa döken insanlar, şimdi ne yapıyor diye dönüp sordunuz mu; sormadınız.

Fındık taban fiyatını açıkladınız; alan yok. Çeltiğin taban fiyatını vermemişsiniz, pamukçu öyle... Memur, zaten, çocuklarını okula gönderemiyor şu anda. Okula gönderiyor da kalemını, defterini, kitabını alamamış. Hâlâ daha okula giden çocuğun defteri, kitabı yok elinde. Emekli zaten ölmüş; halini hatırını soran yok, kimse dönüp selam vermiyor.

Peki, bu ülke böyleyken, bu ülke bu durumdayken, ben illa da bu ülkenin başında Başbakan olacağım, Başbakan olarak kalacağım diye millete rağmen, Parlamenta rağmen direktmenin bu memlekete fayda getireceğini umuyor musunuz?

Arkadaşlar, olmuyor bu iş. Lütfen... Taşıyamıyor bu yükü Sayın Başbakan. Şimdi ne yapalım. Gelin, bakın. Bu ülke bizim, bu insanlar bizim. Bu insanlar bizim insanlarımız. Yapılacak tek bir şey var Sayın Başbakan. Yarın değil, öbür gün, pazar günü bu Meclis size güvenoyu vermeyecek. Bundan hiçbirimizin endişesi ve şüphesi yok. Yapılabilecek tek şey var Sayın Başbakan için; gidecek Amerika’ya...

HASAN BASRİ ELER (Edirne) - Niye Amerika’ya gidiyor?

ALİ ER (Devamla) - Canım, oranın vatandaşı. Ben mi vatandaş yaptım oraya, kendisi oldu. Kendi müracaat etti. Malını, mülkünü de oraya taşıdı. Yarıları burada, yansı orada. Oradakini getirmede, buradakini oraya götürecek nasıl olsa. Gidecek, oturacak orada malının mülkünün başında. Sonra, bir iktidar geldiği zaman buraya gelirse burada hesap soracak, gelmezse gidip orada hesabını soracak...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Er, lütfen toparlayın. Sizin de bir an önce gitmeniz için dua edenler çıkar. Lütfen...

Buyurun.

ALİ ER (Devamla) - Gidecek, orada işine gücüne bakacak. Bu Başbakandan, bu vesileyle, hem bu millet kurtulacak hem Türkiye kurtulacak hem de bu Doğru Yoldaki çok sevgili arkadaşlarımız kurtulacak. Ondan sonra, geleceğiz, hep beraber bir hükümet kuracağız bu Parlamentodan. Ardından, seçim gününü de tespit edeceğiz; seçime gideceğiz. Bu ülkeyi yönetecek kadroları getireceğiz bu ülkenin başına. Bu ülkeyi hep beraber Anavatanla birlikte yöneteceğiz inşallah. Bunun için endişeniz olmasın. Gelecek bizimdir. Allah bundan bizi kurtarsın.

Hepinizi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum. *(ANAP ve RP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN - Sayın Er, teşekkür ediyorum.

Sayın milletvekilleri, Bakanlar Kurulu Programı üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Güvenoylamasının, Anayasanın 110'uncu, İttüzüğün 105'inci maddeleri gereğince görüşmelerin bitiminden bir tam gün geçtikten sonra yapılması gerekmektedir.

Buna göre, güvenoylaması 15 Ekim 1995 Pazar günü yapılacaktır.

Sayın milletvekilleri, Başbakan Sayın Tansu Çiller tarafından kurulan Bakanlar Kurulu hakkında güvenoylaması yapmak için, 15 Ekim 1995 Pazar günü saat 15.00'te toplanmak üzere, birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 20.43

TBMM Tutanak Dergisi
Dönem 19 Cilt 94 Birleşim 9
Sayfa 552-556
15.10.1995 Pazar

BİRİNCİ OTURUM

BAŞKAN — *Başkanvekili Yasin Hatipoğlu*

KÂTİP ÜYELER: *Abbas İnceayan (Bolu)*

Kadir Bozkurt (Sinop)

Açılma Saati: 15.00

Güvenoylaması

BAŞKAN - Gündemin “Özel Gündemde Yer Alacak İşler” kısmında bulunan, Başbakan Sayın Tansu Çiller tarafından kurulan Bakanlar Kurulu hakkında, Anayasanın 110 ve İçtüzüğü’nün 105’inci maddeleri gereğince güvenoylaması yapılacaktır.

Güvenoylamasının, açık oylama şeklinde yapılması, İçtüzüğü’nün 105’inci maddesi gereğidir.

İçtüzüğü’nün 115’inci maddesine göre, açık oylamanın şekline Genel Kurul karar verecektir.

Güvenoylamasının, adı okunan sayın milletvekilinin, ayağa kalkarak, yüksek sesle “kabul”, “ret” veya “çekinse” şeklinde oyunu belirtmesi suretiyle yapılmasını oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Oylamanın, ifade ettiğim biçimde yapılması kabul edilmiştir.

Sayın milletvekilleri, önemli bir oylama yapıyoruz. İsticale gerek olmadığı kanaatini taşıyorum. Hepimiz biliriz ki, erişir menzili maksuduna, aheste giden; yani, yavaş giden, ağır giden, maksadına ulaşır. Onun için, ben...

İBRAHİM GÜRSOY (İstanbul) - Türkçe konuş Sayın Başkan; bir de tercüman mı lazım...

BAŞKAN - Türkçe konuşuyorum Sayın Gürsoy; siz de çok iyi anlıyorsunuz. Şimdi, bir iki Tüzük maddesini okuma ihtiyacı hissediyorum.

Değerli milletvekilleri, bugüne dek bu ihtiyacı hissetmediğimi hepimiz takdir buyurursunuz. İhtiyaç hissettiğim için, İçtüzüğü’müzün 69’uncu maddesini, bilgileri tazeleme açısından, izninizle, okumak istiyorum.

“Madde 69 - Başkan, görüşmeler sırasında gürültü veya kavgı çıkar ve bu nedenle çalışma düzenini kuramazsa, kürsüde ayağa kalkarak, toplantıya ara vereceğini ihtar etmek suretiyle gerekli gayreti gösterir; buna rağmen gürültü ve kavgı devam ederse oturuma en çok bir saat ara verir.

Oturumun yeniden açılmasında gürültü veya kavgaya son verilemiyorsa, Başkan birleşimi kapatır.” (*“Ne gereği var bunun” sesleri*)

145’inci maddeyi, dinleyiciler açısından - dinleyicilerimiz her gün buraya gelmediği için - İçtüzüğün kendileriyle ilgili bölümünü okuma ihtiyacı duyuyorum. (*“Ne gereği var” sesleri*)

Rica ederim... Sükûnetle çalışmaları yapmak istiyoruz; maksadımız buna yöneliktir.

“Madde 145 - Dinleyiciler birleşimin devamı süresince kendilerine ayrılan yerlerde sükûnet içinde oturmak zorundadırlar.

Dinleyiciler görüşmelerde, kabul veya ret yönünde söz, alkış yahut herhangi bir hareketle kendi düşüncelerini ortaya koyamazlar.

Bu yasağa uymayanlar, o yerin düzenini korumakla görevli olanlar tarafından hemen dışarı çıkarılırlar.”

Böyle bir neticenin hâsıl olmayacağı beklentisi içerisinde, hatta inancı içerisinde olduğumu ifade edeyim.

Sayın milletvekilleri, oylamaya başlıyoruz.

Oylama, ad okunmak suretiyle yapılacaktır.

Biraz önce ifade ettiğim gibi “kabul”, “ret” veya “çekinse” ifadeleri kullanılacaktır.

İl alfabetik sırasına göre sayın milletvekillerinin İsimleri okunacak ve izhar etikleri beyanları yönünde buraya işaretleyeceğiz.

Buyurun efendim.

(*Oyların toplanmasına başlandı*)

Orhan Kilercioğlu? Ret.

(*DYP sıralarından “Yuh” sesleri*)

BAŞKAN - Rica ediyorum... Sayın milletvekilleri, rica ediyorum... Sayın grup başkanvekilleri... Rica ediyorum...

(*Oyların toplanmasına devam edildi*)

İrfan Köksalan? Ret.

(*DYP sıralarından “Yuh” sesleri*)

(*Oyların toplanmasına devam edildi*)

Hasan Çakır? Kabul.

(*DYP sıralarından alkışlar*)

(*Oyların toplanmasına devam edildi*)

Gökberk Ergenekon? Ret. (*DYP sıralarından “Yuh” sesleri*)

BAŞKAN - Rica ediyorum... Sayın milletvekilleri... Sayın milletvekilleri... Rica ediyorum...

(Oyların toplanmasına devam edildi)

İbrahim Gürdal? Ret.

(DYP sıralarından “Yuh” sesleri)

(Oyların toplanmasına devam edildi)

Şerif Ercan?

AHMET SAYIN (Burdur) - Satıldı!

BAŞKAN - Rica ediyorum... *(DYP sıralarından “Doğru” sesleri)* Hiç kimsenin, bir milletvekiline, böyle söylemeye hakkı yok!

OĞUZHAN ASİLTÜRK (Malatya) - Bu bir hakarettir! Böyle bir şeye Başkanlık göz yumamaz! *(Gürültüler)*

BAŞKAN — Ben ne yapıyorum efendim! *(ANAP sıralarından “Dışarı” sesleri)*

OĞUZHAN ASİLTÜRK (Malatya) - İşlem yapın!

BAŞKAN - Ben ne yapıyorum efendim! Sayın Ercan? Ret.

NEVZAT ERCAN (Sakarya) - Şerif Ercan olduğunu lütfen belirtin Sayın Başkan!

BAŞKAN - Sayın Şerif Ercan? Ret.

(Oyların toplanmasına devam edildi)

Hüsamettin Cindoruk?

AHMET SAYIN (Burdur) - O da satıldı!

BAŞKAN - Sayın Cindoruk? Yok.

(Oyların toplanmasına devam edildi)

Mehmet Dönen? Kabul

(DYP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

(Oyların toplanmasına devam edildi)

Bedrettin Dalan? Ret

(DYP sıralarından “Yuh” sesleri)

BAŞKAN - Müsaade buyurun...

Sayın milletvekilleri, rica ediyorum... Yani, bazen “kabul”e tepki gösteriyorsunuz, bazen “ret”e... Rica ediyorum...

(Oyların toplanmasına devam edildi)

Timur Demir? Kabul

(DYP sıralarından alkışlar)

(Oyların toplanmasına devam edildi)

Cemal Özbilen? Ret.

NECMİ HOŞVER (Bolu) - Yuh!

BAŞKAN - Sayın Hoşver... Sayın Hoşver, biraz da hoşgör! Rica ediyorum...

(Oyların toplanmasına devam edildi)

Akın Gönen? Ret.

NECMİ HOŞVER (Bolu) - Satıldı!

(Oyların toplanmasına devam edildi)

Alparslan Türkeş? Kabul.

BAŞKAN - Sayın Türkeş, kabul mü? Sayın Türkeş, kabul...

KORAY AYDIN (Trabzon) - Sağır mısın, duymadın mı?

BAŞKAN - Müsaade buyurun efendim, bir açıklama yaptık...

KORAY AYDIN (Trabzon) - Şov yapıyorsun!

BAŞKAN - Müsaade buyurun...

KORAY AYDIN (Trabzon) - Terbiyesiz herif seni! Ne numara yapıyorsun!

BAŞKAN - Müsaade buyurun... Gayet tabii... Zabıtlara geçecek. *(Oyların toplanmasına devam edildi)*

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri hazır olduğu halde ismi okunmayan, oyunun rengini ifade etmeyen sayın milletvekili var mı? Yok.

Oylama işlemi tamamlanmıştır.

İHSAN SARAÇLAR (Samsun) - Sayın Başkan, Sayın Genel Başkanımız söz istiyor.

BAŞKAN - Tasnife başlayın. *(Oyların ayırımı yapıldı)*

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Türkiye Cumhuriyetinin 51'inci Hükümetinin Programıyla ilgili olarak yapılan güven oylamasına 421 sayın üye iştirak etmiştir. Oylamada 191 oy kabul, 230 oy ret istikametinde çıkmıştır.

Bu suretle, Anayasanın 110'uncu, İktüzüğün 105'inci maddeleri muvacehesinde, biraz önce ifade ettiğim sonuca göre, Başbakan Sayın Tansu Çiller tarafından kurulan Bakanlar Kurulu, Meclisimizden güvenoyu alamamıştır.

Sayın Başbakanın söz talebi vardır.

Buyurun Sayın Başbakan. *(DYP sıralarından "Bravo" sesleri, ayakta alkışlar)*

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 51'inci Hükümet güvenoyu alamamıştır.

EKREM PAKDEMİRLİ (Manisa) - Hayırlı olsun!

BAŞBAKAN TANSU ÇİLLER (Devamla) - Bize kabul oyu verenlere ve kabul oyu vermeyenlere; hepsine teşekkür ediyorum. *(DYP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Vicdanımız rahattır; çok rahatız. Kendi çıkarlarımızı ülke çıkarları önünde tutmadık. *(DYP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* Sandalye tutkusuyla değil, ülke ve memleket çıkarı tutkusuyla hareket ettik. *(DYP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Başımız diktir; başımız, göğe degecek kadar diktir; çünkü, hep, doğru bildiğimizi yaptık. (DYP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Çözüm, yine, Meclis çatısı altında çıkacaktır. Doğru Yol Partisinin içerisinde olmadığı bir hükümet, bu Meclisten çıkamaz. (DYP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Çok erken bir seçim, artık, demokrasinin ve ülke çıkarlarının gereği olmuştur.

Hepinize saygılarımı sunuyorum. (DYP sıralarından “Bravo” sesleri, ayakta alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Çiller, teşekkür ediyorum.

Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanının seçimini yapmak için, 17 Ekim 1995 Salı günü saat 15.00’te toplanmak üzere, birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 15.48

**Başbakan Tansu Çiller tarafından kurulan Bakanlar Kurulu hakkında
Anayasanın 110 ve İçtüzüğü'nün 105'inci maddeleri uyarınca güvenoylaması
(Kabul edilmemiştir)**

<i>Program:</i>	10.10.1995
<i>Güvenoylaması:</i>	15.10.1995
<i>Üye Sayısı:</i>	450
<i>Kullanılan Oy:</i>	421
<i>Kabul Edenler:</i>	191
<i>Reddedenler:</i>	230
<i>Çekinserler:</i>	-
<i>Geçersiz Oylar:</i>	-
<i>Oya Katılmayanlar:</i>	7
<i>Açık Üyelikler:</i>	22

(Kabul Edenler)

ADANA

Bekir Sami Daçe, M. Halit Dağlı, Veli Andaç Durak, M. Selahattin Kılıç,
Mustafa Küpeli, Ali Yalçın Ögütcan, Orhan Şendağ, Turgut Tekin

AFYON

İsmet Attila, Baki Durmaz, Ethem Kelekçi, Abdullah Ulutürk

AĞRI

Mikail Aydemir, Cemil Erhan

AKSARAY

Halil Demir, Mahmut Öztürk

ANKARA

Bilâl Güngör, Sait Kemal Mimaroglu, Halil Şıvgın, Baki Tuğ, Mustafa Dursun
Yangın

ANTALYA

Adil Aydın, Hasan Çakır, Hayri Doğan, Ali Karataş, Hasan Namal

ARTVİN

Hasan Ekinci

AYDIN

Tunç Bilget, Ali Rıza Gönül, Nahit Menteşe, İsmet Sezgin

BALIKESİR

Abdülbaki Ataç, Hüseyin Balyalı, Ekrem Ceyhun, Ömer Lütfi Coşkun,
Mehmet Cemal Öztaylan, Melih Pabuçcuoğlu, Sami Sözat

BARTIN

Koksal Toptan

BİLECİK

Bahattin Şeker

BİNGÖL

Haydar Baylaz

BOLU

Nazmi Çiloğlu, Necmi Hoşver, Tevfik Türesin

BURDUR

Mustafa Çiloğlu, Ahmet Şeref Erdem, Ahmet Sayın

BURSA

Fethi Akkoç, Cavit Çağlar, Şükrü Erdem, Beytullah Mehmet Gazioğlu, Kadri Güçlü, Yılmaz Ovalı, Turhan Tayan

ÇANAKKALE

Süleyman Ayhan, Rahmi Özer, Nevfel Şahin, A. Hamdi Üçpınarlar

ÇANKIRI

Nevzat Ayaz

ÇORUM

Mustafa Ateş Amiklioğlu, Cemal Şahin, Muharrem Şemsek, Arslan Adnan Türkoğlu

DENİZLİ

Mehmet Gözlükaya, M. Halûk Müftüler, Nabi Sabuncu

DİYARBAKIR

Mehmet Salim Ensarioğlu, Salih Sümer

EDİRNE

Evren Bulut

ELAZIĞ

Ahmet Küçükkel, Ali Rıza Septioğlu, Tuncay Şekercioğlu

ERZURUM

İsmail Köse, Rıza Müftüoğlu, Oktay Öztürk

ESKİŞEHİR

Hüseyin Aksoy, İbrahim Yaşar Dedelek, M. Fevzi Yalçın

GAZİANTEP

Mehmet Batallı, Ayvaz Gökdemir, Mehmet Özkaya, Hannan Özüberk

HAKKÂRİ

Mustafa Zeydan

HATAY

Mehmet Dönen, Abdullah Kınalı, Bestami Teke, Nurettin Tokdemir, Ali Uyar

İSPARTA

Mustafa Fikri Çobaner, Abdullah Aykon Doğan, Ertekin Durutürk

İÇEL

Y. Fevzi Arıcı, Ahmet Bilyeli, Asım Kaleli, Ali Su

İSTANBUL

Yıldırım Aktuna, Osman Ceylan, Tansu Çiller, Kemal Naci Ekşi, Coşkun Kırca, Recep Ercüment Konukman, Leyla Yeniay Köseoğlu, Gürol Soylu, Tunca Toskay, Mehmet Bahattin Yücel

İZMİR

Yıldırım Avcı, Timur Demir, Mehmet Köstepen, Mehmet Özkan

İşıl Saygın, Rifat Serdaroğlu, Erkut Şenbaş, Cemal Tercan

KAHRAMANMARAŞ

Selahattin Karademir

KARAMAN

S. Osman Sevimli

KARS

Abdülkerim Doğru, M. Sabri Güner

KASTAMONU

Münif İslamoğlu, Nurhan Tekinel

KAYSERİ

Mustafa Dağcı, Osman Develioğlu, Aykut Edibali, Seyfi Şahin

KIRIKKALE

Hacı Filiz, Abdurrahman Ünlü

KIRKLARELİ

Ahmet Sezai Özbek

KOCAELİ

Halil İbrahim Artvinli, M. Kâzım Dinç, İsmail Kalkandelen, Alaettin Kurt

KONYA

Hasan Afşar, Musa Eraracı, Ali Günaydın, Osman Nuri Özbek, Ömer Şeker, Vefa Tanır, Servet Turgut, Mehmet Ali Yavuz

KÜTAHYA

H. Cavit Erdemir, İsmail Karakuyu

MALATYA

Yusuf Bozkurt Özal

MANİSA

Rıza Akçalı, Ümit Canuyar, Tevfik Diker, Sümer Oral, Yahya Uslu, Cengiz Üretmen

MARDİN

Muzaffer Arıkan

MUĞLA

İrfettin Akar, Muzaffer İlhan, Latif Sakıcı,

NEVŞEHİR

Esat Kıratlıoğlu, Osman Seyfi

NİĞDE

Doğan Baran, Rıfat Yüzbaşıoğlu

ORDU

Hasan Kılıç, Refaiddin Şahin

SAKARYA

Nevzat Ercan, Mehmet Gölhan

SAMSUN

İlyas Aktaş, Mehmet Çebi, İrfan Demiralp, Ali Eser, Nafiz Kurt, Hüseyin Özalp, İhsan Saraçlar

SIİRT

Mehmet Erdal Koyuncu

SİNOP

Kadir Bozkurt, Cafer Sadık Keseroğlu, Yaşar Topçu

ŞANLIURFA

Sedat Edip Bucak, Necmettin Cevheri, Ferit Aydın Mirkelam, Mehmet Fevzi Şihanlıoğlu

TEKİRDAĞ

Halil Başol, Muhtar Mahramlı, Fethiye Özver, Hasan Peker

TOKAT

Ali Şevki Erek, İbrahim Kumaş

TRABZON

Koray Aydın

VAN

Mustafa Kaçmaz, Nadir Kartal

YOZGAT

Yaşar Erbaz, Alparslan Türkeş

ZONGULDAK

Adnan Akın, Şinasi Altın, Ömer Barutçu, Güneş Müftüoğlu, Ali Uzun

(Reddedenler)

ADANA

Uğur Aksöz, Muhammet Kaymak, İbrahim Özdiş, Timurçin Savaş, Ahmet Şanal

ADİYAMAN

Celal Kürkoğlu, Abuzer Tanrıverdi

AFYON

Halil İbrahim Özsoy, Gaffar Yakın

AĞRI

Hasan Fecri Alpaslan, Yaşar Eryılmaz

AKSARAY

İsmet Gür

AMASYA

Cemalettin Gürbüz, Mehmet Tahir Köse, Haydar Oymak

ANKARA

Mehmet Nedim Budak, Mehmet Çevik, Ali Dinçer, Mehmet Vehbi Dinçerler, Ömer Faruk Ekinci, Hamdi Eriş, H. Uluç Gürkan, Salman Kaya, Mehmet Kerimoğlu, Orhan Kilercioğlu, İrfan Köksalan, Mehmet Seyfi Oktay, Mehmet Sağdıç, Yücel Seçkiner, O. Mümtaz Soysal, İbrahim Tez, Mustafa Tınaz Titiz

ANTALYA

Faik Altun, Deniz Baykal, Gökberk Ergenekon

ARTVİN

Süleyman Hatinoğlu

AYDIN

Cengiz Altınkaya, Yüksel Yalova

BARTIN

Hasan Akyol

BATMAN

Mehmet Adnan Ekmen, Abdülkerim Zilan

BAYBURT

Bahaddin Elçi, Ülkü Güney

BİLECİK

Mehmet Seven

BİNGÖL

Kâzım Ataoğlu, Hüsamettin Korkutata

BİTLİS

Zeki Ergezen, Edip Safder Gaydalı, Kâmrân İnan

BOLU

Avni Akyol, Abbas İnceayan

BURSA

Mehmet Gedik, İbrahim Gürdal, Hüsamettin Örüç, Feridun Pehlivan

ÇANKIRI

İsmail Coşar, İlker Tuncay

DENİZLİ

Muzaffer Arıcı, Adnan Keskin, Hasan Korkmazcan

DIYARBAKIR

Mehmet Kahraman, Mahmut Uyanık

EDİRNE

Hasan Basri Eler, Şerif Ercan, Erdal Kesebir

ELAĞIĞ

Ahmet Cemil Tunç

ERZİNCAN

Yıldırım Akbulut, Mustafa Kul, Ali İbrahim Tutu

ERZURUM

Lütfü Esengün, Abdulilah Fırat, Abdülmelik Fırat, Şinasi Yavuz

ESKİŞEHİR

Mustafa Balcılar

GAZİANTEP

Bahattin Alagöz, Abdülkadir Ateş, Hikmet Çetin, Mustafa Doğan, Mustafa Yılmaz

GİRESUN

Burhan Kara, Yavuz Köymen, Rasim Zaimoğlu

GÜMÜŞHANE

Lütfü Doğan, Mahmut Oltan Sungurlu

HAKKÂRİ

Esat Canan

HATAY

Fuat Çay, Onur Kumbaracıbaşı, Nihat Matkap

İÇEL

Ali Er, Aydın Güven Gürkan, Durmuş Fikri Sağlar, M. İstemihan Talay, Rüştü Kâzım Yücelen

İSTANBUL

Bülent Akarcalı, Bedrettin Doğancan Akyürek, İmren Aykut, Mustafa Baş, Mukadder Başeğmez, İsmail Cem, Kadir Ramazan Coşkun, Nami Çağan, Gürhan Çelebican, Bedrettin Dalan, Hüsnü Doğan, Halit Dumankaya, Elaattin Elmas, Halil Orhan Ergüder, Salih Ergün, İsmail Safa Giray, Engin Güner, İbrahim Gürsoy, Algan Hacaloğlu, Melike Tugay Hasefe, Fevzi İşbaşaran, Ercan Karakaş, Mehmet Cavit Kavak, Cem Kozlu, Emin Kul, Ziyaeddin Selçuk Maruflu, Hasan Mezarıcı, Mehmet Moğultay, Yusuf Namoglu, Ali Oğuz, İbrahim Özdemir, Hasan Hüsamettin Özkan, Sabri Öztürk, Yusuf Pamuk, İsmail Sancak, Mehmet Sevigen, Güneş Taner, Şadan Tuzcu

İZMİR

Veli Aksoy, Cengiz Bulut, Işın Çelebi, Nevzat Çobanoğlu, Halil Çulhaoğlu, İsmet Kaya Erdem, Ersin Faralyalı, Erdal İnönü, İlhan Kaya, Atilla Mutman, Suha Tanık

KAHRAMANMARAŞ

Esat Bütün, Hasan Dikici, Ahmet Dökülmez, Recep Kırış, Ökkeş Şendiller
Saffet Topaktaş

KARAMAN

Zeki Ünal

KARS

Mehmet Alp, Atilla Hun, Zeki Nacitarhan

KASTAMONU

Refik Arslan, Murat Başesgioğlu

KAYSERİ

Şaban Bayrak, Abdullah Gül, Salih Kapusuz

KIRKLARELİ

İrfan Gürpınar, Cemal Özbilen

KIRŞEHİR

Coşkun Gökalp, Sabri Yavuz, Hilmi Yükselen

KOCAELİ

İsmail Amasyalı, Bülent Atasayan, Şevket Kazan

KONYA

Necmettin Erbakan, Ahmet Remzi Hatip, Mehmet Keçeciler, Abit Kıvrak,
Mustafa Ünalı

KÜTAHYA

Ahmet Derin, Mehmet Rauf Ertekin, Mustafa Kalemli (Başkan Vekili)

MALATYA

Oğuzhan Asiltürk, Gazi Barut, Metin Emiroğlu, Münir Doğan Ölmeztoprak,
Mustafa Yılmaz

MANİSA

Akın Gönen, Ekrem Pakdemirli, Faruk Saydam

MARDİN

Mehmet Gülcegün

MUĞLA

Nevşat Özer, Erman Şahin

MUŞ

Muzaffer Demir, Mehmet Emin Sever

NEVŞEHİR

Mehmet Elkatmış

NİĞDE

İbrahim Arısoy

ORDU

Bahri Kibar, Cavit Şadi Pehlivanoglu, Nabi Poyraz, Şükrü Yürür

RİZE

Ahmet Kabil, Mustafa Parlak, Ahmet Mesut Yılmaz

SAKARYA

Cevat Ayhan, Mustafa Kılıçaslan, Ersin Taranoğlu

SAMSUN

Cemal Alişan, Adem Yıldız

SİVAS

Ahmet Arıkan, Musa Demirci, Ziya Halis, Azimet Köylüoğlu

Abdüllatif Şener, Muhsin Yazıcıoğlu

ŞANLIURFA

İbrahim Halil Çelik, Seyit Eyyüpoğlu, Eyyüp Cenap Gülpınar

ŞIRNAK

Mahmut Alınak

TOKAT

Güler İleri, Ahmet Fevzi İnceöz, Ahmet Özdemir, Şahin Ulusoy

TRABZON

Eyüp Aşık, Ali Kemal Başaran, Kemalettin Göktaş, Fahrettin Kurt

TUNCELİ

Kamer Genç, Vahdet Sinan Yerlikaya

UŞAK

Fahri Gündüz, Ender Karagül, Ural Köklü

VAN

Şerif Bedirhanoglu, Fethullah Erbaş

YOZGAT

Hüseyin Erdal, Lutfullah Kayalar, Mahmut Orhon

ZONGULDAK

Bülent Ecevit, Necdet Yazıcı

(Oya Katılmayanlar)

ANTALYA

Veysel Atasoy

ÇORUM

Yasin Hatiboğlu (Bşk. V.)

ESKİŞEHİR

Hüsamettin Cindoruk

KIRKLARELİ

M. Sadık Avundukluoğlu

SAKARYA

Ahmet Neidim

ŞANLIURFA

Abdürrezak Yavuz

TRABZON

Mehmet Ali Yılmaz

(Açık Üyelikler)

Adana:	1
Adıyaman:	2
Ankara:	1
Batman:	1
Bursa:	1
Diyarbakır:	4
İsparta:	1
İstanbul:	2
Mardin:	3
Muş:	1
Siirt:	2
Şırnak:	2
Van:	1
Yekûn	22

EGEMENLİK KAYITSIZ ŞARTSIZ MİLLETİNDİR

ISBN 978-605-4700-46-2 (Tk)
ISBN 978-605-4700-54-7 (8. Cilt)